BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 3 — met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

No 1 **1 JANUARI 1929** **17½ cent**

MAXIM GORKI.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

A. v. Lierop, pr. :
Potters verklaring van den Katechismus.

Anton van Duinkerken : *Kroniek der Dichtkunst*(¹)

Russische Redacteur :
Kroniek der Russische emigranten-literatuur

Dr. Raph. Kreemers : . . . . *Edith Wharton*

Ton Kerssemakers : . . . . . *De goud-bacil*

Kees van Hoek : . . *De geest van Broadway*

B. W. : . . . . . *Nieuwe Russische Films*

UIT BOEK EN BLAD :
Dietsche Warande en Belfort — Westermanns Monatshefte. — La pologne littéraire. — Der Kunstwanderer.

VERSCHEIDENHEDEN :
Villiers de l'Isle Adam. — Een grappig plan — De Katholieke richting in de Fransche Literatuur. — Is de Intellectueel zijn kost waard? — Letterkundige prijzen. — Hermann Sudermann. — Nikkelen Boeken — 'n Polemische briefwisseling.

ELECTRO-TECHNISCH INSTALLATIE BUREAU
C. J. BEKKER
Graafscheweg 283, Nijmegen
ELECTRICITEIT OP ELK GEBIED
Alle soorten complete RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr 33-35 Tel. 471 APELDOORN

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

G. A. J. v. KALMTHOUT — PIANO'S — ORGELS
3 B. HAMERSTR. — NIJMEGEN — TERMIJNBETALING

BIJ :
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen :
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk natuurlijk nochtans vol verrassingen

VOOR DE BAKKERIJ VABABI'S ARTIKELEN
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten, Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen

Gesprongen handen

ruwe huid
schrale
lippen
PUROL
Doos 30-60-90 ct. Bij Apoth. en Drogisten

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

DE VELUWSCHE GRINTHANDEL
BIJ DE DEVENTERBRUG
J. G. PONGERS - APELDOORN
levert alle soorten TUIN- EN GRINTZAND

DEZER DAGEN VERSCHIJNT:

Dr. H. W. E. MOLLER

Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde

TWEEDE DRUK.

Ingenaaid f 2.90. **Gebonden f 3.90.**

Deze nieuwe druk vormt een lijvig boekdeel van 416 bladzijden.
Het werk, gedrukt op zuiver Engelsch feather weight is typographisch uitstekend verzorgd en wordt gebonden geleverd in imitatie lederen band met goud opdruk.

OVERAL VERKRIJGBAAR.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS - TILBURG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Uitgaven van: N.V. SEYFFARDT's Boek- en Muziekhandel
Gravenstraat 6 — A'dam.

Van Boek tot Boek:

Serie boeken, uitgegeven onder toezicht van Dr. JAN ROMEIN, zoowel Oorspronkelijke, als Vertaalde werken van de beste schrijvers bevattende.

1. MARIA NUNES.

SIEGFRIED VAN PRAAG - Prijs ing. f 0.90. Geb. f 1.50.
Historisch verhaal uit het jaar 5350 der Joodsche jaartelling, waarin verteld wordt, onder welke omstandigheden de erste Joden, uit Portugal naar Amsterdam uitweken.

2. DE ZWARTE MONNIK.

A. P. TSJECHOW.
Uit het Russisch door A. ROMEIN-VERSCHOOR.
Prijs ing. f 0,90. - Geb. f 1.50.
Verhaal van een overspannen geleerde, wien een hallucicinatie verschijnt, — de zwarte Monnik — de verpersoonlijking van zijn geloof aan zijn wetenschappelijke en profetische roeping.

3. CRAINQUEBILE.

ANATOLE FRANCE. - (Het Avontuur van een Venter)
Uit het Fransch vertaald door Dr. JAN ROMEIN.
Prijs ing. f 0.90. - Geb. f 1.50.
Deze geestige satire op de rechtspraak behoort zonder twijfel tot de meesterwerken van den grooten Franschen schrijver.

VENCO
de nieuwste
Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK

N. V. METABANK
(MERCANTIEL , EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

EMSER-PASTILLES
het afdoende middel tegen HOEST, VERKOUDHEID en alle aandoeningen der slijmvliezen.
Prijs per aluminium kokertje 60 cent.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

POTTERS VERKLARING VAN DEN KATECHISMUS.

Reeds herhaaldelijk had men bij den eenvoudigen Pastoor Potters erop aangedrongen, dat hij zijn Zondagsche verklaringen van den katechismus, die hij gewoon was vanaf den kansel te houden, in boekvorm zou uitgeven.
Toen hij er eindelijk toe besloten was en hij zich tot een bekende katholieke uitgeversfirma wendde, durfde deze het risico van een dergelijke uitgave niet op zich nemen: de verklaring van den katechismus zou in druk verschijnen als Pastoor Potters zelf duizend gulden wilde bijpassen!

Eindelijk, na heel veel onderhandelingen kreeg Teulings Uitgeversmaatschappij te 's Hertogenbosch tegen zeer billijke voorwaarden het volledig auteursrecht voor de uitgave van de thans beroemd geworden verklaring van den katechismus, waarvan nu reeds de twee eerste deelen van de derde herziene en bijgewerkte uitgave voor ons liggen.

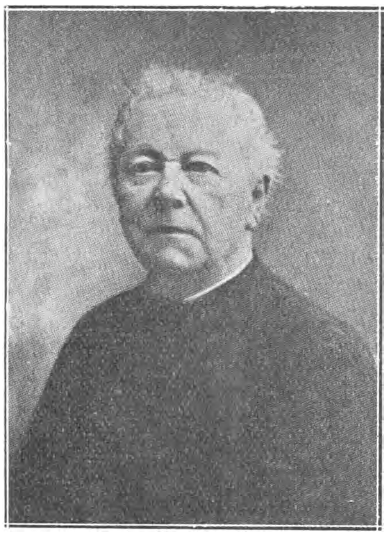
Pastoor Potters

Binnen een korte spanne tijds bleek het reeds noodig om tot een derde druk over te gaan: dat wil wat zeggen voor een dergelijk kostbaar werk, dat feitelijk toch slechts voor een zeer beperkt taalgebied bestemd is.
Her werk van Pastoor Potters mag eigenlijk in geen enkele bibliotheek van 'n priester of ontwikkelde katholieke leek meer ontbreken: 't is een standaardwerk geworden dat door iedereen met waardeering en tevredenheid geraadpleegd zal worden en dat door zijn meesterlijke, duidelijke, volledige uiteenzetting der katholieke geloofs- en zedeleer op vele andersdenkenden een grooten invloed uitoefent, om hun terugkeer tot de oude Moederkerk te vergemakkelijken.
En nu moge het tot op zekere hoogte waar zijn, dat de zielzorger-conferencier zijn verklaring van den katechismus geschreven heeft buiten een wetenschappelijk milieu, daardoor zal het werk toch niet veel aan zijn wetenschappelijke waarde hebben ingeboet: want er ging geen dag voorbij of Pastoor Potters besteedde vijf volle uren aan de studie van theologie, ook op drukke dagen als Paschen en Kerstmis, terwijl hij in voortdurende relatie stond met de geleerden-wereld van zijn tijd, en de nieuwste werken op theologisch gebied door hem steeds werden geraadpleegd. De tweede uitgave van dit werk die spoedig noodig bleek, omdat de eerste oplage zoo snel was uitverkocht en ook omdat de inwerkingtreding van het nieuwe Kerkelijke Wetboek verschillende wijzigingen noodzakelijk maakte, had geen kalme en rustige herziening van de geheele verklaring van den katechismus gebracht, en reeds vóór het zevende deel verscheen had de geleerde schrijver zijn schoone ziel weer teruggegeven aan haar Schepper.

En thans enkele jaren later is de derde uitgave gereed, herzien en aangevuld door de professoren van het Groot Seminarie van het Bredasche Diocees, Dr. W. Koenraadt, Dr. A. Mulders en A. van Raamsdonk, die het tot een eeretaak gerekend hebben, om het werk van Pastoor Potters weldadig te laten voortleven onder het volk als een boek van blijvende waarde, doordat zij deze Volkstheologie hebben bijgewerkt, rekening houdende met de resultaten der wetenschappelijke onderzoekingen van den modernen tijd. Zoo is het werk van Pastoor Potters geenszins verouderd: neen ook over Spiritisme, evolutie theorie, de ouderdom van het menschelijk geslacht enz. worden de nieuwste meeningen gegeven.
Bij de arbeidsverdeeling werden globaal genomen de drie eerste deelen, waarin het dogmatisch gedeelte behandeld wordt aan Dr. Mulders toegewezen, de drie volgende deelen, waarin vooral de moralist aan 't woord zal zijn, aan Drs.W. Koenraadt, terwijl Prof. van Raamsdonk het laatste deel voor zijn rekening nam. Ook deze werkmethode zal het geheel ten goede komen, daar het eerste (dogmatisch) gedeelte van Pastoor Potters katechismusverklaring veruit het beste was, terwijl het tweede gedeelte zoowel van betoogtrant als wat bewerking betreft veel zwakker genoemd werd. En het noeste degelijke werk, dat Prof.

Koenraadt altijd leverde, is er ons borg voor dat ook in dit opzicht het tweede gedeelte van dezen derden druk zoo juist mogelijk zal herzien en bijgewerkt worden.
Katholiek Nederland is grooten dank verschuldigd aan Mgr. Hopmans, Bisschop van Breda aan wien Pastoor Potters stervend zijn geesteskind toevertrouwde, voor zijn wijze keuze om de professoren van het Groot Seminarie te belasten met de verzorging van deze geheel nieuwe uitgave van de verklaring van den katechismus. Het erfdeel der vaderen zal schitterend gehandhaafd blijven.

De herziening en bijwerking van de twee eerste deelen is vol pieteit, zorgvuldig en nauwgezet verricht. Het werk is aan bekwame handen toevertrouwd.
Met belangstelling zien wij de overige deelen van dit standaardwerk tegemoet.

A. van Lierop, pr.

---

[1]) Mgr. P. Potters.
VERKLARING VAN DEN KATECHISMUS.
C. N. Teulings, Den Bosch, 1928. Deel I: 276 blz. Deel II: 307 blz. Per deel ing. f 2.90, geb. f 3.90.

KRONIEK DER DICHTKUNST.

I.

De gebeurtenissen, die de aandacht trekken tusschen Augustus 1927 en Augustus 1928 zijn grootendeels van feitelijke aard. Het jaar stond in het teeken der bloemlezingen, der tijdschriften, der vertalingen en der gedachtenissen. Onder de laatste werd zeker de diepste indruk teweeg gebracht door het onvermoede sterven van Herman Gorter, een der zuiverste en meest beminde dichters van ons volk. Bij zijn dood bleek ten volle in elk blad en in ieder tijdschrift, hoe vriend en vijand zijner politieke, sociale of aesthetische overtuiging, dezen mensch en dichter lief hadden.
In 1889 verscheen zijn gedicht *Mei*, de eenige groote poëtische compositie van waarde uit de tachtiger beweging. Dit gedicht is een der meest Hollandsche, die ooit werden geschreven. Het leven onzer lentenatuur is er in levend op bladzij aan bladzij. De duinen, de zee, de kleine hollandsche stadjes, de dorpen op het land zijn er in geschilderd en omdroomd met een teedere liefde, het ranke meisjesfiguurtje van Mei is een der meest lieftallige vrouwelijke scheppingen van onze letteren. Het gedicht is een stroom van loutere muziek. De idee, die het bijeenhoudt zij vaag en weinig boeiend dit gemis wordt opgewogen door een spontane en geheel natuurlijke, geheel frissche zinnelijkheid. Elk object wordt ons voorgesteld met een zingend en schilderend woord, zeer plastische beelden komen op uit den tekst en vervloeien op den dynamischen stroom van het rijke, vol gehouden rhythme *Mei* is de zuiverste tachtiger kunst die werd geschreven. Daarna vertoont Gorters werk een wending. In den eersten bundel *Verzen* (1890), later (1897) opgenomen als eerste deel in de *School der Poëzie* ontstijgt hij aan de zinnelijke gewaarwording door deze geheel te absorbeeren in het begeleidend gevoel. Het zijn deze directe, onplastische, bijna beeldelooze, ja soms bijna woordenlooze, gevoelsuitingen, deze stamelingen eener onuitzegbare verrukking, die Gorter tot de zeer groote dichter maakten, die hij is. In geen literatuur ter wereld is zóó schoon, zóó geheel argeloos, zóó geheel overgegeven gestameld als in de haast-niet-te-begrijpen-eenvoudige verzen van een gedicht, als:

Gij zijt zoo heel, heel stil.

Als partijman heeft de dichter, die natuurlijk voor een irreëel droomer werd aangezien, vele ontgoochelingen gekend; in zijn werk heeft hij deze verzwegen. Hij beleed zijn sociale overtuigingen met een bijna naïeve geestdrift in de latere bundels *Verzen* en in zijn twee grotere gedichten *Een Klein Heldendicht* (1906) en *Pan* (1912). Naar verluidt liet de dichter bij zijn dood een zevental manuscripten na, die bij Van Dishoeck te Bussum zullen worden uitgegeven.
In een brochure [1]), die eenige tijdschriftartikels samenvat, bij Gorters dood geschreven, prijst Henriëtte Roland Holst het concept van *Pan*, doorgaans vcor een totale mislukking uitgekreten door de letterkundige kritiek. Dit robuust en piëteitvol-artikel is tevens van beteekenis voor de „zielegang" (om met Bernard Verhoeven te spreken) van Hollands grootste dichteres „Het marxistisch dogma, verklaart zij daarin, heeft heden reeds een deel van zijn waarde verloren." Deze kentering van „stof" naar „geest", van het materialisme naar een meer spiritualistische levensbeschouwing is de groote worsteling van haar eigen hartstochtelijk en brandend-eerlijke leven geweest. Zij belijdt die in haar gedichtenreeks *Heldensagen*[2]), een laatste strijd om het schoone leven op aarde. Het accent van groote, lijdende menschelijkheid in deze stem treft dieper dan veel wat, zuiver poëtisch beschouwd, puurder is. Men voelt, dat het bij iedere regel gaat om woorden, die een menschenleven waard zijn. Dit zal het werk van Henriëtte Roland Holst handhaven. Een kleine bundel *Verworvenheden*, [3]) beduidt een inkeer na den geweldigen kamp om de waarden der ziel. Dit boekje is de grootste poëtische en literair-historische gebeurtenis van het jaar. Het vat een leven samen, dat reeds dertig jaar het prachtigste leven van Holland kan worden genoemd. En het beslist de wending, die dit leven nam. De lezer is verplicht zich dezen bundel aan te schaffen, als hij nog eenige waarde hecht aan de openbaringen van menschelijkheid, die hij goedgunstig poëzie noemt en waarover hij deskundiglijk meespreekt. Er is in dit werk een groote verstilling gekomen, de stilte van den vromen deemoed.
Tevens verscheen er uit de poëzie van Henriëtte Roland-Holst een zeer bruikbare bloemlezing van de hand van mej. S. A. Baelde [4]), aanbevelenswaardig voor hen, die nalieten of trots de goedkoope prijzen der bundels, moesten nalaten zich het complete oeuvre onzer grootste dichteres te verschaffen. De geboden gelegenheid om dezen achterstand althans eenigermate in te halen is te gunstig, dan dat men dit mocht laten ontglippen.
Zooals we reeds vermeld hebben zijn de bloemlezingen talrijk geweest dit jaar. Behoudens een menigte vermeerderd-herdrukte schoolboeken in

dezen trant en een sterk vermeerderde herdruk (3e druk) van Dirk Costers *Nieuwe Geluiden* verschenen er drie bloemlezingen, die op meer uitgebreide aandacht recht hebben.

Dirk Coster.

Van de hand van Dirk Coster verscheen *De Nederlandsche Poëzie in honderd verzen*,[5]) unaniem geprezen als de beste Nederlandsche bloemlezing, die ooit werd samengesteld. Dit werk werd ingeleid door een groot en breed essay, waarin de schoonheid der uitgekozen gedichten wordt aangetoond op een zeldzaam dóór-dringende wijze. Behalve een puur-poëtische heeft dit werk een instructieve waarde van zeer vergaande beteekenis. Het is te hopen, dat het tezamen met zijn cultuur-historisch complement (door den samensteller in het vooruitzicht gesteld) een beslissende keer moge geven aan het literair-historisch onderwijs op onze middelbare scholen. Vergeleken bij de bloemlezingen, die tot dusver golden als de meest geslaagde samenvattingen onzer poëtische literatuur is Costers boek een mirakel. Hier blijkt plotseling het meest eenvoudige en toch meest-ongeloofelijk geworden feit, dat onze oude dichters poëzie schreven en geen paraphraze-materie of declamatie-stukjes. De nieuwere Nederlandsche dichtkunst, n.l. vanaf 1880 wordt op uiterst uitvoerige wijze getoond in de bloemlezing *Lyriek* [6]) van J. Greshoff en A. F. Mirande. Men kan zelfs de vraag stellen, of de uitvoerigheid niet wat ver werd doorgevoerd, wanneer uit een bundel van dertig gedichten er tien werden geplaatst. En het is in elk opzicht afkeurenswaardig, dat zoo iets plaats vindt zonder voorkennis of bate aan de zijde van de dichter, wiens aandeel in de nieuwere dichtkunst nu eenmaal dat van de heeren Greshoff en Mirande overtreft. Het valt toch te begrijpen, dat zulke bloemlezingen noodwendig schaden aan de verkoop der bundels. De bloemlezing zelf is echter een zeer goede en zeer volledige en we menen niet, dat er eenig gevaar bestaat voor scholieren, die deze uitgave zouden gebruiken bij hun letterkundig onderwijs, zelfs niet voor scholieren van scholen, waar sommige realia nog steeds in den ban der voorzichtigheid zijn. Behalve bloemlezingen zagen verschillende vertalingen het licht. Dit is te meer toe te juichen, omdat het vertalen van verzen na '80 in onbruik geraakt was. Mr. D. Spanjaard leverde een overzetting van Shelley's meest beroemde gedicht *Epipsychidion*, [7]) die ver beneden het origineel bleef en overal merkbaar een „vertaling'' is, maar die haar beteekenis heeft als poging. Tevens verscheen eindelijk in boekvorm de voortreffelijke vertaling, die Mr. W. W. van Lennep reeds vóór 1880 in zijn snipper-uren had vervaardigd van Keats' *Hyperion* [8]) en die van invloed is geweest op de tachtiger beweging. Doch de meest voldragen vrucht op dit gebied is zeker de vertaling, die Anthonie Donker maakte van Colleridge's *Rime of the ancient marines* en die in den loop van het jaar verscheen in *De Stem*. Het gedicht van Donker is zoo schoon en zoo geheel ontheven aan alle technische bezwaarlijkheden, dat het den lezer moeite kost te gelooven in een Engelschen oertekst. In de loop van het komende jaar zal dit werk worden herdrukt in boekvorm.

Ook van katholieke zijde werden eenige vertalingen gepubliceerd en wel van mystieke geschriften. Na Erens is dit niet meer door letterkundigen geschied. Albert Helman gaf in boekvorm de *Zeven Manieren van minnen* [9]) van Beatrijs, vertaald uit het Middel Nederlandsch,

John Keats.

terwijl in *Roeping* een vertaling van Sint Bernards *Verhandeling over de Liefde tot God* werd gepubliceerd door Anton van Duinkerken. Wij noemen deze prozavertalingen in dit verband, omdat de

onderhavige mystieke geschriften op verschillende plaatsen overgaan tot de stroom der zuivere poëzie.

Het tijdschrift „Nu", dat beloofde zich te zullen onthouden van elke partijkeuze en in de hedendaagsche, vaak zeer cerebrale, literatuur de rechten van het hart te zullen handhaven, werd al spoedig de tribune van de meest plompe en meest stompzinnige kritiek. De heeren Mourik van Meersen, C. de Dood en A. M. de Jong, met wie Querido zich onbegrijpelijkerwijze encanailleerde, zeggen er de grofst denkbare domheden over literatuur en religie met een air van gezag, alsof zij inderdaad het Hollandsche denken vertegenwoordigden. De schandelijke populariteit van A. M. de Jong, die in het voorbije jaar plotseling de mode-auteur van ons land werd, is een zelfs in Holland onverklaarbare uiting van publieke stompzinnigheid.
Zij houdt hoofdzakelijk een tijdschrift aan den draai, waarin Querido den indruk maakt van een dierentuinarend. Hoe het godsmogelijk is dat de *Gepeinzen van een Godzoeker* en het beleedigende spel „Maskerade" van A. M. de Jong lezers vinden, is een raadsel dat slechts door een phenomenale opeenhooping van nationale domheid kan worden opgelost. Intusschen staan wij voor het feit, dat wij te constateeren hebben: het Nederlandsche publiek is te épateeren met de grofste en meest ongemotiveerde onwelvoegelijkheden, die vindbaar zijn.
Een vers als „In Memoriam Patris" van J. W. F. Weremeus Buning wordt er afgemaakt of het van Margot Vos was en Margot Vos wordt er verheerlijkt als heette zij Weremeus Buning.

J. W. F. Weremeus Buning.

Wordt vervolgd. *Anton van Duinkerken.*

[1]) **H. Roland Holst van der Schalk,**
A. Roland Holst,
Dirk Coster,
Anthonie Donker,
IN MEMORIAM HERMAN GORTER. *A. A. M. Stols, Maastricht,* 1928.
[2]) **H. Roland Holst van der Schalk,**
HELDENSAGEN. *Em. Querido, Amsterdam,* 1927. (22×15) 119 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.40.
[3]) **H. Roland Holst van der Schalk,**
VERWORVENHEDEN. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1928, ing. f 1.50.
[4]) **S. A. Baelde,**
KEUR UIT DE GEDICHTEN VAN H. ROLAND HOLST. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam* 1928. (20.5×14) 161 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25
[5]) **Dirk Coster,**
DE NEDERLANDSCHE POËZIE IN HONDERD VERZEN. *Van Loghum Slaterus, Arnhem,* 1927. 21×13.5) CVIII-176 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.
[6]) **J. Greshoff,**
A. F. Mirande,
LYRIEK. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1928. (22.5×17) 450 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90
[7]) **P. B. Shelley,**
EPIPSYCHIDION. Vertaald uit het Engelsch door D. Spanjaard. Geïllustreerd. *Em. Querido, Amsterdam,* 1927. (20×13) 42 blz. ing. f 2.25.
[8]) **Mr. W. W. van Lennep,**
JOHN KEATS' HYPERION. *Mij Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1927. ing. f 2.25.
[9]) **Beatrijs van Nazareth,**
ZEVEN MANIEREN VAN MINNEN. Bewerkt door Albert Helman. Geïllustreerd door Jozef Cantré. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1928. (20×13.5) 39 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

KRONIEK DER RUSSISCHE EMIGRANTEN LITERATUUR.

(*Van onzen Russischen Redacteur.*)

Het blijft onbegrijpelijk, hoe zelfs de eerlijke, goedwillende intellectueele élite zich vergist in de ethische beoordeeling van een zoo belangrijke zaak als de Russische revolutie is.
We willen uit een polemiek over dit onderwerp eenige typeerende passages aanhalen.
In een brief welke Romain Rolland aan de Russen schreef staat o.a. het volgende:
„Bunin en Balmont, ik begrijp Uw smart en bitterheid en ik voel met U mee. Den ondergang beleven van een wereld, die wij liefhebben en weten, dat ze niet meer wederkeeren zal — geen ramp is daarmee te vergelijken. En dan later, in een troostelooze ballingschap, niets te vinden dan een onverschillig egoïsme of het onuitstaanbaar medelij van menschen, die Uw smarten niet begrijpen en zich vervelen bij Uw klachten.
Ik begrijp, dat de groet, die ik in October 1927, tot het Russische volk gericht heb, kwellend voor U was. Ik heb mij gewend, niet tot de Russische regeering, maar tot het volk van Rusland naar aanleiding van een jubileum (bedoeld wordt het 10 jarig bestaan der Sovjet-republiek) dat voor U als het doodsklokkengelui over het verleden is. Hoe verheven idealen er ook leven onder de élite der Russische emigranten, waarvan gij, Bunin en Balmont, de voortreffelijke woordvoerders zijt, niet deze idealen — gij weet het zelf maar al te goed — niet deze idealen winnen U bondgenooten".
Naar Rolland's meening komen de bondgenooten van Bunin en Balmont uit het kamp van de uiterste reactie. Maar de hoop, de hoop op de menschelijke toekomst, moet wakende blijven.
„Ik weet heel goed, dat deze bewijsvoering niet in staat zal zijn U te overtuigen......"

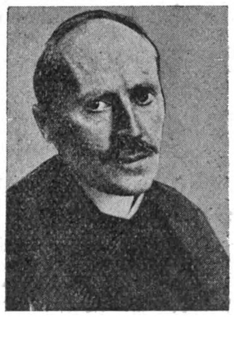
Romain Rolland.

Balmont.

En nu komt de eigenlijke motiveering van Rolland's houding, bijna al te naïef, maar kenmerkend voor de mentaliteit van den Europeaan: „Als ik deelgenoot van Uw kwellingen was geweest, dan zou ik nù dezelfde houding aannemen als gij. Als ik getuige was geweest van de pijnen van slechts een enkel offer, dan zou de volmaaktste sociale orde mij deze niet doen vergeten en vergeven. Als ik de terechtstelling van André Chénier had bijgewoond, zou ik dan de regeerders niet met mijn haat achtervolgd hebben?... Maar toch hebben die beulen, die Robespierres, een nieuwe wereld geschapen, waarop wij nu trotsch zijn."

Echter hiermee was de nauwgezette Rolland nog niet tevreden.

Hij wendde zich tot Maxim Gorki en schreef daarna, den 16en Februari.

„Ik wilde enkele feiten, die betrekking hebben op mijn polemiek met Balmont en Bunin, nog eens nader onderzoeken en heb mij daarom tot Maxim Gorki gewend". Hier volgt, in weinige regels een verrassend beeld van den toestand der huidige Russische literatuur in Rusland. — De brief van Gorki is te beschouwen als een antwoord op de noodkreet der Russische schrijvers. Hij luidt aldus:

Maxim Gorki.
Russische Caricatuur.

„Ik heb den brief der Russische, in Rusland verblijvende, schrijvers gelezen. Ik ging twijfelen, of hij van schrijvers afkomstig kon zijn. Schrijvers zouden niet kunnen beweren, dat de klassieken in Rusland verboden zijn, terwijl de „Gosisdat" (de staatsuitgeverij) juist uitgaven deed verschijnen van Dostojewski, ook van zijn antirevolutionaire „daemonen", van Gogol, Puschkin en Turgenjev, en terwijl daar een groote, volledige editie van Tolstoy's werken in 90 deelen ter perse is. Ook de werken van Bunin, Kuprin en Schmeljow zullen daar uitkomen.

A. Kuprin.

Elk jaar komen bij mij jonge Russische schrijvers uit het buitenland. Het valt moeilijk de gedachte aan „armoede" te vereenigen met lange reizen in het buitenland. Mij dunkt, dat ik de eer heb, het vertrouwen van de jeugd te genieten.

Maar wanneer ik in intieme gesprekken hen vroeg, van wie of van welke groep deze klacht afkomstig zou kunnen zijn, antwoordden zij steeds slechts met een schouderophalen.

Men schrijft aan U, dat er in Rusland geen literatuur meer bestaat. Wat een vreemde bewering! Ik sta integendeel versteld van het aantal jonge schrijvers. (Hier volgt een opsomming van alle bekende en onbekende auteurs, waarbij de geestdriftige Gorki niet karig is met allerlei vleiende superlatieven.)

Inderdaad, er leeft en groeit op dit oogenblik in Rusland een prachtige literatuur en ik, die er zoo verrukt over ben, voel me gekrenkt, dat Europa geen acht slaat op deze machtige beweging, op deze scheppende krachten. Men zoekt het slechte eruit, in een vijandige stemming, zonder het goed te kennen."

Het is niet moeilijk Gorki's antwoord te weerleggen. De feiten, die hij aanhaalt, zijn, voor wie z'n verhouding tot Loenatscharski kent, op zich niet overtuigend.

Niemand zal ontkennen, dat in Rusland werken van de klassieken gedrukt worden; maar niemand ook, die beweren zal, dat er *onverkorte* uitgaven verschijnen. Verraderlijk klinkt Gorki's bewering „ook van zijn anti-revolutionaire daemonen." Maxim Gorki geeft dus wel feiten, maar verzwijgt de atmosfeer, waarin deze feiten plaats hebben.

Maxim Gorki.
Russische Caricatuur.

Hij twijfelt aan de echtheid van dezen Russischen noodkreet: op zijn vragen hebben jonge Russische schrijvers slechts hun schouders opgehaald. Maar de Russen hebben zwijgen geleerd! Daar heeft de Gepoe (politieke politie) wel voor gezorgd! Hiermee valt ook dit argument.
Niemand zal in twijfel trekken, dat er in Rusland een belangrijke bloeiende literatuur leeft, maar zij bloeit en leeft niet door de communisten, maar veeleer ondanks hun régime.
Zeer ongegrond is ook het verwijt van Gorki, dat Europa geen belangstelling heeft voor de Russische letterkunde. Het tegendeel is veeleer waar. Men leze b.v. de klachten van Duitsche schrijvers over de successen der Russische literatuur, die de boekenmarkt beheerscht en aan de Duitsche werken geen plaats laat.
Is dit alles nog op zijn plaats in een artikel over de emigranten-literatuur? We meenen van wel. Het gaat hier om een belangrijk probleem, waarover de Russische émigrés met groot interesse gepolemiseerd hebben.

Een andere reden van opwinding en voortdurende spanning is de beweging van de Eurariers. Eerst sprak het Eurasisme zich slechts in philosophische beschouwingen uit; langzamerhand echter is het gaan ontaarden in politieke demagogie.
De besten der Eurasiers vallen nu de verschansingen aan, die zij vroeger vestigden.
Van groot belang is, in het 34e boek der *Annales contemporaines* 1928) een opstel van G. W. Florowski, de beste critiek op deze beweging, die zoozeer de aandacht trekt. Enkele zinsneden uit Florowski's opstel mogen hier volgen (zooals wel bekend is, zijn de Eurasiers langzamerhand de bolschewistische revolutie en haar resultaten gaan aanvaarden).
„De grenzelooze verschrikking van de Russische revolutie bestond hierin, dat men op het vreeselijk uur der beproeving geen verweer bezat tegen de dreigende elementen van het kwade: de groote verarming en zwakheid van de Russische ziel onthulde zich. Tijdens een revolutie openen zich de afgronden van alle boosheid. Hierop hebben de Eurasiers in het begin gewezen.
In deze historisch-gefundeerde erkenning, in het scherp ervaren van het karakter der Russische revolutie in hun oproep tot kultuurpolitieke waakzaamheid, daarin dienden de Eurasiers de waarheid.
Maar hun eigen inzichten veroordeelen hen nu. In zijn verval vertoont het Eurasisme symptomen van dezelfde kwalen, die het in de revolutie hekelde, van vergiftiging vooral door pseudo-actieve overhaasting.
De Eurasiers nemen de mogelijkheid van onrechtvaardige geschiedenis niet aan en geven het op om de geschiedenis te overzien. In hun opvattingen is een grof en simplistisch „panlogisme."
Het is waar, dat in het leven en in al zijn wendingen ideeën geïncarneerd zijn. Maar niet in ieder leven wordt de ware idee belichaamd... Het leven kan ook slecht zijn en tegen dat slechte leven moet men zich te weer stellen. In deze weerstand openbaart zich de ware onderwerping, niet aan de stem van het blinde noodlot, maar aan de goddelijke rechtvaardigheid. Hierdoor alleen zegeviert de mensch over het hout, belichaamd in de verkeerde richting der historische gebeurtenissen. Het ware realisme neemt niet de historische gebeurtenissen tot norm, maar de goddelijke maat van het zijn. Dit realisme ontbreekt aan het Eurasisme. Zijn opvatting van de revolutie is bekrompen en onjuist, is de dorre terminologie van de materialistische morphologie.
Niet alleen zulke algemeene beschouwingen bevat het artikel van Florowski, het geeft ook een zeer scherpe zakelijke kritiek. Het is niet mogelijk in dit korte bestek alle kanten te bezien. Maar voor wie belang stelt in de beoordeeling der Eurasische beweging wijzen wij met nadruk op deze interessante studie.

In de *Annales contemporaines* verschenen eenige belangrijke romans en novellen. In de eerste plaats moet genoemd worden *Het leven van Aissenjew* door Iwan Bunin, waarvan tot nu toe alleen het eerste deel verscheen. De naam „roman" is eigenlijk niet juist, het is een auto-biografie van Bunin zelf, een boek zonder verdichte gebeurtenissen.

Iwan Bunin.

Een spannende, zich voortbewegende handeling ontbreekt; het is meer een meditatieve beschrijving van de jeugd en het opgroeien van een overgevoelig, zeer begaafd kind en jongeling. Het kinderlijk gemoed raadt de diepste dingen van het zijn:
„Toen ik de zaadkraai bereikte, stond zij eensklaps onbewegelijk, de wilde, glinsterende oogen vol ontzetting. Zij week even zijwaarts, drukte zich tegen de grond — vastbesloten op leven en dood met mij te vechten.... Mijn eerste moord was voor mij een geweldige gebeurtenis. Dagenlang was ik buiten mij zelf en heimelijk smeekte ik God en de wereld, om mij wegens mijn groote zielesmart deze zonde te vergeven. Maar niettemin heb ik de ongelukkige zaadkraai gedood — terwijl zij met haar laatste krachten vocht en mij de handen tot bloedens toe krabde — gedood met een vreeselijke wellust."
Tarja Wetrowa" is de titel van een roman door S. Arbatoff, een jongen schrijver, die in Berlijn woont. Een vlot geschreven boek, rijk aan allerlei invallen en veelsoortige situaties. Ongewild

symbolisch is het snelle voortwervelen der gebeurtenissen, het noodlottig samentreffen van menschen, die vergeefs naar elkander zoeken, en elkaar tenslotte in den dood vinden.
Daemonisch zijn de beelden uit het krankzinnige Petersburg, de opgejaagde menschenfiguren, die als schaduwen rondzwerven tusschen de grandioze, drukkende monumentaliteit van deze enorme steengevaarten.
De banden der samenleving zijn losser geworden; in honende ongedeerdheid rijzen de monumenten van het verleden dat onderging — hoe zou één wankel mensch in staat zijn deze ironie van het noodlot te weerstreven!
Als tegenhanger beelden uit de provincie: hoe de duistere elementen van de menigte de heerschappij bemachtigen, de rechtspraak van een dronken, barbaarsche massa.
In deze roman is de chaos van het heden geordend en opgeheven tot een voortreffelijk kunstwerk.

I. Saizew.

In Saizew's novellenbundel *Een zonderlinge Reis* is „Awdofja de dood" de beste vertelling. Awdofja, die „de dood" genoemd wordt, is een sombere legendarische figuur, zóó voortdurend door de dood achtervolgd, dat zij met de dood vereenzelvigd wordt. Maar in werkelijkheid vecht zij een verbitterde strijd om het leven, met de harde ongevoeligheid van een, die alle menschelijkheid verloor — vast besloten om voor haar zelve en haar kind een stukje grond te veroveren.
Een onterfde vecht hier met de gruwelijke gevolgen der revolutie, met honger, ellende en bandeloosheid. Na de dood van haar kind blijft zij eenzaam achter, in de dierlijke verlatenheid en verlorenheid van een schepsel, dat uit zijn gemeenschap werd gestooten; een verlatenheid, waarvan men de verschrikking pas ten volle kan begrijpen, wanneer men zich daarbij de eindelooze Russische vlakten en de harde, onverschillige hemel voorstelt. Awdofja „de dood" is een levende figuur geworden, die onze deelneming en ons begrijpen opwekt. Daarin heeft Saizew zich een belangrijk kunstenaar getoond.
De novellenbundels *Van een oude Vrouw* en *Het Licht van het verstand* door I. Schmelev zijn typische voortbrengsels van emigrantenliteratuur. Natuurlijk wordt de vaderlandsliefde in den vreemde sterker, vooral wanneer men niet meer in het vaderland terugkeeren kan. En het heimwee der emigranten komt niet alleen voort uit de physieke scheiding, maar veel meer nog uit de moreele en geestelijke verwijdering van Rusland. Zelfs na tien jaren revolutie moet er in Rusland nog zooveel overgebleven zijn van den vroegeren geest!
„Deze lentegeluiden zijn in mijn hart blijven leven; duizenden boerenfiguren met hun wijze en simpele zieleschoonheid. Ik voel een diepe eenheid met hen. Niets dat deze beelden uit mij kan verdringen." In een uitstekend-gesuggereerde atmosfeer zien wij het leven van de koppige oude boeren, die zich verzetten tegen de nieuwe stroomingen, van de zwakken en weerstandloozen, van de „zaligen" en „profeten", die in Rusland zoo overtalrijk zijn.
Michail Ossorgin's roman *Sijwrew Wrazek* speelt in Moskou, een omgeving, rijk aan overblijfselen uit het verleden. Deze herinneringen matigen het revolutionnair-tragisch karakter van het boek een weinig. De schrijver liet zich door zijn gevoel beheerschen en komt tot een optimisme, dat niet geheel en al gegrond is.
Hij wil een soort verzoening tot stand brengen, tusschen het oude en het nieuwe Rusland, wat hem, zoowel in de gedachten als in de artistieke uitwerking tot gedwongenheden brengt.
In Parijs verscheen een boek van A. Denikin, de witte generaal, die de Bolschewisten met zooveel verbittering bestreden heeft. Denikin schrijft uitstekend en zijn vertellingen hebben nog andere waarde, dan die van historische documenten. In een schets „De vijanden" wordt verteld, hoe de officier Kowtun zijn geboortedorp beschiet en daarbij het gevoel heeft, of hij zijn geschut op zichzelf heeft gericht. Het is een duister voorgevoel geweest, want in de slag die volgt, sneuvelt Kowtun.

N. A. Teffi.

Zelden was een vrouw zoo vrij van sentimentaliteit als de humoristische schrijfster N. A. Teffi het is. Ook haar laatste boek *Het stadje* is scherp en bitter. Zij ziet alleen het leelijke en slechte, zij hoont op cynische wijze en haar lach brengt geen bevrijding. Haar lijfspreuk is „De dingen zijn beter dan de menschen." Deze verschrikkelijke filosofie beheerscht geheel haar werk.

EDITH WHARTON.

Onder de verschillende vrouwen, die zich naast de mannen een plaats veroverden in de Amerikaansche letteren neemt Edith Wharton een zeer bevoorrechte plaats in, én om haar kortere verhalen én om haar romans, zoowel die welke het intieme leven van den huiselijken kring als die welke persoonlijke problemen behandelen; zoowel haar sentimenteel liefdesromans als haar psychologische familiegeschiedenissen.

Ze volgt heelemaal de lijn door Hawthorne en H. James aangegeven, doch staat vooral onder den invloed van den laatste. Wat echter niet zeggen wil, dat we haar in de realistische school moeten klasseeren. Evenals Willa Cather beweegt ze zich eerder langs de scheidingslijn en in haar laatste werken is ze zelfs volledig onafhankelijk van zijn invloed. Haar jongst verschenen werk *The Children* vertoont zelfs eigenschappen die we in geen enkel werk van vroeger aantreffen. Voor een schrijfster van 66 jaar, met meer dan 30 werken op haar actief is dat geen gewoon compliment.

Haar schrijverstalent houdt het midden tusschen James en Thackeray. Doch zij heeft nooit haar karakters en verhalen ondergeschikt gemaakt aan een duisteren en ingewikkelden stijl. Haar typen zijn levend en worden niet opgeofferd aan een zeer gecompliceerd systeem, zooals bij James.

E. Wharton werd in New York geboren in 1862. Haar moeder was een Rijnlandsche. Als kind werd ze reeds door haar ouders meegenomen naar Europa, waar ze dan telkens lang vertoefde en gelegenheid vond, om Fransch, Duitsch en Italiaansch te leeren. *The Valley of Decision* b.v. speelt in het Italië van Alfieri. Fransche critici hebben bij haar een invloed van Flaubert en De Maupassant ontdekt.

's Winters leefde de heele familie in New York en 's zomers in Newport. In 1885 huwde de dochters des huizes met Edw. Wharton uit Boston en het zomerverblijf werd nu Lenox. Sedertdien heeft ze haren tijd verdeeld tusschen de Vereenigde Staten en Frankrijk. In den laatsten oorlog wijdde ze al haar zorg aan de Fransche en Belgische vluchtelingen.

Het contrast tusschen haar eigenlijk en haar aangenomen vaderland heeft ze uitgebeeld in *French Ways and their Meaning*. Ook in *The Marne* (waar ze vooral lucht geeft aan haar verontwaardiging over het dralen van Amerika om Frankrijk ter hulp te komen), *Fighting France* en *A son at the front*.

Uit de menigvuldige kritische bijdragen van haar hand in allerhande tijdschriften kunnen we opmaken, dat ze de techniek van alle groote schrijvers bestudeerd heeft en dat er geen een van beteekenis haar ontsnapt is. Van ieder leerde ze iets en iedereen volgde ze aanvankelijk na als een experiment. Ze staat regelrecht tegenover Joyce en Bennett, doch doet Richardson, G. Eliot en de schrijvers uit de Victoriaansche periode gemoderniseerd herleven. De evolutie van haar talent en het verloop van haar stijl is haast bij niemand zoo duidelijk merkbaar en volgbaar als bij haar

In de jaren 90 begon ze met kortere verhalen. Haar eerste bundel *Great Inclination* was vol beloften. De volgende *The Descent of Man*, was al veel minder experimenteel. Ze ging dan over tot het langere verhaal en kwam zoo geleidelijk tot den roman. Ter verpoozing greep ze echter ook later nog terug naar de korte verhalen.

Haar eerste roman *The House of Mirth* (1905) maakte haar beroemd. Het was een goed gekozen titel om het weinig preutsche cosmopolitisme der New Yorksche gelukzoekers aan de kaak te stellen. Hier worden heel tragische episoden geschilderd, doch de karakters en de incidenten lijken nog al fantastisch. Wharton hield zich wel hoofdzakelijk bezig met het bestudeeren van karakters uit de grootsche wereldstad, doch nu en dan laat ze de geschiedenis wel eens spelen op het land, dat ze door haar zomerverblijven zoo goed kende. B.v. in *Ethan Frome* dat door velen als haar meesterwerk aangezien wordt. Hier hebben we het relaas van drie tragische gebroken levens op een pachthoeve in Nieuw Engeland. Ook haar *Summer* geeft een geschiedenis van het platte land. *The age of Innocence* daarentegen duidt op de ijzeren wet, die iedereen in het New-Yorksche milieu van '70 volgen moest, wilde hij niet ten onder gaan. Het is een meesterwerk van bijtende ironie en kreeg den Pulitzer Fiction Prize gegeven door de Columbia Universiteit.

Edith Wharton.

In de jaren 40 begon al de jaarlijksche uittocht van den Amerikaan naar Europa. W. Irving verklaarde zelfs dat hij 's zomers al zijn vrienden in Parijs treffen kon. Dit gegeven is ook meer dan eens de achtergrond in de romans van Wharton. In *Glimpses of the moon* (1922) verplaatst ze haar Amerikanen naar Como, Venetië en Parijs.

The Mother's Recompense (1925) speelt aan de Riviera. Hier laat ze ons zien, wat ellendige gevolgen een daad van echtelijke ontrouw meebrengen kan. Al is het knap geschreven, om het gegeven zelf blijft het een streng voorbehouden boek.

Twilight sleep (1926) daarentegen is weer een geschiedenis uit het „fashionable life" in New York.

New York in Wharton's romans is echter niet steeds de stad, zooals we die vandaag kennen. Hoe modern ook haar gegeven zij, ze is geneigd het in dat verleden te projecteeren, dat ze zoo intiem kent of waar ze in den familiekring over hoorde spreken.
Dat oude New York krijgen we hier uitgebeeld in deze vier kleine, prachtig geschreven en mooi uitgegeven romans, die ons karakters geven uit de vier opeenvolgende decenniën der vorige eeuw. Ze sluiten aan bij het reeds vermelde *The age of Innocence*.
Ieder verhaal symboliseert het deftige leven uit een periode door de studie van één karakter, dat een kleine groep beheerscht. In de jaren 40 was het de jonge man die uit Italië terugkeerde met kisten vol schilderijen van de vroeg-Italiaansche school, terwijl zijn vader hem terug verwachtte met een massa copieën van Raphaël en de schilders, die toen in de mode waren. In de jaren 50 was het de oude vrijster, die nooit wilde trouwen. In de jaren 60 de vroolijke Frans, die het polo-spel invoerde en in de jaren 70, eindelijk, de vrouw, die maar één middel kende, om haar hopeloos zieken man het noodige comfort te geven, totdat de dood hem zou komen bevrijden. Deze manier van behandelen is wel eenig in de Engelsche literatuur. In plaats van één langen roman te schrijven, maakt ze er vier korte, die ieder onafhankelijk genoeg is van de andere om afzonderlijk gelezen te worden. Lezen we ze alle vier achter elkaar, dan vloeien de afzonderlijke indrukken uit elke periode samen tot een grootsch geheel.
De nadruk moest hier van zelf gelegd worden op feiten en toestanden, zooals ze waren in een tijd toen Fifth Avenue slechts „een eentonige passage was tusschen leelijke bruine huizen, waar het eenige leven gemaakt werd door een lange stoet rijtuigen." In het eene minder en in het nadere meer is de schrijfster er toch in geslaagd ons een historisch tafereel op te hangen van de toestanden uit die dagen. Doch haar voornaamste studie blijven toch de personen, die zich in dat milieu bewogen. Ze vervalt echter niet in de uitgerafelde analyse van Virginia Woolf. Ze zoekt alleen en ontdekt de eenvoudigste gegevens, de stille dramas, die zich ondergronds afspelen, met slechts hier en daar een rimpeling aan de oppervlakte en zelden een uitbarsting.
Het minst geslaagde van de drie is wel *The Spark*[3]). Het verhaal is heelemaal niet belangrijk en als uitbeelding van karakter blijft het ver beneden de andere; *False Dawn*[1]) daarentegen is met haar hart geschreven en toont duidelijk genoeg, hoe de kunst het pad is, dat Wharton naar haar romans leidt. We meenen ook, dat in dit boek heel wat persoonlijke ervaringen en overtuigingen liggen besloten. Zij ook moet gedweept hebben met Ruskin en de Pre-Raphaëlieten, die in haar tijd wel meer de aandacht zullen getrokken hebben dan in de jaren 40, toen men den eenen een „dandy" en de anderen onmogelijke kunstenaars noemde. De onterfde Raycie uit dit verhaal had nooit kunnen droomen, dat de schilderijen, die Ruskin hem recommandeerde, en die hem door zijn vader naar het hoofd werden gegooid, ettelijke jaren later zoo'n waarde zouden vertegenwoordigen.
The old maid[2]) is alleszins 't beste en mooiste boek uit de serie. De twee vrouwenkarakters zijn sober doch streng behandeld. Meesterlijk weet ze uit te beelden, hoe alle moeilijkheden, waar oogenschijnlijk geen uitweg voor bestaat, uit het moeder-karakter van Charlotte voortvloeien, en hoe het ook juist datzelfde karakter is, hetwelk alle moeilijkheden weet te boven te komen.
New Year's day[4]) tenslotte, is de geschiedenis van een vreemde liefde. Vreemd natuurlijk voor de kleinburgerlijke gaapsters achter de gordijntjes van het toenmalige fatsoen. Werkelijk echter en diep beleefd in het hart van Mrs. Hazeldean, dat Hubert zoo goed kende en waarin Henry Prest zich zoo leelijk had vergist. Voor ons heiligt echter het doel de middelen niet. En met alle respect voor literaire schoonheid, moeten we dit boek reserveeren voor volwassenen, die er vrede mee kunnen nemen, dat de vleugels der heldin wel wat erg spelen met het minnevuur en het kwaad er zoo gunstig afkomt.
Als we het werk van Wharton in zijn geheel overzien, constateeren we, dat ze een knappe portretschilderes is. Doch we denken tevens aan de groote meesters uit de middeleeuwen, die aan den achtergrond tevens hun beste zorgen besteedden en door het koppelen van de menschelijke natuur aan de andere een volledig beeld wilden geven, om hart en zinnen te bevredigen. Daarom bekleedt ze een eenige plaats in de Engelsche letterkunde, die haar niet gauw zal ontnomen worden.

Dr. Raph. Kreemers.

---

1) **Edith Wharton,**
FALSE DAWN. Geïllustreerd door E. C. Caswell. *D. Appleton & Co., New York,* 1928. (18.5 × 12.5) 109 blz. geb. $ 1.25.
— **A** —

2) **Edith Wharton,**
THE OLD MAID. Geïllustreerd door F. C. Caswell. *D. Appleton & Co, New York,* 1928. (18.5 × 12.5) 191 blz. geb. $ 1.25.
— **Bc** —

3) **Edith Wharton,**
THE SPARK. Geïllustreerd door E. C. Caswell. *D. Appleton & Co., New York,* 1928. (18.5 × 12.5) 109 blz. geb. $ 1.25.
— **A** —

4) **Edith Wharton,**
NEW YEAR'S DAY. Geïllustreerd door E. C. Caswel. *D. Appleton & Co., New York,* 1928. (18.5 × 12.5) 160 blz. geb. $ 1.25.
— **Bc** —

DE GOUD-BACIL.

Ivan Goll.

De nieuwe roman *Le microbe de l'or*[1]) van Ivan Goll, is een zuiver kristal in de troebele goot van romans, die de Franse drukpersen dit jaar reeds over ons hebben uitgestort. In tegenstelling met de vunze en duffe klinieksfeer dezer in massa geproduceerde psychologiese en realistiese romans, die weinig meer geven dan

een reproduksie van den vormlozen chaos waarin de wereld door den schrijver wordt geobserveerd; wordt hier deze wereld omgevormd tot een werk van schoonheid, waardoor de chaos is geordend en geschift tot de doorzichtige klaarheid van den estetiesen vorm.
Dit werk is, wat deze innerlike vormgeving betreft, sterk aan de Franse klassieken verwant en ook hierdoor springt het dadelijk uit de rij van de moderne romantiek.

Men kan dit teruggrijpen van enkele modernen naar de oude klassieke vormgeving — wat in wezen een teruggrijpen naar de traditie der grote scheppenden is — een nederlaag, een gebaar uit zwakheid noemen; maar waar het een schrijver als Ivan Goll betreft en het resultaat een krachtig en ijzerhard werk is als *Le microbe de l'or*, daar vallen al deze algemeene stellingen weg voor het voldongen feit.
En dit te meer, als men beseft dat de klassieke vormgeving de Romaanse psyche even na is, als de romantiese aan de Germaanse en dus het terugkeren tot die geaardheid van het vormend vermogen even zeer een sprong naar voren, als een terugval kan zijn. Ivan Goll schijnt met zijn aansluiting een moedige vruchtbare daad te hebben gedaan.
De krachten, die de klassieke vormoppervlakte tot stand brengen, hebben een intellektuele stimulans. Zij ontspringen uit het een of ander *inzicht*, waarvan het sentiment zich meester maakt. Uit de zoo ontstane ontroering wordt 't kunstwerk geboren, dat meer een vrij objektieve keuze, ordening en aankleding is, dan een bevrijding uit een konflikt. Tussen de „beleving" en de vormgeving is hier een tijdmarge, terwijl de romantiese kunstenaar daarentegen het scheppende „leven" vastlegt op het ogenblik, dat het zijn uitwendige vorm ontvangt. Rembrandt b.v. geeft de vorm van een bepaald ogenblik van het leven; de vorm past zich hier bij het moment aan. Bij de klassieke kunst echter heeft het leven het doel den vorm voort te brengen, treedt dus van de vorm weg en laat deze haar „eigen-zalig spel" Haar vorm is, zooals een Duitscher zegt: über-individuell. Bij Ivan Goll moet het werk als volgt ontstaan zijn: hij had een idee, een gedachte over de gierigheid. Deze gedachte hield hem zoodanig bezig, dat hij in de kunstenaar mensen ging zien, die leefden uit de kracht dezer gedachten. Die mensen gingen leven in zijn verbeelding en zoo werd er een „leven" opgebouwd in die verbeelding, dat een afgesloten geheel vormde en dat bepaald werd door de wetten der uitwendige vormgeving. Uit de idee der gierigheid kristalliseerde een beeld, dat de gierigheid zoo algemeen en zoo volledig mogelik tot uitdrukking bracht. Een groote hartstocht dus die de levende inhoud uitmaakt van het beeld.
Hiermee is de klassieke vormgeving verdedigd, ook tegen sommigen, die in alles de *krachten* van het leven willen zien werken. Want in de kunst, die het leven slechts tot voedingsbodem heeft en in zekeren zin altijd parasiteert, heeft de klassieke, bovenpersoonlike, algemene vorm met de wetmatigheid, die bepaald worden door haar gestalte, even veel rechten als de romantiese vormgeving wier wetten in het leven dat gestalte krijgt, opgesloten liggen. Op beide wijzen ontstaat schoonheid en op beide wijzen wordt een stukje van het paradijs in beelden gevangen. In het eene geval echter is het ding, dat de verbeelding oproept, de norm; in het andere geval is dat de ontroering. Het is begrijpelik dat een bepaald persoon door een der twee vormen van leven het diepst wordt aangegrepen, maar dat is geen reden om de andere als een vod weg te trappen.
Daar onze tijd speciaal het hevige en gespannen leven vraagt van een kunstwerk, zullen er niet zeer veel lezers zijn, die de hoge waarde en de grote zuiverheid van dit werk aanvoelen. Daarvoor is een groter rust nodig dan onze tijd bezit en vooral een sterker vermogen van objektivasie. Degenen echter die dit bezitten, zullen dan *Le microbe de l'or*" moeten houden en het weten te savoureren, zoals zij ook de oudere klassieken weten te smaken.

Ton Kerssemakers.

---

[1] **Ivan Goll,**
LE MICROBE DE L'OR. *Emile Paul Frères, Paris,* 1928. (19×12) 197 blz. ing. Ffr. 12.—.
— C —

DE GEEST VAN BROADWAY.

J. P. Mc Evoy.

Broadway! Highroad van Amerikaansche activiteit, resultante van Amerikaansche methodes, permanente doorgangs-exhibitie van Amerikaansche typen.
Dien eersten avond op Broadway hebben we als in trauce door 's werelds bezigste boulevard gewandeld, haar menigvuldige bedrijvigheid inzwelgend als een assortiment der verleidelijkste cocktails, welke zelfs den meest gepantserden blauwknoop wel in één roes tot den rol van zwaar gekaterden moeten voeren.
Wandelen kan men feitelijk niet in Broadway, men moet er loopen, de cadans die door de compacte massa's trottoir-trotters gaat wordt aangegeven door de bekogeling, welke van de duizenden zwijmelende lichtreclames op en af vliegen, rond u heen draaien, om dan in speelsche plagerij weer van boven terug uit te spatten.
Broadway, dat is een monsterkamer van alles, van de het Amerikaansche leven zoo beheerschende pers, de slanke scyscraper der *New-York-Times*, met haar bioscoop centrum in het geweldige luchtkasteel (deze maal in letterlijke beteekenis te verstaan) der Paramount films, doch vooral met haar talrijke theaters en cabarets, de straat van den zakenman, het jachtveld van den journalist, en bovenal het tooneel der Ziegfield...... en andere...... follies.
We gelooven niet, dat er in de nieuwere Amerikaansche literatuur één boek is, tegelijk zoo knap geschreven, zoo geestig gekruid, zoo wezen-

lijk onschuldig en tegelijk zoo veel omvattend in de beschrijving van elk weer geheel verschillende methodes, stroomingen en belangen als *Show Girl*[1]), dat zooeven verschenen het Engelsch lezende publiek stormenderhand veroverd heeft.

Zelfs een kort résumé ervan is al even kaleidoscopisch als de aspecten van Broadway.

Dixie Dugan is de heroine. Ze wil als balleteuse haar tooneelcarrière beginnen, tracht zich bij den fameuzen Ziegfield in te intrigeeren en begint, als dat niet lukt, als dancer in een club. Schrik niet, lezer, want Dixie ondanks al haar ruime opvattingen, haar savoir vivre en haar beroep, weet zich „clean" te houden, zooals zoovelen harer zusteren die, omdat ze achter het voetlicht werken, gemeenlijk maar al te gauw door de troebele gedachten van buitenstaande philisters besmeurd worden.

In het variété-program van de club treedt ook Alvarez Romano op die zulk een Spaansche dans danst, dat de vloer er van rooken gaat en men het orkest met koud water moet begieten om het koel te houden. Als Jack Milton, een millionnair, Dixie met zijn attenties overlaadt en haar ten huwelijk vraagt, culmineert de jalousie van Alvarez in een steekpartij, welk schandaal Dixie uit de obscuriteit van een cabaret naar het volle daglicht der publieke belangstelling trekt. Een krant adopteert haar voor 't exclusieve recht van haar publiciteit en zoo komt Jimmy Doyle, de redacteur van de *New York Tabloid* in haar leven. Dixie heeft nu vier aanbidders: haar vroegste vriend Denny Kerrigan, handelsreiziger in berijmde kaarten, Alvarez, Jimmy en Jack. Kon ze nu de eerste drie maar mengen, hen overgieten met Milton's geld en dan het syndicaat huwen! Dat klinkt cru, maar wordt in werkelijkheid niet zoo erg, want stelt u gerust lezer, in het eind prefereert ze den onbemiddelden krantenman boven den millionnair.

Wat het boek nóg kaleidoskopischer maakt, is de samenstelling niet in monotone — minitieus handelingen beschrijvende en diepzinnig motieven analyseerende-hoofdstukken, doch als een aaneenrijging van korte brieven alle van, aan of rond Dixie, gemengd met heele series telegrammen en krantuitknipsels. Niets is daardoor verloren gegaan van den koortsachtigen polsslag van Broadway. Het is als een film in woorden, welke voorbijtrekkend zoo voortdurend de intense belangstelling van wat er nu weer op zal duiken, vasthoudt, dat het voor den lezer, eenmaal begonnen, moeilijk wordt niet tot het einde door te blijven kijken.

Daar is de krant, die na de steekpartij op Milton de levensgeschiedenis van Dixie schrijft. Dat wil dan zeggen dat Dixie's naam gezet wordt onder wat anderen voor haar daarover fantaseeren. Dus koopt ze elke avond de *N. Y. Tabloid* om met groote spanning haar eigen levenshistorie vol van ongekende verassingen voor haar zelf te lezen. „Ja, men moet nu eenmaal kranten koopen wil men op de hoogte blijven van wat er in de wereld omgaat" verzucht ze komisch.

Om de publieke belangstelling in de serie gaande te houden wordt Dixie door de krant geschaakt. Zij vindt het best in een luxueus apartement op Central Park uitziende, waarvan ze nu voor 't eerst, ofschoon ze er al zoo dikwijls doorgetaxied is, ontdekt dat er heusche boomen in staan! Intusschen looft de krant fabelachtige prijzen uit voor wie Dixie Dugan dood of levend, op weet te sporen. Met als gevolg dat iedere knappe achttienjarige brunette in het land vastgehouden wordt door in premiejagen veranderde lezers, totdat ze rotszeker kan aantoonen niet Dixie te zijn.

De krant interviewt haar familie. Moeder is furieus, wil niets zeggen en vindt zich toch 's avonds onderwerp van het bloemrijkste interview ooit verzonnen en gephotografeerd met een paar kleine babyschoentjes welke de stafphotograaf, voor alle markten klaar, haar in de gauwigheid in de protesteerende handen gestopt heeft. Milton van zijn kant engageert een detectivebureau „The-Open Eye Agency", een collectie platvoetige slaapwandelaars, welke alleen onkostenrekeningen indient.

Door al die agitatie heen heeft Denny, de handelsreiziger, zijn hoop ten langen leste opgegeven. Hij is een der heerlijkste typen van dit boek, overigens rijk aan zulke typen. Indien u weten wilt, hoe de intensieve bewerking der Staten door een groote Amerikaansche handelsfirma plaats vindt, volg dan Denny met zijn systeem van „conventies" en van wat hij technisch noemt „contacting", de gedwongen flirterij met niet eens altijd aardige, inkoopsters als noodzakelijk onderdeel van het systeem.

Als Dixie dan weer gevonden is beweegt zij Milton tot de financiering van een door Jimmy geschreven revue. Geestiger is het allesoverheerschende materialisme der Amerikaansche tooneelkunstbedrijven wel nooit zoo gegeeseld als hier! Jimmy's scenario en tekst ondergaan de ongeloofelijkste veranderingen. Een acte welke in 'n pension speelt wordt aan boord van een oceaansteamer verlegd, want er staan nog twee dure rimpelmachines (om het water op 't toneel te doen rimpelen) welke weer 'ns productief gemaakt moeten worden. De titel van „„The Girl of Wool-Worth" wordt veranderd in die van „The Girl of Rio Grande" want er zijn juist zooveel voordeelige Mexicaansche costuums ter overname! En zoo sleept de zaak voort tot de generale repetitie in Atlantic City, waar Dixie zich zoo opwindt dat de tooneelknechten groen worden van jalousie over haar expressie-volle vocabulaire.

Doch door al die drukte der revue-voorbereiding — Dixie kreeg het drukker dan de man met het houten been in den boschbrand — groeit haar sympathie voor Jimmy steeds sterker. Zij heeft genoeg van al Jack's overdreven weelde en het rijden in limousines zoo groot dat je televisie te hulp moet roepen om van je plaats op den chauffeur te kunnen zien. En het doek valt over „Jimmy for ever"!

Dit is geen boek van hilarische lachbuien of prikkelende gilletjes. Het is evenwel een bont gekleurde afwisseling, doorsprankeld van humor en geestigheid, gekruid met het bloemrijkste Amerikaansche „Slang", het is een miniatuurportret van Amerikaansch leven in tal van varieerende aspecten. Den avond dat ge het leest, leeft ge eens zoo intens, want ge voelt den polsslag van het leven der Nieuwe wereld en ziet de zwijmelende lichten van Broadway!

Kees van Hoek.

---

[1]) J. P. Mc. Evoy,
SHOW GIRL. *Brentano, London*, 1928. (18.5 × 12.5) 214 blz. geb. Sh. 7/6.
— **Bc** —

NIEUWE RUSSISCHE FILMS.

Nikitin „de zwerver" uit de film „Die van de straat leven".

De grootste aandacht valt tegenwoordig op de Russische films. Verklaarbaar is dit alleszins en zelfs is het een verheugend verschijnsel, dat echter ook z'n schaduwzijde heeft. De Russische filmproductie is n.l. in haar geheel genomen verreweg de meerdere van die der andere landen. In Duitschland en Frankrijk zijn het enkele vooraanstaande cineasten, die nu en dan met een mooie, zuivere film voor den dag komen en die dan soms nog meer een verdienstelijk experiment dan wel een volbloed film tot stand brengen. De Russische producten daarentegen zijn geen experimenten, geen studie meer, maar monumentale, vitale kunstwerken die bruisen van passie en die in hun meeslepend élan werelden met zich voeren. Dat dit élan in de meeste gevallen de Sovjet-propaganda ten goede komt, is de schaduwzijde, die wij hierboven bedoelen. Vrijwel alle films, die wij uit de Russische studio's gezien hebben staan min of meer in dienst van de Sovjetcultuur, al moet hierbij gezegd worden, dat practisch voor ons land de communistische invloed van deze films niet zeer benauwend hoeft genoemd te worden. In één van de Russische films hier vertoond schuilt hoegenaamd geen propaganda: n.l. in „Volgens de Wet". Moge hier thans een bespreking volgen van een tweetal films die sinds kort met groot succes in onze steden vertoond worden: „De laatste dagen van St Petersburg" en „Die van de straat leven".

Eerstgenoemde film is als film de beste. Pudowkin de regisseur van „De Moeder" is de maker. Hij weet effecten te bereiken die de volmaaktheid nabijkomen: de gang van het scenario is voortreffelijk volgehouden en gaat onstuimig naar het hoogtepunt. Hij beheerscht het knappe spel van zijn figuren zoodanig, dat de geladen sfeer de spanning tot het uiterste weet op te voeren. Dit is vooral duidelijk in de spel-evolutie van de hoofdpersoon (waarvan afbeelding hieronder). Het langzaam tot bewustheid komen van dezen tragen, loomen arbeidersjongen en zijn uitbarsting bij het zien van onmenschelijk onrecht is het summum van filmspel. Maar ook in zijn hevigsten hartstocht blijft hij beheerscht; alle groteske effectjagerij is verre.

De vrouwelijke hoofdfiguur, een passieve verschijning, draagt een sombere gelatenheid op haar gelaat, dat aan het slot, als de communisten op de puinhoopen van St. Petersburg triomfeeren, opklaart tot een wonderlijken glimlach om de eindelijke verlossing.

Men zou enkele toepassingen van de camerawerking die vele Russische films vertoonen, misschien als tekortkomingen kunnen aanmerken, maar in zijn geheel is dit werk zijn maker waardig. De communistische tendenz is duidelijk zichtbaar, te duidelijk zelfs om in andere landen dan de sovjetrepubliek practische waarde te kunnen hebben.

Van geheel anderen aard is de tweede film, die een ver-beelding is van de ellende in de achterbuurten van Leningrad. Het is een vrij troostelooze geschiedenis van een tweetal meisjes die, in vrije liefde levend, bedrogen uitkomen, voor haar bestaan moeten tobben, achtervolgd door een apache en door genotzoekers. Een van haar vervalt tot het beroep van beroofster. De andere weet zich van haar apache te bevrijden en stelt zich zelf en haar kindje onder de bescherming van een zwerver, die zij tevoren van de straat

De oproerige arbeidersjongen wordt naar de verhoorzaal geleid. Uit de film „De laatste dagen van St. Petersburg."

had opgeraapt. Fedor Nikitin speelt dezen zwerver zeer broos en gevoelig.
Deze film, die wij om zijn sfeer moeilijk aanvaarden kunnen, mist de gang en de eenheid van de eerstbesprokene. Hij rammelt hier en daar, hetgeen te meer opvalt wanneer we dit Russische werk plaatsen naast een oudere Duitsche film, die in ons land vertoond werd onder den naam „Stervend Weenen".
Wellicht heeft de film „Die van de straat leven" veel van zijn gespannenheid ingeboet door de coupures, die de filmkeuring liet aanbrengen na in eerste instantie de film verboden te hebben.
Het ligt wel voor de hand dat lang niet iedereen de aangewezen persoon is, om de Russische films te gaan zien. Er is wel degelijk onderscheidingsvermogen noodig om deze werken op hun juiste artistieke en cultureele waarde te schatten. Wie echter met een behoorlijk onderscheidingsvermogen is toegerust kan in de Russische cinema een zuivere filmopvatting en een uitingskracht ontdekken, die men nergens anders ter wereld aantreft.

Pudowkin de beroemde regisseur van „De laatste dagen van St. Petersburg"

B. W.

UIT BOEK EN BLAD.

Dietsche Warande en Belfort.

In het pas verschenen nummer zet Prof. M. De Munnyck O.P. zijn studie voort over „Kultuur". Hier gaat het over „De eeuwige christelijke Kultuur". „De kultuur is menschelijk", betoogt Prof. De Munnyck, „en ze kan slechts gedragen worden door de geheele menschheid. Welke wereld- en levensbeschouwing, de verruiming beoogend in de kultuur, in de vruchtbaarheid van het goede, heeft ooit aanspraak gemaakt op de algemeenheid, behalve het Christendom? De volgelingen van Mahomed hebben zijn leer verspreid door het zwaard en hebben niets anders bereikt dan de onvruchtbaarheid en den dood. Het boeddhisme heeft den „zendingsgeest" gehad, maar zijn radikaal pessimisme moet ieder vruchtbaar en progressief werk in den weg staan. De universalistische vrijmetselarij is erg egoistisch in haar positieve werken: alles voor de broeders. En in haar meest merkbare werking schijnt ze enkel vernietiging te betrachten van iederen positieven godsdienst en zelfs van elken godsdienst; — en dat treft fataal elke kultuur in haar levenszenuw. De boodschap van Jezus, na de providentieele zending erkend te hebben van het Jodendom, doet alle nationale grenspalen verdwijnen: Onderwijst alle volkeren, hen doopende in den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geestes" (Matth., 28, 19).

Verder is er een fragment „Den Bok in't gezin van Doruske Timmer" uit een roman *Kinderen van ons volk* door Antoon Coolen. Haar Dickensstudie voortzettend, geeft M. E. Belpaire beschouwingen met treffende citaten over „De Klein-menschen in het Dickens-werk." I. van Beugem geeft „Kantteekeningen bij het Beeldhouwwerk van George Minne," deze bijdrage is geïllustreerd met tal van reproducties van Minne's werk.

Westermanns Monatshefte.

'n Niet alledaagsch verhaal — grappig en tragisch terzelfdertijd — biedt ons Heinz Steguweit, de knappe Duitsche schrijver van short stories, in zijn meesterlijke novelle „Mobileff" in het jongste nummer van bovenvermeld periodiek, hetwelk iedere maand een keurcollectie van belletrie en illustratiefmateriaal bevat voor geestelijk volwassenen. Deze novelle over een dier, dat een rol speelde in de wereldgeschiedenis werd treffend verlucht door Dora Brandenburger.
Nog memoreeren we als voortreffelijke en leerzame leesstof de huldigings-bijdrage aan Schubert gewijd en het lezenswaardige, hier en daar aanvechtbare artikel over „Bücherliebe en Buchkultur".
Ruime aandacht werd gewijd aan hetgeen het vrouwelijk deel der menschelijke samenleving interesseert.
Niettemin komen ook de moderne vraagstukken voldoende tot hun recht.
Holzappel behandelde den „Flug in Vogel- und Zukunftschau", waarbij vanzelfsprekend heengewezen werd naar de succesvolle oceaan-vlucht van graaf Zeppelin. Minder interessant is de chauvinistisch getinte bijdrage van Prof. Nasse over Otto Dill als dierschilder. Een rondreis door Duitschlands stedenschoon onderneemt Dr. Berg, waarbij hij lang verwijlt in de Middeleeuwsche stad Bamberg, welks aantrekkelijke pracht van architectuur terecht wordt geroemd.

La Pologne littéraire.

Eenigen tijd geleden werd Chesterton uitgenoodigd door de P.E.N.club in Warschau om een lezing te houden over Engeland en Polen. In zijn geestdriftige rede pleitte hij voor de reunie van Polen als een zelfstandige natie en geheel Polen was hem voor deze geste erkentelijk. *La Pologne littéraire*, een vriendelijk blad voor boekenvrienden, wijdt ongeveer een geheel nummer aan Chesterton's bezoek en memoreert daarbij een anecdotische bijzonderheid, die waard is te worden vermeld. Aan het station te Warschau werd Chesterton verwelkomd door studenten en...... cavalerie-officieren, waarbij kolonel Dru-

goszowski een niet ongrappige toespraak hield, welke Chesterton's instemming had.

Chesterton.
Poolsche Caricatuur.

„Ik neem de vrijheid u welkom te heeten, uit naam van een groep cavalerie-officieren: niet in uw kwaliteit van beroemd Engelschman, niet in uw kwaliteit van machtig schrijver, zelfs niet in uw kwaliteit van groot vriend van Polen. Wij heeten u welkom in uw kwaliteit van cavalerist, die zijn carrière is misgeloopen. Voor een man bestaan er eigenlijk maar twee beroepen: dat van dichter en dat van cavalerist. U hebt het eerste gekozen, maar wij, wij erkennen in u als wij uw moed zien, uw geestdrift en prachtigen humor, den schitterenden cavalerist, dien de cavalerie afstond ten bate van de menschheid."

Der Kunstwanderer.

In dit bekende Duitsche tijdschrift heeft Wilhelm Bode onlangs de aandacht gevestigd op het steeds grooter wordende gevaar, dat de Europeesche en speciaal de Duitsche kunstmusea van Amerikaansche zijde bedreigt. Hij noemt, om duidelijk aan te toonen, welke enorme sommen de Vereenigde Staten voor kunstschatten uitgaven, de voornaamste schenkingen van de laatste twee jaren op en ook welke musea sindsdien werden gebouwd. Door al deze feiten zie ik, aldus dr. Bode, de toekomst duister tegemoet. Als het nog twintig a dertig jaar zóó doorgaat, zal Amerika op vrijwel alle groote particuliere verzamelingen van Europa beslag hebben gelegd. Dan zal het aantal beroemde musea in de Vereenigde Staten niet meer behoeven onder te doen voor dat in Europa, want wij hebben er maar ongeveer vier-en-twintig. In menig opzicht zullen zij dan de Europeesche musea waarschijnlijk zelfs nog overtreffen. Ik denk in dit verband aan de Aziatische kunst. Een groot voordeel, dat wij nu nog op de meeste Amerikaansche musea vóór hebben, namelijk de betere wetenschappelijke leiding, zullen wij niet lang meer te onzen gunste kunnen boeken. Men legt zich in de nieuwe wereld met steeds grooteren ijver toe op het bestudeeren van kunst, terwijl in Duitschland bijvoorbeeld door de eigenaardige mentaliteit van autoriteiten, die kunnen doen en laten wat zij willen, de kostelijkste bezittingen vaak voor een appel en een ei worden verkocht.
Als het zóó voortgaat, dat wil zeggen als Europa dwaas en onoordeelkundig blijft handelen, terwijl Amerika enorme kapitalen en een groote dosis ijver voor de goede zaak over heeft, zal één van de meest belangrijke voordeelen, die de oude wereld tot dusverre boven de nieuwe bezat, spoedig door Amerika zijn achterhaald.

VERSCHEIDENHEDEN.

Villiers de l'Isle Adam.

In het boek *Verlainiens et Décadents*, herinneringen van Gustave le Rouge aan Fransche dichters en schrijvers van de vorige eeuw, komen een paar anecdoten voor betreffende Villiers de l'Isle Adam. Met eerbied maakt de schrijver gewag van een antwoord, dat Villiers de l'Isle Adam gegeven zou hebben aan een geldmagnaat, die hem een voorstel deed.
Het was in den tijd, dat Drumont zijn *France juive* geschreven had. De geldman, die wist, dat Villiers de l'Isle Adam gebrek leed, zond hem een van zijn secretarissen. Deze vertrouwsman, die geen oogenblik bang was, dat zijn zending niet lukken zou, zette den schrijver uiteen, dat een aanzienlijke som gelds te zijner beschikking was gesteld, wanneer hij er in toestemde een brochure te schrijven ten gunste van de Israelieten. Villiers hoorde met de ernstige beleefdheid, die hem eigen was, den boodschapper uit de geldwereld tot het einde toe aan en deze meende in de zwijgzaamheid van den grooten schrijver een bewijs te mogen zien van diens instemming met het plan. Daardoor aangemoedigd, waagde hij het met een cijfer voor den dag te komen.

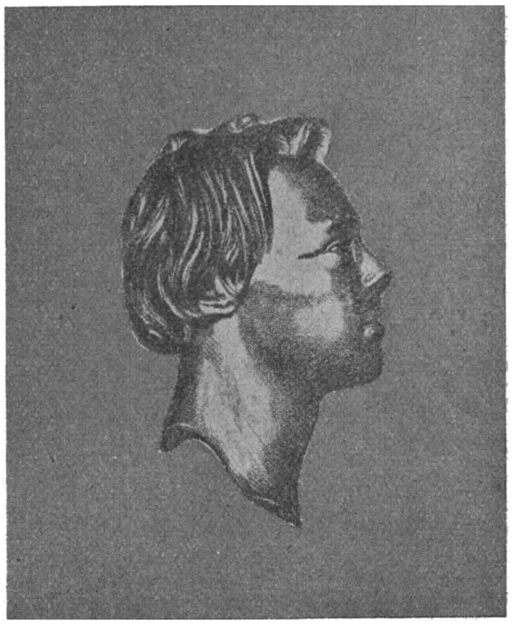

Villiers de l'Isle Adam.

— Vijftig duizend dus, niet waar?
— U bewijst me veel te veel eer, zei Villiers kalm. Men heeft mijn Meester verkocht voor slechts dertig zilverlingen....
En hij leidde den vertrouwensman der bankzaken plechtig naar de deur: de man heeft nooit begrepen hoe men toch zoo „onpractisch" kon zijn.
Dit verhaal is van Stéphane Mallarmé, maar een andere geschiedenis van Georges Rodenbach is niet minder treffend.
Op reis in Duitschland maakte Villiers de l'Isle Adam kennis met den filosoof van het materialisme Büchner, wiens boeken in dien tijd bij zoovelen het geloof hadden ondermijnd. Büchner schonk den Franschen schrijver een exemplaar van zijn boek *Kracht en Stof*, prachtig gebonden en met goud op snee.
— Hoeveel zou zoo'n boek wel kosten? vroeg Villiers in gedachten verzonken.
— Zes of 8 mark ongeveer
— Mijnheer, de catechismus, die kost maar een dubbeltje....

Een grappig plan.

Sinds eenigen tijd loopt in Frankrijk een serie werken, met titels als: *La vie amoureuse de Diderot, La vie glorieuse de Victor Hugo, La vie douloureuse de......* enz. Deze titels schijnen prikkelend te werken op verschillende hedendaagsche schrijvers, waaronder we noemen Paul Valéry, Valéry Larbaud, Mac Orlan, R. L. Doyon, Francis Carco e.a.
Er zal nu binnenkort een serie werken verschijnen, die min of meer als parodie op de levensromans zijn bedoeld en de suggestieve titels dragen, als: *La vie bourgeoise de Verlaine, La vie déraisonnable de Descartes, La vie abominable de Pascal, La vie prosaique de Baudelaire, La vie impure de Malherbe,* etc. Deze satyrieke werken verschijnen in fraaie edities te Parijs en Luik en zullen te Maastricht gedrukt worden.

De Katholieke richting in de Fransche Literatuur.

Eenigen tijd geleden verbleef Paul Claudel in Ottowa, waar de Universiteit hem het eere-doctoraat verleende.
Bij deze gelegenheid hield deze bekende letterkundige, die gezant van Frankrijk in Washington is, een lezing over de Katholieke richting, waarin zich de Fransche Literatuur ontwikkelt.
Paul Claudel wees hierbij op het belangwekkend verschijnsel dat de Literatuur in Frankrijk in een katholieken geest begint te herleven. „In mijn jeugd kreeg ik een prijs uit de handen van Ernest Renan, die destijds het toppunt van zijn treurige vermaardheid bereikt had. Bij die gelegenheid verklaarde Renan aan de leerlingen van Lodewijk de Groote: „Wie weet of er eerstdaags niet eens iemand der uwen zal opstaan om te zeggen: „Ernest Renan heeft veel onheil gesticht." Welnu diejongeling dat moet ik zijn. Toen er een sterke critiek werd uitgeoefend, hechtte de Kerk meer waarde aan haar veilig en verzekerd voortbestaan dan zich te mengen in allerlei strijdvragen. En terwijl de Kerk niet ten onder ging, is de critiek langzamerhand vervluchtigd. De katholieke gedachte heeft al haar verloren terrein weer heroverd.
De Fransche literatuur van de 19e eeuw werd overal gekenmerkt door een zeker gevoel van onzekerheid, dat uit den geest van vertwijfeling voortsproot. Maar thans beluistert men in de letterkundige producten weer het vertrouwvol gelooven. De christelijk beginselen en gedachten beginnen thans te spreken bij den uitbouw en verdieping.

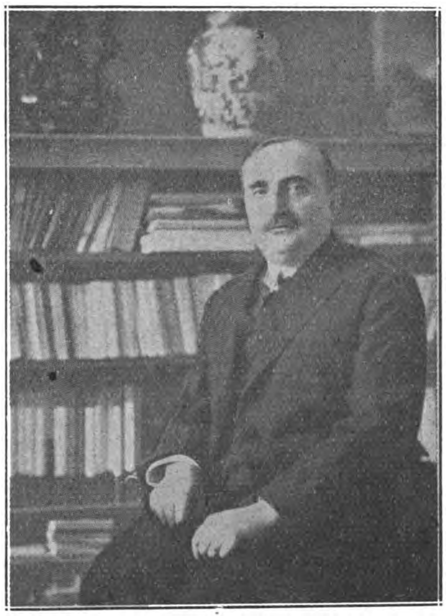

Paul Claudel.

Ook het antwoord dat Maurice Rostand, de schrijver van *Napoleon IV* gaf op een vraag, die hem en meerdere andere kunstenaars en geleerden gesteld werd, is ook buitengewoon typisch.
Men had gevraagd hoe hij den laatsten dag van zijn leven zou doorbrengen als hij eens wist, wanneer hij zou sterven. Hij antwoordde daarop: „Wijl deze dag toch vast en zeker komt, is het het beste om iederen dag zóó te beleven, alsof het de laatste was."
Overigens moet men den dag, waarop men zijn geloof verliest, als den laatsten dag beschouwen. Want zonder geloof leeft men als op een zinkend schip, zooals 'n schipbreukeling, die alle hoop op redding verloren heeft.
De onderdrukking en vernietiging van het geloof, dat een grootere liefde in onze harten zou ontstoken hebben, heeft ons gemoed verhard.
En zoo voegde de schrijver er nog aan toe: „bij 't einde der wereld houdt ook het geloof op, dan zullen we de dingen zien zooals ze zijn."
Deze laatste uitdrukking bevat de hoofdgedachte van een nieuw werk, dat deze bekende letterkundige binnenkort hoopt uit te geven.

Is de intellectueel zijn kost waard?

Voorloopig nog, ja, maar heel gauw zal het er anders uitzien, beweert Prof. Walter B. Pitkin, van de Universiteit van New York, in een lijvig boek: *De schemering van het Amerikaansch intellect*. Spengler heeft ons reeds den ondergang van het Avondland voorspeld, nu brengt deze schrijver

ons het heuglijk nieuws, dat het intellect van het jonge Amerika om zeep gaat. „De wereld gaat meer en meer zoo ingericht worden dat de noodige arbeid kan gedaan worden door intellecten en capaciteiten van minderen rang." Pitkin heeft de zaak met cijfers nagegaan en hij komt tot het besluit dat de meestbegaafden spoedig zullen gevaar loopen totaal werkeloos te worden als dusdanig. Hij verwacht zelfs, dat er 1.000.000 menschen in de Staten op non-activiteit zullen worden gesteld. Eugenisten die het er op aanleggen de geboorte van een select stel menschen te bevorderen zijn naar zijn oordeel uilskuikens. Wat de wereld verlangt is eenvoudigweg werkpaarden zonder meer.

Wat hierin paradoxaal kan klinken bewijst Pitkin o.m. aldus. Moderne industrie is gebaseerd op machines en systematische organisatie. Meer en meer wordt dit het geval, meer en meer verdwijnt dus het individu en vermindert zijn belang. Bij Ford kunnen 95 op 100 der werklieden hun arbeid op één dag aanleeren. De 5 andere zijn ambachtsmannen, slechts een tiende percent van den arbeid moet worden gedaan door menschen met een betere begaafdheid, een langere voorbereiding en een beter onderricht. Voor elke 10.000 werklieden heeft Ford één enkel hooger ontwikkeld en beter begaafd man noodig. Geleidelijk zal heel de industrieele productie zich in die richting ontwikkelen. Wat er met de Amerikaansche „intelligenzia" moet gebeuren, dat vraagt Pitkin zich met een zekeren angst af.

Letterkundige prijzen.

De Libre académie de Belgique heeft met algemeene stemmen, den Picardprijs 1928 toegekend aan den Fransch-schrijvenden jongen Vlaamschen dramaturg Michel de Ghelderode (C. A. Martens), waarvan het Vlaamsche volkstooneel o.m. de „Beeldekens uit het leven van den H. Franciscus" ten tooneele heeft gevoerd.

Anderzijds werd de tweejaarlijksche prijs van de Koninklijke Academie toegekend aan den Vlaamschen tooneelschrijver Paul de Mont.

Hermann Sudermann.

Hermann Sudermann

Polgar, een scherpzinnig Duitsch criticus, die een vereerder was van Hermann Sudermann, den dramaturg, die onlangs stierf en wiens heterogene werk o.i. geen aanspraak kon maken op algemeene waardeering, ondanks de merkwaardige schepping *Frau Sorge* — heeft onlangs diens beteekenis in een paar scherpe zinsneden bepaald. We ontleenen daaraan 't volgende:

„Ik weet niet waarom iedereen op dien goeden Sudermann hamert. Omdat hij snel en graag stukken in meer dan één bedrijf schrijft, die zijn als huurhuizen met verdiepingen, woonsteden voor den geest van het beter gesitueerde publiek? Wat voor kwaad is daarin? De menschen zijn in Sudermann's huizen op hun gemak. Alles is er nieuw, gemakkelijk, licht; er heerschen overal orde en reinheid; het goede en het kwade zijn keurig van elkaar gescheiden; de tapijten hebben een levendig werkje en alle ramen kijken op straat uit, waar „het leven" voorbij haast. Ook de vertrekken, waarin de keerzijden van het menschelijk wezen zich plegen te onthullen, zijn in Sudermann's drama's comfortabel ingericht. Waarom dan hamert iedereen op den goeden Sudermann? Hij schrijft zooals hij kan. Moet men boos op hem zijn, omdat hij zich niet belangrijker voordoet dan hij is? Hij kan stukken schrijven en hij schrijft stukken. Nu hoont men hem, dat het geen kunstwerken zijn, in plaats dat men blij is, om zulk een verstandige zelfbeperking.

Men protesteert tegen Sudermann in naam der kunst. Maar wat doet hij de kunst voor kwaad? Hij benadeelt haar, doordat hij den smaak van het publiek bederft! Alsof er zoo iets als „smaak van het publiek" bestond! Schouwburgpubliek, dat is: de on-homogene massa stedelingen, die iederen avond door verveling, nieuwsgierigheid of behoefte om de nuchterheid van hun bestaan te ontvluchten, naar den schouwburg worden gedreven, heeft heelemaal geen smaak, ook geen slechten...... Sudermann weet zijn toeschouwers voor eenige uren te pakken. Hij behoort niet tot de schelmen, die meer geven, dan ze hebben — hij speelt den meester niet......"

Nikkelen boeken.

Volgens Edison zal het vervangen van papieren boeken door nikkelen niet op zich laten wachten tot de volgende eeuw, maar staat op het punt zich te verwezenlijken.

En waarom zou dit zoo onmogelijk zijn, vraagt hij. Het nikkel zal de boekdrukkersinkt evengoed absorbeeren als een blad papier. Een vel nikkel ter dikte van een tienduizendsten centimeter, is goedkooper, sterker en veel buigzamer dan een vel gewoon papier van de soort, die gewoonlijk in den boekhandel gebruikt wordt. Een boek van nikkel, dik 5 centimeter, zou 40.000 pagina's bevatten en slechts 460 gram wegen. En ik maak mij sterk, zegt Edison, 460 gram nikkelblaadjes te leveren voor *f* 3.12½.

Uit andere bijzonderheden zou blijken, dat het tijdperk van onverwoestbare bibliotheken van nikkel niet zoo ver meer verwijderd is als men zou denken. Door een electrisch procedé, dat in staat stelt op een geschikte onderlaag een willekeurige hoeveelheid opgelost nikkel neer te slaan, verkrijgt Edison reeds blaadjes papiermetaal.

'n Polemische Briefwisseling.

Naar aanleiding van een artikel van Anton van Duinkerken in *De Tijd* over het letterkundig onderwijs op onze Middelbare scholen ontstond tusschen hem en Gerard Knuvelder een polemische briefwisseling, welke door H. Gianotten te Tilburg werd uitgegeven.

Knuvelder betoogt, „dat goed taalonderwijs ten gondslag moet ligeen aan het lezen van schrijvers. De kunst is niets als de wondere ontluiking van overal schuilenden taalaanleg."

Van Duinkerken beweert „Voed jongens niet tot verzenmakers op, die gij dan later dichters heet, maar maak er mensen van en die de mens verstaan."

Op deze acteele kwestie komen we spoedig uitvoerig terug.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, **BRUSSEL**
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.
VRAAGT PRIJSOPGAVE

N. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 47² - Tel. 597 — APELDOORN —

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Gebr. Teurlincx Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

ONTVANGEN KALENDERS.

Door de Maatschappij tot Exploitatie van de Victoria-Bron te Oberlahnstein wordt voor het jaar 1929 weder een zeer practischen Weekkalender verspreid, versierd met een penteekening, betrekking hebbende op het gebruik van het zoo bekende Victoria-Water.

Deze goed uitgevoerde kalender zal ongetwijfeld in elk huisgezin gaarne worden geplaatst.

Tijdschriftenschouw.

La vie Catholique, Boekhuis Tilburg. Per jaar f 4.50. Een krachtige aansporing geeft *La vie catholique* voor de bedevaart der jongeren van Frankrijk naar Rome. Een zaak van beteekenis: Men wil er heen met een 4000. Dus er moet gesteund worden om zoo'n groep jongens bij de Paus te brengen, om daar onder den weldadigen invloed te komen van 't warm,e opbeurende geloof. Het vierde Congres voor Priesterroepingen met een kort verslag van de verschillende redevoeringen en besluiten wordt aangegeven. De Aartsbisschop-Kardinaal van Lyon sloot deze indrukwekkende plechtigheid. Juist en krachtig heeft Père Doncoeur vooral op den sluitingsdag den nood van Frankrijk geschetst. Veel actueele feiten, o.a. De Mis van den H. Geest in de Notre Dame te Parijs, den brief van Mgr. Ruch aan de dagbladen om mee te werken aan den opbouw van 't Katholieke Frankrijk treffen we hier aan.

Kardinaal Dubois van Parijs geeft zelf een inleiding voor de Katholieke Almanak voor Frankrijk. Hij noemt 't een schitterend resumé van alles, wat in Frankrijk betrekking heeft op de Kerk, haar strijd en lijden. Wel een sterk bewijs, hoe hoog 't Katholieke Frankrijk de pers schat. Verder een keurige inleiding voor de Adventsstemming. Een kort leven van den gestorven Mgr. Fabiegues, coadjutor te Pekin en van Mgr. Dreyer, apostolisch afgevaardigde van Achter-Indië sluit daarbij aan. Een breede uiteenzetting van de 44ste vergadering der Katholieken van 't Noorden geeft een kijk op datgene wat er leeft in de ziel van de Fransche leiders. Vuur en leven brengen in de vergaderingen daar zijn de Franschen meesters in. De letterkundige Louis Mercier en zijne Contes de Jean Pierre vinden in dit nummer een breede bespreking naast „La Glèbe humaine", een bundel gedichten van een vrouw uit „La Bretagne." Heerlijk-mooi en instructief is de rubriek „La vie artistique" met zijn studie over „La Renaissance d'une eglise aux pays dévastés" et „Les images populaires des Saints." *La vie catholique* is een modern weekblad, zeer onderhoudend, maar geen vervelende opsommingen van ongelukken of sport, doch instructief en actueel.

La vie Catholique, (Boekhuis, Tilburg) heeft feest gevierd naar aanleiding van de pauselijke onderscheiding, waarmede haar directeur Francisque Gay werd begiftigd. Kardinaal Dubois heeft bij gelegenheid der plechtige overreiking van het Commandeurskruis gedenkwaardige woorden gesproken en in den militanten directeur der Vie Catholique werden mede de volontaires du Pape gehuldigd. Deze laatsten hebben zich met de association Catholique de la jeunesse française verstaan om een massamanifestatie der fransche jeugd te organiseeren bij gelegenheid van 's Pausen jubelfeest. De groote pelgrimstocht der jeugd naar Rome beteekent niet alleen een daad van trouw en verknochtheid aan den H. Stoel, maar tevens een daad van eerherstel en dankbaarheid wegens het drijven der Action française. Als altijd zijn verdere rubrieken over kunst, godsdienstig leven, letteren etc. goed op de hoogte en maken de V. C. tot een zeer actueel en lezenswaardig weekblad.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

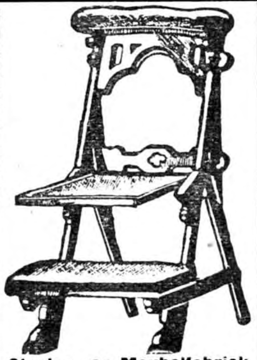

Stoelen- en Meubelfabriek
Fa A. Tret, Oirschot N.Br.
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs
Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

HELDER WASCHGOED.
Jac J. van Leuven
Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting
„DE NIJVERHEID"
Amsterdamschevaart
26-28 28a
HAARL'M.
Telefoon 12311.

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.
Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten.

DER HL. FRANZ XAVER
der Apostel Indiens und Japans
von
F. F. MAURER,
Priester des Apostolischen Vikariates Dänemark

VIII und 317 Seiten 8⁰. Preis
gebdn. in Leinen M. 5.50.

Der scharfe Schnitt zwischen historischer Wahrheit und legendärur Ueberrankung tut dem Bilde des hl. Franz keinen Eintrag. Im Gegenteil, das Bild hebt sich leuchtender, deutlicher hervor: Franz erstrahlt in wunderbarem Kolorit und steht uns gleichwohl menschlich überaus nahe. Seine ganze Grösse, sein Leben in Gott, sein Wirken aus Gott und für Gott ist hier mit einer Hingabe und Meisterschaft gezeichnet, dass der Leser den „grossen Vater" bald tief im Herzen trägt und ihn mit wachsender Bewunderung auf seinen Missionsfahrten begleitet.

Bonifacius Druckerei, Paderborn (Deutschl.)
Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Pereboom's Knippatronen
worden naar uw lichaamsvorm gemaakt van sterk papier en uit elk modeblad; vraagt maattabel en prijsopgave.
Opleiding voor Coupeuse.
Rozengracht 236,
AMSTERDAM.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R.K. Instellingen.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

FOX
FILMS
DE BESTE

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

Uit onze Letterkunde

LEER-LEESBOEK

voor Roomsch-Katholieke (M.)U.L.O.-scholen en andere inrichtingen tot voortgezet Onderwijs

door

AUG. A. BOUDENS

Leeraar Nederlandsche Taal en Letterkunde M. O.

TWEEDE DRUK

GEILLUSTREERD

Prijs ing. f 2,90, geb. f 3,25

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Voor echte Maria vereerders en vereersters is dit een bijzonder mooi boek.

HET LEVEN DER HEILIGE MAAGD MARIA

Naar de visioenen van Anna Catharina Emmerich, door een R.-K. Priester.

Met een voorwoord van P. Geurts, Professor aan het Groot-Seminarie te Roermond.

Uitgevoerd op opdikkend papier. Form. 15-22 c.M. Prijs ingenaaid f 3.25: in linnen band f 4.25.

DE MAASBODE: Ieder zal met liefde en belangstelling dit leven van de H. Maagd lezen, want. zooals wij gaarne met Geurts getuigen, „alles is zóó waardig. zóó verheven, zóó vroom en stichtend ... dat wij onwillekeurig denken... zoo kunnen wij ons de H. Familie voorstellen.

DE ROZENKRANS: De H. Kerk, die altijd heel voorzichtig is in haar oordeel, heeft over deze visioenen nog geen uitspraak gedaan. maar vele bisschoppen hebben de uitgave ervan goedgekeurd, tal van geleerde mannen hebben ze nauwkeurig onderzocht en hun geloofwaardigheid in warme bewoordingen verkondigd, en sinds 1899 is te Rome het proces van hare zaligverklaring ingeleid. dat vergezichten opent. die hun horizont vinden buiten en boven de aarde.

Voor ons is echter voorloopig hoofdzaak, dat deze visioenen zeer geschikt zijn om de godsvrucht der geloovigen op te wekken en te vermeerderen en daarom zijn wij den ongenoemden Priester hartelijk dankbaar voor zijne voortreffelijke bewerking en bevelen wij dit stichtend boek aan alle lezeressen en lezers van ons Maria-Maandschrift aan.

Verkrijgbaar in den Boekhandel
en bij J. J. Romen & Zonen, Roermond.

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. Jansstr. 5a, Tel. 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Vraagt U allen eens prijsopgaaf van
Nijhof's Ochtendvoer
FABRIEK TE APELDOORN.

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade - Bouillonstraat - Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 2 **15 JANUARI 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie	Nederlandsch, Fransch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte	Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur	Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken	Nederlandsch, Engelsch
Tooneel	Nederlandsch
Kunst	Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis	Nederlandsch
Geschiedenis	Fransch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde	Duitsch
Natuurkunde en Nijverheid	Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Voor de Jeugd	Nederlandsch

Dezer dagen komen de luxe stempelbanden in groen linnen met goudopdruk, gereed voor de abonné(e)'s à f 1.50. Laat Uw jaargang inbinden en bestelt reeds nu, want het aantal beschikbare banden is beperkt.

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

overwerkte zenuwen
kalmeeren en worden gesterkt door
Mijnhardt's zenuwtabletten
Buisje 75ct. Bij Apoth en Drogisten.

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND — DE HOOP
NAARDEN — BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 — Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN - NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a — TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 — NIJMEGEN — Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

Koopt bij onze Adverteerders.

Tel: 155
M.J.H. KESSELS TILBURG
INDUSTRIESTR. 44
NED. FABRIEK VAN MUZIEK-INSTRUMENTEN
ARTISTIEK Hollandsch FABRIKAAT
Sinds meer dan 40 jaar
HET ADRES in NEDERLAND
VOOR MUZIEKINSTRUMENTEN
EN AANVERWANTE ARTIKELEN
CATALOGEN op aanvraag GRATIS
NIEUW OP TE RICHTEN MUZIEK-CORPSEN BIZONDERE VOORDEELEN

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

Alle Drukwerken
levert U
Drukkerij
Henri Bergmans en Cie
Tilburg

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Niet wat wij zeggen, maar wat anderen zeggen

over het

TIJDSCHRIFT VOOR R. K. OUDERS EN OPVOEDERS

Uit de Pers :

„Wat een schat van Roomsche opvoedkunde ligt er in deze bladzijden. Wat zou 't toch 'n zegen zijn, als dit tijdschrift in *ieder* Roomsch gezin eens doordrong en als vader en moeder samen 't geregeld lazen!"

„Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift."

„Zoo komt iedere veertien dagen, dit eenvoudige tijdschrift, met z'n vollen inhoud van paedagogische besprekingen, inlichtingen geven aan ouders en opvoeders. Door zijn echt practische artikelen van priesters, geneesheeren, onderwijzers, zal er nauw contact tot stand komen. tusschen school en huisgezin."

Het tijdschrift werd gezegend en openlijk aanbevolen namens Z.H. den Paus, Kardinalen en Bisschoppen.

Het tijdschrift is uitsluitend bestemd voor volwassenen, telt religieuse paedagogische, medische, juridische en bibliografische rubrieken en kost per jaar f 5,45, plus 50 ct. porto.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Uitsluitend voor hen, die nog niet inzonden.

Aan Het Nederlandsche Boekhuis,
Afd. Verzekering, Tilburg.

Mijne Heeren,

Ondergeteekende, oud .... *jaar, van beroep* ....

abonné(e) op BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, welk tijdschrift wordt betrokken rechtstreeks van de admin. te Tilburg / door tusschenkomst van Boekhandel .... *wenscht in aanmerking te komen voor de gratis verzekering: f 3000.— bij overlijden, f 5000.— bij geheele invaliditeit, f 1000.— bij gedeeltelijke invaliditeit, volgens de Algemeene Voorwaarden van Verzekering. Voor porto en administratiekosten zijn in den brief 25 cent aan postzegels bijgesloten.*

Voornaam en naam .... *Abonné(e) / Adverteerder / Medewerker*

Straat en huisno: ....

Stad en datum: ....

Duidelijk schrift a.u.b. Inzenden als brief. Het overtollige doorstreepen. Adverteerders, alléén voor zoolang in achtereenvolgende afleveringen zonder onderbreking geannonceerd wordt.

Uitsluitend voor hen, die nog niet inzonden.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Helder en Frisch
ontvangt U de wasch terug wanneer U deze aan ons ter behandeling geeft. Keurige aflevering en niet duur. ALTIJD OP TIJD.

Pastorien, Kloosters en Gestichten spec. tarieven. Eigen autodienst naar alle plaatsen.

Stoomwasscherij
„HELDER"
Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

W. Pelser-Schoenen
Telef. 759 — Bisschop Hamerstraat 1
Kousen in bijpassende kleuren.

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK

N.V. STEENKOLEN-GROOTHANDEL
— VENLO —
LEVERING VAN
Steenkolen - Anthracietkolen - Mijncokes

ABONNEERT U OP HET WEEKBLAD
Hooger Leven
Het biedt U ALLES
wat U van een goed weekblad kunt verwachten
Abonnementsprijs per jaar slechts ƒ 4,50 plus ƒ 1.— porto
Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming „BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

Vraagt U allen eens prijsopgaaf van
Nijhof's Ochtendvoer
FABRIEK TE APELDOORN.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

M. Meschler, S.J., **5148.**
DE HEILIGE PINKSTERGAVE. Vertaald uit het Duitsch door J. Teernstra, C.S.Sp. *Missiehuis van den H. Geest, Weert,* 1928. (24×16) 455 blz. ing. f 3.—, geb. f 4.—.

Dit werk is hier in Holland reeds zeer gunstig bekend. De schrijver weet immers op verdienstelijke wijze theologische degelijkheid te paren aan een godvruchtigen en tot het gemoed sprekenden stijl. Een boek te schrijven over den H. Geest, den grooten Onbekende, waarlijk geen gemakkelijke taak! En toch is P. Meschler geslaagd in zijn opzet. Na in de 3 eerste hoofdstukken den H. Geest beschouwd te hebben in den schoot der H. Drieëenheid, worden vervolgens de verschillende werkingen, die de Geest van liefde verricht in den mensch, voortreffelijk uiteengezet. Zoo wordt de lezer opgewekt zijn geestelijk leven te verdiepen en zich te laten leiden door den H. Geest, die in hem spreekt.
Pater Teernstra heeft van het werk een vloeiende vertaling gegeven, hetgeen des te moeilijker was, daar onze taal zich voor het theologisch betoog niet zoo gemakkelijk leent.

J. B. de Glas, O.S.B.

FRANSCH.

R. P. Baragnon, O.P., **5149.**
LE CRUCIFIX. Geïllustreerd. *P. Lethielleux, Paris* 6, 1928. (18.5×11.5) 307 blz. ing. Fr. 12.-.

In achttien hoofdstukken wordt het kruisbeeld van Christus besproken in zijn verschillende samenstellende deelen: wat het voorhoofd, wat de lippen, wat de handen en voeten enz. van Jezus, gekruist ons te zeggen hebben.
Het zijn de meditaties, die de schrijver preekte in een priester-retraite, maar die hij, zooals hij in de inleiding meedeelt, met de noodzakelijke wijzigingen ook voor andere categorieën van personen preekte.
Het is een boek over-rijk aan gedachten en teere gevoelens jegens den gekruisten God-Mensch; een rijke bron, om voor zich zelf en voor anderen uit te putten.

G. Vrijmoed, O.F.M.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

J. M. Acket, **5150.**
DE VERBORGEN SCHAT VAN HET WIJZE HART. *F. Bohn, Haarlem,* 1928. (20×13) 263 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

De goede naam die Acket als taalleeraar heeft, blijkt maar weinig meer te bestaan wanneer hij zich als filosoof wil laten kennen, en ons eenige honderden bladzijden onversneden levenswijsheid wil aan de hand doen. De ethische beschouwingen van dezen schrijver zijn wat vaag, en berusten op een volkomen vagen grondslag. En daar hij in deze vaagte nog zoekt naar eenvoud, doet de verborgen schat die hij ons wil ontdekken lichtelijk burgerlijk aan. „De filosoof is een binnenvetter", zegt de schrijver; en als dat zoo is, dan was Thomas a Kempis géén filosoof, al geeft ons één bladzijde van hem méér levenswijsheid dan heel de verborgen schat van's binnenvetters hart.

A. H.

A. Merk, S.J., **5151.**
UIT LIEFDE. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1928. Opvoedkundige brochurenreeks. (20.5×14) 60 blz. ing. f 1.—.

Deze tien beschouwingen, gevolgd door de oefeningen van den H. Kruisweg zijn samengebracht voor allen, die hun zorgen wijden aan de opvoeding der jeugd, niet 't minst voor al de leden der onderwijzende congregaties. Ze moeten door overweging ons helpen, om dieper inzicht te krijgen in onze hoog-heilige roeping der Katholieke opvoeding, die op 't oogenblik dubbel-zware eischen stelt. Op dit punt moeten we gevormd worden volgens den geest van Christus. Onze liefde voor onze leerlingen moet een vurige, onbaatzuchtige, zichzelf vergetende zijn, zooals Jezus die altijd en overal toonde, zooals Paulus in zijn apostolischen arbeid van zich getuigde: „De liefde tot Christus dringt mij." Zulk een liefde kent geen gevaar, rekent niet uit, laat bij tegenstand of mislukking den moed niet zinken. Ook bij de zwaarste beproevingen blijven we ons bewust ons te hebben opgeofferd met Christus. We moeten in een vurige gebedsvereeniging met Jezus leven, ons gebed dikwijls voor onze leerlingen tot God opzenden om vruchtbaarheid voor ons werk. Dit boekje en de kruisweg kan ons helpen, om onze zielen zoo om te scheppen, om ons te vormen tot opvoeders in den naam van Jezus. Een handig kerkboekje, met deze hooge gedachten, vermeerderd met wat gebeden voor opvoeders in plaats van brochurenvorm was wellicht practischer. Het kan nog gebeuren.

P. van Luyk, S.J.

Bernard Overberg. **5152.**
ANWEISUNG ZUR ZWECKMÄSZIGEN SCHULUNTERRICHT. Vertaald uit het Duitsch door L. Knuvelder. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1928 (20×14) 399 blz. ing. f 3.50.

Deze vertaling is op de eerste plaats een daad van pieteit tegenover dezen grooten priester-paedagoog. Maar naast zijn historische waarde heeft 't werk ook zijn practische verdiensten nog. 't Is voortgekomen uit de lessen, die Overberg gaf aan de Normaalschool. Op aandrang van paedagogen dier dagen heeft hij die voordrachten laten drukken. En zooals hij alles degelijk deed, zoo ook de uitgave van zijn boek. De literatuur dier dagen heeft hij doorgewerkt, maar toch altijd met zijn persoonlijke opvattingen voor den geest. Volgens hem was de school niet enkel de vorming der jeugd tot een Christelijk deugdenleven, maar ook de noodzakelijke voorbereiding voor 't practische leven.
Fr. Rombouts heeft een inleiding voor deze vertaling geschreven, waarin hij de beteekenis van Overberg en zijn boek goed samenvat. 't Werk zelf van Overberg was ingedeeld in eenige theoretische hoofdstukken, over de roeping tot onderwijzer, tucht, over de eigenschappen van een goed onderwijzer, etc., en 't tweede hoofdstuk over de schooltucht, over de onderwijsmethode en over de

plichten na de school. Wat in al die voorschriften zoo weldadig aandoet, dat is de eenvoud van uitdrukking, dat zoeken slechts naar 't welzijn van 't kind, zonder eenige pretensie van geleerdheid. In dien geest is de vertaling gebleven: Er is niet de minste poging aangewend om literatuur te leveren, maar er is slechts naar gestreefd den waren priesterpaedagoog uit te teekenen. Vooreerst is 't boek voor de candidaten der hoofdakte — maar vervolgens zullen allen, die belang stellen in de geschiedenis der paedagogie zich dit keurig uitgegeven boek wel aanschaffen.

P. van Luyk, S.J.

(Zonder naam), **5153.**
DE WORDENDE MENSCH. Geïllustreerd. *J. Ploegsma, Zeist,* 1928. (25.5×17) Deel I: 197 blz. ing. f 4.25, geb. f 5.25.

Dit boek is een serie beschouwingen over lichamelijke en geestelijke ontwikkelingen van den jongen mensch in zijn verschillende levensperioden door deskundigen. Het eerste deel omvat de opvoeding tot het verlaten der lagere school. 't Is een kleine encyclopedie voor de opvoeding, die ontwikkelde ouders kunnen gebruiken en niet te jonge opvoeders. Overvloed van zeer practische — gewoonlijk niet bekende opvoedingsmaatregelen zijn hier duidelijk en overzichtelijk in ieder artikel bijeengebracht. De artikelen staan wel op zich zelf, maar ze zijn toch in innerlijken samenhang met elkaar geschreven. Wat we echter overal missen in deze beschouwingen, dat is een levensopvatting bij de verschillende schrijvers. Verschillen ze daarin en spreken ze er daarom niet over? In ieder opstel zouden we een levensbeschouwing willen zien doorstralen; een zuiver-natuurlijke opvoeding kan helpen — moet steunen — maar de godsdienst moet toch de leiding geven, 't inzicht, in welke richting men 't kind moet opvoeden. Hoe kan er van karaktervorming sprake zijn, zonder godsdienst? Heeft Foerster zelf dat niet in zijn laatste werken duidelijk bewezen? Drie machten zouden we altijd aangeven in de opvoeding: Kerk, school en huisgezin. Maar als we daarvan afzien in dit boek, zelf uit onze godsdienstkennis 't ontbrekende kunnen aanvullen, dan is het 'n kostbare aanwinst voor de paedagogische ontwikkeling van ouders en opvoeders. Ons dunkt, dat dit prachtig-uitgegeven werk wel succes zal hebben. Voor ieder onderdeel van 't boek was echter een aparte beschouwing noodig.

P. van Luyk, S.J.

DUITSCH.

Dr. Erika Scheringer, **5154.**
EXPERIMENTELLE UNTERSUCHUNGEN ÜBER DIE ANSCHAULICH-MOTORISCHE KOMBINATION. *Hermann Beyer & Söhne, Langensalza,* 1928. Paedagogisches Magazin. (21.5×14) 112 blz. ing. M. 2.40.

Dr. Erika Scheringer komt tot de conclusie, dat er tusschen de theoretische en de praktische intelligentie geen of althans geen aanzienlijk onderscheid bestaat. En het materiaal, dat als praemisse dezer conclusie dient, blijkt van dien aard, dat de conclusie alleszins gemotiveerd mag heeten.

Schr. staat onder invloed van Ziehen; aan Ziehen's opvatting omtrent samenstelling en verloop van het psychische wordt in het boek trouw vastgehouden.

Dr. Jac. van Dael.

ENGELSCH.

Harold A. Larrabee, **5155.**
WHAT PHILOSOPHY IS. *Macy Masius, New York,* 1928. (20×13.5) 204 blz. geb. $. 2.—.

Een inleiding tot de wijsbegeerte moet noodzakelijk vragen openlaten, waar een ingewijde gaarne een antwoord op zou ontvangen, terwijl voor beginnelingen met de groote lijnen kan worden volstaan. Houdt men dit voor oogen, dan is 't boek van Larrabee uitstekend geslaagd. Eenvoudig en systematisch, zonder ergens diep op in te gaan, zet de schrijver uiteen, wat er zooal in de wijsbegeerte te doen is, hoe men tot wijsgeerig denken is gekomen, welke wegen tot de kennis in de wijsbegeerte openstaan, en welke de voornaamste wijsgeerige richtingen zijn. Historische gegevens zijn tot een minimum beperkt. Van het eigen standpunt van den schrijver, het neo-realisme, is zooveel mogelijk geabstraheerd, om het wijsgeerig denken uitsluitend naar zijn formeele zijde te kunnen beschouwen. Het boek krijgt daardoor een werkelijk algemeen-inleidende beteekenis. Over het samengaan van inductie en deductie, discursief denken en intuitie, over de passende bescheidenheid van het intellect en over de voordeelen van de studie der wijsbegeerte voor breedte van opvatting en diepte van perspectief zal ook de reeds wijsgeerig-gevormde hier meerdere vruchtbare gedachten aantreffen. De opinie van den schrijver over de verhouding van wijsbegeerte en godsdienst vraagt eenig voorbehoud. Hij beschouwt den godsdienst te uitsluitend van de practische zijde en ziet het wezenlijk-theoretisch element daarvan over 't hoofd. De aangegeven literatuur bestaat haast enkel uit Amerikaansche werken.

Dr. Ferd. Sassen.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

R. M. Ayres, **5156.**
GEBROKEN. Vertaald uit het Engelsch. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (20.5×13.5) 220 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.

In een milieu van echtbreuk, echtscheidingen, zelfmoord, modern heidendom en moderne huwelijken, zinkt Julie Farron, verliefd op een gehuwden man, steeds dieper.
Als tenslotte de vrouw van dezen laatste, vermoedelijk door zelfmoord, om het leven komt, is de weg voor een huwelijk tusschen Julie en den weduwnaar vrij, welke kans zij zonder veel commentaar dankbaar aanvaarden.
Onwillekeurig dwingt het slot van het verhaal een glimlach af, als na al het gehaspel met liefde en huwelijkstrouw, „eeuwige'' liefde wordt beloofd.
Jammer, dat de schrijfster haar talent, dat zij ook in dit boek toont te bezitten, niet aan betere onderwerpen besteedt.

— C — *A. C. de B.*

Warwick Deeping, **5157.**
HET HUIS DER VERSPIEDERS. Vertaald uit het Engelsch door R. de Bree. *Stella-editie, Amsterdam,* 1928. (19.5×13.5) 218 blz. ing. f 0.50.

Het is werkelijk een verademing tusschen de veelvuldige echtscheidings- en mislukte huwe-

lijken-lectuur nu eens dit frissche verhaal te lezen, hoe de luitenant der vrijwilligers Jasper Benham, ondanks den spion Chevalier de Rothan, zijn geluk vindt bij Nance, de dochter van den samenzwerenden geleerde Anthony Durell, in den tijd, toen de vrees voor Napoleon's invasie, langs de Engelsche kusten rondwaarde.
Een verhaal, van strijd tusschen spionnenlist en jonge liefde, dat, ofschoon gespeend van letterkundige waarde, zich toch prettig laat lezen.
— A — *A. C. de B.*

E. M. Dell, **5158.**
DE ZWARTE RIDDER. Vertaald uit het Engelsch door Dicky Wafelbakker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1928. (20×14) 310 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
De „zwarte ridder" — toonbeeld van dapperheid en moed, U weet wel, van die goedkoope, altijd op de juiste plaats en tijd opduikende cinema-romantiek, en het „witte konijn", de onhandige sul, die steeds op de juiste plaats en tijd daar is... om de klappen te krijgen, en als er vrouwen in de buurt zijn de sullige bloo-jan te zijn, een enkele maal (als 't werkelijk noodig is) ook klappen weet uit te deelen, deze twee, de geheimzinnige „zwarte ridder" door Ermine bemind, het „witte konijn" als dagelijks „speelgoed" door haar gebruikt, blijken — na drie cinemaprograms van wederwaardigheden, adellijke standentrots en misdadigers-achtige avonturen-met-cocaïne-in-de-verte — deze twee creaties blijken ten slotte (op blz. 307!) gedragen te worden door... één en dezelfde persoon.
Voor wie van sensatie houdt, is dit boek de moeite van het lezen juist waard... om de sensatie. Overigens nogal voos en van een boulevard-achtige burgermans moraal.
— **Bc** — *P. P.*

Ellen Forest, **5159.**
HET GOUDEN SCHIP. Geïllustreerd. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1928. (27×15) Deel I: 155 blz. Deel II: 154 blz. Tesamen ing. f 2.90, geb. f 3.90.
De tekening van de hoofdpersoon van deze tweedelige roman is lang niet onverdienstelik.
Schrijfster noemt haar fijngevoelig, maar Maud is veeleer hyper-gevoelig. Als kind is zij een door haar omgeving onbegrepen dweepstertje. Haar gemoedsleven wordt er later niet gezonder op als in haar leven twee mannen treden, waarvoor zij niet de allesomvattende liefde kan voelen, wijl Sjoerd, die zij getrouwd waant, de man is die geheel haar fantasieën en gevoelsleven beheerst. Schrijfster laat Maud's strijd tegen „een vreemd geluk, samengesteld uit zonde en ellende" in 't laatste deel sterk op de voorgrond treden. Toch haalt Maud het gouden schip met vlag en wimpel binnen,als zij ten slotte tot de ontdekking komt, dat de vlinderachtige kokette, Poppy nooit de grote plaats in Sjoerd's hart innam.
'n Sterke roman is 't niet. Te vaak laat schrijfster de hoofdpersoon in diepe slaap vallen, om over de grote momenten heen te komen.
— **Bc** — *Ed. A. Serrarens.*

Louise Gerard, **5160.**
EEN LIEFDE IN HET OERWOUD. Vertaald uit het Engelsch door C. A. Dermout-Visser. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (20×13.5) 296 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Een boeiende vlot-geschreven tropen-roman.
Een Engelsch verpleegstertje, waagt zich in een Afrikaansche nederzetting, met een moordend klimaat. Volijverig doet zij er haar plicht als assistente van den dokter (een alcoholist, later vervangen door 'n morfinist!) en als bestuurster van een miniatuur „ziekenhuis."
Op 'n enkele fanatieke zwarte medicijnman na, die in haar een concurrente ziet en haar in het grootste levensgevaar weet te brengen, — is zij bemind zoowel bij de negers als bij de weinige blanken, die er zijn.
De consul, een jonge man, evenals zij van goede familie, weet haar 't hoofd op hol te brengen. Een andere man, van lager kom-af, maar met edele inborst, waarschuwt haar voor den gedegenereerden consul, maar wederzijdsche misverstanden beletten het meisje langen tijd een juisten kijk te krijgen op de menschen en de dingen tot... het blijde einde.
— **B** — *M. v. M.*

Knut Hamsun, **5161.**
ROSA. Vertaald uit het Noorsch. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (21×15) 247 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.
„Deze bladzijden handelen over velen, maar voor mij slechts over een enkele". Met deze zin heeft Hamsun het verhaal van een jeugdliefde goed geschetst.
Men staat verbaasd over de kinderlike opvatting van goed en kwaad, waarmede deze schrijver, die met zijn *Benoni* reeds een bekende is geworden in de Nederlandse letterkunde, deze in de grond toch ongeoorloofde liefde heeft weten op te heffen tot 'n idylle, 'n sprookje bijna, zo onwezenlik staat het tussen de korte, realistiese schetsen van het eenzame, botte leven in het koude Noorden. Rosa,die gescheiden is van haar eerste man Nikolai, is een dier gelovige naturen, die de heilige onverbreekbaarheid van het huwelik diep voelen in hun hart, ook na de scheiding. Wrang druppelt dan ook het telkens sterker wordend gerucht in haar ziel, dat Benoni om haar te huwen een leugen verspreidde, toen hij haar gerustselde met het doodsbericht van Nikolai.
Eerst de cyniese zelfmoord van deze stelt haar op dit punt weer gerust. In Benoni „haar man" vindt ze dan ook de kracht, om de bekoring van de in de eerste persoon schrijvende student te weerstaan.
'n Wonderlik verteller die Hamsun, dreigend vervelend soms, om dan in eens met 'n enkele zin, de spanning weer gaande te maken.
Wat 'n liefde heeft deze eenvoudige van harte voor allen, zelfs voor hen, die slecht zijn. 'n Zuiver mens. Vandaar die eerlike weergave voor het slechte. Geen speculatie op pikanterie,geen cynisme, niets dan het feit, zoals het na een lichte bladzijde donker voor ons oog wegschuift.
Zoals we zeiden, een sprookje lijkt het alles en als we Noors kenden, zou de eenvoudige bijna primitieve verteltoon van Hamsun zeker nog meer bekoring op ons uitoefenen. Neen, te bewijzen valt hier niets, maar men voelt, dat de bewerker in eigen taal geen stof vond, om het model naar waarde te vormen tot 'n zuivere kopie. De Nederlandse vertaling is hopeloos slap en slecht.
— **Bc** — *Teo de Witte.*

Sydney Horler, **5162.**
HET HUIS VAN MYSTERIE. Vertaald uit het

Engelsch door J. G. H. Bovenkamp Sr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (20.5 x 14) 231 blz. ing. f 2.—.

Barry Wilding een globetrotter, krijgt van een Oom een erfenis. Hij moet zich echter verplichten Oom's huis te bewonen, dat maakt de notaris hem duidelijk; Barry teekent en aanvaardt de erfenis.Maar den volgenden dag doet de notaris, die toch terecht als eerlijk mensch bekend staat, zijn uiterste best, om Barry te bewegen zijn landhuis te verkoopen. Deze echter wil de aangegane verplichting loyaal naleven en het geheimzinnige van de zaak ontsluieren. Hij gaat naar The Durdles. Doch hij vindt het huis, zijn huis bewoond. Hij verzinkt nu in een maalstroom van avonturen, zeer onderhoudend, om voor ontspanning te lezen, ondanks de meerdere of mindere mate van onwaarschijnlijkheid.

Met de meening van Dr. Kenwitt, „dat de misdaad behoort in het hospitaal en niet in de gevangenis" kan men het natuurlijk niet eens zijn. Jammer, dat de correctie en de typografische afwerking niet wat beter verzorgd zijn.

Een pakkende, fleurige omslag versiert dit onliterair romannetje.

— A — *M. v. M.*

Sydney Horler, **5163.**
DE TERUGKEER VAN VIVANTI. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Sr., *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (20.5 x 14) 261 blz. ing. f 2.—.

Een bandietenorganisatie verovert de uitvinding van een allesvernielend werktuig. De uitvinding is nog niet heelemaal voltooid, daarom wordt de uitvinder gevangen gehouden en bij onwilligheid gemarteld.

Het is een echte sensatieroman, met veel onwaarschijnlijkheden en bovendien opvattingen en situaties, die nopen tot voorbehoud. Drakerig.

— Bc — *M. v. M.*

Ivans, **5164.**
HET BROCKENSPOOK. Vertaald uit het Engelsch. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1928. Tweede „G.G." serie. (19.5 x 13.5) 299 blz. ing. f 2.25,

Is Ivans, de vruchtbare romancier, uitgeschreven? Neen!

Zijn laatste werk bewijst het.

Hij heeft zich weer hersteld na enkele inzinkingen. Dit is een frissche, vlotte detective-roman, zonder de onmogelijkheden, die enkele zijner latere romans ontsieren.

Op onverklaarbare wijze verdwijnen er uit Berlijn personen, van nu juist geen onbesproken levenswandel. 't Zijn nog wel geen doortrapte misdadigers, maar hun slechte gedragingen gaan meer en meer in die richting. Dan verdwijnt er plotseling een meisje uit een eerste familie en ten einde raad, roept de Pruisische crimineele politie-chef G.G. te hulp.

Een interessant verhaal. Door bepaalde situaties en aanduidingen uitsluitend voor volwassenen.

— B — *M. v. M.*

Marie Koopmans, **5165.**
DE KATOENKONING. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1928. (22 x 16) 191 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.90.

Zonnink, de katoenkoning, heerscht ergens in Twente volgens de oude begrippen, zijn vrouw is een weeldeartikel. Zijn neef Dolf medevennoot heeft betere beginselen.

Zonnink komt in stillen twist met een Twentschekoppige boerenweduwe, die oud geworden haar gedoe bijna zeker aan Zonnink zal moeten overdoen.

Maar ze heeft een dochter, die een dametje is en fijn violiste. En Dolf kijkt er naar. Ook Frits, de vriend van haar broer, ook een Israeliet van huis-uit, heeft een oogje op haar.

Vandaar stille nijd tusschen die twee, uitgroeiend tot haat. Dolf komt meer de katholieke kant uit, doet meer aan sociale verbeteringen, ondervindt echter niets dan onwil van den boerenkant. Pastoor Hooleman is de overbrugger van veel moeilijkheden, doch de haat van Frits loopt gelijk op met hooge ontevredenheid van een deel arbeiders. Zoodat de fabriek wordt stopgezet. De fabrikant vertrekt, staat van beleg wordt afgekondigd, en... de fabriek in de lucht geblazen. Dolf wordt gered door den broer van het boerendametje, die haar broer heeft ingelicht en zelf het wraakplan heeft van Frits.

Frits komt om. Het meisje wordt gek. En Dolf begint als katholiek de fabriek.

Daar zit een flink boek aan. En heel velen zullen het boek met voldoening lezen.

Wij vinden er het mooiste in, wat er verhaald wordt over Twentsche volksgebruiken, die ze toch te weinig laat „zien." De schrijftrant is er een uit den goeden ouden tijd. De menschen praten als... een boek. En de schrijfster zelf ook...

— A — *P. Quirinus, O. Cap.*

L. H. van Lennep, **5166.**
CHUMHOTEP DE SCHATBEWAARDER. Geïllustreerd. *P. N. van Kampen & Zoon,* 1928. (22 x 14.5) 143 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Een soort historische roman, waarin verhaald wordt, hoe Chumhotep door den Egyptischen koning wordt uitgezonden, om zandsteen en graniet bijeen te brengen voor de piramide van het graf van den koning. In een dagboek vertelt Chumhotep zijn wedervaren, waarbij verraad en liefde zich voordoen. Mau Schera, een slavin uit Kusch, is de geliefde van Chumhotep. Zij verzorgt hem liefdevol, als hij gewond wordt. Om den gouwvorst van Jeb gunstig voor zich te stemmen, staat hij haar aan dezen af. De slavin vergiftigt zich dan.

Het is een werk, dat voor wie met het oude Egypte vertrouwd is door studie, wel beteekenis heeft. Inhoud en illustreering maken voorbehoud voor anderen noodig. De stijl is, in overeenstemming met de stof, plechtstatig, maar wordt niet altijd volgehouden. Of de kultureele toestanden alleszins juist zijn voor de periode van omstreeks 2100 v. Chr., mogen egyptologen beslissen. Door den auteur is in elk geval zeer veel voorwerk moeten gedaan worden, eer hij al die gegevens voor de milieuschildering bijeen had, en hij heeft van zijn vondsten handig gebruik gemaakt bij de compositie. Technisch is het boek goed verzorgd. Of echter onze tijd behoefte heeft aan lectuur als deze, wagen we te betwijfelen. Die heidensche kultuur moge een kleine groep interesseeren, voor de massa is het geen gezond geestesvoedsel; voor populariseering van wetenschap lijken ons bovendien historische schetsen, vrij gehouden van liefdesmotieven, wel zoo verkieselijk.

— C — *Dr. H.H. Knippenberg.*

Clarence E. Mulford, 5167.
CASSIDY KOMT TERUG. Vertaald uit het Engelsch door J. H. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1927. Cowboy-serie. (20×14) 249 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

't Is ondoenlik van deze spannende reeks cowboy-ervaringen in 't Wilde Westen 'n beknopte inhoudsopgave te leveren. Wie van dit soort verhalen houdt, kent 't resept: schietpartijen, ontmaskeringen van bandieten, danshuis-sensaties en 't zorgelooze trekken door de wijde wildernissen van die woeste kerels, die op hun paard zitten als de volgelingen van Atilla, legendarischer nagedachtenis. Cassidy is er nog een van 't oude slag: 'n edele pit in 'n ruige bast! Ja, ook in dat volkje vreet de ontaarding. De vertaler slaagde erin, die zorgeloze, humoristiese verhaaltrant in z'n goed Nederlands te bewaren,
— A — *Leo Fens.*

Top Naeff, 5168.
KLEIN AVONTUUR. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1928. (18×13.5) 141 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

'n Bundel van acht novellen, tamelik ongelijksoortige grootheden, waaronder echter toch enkele van biezondere waarde, die er de uitgever toe brachten, de publiekelike afkeer voor de „kleinkunst" in de literatuur te tarten. Top Naeff's humor is steeds ietwat zurig, zodat ons schetsen als „Debutanten" ('t eerste optreden van 'n popperig, geëxalteerd deklamatriesje), „Een mensch" ('n eerlik aapjeskoetsier in 't Berlijn van even na de oorlog, zeker opmerkelik verschijnsel, maar was deze anecdote 'n herdruk waard?) 't minst kunnen behagen. Op haar best is de schrijfster in de uitbeelding van de stugge jongen in z'n overgangsjaren, zoals in „Kerstgeschenk", „Wandeling", „Rouwbeklag". Heel fijn, maar om de ongeoorloofde verhouding gebiedend tot voorbehoud, is de ontleding van 't vrouwelik en moederlik sentiment in 'n beroemde zangeres, die haar bestaan offerde voor 'r tuberculeus violist, tot z'n dood toe; ze blijft sinds haar herinnering trouw, zonder kind van hem, waarvan ze 't gemis fel voelt in 'n treincoupé, waar 'n frisse moeder trots haar baby laat bewonderen, 'n „Confentratie" met 't diepste wezen dezer offerende vrouw, welke slechts minnares en geen moeder dacht te willen zijn.
— Bc — *Leo Fens.*

Gravin Russell, 5169.
EEN ZILVEREN HUWELIJKSREIS. Vertaald uit het Engelsch door P. Jorissen. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1927. (21×15) 205 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

'n Duits artillerie-majoor van „voor de oorlog", met al de onaangename kwaliteiten van z'n soort, dus zelfgenoegzaam en arrogant, is vijf jaar getrouwd, maar voor hij Edelgard huwde, had hij reeds negentien jaar 't onbetwist gezag uitgeoefend over z'n eerste vrouw, zodat hij bij gelegenheid van z'n...... zilveren bruiloft 'n huweliksreis gaat ondernemen naar Engeland met 'n paar kennissen uit de buurt. Daar aangekomen sluiten ze zich aan bij enige families, waarna ze gezamelik 't land doortrekken in 'n soort woonwagens. Maar Otto gedraagt zich zó onuitstaanbaar, dat 't gezelschap hoe langer hoe meer slinkt, tot ze beiden maar weer naar 't „grosze Vaterland" terugkeren. Natuurlik heeft hij van de hele situatie niets begrepen en is volkomen overtuigd van de superioriteit van 't Duitse ras in 't algemeen en van zichzelf in 't biezonder. Tuisgekomen gaat hij z'n reisherinneringen te boek stellen, ze zijn in de ikvorm geschreven, waardoor 't onhebbelike karakter van de hoofdpersoon nog te sterker nadruk krijgt. Edelgard heeft altijd maar verdragen, maar na dit uitstapje, waarop ze haar man door anderer bril pas in z'n ware gedaante heeft leeren zien, durft ze haar zin door te drijven, maar met die fijne takt, waarvan verstandige vrouwen 't geheim bezitten, over welke ongehoorde eigenmachtigheid Otto niet ophoudt zich te verbazen. Zelden lazen we 'n geestiger boek als dit. Zonder te vervallen in stekelik sarcasme, heeft de schrijfster op onverbeterlike wijze de zelfbewuste Duitse militair in 't zonnetje gezet. 't Is 'n heerlik staal van die echt-Engelse humor, flegmatiek en onweerstaanbaar. Echter verslijte men 't boek niet voor alledaagse amusementslektuur, al wijkt de gulle lach niet van ons gezicht, onder 't lezen. Aan ieder, die wezelike geestigheid op prijs weet te stellen, zij deze kostelike persiflage aanbevolen.
— A — *Leo Fens.*

Anton Thiry, 5170.
DE VADER. *De Klyne Librye, Edam,* 1928. (15.5×12) 36 blz. ing. f 0.50, geb. f 1.—.
Vader Domien was geen gewone schoenmaker: hij had 'n voornaam gezicht, hij was er een van 't fijne soort, waar kosters en artisten uit groeien. De praatgraage gemeerte liet 'm met rust en er gingen schone verhalen over hem en z'n Marleentje, 'n idylle, 'n Lierse Hermann und Dorothea. Toen Marleentje stierf, leefde Domien slechts voor hun kind, dat 'n aardige jongen werd, goed kon studeren en de vreugd was van Domiens leven. Hij liet zo al 'ns 'n oogje vallen op Trude uit „De Planter" en 't meiske was hem ook niet ongenegen. Maar op 'n keer werd de jongen verdronken gevonden. Eerst leek de vader van z'n zinnen beroofd, maar Pater Denijs troonde hem mee naar 't Witte Preekherenklooster, waar hij zou blijven, tot de bezinning was teruggekeerd. Tot Domien 'n vreemde wens kwam uitspreken bij 's schrijvers grootvader: hij wou portier van de Gevangepoort worden. Grootvader „liet z'n langen arm werken" en kreeg 't voor Domien gedaan. Maar niemand begreep, wat de sombere man daar mee voor had. Domien sipierde goed en had zelfs 'n gunstige invloed op 't geboefte, zodat de kommissaris 'n plezierige tijd beleefde. Tot Fiskadijn, „'t bedorven, ouderloos, rijkemenschenventje" in 't kot raakte: nu had dan Domien eindelik de moordenaar van z'n kind in handen. Maar wraak nam ie niet en liet Fiskadijn ten slotte nog ontsnappen. Sinds hoorde niemand iets meer van Domien, die als broeder in 'n klooster was getreden.
Uit *Pauwkes Vagevuur* kenden we reeds Thiry's talent in 't beschrijven van 't door verdrietverscheurde, maar door milde gevoelens tot barmhartigheid gekeerde hart van 'n oude vader. Deze novelle, 'n gecomprimeerde roman, besteedt minder aan milieuschildering, munt echter ook weer uit door de typéring van die goede, simpele Vlaamse mensen, in wier stille levens zich hevige zieledrama's kunnen voltrekken.
— A — *Leo Fens.*

Miguel de Unamuno, **5171.**
DE MAN IN DE MIST. Vertaald uit het Spaansch door Dr. G. J. Geers. *Van Loghum Slaterus, Arnhem,* 1928. (20×14.5) 315 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Men kan dit geheele boek opvatten als een woordspeling met twee Spaansche woorden: novela (roman) en nivola (nevel of mist). Het is een spel van den romanschrijver met zijn personnages, die hij uit de mist van hun leven, en uit de nevel van zijn verbeelding een oogenblik naar voren laat treden, en ze naar willekeur weer laat oplossen in de vaagte. Zoo is dit boek als roman beschouwd dan ook eigenlijk een verzameling levensepisodes van zeer verschillende figuren, die verbonden zijn door de eene, even nevelachtige, maar steeds terugkeerende persoon van Augusto met zijn hond Orpheus.
Met zijn indringende psychologie en zijn scherpe dialoog maakt Unamuno de verliefdheid van Augusto tot iets nevelachtigs en onpersoonlijks, zonder dat het daarom minder navrant, minder menschelijk is. Alexandro is een Spaansche Hamlet, die zich verliest in velerlei bespiegeling, en die daardoor zijn verliefdheid op alle vrouwen projecteert, zoodat hij de éene verliest, die hem leerde verliefd te zijn.
Na deze catastrofe komt er dan een zonderlinge breuk in het boek. De schrijver zelve komt in conflict met zijn held; hij wil hem tegen zijn wezen in dwingen tot zelfmoord, en geeft zoo een treffende en origineele dramatiseering van het conflict in de schrijver, die wel almachtig zijn personages schept, maar die deze macht over hen verliest, wanneer ze eenmaal een eigen gestalte en karakter kregen. Dit gedeelte van *De man in de mist* is een geniale en doordachte uiteenzetting van het vrije wils-probleem in den mensch.
Meer dan een roman is dit boek echter een compendium van Unamuno's wereldbeschouwing, van verschillende onvoldragen concepties en nog nevelachtige gedachten. Soms is het zelfs polemisch, en raakt het filologische en historische kwesties. Doch steeds is elke zin met de meesterlijke scherpte en de Shakespeareaansche beelding geschreven, die kenmerkend zijn voor Unamuno, en die niets verloren in de voortreffelijke vertaling van Dr. Geers. Het is een belangrijk boek van een der belangrijkste schrijvers van dezen tijd.

— **Bc** — *Albert Helman.*

Nino Salvaneschi, **5172.**
DE OPSTAND VAN HET JAAR 2023. Vertaald uit het Italiaansch door Mary Robbers. *Elsevier, Amsterdam,* 1928. (20×13) 230 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Een toekomstroman loopt altijd het gevaar min of meer bombastisch te worden en ook deze is van dit euvel geenszins geheel en al vrij te pleiten. Er zijn aardige vondsten en het uitermate boeiende boek leest vlot. De negers willen in het jaar 2023 het vroegere leed wreken en alle andere rassen van den aardbodem wegvagen. Alle middelen zijn den „grooten hoofdman" en zijn trawanten goed. De meest intelligente personen worden opgelicht om op een kunstmatig eiland slavendienst te verrichten voor wrekend Afrika.
Taal en stijl zijn goed verzorgd. Een ernstig bezwaar hebben wij tegen de nonchalante manier, waarop een paar maal verteld wordt van ontrouw en overspel.
— **B** — *M. v. M.*

A. Pleysier, 5173.
DE ROEMRIJKE AVONTUREN VAN LEEN WOUTERS. Geïllustreerd. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1928. (21.5×15.5) 287 blz.

Leen Wouters is 'n geestdriftig en fantasties jong, sportmaniak en dromer van veld- en zeeslagen. De zolder is zijn rijk. Daar leeft zijn fantasie ongestoord en zet hij zijn dromen in daden om. Op school is Leen 'n kei. Geschiedenis is 'n prachtig vak, biedt gelegenheid voor krijgszuchtige dromerijen. De vaderlandse na 1700 is geleuter De Zondagschool is 'n onding.
Leen's moeder is 'n flinke volksvrouw, netjes, z'n vader 'n flinke arbeider, die met z'n geestdriftig zoontje meeleeft, maar hem toch met fijne spot uit z'n dromerijen en fantastiese bedenksels opschrikt.
Na z'n lagere school komt Leen op de kweekschool dank zij de steun van meester, die hem heel goedkoop voorbereidt en de zorgen van vader. Tot zoveel offers zijn de arbeiders in staat.
't Boek is nog al rood hier en daar. De figuur van Leen is nogal onnatuurlik. De bijfiguren zijn alle nobele mensen. De straatvlegels alleen zijn echt.
— **Bc** — *Ed. A. Serrarens.*

FRANSCH.

Maurice Maeterlinck, **5174.**
LA VIE DE L'ESPACE. *E. Pasquelle, Paris* 7, 1928. (18.5×12) 215 blz.

Maeterlinck schrijft in dit werk zeer lang en zeer vaag over de vierde dimensie en verder nog wat over „het cultiveren van ons droomleven"; over „de alleenheid van den mensch"; „het spel van ruimte en tijd"; en over „God"....
Wanneer men de volgende zin licht uit het betoog over de vierde dimensie — „Wanneer men gezegd heeft, dat men niet precies weet wat de vierde dimensie is, heeft men ongeveer alles gezegd, wat men er werkelik van kan weten" — dan heeft men heel de holle klank en de geestloze acrobatiek begrepen, die niet alleen de inhoud van dit betoog scherp aangeven, maar tevens de geest van het hele werk.
En niet alleen het feit, dat Maeterlinck zich zoo lang verdiepen kan in de vooze en niets-rakende vervloeiingen van het denken (zie ook zijn *Vie des Abeilles, Vie des Termites*), maar óók de positieve uitspraken, tonen het einde der ontbinding van het renaissansisties individualisme, dat zich in dezen schrijver tot in zijn meest-dode leegte voltrekt. Ziehier:
„— want alles wat we weten beperkt zich uitsluitend tot de stof —"; „God wordt bewezen door de onbekendheid waarin Hij zichzelf en al wat is, gehuld heeft, daar het onbekende het eenige is, wat zeker bestaat, daar we niet kunnen zeggen dat we dat dan ook kennen" hetgeen krankzinnige onzin is en bovendien in flagranten strijd met het voorgaande sitaat, doch waaruit met een hier zonderling-volgehouden logika volgen moet: (Dieu)... c'est-à-dire le Néant...
In dit sceptisisme is de glorierijke renaissancemens doodgebloed.
Het boek is geschreven in de populariserende; halfdoserende, half-wetenschappelike, half-literaire

stijl, die tegenwoordig alle literaturen verpest.
— D — *Ton Kerssemakers.*

Charles Nodier, 5175.
CONTES. Geïllustreerd. *Payot & Cie., Paris,* 1927. (18.5×11.5) XXI-292 blz. ing. Ffr. 18.-.
De onbekendheid, die zich om Charles Nodier heeft vastgenesteld, is in genen dele gerechtvaardigd. Want hij was niet alleen de gulle gastheer der romantiek en de charmante causeur, die men in navolging van Théophile Gauthier van hem heeft gemaakt; hij was niet slechts de intellektuele initiateur der Romantiek in Frankrijk, zoals Dr. Doorenbos dat is geweest voor de Nederlandse tachtigers; hij is veel meer dan dat. Hij is op de eerste plaats, met Gerard de Nerval, de meest zuivere romantiese persoonlikheid, wiens beeld niet getroubeleerd wordt door de eksessen en de politieke deklamatie's van den strijd om het goede recht der beweging. En in de twede plaats, heeft hij die persoonlikheid in een aantal zoo'n schone vertellingen vastgelegd, dat deze hem tot den grootsten conteur dezer periode maken. Uit deze vertellingen is tans een bloemlezing samengesteld en ingeleid door Edmond Jaloux, die om de goed georienteerde inleiding en mooie uitvoering zijn plaats, naast de enkele bestaande, rijkelik verdient.
Uit deze vertellingen treedt het beeld van Nodier naar voren, als een mens, die voor de helft het leven zijner verbeelding leefde en daar het rijk van ziel en poëzie bouwde, waar men niet oud wordt en de dood een onbekende is. Alles wat het sosiale en dagelikse leven uitstiet werd daar geadopteerd en tot bloeien gebracht. Wij herkennen hem in het starende, dromerige tiepe, dat in verbeelding schijnt te staan met een onzichtbaar heelal; dat leeft met de geesten, die de poëzie in het hart uitstorten.
Voor de andere helft was Nodier de zwerver, de rusteloze zoeker met twaalf ambachten: taalkundige, romancier, journalist, reiziger, entomoloog, pamflettist, politiek schrijver en bibliotekaris. Maar niets heeft zijn honger en pijnigende angsten kunnen stillen. Hij heeft de spoken, die hem bedreigden slechts kunnen temmen in zijn kunst.
Door dezen achtergrond krijgen zijn vertellingen een aksent van ernst en een beweging, die hen het karakter van sprookje ontneemt; zij winnen echter aan diepte en schone bewogenheid.
— B — *Ton Kerssemakers.*

Soltykof, 5176.
DANS LES VERGERS. Vertaald uit het Russisch. *Aetos, Paris,* 1928. (19×14) 140 blz. ing. Ffr. 10.—.
Wat het allereerst opgemerkt wordt na de lektuur van de in deze bloemlezing verzamelde groep Moskovitiese auteurs: Néveroff, Romanoff, Jakovlef en Paragoudoff, is hun zeer sterk uitgesproken provinsialisme, verbonden aan een verengde opvatting van het seksuele motief, dat het enige is, wat hun dichterlike vermogens schijnt te interesseren.
En daar hierbij nog komt een terugkeer naar de hellenistiese vorm van een Poesjkin — hetgeen door de inleider zeer typerend genoemd wordt een terugkeer tot de „oude grote traditie" — wat voor de Rus slechts een parasitisme en een ontkennen van zijn eigen-aardige vormmogelikheden betekent, is hun werk zeer monotoon en eenvormig, zeer droog en hard van vorm. Men heeft het leven verraden voor de literatuur, doch dit wreekte zich aanstonds in een steriliteit van de scheppende mogelikheden. Daardoor is dit Russiese neo-hellenisme van te voren gedoemd tot het leveren van konfeksie, tot het te verraderlik *konstrueren* van den klassieken vorm. Een enkele ademhaling verraadt dit onmiskenbaar.
— C — *Ton Kerssemakers.*

DUITSCH.

Knud Andersen, 5177.
BRANDUNG. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1928. (19.5×13.5) 339 blz. geb. M. 7.50.
Een machtig boek van de woeste, ziedende zee en van den woesten ziedenden zeeman Ture Vester.
Branding aan de oevers der oceanen, branding aan de oevers der menschenlevens, branding aan den oever ook van Vester's levensgeluk...
De wilde zee ontneemt Ture's moeder haar man en het Bijbel-geloof van haar jongen, de zee, zelfs heimelijk aanruischend in een kinkhoorn, beïnvloedt Ture's karakter, Ture's levensovertuiging, Ture's liefde, Ture's terugkeer naar zijn vereenzaamde vrouw.
Ja de zee is een vloek en een zegen! — Voor Ture en voor heel de menschheid! Andersen geeft sterk-geziene beschrijvingen en sterk-aangevoelde typen en karakters, vooral zoolang hij op zee blijft.
Voor ons katholieken zal intusschen erg vreemd aandoen de hocuspocus bij het sterfbed van Ture's moeder en later de sectarische bijeenkomst in het huis van Helene, Ture's vrouw. Wat is óns geloof dan eenvoudig!
— Bc — *P. C. Kruter, C.ss.R.*

Marie Bregendahl, 5178.
DER GOLDGRÄBER PETER. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1928. (19×13.5) 213 blz. geb. M. 5.80.
„Goudgraver-Peter" heeft men ongeveer alles af kunnen nemen wat hij in Amerika aan goud geraapt en gedolven heeft, maar het goud der menschenliefde, waar zijn hart vol van is, blijft zijn permanente eigendom. Met volle schepels geeft hij daarvan aan zijn dorpsgenooten; kleinen en grooten, allen, profiteeren van hem.
Heel Södal lacht met den wonderlijken man, die, op zijn lange beenen, overal heendraaft, waar gediend, geholpen, getroost moet worden, en, pas als hij dood is, merken ze zijn onmisbaarheid en treuren over hem. Sterk gecomponeerd is het verhaal niet, wel goed gestyleerd en van edelen tendenz.
— B — *P. C. Kruter, C.ss.R.*

Maria Eugenie delle Grazie, 5179.
TITANIC. *Bergland-Verlag, Elberfeld,* 1928. (19×13) 111 blz. geb. M. 2.50.
Een novelle met een pracht-tendenz: God is Heer en Meester van Alles, geen menschelijk vernuft kan zijn grootheid en almacht weerstaan. Maria delle Grazie geeft een sublieme dichterlijke beschrijving, wel erg fantastisch, van de ondergang der Titanic in 1912. Die iets meer dan de volwassen leeftijd bereikt hebben, herinneren zich nog die ontzettendde ramp, waarbij meer dan 1500 menschen 't leven verloren. De Titanic

wordt voorgesteld als een triomf van menschelijk vernuft en techniek. Zoo'n boot kan niet vergaan en wij hooren den constructuur van die boot beweren, dat niets in staat is, zoo'n schip te vernietigen. En als een overigens zwijgzame, die als doodssymbool dienen moet, de opmerking maakt: Maar veronderstel, dat er een ongeluk gebeurt, zijn er dan reddingsbooten, dan komt 't antwoord: we hebben reddingsbooten voor ruim 1000, terwijl er meer dan 2000 meevarenden zijn. De sympathieke schrijfster, die beschikt over een gracieuse stijl, weet telkens nadruk te leggen op de tegenstelling van het natuurlijke en bovennatuurlijke.
Het is allen bekend, dat het meest grootsche stoomschip verpletterd werd tegen een ijsberg. Vrouwen en kinderen werden veelal gered, bijna alle mannen, de matrozen, die de reddingsbooten bedienen moesten, uitgezonderd, kwamen om. Treffend is de beschrijving, hoe een priester, op 't laatste oogenblik, met het kruis in de hand, velen, ja allen tot berouw weet op te wekken, en heusch, berouw was noodig, en hoe de prachtig-geloovige, alhoewel van menschelijke fouten niet vrije kapelmeester, die mannen, gewend aan weelde en niet-denken-aan-een-leven-hiernamaals, door zijn „Nader bij U o God" het bezielende woord bezegelt van den priester met Gods kruis in de hand. Inderdaad een prachtboek

— B — *W. S. J.*

Balder Olden, **5180.**
KILIMANDSCHARO. *Universitas, Berlin,* 1928. (18.5×12) 236 blz. ing. M. 5.80.

Een roman die speelt in Duitsch-Afrika, en die de herinnering behelst van een Duitsch officier in kolonialen dienst. Iets oorspronkelijks is aan het boek niet te bespeuren en zeker kan als zoodanig niet aangemerkt de langdradigheid, het uitweiden in détails, die tenslotte een grooten twijfel laten omtrent de richtsnoer van den schrijver. Dan liever de klaarheid van den Franschen romancier, die geen langdradigheid kent.

— Bc — *B. W.*

ENGELSCH.

May Arden, **5181.**
LUCK AND OTHER STORIES. *The John Day Comp., New-York,* 1928. (18.5×12.5) 255 blz. geb. $. 2.—.

De schrijfster van dit boek is pas 27 geworden, doch ze heeft al naam weten te maken als auteur van Korte verhalen. Twee uit dezen bundel, „The Idealist" en „The Button" werden in de literair hoogstaande *Revue Adelphi* gepubliceerd en The Idealist werd opgenomen in O'Brien: *The best Short Stories of* 1927. Deze bundel is echter betiteld naar het verhaal, dat ze zelf waarschijnlijk het meest karakteristieke vindt.
Arden heeft een zeer persoonlijken stijl, die het midden houdt tusschen den hypermodernen telegramstijl en de uitgesponnen periode. Met korte, gebroken zinnen doet ze ons heel wat tusschen de lijntjes lezen. Al de twaalf verhalen zijn sprekende tafereeltjes, naar het leven geteekend, zoodat we er de oprechtheid van aanvoelen. Ze exploiteert niet de eene of andere gedachte of situatie, doch neemt het een of ander tafereel uit onverschillig welk milieu, en belicht die van alle zijden. Zoowel de kolonel uit „A charming old man", als de dominee en zijn vrouw in „Holiday Time", de moeder uit „Daughters", George uit „Luck", Miss Swinnerton uit „The Play", en Esther uit „The Stepmother" zijn levende typen, ten voeten uitgeteekend, die de beste karakters van de befaamdste short-story-schrijvers waard zijn.
Alleen „Eva" (60 blz.) is wat langer van draad. Doch volgens ons ligt juist in het heel korte verhaal haar kracht en ontplooit ze daar het best haar talent. In dit verhaal en ook in „Luck" en „The Idealist" wordt met de zedeleer nog al eens een loopje genomen.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Amy J. Baker, **5182.**
AURORA. *John Long, London,* 1928. (19.5×13.5) 287 blz. geb. Sh. 7/6.

Aurora Holt is dertig jaar; onder den oorlog verloor haar moeder hun fortuin en Aurora, intelligent, muzikaal, studeerde en werd leerares. Moeder is gestorven, ze heeft een aardig flat, is zeer tevreden met haar leventje, heeft nooit geflirt en is nooit verliefd geweest. Een goede vriendin vermaakt haar duizend pond met de wensch, dat zij daarvan een heerlijk jaar zal nemen. Aurora doet het; zij koopt zich uitstekende toiletten en alles wat er bij hoort en gaat eerst naar Bournemouth en dan naar het Zuiden. In Bournemouth ontmoet ze een man, ouder dan zij, die haar 'n plaatsje aanraadt in de Riviera, waar hij zelf 'n hotel heeft.
In dat zonnige plaatsje aan de „Cote d'Azur" beleeft Aurora 'n aangenaam en 'n zeer onaangenaam avontuur, dat leelijk voor haar had kunnen afloopen.
Tenslotte komt alles goed terecht met een gelukkig huwelijk.
Het aardig geschreven boek is niet geschikt voor jonge meisjes en toch zou men het haar graag geven, om den zéér realistischen kijk die hier gegeven wordt op den „danseur mondain", waar fatsoenlijke vrouwen en meisjes feitelijk nooit moesten dansen. Aurora's houding is wel wat al te naïef; ofschoon men begrijpen kan, dat weelde en genot 'n meisje naar 't hoofd kunnen stijgen, heeft 't Londensch meisje van dertig jaar toch wel meer besef van hetgeen er in de wereld te koop is.

— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Jean Conquest, **5183**
THE CATE OF THE EAST. *T. Werner Laurie, London E.C.* 4, 1928. (18×12) 116 blz. geb. Sh. 1.—.

Dit is een bundel kleine verhaaltjes over minnarijtjes in 't Oosten. Eén ervan „A Japanese Day" is heel aardig geschreven, maar overigens is er niet veel zaaks bij. In de andere verhaaltjes doet de auteur het „er" blijkbaar om.
Met dit boekske in een hoekske kunnen er ongelukken komen.

— C — *J. Jacobs.*

Joseph Hergesheimer, **5184.**
QUIET CITIES. *A. A. Knopf, London,* 1928. (19.5×13.5) 300 blz. geb. Sh. 7/6.

Een bundel van negen novellen, die elk voor zich een der groote steden van de Vereenigde Staten tot plaats van gebeuren hebben, welke

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD — GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

REDACTIE-RAAD:
PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

JAARGANG 1929

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

zij feitelijk willen belichten in het licht van eenigen tijd geleden. De schrijver voert een of andere typische persoonlijkheid naar voren, die hij het middelpunt laat zijn van iets, dat in de betreffende plaats voorvalt.
Door deze eigenaardige manier van in het verleden zien, gaat er van deze verhalen een zekere, sterke bekoring uit. Men moet evenwel eerst wennen aan deze sfeer en sfeerbeschrijving, die voor ons, overeenstemmend met de eenigszins antieke technische verzorging van het werk, wat oud aandoet. Maar het is een talentvol schrijver, en men komt er wel in, waarna het heusch een smakelijke kost is.
Dit boek is er wel een scherp bewijs van, dat sommige der jongere Amerikaansche literatuurproducten in reactie komen tegen het „amerikaansche" gedoe, gelijk dat in den regel tot ons komt: overbluffend. Dit boek is daar óók een reactie op en daardoor misschien slaat het weer wat over naar den anderen kant van het midden en staat voor ons wat onwennig. Maar dit beteekent niets, wanneer de precieuse teekening van den schrijver alleszins in staat is ons te boeien en dát doet ze.
— **Bc** — *J. Jacobs.*

Aldous Huxley, **5185.**
POINT COUNTER POINT. *Chatto & Windus London W.*E. 2, 1928. (21×14) 601 blz. geb. Sh. 10/6.
Dit is wat men noemt een society-novel met de pretensie van: „sure to be one of the higher sort", pretensie, die in diepsten zin jammerlik mislukt.
Op de partij, die Lady Edward ten haren huize geeft, maken we vluchtig kennis met haar gasten, die in den loop van 't boek nog eens voor het voetlicht komen en dan uitgebreid behandeld worden. We zien hun achtergrond, familie en verhoudingen, hun huwelikstrouw en ontrouw, we horen hun gedachten en ideeën en dit laatste weegt het zwaarst, moet het boek veroordelen. Hun daden zouden hun vergeven kunnen worden als 't de daden waren van gefolterde zielen, die om bevrijding roepen, maar hier is én daad én ziele-uiting zwart, leugen of gedaas in de ruimte, omdat de ziel dood is en geen honger naar 't Leven meer heeft, overzadigd is van zonde.
Het boek bestaat voor drie vierde uit gesprekken die de voor het voetlicht geroepenen voeren. God, Zijn Heiligen en het Katolisisme spelen een grote rol en worden in alles ontheiligd of bespot en daarnaast viert de absolute vrijheid van den mens, het zich uitleven, hoogtij. Er zijn zinnen in, tekenend voor boek en schrijver, die te walgelik en te mensonterend zijn, om aangehaald te kunnen worden. Bovendien zouden deze zinnen weer een boekdeel op zich vormen, om niet te spreken van de heiligschennende leugens, die verkondigd worden.
En als het einde voor ons ligt en we de laatste woorden lezen: „Of such is the Kingdom of Heaven", en we zien het verband van deze aanhaling met het direkt hieraan voorafgaande, dan besluipt ons de ontzetting dat er zulk een blasfemie mogelik is.
Een hopeloos boek, pervers tot in zijn diepsten grond — zonder een enkel lichtsprankeltje, dat ons uit deze sfeer van zonde en bederf opheft, geen enkel, en dat is een zware aanklacht.
— **D** — *J. v. B.*

Evadne Price, **5186.**
JUST JANE. *John Hamilton, London W.* 1, 1928. (19.5×13) XXIV-236 blz. geb. Sh. 3/6.
Just Jane is de vrouwelijke pendant van *Just William*: 'n zeer openhartig en zeer amusant kind in 'n boek, maar die in levende lijve de wanhoop zou zijn van iedereen, die met dit juffertje te maken kreeg. Jane doet wel komieke dingen en beleeft komieke toestanden, maar 't is allemaal wel erg gezocht. Het is niet te hopen dat „Jane" zoals „William" altijd maar door als ondeugend meisje zal blijven voortleven.
— **B** — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

W. Q. Reid, **5187.**
THE SANDS OF DESIRE. *Robert Hayes, London E.C.* 4, 1928. (18×12.5) 254 blz. gec. Sh. 3/6.
Een boek heelemaal in 't genre van Jacobs: *The Castaways.* Dezelfde avonturen en zoo wat dezelfde personen. Hier is het verhaal enkel wat korter en wegens de menigvuldige figuranten wat moeilijker van uitwerking, doch even goed geslaagd. Het verhaal speelt op een van de verloren eilanden tusschen Australië en Nederlandsch-Indië. Een rijke Australiër is met zijn dochter, haar gouvernante en haar minnaar en hun aller vriend, onder het geleide van twee matrozen, per jacht op avontuur uit getrokken. Ze lijden schipbreuk en landen op dit eiland. Daar worden ze opgepikt door Strangeways, die een man meent vermoord te hebben. Hij was als bediende op een schip en toen hij uit een marconigram meende op te maken, dat hij ontdekt was, is hij 's nachts overboord gesprongen en hier aangespoeld. Deze Strangeways heeft zijn naam niet gestolen. Hij is de eenigste, die van den nood een deugd weet te maken en zich nolens volens aan al de anderen opdringt. Het onvermijdelijke gebeurt natuurlijk. Jess vergelijkt hem met haren verliefde en de vergelijking valt ten voordeele van den vreemde uit. De dominee maakt een vreeselijken tijd mee. Tracht zelfs den indringer te vermoorden. Er komt een orkaan, een uitbarsting van een onderzeeschen vulkaan, om den held natuurlijk gelegenheid te geven zich in al zijn grootheid te toonen en de banden tusschen hem en Jess nog wat nauwer toe te halen. Er komen zeeschuimers op zoek naar verborgen schatten. Ze keeren onverrichter zake terug, doch de schatten worden later door Jess ontdekt. De kapitein tracht haar te schaken, doch Strangeways redt haar natuurlijk, evenals hij haar vroeger al uit de armen van een inktvisch bevrijd had. In een worstelpartij met de bemanning laten de twee overige overlevenden van den orkaan het leven — en hij en zij blijven alleen over. Hij wil zich echter niet in 't huwelijk laten verbinden met Jess door den stervenden dominee, want hij denkt zijn geweten bezoedeld. Het eiland wordt in brand gestoken en een schip komt ter hulp. Toevallig is het juist hetzelfde schip, waarvan Strangeways vluchtte. En tot overmaat van ramp(?) is de vermoedelijke vermoorde aan boord. Doch alle misverstand wordt spoedig opgehelderd en alle hinderpalen worden uit den weg geruimd voor een eenige en eeuwige liefde.
Het verhaal is spannend geschreven en de onwaarschijnlijkheden liggen er niet al te dik bovenop. Amusante ontspanningslektuur, al is de dominee

er meer bij voor het avontuurlijke, dan voor het geestelijke.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

Marie Jungius, 5188.
VERZEN EN SPROOKJES. Geïllustreerd. *De Tijdstroom, Huis ter Heide,* 2e druk: 1928. (21.5×15.5) 107 blz. ing. f 2.—, geb. f 3.—.

Een „In Memoriam". En welk schooner herdenken kan deze vroeg gestorven edele jonge vrouw gewijd worden, dan de hier met veel piëteit saamgelezen verzen en sprookjes uit de twee boeken, waarin ze tijdens haar leven heel haar hart en ziel uitsprak. De „tweede druk" ervan bewijst, dat de inleidster, Ida Heyermans, wel waarlijk gekozen heeft, wat ze hoopte „dat voor wie nu jong zijn van blijvende waarde is". Zou 't wellicht nu eerst zijn schoonste roeping te vervullen krijgen: verdieping te brengen in het leven en streven van een vrouwelijke jeugd, die innerlijk verscheurd in de uitgelaten vrijheid, welke de reactie is van vroegere beklemming, wankelt en tast naar bezinning en bezinking? Ook letterkundig- en cultuur-historisch heeft deze bundel waarde, als vrucht van zijn tijd, en als de zuiver-ware uiting van de ziel eener vrouw aan het einde der negentiende eeuw, een periode, zóó dichtbij, en toch zoo on-overbrugbaar achter ons.

Marie Koenen.

John Ravenswood, 5189.
OOST-AZIË. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1928. (21×14) 49 blz. gec. f 2.50, geb. f 3.50.

Ondanks het verhaal, waarmee de dichter J. Slauerhoff den bundel inleidt, en waarin hij zegt dat deze verzen geschreven zijn door een zonderlingen heer Ravenswood, die ergens op het eiland Quelpart leefde, gelooven wij, dat de dichter van deze synthetische en descriptieve verzen niemand anders is dan Slauerhoff zelve.

Weinigen weten op zoo oorspronkelijke wijze, en met zoo weinig woorden een impressie te typeeren, een atmosfeer te treffen, een herinnering wakker te roepen. In de beste van deze verzen vindt men het extract terug van de vreemde, en toch zoo echt-vaderlandsche ontroerdheid, van de plechtige bevreemding, die ons ook treft bij het lezen der reisjournalen van een Bontekoe, een Heemskerk, een van Noort.

Deze analogie vooral verraadt, dat Slauerhoff de dichter moet zijn van deze fijne, zakelijk-korte verskunst, waarvan hij alleen in onze literatuur immers het monopolie heeft.

Albert Helman.

ENGELSCH.

W. A. Briggs, 5190.
GREAT POEMS OF THE ENGLISH LANGUAGE. *G. H. Harrap & Co., London W. C.,* 1928. (20.5×13) XVIII-1490 blz. geb. Sh. 10/6.

Neven de menigvuldige bloemlezingen, die in de laatste jaren in Engeland gepubliceerd worden, is toch nog een plaats voor deze omdat ze meer „comprehensive" en „up to date" is; om de goede keus die over 't algemeen gedaan is in 't oeuvre van de 317 schrijvers en om 't feit, dat ze in tegenstelling met andere, lange stukken en lange uittreksels geeft. Australië en Zuid-Afrika daargelaten, bestrijkt ze het geheele veld. Engeland is vertegenwoordigd door 150, Amerika door 94, Ierland door 18, Schotland door 16, Wales en Canada ieder door 3, Indië door 2 schrijvers. En dan zijn er nog 26 onbekenden. Zonder onderscheid van nationaliteit worden de auteurs naar hun geboorteland gerangschikt. Het doet wel een beetje vreemd aan Thackeray in Indië en H. Belloc in Frankrijk te vinden. De bedoeling van den Schr. is ook met het milieu rekening te houden. Of dat voor deze twee zoo noodig was, betwijfelen we. Van de Angelsaksische periode geeft Briggs niets. Toch zegt hij te gaan vanaf „the beginning of poetry", „of every important Eng. poet" luidt het daar verder. Hier zouden we ook een klein vraagteeken kunnen plaatsen vooral voor de M.E. periode. We hebben sommige teksten uit dat tijdvak vergeleken met Skeat en Furnival en moeten bekennen, dat ze „scrupulously faithful" zijn. Schr. geeft ook meer dan anderen „copyright texts". Er zijn zoo maar even negen blz. „acknowledgments". Het leeuwenaandeel in de pagina's gaat naar Shelley (74); Shakespeare krijgt er maar 52. Doch daar tegenover staat dan ook dat van hem 114 stukken gegeven worden en van Shelley maar 50. Vijf schr. krijgen meer dan 50, twaalf meer dan 20 bldz. en zes meer dan 10 blz. En dit zijn blz. van 64 regels. Hier wordt met het verleden gebroken, doordat Amerika flink bedeeld wordt en wijl het ook niet altijd dezelfde stukken zijn van dezelfde auteurs. Ook de modernen krijgen goed hun part. Van de 317 auteurs zijn er nog 90 in leven en 50 stierven in onze eeuw. Schr. is ook niet bang in het opnemen van volledige werken. Zoo krijgen we van Whittier: „Snowbound" en van Wilde: „The ballad of Reading Gaol". Meer dan twaalf schrijvers leveren heel lange bijdragen. Deze anthologie houdt dus goed den middenweg tusschen het volledig oeuvre en de kleinere bloemlezingen, waar veel moet geofferd worden aan de ruimte. Een paar van de M.-E. dichters hadden gevoeglijk kunnen vervallen en die plaats besteed worden aan wat meer van F. Thompson of Chatterton, die maar een citaat krijgt. Wat ten slotte deze bloemlezing gunstig onderscheidt van zooveel andere zijn de uitvoerige inhoudstafels. Een geeft het alphabetisch auteursregister, met land van geboorte, datum van geboorte en overlijden. Een tweede geeft een alphabetische lijst van de 1450 gedichten en een derde een alphabetische lijst van de beginregels. Een paar stukken uit de M.E.-periode maken een zeker voorbehoud noodig. Doch overigens recommandeeren we dit werk ten zeerste aan alle liefhebbers.

Dr. Raph. Kreemers.

V. TOONEEL.

NEDERLANDSCH.

Martien Beversluis, 5191.
MARIKEN VAN NIMWEGEN. Geïllustreerd door Nans Amesz. *Kosmos, Amsterdam,* 1928. (21.5×15.5) 131 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.90.

Het is een hachelijke onderneming een middeleeuwsch dichtwerk in modern Nederlandsch om te zetten. We hebben het gezien o.a. met Beatrijs,

die sinds enkele jaren dienst doet als libretto. Het kan niet ontkend worden dat Martien Beversluis het teere Mariken van Nimwegen met eerbied en voorzichtigheid behandeld heeft, waarmee hij althans dit bereikte, dat de sfeer van dit schoone Mirakelspel zooveel mogelijk ongedeerd bleef. Zoo veel *mogelijk*, want de middeleeuwsche verzen suggereeren beter dan hij deed den weemoed van Mariken's ondergang en de milde genade van haar bekeering.
Maar aan hen, die te veel moeilijkheden hebben met den oorspronkelijken tekst kan deze nieuwe bewerking veilig worden aanbevolen.
Het boek is keurig uitgegeven, op mooi papier en in duidelijke open letter gedrukt en door Nans Amesz met strakke, suggestieve houtsneden verlucht.

B. W.

Constant Eeckels, **5192.**
ST. FRANCISCUS WERELDVAART. *Exselsior Brugge,* 1927. (20×13) 122 blz. ing. Bfr. 10.40.

In 1920 kwam Constant Eeckels voor 't eerst met een tooneelstuk *Onze Hooge Oomes,* waarmee hij den tweeden prijs won in den tooneelwedstrijd van de stad Antwerpen. Want Vlaanderen werkt nog sterk in den trant van de oude Rederijkerskamers en Landjuweelen. Zelfs naar compositie en opvatting en persoonsuitbeelding der stukken. Bij Eeckels is dit bizonder na te wijzen in al de stukken, die na de eerste publicatie in 1926 in snel tempo elkaar opvolgden. Naast de 3 eenakters over Franciscus gaf hij nog in hetzelfde Franciscaansche Jubeljaar 1926 het tooneelstuk *St. Franciscus' Wereldvaart* in 4 bedrijven. God wil de moderne grootstad sparen op Maria's voorspraak ter wille van twee rechtvaardigen. Franciscus vaart ter wereld en zal in de moderne samenleving den weg gewezen worden door Teresia, ofschoon we daar weinig van te zien krijgen. Na de felle ontmoeting met de zonde, wat krachtig en raak gedaan is en waarbij we sterk aan Anton van der Velden dachten, ontmoeten ze een eenvoudig meisje te midden van grof bederf naar hart en geest en ook haar verloofde, de idealistisch bedoelde maar wel al te rhetorisch uitgevallen Bernard. Beiden zijn blijkbaar als spiegelbeelden bedoeld van Treesken en Franciscus. Uit de vereeniging van deze twee zal Franciscus' geest, die Bernard bezielt weer over de wereld varen. We hadden dat graag gezien of minstens in hetgeen het spel te zien gaf een vasten waarborg gehad voor die belofte. Maar bij lezing betwijfelen we of we steunend op dezen geëxalteerden en al te onwerkelijken Bernard met vast vertrouwen de toekomst te gemoet mogen zien. Wat er van zij: Franciscus en Teresia vinden twee rechtvaardigen, waarom de grootstad wordt gespaard. Jammer voor het stuk, dat de zonde veel sterker en zuiverder is uitgeleefd, dan de deugd en het ideaal. Intusschen een stuk met goede speelkwaliteiten.

P. Maximilianus O.Cap.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Ant. Averkamp, **5193.**
UIT MIJN PRAKTIJK. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 2e druk: 1928. (19×12.5) 148 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Dat dit een nuttig boekje is, volgt uit het feit, dat de zangkunst, zelfs de theorie van de zangkunst, een kwestie is van practijk. Hier wordt nu uit veel ervaring het voornaamste in beknopten vorm medegedeeld, met oordeel en inzicht een kennis bijgebracht, die men in de gewone leerboeken juist niet vindt. Hieruit volgt dus ook, dat dit allerminst een leerboek is, doch eerder een verzameling van niet te versmaden wenken en mededeelingen voor alwie met stemvorming en zangkunst te maken heeft. In deze tweede druk werden enkele verbeteringen aangebracht, en het boekje kreeg ook een handiger formaat.

Lou Lichtveld

FRANSCH.

J. Carcopino, **5194.**
LA LOUVE DU CAPITOLE. Geïllustreerd. *Les Belles Lettres, Paris* 6, 1925. (20×13) 39 blz. ing. Ffr. 7.—.

In dit boekje onderzoekt Jérome Carcopino de datering van het bekende beeld van de wolvin van het kapitool en die van Romulus en Remus, die er later onder moeten zijn geplaatst. Verder gaat hij de plaats na, die het beeld van de wolvin in de oude historie gehad heeft en de beteekenis van de beide knaapjes. Het is alles zeer geleerd en zwaar beredeneerd, maar niet verwerkt. Dingen die van belang zijn voor de schoonheidswaarde der beelden of voor het inzicht in de kunstgeschiedenis, worden niet opgediept. Wat hij mededeelt is van zo partikulier-humanistiesch belang, dat we dit boekje veilig ongelezen kunnen laten. Het zal ons in geen enkel opzicht verrijken.

Ton Kerssemakers.

ENGELSCH.

W. T. Whitley, **5195.**
ART IN ENGLAND. Geïllustreerd. *Cambridge University Press, London,* 1928. (26×17) 345 blz. geb. Sh. 25.—.

Ofschoon dit boek handelt over de „Kunst in Engeland" en het over een tijdsverloop van slechts twintig jaren 320 volle pagina's telt, staat er geen woord in over kunst. Zeer breedvoerig wordt verhaald over van alles en nog wat, dat omheen het kunstwerk en den kunstenaar plaats vond.
Het vertelt van tentoonstellingen, van koninklike en grafelike banketten, van de hond van Turner en de lessen van Soane. Het licht U in over de kandidaten voor de A.R.A., over het bezoek van Raeburn aan Londen, over de prijzen die de banketten ter eere van een of andere schilder gekost hebben en over de prijzen, die betaald werden voor thans onbekende en waardeloze meesters. Kortom, het vertelt U datgene, wat ge niet nodig hebt te weten en dat niet meer dan een geval kan zijn voor een zuivere en gezonde kunstbelangstelling. Het ráákt noch de gebieden van kunst of schoonheid, noch die van het kulturele en artistieke leven. Het schuift langs alle waarden heen en omstapelt datgene van wat er aan werkelik leven in die kunstperiode aanwezig mocht zijn, onder een hopeloze menigte details en merkwaardigheden, die het uitzicht op alle werkelikheden slechts belemmeren. Blijf af van deze en dergelike kunsthistoriese grafkelders, die Uw schoonheidsgevoel verstikken

en het leven onder een schoongepolijste plaat laten verschimmelen!

Ton Kerssemakers.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Willem Kloos, 5196.
LETTERKUNDIGE INZICHTEN EN VERGEZICHTEN. *Luctor et Emergo, Den Haag,* 1928. (21×16) 251 blz. ing. f 4.50, geb. f 6.50

Niet de trouw van 'n zorgzame vader, die z'n letterkundig kroost niet wil verstoken houden van zijn wijze raad, blijft Willem Kloos ons zijn letterkundige inzichten en vergezichten aanbieden. Zijn toon is zelfbewust-patriarchaal. Dit is de tragiek van 't late getij van Kloos literaire werkzaamheid dat hij nog rotsvast gelooft aan de invloed van zijn autoriteit, die hij éens genoot, terwijl de jongere generatie, andere wegen zoekend, niet meer naar hem luistert en hij z'n goede gaven niet meer kwijt kan raken. Kloos heeft zich overleefd. Z'n vergezichten hebben zich niet verwijd, nog steeds staart hij op 't zelfde punt. Enigszins anders vertelt hij ons wat we al zo dikwels van hem gehoord hebben. We weten reeds van te voren het essentiele dat Kloos ons vertellen zal. Kloos is oud geworden, man van stokpaard en waarheden-of-niet-waarheden, die hij zelf tot gemeenplaatsen heeft gemaakt. Z'n arm die steeds op 't zelfde aanbeeld slaat is krachteloos en slap geworden. Z'n hamer slaat niet meer met volle kracht, zoals hij dat toch eens kon, maar valt neer mak en futloos. Geen glanzende vonken spatten meer omhoog. En toch we zouden zo graag nog naar hem luisteren, want hij was toch eens iemand, en hij heeft 't met onze literatuur toch zo goed gemeend, maar kunnen wij 't helpen, dat wij ook deze bundel maar weer bij de andere stoppen, die precies 't zelfde zijn. Kloos teert op z'n vroegere glorie. De nieuwe tijd begrijpt hij niet. In 't hoofdstuk uit deze bundel „Literair-Historische Herinneringen en Huidige poezie", bestaat die huidige poezie uit 't werk van H. Middendorp, Frans Bastiaanse, Hélène Swarth, Andries Hoghe en zo waar François Pauwels' *Fantomen.* Hélène Swarth laat hij daarin redeneeren „Laten de menschen dus maar strijden.. ik blijf liever zingen van de dingen, waar ik wel in ben doorgedrongen, n.l. mijn hart in mijzelf en de natuur om mij heen". En dat is Kloos naar 't hart gesproken.

Intussen mogen we Kloos, die, 't kontakt met z'n nageslacht kwijt zijnde, in z'n isolement verwijlen gaat bij oudere meesters, dankbaar zijn voor zijn eerbiedige hulde aan Thijm en Jeremias de Decker.

Ed. A. Serrarens.

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

E. Amann, 5197.
L'ÉGLISE DES PREMIERS SIÈCLES. *Bloud & Gay, Paris,* 1928. (18.5×12) 192 blz. ing. Ffr. 10.—.

Wat het begeleidend prospectus belooft, dat geeft het boek inderdaad: „de geschiedenis der kerk van het eind van het apostolisch tijdvak af tot 680, het jaar van het tweede concilie van Constantinopel." Alleen de geschiedenis van het Westen sinds de tweede helft der vijfde eeuw, is nagenoeg weggelaten, omdat ze het onderwerp vormt van een ander boek. „Het gaat hier niet zoozeer om oorspronkelijk werk als wel om aan het groote publiek een volledig en aantrekkelijk resumé te geven" van de belangrijke eerste eeuwen der kerkgeschiedenis.

Dat hierin de schrijver voortreffelijk geslaagd is, is de beste aanbeveling van het boek.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Boris Nolde, 5198.
L'ANCIEN RÉGIME ET LA RÉVOLUTION RUSSE. *Armand Collin, Paris,* 1928. (17×11) 214 blz. ing. Ffr. 9.—, geb. Ffr. 10.25.

Duidelijk, juist en wetenschappelijk geeft deze bekende historicus en oud-professor van het recht te Petrograd, in dit interessante boekje een overzicht van 't ontstaan en de ontwikkeling der bolschewistische revolutie uit de Russische toestanden onder het „ancien régime".

Ofschoon acteur in 't drama weet hij objectief te oordeelen uit ondervinding en tal van oude en nieuwe Russische documenten. Het gebrek aan politieke en sociale ontwikkeling, autocratie en bureaucratisme, gebrek aan rechts- en vrijheidssentiment, onbeslistheid en onbekwaamheid, Tolstoiaansch fatalisme en oorlogs-zatheid moesten noodzakelijk voeren tot de ineenstorting van het oude bewind, via 't gematigd socialisme. Alleen de bolschewisten hadden een vast program, dat Lenin uitvoerde met de hem eigen energie en niets-ontziende doortastendheid. Het bolschewisme is volgens den schrijver een specifiek *Russisch* verschijnsel: de uitlooper der toestanden door de Czaren zelf geschapen. Het zet voort het autocratisme, bureaucratisme, politie-geweld; de bewindvoerders zijn alleen van klasse veranderd. Iwan de Verschrikkelijke is de voorlooper der vreeselijke Sowjets.

Gebrek aan eerbied voor vrijheid, recht en eigendom, vooral door de vele akkerverdeelingen, is niets nieuws in Rusland. De boerenstand, vertegenwoordigend bijna geheel de reuzen-bevolking kende practisch reeds lang het communisme in de „mer": het gemeenschappelijk eigendom, vooral sinds 1861. De bolschewistische revolutie is een *agrarische* revolutie. Dit verklaart haar slagen. De wetten van 1910 van Stolypin, om een eigengeerfden boerenstand te creëeren met privaateigendom, kwamen te laat. Wat in West-Europa gebeurde bij de Fransche Revolutie, geschiedde thans in Rusland; alleen vreeselijker, gewelddadiger en goddeloozer.

Het bolschewisme brak de staats-machine stuk; doch bereikt niet zijn doel: het privaat-eigendom vermeerderde integendeel; bij de boeren met ongeveer $^1/_4$ H.A. per hoofd. Deze geringe toename bracht echter ontevredenheid; nieuwe verdeelingspogingen en onrust. De handel kwam weer in privé-handen. De industrie, wier productie tot $^1/_5$ gedaald was, moest met ijzeren geweld geringeloord worden. De militaire geweld-dictatuur werd slechts door 'n andere klasse gevoerd. De overheids-machine werkt meer bureaucratisch dan ooit; de vrijheid wordt door de Tjeka sterker onderdrukt dan door de Czaristische politie. Ook hierin is voortzetting van lijn: een gewelddadige conclusie van historische praemissen.

Door de afschaffing van het Czarendom is onder de vele nationaliteiten het bindend element vernietigd. Met de historische noodwendigheid

moest daarom het rijk uiteenvallen in meerdere staten en gefedereerde republieken. De ontbinding ingetreden uit historisch bederf, is naar binnen en buiten volkomen.

Dr. K.

Marc. Semenoff 5199.
IVAN LE TERRIBLE. *André Delpeuch, Paris,* 7, 1928. (19×12) 242 blz. ing. Ffr. 15.—.

Dit werk van den zeer productieven Semenoff heeft de zoo gecompliceerde figuur van Iwan Wassiljewitsj (den Wreeden) — Iwan IV — tot onderwerp. Het zou niet veel vragen van een handig man met een weinig geschiedeniskennis, een verhaal over een vorst, zelfs over zóó'n vorst, te schrijven. Doch dit werk is klaarblijkelijk ernstiger opgevat. De ietwat barokke psychologische complexie van dezen Ivan IV, dien de groote historiekenner Karamsine tegenover Toergeniew een bewonderenswaardige figuur noemt voor een historische studie, geeft aanleiding tot velerlei perspectieven.
Nu zijn de Russische ziel en andere Russische dingen nogal gewilde themata voor lui met stokpaardjes — 't is allemaal zoo raar — maar men loopt licht gevaar iets opgeschroefds voor waarheid te houden, waarvan men de juiste vormen niet weet en dat alleen een soort surrogaat vormt, zooals onze gezegende jazz ons onmogelijke dingen voor negerlyriek wil laten aanzien.
Voor een juist begrip van al wat wij West-Europeanen zonderling vinden in al wat Russisch is, vinden wij reeds veel bij Eisenstein en Dostojewski, maar wellicht leidt de nuchtere studie der geschiedenis tot nog beter begrip. En dan vooral heeft dit werk zeker verdienste door rustig betoog, maar vooral, door de entourage haar centrum te laten belichten, en op deze wijze vele vage plekken helder te maken. Voor de historie eveneens ongetwijfeld een belangwekkend boek.

J. Jacobs.

DUITSCH.

W. Bierman, 5200.
FRANZ LEO BENEDIKT WALDECK. Geïllustreerd. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1928. (23×15) 319 blz. geb. M. 8.50.

De wereldoorlog heeft in verscheidene staten van Europa een krachtige volksregeering mogelijk gemaakt o.a. in Duitschland op een radicale wijze. Daar verwisselde men het autokratisch keizerrijk voor de Republiek. Gelijk ook elders, hebben in Duitschland reeds geslachten tevoren aan deze omvorming in democratischen geest gearbeid. Een der voormannen in deze volksbeweging was Benedikt Waldeck. Ofschoon Westfaler in merg en been, heeft hij niet alleen voor zijn land, maar ook voor geheel het Duitsche volk recht en vrijheid opgeeischt. Hij deed dit met de hardnekkigheid zijn landaard eigen, maar ook eerlijk en zonder aanzien des persoons. Hij kwam op voor de rechten van het volk in een krachtig deelnemen aan de constitutioneele regeering, daarom vond men hem steeds op den voorgrond in de oppositie in den Vereenigden Pruisischen Landdag, in de Nationale Vergadering na de „Märzrevolution" en niet het minst in het Huis van Afgevaardigden tijdens den conflikttijd. Onder het reaktionnaire Ministerie Von Manteuffel van hoogverraad aangeklaagd, geraakte hij in gevangenschap, maar hij pleitte zich van deze aanklacht schitterend vrij. Dit is een wetenschappelijke goedgeschreven biografie van den man, die een trouwe zoon was der katholieke Kerk, die geheel zijn leven voor de rechten en de vrijheid van het Duitsche volk gestreden heeft.

P. Placidus, O. Cap.

ENGELSCH.

D. F. Buxton, 5201.
THE CHALLENGE OF BOLSHEVISM. *George Allen & Unwin, London W.C.* 1, 1928. (18.5×12.5) 95 blz. gec. Sh. 2/6.

De beschouwingen in dit boek zijn volslagen idealismen, om niet te zeggen illusies. De schrijver levert onbarmhartige kritiek op wat hij noemt het Christendom van West-Europa, maar vergeet de vraag op te lossen, of al het verkeerde in onze maatschappij werkelik wel Christendom is. Eenieder toch kan weten, dat de staten, die volgens christelike beginselen heten geregeerd te worden hoge uitzonderingen zijn, en dan schuilt er in dit „christelik" nog een macht onbewust liberalisme. Bovendien, waar is een staat te vinden, waar de regeering werkelik de katholieke beginselen in praktijk brengt? Op dit punt is de wereld nog altijd op een dwaalspoor, en hoe lang al?
Daartegenover idealiseert deze auteur de theorieën van het Bolsjewisme terwijl hij de praktijk van dit stelsel vereffent en vergoelikt en, wat naief, eigenlik verwacht, dat uit de langdurige crisis in de wijde Russise wereld werkelik een soort heilstaat zal geboren worden, zelfs zonder Christendom, altans zoals hij dit Christendom meent te zien. Zijn uitgangspunt is fout en dus ook zijn conclusie en zijn verwachting.
Intussen, er schuilen in deze eenzijdigheden en overdrijvingen ook geduchte waarheden, al ware het alleen maar deze, dat minachting voor het gevaarlik Communisme uit den boze is en dat het beste afweermiddel is een verbeterde samenleving, die zich los weet te werken van het verderfelik liberalisme en waarin, meer en degeliker dan tot heden, de christelike geest kan doorwerken. In zo verre is dit waarschuwend boek onwillekeurig een baken in zee.

Prof. Dr. H.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

DUITSCH.

L. Kober, 5202.
DAS WERDEN DER ALPEN. Geïllustreerd. *G. Braun, Karlsruhe,* 1927. (21×16) 86 blz.

Het is voorzeker geen lichte taak het ontstaan der Alpen en hun zoo ingewikkelde bouw op populaire wijze uiteen te zetten. De schrijver is dank zij ook de zeer doelmatige keuze der foto's en de duidelijke teekeningen, hierin zeer goed geslaagd, al schijnt ons eenige voorkennis van geologische en petrografische termen en begrippen noodzakelijk, om dit boekje te kunnen bestuderen. Zeer interessant zijn de uiterst schematisch gehouden tectonogrammen en profielen.
De opvatting van den schrijver, die de evolutie als *de* scheppende kracht beschouwt, moge voor ons onaannemelijk zijn, door de wijze, waarop deze opvatting naar voren gebracht wordt, zal dit den ontwikkelden lezer niet schaden.

Dr. J. B. L. Hol.

Dr. N. Krebs, 5203.
DIE OSTALPEN UND DAS HEUTIGE ÖSTERREICH. Geïllustreerd. *J. Engelhorn, Stuttgart,* 2e druk: 1928. (23.5 × 15.5) XIII-330 blz. ing. M. 48.—, geb. M. 52.—.

Waar reeds de in 1913 verschenen eerste druk van dit werk, algemeen als een der allerbeste landbeschrijvingen beschouwd werd, mag het verschijnen van dezen tweeden druk met groote blijdschap begroet worden. Het Oostenrijk-Hongarije van voor den oorlog bestaat niet meer, en daar de oorspronkelijke uitgave bedoeld was als het eerste deel van een landkunde van Oostenrijk-Hongarije, moest nu naar een andere, een natuurlijke eenheid gezocht worden. Zoo groeide dit werk uit tot een geografie der *geheele* Oost-Alpen. Het nu tweedeelige werk is gesplitst in een systematisch en een regionaal deel. Het bevat een groot aantal afbeeldingen en schetskaarten, welke het door de tekst zoo uitmuntend ontworpen beeld van dit geografisch zoo belangwekkende gebied voltooien. Terwille van den Oostenrijkschen lezerskring worden de buiten de Alpen gelegen deelen van Oostenrijk benevens de Oostenrijksche staat als geheel in een beknopt overzicht in de laatste hoofdstukken behandeld.

Dr. J. B. L. Hol.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

John. Kooy, 5204.
HET BOEK DER UITVINDINGEN. Geïllustreerd. *W. de Haan, Utrecht,* 1928. (21.5 × 15) 231 blz. ing. f 2.90.

In de 18 Hoofdstukken over allerlei onderwerpen staan wel aardige dingen over de geschiedenis van de ontwikkeling der techniek op verschillend gebied. Hiermee wordt niet bedoeld een aanbeveling van het geheel; het is niet meer dan zeer-oppervlakkige feuilleton-literatuur; erger wordt het als de schrijver aan het philosopheeren gaat b.v. over evolutie, over slavernij. Met een air van superioriteit worden allerlei onwetenschappelijke en zelfs onware beweringen als bewezen en vaststaande waarheden aan den argeloozen lezer voorgezet. Daardoor wordt het een populair-wetenschappelijk boek van de heel slechte soort.

Dr. W. Jacobs.

FRANSCH.

P. Hachet-Souplet, 5205.
LES SOCIÉTÉS D'ANIMAUX. *Alphonse Lemerre, Paris,* 1928. (19 × 12) 242 blz. ing. Ffr. 12.—.
De schrijver, die leider is van het deskundig-zielkundige instituut, tracht inzicht te geven in het wezen der samenleving van de gezellig levende dieren en doet dit op inderdaad uitstekende manier. Waar de schrijver echter zijn eigenlijke gebied verlaat en wijsgeerig over de zaak gaat praten, houdt hij op wetenschappelijk te zijn en bederft zijn werk door aan te komen met het aloude dogma eener automatische evolutie.
Hoe iemand van zijn belezenheid en scherpzinnigheid, hoe iemand, die zooals hij, het onoverbrugbare verschil tusschen het menschelijk verstand en 't dierlijke instinct heeft begrepen, er nog toe komt om den mensch aan te dienen als een „met bewustzijn en sensibiliteit begiftigd meercellig wezen" is alleen begrijpelijk, wanneer we aannemen, dat hij voor de wetenschap mist de „scientific attitude", zonder welke een geleerde niet veel verder komt.

Rietsema.

DUITSCH.

Dr. O. Heinroth, 5206.
Dr. R. Wegner,
DIE VOGELSCHUTZWARTE 1929. Geïllustreerd. *Hugo Bermühler, Berlin-Lichterfelde,* 1928. (24 × 16.5) 188 blz. ing. M 3.50, geb. M. 5.—.

De bekende vogelvriend Heinroth heeft, in samenwerking met Wegner, dit jaarboek over vogelbescherming gesticht. Een verdienstelijk werk. Vogelbescherming is een staathuishoudkundige noodzakelijkheid en een der beste tegenwichten tegen het kwaad der dagelijks toenemende vernieling der schepping in verband met de behoeften en de genotzucht der Europeanen. Er is echter vogelbescherming van meer dan één soort. We kennen, een sentimenteele en de bezadigde nuchtere vogelbescherming. Dit boek is niet sentimenteel. De medewerkers — dat zijn er verscheiden — geven heel goede, zakelijke bijdragen over overheidsmaatregelen, over behaalde resultaten in verschillende gewesten, over het nut en de schadelijkheid der vogels, over vogelvoedering en over de wijze, waarop men de gedachte meer algemeen ingang kan doen vinden.
Bijzonder aantrekkelijk is het boek door een aantal heel goede foto's.
In verband met de beteekenis, die een doelmatige vogelbescherming ook in ons land heeft, meer nog wellicht in het dunner bevolkte Duitschland, zou men wenschen, dat dit werk in veler handen komt.

Rietsema.

Franz Kollmann, 5207.
SCHÖNHEIT DER TECHNIK. Geïllustreerd. *Albert Langen, München,* 1928. (26.5 × 12) 251 blz.

Dit werk behandelt de schoonheid, toegepast op de vormen in de techniek en doorloopt aldus een groot gebied. De vooruitgang der techniek gesteund door verbazingwekkende uitvindingen gaat snel. De schrijver stelt nu de vraag hoe de schoone vormen, die berusten op de juiste verhoudingen in maat en ruimte zijn blijven beantwoorden aan de eischen der aesthetica. Een tijdlang kon de vorm niet zoo spoedig den snellen loop der nieuwe voortbrengselen der techniek volgen, bleef achter en nog is ze midden in den groei.
Dit werk laat zien, waar men in de algemeene groote vormen karakter heeft weten te leggen in tegenstelling der vroegere vaak overdreven zinlooze versiering. Doel en vorm moeten samengaan. De vorm is onder den invloed van den tijdgeest gekomen, hij is smaakvol en eenvoudig geworden, de kunstenaars zijn de techniek te hulp gekomen. Men vond in 1909 het lichte duraluminium uit, dat nieuwe uitzichten bracht en weer een grooter gebruiksgebied openstelde. Ware schoonheid en eenvoud zijn boven persoonlijke smaak en overlading verheven, dit wordt in dit boek, door woord en beeld aangetoond bij de verschillende werken der groottechniek: fabrieksgebouwen, bruggen, kranen, masten, schepen, vliegtuigen, auto's, spoorwegen, machines en machinedeelen. Het boek is veelzijdig. Een echt boek voor technici. voor allen, die met vorm en schoonheid te maken

hebben. De schrijver heeft zijn stof met kennis en liefde behandeld.

A. F. van Beurden.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Carla, 5208.
ONDER HET VEILIGE DAK. Geïllustreerd. *W. D. Meinema, Delft,* 1928. (21 × 15) 103 blz. ing. f 1.10.

Het sterfgeval van den dokter brengt heel wat verandering in het huishouden. Het oudste meisje zoekt 'n betrekking als kinderjuffrouw en Ru wordt leeraar. Het nichtje op de kostschool moet „naar huis" kòmen, schikt zich in 't begin maar moeilijk, maar ten slotte komt alles terecht. Het boek is uitgesproken Protestantsch.

B.

Allan Chaffee, 5209.
BEERTJE KROESHAAR. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1928. (21 × 15) 136 blz. ing. f 1.30, geb. f 1.90.

Van dit boekje zal onze jeugd genieten, want het geeft een kijk op het leven van een beertje en een hertje: twee dieren, die zich moeilijk leenen tot nauwkeurige observatie. Boeiend en onderrichtend.

L. S.

Felicie Jehu, 5210.
ONZE NAN IS EEN BESTE. Geïllustreerd door H. Pieck. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1928. (25 × 16) 263 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

Een modern gezin: vader geheel in beslag genomen door business, moeder geheel verslaafd aan het moderne leven. Vandaar weinig medeleven onderling, vroolijkheid of huiselijke gezelligheid. Nan doet haar best, om daarin wijziging te brengen, hetgeen haar eerst lukt, wanneer ook een traditioneele opoe haar intrek komt nemen in dit onhuiselijk huis.
Jehu heeft dit moderne leven goed getypeerd, doch in haar conclusie is ze misleidend: eenerzijds de onhuiselijkheid wijten aan de sociaal-werkende vrouw en anderzijds de huismoeder zich laten uitvieren in dans en spel op Kerstmis en de kinderen alleen aan hun lot overlaten — zijn nu niet bepaald paedagogische wenken pasklaar voor onze jeugd. Weshalve dit boek gereserveerd blijve voor neutrale lezerskringen.

H. H.

To Hölscher, 5211.
EEN KOSTSCHOOLSTEL. Geïllustreerd door G. Gerrits. *G. Mosmans Zoon, Den Bosch,* 1928. (23 × 16) 119 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.75.

Vlot en vloeiend geschreven. Bestemd voor 15-jarige meisjes, die belust zijn op allerlei mogelijke en minder mogelijke kostschoolgrappen. Of 't goed voor ze is? Laat dat de ouders en de kostschooldirecties zelf uitmaken.

B.

To Hölscher, 5212.
EEN JAARTJE ROND. Geïllustreerd door G. Gerrits. *G. Mosmans, Den Bosch,* 1928. (25 × 18.5) 38 blz. geb. f 0.75.

Doel van deze mooie en voor de jeugd stellig aantrekkelijke uitgave was de kinderen vertrouwd te maken met de voornaamste feestdagen van het kerkelijk jaar. Hetgeen schr. bereikt heeft en op loffelijke wijze door bij elk daarvoor een verklarend versje te zorgen, dat gevat is in vriendelijken toon.

M. M.

Dr. H. van de Marck, 5213.
HET KRUIS VAN DEN OCEAAN. Geïllustreerd door Aug. van den Linde. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. (22 × 16) 92 blz. ing. f 0.80, geb. f 1.30.

Het Kruis van den Oceaan vertelt van de bloedige tooneelen, die zich afspelen bij de vestiging van den katholieken godsdienst in Korea op 't einde der 18e eeuw.
Een tijdlang bloeit het geloof heerlijk op, zoodat zelfs de leden van de koninklijke familie christen worden. Dan breekt weer de vervolging uit en worden de christenen naar de doodenrots gevoerd en terechtgesteld.
Op boeiende wijze vertelt de schrijver over de moeilijkheden van het missionarisleven in 't verre Oosten en 't lezen van dit werkje zal voorzeker de missiegeest in onze kinderen versterken.

Kr.

Jo Daemen, 5214.
PRUIKEBOLLEN. Geïllustreerd door de schrijfster. *Elsevier, Amsterdam,* 1928. (24 × 15.5) 256 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.50.

Freule van Raedt wordt als wees opgevoed bij haar artistieke grootvader. Met haar opgeruimd humeur vroolijkt ze de oude afgeleefde man geheel op. Een jonge architect van heel gewone komaf heeft vues op het kittige teekenaresje en wint tenslotte haar hart. Samen gaan ze wonen in een knus landhuisje in Bilthoven, waar we dadelijk midden in het koddig huishoudelijk gedoe van het grappig jong paartje zitten.
Een neutraal boek, doch niet geheel onpaedagogisch.

M. M.

J. Derksen, 5215.
DE WARE GESCHIEDENIS VAN BOB, DEN FOXHOND. Geïllustreerd door G. van Raemdonck *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1928. (20 × 15) 147 blz. ing. f 1.30, geb. f 1.90.

D'r zijn er die beweren, dat voor 'n kind het beste niet goed genoeg is. Zulke menschen moeten dit boek niet koopen, want het staat nog heel wat lager dan het beste wat er op 't gebied van jeugdlectuur geschreven is.
De uitgave is goed verzorgd, maar de inhoud is onbeduidend.

B.

Odilo Zurkinden, 5216.
TWEE JEUGDIGE HELDEN. Vertaald uit het Duitsch door A. J. van Dongen. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. Onze kleine jeugdserie. (22 × 16) 83 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

De twee helden zijn Marcelinus en Ozias. Marcelinus werd onder keizer Nero door z'n vader senator Claudius gedood, omdat hij christen geworden was. Ozias, zoon van Amos en Sopjora, door Christus uit de dood opgewekt, volgt later z'n Heiland, wordt een vriend van den H. Joannes en verkondigt het Evangelie in vele rijken.

Beide verhalen van de Benedictijn Odilo Zurkinden zijn door de vertaler op vlotte wijze weergegeven. Onze jongens en meisjes zullen vol aandacht en met spanning de lotgevallen van beide helden volgen.

Kr.

Marie van Dorsten, 5217.
KITENGO EN KASONGO. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. (22×16) 95 blz. ing. f 0.75, geb. f 1.25.

Maria van Dorsten heeft hier op 'n prettige wijze voor kinderen van 9 tot 12 jaar naverteld een ware geschiedenis, meegedeeld door Pater L. Daems van de Congregatie van de H. Geest. En daar zit spanning in. Onze jonge lezers en lezeressen zullen met bewondering opzien naar de heldinnen van 't verhaal en tevens genieten van de leuke manier, waarop de Pater de booze plannen van 't negervolkje verijdelt.

Kr.

Palle, 5218.
EEN REIS OM DE WERELD IN 44 DAGEN. Vertaald uit het Deensch door Mary Schlüter Harrix. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1928. (21.5×15.5) 170 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Om de nagedachtenis van de wereldreis van Phileas Phogg en diens onvergelijkelijken schepper Jules Verne te vieren, kwam het Deensche grootblad „Politiken" op het aardige denkbeeld, om een gratis reis om de wereld aan te bieden aan jongens van 15 jaar. Deze reis mocht niet per vliegmachine gemaakt, doch met elk ander snel vervoermiddel en beoogde te demonstreeren, in welke mate cultuur en techniek de natuur overwonnen hebben binnen het tijdsverloop van een halve eeuw. Een roodharige vrijmoedige knaap met open gelaat en sterken durf: Palle Huld was de gelukkige.
Gewapend met een dagboek en een camera volbracht hij de wereldreis in 44 dagen. Wat hij beleefde op zijn tournee rond de aarde via Engeland, Canada, Stille Oceaan, Japan, Korea, Sovjet Rusland noteerde hij op zijn vlotte jongensachtige manier in zijn aanteekenboekje, dat de basis vormde van dit grappige reisverhaal, dat hier en daar alleen den protestantschen maker verraadt, doch zonder te hinderen of te storen. Want duidelijk blijkt dat bepaalde uitingen alleen te verklaren zijn uit onkunde met onze Kerk en hare bedienaren. Een frisch jongensboek. Prachtig en aantrekkelijk verlucht.

Dr. H. v. d. Mark.

Greta W. van Rijn, 5219.
VAN APEN EN BEERTJES. Geïllustreerd door Freddie Langeler. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1928. (25×17.5) 155 blz. geb. f 2.50.

Tot het speelgoed onzer jeugd behooren tegenwoordig apen, beertjes, giraffen, ganzen en andere viervoeters, natuurgetrouw in hout of gummi nagebootst. Nu heeft schrijfster over deze leuke speelkameraadjes kleine verhaaltjes verzonnen, die aardig om te lezen zijn vooral wanneer ze naast de speelgoed-dieren ook menschen laat optreden. Geestig en kleurig verteld voor onze jeugd van 5-8 jaar.

H. H.

H. M. Smits, 5220.
HOE ALLES WEER GOED KWAM. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. 22×16) 139 blz. ing. f 0.90, geb. f 1.40.

„Kleutertje" is al wees, wanneer ze nog geen vol jaar oud is. Daarom wordt ze opgevoed bij een oom en tante, die al hun kinderen door de dood hebben verloren behalve hun oudste zoon Frans. Deze is nu al volwassen. Het verhaal vertelt nu over de geestelijke en lichamelijke groei van „Kleutertje" en over Frans die door de omgang met slechte kameraden van 't goede pad afdwaalt en door 't bidden van „Kleutertje" weer terugkeert naar 't ouderlijk huis, dat hij in een opgewonden bui had verlaten. Dit gebeurt op den dag van haar eerste Communie.

Kr.

Kees Spierings. 5221.
WIM DE BLAUWPIT. Geïllustreerd door J. Rotgans. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. (20×15) 99 blz. geb. f 1.75.

Wim een rasechte Hollandsche jongen, die eerlijk zijn stoute daden verricht zonder daarbij in het grove te vervallen. Zijn streken en gezonde gedachten — ze worden ons verteld in een kernachtig proza, dat tintelt van frisschen humor. Menige huisvader zal zijn heldendaden en rakkerige guitenstreken niet navolgenswaardig vinden, kwaad zit er echter niet in. We wenschen dit boek een ruim debiet.

H. H.

A. C. C. de Vletter, 5222.
VER VAN HUIS. Geïllustreerd door Henri Pieck *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1928. (22×14.5) 230 blz. geb. f 2.50.

Een verhaal stellig gelukt naar den opzet doch in neutrale uitwerking niet geheel bevredigend. Seppel een Tiroler knaap heeft de droeve oorlogsjaren in Holland doorgebracht en verlangt weer naar z'n pleegouders in Heerlen terug. Geheel alleen met pikstok en rugzak maakt hij de lange reis. Hij wordt assistent aan de Amsterdamsche diergaarde en z'n welstand is zelfs van dien aard, dat hij z'n moeder laat overkomen met wie hij gelukkig leeft in z'n nieuwe vaderland.

M. M.

J. P. Zomers-Vermeer, 5223.
JOOSJE UIT DE HEIDEHUT. Geïllustreerd. *Van Holkema en Warendorf, Amsterdam,* 1928. (25×17) 252 blz. ing. f 2.—.

Joosje's moeder is dood. Haar vader is in Amerika Zij woont nu met grootvader op de hei. Grootvader gaat met zijn wagen de dorpen af om zijn waren te verkoopen. Het kind is dikwijls alleen. Dan praat ze met de kachel, met de poes en de hond. Ook met vader, wiens portret in de kamer hangt. Grootvader wordt ziek. Vader komt naar huis, bouwt een huis en met het nieuwe groote huis krijgt ze tevens een nieuwe moeder van wie ze heel veel houdt. Voor kleine meisjes. Het boek is neutraal.

F.

ABONNEERT U OP HET

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer

Abonnementsprijs f 8.75 per jaar franco p. post. Voor het Buitenland f 10.00.
UITGAVE VAN DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE — TILBURG.

Centrale Kaashal EINDHOVEN Kleine Berg 18 B TEL. 715.
EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. EN DETAIL

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

Er is behoefte aan
meer vreugde
in gepasten vorm!

ABONNEERT U DUS OP:

Het Amusante Weekblad

Abonnementsprijs bedraagt f 2.85 per post per half jaar.

Het Nederlandsche Boekhuis — — Tilburg

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355 Hofleverancier P. W. THIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST 'S-HERTOGENBOSCH Alleen: JULIANAPLEIN 17

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 22 Décembre, 1928. Boekhuis, Tilburg.
Naast de Kerstgedachte, de gedachte ook aan 't Priesterjubileum van Z.H. P. XI, worden hier de actueele quaesties, de pelgrimstocht der Fransche jeugd, 't slot van 't Eucharistisch congres met de pauselijke toespraak van Z.H., het lot der missioneerende Congregaties, etc., breed besproken. Twee boeken met de portretten van de schrijvers, 't „Manuel d'Art chrétien" van Abel Fabre en een ander van Paul Claudel „Positions et Propositions" worden ontleed. La vie artistique behandelt de kunstwerken van Victor Dupont. Twee aangrijpende tafreelen „Christus aan 't kruis" en „de Vlucht naar Egypte" worden gereproduceerd. Verder wordt nog gewezen op de vertaling van 't werk „Psyche" van Rohde, „Une histoire de la littérature latine chrétienne", door M. Moricea, dat Prudentius, Paulinus van Nola en den H. Hyronimus behandelt.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 29 December 1928. Boekhuis, Tilburg.
La vie catholique begint met een felicitatietelegram van Cardinaal Gasparri. Wel een bewijs van 't zuiver katholiek werken van *La vie catholique.* Het blad werkt enkel en alleen voor een krachtige eenheid tusschen de Fransche voormannen der Katholieke zaak. Een enthousiast artikel leidt het vijfde eeuwfeest in van 't overwinnende tijdvak van Jeanne d'Arc. Men wil een grootsch gedenkteeken voor haar heldendaden van 1429 oprichten. De gedachten aan den pelgrimstocht der jongeren leeft sterk in Frankrijk: hier is reeds meer dan 81 duizend francs bijeengebracht. Verder artikelen over de opening van 't jubilé van Z.H., over l'action française en de houding van 't Fransche episcopaat. 't Zeer oorspronkelijk „Poèmes Naitre", ontleedt Henriette Charassan. R. de Sméty geeft een lange bespreking over „Thomisme en Psychologie de moi". Twee groote werkers voor sociale werken worden nog herdacht: Michaux en Hebrard. Wie 't Katholieke Frankrijk wil kennen, moet zich abonneeren op *La vie catholique,* geredigeerd zooals maar weinig periodieken.

Deutscher Hausschatz. 4. Heft, 1928-29. Januar 1929. Boekhuis, Tilburg.
Deutscher Hausschatz is een vormend tijdschrift, niet alleen een prettig, onderhoudend. 't Januarinummer bewijst ons dat weer duidelijk. Het artikel over 't heiligdom van Famt, een Noord-Afrikaansche offerstad van menschen brengt gruwzame dingen aan 't licht. Een vriendelijk stuk is de mooie collectie beelden van den schilder der Kerstnachten, Jozef Bachlechner. Tafreelen vol geestigen humor liggen in de plaatjes en verzen.: „Der Bürgermeister" en „I und mei Esel". Een geestige satire is „Von seltsamen Gehörnten" en de afbeeldingen daarbij zijn zeldzaam mooi. De oude Bisschopsstad Würzburg wordt in deze plaatjes prachtig voor den geest gebracht. Nog veel winteropnamen en photographieën van kerkelijke en wereldlijke gebeurtenissen. De roman „Het eiland der zeldzame dingen" met zijn spannende geschiedenis ontbreekt niet.

Alte und Neue Welt. 2. Dezemberheft, 1928. Boekhuis, Tilburg.
Het hoofdmotief van deze pracht-aflevering is de Kerststemming. Diep-gevoeld is „Weinacht in uns", hoogst-instructief „Der Weinachtsgeist und sein Maler" door Dr. Doering met vier devote illustraties. Daarnaast nog een Kerstverhaal „Unterm Weihnachtsbaum", een gedichtje van Lucie Rohmer. Pater Wiesebach S.J. geeft een korte studie over den schilder der Kerstkribben, Sebastiaan Osterrieder met vijf keurige illustraties. Religieuze kunst moet volkskunst zijn, door 't volk kunnen gesmaakt worden, zooals deze vier mooie illustraties ernaast. Een mooi wiegelied met 1604 met muziek van Rehm O.S.B., de roman van Hardy Langen, een bezoek aan Bergamo met zeven illustraties brengen afwisseling in de Kerststemming. 't Geheel bevat één kunstplaat, 42 illustraties — een aparte afdeeling voor vrouwen en een overzicht van nieuwe boeken.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders, 20 Dec. 1928. Boekhuis, Tilburg. (Ab. f 5.45 per jaar). De slotaflevering bespreekt voorop drie boeken van verschillende strekking: „Het sexueele in den mensch" door Dr. Deelen. Vervolgens een boek van Dr. Meulman over „Hygiene van de zwangerschap" en ten slotte de roman van Marie Koopmans „Meneer van Netten". 't Is goed hier in dit tijdschrift de aandacht te vestigen op deze drie boeken. De moeder is niet alleen de verzorgster van 't lichaam van haar kind; zij is ook de voornaamste door God geroepen leerares en opvoedster van de ziel van 't kind. Hier worden de moeilijke problemen der onwaarheid-verschijnselen bij 't kind behandeld: op die eerste verschijnselen kan niet waakzaam genoeg gelet worden. Een tactisch optreden in gedrag en woorden wordt dan vooral geëischt. Dr. Deelen behandelt in dit opstel over „Zenuwachtige Kinderen" waar de oorzaak vooral bij de kinderen ligt van hun zenuwachtigheid. Veel zijn dat geworden door verkeerde behandeling. De Inhoudsopgave met dit slotnummer verbonden, toont ons, dat er dit jaar weer prachtig werk verricht is. Waardeert men dit overal?

Laat uw jaargang inbinden
Een gebonden jaargang heeft waarde!
LUXE BANDEN à f 1.50.
Zie advertentiepagina 7 en 8.

ONTVANGEN ALMANAKKEN.

Door de Directie van Bad-Ems worden kleine zakalmanakjes verspreid ter aanbeveling van hare bekende geneesmiddelen als Emser-Water, Emser-Pastilles en Emser-Zout. Van deze gelegenheid maken wij gebruik nog eens de aandacht te vestigen op deze, hier te lande zoo gunstig bekend staande middelen tegen hoest, verkouwdheid en alle aandoeningen der slijmvliezen. De bronnen te Bad-Ems, waaruit de hierboven genoemde artikelen afkomstig zijn, waren reeds in den Romeinschen tijd bekend om hun geneeskrachtige eigenschappen. Dat door al de eeuwen heen heden ten dage nog steeds de goede kwaliteiten door de medische faculteit erkend worden, pleit zeker voor de gunstige reputatie van deze geneesmiddelen.

BESTELT NOG HEDEN **KERKWASKAARSEN** bij: **R. A. VAN MANEN** HOOGEWEG 19 — AMERSFOORT

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

CLICHÉS & STEMPELS LEVERT CONCURREEREND
A. C. VERHEES
VUCHTERSTR. 120 - 'sHERTOGENBOSCH
Tel. 809

JEAN SCHRIJBER
Hamstraat 8 - ROERMOND
KUNSTHANDEL
Religieuse Kunstvoorwerpen.
Fabrikant van
Spiegels en Schilderijen.

FOX FILMS DE BESTE

Bloemenmagazijn „OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Bij scheren geen pijn meer en geen stukgaan of naschrijnen der huid, indien men vóór het inzeepen de baardoppervlakte inwrijft met een weinig
PUROL
't voldoet iedereen
Doos 30 en 60, Tube 80 ct
Bij Apoth en Drogisten.

Abonneert U op de Keurboekerij
20% reductie.

DER HL. FRANZ XAVER
der Apostel Indiens und Japans
von
F. F. MAURER,
Priester des Apostolischen Vikariates Dänemark
VIII und 317 Seiten 8⁰. Preis gebdn. in Leinen M. 5,50.

Der scharfe Schnitt zwischen historischer Wahrheit und legendärer Ueberrankung tut dem Bilde des hl. Franz keinen Eintrag. Im Gegenteil, das Bild hebt sich leuchtender, deutlicher hervor: Franz erstrahlt in wunderbarem Kolorit und steht uns gleichwohl menschlich überaus nahe. Seine ganze Grösse, sein Leben in Gott, sein Wirken aus Gott und für Gott ist hier mit einer Hingabe und Meisterschaft gezeichnet, dass der Leser den „grossen Vater" bald tief im Herzen trägt und ihn mit wachsender Bewunderung auf seinen Missionsfahrten begleitet.

Bonifacius Druckerei, Paderborn (Deutschl.)
Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Onze prachtig geïllustreerde prijscourant 112 blz. is verschenen en op aanvrage gratis verkrijgbaar.
Uitgebreide collectie
Rotsplanten
Vaste planten
Rozen
Bloemheesters
J. Abbing & Zonen, Zeist

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Uitgave van TEULINGS'
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
's-HERTOGENBOSCH

HUIB. LUNS

HET HEILIG AVONDMAAL

LITHOGRAFIE.

Gedrukt op Simili-Japon, afmeting 64 bij 96 cM.

Prijs . . . . F 15.—
Proefdruk . . . . F 40.—

Alle exemplaren zijn door den artist geteekend.

„Door den heer Huib. Luns is een prachtig kunststuk vervaardigd: een geheel nieuwe voorstelling van het „Laatste Avondmaal", een speciaal katholieke voorstelling, omdat juist het oogenblik der transsubstantiatie is uitgebeeld. Het middelpunt der mooie teekening wordt gevormd door den kelk, vanwaar uit een lichtnimbus uitstraalt over de geheele apostelengroep. Onder de plaat staan dan ook volkomen toepasselijk de heilige consecratiewoorden.

Het Centrum

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

Zoo juist verschenen:

Beknopt Latijnsch-Nederlandsch Woordenboek

door

Dr. F. MULLER Jzn
Hoogleeraar a. d. Rijksuniversiteit te Leiden

en

Dr. E. H. RENKEMA
Rector v. h. 's-Gravenhaagsch Christelijk Gymnasium

Prijs, gebonden . . . . f 5,90

In de etymologische inleidingen is alleen gegeven wat op de den leerling bekende talen betrekking heeft. Van beteekenissen en voorbeelden is slechts opgenomen van wat illustratie of als bijzonder geval der gegeven woordgeschiedenis noodig scheen.
De typografische indeeling is zoo, dat de hoofdbeteekenissen steeds op een nieuwen regel beginnen, wat den leerling in staat stelt zich snel te oriënteeren.
De prijs van het woordenboek — ruim 1000 blz. tellend op het formaat onzer woordenboeken Nieuwe Talen — is zeer laag gesteld.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Voor echte Maria vereerders en vereersters is dit een bijzonder mooi boek.

HET LEVEN DER HEILIGE MAAGD MARIA

Naar de visioenen van Anna Catharina Emmerich, door een R.-K. Priester.

Met een voorwoord van P. Geurts, Professor aan het Groot-Seminarie te Roermond.

Uitgevoerd op opdikkend papier. Form. 15-22 c.M.
Prijs ingenaaid f 3.25; in linnen band f 4.25.

DE MAASBODE: Ieder zal met liefde en belangstelling dit leven van de H. Maagd lezen, want, zooals wij gaarne met Geurts getuigen, „alles is zóó waardig, zóó verheven, zóó vroom en stichtend ... dat wij onwillekeurig denken... zoo kunnen wij ons de H. Familie voorstellen.

DE ROZENKRANS: De H. Kerk, die altijd heel voorzichtig is in haar oordeel, heeft over deze visioenen nog geen uitspraak gedaan, maar vele bisschoppen hebben de uitgave ervan goedgekeurd, tal van geleerde mannen hebben ze nauwkeurig onderzocht en hun geloofwaardigheid in warme bewoordingen verkondigd, en sinds 1899 is te Rome het proces van hare zaligverklaring ingeleid, dat vergezichten opent, die hun horizont vinden buiten en boven de aarde.

Voor ons is echter voorloopig hoofdzaak, dat deze visioenen zeer geschikt zijn om de godsvrucht der geloovigen op te wekken en te vermeerderen en daarom zijn wij den ongenoemden Priester hartelijk dankbaar voor zijne voortreffelijke bewerking en bevelen wij dit stichtend boek aan alle lezeressen en lezers van ons Maria-Maandschrift aan.

Verkrijgbaar in den Boekhandel
en bij J. J. Romen & Zonen, Roermond.

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.

Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

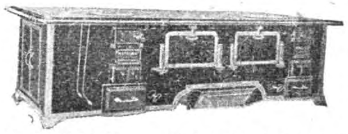

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

No 3 1 FEBRUARI 1929 17½ cent

JOOST VAN DEN VONDEL
Neerlands grootste Nationale Dichter, wiens 250ste sterfjaar 5 Februari 1929 wordt herdacht.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

H. Reijnen:
De laatste Katholieke Koning van Engeland.

Russische Redacteur:
Kroniek der Sovjet-Russische Literatuur

Anton van Duinkerken: . *Kroniek der Dichtkunst*

Ton Kerssemakers:
Het „alledaagse” leven van Jules Verne

Black White: . . . . *Operette-Films*

UIT BOEK EN BLAD:
De Gemeenschap. — Opgang. — Roeping.

VERSCHEIDENHEDEN:
Een waardige Vondel-herdenking. — Twee eere-pelgrims. — Von Humboldt en De Balzac. — Kostschooljongens als filmacteurs.

CORRESPONDENTIE.

LA VIE CATHOLIQUE
en France et à l'Etranger
Geïllustreerd internationaal weekblad.

Een der meest vooraanstaande leidende Fransche bladen. Rubrieken: La vie religieuse, La vie littéraire, La vie artistique, La vie scientifique, La vie sociale.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij
Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.
Overal verkrijgbaar.
A bonnementsprijs per jaar f4.50 plus f1.— porto

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2 90
Geb. f 3.90

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Het Wiegekind

Moeders nemen voor de roode, gesmette of ontstoken huid van de kleine, uitsluitend het allerbeste, en dat is
PUROL
Doos 30 en 60 ct. Tube 80 ct. Bij Apoth. en Drogisten

Koopt bij onze Adverteerders.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ELECTRO-TECHNISCH
INSTALLATIE BUREAU
C. J. BEKKER
Graafscheweg 283, Nijmegen
ELECTRICITEIT
OP ELK GEBIED
Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

H. N. B. T.
ZOO JUIST VERSCHENEN:
OVERAL VERKRIJGBAAR
Dr. H. W. E. MOLLER
BEKNOPTE GESCHIEDENIS VAN DE NEDERLANDSE LETTERKUNDE
2e DRUK
INGENAAID f 2.90 - GEBONDEN f 3.90
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS :: TILBURG

KOOPT NU UW HUWELIJKSUITZET — VULT NU UW LINNENKAST AAN
Ferdinand Meyer
BALANS-OPRUIMING
In alle afdeelingen speciale aanbiedingen tot zéér lage prijzen.
Tafel-, Bed- en Huishoudlinnen.
Badartikelen, Kleedjes, Zakdoeken
Lingeries, Tricotages. Kousen, enz.
FERDINAND MEYER, ROTTERDAM
GIRO 8117, HOOGSTRAAT 256, TELEF. 4547

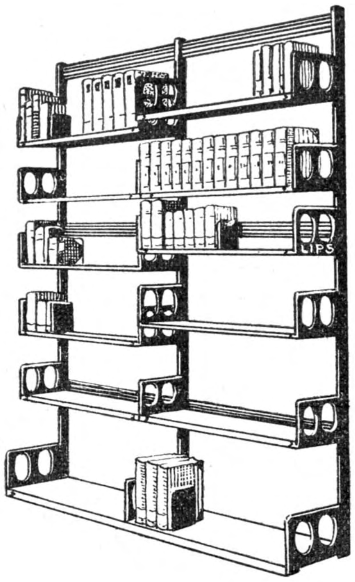

LIPS

HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE

LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

VENCO

de nieuwste

Hollandsche Vleeschsnijmachines

Generaal-Vertegenwoordiger

Techn. Bur. H. F. Kamerbeek

Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven

LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK

Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren

Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN

Pontanusstraat 30-32 Telefoon 2890

STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK

N. V. METABANK

(MERCANTIEL, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)

SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661

DIRECTIE:

H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK — ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER

OBERLAHNSTEIN

Heeft gunstigen invloed op de spijsvertering

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

DE LAATSTE KATHOLIEKE KONING VAN ENGELAND.

II.

In de vorming van Jacobs karakter hebben zoo velerlei en veelsoortige factoren een rol gespeeld als er ooit een vorst gevormd hebben. Over zijn eerste kinderjaren valt de glans van een schijnbaar oppermachtig en uiterlijk schitterend hof. Vóór zijn negende jaar is die macht gebroken en die glans verbleekt; op dertienjarigen leeftijd is hij de gevangene der rebellen en, na een vlucht zoo gevaarlijk en gewaagd, dat ze de avontuurlijkheid van het zeemansleven levenslang in zijn bloed heeft doen bruisen, vertoeft hij op veertienjarigen leeftijd in ballingschap. Een jaar later verneemt hij, dat zijn vader, wiens beeld voor zijn oog door de smartelijke scheiding met een aureool van godsdienstige vereering is omgeven, is vermoord. In de twaalf daaropvolgende jaren,— de beslissende jaren in ieder menschenleven: tusschen zestien en acht en twintig — hebben bittere armoede en droeve teleurstelling over zijn schijnbaar verloren zaak hem niet gebroken, maar zijn karakter gestaald en gehard. De krijgsmansloopbaan, die hij opgaat, wint hem de reputatie van buitengewone onverschrokkenheid, gezond en nuchter strategisch inzicht, vastberadenheid en koel veldheerstalent. Een schitterende militaire carrière ligt voor hem open. En dan verandert plotseling het heele tooneel. Zijn broer wordt teruggeroepen op den Engelschen troon, en in zijn vijf en twintig middelste levensjaren is hij als vermoedelijke troonopvolger het middelpunt van dien verbitterden strijd tusschen de reusachtig groeiende macht van de rijke oligarchen en de zieltogende monarchie, waarvan zijn karakterlooze broeder de treurige drager is. Het machtigste wapen, dat zijne en 's konings vijanden ter beschikking hebben, en dat zij heel die dertig jaren lang op gewetenlooze wijze hanteeren, is een in alle lagen des volks heerschende en groeiende haat tegen de katholieke Kerk. Bij zulk een stand van zaken omhelst hij, in het midden van de regeering van zijn broer, openlijk het Katholiek geloof, en zet zoo zijn ambt van Admiraal en zelfs zijn troonopvolging op het spel. Niettemin bestijgt hij, na een reeks van politieke lotgevallen, even avontuurlijk als die welke hij in de ballingschap heeft doorleefd, na den dood van den koning ongestoord den troon. De machten, die thans bijna de overwinning behaald hebben en die nu besloten zijn het stervende koningschap den genadeslag toe te brengen, bespieden hem en dagen hem uit. Hij aanvaardt de uitdaging en verliest volkomen.

Hij verliest volkomen, want tegen de sluwheid en de geldmacht, die tegen hem worden in het veld gebracht, staat hij volslagen hulpeloos. Van alle kanten wordt hij belogen en bedrogen: nooit was er een weerloozer slachtoffer van leugen en bedrog dan deze man met zijn weergalooze oprechtheid en goede trouw. Hij wordt in den steek gelaten door zijn eigen veldheeren, menschen zooals Churchill, de hertog van Marlborough, die al wat ze hebben en zijn, aan hem te danken hebben. Hij wordt verraden door zijn eigen kinderen. Hij onderneemt de hopelooze taak van zijn troon te herwinnen, maar zijn veldtocht is een volslagen mislukking. Twaalf jaren, het tragisch einde van zulk een tragisch leven brengt hij opnieuw in armoede en ballingschap door, gesterkt en getroost door een godsdienst, die in dezen tijd meer en meer zijn heele ziel gaat doorstralen en doorgloeien; en als de dood komt, ontmoet hij hem met een onthechting en berusting, die al de vlekken van deze levenslang eenzame, onbegrepen en onbeminde menschenziel moet hebben weggewischt.

In twee karaktereigenschappen moet heel zijn leven en werken, met de droeve mislukking waarin alles eindigde, zijn verklaring vinden. Die twee eigenschappen

zijn: *kracht* en *beperktheid*. Uit zijn *kracht* vloeien voort zijn taai physiek uithoudingsvermogen, zijn onverschrokkenheid in gevaren, zijn oprechte eerlijkheid, zijn ongeloofelijke arbeidzaamheid; zijn *beperktheid* is oorzaak, dat hij de menschen die hij om zich, naast zich en tegenover zich vindt, nooit doorschouwt en iedere situatie verkeerd beoordeelt. Hij schrijft aan de menschen van zijn omgeving dezelfde beweegredenen, dezelfde idealen, dezelfde ambities toe, als hem zelf drijven en bezielen. De neiging om dit te doen heeft iedereen: maar bij Jacob was die neiging een dwang, omdat hij zelfs de mogelijkheid, dat het anders kon zijn, niet tot zich liet doordringen. Hij stond eenzaam en geisoleerd, omdat zijn geest ontoegankelijk was voor een met de zijne verschillende beoordeeling van personen en toestanden. Een plan ontwerpen kon hij beter dan de meesten; de taaie wilskracht waarmee hij het uitvoerde, overtrof die van allen: maar een eens gemaakt plan wijzigen naar veranderde omstandigheden, dat kon hij niet. Hij moest altijd recht op zijn doel af, laveeren kende hij niet. Hij dacht lang en diep, maar hij dacht in rechte lijnen, zegt Belloc.

Jacob II van Engeland

In zijn eerste ballingschap, nog vóór hij 20 jaar was, vechtend aan den kant van de vijanden van Cromwell's Commonwealth, pochte hij bij zijn Fransche vrienden op de dapperheid van de mannen, die streden onder het vaandel van den man die zijn vader had vermoord: het was het leger, dat Engeland tyranniseerde en zijn broer, den rechtmatigen koning, van zijn troon verwijderd hield. Als hij bij die gelegenheid de Spaansche schepen bij Duinkerken een smadelijke nederlaag ziet lijden, schrijft hij met de geestdrift van een schooljongen over de onverschrokkenheid zijner landgenooten, die intusschen tegen hem zelf is gericht. En veertig jaar later, in zijn laatste ballingschap, als hij bijna een oud man geworden is, kan hij zijn uitbundige vreugde niet bedwingen, als hij van de Normandische klippen, vanwaar hij den zeeslag gadeslaat, Engelsche matrozen Fransche schepen ziet buitmaken in den slag, die zijn eigen definitieve nederlaag beteekent. Hij was en wilde zijn Engelschman en niets anders; hij schreef en sprak het Fransch zóó slecht, dat het in een minder oprecht mensch voor opzettelijke comedie zou zijn aangezien. Ideeën, vooral gevoelsideeën, sloegen diepe en ineengevlochten wortels in zijn geest. Hij kon die ideeën niet uiten en mededeelen aan anderen, maar des te ijverzuchtiger koesterde hij ze in zijn binnenste: en een van die ideeën, waar heel zijn hart en zijn ziel aan hing, was *Engeland*: niet de abstractie, maar de zaak: het volk, de vloot, de taal; en toen in de crisis van de revolutie het heele volk zich tegen hem keerde, stond hij als met verstandsverbijstering geslagen, en de eenige verklaring, die hij ervan geven kon, was, dat hun geest op een geheimzinnige wijze vergiftigd zijn moest.

Diezelfde geweldige trouw bezielde hem in nog hoogere mate tegenover zijn Geloof. Als jonge man was hij, zonder redeneeren, als iets vanzelf sprekends, als een plicht waarvan hij zich kwijten moest als prins van den bloede, aanhanger van de Staatskerk. Zijn aanbeden vader was ervoor gestorven. Zijn katholieke moeder stijfde hem in zijn verknochtheid door hare importune bekeeringspogingen. Het was zijn plicht tegenover land, volk en familie, om te leven in gemeenschap met de kerk, die hunne Kerk was. Toen zijn moeder ook zijn jongeren broer, den hertog van Gloucester, met haar bekeeringsijver lastig viel, verdedigde hij den knaap tegen haar aandringen met groote heftigheid en stijfde hem zóó in zijn verzet, dat zijn moeder niets meer kon uitrichten. Hierbij was noch politieke berekening, noch verstandelijke overtuiging zijn motief. Hij handelde eenvoudig uit plichtsbesef: een plicht die hij te vervullen had tegenover een instelling, niet tegenover een Geloof. Hij was de dertig voorbij, voordat het begrip tot hem doordrong, dat de godsdienst een goddelijke openbaring en niet slechts een menschelijke gehechtheid is.

Dat begrip drong tot hem door zonder menschelijke hulp, behalve de hulp, die hij ontving uit de lezing van een boek dat geschreven was *tegen* de Roomsche Kerk. Hij kwam tot het besluit, dat de katholieke Kerk de eenige Stem op aarde is, die met gezag spreekt tot koningen zoowel als tot onderdanen: en van dat oogenblik af tot zijn verdrijving toe concentreeren zich alle politieke gebeurtenissen in Engeland rondom zijn onverzettelijke vasthoudendheid aan deze eenmaal gevormde overtuiging. Vóór zijn openlijken overgang tot de Kerk moet hem nog éène vraag worden beantwoord. Hij vraagt of iemand, die het Geloof aanvaardt en belijdt, die overtuiging niet geheim houden mag, als er goede politieke redenen voor kunnen worden aangevoerd. Hij krijgt ten antwoord, dat de Kerk dit niet toestaat: dat het Geloof, eens aanvaard, ook openlijk dient te worden beleden. Hij handelt onmiddellijk naar dat antwoord, en van dat oogenblik af is hij nooit met één stap afgeweken van den weg die deze beslissing hem gewezen had: gevaren en conflicten, het verlies van zijn dierbaarste ambt, het Admiraalschap, het verbeuren van zijn troon voor zich zelf en zijn zoon, ballingschap, armoede en eenzaamheid, die slechts eindigen met zijn dood: — alles aanvaardt hij grootmoedig als iets onvermijdelijks, omdat hij het slechts ontgaan kan door ontrouw te worden aan zijn godsdienstige overtuiging.

Olivier Cromwell

Met deze indrukwekkende en soms ontroerende wilskracht is bij dezen man samengegaan een abnormale beperktheid van politiek doorzicht. De wijsheid van Macchiavelli, dat de macht van een vorst even groot is als zijn bekwaamheid, om de juiste personen als zijn dienaren te kiezen, was voor hem een met zeven zegelen gesloten boek. Ieder bedrog, ieder verraad was voor hem een verrassing. Als in de Novemberdagen van 1688 het verraad en de vlucht van al zijn vertrouwden, tot zijn kinderen toe, met dezelfde snelheid op elkander volgt als in de Novemberdagen van 1918 het omverwerpen der Duitsche tronen plaats had, is ieder nieuw bericht, dat tot hem doordringt, hem een nieuwe en pijnlijker verrassing dan het voorgaande, en tenslotte staat hij als met verstandsverbijstering geslagen als een historische Lear, tragischer zelfs dan de legendarische van Shakespeare, omdat hem geen Cordelia gebleven is.

De macht, waarmede zulk een man den strijd had aangebonden— een strijd, waarin zijn broer vijf en twintig jaar lang een smadelijke nederlaag vermeden had door de vlucht alleen — was het maatschappelijke stelsel, waarin sinds het midden der zestiende eeuw de heerschappij langzaam maar volledig aan de handen van den koning was ontglipt. De rijke adel, machtig door zijn rijkdom en rijk gemaakt door den koning zelf, had geleidelijk den koning arm gemaakt en daarmede zijn macht gebroken. Deze onderling geparenteerde rijke families oefenden die macht uit door de Rechtbanken en Universiteiten, door het bestuur van de City van Londen en de Kerk, en voornamelijk door de beide Parlementshuizen. De kroon was reeds lang in staat van faillissement, want al haar goederen waren stuk voor stuk van haar weggekaapt door de groote lords en landjonkers. Een onafhankelijk inkomen had zij niet meer. Haar laatste restje van schijngezag hing geheel en al af van die rijke oligarchen, van wie zij alleen haar inkomsten mocht verwachten, die haar met tegenzin en aarzelend werden toegewezen door een Parlement, dat louter hun werktuig was. Tegenover deze geweldige macht staande, had Jacob zich ten doel gesteld — een doel, dat hij vijf en twintig jaar lang als kroonprins had overwogen, — om de populaire monarchie te herstellen, of, zooals hij het zou gezegd hebben, om de rechten van den koning te

handhaven en zijn plichten uit te voeren, met name den plicht om de minderheden in het volk bescherming te verleenen en recht te verschaffen: wat voor hem op de eerste plaats beteekende: om godsdienstige verdraagzaamheid en wettelijke gelijkstelling te verzekeren voor die zeer beduidende minderheid, welke de katholieken toen nog in de Engelsche natie vormden. Hij verkeerde onder de illusie, dat die oude rechten nog bestonden in volle kracht, en dat dus een koning, die stond op zijn recht, niet kon worden gehinderd in het vervullen van zijn plicht. Hij vergiste zich. Van de monarchie bestond niets meer dan de schitterende insignia. De Hervorming had haar op bovengenoemde wijze den doodsteek toegebracht en na honderd vijftig jaar was zij doodgebloed.
De macht, die hij tegenover zich vond kon verder tegen hem in het veld brengen een in alle lagen des volks heerschende en groeiende, en even geniaal als gewetenloos geëxploiteerde haat tegen de katholieke Kerk, waarvan Jacob zich uit volle overtuiging de onverzettelijke aanhanger verklaard had. Als hij den dwingenden greep van het Geloof op zijn ziel had ontweken, als hij de Waarheid had verloochend of zijn oogen bedekt, toen hij Haar zag, dan zou thans in de Engelsche geschiedenis met zijn naam de onsterfelijke roem verbonden zijn van den schepper der Engelsche vloot. De aanneming van de Test-akte, die feitelijk een formeele afzwering eischte van het geloof in de werkelijke tegenwoordigheid van Christus in het H. Sacrament, *trof* alleen de katholieken en *bedoelde* alleen Jacob. *Hij* moest verdwijnen uit de Admiraliteit en uit 's konings Privy Council. Hij moest zijn Geloof verloochenen of zijn ontslag nemen. Dat hij het eerste doen zou had zijn broer, de koning, toen hij de test-acte aanvaardde, evenmin betwijfeld als hij er zelf ook maar een oogenblik aan dacht. Hij verkoos de Waarheid boven de Macht en legde zijn ambten neer.
Als zes jaar later in de paniekstemming van de Popish Plot de *Exclusion Bill* wordt voorgesteld, die hem zijn troon bedoelt te ontnemen, wordt hem door de Anglikaansche bisschoppen een voorstel gedaan, waarmede hij naar hunne meening de situatie kan redden, zonder zijn geweten geweld aan te doen. Het minimum van *Conformity*: de bijwoning der officieele godsdienstoefening in de Chapel Royal nu en dan, daarmede kon hij het hem dreigende gevaar afwenden, zoo werd hem gezegd. Hij hoefde zijn geloof niet te verloochenen, hij hoefde het niet te verbergen, hij behoefde, wat bij de Testakte geëischt was, het sacrament niet te ontvangen volgens anglikaanschen ritus, hij kon blijven mishooren in zijn eigen kapel. Officiëel moest hij mét zijn broer nu en dan verschijnen in de Chapel Royal. En wat stond hier op het spel? Hij werd bedreigd met het verbeuren niet van een ambt maar van zijn troon. Toegeven zou zijn kroon gered hebben: weigeren moest hij als gelijkstaand beschouwen met het allerdreigendst gevaar, ze te verliezen. En die redding kostte hem slechts een uitwendig gebaar, wat geen loochening van zijn innerlijke overtuiging insloot. Maar vroeger, voor zijn overgang, had hij gevraagd, of een katholiek om welke reden dan ook, zijn geloof verbergen mag. Hij had een ontkennend antwoord ontvangen. Men schilderde hem het onberekenbare nadeel, dat hij door zijn weigering zijn eigen geloofsgenooten berokkende; men dreigde hem met de mogelijkheid, dat de laatste resten van zijn Geloof wel eens gewelddadig konden worden uitgeroeid, als hij nu niet door toe te geven zijn successie wilde redden. Het waren ernstige mannen, die hem deze mogelijkheid onder het oog brachten: anglikaansche prelaten, die in hun hart hoopten op een herstel der ééne katholieke Kerk. Maar hij antwoordde met de volgende woorden: „Mijn beginselen staan mij niet toe op deze wijze mijn godsdienst te verloochenen. Ik kan niet besluiten het kwaad te doen om er het goed uit te laten voortkomen." Hij bleef onverzettelijk en ging in ballingschap.
Dit was het karakter van den koning, die na een driejarige regeering zijn kroon voor altijd verloren had. Vele vlekken kleven op zijn zedelijk gedrag, en wie in de beoordeeling van zijn zedelijk leven de omstandigheden en opvattingen die aan alle hoven heerschten, buiten beschouwing laat, moet het een wonder van Gods genade noemen, dat hij bij zulk een onstichtelijke levenswijze zulk een hartstochtelijke liefde en alles opofferende trouw bewaarde voor zijn geloof. En misschien was het wel een wonder, want de bede die hij in de donkerste dagen van de Popish Plot neergeschreven had: „Als de gelegenheid zich aanbood, hoop ik dat God mij de genade zou geven, om voor het katholieke geloof den dood te ondergaan zoowel als de ballingschap", die bede kan bij God niet

geheel en al onverhoord zijn gebleven. De katholieke geloofsleer kent het woord *glorie* in een beteekenis, waarin het in een geschiedenisboek niet licht zal worden aangetroffen. In deze beteekenis is het 't complement van het woord *genade*, waarvoor de profane geschiedschrijver in zijn beschouwingen evenmin plaats heeft. Denkend aan die beteekenis en aan de twaalfjarige loutering van de ballingschap van St. Germain mag men de gebeurtenis van 1688 misschien dan toch nog een *Glorious Revolution* noemen, *glorious* tenminste voor één persoon, den allerlaatste, waarop de geschiedenis dat woord toepassen zou.

H. Reijnen.

¹) Hillaire Belloc, JAMES THE SECOND. Geïllustreerd. *Faber & Gwyer, London W.C.* 1, 1928 (22 × 14.5) 304 blz. geb. Sh. 15/—.

KRONIEK DER SOVJET-RUSSISCHE LITERATUUR

(*Van onzen Russischen Redacteur.*)

De literaire wereld van Sovjet-Rusland vierde het afgeloopen jaar feest.
Bood zij tengevolge daarvan een gunstiger aanblik? Zag zij er blijer en feestelijker uit? Of kwam zij, door feeststemming die haar omringt, niet zoo goed tot haar recht? Het betrof hier de jubilea van Tolstoi en van Maxim Gorki, die met grooten luister werden voorbereid en gevierd. De Russische staat heeft zich

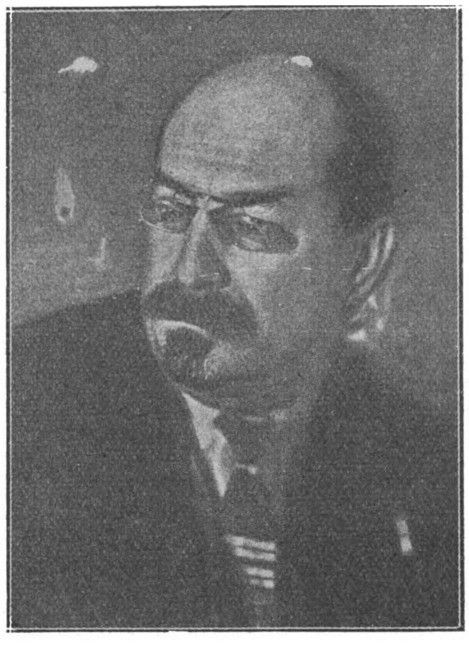

De Russische Minister van Kunst en Wetenschap A. Lunatscharski

van Tolstoi meester gemaakt en misbruikt zijn nalatenschap nu ter propageering van ideeën, die hij verfoeid zou hebben. Lunatscharski en Olschanski, voerden een polemiek over de waarde van Tolstoi's oeuvre voor Sovjet Rusland en over een mogelijke synthese van Tolstoi's denkbeelden met die van Lenin. Ook het feest ter eere van Maxim Gorki doet eenigszins vreemd aan. Ongetwijfeld, Gorki geldt als de represen-

Maxim Gorki

Russische carricatuur

tatieve figuur van de huidige Russische literatuur; en met recht, want hij is een groot, begenadigd kunstenaar, een visionair schepper van figuren. Maar bezitten de Sovjets wel het recht, hem onder de hunnen te rekenen? Zij houden geen rekening met den kunstenaar Gorki en met zijn werk, maar beroepen zich uitsluitend op zijn — na lang wachten uitgesproken — goedkeuring van het tegenwoordige régime; een goedkeuring, waartoe hij alleen in den vreemde, ver van Rusland, kon komen. Het is algemeen bekend, dat Gorki in vroeger jaren, bij het begin der bolschewistische revolutie, een andere meening was toegedaan; dat hij toen, in zijn blad *Nowaja Zysnj* de humaniteit en de innerlijke vrijheid huldigde en zich veroordeelend uitliet over Lenin's monsterlijk experiment. Later liet Gorki zich verblinden door de phrasen van de revolutionairen. Maar de kunstenaar in hem werd hierdoor niet aangetast, zijn geest is nog jeugdig en ontvankelijk. Hij kan nog evolueeren en zal misschien nog eens tot het juiste inzicht der ontstellende waarheid komen.
Hoe weinig de klassieke schrijvers — Tolstoi voorop — bij de bolschewistische machthebbers in tel zijn, blijkt wel ten duidelijkste hieruit, dat de vervolgde en uitgebannen partij van Trotzki op literair gebied den terugkeer tot de klassieken in haar program had geschreven.
Hoedanig het gehalte van deze proletarische literatuur is, kan men opmaken uit de volgende woorden van den humorist Michael Soschtschenko, afgedrukt in 'n nummer van de serie „Meesters der tegenwoordige literatuur." Niettegenstaande de spottende toon moet men deze woorden zonder twijfel als ernst beschouwen. Hij zegt:
„Ik wil een bekentenis afleggen, die u misschien vreemd en onverwacht zal toeklinken. Ziet eens, ik ben een proletarisch schrijver. Juister gezegd: mijn werk is een voortdurende parodie op den imaginairen proletarischen schrijver...... Natuurlijk kan deze schrijver op dit moment niet bestaan.

Het peil der samenleving zou in alle opzichten moeten stijgen. Ik schrijf parodieën en vervang den proletarischen schrijver, die niet bestaat. Daarom zijn mijn boeken doordrongen van een naieve philosophie, die juist nog binnen het bereik van mijn lezers valt.''
Soschtschenko herhaalt hier slechts de these van Trotzki, dat proletarische literatuur en proletarische schrijver ondenkbaar zijn. Voor hem, den humorist, is het aldus opgerezen probleem gemakkelijker op te lossen dan voor de niet-humoristen, die zich uitsloven om de geëischte proletarische kunstwerken te scheppen. Daardoor doen zich de meest zonderlinge dingen voor. De proletarische literatuur wordt kunstmatig en onder dwang *gemaakt*. De hartstocht der eerste revolutiejaren bracht een primitieve, bijna mystieke verheerlijking van de nieuwe wereld voort, maar die tijd was spoedig voorbij. Boeken over „nieuw leven'' en „nieuwe menschen'' worden nu als op bestelling geleverd. Een van de beste voortbrengselen in dit genre is de vertelling *Het blauwe meer* door Anna Karaweja. De commandant Mokin, een gewezen arbeider (dit is voor een eenigszins sympathieke held onmisbaar) ontdekt den officier Wiripaew, een lid van de witte garde, die zich verborgen houdt. Daar deze aan typhus lijdt, schenkt hij hem de vrijheid, tot hij zal genezen zijn (zijn bruid blijft borg voor hem). Maar later begint hij zich te schamen over zijn medelijden en over de teederheid, die de jonge vrouw in hem wakker riep. Hij is ontevreden met zich zelf.

Michael Soschtschenko

Een nachtelijk alarm. De contra-revolutionnairen trachten te vluchten. Mokin voert het bevel over de soldaten. Hij ziet de vluchtelingen en schiet op het meisje. Wanneer de dooden zijn begraven, vertelt Putschaj, een andere persoon uit het verhaal, dat de vlucht door hem is voorgesteld en georganiseerd, omdat hij bevreesd was geworden voor Mokin's „zwakheid.'' Hierna gaan zij slapen. Zij hadden een goeden nacht, zooals men die heeft na harden, ruwen, maar noodzakelijken arbeid. De lage hinderlaag van Putschaj wordt in naam van de nieuwe moraal verheerlijkt. Gelijksoortige motieven vindt men ook in de werken van niet-communistische auteurs, wanneer zij communistische helden teekenen. Ook in de groots geconcipieerde trilogie *De Lijdensweg* van Alexei Tolstoi worden ons nieuwe menschen getoond. De regimentscommandant Saposchkoff lijdt er onder, de witte gardisten, zijn vroegere kameraden te moeten neerschieten. Hij is er niet in geslaagd alle menschelijk gevoel en alle onvergeleverde moraal in zich uit te roeien en heeft 'n voortdurenden strijd met zijn geweten te voeren. Maar een bolschewist zegt hem: „Gij moogt geen menschelijke gevoelens meer hebben. Alles moet gij in Uw binnenste verdelgen.''

Alexei Tolstoi

De jongste literatuur is vol herinneringen aan den partijstrijd en aan de gebeurtenissen, die een gevolg waren van den strijd tusschen macht en oppositie. De roman *Teni stojaschtschago weperedi* (deze phantastische titel is onvertaalbaar) door Sljeb Alex jew, in de *Krassnaja Nowj* verschenen, is hiervan een typeerend voorbeeld. Een van de personen, Pereschnoj, zegt: „Ik kan de leugenachtige phrase's niet uitstaan, waarmee de revolutie zich nu tevreden stelt.'' Maar een ander, Gluschkoff, die Pereschnoj met diens vrouw bedrogen heeft, kent geen gewetensbezwaren of moeilijkheden. Hij is een aanhanger van de barbaarsche stelling: Roof het geroofde.
'n Zeer interessant en leerzaam boek is *Het dagboek van Kostja Rjabzew* door N. Ognew. Het geeft een merkwaardige kijk op het leven der schooljeugd. Ook het vervolg, gepubliceerd in het tijdschrift *Novy mir* is hoogst belangrijk. Een leeraar zegt daar, naar aanleiding van den zelfmoord van een leerling, merkwaardige dingen over de Russische intellectueelen: „Een deel der intellectueelen vindt met veel moeite een bestaan in het buitenland. Een ander deel sloot zich aan bij de „Nep'', bij de speculanten en bedriegers. Maar de ware intellectueelen zijn in Rusland overbodig geworden. Wij zijn om zoo te zeggen, emigranten in ons eigen land...... Wij wilden het zout der aarde zijn, maar we verbrandden tot asch, uiteengewaaid en verstrooid over heel het Russische rijk.''
Fadejew de schrijver van *De Verwoesting* werd door Soschtschenko „de roode Tolstoi'' genoemd en alle proletarische critici prijzen zijn boek met groote geest-

N. Ognew

drift. Het is wel wat overdreven, om — gelijk herhaaldelijk gebeurde — Fadejew met de maat van een Tolstoi te meten, hoewel een zekere overeenkomt niet te loochenen is. Deze bestaat hierin, dat Fadejew op vrij verdienstelijke wijze de stijlvormen van Tolstoi heeft overgenomen. Hij ontleedt op eenzelfde wijze de karakters van zijn figuren. Maar in mentaliteit verschilt hij volkomen van zijn groote voorbeeld, bij wien de zedelijkheid, de waarheid, de eenvoud, het vaderland, de plicht primair zijn. Bij Fadejew worden deze vervangen door het sociale, de klasse. Heel de mensch, ook zijn inwendig leven en zijn gevoelens, wordt gedetermineerd door zijn klasse. Ook de kosmische wereldverlorenheid van Tolstoi's figuren ontbreekt bij dezen proletarischen

Fadejew

schrijver geheel en al. De vergelijking van Fadejew met Tolstoi mist haar doel. Zij prikkelt tot tegenspraak en brengt teleurstelling voort.

De nieuwe roman van Sergejew-Zenski: *Ten ondergang gewijden* speelt vóór den oorlog, in een echt Russische provinciestad, die beheerscht wordt door het kleine gedoe der burgermenschen. Bijna alle figuren zijn sterk pathologisch. De goedhartige dokter Chudolej heeft een kring van half-zieke menschen rondom zichverzameld, die hij weer genezen wil. Onder hen is ook een „revolutionnair", Irtyschew, wiens eenige daad de vernieling van een „reactionnair" doek van den schilder Syromolotoff is. Wie de ten ondergang gewijden eigenlijk zijn,is niet heel en al duidelijk. Het boek is meer de oproeping van de drukkende, gespannen atmosfeer vóór een catastrophe. In deze atmosfeer zwerven de personen van den roman als verwilderden rond. Allen zijn ze gebroken. Wie van hen zal blijven leven? Dit hangt niet alleen van hun innerlijk weerstandsvermogen af. Het wordt allereerst bepaald door het historisch noodlot. Ondanks dit alles blijft Sergejew-Zenski een kunstenaar van de aanvaardende vreugde om het leven, van het heimwee naar harmonie. In de Januari-aflevering van *Novy Mir* staat een novelle van Leonid Leonoff, getiteld „Een provinciale geschiedenis." Het is niet zijn beste werk. Vergelijkt men deze vertelling met zijn grootere romans, dan valt een zekere verbrokkeling in de conceptie en een romantisch groteske op. Er is een verward te veel aan gebeurtenissen, die in het leven wel op die manier kunnen voorkomen, maar in een kunstwerk op een hooger, ordelijk plan gebracht moeten worden. Leonoff schildert hier weer het leven van de kleine luiden,die bij hun materieele nood vaak een groot innerlijke rijkdom bezitten, een schat van wenschen en droomen. Slechts de vervulling van deze verlangens in eigen daden bleef hen onthouden. Hun daden worden dan ook belachelijk en tragikomisch. Evenals in Gorki's boeken over soortgelijke milieu's, zijn hier figuren uit een overgangsperiode geteekend. Leonoff's taal is ook in deze novelle van groote kracht en directheid.

Leonid Leonoff

Onlangs bracht hetzelfde tijdschrift een drama van S. Babel. Men zal zich deze naam nog wel herinneren: de novellenbundel *Het cavallerieleger* maakte hem plotseling beroemd. Een tweede boek *Vertellingen uit Odessa* wekte minder geestdrift. Vele critici verwierpen het terecht als decadent en beïnvloed door de burgerlijke literatuur van het Westen. Inderdaad ging Babel zich te buiten aan te weelderige en kleurrijke beelden en werd zijn taal te buitensporig en bombastisch. Zooals thans uit zijn *Zonsondergang* blijkt, heeft hij zich van deze kritiek niet veel aangetrokken. Het stuk is voortreffelijk voor het tooneel geschreven. Het speelt onder de Joden van Zuid-Rusland. Het thema, dat er in behandeld wordt, is: de vadermoord. Er gebeurt wel geen daadwerkelijke doodslag, doch dit verandert niets aan de strekking van het drama. De strijd tusschen vaders en zonen,door de revolutie aangewakkerd, neemt langzamerhand misdadige vormen aan.

Zonsondergang beleefde te Moskou een sensationeele première. De Russische Joden, die zich beleedigd voelden, hebben er heftig tegen geprotesteerd. Het is een eenigszins pikant geval, daar Babel zelf een Jood is. In werkelijkheid is hij echter noch pro-, noch antisemitisch. Hij is een menschenhater en ook de christenen komen er ongenadig af. Alles bij elkaar een antipathieke mentaliteit, maar die in Rusland gaarne gezien wordt.

De bekende schrijver

Iwan Babel

Russische caricatuur

P. Romanoff behandelt in een nieuwen, nog onvoltooiden roman de verhouding der beide geslachten. De liefde van Sergej, een bewus-

P. Romanoff

ten proletarier, voor een vrouw van beteren stand, Ludmilla, geeft aanleiding tot menig conflict. Ondanks het banale onderwerp is de roman vol spanning en bewogenheid. Het werk van Romanoff is overigens van heel wat beter allooi dan de producten van Alexandra Kollontai, die in 't buitenland zoo een uitbundig succes vonden. Voor de Russen, die al de onechtheid van dit geschrijf doorzien, blijft dit een onbegrijpelijke vergissing. De boeken van Romanoff zijn tenminste niet uitsluitend producten van een oververhitte erotische phantasie. Hij speculeert niet op de lagere hartstochten van zijn lezers. Deze laatste roman is nog niet in zijn geheel verschenen. Blijkbaar moet de strijd tusschen Sergej en Ludmilla voorgesteld worden als een tusschen oude en nieuwe ideeën, waarbij tenslotte de collectiviteitsgedachte naar Sovjettistische opvatting zegeviert. Bevreemdend is, dat hier het collectivisme slechts verstandelijk gefundeerd wordt en een zuiver nationeel aanhangsel blijft, onaangeroerd door een echt, levengevend gemeenschapsgevoel.

Defraudanten een novelle van W. Katajew, is een nieuw bewijs voor het talent van dezen schrijver. Zijn figuren zijn lachwekkend, willoos, onbeduidend. Wij voelen hun rampen niet als slagen, die van buiten-af worden toegebracht, maar als een onontkoombare, gepredestineerde ontwikkelingsvorm van hun innerlijk. Het boek vindt zijn stof in den vloedgolf van misdrijven, die Sovjet-Rusland na de instelling van de „Nep" overs[illegible].

W. Schischkoff, is een der meest bekende humoristische auteurs. Zijn vertellingen zijn levendig en rijk aan komische situatie's. Opvallend is hun typisch Russisch karakter. Ook de nieuwe toestanden in Rusland leveren hem stof. Een voorbeeld: aan een kind wordt op een examen gevraagd waar Karl Marx woont. Het antwoord: „Karl Marx is al dood", wordt verbeterd: „Karl Marx woont in de harten van het proletariaat." Van Schischkoff verschenen twee nieuwe novellenbundels *Parelphysionomieën* en *Het noodlottige schot.*

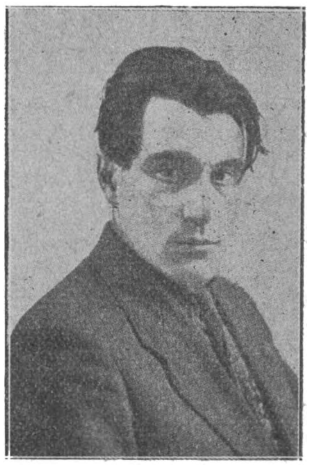

W. Katajew

Ilja Ehrenburg is een belangrijk woordkunstenaar, die de bezetenheid van het woord kent. Wanneer we hem een romanticus noemen, zal men ons niet gelooven: deze scepticus, zoo gehecht aan de aarde, zou romantisch zijn? Hij is het inderdaad in zijn sceptische, cynische, anarchistische verwerping van alle bestaande levensvormen. Hij is een satyricus, die geen positief ideaal kent: De held van zijn laatste boek *Het stormachtige leven van Lasik Rotschwanez* is een kleermaker uit Gommel, een echte kleine-stads-Jood. Als een tweede don Quichotte vecht hij een grandioos ridicule strijd met de vijandige realiteit, die hem omgeeft. Hij heeft ook zijn Dulcinea, door wie hij echter diep wordt teleurgesteld. Hij is echter niet eens ontnuchterd en zegt alleen: „Onmogelijk... Tenitschka heeft een ziel als een zwaan". De gruwelen der revolutie brengen Lasik in een steeds toenemende angst. Hij doet niets dan zuchten en beven. Een van zijn zuchten wordt verklaard als een honende lach om de dood van een revolutionnair leider en Lasik komt in de gevangenis, verhuist van de eene gevangenis naar de andere. In Tula krijgt hij het baantje van konijnenfokker. Daar het eenige paar konijnen

Ilja Ehrenburg

sinds lang gestorven is, werkt Lasik met een lijst van imaginaire konijnen. Eindelijk heeft hij de realiteit er eens tusschen! Hij trekt rond, komt in Kiew, in Moskou, wordt literair criticus. De roem wenkt hem toe. Maar spoedig voltrekt zich een nieuwe val. Hij trouwt, maar wordt de eerste de beste morgen al door zijn vrouw naar het echtscheidingenbureau gesleept. Nu heeft hij genoeg van deze wereld en vlucht uit Rusland weg. „Ik kan tegen zoo'n aarbeving niets uitrichten... Ik vlucht, ik vlucht ik vlucht......" Hij zwerft door Polen en Duitschland, gaat naar Parijs, naar Londen. Hij is filmacteur, rabbijn, schilder, secretaris van een Lebemann, missionaris etc. en beleeft de onmogelijkste avonturen. De toestanden in West-Europa worden zeer satyrisch geteekend. Ehrenburg is daarin zuiver negatief. Alles bespot en hekelt hij. Tenslotte trekt de kleermaker naar Palestina, en sterft bij het graf van Rachel. Het einde is artistiek zeer schoon, doch om de moraliteit te verwerpen.

KRONIEK DER DICHTKUNST.

II.

Albert Kuyle

Vier verzenbundels van groote waarde zagen dit jaar het licht, naast een bundel van Albert Verwey *De Getilde Last*, waarin deze oude dichter zijn toon en beheerschtheid blijkt te handhaven met het meesterschap, dat hem kenmerkt. Men zal over Verwey niet licht in geestvervoering geraken, men kan hem niet zonder het hoogste respect behandelen. Zijn waarde als letterkundig criticus is niet te schatten. Een goedgebouwd essay over *Vondels Vers* bewees een keer te meer, hoezeer deze denker het hoogleeraarschap verdiende, dat hem ter vervanging van Dr. G. Kalff gewerd. De vier bedoelde bundels zijn *Het Aardsch Paradijs*[10]) door Aart van der Leeuw (bekroond in 1928), *Hemel en Aarde*[11]) door J. W. F. Werumeus Buning, *Inkeer*[12]) door P. N. van Eijck en *Songs of Kalua*[13]) door Albert Kuyle.

Van der Leeuw vat in 'n uiterst sensitief rhythme de tijdsverschijnselen, waaronder de natuur zich aan ons voordoet. Hij is de dichter van de jaargetijden en van de wisseling. Zijn verzen zijn van een fijnzinnige muzikaliteit en hebben het elementaire van een frissche ademhaling. Naast hem is J. W. F. Werumeus Buning een lyrisch bezetene. Deze is de zanger van de zuivere verruktheid. Er zijn op dit oogenblik grooter dichters in Nederland, maar geen artistieker temperamenten. De jubel van Werumeus Buning is verklaard tot een zuiverheid van zegging, die Europeeschberoemd zou zijn, als onze taalgrenzen daartoe niet een beletsel waren. Simpel bezingt deze dichter de schoonheid der aarde. Een zelfde bewuste naieviteit kenmerkt Albert Kuyle, maar bij hem is een grooter weerstand. Zijn verzen vertonen een gedurig conflikt van sentimentaliteit en jeugdig cynisme, dat overstegen wordt

Karel van de Woestijne

door den eenvoud van ongecompliceerde gevoelens als liefde, bewondering en deernis. Daarbij zijn eenige zijner gedichten van een spontane en verrukkelijke vroomheid.

Een geheel andere figuur is de dichter P. N. van Eyck, wiens poezie altijd moeizaam gekristalliseerd schijnt uit een leven van leed. Zijn stem is geladen en zwaar. In de bundel *Inkeer* bereikt deze dichter voor het eerst de zuiverste zelfrealisatie, waarnaar hij levenslang smartelijk gestreefd heeft. De stoïcynsche rust en overgave bloeit hier uit tot een strenge, beheerschte poëzie, waarvan eenige strofen klassiek zullen worden. Aandacht verdient de eersteling van Jan H Eekhout: *Louteringen*[14]) een bundeltje dat onder zeer vele invloeden ontstond (vooral onder invloed van Nijhoff) maar waarvan eenige gedichten beloven voor de toekomst.

Vlaanderen was dit jaar weinig creatief. Maar het vierde op waardige wijze den vijftigsten verjaardag van zijn grootsten dichter Karel van de Woestijne en van zijn grootsten literairen paedagoog Jules Persijn.

Albert Kuyle vond de zuiverste formule voor de figuur van Karel van de Woestijne. In een feestuitgave aan dezen dichter gewijd noemde hij hem „den perfect lover" der Vlaamsche letteren. Inderdaad is Van de Woestijne de zanger der aardsche liefde onder al haar vormen. Zijn vers is rijk en gedragen als een hermelijnen koningssleep. Een bloemlezing uitgegeven bij gelegenheid van zijn vijftigsten verjaardag vatte zijn levenswerk samen in een zorgvuldig gemaakte keuze, terwijl de firma Van Dishoeck de uitgave der complete werken van Karel van de Woestijne inzette met een goed verzorgd eerste deel[15]). De jongere Vlaamsche dichtkunst, leed een groot

verlies door den vroegtijdigen dood van den begaafden Paul van Ostayen, die niet in de gelegenheid geweest is zijn figuur geheel te objectiveeren in een kunstwerk van absoluut blijvende gestalte, maar die niettemin hoog verheven is boven de oudemannetjeskwijl, die een moraliseerend katholieke publicist meende te moeten laten druppelen op zijn lijk. Paul van Ostayen is de eerste Vlaamsche moderne dichter geweest. Hij stichtte mede het tijdschrift *Ruimte*. Zijn bundel *Het Sienjaal* (1907) is een openbaring geweest van het nieuwe willen, *Music Hall* (1919) en *Bezette Stad* (1921) waren de meest geavanceerde publicaties van hun tijd. In eenige latere verzen bereikte Paul van Ostayen een wonderlijk-elementaire muzikaliteit en een navrante, prikkelend-moderne toon. Zijn kritisch proza, verschenen in *Ruimte* en *Vlaamsche Arbeid* openbaarde een buitengewoon snijdende intellectualiteit in dezen dichter, die zich als satyrisch prozaschrijver van beteekenis liet kennen door zijn brochuren *De Trust der Vaderlandsliefde* en *Het Bordeel van Ika Loch*. Zijn laatste publicatie de prozabundel *Vogelvrij*[16]) is een der felste satyren, die sinds de 17e eeuw geschreven werden. Kort vóór zijn dood stichtte van Ostayen het tijdschrift *Avontuur*, dat een geheel aparte groep van letterkundigen (laat ons zeggen: de Nederlandsche Surréalisten) vertegenwoordigt en waaraan wordt medegewerkt door Duco Perkens en E. du Perron, twee openbaringen van eenzelfde persoonlijkheid, door W. Dinger, door V.J. Brunclair en door R. Blijstra. Laatsgenoemde publiceerde eveneens een bundel prozaschetsen: *IJzeren Vlinders*[17]), van minder sterker satyrische kracht dan die van Paul van Ostayen, maar die toch een zeldzame nuchter-ironische zeggingscapaciteit bewijzen.

Een zeer merkwaardig verschijnsel van het verleden jaar is de manifestatie eener steeds groeiende belangstelling voor het literaire verleden onder de Vlamingen. Als voornaamste uiting hiervan dient zeker Pater van Mierlo's *Geschiedenis der Oud- en Middelnederlandsche Letterkunde*[18]) genoemd, een boek, dat de hand van den grooten Hadewych-commentator geheel waardig is.

Treffend is de ongeveinsde bescheidenheid, waarmee deze geleerde van den eersten rang zich stelt tegenover zijn object en eventueel tegenover zijn tegenstanders. Het boek is een in ieder opzicht onmisbare aanvulling op de groote letterkundige handboeken, die wij bezitten. Voor het eerst werd hier een volledig en geheel verantwoord beeld gegeven van de ontwikkelingsgang onzer mystieke literatuur, terwijl origineele gezichtspunten worden geopend op de „Reinaert", op den bloeitijd onzer middel-Nederlandsche letterkunde en op den tijd, die onmiddellijk aan de Renaissance vooraf ging. De stijl van het werk is helder, maar niet bijzonder boeiend, terwijl het aanvangsgedeelte nog in de schematischen vorm van universitaire schooldictaten is gesteld. De schrijver verantwoordde dit laatste en beloofde het in een tweeden druk te verbeteren. Volge spoedig die tweede druk, die ons een prachtige en in ieder opzicht bevredigende geschiedenis der Middelnederlandsche letteren zal geven.

Verschillende Vlaamsche dichters uit de 16e en 17e eeuw werden herdrukt. In de serie der Seven Sinjoren verscheen het werk van *Catharina Boudewijns*[19]) (±1520-± 1605?), een volksche dichteres uit het laatst der zestiende eeuw, die ten volle de aandacht verdient, haar door Dr. Herman van Belle geschonken. Haar werk is van een naieve, deernisdragende vrouwelijkheid, die zich in de mystiek zoowel als in de poëzie kenmerkt door de volmaakte overgave aan de uitspraak.

Mr. Keuls

De zonderlinge gestalte van Justus de Harduyn, de klank- en vormverliefde dichter van „Roose-Mont" kreeg een noodwendig-aanvullende belichting door de publicatie zijner *Proefstuxkens*[20]) door Dr. O.Dambre, die in 1924 bekroond werd in den universitairen wedstrijd, voor zijn publicatie over dezen dichter, later in boekvorm verschenen.

Een openbaring is ook de uitgave der volledige dicht- en prozawerken van den Duinkerkschen dichter Michiel de Swaen[21]) in vijf deelen, waarvan er tot heden twee verschenen zijn, bevattende alle tooneelspelen en een rhetorische verhandeling over de dichtkunst. De Swaen is niet bijster origineel, maar hij weet den alexandrijn te hanteeren met een pakkende viriliteit. Hij is de grootste Vlaamsche dichter der 17e eeuw en verdient als zoodanig heel wat meer aandacht dan hem tot heden gewerd.

De katholieke literatuur in Noord-Nederland werd in de loop van het onderhavige jaar minstens eens per maand dood verklaard in een of ander dagblad. Bij een onzer leidende bladen is het gebrek aan katholieke productie, vooral van jongere zijde, zelfs een zeeslang geworden. De klacht vult de kolommen en het publiek gelooft. Was deze uitspraak gericht op de qualiteit der productie, wij zouden ijverig trachten ons leven te beteren, nu zij de quantiteit geldt is het noodig haar beslist als een valsche aanklacht te brandmerken. Het zij dan waar, dat de roomsche jongeren allen min of meer de kunst van het essay verstaan en beoefenen, dit doet niets af aan het feit, dat zij als groep juist in het afgeloopen jaar de meest poetisch creatieve van Nederland bleken. De stagnatie legde haar werkzaamheid niet stil.

Nog dienen in het voorbijgaan vermeld *De Kinkhoorn*[22]) door A.J.M. van Moorsel, die blijk geeft van een spontaan, gevoelig maar nog ongevormd talent en de bundel *Het Mes*[23]) een schreeuwende mislukking van Ernest Michel, die alleen stoutmoedigheid en goeden wil bezit. Meer aandacht verdient *De Reiziger*[24]), de eersteling van de fijnzinnige dichter Willem ten Berge, die rondom concrete personen en feiten de sfeer van een zuiveren droom weet te scheppen. Van Anton van Duinkerken verscheen *Onder Gods Ogen*[25]), eveneens een eersteling. Zoodat er weinig reden is om over algemeene steriliteit te klagen. Het afgeloopen jaar is te beschouwen als een rustperiode der creatieve krachten, die in 1926-'27 een overdadige werkzaamheid aan den dag hadden gelegd, maar als een rustperiode, die de aandacht der lezers gelegenheid gaf zich te richten naar eenige gebeurtenissen van verleden en heden, waaraan zij zeer goed besteed is. De kritiek kenmerkte

zich door het groote aantal polemieken, gewoonlijk geopend door personen, die buiten het recht-

Willem ten Berge

streeks letterkundig leven stonden. Deze experimenten bewezen niet veel meer dan hun volslagen onvruchtbaarheid. Zij brachten geen enkel nieuw gezichtspunt en waren zelden frisch. Zulke ruzies van allerlei personen tegen allerlei critici hebben als eenig resultaat, dat zij de publieke mentaliteit ten zeerste vertroebelen en maken soms den indruk daarom begonnen te zijn. Gelukkig zijn zij spoediger vergeten dan uitgevochten. Liever dan er aandacht aan te besteden zien wij het komende jaar tegemoet en teoordeelen naar wat reeds beloofd werd, meenen wij, dit hoopvol te kunnen doen.

Anton van Duinkerken.

10) **Aart van der Leeuw,**
HET AARDSCH PARADIJS. *C. A. Mees, Santpoort*, 1927. ing. f 3.60.
11) **J. W. F. Werumeus Buning,**
HEMEL EN AARDE. *Em. Querido, Amsterdam*, 1927. (20×13) 36 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
12) **P. N. van Eyck,**
INKEER. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum*, 2e druk, 1927. ing. f 1.90.
13) **Albert Kuyle,**
SONGS OF KALUA. *Ch. Nijpels, Maastricht*, 1928. ing. f 6.—.
14) **Jan W. Eekhout,**
LOUTERINGEN. *G. W. den Boer, Middelburg*, 1927. (17.5×14.5) 85 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
15) **Karel van de Woestijne,**
WERKEN. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum*, 1928. (21.5 × 16) Deel I: 225 blz. ing. f 3.90; g b. f 4.90.
16) **Paul van Ostayen,**
VOGELVRIJ. *Uitg. Mij. De Witte Raaf, Antwerpen*, 1927.
17) **R. Blijstra,**
IJZEREN VLINDERS. Geïllustreerd door A. C. Willink. *W. N. Dinger, Bussum*, 1927 (23×15) 75 blz. ing. f 1.50.
18) **Dr. J. van Mierlo S.J.,**
GESCHIEDENIS VAN DE OUD- EN MIDDELNEDERLANDSCHE LETTERKUNDE. *Standaard-Boekhandel, Brussel*, 1928. (24×16) 452 blz. ing. Bfr. 60.—.
19) **Dr. H. v. Belle,**
KATHERINE BOUDEWIJNS. *De Sikkel, Antwerpen*, 1927. (21×14) 172 blz. ing. Bfr. 38.—.
20) **Justus de Harduyn,**
PROEFSTUXKENS. *C. A. Mees, Santpoort*, 1927.
21) **Dr. V. Celen e.a.,**
WERKEN VAN MICHIEL DE SWAEN. *De Sikkel, Antwerpen*, 1928. (23×14) Deel I: 278 blz. deel II: 302 blz. Per deel: ing. Bfr. 40.—.
22) **A. J. M. van Moorsel,**
DE KINKHOORN. *A. A. M. Stols, Maastricht*, 1927.
23) **Ernest Michel,**
HET MES. *Uitg. Mij Oisterwijk. Oisterwijk*, 1928.
24) **Willem ten Berge,**
DE REIZIGER. *De Gemeenschap, Utrecht*, 1928. (20.5×14) 46 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.00.
25) **Anton van Duinkerken,**
ONDER GODS OGEN. *A. A. M. Stols, Maastricht*, 1927. (21×12.5) 66 blz. ing. f 3.—.

Noot van de Redactie.
De cliché's Albert Kuyle, Willem ten Berge en Mr. Keuls (de twee laatste in verkleinde reproductie) zijn ontleend aan den Letterkundigen Almanak *Erts* en ons door den Uitgever A. J. G. Strengholt te Amsterdam, welwillend in bruikleen afgestaan.

HET „ALLEDAAGSE" LEVEN VAN JULES VERNE.

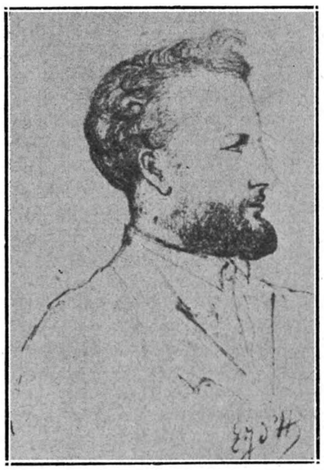

Jules Verne

Wij zijn allen geweest, als de drie Engelse jongens van de Boy's Imperial League, die aan Jules Verne de dikste stok schonken, welke in Londen te koop was, opdat hij een stevige steun zou hebben bij zijn eindeloze zwerftochten en ontdekkingsreizen. Wij zijn allen geweest als Kentin Roosevelt, het dochtertje van den president der Vereenigde Staten, die Jules Verne zag, als de reus met de zevenmijlslaarzen, de passe-partout van de wereldkaart en hebben met haar de man benijd, die tot aan het middelpunt der aarde was doorgedrongen, om daarna een reis naar de maan te maken, die méér dan één wereld had doorzworven en alle angsten en verrukkingen van het avontuur had mogen doorstaan. Ach, al spoedig zou ons de dwaasheid van dit argeloos geloof, dat van weinig psychologiese diepgang getuigde — maar waren we er daarom minder gelukkig door? — worden aangetoond. Want een leven, dat in de daad de bevrijding vindt voor de werkzame energieën van den geest, kon niet het deel geweest zijn van de schrijver van *De reis om de wereld in tachtig dagen*. En inderdaad: de beschrijving van zijn leven door

een van zijn familieleden, toont ons een man, wiens leven minder opwindend aan sportieve en avontuurlike emotie's is geweest, dan dat van een beursheer of een voetballer uit onzen tijd. Het is een weinig afwisselende, alledaagse geschiedenis, waarin op enkele kleinigheden na, niets is terug te vinden van de zwerversgestalte uit onze jeugd, die zo koen en vermetel onbetreden verten verkende, die aan zo zwaar van heimwee doorzongen hymnen, gestalte gaf.

Jules Verne, op zeventigjarigen leeftijd.

Een enkele maal kan hij een feestavond op uitzinnig barokke wijze arrangeren, éénmaal slechts overvalt hem de koorts der verre verten en éénmaal slechts overkwam hem het begin van een werkelik avontuur: in Algiers werd door een misverstand op zijn jacht geschoten en de schrijver delireerde bijkans van spanning, omdat hem eindelik een wezenlik avontuur overkomen zou. Hij heeft — gezien de reizen van zijn geest — zo goed als niet gereisd. Welwillend door zijn toenmalige kompagnon-in-zaken daartoe uitgenodigd, heeft hij een zéér bezadigde reis meegemaakt, één naar Schotland en IJsland en een halve naar Noorwegen. Een reis naar Amerika, die full speed per Great Eastern werd doorgestoomd, en een twede pleizierreis naar Schotland, zijn alle reizen die hij ondernam. Hen ontbreekt alle karakter van het voldoen aan een innerlike drang aan een koortsige honger om horizonnen te verslinden; de aandrang is hetzelfde als waarom een eerzaam minister of notaris op reis zouden kunnen gaan.

Slechts éénmaal, in zijn jeugd, doet hij iets, wat op de helden van zijn boeken lijkt: de elfjarige Jules ziet er kans toe om op een Indiëvaarder te komen, zonder dat er tuis iemand iets van weet en heeft de eerste etappe reeds meegemaakt, als zijn vader hem op een tussenhaven te pakken weet te krijgen. Het is ook bij deze gelegenheid, dat hij zijn moeder belooft: „Je ne voyagerai plus qu'en rêve.", belofte die zulk een grootse — en zeker door hemzelf niet verwachte — verwerkeliking zou krijgen

Reeds zeer vroeg voelt Jules Verne zich tot het schrijven gedrongen. Zijn oudste werk is een tragédie in vijf acten, die door den direkteur van het marionettentheater uit zijn geboorteplaats Nantes, wordt geweigerd. Bij deze ontgocheling als auteur voegt zich een ontgocheling in de liefde, deze beiden te samen maken in hem den grond vruchtbaar voor de ideeën en gevoelens der Romantiek. Als hij voor zijn studie's in Parijs is, is het de tijd der revolutie en de tijd, dat Lamartine de vrijheid bezingt. In die sfeer grijpt hem de romantiek, die nog in volle kracht was, vast en begeestert hem. Het is wel tieperend voor de geest der *orde*, die ook heel zijn later werk doordringen zal, dat zijn enige zoeken is in de strijd dier dagen naar de partij, die de orde vertegenwoordigt: de zuiver en hierarchies gerangschikte waarden.

In deze tijd schreef Jules Verne een aantal operette-libretto's en op 12 Junie 1850 werd een luchtig blijspel (waarachter voor den schrijver echter enkele tragiese aksenten lagen) *Pailles Rompues*, opgevoerd. Dit geeft den doorslag aan de nog steeds aarzelende student in de rechten: hij *zal* schrijver worden, vooral toen iets later weer een spel van hem werd opgevoerd, tans een „comédie d'observation" getiteld *Les Savants* waarop nog meerdere volgden: een klowneske vaudeville *Qui ne rit* en een mimo-drama *Le Colin Maillard*, welk laatste op muziek werd gezet door zijn vriend d'Hignard.

Het spreekt van zelf, dat dit besluit, om zich geheel aan de literatuur te wijden, niet zonder tegenstand bleef van de zijde der ouders. Jules Verne houdt echter vol en na zijn promotie in de rechtswetenschap, blijft hij zonder financielen steun in Parijs. Daar leidt hij een bohème-leven, schrijft, geeft lessen in de rechtswetenschap, en dineert met zijn vele vrienden in de klub van elf —Les onze-sans femmes — en leidt vreselike armoede. Zijn stukken krijgt hij niet meer gespeeld, zijn verhaaltjes onregelmatig geplaatst en betaald. Zijn aanstelling tot secretaris van den direkteur van het Théatre Lyrique maakt deze toestand iets gunstiger. In dezen tijd leest hij Poe en schrijft een weinig originele vertelling in diens genre en een belangwekkende bespreking van de vertaling van de *Contes Extraordinaires* door Baudelaire. Hij schrijft een historiese roman Martin Paz, waarin de strijd der oorspronkelike bevolking tegen de Spaanse veroveraars het hoofdmotief is. Op een horloge, dat hem ontstolen wordt, maakt hij een verhaal *Maître Zacharias* (geïnspireerd op Hoffmann's *Erzählungen*) van een Zwitserse horlogemaker, die kranzinnig wordt door een grootse uitvinding. Twee stukken, met muziek van d'Hignard, blijven, om de goede muziek, tot veertig opvoeringen toe, toneel houden.

Onder deze bohème-wisselvalligheden leert hij op een feest zijn toekomstige vrouw kennen, en nu ziet hij kans om een plaats op een beurskantoor te krijgen, waarvan hij leven kan. Daarop trouwt hij, maar in alle struggle-for-life verlaat hem zijn schrijverstemperament niet. In deze tijd vallen ook zijn eerste reizen naar Schotland en IJsland en naar Noorwegen, welke laatste hij hals over kop afbreken moet.

Men ziet: de latere fantasist leidt een leven, zoals dat door ontelbaar velen geleefd wordt, al zien we in zijn bohème-tijd reeds zijn temperament opflikkeren; en al vermoeden we in hem reeds een aktieve en hongerende geest, die zijn volle kracht nog niet vertonen kan, omdat hij zijn wegen nog niet kent.

Op zekere dag echter, overkomt hem dit als een openbaring.

Reeds lang had hij de natuurwetenschappen en de ontdekkingsreizen in zijn belangstelling betrokken. Hij praat met zijn vriend Dumas over het plan, om de mogelikheden der techniek in zijn romankunst te verwerken. Hij schrijft ook enkele wetenschappelike artikelen.

Maar op zekeren dag, gaat hij met een handschrift onder den arm naar den uitgever Hetzel. Veel hoop had Verne niet meer; het was al door te veel uitgevers geweigerd. Zo als Verne het afgewerkt had, was het werkelik ongeschikt als roman; het was meer een populair-wetenschap-

pelike verhandeling in romanvorm geschreven en ontstaan door intellektuele samenwerking met Fournachon, die aan een werkelike ballon werkte en wiens pogingen algemeen de belangstelling trokken. Hetzel echter zag aanstonds door het omhulsel van Verne's boek heen en gaf hem enige aanwijzingen en den raad, om zijn boek tot een roman om te werken. Dit deed Verne en zoo verscheen *Vijf weken in een luchtballon*, dat den schrijver plotseling op de weg van zijn talenten plaatste en het begin was van de reeks van ongeveer honderd romans van avontuur, waarin wetenschap en techniek het materiaal werden, waarin Verne zijn heimwee en zijn levensdrift gestalte gaf. Deze beide krachten hebben zijn werk levend gehouden tot op onzen dag; zijn spiritualiteit heeft ze de niet te schatten waarde gegeven van een *orde* te vertegenwoordigen. De dingen zijn naar hun hierarchiese waarde afgestemd, hun plaats is verantwoord tegenover de eeuwigheid.

Dit zegt u, dat het innerlike leven van dezen schrijver zo alledaags niet is geweest, als zijn leven als Frans burger, voor drie kwart op zijn studeerkamer gesleten, zou doen vermoeden. En wat is schoner, dan een ziel te ontdekken achter het uiterlik van een doodgewoon leven.

Ton Kerssemakers.

[1]) **M. Allotte de La Fuije,**
JULES VERNE. *Simon Kra, Paris,* 6. 1928. 292 blz. (19 × 12) ing. Ffr. 16.50.

OPERETTE-FILMS.

Zooals alle handelsartikelen onder een genre of branche kunnen gerangschikt worden, zoo heeft ook de film in zijn diverse uitingen een classificatie ondergaan en kennen wij o.a. het etiket „historische films'', „speelfilms'', „Schlagers'', Operettefilms''. Dit laatste is op dit oogenblik en vogue. Althans bij de fabrikanten en hun afnemers de bioscopen. Het publiek is — gelooven we — er alweer bijna overheen. Bijna: want er blijft altijd een kern smullen van wat eenmaal als „aardig'' werd aangeteekend.

De filmfabrieken dus en hun clienten houden stevig vast aan dit soort film en het ergste is, dat deze ziekte naar Amerika is overgeslagen, waar men alleen van overdrijving leven kan, zoodat we de eerste jaren nog door tallooze verfilmde operetten zullen opgejaagd worden.

Willy Fritsch

Dit is niet zoozeer te betreuren om de evolutie van de film — die evolueert ongestoord — maar wel om het feit, dat iedere ongelukkige film een beletsel is voor de vertooning van een goede film

Mady Christians

Toen eenmaal de film „Walzertraum'' die als eerste goede operette - film kan dienen, volle zalen getrokken had, was de kans om zaken te doen zoo schoon, dat de fabrieken uit alle macht aan 't werk trokken om een nieuw courant artikel, dat zijn deugdelijkheid bewezen had, regelmatig aan te maken.

Het zaakje liep. Achtereenvolgens verschenen: De soldaat van Marie, An der schönen blauen Donau, De laatste Wals, Krekeltje, Gouden Tralies, De Zeven dochters van Mad. Augurkowitsch en vele, vele anderen. Tot ook Hollywood met *zijn* prestatie voor den dag kwam en „Het vroolijke Weeuwtje'' schiep, waarmee de maat vol was.

In al deze films ontbreekt juist datgene wat de verdienste van Walzertraum was: een zuivere sfeer en het ingehouden weemoedige spel. Het ging nu verder alleen maar om het operettemotief, wat gewaagde situaties, een overbodigwufte sfeer en een schaarsche dameskleeding. Daarmee was het pleit gewonnen bij een zeker deel van het publiek, een deel dat grooter is dan een optimist zou durven veronderstellen.

Inmiddels hebben verschillende sterren hun roem of althans de handhaving van hun reputatie aan deze films te danken.

Daar is b.v. Xenia Desni, het Russische sterretje, dat zich in Walzertraum verdienstelijk weerde, doch dat later alleen maar operette speelde, omdat het een lucratieve onderneming was.

Daar is Willy Fritsch, de Adonis van de Ufa, die nooit elders dan juist in de leege karakterlooze operettefilms een goed figuur maakte.

Daar is Lia Mara, van wie het jammer is dat zij vrijwel uitsluitend in deze films een kans kreeg, al wist zij haar taak steeds behoorlijk te vervullen.

En daar is Lilian Harvey, een pittig ding, dat echter in haar tiende film absoluut hetzelfde doet als in haar eerste. Daar is nog Mady Christians, ook aardig voor één keer en Dina Gralla, die vergeefs als ster gepousseerd wordt. En dan is er Truus van Aalten, „onze'' ster die nauwelijks weet wat filmspelen is, die haar roem en haar talent voorloopig alleen weet te uiten in een interview met een of andere journalistiek aangelegde juffrouw.

Er is echter ook Betty Balfour, de beroemde Engelsche Squibs, die wél weet hoe 't moet maar die natuurlijk alleen niet recht kan maken wat krom is.

En tenslotte als de klap op de vuurpijl, Mae Murray, de Hollywoodsche ledepop, die geen andere verdienste heeft dan een verduiveld aardig

Lilian Harvey

gezichtje en...... een onweerstaanbare neiging, om zoo weinig mogelijk kleeren aan te doen. Haar spel in *Het vroolijke Weeuwtje* was ongelooflijk slecht, bij tengewoon arrogant en overvloeiend van zelfingenomenheid. Het was voor Erich Stroheim — ongetwijfeld een knap regisseur — die deze film in elkaar te zetten had, natuurlijk onbegonnen werk. Nauwelijks had hij eenige stemming in zijn enscenee-ring verkregen of deze juffrouw haastte zich, om de zaak afdoende te bederven. Geen wonder dat Von Stroheim eenige malen het bijltje er bij neer gegooid heeft, en dat hij tenslotte onder pressie van den manager toch met het onding voor den dag kwam, waar hij zooveel verdriet en ruzie aan beleefd had.

En zoo is het genre operettefilms tot bloei gekomen tot groote tevredenheid van de ondernemers, maar tot ergernis van wie belangstelt in goed filmwerk.

Met dit al: er is in de ernstig werkende studio's onder het draaien van die operettefilm nog zooveel goed geleverd, dat het nauwelijks de moeite waard is over de operettefilms te praten, maar, waarom zouden we deze uitwassen niet eens signaleeren, voorals als zij een bekend, uitgebreid en zelfs geliefd verschijnsel zijn geworden:

Black White.

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

Bij z'n bespreking van het tijdschrift *Nu* (zie ons vorig nummer) wees Anton van Duinkerken op de schandelijke populariteit van A. M. de Jong. Paralel daarmee liep een sterk hekeldicht in *De Gemeenschap*, waarin hij op hevige wijze uiting geeft aan zijn verontwaardiging over de blasphemische behandeling van Jeanne d'Arc, door genoemde heer de Jong.

We meenen onze lezers een citaat uit deze edele en gevoelige tweespraak tusschen Sinte Jehanne d'Arc in den hemel met God den Vader niet te mogen onthouden. We plaatsen eerst de hoonende tirade van A. M. de Jong, welke als motto dit prachtige gedicht voorafgaat:

„De Lieve Heer, die schuldig staat aan het drama van Jeanna d'Arc's leven is geen aanbiddelike godheid, maar een sadistiese demon, een verraderlijke intrigant, een trouweloos tiran.''

Van Duinkerken laat dan Jeanne d'Arc tot God den Vader spreken:

Ik vraag voor deze man
geen andre pijn
dan een geringe Judasloon-verlaging,
daar hij niet scherper kan
voelen, dat er nog goddelijke wetten zijn
dan door zo'n plaging.

Cochon had niet veel geest
en droeg terecht
zijn naam, maar nooit heb'k tegen hem gebeden;
beminde ik Frankrijk meest,
steeds had ik liefde voor mijn vijand in 't gevecht
doch Heer, verhoor mij heden:

Geef mij het vuur weerom
en 't gapende gemeen,
de geile schennis Uwer engelse soldaten,
liever dan 't laf en dom
geveinsde medelij van wie om mijn geween
zegt U te haten

Opgang.

Dit weekblad blijft z'n traditie getrouw ons iedere week vergasten op markante uitingen van kunst en beschaving. Soms belicht het ons ook de caricaturale zijde van vele tijdsverschijnselen en in deze materie is Cornelis Veth een niet te onderschatten kracht. Thans is hij begonnen met de mode en introduceert zijn onderwerp aldus bij z'n lezers:

„Mode is wijze of manier. De caricatuur op de mode zal dus in de eerste plaats critiek uitoefenen op de wijze waarop de menschen in allerlei tijden voor den dag komen, gekleed gaan en zich in het algemeen „opmaken''. Dit sluit al in dat deze caricatuur in haar gezamenlijkheid een stuk cultuurgeschiedenis geeft, want onze wijze van ons voor te doen is het meest naar buiten tredende blijk van onze levensbeschouwing, van onze zeden en van onze verhouding tot de maatschappij. Er is mode in ethische dingen, in politiek, in kunst, in sport, in wetenschap zelfs, in alles, maar daarvan zal ik slechts spreken in zooverre ze op het uiterlijk reflecteert.

Zou de caricatuur dus een volkomen juiste en betrouwbare geschiedenis van de mode leveren? Neen, ze biedt iets vermakelijkers, maar ook iets meer instructiefs. De caricatuur bemoeit zich niet of weinig met de normale, gematigde toepassing van de mode, niet met de wijze waarop een groot gedeelte van de menschheid met mate, en vooral met een zekere mate van zedigheid de wijzigingen der mode volgt. Zij heeft vooral met de buitensporigheden te maken waartoe in elke periode de dragers en draagsters der mode voor een niet onbelangrijk deel zijn vervallen. En zij heeft daardoor altijd een merkwaardige functie vervuld. De caricatuur op de mode is, misschien meer dan eenige andere, ethisch van oorsprong. Buitensporigheden van de mode zijn altijd, behalve belachelijk, in een van deze

Mae Murray

twee opzichten ondeugdzaam geweest (of in beide). Zij zijn altijd een teeken geweest van verkwisting of van onkuischheid. Beide ondeugden, verkwisting en onkuischheid, als volstrekt onmaatschappelijk, zijn van meet af aan (d.w.z. voor zoover wij kunnen nagaan, althans van de middeleeuwen af) betreden door geestelijke, en wereldlijke overheden, maar het meest door de publieke opinie.
Wie deze modecaricaturen ziet, zal niet kunnen nalaten op te merken, dat ze in sommige bepaalde perioden veel meer voorkomen dan in andere. Ze tieren in perioden van zedeverval en gemakkelijke weelde en in die volgend op jaren van benardheid, ze zijn schaarsch in tijden van sterke sociale en politieke beroering. Ze komen veel voor in de latere middeleeuwen, weinig in de zeventiende eeuw, ontstellend veel in de achttiende, tot aan de Fransche revolutie, waarna ze weer opkomen gedurende het Directoire. In de negentiende eeuw zijn voortdurend ups-and-downs aan te wijzen. In het begin van de twintigste eeuw zijn ze schaarsch, na den wereldoorlog is de reeks in alle landen niet meer bij te houden. Indien het waar zou zijn — maar het is niet waar — dat de tegenwoordige mode, ook in haar excessen, uit de praktijk van het moderne leven zou zijn ontstaan, dan zou de caricatuur plotseling haar ethischen ondergrond verloren hebben: zij blijft zich onvermoeid weren tegen de meest karakteristieke eigenschappen van de uiterlijke verschijning der menschen ook in onzen tijd."

Roeping.

Het Decembernummer bevat het slot van den merkwaardigen roman van Anton van Duinkerken *Vertelsel in de Hut*, welk boek binnenkort uitvoerig zal besproken worden. Gerard Wijdeveld die langen tijd tot de outsiders behoorde droeg een suggestief gedicht bij evenals P. Molenaar. Een lezenswaardige studie over Chesterton „Die Romantik der Reinen Vernunft", begon Anton van Duinkerken, een boeiend geschreven opstel, doch niet overal grondig uitgewerkt tot in den kern. Pater Molenaar dischte ons weer eenige van zijn geestelijke ervaringen op: zuivere beschouwingen over geestelijke en sociale verschijnselen, sterk van inhoud in een adaequaten stijl. Gerard Knuvelder publiceert een belangwekkend fragment uit zijn binnenkort verschijnend boek: *Bezuiden De Moerdijk*, waarin deze Noorderling, die zich in 't Zuiden heeft vastgezet en vol genegen aandacht de hervormingsplannen op sociaal en cultureel gebied in Brabant en Limburg observeert, aan sociale werkers Poels, Jacobs en meer in 't bijzonder 't werk van *De Morgen* met zijn verdienstelijken hoofdredacteur recht doet wedervaren. Deze beschouwing, die karakteristiek is voor de richting, welke *Roeping* kortelings insloeg — via 't gebied der zuivere schoonheidsuiting koerst 't nu ook naar de andere domeinen van geestelijke beschaving en leven — een richting, die verblijdend genoemd mag worden en stellig vruchtbaar zal blijken,... nemen we over, waar meer speciaal de verdiensten van Max van Poll in de herleving van het bewustzijn der katholieken beneden de Moerdijk belicht worden in een strakke kernige taal.
„Het is een gelukkig verschijnsel, dat — terwijl de grote pers, om welke reden dan ook, niet in staat is dreunend de noodklok te luien over de heersende kapitalistiese wanorde — het Zuiden zich in dit opzicht baanbrekende verdiensten verwierf. Naast roepers om sosiale rechtvaardigheid als Poels, Colsen en Jacobs, maakte het zich dubbel verdienstelik door — wellicht bij wijze van reaksie — naast een krachtige staatkundige beweging voor sosiale en ekonomiese herordening, deze beweging een orgaan te verschaffen, eerst in *De Nieuwe Eeuw* als weekblad, later in *De Morgen* als dagblad. De niet te miskennen wijziging in de richting der katolieke politiek de laatste jaren is voor een niet gering gedeelte in gang gebracht door deze beide laatste bladen, die hardnekkig het bestaansrecht van verschillende „denkrichtingen" in de éne katolieke partij hebben bepleit en... gewonnen. En daardoor een demokratiese richting onder de katolieken, met name de katolieke kamerleden hebben mogelik gemaakt. Het verbreken der koalitie schept verder de mogelikheid: op te wekken tot het voeren van een prinsipieel-katolieke politiek, die niet met handen en voeten gebonden is aan afspraken met andere vaag-kristelike partijen, om zodoende onze speciaal-katolieke eisen op sosiaal, ekonomies en godsdienstig gebied te verwerkeliken door politieke middelen. In later tijden zal met respekt de naam genoemd worden van een zeer voortreffelijk journalist, de hoofdredakteur van beide bovengenoemde organen: Max van Poll. Met eerbied afdwingende volharding en evenwichtigheid heeft deze geleerde en scherpzinnige publisist dag in dag uit, jaar in jaar uit, tegen de meest lasterlike kampagnes zijn standpunten zijn blad te verdedigen gehad, tot eindelik het inzicht daagt... Belasterd en bescholden als weinigen, strijdt hij de goede strijd met onversaagde moed, en het moet hem een troost zijn, dat zijn blad gedragen wordt door de persoonlike sympatie van zovelen in den lande, voor wie de naam van Poll een vlag is geworden, die de nobelste strevingen van hun katoliek politiek en sosiaal streven dekt."

Max van Poll

VERSCHEIDENHEDEN.

Een waardige Vondel-herdenking.

De wereldbibliotheek bevestigt het bericht der bladen, dat het tweede deel van haar Vondel-uitgave zal verschijnen in het begin van 1929. Dr. H. W. E. Moller, de taalkundige leider der uitgave heeft intusschen prof. dr. C. G. N. de Vooys bereid gevonden een deel van zijn taak over te nemen, zoodat de filologische verzorging van het

derde deel in handen is van den Utrechtschen hoogleeraar.
Op initiatief van de R.K. Universiteit te Nijmegen zal aldaar op 6 Februari Vondel worden herdacht, die op 5 Februari 1679 stierf. Voor deze herdenking heeft de rector-magnificus met den lectoralen raad en met toevoeging van prof. dr. Jac. van Ginneken en dr. Molkenboer een comité gevormd, welke plannen ter uitwerking aan laatstgenoemde zijn opgedragen. Het ligt in de bedoeling in de groote concertzaal van „De-Vereeniging" een Vondelavond te geven met een gedachtenisrede, muziek op woorden van den dichter, voordrachten van een kleine keur uit zijn werken en de plastische vertolking van enkele reizangen met medewerking van studenten.

Twee eerepelgrims.

Dr. H. W. E. Moller, de auteur van de *Beknopte geschiedenis van de Nederlandse letterkunde*, waarvan dezer dagen een herdruk verscheen bij Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg, is met Pieter van der Meer de Walcheren, benoemd tot Eerepelgrim, dat is eerelid van 't bekende genootschap De Pelgrim, 'n groep katholieke Vlaamsche kunstenaars. De schilder Toorop is de eerste Eerepelgrim geweest, en thans zijn er in Holland drie: Dr. Moller, Pieter van der Meer en Ir. Feber. Andere Eerepelgrims in 't buitenland zijn Chesterton, Papini, Jörgensen, terwijl op 't oogenblik andere pelgrimsgroepen gesticht worden in Duitschland, Frankrijk, Spanje en Italië.

Von Humboldt en De Balzac.

Tijdens zijn verblijf te Parijs kwam Alexander von Humboldt in contact met een medicus die aan het hoofd stond van een zenuwlijdersgesticht. Von Humboldt zeide den arts, dat hij in zielsziekten buitengewoon veel belang stelde en dat hij den ander dus ten zeerste erkentelijk zou zijn als die hem in de gelegenheid wilde stellen om een paar interessante gevallen te bestudeeren.
„Kom de volgende week bij mij eten", noodigde de arts den gast uit. „Dan zal ik zien wat ik doen kan."
Von Humboldt verscheen op het afgesproken tijdstip en juist toen men aan tafel wilde gaan, kwamen twee heeren binnen. De een die een marquanten kop had met keurig gefriseerd haar, die goed

Honoré de Balzac.

gekleed was en zelfs voor het diner een witte das had omgedaan, maakte een beleefde buiging, nam plaats en sprak tijdens den maaltijd ternauwernood tien woorden.
De ander, in elk opzicht een tegenvoeter van den gesoigneerden gast, maakte door zijn nonchalante kleeding en zijn slecht verzorgd haar een alleronaangenaamsten indruk. Daarbij kwam nog, dat zijn oogen een onsympathieke loerende uitdrukking hadden en dat hij zich uitputte in ironische en boosaardige opmerkingen. Von Humboldt vond den man hoe langer hoe onsympathieker.
Toen de maaltijd was afgeloopen troonde de Duitsche geleerde den gastheer in een hoek en zei: „Waarde vriend, ik vond het bijzonder interessant uw patient gade te slaan, al heeft de man mij door zijn zonderlinge uitlatingen niet weinig geirriteerd."
„U geirriteerd?" herhaalde de medicus verbaasd, „maar hoe kan dat? Hij heeft om zoo te zeggen, geen woord gezegd."
„Was die deftige oude heer met de witte das dan de patient?"
„Maar natuurlijk."
„En de ander? Wie was dat?"
„Dat was monsieur De Balzac."

Kostschooljongens als filmacteurs.

Op een Engelsche kostschool (Altrincham County High School), hebben de leerlingen onder elkaar een „filmmaatschappij" gevormd. Gesteund door eenige gefortuneerde ouders, schaften zij zich het benoodigde materiaal aan, en speelden en regisseerden zelf drie films, twee historische: „Het volk van de bijl" (steenen tijdperk); „Het volk van de meren" (bronzen tijdperk), en een humoristische rolprent „De man die van meening veranderde." Bij deze laatste verleende Sir Baden-Powell, de pionier van de padvinderbeweging, zijn medewerking. De drie films zijn reeds in Manchester vertoond en moeten, de primitieve hulp-middelen in aanmerking genomen, goed geslaagd zijn.

CORRESPONDENTIE.

176. *A. G. te R.* Ten uwen gerieve en van meerdere aanvragers geven we de beteekenis en draagwijdte der in ons tijdschrift gebezigde letterqualificaties A., B., Bc., C. en D. weer in de volgende nadere omschrijving:
A-boeken kunnen gegeven worden aan lezers boven 18 jaar, of aan jongeren, door hun ouders gemachtigd.
B-boeken kunnen gegeven worden aan lezers boven 21 jaar, of aan jongeren, door hun ouders gemachtigd.
Bc-boeken kunnen gegeven worden aan volwassenen, die meer ontwikkeld zijn.
C-boeken zijn alleen op persoonlijke, schriftelijke aanvrage bij het bestuur der leeszaal verkrijgbaar.
D-boeken zijn volstrekt verwerpelijk en mogen dus niet in de R.K. Openbare Leeszalen aanwezig zijn.
Hierbij dient opgemerkt dat de eigenlijke jeugboeken niet onder A vallen.

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider.
Minzaam aanbev.

ABONNEERT U OP
DE KEURBOEKERIJ
20% REDUCTIE.

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)
♦♦♦
Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, **BRUSSEL**
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.
VRAAGT PRIJSOPGAVE

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 47² - Tel. 597
— APELDOORN —

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

Alte und Neue Welt 1. Januar-Heft (Boekhuis, Tilburg) bevat de voortzetting van den roman van Hardy Langen: een paar mooie reisbeelden uit Danzig en het hooge Noorden. Wetenschappelijk een kijkje in het zee-aquarium van Napels en een bizonder fraai geïllustreerd artikel over de poppen van Käthe Kruse. De kunstplaat is eene vlucht naar Egypte, waar de vluchtende H. Familie er alleen is om het fantastische landschap met z'n golvende heuvels en bizarre berggestalten des te sterker te doen uit komen. Als altijd een eerste-klas familieblad.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 5 Jan. Boekhuis, Tilburg (Ab. f 5.45 p. jaar).
In Maart zal het 10 jaar geleden zijn dat dit verdienstelijke tijdschrift, waarin priesters, artsen, leeraren en ouders samenwerkten om op populaire wijze voorlichting te geven, werd opgericht. In Maart zal een feestnummer dit feit herdenken: laten onze Roomsche gezinnen nu eens blijk geven dit sympathieke streven metterdaad te waardeeren door een abonnement. Deze aflevering bevat een karakterbeeld van den zelfzuchtigen kwade-luim-mensch; historische fimpjes; instantané-opnamen van dagelijksche feitjes met een paedagogische overwegings-conclusie; de rubriek over moeder en kind van Dr. Faszbinder, die ons leert wat het beteekent: streng te zijn en een behartenswaardigen wenk geeft de kinderen niet in het donker te laten spelen. Verder een pleidooi van Philatelist voor het misdeelde kind en de paedagogische waarde der „harde'' noodzakelijk. Met andere verscheidenheden, een mooi nummer.

La vie Catholique. (Boekhuis, Tilburg).
Voor intellectueelen die op de hoogte willen blijven van het Roomsche leven in Frankrijk en ook daarbuiten is dit weekblad eenig. Zijn rubrieken bestrijken het cultuur-leven in al zijn geledingen, en het is geredigeerd in een stijl, die het lezen een zuiver genot maakt. Neem b.v. in het nummer van 17 Jan. de recensie onder de Rubriek: La vie Littéraire, van het boek van Jacques Debont: „Le chanoine Broussillard à Ninive: Les sept péché's capitaux chez la femme.'' Dat vonkt en sprankelt van echt franschen geest: en dergelijke bijdragen op godsdienstig, maatschappelijk, wetenschappelijk en artistiek gebied zijn voor het grijpen. — Een weekblad dat een geheel eigen plaats inneemt.

Niet wat wij zeggen, maar wat anderen zeggen
over het
TIJDSCHRIFT VOOR R. K. OUDERS EN OPVOEDERS

Uit de Pers:
„Wat een schat van Roomsche opvoedkunde ligt er in deze bladzijden. Wat zou 't toch 'n zegen zijn, als dit tijdschrift in *ieder* Roomsch gezin eens doordrong en als vader en moeder samen 't geregeld lazen!''
„Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift.''
„Zoo komt iedere veertien dagen, dit eenvoudige tijdschrift, met z'n vollen inhoud van paedagogische besprekingen, inlichtingen geven aan ouders en opvoeders. Door zijn echt practische artikelen van priesters, geneesheeren, onderwijzers, zal er nauw contact tot stand komen, tusschen school en huisgezin.''
Het tijdschrift werd gezegend en openlijk aanbevolen namens Z.H. den Paus, Kardinalen en Bisschoppen.
Het tijdschrift is uitsluitend bestemd voor volwassenen, telt religieuse paedagogische, medische, juridische en bibliografische rubrieken en kost per jaar f 5,45, plus 50 ct. porto.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Die Deutsche Familie
Monatschrift mit Bildern.

Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten, wetenswaardig allerlei, en *Blätter fur, Kleid und Heimkultur,* Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund. Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG
Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

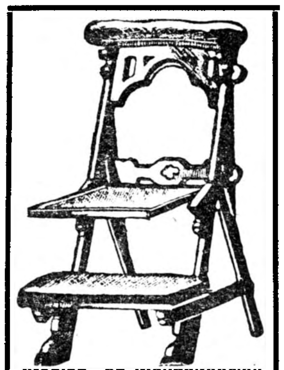

Stoelen- en Meubelfabriek
Fa A. Tret, Oirschot N.Br.
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

N V. ,,Jacobine-Hollandia''
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn, Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

HELDER WASCHGOED.
Jac J. van Leuven
Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting
„DE NIJVERHEID"
Amsterdamschevaart 26-28 28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten.

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.
Grossierderij ,,DE NIJVERHEID'' in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS **Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT** EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

DER HL. FRANZ XAVER
der Apostel Indiens und Japans
von
F. F. MAURER,
Priester des Apostolischen Vikariates Dänemark
VIII und 317 Seiten 8°. Preis gebdn. in Leinen M. 5,50.

Der scharfe Schnitt zwischen historischer Wahrheit und legendärur Ueberrankung tut dem Bilde des hl. Franz keinen Eintrag. Im Gegenteil, das Bild hebt sich leuchtender, deutlicher hervor: Franz erstrahlt in wunderbarem Kolorit und steht uns gleichwohl menschlich überaus nahe. Seine ganze Grösse, sein Leben in Gott, sein Wirken aus Gott und für Gott ist hier mit einer Hingabe und Meisterschaft gezeichnet, dass der Leser den „grossen Vater'' bald tief im Herzen trägt und ihn mit wachsender Bewunderung auf seinen Missionsfahrten begleitet.

Bonifacius Druckerei, Paderborn (Deutschl.)
Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Pereboom's Knippatronen
worden naar uw lichaamsvorm gemaakt van sterk papier en uit elk modeblad; vraagt maattabel en prijsopgave.
Opleiding voor Coupeuse.
Rozengracht 236, AMSTERDAM.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R K Instellingen.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

FOX
FILMS
DE BESTE

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

Beknopt Latijnsch-Nederlandsch Woordenboek

door

Dr. F. MULLER Jzn
Hoogleeraar a. d. Rijksuniversiteit te Leiden

en

Dr. E. H. RENKEMA
Rector v. h. 's-Gravenhaagsch Christelijk Gymnasium

Prijs, gebonden . . . . f 5,90

In de etymologische inleidingen is alleen gegeven wat op de den leerling bekende talen betrekking heeft. Van beteekenissen en voorbeelden is slechts opgenomen van wat illustratie of als bijzonder geval der gegeven woordgeschiedenis noodig scheen. De typografische indeeling is zoo, dat de hoofdbeteekenissen steeds op een nieuwen regel beginnen, wat den leerling in staat stelt zich snel te oriënteeren. De prijs van het woordenboek — ruim 1000 blz. tellend op het formaat onzer Woordenboeken Nieuwe Talen — is zeer laag gesteld.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

DE DEUGD VOOR IEDEREEN

door

JAC. J. ZEY S.J.

Tweede druk. 384 pag.

Prijs f 0.90. — Gecartonneerd f 1.20.
Gebonden in linnen f 1.65.

DE RESIDENTIEBODE: Wie werkelijk de deugd wil, zal in dit werk van Pater Zey een uitmuntenden gids vinden en een krachtigen steun tegen de velerlei verlokking.

MAANDSCHRIFT v. d. LEDEN DER IIIe ORDE: ..... 't Is onderhoudend, dikwijls lachend spreekt 't over wat een mensch beter en gelukkiger kan maken.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

J. J. Romen & Zonen, Roermond

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. Jansstr. 5a, Tel. 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.
Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Vraagt U allen eens prijsopgaaf van
Nijhof's Ochtendvoer
FABRIEK TE APELDOORN.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 4 | 15 FEBRUARI 1929 | 17½ cent

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Fransch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . . Duitsch
Tooneel . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Engelsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Duitsch, Engelsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

STEMPELBANDEN
voor Boekzaal 1929 zijn reeds lang
UITVERKOCHT
Men gelieve ze niet meer te bestellen

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
TILBURG

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND — DE HOOP
NAARDEN — BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 — Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a — TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 — NIJMEGEN — Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Bij:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Koopt bij onze Adverteerders.

Peter Baron,

* De vierde September.

Een spannende avonturenroman met een totaal onverwachte ontknooping.
De Nieuwe Eeuw.

Een Scotland-Yard-roman is het en de verslinders van detective-verhalen zullen er van smullen.
De Gooi- en Eemlander.

Een vlot geschreven uitbeelding van karakters, met een verrassende ontknooping.
De Zuid-Limburger.

'n Griezelige en zeer spannende geschiedenis, die met een geweldig knaleffect eindigt...
Het Centrum.

Een spannende roman.
De Gelderlander.

Een detective-roman van de bovenste plank, een boek om in één adem uit te lezen.
De Stad Oss.

Theo von Blankensee,

Het raadsel van den hazepoot.

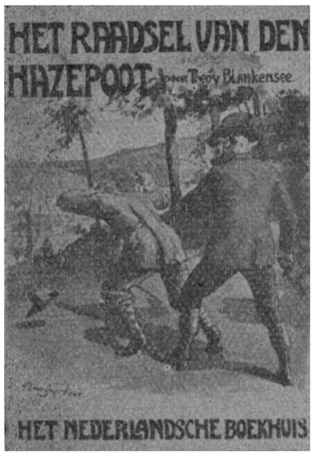

Een heel mooi detective-verhaal, dat men in één adem wil uitlezen. Vernuftig opgevat. Onverwachte ontknooping. Met al onze gissingen loopen we verkeerd, de schrijver is ons overal te slim!
Het Vlaamsch Heelal.

Men raakt verstrikt in tallooze onontwarbare raadsels. Goede amusementslectuur.
De Standaard (Brussel).

Een niet kwaad in elkaar gezette roman van misdadigers, die op merkwaardige wijze worden ontmaskerd.
De Nieuwe Eeuw.

Schrander in elkaar gezet.
Geldersch Volksblad.

De schrijver verstaat de kunst zijn verhaal boeiend te maken door de bonte afwisseling der avonturen....
Gazet van Antwerpen.

Een schrander opgebouwd, goed uit gewerkt verhaal.
De Gooi- en Eemlander.

Duitsche politiegeschiedenis, die door een Engelsch detective wordt opgehelderd. Wel aardig in elkaar gezet met verrassende oplossing, reislectuur.
Het Centrum.

Nachtmerrie-abonné's moeten het maar niet tegen bedtijd lezen.
De Volkskrant.

Henri Cauvain,

De rosse bandiet.

Voor degenen, die niet tegen griezelen opzien, kunnen we dit boek, dat men in één adem uitleest, als onschuldige ontspanningslectuur gaarne aanbevelen.
Nieuwe Dordtsche Courant.

Men vindt hier van alles, waar men van rilt, wat de harteklop doet versnellen...
Het Volk (Gent).

Aanbevolen voor hen, die een paar uurtjes willen griezelen.
De Tijd.

Voor wie geen last heeft van kwade droomen is het een spannend romantisch verhaal...
De Telegraaf.

Nier gevaarlijke ontspanningslectuur....
Het Nederlandsche Boekhuis geeft meer dergelijke lectuur uit, wat een weldaad is voor ons lezend publiek.
Utr. Prov. en Stedel. Dagblad.

G. K. Chesterton,

* De krankzinnige rechter in de club van zonderlinge zakenlui

Eenigszins in het genre van den detective-roman, maar toch een geheel nieuwen en oorspronkelijken opzet is dit fijn geschreven en doordacht boek, vol humor en satyre op onze maatschappij, dat ook literair hoogstaat.
De Nieuwe Eeuw.

Men kan dit boek niet lezen, zonder telkens in een schaterlach uit te barsten.
De Gooi- en Eemlander.

Fijne Engelsche humor en schitterende paradoxen.
De Zuid-Limburger.

(*Wordt vervolgd op blz. 6.*)

Luister even

Wij zijn speciaal ingericht en beschikken over vakkundig personeel hetwelk onder voortdurend persoonlijk toezicht van den eigen naar werkt. Zoodoende kunnen wij U alle waarborgen geven voor een inderdaad goede behandeling aan uw wasch. Altijd op tijd. Geen vermissingen. Zendt ons een kaartje en wij komen.

Stoomwasscherij
„HELDER"
Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn-tabletten 60 ct
Laxeer-tabletten 60 ct
Zenuw-tabletten 75 ct
Staal-tabletten 90 ct
Maag-tabletten 75 ct
BIJ APOTH. EN DROGISTEN.

OP DEN DUUR bevalt van alle Hollandsche ontspanningsbladen
HET AMUSANTE WEEKBLAD
TOCH HET BESTE
Abonnementsprijs f 2.85 per halfjaar franco p. post.
Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

W. Pelser Schoenen
Telef. 759 — Bisschop Hamerstraat 1
Kousen in bijpassende kleuren.

De voorraad GEBONDEN exemplaren van den 2den druk van Dr. H. W. E. Moller:
Beknopte Geschiedenis der Nederlandse Letterkunde
is totaal UITVERKOCHT.
INGENAAIDE exemplaren zijn nog in zeer beperkte mate voorhanden.
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS - TILBURG

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK

N.V. STEENKOLEN-GROOTHANDEL
— VENLO —
LEVERING VAN
Steenkolen - Anthracietkolen - Mijncokes

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming
„BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

VENGE
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

Vraagt U allen eens prijsopgaaf van
Nijhof's Ochtendvoer
FABRIEK TE APELDOORN.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

FRANSCH.

A. Forbes, **5224.**
MARGARET SINCLAIR. Vertaald uit het Engelsch door A. Declêae. *P. Lethielleux, Paris* 6, 1928. (19×12) 149 blz. ing. Ffr. 7.—.

Men kent de figuur van Margaret Sinclair: het Schotse fabrieksmeisje, dat zoozeer het Katholicisme in haar hart beleefde, dat zij met Paulus zeggen kon: „Ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij." Een zuster dus van de Luikse Maggy Lekeux.
Het boekje van A. Forbes moet men weinig geslaagd noemen. Het is in den trant van: „Ziehier enkele kleine souvenirs die ons een blik gunnen in de tedere en liefhebbende ziel van dit kleine arbeidstertje, dat enz." Een aaneenschakeling dus van anecdoten, biezonderheidjes en gewone dingen, zonder dat de geestelike achtergrond van haar leven zichtbaar wordt gemaakt *in* het werk. Die moet men zelf opdiepen uit de in chronologiese volgorde megedeelde gegevens.
In dit kijkspel wordt Margaret Sinclair dus tot de aarde neergehaald, inplaats dat haar leven opgeheven wordt in de hoge stroom van Liefde tot de Eucharistie, die het wezenlike van haar leven en ook van haar betekenis is.
Nee, dan hebben we met heel wat meer ontroering het boek van Pater Lekeux over Maggie gelezen, waarin een leven, dat zoo treffend gelijkt op dat van Margaret Sinclair, veel reëler en overtuigender en dus boeiender werd gegeven. Daar kreeg men een inzicht in de levende stroom van liefde en genade, waarop heel het leven van dit meisje dreef, daar kreeg men dus ook het navolgbare en vooral datgene, wat den lezer in het hart raakt: fel en genadeloos.
Het enige dat belangrijk is in dit boek van Forbes is een enkel gezegde van Margaret Sinclair zelf. En daarom is dit boek, zoolang er geen beter bekend is, het lezen toch wel waard.

Ton Kerssemakers.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Henri Bergson, **5225.**
INLEIDING TOT DE METAPHYSICA. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1928. (19.5×13) 97 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Deze Nederlandsche bewerking brengt de primeur van een samenvatting van Bergson's principeen en methode, die in de oorspronkelijke taal nog slechts als tijdschriftartikel is verschenen. Men kan ze beschouwen als het geestelijk testament van den denker, die aan 't einde van zijn levensweg de hoofdgedachten van zijn wijsgeerige werken nog eens kort heeft willen formuleeren, en dit gedaan heeft op zijn eigen, uiterst aantrekkelijke wijze. Nieuwe gezichtspunten zal men hier niet aantreffen. Wel worden verschillende, reeds van vroeger bekende opvattingen van den wijsgeer hier verduidelijkt. De vertaling is wel nauwlettend verzorgd, maar geeft de soepelheid van Bergson's stijl slechts zeer onvolkomen weer. De Nederlandsche bewerking van diens *Evolution créatrice* door Mr. W. de Marez Oyens lijkt ons in dit opzicht beter geslaagd.

Dr. Ferd. Sassen.

R. A. D. Cort van der Linden, **5226.**
PHILOSOPHIE VAN KUNST EN MUZIEK. *Mouton & Co., Den Haag,* 1928. (23×14.5) 159 blz. ing. f 2.50.

De titel van dit boek is eenigszins misleidend, want wat daarin over Kunst en Muziek handelt, is bij elkaar niet zoo erg veel. De heer Cort van der Linden bespreekt meer algemeene filosofische kwesties, zelfs in de hoofdstukken die speciaal aan de muziek gewijd zijn. Een aesthetica is dit werk dan ook hoegenaamd niet, noch een streng-filosofische kunstbeschouwing zooals Schopenhauer ons die gaf, noch een synthetische muziekcritiek gelijk Nietzsche ons schonk, noch een ethische kunstleer als die waarmede Maritain ons begiftigde.
Het is wél: een heel geleerd lijkend relaas, waarmede de filosoof mogelijk wel, de practische musicus echter evenmin als de historicus vrede heeft. Voor de morfologie der muziekgeschiedenis kan men nog beter bij Spengler terecht, daar de schrijver van het onderhavige boek al te licht over vele historische kwesties heenstapt. Verreweg het beste is het slothoofdstuk over „Toekomstmuziek", dat het oorspronkelijkst is, en waarin er behartenswaardige opmerkingen gemaakt worden over het actueele teveel aan muziek, en de zedelijke minderwaardigheid daarvan op het oogenblik.

Lou Lichtveld.

Dr. C. Meuleman, **5227.**
Jacqueline Lamers-Hoogveld,
VAN KNOP TOT BLOESEM, Geïllustreerd. *J. J. Romen & Zonen, Roermond,* 1928. 276 blz. (20×15) ing. f 3.90, geb. f 4.60.

Onder de boeken over huwelijksleven, zwangerschap, zuigelingenverpleeging neemt dit populair geschreven boek een eerste plaats in. Want uit samenwerking van een vrouwenarts en een moeder geboren, wordt ons hier geboden een werk, dat steunt op wijze en langjarige ervaring en het boezemt vanaf de eerste tot de laatste blz. algeheel vertrouwen in.
Dr. Meuleman, die medische raadgevingen geeft, wijdt in z'n boek een apart hoofdstuk aan het huwelijk, waarvan hij hoofd- en nevendoel klaar omlijnt aan de hand van canon 103 van den codex. Alles wat in de moderne begrippen strijdig is met deze canon acht hij terecht voor den katholiek ontoelaatbaar en verwerpelijk. Dat hierom zoowel de leer van Maria Stopes als het malthusianisme als praktijk valt behoeft geen nader betoog. Daarna volgen een reeks practische weken over de gedragingen der moeder tijdens de zwangerschap en de medische opvoeding van zuigeling tot kleuter.
Mevrouw Lamers neemt dan de taak over en schrijft over de geestelijke leiding van het kind. Terecht zegt ze, dat de opvoeder moet rekening houden met honderd en een omstandigheid.

Vooreerst met het karakter van het kind en de moeder, dan van den vader en de overige gezinsleden tot het personeel toe. Doch de moeder komt in de ingewikkelde stroomingen de taak van leidster toe en hoe zij zich daarvan kwijten moet uitnemend aangegeven. Voor meisjes met huwelijksplannen, voor moeders van een gelukkig gezin is dit boek een vraagbaak, welke men zelden vergeefs zal raadplegen.

Dr. H. v.d. Mark.

Dr. J. M. Rombouts, 5228.
SEXUALITEIT NATUUR EN CULTUUR. *A. E. Kluwer, Deventer,* 1928. (20 × 13.5) 139 blz.

Dit boek is een philosophisch-materialistische beschouwing over de sexualiteit in 't menschelijk leven en alles wat daaruit voortvloeit. Geheel de redeneering en uitleg staat buiten iederen positieven godsdienst, buiten iedere zedeleer en daarom komt de schrijver tot zijn vreemde conclusies, die nergens duidelijk geformuleerd kunnen worden. Ons dunkt, dat 't boek meer zal kunnen bijdragen tot een zuiver zich uitleven, hetgeen de schrijver toch ook veroordeelt, dan tot beperking van de treurige excessen van 't sexueele leven.

v. L.

FRANSCH.

P. Méline, 5229.
MORALE FAMILIALE. *Bloud & Gay, Paris,* 1928. (18.5 × 12) 192 blz. ing. Ffr. 10.—.

Dit boek behandelt de katholieke zedeleer en haar verhoudingen tot huwelijk en huisgezin. Over 't karakter van onze zedeleer zegt het met nadruk in 't begin dat 't, helaas, een tamelijk algemeene dwaling is, te meenen, dat de Kerk in zake de zedeleer haar willekeurige eischen heeft. De katholieke zedeleer is op ieder punt de leer, die met 't verstand in volle overeenstemming is. En Christus kwam zijn bovennatuurlijk leven daarmee verbinden, zonder iets van 't natuurlijke te verminderen. De natuurlijke zedeleer werd door de openbaring duidelijker, kreeg sterker motieven ter naleving, maar is in volle harmonie met de theologische zedeleer. In tien hoofdstukken heeft hij de stof verdeeld. In hoofdstuk twee begint de bespreking over maatschappij, familie en huwelijk. Familie en huwelijk eischen steeds de onontbindbaarheid van den huwelijksband: daarenboven is het huwelijk tot sacrament verheven. In hoofdstuk vier, vijf en zes worden de wederzijdsche plichten der gehuwden besproken: vereenigd leven, kinderen voortbrengen, en goed de kinderen opvoeden. In hoofdstuk acht zijn de plichten aangegeven van kinderen tegenover hun ouders. Het slothoofdstuk behandelt in 't kort de godsdienst in 't huisgezin, de katholieke opvattingen, die daar moeten heerschen. Daarop volgen nog een paar bladzijden literatuur. Als dit boekje eens eenvoudig in 't Nederlandsch zou worden bewerkt en onder de eenvoudige menschen werd verspreid, zou 't zeker wat duidelijker begrippen over 't huwelijksleven daar brengen.

P. van Luyk, S.J.

DUITSCH.

Dr. Karl Dallinger, 5230.
ÜBER DEN ZUSAMMENHANG ZWISCHEN DER ENTWICKLUNG DES ICHBEWUSTSEINS UND DEM KINDLICHEN ZEICHNEN. *Hermann Beyer & Söhne, Langensalza,* 1928. (21.5 × 14) 119 blz. ing. M. 2.60.

Dr. Dallinger gaat bij het kind de ontwikkeling na van het ik-bewustzijn eenerzijds en van het teekenen anderzijds. Tusschen beide constateert hij een zekere parallelisme.
Een heel verdienstelijk werkje! Jammer is het, dat het aantal kinderen, door Dr. Dallinger als proefpersonen gebruikt, niet zeer groot is. Een tweede onderzoek over hetzelfde thema is daarom gewenscht.
Dr. Dallinger geeft ook een praktische toepassing van zijn onderzoek. Hij mengt zich nl. in den strijd, dien Kerschensteiner en Meumann leverden op het terrein van het teeken-onderwijs. Kerschensteiner is voorstander van „Gesamtaufgaben", Meumann van „Partialaufgaben". Dallinger kiest een middenweg.

Dr. Jac. van Dael.

Dr. Erwin Müller, 5231.
PSYCHOLOGIE DES DEUTSCHEN VOLKSMÄRCHENS. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1928. (25 × 16) XII-160 blz. ing. M 5.—.

Het eerste deel handelt over de psychologische analyse van het sprookje en kan beschouwd worden als een aanvulling van hetgeen hieromtrent aangetroffen wordt in Dr. Karl Bühler's: *Die geistige Entwicklung des Kindes.*
In het tweede deel worden de paedagogische konsekwenties ontwikkeld, die uit de theorie van deel I voortvloeien.
Het is den auteur niet gelukt, het heele sprookjesprobleem tot een definitieve oplossing te brengen. Dat neemt echter niet weg, dat zijn werk heel verdienstelijk is. — Wie zich op de hoogte wil stellen met de theorieën over de sprookjes, over de eigenaardigheden van den sprookjes-leeftijd, enz., dient dit werk te lezen.
De auteur had beter gedaan met als titel te kiezen: *Psychologie des Volksmärchens;* want over de eigenaardigheden der specifiek Duitsche sprookjes wordt bitter weinig gezegd.

Dr. Jac. van Dael.

Dr. Otto Turmlirz, 5232.
PROBLEME DER CHARAKTEROLOGIE. *Hermann Beyer & Söhne, Langensalza,* 1928. (21.5 × 14) 69 blz. ing. M. 1.70.

Turmlirz bespreekt en becritiseert in dit boek den arbeid van haast alle moderne karakterologen: Spranger, Klages, Utitz, Adler, Ewald, e.a. Een eigen karakterologie geeft hij evenwel niet. Wel oppert hij de meening, dat het grondprincipe van iedere karakterologie moet zijn: de verhouding van ik tot wereld.

Dr. Jac. van Dael.

Peter Wust, 5233.
DIE DIALEKTIK DES GEISTES. *Dr. Benno Filser, Augsburg,* 1928. (25.5 × 17) XVI-752 blz. ing. M. 25.—, geb. M. 28.—.

Het verschijnen van dit boek is een gebeurtenis van zeldzame belangrijkheid. Het is een van de best doorrijpte vruchten van het Thomistisch denken van de laatste halve eeuw. Nog nooit is zoo volledig en in ieder onderdeel van de wijsbegeerte rekening gehouden met de probleemstellingen van het moderne denken, en het stand-

punt van de theïstische metaphysiek en het critisch realisme daartegenover zoo zuiver verantwoord. Wat meer is: de dialectische opgang, hier beschreven, is de eigen levensgang van den schrijver tot het inzicht in de wijsgeerige waarheid. Alle problemen zijn hier zelf doorleefd en met geheel uitzonderlijken metaphysischen diepgang tot oplossing gebracht. Alle schoolschheid is aan dit boek vreemd. De overtuigingen van den schrijver geven dan ook den indruk van volkomen eerlijkheid. Vrij van elke richting en partij, kon hij in allen waardeeren, wat zij tot de waarheid hebben bijgedragen. Zijn dialectiek is ook geheel vruchtbaar, omdat al 't overbodige is vermeden. In den vorm ware wat meer zelfbeperking en grootere gestrengheid gewenscht. Wellicht is deze schrijver geroepen om de taak op zich te nemen, die voor eenige jaren aan Scheler werd toegedacht, nl. *de* wijsgeer te worden van het 20-eeuwsche Katholicisme. Na zulk een *machtig* werk is nog veel van hem te verwachten.

Dr. Ferd. Sassen.

ENGELSCH.

John B. Watson, 5234.
PSYCHOLOGICAL CARE OF INFANT AND CHILD. Geïllustreerd. *W. W. Norton & Comp., New-York,* 1928. (19.5×14) 195 blz. geb. $ 2.—.

Watson is de markante vertegenwoordiger van het Amerikaansche behaviarisme. In zijn bovengenoemd werk heeft hij de principen van dit psychologisch stelsel willen toepassen op de opvoeding.

Het is niet doenlijk, om hier een critiek op het behaviarisme te geven. Volstaan moge worden met te vermelden: 1e. dat vlg. Watson de opvoeding een zéér groote macht heeft en dat daarentegen aangeboren aanleg en neigingen slechts een zeer secundaire rol spelen in de ontwikkeling; 2e. dat vlg. Watson alle ontwikkeling tamelijk mechanisch verloopt. Het tweede punt is beslist onjuist.

Dr. Jac. van Dael.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Ina Boudier Bakker, 5235.
TWEE VOETEN. *P. N. van Kampen, Amsterdam,* 1928. (20×14) 105 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

'n Wonderlik-teer boekje, waarmee de schrijfster in haar liefde betrekt, al die moede vrouwen, die als stralende jonge bruid 't huwelik zijn ingegaan met 'n hart vol liefde en dapperheid, wier bloei langzaam verflenst door de stijgende zorgen van 'n groot gezin, naast 'n ijdele, prikkelbare man in werkelikheid miskend, maar die met haar liefde blijft omkoesteren de kinderen, die, opgenomen in 't roezige leven, haar heldhartigheid niet zien. Behalve wellicht, zoals hier, 'n kind dat ver weg trok en op 'n afstand beter leerde begrijpen.

De hoofdpersoon is Greta, zo'n zorgenvrouwtje, getrouwd met 'n mislukt pianoleraar. In haar geestesleven nemen haar voeten, eens twee mooie voetjes, haar eenige ijdelheid, 'n voorname plaats in. Maar ook de voeten van anderen. De veranderingen die haar voeten in de loop der jaren ondergaan, zijn als simbolen voor haar levensomstandigheden. Uiterst gevoelig, beluistert ze 't ritme der voeten van hen, die in haar bestaan 'n plaats innemen. Gaan die voeten in eendere maatgang met de hare, dan is er zielegemeenschap. Met verdriet merkt ze, dat de voeten van haar man en kinderen zich van haar verwijderen. Er was maar één paar, dat met 't hare gelijk kon opgaan, die van haar oudere neef Bartof. Tussen hun beiden was die volkomen harmonie, waardoor ze hem in haar hart trouw kon blijven tot z'n moeilik leven eindigde. Dat was 'n verhouding, zo boven elk zinnelik begeren uit, zo boven elke gedachte aan ontrouw om, dat ze wijding geeft aan deze levenstragedie. Al Greta's levenservaringen nemen als 't ware vorm aan in haar voeten en als ze gestorven is, stralen ze, door ouderdom en leed misvormd, 'n ongeziene wondere schoonheid uit.

We herhalen: 't is 'n boek, sober gehouden als de groote vrouw was, aan wie de wereld geen aureool waardig keurde, omdat zij die moest geven aan mensen als haar man, die 'n stralenkrans noodig hebben, om naast haar nog iets te lijken. Geen boek voor grove zielen.

— B — *Leo Fens.*

Josef Cohen, 5236.
PARIA. *De Klyne Librye, Edam,* 1928. (16×12) 68 blz. ing. f 0.70, geb. f 1.20.

't Veel-benutte tema, zeldzaam-knap uitgewerkt door deze auteur, die 't diepste wezen van 't Joodse ras heeft gepeild, altans van dat gedeelte, dat nieuwe instinkten erbij kreeg door zijn bestaan tussen anti-semitiese Westerlingen. 't Is de Jood, die zich z'n joodzijn schaamt, omdat 't 'm maakt tot paria, die zich 'n plaats wil bevechten tussen 't Goyiem, maar telkens moet ervaren, dat z'n eigen-aard anders is en zich niet laat aanpassen. Vader Goomans, 'n onogelik joodje, zwoegt, steelt zelfs, maar blijft onder de schande ongebroken in dat éène: z'n zoon Arnold te wringen tussen de christenmaatschappij, waar alleen carrière is te maken. Hij offert immer, hij offert z'n liefste kind aan de hardvochtige wereld, hij en z'n vrouw willen zichzelf wegsijferen en vragen van hem geen liefde terug, als 't 'm maar goed gaat. Van verre volgen ze z'n schitterende loopbaan, die bekroond wordt door 'n roemrijke aanstelling tot medies professor. In hem de ene zijde van 't joodse bestaan: de paria, die dóórzet en verliezende wint. De andere zijde belichaamd in Arnold: de doorzetter, de knappe kop, die de intenties zijner ouders volkomen begrijpt en eerbiedigt en toch veel van hen houdt. Hij verlochent z'n jodendom onder z'n vrienden, die immer vreemden blijven voor z'n gesloten aard. In de liefde tot Heleen, 't zelfbewuste, moderne meisje heeft hij 't sensuele van z'n ras. In de ontleding dezer verhouding toont Cohen 'n scherpe visie op de gecompliceerde naturen van 'n zekere categorie hedendaagse jonge mensen.

— C — *Leo Fens.*

Hedwig Courths Mahler, 5237.
RECHT OP GELUK. Vertaald uit het Duitsch door Ada van Arkel. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1928. (20×13) 216 blz. ing. f 1.90.

't Begint met een beeldschoone vrouw, een

talentloos artist, een knappe dochter, een rijken grootvader, een venijnige, natuurlijk leelijke, brieven achterhoudende tante, een gluiperigen ontvanger en een paar oude getrouwen als bedienden. Later komt er nog een graaf, nog wel een generaal, en een intelligente zeer met zich zelf ingenomen zoon, uit diens eerste geheime huwelijk, bij. Hieromheen de noodige sentimentaliteit, een tikje misdaad en als slot drie vreeselijk gelukkige huwelijken en een krankzinnige.
Tot overmaat van ramp, wordt er ook nog onbenullig over godsdienst gepraat,en zijn de gluiperige ontvanger en de venijnige tante natuurlijk fijn geloovig. Erg zoetelijk: de braven erg braaf en de boozen erg boos.
— B — *A. C. de B.*

Hedwig Courths Mahler, **5238.**
DOOR LIEFDE BEVRIJD. Vertaald uit het Duitsch door A. E. C. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1928. (20×13) 320 blz. ing. f 2.25.
Graaf Udo Plessen von Plessentin verleidt in Parijs Lilian. Hij schiet op een in haar gezelschap aangetroffen vroegeren minnaar, Clermont, wondt deze licht, doch meent hem gedood te hebben. Lilian versterkt hem in dien waan. De graaf keert naar Duitschland terug en wordt verschrikkelijk braaf. Een kind uit zijn eerste liefdesbetrekking wordt heimelijk bij hem gedeponeerd.
Natuurlijk komt er een jonge, arme, beeldschoone gouvernante op het slot en volgt een langdradig sentimenteel verhaal, hoe braaf graaf en gouvernante nu eigenlijk wel zijn en hoeveel ze nu wel van elkaar gaan houden, onder welk bedrijf de graaf eerst twee kinderen uit het water en later een vrouw uit een brand weet te redden.
Eindelijk verloven de graaf en Eva, de gouvernante, zich. De laatste gaat als kamenier spionneeren bij Lilian, die intusschen met Clermont is gehuwd. Hierna worden we vergast op eenige eer belachelijke dan hartstochtelijke beschrijvingen van de liefde, die deze laatsten elkaar toedragen en van de jaloersche buien van Clermont.
Lilian's bedrog wordt ontdekt evenals Eva's identiteit. Om zich te wreken wil Clermont Eva eenzelfde behandeling doen ondergaan, als Lilian van den graaf heeft ondervonden. Hiertoe wordt benut een snoode belager van Eva's onschuld. Dit mislukt en Clermont wordt krankzinnig.
Lilian neemt vergif in en schiet Clermont, om hem uit zijn lijden te helpen, drie kogels door het hoofd, waarop deze merkwaardige man nog kans ziet haar begrijpend aan te zien.
Eva en de graaf huwen, leggen bloemen op het graf der Clermonts en worden erg gelukkig. Commentaar overbodig.
De strekking, dat de grafelijke verleider de nobele man, zijn daad slechts een ongeluk en de verleide de booswicht is, zet de zaak wel wat al te veel op zijn hoofd.
— Bc — *A. C. de B.*

Ridgwell Cullum, **5239.**
BLOEDGELD. Vertaald uit het Engelsch door H. Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (21.5×15.5) 297 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Elvine van Blooren heeft toevalligerwijze een schuilplaats van veedieven ontdekt en berooid als zij is, wil zij den prijs van 20.000 dollars bezitten die als belooning is uitgeloofd voor wie dienaangaande inlichtingen kan verstrekken. Haar man wil dat „bloedgeld" niet bezitten en als hij, geprest door zijn vrouw toch de inlichtingen verstrekt komt hij om bij de strafexpeditie tegen de dieven ondernomen.
De schitterende weduwe vestigt zich elders en wordt de vrouw van den tweelingsbroeder van een der opgeknoopte veedieven. — Als de waarheid aan het licht komt, ontstaat er een geweldig conflict tusschen man en vrouw, dat de laatste door haar opofferende dood tot een mooie oplossing brengt.
Een boek met spannende conflicten, maar dat door zijn sentimentaliteitsmoraal toch weinig bevredigt. Betere soort wilde-west lectuur.
— B — *C. R. Vullings.*

E. M. Dell, **5240.**
HET ONUITSPREKELIJK GETAL. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1928. (20×14) 298 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
De verklaring van dezen titel vinden we in een aanhaling van Pythagoras. „Er is één onuitgesprekelijk getal en dat is de liefde."
Overigens het gewone recept: een gelukkig huwelijk na veel wederwaardigheden.
Een in weelde opgevoed meisje komt na den zelfmoord van haar vader, een bankroetier, zonder eenig middel van bestaan. Zij wijst alle hulp af en wil voor zich zelf gaan zorgen. Nadat haar dit als gouvernante, tooneelspeelster en dienstbode vrijwel mislukt is, komt zij tot de ontdekking dat zij op een tot nu toe door haar versmaden jongen man verliefd is. Als slot een gelukkig huwelijk in het vooruitzicht.
De opzet van het boek, het meisje dat zich kordaat en eerlijk door het leven wil slaan, is goed, hoewel de ondervingen door haar als gouvernante en actrice opgedaan, niet bepaald van onschuldigen aard zijn.
Hier en daar wordt nog een weinig aan geloof gedaan, doch 't is slechts een dun vernisje. Het verhaal, hoewel eens wat gerekt, is onderhoudend geschreven.
— C — *A. C. de. B.*

Johan Fabricius, **5241.**
CHARLOTTE'S GROOTE REIS. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1928. (21.5×15) 462 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.
Het is een grote reis, die Charlotte gaat ondernemen, uiterlik groot en innerlik.
Door overspanning tengevolge van lesgeven en studie voor middelbaar examen, is ze er toe gekomen op reis te gaan en haar kleine beurs was net voldoende, om dit per vrachtboot te doen, die de route Vigo-Xeuta-Messina-Palermo-Napels-Livorno-Genua en terug zal volgen, maar door extra ladingen dit plan wijzigt en van Ceuta naar Alexandrie en Piraeus gaat. Zoo zijn al haar prachtig aangelegde cahiers over de plaatsen, die ze zal bezoeken nutteloos geworden en leert ze met eigen ogen en niet door boeken-oog te zien. Daardoor krijgt de reisbeschrijving iets fris, iets origineels. Charlotte ziet dingen, die de „toerist" niet ziet, ondergaat schoonheden, die de Baedecker niet aangeeft.
Natuurlik ontbreken de nodige liefdesavonturen

niet. Ze is enige passagierster op de boot en het gegichel van de vriendinnen bij het afscheid dat Charlotte moet schrijven, zo gauw er „wat aan de hand is", blijkt werkelik niet zo vreemd. Iets gebeuren moet er, ernstig of niet ernstig gemeend. En zo zien we Charlotte zich langzaam uit haar cocon van onderwijzeres-met-hart-en-ziel, maar ook niet méér dan dat, ontpoppen tot meisje en vrouw. En kunnen we haar met een gerust hart aan den arm van haar stuurman verlaten.
Er is één bezwaar tegen dit boek, en dat is het z.g. diepe-gedachten-ten-beste-geven over hogere onderwerpen, die door oppervlakkigheid er helemaal naast zijn. Zo b.v. dat alleen de jeugd een held kan bewonderen; dat een katoliek naar de kerk gaat, om er goud en zilver te zien; dat een man zonder jeugdzonden niet deugt, etc. etc.
Dit, gevoegd bij de dikwels kwasi-luchtige toon, waar het dergelike onderwerpen betreft, maken dit bezwaar van soms ernstigen aard.
— C — *Ton Kerssemakers.*

Jackson Gregory, 5242.
HET VERBORGEN GOUD. Vertaald uit het Engelsch door L. van Son. *J. Philip Kruseman, Den Haag*, 1928. (21×15.5) 359 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Mack King is op zoek naar een verborgen goudschat door vroegere delvers achtergelaten. Een troep gewetenlooze schurken zijn er ook op uit, om het verborgen goud te vinden en het wordt een spannende strijd in de onherbergzame oorden der Californische bergen. In het verhaal is ingevlochten het romantische huwelijk van King met het in weelde opgevoede kind van z'n compagnon: dat te midden der wilde natuur-elementen zich ontwikkelt tot een moedige jonge vrouw, een echte afstammeling van het onverschrokken pioniersgeslacht, en die daar ook haar man leert begrijpen. Een eigenaardig verhaal, van grootsche natuur en gemeene menschen: kracht-naturen en kromgegroeide beschavingsproducten. Spanning genoeg en voor den liefhebber van het Wild-West-genre kost naar zijn smaak.
— B — *C. R. Vullings.*

Jackson Gregory, 5243.
HET MEISJE VAN DE BERGEN. Vertaald uit het Engelsch door L. van Son. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (21×15.5) 320 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Martin Willoughby wordt toevalligerwijze vermoord door een zekeren Phil Conroy, en Bab Gale een echt natuurkind wordt van den moord verdacht. Zij vlucht in de bergen, waar zij achtervolgd wordt door een weinig scrupuleuzen deputy-sheriff, die geheel en al op de hand is van Phil Conroy.
Bob weet aan haar belagers te ontkomen dank de hulp van een jongen goudzoeker, aan wie ze ten slotte haar hand biedt. Bob is een type, die alleen thuis is in Gods vrije natuur, van conventie en beschaving niets weet en het in hare argeloosheid den jongen goudzoeker wel lastig maakt, om gentleman te blijven.
Het geheel verheft zich niet boven de gewone soort spoorweg-lectuur.
— B — *C. R. Vullings.*

Mr. & Mrs. Haldeman-Julius, 5244.
EEN ONVRUCHTBAAR LEVEN. Vertaald uit het Engelsch door J. Arenberg. *Ontwikkelnig, Amsterdam,* 1928. (20.5×14) 157 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.
Er zijn veel boeken van een „onverbiddelijke logica", dit boek is van een „onverbiddelijke psychologie."
De harde worsteling, én met spieren én met hersens tegen de materie, in casu den woesten prairiegrond van de nog onontgonnen Kansas-Staat, heeft Martin Walde, het type van den Amerikaanschen „voortrekker", ook gemaakt tot het type van den rationalist-materialist.
Liefde, poëzie en kunst hadden een kans gehad in zijn leven, als de jongere Rose (het nichtje) er eerder geweest was dan de uit practische zakelijkheid aangezochte oudere Rose (het meisje, dat zijn vrouw werd).
Nu echter is het te laat en volgt onafwendbaar de tragedie van een in haar edelste gevoelens verongelijkte, wreed vertrapte echtgenoote en moeder, en van een zoon, die het slaken zijner geestelijke boeien met den dood bekoopt, maar bovenal van Martin's einde, dat het einde is van een „animal rationale" „een redelijk dier", zonder meer.
In den slotzin van dit meesterlijk geschreven boek, vat Rose heel den inhoud samen, als ze denkt: „Martin's leven was als een handvol stof, geworpen in Gods aangezicht, en door den wind weer teruggeblazen naar den grond."
— Bc — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Carla van Lidt de Jeude, 5245.
DOCHTERS. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928. Nieuwe Romans. (19×12.5) 198 blz. ing. f 2.75.
De wijze waarop de auteur dit allerminst-nieuwe gegeven, te omschrijven als „het hoogste recht" (de kinderen hebben 't) heeft verwerkt, is 'n weldadige verrassing. Waar de literatuur, die 't moderne leven in vormen tracht te vangen, eensdeels skepties, cynies staat tegenover de verwording, anderdeels elke verantwoordelikheid afwijst in de verhouding der geslachten, daar is *Dochters* 'n dapper getuigenis, gemotiveerd door 'n „statistiek", zo men wil, over drie geslachten van vrouwen, die ieder 'n fase vertegenwoordigen in de snelle ontwikkelingsgang der laatste halve eeuw. De grootmoeder duldde; haar dochter schudt opstandig 't juk van zich af en gaat als intellektuele, vrije vrouw haar eigen weg. De jongste kleindochter, die zelf heeft geleden onder de wanverhouding harer ouders, geeft 'n getrouwde man met kinderen op, omdat hij kinderen heeft. Zij is de énige, die haar grote vrijheid van modern meisje goed verdragen kan en bukt voor de verantwoordelikheid.
Niet 't genot, maar de plicht regele onze daden, zo eist ze, ook en vooral van zichzelve en haar praktijk is heldhaftig, omdat zij 't zwaarste offer van allen moet brengen. Dit boek is 'n beelding van schrijnend leed: leed in ouders, die elkaar niet verstaan of waarvan de een lijdt om de ander, maar wier bevochten „vrijheid" 'n troosteloos leeg meebrengt; leed, vooral in kinderen, die gedoemd zijn alleen op te groeien voor 't moeilike leven, die door hun ouders niet verstaan worden, wier zielenood in hun vragen niet wordt gehoord. Bij al 't verrassend-oprechte in de houding van deze schrijfster missen we toch 't bovennatuurlik motief voor de onverbrekelik-

heid der huwelikstrouw, waarom dit boek geen kost is voor onrijpe lezers.
— Bc — *Leo Fens.*

Harriet Lummis-Smith, 5246.
POLLY-ANNA'S ORANJEBLOESEMS. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. P. Kapteyn-Schröder, *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1928. (21.5 × 16) 173 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een boek, vol levensblijheid, beheerscht door de eene groote gedachte: het spel van blijheid spelen onder alle omstandigheden; steeds de dingen van de zonnige kant bekijken en alle moedeloosheid verdrijven, door een krachtig, alles verwinnend optimisme. En Polly-Anna, die het spel reeds vroeg, in haar aan vreugde arme jeugd geleerd heeft van haar vader, houdt haar schat niet alleen voor zich, maar leert het allen, die in moeilijkheden zijn. En ze heeft succes. De verhouding tusschen Judith en haar echtgenoot wordt veel beter, nu beiden ook eens wat meer oog hebben voor elkaars goede hoedanigheden en de jonge Gladys weet het spel zoo goed te spelen, dat ze vol opoffering nog glimlachen kan, als een ernstig ongeluk haar getroffen heeft.
Er zijn vele mooie passages in dit boek, die de herinnering waard zijn, vooral in sombere oogenblikken.
— B — *L.R.*

Jo Manders, 5247.
WILDE VOGELS. *W. de Haan, Utrecht,* 1928. (21.5 × 16) 298 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

De weduwnaar Van Tol weet den weg tot het hart van zijn voor het meerendeel meerderjarige kinderen niet te vinden, zoodat de verhouding in huis te wenschen overlaat.
Als hij een tweede huwelijk aangaat, gaan zijn kinderen voor eenigen tijd met eenige kenissen naar Ameland.
Zij komen daar in aanraking met een vrijgevochten bende kampeerende artistiekelingen, de Vermeer's en consorten, die hen inpalmen, zoodat het op het eind wemelt van verlovingen, aangegaan zonder voorkennis der ouders.
Aan het slot zegeviert de degelijkheid der Van Tol's en komt, mede door het optreden der eerst gesmade stiefmoeder, alles wonder boven wonder zonder ongelukken, in orde.
Het verhaal is opgewekt en vlot geschreven; hier en daar wat overdreven. Hoewel meermalen het verkeerde van sommige opvattingen en feiten wordt aangetoond, was toch een meer uitkomende afkeuring, b.v. van de onbehoorlijke houding der kinderen jegens de ouders, op haar plaats.
Met de kampeer-idylle en de vrije omgang tusschen jongens en meisjes kunnen wij niet dwepen, evenmin als met de weinige passages, waar godsdienst ter sprake komt.
Ofschoon vermoedelijk als jeugdlectuur bedoeld, voor jongeren ongeschikt. Ouderen zullen er zich eenige uren aangenaam mee kunnen bezighouden.
— B — *A. C. de B.*

Clarence E. Mulford, 5248.
DE GOUDKOORTS. Vertaald uit het Engelsch door T. E. H. v. d. Bovenkamp Jr. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1928. (10.5 × 14) 243 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een romantische schildering van het ruwe goud-delvers- en het cow-punchers leven. Twee oude prospectors (goudzoekers) ontdekken goud. 't Nabijzijnd stadje Box Elder stroomt leeg, de stad Cottonwood is gesticht.
Slechte elementen organiseeren zich en maken weldra de goudvalei, de stad en de heele omgeving onveilig. Moord en doodslag, roof en diefstal zijn niet van de lucht en de postkoets moet het voortdurend ontgelden. Op de B.-B. ranch, waar Dave Saunders, de leider is, heerscht orde en tucht en een strijd van list en geweld ontwikkelt zich tusschen de ordelievende bewoners en ongure individuen.
Een boeiend boek voor volwassenen, maar nog al ruw.
— B — *M.v.M.*

Martin Anderson Nexö, 5249.
DE FAMILIE FRANK. Vertaald uit het Duitsch door Cl. Bierfait. *Van Holkema en Warendorf, Amsterdam,* 1928. (22 × 16) 230 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Al weer zo'n naar boek van deze schrijver, die 't leven alleen van z'n lelike zelfkant bekijkt, die alleen, 't lelike de moeite waard vindt, om te beschrijven. 't Is alles vunzige kelderlucht. De geschiedenis van deze familie Frank is de illustratie van de meest lage hartstochten. Drankzucht, liederlikheid, vadsigheid, grof egoisme, hebzucht, leugenachtigheid, bijgeloof vormen de inhoud van dit boek. Geen enkele opwekkende gedachte, geen enkele verheffing.
— C — *Ed A. Serrarens.*

Emil Rasmussen, 5250.
ACHTER GOUDEN MUREN. Vertaald uit het Deensch door L. Thomson-Thomson. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928 (21 × 15) 270 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Dit werk (waarvan de roman die hier voor ons ligt het tweede deel vormt) is een produkt uit de oude en versleten naturalistiese school, en daarom slechts van literair-histories belang. Edoch, er is meer. En dat is, dat de geest van de schrijver, waaruit dit werk geboren is, geheel staat in het teken ener geraffineerde erotiek, waardoor niet alleen enkele losse passages maar ook een zeer belangrijk deel van de intrige in verregaande staat van verrotting verkeert.
Met een variant op hetgeen Roussau zei van zijn *Nouvelle Héloise* moet men (en dit met een grimmigen ernst) van *Achter gouden muren* zeggen: „La fille chaste, qui... osera lire... ce roman, est une fille perdue."
— D — *Ton Kerssemakers.*

Sax Rohmer, 5251.
DUISTERE MACHTEN. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. v. d. Bovenkamp Sr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (21 × 14) 227 blz. ing. f 1.50.

Antony Ferrara heeft het boek van Toth, het oudste en machtigste boek van de zwarte kunst in zijn bezit en benut het dankbaar ter volvoering van schurkenstreken. Het verhaal bevat een opeenvolging van de allersensationeelste avonturen, maar tevens zooveel bijgeloovigheden, zonderlinge en averechtsche denkbeelden, dat wij het toch niet kunnen aanbevelen. Ongezonde sensatie.
— Bc — *M. v. M.*

Berta Ruck, 5252.
DE DANS-STER. Vertaald uit het Engelsch door Elly Harting. *W. de. Haan, Utrecht,* 1928. (19.5×14) 274 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Niet alleen voor de heldin van dit boek als dans-ster is haar naam „Ripple" tekenend, maar deze is dit ook als haar eigennaam. Het frisse, onbedorven karakter van het meisje zet het hele boek in een klare sfeer, die het lezen ervan tot een genieting maakt.
Ripple, kind uit een verarmde familie, uiterst eenvoudig opgevoed, danst als ze 15 jaar is op een liefdadigheidsfeest en wordt daar „ontdekt" door een beroemde Russiese danseres, die haar op wil leiden in haar dansschool.
Stormen van verontwaardiging breken los, konvensie en trots strijden tegen de hartewens van het meisje. Eindelik heeft ze de toestemming van haar ouders veroverd en dan begint voor Ripple de harde oefenschool der danseresjes in Londen. Na twee jaar volgt haar optreden als onderdeeltje in een groot ballet, haar liefde voor Captain Victor en de mislukking daarvan.
Tot zij eindelik de beroemde dans-ster wordt, hetgeen voor in het boek en daarna, herhaalde malen wordt aangekondigd, zodat we — wanneer het toch zeer gelukkige einde vóór ons ligt — een enigszins onvoldaan gevoel krijgen van: „Was dat nu alles?","t gewone gevolg van langvoorziene en voorzegde grote gebeurlikheden, die den toets der „grootheid" niet kunnen doorstaan.
Het boek is goed vertaald, vlot en zonder pretensie en heeft de sfeer van het oorspronkelike boek behouden.
— B — *Ton Kerssemakers.*

O. Ruysch, 5253
CIRKELGANG. Geïllustreerd door W. Heskes. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1927. (20×14) 131 blz. geb. f 2.25.

'n „Boefje" van protestantsen huize, ofschoon dit boek allerminst de allure aanneemt, Brusse's meesterwerk na te willen apen. Trouwens, 'n vergelijking zou allicht onrecht doen aan de verdiensten van dit sobere verhaal van 'n triestige cirkelgang in 't leven van 'n Utrechts boefje. Van milieuschildering, diep indringen in 't uiterlik bestaan van de hoofdfiguur of der bij-figuren, als bij Brusse is eigenlik geen sprake. Te waarderen valt echter de onopgesmukte ernstige studie van Kobus' niet-zeer-gekompliseerde zieleleven; de rake tekening der opvoeders, die zich in de loop der gestichtsjaren met deze gestrande grotestadsjongen bezighouden; de diep-gelovige toon en 't zonnige optimisme, dat opklinkt uit deze bladzijden van felle strijd tegen duistere machten van zonde en onwil.
Kobus is als derde kind geboren uit 'n huwelik van 'n tijdelik-beter-opgepast-hebbende vader en 'n al-te-puriteinse moeder. Als hij ter wereld komt, glijdt de man reeds snel bergaf en de vrouw kan niet naar 'm omzien. Diefstalletjes enz. brengen Kobus spoedig in 'n protestants opvoedingsgesticht, waar vooral één onderwijzer de weg vindt tot z'n stugge hart. Na vijf jaar schijnt hij weer maatschappij-fähig-maar 't kille zorgenhuis van z'n stroeve moeder drijft 'm naar z'n vader, hij valt van 't een in 't ander en 't eind is: weer terug naar 't gesticht: „alles is te herbeginnen"en vol moed zullen de opvoeders dan ook weer beginnen. 'n Sober, eerlik boek waar mooie paedagogiese dingen in staan.
— A — *Leo Fens.*

E. Sapper, 5254.
JIM MAITLAND. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1928 (19.5 × 13.5) 263 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Deze roman bestaat uit een serie schetsen en iedere schets bevat 'n avontuur van Jim Maitland. Jim is 'n dappere kerel en hij meent 't goed, maar wij houden er toch andere principen op na. Situaties, opvattingen, uitlatingen,... er is veel in dit boek, wat niet door de beugel kan.
Ontwikkelde katholieken met levenservaring kunnen het lezen, maar wij kunnen het hun onmogelijk aanbevelen, integendeel wij meenen de lezing ervan te moeten ontraden.
— Bc — *M. v. M.*

Sigfrid Siwertz, 5255.
DE „SEELAMBS". Vertaald uit het Zweedsch door Mr. J. J. ten Siethoff. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (21×14.5) 221 blz. ing. f 4.50, geb. f 5.50.

Hebzucht en geldzucht, met alle ondeugden die dit tweetal begeleiden, zijn in dit spannende en knap-geschreven boek ontleed door een menschenkenner. In verscheidene figuren van de familie Seelamb laat Siwertz de woekering der ondeugden zien op meesterlijke wijze. De schrijver heeft het zich niet gemakkelijk gemaakt. Klaarblijkelijk kent hij de uitwassen van het zoogenaamde leven der groote wereld. Al de hebbelijkheden en streken van de geldwolven schetst hij met breede lijnen; de ontzettende gemeenheden van het toomeloos kapitalisme zet hij te kijk in het licht der verachting.
Na den levensgang van de leden der familie Seelamb te hebben geteekend, betrekt Siwertz ook de menigte in zijn boek. „De massa capituleert tenslotte altijd voor schurken van grooter formaat dan zij zelf", beweert hij — en in deze bewering steekt een stevig stuk waarheid.
De laatste regel van het boek is: „Voor Seelambs is de tijd nu voorbij, maar het grootste gevaar schuilt thans in het egoisme van de massa."
Enkele bladzijden zijn wat te fel gekleurd, maar als geheel is *De Seelambs* een boek van groote beteekenis en aangrijpenden inhoud. De vertaling is te loven.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Edgar Wallace, 5256.
HET RAADSELACHTIGE HUIS. Vertaald uit het Engelsch. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (20.5×14) 195 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

Zich aandienend als „met hoofd en schouders boven de gewone geheimzinnige griezel-geschiedenissen uitstekend en den lezer langs werkelijk logischen weg naar de ontknooping van een raadsel voerend", is het wel een groote teleurstelling, wanneer men na lezing verplicht is, het werk te rangschikken onder een groep van minderwaardige geschiedenissen, waarin het dan een eereplaats inneemt. Dit zij niet gezegd uit moreel oogpunt. Zeker, ook zoo beschouwd komen er een paar enormiteiten in voor van groote misleidende consequentie, maar laten wij dit op rekening zetten van de grove onwetendheid des schrijvers,

ten opzichte van de betreffende kwestie. Al is het dan duizend maal Edgar Wallace: op een dergelijke manier is hij een ergernis voor ieder lezer, die nog een beetje zuiver aanvoelt.
Maar als detective-story beschouwd! Wanneer onze tegenwoordige scribenten op dit terrein in de meening verkeeren, dat een verhaal een goede detective vertelling is, wanneer het onnaspeurbaar is en hopeloos rammelt, vergissen zij zich deerlijk. Dat is een geheimzinnig gedoe, en electrisch gespook, een ploerterij, die alle perken te buiten gaan. Dat *is* geen speurdersverhaal; dat is een fantasie, die met een zekere meesterlijkheid weet te voldoen aan sensatie-zwelgend kuddepubliek, door het wat filmgriezeligheden voor te zetten. Een ploert maakt zich schatrijk door chantage, hij neemt een anderen ploert in dienst, die den eersten op zijn beurt beduvelt. Maar de eerste doodt den laatsten. Daar komt het feitelijk op neer. Maar aangezien dit te begrijpen is, wordt al dat misselijk gedoe tegen een fond van even groote engigheden geplaatst en er komt een politie-inspecteur in voor, om de lezers toch maar vooral te doen gelooven, dat het heusch een detective-roman is.
Zeker, er is publiek, dat ergelijke dingen fijn vindt, maar voor een auteur, die wel eens van zelfrespect gehoord heeft, kan dit een blamage geacht worden. Kan die stroom van nonsens en volksverdomming nou heusch niet eens gestremd worden?
Geeft den liefhebbers een detective story met een bestaanbaar probleem en een goede oplossing, desnoods wat bloederigheid, maar fokt toch zóó 'n voer niet voor histerische keukenmeiden. Dergelijke werken, inplaats van een fijnheid van geest te verraden wijzen op een geweldige leegte en volslagen gebrek om zich op de hoogte te verheffen van de enkele goede detective-schrijvers, die er bestaan hebben en hier of daar misschien nog te vinden zijn. Dat er allerlei „slips'' in dit werk voorkomen (zooals een dozijn van vier en twintig stuks op blz. 125) en door iemand vertaald is, die al z'n aandacht nog wel eens eerst op Nederlandsch mag vestigen, aleer zich met een vreemde taal op te houden, is in volkomen overeenstemming, met al de meesterlijkheid, die dit werk eigen is.

— Bc — *J. Jacobs.*

Louise Westkirch 5257
VEENLAND. Vertaald uit het Duitsch door R. W. M. Veen-Bakhuis. Geïllustreerd. *P. Dz. Veen, Amersfoort,* 1928. (20×14) 165 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een jong energiek onderwijzer krijgt zijn eerste plaats te Klinkenberg, een gehuchtje mijlen-ver verloren in het eenzame veenland. Hij slaat zich dapper door de moeilijkheden heen; moeilijkheden van allerlei aard: want de veenkolonisten zijn een troepje stugge, ruwe, eigenzinnige boeren, en de verdere bevolking bestaat uit menschen, wier stiel diefstal is en wier leven wegteert in holen en turfkrotten, verborgen op de eindelooze hei. Hij houdt stand en gelukt er in die verwilderde horde te winnen en tot een menschwaardiger bestaan te brengen. Tusschen die bedrijven door ontkiemt en groeit de onbeholpen, onbegrepen, maar niets-ontziende liefde van Trinka, een wild natuurkind, dat zich laat dooden, om den onderwijzer voor een aanslag te behoeden.
Een goed geschreven boek, met een hoog ideaal, en wel waard om gelezen te worden.
— B — *K. v. K.*

Willy. 5258.
LIEFDE EN OPIUM Vertaald uit het Fransch door J. Feitsma. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1928. Pompadour serie, (19×13) 186 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

't Is een chantage-affaire in de luguberste kringen van 't chique Parijs in de sadistische wereld van vrouwelijke vriendjes en mannelijke vriendinnetjes...
Blasfemisch gemeen: „Hij liep naar z'n slaapkamer, waar een prachtig gebeeldhouwd ledikant stond, een ledikant dat tegelijk dienst deed als... hoogaltaar voor de heiligste handelingen welke men er op verrichtte..." Commentaar overbodig!
— D — *A. v. Delft.*

P. G. Wodehouse, 5259.
PSMITH ALS JOURNALIST. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn, Utrecht,* 1928. (20×13.4) 238 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Een amusant boek. Psmith blijkt een Manusje-van-alles-te zijn.
Wanneer de hoofdredacteur van *Behaaglijke oogenblikken,* 'n zoetelijk blaadje, op vacantie is, gaat Psmith de boel op stelten zetten... Hij komt met zijn vriend, plaatsvervangend hoofdredacteur, dientengevolge met duistere machten en apachenbenden in conflict, wat tot sensationeele gebeurtenissen aanleiding geeft.
— A — *M. v. M.*

FRANSCH.

Francis Carco, 5260.
RUE PIGALLE. *Albin Michel, Paris,* 1928 (19×12) 253 blz. ing. Ffr. 12.—.

Ergens in dezen roman staat de versregel gesiteerd: *tu fais de moi ce que tu veux,* waarmede alle personen in deze roman volledig getipeerd zijn. In geen van hen leeft eenig verzet tegen het leven, dat hen meesleept naar zijn duistere en verziekte afgronden, door de sataniese krachten van de cocaïne, van een vrouw, van de blinde hartstocht. Zelfs het besef van verworpenheid, het leed van de duisternissen doorwoelt hen niet meer in smartelike tweespalt en hongerend heimwee. Zij vergaan; zij staan plotseling in uw leven, maar niet dan om neergehaald te worden, zonder verzet en zonder zelfbesef. Donker schuiven ze langs u, stom en gekooid; donker wentelen ze door de straten en door en over elkander heen. Als bronstige dieren storten zij zich op elkaar; zieke droomgezichten van het cocaïne-vergif worden dwangvoorstellingen of sinistere verrukkingen, die drijven, drijven de zieke harten naar nog dieper afgronden, naar nog verder verrotting heen. Een zware hand ligt op deze levens, een zware golf doet deze wieren drijvend-wiegelen, glibberig-schuiven. Het stinkt, stinkt naar van melaatsheid rottend vlees.
De schrijver staat tegenover deze levens „psychologies geïnteresseerd"; soms ook ligt hij er helemaal onder. Nergens werd het werk opgeheven boven het niveau der vlakke descriptie; nergens verheft het zich tot de hoogten der schoonheid, tot de bevrijding der kunst.
Het is wat men in zekere milieu's „knap" noemt,

zelfs zóó knap, dat het u een oogenblik vastgrijpt, als ge u laat gaan. Men noemt dit dan een verdienste. Dit is het inderdaad, doch niet dan in zoverre een infeksie met verrotting, met melaatsheid verdienstelik zijn kan, als zij volgens zekere vaardigheidsregelen wordt uitgevoerd. Het ligt er maar aan wat men het zwaarste wegen laat.
— C — *Ton Kerssemakers.*

Billy Castel, 5261.
LES ÉTAPES GALANTES. *Argo, Paris,* 1928. (19×12) 191 blz. ing. Ffr. 12.—.

In hoofdzaak beschrijving van 't bar-leven vlak na de oorlog, in Weenen en Boeda-Pest.
Elke vrouw is 'n slachtoffer, onverschillig waar ontmoet. Huwelijksontrouw en perversiteit zijn schering en inslag.
— D — *W. v. d. G.*

Jean Marie Defrance, 5262.
LA FORMIDABLE ENERGIE. *Argo, Paris,* 1928. (19×12) 252 blz. ing. Ffr. 12.—.

'n Verhaal van drie ingenieurs die in Zuid-Amerika de krachten van watervallen voor techniese doeleinden willen benutten. Elk der drie heeft z'n eigen politieke zienswijze en in de gesprekken geeft de schrijver lessen in sociologie, opvoedkunde en psychologie-ideeën over 'n heilstaat, beschaving- en oorlog en intussen gaan de gebeurtenissen hun loop d.w.z. de werkzaamheden op technies gebied.
De laatste hoofdstukken met Nietzschiaanse filosofie doen vreemd aan, of zijn mogelik bedoeld als de clou van 't werk. Voor jongeren onverstaanbaar, voor ontwikkelde volwassenen in menig opzicht belangwekkend.
— Bc — *W. v. d. G.*

Jac. Delamain, 5263.
POURQUOI LES OISEAUX CHANTENT. *Librairie Stock, Paris,* 1928. (19×12) 208 blz. ing. Ffr. 12.—.

Jacques Delamain heeft in dit boekje een aantal schetsen verzameld over het leven der vogels. Iets in den trant zoals Thijsse dat bij ons heeft gedaan. Het zijn vlotgeschreven, aardige en interessante verhaaltjes, geschreven door een kenner en minnaar der natuur.
Het voorwoord van Jérome en Jean Tharaud lijkt ons wat al te entousiast: tot literaire waarde hebben deze tractaatjes het niet gebracht. Deze eis is er allevel ook een, die niet aan dit boekje gesteld mocht worden.
— B — *Ton Kerssemakers.*

George Garnir, 5264.
TARTARIN EST DANS NOS MURS. *La Renaissance du livre, Paris* 6, 1927. (18.5×11.6) 275 blz. ing. Ffr. 12.—.

George Garnir heeft de vrolike maar even gevaarlike inval gehad, om de Tartarin van Alphonse Daudet te doen herleven. Hij fingeert een dagboek van dezen held en een Bergenaar gevonden te hebben, dat verhaalt van de avonturen, die Tartarin in Mons zou hebben beleefd. Het idee is niet kwaad: we zien zoo Tartarin plus een gewoon stadsburger hun verslag geven over wat er gebeurd is, waardoor het werk het karakter van een levend en geschakeerd geheel krijgt. Maar hoe verschilt dit produkt van het meesterwerk van Daudet! Voorzeker, het werk van Garnir is knap en aannemelik en geestig (Te geestig soms, zoals in de libertijns-losse episode „Christus aan het Kruis"). En toch: Daudet lezen we met stijgende verrukking, met grote vervoeringen; Garnir lezen we met interesse en slechts bij kleine stukjes tegelijk. Want het werk van Garnir is aangetast door den psychologiseerbasil, dat van Daudet is niets anders dan de ongerepte uitbeelding van een heroiese en groteske droom. Garnir analiseert en peutert en snijdt en bouwt uit die stukjes zijn beide figuren, zijn ontroering en zijn stille spot.
De held van Daudet lééft en sleept je mee, de held van Garnir bekijk je met welwillende belangstelling. De held van Daudet is jong, is de eeuwige jeugd; de held van Garnir is oud en in een slop geraakt. De held van Daudet is vrolik, melancholies soms en altijd speels gezien; de held van Garnir is geestig, vermoeid soms en altijd met dodeliken ernst gezien. Tartarin van Daudet is de apoteose ener jeugd, is de jeugd zelf; *Tartarin dans nos murs* is de beredenering ener jeugd door een oud man, die naar een verleden terugziet. Tartarin van Daudet is een natuurkreet, een schreeuw van overmoedige leefdrift, *Tartarin dans nos murs* is de weloverwogen analyse van de jeugd, is de jeugd en het leven begraven tussen vier muren ener studeercel.
Van Daudet's werken kan men alles zeggen wat men wil, men zal er ondanks alles toch hartstochtelik van houden; van Garnir's werk kan men zeggen wat men wil, alleen *niet*, dat men er hartstochtelik van houdt.
— Bc — *Ton Kerssemakers.*

Marcelle Ferry, 5265.
POUR ELLE. *Argo, Paris* 6, 1928. (18.5×12) 121 blz. ing. Ffr. 8.—.

In lyriese taal wordt ons verhaald hoe de gravin van Kerdren als eenzame vrouw terugkeert naar 't kasteel bij de Mont St.Michel, nadat haar man en haar acht zonen 'n roemvolle dood hebben gevonden in de wereldbrand van 1914 tot 1918. Ondanks haar ontzettend leed blijft zij 't devies van 't geslacht Kerdren getrouw: „Toujours debout!" en draagt in stilte haar dierbare doden in gedachten mee. In haar hart schijnt geen liefde te zijn voor haar kleindochter, die geboren is na de dood van een der zoons. Ook de moeder stierf, 'n onbeduidend voorval doet haar innig verbinden met de kleindochter.
Deze trouwt met 'n Bretons edelman, die er z'n levenswerk van maakt Frankrijk te dienen door mee te helpen, om sociale wantoestanden te doen verdwijnen en die ook persoonlijk evenals z'n vrouw troost en opbeuring brengt in veel gezinnen. Als 't vaderland hem roept tot 'n gevaarlijke post, neemt hij moedig afscheid van vrouw en zoon met 't bijna zeker weten, dat hij niet zal terugkeren. 't Is 'n verheerlijking van „la douce France" want ons gemakkelik chauvinisties lijkt. Gelukkig wordt de vredesgedachte er door gediend door 't zwaartepunt niet te laten liggen in de oorlog en diens „helden" maar in het sociale werken van edele mensen, die heil verwachten van 'n maatschappij met God.
— B — *W. v. d. G.*

DUITSCH.

Maxim Gorki, 5266.
MÄRCHEN DER WIRKLICHKEIT. *Malik*

Verlag, Berlin W 50, 1928. (19.5×13) 307 blz. gec. M. 3.—, geb. M. 5.—.

In deze bundel met een veertigtal korte schetsen en verhalen, waarvan de meeste in Italië en de overige in Rusland spelen, kan men Gorki van zijn beste kant en tevens van zijn slechtste leeren kennen. De beste kant: zijn vermogen om direct een tastbare werkelijkheid te scheppen, met feilloozе zekerheid een atmosfeer te treffen, om kleine gebeurtenissen zóó voor te stellen, dat gij geschokt wordt door hun intrinsieke beteekenis. De slechtste kant: zijn meestal ongemotiveerd propagandisme, waardoor bijna overal een oppervlakkig socialisme er met de haren bijgesleept wordt, waardoor Gorki soms zijn eigen schepselen tot caricaturen misvormt. Daardoor zijn er ook verschillende schetsen in deze bundel, die niet op een hooger peil staan dan dat van matige journalistiek. In het bizonder de satyriek-symbolische verhalen uit Rusland hebben een onaangename cerebraliteit en gezochtheid. En ook in de meeste andere verhalen wordt de poëtische waarneming vertroebeld door een gemelijke ontevredenheid, die nooit opflikkert tot opstand. 't Is een van de typeerendste maar niet een van de sympathiekste boeken van Gorki.

— **C** — *Albert Helman.*

Joannes Kirschweng, **5267.**
DER UEBERFALL DER JAHRHUNDERTE. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1928. (19×11.5) 151 blz. geb. M. 5.50.

Een origineel en boeiend boek, dat daarbij uitmuntend geschreven is. Een jonge stadskapelaan, van al te fijn zenuwgestel, krijgt, op een donkeren avond, een poenitent bij zich, die zijn belijdenis begint met de wonderbare woorden: „Mijn laatste biecht was voor driehonderd jaar.'' Later weet Steinen, zoo heet de kapelaan, niet zeker meer of hij inderdaad die woorden gehoord heeft, dan wel, tusschen twee andere biechten in, dat alles slechts heeft gedroomd. Hoe het zij, van dit oogenblik af, is het gedaan met zijn rust; het geheimzinnig verband der eeuwen en ook het niet minder mysterieus verband van familienamen heeft hem overvallen en laat hem niet meer los, hoe hij ook aan die boeien zoekt te ontkomen.
Als hij eindelijk, op een feestavond, door het verhaal van zijn „droom'' aan confraters, zich van den last van zijn kwellend geheim wil bevrijden, dondert opeens een oude rustende priester, een zonderling, die vroeger in een krankzinnigengesticht heeft verbleven, hem de verschrikkelijke woorden toe: „En het biechtgeheim dan, jonge man, het biechtgeheim!'' Die woorden vellen den zenuwzieken Steinen neer, hij hoort niet eens meer hoe zijn criticus zijn gestoorde mentaliteit openbaart, door er aan toe te voegen: „Dat was niet gedroomd, ik heb dien man ook al gehad, *de laatste maal daarvoor* !''. Voor goed geknakt, wordt hij overgebracht naar een sanatorium, waar hij, na veertien dagen, in een helder oogenblik bediend wordt, en sterft, met de woorden: „Ik had dapperder moeten zijn!'' Alles bijeen, een pathologisch geval dus, maar, waaraan de auteur, gelukkig, ook eenige gezonde ideeën heeft weten te verbinden.

— **B** — *P. C. Krüter C.s.s.R.*

Gertrud Prellwitz, **5268.**
DAS GEHEIMNIS HINTER LIEBE UND TOD. *Maien Verlag, Stuttgart,* 1928. (18.5×12) 187 blz. ing. M. 3.50, geb. M. 5.—.

Het oeuvre van Gertrud Prellwitz, de schrijfster voor en over de Neue Deutsche Jugend, neemt reeds een eerbiedwaardigen omvang aan; en bevat behalve romans, novellen, gedichten enz., ook tooneelspelen en werken, die meer rechtstreeks haar levensbeschouwing weergeven, welke genoemd zou kunnen worden: een religie zonder godsdienst.
Religieus aangelegd is deze vrouw zeer zeker, maar meestal zoekt ze haar hoogste verheffing in een soort pantheïsme, dat een wonderlijk mengsel is van de heidensche en christelijke schoonste idealen.
De drie novellen van dezen laatsten kleinen bundel, zijn opnieuw doordrenkt van deze idealen, zoo hoogstrevend, dat het ons, in 't algemeen en in 't bizondere, wat al te „hoogdravend'' aandoet. Al worden we weer altijd teruggewonnen door de echt vrouwelijke fijn-aanvoelende psychologie, die de levenswaarheid behoudt en wel de eigenlijke innerlijke kracht is van al haar werk.
Dat het ons zéér Duitsch aandoet, kan tegelijk zijn deugd en zijn gebrek zijn. En het kan evengoed aan onzen Nederlandschen aard liggen, dat het ons toeschijnt, of we sinds lang reeds over deze dwepende dichterlijkheid heen zijn.

— **C** — *Marie Koenen.*

Rudolf Presber, **5269.**
AUS DER JUGENDZEIT. Geïllustreerd. *Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart,* 1928. (17.5×13) 388 blz. geb. M. 7.50.

De jeugd van Rudolf Presber. Geen roman, geen stuk jeugdleven; de gezellige verteller zegt maar weinig van den groei van geest en hart, soms ja enkele wat al te luchtige opmerkingen. Maar wel een boek vol anecdoten en herinneringen, met 'n tikje heimwee geliefkoosd, met zonnigen humor herdacht.

— **Bc** — *K. v. K.*

Gustav Regler, **5270.**
ZUG DER HIRTEN. *Otto Quitzow, Lübeck,* 1928. (19.5×13.5) 185 blz. geb. M. 8.—.

De geschiedenis van het Joodse Volk, gelicht uit de onverwrikbare feiten van de bijbel, vervormd en genomen als model voor twee geweldige doeken. De chaos van een herdersvolk, zonder zin voor het bestaan en zonder doel heen en weer zwervend. De vorming uit deze chaos, onder de drang der Goddelike Openbaring op Sinaï, tot een volk Israëls en een eenheid.
Alle woordfraaiheid, alle anekdoties gebeuren werd geweerd. Kort en krachtig zette hij dringend, uit raak getekende fragmenten, zijn kompositie in elkaar.
Wie van dit surrealisme is gediend, de voorkeur geeft aan tien bladzijden uitmuntend boven honderd middelmatige, en niet terugschrikt voor de reeds gesignaleerde bijbelvervalsing, die hierin bestaat, dat Regler de Joden met list, onder dekking van melaatschen, uit Egypte laat wegvluchten, wat we niet in Exodus zullen vinden, zal met veel belangstelling kennis nemen van dit krachtig geschreven en zielkundig sterke verhaal van een volk, zijn redder en diens ge-

weldigen strijd tegen twijfel en laster. Vooral het tooneel met het brandende braambos, de wijkende en naderende verhouding tussen de twee broeders en het extatiese slot onder de Sinaï getuigen van doorwrochte studie en inleving.
Om de vele realistiese passages tijdens het zwerven, de onderdrukking en de vlucht dient voorbehoud gemaakt voor volwassenen.
— Bc — *Theo de Witte.*

F. C. Weiskopf, 5271.
WER KEINE WAHL HAT, HAT DIE QUAL. *Malik Verlag, Berlin W 50,* 1928. (19.5×12.5) 196 blz. gec. M. 2.40, geb. M. 3.80
Weiskopf kiest zijn helden bij voorkeur uit de proletariërs, en, blijkbaar liever nog, uit de vagebonden en misdadigers. En de lezer zal moeten toegeven, dat hij doorkneed is in hun mentaliteit, hartstochten, avonturen, galgenhumor en triviaal of dubbelzinnig jargon. Van de vier vertellingen zijn er drie (de eerste en de beide laatste) welke ondanks allerlei komische situaties, tot ernstigen ondergrond hebben: „Leve de kameraden" (iedereen begrijpt wie dat zijn) en „Leve de revolutie!"
De tweede vertelling draagt tot motto: „On devient criminel, mais on est magistrat" en daarmee is de heele inhoud aangegeven: een ironische persiflage van den Oostenrijkschen politieagent, die, van keizerlijk, republikeinsch is geworden, met de waarschijnlijke bijbedoeling: ex uno disce omnes, of, vrij vertaald, „één uit velen".
De stijl is vlot en pikant en weet, door realistische contrasten, het gewenschte effect te bereiken.
— C — *P. C. Krüter, C.ss.R.*

ENGELSCH.

Arnold Bennett, 5272.
THE STRANGE VANGUARD. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1928. British und American Authors. (15.5×11.5) 286 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
Mr. Sutherland heeft een huiselijken twist gehad met zijn wederhelft en is, om verder onheil te voorkomen, naar Italië gevlucht. Daar komt hij in aanraking met graaf Veruda, die hem wil exploiteeren en daarom een werkstaking uitlokt in een hotel, om hem op zijn yacht te lokken. Doch als al de andere genoodigden weer aan wal zijn gegaan, is niet alleen Sutherland, doch ook Miss Harriet Perkins nog aan boord van de „Vanguard". Dan volgen natuurlijk een hoop verwikkelingen, die zoowel het schip als Rome en Monte Carlo tot achtergrond hebben. Een verkeerd ingelichte reporter maakt de zaken nog wat erger, totdat Harriet 'n middel vindt, om Mrs. Sutherland van de ware toedracht der zaken op de hoogte te brengen. Met het verschijnen van de verbolgen mevrouw wordt alles weer in 't reine getrokken en Harriet is intusschen aardig opgeschoten met Luke Tunnicliff. Bennett heeft hier de nieuwe rijken willen schilderen in hun doen en laten. Doch op dit terrein moet hij het afleggen voor Oppenheim, Tarkington, Dreiser en Cohen. Hij is er alleen in gelukt praktisch aan te toonen dat „verveling het voornaamste en essentieelste kenmerk is van de schitterende verblijfplaatsen, waar de rijkste overwinnaars in den strijd om 't bestaan vergaderen." Als het daar even saai toegaan moet als dit boek geschreven is, zullen ze er niet veel lol beleven. En wie Bennett niet anders kennen zou dan door dit boek moet een kleinen dunk van hem hebben als schrijver. Wat een verschil met *The old wives' Tale* van 20 jaar terug. Sinds hij aan het veramerikanizeeren en mechanizeeren is, gaat hij er als auteur niet op vooruit, al moeten zijn werken juist om de twee vermelde euvels meer aftrek hebben over den Oceaan. Doch de jongere generatie keert deze methode meer en meer den rug toe. Er gebeurt hier niet al te veel wat niet door den beugel kan. Doch afwezigheid van het verkeerde is voor ons nog geen aanleiding om een roman als ontspanningslectuur aan te bevelen. We verkiezen andere werken van Bennett ver boven dit.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

W. E. Cule, 5273.
THE MAN AT THE GATE OF THE WORLD. Geïllustreerd door Estella Canziani. *W. Heffer & Sons, Cambridge,* 1928. (20×14) 65 blz. geb. Sh. 3/6.
In dit bijbelsch verhaal laat Cule een van de Drie Koningen, Kaspar, niet naar het Oosten terugkeeren. Hij kan de ontgoocheling van zijn twee landgenooten niet deelen en wil meer weten over den Verlosser Wiens ster hij gezien heeft. Het verschijnen van die ster is juist het onoplosbaar raadsel voor hem en juist die ster zal hem door veel wederwaardigheden van twijfelzucht en ongeloof naar de Waarheid voeren. Hij zoekt Kristus in Egypte doch verneemt daar, dat Hij weergekeerd is naar het land der Joden. Daar ontmoet hij den jongeling Jezus, die hem Zijn vriend noemt. Later in Rome verblijvend werkt hij heidendom weer op hem in. Doch in Galilea weergekeerd, verneemt hij eerst uit Jozefs mond Jezus' leven, lijden en sterven. In Damascus hoort hij van den geliefden leerling het verhaal van het laatste avondmaal en de voetwassching. Hij twijfelt nogmaals doch na een verschijning van Kristus in zijn droom is de laatste hinderpaal voor 't geloof weggeruimd en hij zal zijn dagen slijten aan de poort van Damascus, waar hij alle armen en ongelukkigen liefdevol opneemt, hen laaft en spijzigt en hun voeten wascht. Totdat op zekeren dag een havelooze bedelaar hem scheldt en beschimpt en tot zijn grootere verguizing meegaat met hem, om zich op zijn kosten ter dege te verzadigen. Doch Kaspar loont ondank met dank. Dan gaan de oogen van den bedelaar open en hij ontpopt zich als Judas, de verrader van den Messias. Zijn wanhoop aan zijn zaligmaking verdwijnt als hij Kaspar hoort verklaren dat Kristus ook voor hem gestorven is.
De ondertitel en het heele verloop van het verhaal wijzen op een diepere symbolische beteekenis. Al wordt hier nog al vrij geborduurd op een gekend patroon, en al komt het menschelijke nogals eens om het hoekje kijken waar wij vóór alles aan het goddelijke denken, bv. bij Jozef's ongeloof na Kristus' verrijzenis, er wordt toch geen loopje genomen met het Nieuwe Testament. Om den mooien stijl, die zich goed aanpast aan den eenvoud van het Evangelie, en ook om het spannende van het verhaal kunnen we het aan jongeren aanbevelen.
— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

E. Phillips Oppenheim, **5274.**
PRODIGALS OF MONTE CARLO. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1928. British and American Authors. (15.5×11.5) 286 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Sir Hargrave Wendever heeft van den beroemden dokter Horridge vernomen dat hij ongeveer nog zes maanden te leven heeft. Hij vraagt zijn vrienden, hoe hij dien tijd 't best doorbrengen zal en neemt het besluit anderen gelukkig te maken. Hij noodigt daarom zijn manicure uit om met haar broer, als ze er een heeft, onder zijn bescherming en op zijn kosten twee maanden door te brengen in Monte Carlo. Violet neemt aan doch doet haren geliefde voor haar broer doorgaan. Hargrave slijt zijn tijd in de hoogere wereld met prinsessen en gravinnen. De weelde doet Rob het hoofd verliezen en langzamerhand vergeet hij Violet, die echter met den dag meer plaats inneemt in Hargrave's hart. Rob is verloofd met de dochter van een schatrijken Amerikaan. Tusschen die liefdeshistories door loopt dan het relaas van den tweestrijd tusschen Hargrave en Trentino, dien hij gezworen heeft te zullen ruïneeren als straf voor de hardvochtige behandeling, die hij een van Hargrave's vrienden had doen ondergaan. Allerhande samenzweringen, moordpogingen en ontvoeringen komen er bij te pas of worden er met de haren bijgesleurd. Als Trentino zoowel Hargrave als Violet en Rob in zijn villa gevangen heeft weet de laatste zijn weldoener uit dien hachelijken toestand te bevrijden. Het geschil wordt bijgelegd. Het komt uit,dat de dokter die Hargrave ten doode opschreef, de broer was van den beroemden specialist, die onwettig practiseerde, om aan geld te geraken. En natuurlijk loopt dan tusschen Hargrave en Violet en Robert en Sadie alles van een leien dakje.
Wie door de werken van Mr. en Mrs. Williamson en zooveel anderen nog niet ten volle overtuigd is van het onwaardig bestaan der moderne geldmagnaten aan de Azuren Kust, met al het klatergoud dat een geraffineerde genotzucht bedekken moet, leze dit niet onaardig geschreven niemandalletje van de zgn. „prince of story-tellers." Om enkele passages alleen voor volwassenen.
— **Bc** — *Dr. Raph. Kreemers.*

Georg Freedy, **5275.**
GENERAL CRACK. *John Lane. The Bodley Head, London W.* 1, 1928. (18.5×12.5) XIII-497 blz. geb. Sh. 7/6.

Vijfhonderd vlot geschreven en compact gedrukte bladzijden, behalve een uitvoerige inleiding, laten zich niet zoomaar in een paar woorden navertellen.
Een bezoeker aan een oud kasteel in Oostenrijk wordt rondgeleid door een gids en komt vlak voordat hij weggaat voor een treffend schilderij te staan: de beeltenis van Generaal Crack. Ook laat de gids hem nog een schilderij van den begrafenisstoet van den generaal zien. Beide werken maken op den bezoeker een grooten, eigenaardigen indruk.
Direct daarop begint met verbijsterend gemak het verhaal over Generaal Crack.
Het is een lang verhaal en men komt nog niet zoo gauw te weten, wat die generaal eigenlijk is, want hij lijkt meer op een machtig vorst, die heerscht naar believen. Trouwens, die heele inzet van het boek, met niets dan politici, krijgslui en edelen onder elkaar, heeft een zeer sprookjesachtige sfeer gekregen en die teekent ook in verdere passages het geheele werk.
Een vorst wil zijn zuster aan Crack ten huwelijk geven, als Crack zich dan aan zijn zijde schaart. Maar Crack wil een ander trouwen, en alsof de drommel ermee speelt, is dat precies dezelfde dame, die de Vorst ook wil hebben. En nou gaat dat natuurlijk niet en er ontspant zich een verhaal, dat in vele hoofd- en gewone steden van Europa speelt, in allerlei kringen; het is politiek, liefdesbelangen en vechterij; maar bovenal zeer en zeer boeiend.
Het verhaal speelt in de middeleeuwen, met welke sfeer de aristocratische stijl, waarin dit werk geschreven is, heerlijk accordeert.
Een ongemeen aantrekkelijk boek.
— **Bc** — *J. Jacobs.*

Richardson Wright, **5276.**
FORGOTTEN LADIES. Geïllustreerd. *J. B. Lippincott, London W.C.* 2, 1928. (23×15) 307 blz. geb. Sh. 21.—.

Richardson Wright heeft het merkwaardige en interessante idee gehad, om „forgotten ladies" van Amerika in een boek te verzamelen en zó te verzamelen, dat een schoon verhaal ontstond, met een draad, lopend van 1720 toen de Jezuiet Nicolas Ignace de Beaubois naar Louisania kwam als missionaris en het eerste Ursulinnen-klooster stichtte in de Vereenigde Staten, tot in 1900 Belle Boyd als „forgotten lady" stierf.
Er is „The Savage Maid", die het bloed van haar Indiaanse voorouders niet kon verlochenen en haar eigen man verraadt; de drie Storer Sisters, die achtereenvolgens door John Henry het hof worden gemaakt, waarbij we een kijk krijgen op het Amerikaanse toneel; dan de vrouw die oorzaak was, dat ontelbare Methodistenpredikers ongehuwd bleven; verder Deborah Samson die als man vermomd voor Amerika vocht.
Er is de geschiedenis van Maria Monk, die door haar aangroeiende leugens, spesiaal over Katolieke kloosters, een werkzaam aandeel nam in de verspreiding der anti-katolieke vooroordelen; Anne Royal die zo arm als een kerkrat achterbleef na den dood van haar man en op journalistiek avontuur ging, gewoon neerschrijvend wat ze dacht van de mensen en zo een geschreven portretgalerij maakte van de tijd rond 1840.
Volgt Sarah Josepha Hale die *Godey's Lady's Book* 47 jaar lang uitgaf en volschreef, meewerkend aan de vorming van de uiterlike en innerlike schoonheid der Amerikaanse vrouw; dan de Fox-Sisters die heel New-York en nog ettelike plaatsen bedrogen met hun spiritistiese séances en wat erger was, navolgers hadden en helaas nog hebben. En tenslotte Belle Boyd, de spion, die in haar boek *Belle Boyd in Camp and Prison* meer haar verbeelding liet werken dan waarheden schreef.
Een vermakelik boek, vol humoristiese zetten en interessante gegevens. Een boek als ontspanningslektuur, een boek als wetenswaardigheid. Verenigd tot een geheel, verdient dit dubbelen lof.
— **C** — *J. v. B.*

(Zonder naam), **5277.**
THE INCONSTANCY OF MADAM CHUANG.

Vertaald uit het Chineesch door E. B. Howell. Geïllustreerd. *T. Werner Laurie, London E.C.* 4, 1928. (25.5×13.5) 249 blz. geb. Sh. 12/6.

Deze zes verhalen zijn de mooiste van de 40 uit het boek Chin Ku Ch'i Kuan (Opmerkingen over vreemde dingen, oude en nieuwe) 350 jaar geleden door een onbekenden auteur geschreven. In tegenstelling met de werken van Bramah (recensie 4833) en Chrisman (4214) is dit werk niet gebaseerd op mondeling overgeleverde legenden. Howell heeft het met medehulp van een prof. in 't Chineesch uit het oorspronkelijke vertaald. In tegenstelling ook met zooveel andere werken uit de Chineesche literatuur zijn deze verhalen niet vreeselijk lang doch bereiken enkel den omvang van gewone novellen; de kortste is 30 en de langste 60 bldz. We verkiezen dit oorspronkelijk werk boven de twee bovengenoemde. Eerst en vooral, omdat het door een Chineeschen kunstenaar eenvoudig mooi is geïllustreerd. Vervolgens omdat de verbeeldingskracht, de juistheid der beschrijving en de eigenaardigheid in de uitdrukking beter tot haar recht komen. En ten slotte, omdat bij elk verhaal de noodige nota's zijn gevoegd over Chineesche geschiedenis en toestanden, die voor iederen oningewijden lezer onmisbaar zijn. De moderne literatuur in China spiegelt zich meer en meer in de Engelsche en Amerikaansche. De overzichten van de laatste jaren hebben ons voldoende bewezen, dat die zedelijk allebei niet op een hoog peil staan. Daarom doet de lectuur van een boek als dit weldadig aan. Ieder verhaal is de verheerlijking van de een of andere waarheid of zedelijke eigenschap. De novelle, die den naam gaf aan het boek behandelt de huwelijkstrouw, ook na den dood, en de straf voor ongetrouwheid. „The minister and the woodcutter" heeft tot thema de mooiheid en de sterkte van oprechte vriendschap. „The diplomacy of Li Tai Po" is het verhaal van een miskenden dichter die zijn belagers door zijn kunde beschaamt en in eereambten hooger stijgt dan zij. „The wonderful adventure of Duke Li" vertelt ons de straf die den trouweloozen Fang The en zijn helleveeks Pei Shih te beurt valt enz.

We kunnen natuurlijk niet over de waarde van deze vertaling als dusdanig oordeelen. Doch het Engelsch leest vlot en is wonderwel aangepast aan de simpelheid van de gegevens. Als fijnzielige uiting der Chineesche psychologie lijkt ons dit werk waardevoller dan de droogstoppelige vertalingen van philosophische en klassieke literatuur uit het Hemelsche Rijk. Een alleszins mooi geschreven en mooi uitgegeven boek, dat we van harte aan rijpere lezers aanbevelen.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

IV. DICHTWERKEN.

DUITSCH.

Dante Alighieri, 5278.

DIE GÖTTLICHE KOMÖDIE. Vertaald uit het Italiaansch door Georg van Poppel. *Werkbundverlag, Würzburg,* 1928. (22×15) Deel I: 501 blz. Deel II: 216 blz.

Uit het land der Commedia-vertalingen wordt ons 'n goede boodschap toegezonden. Gold ook daar misschien zoals elders van de altissimo Poëta: „meer geprezen dan gelezen", Van Poppels nieuwe Duitse Commedia-vertolking schijnt ons meer dan een van haar voorgangsters geëigend Dante's lezerskring in Duitsland daadwerkelik en aanmerkelik te verruimen. Op biezonder zuivere wijze heeft Van Poppel Dante's geestelike houding aangevoeld en het meest gekompliceerde dichtwerk ter wereld op buitengewoon heldere wijze in eigen geluid ten gehore gebracht. We zijn niet voldoende op de hoogte van de geheimen der Duitse taal, om ons 'n oordeel te veroorloven omtrent de zuiver literaire waarde van deze Duitse vertolking. We willen alleen dit opmerken: Wie is zo wijs, dat hij zonder enige aarzeling aanstonds maar kan zeggen: „Hier is proza en hier is poëzie."

Het spreekt als vanzelf, dat ook Van Poppel in zijn vertaling niet overal even gelukkig was, temeer omdat hij zelfs niet is teruggeschrikt voor de bijna onoverkomelike bezwaren en moeilikheden van 'n zuivere rijmvertaling. Maar het voegt niet bij de beoordeling van 'n groot en uitvoerig werk zich op sommige bepaalde details te werpen. Door 'n dergelike kritiese werkmethode kunnen we alles bewijzen, wat we willen. Ook b.v. dat Vondel, Goethe en Dante eigenlik helemaal geen dichters zijn geweest. Wie zich neerzet aan 'n groots opgevatte feestdis, moet niet met Argusogen rondloeren, of alle vorken en lepels wel van hetzelfde zware zilver zijn. Van Poppels vertaling in haar geheel is uitstekend. Getrouw en helder, welluidend en ongekunsteld. En we kunnen niet nalaten onze hoge bewondering uit te spreken voor de man, die, zelf geen Duitser, zulk 'n hachelike arbeid tot zulk 'n verrassend einde wist te brengen. Aan de vertaling is 'n vrij uitvoerig kommentaar toegevoegd. Vergeleken bij sommige al te uitvoerige en al te zwaarwichtige Duitse verklaringen mag ook dit kommentaar uitstekend geslaagd heten.

Indien Dante in onze dagen eens herleefde en 'n twede Goddelike Komedie schreef, zou hij zeker alle vertalers en vertolkers (verklaarders) van z'n eerste Commedia in de Hel of in het Vagevuur plaatsen. In de Hel is misschien wat erg kras, maar zeker in het Vagevuur. Toch zou de dichter wel enig medelijden hebben met z'n arme vertalers, hij zou ze dan ook waarschijnlik het mooiste plekje van de Louteringsberg aanwijzen, n.l. het z.g. „dal der koningen" met het smaragd-groene gras en het regenboogkleurig gebloemte. Nu, dit is zeker: Als Van Poppel zich daar meldde, zou hij zich zeker niet behoeven neer te zetten op de plaats van „markies Wilhelmus".

Qui potest capere, capiat!

Chr. Kops, O.F.M.

V. TOONEEL.

NEDERLANDSCH.

Johan Schmidt, 5279.

VOOR HET VOETLICHT. Geïllustreerd. *Wed. P. v. Waesberge & Zn., Rotterdam.* 1928. (23×16) 201 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Wij kennen welhaast geen gebied, waarop het dillettantisme — in de minder goede beteekenis van het woord — weliger tierde, en nóg tiert, dan op dat van het tooneel. De voorbeelden, dat zelfs zij, die zich voor de taak van leider lieten vinden, niet alleen geen enkel percen-

tage practische of theoretische opleiding hadden genoten, maar ook in 't minst niet algemeen ontwikkeld waren, zijn legio. Vaak zag men het droevig vertoon, dan de eene blinde den anderen leidde. Geen wonder, dat het tooneeldillettantisme in een kwaden reuk stond. Vooral in de na-oorlogsjaren is er eenige kentering gekomen, mede dank zij de gestadige actie van den Ned. R.K. Tooneelbond. Nog steeds is de toestand verre van ideaal, maar in vele gevallen zijn de clubs er toch toe gekomen leiding te zoeken bij beter-ontwikkelden, van wie verwacht mag worden dat zij, eenmaal voor de taak gesteld, zich eenige techniek zullen trachten eigen te maken. Slechts de hoofdstad kent een tooneelschool. En de acteurs-van-naam wonen bijna uitsluitend in de drie groote steden. Zoodat de meesten voor hun ontwikkeling louter op lectuur zijn aangewezen.
Met uitzondering van eenige werkjes, die beter in portefeuille waren gebleven, en een geslaagde verhandeling van Louis Chrispijn Sr. over Regie, bestond er in de Nederlandsche taal geen oeuvre, dat eenig licht in de duisternis vermocht te brengen. Vandaar dat *Voor het Voetlicht* van Johan Schmidt in een wezenlijke behoefte voorziet, al wekt de benaming „handleiding" ook meer verwachtingen op dan de schrijver in vervulling deed gaan. Achtereenvolgens behandelt hij de techniek van het spreken, de voordracht- en de tooneelspeelkunst, het grimeeren en de regie. Uit alles blijkt, dat de auteur-acteur zijn metier grondig verstaat en hij geeft een schat van wenken, waar men veel profijt uit trekken kan. Gaat hij ten aanzien van het spreken tot het wezen van de techniek over, ten opzichte van de andere hoofdstukken vermijdt hij meestal angstvallig de theorie en vertelt dan meer hoe het niet, dan hoe het wel moet. Niettemin verdient Schmidt's arbeid de volle belangstelling van allen, die het wel meenen met het amateurtooneel. Moge het veel gelezen en nog meer herlezen worden.
Ten slotte de opmerking, dat hetgeen de auteur over de priesterkleeding mededeelt zeer onvolledig is en tot misverstand aanleiding zou kunnen geven; bij een herdruk zal aanvulling noodig zijn.

J. A. M. Everwijn.

DUITSCH.

P. Johannes Bolzan, S.V.D., 5280.
DER NORMANNENSCHWUR. Missiedrama in 5 bedrijven. *Missionsdruckerei, Steyl,* 1928. (19×13) 103 blz. ing. M. 1.20.

Veel geredeneer, weinig psychologie in de figuren, uiterlijk vertoon en een tamvrome stemming kenmerken het patronaatsstuk. 't Behandelt de bekeering van Rollo, hertog der Noormannen, door Karel III van Frankrijk. Het opstellingsschema van de slot-apotheose geeft niet bepaald van artistieken aanleg blijk.

J. A. M. Everwijn.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Willem Kloos, 5281
LETTERKUNDIGE INZICHTEN EN VERGEZICHTEN. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1927. (21×15.5) Deel XII: 154 blz. ing. f 4.90, geb. f 5.90.

'n Boek om korzelig te worden, om 't beurtelings neer te smijten en misnoegd weer op te nemen. De heer Kloos lijdt nog steeds aan z'n oude kwaal, 't wordt met de jaren zelfs erger: de kwaal der wijdlopigheid. Hij zal 'n boek gaan bespreken, maar pent eerst de nodige bladzijden vol over dingen, die tot 't onderwerp-in-kwestie in zeer verwijderd of in 't geheel geen verband staan, om ten slotte vaak niet eens over 't boekzelf te praten. Voorts denkt hij zich de Hollandse schrijver en lezers ongeneeslik-hardhorig, waarom hij maar steeds blijft herhalen, wat hij in z'n beste revolutionaire jaren duideliker en kernachtiger heeft gezegd. De heer Kloos bleef achter en zag de evolutie blijkbaar niet, vandaar dat men 'm in z'n isolement rustig laat betijen, hij doet geen kwaad. In de onderhavige bundel weidt hij, naar aanleiding van Johan de Meester, in ellenlange zinnen nog weer 'ns uit over de verhouding van de goede kritikus tot „het diepste wezen des kunstenaars." Als Perk-expert geeft hij er „Pater" van Ginneken van langs. De wereldoorlog bewees de onmacht van 't Christendom, 't oude praatje: dit naar aanleiding van Kees van Bruggens *Als ge niet dan...,* waarover intussen met geen woord gerept wordt. Wat in deze „vergezichten" 'n praatje over Royaards' „Faust-opvoering" te maken heeft, ontgaat ons. Maar wat zouden we deze vijftien opstellen een voor een gaan tiperen, nu ze toch van zo bitter weinig betekenis zijn: de stokpaardjes van 'n man, die in de opgang van z'n leven al z'n kracht verbruikt heeft.

Leo Fens.

Dr. Gerlach Royen, O.F.M., 5282.
DE VEREENVOUDIGDE SPELLING TEGEN DE JONGSTE AANVALLEN VERDEDIGD. *H. Gianotten, Tilburg,* 1928. (20×14) 59 blz. ing. f 1.—.

Uit z'n tent gelokt door 't adres door de vereniging van letterkundigen gericht tot de Minister van Onderwijs, schreef Dr. Royen 'n reeks artiekelen in *De Maasbode,* die, ofschoon op raillérende toon, daarom niet minder ernstig afrekenen met de lieden, ze mogen dan hooggeleerd wezen of iets minder, de taal niet van spelling vermogen te onderscheiden. Sinds is nog weer van verschillende zijden zóveel onzin gepubliseerd over 't z.g. Kollewijns, dat de geestige en bekwame advokaat z'n warm en helder pleidooi in brochurevorm wou laten herdrukken, hopend „altans iets bij te dragen, om de onkunde in zake spelvereenvoudiging bij vele weg te nemen." We hopen 't ook, maar 't moet z'n tijd hebben, zeker nu er van hoger hand nog maar steeds niet doorgebeten wordt.

Leo Fens.

Martialis Vreeswijk O.F.M., 5283.
KUNST EN HEILIGHEID. *Foreholte, Voorhout,* 1928. (21×15) 163 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Wij lezen:
„Lijden. Wat is lijden! Ik vraag U: wat is lijden? O, ik weet uw antwoord. Beiden, wij beiden, ik en U, of beter, want beleefder en bescheidener, U en ik gingen op dezelfde school, op de school van 't algemeen-menschelijk zoeken...
en we schrikken. Nu de rest is navenant. Er wordt veel over kunst gepraat in dit boek, idem over heiligheid, af en toe contact gelegd, maar alles op een verregaand a-estetiese wijze.

Gerard Knuvelder.

ENGELSCH.

J. M. Manly, **5284.**
E. Rickert,
CONTEMPORARY AMERICAN LITERATURE. *G. G. Harrap & Co., London W. C. 2,* 1928. (19.5×12.5) XX-188 blz. geb. Sh. 6.—.

Dit werk is op dezelfde leest geschoeid als het vorige van dezelfde schrijvers. Hier zijn 242 auteurs vertegenwoordigd, en gaat het leeuwenaandeel in het aantal blz. naar J. Branch Cabell, Th. Dreiser, R. Lee Frost, Hamlin Graland, J. Hergesheimer, R. Herrick, W. D. Howells, H. James, Sinclair Lewis, Vachel Lindsay, Amy Lowell, Edg. Lee Masters, H. Mencken, O'Neill, E. A. Robinson, Booth Tarkington en Ed. Wharton.
De indeeling van het boek en de verdeeling per auteur zijn dezelfde. Doch, al is het vermelde getal al tamelijk aanzienlijk, de productiviteit is zoo groot en de rijzende sterren aan den literairen hemel van Amerika zijn zoo talrijk, dat we binnen afzienbaren tijd een bijwerking van dit werk tegemoet zien.
De waardevolle inleidende hoofdstukken ontbreken hier evenals de schema's voor het opmaken van een rapport over het een of ander boek. Die ook wenschen we in een nieuwe bewerking aan te treffen, want ze kunnen niet anders dan de waarde en de bruikbaarheid van het geheel nog verhoogen.

Dr. Raph. Kreemers.

E. Albert M. A., **5285.**
A HISTORY OF ENGLISH LITERATURE. *G. G. Harrap en Co., London W. C. 2,* 4e druk. 1928. (19×12.5) 544 blz. geb. Sh. 6.—.

Een vierde uitgave op vijf jaar tijd is zeker al een aanbeveling voor een boek. Doch nog meer in Engeland waar er werken met de vleet zijn over Eng. letterkunde.
Als klas- en studieboek is het werk van Albert echter wel het beste onder de vele, die we onder handen kregen. Hier hebben we nu eens in bevattelijken vorm en aan 'n matigen prijs een zuiver klassiek boek, dat het midden houdt tusschen de grootere werken en de heel beknopte overzichten „in a nutshell." Hier worden zoowat alle euvels vermeden, die we elders betreurden en zijn in hooge mate aanwezig die eigenschappen, die een letterkundige geschiedenis niet alleen bevattelijk en overzichtelijk doch tevens aantrekkelijk maken. De gebruikte letter leest aangenaam en de verschillende lettertypen op één pagina doen aanstonds het voornaamste uitkomen. Daarenboven houdt schr. zich niet aan louter biographische gegevens of letterkundige bespiegelingen. Kort en goed krijgt ieder zijn deel afgemeten naar zijn verdienste en zijn belang. Doch dit boek is tevens anthologie en Albert is buitengewoon gelukkig in zijn uittreksels. Non multa sed multum. Het typische karakteristieke op de eerste plaats. Ook geeft het bronnen voor verdere uitdieping; plaatst zeer overzichtelijke tabellen van tijdvakken en letterkundige genres tusschen den tekst; geeft buitengewoon heldere overzichten vóór ieder hoofdstuk en bevattelijke slotbeschouwingen op het einde. Daarenboven zijn overal zorgvuldig gekozen en bewerkte oefeningen ingelascht, die den leerling zelf moeten doen oordeelen en zijn oordeel uitspreken. Op 't einde van het boek is er nog een heele reeks van die oefeningen over het geheel. Een alphabetische inhoudstafel over de uittreksels en een andere algemeene inhoudstafel verhoogen nog de bruikbaarheid. De Post Victoriaansche periode krijgt niet minder dan 40 compacte blz. Hardy, Conrad, Wells en Shaw worden uitvoerig behandeld en tusschen de andere schrijvers vinden we namen als: G. Moore, Kipling, Bennett, C. Mackenzie, Wilde, Galsworthy, Barrie, Synge, Chesterton, Belloc, F. Thompson, Masefield, Davies, Drinkwater, Yeats-R. Brooke e.a. De kleingeestigheid van andere boeken wordt hier dus niet ten nadeele der Roomschen nagevolgd.
Kortom een boek nog beter dan Crawshaw's: *The making of Eng. Literature,* zeer up to date en wel geproportionneerd, dat we van harte aan alle leeraars en liefhebbers van Eng. letterkunde aanbevelen.

Dr. Raph. Kreemers.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

DUITSCH.

Dr. Alexander Sokolowsky, **5286.**
CARL HAGENBECK UND SEIN WERK. Geïllustreerd. *E. Haberland, Leipzig C 1,* 1928. (24×17.5) 178 blz. geb. M. 12.—.

Een vriend en medewerker van Carl Hagenbeck geeft hier een levensschets van den voormaligen bezitter van den wereldberoemden dierentuin te Stellingen. Hieruit blijkt, dat H. niet alleen een pienter dierenkoopman was doch ook een bekwaam dierenkenner. Zijn verdiensten voor de studie van dieren en volkeren worden in een helder licht gesteld. Dit boek bevat ook veelzijdige bijzonderheden over de vangst op - en het onderhoud van exotische dieren. In het belangwekkend hoofdstuk „Het dier in het landschap" wordt een bespreking gewijd aan de verhouding van de verschillende dieren t.o.v. het milieu, waarin deze verblijven. De lectuur van dit boek, dat veel biologische wetenschap bevat biedt den lezer een schat van wetenswaardigheden over de dierenpsychologie, de dressuur, het probleem der acclimatisatie van dier en mensch etc.
Als slot wordt een levendige schildering gegeven van de vreemde volksstammen, de Somali negers, de Kalmukken, de Indianen etc., die 's zomers telken jare in het dierenpark hun verblijf opslaan en aldaar te midden der wilde dieren leven in hun ongeschonden natuurstaat.

Dr. H. v. d. Mark.

ENGELSCH.

A. Blayney Percival, **5287.**
A GAME RANGER ON SAFARI. Geïllustreerd. *Nisbet & Co., London W. I.,* 1928. (23.5×14.5) 305 blz. geb. Sh. 15.—.

Dit is in den tijd van één jaar het derde wetenschappelijke boek over dier- en plantenkunde in Engelsch Oost Afrika, waarmee we op ander gebied reeds kennis maakten door de romans van N. K. Strange. Eerst verscheen het Hollandsche: *Op zoek naar dieren en planten in Britsch Oost-Afrika* door F. E. Blauw. Nu komen terzelfdertijd dit Engelsche werk en het Amerikaansche *Safari* van M. Johnson, die, naast Dugmore, Parnall en Bond ook foto's leverde voor het boek van Percival. Dit is het tweede boek van dezen schr. en sluit aan bij het andere: ***A game ranger's note-***

book, waarin hij hoofdzakelijk het gevaarlijke groote wild uit de Kenya Kolonie behandelde. Opdat elk dezer werken echter afzonderlijk genietbaar zijn zou, worden uit reisnota's voorafgaandelijke hoofdstukken gegeven. We zien de „safari" op weg en vernemen allerhande wetenswaardigheden over de transportmiddelen en het kampleven. De twaalf volgende hoofdstukken zijn gewijd aan: bavianen en chimpansees; apen; oryx en antilopen; waterbuck; wildebeest, duiker en Klipspringer; hartebeest; dikdik; Thomson's-Grants-, Waller's- en Soemmering's gazellen; jakhalzen; klein wild; krokodillen; slangen. In de laatste hoofdstukken worden al die beesten van den onplezierigen kant bekeken, n.l. als schadelijk wild voor planten en settler. Een hoofdstuk wordt gewijd aan den invloed van ziekte en droogte en een aan dien van den oorlog op 't wild.
Schr. verbleef meer dan 25 jaar ter plaatse als zoeker en verzamelaar voor het Britsch Museum en beschrijft dan ook ieder dier in z'n milieu met zijn goede en slechte eigenaardigheden. Doch op zoo'n spannende, vaak zoo humoristische en toch wetenschappelijke manier, dat het geheel leest als een roman. De dierenbeschermers mogen gerust zijn. „Een levend beest is interessanter dan een dood" voor Percival. En hij schiet dan ook alleen uit noodzakelijkheid des middels of des gebods. Buitengewoon leerrijk en interessant is hij, waar hij het heeft over het instinct dezer dieren, dat werkelijk verbazend is, en over de fratsen der natuur in deze streken. Hij verraadt een omvangrijke eerstehands kennis, niet alleen van het wild doch ook van de natuur, en treedt ook nu en dan kritisch op tegen andere vorschers. Opmerkenswaardig is ook de invloed van 't Nederlandsch op het Afrikaansche Engelsch. Niet alleen in de diernamen, als daar zijn: wildebeest, hartebeest, klipspringer, dik dik, rooi rhebuck, duiker etc., doch ook elders b.v. in woorden als: trek, trekken, kloof, riem, kopjes, veldt, veldtschoen enz. Als dank voor die bijdrage krijgen de Hollanders dan de volgende veeg uit de pan: „The real menace to game in the colony is the Dutchman" (251). Percival geeft ons heel wat zelf beleefde boeiende avonturen en dwingt ons met zijn meesleependen stijl hem te volgen tot het einde.
Aanbevolen aan liefhebbers van natuurleven en reisavonturen. *Dr. Raph Kreemers.*

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Ph. Exel, **5288.**
HET OOG VAN SIVA. Vertaald uit het Engelsch. Geïllustreerd door O. Verhagen. *G. B van Goor Zonen, Gouda*, 1928. (23×16) 208 blz. ing. f 1.40, geb. f 2.25.

Een spannend jongensboek uit de tijden der kruistochten, vol van zonderlinge en niet altoos acceptabele avonturen. Hier en daar gaat het er wel wat ruw en griezelig toe en we kunnen ons denken, dat Aernout, de blonde Utrechtsche knaap zich te midden van die Saracenen en Indiërs niet altoos op zijn gemak voelde.
M. M.

Ph. Exel, **5289.**
DE AVONTUREN VAN ORMIN. Vertaald uit het Engelsch. Geïllustreerd door O. Verhagen. *G. B. van Goor Zonen, Gouda*, 1928. (23×16.5) 231 blz. ing. f 1.40, geb. f 2.25.

Een wild phantastisch verhaal, dat ons verplaatst naar het strijdtooneel der Punische oorlogen, toen Hannibal's leger met olifanten en kameelen optrok naar Rome en in het machtige rijk angst en ontreddering zaaide. Ormin speelt de rol van spion, wordt naar de steengroeven verbannen en redt zich in een avontuurlijken tocht vermomd als Carthaagsch hoogepriester. Hier en daar wat te gechargeerd. Meer paedagogisch ware 't geweest den valschen koning Ange niet door zelfmoord te doen omkomen.
M. M.

Anna Hers, **5290.**
HET BEUGELJONG. Geïllustreerd door W. Heskens. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam*, 1928. (25.5×17) 229 blz. ing. f 2.90.

'n Gebrekkig kindje is dat Beugeljong. Paps noemt het: „M'n teugelloos beugeltje". Moeder zegt: „Nora", 'n enkele keer: „Noortje". Melis Dirksen scheldt: „En jou moeder is vort. Ze gaat met een ander. Lekker!" Daar gaat het heele boek over, dat moeder haar echtgenoot en de kinderen in den steek laat en zal gaan trouwen met de „heel groote broer" van Hansje uit het ziekenhuis. Naar onze bescheiden meening is dat nou heelemaal geen stof voor 'n jeugdboek. Het moge dan per slot wel terecht komen, en wel door de ziekte van „Beugeltje" maar die afloop is toch tamelijk onnatuurlijk. Met Kerstmis moet dit gebeuren, als „het Kerstkindje in alle hoeken veegde en met z'n gouden loovertjeskleedje wuifde, zoodat de stofjes goud in het rond vlogen." Het boek is niet bestemd en ook niet geschikt voor de Katholieke of Christelijke jeugd. De schrijftrant is overigens niet kwaad.
B.

Lambert Lucasz., **5291.**
ZOO'N RARE CHINEES. Geïllustreerd door W. Huysman. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch* 1928. (21.5×15) 91 blz. geb. f 0.90.

Prettig jeugdboek, waarin Marius, die juist geen „heilig-boontje" is, in de Missie-optocht voor Chinees speelt; hoe dat spel werkelijk een leelijk staartje wordt, maar toch goede gevolgen heeft voor den jongen aardig en frisch verteld.
Alb. Steenhoff-Smulders.

Christine Moresco-Brants, **5292.**
DIDI'S AVONTUREN. Geïllustreerd door Ella Riemersma. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam*, 1928. (25.5×17) 239 blz. ing. f 2.90.

De tien hoofdstukken van het boek bevatten bijna alle een avontuur.
Het begint al met een onaangenaam avontuur op de pier aan den Hoek. Bij het teruggaan slaan de golven over den dam en bezorgen Didi veel angst en natte voeten. Het ergste beleeft ze in Parijs, waar ze door onvoorzichtigheid bij een dievenbende terecht komt. Ze raakt haar geld kwijt, wordt vastgehouden en brengt twee nachten buiten het pension door, tot groote ongerustheid van de houder van het pension en van haar vader, die overgekomen was. Na het laatste avontuur verlaat ze het ouderlijk huis, om bij een ander intrek te nemen en zijn naam aan te nemen.
Neutraal; voor groote meisjes. *F.*

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

Alle Drukwerken
levert U
Drukkerij
Henri Bergmans en Cie
Tilburg

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr 33-35 Tel. 471 APELDOORN

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

M'n compliment voor den steeds keurigen inhoud!

Aldus gaf Pastoor Abels zijn waardeering te kennen van „HET AMUSANTE WEEKBLAD", waarvan herhaaldelijk getuigd werd, dat men het, in tegenstelling met andere Hollandsche humoristische weekbladen, steeds gerust op de huiskamertafel kan laten liggen.

De abonnementsprijs van HET AMUSANTE WEEKBLAD bedraagt f 2.85 franco per post per halfjaar.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS - TILBURG

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18B
TEL. 715.
EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. EN DETAIL

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL

ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**

VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING

IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

(Vervolg van blz. 3.)

Hier spot hij (Chesterton) geestig met dit soort lectuur (detective-romans) en geeft tegelijk een serie zeer geestige en allervermakelijkste avonturen, die telkens heel anders eindigen dan men gedacht heeft. Het moeielijke Engelsch van Chesterton is vlekkeloos en uitstekend vertaald.

Het Centrum.

Een roman in een cirkel; het begin staat achteraan en toch ook vooraan. Zoodat als men klaar is met de lezing, men eigenlijk weer terug is bij 't begin.
In ieder geval: een roman, die boeit, vol van de bizarste avonturen en vondsten.

Tilburgsche Courant.

Wat een detective-verhaal onder de handen van een *geniaal* schrijver wordt, laat Chesterton met dit boek zien. 't Is eigenlijk een geestige spotternij met al dit soort werk....
'n Boek om te koopen, te lezen en te bewaren.

De Katholieke Vrouw.

Sensationeele, spannende lectuur van de goede soort met de ongeloofelijkste en ongedachtste verwikkelingen, in een taal frisch en kernig en humoristisch. „Een geestig boek over het beuzelachtig leven der menschen," gelijk Pieter van der Meer zegt.

De Rotterdammer.

Deze rechter nu is de hoofdpersoon van een zestal onbedaarlijk komische avonturen... Ze zijn niet na te vertellen.

Pieter van der Meer de W. in Opgang.

Onopgemerkt schier, vindt Chesterton, aan de hand van de gekste avonturen en met den fijnsten humor, de gelegenheid om zijn meening te zeggen over heel wat huidige maatschappelijke instellingen en toestanden, met een gullen lach of scherpen spot een menigte verouderde begrippen te toetsen aan de thans heerschende werkelijkheid.

Gazet van Antwerpen.

G. K. Chesterton,

* De vliegende herberg.

Scherp weet Chesterton bepaalde wezenstrekken van het moderne leven te teekenen.

Alkmaarsche Courant.

Lord Ivywood wil Engeland oriëntaliseeren en richt b.v. zijn eigen huis naar Oosterschen trant en gebruiken in. Het land wil hij drooggeleggen en hij weet een wet in de kamer er door te krijgen, waardoor het land inderdaad drooggelegd wordt; echter bestaat voor de herberg nog bestaansmogelijkheid, wanneer zij zich gedraagt als de herberg van Humphrey Pump en zijn vriend Patrick Dalroy die een waardig tegenstander van Lord Ivywood is. Maar de gedragingen van deze herberg geven aanleiding tot vele avonturen, want het wordt een vliegende herberg, die het land doortrekt langs zonderlinge wegen, een vliegende colonne, bestaande uit twee mannen, een ezel, een hond, een vaatje rum, een kaas en een paal.
Vlijmend en kervend weet Chesterton in dit werk bepaalde wezenstrekken van het moderne leven in het helle licht van zijn breed-omvattenden geest te plaatsen. Hier staat de heerlijkste humor naast een ironie, die haar vormen vindt in de pakkende taal van dezen meester, die stil maakt en tot peinzen brengt, terwijl met een schaterlach plots een liedje opparelt uit het hart van een ernstig fragment. Want er wordt veel gezongen in dit boek, op de meest zeldzame momenten en 't een met 't ander heeft een harmonieus werk gewrocht, dat niet gelezen wordt en terzijde gelegd, doch dat verbazing wekt en de oogen opent, dat nog eens opengeslagen wordt, om te zien of men wel goed gelezen had, om te zien of het werkelijk waar, is, dat iemand zoo'n grooten geest bezit om met groote sociale zaken te spelen of het speelgoed ware en onderwijl een humor te geven, die schateren doet en liedjes te zingen, die den dichter verraden. En dan eindigt dit werk met den waanzin van den Uebermensch, die speelt met stukjes hout en gras en er worden een paar woorden gezegd, zoo doodgewoon, maar 't is iets wrangs dat er in doorklinkt, „alsof, zoo zegt Nieuwenhuis terecht, de schrijver zelf zich afwendt met een snik."

Joseph Conrad,

* Het kapersnest.

Dit boek geeft ongetwijfeld een interessant verhaal, met tal van ongeloofelijke en griezelige avonturen...

Overijselsch Dagblad.

Een boek vol romantisch realisme.

Nieuwe Hoornsche Courant.

Veel waar voor weinig geld en handig formaat.

De Twentsche Post.

Deze vijfdeelige roman in één band is van den bekenden Engelschen schrijver. John Kemp, 'n jonge Engelschman, is belust op avontuur. Na wat moeielijkheden ontvlucht hij met twee Spanjaarden naar West-Indië. Daar doorleeft hij weer de wonderlijkste avonturen. Is men begonnen met 't lezen, men houdt niet meer op voor men de ruim 400 blz. heeft doorgerend...

Ons Eigen Blad.

Sven Elvestad,

De geheimzinnige kamers.

Alleszins lezenswaard.

De Standaard (Brussel).

Sven Elvestad verstaat de kunst om goede detective-romans te schrijven. Zijn verklaring aan het slot is onverwacht, maar toch logisch.

BESTELT NOG HEDEN **KERKWASKAARSEN** bij: R. A. VAN MANEN
HOOGEWEG 19 — AMERSFOORT

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

CLICHÉS & STEMPELS
LEVERT CONCURREEREND
A. C. VERHEES
VUCHTERSTR. 120 - 'sHERTOGENBOSCH
Tel. 809

JEAN SCHRIJBER
Hamstraat 8 - ROERMOND
KUNSTHANDEL
Religieuse Kunstvoorwerpen
Fabrikant van
Spiegels en Schilderijen.

FOX
FILMS
DE BESTE

Bloemenmagazijn
„OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van
Tuinen.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Bij scheren
géén pijn meer en géén stukgaan of naschrijnen der huid, indien men vóór het inzeepen de baardoppervlakte inwrijft met een weinig
PUROL
't voldoet iedereen
Doos 30 en 60, Tube 80ct
Bij Apoth en Drogisten

Abonneert U op de Keurboekerij
20°/o reductie.

KOOPT NU UW HUWELIJKSUITZET
VULT NU UW LINNENKAST AAN

Ferdinand Meyer

BALANS-OPRUIMING

In alle afdeelingen speciale aanbiedingen tot zéér lage prijzen

Tafel-, Bed- en Huishoudlinnen, Badartikelen, Kleedjes, Zakdoeken Lingeries, Tricotages, Kousen, enz.

FERDINAND MEYER, ROTTERDAM
GIRO 8117, HOOGSTRAAT 256, TELEF. 4547

Onze prachtig geïllustreerde prijscourant 112 blz. is verschenen en op aanvrage gratis verkrijgbaar.
Uitgebreide collectie
Rotsplanten
Vaste planten
Rozen
Bloemheesters
J. Abbing & Zonen, Zeist

Uitgave van TEULINGS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
'S-HERTOGENBOSCH

Dr. D. A. W. H. SLOET

HET BOEK DER OPENBARING VAN DEN H. APOSTEL JOANNES

Met aanteekeningen

Prijs . . . . f 0.90

,,Met groote voldoening hebben wij het werk van Dr. Sloet genoten. Het lijkt ons een voldragen vrucht van zijn algemeen erkende en gewaardeerde Bijbelkennis." *H. H.*

Dr. D. A. W. H. SLOET

BESTAAT GOD OF NIET?

Een boekje voor denkenden.

Prijs ingen. f 1.—, geb. f 1.50.

,,...verlangd, verwacht en dubbel welkom!" *Ons Geestelijk Leven.*

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U.L.O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT

Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f 2.90, geb. f 3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.

LIMBURG AAN CHRISTUS:
Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: ,,Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

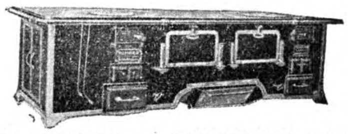

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

No 5 1 MAART 1929 17½ cent

GRETA GARBO
de voortreffelijke vertolkster van Anna Karenina in Tolstoï's gelijknamige roman, die de filmwereld heeft vaarwel gezegd.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

P. Constantinus, O. Cap. : *Een merkwaardig boek*

Hein Hoeben : . . . . . *Een Berlijnsche Roman*

Dr. Jacoba Hol : . . . . *De arctische Sahara*

Ton Kerssemakers : . . *Perrault's Sprookjeswerk*

Italiaansche Redacteur :
Kroniek der Italiaansche Literatuur

Dr. Raph. Kreemers : . . . . *Ruskin en Wilde*

Leo Fens : . . . . . . *Een letterkundig leerboek*

UIT BOEK EN BLAD :
Nu — Die Bergstadt

VERSCHEIDENHEDEN :
Een merkwaardig schrijversdebuut. — 'n Nederlandsche „best seller". — Thomas Mann en de Film. — Spanje, een eldorado voor schrijvers — Nieuwe handschriften van Poesjkin. — Een opdracht van Léon Bloy

G. A. J. v. KALMTHOUT
3 B. HAMERSTR.
PIANO'S ORGELS
NIJMEGEN TERMIJNBETALING

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

PRIESTERROEPING
door JOHANNA.
Uitgegeven met den stempel van den Keurraad voor R.K. Jeugdlectuur, wordt door de Katholieke Pers als een zeer nuttig en welkom boekje begroet. Ouders en opvoeders, help mede dat deze uitgave aan haar doel beantwoordde.
Prijs ingen. 75 cts.
linnen band f 1.25.
In elken R. K. Boekhandel verkrijgbaar.
DRUKKERIJ
HENRI BERGMANS & CIE.
Langestraat 35 — TILBURG

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Koopt bij onze Adverteerders.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Prijsvraag

Wij exploiteeren **Boekzaal der geheele wereld** nu het **vijfde** jaar. Dit jaar is voor ons in meer dan één opzicht een jubileumjaar: 5 Maart 1929 herdenkt het **Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders** zijn tweede lustrum; najaar 1929 evenzoo onze **Jaarlijksche Boekenschouw**; 1 Mei bestaat **Het Nederlandsche Boekhuis** tien jaren.

't Is voor ons dus wel het tijdstip eens even stil te staan en terug te zien.

Als alle menschenwerk, was ook het onze onvolmaakt, wij zijn er hartgrondig van overtuigd.

Wij streven daarom steeds naar verbetering.

Wilt U in Uw qualiteit van abonné(e) van **Boekzaal der geheele wereld** ons daarbij behulpzaam zijn?

Wij verzoeken U ons de volgende vragen in alle oprechtheid te willen beantwoorden:

1. Hoe bevalt U **Boekzaal der geheele wereld**?
   a) Betrouwbaar? b) Bruikbaar? c) Billijk?
2. Prefereert U het boven soortgelijke Nederlandsche of andertalige uitgaven, en zoo ja, waarom? Zoo neen, waarom niet?
3. Acht U wijzigingen wenschelijk, en zoo ja, welke?

De 25 eerste inzenders ontvangen ALLEN gratis en franco een kleine verrassing

De abonné(e) wiens (wier) antwoord ons, in overleg met den redacteur-secretaris van dit blad **het beste** lijkt, krijgt bovendien de vrije keuze over boeken uit ons fonds ter waarde van

vijf en twintig gulden.

Er zijn **vijf prijzen** van **vijf gulden** aan boeken uit ons fonds voor de vijf daarop volgende goede antwoorden. Er is geen appèl op de beslissing.

Onder „goede" antwoorden en het „beste" verstaan wij absoluut geen ongemotiveerde aanprijzing. Het doel is op de eerste plaats om uit de antwoorden leering te trekken, en op de tweede plaats tot uitdrukking te doen komen de gevoelens, die er onder ons abonné(e)'s ten opzichte van **Boekzaal** bestaan. Wij behouden ons dan ook de vrijheid voor, zonder vermelding van namen, iets uit de correspondentie's te publiceeren.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS - TILBURG

ELECTRO- TECHNISCH INSTALLATIE BUREAU

C. J. BEKKER

Graafscheweg 283, Nijmegen

ELECTRICITEIT OP ELK GEBIED

Alle soorten complete RADIO INSTALLATIES.

Radio Dekker

Willemsweg 98

NIJMEGEN.

Coöp. Stoomzuivelfabriek

„ST LAMBERTUS"

GEMONDE

Levering van

prima Roomboter

aan concurreerende prijzen.

VAN DER POST'S BESCHUIT

STAAT BOVENAAN

ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK

Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872

ROTTERDAM.

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven

Fabrikant van Vilten en Zijden

PRIESTERSTEKEN

Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen

OUDENBOSCH.

OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

JEAN BOLLEN

HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN

AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ

LIMONADEHANDEL

Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

SPORT-STORE

J. H. Veldhoven

v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN

Levering aan Gestichten.

VENCO

de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines

Generaal-Vertegenwoordiger

Techn. Bur. H. F. Kamerbeek

Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven

LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK

Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren

Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN

Pontanusstraat 30-32 — Telefoon 2890

STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK.

N. V. METABANK

(MERCANTIEL , EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)

SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661

DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK — ALLE BANKZAKEN

EMS

Het natuurlijk EMSER-ZOUT

is alleen verkrijgbaar in

vierkante glazen flacons.

Prijs per flacon f 1.20.

EMS

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

EEN MERKWAARDIG BOEK.

Op 't Missiecongres, te Juilly gehouden, sprak ook de bekeerling uit 't Mohammedanisme Méhemet Ali Mulla Zadé, sinds zijn bekeering meer bekend als Mgr. Mulla. Mgr. belichtte de groote moeilijkheden van 't bekeeringswerk in Turkijë, voornamelijk sinds de Jong-Turksche beweging, die den godsdienst van den Islam gemaakt heeft tot een constitueerend deel der natie. Vandaar in hun oogen de onmogelijkheid om goed Turk en tevens goed Christen te zijn; — dezelfde opvatting, die we in ons boek *De Missiegedachte bij de Volkeren* nawezen bij alle nationale kerken, bizonder van de Grieksch-Orthodoxe. Wel is invloed op de geesten mogelijk door universitair onderricht, omdat met 't ontwaken der Jong-Turksche beweging de drang naar Westersche, Europeesche cultuur sterk geworden is. In een interview, dat kort nadien de *Universe* - correspondent met Mgr. Mulla te Oxford had, belichtte Mgr. speciaal de volgende punten:

De Mohammed Ali-moskee te Caïro.

1o. De contactpunten tusschen Mohammedanisme en Christendom zijn: 't Geloof in één God; een geestelijk leven; ascetisme en mysticisme; eeuwig met God. De Mohammedaan kent echter geen voldoende middel om daartoe te geraken; wij bezitten het in ons heerlijk complex van Sakramenten. — Dezelfde contactpunten zijn er ook tusschen een andere Semitische groep, de Joden en 't Christendom, zooals we eerlang uit een werk *Christus en Israël* zullen aantoonen.

2o. Het Mohammedanisme is, volgens Mgr. Mulla, nog niet rijp voor 't Christendom. Wel heeft de invoering van Westersche zeden geleid tot monogamie (— zooals ook in Afghanistan tot vreugde der missionarissen geschied is, waardoor de bekeering vergemakkelijkt wordt —), beperking van de echtscheiding en 'n zekere gewetensvrijheid. Doch daar staat tegenover, dat, al mag de meederjarige naar believen een bepaalden godsdienst kiezen, toch de propaganda verboden is.

3o. Vervolgens is er, volgens Mgr., een toename te bespeuren van rationalisme en een scherper verhouding tegenover 't Christendom. Toch bestaat er ook hoop voor de toekomst, voornamelijk omdat veel intellectueelen zich tot 't Christendom bekeerd hebben.

Ondanks enkele lichtstreepjes, derhalve, blijft de Mohammedaansche wereld, gezien van 't standpunt der bekeering, dreigend en donker. Dat geven allen toe, die de Turksche psyche en den aanhanger van 't Mohammedanisme van nabij kennen, overal ter wereld.

„Hebben dan de jongste wisselingen in het Turksche rijk, vooral onder Mustafa Kemal, hierin geen verandering gebracht?" zal men vragen. Dit belangrijke vraagstuk wordt van niet-Katholieke, geloovig Christelijke, Anglikaansche zijde onder de oogen gezien in een pas verschenen werk *Moslem Mentality* [1]).

Al is de oplossing, die de schrijver geeft, wat eenzijdig en vrij onvolledig, toch zijn de meeste hoofdstukken waard, met aandacht gelezen en bestudeerd te worden.

De schrijver, die lange jaren in nauw contact gestaan heeft met de Turksche samenleving, geeft de ideeën, die er woelen in de Oostersche ziel der Mohammedaansche, speciaal der Ottomaansche wereld weer uit Turksche bronnen. Het werk geeft werkelijk „a deeper understanding of their problems" maar is te zwak in het eigenlijke doel: „to help to ward greater efficiency in the Christian service in these lands." Dit is doorloopend zóó, in 't heele werk: wel een vrij juiste uiteenzetting der moeilijkheden, maar geen bevredigende oplossing. Het eerste hoofdstuk ontleedt „de oude mentaliteit" van den Moslem. Deze is in 't algemeen anti-christelijk; de Christenen zijn de „Kiafir", de ongeloovigen; of

„Giavour", slaven; oorlog, zwaard en fatalisme kenmerken de uitbreiding van den Mohammedaanschen godsdienst; deze uitspraken bevestigt de auteur uit moderne Turksche schrijvers. Terecht vestigt de schrijver de aandacht op Soera III, erbij voegend, dat ook nu nog dezelfde geest heerscht onder de Turken. De Shariak, of Islamitische codex van kerkelijk recht, die nóg geldend is, reguleert de verhouding van Moslemin tot niet-Moslemin en is hatelijk voor de laatsten in zijn bepalingen. Van belang zijn de punten, die op blz. 35-42 behandeld worden over de verhouding van den echtgenoot tot vrouw en kind, zooals deze bepalingen voorkomen in een boek, dat met goedkeuring van den Sheick al Islam in 1906 te Contantinopel is gedrukt.
De distinctie der zedenwet tusschen Halal en Haram, — wat geoorloofd is, en wat niet — berust in de toepassing niet op een verstandelijke norme, doch op willekeurige casuïstiek.

Wanneer dit hoofdstuk een logischer ordening tot grondslag had, zou het — om zijn actualiteit — een der beste van 't boek geweest zijn.

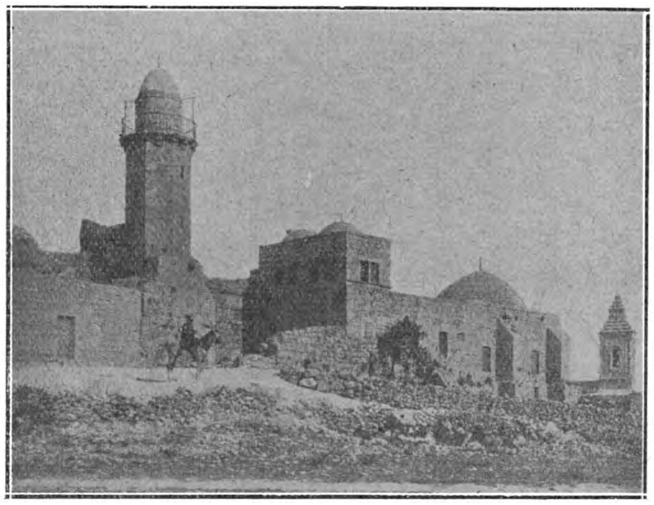

Een klooster der Muzelmannen, in de buurt van Jeruzalem, waar de monniken van den Islam wonen.

Het tweede hoofdstuk wil niet een samenvatting geven van de nieuwe ideeën, die er gaan door 't Turksche rijk, maar de oorzaken nasporen der nieuwe beweging. De gedachten worden hoofdzakelijk geput uit de twee richting gevende Turksche schrijvers der laatste jaren. Sheikh Abder-Razik over oorsprong en taak van 't Kalifaat, en Dr. Taha Hussein in zijn werk over de Vóór-Islamitische Arabische Poëzie, waarbij hij tevens zijn liberale ideeën uit, worden, wat jammer is, slechts even gememoreerd. Abel Adam's werk *Het Boek van Mustafa Kemal* en Djelal Nouri Bey's *De Turksche Revolutie* worden nauwkeurig ontleed.
De eerste verlangt naar de Europeesche mentaliteit, humanistisch, los van den godsdienst, niet metaphysisch doch meer positivistisch, zonder suprematie voor den godsdienst; — een geest van revolutie zal leiden tot sterker nationalisme en zoo tot hooger humanisme. Omdat volgens Abel Adam godsdienst tegen nationalisme is in humanistischen zin, moet de revolutie ook den godsdienst aantasten.
De tweede schrijver wil op 't voorbeeld van 't protestantisme een hervormden godsdienst van den Islam, meer rationalistisch doch ook weer op den bodem van 't Nationalisme, om aldus ook te belanden bij 't humanisme van Abel Adam.
Het derde hoofdstuk gaat dieper de gronden na dier nieuwe mentaliteit. Terecht wijst de schrijver er eerstens op, hoe ook de modern- heidensche Europeesche beschaving, onbewust Christelijke grondstellingen huldigt, die nog de kern, 't behoud zijn der maatschappij, zooals waarheid, recht, nationalisme in den goeden zin. Dan vindt hij in de uitspraak van Ismaël Safa; minister van onderwijs, en in 't blad van Ismet Pasha het heet verlangen naar een Turksch nationalisme, doch geeft tevens aan dat daarnaast de rechten der minderheden in een staat dienen geëerbiedigd te worden, waaraan 't Jong-Turksch geslacht niet denkt. — In deze fout gingen meerdere Europeesche Staten voor.
Ook lag er in het Turksch opvoedingssysteem van 't verleden een groot gebrek, omdat men geen principieele karakters vormde. „We have schools, we have no morality." Ook de nieuwe plannen houden niet voldoende rekening met 't fundament der opvoeding: een principieele moraal. Schrijver zegt daarom terecht: „Personal liberty, emancipation of women, etc. ideas of liberty, equality, and justice are ultimately spiritual in their essence, and can only be established through a change in the spiritual outlook of men...."

Noodig is „a regeneration in Moslem character."

In het vierde hoofdstuk wordt objectief juist de verhouding geschetst van den Moslem tot den godsdienst. Gaarne hadden we gezien, dat nauwkeuriger werd aangegeven dat de minutieuze bepalingen van het Islamisme de algemeen Semitische eigenschap verraden, die we ook in 't Joodsch Talmoedisme aantreffen, om n.l. allereerst een „geboden-complex" te geven; terwijl 't object van 't geloof, als verstandswaarheid, in tegenstelling met de Indo-Europeaansche godsdiensten slechts als iets bijkomstigs komt. Vandaar, evenals voor 't Talmoed-Jodendom, de noodzakelijkheid voor den Islam, om deze Koranbepalingen, aan 't moderne leven te gaan aanpassen. Hoe dat geschieden moet, is in Turksche bladen en kringen aan de orde gesteld (door uitgebreide vragenlijsten.

Het vijfde hoofdstuk geeft aan, welk Christendom de Turken van meer nabij leerden kennen. Hier hadden we gaarne een andere methode en volgorde gezien.

Eerstens had schrijver kunnen wijzen op den invloed van 't vooral monophysitisch Christendom der Koptische Kerk bij 't ontstaan van den Islam, zooals F. Cumont deed in zijn Mithra-studie. Dàt Christendom was aan Mohammed bekend. Vervolgens had 't latere Mohammedanisme meer contact met de nationale, schismatieke Kerken, die niet internationaal waren, niet volkeren-psychologisch. Uit de kennismaking met deze nationaal-kerken ontstaat de modern-Turksche opvatting: „Christen zijn en Turk is onmogelijk." Het geneesmiddel zal dan ook zijn: wijzen op en beleven van 't Katholiek Internationalisme en de vorming van Katholieke priesters, inlandschen clerus, uit de Turken.

Vanzelf raakten we enkele punten van Hoofdstuk VI reeds aan „Missionary Activities in Moslem Lands," waar van de Roomsche missioneering niet gesproken wordt. In ons boek *Missiegedachte bij de Volkeren* raakten we blz. 115 de zwakke punten aan der Methodistische zending: wel inrichtingen voor hooger onderwijs, wel geestes-suprematie, geen eenheid in geloof en moraal, waarop moet worden opgebouwd, wat de Turksche psyche zoo dringend noodig heeft: „een ethisch-godsdienstig karakter."

Zooals we reeds aangaven is Dr. L. Levonian 't minst geslaagd in de laatste hoofdstukken die meer gaan in de aanduiding van den weg, die moet worden ingeslagen voor een vruchtbare missioneering. Een goed standpunt is zeker, zooals schrijver in hoofdst. VIII doet, na te gaan, in welk opzicht Christendom en Mohammedanisme overeenstemmen; ook is 't een eisch, rekening te houden met de redelijke vragen der Turksch-Semitische psyche; doch in hoofdstuk VII stelt de schrijver zich al te zeer op Turksch standpunt. Mogelijk ligt onbewust de oorzaak hierin, dat hij, als niet-Katholiek, als Anglikaan, niet wijzen kan op 't psychologisch Internationalisme van zijn Christendom. Bovendien mist zijn religie den voor den Semiet zoo sprekenden rijkdom der liturgie, die langs den weg der zinnen, van diep gevoel en rijke verbeelding, de waarheid der openbaring zoo zuiver psychologisch in de ziel van den Oosterling doet binnenvloeien. Daarin ligt ook de reden, waarom Dr. Pfander, Dr. Rouse en Dr. Potter, door hem aangehaald, niet zijn geslaagd.

Kemal Pasha.

Poover is ook 't slothoofdstuk van 't werk. Waar armoede, onthechting, coelibaat, offergeest, gebed, Sacrificie en Sakramenten de bezielende kracht van alle missioneering zijn, komt men niet toe met 't Protestantsch beginsel van Dr. Levonian „a new presentation of Christianity", ofschoon dat logisch in zijn lijn ligt. Er is meer noodig Daarom bevredigt het werk niet in zijn laatste hoofdstukken.

Zeker: de R.K. Kerk kan ook niet op groote successen wijzen bij de missioneering der Muzelmansche wereld. Dat ligt niet in haar methode; deze behoeft geen wijziging. Ook haar leer is psychologisch. Doch onze genadenleer zegt, dat de geloofsakt een vrije daad is waartoe de genade den volwassene niet zonder zijn vrije medewerking beweegt. De Islam verslapt door sensualisme den offergeest, die de geloofsdaad

vraagt. Daar ligt de reden van 't geringe succes. Misschien is de afschaffing der polygamie een eerste schrede in de richting der negatieve voorbereiding voor de aanvaarding van 't Geloof, en in zooverre een lichtpunt in 't moderne Turkije.

P. Constantinus, O. Cap.

[1]) L. Levonian, B. A. M. R. A. S., MOSLEM MENTALITY. *George Allen & Unwin, London W. C. 1,* 1928. (18×12.5) 245 blz. geb. Sh. 5.—.

EEN BERLIJNSCHE ROMAN.

„De jonge mensch wordt zich het eerst bewust als alleen-staande verschijning, geplaatst in het middelpunt eener nieuwe wereld. De dingen wentelen om hem heen, ontvangen van hem licht en kleur, ja,worden eigenlijk door hem geschapen. Zijn eigenschappen, neigingen en gevoelens schijnen hem geheel onafhankelijk te zijn; hij leidt ze niet af uit de donkere geneigdheden zijner verwantschap, wijl hij zich om zijn voorouders zeer weinig bekommert. Hij kan niet uit zich zelf treden. Dat maakt hem

Franz Herwig

gelukkig. Eerst later, als de wereld steeds grooter wordt en hem huiverend begint te omvangen, als de eigen kracht schijnbaar niet meer toereikend is om ze te bewegen, dan wordt het leven voor hem vol geheimen en smarten. Dan zoekt hij naar aanleuning en hulp en vindt deze bij God, zijn omgeving, zijn voorouders. Hij voelt, hoe hij in beweging komt, een deel van het universum wordt en bedachtzaam neemt hij zijn plaats in het groote cosmische gebeuren in.'' Met deze woorden, die op den eersten blik duister schijnen en toch den innerlijken groei van den jongen mench van heden zeer juist typeeren, opent Franz Herwig een *Versuch an einem Selbstbildnis.* Zijn autobiographische schets sluit hij met een verwijzing naar de hooge kunstmogelijkheden, die hij meent te voelen sluimeren in zijn hart.

„Misschien ben ik nu sterk en diep genoeg, om uit de bitterheden en duisternissen van ons leven en onzen tijd, tesamen met zijn opstrevingen en lichtflitsen, uit het hoogste en het laagste, uit aardschheid en hemelschheid een troostende harmonie te maken... tot meerdere eer van God.''

Wie zijn jongsten roman *Die Eingeengten* [1]) gelezen heeft, zal volmondig bekennen, dat Franz Herwig erin geslaagd is van licht en donker, van zoet en bitter, van teer en ruw een harmonisch kunstwerk te scheppen zooals de moderne romanliteratuur er de laatste jaren slechts zeer weinigen rijk geworden is. De beelden van het jachtende grootstadsleven, die in snelle opeenvolging aan ons oog voorbijfilmen zijn strak gespannen van smartelijke tragiek, van verfijnd menschenleed. Maar de harmonie overheerscht. Zij drukken niet neer, rusten niet op ons gemoedsleven met een loomen last van weemoed, metselen ons niet in in het grauwe vierkant der troostelooze alledaagschheid. Zij voeren ons op naar boven, laten ons vrijer, ruimer ademen, verzoenen ons met tot dan toe pijnlijk gevoelde tegenheden en ontgoochelingen, werken als een bevrijding, als een verlossing. De koortsige polsslag van het moderne leven is minuut voor minuut, seconde voor seconde beluisterd en opgeteekend. De ziel van Berlijn wordt hier bloot gelegd op de snijtafel van een diep-borenden, scherpkervenden maar heelenden geneesheer. In dit boek leeft en jaagt Berlijn op het daverende rhythme van den jongen dag. De psychologische waarneming grenst soms. aan de intuitie van een begenadigden ziener. De taal is praegnant en strak, vol zenuw en spier, vol warmte en kleur. Het moderne leven, dat velen zoo zonder harmonie toescheen is hier opengebloeid als een niet alleen aan tegenstelling maar ook aan wisselwerking en verzoening rijke tijd. Herwig's boek, dat een felle crisis opent op de zielkundige en maatschappelijke

nooden der moderne grootstad, heeft ons de enigmatieke eigenheid der nieuwe menschheid beduidend nader gebracht. Op veel wat vroeger raadselachtig en onverklaarbaar scheen is hier een bevredigend, geruststellend, licht-verbreidend antwoord gegeven. De levensgang van den musicus en varenden zanger Daniël Löffelholz is het kleurige doek, waarop de tooneelen van dezen inhoudsrijken roman geprojecteerd worden. Zijn ontmoetingen en bevindingen met de Berlijnsche mannen- en vrouwenwereld vormen er de voornaamste gebeurtenissen van. In de dramatische verwikkelingen ontbreekt schijnbaar de strakke eenheid. Daniël Löffelholz zelf is de eenheid voor dezen roman. Hij, de katholiek met de wonder-rijpe levenswijsheid van een priester, staat boven het leven. Hij ziet de lijnen van uitgang en terugkeer en is zelf het stabiele centrum in den draaienden levenscirkel. Waar zijn voeten gaan, blijft een lichtend spoor achter: het wilde vlokschuim van het zeeklievende schip op weg naar de haven. Wie met hem in aanraking komt, raakt gevangen in den sterken greep zijner edele, warme persoonlijkheid. Waar iedere poging om op te bouwen, om op te voeden tot dan toefaalde en schijnbaar falen moest, weet hij te slagen met wonderbaar gemak. Al weldoende is hij rondgegaan door de dagen van zijn leven. Onder de dwergen der grootstad schrijdt hij voort als een reus, onwrikbaar sterk door zijn anker-vaste katholieke levenshouding en zijn mooie gave menschelijkheid. Tot de vertegenwoordigers en vertegenwoordigsters van het moderne leven in zijn leege, houvast- en zinlooze oppervlakkigheid herhaalt hij zonder ooit moede te worden het tragische verwijt over hun zelf gewilde gebondenheid: „Sie gehören zu den vielen Eingeengten, die es nicht wagen, Konsequenzen zu ziehen aus ihren Handlungen, weil Sie nicht stark genug sind, das Leben über sich selbst hinaus zu bejahen.''
Als Daniël Löffelholz zich te sterven legt aan den eenzamen, verlaten wegrand, is zijn tocht niet ten einde. Anderen, die dit boek zullen lezen met diepe, schokkende ontroering, zullen zijn fakkel overnemen uit zijn stervende handen, om in zijn plaats post te vatten op den driesprong des levens.

Hein Hoeben.

---

[1]) **Franz Herwig,**
DIE EINGEENGTEN. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1928. (19×12.5) 484 blz. geb. M. 9.-.
— **Bc** —

DE ARCTISCHE SAHARA.

Wel geen eiland in de Poolgebieden heeft zoozeer de belangstelling der onderzoekers getrokken als Groenland. Door de expeditie van Nansen was in 1888 vastgesteld, dat het landijs zich als een samenhangende massa over Groenland uitstrekt. De Arctische Sahara heeft men dit land van sneeuw en ijs gedoopt. Week na week trekt men voort over deze bevroren woestenijen, waar men behalve de eigen expeditie slechts drie dingen ziet: de onmetelijke uitgestrektheid van de bevroren vlakte, den kouden blauwen hemelkoepel en de koude, witte zon.
Slechts langs de kusten strekt zich een smalle strook ijsvrij land uit, terwijl meermalen het landijs zelf of zijn uitloopers in den vorm van gletsjers tot aan de zee reiken en daar in ijsbergen afbreken.
Verschillende onderzoekers trokken dwars over dit landijs heen.
Ook de Noord-Groenlandsche kust was vaak het doel van onderzoekingstochten, hoewel door de hooge breedte dit deel van het eiland, afgezien van het landijs wel het onherbergzaamste is. Op dit gebied richtte zich ook de belangstelling van Lauge Koch.
In 1916 had hij aan de expeditie onder Rasmussen deelgenomen, die de Melville-Bocht en een deel van de Noordkust gekaarteerd en onderzocht had; maar toch wachtten groote deelen van Noord-Groenland nog op onderzoek en terwijl Koch de topografische en geologische kaart van de expeditie v. Rasmussen construeerde en uitgaf en zijn universiteitsstudie beeindigde, rustte hij een nieuwe expeditie uit.
15 Juli 1920 vertrok Koch [1]) van Kopenhagen. Twee maanden duurde de reis van daar tot aan het punt op de Noordwestkust van Groenland, dat Koch tot hoofdkwartier had gekozen. Toen daar de expeditie-uitrusting gelost was, keerde het schip terug en Koch was geheel alleen onder de Eskimo's met wie hij het leven in sneeuw en ijs zou deelen. Met de uiterste zorg was de expeditie voorbereid. Men zou van de meegenomen proviand levende langs de kust van Groenland trekken tot Kaap Bridgman, vandaar af was door vroegere expedities de kust verkend en zou door de jacht op robben en Muskusossen de noodige proviand verzameld worden voor de terugtocht over het landijs. De proviand bestond in hoofdzaak uit pemmikan: een grondmassa van gedroogd vleesch en vet, gemengd met tarwemeel, gedroogde groenten, suiker en rozijnen, voor de honden eenzelfde mengsel, maar zonder de beide laatste toevoegingen. Wat de kleeding betreft, bij de 30° en meer vorst van het arktische „voorjaar'', waarin de tocht begon, moest men zich wel op Eskimo-manier van top tot teen uitermate dik inpakken. Voor het transport werden hondensleden gebruikt.
Den 18en Maart begon de eigenlijke expeditie. Vol eenvoud vertelt Koch van de lange dagtochten over het ijs voor de kust, afwisselend over strand- of zeeijs, waarbij meestal op het ijs gebivakkeerd werd. Een maand lang gingen voor het transport der levensmiddelen meerdere hulpsleden mede, die successievelijk werden teruggezonden; de verdere tocht werd door Koch in gezelschap van slechts drie Eskimo's gemaakt.
Er waren dagen, dat 't prachtig ijs een uitmuntende sledebaan vormde, maar dan weer moest men zich

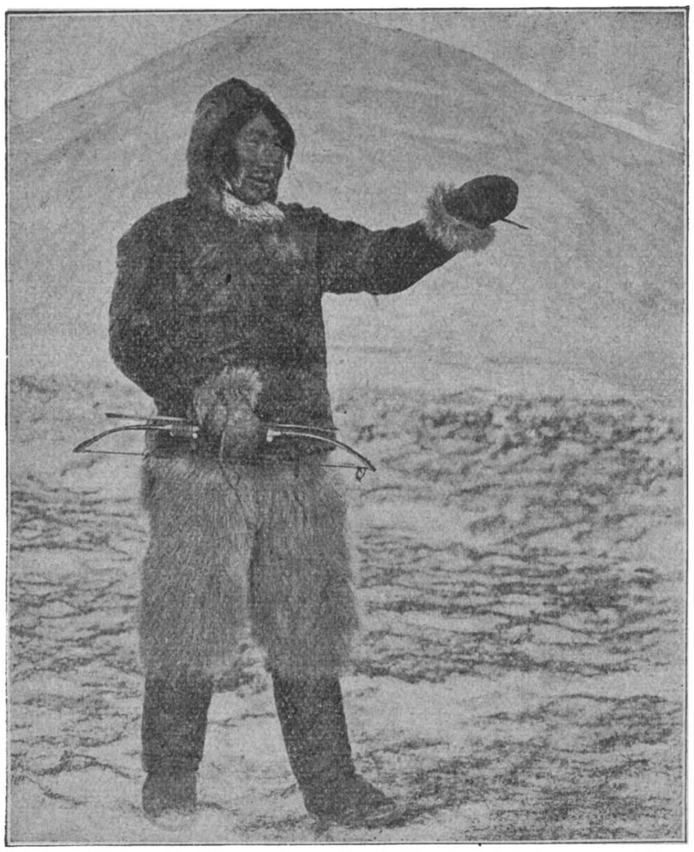

'n Eskimo op jacht in 't barre ijsveld.

met groote moeite een weg banen tusschen hooge ijsstuwingen en over dikke sneeuw, waarin men tot de heupen wegzonk, of belette dichte nevel alle orienteering. De jacht op hazen en muskusossen bracht soms een welkome afwisseling in het eentonige pemmikan-menu. Een groote plaag was de huidziekte, waaraan alle expeditie-leden gingen lijden.
Vanaf de Longfjord kwam Koch in hem onbekende streken en nam hij de kaarteering weer op, die hij bij een vorige expeditie hier afgebroken had. Was tot dan snel voorwaarts komen het eenige doel geweest, nu moest het eigenlijke werk beginnen. Koch besloot de expeditie te splitsen: Zelf bleef hij met den Eskimo, die het slechtste span honden had, achter, om al kaarteerende langzaam naar de Noordpunt van Groenland te trekken; terwijl de beide andere Eskimo's met het grootste deel der bagage zoo snel mogelijk naar het noorden gingen, om daar hun geluk bij de muskusossenjacht te beproeven. Hier aan Groenlands Noordkust zijn prachtige fjorden. Steil verheffen er zich de bergen tot bijna 1500 m. hoogte en vormen een wild Alpenlandschap, in welks dalen groote gletsjers als tongen van het centrale landijs liggen.
Bij de Noordelijkste punt van Groenland was men slechts 12 dagreizen van de Noordpool verwijderd en de tocht daarheen zou practisch zeer goed uitvoerbaar geweest zijn. Maar de fascineerende aantrekkingskracht van de Pool bood Koch weerstand met de eenvoudige woorden: „Ik had niets aan de Pool te doen" en men trok verder. Nu weer tezamen met de beide jagers, die geen succes hadden gehad, want hoewel Peary vroeger aan de Noordpunt een kudde muskusossen had neergelegd, was ditmaal geen enkel dier te bespeuren. Nu kwamen zware dagen: sneeuwstormen en honger pijnigden vooral de honden, die langzamerhand uitgeput geraakten, zoodat verschillende moesten worden doodgeschoten. Het mislukken van de jacht bij Kaap Bridgman, wat bij het opmaken van het expeditieplan niet voorzien had kunnen worden, was zeer ernstig. Ook Koch en zijn makkers leden hieronder, want zij waren uitsluitend op havergort als voedsel aangewezen, wat bij de groote vermoeienissen ten eenemale onvoldoende was.
De toestand begon ernstig te worden, er was slechts nog voor enkele dagen hondenvoer; alle honden waren er slecht aan toe, meerdere waren stervende en het slechte weer belette alle hoop op jachtbuit. Toch viel voor Koch het hoogtepunt der expeditie juist in deze moeielijke dagen, want hij lande hier op de steenpyramide door zijn oom J. P. Koch, 14 jaar tevoren opgebouwd, wat door het ingesloten bericht bewezen werd. Deze laatste was langs de Oostkust naar Peary-land, het Noordoostelijke ijsvrije schiereiland, voortgedrongen en zoo was nu door Lauge Koch, die hetzelfde punt om de west bereikt had, de kring gesloten en had de Deensche vlag overal langs Groenland's uitgestrekte kusten gewapperd. Het doel was bereikt: de topografische en geologische opname was voorloopig tot een eind gebracht.
Langs de Oostkunst werd nu verder getrokken, maar geen voedsel kwam opdagen, de uitputting werd steeds grooter. De honden konden haast niet meer en ook de Eskimo's waren aan de grens van hun krachten gekomen en schenen de hoop, ooit weer thuis te komen, verloren te hebben. Uit de eenvoudige bewoordingen, waarin Koch de bevindingen dier zware dagen weergeeft, straalt ons de onverwoestbare energie tegen, waarmede hij de Eskimo's wist op te monteren. Onder achterlating van een groot deel der bagage wist Koch de tocht door te zetten en zoo vier menschenlevens te redden; want toen men iets Zuidelijker was gekomen, kwam plotseling een kentering in het weer. Het was nu eind Mei en toen de nevel opgetrokken was kon men van de zomerwarmte genieten. Men besloot opnieuw op zoek naar muskusossen te gaan en ziet — ditmaal werd het geduld beloond. Het gelukte aan een der Eskimo's een kudde van negen dieren te dooden. Werkelijk kwam deze uitredding in de hoogste nood. Deze jachtbuit redde het leven der nog overgebleven honden en daarmede van de expeditie. Zestien honden hadden zij verloren, maar 16 waren er nog over. Nu kon de dringend noodig gewordene rust genomen worden en kon men afwachten, tot de intusschen weer opgestoken storm zou gaan liggen. Eenige dagen later konden zeehonden buit gemaakt worden en nu was de

proviand-zorg voor het oogenblik geweken.

Den 3en Juni kwam eindelijk het voorjaar. Door de middernachtszon kon ook 's nachts gereisd en gekaarteerd worden, want steeds was Koch er op uit, door het doen van opmetingen de bestaande kaart te verbeteren. Vooral het binnenste deel van de Independence-fjord werd nauwkeurig bewerkt en een nog onbekende berggroep met Alpentoppen midden in Peary Land ontdekt, die Koch „Nordkrone" doopte. Gedurende 14 dagen was het hoofdkwartier aan de Independence-fjord en werd door de Eskimo's een groote voorraad vleesch buitgemaakt, want nu ging het moeielijkste gedeelte der expeditie beginnen: de tocht over het landijs.

Met buitengewone moeielijkheden ging het gepaard, om van de kust op het in zijn randzones zeer sterk verbrokkelde landijs te komen. kaarteeren, was de reisroute langs de noordelijke rand van het landijs vastgesteld, maar daar is het ijs sterker verbrokkeld dan meer naar het midden en telkens moesten gebieden met reusachtige spleten overgetrokken worden, wat veel inspanning eischt. Men had gehoopt bij Kaap Heiberg-Jürgensen volgens afspraak een proviand-depot te vinden, hoewel de uitvoerbaarheid van deze afspraak sterk betwijfeld werd. Er werd dan ook niets gevonden: een groote ontgoocheling. Nog slechts 10 honden waren over, de overige waren stervend doodgeschoten en hadden als voedsel voor menschen en dieren gediend. De groote volharding, waarmede Koch ondanks de sterke uitputting en het feit, dat de metingen hem vele kostbare uren slaap roofden, toch den geheelen weg over zijn opmetingen volbracht heeft, dwingt de grootste bewondering af. De toestand

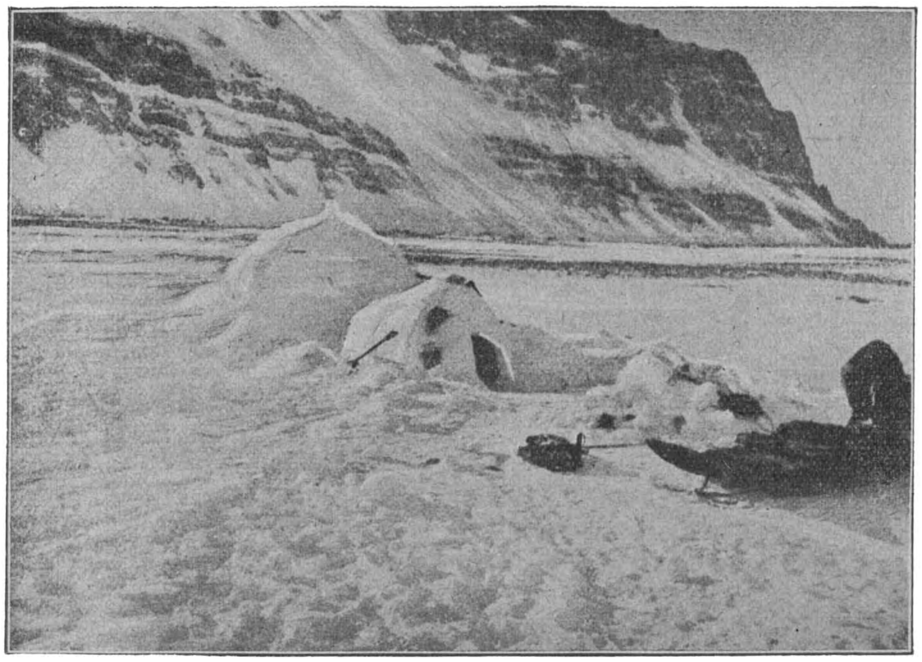

Sneeuwhutten in de witte woestijn.

Toen het gelukt was en al de bagage op het ijs gedragen en weer op de sleden gepakt was, werd een feestmaaltijd aangericht van koffie met twee doozen sardines, want nu men eenmaal op het landijs was, begon de terugreis in alle ernst. Maar nu ook begonnen eerst al de moeielijkheden, die men in de randzone van het landijs ontmoeten kan, zich te doen gelden. Het wemelde hier van spleten, gletsjerrivieren en moreenen en de reis ging uiterst langzaam. Toen werd het te midden van het ijs liggende Wildland bereikt, waar men op een rijke jachtbuit hoopte, als proviand voor de terugreis. Terwijl twee der Eskimo's op jacht gingen, doorkruiste en kaarteerde Koch Wildland, maar de buit viel ontzettend tegen: slechts een aantal hazen en één muskusos, veel te weinig voor de lange tocht over het ijs. Bij het verder trekken begon dan ook al spoedig de honger zich te doen gevoelen, zoodat de toestand kritiek werd.

Om zooveel mogelijk de Noordkust te kunnen werd steeds ernstiger. Het werd vechten om het leven. De honden waren niet meer in staat de sleden te trekken. Ten slotte waren er slechts nog twee in leven. Een pakje thee was alles wat over was, niets, niets meer was er om den knagenden honger te stillen. Oude hondenriemen werden gekookt en gegeten!

Een aangrijpend drama wordt ons hier geschilderd in de eenvoudigste bewoordingen, die juist daarom des te roerender zijn. En ademloos volgen we deze uitgeputte menschen in hun strijd om het leven. Zij naderden nu den Humboldtgletsjer aan de Westkust, waar zij de zekerheid hadden een opgeslagen depot te zullen vinden. Maar zouden zij niet bezwijken met het „beloofde land" in het zicht? Want door den verrekijker was op een klein eiland voor de kust het depot ontdekt, maar een groote rivier en een zeestraat scheidden hen van het eiland. Met groote moeite gelukte het met achterlating van bijna alle bagage de krachtig-

stroomende rivier door te trekken. De eerste hinderpaal was overwonnen. Hoe heerlijk was het weer op vasten grond te kunnen staan na de lange tocht over het ijs. Eindelijk werd de kust bereikt, maar het ijs tot aan het eiland was in buitengewoon slechten toestand, er hadden zich groote meren op gevormd, die doorwaad moesten worden. Dan weer moest moeizaam tegen een ijsrug opgeklommen worden, dan weer ging het tot aan de hals door het ijskoude water van een meer. Eindelijk-eindelijk werd het eiland toch bereikt, waar naast eenige kisten met proviand op een steenpyramide de Deensche vlag wapperde. Er was voor eenige dagen eten genoeg, maar niet voldoende, om op dit punt op nieuw winterijs te kunnen wachten voor de verdere tocht langs de Westkust naar het Zuiden, naar huis! In de steenpyramide lag een brief met de mededeeling, dat een eind verder een paar Eskimo-families den zomer doorbrachten. En zoo werd na een paar dagen rust de tocht daarheen ondernomen, waarbij echter een der Eskimo's, Etukussuk zwaar ziek werd.

Koch vreesde voor zijn leven en besloot bij hem te blijven, terwijl hij de beide anderen verder zond, om hulp te halen. Deze daagde na een paar dagen op en daar Etukussuk intusschen weer wat hersteld was, trok men gezamenlijk naar de tijdelijke woonplaats der Eskimo's. Nadat men hier wat bijgekomen was, trokken Koch en Etukussuk naar het 2e depot, dat bij Kaap Calhoun opgeslagen was. Hier blijven zij twee weken om op krachten te komen en keerden toen weer tot de anderen terug, waar gewacht werd op het dichtvriezen van de zee, want proviand was er nu voldoende voor de terugreis. Den 18en September werd de tocht aanvaard, maar de terugkomst in de Eskimoneerzetting, waar ook Koch's woning was, was in-droevig. Vijf Eskimo's waaronder ook Etukussuk's vrouw waren aan de huidziekte bezweken, waaronder ook de expeditie zoo geleden had en alle andere Eskimo's waren ziek en krachteloos. Zes weken later was het winterijs sterk genoeg en werd naar het Zuiden van Groenland naar de Deensche kolonies getrokken, waar Koch te Upernavik de winter doorbracht. Den nu volgenden zomer en het daarop volgende voorjaar gebruikte Koch om de kust tot 82 N.Br. en het Kaap York-gebied te kaarteeren. Het geheele noordelijke deel van Groenland was zoodoende door hem in kaart gebracht en het doel zijner expeditie volkomen bereikt.

Met groote voldoening mag deze energieke onderzoeker op de door hem bereikte wetenschappelijke resultaten teruggezien hebben, toen hij eindelijk in midden-September in zijn vaderland terugkeerde, dat hem als een zijner dapperste en grootste zonen geëerd heeft.

Dr. Jacoba Hol.

---

1) Lauge Koch,
UM GRÖNLANDS NORDEN. Vertaald uit het Deensch door Else v. Hollander-Lossow. Geïllustreerd. *Georg Westermann, Braunschweig.* 1928. (24.5×16) 208 blz. geb. M. 8.—.

PERRAULT'S SPROOKJESWERK

Op 13 Januarie 1928 was het driehonderd jaren geleden, dat Charles Perrault geboren werd. Dit feit werd, als gewoonlijk, door tal van publisisten herdacht; zij het dat deze herdenking een zeer bescheiden vorm had.

Toch verdiende de schrijver der onvergelijkelike *Contes* beter. En wel niet alleen, omdat door Perrault voor de eerste maal de oude en in alle landen levende sprookjes: Asschpoester, Blauwbaard, Riket met de Kuif, Doornroosje, Kleinduimpje, De Gelaarsde Kat en de Feeën, in het gebied der literatuur werden geïntroduseerd, maar méér nog omdat deze vertellingen door hem omgeschapen werden tot even zovele juweeltjes van literaire vertelkunst, die een heel biezondere plaats in de Franse literatuur innemen en door de moderne lezer met veel genot gelezen kunnen worden.

Er zullen sommige folklore-maniakken zijn, die u vertellen, dat Perrault deze volkssprookjes bedorven heeft, omdat hij er te veel van zichzelf in heeft gelegd. Maar men moge tegenover dit standpunt bedenken, dat er geen geschreven of ongeschreven wet bestaat, die den kunstenaar verbiedt om een volksvertelsel te benutten voor *zijn* werk, dat met folklore niets gemeen heeft en door eigen en biezondere wetten wordt geregeerd. Hier geldt alleen de vraag, of de schrijver eigen stem en eigen karakter aan zijn werk heeft gegeven en of dit van zoodanigen aard is geworden, dat het u ontroert.

Perrault bezat juist naïveteit genoeg, om zijn vertellingen geloofwaardig te maken. Maar aan de randpunten dezer sprookjes, kon hij soms een glimlach niet onderdrukken. Men vergete niet, dat Perrault een late tijdgenoot was der Précieuses en temidden van het letterkundige leven van Parijs leefde, waar hij naam maakte met enkele honderden meters gerijmel, dat echter van een grote en aristocratiese kultuur getuigt. Dezelfde kultuur vinden we terug in zijn *Contes*, die des te erger doen betreuren, dat hij zijn vertellingen op rijm niet eveneens in proza heeft geschreven. (Peau d'asne b.v. dat ook in de hier besproken bundel is opgenomen).

Want een geboren verteller is Perrault. Hij bezit een aangeboren gratie en natuurlikheid in zijn proza-stijl, die van een lenig, met juist aangebrachte archaïsmen doorpareld, Frans is. De candeur en de aristokratiese bonhommie van zijn wezen maken hem tot een charmante geest, die men met intens genoegen volgt. Ook de ironiese en somtijds lichtelik sceptiese wending, die hij aan zijn verhaal te geven weet, als zijn stof te onwaarschijnlik wordt, zijn natuurlike uitingen van dezen zelfden geest. Men ziet hem levend voor zich: deze homme du monde, die zijn kinderen de oude verhalen vertelt, van een oude meid afgeluisterd. Zoo licht en lenig is zijn glimlach, en zijn schertsende toespelingen op zijn eigen tijd en omgeving, dat zij inhaerent lijken te zijn aan zijn feeënwereld en in genen dele (zoals sommigen met alle geweld willen) haar sfeer breken. Wij voor ons lezen hem met oneindig meer interesse en genoegen dan Andersen of Grimm.

* * *

Men heeft Perrault, op grond van de ondertekening van het voorwoord der eerste uitgave zijner *Contes* met de naam Darmancour (den naam van zijn zoon) het auteurschap van deze willen ontzeggen. Ondanks de ondertekening van alle volgende editie's (reeds tijdens het leven van den schrijver) met zijn eigen vollen naam. Vooral

Emile Herriot (jongleur met teksten en verslinder van veel stof), heeft zich op dit terrein geweerd, laatstelik nog bij het eeuwfeest der geboorte van Perrault in de *Revue des Deux Mondes*. Wat de tastbare feiten betreft: hier is evenveel materiaal vóór als tegen. Er is een brief die Darmancour als de auteur aanwijst en er is er een die Perrault Senior noemt.
Maar de overige feiten, die door Herriot c.s. al te lichtvaardig over het hoofd worden gezien, pleiten unaniem voor Charles Perrault. Het zijn de feiten van stem en literaire uitspraak. Zoals boven reeds werd gezegd: de *Contes* zijn een uiting van dezelfde kultuur als de verzen, die ontwijfelbaar op naam van Charles Perrault staan. Nog duideliker wordt het auteurschap van Perrault, als men naast zijn *Contes* (in 1697 uitgegeven, dus na de heerschappij der précieuses) zijn *Dialogue de l'Amour et de l'Amitié* en zijn *Mémoires de ma Vie* legt. Niet alleen zijn hier tal van parallellen aan te wijzen, b.v. in de opvatting van de liefde, maar de gelijkheid van toon is onmiskenbaar. Ook is in de *Contes* de toon der précieuses niet te miskennen achter het versoberde uiterlik, welke toon in geen geval door Darmancourt, die na dien tijd leefde, gegeven kon worden. Dit zou met sitaten verduidelikt kunnen worden, maar daar is hier de plaats niet voor. Het zij U echter voldoende, dat we dit vraagstuk tot zoo ver hebben aangeraakt. Een gevoelig lezer kan zich overtuigen door de mooi uitgevoerde bundel *Contes*, die onlangs verscheen, een die een waardiger hulde aan dezen charmanten verteller is, dan de al te spitsvoudige pogingen om hem het auteurschap over zijn meesterwerk te willen betwisten.
De toon toch van deze vertellingen is van dien aard, dat zij onmogelik van een jongmens kan zijn. Zij is die van een levenswijze, van een vijftigjarige. Maar dan van iemand, die de candeur zijner jeugd, onverminderd te bewaren wist.

Ton Kerssemakers.

[1]) (**Zonder naam**),
LES CONTES DE CHARLES PERRAULT. *Payot, Paris,* 1928. (19×12) 191 blz. ing. Ffr. 10.—.
— **B** —

KRONIEK DER ITALIAANSCHE LITERATUUR.

(*Van onzen Italiaanschen redacteur.*)

Twee groote intellectueele en artistieke stroomingen hebben als hefboomen gewerkt bij de verwijdering van de diepst gewortelde gebruiken uit onze letterkundige productie sedert den oorlog. De eerste, sterkste en geweldigste was het modernisme of actualisme in de kunst, dat onmiddellijk na den oorlog het volk scheen te willen overvoeren naar een toekomst van het schoonste morgengloren. Niet alleen uit revolutionaire en fantastische doctrines kwam dat actualisme voort; alle vernieuwende en verwoestende elementen met een aristocratisch of parvenuachtig tintje hadden daaraan deel. Op het eigenlijke terrein der kunst vond de economische en koude werkelijkheid der sociale vraagstukken echter een heel zwakke weerkaatsing en slecht beantwoordde zij aan het transcendentale karakter van den vorm. Maar de aristocratische, gewaagde en overdreven invloed der school wierp de beginselen omver, die eeuwenlang de schilderkunst, de muziek, het marmer en het woord hadden gevormd en beheerscht. Voor een oogenblik scheen het, dat het futurisme de fakkel zou worden bij de verandering.
De beproefde regels van den roman, van de novelle en van de poezie werden weggeworpen. Ten alle koste wilde men het moderne, het actueele, en spotte met alles uit het verleden. Niets kan meer anti-klassiek wezen dan ons actualisme, en in geen land waren de letterkundige uitingen als in Italië onderhevig aan crisissen, even geweldig als de politieke gebeurtenissen.
De onmetelijke transformatie, welke Italië door den druk van een onweerstaanbaren, nieuwen, politieken gedachtengang ondervond, was als een bom, neervallend te midden der traditie. Schijnbaar triomfeerde de actualiteit.
Maar het actualisme regeerde niet met de oprechtheid van den impuls. De Italiaansche ziel, opgevoed bij de grootheid van het verleden en gewoon om de nagedachtenis te eeren van hem, die het schiereiland tot een lichtbaken maakte in barbaarsche tijden, wist zich niet los te maken van haar vereering voor de oudheid.
Dan zagen wij academies sluiten, scholen verdwijnen, kunstenaars knoeien. Men zag de novelle schuilen in het hart van den novellist zonder doel, het tooneel gevuld met schermlichten en reeds lang geexploiteerde historische motieven. Maar vooral hoorde men de dichters van het avvenirismo verwenschingen slingeren naar hen, die de poezie nog trachtten te redden.
Zoo kwam de stilstand van heden, welke geweten moet worden aan de scherpe afwijking in de intellectueele instructies, zoo nauw verwant aan de politieke.

Onze Romans.

Wat zullen wij zeggen van het verhaal? Onmiddellijk na den oorlog scheen de roman den toon te moeten aangeven in het letterkundig concert. Want de eenvoudige uiting van het gevoel, het gebruik van proza, op zich reeds werkelijkheid beteekenend, en de verwikkeling, zoo machtig den praktischen geest der tijdgenooten boeiend, brachten schrijvers, uitgevers en critici zoover, dat zij dezen vorm van letterkunde overal bevorderden. Maar in 1928 toonde de roman meer neiging om van den troon te dalen, waarop de altijd veranderlijke smaak van het lezend publiek had hem verheven.
Met het verval van den roman schijnt een herleving der poëzie samen te gaan. Is dat misschien reeds een gevolg der traditioneele strooming? Maar indien het verleden moest herrijzen en onze letterkunde weer de vormen aannemen, welke zij bij het begin der romantiek in Italië omstreeks het midden der 19de eeuw bezat, dan zou de novellistiek zeker niet alleen op den tweeden, maar zelfs op den derden rang komen.
Verbeeld u, dat onze roman terugging naar de tijden van zijn scheppers: Scott, Dickens, Victor Hugo en Manzoni, toen Europa overstroomd werd door een machtigen golfslag van lyriek. En denk dan eens aan het allegaartje van novellen, die thans het licht zien en door het groote publiek gelezen worden ter verstrooiing, niet om begrippen of leerstellingen in zich op te nemen. Hoe zou

Enzo Palmieri.

men een generatie kunnen vormen, die weet te weenen om de smart eens dichters in plaats van de zorgelooze en dikwijls physiek en moraal bedorven afwijkingen onzer maatschappij te observeeren?
Maar de tijden veranderen. De roman, zooals hij nu in Italië geschreven wordt, kan niet blijven voortleven in een chaotischen toestand en blijven worstelen met een op de spits gedreven individualisme. Geen critisch oog is scherp genoeg om ook maar een schaduw van groepeering te ontdekken in de massa novellen van allerlei kleur en geur en van de meest uiteenloopende soort, zooals zij nu het lezend publiek worden aangeboden.
Van de romantieke novelle van Dino Cornali [1]) en van de haast metaphysieke van Giovannetti [2]) gaat het tot het bedaarde verhaal van Wanda Pieroni [3]) en het ietwat zwak-vrouwelijke van

Grazia Deledda.

Milly Dandolo [4]), tot het symbolisme van Piero Gadda [5]), zelfs tot het schilderachtige en muzikale proza van den goeden Paolieri [6]). Dan bestaan er nog echte kinderverhalen als van Guido Milanesi [7]) en Berto Bertù, [8]) en zeer traditioneele novellen als het werk van Riccardo Balsamo Crivelli. [9]) Overal duiken nieuwe verhalen op en steeds worden zij langer, want de schrijvers behoeven niet te twijfelen aan het succes. Wij hebben Pusinich [10]) met kleine stukjes, Luigi Monti[11]) met Oostersche onderwerpen, Raffaele Calzini[12]) met een niet gelukte poging van een historische novelle, en G. B. Angioletti[13]), wiens verhaal heel modern wil doen doch dat oud is naar vorm en inhoud. Ten slotte noemen wij nog Lina Pietravalle [14]) de beste onder de jongere novellenschrijfsters, omdat zij het sentiment van Delledda weet te vereenigen met de eenigszins donkere doch matige kleuren, welke Matilde Serao zoo meesterlijk kon aanbrengen.

Orio Vergani.

Al deze novellisten wedijveren in een schadelijke tendenz om zich van elkander geheel los te maken, om hun impressies zooveel mogelijk te isoleeren. Met zorg wachten zij zich om ook maar den geringsten schijn aan te nemen van een opgesteld program te volgen of momentopnamen te nemen en te geven.
De onmogelijkheid van strict individueel werk, zonder leerstellige grondslag en zonder doel, kwam nooit duidelijker aan het licht. Wij schijnen te staan tegenover moderne menschen, die ons hun portretten toonen, geschilderd in onnatuurlijke houdingen, op een doek zonder achtergrond en buiten elk onderling verband, dat alleen eenheid kan geven aan de geheele groep.
Wat zou een schilderstuk van Botticelli wezen zonder achtergrond van een frisch-levende natuur of zonder eenheid van opvatting? Wat zouden Raphael's meesterwerken worden?
En zoo zijn thans onze letterkundige gewrochten!
De *satiriek-critische* roman is een soort, dat reeds

jaren lang een gedeelte van het publiek interesseert, vooral hen, die in het proza woorden verlangen ter voldoening van het verstand, niet ter streeling van gevoel en verbeelding. Volledig is de benaming niet, want deze studies op maatschappij en individu, waar het echte verhaal en en dikwijls zelfs de geringste verwikkeling ontbreken, gelijken meer op vruchten van sociologische analyse. Het hoofdkarakter der hedendaagsche productie blijft altijd sceptische humor en in den grond negatief. Hier denken we vooral aan Giuseppe Marussig[15]), Franco Simoncini[16]) en Orio Vergani[17]). De geschiedenis van dit voor de intellectueele ontwikkeling zoo letterkundig genre, gaat terug tot het Engelsche essayisme, en ofschoon Italië het in latere jaren ontwikkelde, zou men deze werken toch nog kunnen indeelen bij de critisch-filosofische klas.

De fantastisch-avontuurlijke romans vormen een tweede klas, vooral gewild bij Angel-Saksische schrijvers, maar vreemd aan den goeden smaak der Latijnen, die er terecht mee spotten. Want het niet-werkelijke behoort tot het gebied van de fabel; roman en novelle zijn geen fabel. Fantastisch en geheel vreemd aan de werkelijkheid zijn de geschriften van Antonio Beltramelli, Daisy da Carpeneto, Bruno Corra[18]) en Annie Vivanti[19]). De laatste heeft haar letterkundige productie niet in peil verhoogd door een roman met een zeer bespottelijke verwikkeling.

Dan komt de *psychologische* roman. Zielkunde nauw verbonden met de observatie- en ontleedkunst van den schrijver, is voor den goeden novellist noodzakelijk. In de historische zoowel als in de fantastische romans moet de verhaler zich psycholoog toonen, maar wanneer hij alleen het verkeerde in de zielen bestudeert, dan wordt zijn roman pathologisch in plaats van psychologisch. Ook op het terrein der psychologie, evenals op het doek van den bioscoop, volgen de figuren elkander snel op; wie eenmaal schrijft, verdwijnt voor langen tijd, en zijn plaats wordt terstond ingenomen door onbeteekenende nieuwelingen. Eens sprak men van Leda Rafanelli, van Sibilla Aleramo, Lucilla Calfus, Cipriano Ciachetti, Luigi Tonelli en van Brocchi.

Thans is de groep veranderd en kwam de beurt aan Italo Svevo, Enrico Cappellina, G. Gandolfi[20]), Concetto Marchesi, Giovanni Diotallevi enz.

Er rest nog een kring, te klein helaas! van schrijvers, die zichzelf gelijk blijven en steeds eenvoudig; hun serene moraal verheft zich boven het voortdurende scepticisme onzer overige verhalers. Eenigen hunner zijn nieuw, anderen waren door vroeger werk reeds bekend als auteur van gezonde en degelijke lectuur: Grazia Deledda[21]), Marino Moretti[22]), Nicola Moscardelli[23]), Maria Luisa Fiumi[24]) enz.

Nicola Moscardelli.

Twee uitstekende figuren zijn verdwenen en juist om zoo te zeggen, van het ideale terrein der roman-literatuur: Matilde Serao en Ferdinando Paolieri. Grooter wordt de rouw om hun verdwijnen, wanneer men het karakter der beide proza-schrijvers beschouwt. Zij waren pioniers in een nieuwe wereld en bezaten den grondslag van een diep en religieus sentiment, dat in hun werken door de geweldigste passies heen toch een vuur deed lichten, welks oorsprong van God komt. Iedereen kent het mysticisme der begaafde Napolitaansche schrijfster en het meer bedekte, meer verwijderde van den bekwamen novellist en Toskaanschen woordschilder.

(*Wordt vervolgd*).

1) **Dino Cornali,**
LE SENTIMENTALI. *Alpes, Milaan,* 1928. 201 blz. ing. L. 10.

2) **E. Giovannetti,**
SIRENE IN VACANZA. *Rome,* 1927. 90 blz. ing. L. 4.

3) **Wanda Pieroni,**
LA GHIRLANDELLA. *„L'Eroica", Milaan,* 1928. 205 blz. ing. L. 11.

4) **Milly Dandolo,**
IL DOLORE DEGLI ALTRI. *Treves, Milaan,* 1928. ing. L. 12.

5) **Piero Gadda,**
VERDEMARE. RACCONTI. *Barbera, Florence,* 1927. 163 blz. ing. L. 4.

6) **Ferdinando Paolieri,**
UOMINI, BESTIE E PAESI. *Soc. Ed. Internaz., Turijn,* 1927. 290 blz. ing. L. 10.

7) **Guido Milanesi,**
LE AQUILE. RACCONTI DI GUERRA AEREA. *Casa Ed. Ceschina, Milaan,* 1928. 274 blz. ing. L. 10.

8) **Berto Bertu,**
RISATE DI GABBIANI. RACCONTI MARINESCHI. *Alpes, Milaan,* 1928. 266 blz. ing. L. 10.

9) **Riccardo Balsamo Crivelli,**
STORIELLE GRASSE E MAGRE. *Casa Ed. Ceschina, Milaan,* 1927. 317 blz. ing. L. 10.

10) **Guido Pusinich,**
RITRATTI D'IGNOTI. *Alpes, Milaan,* 1928. 240 blz. ing. L. 9.

11) **Luigi Monti.**
LA MISTICA STIRPE. NOVELLE DEL SERAFICO ORIENTE. *Ed. Ass. Umbra, Rapallo,* 1927. 354 blz. ing. L. 10.

12) **Raffaele Calzini,**
LA COLLANA D'AMBRA. *Fratelli Treves, Milaan,* 1928. 227 blz. ing. L. 12.

13) **G. B. Angioletti,**
IL GIORNO DEL GUIDIZIO. MITI E FANTASIE. *Ribet, Turijn,* 1928. 175 blz. ing. L. 10.

14) **Lina Pietravalle,**
IL FATTERELLO. *Mondadori, Milaan,* 1928. 244 blz. ing. L. 12.

15) **Giuseppe Marussig,**
UOMINI DI CONFINE. ROMANZO DEGLI ITALIANI ALL' ESTERO. *Ed. Bemporad, Florence,* 1927.

16) **Franco Simoncini,**
PANE AMARO. ROMANZO DEGLI ITALIANI ALL'ESTERO. *Ed. Bemporad, Florence,* 1927.

[17]) **Orio Vergani,**
FANTOCCI DEL CAROSELLO IMMOBILE. *Ed. Corbaccio, Milaan*, 1927. 201 blz. ing. L. 10.
[17]) **Orio Vergani,**
SESTE DEL CAPOGIRO. *Ed. Corbaccio, Milaan*, 1927. 145 blz. ing. L. 19.
[17]) **Orio Vergani,**
ASSO PIGLIA TUTTO. CON DISEGNI DI FABIANO. *Ed. del Fauno Giallo, Rome*, 1927. 90 blz.
[18]) **Bruno Corra,**
SANYA LA MOGLIE EGIZIANA. ROMANZO. *Alpes, Milaan*, 1927. 424 blz. ing. L. 12.
[19]) **Annie Vivanti,**
MEA CULPA ROMANZO. *A. Mondadori, Milaan*, 1927. 330 blz. ing. L. 12.
[20]) **G. Gandolfi,**
LA VITTORIA DEL SOLE. ROMANZO. *L. Cappelli, Bologna*, 1928. 219 blz. ing. L. 9.
[21]) **Grazia Deledda,**
ANNATENA BILSINI. ROMANZO. *Treves, Milaan*, 1927. 282 blz. ing. L. 12.
[22]) **Marino Moretti,**
IL TRONO DEI POVERI. ROMANZO. *Treves, Milaan*, 1928. 318 blz. ing. L. 12.
[23]) **Nicola Moscardelli,**
LA GRAZIA DELLA TERRA. *Carabba, Lanciano*, 1928. 216 blz.
[24]) **Maria Luisa Fiumi,**
LE MISTICHE UMBRE. *Barbera, Florence*, 1928. 26 blz.

RUSKIN EN WILDE.

Sherard heeft zich met deze biographie [1]) op een zeer gewaagd en veel omstreden terrein begeven. De figuur van Wilde is in Engeland nog even onsympathiek als ze de belangstelling van het vaste land gaande heeft gemaakt. Het puritanisme viert ginder nog altijd zoozeer hoogtij, dat men veel dingen nog niet vergeten kan. Op het vaste land durft men er beter voor uitkomen, dat 't huichelachtig is iemand aan te vallen voor zijn gedrag en dan in 't geniep in dezelfde euvels te vallen als men zijn slachtoffer verwijt. Toch heeft schr. zich met een bewonderenswaardig talent door alle moeilijkheden heengeslagen. Zijn werk deint verder uit dan het kader van dit leven. Heel de Engelsche maatschappij van het einde der vorige eeuw moet eraan gelooven en we bewonderen den moed van Sherard die geen blad voor den mond neemt en onmeedocgend het kwaad aanklaagt. Het moet verschrikkelijk klinken in Engelsche ooren hem te hooren verklaren: „We have punished Wilde for a crime which is our own... we force him to bear the responsibility which is entirely ours" (348.) Schr. heeft het tot zijn levenstaak gemaakt Wilde te rehabiliteeren. En in 't algemeen genomen is hij in zijn opzet geslaagd. Al kunnen we geen vrede hebben, op zedelijk gebied, met de werken van Wilde, die nu nog in Engeland verboden zijn, na de lezing van een boek als dit kunnen we onze bewondering en onze sympathie niet bedwingen voor dezen armen verworpeling der literatuur, die zoo geniaal was aangelegd en eindelijk, na veel zwervens, in den schoot onzer Moederkerk den lang gezochten vrede vond.

Al hebben we alle respect voor schrijvers warme sympathie voor den held van zijn boek, we kunnen hem een zekere vooringenomenheid en partijdigheid ten opzichte van Ruskin niet ontzeggen. Tot staving dezer bewering geven we het volgend argumentum ad hominem. Sherard zegt, dat de enkele lessen van Ruskin, die Wilde in Oxford volgde, niet voldoende zijn om aan te nemen dat Ruskin „Wilde's heele psychologie zou hebben gekleurd" (126). Doch dit is heel iets anders dan wat op de volgende pagina beweerd wordt: „Er is geen spoor van *eenigen* invloed van Ruskin in Wilde's later leven."

Schr. verwijt sommige biografen, dat ze het Fransche spreekwoord toepassen „chercher midi a quatorze heures" en dat ze de alledaagsche dingen aan allerhande invloeden toeschrijven. We willen niet in dat zelfde euvel vallen doch we vinden bovenstaande bewering toch wat al te kras.

Zou schr. het „medice cura te ipsum" niet kunnen toepassen b.v. op blz. 45 waar hij zegt: „het is onbetwijfelbaar zeker dat Wilde's natuur grootelijks gevormd werd door den sterken invloed dien Mathurin op zijn moeder uitoefende." Als een tweedehandsche invloed zoo sterk is en zoo ontwijfelbaar vaststaat is het zeker niet gevaagd te zeggen dat de meester Ruskin op den leerling inwerkte. Schr. zegt trouwens zelf (126): „Er is geen twijfelen aan dat Ruskin's lessen een zeer sterken indruk maakten op Wilde's geest." En hij haalt op den koop toe een citaat uit Cook: „Geen leeraar, denk ik, heeft een krachtdadigeren en meer persoonlijken invloed uitgeoefend, of hem meer ten goede aangewend dan Ruskin". En op blz. 132 verluidt het dan weer: „Het is onzin te beweren dat de invloed van Ruskin verder gaan zou dan wat Hamilton zegt: „R. vertrok naar Venetië op 't einde van Wilde's eerste trimester; niet echter zonder op een aantal jonge studenten artistieken smaak te hebben geënt." Verder zegt diezelfde schr.: „Wilde begon al gauw nadien zijn

Oscar Wilde

André Maurois

smaak voor kunst en porselein te toonen." En op 't einde van 't boek krijgen we dan Wilde's speech over „The house beautiful" waarin de quintessens van zijn theorieën vervat ligt en die niets anders is dan de praktische uitvoering van de bij Ruskin en Morris opgedane gedachten. De recensent van deze redevoering werpt trouwens Ruskin's en Wilde's namen door elkaar, wat alleszins verwonderlijk is.
En de beoordeelaar van Wilde's speech over „The English Renaissance" in *The Nation* van 12 Jan. 1882 zegt nog uitdrukkelijker: „Het verband tusschen de decoratieve en aesthetische beweging die Wilde op touw heeft gezet en de oude Pre-Raphaelitische kruistocht is gemakkelijk genoeg aan te geven." (429-430) Waarom weigert Sherard dan alle verband? De tegenspraak in zijn verschillende beweringen is al te flagrant. Het is heusch geen „beleediging voor het hooge intellect van Wilde" (129) invloed van Ruskin aan te nemen.
Sherard rekent zorgvuldig uit hoeveel lessen van Ruskin Wilde wel kan gevolgd hebben in Oxford om tot geen invloed zijnerzijds te besluiten. En lectuur en studie dan? Moeten we die uitschakelen? Oogenschijnlijk niet wijl schr. zelf zegt: „Door een zorgvuldige *studie* van zijn meesters en een uitgebreide *lectuur* en opmerking was Wilde bevoegd om over aesthetiek te spreken (247). Een andere reporter van een van Wilde's redevoeringen zegt nog: „Wilde's gezag is even groot als dat van Morris of Ruskin die hij aanhaalt, om te zeggen dat hij akkoord gaat met hen of niet van hun idee is" (250). Later lezen we nog: „Zeggen dat de aestheet Wilde een leerling is van Ruskin, is een mager denkbeeld geven van de kameleonachtige, reproduceerende verbeeldingskracht die hij vertoont. Zijn gastvrije geest opende zijn deuren voor Ruskin, Millais, (Hier volgt een lijst van 15 namen). Ruskin toch ook dus.
Het verwondert ons des te meer Sherard hier stelling te zien nemen tegen den invloed van Ruskin, wijl hij meer dan 100 bladz. besteedt aan 't uitpluizen van den invloed van 't huiselijk milieu en de geest van 't heele boek het bestempelt als een rehabilitatie. Dit onderdeel had dus even goed buiten bespreking kunnen blijven als b.v. de invloed van W. Pater waarover haast niet gesproken wordt en die toch heel nadrukkelijk vermeld en, ontleed wordt in andere biographieën van Wilde, (er zijn er maar even twee dozijn); over den invloed van Barbey d'Aurevilly, Th. Gautier, J. K. Huysmans die niet, en Balzac en Baudelaire die maar ter loops vermeld worden; over dien van den jongen Lord Alfred Douglas, die de groote aanstoker geweest is in de bekende procedure tegen zijn vader, dien hij haatte omdat hij tegen zijn omgang was met Wilde en daarom den schr. in de pers aan viel. De heele kwestie van het proces is trouwens erg vaag behandeld en wekt daarom een verkeerden indruk dien de schr., als paladijn van Wilde, toch zeker vermijden moest. Evenmin wordt er gesproken over den invloed, dien Wilde uitoefende op het tooneel van Jones, Barrie, Maugham, Shaw en Baker, die zelf bekennen veel te danken te hebben aan hun schitterenden voorganger. Waarom deze niet en Ruskin wel??
Heel wat uitdrukkelijker is A. Maurois[2]) die de verhouding Ruskin-Wilde haarfijn analyseert en tot de volgende gezonde en gegronde conclusie komt: „Ruskin en Wilde waren beiden wat ze zijn konden in de gegeven omstandigheden, en de eene is verantwoordelijk voor den anderen. De deugdzame aestheticus Ruskin, die het sociale leven de geordende volmaaktheid van de kunst opdringen wil, zal door zijn ontgoochelingen en zijn mislukkingen steeds een Wilde in 't aanschijn roepen, die, walgend van het leven en de werkelijkheid verzakend alleen maar in het artificieele leven wil en er behagen in schept te spelen met woorden."
Ook Dr. A. Heinrich in zijn inleiding op een anthologie uit Wilde's werken: *Oscar Wilde, der*

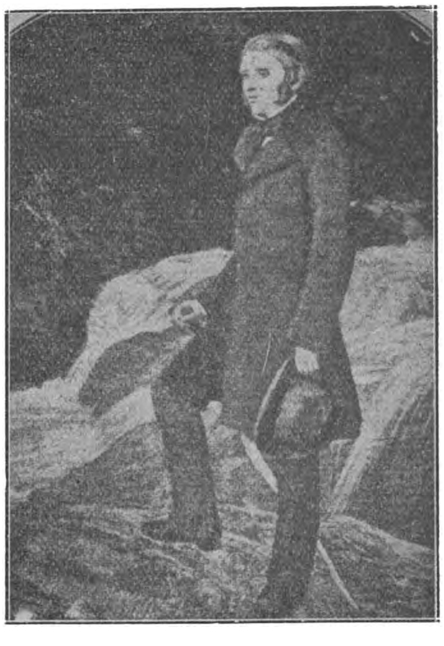

John Ruskin

Mensch und der Dichter [3]) verklaart uitdrukkelijk: „In Oxford geriet Wilde in den Bann der groszen Schönheitsapostel Ruskin und Pater, so dasz er sich von nun an ganz der Ästhetik verschrieb.'' We bevelen overigens dit laatste boekje aan omdat het de mooiste sprookjes van Wilde bevat; het eenige wat door iedereen kan gelezen worden, en waardoor hij eeuwig een plaats behouden zal in de wereldliteratuur.
Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar ons binnenkort bij de uitgeverij Oisterwijk verschijnend boek over John Ruskin.

Dr. Raph Kreemers.

1) **Robert Harborough Sherard,**
THE LIFE OF OSCAR WILDE. Geïllustreerd. *T. Werner Laurie, London,* 2e druk, 1928. (21.5×14) 470 blz. geb. Sh. 18.—.
2) **André Maurois,**
ÉTUDES ANGLAISES. *Bern. Grasset, Paris* 6, 20e druk: 1927. (18.5×12) 295 blz. ing. Ffr. 12.—.
3) **Oscar Wilde,**
THE HAPPY PRINCE AND OTHER TALES. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. (15.5×11) 158 blz. ing. M. 1.80.

EEN LETTERKUNDIG LEERBOEK.

Op 't eerste gezicht vroegen we ons ironies af, waaraan we 't te danken hadden, 'n grootformaat kerkboek[1]) ter bespreking te krijgen, ingebonden door 'n gemoedelike dorpsbinder, die krukkerig met gouden lettertjes cachet tracht te geven. Maar toen we 't boek opensloegen, stond 't ons toch beter aan dan de eerste druk. Er is 'n groter lettertiepe gekozen, er is aan de eis der overzichtelikheid geofferd ('t is immers 'n schoolboek!) door 'n voldoende getal interlinies en gemotiveerde vet-druk op z'n tijd en daar ook de inhoud rijkelik is uitgedijd, willen we de eenvoud van de kaft dan maar aanvaarden als 'n kenmerk van 't ware.
't Was te voren reeds te denken, dat de schrijver zich niet zou laten intimidéren door de vele en velerlei meningen, over z'n toen-lang-verbeide boek verkondigd en dus 't grondplan ongewijzigd zou laten. Van 'n man als Dr. Moller mag immers worden verwacht, dat hij wist, wat hij deed, toen hij z'n werk zó komponeerde. Daarentegen leidde die beginselvastheid niet tot koppigheid en is hij wel gevoelig gebleken voor opmerkingen, die hem van welwillende en niet-op-de-eerste-plaats-zich-zelf-miskend-voelende zijden werden gemaakt. En zoo zijn er in deze nieuwe druk tal van aanvullingen toe te juichen, vooral op de behandeling van de nieuwere tijd. We kunnen ons derhalve in deze bespreking beperken tot 't signaléren van de aangebrachte wijzigingen, waardoor 't boek als „schoolboek'', we wijzen daar met nadruk op, aan bruikbaarheid veel heeft gewonnen.
Onder de Middelnederlandse liederen zijn er enkele breder besproken, die waarschijnlik horen tot de oudste Nederlandse sagen, zoals van Heer Halewyn, van den ouden Hillebrant en van Heer Daniël. Zeker onder invloed van de jongste publicaties kregen de St. Servatiuslegende en de Eneïde van Veldeke, alsook de levensbijzonderheden van Hadewych extra belangstelling. De Zalige Beatrijs van Nazareth werd ingelast en 't wereldlik lied minder stiefmoederlik bedeeld. Petrarca blijkt nu lang zo'n eenzijdig hooghartig humanist niet als eerst, terwijl in 't algemeen de Renaissance-kunst iets meer waardéring geniet, al blijft ze dan ook „schoonheid van lagere orde.'' Katharina Boudewijns kreeg 'n plaatsje en de artikelen over Van der Noot, De Harduyn en Van Haeften werden uitgebreid. Starter was er in de eerste druk maar bekaaid af gekomen: nu krijgt hij 'n paragraafje voor zich... Geheel omgewerkt is de uiteenzetting der verschillende geestelike stromingen in 't laat-18de eeuwse Europa: nu staan de richtingen scherper afgebakend en hun onderlinge beïnvloedingen klaarder aangetoond. Hieruit volgt, dat ook 't artikel over de Romantiek, de Nationale Romantiek met name, moest worden gewijzigd. Feith kreeg z'n eigen huisje en Kinker bleek belangrijk genoeg voor de schrijver, om er langer bij stil te staan. Zeer welkom is de bredere en diepere uiteenzetting van de Vlaamse Beweging......
En dan zijn we gekomen aan de nieuwere tijd en hier mogen we wel spreken van 'n welbewuste herziening. Deze is zelfs van dien aard, dat zich de beide drukken, tenminste ten opzichte van deze materie, bezwaarlik naast elkaar zullen laten gebruiken... Wat wel 'n lastig inkonvenient is: we mogen immers hier nog wel 'ns herhalen, dat 't 'n schoolboek is?
De voorrede van deze tweede druk zegt, dat er tegen 's schrijvers wil en opzet, auteurs waren uitgevallen. Die vroegen dus allereerst om rehabilitatie: Scharten-Antink, Augusta de Wit, Penning, Leopold, Schürmann, enkele niet-katholieke jongeren...
Dan zijn de artistieke en wijsgerige beginselen der Tachtigers breder uitgewerkt en is hun kunst daaraan getoetst in twee afzonderlike artikelen. 'n Figuur als Boutens mocht zeer terecht zó schamel niet blijven staan, terwijl ook Quérido niet enkel van de Jordaan-kant bleef bekeken. Buitenlandse invloeden op onze realisten en naturalisten worden niet langer verzwegen en 't dunkt ons, dat de voormannen van de Nieuwe Gids wat aan waardéring hebben gewonnen.
Bij 't veertiende hoofdstuk, 't befaamde, is ernstig getracht de allerjongste richtingen te tipéren; de voorrang wordt gegund aan de niet-katholieke jongeren, die bovendien 'n ruimer maat kregen toegemeten. Zó is de verhouding zeker juister getroffen als in de eerste druk. Onze auteurs staan voornamelik gegroepeerd om de tijdschriften: *V.O.T., De Beiaard, Roeping* en *De Gemeenschap.*
We zullen echter spoedig uit de kritieken op deze uitgave vernemen, wie zich nog vergeten of miskend voelt. O.i. blijft 't 'n hachelike onderneming de geschiedenis te moeten schrijven van z'n eigen tijd en we benijden den schrijver die taak geenszins, daar wij-voor-ons voor enkele jongelieden nu reeds ernstig vrezen voor overschatting. Maar de toekomst zal 't ons nageslacht wel leren... Misschien dat Herman de Man dan blijkt beter verdiend te hebben, dan Dr. Moller hem bejegent.
Handig is de bespreking van de modernste toneel-experimenten. Met veel goede wil en minder nonchalance is getracht 'n andere steen des aanstoots in de „boekelijst'' weg te nemen. Toch is hier de richtlijn niet duidelik, niet steeds tenminste. Sommige bronnen zijn blijkbaar niet

Herman de Man

vermeld om de jeugdige lezers. Andere echter hadden om dezelfde reden weg kunnen blijven. 't Doet ons genoegen, dat de schrijver reeds zo spoedig de gelegenheid kreeg, om de maatregelen te nemen, die de twijfel aan de bruikbaarheid van z'n werkje voor de school konden wegnemen.

Leo Fens.

[1]) Dr. H. W. E. Moller, BEKNOPTE GESCHIEDENIS DER NEDERLANDSE LETTERKUNDE. *Het Nederlandsche Boekhuis. Tilburg,* 1929. (21.5×15) 416 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

UIT BOEK EN BLAD.

Nu.

In de jongste aflevering vervolgde Is. Querido, zijn studies over De Gourmont, Balzac en Sainte-Beuve, waarbij hij eenige merkwaardige uitingen ten beste gaf over de verhouding van „mensch en kunstenaar."

„Omdat wij geen tegenstelling tusschen mensch en kunstenaar erkennen, zeggen wij niet van een schrijver: zijn werk is goed, doch zijn menschelijkheid is rot! Maar wij zeggen: zijn werk is rot, is slecht, half goed of heel goed en zooals zijn werk is, zoo is de mensch-in-den-uiter. Er is geen andere bron, geen ander bloed dan arbeid van den voortbrenger zelf, ter toetsing. Wij gaan tot den mensch, door het werk, en niet andersom tot het werk, door den mensch. Het persoonlijke, vrome, afvallige of anticlericale leven van Sainte-Beuve kan ons dus weinig schelen; wordt eerst rangordenend van belang, als wij het in zijn werk zelf ontmoeten. Wij scheppen geen eeredienst van het hel vernuft; wij onderzoeken niet de gekliefde ingewanden van den dichter, gelijk Sainte-Beuve, om het wezen eener lyriek-in-barenswee te bepalen.

Als ge mij schijnbaar verschrikken wilt met de vraag: hoe verklaart ge dan de tegenstrijdigheid dat een slecht, inlaag, ingemeen mensch zeer schoon en met schoone taal, de „teederste roerselen" van een andere ikheid kan beschrijven, terwijl hij in zijn eigen bestaan de inhaligheid, of ploertigheid zelve blijkt, dan zeg ik: gij zijt blind, wijl er geen tegenstrijdigheid bestaat. Als deze mensch werkelijk slecht, gemeen, laag, jaloersch, wraakgierig, lasterend, enkel persoonlijke hebzucht en genotzucht is, ervaar het dan in zijn werk. Er bestaat dus geen tegenstelling tusschen arbeid, schepping en mensch. Gij echter stelt vast: nu ja, zijn werk, zijn woorden, nu ja; maar zijn leven zelf is juist het tegenovergestelde.

Dit bewijst, dat ge door leeg en innerlijk-valsch geluid van de ziel misleid kunt worden. Of dat ge den mensch en zijn kleinheid niet reeds lang ontdekte in de grootheid van den schepper. Daarom zijn alle persoonlijke nasporingen over leven en lot van kunstenaars, onderzoekingen over ras, milieu, oorsprong, afstamming, omgeving, familie, erfelijkheid van verleden en heden enz. slechts uitwendige factoren (ook alweer subjectieve drangdaden van zielsspeurders), die nimmer voor diepere verklaring van het innerlijk-essentieele kunstwerk kunnen dienen. Taine's gansche leer is in den loop van dien tijd totaal gevonnist door de realiteit zelve.

Wij schakelen dus geen moraal en aesthetiek of god weet wat buiten. Wij eischen alleen: beoordeel het scheppende karakter niet naar dagelijksche levensverrichtingen, niet naar het wisselend en telkens anders geïndividualiseerd inzicht van onderzoekers, speurders, toelichters, biografische gegevens-verzamelaars, — doch, — daar heeft hij recht op — beoordeel een kunstenaar uitsluitend naar de *eigen uitgesproken Ikheid in zijn arbeid!"*

Die Bergstadt.

Het bekende maandblad, waarin Paul Keller debuteerde, die ook thans nog zijn stempel drukt op het amusante magazine munt den laatsten tijd uit door een rijke verscheidenheid van onderhoudende en ontwikkelende lectuur. Het jongste nummer geeft daarvan weder een doorslaand bewijs. Paul Keller en Heinrich Zerkaulen, leverden prettige vertelstof, terwijl France, de bekende natuurvorscher, een interessante kijk gaf op het eenzame bestaan der slakken. Ook film en tooneel trekt het blad in de kring zijner belangstelling. De verhouding tusschen beiden belicht ons Dr. Machile in een rustige beschouwing, waaraan wij het volgende ontleenen...

„Dat de film artistieke mogelijkheden biedt, lijdt geen twijfel meer. Een andere vraag, die men niet zoo positief beantwoorden kan, is of men over de film reeds als kunstwerk kan gewagen. Zulks is ten deele te wijten aan de rivaliteit tusschen tooneel en film, welke ontstond, toen de film nog in de periode der kinderziekten was. In den beginne beoogde de film denzelfden invloed op het publiek uit te oefenen als het tooneel, het wilde een volkstheater zijn. In dit streven trachtte hij het tooneel, vooral waar dit om technische redenen faalde of tekort schoot, te overtreffen en hij werd een forum, waarop een ontzaglijk vertoon en een fabelachtige pracht zich ontvouwden, die in dat oogenblik wellicht in den smaak vielen, doch op den duur in geen enkel opzicht bevredigden.

Deze wedijver tusschen film en tooneel behoort

thans weer tot het verleden. De film heeft ingezien, dat hij een bijzondere taak heeft en mogelijkheden inhoudt, die met die van het tooneel onmogelijk kunnen harmonieeren. Terwijl het tooneel zich bepaalt tot de betrekkingen van mensch tot mensch, kan de film ons door zijn artistieke middelen doen meeleven met heel het ruime gebied van mensch en wereld!
Haar behoort de natuur, het landschap en al wat men daar beleven of ervaren kan — van de dartele vreugd van een malsche Meidag tot de sombere majesteit van het woeste rotsgebergte. Ieder heeft het wel eens meegemaakt, van welk een diepe werking het beeld van een stad of landschap kan zijn als accent eener stemming."

VERSCHEIDENHEDEN.

Een merkwaardig schrijversdebuut.

Anne Nichols.

Een kasstuk, waarmee in korten tijd 4 millioen dollar verdiend werd heeft Anne Nichols op haar actief... Deze jeugdige Amerikaansche heeft twee jaar lang getracht een tooneelstuk te plaatsen. Tot zij eindelijk een ondernemend theaterexploitant vond, die zich over haar geesteskind ontfermde. Bedoeld werk, dat gespeend is van iedere literaire waarde, wordt thans dag aan dag gespeeld en beleefde onlangs de 2500ste opvoering.
Rondreizende tooneelgezelschappen trekken regelmatig door Noord-Amerika en boeken overal een zelfde succes. De schrijfster leidt thans een eigen tooneelkantoor met over de 100 employés, om her en der opvoeringen te ensceneeren en de reclame voor te bereiden. Behalve het bovenvermeld bedrag verdiende zij nog een millioen dollar door het film-recht aan een groot concern af te staan. Ook in Nederland zal dit stuk binnenkort vertoond worden, onder den titel „Driemaal bruiloft"......

'n Nederlandsche „best-seller."

In verband met de in dit nummer voorkomende bespreking van Dr. Moller's ***Beknopte Geschiedenis*** *van de Nederlandsche letterkunde* mag wel als 'n biezonderheid worden vermeld, dat de 2e druk reeds nu (binnen één maand) totaal is uitverkocht. Naar wij vernemen zal een 3de druk, met zoo min mogelijk afwijkingen vrij spoedig volgen en zijn de nog in de diverse boekhandels voorradige exemplaren van den 2de druk door de uitgevers opgevraagd, zoodat aan loopende aanvragen in beperkte mate zal kunnen worden voldaan.

Thomas Mann en de Film.

Thomas Mann, de groote Duitsche schrijver, wiens boeken voor menigeen te zware kost zijn, is een belangstellend bioscoopsbezoeker. Hij noemt de film een „modern levens-verschijnsel", dat hem tot een „vroolijken hartstocht" is geworden. Alleen — zegt hij — men beschouwe de film niet als kunst. „Film is geen kunst, maar leven en werkelijkheid. Deze zwijgende beelden zijn veel sensationeeler dan welke kunst ook; zij werken direct op den toeschouwer in; hun sensatie wordt getemperd door de behaaglijke omgeving en het bewustzijn, „dat het maar spel is"; maar zij wordt verhoogd door den invloed der muziek. Waarom wordt er anders in de bioscopen elk oogenblik gehuild? Is dat de gemoedstoestand, waarin men van een kunstwerk geniet, waarin men een schilderij beschouwt, een tooneelstuk aanziet en hoort, een boek leest, naar muziek luistert? Nu ja, sommige oude heeren huilen als in Oud-Heidelberg „O alter Burschen Herrlichkeit" wordt gezongen, maar bij Shakespeare of Hauptmann doen zij het niet. Kunst is koud — men mag zeggen wat men wil; zij is een wereld van vergeestelijking en abstractie, een wereld van stijl, van handschrift, van vormgeving, objectiviteit, verstandelijkheid.

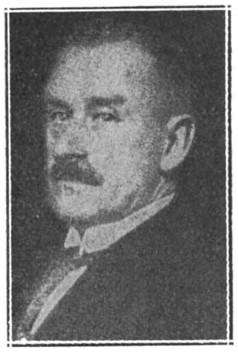

Thomas Mann.

Volgens Thomas Mann heeft de film niets met het drama te maken, maar is ze episch, verhalend. Vandaar de superioriteit van de Russen op dit gebied; zij waren nooit groot als dramaturgen maar brachten geniale vertellers voort.
Van de verfilming van zijn eigen boeken heeft Mann, naar zijn zeggen, niet veel plezier beleefd.

Spanje, een eldorado voor schrijvers.

De Spaansche romancier Armando Polacio Valdes heeft van zijn uitgever 15000 peseta's betaald gekregen voor een novelle van 45 bladzijden. De uitgever zal met dit werk een nieuwe reeks inleiden, die hij Biblioteca de libros pequenos zal noemen.

Nieuwe handschriften van Poesjkin.

In het centrale archief van Petersburg is onder ander onbekend materiaal over Poesjkin een tot dusver onbekend gedicht „De Monnik" gevonden. De stukken komen uit het archief van vorst Gortsjakof, een vriend van Poeskjin. Ook zijn autografen van andere, welbekende gedichten gevonden, en in een album van Gortsjakof een handschrift, dat van 1823 dateert en het oudste van hem bekend is. Dan zijn er nog documenten gevonden omtrent zijn duel en dood.

Een opdracht van Léon Bloy.

Léon Bloy had de goede gewoonte om in de exemplaren van zijn boeken, welke hij aan zijn vrienden ten geschenke gaf, opdrachten te schrijven, die nu eens zeer ernstig en heel mooi waren, dan weer vol ironie en komisch. Zoo schreef hij, die zichzelf noemde „de ondankbare bedelaar", eens als opdracht in een zijner boeken bestemd voor een armen vriend: „Van een bedelaar voor een voddenraper!"

Gebr. Teurlinckx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider.
Minzaam aanbev

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.
VRAAGT PRIJSOPGAVE

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855 Hofleverancier **P. W. HIELE**
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 47² - Tel. 597 — APELDOORN —

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

La Vie Catholique, 9 en 16 Febr. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. prijs per jaar f 4.50.

Behalve de groote gebeurtenis van het concordaat van Lateranen, dat bijna een geheel nummer vult, vindt men er het verslag van den westrijd ter deelname aan de pelgrimstocht der jongeren naar Rome. 250 gelukkigen zijn uitgekozen verdeelt over drie categoriën die naar gelang studie en ontwikkeling een bepaald onderwerp moesten behandelen. De jury is zeer tevreden over het resultaat van den wedstrijd. Verder de gewone rubrieken van dit even actueel als hoogstaand weekblad.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 20 Febr. Het Nederlandsche Boekhuis. Ab. prijs per jaar f 5.45.

A. v. Lierop Pr. bespreekt: Godsdienstige vorming in zonnige jeugd. Medewerken, medevoelen der ouders, bij catechismusonderricht, Sacramentenontvang en Zondagheiliging, is absoluut noodzakelijk om een ware godsdienstige vorming te geven. In dien zelfden gedachtengang beweegt zich ook Faszbinder met „Woorden wekken, voorbeelden trekken.'' Voor meisjesopvoeding speciaal geeft Ger. Krekelberg als altijd heel behartenswaardige wenken en komt tot de conclusie, dat om de meisjes tot degelijke moeders te ontwikkelen, hare opvoeding niet mag worden toevertrouwd aan krachten, die ethisch en technisch onbekwaam zouden zijn, om met een gezin overweg te kunnen. Over kinderfeesten spreekt C. M. v. Hille-Gaerthé, en meent dat in het persoonlijk aandeel in voorbereiding, niet in de uiterlijkheid van het van buitengegevene hunne waarde ligt voor het leven. Ger. Krekelberg schrijft nog over de vraag hoe in onze moderne samenleving de verschillende geslachten op eerbare wijze met elkander in kontakt kunnen komen. Een rijk nummer.

Boekzaal der geheele wereld. 15 Febr. Het Nederlandsche Boekhuis. Ab. prijs per jaar f 4.—.

Het boekennieuws bespreekt een 70tal nieuwe boeken op verschillend gebied. Onbevangen oordeel, gewetensvolle voorlichting zijn het blijvend kenmerk, van deze vraagbaak voor wie over de nieuwste boeken moet adviseeren.

Alte und Neue Welt. 2 Februarheft. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. prijs per half jaar f 3.60.

Als altijd zeer gevarieerd en op elk gebied interessant. Dit maal over Franz Pocci, de veelzijdige kunstenaar met zijn merkwaardige poppenspelen techniek van de Grimsel werken in Zwitserland, Reis en natuurbeelden en de boeiende vervolgroman Jener andere Unbekante.... Dit tijdschrift blijft aan de spits.

Die Deutsche Familie. Februarheft. Het Nederlandsche Boekhuis. Tilburg. Ab. prijs per jaar f 5.50.

Dit mooie maandschrift heeft een interessante bijlage „fur kleid und Heimkultur'', bezit echter niet de voornaamheid in uitvoering van het voorgaande tijdschrift, maar biedt toch ook heel veel belangrijks in sympathieken vorm.

Die Deutsche Familie

Monatschrift mit Bildern.

Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten, wetenswaardig allerlei, en *Blätter fur, Kleid und Heimkultur*, Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG

Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

Het Amusante Weekblad

brengt elke week leuke moppen, geestige humoristische teekeningen, interessante foto's goedverzorgde verhalen van de meest bekende en meest-gewilde schrijvers, het vervolg van een boeienden roman, populaire causerieën over merkwaardige menschen, dingen en toestanden, verschillende onderhoudende rubrieken, enz. De abonnementsprijs bedraagt f 2.85 per halfjaar franco per post.

Bestel nog heden een abonnement.

Het Nederlandsche Boekhuis
Tilburg

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

HELDER WASCHGOED.

Jac. J. van Leuven

Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting

„DE NIJVERHEID"

Amsterdamschevaart 26-28-28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

MIJNHARDT'S

Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten.

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.

Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

LA VIE CATHOLIQUE
en France et à l'Etranger
Geïllustreerd internationaal weekblad.

Een der meest vooraanstaande leidende Fransche bladen. Rubrieken: La vie religieuse, La vie littéraire, La vie artistique, La vie scientifique, La vie sociale.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.
Overal verkrijgbaar.
Abonnementsprijs per jaar f 4.50 plus f 1.— porto.

Pereboom's Knippatronen

worden naar uw lichaamsvorm gemaakt van sterk papier en uit elk modeblad; vraagt maattabel en prijsopgave.
Opleiding voor Coupeuse.
Rozengracht 236,
AMSTERDAM.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R K. Instellingen.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

FOX
FILMS
DE BESTE

Uitgave van TEULINGS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ 's-HERTOGENBOSCH

HET PROBLEEM VAN DEN PAUS IN HET VOLKENRECHT

door

Mr. Dr. Jan Willem Schneider

Prijs . . . . F 1.90

Het probleem van den Paus in het Volkenrecht is sinds een halve eeuw beroemd.

Sinds 20 Sept. 1870, den dag van Rome's val werd het onophoudelijk onderzocht.

De besprekingen tusschen het Vaticaan en de Italiaansche regeering geeft aanleiding de bijzondere aandacht op dit werk te vestigen.

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

Overwegingen over het Lijden van O. H. Jesus Christus.

Door Moeder Clara Fey.

Uit het Duitsch vertaald door Victor Kissels, Rector van het Generaal-Moederhuis „Loreto" te Simpelveld.

2e goedkoope uitgave.

Ing. f 2.50, geb. f 3.50

„DE TERTIARIS". De zoo spoedige tweede druk van dit werk bewijst wel, met welk een gretigheid en nut de overwegingen worden gebruikt. Ofschoon oorspronkelijk voor kloosterlingen bestemd, bevatten de overwegingen zeer practische punten voor de menschen in de wereld. Moge de tweede druk een even ruime verspreiding vinden als de eerste.

„ONZE MISSIONARISSEN". 't Verschijnen in 2en druk, dezer Overwegingen, is wel een bewijs harer degelijkheid en nut voor allen, die het boek nog niet bezitten, vooral misschien voor vrouwelijke religieusen, een aansporing zijn om het zich spoedig te verschaffen.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

J. J. Romen & Zonen, Roermond

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.
Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen
BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN, Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 6 **15 MAART 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Engelsch
Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch
Sociale en aanverwante Wetenschap . . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch, Duitsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-Inrichting, Verkoperen,
Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND DE HOOP
NAARDEN BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch
Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten,
enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Voor de vrienden van het boek

Het Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders schrijft over Moller's boek:

De 1e druk van dit werk [1]) was ondanks veel rumoerige kritiek onmiddellik uitverkocht. De 2e uitgave is 't al, voordat de kritiek aan 't woord kon komen.

Moller stelt als enig doel van goed onderwijs, dus ook van onderwijs in de letterkunde: „de verdieping van leven en kultuur.'' Dit zijn voor de tilburgse geleerde niet enkel woorden, dat is niet enkel gebaar; 't is 'n diepe overtuiging die in daden wordt omgezet. Dat doel had Moller ook voor ogen, toen ie deze letterkundige geschiedenis samenstelde. Dit boek is allerminst 'n verzameling van namen en titels, van levensbiezonderheden en overzichtelikheidjes. 't Is iets anders dan 'n bijelkaar van weetjes, waardoor 'n leerling in staat wordt gesteld op 'n eindeksamen te tonen: er toch aardig in te zitten; juister maar triestiger: dat alles toch aardig in de leerling zit.

„De geschiedenis van de letterkunde, ook 'n beknopte, is de geschiedenis van de mens en van de menselike ziel, zoals die in schoonheid zich openbaart door 't woord.''

Niet de uiterlike schoonheid van taal „met fraaie verbeeldingen en aangename geluidsrietmiek'' is 't voornaamste, maar de innerlikheid van 't gesprokene, van 't geschrevene. 't Woord heeft slechts waarde als refleks van 'n ziele-werkelikheid. 't Woord dat louter spel is van klank en beeld kan even boeien, 't bezit geen blijvende waarde. Men moet 't woord beschouwen, niet in zichzelf, maar als middel waarmee de kunstenaar z'n zieleinhoud op treffende wijze openbaart. „Inhoud en taalvorm zijn 'n onverbreekbare twee-eenheid; want er is voor 'n bepaalde inhoud maar één juiste evenwaardige taalvorm.'' Toch is de schoonheidsuiting niet een en dezelfde voor alle tijden en alle plaatsen. Veranderende tijden brengen wisselende ziele-inhoud, dus ook wisselende uitingsvormen. Al is de mens in z'n wezenheid steeds 't zelfde, Gods evenbeeld; al blijft 's mensen streven eeuwig gericht naar z'n Schepper: „de oneindige volmaaktheid van God is zo groots en zo onbeperkt, en daardoor is 't streven van de mens naar die volmaaktheid of tegen die volmaaktheid in, ook zo eindeloos verschillend.''

Deze kijk van Moller op de letterkunde is niet de gebruikelike; daarom geeft zijn boek werkelik iets nieuws. Voor deze auteur is letterkundige geschiedenis geen brokkelige serie van bibliografiese aantekeningen en nekrologiese levensbiezonderheden, maar 'n stuk mensegeschiedenis gezien sub specie aeternitatis.

Dit werk moest noodzakelik in veel verschillen van de bestaande soortgelijken. Veel „letterkundigen'' zijn door Moller voor goed (hopen we) bijgezet in 't graf der vaderen waar vergetelheid hun blijvend deel mag zijn. Maar er worden ook, en zeer terecht, namen genoemd, waar onze letterkunden tot nu toe geen gewag van maakten.

„Grootheden'' als Cats en Tollens worden gereduceerd tot hun werkelike waarde, die 't cijfer nul zeer nabijkomt. Tollens wordt alleen nog — anekdoties — genoemd, omdat hij de eerste nederlandse „dichter'' is die 'n standbeeld kreeg. Cats voornaamste verdienste is, omdat mogelik op zijn voorbeeld Pater Poirters „in de malse volkstaal is gaan schrijven.''

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Dat Moller zelfs mannen als Vondel niet enkel wil verheerliken, maar dat ie ook wijst op fouten: fouten van de mens, fouten van de dichter, kan niet anders dan geprezen worden in de auteur. Vondel's hekeldichten zijn niet alleen hatelik en venijnig, maar ook meermalen onrechtvaardig. „Vondel overdrijft niet alleen maar 'n gerucht tegen de Academie-vijanden is hem voldoende om 't als zekerheid hun naar 't hoofd te gooien (zo vooral tegen Trigland), en meermalen ook is ie plat en grof in z'n uitdrukkingen. Daarenboven in veel opzichten hadden de predikanten gelijk in hun strijd tegen 't toneel, waar zo veel ergerlik vuile kluchten werden opgevoerd; hij heeft dat blijkbaar persoonlik niet genoeg geweten of beseft, nu niet, en later niet" (130 v.). —„Altijd hebben we de mythologies-Renaissance-Vondel naast de volstrekt kristelike; we zouen van hem kunnen zeggen: de bezinger van de zwierige uiterlike schoonheid is altijd sterk klassiek en mythologies in z'n verbeelding, de zanger van 't innerlik menselik en goddelik leven kent geen klassiek-mythologiese fraaiheid; natuurlik niet, dan is er alleen de waarachtige werkelikheid, en alle ‚verzierde fabels' verdwijnen uit z'n aanschouwing en z'n gevoel; al blijft ie, dat spreekt, ook daar zich uiten met de brede zwier van de Renaissance-dichter" (144). 't Is onnodig alles op te sommen waardoor Moller's werk zich gunstig onderscheidt van andere schoolhandboeken. Maar we willen toch de aandacht vestigen op de biezondere uiteenzettingen over Renaissance en Humanisme. Zo is 't ook goed gezien van de auteur, om de zuidnederlandse letterkunde niet te beschouwen als iets dat gewoon naast die van 't Noorden zou staan. De inleidende hoofdstukken en de Middeleeuwen gaan ver uit boven de behandeling daarvan elders. Dat Moller ook de allerlaatste tijden reeds uitvoerig bespreekt, zullen velen hem als 'n verdienste aanrekenen: alhoewel 't tans nog niet mogelik is de hedendaagse literatuur objektief genoeg te beoordelen.

Moller's ideeën over de afrikaanse letterkunde lijken ons niet voldoende bewezen. De „beweging voor *uitsluitend* Afrikaans, ontstaat pas tegen 1900, en is eigenlik helemaal in dezelfde geest en in dezelfde richting als de partikularistiese pogingen in Vlaanderen in de eerste helft van de 19 d'eeuw. In Vlaanderen is dat doodgelopen, omdat ze begrepen dat dit partikularisme hun volk zou afscheiden van de Nederlandse kultuur, en zij dus aan eigen zwakte zouen ondergaan. En 't is te vrezen dat ook Zuid-Afrika tegen 'n wereldtaal als 't Engels z'n zelfstandige Zuid-Afrikaanse taal en kultuur niet zal kunnen handhaven" (366 v.). Zou 't land er met Hooghollands als literatuurtaal beter blijven voorstaan? De verhouding van Vlaanderen tot Nederland is zo geheel anders als die van Zuid-Afrika. Er zijnnog wel andere punten waarin Moller's zienswijze niet de onze is. Maar 't heeft geen zin hier mening tegen mening te stellen. 'n Paar kleinigheden alleen willen we aanstippen. Zo is de invloed van de „oude Keltiese talen... op de taal der Nederlanden" (12) wel'n mode-bewering, maar nooit wetenschappelik bewezen. — 't Gebruik van de term „lettergreep" (19 enz.) voor klankgroep, kan niet aanbevolen worden. —De verheerliking van 't Wilhelmus (101) is wel ietwat eenzijdig.— De jaartallen 1876 (192) en 1859 (300) zijn waarschijnlik drukfouten. —Node missen we de jaartallen bij Dirk Coster en bij verder ongeveer alle jongere schrijvers. Getallen zijn altijd makkelik ter oriëntering, en zullen tevens de nuttige gedachte opwekken, dat niet alle genoemde letterkundigen van onze eeuw voor de eeuwigheid geschreven hebben. —Te dikwels nog geeft Moller analyses en inhouden van boeken, die konden gemist worden. Bekorting in dezen zou 'n gewenste ruimtebesparing zijn. Overigens zou 't gebruik van twee lettersoorten , 'n groter type voor 't voornamere, 'n kleiner voor 't bijkomstige, 't werk als schoolboek zeker in bruikbaarheid doen winnen. — Ook zou 't bladaspekt wellicht rustiger aandoen als 't aantal hoofdletters tot 'n minimum werd teruggebracht. —'t Naslaan zou vergemakkelikt worden als de paragraaf ook boven elke bladzij was genoteerd. — Bij herdruk zou men ook beter moeten letten op uitgevallen letters. Ten slotte, en dat is 'n voornamer punt, moest de stijl wat soepeler zijn, en kon de zinsbouw passim duideliker wezen. De struktuur doet nu nog te dikwels stroef en stug aan.'n Zin als „Na allerlei studies is z'n uitsluitend werk letterkundige en schrijver" (263) moge verstaanbaar zijn, hij is niet onberispelik.

'n Literatuurlijst en register besluiten dit mooie werk, dat 'n prachtaanwinst is op de eerste plaats voor de katholieke school; maar waaruit ook niet-katholieken veel kunnen en moeten leren.

G. ROYEN O.F.M.

---

[1]) **Dr. H. W. E Moller,** BEKNOPTE GESCHIEDENIS VAN DE NEDERLANDSE LETTERKUNDE. — *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 2e druk, 1929. (21×15) 416 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

die op dit onderwerp betrekking heeft, zelfs als het allernieuwste publicatie's geldt. Zijn boek is helder van indeeling, prettig en oorspronkelijk van toon en zal uitstekende diensten bewijzen.

J. B. de Glas, O.S.B.

Prof. Albert Schweitzer, **5299.**
HET CHRISTENDOM EN DE WERELDGODSDIENSTEN. Vertaald uit het Duitsch door Henriette Crommelin. *H. D. Tjeenk Willink & Zn, Haarlem,* 1927. (21.5×15.5) XVI-96 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.90.

Een mooi stuk apologie van het Christendom. Schweitzer vergelijkt het Christendom allereerst met de Grieksch-Romeinsche godsdiensten en vervolgens met het Brahmanisme, het Boeddhisme, het Hindoeïsme en den Chineeschen godsdienst en laat telkens de superioriteit van het Christendom zien. Zonder in détails af te dalen, hetgeen even overbodig als ondoenlijk zou zijn, legt hij het wezen dezer godsdiensten bloot en daarmee hun betrekkelijke armoede in vergelijking met het Christendom. Ofschoon door een Protestant geschreven en van diens geest gedragen, kan het boek ook aan katholieke lezers veel nut en leering geven.

G. Vrijmoed, O.F.M.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

P. Damasus O.M.C., **5300.**
DE TOEKOMSTIGE MOEDERS. *R.K.Jongensweeshuis, Tilburg,* 1929. Opvoedkundige Brochurenreeks (20.5×14) 56 blz. ing. f 1.—.

Deze brochure legt de Jeugdbeweging uit voor meisjes in Nederland. Ze gaat over alle meisjes in de puberteitsjaren, zoowel over de fabrieksmeisjes, de kantoormeisjes als de studeerende meisjes. In het eerste gedeelte geeft P. Damasus aan: wat er in het verledene gedaan werd. De meisjespatronaten hebben 281 afdeelingen 15400 beschermelingen: de jongevrouwenbond heeft 35 afdeelingen met 2695 leden: de meisjesbond telt 151 afdeelingen met 8660 aangeslotenen: de sportafdeelingen voor meisjes tellen 40 afdeelingen met 1789 leden: de godsdienstige vereenigingen tellen 565 afdeelingen met 50775 leden. Er is wel veel gedaan, maar er moet nog meer gedaan worden. Van 't goed gevormde meisje kan misschien meer zegen uitgaan in huisgezin en maatschappij, dan van een moeilijk te vormen jongen. In het tweede gedeelte handelt P. Damasus over 't geen gedaan moet worden in de toekomst. Hij legt den nadruk op 't begrijpen van 't meisje in de puberteitsjaren, in het vormen van goede jeugdleidsters. Aan 't slot geeft de schrijver breed-uitgewerkte programs voor 't vormen van Katholieke leidsters en voor de vorming van de arbeidende meisjes. 't Is een sympathiek boekje, dat allen wel zullen lezen, die in deze richting willen meewerken.

P. van Luijk, S.J.

Florence Hull Winterburn, **5301.**
OUDERLIEFDE EN OPVOEDING. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. Bronsveld-Breyer. *H. J. de Boer, Baarn,* 1929. (21×15) 241 blz. geb. f 2.75.

Deze opvoedkundige beschouwingen en practische raadgevingen van een Amerikaansche moeder, getuigen van een warm vrouwelijke gezindheid, van een rustig en helder oordeel en zeker ook van een breede practische ondervinding. De voorschriften voor opvoeding zijn zeer scherp en juist geformuleerd: misschien zullen ze daarom wel in den smaak vallen. Van de 14 hoofdstukken zijn de beschouwingen over de gehoorzaamheid, over 't vermijden van tegenstrijdige invloeden, over de geestelijke behoefte der kinderen, over 't behandelen van kleinere fouten, over de ontwikkeling van karakter, over de vorming van 't geweten van veel beteekenis. 't Blijft echter een zwak boek en op veel plaatsen maar halfwaar, omdat deze opvattingen niet uitgaan van een godsdienstige levensovertuiging. Hoe kan daarenboven een echt karakter of een geweten zonder onzen bovennatuurlijken godsdienst gevormd worden? Zoo ouders dit voor oogen houden, kunnen ze wel veel leeren uit de lessen der moeder. Ze moeten zelf echter corrigeeren en aanvullen uit haar godsdienstige levensopvatting.

P. van Luijk, S.J.

Mien Labberton, **5302.**
AAN DEN INGANG. Geïllustreerd. *W. de Haan, Utrecht,* 1928. (20.5×14) 190 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

Deze schetsen over kinderen getuigen van zeer groote liefde voor kinderen en 'n diep inzicht in hun zieleleven. De schrijfster is niet katholiek, ook niet orthodox-protestant, maar ze heeft, als zoo menig opvoedster, begrepen, dat,zonder godsdienst, de opvoeding een al te zware taak wordt. We kunnen uit dit fijne aanvoelen van kinderleven en kinderleed heel wat leeren. Als we eens zulke katholieke schetsen over opvoeding bezitten, met zooveel talent, zooveel inzicht en zooveel begrip geschreven, zullen we rijk zijn.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Dr. Mary Wood Allen, **5303.**
ZEG UW KIND DE WAARHEID. Vertaald uit het Engelsch. *H. J. de Boer, Baarn,* 1929. (21×15.5) 173 blz. geb. f 2.90.

Deze vier kortere brochuren, tot een boek vereenigd, maar ook afzonderlijk verkrijgbaar, loopen vooral over sexueele voorlichting, door ouders aan hun kinderen te geven. Zoo'n voorlichting wordt hier van geloovig standpunt beschouwd, maar slechts als een gedeelte der sexueele opvoeding, niet als de oplossing van 't moeilijke probleem der zuiverheid. De titels van de samengebonden boekjes zijn: Aan moeders schoot en van moeders lippen; Als een jongen man wordt; Als een meisje vrouw wordt; Kinderlijk vertrouwen. Voorlichting moet vertrouwelijk en onder vier oogen gebeuren; moet gebeuren op den juisten tijd, als er om gevraagd wordt of zekere gevaren daartoe dringen. Hoe de kinderen alles kan verteld worden, is dikwijls heel moeilijk. Hier in dit viertal brochuurtjes wordt 't heel voorzichtig, heel juist uitgelegd, hoe de volle waarheid aan de kinderen kan geopenbaard worden. 't Moet gebeuren in een sfeer van vertrouwelijkheid. Wat niet noodig is, wordt voorzichtig vermeden. Wij hebben onze Roomsche boekjes van H. J. Schim van der Loeff, van J. B. Deelen, die voor 't zelfde doel zijn ge-

schreven. Dit boek kan misschien nog helpen, om aan te geven hoe men moet voorlichten, in welke termen ook.

P. van Luijk, S.J.

DUITSCH.

D. Argelander, **5304.**
DER EINFLUSZ DER UMWELT AUF DIE GEISTIGE ENTWICKLUNG. *Julius Beltz, Langensalza,* 1928. (23.5×15.5) 39 blz. ing. M. 2.70.

De ontwikkeling is te danken aan de samenwerking der twee factoren: aanleg en milieu. Welke rol spelen nu ieder dezer twee factoren?
Deze uiterst belangrijke vraag wordt in de brochure van A. Argelander behandeld. 't Is een wetenschappelijke, goed gedocumenteerde uiteenzetting.

Dr. Jac. van Dael.

Joan Corrie, **5305.**
G. G. JUNGS PSYCHOLOGIE IM ABRISS. *Rascher & Cie., Zürich,* 1929. (18.5×12) 100 blz. ing. Zfr. 3.80.

Een populair werkje over de psychologie van Jung, waarin heel aardig enkele hoofdtrekken van Jung's systeem o.a. de hypnologie en de beteekenis van den droom worden geschetst. Toch bevelen wij dit werkje aan hen, die niet dermate op de hoogte zijn met de psychanalyse, dat zij er een critisch oordeel over kunnen vellen, niet aan. Een oppervlakkige kennismaking met de psychanalyse is uit den booze.

Dr. Jac. van Dael.

Dr. H. Fischer, **5306.**
UEBER DEN EINFLUSZ VON HEMMUNGEN AUF DEN ABLAUF WILLKÜRLICHER BEWEGUNGEN. Geïllustreerd. *Akademische Buchhandlung, Göttingen,* 1928. (24.5×16.5) 107 blz. ing. M. 3.—.

Dit boek bevat een stukje „zuivere wetenschap''. Het geeft de resultaten weer eener proef, die tot doel had na te gaan, welken invloed „willekeurige'' bewegingen ondervinden van bepaalde remmingen. Men heeft hier te maken met een voortzetting van Ach's experimenten over den wil. Wie dit interessant werkje wil lezen, dient met de moderne wils-psychologie op de hoogte te zijn (zooals deze te vinden is o.a. bij Dr. F. Roels: *Psychologie van den Wil.*)

Dr. Jac. van Dael.

G. R. Heyer, **5307.**
DAS WELTBILD. *Müller & Kiepenheuer, Zürich,* 1929. (18.5×12) 160 blz. ing. M. 3.30, geb. M. 4.80.

De lading beantwoordt niet aan de vlag, die haar dekt. De auteur blijft te vaag en heeft zijn werk niet voldoende practisch georiënteerd om een bruikbare „Seelenführung'' te geven.
Dit belet evenwel niet, dat een gedeelte van den inhoud (nl. dat gedeelte, waarin over de eigenlijke „Seelenführung'' gehandeld wordt) alleszins het lezen waard is.

Dr. Jac. van Dael.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Jo van Ammers-Küller, **5308.**
TANTALUS. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1928. (21.5×16) 374 blz. ing. f 4.40, geb. f 5.90.

Succes is voor veel auteurs gevaarlijk. Het drijft hen vaak tot overproductie, tot gemakzucht en slordigheid, tot herhaling van steeds weer dezelfde, reeds uitgeputte motieven. Ook Jo van Ammers-Küller is slachtoffer geworden van haar succes. Deze *Tantalus,* die zich voortdurend bedrinkt aan het draf der sexueele zonde, bewijst het op wel heel droevige wijze. In dit hoogst ongezonde, quasi-diepzinnige, maar in werkelijkheid stupied-oppervlakkige boek, dat slordig geschreven vrijwel niets meer met literatuur heeft uit te staan, behandelt de schrijfster een soortgelijke materie als in het laatste en minst geslaagde deel van *De Opstandigen.* Ook hier tracht zij een probleem te stellen en wel het volgende: Gezien de algemeen heerschende hedendaagsche genotzucht is de strenge christelijke huwelijksmoraal hopeloos uit den tijd; en moet een nieuwe moraal worden uitgevonden, die rekening houdt met al de brakke lusten van getrouwden; hoe die moraal precies moet zijn, weet zij zelf niet, maar ze hoopt, dat de komende geslachten het wel zullen weten.
Kan men zich een meer onlogische en meer verderfelijke probleemstelling denken? Immers dit probleem is geen probleem. De in de natuurwet wortelende christelijke moraal kan niet verouderen, omdat zij voor alle tijden en alle menschen gelijkelijk geldt. Zij is niet een tusschen menschen onderling afgesproken conventionaliteit, doch een door God zelve gestelde wet. Jo van Ammers-Küller draait dus alles ondersteboven. Zij wil de moraal pasklaar maken aan de verdorvenheid van het menschdom in plaats van het menschdom aan de moraal.
Maar zelfs al stellen wij de tragische absurditeit van haar totaal averechtsche pseudo-probleemconstructie een oogenblik ter zijde, dan nog blijft haar boek een zonderling samenraapsel van daverende inconsequenties en al te naïeve opzettelijkheden zonder eenige bewijskracht. Of meent de schrijfster soms, dat zij de onhoudbaarheid van de huwelijksmoraal aantoont door een pathologische figuur als Evert Tideman, die zich in elke vrouw behalve in de zijne daadwerkelijk verlieft, ten tooneele te voeren. Kom, kom, mevrouwtje, zóó dom zijn wij nog niet. Evert Tideman is geestelijk ziek en kan alleen als bewijsmateriaal dienst doen voor zijns gelijken. Waar haalt u den triesten moed vandaan om nog te durven beweren, dat deze nymphomaan van zijn vrouw, die hij zoo dikwijls als hij maar kan bedriegt, wezenlijk houdt? Bent u dan alle begrip omtrent het waarachtige wezen der echtelijke liefde, welke noodzakelijk trouw en zelfopoffering in zich sluit, verloren?
U stelt tegenover elkaar een Hollandsch provinciaalsch fabrikantenmilieu als de pro-moraal partij en een zeer lichtzinnige en losbandige Amerikaansche society-coterie als de contrapartij. Maar noch de opvatting der familie Vogel, die het huwelijk beschouwen als een officiëel costume, dat men alleen zonder dat

anderen het zien mag uittrekken, noch die der Yankees, wier huwelijk-in-kameraadschap vrij spel laat aan de laagste en meest ongeregelde driften der beide echtgenooten, hebben iets te maken met de eenig juiste opvatting, die het huwelijk aanvaardt als een onverbreekbaar verbond tusschen twee, elkander oprecht liefhebbende menschen. Bovendien zijn geen van beide groepen, voor welke u om beurten met een verbluffend gebrek aan logica partij kiest, representatief, zoodat wij aan uw boek geen andere beteekenis kunnen hechten dan die van een anecdotisch verward en verwarrend sensatie-product in den weerzinwekkenden trant van het kioskenprul *Flaming Youth*.

— D — *H. v. M.*

Sherwood Anderson, **5309.**
ARME BLANKE. Vertaald uit het Engelsch. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1928. (21.5 × 15) 284 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

In dit geval is de „arme Blanke'' verpersoonlijkt in Hugh Mc Vey: de afstammeling van een gedegenereerd geslacht, die zich door uiterste wilskracht weet te onttrekken aan de lasten, die in hem ook nog voortleven. En dit boek verhaalt zijn heele leven, althans tot zijn huwelijk. Dat er nu en dan wel eens een hoofdstuk voorkomt, dat hem geheel buiten beschouwing laat, geeft iets hoekigs aan den bouw van het verhaal, doch blijkt tenslotte toch zeer goed mede te werken om het leven, het industrieleven, dat in die zonderlinge Amerikaansche streek tot bloei tracht te komen, alzijdig te belichten.

Mc Vey is een levensschuwe, die wel den drang voelt naar een hem onbekende levensgewaarwording, doch niet durft door te tasten en zich afzijdig houdt van mannen en vrouwen. Wanneer hij als uitvinder naam maakt, moet die gereserveerdheid wel wijken, doch het gaat langzaam, voor hij tot een huwelijk komt. En dit nieuwe deel van zijn leven zet ook raar in, doch wordt tenslotte toch nog normaal.

Alvorens het zoover komt geeft deze schrijver herhaaldelijk filmpjes van amoureuze verhoudinkjes met al wat daarmede verband had. Zelfs een homo-sexueelen inslag is erin verwerkt en nademaal de beschouwingen, welke schrijver op een en ander bouwt, niet veel positiefs beweren, even vaag zijn als de heele levensbeschouwing, die dit boek doortrilt, is men vaak geneigd eenigszins wantrouwend te staan, tegenover de oprechtheid van den auteur.

De stijl is zeer persoonlijk, zij het in 't simplistische genre.

— C — *J. Jacobs.*

H. van Booven, **5310.**
EEN LIEFDE IN SPANJE. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928. Nieuwe Romans. (19.5 × 12.5) 221 blz. ing. f 3.50.

We zouden wel gaarne de maatstaf kennen, waarmee de inzendingen voor de prijsvraag 1926 gemeten werden. Het onderhavige boek is mislukt, waarvoor we niet beter kunnen doen, dan het, aan Angelus Silesius ontleende, motto eenigszins te veranderen:

„Gott straft die schlechte Schreiber nicht,
„Das schlechte Buch selbst ist ihr Hohn.''

Het ontbreken van dit slecht geschreven Nederlandsch, blijkbaar een opgewarmd restje van twintig jaar terug, (wanneer het schrijfsel van recenten datum is, wordt het nog erger: de schrijver is dan hopeloos achter!) in onze katholieke bibliotheken, zal ons volk kultureel niet achteruit zetten, temeer, omdat het specimen „vie de bohème'' onecht en dilettantisch geschreven is, en bordeelen wel het allerlaatste object zijn voor een gezonde roman, ook al zwerven er kunstschilders met goede bedoelingen door Madrid.

— D — *Piet Visser.*

Max Brand, **5311.**
DE SCHRIK DER ZEEËN. Vertaald uit het Engelsch door Jos. Cranenburg. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (20.5 × 14) 285 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Max Brand heeft geen roman geschreven maar een scenario van een film. Er is geen enkel karakter in het boek, geen enkele aannemelijke oplossing van toestanden. Het is een zevenderangs-film voor het publiek, dat liefst zooveel mogelijk vechten ziet, afgewisseld met een brand, een schipbreuk en nog zoo iets. De twee helden(!) hebben heel den film door werk met elkaar half dood te slaan; als de een den ander van den dood gered heeft, helpt de geredde direct, om z'n redder zoo wreed en zoo gemeen mogelijk te behandelen. Toch worden ze met een sympathiek waas omgeven door hun liefde voor 'n meisje, dat al net zoo onwaarschijnlijk is als de twee mannen. Het pakkende slot is dat deze twee beminnelijke Engelschen, nadat ze heel den film door als wilde beesten hebben huisgehouden, mee gaan helpen aan den wereldoorlog, om het bruut geweld van de Duitschers tegen te houden! Wie die twee in huis heeft gekregen, zal het plezierig hebben gehad! En 't meisje wordt Roode-Kruiszuster.

— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Pierre l'Ermite, **5312.**
DE VROUW MET GESLOTEN OOGEN. Vertaald uit het Fransch door F. M. Vroenhof. *H. J. Dieben, Leiden,* 2e druk: 1928. (17.5 × 13) 240 blz. ing. f 1.25.

„Leer uw kinderen hart, verstand, de handen zelfs gebruiken. Voedt uw kinderen op alsof er een dag moet komen, waarop ze van alles ontbloot zullen zijn.'' Ziedaar het pleidooi van dit boek. En adelijke jongedame, die onder den oorlog alles verloren heeft: vader, moeder en al haar bezittingen, moet noodgedwongen kamermeisje worden bij een lederfabrikant, fatsoenlijke menschen maar zonder veel opvoeding, waar de keukenmeid Melanie, een lomp en hatelijk vrouwmensch, feitelijk den baas speelt. 't Wordt zoo erg met de plagerijen en verdachtmakingen, dat Rosaly de Cressy — zoo heet het kamermeisje — op zekeren morgen haar ontslag neemt. Onder al die narigheden door groeit zachtjes de liefde tusschen den zoon des huizes en Rosaline de Cressy. Ofschoon ook deze liefde door Melanie wordt uitgebuit, om het kamermeisje de deur uit te krijgen, wordt zij toch op het eind met een gelukkig huwelijk bekroond. — Het verhaal gaat er vlug over heen, zonder veel diepte en zonder veel kleur, en ziet er vooral in de vertaling stijf en verschoten uit.

— A — *K. v. K.*

Susan Ertz, **5313.**
MADAME CLAIRE. *Koloniale Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. (20×13.5) 298 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.50.
„Ik beschouw huwelijk en echtscheiding als die verlichte glaasjes in de schouwburgen — nooduitgangen bij gevaar van brand."
Van die vulgaire wijsheid is dit boek vol. Ze wordt je aangepreekt als de gewoonste zaak: up-to-date.
Verbeeld je: uw zuster is 20 jaar op den dool. Loopt nu hulpeloos weg van haar vierden „man". Ge zoekt haar. Ge vindt haar en heel je geschokt gemoed ontlast zich in deze smakeloosheid „Wat zullen we eten?" —
Een 80-jarige grootmoeder, een allercharmantste matrone, speelt voor wolf in schaapskleed.
Zulke boeken zijn o.i. wel uit den tijd.
— C — *A. van Delft.*

Louise Gerard, **5314.**
DE DOCHTER VAN DEN DAGERAAD. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (20×13.5) 248 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
De dochter van den dageraad is eigenlijk een Spaansch kind, dat door Afrikaansche toovenaressen opgevoed, naar Engeland gaat en medicijnen studeert, om al de hulpmiddelen der beschaving in dienst te stellen van de zwarte inboorlingen. Maar ook het ruwe hart van den ontdekkingsreiziger Hugh Toroler weet zij te temmen en schenkt hem ten slotte haar hand, alhoewel hij haar oorspronkelijk weinig sympathiek is. Louise Gerard is door persoonlijke reizen in Afrika goed op de hoogte met zeden en gebruiken der inboorlingen en weet ook heel goed de schaduwzijden der zoogenaamde blanke beschaving te erkennen.
— B — *C. R. V.*

S. van Houwensvelt, **5315.**
LEVENSLOT. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1928. (21×16) 198 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
De tendenz van deze roman bedoelt afkeer te wekken voor de vermenging van rassen. Daartoe schept de schrijver een figuur, in wien als kroegkind met negerbloed al het menschelijke verbeest. 't Is voor den officierenstand een twijfelachtige eer, dat zulk een bruut in zijn kringen een plaats kan krijgen. In het boek spreekt tastelijk aan de leegheid van gevernisde beroepseer, maar ook de leegheid van de protestantsche levensziening, zonder eenige bovennatuurlijke aanvoeling.
Het gebeuren in dezen roman is erg bizar. De geleerde sleept er zijn uitgestalde geleerdheid met de haren bij.
't Best kunt ge 't geheel typeeren in de eindscène als in een bordeel de bruutmensch vermoord wordt door een deern, als ze merkt, dat hij de verleider harer moeder geweest is......
— C — *A. van Delft.*

Elsa Kaiser, **5316.**
HOE HANS NAAR DEN HEMEL GING. Geïllustreerd door Lido von Wedell. *R. J. Goddard, Den Haag,* 1928. (10×13) 127 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.
Het mooi gedrukte en geïllustreerde boekje behandelt in sprookjesvorm het leven van den mensch na den dood.
Hans, die niet veel goeds gedaan heeft in de wereld, komt in de eeuwigheid en voelt er zich verlaten en ellendig. Hij moet altijd maar naar God zoeken en vindt Hem niet. Maar hij wordt zich meer en meer bewust van z'n eigen ellende. Dan gaat hij terug naar Petrus en wascht de duizende menschen, die iederen dag aankomen, de voeten. Tot hij weer gaat om te zoeken en nu *voelt* hij God zonder Hem te zien. Pas als hij God smeekt zijn kind, dat hij in de eeuwigheid ziet komen, tot het Paradijs toe te laten en hem in zijn plaats de last van zijn kind te geven, wordt hij verlost en gaat God zien.
Aan hen, die nooit godsdienstige of geestelijke lectuur lezen, heeft dit boekje wellicht iets goeds te zeggen.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

G. Kittmann, **5317.**
DE GLANZENDE DRAAD DER GODEN. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928. Nieuwe Romans. (19.5×12.5) 355 blz. ing. f 4.25.
„Beter tennisser dan stylist", noemt Kittmann een zijner figuren in dit boek. We weten niet, hoe Kittmann een racket voert, allicht beter dan zijn stylo, in ieder geval beter dan zijn stijl. Is er iets moderners dan kunstzij? Nu begrijpt u onmiddellijk, dat een roman, spelende in en om de kunstzij-fabricage, op en top modern moet zijn! Er worden in dit werk veel problemen aangeraakt: maatschappelijke, artistieke, geestelijke. Maar het is ook hier de manier van aanraken, die alles bederft. De moderne intellektueel; liever: de eenzijdige intellektueel onzer dagen, is niet bij machte het geheele levenscomplex zuiver te observeeren, laat staan er een levende herschepping van te geven. Hij leest en spreekt en schrijft over alle dingen die het leven betreffen; doch hij leest, spreekt en schrijft er over heen en er langs heen. Daarom komen én de kunst, én de handel, én de industrie én de economie in deze conceptie als slappe caricaturen voor den dag. Hetgeen tot gevolg heeft, dat het heele boek hoogdravend en rammelend is.
— Bc — *Piet Visser.*

H. H. Knibbs, **5318.**
ROOIE JACK. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1928. (20.5×14) 288 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.
Het verhaal van dien ouden goudzoeker, „Rooie Jack" en van zijn jongeren metgezel waarover hij zich ontfermd heeft, weet — als ontspanningsboek — te boeien. En als de Rooie goud gaat zoeken en zijn beschermeling achterlaat op de Moonstonehoeve, waar deze tot een flinken kerel opgroeit en met de dochter des huizes trouwt, blijft het verhaal interessant. Het slot, waaraan een vechtpartij, die niet malsch is, een aparte kleur geeft, biedt met de gelukkige oud-menschelijke resultaten, genoeg bevrediging om dit boek als een aangename verpoozings-lectuur te beschouwen. Rooie Jack heeft een zonnigen kijk op de wereld en zorgt voor humor.
— Bc — *J. Jacobs.*

Hendrike Kuyper van Oordt, **5319.**
DE WROK VAN DIEDERIK SPIJKERBOER. *Uitg.-Mij. Holland, Amsterdam,* 1928. (17.5×12.5) 122 blz. geb. f 1.75.
Opmerkelik is, dat de Protestantse auteurs zich

tegenwoordig zo getrokken gevoelen tot, wat men zou kunnen noemen: „scènes de la vie rustique". De meesten echter konden zich maar moeilik losmaken van de romanties-idealisérende opvatting van 't landvolk, waarbij dan nog kwam de zucht om vooral te stichten. Voor deze boerenroman willen we echter 'n uitzondering maken. Hij steekt verre uit boven de meeste van z'n slag. In plaats van de konvensionéle typéring, is hier originaliteit nagestreefd en met sukses. Buitengewoon goed is de uitbeelding van de figuur van Berendje Vos, 't passieloze, zelfbewuste boerenmeisje, wier oude-vrijsterschap haar geen leed brengt, slechts haar zelfzucht aanwakkert. 't Komt ons voor, dat de schrijver haar onwillekeurig tot de hoofdpersoon liet uitgroeien. De goedige spot, waarmee ze dit zelfgenoegzame binnenvettertje aan de kaak gesteld heeft, ontaardde nergens in meedogenloosheid. De ietwat raillérende schrijftrant draagt 'n sterk persoonlijk karakter. De geschiedenis komt in 't kort hier op neer, dat de weduwnaar Diederik Spijkerboer gehoopt had, dat z'n zoon Simon zou trouwen met z'n nichtje Berendje, die hij bij zich in huis heeft opgevoed. Maar Simon moet van 't zoete meisje niets hebben en kiest Sien Veer, 'n popperige nietsnut. Natuurlik loopt dat huwelik mis en er wordt ellende geleden in Simon's gezin. Maar de boer, die z'n stee heeft laten verkopen en nu in 't dorp renteniert met Berendje, die goed voor 'm zorgt, trekt zich er niets van aan. Aanvankelik ook Berendje niet: ze meent, dat Simon 't aan zich zelf te wijten heeft. Maar de Dominee vraagt haar, of zij niets kan doen, om de wrok van Diederik te helpen smelten. Die gedachte laat haar niet los. Ze is lang zo zeker niet meer van haar eigengerechtigheid. Nadat ze 'n keer met Simon in 't geheim heeft gesproken, is 't medelijden voor 't ongelukkige gezin in haar wakker geworden en met hulp van Aagje, de gewezen dienstmeid, wordt er 'n aanval gedaan op de stugge boer door Simon's kinderen. En 't lukt. 'n Mooi boek in alle opzichten.

— **A** — *Leo Fens.*

Wilhelm Lobsien, **5320.**
ALS DE VLOED KOMT...... Vertaald uit het Duitsch door N. K. Bieger. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1928. (22×16) 207 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Het verhaal speelt op een van de Waddeneilanden van de Duitsche Friezen aan de Noordzee. Een klein eiland, dat, toen het nog niet bedijkt was, z'n zeden, z'n kleederdracht, z'n volkskarakter trouw bewaarde, maar nu door vreemde elementen verbastert en vervalt. De oude schoolmeester, die mee de bedijking heeft helpen doorzetten uit liefde voor z'n eiland, ziet nu de verwording... En z'n dochter is verleid en verlaten door een van de vreemdelingen, die Hallig hadden veranderd. En tegelijk heeft zich een partij op het eiland tegen hem gekeerd, die de „nieuwe dingen" tracht te weren. Als hij in radelooze ellende is, komt de springvloed en bedreigt de dijk, bedreigt Hallig. Inderhaast vereenigen zich allen om het eiland te behouden. De oude meester bezwijkt in het geweldig werk tegen de storm en de zee, maar hij wéét nog, dat Hallig gered is: de dijk, z'n levenswerk, heeft standgehouden...... en dat z'n dochter trouwen zal met den man die haar als jongen heeft liefgehad. Het boek doet aan 't werk van Frenssen denken, dat ook als achtergrond dezelfde waddenzee heeft. Maar 't is somberder van toon. Toch wel 'n mooi, sterk boek.

— **Bc** — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Jet Luber, **5321.**
DE DRIE LEVENS VAN NINA VESPER. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. (21.5×15.5) 264 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Eigelik is de tietel van dit boek wel wat willekeurig gekozen: behalve 't leven van Nina Vesper, wordt zo goed als even uitvoerig verhaald van de faits-et-gestes van de warmbloedige Liesje Peters, de aristocratiese Ada Heuvelinck, de schijnheilige, kokette weduwe Mevr. de Rive, de kribbige, ongelukkige Fie Wilners enz. enz., allemaal vrouwelike studenten aan de Amsterdamse Universiteit en ten slotte...... allemaal ongeschikt voor de mediese studie. Want dit is wel de zich-naar-voren-dringende strekking van deze roman, dat 't meisje niet tuis hoort in de snijzaal, noch in de operatiekamer, noch in de dorre boeken. De vrouw is geschapen om lief te hebben, om te trouwen en wanneer de liefde in haar leven komt, heeft ze maling aan proffen (al is 't dan ook 'n charmante flirt) en boeken (tenzij romannetjes). De heren werken ernstig, maar de dames vormen 't décorum van de hogeschool. Wie van hun studeert, doet dat uit harde noodzaak. Maar de bekroning van haar leven blijft toch 't huwelik. Haar leven heeft verschillende kanten, maar 't liefdeleven beheerst alles. 't Is 'n makkelik-geschreven boek, waaruit de gloed ener sterke overtuiging oplicht. Om de amoereuze escapades van Liesje en de tonélen in de kraamkamer van 't gasthuis is 't niet geschikt voor ál te jeugdige lezers.

— **Bc** — *Leo Fens.*

L. G. Moberly, **5322.**
EEN SPRONG IN HET DUISTER. Vertaald uit het Engelsch door Joh. E. A. van Pellecom. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1928. (21.5×15.5)) 192 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.

'n Boek, vol spannende avonturen en misschien wel wat ál te goedkope toevalligheden hier en daar, maar vol afwisseling en boeiend vanaf 't geestige begin tot aan 't blije slot. 't Onderwijzeresje Judith Drayton is door 'n schijnheilige oude tante in haar testament vergeten. 't Saaie schoolleven staat haar tegen, ze verlangt naar variatie. 'n Haar-bevriende domineesfamilie krijgt van 'n neef, Miles Bentham, die eenzaam in de wildernissen van Afrika woont, de opdracht 'n vrouw voor 'm te zoeken. Ze doen Judith 't voorstel, de sprong in 't duister te wagen en als deze 'n bezoek heeft gekregen van June, haar oud-leerling, die dol-gelukkig is om 'n aanstaande huwelik, hapt ze toe. Na 'n bootreis landt ze in Port Martha, maar Miles is er niet om haar af te halen. In 'n vunzige zeemanskroeg, 't enige hotel, wordt ze lastig gevallen door 'n paar bandieten, maar beschermd door dokter Miller, die haar meeneemt naar Miles in de bossen. Als Judith bij hem aankomt, ligt hij buiten kennis en in z'n koorts noemt hij 'n naam: Margaret. Door haar goede zorgen wordt hij beter, maar 'n schaduw blijft om die naam! Toch trouwen ze en voor z'n gezondheid moet Miles terug naar Europa. Te Merban-le-Tour ontmoeten ze June met haar man, maar ook Mar-

garet, die probeert Miles weer in haar strikken te vangen. Nu blijkt aan Judith, dat ze haar man wezenlik liefheeft. Met hulp van June wordt de nietswaardigheid der intrigante aan de kaak gesteld en 't eindigt als 't sprookje: Judith en Miles leefden nog jaren gelukkig. Behalve deze historie, maken we nog de lotgevallen mee van 'n zekere juffrouw Elsie, 'n kennis van Judith, die als gouvernante naar 't zwarte werelddeel trok, maar in 'n liefdesverhouding wordt gewikkeld, die haar wel erg ontnuchtert. En dan is er nog 'n diepgezonken dokter, die als de verloren zoon weer bij pa terugkeert.

— B — *Leo Fens.*

Emil Rasmussen, **5323.**
POOLSCH BLOED. Vertaald uit het Deensch door L. Thomson-Thomson. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (21.5×15) 315 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Laten wij niet lang stilstaan bij zoo'n vunzen rommel. Dát Poolsch Bloed is om te walgen. Maar we zullen ons wel wachten, om in iederen Pool ook maar een molecuul van dat merkwaardige vocht aanwezig te veronderstellen, dat in dit boek blijkbaar het aanzijn geeft aan al de strevingen van de hier optredende karikaturen. Dat Emil Rasmussen het noodig vond een boek te schrijven, waarin zoo'n half idioot kind als Eugenia, een paar histerische ouwe wijven en een stel wellustelingen de aandacht vragen, dat hij er bovendien een paar wanstaltelingen in duwt en een en ander zijn uitgever aanbiedt onder den verzamelnaam: *Poolsch bloed,* is voor ons, als we 't dan toch moeten beschouwen — wij deden het net zoo lief niet — hoogstens een blik op de maatstaven, welke deze schrijver aanlegt aan zijn werk, om er een good seller van te maken.

— D — *J. Jacobs.*

Kathlyn Rhodes, **5324.**
ALLAH'S WIL. Vertaald uit het Engelsch door H. Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (20×14) 360 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Christine Romney ontmoet op een zeereis Owen Cheyne, die reeds verloofd is, maar dit een oogenblik vergeet. Als Christine zich later engageert met Alan Praser, die zonder het zelf te weten erfelijk belast is, kan hij Christine niet waarschuwen, alhoewel hij weet dat zij een vreeselijke toekomst tegemoet gaat. Hij meent dat dit geheim, dat hem werd toevertrouwd, niet mag geschonden worden. Als beiden na veel lijden, elkander weer vinden, nu beiden vrij van eenigen band, kunnen zij aan hun hartewensch toegeven.
Er is in dit boek veel sprake van erfelijkheid en gewetenskwesties omtrent een toevertrouwd geheim. Men kan het met de oplossing maar niet eens zijn en toch de wijze bewonderen waarop hier de conflicten worden geschapen. Een boek waar ten minste eenige gedachte inzit.

— B — *C. R. Vullings.*

Rafael Sabatini, **5325.**
DE MINNAARS VAN YVONNE. Vertaald uit het Engelsch door H. Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (20×13.5) 250 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Reeds vroeger werd deze roman in *Boekzaal* als *The lovers of Yvonne* besproken. Wie houdt van vechtersbazen in den trant der *Trois Mousquetaires,* vindt hier bij Sabatini, die met fleurigen zwier het leven uit den Franschen Frondetijd beschrijft, zijn gading.

— B — *C. R. Vullings.*

Rafael Sabatini, **5326.**
DE VALSTRIK. Vertaald uit het Engelsch door Cath. A. Dermout-Visser. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (19.5×13.5) 320 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Deze roman plaatst den lezer te Portugal midden in den Napoleontischen oorlog.
Wellington met zijn Engelsche hulptroepen staat tegenover den Franschen vijand, dien hij het land in wil lokken, na het eerst zelf te hebben verwoest, om tenslotte de Fransche legioenen te doen stuiten op geheime fortificaties, hen vast te houden, uit te hongeren en te omsingelen. Maar in Portugal waren er adelijke heeren, die de verwoesting hunner landerijen, met leede oogen aanzagen en gaarne in een goed blaadje hoopten te komen, zelfs ten koste van landverraad, bij den immers onoverwinnelijken keizer der Franschen.
Deze boeiende roman, waarin waarheid en verdichting dooreen zijn geweven, is vlotte amusementslectuur, doch om enkele détails en opvattingen (o.a. over duelleeren), voor volwassenen.

— B — *M. v. M.*

Anke Servaes, **5327.**
MARIANNEKE. *W. de Haan, Utrecht,* 1928. (21.5×18) 234 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

„Marianneke'' is bedoeld als meisjesboek, maar we zagen het toch liever niet ingedeeld bij de jeugdlectuur, want het hoort niet thuis in handen van meisjes onder de achttien. 't Is veel beter, beschaafder ook dan *Knolletje* van dezelfde schrijfster. Hoewel 't voor onze meisje weer hopeloos neutraal is. Marianneke heeft niets dan 'n vaag besef van God, haar bijgebracht door de gestorvene moeder, „die net als zij nu haar troost gezocht en gevonden had in het leven zélf, zonder merkbare of door andere geweten uitingen van kerkzang of gebed......'' Wel 'n povere troost voor 'n meisje dat te kampen heeft met zich zelf en de omstandigheden! De schoolliefde van Marianneke wordt ook wel heel zwaar opgenomen; feitelijk werpt die mislukte liefde 'n schaduw over heel 't leven van het aardige meisje. En waar Marianneke zoo ernstig en tragisch zulke dingen opnam, zou ze ook feitelijk voorzichtiger zijn geweest in haar houding tegenover haar nieuwen aanbidder. 't Boek is frisch en spannend geschreven, maar juist daarom zou men zoo graag van deze schrijfster iets gezonders en krachtigers verlagen, 'n Heele boel flirtende, overspannen meisjes zullen zich „Mariannekes'' gaan voelen, zonder de betere eigenschappen van de heldin over te nemen.

— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Clement Vautel, **5328.**
MET LIEFDE BELADEN. Vertaald uit het Fransch door J. Feitsma. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1928. Pompadourserie. (19×13) 245 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Het origineel van deze uitgave werd „ver

slagen" onder No. 3383. Van het aldaar zeer juist gegeven oordeel behoeft ten opzichte van deze vertaling geen woord terug genomen te worden. Integendeel deze vertaling is een betreurenswaardige vergissing.

— D — *M. M.*

Wilma, 5329.
ALBERT EN DIENEKE. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1928. (17.5 × 12.5) 121 blz. geb. f 1.75.

Albert is de zoon van 'n verlaten vrouw, die met naaien de kost tracht te verdienen. De jongen heeft 'n nobele aard en brengt 't, via de H.B.S. tot leeraar aan 'n gymnasium. Op z'n dorp heeft ie 'n jeugdvriendinnetje gehad, Dieneke. Z'n vriendschap was met de jaren in liefde verkeerd. Maar Dieneke versmaadt de ernstige jongen en kiest 'n ruwe smidszoon, die haar echter ten val brengt en dan verlaat. Dieneke voelt eerst niet veel voor haar kindje, Hendrik, maar 'n rechtschapen dominee brengt er haar toe, hem te laten doopen. Albert stelt 'n daad van zelfopoffering, door bij die plechtigheid „naast haar te gaan staan". Later trouwt Dieneke weer met boer Rengers, die 't met haar jongen niet vinden kan: Hendrik had 'n heel moeilik karakter. Heftige scènes vallen er voor tussen de boer en z'n stiefkind. Zelfs vlucht hij 'n paar keer naar Albert, die leraar is in de stad en daar verloofd is met Milia, 'n lerares aan dezelfde school. Maar hun geluk is van korte duur: 't meisje sterft aan infeksie en als Albert geen raad meer weet van verdriet, komt Hendrik binnengevlucht. Nu kent hij z'n nieuwe levensdoel. Toch gaat de vorming van Hendriks onberekenbaar karakter niet zo makkelik. Maar op den duur weet hij de toegang toch te vinden tot dit stugge hart......

't Verhaal is zeker goed geschreven, ook niet zonder spanning, die tot 't laatste blijft, maar we menen, dat Wilma wat overvloedig heeft toegeven aan de neiging van haar vrouwelike aard naar 't overgevoelige. Wanneer iemand door 't inweven van zekere situaties, overigens heel kies behandeld, blijk geeft de realiteit van 't wrede leven te kunnen zien en daarmee uit te stijgen boven 't peil van 't merendeel der protestants-stichtelijke verhalen, is 't overbodig zo dilettanterig tragies gebeurlikheden opeen te stapelen, als Wilma deed in de figuur van Albert. Overigens is 't gegeven lang niet oorspronkelijk: we werden sterk herinnerd aan *De gouden ring* van C. Heitenfuss. Maar dat hoeft geen opzet te zijn. Ondanks de klaarblijkelike bedoeling te stichten, verviel de schrijfster nimmer in de preektoon, maar schreef 'n levendig Nederlands.

— B — *Leo Fens.*

FRANSCH.

H. Bernay, 5330.
LE SECRET DE LA SUNBEAM VALLEY. *Larousse, Paris,* 1928. (18.5 × 12) 251 blz. geb. Ffr. 6.—.

Sunbeam Valley, de vallei van de zon, waar alles werkt en leeft en afhankelik is van de zon, zal ook de vallei zijn van het zonnige geluk; dat is de opzet geweest van de schepper van dit aardse paradijs, de Ier O'Brien. Hij heeft een apparaat uitgevonden, dat de overtollige zonnewarmte regelt, zodat in het hete Australiese gebied een klimaat ontstaat, dat zuidelik noch noordelik is, waar alle gewassen groeien. Er waait voortdurend een zachte bries, er wordt gezorgd voor geregelde bevloeiing enz. De teelt is overvloedig en het werk miniem.

De bewoners hebben ofwel vrijwillig de belofte gedaan de vallei nooit te zullen verlaten, ofwel worden hiertoe gedwongen, opdat de buitenwereld niets van het bestaan der Sunbeam Valley zal weten en dus het rustige geluk zou verstoren. Maar die dwang wakkert de drang naar vrijheid aan. Eerst verborgen onder mokkende onverschilligheid, wordt door het onverwachte vinden van goud de vrijheidsdrang een onuitblusbare vlam. Men zal vrij zijn en het goud is het middel, om zich ginds in de wereld een geluk te kopen, groter dan het simpele geluk der Sunbeam Valley. Het tragiese einde van O'Brien en zijn werk en van de ongelukkige opstandelingen wordt vergoed door het nieuwe begin, dat schoon inzet: „La Sunbeam Valley deviendra un lieu de repos, une station idéale pour ceux qui recherchent le calme" — een vrij toevluchtsoord voor vrije mensen dus.

Een boeiende en onderhoudende ontspanningsroman voor iedereen.

— A — *J. v. B.*

Jane Gernaudt Claine, 5331.
LE COEUR EN VOYAGE. *La Revue Mondiale, Paris* 6, 1928. (19 × 12) 2(8 blz. ing. Ffr. 12.—.

'n Twaalftal meerendeels vrij-onbeduidende verhaaltjes, waarover 'n sfeer hangt van matheid en desillusie.

'n Enkele schets maakt 'n gunstige uitzondering. Hier en daar 'n toestand of verhouding maakt, dat 't bundeltje voor volwassenen moet worden voorbehouden.

— Bc — *W. v. d. G.*

E. de Keyser, 5332.
LA TRAGÉDIE DU SUD. *La Vraie France, Paris* 6, 1928. (19 × 12) 253 blz. ing. Ffr. 12.—, gec. Ffr. 13.50.

La Tragédie du Sud is *bijna* een volmaakte realistiese avonturenroman. Maar hij heeft de défauts de sa méthode: voortdurend wordt de draad losgelaten voor natuurbeschrijvingen, die niets suggereren in het verband, waarin zij staan. Zij versterken door samenstemming of kontrastwerking niet de indruk van het verhaal, zij vermoorden dien momenteel. Zij worden niet gerechtvaardigd door de innerlike wetten van het kunstwerk, maar zijn de nutteloze devagaties van al te uitvoerige milieuschildering, waaraan de mindere goden van het realisme allen lijden. Waren zij er niet, dan was dit misschien wel de meest spannende en verassende moderne avonturenroman, die de Franse literatuur bezit. Tans echter bleef het een middelmatig werk, zooals we er tientallen iedere maand zien aangekondigd. Dit is jammer, want de intrige is knap en vol verassende wendingen, waardoor het misschien een aardige ontspanningsroman blijft?

— B — *Ton Kerssemakers.*

Edouard Méra, 5333.
ELODIE. *La Vraie France, Paris* 6, 1928. (19 × 12) 299 blz. ing. Ffr. 12.—, gec. Ffr. 13.50.

Dit boek deed me terug denken aan Tartarin

de Tarascon. Want al wat Daudet aan goeds heeft in zijn kostelike novelle, mist Méra. Allereerst de kracht, om zoo'n Zuid-Franse stad in de verf te zetten. Men kan er een Barnizonnestemmingsbeeldje van maken, of het in de felle gloed van een tijdgenoot plaatsen... maar het moet U werkelik een herinnering worden, aan wat ge bezocht hebt.
En dat deed Daudet. Zijn Tartarin is vergroeid met de kalmte, de weelderigheid van zijn land. Zijn stijl heeft het volle, tintelende van de midi. Als een jonge zon komt de warmte van deze schets speels op je neer.
Tartarin voerde me weer in de midi, doch Elodie lokte me niet naar Avignon.
Méra's stijl is die van een militair of geschiedkundige. Hun eerste verdienste is zakelik te blijven, feiten weer te geven, bronnen te citeren. En als zodanig is dit boek een kwalik bedwongen lozing van jaren lang vergaarde kennis over Avignon in het midden der vorige eeuw.
Doch de schrijver zat met zijn stof verlegen. Hij wilde zeggen, dat Napoleon er eens een bezoek heeft gebracht en laat de keizer dus feestelijk binnen halen. Maar later is er in het eenvoudige liefdesgeschiedenisje hoegenaamd niets meer, wat met Napoleon III iets heeft uit te staan... Het beste geslaagd zijn nog de hoofdstukken over het leven der Poolse uitgeweken studenten. Kritiek op de Duitse mentaliteit, citaten van dichters, geschiedschrijvers en militaire deskundigen te hooi en te gras gegroepeerd rond het werkelike verhaal van Elodie, 'n flink meisje, dat door drie bemind wordt, niet graag ziet duelleren en twee medeminnaars in de N. D. des Doms weet te bewegen zich te verzoenen. Daarom achten we deze poging tot een roman met wetenschappelike inslag mislukt. De vele feiten van Méra hebben ons niets doen terugzien van Avignon,... welke verdienste de snoever Tartarin weer inpikt.
Méra filosofeert op zijn manier over „une existence familiale, vertueuse, mais élargie et un peu plus mondaine" met veel goede bedoeling. De milieuschildering heeft de preciesheid van Bosboom Toussaint, maar 'n grote vrijmoedigheid in het aanwijzen der feiten.
— B — *Teo de Witte.*

Francisque Parn, 5334.
LA FÊTE DANS LES NEIGES. *Larousse, Paris* 6, 1928. (18.5×12) 252 blz. ing. Ffr. 5.50.
Dit is een verhaal uit Canada, in de laatste jaren vóór den oorlog van 1914, toen grote Duitse pelshandelaren zich meester trachtten te maken van de voornaamste posten in de gebieden nabij de Hudson-Baai en alle middelen, ook slechte en ongeoorloofde, te baat namen om hun doel te bereiken.
Een energiek jongmens zal de laatste post van zijn patroon gaat bezetten en wel om de liefde te winnen van diens dochter Jeanne. Een mooie taak, maar een moeilike. Hij moet niet alleen een lange reis maken door barre koude over sneeuwvlakten; ontkomen aan een poging tot moord om dan nog aangezien te worden voor een dwaas, als hij z'n patroons direkteur, die zelf heult met de Duitse „Compagnie Rouge" wil vervangen, maar tenslotte heel alleen met een klein groepje getrouwen die hij door zijn eerlikheid voor zich wint, den strijd aanbinden tegen die laffe, gewetenloze roversbende.
Hoe hij er zich uit werkt en bovenop werkt en moeilikheden worstelend overwint, laat het boek zien in evenzovele bladzijden, die, ofschoon een beetje al te anti-Duits, een aanwinst zijn voor onze moderne ontspanningslectuur.
— B — *J. v. B.*

DUITSCH.

Marie Brie, 5335.
GERT BIRNBAUM. Geïllustreerd. *Rudolf Geering, Basel,* 1928. (16.5×13) 128 blz. ing. Zfr. 3.—, geb. Zfr. 4.50.
In het einde der veertiende Eeuw, zoo verhaalt een kroniek, werden in Pruisen een aantal raadselachtige moorden gepleegd. Na een half jaar van angst en schrik, gelukte het aan de overheid de moordenaar te vangen. Hij bekende, dat hij de moorden gepleegd had, om te doorgronden hoe of de dood er uit zag.
Dit gegeven werd voor Maria Brie aanleiding tot de vertelling *Gert Birnbaum.* Zij schept in hem een mens die het raadsel van den dood met alle macht doorgronden wil; die bezeten is door innerlike drang naar kennis. Zoo ontwaakt in hem, door alle ellende en misdaad heen, het bewustzijn van het eigen ik, van zijn menselikheid. De vrede met den dood vindt hij, als hij eindelik een mens heeft vermoord, die zonder vrees gestorven is, die den dood als vriend ontvangt en geen angsten toont voor het grote raadsel.
De vertelling bezit goede en sterke kwaliteiten. Gert Birnbaum lééft, met al zijn angstig zoeken en wilde wetenszucht. Hier kreeg een probleem der Renaissance een schone en suggestieve vorm. Werd het ook opgelost? Dit is iets wat men zóó niet aan de kunst moet vragen. Zij beeldt slechts en verwerkelikt het probleem slechts in één konkrete persoon.
De vraag is dus, of de vertelling *zelf* een schoon levensbeeld werd, of dit beeld voor ons aannemelik is, of dus de figuur van Gert Birnbaum psychologies aanvaardbaar is. Of de oplossing in *zijn* konkreet geval bevredigend is, niet of het probleem zelf in al zijn diepte en breedte is opgelost; dit is een eis stellen aan de kunst, die niet aan haar gesteld mag worden.
En dan moet men zeggen, dat het probleem in Gert Birnbaum tot leven werd en voor *dit* leven een aanvaardbare oplossing kreeg: hij boet zijn daden door een gewillig aanvaarde dood, door een onderwerping aan het vonnis.
De vijf houtsneden van Eberhard Vliegener bezitten geen enkele plastiese kwaliteit.
— Bc — *T. K.*

Einar Christiansen, 5336.
OTTILIE. *Georg. Westermann, Braunschweig,* 1928. (20×13) 475 blz. geb. M. 10.—.
De geschiedenis eener familie is de ondertitel van dezen roman. Het eerste gedeelte speelt in een landgoed in Leban en Ottilie het derde meisje der verarmde adellijke familie is de hoofdpersoon.
Het laatste gedeelte speelt kort na den grooten oorlog en 'n andere Ottilie sterft ellendig in Italië. De geschiedenis van deze familie is rampzalig van het begin tot het einde. Een moeder van een groot gezin, die zonder haar schuld, niets dan zorg en smart ondervindt van haar kinderen, en die zoo eenzaam sterft.
Al de droevige, donkere wegen, welke die kinderen

gaan... *Ottilie* is eene van die met talent geschreven boeken, die ons hart zwaar maken en ons niets geven dan duisternis.
„Een boek dat vooral de vrouwen veel zal zeggen", staat er om den omslag.
Het zegt veel troostelooze en hopelooze dingen en zal wellicht beter ongelezen blijven.
— C — *Alb. Steenhoff Smulders.*

Marie Diers, 5337.
DIE WAISENKINDER VON BÖTEFÜER. *Max. Seyfert, Dresden N* 15, 1928. (20×13) 268 blz. ing. M. 4.—, geb. M. 6.—.

Burgemeester Serrahn van Bötefüer kwam er door al te groote zucht naar kunststudie toe, te veel reizen te maken. En gedurende een daarvan brak er in zijn dorp een besmettelijke ziekte uit. De afwezigheid van den burgemeester maakte, dat de boel in het honderd liep. De eenige dokter kon het werk niet af, velen stierven, velen werden oproerig en toen de burgemeester bij zijn terugkomst de verwoesting zag, die onder zijn bevolking en door de overgeblevenen daarvan aan zijn huis was toegebracht, bracht hij het offer van zijn studielust en richtte een groot weeshuis op, waarover hij met zijn vrouw „Waisenvater" en „Waisen mutter" werden. Toen hij na zijn vrouw stierf, moest er een nieuwe Waisenmutter zijn en de nieuwe burgemeester ontdekte een eenvoudig meisje in een boekenwinkel, dat hij geschikt vond. Met een groot moederlijk gevoel beheert zij het weeshuis en dit is op zich reeds een schoon verhaal en vult het grootste deel van het boek. Doch de climax vond de schrijfster respectievelijk in de uitbeelding van de liefde tusschen den dokter en Lise Borchert, in hun vertrek uit Bötefüer naar Berlijn en in het (latere) leven thuis, wanneer haar echtgenoot en zonen in den oorlog zijn. En door het dorre systeem van haar opvolgster, een alleszins achtenswaardige gestichtsheerscheres, komt Lise's natuurlijke opvoedkundige aanleg in nog zuiverder licht te staan.
En na 35 jaren stelt de dokter zijn vrouw voor om maar weer naar Bötefüer terug te gaan, nu er weer een nieuwe Waisenmutter is gevraagd. Doch zij is oud geworden en het gaat zoo goed niet meer, maar er zijn veel schoone herinneringen, die haar met jongen blik op het werk doen neerzien. Een eenvoudig gegeven, in een ietwat te idealistisch licht geplaatst misschien, maar door deze schrijfster onderhoudend bewerkt. Het verhaal ademt een heel zwakke christelijke sfeer, wat het boek alleen met genoegen doet gelezen worden door wie de leemte, welke daardoor ontstaan is, beseffen.
— B — *J. Jacobs.*

Ilja Ehrenburg, 5338.
DIE VERSCHWÖRUNG DER GLEICHEN. Vertaald uit het Russisch door H. Ruoff. *Malik Verlag, Berlin W* 50, 1928. (19×13) 290 blz. gec. M. 2.80, geb. M. 4.80.

We lazen ergens dat Ilja Ehrenburg van de Sovjet-regeering zelf last ontving, in de Parijsche archieven en bibliotheken na te pluizen, wat er achterhaald kon worden over zekeren Baboeuf, een verheerlijker van het absolute communisme, die, door de rechtbank van het Directorium ter dood veroordeeld, zijn leven liet op het schavot te Vendôme, den 27sten Mei, 1797.
Blijkbaar zoekt de Sovjet-regeering naar „heiligen", revolutie-helden en communisme-toonbeelden voor de rijpere jeugd, en dan hoort Baboeuf onder de allereersten.
Na lezing van Ehrenburg's werk nu, moeten we volmondig toegeven, dat de auteur zich van de meegekregen opdracht schitterend heeft gekweten.
Natuurlijk kunnen we zijn gegevens niet controleeren, maar alles wekt den indruk, dat de schrijver eerlijk wil zijn en oprecht, al ontlokt hij ook nu en dan aan zijn Sovjet-lier een niet strikt historische „note larmoyante".
Meer echter dan over de opgedolven documenten, acten en processen, zullen Ehrenburg's lastgevers hun literairen speurder dankbaar zijn voor zijn suggestieven stijl, zijn aanvoelen van revolutie-dagen, zijn bewust betoomd enthousiasme voor Baboeufs persoon en idealen, en vooral, voor zijn goed-begrijpelijke tendenz: „Wat Baboeuf zag in de toekomst, hebben wij verwezenlijkt."
— Bc — *P. C. Krüter, C.ss.R.*

Joseph von Lauff, 5339.
PERDJE PUHL. *G. Grote, Berlin S. W.* 11, 1929. (18.5×12) 450 blz. ing. M. 5.50, geb. M. 7.50.

Perdje Puhl, de koster, heeft den ouden kerkmeester Van der Sand helpen boekhouden. Doch doortrapte deugniet en geldwolf als hij is, vervalscht hij de cijfers en zegt, dat er 700 Taler te kort zijn. Doch hij zal die aanvullen en zwijgen als hij zijn dochter Maria tot vrouw krijgt. Ofschoon met Gert Jansen verloofd, stemt ze toe om wille van haar vader. Gert is intusschen naar München getrokken, waar hij den eereprijs haalt voor schilderkunst. Hij komt zijn geboorteplaats nog eens opzoeken, waar de pastoor hem weet over te halen te blijven, ondanks alle droeve herinneringen en in de kerk het tafereel van Maria's verheerlijking te schilderen. Hij neemt zijn geliefde als model. Vijf jaar lang heeft zich Maria de grillen en luimen van Perdje moeten laten welgevallen en iedereen heeft medelijden met haar. Perdje's gelddorst en achterdocht kennen geen grenzen meer. Ook de heereboer Verschuren wordt het slachtoffer van zijn uitbuiterij. Totdat pastoor en koster Maria in Gert's armen vinden vóór de schilderij. Zij heeft hem haar geheim verteld en nu breekt de bom los. De boeken worden nagekeken op Gert's verzoek. Het schandaal wordt ontdekt en de scheiding van tafel en bed uitgesproken, totdat de Kleefsche rechtbank uitspraak zal doen. Doch het volk is woedend en Perdje doet zichzelf gerechtigheid door zich uit den toren naar beneden te storten. En de twee lang gescheidenen vinden elkander terug.
Deze roman speelt aan den Beneden Rijn in het land van Kleef en Nijmegen. Haast alle namen van personen zijn Hollandsch. De uiterlijke wereld is hier wondermooi geschilderd en de typen scherp en humoristisch geteekend. Ze doen meer dan eens denken aan Clausen's: *Das Haus am Markt*. Doch al handelt deze roman over katholieke zaken in een katholieke streek, het is geen Roomsch boek. Schr. houdt er nog al eigenaardige opvattingen op na. De pastoor is een excentriek type, nogal bombastisch aangelegd, en op de 450 blz. zien we hem amper een paar keeren terloops in de kerk. Schr. springt ook wat erg druk om met Latijn, dat hij dan

nog radbraakt hier en daar. En hij laat een vrouw bidden: H. Hart van Jezus, bid voor mij!? Een van zijn helden verlustigt zich in de Heptameron en dergelijke boeken; een andere is een echte vrouwenlooper. De bakker is het best geteekende type, doch de vrouwelijke aantrekkelijkheden van zijn wederhelft worden tot vervelens toe erg realistisch beschreven. Het gelijkt op charge. De natuurbeschrijvingen zijn heerlijk en de beeldspraak en de algemeene schrijftrant verraden den klassieken schrijver, die van alle markten thuis is, zonder zijn veelweterij te erg te etaleeren.
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

ENGELSCH.

R. Brockington, 5340.
GAY'S *Chapman & Hall, London W. C.* 2, 1928. (19×12) 280 blz. geb. Sh. 7/6.

Mrs. Rendal heeft haar man verloren in den oorlog en voorziet door ziekenverpleging in haar bestaan. In 1919 is ook John Gay teruggekomen na heel den oorlog te hebben meegemaakt. Met hem is meegekomen George Oliver. Om hem werk te verschaffen sticht de rijke John op zijn goed een school voor kinderen uit de buurt en zoo kan de onbemiddelde zijn onderbroken studies ten nutte maken. Bij hen sluit zich aan David Grant als sportleeraar en later, eerst als verpleegster en vervolgens als lid van het personeel Jocelyn Rendal. Een van haar vacanties brengt Jocelyn bij de Grants door waar eerst de weduwnaar Hildred, Davids vader, en dan zijn andere zoon Steven op haar verliefd raken. Doch het haalt niet uit al heeft Jocelyn een voorkeur voor Steven. De oorlog scheidt hen te veel en zij wil van dit patriarchale en autoritaire milieu niets weten. Dat is ook de reden, waarom David geen vorderingen maken kan al imponeert hij door zijn jeugd en onweerstaanbaar optimisme. Tenslotte raakt ook John op haar verliefd. Doch hij voorziet, dat ze hen verlaten zal, als hij zijn liefde uitspreekt en daarom verkiest hij in 't algemeen belang geen weigering op te loopen en onheil te stichten voor de gemeenschap. Ze blijven dus als vrienden bij elkaar. Als studie van de na-oorlogsche psychose is dit een ongewoon sterk en mooi boek. Nergens zagen we nog zoo duidelijk inzicht in een familiemilieu, dat het minst schijnt te hebben geleden in de oorlogsomwenteling. Niet alleen worden hier de door den oorlog beproefde jeugd en de andere naast elkaar geplaatst, doch het geheele familieleven in al zijn geledingen wordt hier haarfijn ontleed. Het geloof in de Voorzienigheid dat door de omstandigheden zoo geschokt was bij Jocelyn, komt weer terug en geeft haar den lang gewenschten vrede en de berusting in het onvermijdelijke. Het hoofdstuk, waarin de geest van de Jocelyngeneratie gesteld wordt tegenover dien van David en cs. is een juweeltje van diepgaande, fijne analyse en van literair kunnen. We hebben hier te doen met een schrijfster van onmiskenbaar talent en we zien met verlangen een nieuw boek van haar tegemoet.
Om de uitgesponnen ontleding van geloofstwijfel en een soms wat kras uitgesproken ongeloof, enkel voor volwassenen.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Padraic Culum, 5341.
THE VOYAGERS. Geïllustreerd door Wilfred Jones. *Macmillan & Co., New York,* 1927. (19.5×14) 188 blz. geb. $ 2.25.

Prins Hedrik de Zeevaarder heeft aan de kust van Portugal een soort observatorium gebouwd, waar hij reizigers en aardrijkskundigen van alle landen henen roept, om met hen de groote wereldproblemen te bespreken, die hem zoo kwellen. Deze geleerden treden de een na den anderen op het podium om in min of meer romantischen vorm de legenden te behandelen, die in de Middeleeuwen over geheimzinnige landen en eilanden leefden, en welke men bereiken kon door maar steeds in westelijke richting te varen. Zoo worden b.v. Atlantis behandeld, Maelduin, St. Brandaan, Eric de Roode, enz.
— Bc — *G. S.*

George Lawrence, 5342.
GUY LIVINGSTONE. *Elkin Matews & Marrat, London W.C.,* 1, 1928. (18.5×12.5) 321 blz. geb. Sh. 7/6.

Guy is de incarnatie van 't oude Eng. high-life met een gouden hart onder een ruige bast, met een sterk ontwikkelden en verfijnden geest in een lichaam, dat iedereen door zijn spierkracht imponeert. Zijn hartstochtelijkheid doet hem de eene vrouw verliezen, terwijl hij een andere het hof maakt. Deze laatste wreekt zich over hem, terwijl de andere aan liefdesverdriet ten onder gaat. Zelf komt hij ongelukkig aan zijn einde door een val van zijn paard.
Dit boek, al in 1857 gepubliceerd, was een der best-sellers uit de Victoria periode. De uitgevers deden een goed werk het weer in 't bereik van een ieder te stellen. Want het is belangrijk, zoowel als een document voor den smaak en den geest van vervlogen tijden als om zijn intrinsieke waarde. Het kan best de vergelijking doorstaan met een massa moderne pennevruchten. De hooge cultuur, waarvan het een onmiskenbare openbaring is, de enorme kennis van menschen en zaken talen en toestanden, die het bevat, zijn forsche bouw en algemeene uitwerking steken schril af met producten uit onzen demokratischen tijd. In zijn tijd werd het al een ongeschikt boek voor de jeugd geacht. Het is dat nu ook nog, om den volslagen heidenschen geest die er doorstraalt, om 't ruwe geweld, dat erin wordt aangewend en om het geflirt, dat zoo wat alle personen kenmerkt. De mannen zijn de domineerende karakters, de vrouwen poppen. Alleen Constance is wat karaktistieker uitgebeeld. Het boek speelt zoo wat over heel Europa: Engeland, Parijs, de Azuren Kust, Italië en Oostenrijk en toont ons den Engelschman al een volmaakt wereldburger in de vervlogen eeuw. V. Woolf klaagde erover in 't Oct. nummer van ***Life and Letters*** dat het sociale onderscheid totaal aan 't verdwijnen is in de Eng. Lit. omdat de democratische stroomingen het terrein vereffend hebben. Hier is dan een goed specimen van wat een roman over de hoogere klassen zijn kon, geschreven door iemand, die open oog en oor heeft voor alles wat rondom hem gebeurt, en wiens stijl nu nog verbazing wekken kan. We staan hier voor een volmaakt experiment als melodrama.
We kunnen op onze dagen wel eens glimlachen, om de beelden die hier gebezigd worden. Doch meestendeels zijn de vergelijkingen niet ver gezocht. Doch er wordt een ongewone dosis kennis verondersteld van de Eng. Middeleeuwen en

vooral van de klassieke oudheid, die schering en inslag zijn. Daarom blijve dit boek eerder aanbevolen voor literaire fijnproevers, voor wie het dan ook een echte openbaring zijn zal.

— **Bc** — *Dr. Raph Kreemers.*

Grace Livingston Hill, 5343.
BLUE RUIN. *J. B. Lippincott, London W. C.* 2, 1928. (20×13) 318 blz. geb. Sh. 7/6.

Dit boek van Mrs. Livingston Hill doet ons weer eens 'n heel ander Amerika zien dan het drinkende en dansende. Het brengt ons in orthodox-protestante kringen van 'n provincie-stadje. Dana Whipple is de kleinzoon van een beroemd predikant, z'n grootmoeder heeft op hem al haar trots en hoop gevestigd, hij zal als predikant den naam van Whipple hoog houden. Dana maakt prachtige studie's, heeft schitterende vooruitzichten, maar Dana is ijdel en zelfzuchtig. In het licht van die hartstochten bekijkt hij z'n roeping en daaraan offert hij het meisje, dat hij heel z'n jeugd heeft liefgehad. Jessie Belle, het geverfde ijdeltuitje heeft aan hem 'n gemakkelijke prooi.

Lynette verliest den man, die haar niet waard was en vindt op haar Europeesche reis een vrij wat betere, maar Dana gaat in z'n zelfzucht ten onder. Hoewel protestantsch getint is het een goed en aardig boek. Zooals Lynette staat tegenover al het moderne wereldsche gedoe, kan ze menig Katholiek meisje tot voorbeeld zijn. Het gezin van Lynette en dat van Dana is geestig beschreven, vooral de slimme oude grootmoeder, die iedereen regeert en iedereen doorziet.

— **A** — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Carolyn Wells, 5344.
THE TANNAHILL TANGLE. *J. B. Lippincott, London W.C.* 2, 1928 (20×13) 304 blz. geb. Sh. 7/6.

Voor het bruiloftsdiner van zijn pupil en pleegdochter heeft Mr. Tannahill verschillende vrienden genoodigd, die daar logeeren. Niettegenstaande het feest ter eere van een jong bruidspaar is, geven de twee echtparen van het gezelschap: de gastheer met zijn jonge tweede vrouw en Ellis en Kathleen Ellison het zeer onverkwikkelijke schouwspel: voortdurend te flirten met elkaars man en vrouw. De handelwijze van de jonge, mooie meneer Tannahill wordt goedgepraat, omdat de man zijn vrouw slecht behandelt. Waarom zij den veel ouderen man dan getrouwd heeft wordt niet opgelost.

Vlak vóór het diner worden de beide echtparen gemist; de deur der bibliotheek is van binnen gesloten, een paneel wordt verbrijzeld en de zaakwaarnemer der familie steekt zijn hand door de opening en ontsluit het slot. In de bibliotheek vinden zij Mr. Tannahill en Mevrouw Ellis vermoord en boven op de galerij Mijnheer Ellis en Mevrouw Tannahill in zeer overspannen toestand. Natuurlijk wordt Mr. Ellis verdacht, ofschoon zulk een daad in strijd is met zijn karakter. Na vrij gewilde verwikkelingen — men vindt o.a. plotseling een wildvreemde juffrouw op een der slaapkamers, die haar geheugen kwijt is — komt uit dat de zaakwaarnemer de moordenaar is. Hij pleegde de daad uit medelijden met de jonge vrouw. De knappe detective, die het ontdekt, laat de sympathieke moordenaar ontvluchten, terwijl Mijnheer Ellis en Mevrouw Tannahill een zeer gelukkig paar worden ! Een dier romans waarin gespeeld wordt met alle vormen van goed en kwaad. Ook niet knap als „detective-story."

— **Bc** — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Victor de Meyere, 5345.
DE VLAAMSCHE VERTELSELSCHAT. Geïllustreerd door Victor Stuyvaert. *C. A. Mees, Santpoort,* 1927. (23×15.5) Deel II: 319 blz. ing. f 1.90, geb. f 3.90.

Uit deze nieuwe verzameling van tachtig vertelsels spreekt weer duidelik de zin voor 't kinderlik-fantastiese, 't sprookjesachtige en 't oubollige, die 't Vlaamse volk kenmerkt. Met recht mocht De Meyere z'n kolleksie 'n schat noemen. Bovendien heeft hij de exploitasie van die rijkdom zeer vergemakkelikt door 'n reeks aantekeningen, waardevol materiaal voor de wetenschappelike beoefening der volkskunde, vertegenwoordigend 'n brok diep-indringende studie, vooral in de vergelijkende sprookjeskunde.

Leo Fens.

ENGELSCH.

J. M. Manly, 5346.
E. Rickert,
CONTEMPORARY BRITISH LITERATURE. *G. G. Harrap & Co., London,* 2e druk: 1928. (19.5×12.5) 345 blz. geb. Sh. 7/6.

Manly, de bekende professor aan de Universiteit van Chicago, heeft met de medehulp van zijn getrouwe medewerkster, de vorige uitgave van dit standaardwerk over moderne bibliographie ter dege uitgewerkt en aangevuld. Er zijn nu 227 moderne, haast allemaal nog levende auteurs vertegenwoordigd. Onder degenen, die het best bedacht worden in 't aantal blz. vermelden we: H. G. Wells, T. Hardy, B. Shaw, Yeats, de Sittwells, Masefield, Kipling, Galsworthy, Conrad, A. Bennett, G. Moore, De la Mare, Barrie. Van ieder krijgen we korte biographische nota's: een korte karakteristiek van den schrijver, een „reading list" met de boeken, waarin de persoonlijkheid en de stijl het best tot uiting komen. Vervolgens het heele oeuvre volgens het genre gerangschikt en het jaartal van verschijnen. Om te besluiten dan een lijst van de studies en revues over den schrijver. Eerst de boeken over hem en dan de beste artikels in tijdschriften. Op 't einde zijn tien verschillende alphabetische inhoudstafels op al de schrijvers: 1) volgens hun geboorteland; 2) de dichters; 3) dramatici; 4) romanciers en schrijvers van korte verhalen; 5) essayisten; 6) critici; 7) philosophen; 8) reizigers; 9) biographen en geschiedschrijvers; 10) inhoudstafel volgens de behandelde onderwerpen. Er zijn er zoo maar even 90, o.a.: klassiek en bijbelsch materiaal; geestelijken en geestelijk leven; historische achtergrond; opvoeding; de verschillende landen; moeders en kinderen. enz.

Ook de vijf inleidende hoofdstukken met de karaktertrekken der Victorian, Georgian en Edwardian Age en the Nineties; het moderne drama, den modernen roman; de nieuwere poëzie en de belletrie (essayisten, critici, dagbladschrijvers etc.) zijn bijzonder waardevol als heldere synoptische overzichten.

Kortom een onmisbaar boek voor al wie zich met de studie van de moderne Engelsche letterkunde bezig houdt, waarin een massa stof ligt verwerkt en waaraan veel tijd, geld en moeite is besteed. Het is onvermijdelijk dat in zoo'n doolhof al eens iets misloopt. Zoo b.v. staat *Luck and other stories* opgegeven als een werk van Katherine Mansfield, terwijl het een boek is van Mary Arden, opgedragen aan John Middleton Murry, den echtgenoot van bovenvernoemde schrijtster. Doch dat en een paar verkeerde jaartallen zijn kleinigheidjes. En we mogen niet vergeten, dat deze compilatie over den Oceaan gemaakt werd en dat ze tot het einde van 1928 is bijgewerkt.

Dr. Raph. Kreemers.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. H. Brugmans, 5347.
Dr. F. Fischer,
Prof. W. Nolet,
GESCHIEDENIS DER WERELD IN WOORD EN BEELD. Geïllustreerd. *Uitg. Mij Olanda, Amsterdam,* 1928. (23×18) Deel I: 352 blz. geb. f 2.70.

Een uitgave keurig verzorgd en belangwekkend van inhoud en voor katholieken acceptabel — ziehier in 't kort onze meening over deze prachtige wereldgeschiedenis.

Een schat van wetenswaardigheden bevat dit ook naar den opzet merkwaardige boek. Want niet zooals in de gewone wereldhistories vangt dit boek aan met de Babylonische geschiedenis, doch 't laat den lezer teruggrijpen tot in voorhistorische tijden, waarvan de verschillende perioden ons in typeeringen en gelukkige illustraties worden nader gebracht. Na in 't kort aldus de oergeschiedenis van Europa belicht te hebben, richt het onze aandacht naar de Egyptenaren, de eerste cultuurvolkeren van den orient, om in chronologische volgorde achtereenvolgens te behandelen de Perzen, de Grieken en de Romeinen. Waarna het eerste deel besluit met den val van het Romeinsche Rijk. In deze summier, populair gehouden schets der wereldgeschiedenis werd gebroken met de gangbare historische opvatting, dat alleen de staatkundige geschiedenis voldoende basis biedt voor de geschiedschrijving. De beschavingsverschijnselen op religieus en artistiek en ethnologisch gebied diende den samenstellers tot gebinte en onderbouw bij de compositie van dit grootsch werk.

We zien het verschijnen der vervolgdeelen met belangstelling tegemoet. Als studieboek mag het door iedereen geraadpleegd worden! We zouden het echter ook voor de huiskamer geschikt wenschen — wellicht dat zulks door een revisie der illustraties te bereiken valt.

M. M.

DUITSCH.

Wolfram von den Steinen, 5348.
OTTO DER GROSZE. *Ferd. Hirt, Breslau,* 1928. (21.5×14) 150 blz. geb. M. 5.—.

Hendrik I en Otto I de eerste koningen uit de Saksische dynastie zijn van ongemeene beteekenis. De eerste stichtte van Noord Duitschland uit, het Duitsche rijk, Otto I haalde den band der Duitsche stammen onderling nog eens aan. Beiden werkten niet alleen innerlijk, maar ook naar buiten aan de versterking des rijks. Zij sloegen met succes alle aanvallen van Slaven, Noormannen en Hongaren af, en vooral Otto I zette door kolonisatie de Duitsche grenzen naar het Noorden en Oosten uit, waar de Slavische vloed de Germaansche bevolking dreigde te verdringen. In samenwerking met de Paus stichtte Otto I de eerste Europeesche Statengemeenschap van het Roomsche Rijk, dat voor den vrede van Europa zelf, en voor de bescherming tegen de vijanden-van-buiten langen tijd een krachtige steun is geweest.

Met veel warmte en met historische nauwgezetheid is de levensschets van dezen grooten Duitschen vorst neergeschreven. Zeer zeker een opwekkend voorbeeld voor het tegenwoordige Duitsche volk om de eenheid steeds hechter te vestigen; om in de toekomst de vijand van binnen en naar buiten met succes het hoofd te kunnen bieden.

P. Placidus, O.Cap

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

(Zonder naam), 5349.
BEDRIJFSREGISTER VOOR NEDERLAND. Geïllustreerd. *De Vlijt, Arnhem,* 3e druk, 1928. (33×23.5) XII-1644 blz. geb. f 25.—.

Onder de vele uitgaven, die jaarlijks van de pers komen, mag dit standaardwerk worden gerekend tot de nuttige en practische.

Hoe een zaak van eenige beteekenis het moet stellen zonder een dusdanige correcte gids, is ons een raadsel.

Het huidige zakenleven is niet alleen gejaagd, 't is evenzeer gecompliceerd en deze gids nu licht U onmiddellijk in op ieder gebied, in elke tak van handel en nijverheid. Het register bevat n.l. de namen en adressen van alle, bij de handelsregisters der 36 hier te lande bestaande Kamers van Koophandel, ingeschreven ondernemingen. Doordat de registers behalve in het Nederlandsch, ook in het Fransch, Duitsch en Engelsch zijn gesteld, is het voornaam en solide uitgegeven werk, ook voor het buitenland van zéér veel belang.

M. v. M.

FRANSCH.

Maurice Martin Du Gard, 5350.
PREMIÈRES VISITES A L'EUROPE. *André Delpeuch, Paris,* 1928. (19.5×14.5) 88 blz.

In deze bundel zijn de brieven verzameld, die Maurice Martin du Gard, een der redacteuren van de *Nouvelles Littéraires* geschreven heeft naar dit blad, tijdens zijn reizen in het na-oorlogse Europa. Zij bevatten een aardige tiepering van de bezochte steden en een met veel biezonderheden vervulde karakteristiek van het geestelik leven, vooral van de literaire bedrijvigheid, in Spanje, Berlijn, Polen en Genève.

Vooral de twee brieven uit Spanje lijken ons het best geslaagd. Hier is de schrijver er in geslaagd, om een rijk en levend beeld te geven van de stromingen en personen, die er momenteel heersende zijn.

Daarmede is dan ook tevens de kritiek op deze brieven gegeven: zij houden zich te uitsluitend bezig met de officiele en erkende en vast-in-den-zadel-zittende geestelike stromingen en schenken

geen aandacht genoeg aan wat er groeit en roert, maar het nog niet tot officiele erkenning heeft kunnen brengen.
Dit is zeer zeker een tekort.

Maar laten we tevreden zijn, dat Maurice Martin du Gard gaf wat men van hem verwachten kon en dit goed en op belangwekkende wijze gaf.

Ton Kerssemakers.

DUITSCH.

Ludwig Finck, **5351.**
DER BODENSEE. Geïllustreerd. *Verhagen & Klasing, Bielefeld,* 1928. (22×15).

Van al de meren van het Noordelijk Alpen-voorland is wel geen zoo bekend en geliefd als de Bodensee. En terecht: rijk aan afwisseling zijn de aspecten, die de oevers van het meer bieden met de tallooze schilderachtige stadjes: Konstanz, Meersburg, Bregenz, Wasserburg... en dan het sprookjeseiland Reichenau! En op den achtergrond de met sneeuw gekroonde Alpenreuzen, die bij Föhn angstwekkend dichtbij schijnen. Van dit alles en nog meer vertelt ons Finck boeiend, poëtisch, op populair wetenschappelijke wijze, zoodat met zijn keur van foto's dit kleine werkje tot een waar juweeltje is geworden.

Dr. J. B. L. Hol.

ENGELSCH.

Hugh Clifford, **5352.**
IN COURT AND KAMPONG. *The Richard Press, London W* 1, 1928. (18.5×12.5) 255 blz. geb. Sh. 7/6.

Sir Hugh Clifford is een bekende naam zoowel in de Engelsche koloniale administratie als in de Engelsche letteren. De drager ervan heeft een schoone loopbaan achter zich en was o.a. gouverneur van dat deel der wereld, dat tegenwoordig Malaya genoemd wordt. Hij is dus in Azie onze naaste buur geweest. Maar zijn boek is toch om twee andere redenen te recommandeeren. Eerstens als een goed specimen van dit soort boeken, die bij ons, maar niet opbloeien willen en in Engeland wel en waarin koloniale officieren of ambtenaren op eenvoudige, onopgesmukte wijze boeiend over land en volk vertellen, waar tusschen ze geleefd hebben zonder er dadelijk de ziel van het Oosten bij te halen, de hoogere kunsten en andere zwaarwichtigheden. En dan is er de inleiding nog. Deze is warm aan te bevelen als gunnende een blik in de Engelsche koloniale gebruikelijkheden, welke ten ontzent maar al te vaak op de heftigste wijze miskend worden.

G. de v. d. Schueren.

Hendrik Willem van Loon, **5353.**
MAN THE MIRACLE MAKER. Geïllustreerd. *Horace Liveright, New York,* 1928. (24.5×15.5) 252 blz. geb. $ 3.50.

Een nieuw boek van den schrijver van *Tolerance* en *America,* dat aan leesbaarheid winnen zou, als er niet zulk een hopeloos verouderd evolutionisme in verkondigd werd, en dit met een beslistheid, welke moeilijk te vergeven schijnt aan iemand die geen gelegenheid laat voorbijgaan om het dogmatisme en de onverdraagzame geestes-tyrannie der Kerk verantwoordelijk te stellen voor alle ellende, die het menschdom sinds de komst van het Christendom te verduren gehad heeft. Ziehier een staaltje van schrijver's mentaliteit en van den toon, waarin het boek geschreven is. Hoe de overgang van dier tot mensch heeft plaats gehad, kan Van Loon ons niet zeggen: en daarom zegt hij het aldus: „Wat het feitelijke overgangsproces betreft, dat den mensch uit de vernederende positie van een langstaartig dier heeft opgeheven tot de waardigheid van den staartloozen tweebeenigen heerscher van het heelal: — het is nog zóó kort geleden, sinds wij dat onderwerp wetenschappelijk hebben mogen bestudeeren zonder gevaar te loopen ons leven op den brandstapel te zien eindigen ter bestraffing onzer lastige nieuwsgierigheid, dat wij nog in de diepste onwetendheid verkeeren omtrent vele van de allerbelangrijkste bijzonderheden dezer wonderbare gedaanteverandering."
Voor iemand, die zijn ergernis over dit soort aardigheden bedwingen of verkroppen kan, bevat het boek echter talrijke boeiende uiteenzettingen over de ontwikkeling der moderne techniek, al klinken titels als: „Van dierenhuid tot wolkenkrabber" wel een beetje Amerikaansch. Overal waar geen philosophische of theologische beschouwingen den schrijver van zijn onderwerp weglokken, maakt zijn werk op den niet technischgeschoolden lezer den indruk van een enorme eruditie en belezenheid, al is de vrees gewettigd, dat de vakman ook in het positief- en exactwetenschappelijk gedeelte dezelfde hopelooze gedachten-verwarringen zal aantreffen.

H. Reijnen.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

Rinke Tolman, **5354.**
VOGELKENS VAN ALLERLEI VLEUGEL. *A. W. Sijthoff, Leiden,* 1929. (18×13) 85 blz. ing. f 1.75.

Vluchtige notities van ontmoetingen met inheemsche vogels als 't goudhaantje, de kieviet, de boompieper, de koekoek en geelgors, afgewisseld met dichterlijke natuurontboezemingen, die niet vrij van valsche pathetiek zijn. Niettemin voor vogelkenners van leerzaam nut. *H. H.*

J. Vijverberg, **5355.**
VOGELIDYLLEN. Geïllustreerd door den schrijver. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1929. (24×18) 116 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

Met filmlens en camera is schrijver door de velden getrokken, om onze vogels in hun vrijen natuurstaat, aan de vogelliefhebbers te vertoonen. In het foto-technische is hij schitterend geslaagd en daar hij ook over een vlotten schrijftrant beschikte, gaf hij ook aan den tekst een aantrekkelijke charme, zoodat dit boek uit tweeledig oogpunt waardeering en aanbeveling verdient. *H. H.*

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

W. Italie van Embden, **5356.**
SPREKENDE PORTRETTEN. *Nijgh en van Ditmar, Rotterdam,* 1928 (18×13) 80 blz. geb. f 1.50.

In de bekende luchtige en zelfverzekerde H. P. stijl worden we hier ingelicht omtrent de levens-

opvatting, de wereldbeschouwing, werkkring en levensdoel van eenige belangwekkende figuren in onze samenleving: zooals Jan Toorop, Emile Coué, Troelstra en Prof. Hugo de Vries.
Heel duidelijk komt het levensbeeld der geinterviewde persoonlijkheden ons niet voor den geest te staan. Amusante gesprekken, zonder diepere beteekenis. *M. M.*

Mevr. van Zutphen van Dedem, **5357.**
GOEDE MANIERFN. *Logon, Amersfoort,* 1928. (21.5×15.5) 304 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Bij de titel moet men niet denken aan een dier vrij vervelende handboeken van wellevendheid, welke u voorschrijven, hoe ge u gedragen en niet gedragen moet en zoo hopeloos aan de oppervlakte blijven.
Dit mooie en zeer bijzondere boek is noch oppervlakkig, noch vervelend. We zouden het in het bibliotheekje willen zetten van ons jonger geslacht en op den katheder willen leggen van ieder internaat. Want hier worden goede manieren niet „aangegeven" als een versiering of een vernis, maar de schrijfster tracht den mensch te bewerken van binnen uit, te bewijzen, dat goede manieren synoniem zijn met karakter en deugd, zooals de H. Franciscus van Sales dit reeds heeft geleerd, vele eeuwen geleden. „Het bezit van wat geld, een knap figuur, wat nabootsingsvermogen, plus een boek over etiquette en een voldoende hoeveelheid ijdele verwaandheid zijn genoeg om van buiten af te *lijken* op een chique dame of een heer... Het te *zijn* is een heel wat moeielijker vraagstuk...", zegt Mevr. van Zutphen, en dat moeielijke vraagstuk belicht zij van alle kanten. Alles wat we in de moderne samenleving noodig hebben, wordt hier behandeld.
Juist, nu men in onzen tijd gaat *vergeten* dat beleefdheid een deugd is, en dat dit vergeten zoo treurig werkt in 't huisgezin en daar buiten, is dit boek een gróóte winst.
Alb. Steenhoff-Smulders.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Mr. Dr. J. W. Eysten, **5358.**
EVERT TERVOREN. *De Combinatie, Rotterdam* 1928. (21.5×15.5) 227 blz. ing. f 2.10, geb. f 2.75.

De prettig geschreven geschiedenis van 'n jongen die 'n fietstocht maakt, uit kampeeren gaat, en na den dood van zijn moeder bij 'n onsympathieke oom en tante terecht komt, die hem in 'n zeer ongunstig gezin uitbesteden voor z'n studie. Evert Tervoren is 'n flinke jongen, die zich door alles goed heenslaat en goed terecht komt. Als neutrale jeugdlectuur niet zoo kwaad, maar dan voor jongens boven 14.
Alb. Steenhoff-Smulders.

H. Gras, **5359.**
DE SCHANSLOOPER VAN MONNIKENDAM. Geïllustreerd door G. J. van Overbeek. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1928. (23×15.5) 232 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.
Het is een verhaal uit de eerste jaren van den 80-jarigen oorlog. De Spanjaarden trachten in Waterland door te dringen. Henk Bot, een visschersjongen van 16 jaar wist in Amsterdam te komen. Een boodschapper van Prins Willem bracht hij veilig op den weg naar Enkhuizen. Twee maal wordt hij gevangen genomen, maar weet zich telkens te redden. Nadat hij dienst genomen had bij het vendel van Ruychaver werd hij gids en verkenner, omdat niemand zoo met alle paden en slooten bekend was als hij. Door zijn toedoen mislukte de aanslag der Spanjaarden op Monnikendam. Toen de Spanjaarden naar het Zuiden terugtrokken bleef hij bij z'n ouders. Het boek is neutraal.
Fl.

Tine Langerhorst, **5360.**
M'N VRIEND IN VRIJE UREN. Geïllustreerd. *Wed. P. van Waesberge & Zn., Rotterdam,* 1928. (22×15) Deel I: 69 blz. Deel II: 72 blz. Deel III: 70 blz. Deel IV: 62 blz. Per deel: gec. f 0.90.

Er zijn vier deelen met verhaaltjes en illustraties van dit „ontspanningsboek van de schoolgaande jeugd." Men kan er moeielijk een leeftijd voor aanduiden, want soms zijn ze erg kinderachtig en soms weer te wijs voor schoolkinderen. 't Geheel is 'n beetje onhandig en ouderwetsch; we hebben heel wat betere bundels voor onze jongens en meisjes.
Daarbij zijn de illustraties buitengewoon leelijk.
Alb. Steenhoff-Smulders.

A. Warnaar, **5361.**
HOE JAN DEELEN SCHILDER WERD. Geïllustreerd. *W. D. Meinema, Delft,* 1928. (21×15) 109 blz. ing. f 1.10.

Jan Deelen is de zoon van een arbeider, die met hard werken voor vrouw en drie kinderen den kost verdient. Vader en Moeder zijn brave, godsdienstige menschen; zij stellen in alles hun vertrouwen op den Heer en voegen zich nederig naar Diens H. Wil. Jan heeft schilderstalent, maar er is geen sprake van, dat vader hem kan laten studeeren. De ouders en Jan bidden vertrouwvol om hulp van boven en die ontvangen zij dan ook. Een welgesteld vriend, Van Eysden, wil wat voor den knaap doen, en ook de schoolmeester vindt, dat zulk een talent moet ontwikkeld worden. Jan komt op de Mulo, daarna op de Academie in A'dam. Maar Vader krijgt een ongeluk en ligt maanden lang half verlamd in het Ziekenhuis. Nu toont Jan zich een echte flinke knaap, hij geeft met bloedend hart de studie eraan en werkt op een notaris-kantoor. Maar de Heer leidt alles weer ten goede en Jan kan na een paar jaar de studie hervatten. Hij bereikt zijn doel en wordt een gevierd kunstschilder. Het boekje ademt een geloovigen, Protestantschen geest, het is dan ook bestemd voor de leerlingen der Zondagsscholen, de kinderen zullen het zeker gaarne, met belangstelling lezen. Zij kunnen eruit leeren, hoe een vast Godsvertrouwen den beproefden mensch door het leed heenhelpt en dat God de Zijnen niet verlaat. Jan Deelens kunstenaarsoog zou misschien knipperen tegen de schelle kleuren van den omslag en hij zou misschien de toch wel aardige teekeningen minder stijf maken; maar kleuren en prentjes verminderen de waarde van den inhoud geenszins.
C. J. F. Vetter.

(Zonder naam), **5362.**
ROB EN WILLY. Vertaald uit het Fransch door J. F. P. Jansen. Geïllustreerd door Fr. van

Noorden. *St. Gregoriushuis, Utrecht,* 1927. Gregoriaantje. (24.5×17) 146 blz. geb. f 2.90.

Rob die met een arme moeder te Parijs leeft, krijgt een rijke erfenis van een familielid in West Indië. Ze gaan er heen, doch een uitbarsting van den Mont-Pelé scheidt moeder en zoon. Rob wordt aangesteld bij een fabriek en sluit vriendschap met Willy, de zoon van den fabrikant. Bij een tweede uitbarsting van den Mont-Pelé worden beiden onder het puin bedolven, doch blijven in leven, geheel afgesloten van de buiten-wereld. Vertrouwend op de hulp van Lourdes worden ze gered. De gang en stijl van dit jongensboek is goed getroffen: boeiende lectuur voor de jeugd.

M. M.

B. V. Zwegers, **5363.**
IN HET OERWOUD. Geïllustreerd. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. (21.5×15) 111 blz. geb. f 0.90.

Een mooie missieverhaal, zoo spannend als een Indianengeschiedenis voor de jongens vrij wat geschikter.

Alb. Steenhoff-Smulders.

DUITSCH.

Lucia Dorie, **5364.**
EIN LEBENSBUCH FÜR JUNGE MÄDCHEN. *Herder & Co, Freiburg i.Br.,* 1928. (23×15) 242 blz. ing. M. 3.50, geb. M. 5.—.

Dit boek dat tracht binnen te dringen in de gedachtenwereld van het jonge meisje in de puberteitsjaren is een keurlezing van opstellen, waarvan elk een klaar antwoord geeft op de levensvragen, welke het meisje in die jaren kwellen. Wenken behelst het over vriendschap en liefde, maagdelijkheid en echt. Het gewaagt van omgangsvormen, spreektaal en huiselijkheid. Het vergeet ook niet richting te geven in godsdienst-aangelegenheden, en lost moeilijkheden op welke verband houden met 't gewichtig vraagstuk der toekomstige beroepskeuze. Uitermate leerzaam, hier en daar wel wat te breedsprakig en Duitsch-langdradig.

M. M.

Gustav Keckeis, **5365.**
Josef Schmid,
DER FÄHRMANN. *Herder & Co, Freiburg i.Br.* 1928. (25.5×18) 328 blz. ing. M. 7.50, geb. M. 9.—.

In de jaren, dat bij de jeugd een groote dorst naar weten ontwaakt is een goede raad vaak richting- en uitslag-gevend voor de toekomst. Doch 't valt den ouders vaak uitermate moeilijk, om antwoord te geven, op al de vragen waarmee de jeugd hen bestormt. Alles interesseert hen dan: de gebeurtenissen van heden en verleden, hun hart haakt naar reizen en avonturen. Vooral het nieuwe in de vondsten van wetenschap en natuur houdt hun aandacht gevangen.
Op dit alles tracht dit boek in woord en beeld antwoord te geven en het doet dit verdienstelijk en met voortreffelijke duidelijkheid. Eenzijdig lijkt ons alleen, dat te veel de belangstelling gericht wordt op technische uitvindingen en wonderen in de natuur.
Voor oudere jongens wel te genieten bij afwisseling van een jeugdverhaal.

M. M.

Laurenz Kiesgen, **5366.**
DER ESEL NASSO UND SEIN ABENTEUER. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1928. (19×13) 238 blz. geb. M. 4.—.

Deze autobiografie van 'n ezel, zal z'n lezers wel vinden, gelijk 't oorspronkelijk boek en z'n vele vroegere bewerkingen indertijd hun lezers hebben gevonden. 'n Modern dierenverhaal is het echter onder deze nieuwe behandeling niet geworden. Gelukkig heeft 't ook niet de pretentie zooiets te willen zijn. Nog altijd heeft 't sterk de lucht van zijn origine. Avontuur en leering zijn de elementen, waaruit 't hoofdzakelijk is opgebouwd. Gezonde maar voor onzen verfijnden smaak, wel ietwat grove humor geven er voor minder veeleischende lezers iets aantrekkelijks aan. De poezie van het wondere ontbreekt totaal, maar het heeft wel de bekoorlijkheid van het onopgesmukte, de eerlijkheid van het gewone, dat in onzen tijd van hyperverfijning en bloedloos estheticisme, 'n charme zou gaan worden!

E.

Martha Niggli, **5367.**
SCHÖNSCHWARZ. Vertaald uit het Engelsch door A. Gewell. Geïllustreerd. *Herder & Co, Freiburg i.Br.* 1928. (19×13) 288 blz. geb. M. 4.-.

Een mooi boek voor paardenvrienden. Allen, die veel met paarden omgaan, moesten het lezen. Schönswarz had eene zonnige jeugd en eerst toen het vier jaar oud was werd het geleerd toom en zadel te dragen en kwam daarna in een goeden stal en had een zeer goeden paardenknecht. Niet alle bezitters waren later zoo goed. Een knecht die dronken was, reed het op een steenigen weg. Het paard verloor een hoefijzer en viel na eenigen tijd op de knieën en wierp den ruiter af. Die knieën behielden een litteeken, daarom werd het verkocht. Het meest klaagt Schönschwarz over den opzetteugel. Het is een noodelooze kwelling, die ook alle echte paardenvrienden verfoeien. Na veel goede en slechte meesters kwam Schönschwarz bij een drietal dames. De koetsier hield veel van zijn paard, de dames ook en beloofden, dat ze hem nooit zouden verkoopen. Wie dit boek gelezen heeft, zei een paardenkenner, zal nooit een paard kwaad doen.

F.

Victoria Roer, **5368.**
TIK UND TAKI. Geïllustreerd. *Herder & Co, Freiburg i.Br.,* 1928. (19×13) 110 blz. geb. M. 3.20.

Dat Viktoria Roer niet van fantasie verstoken is, bewees ze al met 'r leuke boekje *Blauhöschen und Rotröckchen*: de geschiedenis van twee ontsnapte kermisballonneties, bewijst ze opnieuw met deze kraaiengeschiedenis, bewijst ze o.i. hier zelfs wat al te sterk! Immers niet fantasie op de eerste plaats verwachten we in zoo'n dierenverhaal, maar fijne, liefdevolle opmerkingsgave, de door liefde gescherpte blik, die onbewust-precies de teekenende details opneemt en vasthoudt, 'n taal, waarover de poezie, de glans, de „schmelz" ligt van 'n innige warme belangstelling. Lees Löns of Svend Fleuron of (verfijnder nog) Jammes, en ge weet wat we bedoelen.
Er is te veel avontuur-van buiten af. d. w. z. te veel fantasie in dit boekje, te weinig observatie, men kan ook zeggen, er is te weinig kraaienpsychologie in! Overigens leest 't prettig, 't is spannend en leuk-geschreven. *E*

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

Alle Drukwerken
levert U
Drukkerij
Henri Bergmans en Cie
Tilburg

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

M'n compliment voor den steeds keurigen inhoud!

Aldus gaf Pastoor Abels zijn waardeering te kennen van „HET AMUSANTE WEEKBLAD", waarvan herhaaldelijk getuigd werd, dat men het, in tegenstelling met andere Hollandsche humoristische weekbladen, steeds gerust op de huiskamertafel kan laten liggen.

De abonnementsprijs van HET AMUSANTE WEEKBLAD bedraagt f 2.85 franco per post per halfjaar.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS - TILBURG

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS
KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES.
EN DETAIL

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

CAREL TEULINGS
ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST
'S-HERTOGENBOSCH
Alleen: JULIANAPLEIN 17

N. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw.

La vie catholique en France et à l'Etranger. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Dit nummer heft natuurlijk een juichkreet aan over „La fin d'un douloureux conflict'' over de zegepraal van de Rechtvaardigheid en Vrede, een keurig historisch artikel met de geschiedenis van de verhoudingen van Frankrijk en den H. Stoel. Naar aanleiding van een nieuw leven van den H. Johannes Baptist de la Salle door Georges Rignault geeft Gaston Tessier eenige bijzonderheden over dat wonderbaar-rijke leven en over 't werken der congregatie. Nog altijd worden er nieuwe lijsten gepubliceerd met rijke giften voor den pelgrimstocht der jongeren. Mooie artikelen over de Vlaamsche kunst in de middeleeuwen, over l'action Française: over de nieuwe H. Mis en het nieuwe officie ter eere van 't H. Hart, etc.: een volle ontwikkelende weekcourant voor Frankrijk en Buitenland.

Die Deutsche Familie. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.— per jaar.

't Beginartikel vertelt hoe school en huisgezin moeten werken voor 't vaderland; 't wordt uitgelegd in Christelijken zin: een goed-christelijk huisgezin is zeker een zegen voor den mensch .'t Artikel met de platen over Jerusalem is buitegewoon aantrekkelijk. Mooie kleinere gedichten, spannende romans, opvoedingsverhaaltjes wisselen elkander af. Actueel zeker is 't artikel over de eerste hulp bij sportongelukken. Historisch aardig is 't artikel over vastenavondvreugden in den ouden tijd en alle bijzonderheden bijeengebracht voor de huisvrouw. Zeker een rijk tijdschrift met zijn macht van prachtige platen en afwisselende rubrieken.

Deutscher Hausschatz. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.50 per jaar.

Een voorjaarsgedachte gaat er reeds door deze aflevering: maar de vastentijd is er nog met zijn ernstige vermaningen. Door oude-Passiebeelden vol hartelijke innigheid heeft dit nummer een wondervolle aantrekkelijkheid. Omdat de tijd van biecht en boete nu begonnen is, schrijft Peter Dörfler zijn novelle over de „Engelenkinderen'' die treuren of juichen bij den biechtstoel. De zondenbok in Thibet, jaarlijks nog uitgezonden, sluit zich goed aan bij de Paaschgedachten. „Over handenarbeid'' en „een Amerikaansch vacantiedorp'' brengen afwisseling. De romans „Die verkaufte Heimat'' en „Die Insel der seltsamen Dingen'' met hun diepe menschenproblemen en weldoende rust, gaan weer verder. Een vliegergeschiedenis is hier prettig bij verteld. Een macht van platen versiert deze aflevering, boekbesprekingen, etc.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 5 Maart 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Dit nummer is een feestnummer. 't Blad bestaat twee lustra. De Aartsbisschop en de Bisschop van Roermond geven een warme aanbeveling van dit blad. De personen, die veel voor 't blad deden, worden in 't kort besproken. Twee namen vooral zijn aan 't blad verbonden, G. Verbiest, de uitgever en J. Uylings, de hoofdredacteur; trouwe medewerkers zijn Dr. Deelen, Mevr. A. Berkvens-Hulsmans, G. J. P. van den Burg, Pr. Na de besprekingen dier personen volgen een paar mooie artikelen over Maria en de onschuld onzer kinderen en 't beginartikel over Gezin en School. Nog veel wetenswaardigheden onder de Rubriek „Uit Boek en Blad'' en de oorspronkelijke roman van Mevr. Berkvens-Hulsmans „Het droomleventje van kleine Bartje.''

Boekzaal der geheele wereld. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg, Ab. f 4.— per jaar.

P. Constantinus geeft een breede bespreking over 't merkwaardige boek van den bekeerden Mahomedaan, na zijn bekeering meer bekend als Mgr. Mulla. Dat boek belicht de groote moeilijkheden van 't bekeeringswerk onder de Turken. Hein Hoeben ontleedt een Berlijnsche Roman van Franz Herwig. De levensgang van den musicus en zanger Daniel Löffelholz is de hoofdzaak dezer roman. Dr. Jacoba Hol schrijft een belangwekkend artikel naar aanleiding van 't boek van Lauge Koch „Um Grönlands Norden'' over de Arctische Sahara, zooals dat land van sneeuw en ijs wordt genoemd. Op 13 Januari was het driehonderd jaar geleden, dat Charles Perrault werd geboren; veel publicaties verschenen tengevolge van dit feit. Ton Kerssemakers bespreekt een der boeken en geeft 'n karakteristiek van Perrault. Nog een uitgebreide kroniek der Italiaansche Litteratuur volgt met prachtige photographieën van schrijvers. Dr. Raph. Kreemers geeft naar aanleiding van eenige publicaties een karakteristiek over Ruskin en Wilde. De tweede druk — weer bijna uitverkocht — van Moller's Beknopte Geschiedenis van de Nederl. Letterkunde wordt gunstig besproken. Verder nog tal van aardige bijzonderheden.

Alte und Neue Welt. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 3.60 per half jaar.

De lentegedachte komt tot uiting in deze aflevering in 't gedicht van Josefine Moos en de humoristische vertelling van Frans Enke. Dr. Benzmer beschrijft Londen en illustreert zijn beschrijving met twaalf prachtige photographieën, de Westminster, etc. Dan volgen: Een gedicht en levensbeschrijving van Dr. P. Albert Kuhn den grooten Benedictijn met zijn wereldinvloed, die op 1 December luisterijk zijn 90sten verjaardag vierde en kort daarna stierf, een bespreking over Goethes „Faust'' op 't theater met zes illustraties, die herinnert aan de eerste opvoering, nu honderd jaren geleden. Daarnaast nog de mooie roman van Hardy Langen en „Ein Naturgeschichtliche Studie.'' De aflevering bevat 1 kunstplaat en vijftig andere illustraties met veel nieuws nog voor vrouwen en een flink overzicht over nieuwe boeken.

v. L.

Dr. H. W. E. MOLLER:

Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde

2de druk, is ingenaaid en gebonden uitverkocht (binnen 30 dagen). Wij kunnen enkel nog ingenaaide exemplaren leveren in beperkte mate, voor zooverre wij die van de diverse boekhandelaars terug ontvangen. Een nieuwe druk zal tijdig voor het a.s. schooljaar volgen.

Het Nederlandsche Boekhuis :: Tilburg

BESTELT NOG HEDEN KERKWASKAARSEN bij: **R. A. VAN MANEN**
HOOGEWEG 19 — AMERSFOORT

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

CLICHÉS & STEMPELS
LEVERT CONCURREEREND
A. C. VERHEES
VUCHTERSTR. 120 - 's HERTOGENBOSCH
Tel. 809

JEAN SCHRIJBER
Hamstraat 8 - ROERMOND
KUNSTHANDEL
Religieuse Kunstvoorwerpen.
Fabrikant van
Spiegels en Schilderijen.

FOX
FILMS
DE BESTE

Bloemenmagazijn
„OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van
Tuinen

Koopt bij onze Adverteerders.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Bij:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle - merk.

Bij scheren
géén pijn meer en géén stukgaan of naschrijnen der huid, indien men vóór het inzeepen de baard-oppervlakte inwrijft met een weinig
PUROL
't voldoet iedereen
Doos 30 en 60, Tube 80 ct. Bij Apoth. en Drogisten.

Abonneert U op de Keurboekerij.
20% reductie.

Onze prachtig geïllustreerde prijscourant 112 blz. is verschenen en op aanvrage gratis verkrijgbaar.
Uitgebreide collectie
Rotsplanten
Vaste planten
Rozen
Bloemheesters
J. Abbing & Zonen, Zeist

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
In ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

LEZERS KOOPT BIJ
ONZE ADVERTEERDERS

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Uitgave van TEULINGS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
's-HERTOGENBOSCH

Dr. D. A. W. H. SLOET

HET BOEK DER OPENBARING VAN DEN H. APOSTEL JOANNES

Met aanteekeningen

Prijs . . . . f 0.90

,,Met groote voldoening hebben wij het werk van Dr. Sloet genoten. Het lijkt ons een voldragen vrucht van zijn algemeen erkende en gewaardeerde Bijbelkennis." *H. H.*

Dr. D. A. W. H. SLOET

BESTAAT GOD OF NIET?

Een boekje voor denkenden.

Prijs ingen. f 1.—, geb. f 1.50.

,,...verlangd, verwacht en dubbel welkom!" *Ons Geestelijk Leven.*

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U.L.O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT

Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f 2.90, geb. f 3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.

LIMBURG AAN CHRISTUS:
Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: ,,Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

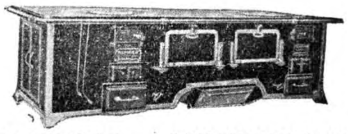

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

No 7 1 APRIL 1929 17½ cent

ANNA SUDAKEWITCH,
die de rol van dochter van den commandant speelt in de film: „Sturm über Asien".

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. *Nadruk verboden.*

P. J. Moonen C.s.s R.: . *Hei oproerige Mexico*

Dr. Raph. Kreemers: . . . . . . *Dreiseriana*

Italiaansche Redacteur:
Kroniek der Italiaansche Literatuur

Ton Kerssemakers: *Een handvol Fransche Romans*

Dr. H. v. d Mark:
Prof. Dr H F. M. Huybers

Dr. H. v. d. M.: . . . . . *Storm over Azië*

Dom. J. de Vathaire O.S.B:
Van den Medischen tot den Grooten Oorlog I

UIT BOEK EN BLAD:
De Gemeenschap

VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK
Een dichter van Epen. — Een merkwaardig artikel in La Semaine religieuse de Paris, over Cocteau — Revue des deux mondes — Pirandello en de film — Kinder-Literatuur — Toller in het Duitsch.. vertaald. — Wilhelm von Bode — Sport, glasraam en heiligen.

TIJDSCHRIFTENSCHOUW

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
Prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Abonneert U op dit tijdschrift.

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

PRIESTERROEPING
door JOHANNA.
Uitgegeven met den stempel van den Keurraad voor R.K. Jeugdlectuur, wordt door de Katholieke Pers als een zeer nuttig en welkom boekje begroet. Ouders en opvoeders, help mede dat deze uitgave aan haar doel beantwoordde.
Prijs ingen. 75 cts.
linnen band f 1,25.
In elken R. K. Boekhandel verkrijgbaar.
DRUKKERIJ
HENRI BERGMANS & CIE.
Langestraat 35 — TILBURG

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Het Wiegekind

Moeders nemen voor de rode, gesmette of ontstoken huid van de kleine, uitsluitend het allerbeste, en dat is
PUROL
Doos 30 en 60 ct. Tube 80 ct. Bij Apoth. en Drogisten

Koopt bij onze Adverteerders.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Een dichter van Epen.

Gagne heet hij, hij is vijftig jaar dood, en was 'n Franschman, 'n verwoede zonderling, met sublieme ideeën, maar zonder eenig talent om ze tot uitdrukking te brengen. Hetgeen hem niet belet heeft enorme (van omvang enorm) heldendichten te schrijven. Epos volgde op epos. Hij schudde de epen uit zijn mouw zooals 'n broodschrijver krantenartikels. Onder zijn producten worden genoemd: *Gueriade* in 12 zangen, *Congrès sauveur* in 24 zangen, *Unitéide* in 12 zangen en 60 bedrijven. En die zangen en bedrijven vormen ieder op zichzelf een dik boekdeel. Het is alles goed gemeend, wat deze polygraaph neerpende; edoch een zeker kwantum techniek, en een beetje „Beschränkung'' zouden dezen zonderlingen poëet, die een zeer weldadigen invloed had op krankzinnigen, zeer te stade zijn gekomen. Hij was overigens een buitengewoon braaf en vroom man, hetgeen helaas niet voldoende is om ook een groot dichter te zijn.

Een merkwaardig artikel in La Semaine religieuse de Paris, over Cocteau.

Onder den titel *De bekeerlingen in dienst van de Kerk* heeft Abbé Eugène Charles een zeer begrijpende en hoogst merkwaardig opstel gepubliceerd in de Semaine religieuse de Paris, het diocesane weekblaadje van Parijs, over het geval Cocteau. Het doet goed, te zien hoe deze priester vol begrijpende sympathie zich toont tegenover den dichter, die langs vele omwegen teruggekeerd is tot God. „Die bekeerlingen werken in de voorhoede van het gevecht'', zegt hij. Ze zijn geen kerkvaders, noch kerkleeraars (een titel en een waardigheid waarop ze ook allerminst aanspraak maken!). Zij hebben trouwen een ander doel: hun streven is, om in den bijenkorf der kerk heele zwermen neer te doen dalen, die er omheen vliegen op zoek naar een koningin!''

Eugène Charles verwelkomt den dichter hartelijk, die weer thuis gekomen is : „Onze woning is ook de zijne. Hij herneemt zijn plaats weer aan den vaderlijken haard, binnengeleid door den engel van de smart en van den dood. Zijn ziel is een kinderziel. Alleen kinderharten kunnen haar begrijpen.''

Revue des deux mondes.

De aloude *Revue des Deus Mondes* gaf haar jaarlijksch diner, ditmaal door maarschalk Foch gepresidieerd, en waar zooals steeds de elite van Parijsche literaire en politieke wereld aanwezig was, meldt het Hbld. Men telde er niet minder dan negen Académiciens, twee en twintig leden van het „Institut'', tal van gezanten, professoren, schrijvers, enz.

In een amusante tafelrede schetste de heer Paléologue, enkele dagen te voren als lid van de „Académie Française'' geinstalleerd, de verbazing die de stichter van de Revue, François Berloz zou gevoelen, als hij eens kon terugkomen en zien hoe zijn oorspronkelijke lijst van abonné's zich ontwikkeld heeft. Er zijn tegenwoordig exemplaren die verzonden worden naar geregelde lezers in Birmanië, in Siam, in China, in Beloedzjistan op de Comoren en Sychellen, in Nigeria, in Nederlandsch-Indië, te Honoloeloe, op de Markiezeneilanden, de Nieuwe Hebriden, en tot zelfs te Punta-Arenas, aan de straat van Magelhaan... Mocht ze nog eens gedoopt worden, men zou het tijdschrift thans „Revue des Cinq Mondes'', moeten noemen.

De directeur, de heer René Doumic, deelde in zijn toespraak mede, dat het volgende jaar de Revue haar honderdjarig bestaan viert. Het eerste nummer is namelijk verschenen op 1 Aug. 1829. De ondertitel luidde: „Recueil de la politique, de l'administration et des moeurs''. Bij gelegenheid van dit herdenkingsfeest zal in de Valérie Charpentier een tentoonstelling worden ingericht van portretten en borstbeelden van en herinneringen aan beroemde medewerkers.

Pirandello en de film.

Pirandello, de ook hier te lande door zijn werk bekende Italiaansche tooneelschrijver, heeft te Rome vertoefd en daar een langdurig onderhoud met Mussolini gehad, waarin hij den Leider zijne nieuwe opvatting uiteenzette over... neen, niet over de tooneel-, maar de filmkunst.

De ernstige fout van de film is, dat men er een plaatsvervanger van het tooneelstuk of van den roman van maken wil. De stomme kunst heeft volgens Pirandello te veel woorden noodig. Een film zonder verklarende opschriften zou onbegrijpelijk zijn, terwijl de film toch niets anders behoorde te zijn dan film.

Volgens Pirandello zijn de woorden de geleidraden van de logica en dienen zij om het bewuste uit te drukken. Als de film werkelijk kunst wil zijn, een nieuwe kunst, moet hij zich van de gebaande paden afwenden; hij mag niet het bewuste uitdrukken, maar alles, wat, om uitgedrukt te worden, geen behoefte aan woorden heeft; het onbewuste. Dan pas zal hij kunst zijn.

Aldus Pirandello, wiens woorden voor de leden van de filmliga niets nieuws inhouden, maar die anderen misschien toch wel iets te zeggen kunnen hebben.

Kinder-Literatuur.

Het Intern. Bureau van Opvoeding te Genève, dat ten doel heeft de internationale betrekkingen op paedagogisch terrein te ontwikkelen, houdt een enquête over de kinder-literatuur in de verschillende landen, met het oog op een internationale tentoonstelling van kinderboeken, welke te Genève in Juli 1929 zal gehouden worden bij gelegenheid van het congres van de Fédération universelle des associations pédagogiques. De tentoonstelling zal worden toegelicht door een rapport (in de Fransche en Engelsche talen), dat den stand van de materie zal behandelen en waarin voorstellen dienaangaande zullen worden geformuleerd.

De tentoonstelling beoogt het beste bijeen te brengen van wat er in de verschillende talen is geschreven in den vorm van boeken met het doel, bij de kinderen den geest van internationale samenwerking te bevorderen; boeken bij uitstek voor kinderen en beschrijvende het leven van de jeugd in hun landen; klassieke werken over de jeugd in de onderscheidene landen; boeken met afbeeldingen voor de jeugd, betrekking hebbende op het onder 1e en 2e genoemde; boeken door kinderen geschreven.

Het Int. Bureau van Opvoeding zal gaarne van alle belangstellenden aanwijzingen ontvangen en hun rapport en catalogus op hun aanvraag kosteloos toezenden.

Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot genoemd bureau, 4 Rue Charles Bonnet, Genève.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ELECTRO-TECHNISCH INSTALLATIE BUREAU
C. J. BEKKER
Graafscheweg 283, Nijmegen
ELECTRICITEIT OP ELK GEBIED

Alle soorten complete RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gesichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

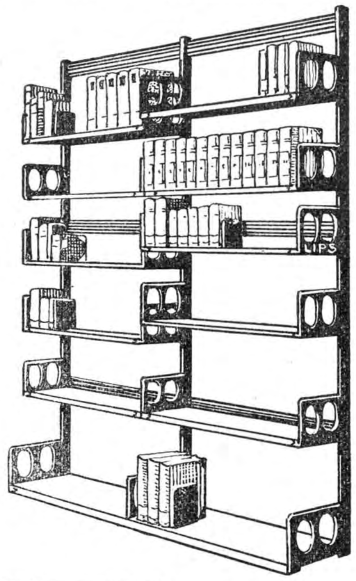

LIPS HANDIG VERSTELBARE
BOEKENSTELLINGEN
IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 — Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Opwekkend en gezond — **Natuurlijk Bronwater**

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

HET OPROERIGE MEXICO.

Tierra Mexicana[1]) heeft tot ondertitel: „The history of land and agriculture in ancient and modern Mexico." Dus een verhandeling over de agrarische kwestie in Mexico in het licht der geschiedenis. Doch bij oppervlakkige beschouwing blijkt al heel spoedig met wat voor „geschiedenis" we hier te doen hebben: het boekje is niets meer dan een tendenz-geschrift, dat onder het gebaar van eenige wetenschappelijkheid den trouwhartigen lezer tracht te verschalken.

Plutarco Elias Calles.

Van het begin tot het eind wordt hier geredeneerd naar een te voren vastgesteld doel: verdediging van president Calles' hervormingsmethoden.
Wat hiertoe dienstig kan zijn, wordt zorgvuldig uit de geschiedenis opgediept, lang uitgebreid en onder een sterke, eenzijdige belichting gezet: zoo worden b.v. over de „rijkdommen van de kerk" cijfers en beschouwingen ten beste gegeven, waarvan de waarde natuurlijk valt buiten de controle van het groote publiek. Wat voor des schrijvers doel compromitteerend was, wordt behandeld volgens den bekenden aprioristischen stelregel: „Das schieben sie ruhig bei Seite." Het wordt nauwelijks vermeld b.v. de zorg der Kerk om de Indianen maatschappelijk te verheffen en de hervormingspogingen van Las Casas; — of verzwegen b.v. het benutten der Kerkelijke bezittingen voor charitatieve en sociale doeleinden, de zorg van het moederland voor de ontwikkeling van den landbouw door invoering van nieuwe producten en huisdieren, voor irrigatiewerken; — of geheel verdraaid: zoo de bewering, als zou de Kerk in de scholen alleen godsdienstonderricht gegeven hebben. Onverdachte kenners van Mexicaansche toestanden, zooals de Protestanten von Humboldt, Lummis, Wappaeus hebben over dat alles geheel anders geschiedenis geschreven.
Ter typeering van schrijvers' methode 't volgende: praehistorisch Mexico is in zijn waardeering een ideaal land geweest. De komst der Spanjaarden in Mexico was erger dan een inval van Tartaarsche horden. In grimmige cijfers wordt de mentaliteit der kolonisatoren vast gelegd: „99% gebrek aan rechtvaardigheid en achting voor de Indianen, 1% subliem medelijden." Dit is dus te vinden vooral bij enkele geestelijken; hun hoogere motieven vallen echter ver buiten het bereik van 's schrijvers materialistische levensbeschouwing.
Spaansch Katholicisme is volgens hem „een mystisch geloof, dat staat buiten de realiteit van het leven, dat zich alleen bezig houdt met de menschen ter bevordering van Gods glorie; dit streng ascetisme had tot gevolg de Inquisitie" (natuurlijk!). „De missionarissen offerden hun aardsch geluk op het altaar van God, gelijk de oude Atzteken het menschelijk leven offerden voor de glorie van hun steenen goden; de sombere godsdienst der Spaansche priesters was het ongeluk voor henzelf en voor het Mexicaansche volk." — Sprekend over de revolutieperiode van 1912, zwijgt schrijver geheel over de verschikkelijke rampen, die het trio Villa, Carranza, Zapata over Mexico bracht; alleen wordt betreurd, dat Carranza ten slotte maar halve maatregelen nam voor sociale hervorming, wijl hij niet zoo ver ging als Bela Kun in Hongarije en de Russische hervormers.
Bij de beoordeeling van Calles' regeerings-

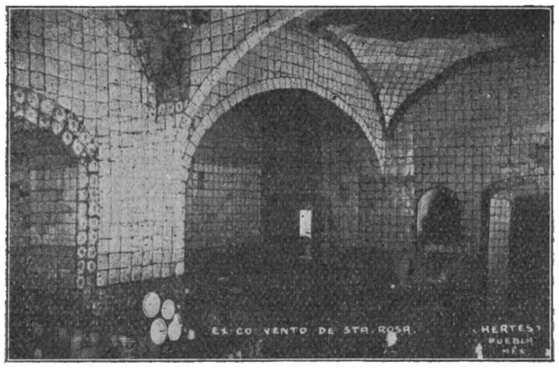

Een vroegere kloosterrefter, nu in een museum veranderd.

daden bereikt 's schrijvers eenzijdigheid haar hoogtepunt. We willen hier buiten beschouwing laten het al of niet nuttige van eenige hervormingen van den Mexicaanschen president — zeker is, dat sommige lagen in de lijn van het katholiek agrarisch program. Wat we hier bijzonder tegen schr. hebben, is dat hij het voorstelt alsof Calles alleen een sociaal program had en dat hij totaal zwijgt over zijn anti-godsdienstig program, dat het eerste totaal overheerschte. En nu door schr. de Kerk als boven in het geding betrokken wordt, al is het ook op averechtsche manier, nu mochten toch ook wel vermeld worden de daaraan beantwoordende „represailles" tegen de „reactionnaire" kerk en de geestelijkheid, den „enemigo eterno", gelijk Calles ze gelieft te noemen, m.a.w. de uitvoering der anti-kerkelijke wetgeving. Doch hierover zwijgt de verslaggever totaal, alsof er geen wolkje aan de lucht was: niets over seculariseeren en sluiten van kerken, hospitalen, liefdadigheidsinstellingen, particuliere scholen; niets over den weerstand tegen Calles' bestuur, moorden van honderden leeken en priesters, verwoesting der bloeiende landbouwprovincie Jalisco, den uittocht van honderdduizenden uit Mexico;... doch wel krijgen we te hooren, hoe Calles' „hervormingen door de gemeentelijke autoriteiten met enthousiasme worden begroet" en we hooren Calles' minister van arbeid, Louis Leon, de loftrompet steken op z'n meester...... en we zouden bijna overrompeld worden om met schr. in zijn opdracht van het boek in te stemmen en onze hulde te bieden aan Calles, „een groot staatsman en groot burger van Mexico."

Hut van een pejon, Indiaanschen landarbeider.

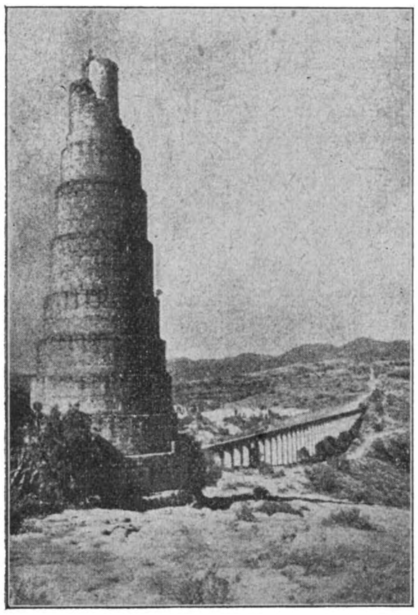

Grootsche waterleiding met wachttoren bij Mexico uit den Spaanschen tijd.

Zoo is dit boek weer een verbijsterend voorbeeld, hoe door eenzijdige beschouwing een totaal onzuiver beeld gegeven wordt van de bestuursactiviteit van een man, die door zoovelen toch geheel anders wordt beoordeeld. Als zijn voornaamste bronnen en helpers vermeldt schr. in de voorrede: Calles' minister van landbouw ,Luis Leon, met wie hij alle kwesties mondeling besproken heeft, en verder: De la Pena, Parrès, Lamberto Elias, Trevino, Yndico en anderen, welke schr. betitelt als „his mexican friends": allen tevens erkende aanhangers van Calles, met wier hulp dit boek werd samengesteld. Ook hieruit blijkt voldoende deszelfs strekking en een-

zijdigheid, die het voor een ernstig geschiedvorscher volkomen onaanvaardbaar maken.

P. J. Moonen, C.ss.R.

---

[1]) **J. H. Retinger.**
TIERRA MEXICANA. Geïllustreerd. *Noel Douglas, Londen,* 1929. (14×20) XVIII-122 blz. geb. Sh. 6.—.

Noot van de Redactie.
De chichees, welke dit artikel illustreeren werden ontleend aan P. Moonen *Mexico*, en ons door de Uitgevers J. J. Romen & Zonen, Roermond, welwillend in bruikleen afgestaan.

DREISERIANA.

Dreiser's roman *The Titan* [1]) is het vervolg op zijn *The Financier*.

Frank Cowperwood heeft zich, na uit de gevangenis van Philadelphia te zijn ontslagen, in Chicago gevestigd. Hij is er eindelijk in geslaagd echtscheiding te krijgen van zijn eerste vrouw en trouwt met Aileen. De geboren financier weet zich gauw aan de nieuwe omstandigheden aan te passen en alles gaat aanvankelijk voor den wind. Hij krijgt het eerst aan den stok met de Gascompagnie die hij tot capituleeren dwingt. Doch Schryhart, Hand e.a. worden nu, door haat en nijd gedreven, zijn verwoedste tegenstanders. Er komen natuurlijk weer een hoop vrouwen bij te pas, want Venus en de Daemon beheerschen altijd Dreiser's helden. Bij de verkiezing worden de democraten geklopt, doch door allerhande loensche middelen, omkooperij en blackmail komt hij toch tot zijn doel. Hij heeft zich nu op de electrische trammaatschappij-ondernemingen geworpen en, iedereen ten spijt wordt hij gauw schatrijk. Als zijn vijanden den hachelijken toestand van de Amerikaansche Lucifer-Nijverheid tegen hem willen uitspelen en zijn bankwaarborgen willen aanspreken om hem te ruïneeren, begiftigt hij de Universiteit met 'n telescoop. Hij wekt zoo den indruk geld genoeg te hebben en, wijl iedereen bereid is tot krediet, vallen de belagers in den put, dien ze voor hem gegraven hadden. Aileen, die een van de vriendinnetjes van haar man al eens hardhandig had aangepakt, poogt zelfmoord te plegen. Doch het lukt niet. De laatste amourette is een zekere Miss Fleming, waarin hij dan eindelijk zijn ideaal van jeugd en schoonheid schijnt te hebben gevonden. Doch ook bij deze lijkt het niet te moeten blijven, wijl op de slotpagina vermeld wordt dat hij naast een paleis voor haar te Londen, er een in Dresden en in Rome op na houdt voor andere. Het geweld dat Frank altijd tegen anderen heeft aangewend, keert zich tegen hem en hij lukt niet in zijn laatste opzet, daar de leden van den raad, bang voor de volkswoede, ten slotte, ondanks zijn dollars en zijn verwachtingen, tegen hem stemmen.

Dreiser karakteriseert op 't einde zelf het best zijn eigen held: „Frank heeft een ingeboren, chronisch, onoverwinbaar misprijzen voor rang en stand. De menschen zijn voor hem maar slaven en koelies om den wagen van zijn grootheid te trekken. Nooit (in heel deze geschiedenis van over de 1000 blz.) ging hij voor iets rechtstreeks tot het volk. In Philadelphia kwam hij door chicane en omkooperij tot zijn doel. In Chicago wendt hij voor zijn eigen belang de prachtige mogelijkheden aan van een opkomende wereldstad. Hij gelooft niet in het volk en vertrouwt het ook niet. Voor hem is het maar een veld, waarop hij zijn graan zaaien en maaien zal. Het is een massa met gebogen ruggen, de knie en het gelaat in 't stof, waarover hij heenstapt naar zijn superioriteit. Hij sluit de deuren van zijn glorie voor de meerderheid, opdat haar ellende en nood zijn zelfzuchtig genieten niet zouden komen storen."

En dan zegt Dreiser nog: „the world is dosed with too much religion". Als er hier en daar maar een straaltje kwam van dat bovennatuurlijke zouden Dreiser's werken heel wat winnen aan algemeene menschelijkheid. Want al die duizenden pagina's, die hij vult om ons het tegenovergestelde te bewijzen zijn maar even zooveel pogingen, om een deur gesloten te houden waarachter een machtige veer zit, die ze vroeg of laat zal openwerpen en Dreiser verpletteren met haar geweld.

Theodore Dreiser.

De slotexplosie in dit boek kan ons niet doen vergeten, dat al de karakters lang niet opgewassen zijn tegen den hoofdheld. Het lijkt een te gemakkelijke victorie voor een Titan van dit gehalte. Toch is deze roman als dusdanig veel beter dan de zooveel geroemde *American Tragedy*. Hij is meer gelijkmatig geschreven, minder melodramatisch en de karakteruitbeelding minder oppervlakkig. Doch Dreiser is een handig veelschrijver en weet zijn tekortkomingen met een rechtzinnigheid door dik en dun te vergoelijken. Hij lijkt de geboren exponent van een zeer eigenaardig samengesteld ras, en, in zijn ruwe integriteit, steekt zijn literatuur boven de onze uit als een Woolworth boven ons cottages.

Het is zoo goed merkbaar in al de werken van Dreiser, dat het Slavische en Semitische element domineert in de landverhuizing van het laatst der vorige en het begin van deze eeuw in Amerika. Russen en Joden kunnen niet begrijpen dat puritanisme een middel zijn kan om te ontsnappen aan het alledaagsche, of dat de afwezigheid van troebleerende geslachtelijke avonturen het slot zijn kan van een verstandelijk bereikten levensstandaard. De begeerlijkheid waarmee zich een Joodsche intellectueel vooral op psychoanalyse heeft geworpen, legt den nadruk op de noodzakelijkheid voor hem te bewijzen, dat iedereen even vol innerlijke beroering is als hij zelf. En die noodzakelijkheid ontstaat gemakkelijk uit een gebrek aan die intensiteit van gewaarwording die het tracht te bewijzen. De Grieken en Ro-

meinen hadden heel wat Goden waartoe ze zich konden wenden. De Jood had geen tuinen van Aphrodite om zich uit te vieren. En wilde hij zich wenden tot de altaren van Astoreth dan weerde hem de een of andere van zijn profeten met dreigenden vinger. Uit het semitische hart stijgt de zure gisting van lang bewaarden wijn. Het is alleszins eigenaardig, dat het tanen van den middeleeuwschen invloed en het domineeren van invloed uit Oost en Centraal Europa in de Amerikaansche literatuur gepaard gaat met de steeds duidelijker wordende vermindering van heidensche of kristelijke liefdesmystiek. De ridderlijkheid der middeleeuwen en de verfijnde elementen van het leenroerig tijdvak door Longfellow e.a. in de Vereenigde Staten gepropageerd, raken meer en meer op 't achterplan. Beter nog dan bij Hergesheimer, Lewis, Anderson etc. is dit bij Dreiser merkbaar. Hij is zooveel knapper in het analyseeren van iemands wijsbegeerte of politiek dan in het ontleden en weergeven van zijn liefdeleven. Al zijn helden beminnen gelijk de boeren in een roman van Bojer of Knut Hamsun. Zijn vrouwen zijn alleen maar terug te vinden bij volkeren, die eeuwenlang als met de aarde waren vergroeid. Zijn mannen lijken op de wilden, die maar tot vijf kunnen tellen op één hand. Zijn ze met die optelling klaar dan gaan ze over tot de andere hand en herbeginnen. In *The Titan* b.v. heeft Frank aan zijn tien vingers nog niet genoeg. Er komen maar even zeventien vrouwen bij te pas. Het gaat van de eene naar de andere in een bijna identisch proces. De schrijver leert bij zijn experimenten even weinig als zijn slachtoffers. De onmogelijkheid om anderen in hun intiemste wezen te begrijpen, geeft duidelijk de grens aan van zijn eigen bekrompenheid. De talentvolle Dreiser staat buiten den stroom van de traditioneele Angelsaksische ondervinding. De lezing van onverschillig welk boek, toont overduidelijk dat hij even weinig weet van de schoonheid en de kracht der liefde, om de heele natuur en den uitkijk van den mensch te beheerschen en te bezielen dan de op zijn vingers tellende wilde afweet van trigonometrie.

Lenin.

Er is in dit boek minder realisme uit de kliniek dan in andere, doch het blijft streng voorbehouden lectuur.

De novellenbundel *Chains* [2]) werd betiteld naar het meest karakteristieke van de 15 verhalen, die er in werden opgenomen. Ongelijk in gehalte en uit heel verschillende perioden in Dreiser's veelbewogen bestaan. „Khat", het verhaal van den armen bedelaar Ibn Abdullah, en „A Prince who was a Thief", een episode uit het rondreizende vertellersleven van Gazzar Al Din, spelen in Arabië en dagteekenen denkelijk uit Dreiser's reportersleven. Al de andere spelen in een Amerikaansch milieu, in zoowat alle rangen der samenleving doch bij voorkeur in de mindere middens of tusschen de parvenus. Twee keer waagt hij zich zelfs op een zuiver katholiek terrein. En laat hij ook over 't algemeen een broertje dood hebben aan ons geloof, hij brengt het er op slot van rekening nog niet zoo kwaad af. „Sanctuary" handelt over de zusters van den goeden Herder, die de gevallen vrouwen opnemen en „St. Columba and the River" beschrijft het leven van een Ier, die op wonderbare wijze door zijn heiligen landgenoot beschermd en gered wordt bij het werk in een tunnel.

Hier speelt de onkunde over de sacramentalia den schr. wel eens parten. De gewetenswroeging en haar nasleep worden goed weergegeven in „The Hand", waarin Davidson door de hand van zijn slachtoffer vervolgd wordt; in „The Old Neighbourhood" waar een ingenieur in den dood van zijn vrouw en kinderen de vervulling ziet van heimelijk gekoesterde wenschen, toen het hem niet wel ging en in „Victory", waarin de multimillionair Osterman, gekweld door de herinnering aan de weezen van een der slachtoffers zijner geldzucht, heel zijn fortuin aan de weeshuizen wil nalaten, doch op 't laatste oogenblik weerhouden wordt zijn testament te teekenen.

Evenals Sanctuary heeft ook „Typhoon" den val van een argeloos meisje tot onderwerp, gevolgd van moord en zelfmoord. Geldzucht is ook het thema van „Phantom gold". De begeerige boer Queeder wordt door zijn vrouw en kinderen belet, zijn erf te verkoopen aan zinkzoekers en wordt gek als hij in zijn opzet mislukt. „Marriage for One" behandelt de emancipatie van een ouderwetsche vrouw en de gevolgen daarvan voor haren weinig vooruitzienden man. Een pathologisch geval geeft „The Mercy of God", waarin de, om haar onaantrekkelijkheid verstooten Marguérit in hallucinatie de vervulling vindt van haar wenschen.

De helft van deze verhalen kon door iedereen gelezen worden doch de rest maakt een voorbehoud noodzakelijk. Dreiser weet zich ook in het kleine verhaal te onderscheiden. Doch er zijn er ook onder die literair niet zoo hoog staan, als b.v. het in het Kerstnummer van 1924 van Nash's verschenen „Jealousy". Schr. heeft het goed geacht vooraan een autographe te geven waarin hij zegt: „De onvermijdelijkheden van ons bestaan zijn: Liefde en Hoop, vrees en dood, vermengd met onze tekortkomingen, verboden, jaloerschheid en geloof." Liefde wordt hier voorop vermeld en krijgt ook in dit boek het leeuwenaandeel. Het geloof komt achteraan en wordt ook in haast alle verhalen op 't achterplan geschoven.

Dreiser werd door de Sovjets uitgenoodigd een rondreis door hun gebied te komen maken. Er werden echter door den schrijver allerhande con dities gesteld, o.a.: dat hem volledige vrijheid zou gegeven worden zijn reis te regelen naar zijn goeddunken en dat hij overal door een vertrouwbaren tolk zou vergezeld worden. Dit werd aangenomen en Dreiser bracht dan elf weken in Rusland door en geeft ons in zijn laatste werk [3]) de summa van zijn bevindingen. Laat ons voor-

op vermelden, dat we als buitenstaanders niet zoo gemakkelijk over de historiciteit van een aantal gegevens konden oordeelen. Te meer wijl in de wereldpers de meest tegenstrijdige dingen over de Sovjets worden rondgestrooid, die dan nog door de uitgeweken schrijvers, uit haat voor het regiem, terdege worden aangedikt. Daarom hebben we onze toevlucht genomen tot een interview met enkele van onze Russische studenten aan de Handelsschool, en hun oordeel ingewonnen over een heele hoop beweringen in dit boek. Het strekt den vreemdeling Dreiser, die niet op een jaren- of maandenlang verblijf in Rusland bogen kan als b.v. H. Béraus, Alex. Wicksteed (*Life under the Soviets*) en geen Rus is van 't zuiverste water als L. Trotsky (*The real situation in Russia*) tot eer, dat deze Russische ingenieurs verklaren moesten, dat, over 't algemeen genomen, dit boek wel een van de beste en waarheidsgetrouwe is, die over het huidige Rusland werden geschreven.

Trotzki.

Het moge wel bevreemding wekken dat de onverbeterlijke individualist Dreiser het oor leent aan een communistische uitnoodiging. Doch deze Dostojevsky uit Chicago vindt overal in het land van zijn voorganger zijn eigen stad terug. Niemand beter dan deze katholiek grootgebrachte grootstedeling, deze sociale geschiedschrijver met zijn vraatzuchtige nieuwsgierigheid, zijn verbazende opmerkingsgave, zijn verzamelwoede voor het onbelangrijke en het bijkomstige, dat anderen verwerpen, was beter aangewezen voor zoo'n taak. „Abyssus abyssum invocat". Het onmetelijke Russische rijk moest den vader van *The Titan, The Financier* en *The Genius* en andere misbakken Leviathans aantrekken. Aan zijn universeele belangstelling, zijn onverzadigbaren levensdorst, die de beste kenteekens zijn van zijn oorspronkelijkheid en zijn onafhankelijken geest, danken we dit heldere boek. Zooals in zijn ander werk spruiten ook hier weer zijn gedachten uit zijn gevoelens voort. Doch sentimenteel is hij nergens.
Uit den aard der zaak zijn niet alle hoofdstukken in dit boek van gelijke waarde. Moscou krijgt het leeuwenaandeel, omdat het het middelpunt is waartoe schr. altijd, werkelijk of in verbeelding, terugkeert. Zelfs als hij Perm, Novgorod, Kiev, Kharkoff, Rostov, Tiflis, Baku, Batum of Tiflis bezichtigd heeft. Met een zekere voorliefde wijdt hij er op 't einde nog een hfdst. aan in „3 Moscou Restaurants". Hier, en in zijn „Vignettes" krijgt de humor ook zijn deel en is Dreiser op zijn best. Het is een heele toer om zonder kennis van 't Russisch zoo'n reisje aan te durven. Doch Dreiser is van geen klein geruchtje vervaard. Die onkunde doet hem echter hier en daar flaters begaan. Sei Chass b.v. heeft geen twee beteekenissen doch maar éene: „Aanstonds". Lef beteekent niet Left, doch „linker vleugel". Staat hem iets aan, dan maakt hij er al gauw een stokpaardje van, zoodat zijn: „nooit ergens anders gezien", begint te vervelen. In dingen die voor ons nog al belang hebben, gaat Dreiser te veel af op „hooren zeggen" of „heb ik gelezen". De bovenvermelde onkunde geeft ons het recht aan zijn onpartijdigheid te twijfelen in die gevallen. Gelukkig blijft hij in algemeenheden, als hij het over kunst heeft. Want op meer dan een blz. van *The Financier* en andere werken hebben we opgemerkt dat Dreiser geen begrip heeft van „Kunst en Schoonheid", hoezeer hij er ook over praat. Iemand die zijn moedertaal geweld aandoet, die de beteekenis van de woorden niet kent, die bargoensch en poëtische archaismen vermengt en geen rhythme kent, bewijst voldoende dat alle aesthetisch gevoel hem vreemd is. Toch geven we hem volledig gelijk waar hij de Sovkino-producties steltboven die van Hollywood. Doch wij verkiezen ze om redenen die Dreiser niet aangeeft. Al blijven zijn 2 Hfst. over Sovjet-kunst beneden het peil van artikelen die we elders over lazen, toch zijn de interviews belangrijk, die hij had met Meierhold, Stanislavski, Eisenstein, Radek en Platon, het hoofd van de Rus. Herv. Kerk en zijn bezoek aan de Tolstoi-familie te Yasnaya Polyana. Het lijkt verder of de Sovjets speciaal voor hem ergens een etalage hebben gehouden van Amerikaansche boeken. Doch dat Zane Grey en Rex Beach meer zouden gelezen worden dan de Russische klassieken, werd door mijn Russischen zegsman sterk betwijfeld. Ook sprak hij hier en daar gezegden tegen over hotels, spoorwegen en vooral uit Hfdst. XII: „De vrouw in Rusland". Met name over „birth control" en „free abortion".
In het heele werk is een sterke anti-katholieke tendenz merkbaar. Er zijn minstens een dozijn plaatsen, waar met onzen godsdienst openlijk gelachen wordt of waar Dreiser een steek onder water meent te moeten geven aan het geloof zijner moeder en zijner kinderjaren. Wat heeft het werkvolk eraan,dat de Sovjets zoo goed zorgen voor zijn materieel welzijn als de kerken meer en meer leeg raken en de priesters hun brood moeten bedelen aan de kerkdeur. Als we dan Moskou verlaten, denken we aan dat woord dat ons voor den geest kwam, toen we New-York verlieten: „Wat baat het den mensch!..." Toch blijft Lenin voor Dreiser de grootste man van onzen tijd, een wereldheld, een andere Christus, enz. Den boom beoordeelend naar zijn vruchten, en van ons standpunt uit beschouwd, is hij eerder de Antichrist.

Dr. Raph. Kreemers.

---

[1]) **Th. Dreiser,**
THE TITAN. *Constable & Co., London.* (20×13) 543 blz. geb. Sh. 7/6.
— **C** —

[2]) **Th. Dreiser,**
CHAINS. *Constable & Co., London.* (20×13) 382 blz. geb. Sh. 7/5.
— **Bc** —

[3]) **Th. Dreiser,**
DREISER LOOKS AT RUSSIA. *Horace Liveright New-York,* 1928. (21×14) 265 blz. geb. $. 3.—.

KRONIEK DER ITALIAANSCHE LITERATUUR.

(*Van onzen Italiaanschen redacteur*).

De crisis, reeds bij den roman betreurd, toont zich nog dreigender bij het tooneel, vooral daar, waar volgens de beloften der jaren '25 en '26 de hoop op beterschap levendiger werd. De groote drama-schrijvers zwijgen geheel; alleen figuren van den tweeden rang treden voor het voetlicht en voor een publiek, dat reeds voldaan is en geen vertrouwen meer schenkt. De tooneelcritiek schijnt zelfs geen belangstelling meer te hebben voor de publicaties van heden en zich alleen bezig te houden met de gedachte aan vroegere glorie. Bij de dreigende ruïne van een kunst, die de menigte schrik kan inboezemen en waaraan de meest vruchtbare herlevingen te danken zijn, is dat zwijgen der pers als een zeer ontmoedigend symptoom van groote intellectueele onverschilligheid.

Rossi di San Secondo.

Het verval was overigens te voorzien. Laat men het historisch drama als eenig scheidsrechter voor succes los, bestrijdt men het psychologische en meer nog het sociale drama, dan moet men weldra voor een geweldige ruïne komen te staan. Wat moest men doen op den dag, toen de dramaturgen uitgeput door machtige creaties en aan het eind van den cirkelgang, hun scheppend werk staakten? Dan zou er niets geweest zijn dan de leegte, die vooral bij de bijzondere politieke situatie, waarin Italië zich thans bevindt, gevreesd wordt als een trouwe weerspiegeling van het intellectueele moeras.
Berrini, Benelli, Forzano, Ratti, San Secondo, Nicodemi zwijgen en Pirandello ten slotte sluimert. Wat is thans het tooneel zonder die namen? Er is een dreigende neiging naar de ruïne, grooter dan die van het verval in de poëzie der laatste jaren. En dit wordt ook gevoeld in kringen, die, zij het indirect, waken over de ontwikkeling van ons ideëel bezit. Daaraan dankt men het bevel der regeering, om de stukken van D'Anunzio overal op te voeren en binnenkort in een volledige verzameling uit te geven. Duidelijk ziet men hier een reddingspoging met behulp der krachten van de traditie.
Vermeldenswaard op tooneelgebied zijn *Socrate* [1]) van F. V. Ratti, *Porporana* van D. Tumiati, *Il Convegno dei martiri* [2]) van S. Gotta, *Ritratto d'uomo* [3]) van Lucio d'Ambra, *Anima nostra* van Sartolilo en *Nuova colonia* [4]) van Pirandello.

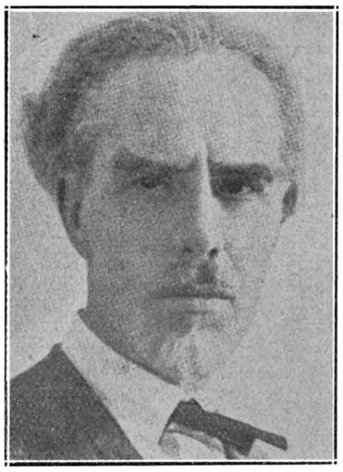

F. V. Ratti.

Ongelukkig is het theatraal effect dezer stukken. Deze cerebrale drama's zonder leven of kleur hoogstens met zware en doctrinaire dialogen, zijn niet geschikt voor het volk, dat zich koel en ontevreden toonde zelfs bij den *Socrate* van Ratti. Zoolang de forsche en oorspronkelijke auteur van *Giuda* een levendige kortheid van actie wist te verbinden met heldere begrippen, volgde hem de menigte. Maar Socrates, gelijk Ratti hem teekent, is een vreemdsoortig wijsgeer, die niet begrepen wordt en geheel contrasteert met de historische werkelijkheid.
Ondertusschen verschijnen overal bijdragen van tooneelcritiek, die hemelhoog de grootheid van het tegenwoordig Italiaansch tooneel verheffen. Zij verklaren en bemerken niet, dat het gaat over een afgeloopen periode, dat de tooneelproductie, verschenen tot het midden van 1928, in een staat van doodstrijd verkeert.

De Poezie.

Het ontwaken der poëzie, waarvan men de eerste bewijzen ziet, valt inderdaad samen met een terugkeer naar het verleden. Voor de Italianen beteekent een terugkeer naar het verleden tevens een terugkeer naar grootheid; daarom heeft ook de muze de snaren weer gevonden van de antieke lier.

Pirandello.

Garsia, Ragazzoni, De Michelis en Gerace zingen weer in eenmaal bespotte maten; opnieuw stijgen de gevleugelde ode van Carducci, de

Virgiliaansche welluidendheid van Pascoli en het foutlooze rijm van een D'Annuzio omhoog uit de borst des dichters. De maat triomfeert en de voet huppelt weer als twee duizend jaar geleden op de cadans van het volmaakte rhythme. De koninklijke vorm in al zijn schoonheid volgens de regelen der welluidendheid toont zich verheven boven de verwardheid van beeld, en opnieuw behaalde de esthetische wet van Croce een overwinning op de kracht van het sentiment.

Nino Berrini.

Kunst is vorm, geen ding; de kunst is een product van schoonheid, geen uitvloeisel van gevoel of gedachte. De zoogenaamde vrije verzen, waarin men op echt futuristische wijze, den vorm trachtte te onderwerpen aan de vluchtige uitdrukking van sentiment of fantasie, konden onmogelijk in overeenstemming gebracht worden met de onveranderlijke schoonheidswetten. Tevergeefs heeft het Futurisme, de subjectieve impressie verheffend en haar een grooter macht toekennend, herhaaldelijk beloofd de regels te zullen vernietigen van de klanken, terwijl toch het woord en de poëzie evenzeer als de muziek gebonden zijn aan de wetten van het rhythme. Tien jaar lang werd de strijd gevoerd door Govoni, Palazzeschi, Buzzi en anderen tegen de aanhangers van Crepuscolo en Ronde; maar nu laat het Crepuscolo een morgengloren na en de traditie triomfeert.
Maar waarheen zal de traditie ons leiden, of liever: hoezeer zal zij ons terugvoeren? Zou zij zich beperken tot Carducci, Pascoli en D'Annunzio dan moeten wij terugkeeren tot een ideologie, die genegeerd wordt door het „nieuwe Italië'' van heden. Gaat zij verder terug tot Manzoni, Monti en Foscolo, dan stooten wij op vormen, die al heel ver van ons verwijderd zijn, omdat zij niet rijpheid weerspiegelden doch een overgang naar dat statuaire en democratische Italië, waarvan men zich thans met alle mogelijke middelen tracht los te maken. Of zou men misschien dwaas en verkeerdelijk teruggaan tot het Rinascimento en wederom een uiterst hoofsche hof-literatuur willen vormen?
Wellicht staat onze nieuwe poëzie meer onder den invloed van Pascoli dan van Carducci. Augusto Carsia, subjectief en idealist, vrij van jambische sprongen en sociologische of politieke passies, vertrouwt alles, wat zijn forsche dichtader naar buiten stuwt, toe aan het vreedzaam sentiment van natuurcontemplatie.
Ernesto Ragazzoni [5]) is nauw verwant aan Garsia, hoewel tusschen beiden geen betrekkingen van school of dichterlijke richting bestaan. Onze schrijvers in de verschillende genres omhullen zich met een mantel van hoogmoedig individualisme, als vreesden zij dergelijke aanrakingen met broeders van hetzelfde werk; dikwijls doelen hun ideeën en gevoelens eerder op de ontkenning van een hoogere broederschap tusschen de kunstenaars.
Het Romanticisme, maar een romanticisme *sui generis*, dat wel het sappige van Lamartine en het zoete van Leopardi, maar niet den droeven grondtoon dezer groote dichters bezit, een romanticisme, geheel bestaand uit sereniteit en optimisme, zou dus de nieuwe school wezen dezer eenzame zangers, die hunkeren naar het gelukkige nestje van den vrede, verre van de drukte der menschen, in het onbekende land van de Chimaera, alleen bestaand in de levendige verbeelding?
Zooals men ziet, vinden de verwarring van een Baudelaire en een Stecchetti uit vroeger tijd en de haarkloverijen, door een diep scepticisme naar het serene terrein des geestes overgebracht, geen plaatsruimte in onze nieuwste dichtkunst, die helder en klaar tracht te worden als kristal. Het hart zingt den eeuwigen zang en sluimert in tijdens de contemplatie van het schoone.
In een anderen romanticus van thans, bij Carlo Ravasio [6]) is alles glans en oprechte frischheid. Hij is een aanhanger van het Crepusculo, wij zouden haast zeggen: een eclecticus in den vorm; maar naar doel en sentiment is hij zuiver romanticus. Wijl de liefde, door deze oprechte ziel bezongen, herinnert aan de aristotelische vertolking, welke Beatrice onsterfelijk maakte, vraagt men zich onwillekeurig af, of wij wederom teruggaan naar de verlangens, waarmede een *Petrarca* streefde naar zijn bewonderde vrouwe onder een stortvloed van bloemen en of de geheele letterkundige productie van het Trecento weer gaat verschijnen, om aan onze gestorven poëzie nieuw leven te schenken.
Zelfs een Auro d'Alba [7]) hoe modern naar vorm, motief en geluid hij moge wezen, heeft toch een onmiskenbare voorliefde voor den romantischen inhoud.
Resten nog twee dichters, die wegens hun uitmuntende dichtvormen en oorspronkelijke concepten geen twijfel meer laten aan de thans zekere herleving der dichtkunst: Eurialo de Michelis en Vincenzo Gerace.
Eurialo de Michelis bezit de klassieke sierlijkheid van een volmaakten verzenschrijver en al de melancholische sentimentaliteit, waarvan de moderne ziel vol is. Het perfecte gebruik van vreemde versmaten, dat aan Carducci herinnert, en zijn zachtheid van sentiment, dat altijd wordt geïnspireerd door groote liefde voor de natuur,

maken De Michelis verwant aan Ragazzoni en aan Garsia.
De andere dichter Vincenzo Gerace, toont dezelfde klassieke strevingen in den vorm, doch forscher gedachten en rijper kunst in zijn *La fontana nella foresta*. Wellicht is hij meer virtuoos dan schepper, want zijn poëzie smaakt eenigszins naar onze groote meesters van *Petrarca* tot Foscolo en Leopardi.

De Critiek, de Geschiedenis en de Wijsbegeerte.

Dat wij leven in een eeuw van eruditie en niet van groote kunst, bewijst de letterkunde van alle landen in Europa. Bij de kolossale ontwikkeling van wetenschap en proefondervindelijk onderzoek was het heel natuurlijk, dat de intellectueele wereld de synthese verliet om uitsluitend de analyse, te volgen. Dat verklaart tevens het ontbreken van groote synthetiseerende figuren, gelijk er leefden tijdens de renaissance, het ontbreken van eclectici als Leonardo da Vinci en Michelangelo, die in een enkel harmonisch geheel alle groote lijnen van artistieken en wetenschappelijken vooruitgang wisten te vereenigen. Daarom leven wij niet in een tijd van verval maar in een toestand, die noodzakelijk volgen moest op de hooge ontwikkeling der wetenschappen.
Critiek, geschiedenis en wijsbegeerte werken uitsluitend analyseerend, omdat ook zij onderworpen worden aan de strenge criteria van een methode, die geen fantastische of metafysische deducties duldt.

* * *

Er is een rijke oogst van literair-critische publicaties. Wij geven de namen van Enzo Palmieri, Adolfo Maugini, Eugenio Donadoni, A. Farnelli, Ferdinando Pasini, Don Giuseppe Parma enz. om even stil te staan bij enkele werken van grooter belang.
Aan Andrea Sorrentino danken wij een verklaring van Vico's theorie omtrent de esthetische functie van de taal en een completeerend, interessant werk over Alessandro Manzoni en den invloed van het romanticisme, door hem te Parijs ondergaan.
Er is een polemische studie van Gerace, den dichter, die in het strijdperk trad en den kamp waagde met het Futurisme. om de onvergankelijkheid onzer glorieuse traditie aan te toonen.
Twee geniale studies, gewijd aan Foscolo, verdienen melding; een van Camillo A. Traversi en Angelo Ottolini over het geheele leven van dezen schrijver; een ander van Pio Schinetti over de liefde in zijn geschriften.
Dan is er nog een onderzoek van Valli [8]) naar een vermoedelijk gezelschap „I Fedeli d'Amore" genaamd, waartoe Dante zou behoord hebben, en een verzameling van 14de-eeuwsche politieke schrijvers uit de Orde der Augustijnen door Ugo Mariani. [9])

* * *

Schijnt de letterkundige critiek in een toestand van bloei te verkeeren, minder voldoening geeft het gewone peil onzer historische studies, die steeds meer het algemeene terrein van observatie en deductie verlaten, om zich te verliezen in de objectieve bestudeering van enkele feiten en verschijnselen.
De wijsgeerige geschiedschrijving is als verdwenen, en onze koud-analytische methode maakt het nog moeilijker om dit terrein te bewerken; zij doet ons bovendien geheel vergeten, dat ware geschiedenis, evenmin als literaire critiek en wijsbegeerte, niet uitsluitend in discussie of chronologie bestaat, maar zich daarboven verheft om in het menschelijk gebeuren de wetten aan te wijzen. Want de geschiedschrijving heeft een ernstig-ethische taak: zij helpt hare beoefenaren bij het beoordeelen der feiten en verschaft een zeer voornaam middel tot opvoeding van het gedachteleven.
Hier volgen de namen onzer beste geschiedschrijvers op heden: Umberto Salvagni, Corrado Barbagallo, Pietro Silva, Nello Rosselli, Benvenuto Gioda, Francesco Landogna, Augusto Lizier, Raffaello Ciasca, Alberto Lumbroso, Raffaello Barbiera, Eugenio Smurlo, Emilio Bobbio, G. Piccotti enz., vooral P. Gemelli O. F. M. de ziel van de Milaansche Alma Mater.

P. Gemelli O.F.M.

* * *

Thans zegt men, dat de wijsbegeerte gelijk is aan een streng afgesloten terrein, omdat thans, in schrille tegenstelling met het Grieksche tijdperk, een overvloed van leermeesters bestaat naast een groot gebrek aan leerlingen. Wijsgeerige werken blijven gesloten boeken voor het gewone volk wegens de taal dezer studies, haar inhoud, de veronderstelde inwijding en wegens de gevolgde methode. En deze onoverkomelijke hinderpalen aan de verbreiding van datgene, wat Dante engelenbrood noemde, worden nog grooter door den chaotischen toestand, waarin wij ons bevinden met betrekking tot de geestelijke stroomingen.
De scholen of liever de verschillende interpretaties worden steeds talrijker en ontmoeten elkaar alleen nog in de uitgesproken liefde voor het goede en het ware. De geest der polemiek, die tijdens de middeleeuwen en de renaissance zoo geweldig kon wezen, is thans heel wat rustiger geworden in onze kalme sfeer van gemeenschap-

pelijke krachten. Relativisme, Pragmatisme en Freudisme beperken in Italië onder wetenschappelijk oogpunt hun invloed tot analyse en critiek, zonder naar de vorming van ware en echte scholen te streven. Daarom aanschouwen wij de sporen van tendenzen, die een mengsel zijn van spiritualistisch positivisme en van scepticisme, en komen tot het concept van het goddelijke der mystieken en der scholastieken.
Heel duidelijk te constateeren valt de verdwijning van het echte en zuivere materialisme, want alle systemen houden thans vast aan de overheerschende beteekenis des geestes in alle psychische en ethische activiteit.

---

[1]) **F. V. Ratti,**
SOCRATE. *Vallecchi, Florence,* 1928. 186 blz.
[2]) **S. Gotta,**
IL CONVEGNO DEI MARTIRI. *Viassone, Ivrea,* 1928. 30 blz. ing. L. 3.—.
[3]) **L. d'Ambra,**
RITRATTO D'UOMO. *Sandron, Palermo,* 1927. 150 blz. ing. L. 10.—.
[4]) **L. Pirandello,**
LA NUOVA COLONIA. *Bemporad, Florence,* 1928. 206 blz. ing. L. 10.—.
[5]) **Ernesto Ragazzoni,**
POESIA. *Chiantore, Turijn,* 1927. 17 blz.
[6]) **Carlo Ravasio,**
POESIE D'AMORE. *Treves, Milaan,* 1927. 116 blz. ing. L. 10.—.
[7]) **Auro d'Alba,**
IL PARADISO DELLA MIA TRISTEZZA. *An. Editr. „La Voce", Rome.* 1927. 228 blz. ing. L. 12.—.
[8]) **Luigi Valli,**
IL LINGUAGGIO SECRETO DI DANTE E DEI „FEDELI D'AMORE". *Optima, Rome,* 1928. 456 blz. ing. L. 40.—.
[9]) **Ugo Mariani, O.S.A.,**
SCRITTORI POLITICI AGOSTINIANI DEL SEC. XIV. *Soc. Ed. Fiorentina, Florence,* 277 blz. ing. L. 12.—.

EEN HANDVOL FRANSE ROMANS.

Het is een lastige taak, om den aard der Franse romanproduktie in de laatste jaren, te tekenen door een verduidelikende en samenvattende karakteristiek. We geloven trouwens ook niet, dat de wisselende en geschakeerde veelheid van nieuwere romans in één omschrijving gevangen kan worden.
Maar wel zijn er ettelike simptomen op te merken, die een scheiding in verschillende groepen mogelik maken, welke groepen scherp genoeg begrensd kunnen worden, opdat zij het inzicht verduideliken en niet alles door hun onbestemdheid vloeiend maken. Dit neemt natuurlik niet weg, dat onze groepering geen enkele absolute waarde opeist en zeker niets over de estetiese waarde der behandelde werken wil uitspreken. Deze blijft immers steeds onafhankelik van soort of genre en moet dan ook uitsluitend als betrekking hebbend op het concrete werk worden opgevat.
Een van de meest in het oog vallende verschijnselen in de nieuwste Franse romankunst is wel de langzame, daadwerkelike voltrekking van het veertig jaar geleden reeds door Van Deyssel ingeluide doodvonnis over het naturalisme. Het bewuste objektivisme van „la nature vue à travers un tempérament" leeft nog slechts in enkele nakomers voort en dan nog zéér verslapt. Het is ten onder gegaan aan de steeds groter wordende eisen, die het temperament bij ieder nieuw geslacht stellen ging.

Francis Carco.

Dit objektieve naturalisme vindt zijn sterkste en schoonste vertegenwoordiger — de laatste van het ras? — in Francis Carco, wiens werk aan een Dostojewski-achtige, sombere en visionaire psychologie gestalte geeft. Hij weet de duistere en verziekte afgronden van het Parijse leven tot bijna magiese werkelikheid op te roepen. In zijn *Rue Pigalle* [1]) schuiven de mensen donker langs u heen, stom en gekooid; donker wentelen ze door de straten en door en over elkander heen.
Het is een zwaar-wentelend droomgezicht, schoon!
Ook Pierre Mac Orlan is nog een der latere objektieve naturalisten, maar hoe oud en hoe vermoeid doet hij aan naast een Carco en een Paul Morand. Hij heeft een nevelige mysterieusheid over zijn werk hangen, dat waarschijnlijk hierdoor nog eenigszins met de tijd mee is gegaan. In zijn laatste roman *Dinah Miami* [2]) waarvan de verwikkeling

Pierre Mac Orlan.
Fransche caricatuur.

Paul Morand.
naar een Fransche caricatuur.

veel van een detectieve-roman weg heeft, gaf hij een roman, niet beter en niet slechter dan we van hem gewend zijn; die nog steeds de zaak: naturalistiese avonturenroman, op den zelfden voet voortzet. Met zijn „trois films", die naar het voornaamste der drie schetsen *Force* [3]) werden genoemd, is Henri Barbusse een onmogelik onder woorden te brengen afstand van zijn oudere naturalistiese romans verwijderd. Reeds zeiden we, dat 't naturalisme ten onder ging aan de eisen die het ik steeds meer en meer stellen ging. Dit boek van Barbusse is daar een aardige illustratie van. In deze films boort hij naar het diepste geheim van het mensenhart, doorgraaft hij de psychiese mogelikheden des mensen, op zoek naar de kracht die het al beheerst. De stem van het hart werd te sterk en zoo doorbrak Barbusse zijn objektivisme, om in de duistere en verholen gebieden van het eigen menszijn te zoeken naar een nieuwe orde, een nieuwe God. In de „film" *Force* is dit raadel in al zijn bizarheid gegeven. Een oplossing is er niet gevonden, zelfs geen subjektief-bevredigende.

Wat we hier voor Barbusse konstateren is, (in beginsel) geldend voor de grootste en momenteel krachtigste sektor uit de moderne franse romankunst: een bewuste subjektivering, die de lijn van Barbey d'Aurevilly, Gide, Dada, Surrealisme met meerder of minder perversiteit en sensibiliteit volgt. Eenerzijds vinden we onder deze vlag de psychologen geschaard en anderzijds zij, die minder bewust en wetenschappelik, niet schrijven uit den drang eener psychologiese nieuwsgierigheid, maar gedreven door de onrust en het désir van hun hart. De eersten onderschrijven de stelling van François Mauriac: „Le roman, tel que nous le concevons aujourd'hui, est un tentative pour aller toujours plus avant dans la connaissance des passions" en zijn als de burgerliken, de belangstellenden op te vatten. De twede groep, zou op een vraag der psychologen: „pourquoi tant te tourmenter?" met Carlo Suares antwoorden: „Pourquoi? Pourquoi souffrir si l'on souffre? Pourquoi brûler si l'on brûle? Pourquoi étouffer si l'on étouffe?" Zij hebben een stem horen roepen in hun hart, die hen vroeg met dreigenden ernst: „Que n'êtes vous ou froid ou chaud! Mais parce que vous êtes tiède, et que vous êtes ni froid ni chaud, je suis près de vous vomir de ma bouche". Deze beide laatste sitaten karakteriseren niet slechts de ondergrond van het surréalisme, maar ook het laatste en huiveringwekkende boek van Carlo Suarès: *Sur un Orgue de Barbarie,* [4]) waaraan zij ontnomen zijn. Het is de wilde en alles vernielende opstand van den piraat en den hun, die de oude vormen van Europa droog, dor en dood bevond en nu op zwerftocht uittoog naar nieuwe bronnen. Men sluit dit boek, waarvoor het hier niet de plaats is om veel meer te zeggen, met een kreet, waarin afschuw, woede en bewondering gemengd zijn. In haast krankzinnigen overmoed berént deze hun de randen der aarde en zijn tocht is één schreiende en zingende en huilende roep om God.

Ook van Philippe Soupault verscheen een nieuw werkje: *Le Roi de la Vie,* [5]) een bundel schetsen. Zij zijn niet zoo goed als zijn vorig werk, het lijkt of le désir tot programma werd.

Paul Morand heeft aan zijn *Chronique du XXe siècle,* waarvan reeds verschenen waren *L'Europe Galante* en *Bouddha Vivant,* het derde deel toegevoegd: *Magie Noire,* [6]) waarvan de genésis in het inleidende hoofdstuk wordt verhaald: „De jazz heeft zulke sublieme, zóó hartverscheurende accenten, dat wij allen begrijpen, dat voor onze wijze van voelen een nieuwe vorm noodig is. Maar de ondergrond? Vroeg of laat, zeide ik tot mijzelf, moeten wij aan den kreet der duisternis gehoor geven, gaan onderzoeken wat zich achter de melancholie der saxophonen verbergt. Hoe kunnen wij hier blijven, terwijl de koude tijd tusschen onze warme handen smelt? Op weg."

Het boek werd een beeld van „alle negers ter wereld, van Afrika tot de Vereenigde Staten toe", zoals de uitgever het boek aankondigde. Het is een boek, zwaar van heimwee, waarin werkelik een adembeklemmend schoon beeld van het zwarte ras gegeven wordt. Een tiental hoofdstukken, die alle een andere kant van de negerziel behandelen, is een prachtige bijdrage voor de kroniek der twintigste eeuw, die niet de eeuw van het kind, maar van de neger is.

Met Paul Morand zijn we reeds op het randgebied van het surréalisme gekomen, met André Maurois zijn we helemaal op het gebied der psychologie. *Climats,* [7]) dat door *Les Nouvelles Littéraires* hogelik geroemd en geprezen werd als een wereld wonder, valt erg tegen. Maurois heeft niet aan de estetiese beloften van *Les Silences du Colonel Bramble* voldaan, maar is de weg van

Henri Barbusse.

zijn levensbeschrijvingen der Engelse dichters op gegaan; is ondergegaan in de psychologie. Die restrictie gemaakt hebbend, moet men verder erkennen, dat hij in het soort een werk geschapen heeft, dat wat suggestieve kracht en diepte van psychologie betreft, zijn gelijke niet heeft. Maar het is niet plasties, het bezit geen groot en gespannen ritme en geen scherpe kontoeren. Het is knap, ontroerend, maar geen meesterwerk zoals de reklame wil.

Naast dit alles en zich aan iedere klassifikatie onttrekkend, staat *Le guérisseur* van René Laporte.[8]) Deze schrijver bezit een ongemene plastiese frisheid en originaliteit. Met vreugdige en verwachtingsvolle ontroering leest ge de eerste hoofdstukken. Dan boeit het echter niet meer. Het is niet reëel meer, het loopt leeg in het onwaarschijnlike.

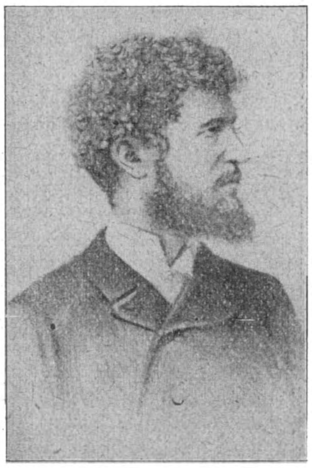

Jean Rameau.

Hetzelfde geldt voor *Les Avontures d'un poète* van Jean Rameau.[9]) Deze satire op de moderne toestanden in de literatuur begint ook heel aardig en is vooral fel-overtuigend. Maar dan laat Rameau zijn held de kroon van Charlemagne stelen en alles wat daaruit voortvloeit wordt zóó grotesk, dat men zich tenslotte voor den gek gehouden waant, en dat alles door elkaar wordt geschudt. Ge gelooft Rameau dan niet meer, hetgeen jammer is, het begon zo goed! *Ton Kerssemakers.*

---

[1]) **Francis Carco,**
RUE PIGALLE. *Albin Michel, Paris,* 1929. (19×12) 253 blz. ing. Ffr. 12.—.
— **Bc** —

[2]) **Pierre Mac Orlan,**
DINAH MIAMI. *Larousse, Paris,* 1928. (18.5×11.5) 253 blz. geb. Ffr. 6.—.
— **Bc** —

[3]) **Henri Barbusse,**
FORCE. *E. Flammarion, Paris* 6, 1926. (18×11) 246 blz. ing. Ffr. 10.—.
— **C** —

[4]) **Carlo Suarés,**
SUR UN ORGUE DE BARBARIE. Geïllustreerd. *Librairie de France, Paris,* 1928. (20×14.5) 212 blz. ing. Ffr. 12.—.
— **C** —

[5]) **Philippe Soupault,**
LE ROI DE LA VIE. *Cahiers Libres, Paris,* 1928. (19.5×14.5) 70 blz. ing. Ffr. 6.—.
— **Bc** —

[6]) **Paul Morand,**
MAGIE NOIRE. *B. Grasset, Paris* 6, 1928. (18×12) ing. Ffr. 12.—.
— **C** —

[7]) **André,**
CLIMATS. *B. Grasset, Paris* 6, 20e druk: 1927. (18.5×12) 295 blz. ing. Ffr. 12.—.
— **Bc** —

[8]) **René Laporte,**
LE GUERISSEUR. *B. Grasset, Paris* 6, 1928 (18×12) 256 blz. ing. Ffr. 12.—.
— **B** —

[9]) **Jean Rameau,**
LES AVONTURES D'UN POÈTE. *Albin Michel, Paris,* 1927. (18.5×11.5) 286 blz. ing. Ffr. 12.—.
— **B** —

PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS.

In Memoriam.

Na Poelhekke is de hoogleeraar in de Vaderlandsche en nieuwere Geschiedenis aan de Nijmeegsche universiteit, de tweede *kracht*, welke aan ons blad ontvalt.

Wel zwaar is dit verlies!

Immers Prof. Huybers was een kracht in onze redactieraad, die werkzaam aandeel had in de leiding van ons orgaan. Van den beginne af, toen wij hem de plannen bij de oprichting ontvouwden, oordeelde hij ons werk nuttig en doelmatig en schraagde hij het met zijn steun en raad. Steeds vertrouwvol klopten wij bij hem aan, zoo moeilijkheden ons overstelpten en zijn raad, welke hij ons gaf, heeft ons nooit berouwd. Z'n rubriek, het rijke en wijde domein der historie met de grensgebieden economie en politiek, waarnaar steeds z'n genegen aandacht gekeerd stond, was een der best-geredigeerde en meest-volledige van ons blad, en dit al de jaren vanaf de samenwerking. Z'n publicaties ontbraken in geen enkel nummer en werden steeds gaarne geraadpleegd. Geleid door vaste normen, begaafd met een wijdschouwende blik en een samenvattende eruditie drong hij door tot het diepste wezen van z'n onderwerp. Zijn oordeel was stabiel en stellig: z'n sympathie oprecht en gloedvol, z'n doemvonnis scherp en raak. Eenmaal gegeven behoefde hij er niet meer op terug te komen. Hoofd en hart, weten en willen stonden daarin tot elkaar in de juiste verhouding. Sterk-persoonlijk was z'n stijl niet, doch steeds juist afgewogen in beeld en gedachte — fijn en frisch met soms verrassende wendingen, kortom een stijlist, die zoo zuiver de details in zijn synthese kon doen spreken. Herinneren wij slechts aan z'n beschouwingen over Bismarck, Napoleon, Von Tirpitz en de tallooze recensies, boeiend ondanks de beknoptheid.

Waar het de geschiedenisbeoefening gold, was hem niets te veel. Z'n pittige frissche brieven waren opwekkingen en steeds geladen van plannen. Ondanks z'n fragiele gestel was hij een onvermoeibaar werker: In colleges, boeken en tijdschriften, ja zelfs voor de radio liet hij 't licht schijnen over een onstellende veelheid van onderwerpen. En toen een verraderlijke kwaal z'n lichamelijke krachten ging sloopen, bleef z'n geest veerkrachtig en diligent, tot ondragelijke pijnen hem tenslotte op 't ziekbed wierpen.

Met spijt en weemoed stuurde hij ons dan de werken en gegevens terug — successievelijk als hoopte hij nog op herstel! — die hij niet meer kon afwikkelen, doch niet zonder de noodige aanwijzingen omtrent z'n opvolger en remplaçant. Eenige weken voor z'n droevig verscheiden, retourneerde hij ons nog twee publicaties, waarbij hij ons op 't hart bond toch de noodige aandacht

door een bekwaam geschiedkundige aan de werken te doen wijden...

* * *

Eenige feiten mogen de beteekenis van dit rijke leven nader belichten.

Prof. Dr. H. F. M. Huybers werd geboren in 1881 te Utrecht als zoon van wijlen notaris Huybers.

Na degelijk lager onderwijs te hebben genoten op het bekende Instituut St. Louis te Oudenbosch, deed hij met goed gevolg examen voor het stedelijk gymnasium te Utrecht. Na afloop zijner gymnasiale studie werd hij ingeschreven als student aan de Universiteit te Utrecht, waar zijn groote aanleg voor de historische wetenschappen tot steeds meer ontwikkeling kwam. Hij promoveerde cum laude op het proefschrift *Don Juan van Oostenrijk, Landvoogd der Nederlanden.*

Prof. Dr. H. F. M. Huybers.

Die studie werd de grondslag voor een breed opgezet werk, waarvan in 1913 het eerste deel verscheen. Deze studie werd bekroond door het Dr. Nuyensfonds.

In 1910 kwam hij als leeraar in de geschiedenis te Goes en daarna was hij werkzaam als leeraar aan de Middelb. Landbouwschool te Wageningen. Van 1911 tot 1913 fungeerde hij als zoodanig aan de Rijks H.B.S. te Bergen op Zoom en werd in laatstgenoemd jaar benoemd aan het gymnasium te Tiel, welk ambt hij tot 1917 bekleedde. Tevens werd hij aangewezen als docent aan de R.K. Leergangen te Tilburg, waaraan hij tot 1917 verbonden bleef. Al die jaren zette hij zijn wetenschappelijke historische onderzoekingen onverpoosd voort.

Zoo gaf hij zijn *Handboek der Nederlandsche Geschiedenis* in het licht en zijn leerboeken over Algemeene en Vaderlandsche geschiedenis, deze laatste in samenwerking met den bekenden historicus Pater Kleijntjes S.J. Hij was redacteur van *Het Historisch Tijdschrift,* medeoprichter en redacteur van *Boekzaal,* trad op als examinator voor Geschiedenis M.O. en was lid van de maatschappij van Ned. Letterkunde en andere historische genootschappen. Voorts was hij bestuurslid van het Dr. Nuyensfonds.

Bij de oprichting der R. K. Universiteit viel aanstonds de keuze op dr. Huybers als hoogleeraar in de Geschiedenis, waar zijn bekwaamheden van den beginne af schitterden in vollen glans.

* * *

Redactieleden, medewerkers en lezers van *Boekzaal,* scharen wij ons bij de velen, die treuren om 't ontijdige einde van dit zoo veel belovende leven. Ons periodiek verliest in hem een zijner mederedacteurs, die ons niet alleen schonk de rijke mate van z'n activiteit, doch ook 't prestige van z'n naam en bovenal de bemoediging zijner collegiale vriendschap. Daarom zullen wij zijn nagedachtenis in eere houden.

Het scherm is gevallen over het leven van dezen veelzijdigen en werkzamen geest. Doch ons is gebleven z'n leven als een prachtig voorbeeld, een sterke opwekking bij de zoo verantwoordelijke behartiging van het cultureele apostolaat der voorlichting inzake lectuur. Staande aan z'n groeve, storten we voor hem een gebed en brengen hem een eeresaluut. Moge Prof. Huybers, die in den wisselenden loop der historie steeds den gang der Voorzienigheid speurde, thans van aangezicht tot aangezicht leven met die Wijze Almacht, zonder wier Bestier der menschen doen en pogen doelloos is en van vergankelijk nut......

Dr. H. v. d. Mark.

STORM OVER AZIE.

Van onze bewondering voor de artistieke kracht der Russische filmproductie hebben we hier ter plaatse meermalen doen getuigen. Een idee leeft achter deze rolprenten, die aan de uitbeelding zulk een overtuigingskracht verleent. Zonder deze idee kan men zich de Russische movie niet denken, zonder de bolschewistische idee is ook de nieuwste film, die bij onze oosterburen allerwege triomfen viert „Sturm über Asien'' ondenkbaar. Toch kan met betrekking tot genoemd filmisch kunstwerk niet direct van een bolschewistische idee of tendenz gesproken worden. Deze rolprent toch, die in de woeste onherbergzame Aziatische steppen speelt is meer een symbool, een profetische verheerlijking van de wijze, waarop de blanken (hier de Wit-Russische terroristen) mettertijd uit deze gewesten zullen „verstuiven'' — om in het beeld van de film te blijven. Doch met welk een overweldigende kracht, met welk een beheersching van visueele en rhythmische vermogens wordt dit symbool ons nader gebracht — ons tot een levende werkelijkheid. Men weet niet wat heviger te bewonderen: de gave en zuivergeregelde suggestie of de overweldigende realistiek, die nergens in charge of pathos ontaardt.

Hier geen pleiade van sterren, wier namen en elida-tronies den toeschouwers bijblijven als nihilisten — doch een onder de regie van Pudowkin gevormd uitnemend filmmateriaal van niet-acteurs, van individuen, die nooit voor de lens optraden, doch wier beheersching, wier evenwichtig, sober en eerlijk spel bewondering en... ontzetting wekt. Pudowkin's massa-regie wekte

het spontane élan, hetwelk alle Sowkino rolprenten kenmerkt — van de beginne af wordt men gevangen in den ban der werkelijkheidsillusie. De *massa* spreekt tot ons — neen zien we in razende opvaart naar een ideaal, naar een ideaal van vleesch en materie. Slechts *een* figuur valt ons op, n.l. die van den pelshandelaar Inschikoff. In hem den verbeten, stomp-neuzigen Mongool, dien we van vertrapten opstandeling zien groeien tot den magischen leider van een wreed barbarenvolk — vond Pudowkin de persoon, die zijn opzet zuiver kon realiseeren. Ingehouden is z'n spel in den aanvang, doch in zuiveren climax, alle graden der menschelijke emotie en uitingsmogelijkheid doorloopend, stijgt het tot een temperamentvolle opgewondenheid en overwinningsbezetenheid, wanneer wij hem zwaaiend z'n Japansch kromzwaard in zegeroes, aan 't hoofd van een woeste troep duivelsche ruiters over de stuivende vlakten zien galoppeeren.

Naar een teekening van Dolbin.

Pudowkin, de regisseur.

Het geweld van dit geniaal doch opjagende schouwspel te verwoorden is onmogelijk. Als een wervelwind stuift hij voor je voorbij. Laat ons echter in 't kort 't scenario weergeven met het direct reeds zoo volmaakte begin.

Wijd en onafzienbaar strekken zich de vlakten in Midden-Azië. Een beeld van troosteloosheid en desolatie. Te midden der onvruchtbare steppen een leemen hut, waarbinnen armoede en primitieve eenvoud. Mijlen ver uiteen liggen die verlaten isba's. Wappert aan een lange staak een witte vlag, dan beteekent zulks, dat er een zieke in de hut is. Men leeft er van sluipjacht: een pels is 't eenig middel van bestaan!

De zoon rijdt naar de stad: middelpunt van handel

Naar een teekening van Dolbin.

De loeiende orkaan.

Naar een teekening van Dolbin

De eenzaamheid der steppen.

en bedrijvigheid, om een kostbare zilvervos te verkoopen. Hier leven de handelaars onder protectie der Witte Troepen, die — handig gezien vanuit Sovjet-standpunt — in Engelsch Khaki zijn uitgedost. De jonge mongool wordt bedrogen en moet ijlings de vlucht nemen. Hij sluit zich aan bij de opstandelingen, die in de bergen een guerilla oorlog voeren.

Tijdens de wijding-feesten van den Lama van Tibet, bij welke gelegenheid Pudowkin ons doet kennis maken met de religieuse dansen in exotische vermomming, worden de Witte Troepen door de oproerige troepen overvallen. Zij blijven

Naar een teekening van Dolbin.

De Mongool grijpt naar de zilvervosbont.

echter de toestand meester, doch de pelsjager wordt gevankelijk meegevoerd en zal gefusilleerd worden op een afgelegen plaats.

Deze executie moge ietwat langgerekt zijn uitgebeeld, doch in 't totaalbeeld is 't goed gezien, want nog wil de regisseur, dat 't rhythme van de film zijn rustigen gang blijft behouden — doch al heviger wordt de spanning: men voelt de stilte, die, naar de volks-uiting, den storm voorafgaat. Men heeft in de buitgemaakte plunje van den pelsjager een amulet gevonden, waarvan de inschriften door een zendeling ontcijferd worden. 't Blijkt dat de drager van 't kostbare document niemand minder is, dan een afstammeling van den grooten Dschingis Khan: de schrik van 't Oosten in vroeger tijden!

De halfdoode mongool wordt uit den modder gesleept en geneesheeren en professoren zullen hem weer oplappen. Want deze kans wil de regeering zich niet laten ontglippen: deze mongool

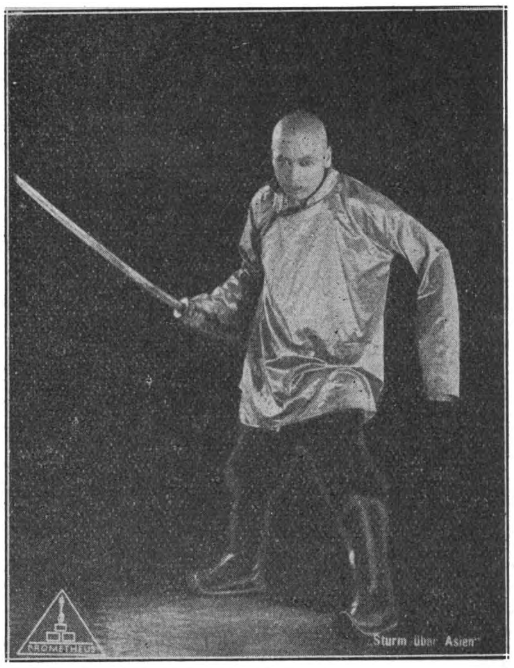

De gekrenkte Mongool barst uit in razernij.

eenmaal tot Vorst van Mongolië geproclameerd onder hun souvereiniteit, zal hun blijvend de macht over dit rijke land in handen spelen. Met zorg wordt hij behandeld — als een redeloos dier laat de Mongool met zich sollen. Nog begrijpt hij niet, doch allengs zien we het besef, wat met hem geschieden, zal in hem dagen.
Ieder beeld is meer geladen van spanning. Hij zal nu voorgesteld worden aan de club van officieren. Stom laat hij zich optuigen. In een der bewindvoerders herkent hij den man, die hem z'n zilvervos ontstal...... en daar ziet hij z'n bezit reeds prijken op de schouder van de commandantsdochter. In een oogwenk doorziet hij hun vunze plannen — woedend grijpt naar het bont. Een Engelschman wil hem te lijf, doch de commandant beveelt „Neen''... De zendeling komt aandragen met het staatsieornaat, waarin de jonge nakomeling van Dschingis Khan aan 't volk zal vertoond worden. Zonder tegenweer laat hij zich ten tweede male aankleeden. Een militair verschijnt in de deuropening, die een nieuw doodvonnis aankondigt. Gelaten hoort hij 't aan. Intusschen komt een Mongool angstig binnensluipen en valt voor z'n knieën neer en smeekt hem om hulp. — Opeens flitst 't begrijpen door z'n brein — hij herkent onder de omstaanders de sergeant, die hem neerschoot. Een ontembare woede ontketent zich in hem. Uitbarstend in razernij, grijpt hij een kromzwaard, staande als een beeld van wreking op een verhoog. Wie in z'n nabijheid komt beukt hij neer — alles vernielt hij in z'n duivelsche woede — stoelen, tafels, trappen zien we breken onder z'n geweldige slagen. Weldra is 't clubhuis een erbarmelijke ruïne, omloeid door een onstuimige orkaan. Bezeten slingert hij zich op een ongetoomde schimmel, en van her en der en overal omzwermen hem reeds drommen van opstandige hunnen.
Hollywood had hier de film eerst haar spannende aanvang laten nemen in een turbulente verwoede romantischestrijd als in de Zeehavik of Het laatste commando — ondanks de kostbare montage stomme schietpartijen, waarvan geen suggestie van strijd van uitgaat— Pudowkin symboliseert ons den strijd door een duizelingwekkende cycloon, die losbreekt over het geknechte land. In een wervelwind zien we de Wit-Russen, die vergeefs optornen tegen den brullenden storm, van het tooneel wegvagen. Boomen, huizen, geweren, menschen, dieren, petten en uniformen, alles zien we in een tuimel wegstuiven en verdwijnen. En onder het loeien van den orkaan hooren we den grond dreunen van de hoeven der aanstormende mongolenhorden, die alles vermorzelen onder hun jagende voeten.
Ten tweede male heeft Dschingis Khan den storm over Azië verwekt... aldus eindigt de film...

* * *

In een kleine cinema zagen we deze rolprent met Russische teksten, welke wij niet konden volgen, doch 't filmbeeld hield onze aandacht onafgebroken gespannen. Elk lichtbeeld was geweldig van opname. Men hoefde alleen maar te kijken. Maar onder dat turen in een wereld van onderdrukking en losgelaten beesten verstomt je rede, wordt je onderscheidingsvermogen bijwijlen afgeknapt. Een film, zoo geladen van aardschheid en materie, dat men in ontzetting wordt meegesleurd, een film van bezetenen, een film van zulk een duivelsche schoonheid, dat men lang nadat men de zaal heeft verlaten en stom-geslagen van ontsteltenis z'n dagelijksch besognes heeft hervat, die razernij, die physiek-obsedeerende storm nog lang in je blijft nadreunen...
Zonder stelling te nemen tegenover het vraagstuk of 't wel raadzaam is om zulk een wereld van vertrapte en ontketende barbaren ten schouw te stellen aan jan en alleman, is 't wellicht goed er aan te herinneren, dat ook hier weer de Russen

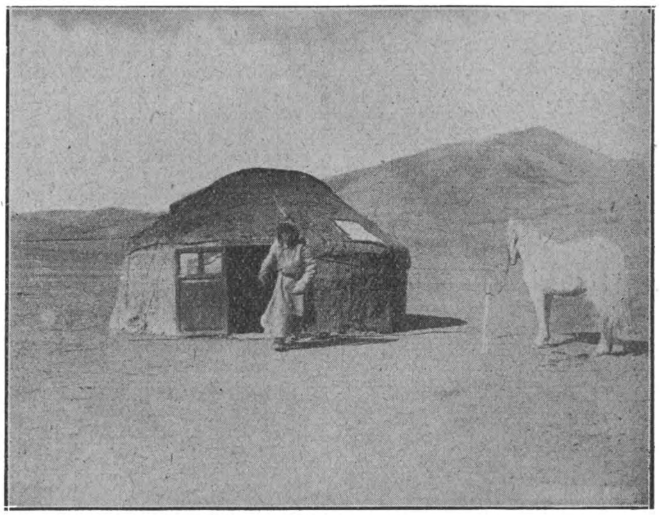

In de troostelooze woestenij van Midden-Azië.

hun artistieke vermogens spendeerden, om een zoo volmaakte uitbeelding te verkrijgen van hun ideologie, die wij niet aanvaarden mogen, doch slechts dan overheerschen en uitbannen zullen, indien wij onze katholieke ideeënwereld daar tegenover stellen, echter dan in beeld gebracht op even schoone en suggestieve wijze.
Aldus gezien is voor hen die te onderscheiden weten deze film in hooge mate leerzaam, nuttig en... naar wij hopen prikkelend tot de daad.

Dr. H. v. d. M.

VAN DEN MEDISCHEN TOT DEN GROOTEN OORLOG.

I.

De oogst van den geschiedschrijver is heden ten dage zóó rijk, dat het een probleem wordt hoe hem te zullen opbinden. Tot de belangrijke werken behoort *La Grèce et l'Orient des Guerres médiques à la conquête romaine* [1]. Om ons dit indrukwekkend geheel vóór te stellen kon schr. niet beter doen dan den Acropolis te bestijgen. Hij vertrekt vanuit Griekenland met zijn helden en voert ons naar Perzië, Indië en Egypte. Daarna keeren we in Griekenland terug. Zéér goed gezien! De drie eeuwen, die in deze bladzijden verloopen, maken de glorie uit van het Grieksche genie. En omdat 't boek stilzwijgend den voorrang laat aan de grieksch- latijnsche beschaving, moest men zeker een standpunt kiezen en slechts vandaar uit kleinere ontdekkingstochten ondernemen naar de andere volkeren. Maar overal dan ook waar men voorbijkomt, wordt op alle uitingen van het leven opmerkzaam gemaakt: vanaf de wijsbegeerte en de schoone kunsten tot de economische vraagstukken, vanaf den godsdienst tot de politiek. Het boek begint met den aanvang van het geschil tusschen Perzie en Griekenland. Over welke krachten beschikt Perzië, hoe groot is haar uitgestrektheid, welke zeden heerschen er, wie zijn haar naburen? In welken toestand verkeert Griekenland? Onder het maken van dit vergelijk, breekt de oorlog uit. Deze medische oorlogen hebben hun geschiedschrijver gehad, tegelijk heldendichter en romanschrijver. En zonder de moreele draagwijdte van zulke conflicten te miskennen, zegt Roussel, moet men toch den materieelen omvang, dien Herodotus daaraan toeschrijft, niet te groot nemen. Maar in hoeverre... niemand weet dat. Griekenland groeit aan en Athene rijst in aanzien. Ziehier het Atheensche keizerrijk dat in de Ve eeuw den luister van het hellenisme samenvat.
Vanaf het hoogtepunt komen we tot de Grieksche anarchie. Wij zien ze herleven met haar politieke en maatschappelijke wanorde, en de moreele inzinking van het kunstgenie. Maar terwijl Macedonië de voornaamste elementen van haar overheersching aan Athene ontleent, bereidt zij het een geducht ontwaken. Dit geschiedt door Philippus — en in het IVe boek — door *Alexander*. Het heldendicht van den grooten aanvoerder lijkt ons hier uitstekend geschetst: vermetel en berekenend, onstuimig en organiseerend. Welk een heerschzuchtig plan en verbazende verwezenlijking voor dezen jongen man. Plotseling breekt alles; de puinen laten echter in de IIIe eeuw — van den Indus tot Egypte — een menigte vervallende beschavingen voortbestaan.
Vele kaarten geven een zeer goed inzicht in dit methodische zeer gedocumenteerde boek. — We moeten bekennen, dat we niet denzelfden indruk kregen van *La Paix romaine* door Cavaignac [2]. Het biedt korte overzichten en verleidelijke samenstellingen; deze getuigen van veel zekerheid en overigens van een kennis, die minder geleerd kan schijnen, maar misschien veel uitgebreider is. Rome was ten tijde der maatschappelijke oorlogen nog het oude Rome. In den tijd, dat Constantijn Byzantium in haar plaatst stelt, is het een groote naam, die een aanstaande verdeeling en ondergang verbergt. Tusschen deze twee datums heerscht er een glorierijke vrede, die versterkt wordt door het keizerrijk. Maar de schrijver geeft van het tijdvak der keizers slechts een schitterende beschrijving; in zijn eigenlijke geschiedenis behandelt hij de laatste eeuw der republiek, d.w.z. den strijd die den vrede voorbereidt en de tijdperken harer vestiging.
De geschiedenis van Rome wordt dus door hem ingelascht in de wereldhistorie. Hij gaat in 't verre Oosten de eerste betrekkingen zoeken met het Romeinsche Westen; daarna legt hij uit hoe de vrede beklonken is. Er worden oorlogen gevoerd tegen de Kimbren, Teutonen en Parthen. Er zijn inwendige beroeringen: Marius en Sylla, Cesar en Pompeius, Antonius en Octavius. Inderdaad, er zijn onder deze buitensporigheden gebeurtenissen die ons betreffen, zooals het vooruitschuiven der romeinsche grens tot aan den Rijn. Trouwens Cavaignac wil de Romeinsche organisatie in elke provincie beschouwen. Hij steekt ook de Romeinsche zee over, van Syrie naar Bretagne, en trekt verder langs Donau en Rijn. Overal wordt hij aangetrokken door de economische ontwikkeling, zeden, en eigen denkwijze der bewoners. Met behulp der oudheidkunde en steunend op de beste documenten, bereidt hij ons een bewegelijke, kleurrijke reconstitutie. Ontegenzeggelijk is deze beschrijving van Rome in de Ie eeuw het schoonste en meest bestudeerde stuk. De beschrijving van het eerste Keizerrijk waarmee hij eindigt, wordt noodzakelijk aangevuld door de geschiedenis van *L'empire romain et l'Eglise* door Jacques Zeiller. [3] Evenals het voorgaande werk bestaat ook dit uit een reeks suggestieve, in groote trekken geschilderde tafereelen. Schrijver heeft er klaarblijkelijk vooral voor willen zorgen, om meer de gedachte der personen te doen uitkomen dan de bijzonderheden van hun daden. Een bovennatuurlijke algemeene godsdienst, die ontsproot uit een geheel nationalistische omgeving, staat tegenover den staatsgodsdienst van het Romeinsche volk. Gene wint veld terwijl de andere zich te weer stelt en uit beginsel vervolgt. De eerste plaatst zich in de overschrokken onverzoenlijkheid van haar geloof. Zij zegeviert en wint de vrijheid, ja zelfs de gunst van den vorst. Zij stelt zich in de plaats van de wankelende godsdienst en organiseert de wereld. Ziedaar de inspanning van ruim vier eeuwen.
Zeiller is katholiek. Gevormd volgens de critische methoden, die een onverzoenlijken strijd aangaan tegen de verdichtsels en duistere fabels over de oude Kerkgeschiedenis, toont hij een strengheid die we hem niet zullen verwijten, als hij ons kan verzekeren, dat hij de *bovennatuurlijke* verbreiding der Kerk steeds duidelijk voor den geest heeft. Over het geheel lijkt ons de toon goed getroffen. Zoo laat b.v. een voortreffelijk hoofdstuk duidelijk zien dat de stichter der Kerk is: Jesus, — en niet een H. Paulus, die Griek zou

zijn van inspiratie en zijn theologie zou hebben opgebouwd volgens voorbeeld der Grieksche mysterieën. In de beschrijving van de verbreiding des Christendoms komen hoogst voortreffelijke bladzijden voor over Gallië en de provinciën van den Donau. Wij volgen geleidelijk aan den groei der Kerk en komen zoo ongeveer overal: we zien de physionomie van het Christendom der verschillende provinciën, de dwalingen en schisma's, de verdedigers der orthodoxie, en bovenal het middelpunt der katholieke eenheid, Petrus stoel, wiens gezag zijns gelijke niet heeft en door allen erkend wordt. Hij is de band der katholieke eensgezindheid, waarvan de H. Leo, paus, al de grootheid in zich zal vereenigen. Want zijn pausschap is de dageraad van het Christendom. Het ipausdom van dien tijd, zegt Amann is de opperste enstantie, waar alle twistgeding van personen Zn leer in definitieve beslissing geeindigd wordt. Zeiller en Cavaignac zijn bekwame pleiters. Zie-ier nog twee gezellen van Zeiller. Eerst de schets van Leclerq over *La vie chrétienne primitive* [4]. Dit eindigt met het tijdvak van Constantijn en wil „de beknopte geschiedenis van den algemeenen levensomkeer", zijn „die werd veroorzaakt door het Christendom." Men vindt daar werkelijk levendige, ongelooflijk heldere bladzijden over het maatschappelijk dóórdringen van den christelijken geest, over het gemeenschappelijk leven, en over de Katacomben, van welker kunst dertig platen ons getuigen. De schrijver verdient openlijk 'n afkeuring, dat hij zijn werk aan zulk een uitgever in handen gaf. Vervolgens *l'Eglise des premiers siècles* [5]) van Amann. Dit is bedoeld als een samenvatting der beide tijdvakken: de Kerk en het heidensche keizerrijk, de Kerk en het christelijk Keizerrijk. Het geeft noodzakelijk op vluchtige wijze, maar toch bewonderenswaardig duidelijk en evenwichtig, alle opvattingen, gebeurtenissen en conflicten, welke de Kerk teweeg bracht vanaf de prediking van het Evangelie tot de VIIe eeuw. Leclerq spreekt als geschiedschrijver der moraal, en tevens als archeoloog; Amann is geschiedschrijver der leer, maar is tevens theoloog.

Dom. J. de Vathaire, O.S.B.

---

[1]) **J. Roussel,**
LA GRÈCE ET L'ORIENT DES GUERRES MEDIQUES A LA CONQUÊTE ROMAINE. *Alcan, Paris* 6, 1928. (25×14) 555 blz. ing. Ffr. 50.—.

[2]) **E. Cavaignac,**
LA PAIX ROMAINE. *E. de Boccard, Paris* 6, 1928. (23×14) 275 blz. ing. Ffr. 12.—.

[3]) **Jacqes Zeiller,**
L'EMPIRE ROMAIN ET L'ÉGLISE. *E. de Boccard, Paris,* 1928. (22.5×14.5) 360 blz. ing. Ffr. 30.—.

[4]) **H. Leclercq,**
LA VIE CHRÉTIENNE PRIMITIVE. Geïllustreerd. *F. Rieder & Cie, Paris,* 1928. (20×15) 75 blz. ing. Ffr. 16.50.

[5]) **E. Amann,**
L'ÉGLISE DES PREMIERS SIÈCLES. *Bloud & Gay, Paris,* 1928. (19×12) 192 blz. ing. Ffr. 10.—.

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

H. Marsman.

Het Jan.-No. is een goede aflevering, met reproducties naar mooie teekeningen van Charles Eyck, gedichten van Gerard Wijdeveld, Max Jacob en proza van Jan Engelman, Albert Kuyle en Albert Helman (die een zeer merkwaardig verhaal publiceert *Ichthus,* over een kluizenaar. Jan Engelman neemt Marsman's *De Lamp van Diogenes* onder de loupe in een opstel „Op het eiland", waaraan we het volgende scherpzinnige citaat ontleenen:

„In *De Lamp van Diogenes* staat: ‚Gerard Bruning heeft, bijna steeds, uit liefde voor het witste leven, de superbia in zich trachten te breken, en gebroken.'

Ja, maar waarom moest het J. C. Bloem zijn, die er in *De Vrije Bladen* aan herinnerde, dat er een planverschil bestaat tusschen het witste leven bij „een socialistische dichteres" en bij Hadewych. „Kunst is een liefde" — goed! Bij Marsman en bij Thomas à Kempis, bij beide is de liefde „sterk en geduldig". Maar de laatste voegt er aan toe: „Zij zoekt in niets haar zelve: want waar iemand zichzelven zoekt, daar valt de Liefde weg." Of als men het liever uit den mond van Novalis hoort:

Nie endet das süsze Mahl,
Nie sättigt die Liebe sich.
Nicht innig, nicht eigen genug,
Kann sie haben den Geliebten.

De intensiteit, de waarde van een liefde hangt ten nauwste samen met haar object.

Het is geenszins een angstig omzien, het is geenszins een vrees voor de mondiale uniform, wanneer men zich ergert aan den Europeeschen kunstenaar, die zulke fundamenteele waarheden blijkt vergeten. Wie zegt, dat hij ze vergat en hier blijft, is een leugenaar of een zwakkeling. Zijn plaats is te Hollywood. Niemand immers woont voor zijn plezier op een puinhoop. Niemand is zoo slecht acteur als de schrijver, die zich in het pak van Buster Keaton steekt en het Ile de France niet durft verwenschen. Aan den anderen kant kan men kwalijk standplaats innemen tusschen de arena en de kathedraal, wanneer men van de kathedraal den inhoud niet kent.

Eerlijkheidshalve.

Maar hoezeer geef ik toe, dat het dom is in dit land, tusschen deze menschen (de preekende stokpaardruiters der zoogenaamde levenscritiek), deze dingen te zeggen!"

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider.
Minzaam aanbev

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Die Deutsche Familie
Monatschrift mit Bildern.
Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten. wetenswaardig allerlei, en *Blätter für Kleid und Heimkultur.*
Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.
Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG
Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

N. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 47² - Tel. 597
— APELDOORN —

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Toller in het Duitsch... vertaald.

De bekende Duitsche tooneelschrijver Ernst Toller schrijft aan het *Berl. Tageblatt*:
Ik heb in November in de New Yorksche „Nation" een opstel gepubliceerd over het Duitsche drama na den oorlog. Deze bijdrage werd door het correspondentie-bureau „The Anglo American Press", dat twee jaar geleden den beruchten brief van Stalin vervalscht heeft, gestolen en onder andere naam aan de bladen aangeboden. Voor Duitschland werd het opnieuw in het Duitsch vertaald door iemand die onze taal niet machtig is en wel zoo slecht, als ik zelfs als jongen van acht jaar nooit heb geschreven.
Toller waarschuwt tegen het opnemen van deze „vertaling" en deelt mede dat hij het Amerikaansche correspondentiebureau in rechten zal vervolgen.

Wilhelm von Bode

De bekende kunsthistoricus en organisator der Berlijnsche musea, Wilhelm von Bode, is op 84-jarigen leeftijd overleden.
Wilhelm von Bode was lijdende geweest aan griep. Eenige dagen geleden zat hij nog in zijn stoel en niemand had verwacht, dat de dood hem reeds zoo snel zou overvallen.
Dr. Wilhelm von Bode was directeur van 't Kaiser Friedrichs Museum, oud-directeur-generaal van de Koninklijke musea en lid van het Bestuur der academie voor kunsten en wetenschappen. Hij werd op 10 December 1845 te Calvoerde in Brunswijk geboren. Als kunsthistoricus verwierf hij groote vermaardheid. Hij legde o.a. een groote verzameling Italiaansche plastieken, bronzen, en Arabische kunstvoorwerpen aan.

Sport, glasraam en heiligen.

Het gebeurt in Amerika.
De aartsbisschop van New-York heeft toegestaan dat in zijn St. Jan-kathedraal een gebrandschilderd raam geplaatst zal worden met sportvoorstellingen, als 'n roei-wedstrijd, tafereelen uit het voetbalspel, rugby, tennis, 'n zeilwedstrijd, cricket, harddraverijen enz. enz. Gevers zijn sportbeoefenaars die giften hebben bijgedragen tot den bouw der kathedraal. Het klinkt bevreemdend, doch men verwijst ons naar de middeleeuwen, toen in de kathedralen ook herdenkingsramen werden aangebracht van de gilden. Zoo is er in de Notre Dame te Parijs een venster waarin metselaars aan het werk zijn afgebeeld. In de kathedraal van Chartres ontdekt men een raam van het gilde der bontwerkers. Nu is er nog wel onderscheid tusschen het beoefenen van een ambacht en van sport. Doch er schijnen ook heiligen geweest te zijn, die de athletische sport beoefenden: zoo was St. Franciscus Xaverius de beste looper van zijn tijd aan de Parijsche hoogeschool; St. Ignatius een uitmuntend schermer. H. Lodewijk kampioen van de ridderschap. Dus...

Tijdschriftenschouw.

Alte und Neue Welt, 2. Märzheft, Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. per half jaar f 3.60.
De boeiende roman van Hardy Langen vindt in dit nummer een alleszins bevredigend slot. Matthäus Schiestl wordt gehuldigd bij zijn 60en verjaardag, in een zeer waardeerend opstel, verlucht met een 12-tal mooie illustraties. De oplossing der Romeinsche kwestie zorgt voor het actueele, en een botanische schets over het wezen en de schoonheid der Cactus-bloemen, voor de aantrekkelijke wetenschappelijke vulgarisatie. Voorts nog letterkundig kleingoed in verzen en verhalen. Alte und neue Welt blijft steeds een vreugde bij haar verschijnen.

Boekzaal der geheele wereld, No. 6 (15 Maart). Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. per jaar *f* 4.—.
Dit nummer bevat 75 recensies, verdeeld over de gewone rubrieken, waarvan die der romans en ontspanningslectuur het leeuwenaandeel heeft.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders, No. 6 (20 Maart). Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. per jaar *f* 5.45.
In de „Historische Filmpjes" wordt een parallel getrokken tusschen de zaal met het roode lampje, de bioscoop die de groote massa betoovert, en die andere zaal met een rood lampje (de kerk), waar de groote massa schuw voor is. Gerh. Krekelberg schrijft een mooi gewetensonderzoek voor de onderwijzeres in het slotartikel van gezin en school. Hij vraagt een moederlijke toewijding der onderwijzeres voor haar school-„kinderen". A. van Lierop constateert, dat de eeuw van het kind bezig is de kinderen te doen verdwijnen; en in haar liefde voor het kind, dit laatste juist onthoudt wat het noodig heeft: kracht en gehardheid tegen de moeielijkheden des levens. Verder een degelijke en lovende bespreking van Moller's „Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde" door Dr. Gerl. Royen O.F.M.

La vie catholique en France et à l'Etranger. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.
Voor wie op de hoogte blijven wil van het artistieke en letterkundige leven in katholiek Frankrijk, wie de vraagstukken van godsdienstig leven en sociale strevingen in Frankrijk wil volgen, blijft dit weekblad een buitengewoon rijke bron.

zenuwachtig
overspannen
slapeloos
Gebruik hiertegen
Mijnhardt's
zenuwtabletten
Glazen Buisjes 75ct. Bij Apoth. en Drogisten.

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Het Amusante Weekblad

brengt elke week leuke moppen, geestige humoristische teekeningen, interessante foto's goedverzorgde verhalen van de meest bekende en meest-gewilde schrijvers, het vervolg van een boeiende roman, populaire causerieën over merkwaardige menschen, dingen en toestanden, verschillende onderhoudende rubrieken, enz. De abonnementsprijs bedraagt f 2.85 per halfjaar franco per post.

Bestel nog heden een abonnement.

Het Nederlandsche Boekhuis
Tilburg

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

HELDER WASCHGOED.

Jac. J. van Leuven

Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting

„DE NIJVERHEID"

Amsterdamschevaart 26-28-28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.

Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

Pereboom's Knippatronen
worden naar uw lichaamsvorm gemaakt van sterk papier en uit elk modeblad; vraagt maattabel en prijsopgave.
Opleiding voor Coupeuse.
Rozengracht 236, AMSTERDAM.

Abonneert U op de Keurboekerij.
20% reductie.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

FOX
FILMS
DE BESTE

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U L O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT
Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f2.90, geb. f3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.

LIMBURG AAN CHRISTUS:
Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: „Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.
Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen
BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L.J.M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 8 **15 APRIL 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch, Latijn
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Fransch. Engelsch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch
Land- en Volkenkunde . . . . Nederlandsch, Duitsch
Voor de Jeugd . . . . .Nederlandsch, Duitsch, Engelsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

Niet wat wij zeggen, maar wat anderen zeggen

over het

TIJDSCHRIFT VOOR R. K. OUDERS EN OPVOEDERS

Uit de Pers:

,,Wat een schat van Roomsche opvoedkunde ligt er in deze bladzijden. Wat zou 't toch 'n zegen zijn, als dit tijdschrift in *ieder* Roomsch gezin eens doordrong en als vader en moeder samen 't geregeld lazen!''

,,Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift.''

,,Zoo komt iedere veertien dagen, dit eenvoudige tijdschrift, met z'n vollen inhoud van paedagogische besprekingen, inlichtingen geven aan ouders en opvoeders. Door zijn echt practische artikelen van priesters, geneesheeren, onderwijzers, zal er nauw contact tot stand komen, tusschen school en huisgezin.''

Het tijdschrift werd gezegend en openlijk aanbevolen namens Z.H. den Paus, Kardinalen en Bisschoppen.

Het tijdschrift is uitsluitend bestemd voor volwassenen, telt religieuse paedagogische, medische, juridische en bibliografische rubrieken en kost per jaar f 5,45, plus 50 ct. porto.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen,
Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND DE HOOP
NAARDEN BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch.

DE BESTE KWALITEIT
tegen den laagsten prijs

U vindt bij ons de grootste sorteering Manufacturen, Tricotages, Lingerieën, Dames-mode-artikelen en Hoeden, Parfumerieën, Heeren mode-artikelen, Parapluies Regenjassen, Dames- en Kinderconfectie, Zijden Stoffen, Katoenen en Wollen Damesstoffen, Linoleum, Matten, Gordijnen, Tafelkleeden, Tapijten, Dekens en Bedspreien, Bedden, Complete Meubileering.

VROOM & DREESMAN

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Een goed getuigenis

,,De Maasbode'' heeft geschreven:
De uitgever van ,,Het Amusante Weekblad'' stelt zich voor met deze uitgave het bewijs te leveren dat het zeer zeker mogelijk is, goede ontspanningslectuur te geven, die niet vervelend is, maar werkelijk bseiend en het niet noodig is met foto's of humoristische teekeningen de grenzen van het passende te overschrijden.
Wij kunnen niet anders zeggen, of deze opzet is uitstekend tot uiting gebracht.
Het blad maakt een frisschen, alleraardigsten indruk, ziet er, ondanks zijn goedkoopen prijs, zeer verzorgd uit en biedt met zijn verschillende foto's, humoristische teekeningen, groote verscheidenheid van lectuur, aan elk wat wils.
Wanneer de uitgave zóó verzorgd blijft, hetgeen wij van dezen uitgever ongetwijfeld mogen verwachten; kunnen wij dit inderdaad amusante weekblad als goede ontspanningslectuur aanbevelen.

Het abonnementsprijs van Het Amusante Weekblad bedraagt f 2.85 franco per post per halfjaar.

Het Nederlandsche Boekhuis
TILBURG.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

De boeken-belasting.

De *N. T. Crt.* schrijft onder 't hoofd:

De boeken-belasting
Redelijkheid gevraagd:

„Een van de belachelijkste maar ook zeer drukkende lasten, welke op het Nederlandsche volk zijn gelegd, bestaat in het altijd door en opnieuw varieeren der schoolboeken. Aardige bron van inkomsten voor de samenstellers, maar voor de volkseconomie een verspilling.
Voor de ouders bovendien heel dikwijls een zware druk. En voor de groote gezinnen allerdwaast: de voortdurende verandering van uitgaven en edities maakt zelfs dat voor meerdere opeenvolgende kinderen, welke dezelfde scholen volgen, telkens nieuwe boeken noodig zijn.
Een Homerus is geen Homerus meer en een Grieksche dictionnaire verandert ook met de maan. Wie brengt aan ons land iets van wat men thans in Italië gaat invoeren: uniforme, duidelijke en gemakkelijk te begrijpen schoolboeken?
Wie vooral — want er liggen voetangels op dit veld — brengt redelijkheid in het brein van hen, die via de school de gezinnen ringelooren?"

Daar zit veel waar's in. Maar van den anderen kant men hoede zich voor overdrijving. Ons inziens loopt bij van bovenaf vastgestelde schoolboeken, de wetenschap veel kans in de verdrukking te komen. Gelukkige vondsten, goede gedachten, makkelijker methoden waarvan alleen de praktijk blijk zou kunnen geven — zou er van dit alles niet héél veel verloren gaan, wanneer aan Vadertje Staat de beslissing werd gelaten? Doch inderdaad, meer redelijkheid is gewenscht.

Een nieuwe prozaschrijver?!

„Kunst en literatuur is geen regeeringszaak", beweerde eenmaal een Hollandsche minister. En hij had misschien geen ongelijk. Want stelt u eens voor, dat het kamerlid, dat onderstaande schriftelijke vraag opstelde, gericht tot den minister van Waterstaat, betreffende de veiligheid van de veredeling der Hollandsche letteren zitting had en prijzen moest uitdeelen? De onbekende prozaschrijver, het bekende kamerlid Bulten, heeft het klaar gespeeld een volzin saam te stellen, die meer dan 170 woorden bevat!
Ziehier de Vraag in extenso:
Vraag 2: „Zoo ja, en indien de juistheid van het gevraagde onder 1 bevestigd moet worden, wilde minister dan bevorderen, dat ook voor door de Nederlandsche spoorwegen zelf te werk gestelde arbeiders betere waarborg voor de veiligheid gegeven wordt, opdat bij een geval, als voorkwam op 6 Juli 1926, op een gevaarlijk punt der lijn aan het station Piet-Gijzenbrug en waarbij op dien datum, 's-namiddags omstreeks 2 uur, een vast spoorwegarbeider met een los werkman, op dien dag voor het eerst, en met drie losse werklieden, nog slechts enkele werken in dienst, werkzaam waren en die verantwoordelijke vaste spoorwegarbeider door een losse machine, waarvan de komst van station tot station telegrafisch doorgegeven werd... maar niet aan de arbeiders bekend was, werd aangereden, met onmiddellijk doodelijken afloop, terwijl deze man bezig was te constateeren of het werk aan een rail goed was uitgevoerd en bij welk geval de vier losse arbeiders ternauwernood aan den dood konden ontsnappen, niet het vermoeden behoeft te rijzen, dat een tekort aan maatregelen voor de veiligheid de oorzaak is?"
Wie weet daarop een antwoord te geven? Ons kwam ter oore, dat er een commissie van taalkundigen benoemd is om den minister te assisteeren en voor te lichten bij de ontcijfering van dit proza!

Wat lezen de Russen?

Om vast te stellen welke boeken de Russische lezer het liefst leest, werd in Rusland een onderzoek ingesteld bij de verkoopers van tweedehandsboeken, die de voornaamste leveranciers zijn van literatuur voor de arbeiders, de kleine ambtenaren e.a., die geen nieuwe boeken kunnen koopen. Het bleek daarbij, dat het meest gevraagd worden z.g. „occulte" boeken, waarvan het grootste gedeelte zelfs een welwillende critiek niet zou kunnen doorstaan. De tweede plaats nemen theologische boeken in; werken der kerkvaderen e.d. worden grif gekocht. Bijzonder veel vraag bestaat er naar den Bijbel, die tegenwoordig in Rusland niet meer wordt uitgegeven, zoodat het land nog steeds op oude voorraden teert. Voor een bijbel met de platen van Dore wordt 75 roebel betaald — een zeer hoogbedrag — voor een uitgave van de Synode en van het klooster Kiejow-Petsjerskaja Lawra, 20 tot 25 roebel. De vraag naar andere boeken is gering.
In bolsjewistische kringen wordt thans overwogen, den handel in tweede hands boeken te nationaliseeren en aan den Gosizdat (Rijks-uitgeverij) op te dragen, in de hoop dat er dan meer boeken van de bolsjewistische schrijvers verkocht zullen worden.

Bij Van Kampen, Amsterdam, verschijnt weldra het achtste nummer der reeks *Eigen Schoon* onder leiding van Dr. M. Cordemans. Het zal handelen over den eersten met naam en werk bekenden Dietschen dichter, Hendrik Van Veldeke, wien onlangs bij de 800e verjaring van zijn geboorte, te Hasselt een standbeeld werd opgericht.
Bedoeld werd: een beeld van Veldeke te ontwerpen in verband met den ontwikkelingsgang onzer letterkunde, zooals hij organisch, bij de wisselwerking van oud en nieuw, in de wedergeboorte onzer letteren in de XIIe eeuw, is opgegroeid. Schrijver ziet Veldeke, niet als een ridderdichter maar als een speelman, die zich door zijn kunst tot ministreel-dichter aan het Hof van Loon heeft opgewerkt. Zijn verschillend werk wordt uitvoerig besproken en in zijn eigenaardige verdienste en beteekenis geschetst. Tegenover de belangrijkste problemen, welke de studie van dezen dichter heeft doen rijzen, wordt hier stelling genomen in 't bijzonder tegenover de jongste theorieën over zijn afhankelijkheid van Duitsche voorloopers om hem in zijn volle beteekenis voor de ontwikkeling van het hof-epos in Duitschland te huldigen en in verband met onze eigene Dietsche kunst te verklaren.
Zooals de *Hadewych* van denzelfden schrijver, werd ook deze verhandeling synthetisch aangelegd ze wil een breede cultuurschets zijn van de wording onzer Middeleeuwsche letterkunde.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Luister even

Wij zijn speciaal ingericht en beschikken over vakkundig personeel hetwelk onder voortdurend persoonlijk toezicht van den eigen naar werkt. Zoodoende kunnen wij U alle waarborgen geven voor een inderdaad goede behandeling aan uw wasch. Altijd op tijd. Geen vermissingen. Zendt ons een kaartje en wij komen.

Stoomwasscherij
„HELDER"
Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten.

W. Pelser-Schoenen
Telef. 759 — Bisschop Hamerstraat 1
Kousen in bijpassende kleuren.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. STEENKOLEN-GROOTHANDEL
— VENLO —
LEVERING VAN
Steenkolen - Anthracietkolen - Mijncokes

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.

Industrieële Handelsonderneming
„BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

VENCO
de nieuwste
Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Te. 32500, Den Haag

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg
Abonn. prijs per half jaar f 2.85 franco per post.

DORA VAN GINKEL
Gedipl Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 - Telefoon 8872
ROTTERDAM.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

W. Banning, **5369.**
REALISTIESE RELIGIE. *Van Loghum Slaterus, Arnhem,* 1928. (20.5×14) 67 blz. ing. f 0.85.

En toch...... toch blijft er na lezing dezer brochure iets in ons achter, dat aandoet als een vage, hoopvolle stemming, als iets dat zweeft tusschen blijdschap en vrees. Zooals men heel uit de verte aan den gezichtseinder iets kan zien opkomen, waarvan men nog niet weet of het dat zal worden, wat men hoopt en verwacht. Banning bedoelt met religie heel iets anders dan wij; hij zegt zelfs niet, of men zich zijn God theïstisch dan wel pantheïstisch moet denken. Maar zijn socialisme gelooft tenminste aan een algemeene zedelijke norm, al vergeet hij blijkbaar dat heel de zedelijke orde met gerechtigheid alléén niet is uitgeput. Maar hij gelooft tenminste aan de gerechtigheid en hiermee aan een boventijdelijke norm. Als hij nu zijn verontschuldiging voor het socialisme dat: „ook deze vorm niet aan de tragiek van alle aardse verwerkelikingen ontkomen zal", óók wilde gelden laten voor het Christendom, dan zou hij misschien voor de gerechtigheidsnorm, die speciaal door de katholieke Kerk altijd werd hoog gehouden, een beetje meer waardeering hebben en tot het inzicht komen, dat de „nieuwe kultuur", mutatis mutandis, eigenlijk de oude is van de middeleeuwen.

G. Vrijmoed, O.F.M.

J. C. Helders, **5370.**
DE ZALIGSPREKINGEN. *J. Ploegsma, Zeist,* 1928. (21×14) 55 blz.

De Zaligsprekingen bevatten in hun scherpen, sententieuzen vorm heel de volmaaktheid-leer van Christus, voorgesteld in bereikbare, ofschoon voor de natuur lastige mogelijkheden. Deze levensleer van het Evangelie, geroepen om den ideaal-mensch in al zijn gaafheid en rijpheid te verwezenlijken, heeft ook in onzen modernen tijd van haar mooie en teere aantrekkelijkheid nog niets verloren. Wie „mensch" wil worden, moet bij Christus in de leer. De beschouwingen van Ds. Helders, meer speculatief dan practisch, die getuigen van een frisschen geest, een gezonde levenshouding en een warme Christus-liefde, zullen de protestantsche lezers dan ook veel goed kunnen doen en hen dichter brengen bij Hem, die zich noemde: de weg, de waarheid en het leven.

H. Rongen.

Dr. F. W. A. Korff, **5371.**
ADVENT. *J. Ploegsma, Zeist,* 1928. (21×14) 65 blz. ing. f 1.75.

In acht hoofdstukken bemediteert dit boekje het tweede en derde hoofdstuk van het boek Genesis, waarin ons het verhaal van den zondeval en de belofte van den komenden Verlosser gedaan wordt.

Daarom heet het Advent, omdat de advent immers de tijd is, waarin we onze zonden ons dieper bewust worden, om aldus veiliger herboren te worden in Christus. Het is een mooi, een prachtig boekje.

De beschouwingen, die om den eenvoudigen schrifttekst worden heengeweven, zijn even warm als inhoudsvol. Het kon door een katholiek geschreven zijn, als die tenminste het talent had van den heer Korff.

G. Vrijmoed O.F.M.

Maria Francisca van Leer, **5372.**
HARTE. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1928. (20×16) 79 blz. ing. Bfr. 9.—.

Het bekeeringsverhaal van een Joodsche bankbediende, die zich nu voorbereidt op het H. Priesterschap en hoopt het Licht, dat voor hem in de duisternis heeft geschenen, ook aan anderen te toonen. De fragmenten in zijn dagboek zijn simpel van toon; ook is de strijd van de moeder om de liefde en de ziel van haar kind aangrijpend uitgebeeld. In dit boekje glanst een licht, dat voor onbewuste zoekers de openbaring eener hoogere werkelijkheid worden kan. Schrijfster zelve is een zeer sympathieke figuur, vooral om den eigenaardigen ontwikkelingsgang harer bekeering. De door haar gestichte vereeniging voor de bekeering van Israël werd het vorig jaar door Rome veroordeeld.

H. Rongen.

Dr. H. L. Oort, **5373.**
DE TIEN GEBODEN. *H. J. de Boer, Baarn,* 1929. (20×13.5) 118 blz. geb. f 2.25.

Na een korte inleiding over 't ontstaan der H. Wetgeving en de plaats waar ze tehuis hooren in den Bijbel, wordt een verklaring van ieder der tien geboden gegeven met een toepassing op 't tegenwoordige leven. 't Zijn korte, kleine preekjes over de geboden in algemeen-christelijke opvatting. Over beeldenvereering in de Roomsch Katholieke Kerk wordt even gesproken, maar, hoe wij dat verstaan, wordt niet verklaard. Een strijdschrift echter is het boekje in geen geval; 't is een protestantsch ascetisch werkje, een geestelijke lezing voor de geloovige protestanten.

Pr.

FRANSCH.

Augustin Aubry, **5374.**
AUX SEMINARISTES. *P. Téqui, Paris,* 1929. (19×12) 274 blz. ing. Ffr. 10.—.

Een boek met practische raadgevingen voor den student van 't groot Seminarie uit de hoog-gestemde werken van P. Aubry, die jaren lang leider was van priesterstudenten. Deze heilige raadsman stond hoog aangeschreven om zijn kennis van 't priesterhart, van de ascese en theologie, die de voornaamste priesterwetenschappen zijn. Van de komst op 't Seminarie tot de Priesterwijding begeleidt hij den Seminarist met zijn diep-aangrijpende raadgevingen en voorschriften. Hij houdt hem overal de hooge priesterroeping voor oogen, niet om te schitteren in de wereld, maar om zielen te redden voor Christus. Telkens dringt hij aan op de studie der theologie: literaire studies vormen den mensch: philosophische vormen den denker: maar theologische vormen den priester, maken hem tot man van diepe overtuiging, zoodat hij zijn overtuiging in anderen kan over-

storten. Diep gevoelige hoofdstukken werkt hij uit over de H. Eucharistie in 't Priesterleven: wie ze bemediteerd heeft in al hun aangrijpende warmte, zal moeten preeken over de H. Communie en de H. Mis. Mannen van innige piëteit en diepe studie der moderne problemen moeten onze tegenwoordige priesters zijn: met dit boek als paedagogische leidraad worden ze 't zeker. Op onze Seminaries zal dit boek een welkome gave zijn.

v. L.

Ch. Chouzier, **5375.**
MA VIE DE FILS ADOPTIF DE DIEU. *P. Téqui, Paris,* 1929. (16×10) Deel I: 348 blz. deel II: 273 blz. deel III: 389 blz. deel IV: 396 blz. Per deel ing. Ffr. 8.—.

Dikwijls heeft men naar een boek verlangd, dat voor iederen dag van 't jaar een korte meditatie gaf met een geestelijke lezing in overeenstemming met de liturgie en den heilige van den dag. Het moest kort zijn, toch genoegzaam ontwikkeld, steunend op onze dogma's, gevoelvol, maar tevens 't prachtisch leven van iederen dag leidend en beïnvloedend. Zoo'n boek kan dan 't geestelijk leven onzer zielen dag op dag sterken. Dit boek van M. l'abbé Chouzier beantwoordt wel aan de eischen, die men stelt aan zoo'n meditatieverzameling. Drie korte punten geeft hij telkens — dikwijls zuiver teksten — daarna een korte geestelijke lezing vol van gedachten. Die medtatie zal berekend zijn op een kwartier; de geestelijke lezing op een tien minuten. In de drie eerste maanden wordt behandeld: „Mijn bovennatuurlijke bestemming, Mijn bovennatuurlijk leven en de H. Drievuldigheid, Mijn bovennatuurlijk leven en 't Mensch-geworden Woord. Zoo de menschen in de wereld deze boekjes in kerk of tehuis wilden gebruiken, dan zou hun godsdienstig leven wat meer kleur, wat meer verdieping krijgen. Wie niet op een of andere wijze mediteert blijft noodzakelijk oppervlakkig.
Het tweede deeltje geeft meditaties en lezingen aan voor de maanden April, Mei en Juni. In de maand April wordt ons bovennatuurlijk leven bemediteerd in zijn verhoudingen tot Jezus onzen verlosser; dus 't droevig lijden, 't offer van Calvarie, de H. Mis, de H. Eucharistie, de andere Sacramenten en Christus Koningschap. De maand Mei brengt ons meditaties en lezingen over ons bovennatuurlijk leven en den H. Geest; dus de H. Geest, Zijn Gaven, zijn inwoning: aansluitend aan deze stof overwegingen over gebed en beschouwing. In de maand Juni loopen de meditaties over de bevestiging en groei van ons bovennatuurlijk leven; dus over de wet van groei en toename in 't geestelijk leven, de achtzaligheden: middelen voor heiliging en voortgang. Aan 't slot van ieder deeltje is een korte analytische index van de behandelde stof. Meditatie en lezing loopen altijd over dezelfde stof: ze zijn eenvoudig, veel steunend op de H.Schrift, niet overal even rijk aan nieuwe gedachten. Maar ze zijn op de eerste plaats bestemd voor menschen in de wereld, niet voor religieusen en priesters, die jaar op jaar, dag aan dag mediteeren. En daarvoor zijn ze uiterst geschikt.
't Derde deeltje omvat de meditaties en geestelijke lezingen voor de maanden Juli, Augustus en September. In Juli worden ter overweging voorgesteld de plichten van den staat en 't geestelijk leven: 't huisgezin, 't huwelijk, arbeid, voorbereiding voor een levensstaat, roeping, sociale plichten, meester, en dienaar, alles uiterst practisch. De maand Augustus wordt vooral gewijd aan 't bovennatuurlijk leven en 't apostolaat, aan de liefde tot God, liefde tot den naaste, 't goede voorbeeld, versterving, apostolische woord, over de werken van barmhartigheid, etc., alles vrijuit en duidelijk gezegd. In de maand September zijn 't meditaties en lezingen over 't bovennatuurlijk leven en de H. Kerk, dus over de eigenschappen der kerk, over 't Priesterschap, over den Paus, 't religieuze leven, liefde tot de Kerk. Wie dag op dag zoo'n korte gedachte door persoonlijk nadenken in zich opneemt, wordt een vurig katholiek in woord en daad. Maar zonder meditatie en geestelijke lezing blijft 't bovennatuurlijk leven zoo dikwijls erg oppervlakkig.
De slotbundel geeft meditaties voor de drie laatste maanden van het jaar. In de maand October worden ons de Engelen en Heiligen in verband met ons geestelijk leven ter bemediteering voorgesteld. De rol der Heiligen en hun machtig getuigenis in de wereld, van Maria vooral en den H. Jozef, van de apostelen en martelaren vormt de stof van deze maand. Mooi sluit deze serie met een paar aangrijpende gedachten over 't feest van Allerheiligen. De maand November worden in hoofdzaak aan lezing en meditatie over de liturgie der Kerk besteed: dus aan de H. Mis, misgewaden, altaar, ceremonies, de liturgische indeeling van 't Kerkelijk jaar. De samensteller van dit boekje laat goed voelen, wat een opbeurende kracht voor 't geestelijk leven ligt in de goed-begrepen liturgie. Het laatste gedeelte geeft vooral eeuwigheidsgedachten, gedachten dus over dood, over eeuwige glorie, vagevuur, verrijzenis, over aflaten, etc. Aan 't slot staat een analytische index van de vier deelen. Wie deze boekjes iederen dag gebruikt en door bemediteering deze gedachten in zijn bovennatuurlijk leven laat overgaan en in de practijk toont, zal een echt christelijk leven leiden. Aan zulke boekjes hebben we nog geen overvloed in Holland. Deze zijn zeker geschikt voor menschen in de wereld, die eenig idee van meditatie hebben.

P. van Luyk, S.J.

Paulin Giloteaux, **5376.**
L'ABBÉ LEOPOLD GILOTEAUX 1886-1928. Geïllustreerd. *P. Téqui, Paris,* 6, 1929. (21.5×13) 251 blz. ing. Ffr. 12.—.

In dit boek wordt 't leven verteld van een jonggestorven Priester, die als de kleine Theresia gedurende zijn leven onbekend was, maar na zijn dood buitengewone zegeningen over de wereld bracht. Hij was een Seculier-Priester, die wegens z'n zwakke gezondheid zich niet aan 't zielewerk kon wijden, zooals hij dat wilde, maar de absolute noodzakelijkheid van gebed en versterving voor de heiliging der zielen begrijpend, heeft hij van zijn leven een blijvend slachtoffer gemaakt. Hij droeg zijn leven op voor de priesters en hun arbeid en voor de priesterroepingen. Hij hoopte, dat uit zijn offer een groote oogst van priesterroepingen zou voortkomen. Zijn levensoffer schijnt aangenaam geweest te zijn aan God: zijn sterfbed was omgeven door allerlei mystieke feiten, die erop schijnen te wijzen, dat hij in den Hemel met kracht schijnt te werken voor de heiliging der priesters en priesterroepingen. Men mag 't oordeel der Kerk op dit punt niet vooruit loopen, maar uit

al de feiten, die hier verteld worden, is het wel te verwachten, dat de Kerk zich spoedig met dit leven zal bezighouden. Om zich daarvan te overtuigen moet men dit boek eens lezen, geschreven door zijn eigen broer. 't Is met piëteit uit diens „notes spirituelles" bijeengebracht: een diepe stichting gaat er uit van dezen priester, die zoo innig samenleefde met Jezus. 't Is een ontroerend boek in onzen tijd nu zoovelen zich terugtrekken uit de practijk van 't Evangelie.

v. L.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Drs. D. Bartling, 5377.
ONS ZIELELEVEN. *Van Gorcum & Co., Assen,* 1929. (14.5×15) 74 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.90.

Het boekje beweegt zich op het terrein der algemeene zielkunde en wil niet meer zijn dan een beknopte inleiding. De schrijver, die verbonden is aan de opleidingscursussen voor het personeel van openbare leeszalen en bibliotheken heeft met dit werkje een handleiding voor zijn cursisten willen geven. Voor bedoelde cursisten is het boekje wellicht heel geschikt.

Dr. Jac. van Dael.

P. Gervasius, O.M.Cap., 5378.
BIJZONDERE DEUGDPAEDAGOGIEK. *R. K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1929. (20×13.5) 52 blz. ing. f 0.75.

Op de eerste plaats behandelt schr. de voorzichtigheid, die hij met de naam van verstandig beleid juister meent uit te drukken. Als men de brochure heeft doorgelezen, zal men zich wel verzoenen met dien naam; de deugd volgens St. Thomas verklaard, omvat meer dan we onder 't woord voorzichtigheid samenvatten. Voorop wordt de begripsanalyse gegeven van de deugd volgens de leer van St. Thomas. 't Is geen aangeboren deugd, maar ze wordt verkregen door opvoeding en ervaring. Na de begripsanalyse worden de integreerende deelen der deugd besproken: 't is op de eerste plaats kennis: vervolgens moet er een zedelijke daad worden opgelegd of bevolen. Dat alles wordt uitgewerkt volgens St. Thomas' leer. Het volgend hoofdstuk geeft de definitie van de bovennatuurlijke deugd: daarna komen de aanverwante deugden ter sprake en de soorten van deze deugd. Aan 't slot wordt de opvoeding tot deze deugd besproken. Veel practische puntjes voor de vorming worden aangestipt: o.a. de groote macht van 't Sacrament der Biecht, van de H. Communie in de zedelijke vorming. Geheel de uiteenzetting steunt op St. Thomas. Omdat de schrijver zich aan diens uitspraken wat te stijf vasthoudt, wordt 't boekje dikwijls wat te stroef en te schoolsch. 't Literatuurlijstje kon gerust met eenige namen vermeerderd worden. Overigens is er voor den opvoeder veel te leeren uit deze brochure.

P. van Luijk, S.J.

C. Jinarajadasa, 5379.
BRIEVEN VAN DE MEESTERS VAN WIJSHEID. *Theosophische Vereenigings Uitg.-Mij., Amsterdam,* 1927. (22.5×15.5) 111 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.50.

Zooals de titel voldoende zegt, bevat dit boek brieven van „de oude Broeders, die de ware Stichters der Theosofische Vereeniging" waren. Niemand minder dan Annie Besant schreef er in een paar regels een „Voorwoord" bij. „Menige Pelgrim op het Proefpad zal er veel hulp en bezieling uit putten", schrijft ze. Wij voor ons hebben er noch hulp, noch bezieling uit geput en zijn er geen sikkepit „wijzer" door geworden. Waarschijnlijk komt dat, wijl we niet op het „proefpad" zijn. Voor ons is het boek een verzameling onbenulligheden, die door de geheimzinnige sfeer, waarin ze gehuld worden, als brokken van hoogste wijsheid willen doorgaan. Maar één regel van het heilig Evangelie bevat meer wijsheid dan dit heele boek.

G. Vrijmoed, O.F.M.

FRANSCH.

Abbé Grimaud, 5380.
JEUNES ET VIEUX MENAGES. *P. Téqui, Paris,* 1929. (18.5×12) IX-269 blz. ing. Ffr. 9.—.

Dit uiterst practisch boek zoekt de moeilijkheden te ondervangen, die dikwijls ontstaan tusschen pas gehuwden en schoonouders. Het eerste gedeelte van 't boek bestudeert de verhoudingen tusschen pas-gehuwden en hun schoonouders: het laat zien aan welke gevaren de pas-gehuwden zijn blootgesteld en 't zet de beginselen uiteen, die hun gedrag moeten regelen. Het tweede gedeelte wil lessen geven aan de schoonouders voor een wijze en hartelijke verhouding tegenover 't jonge huisgezin. Daar moeten zooveel moeilijkheden bezien worden; daar wordt zooveel deugd vereischt voor een echt-christelijke naastenliefde in deze familietoestanden. De moeilijke situaties worden in hoofdstuk drie van 't tweede deel breed uiteengezet: 't getuigt van de practische ondervinding van den schrijver. De priester, die goed op de hoogte is van de moeilijkheden en gevaren op dit punt, kan door wijze leiding en raadgeving veel voorkomen. Daarom moeten zij zeker kennis maken met dit boek. Vervolgens moet 't gelezen worden door de betrokken personen zelf.

P. van Luijk, S.J.

DUITSCH.

Auguste Flach, 5381.
DIE PSYCHOLOGIE DER AUSDRUCKSBEWEGUNG. *Gerold & Co., Wien I,* 1928. (23×15.5) 100 blz. ing. M. 3.50.

Auguste Flach heeft met dit werk een verdienstelijke bijdrage tot de bewegingspsychologie geleverd. Het boek handelt over de uitdrukkingsbewegingen en bezit de groote verdienste, dat zeer nadrukkelijk het gewicht van de dynamica der beweging wordt geaccentueerd. Onmiddellijk practische beteekenis bezit het boek niet. Doch het is geenszins onmogelijk, dat door studies als deze bepaalde soorten van gymnastiek, die momenteel nog zeer doel- en nutteloos lijken, ten slotte op een reëelen en gezonde basis worden geplaatst. Overigens kunnen nog heel wat andere — en wellicht voornamere — practische konsekwenties uit dergelijke studies voortvloeien.

Dr. Jac. van Dael.

Herbert Hahn, 5382.
VOM ERNST DES SPIELENS. *Waldorfschul-Spielzeug Verlag, Stuttgart,* 1929. (23 x 15.5) 44 blz.

Herbert Hahn is leeraar aan de „Freie Waldorfschule" en is aanhanger van Dr. R. Steiner's anthroposophie. De invloed hiervan is in de brochure duidelijk merkbaar: het spel wordt bekeken van uit anthroposophisch gezichtspunt en het speelgoed der Waldorfschule wordt ten zeerste aangeprezen. Een objectieve en klare uiteenzetting van het spel en zijn beteekenis mist men evenwel.

Dr. Jac. van Dael.

Werner Liedloff, 5383.
BEITRÄGE ZUR PSYCHOLOGIE DER MATHEMATISCHEN SCHULBEGABUNG. *Julius Beltz, Langensalza,* 1928. (23.5 x 15.5) 94 blz. ing. M. 3.—.

Het is Liedloff niet gelukt, meer licht te brengen in de kwestie der mathematische begaafdheid. En wel om de volgende twee redenen: Vooreerst is hij niet systematisch genoeg te werk gegaan en voorts hebben zich zijn observaties en proeven tot een te klein aantal personen beperkt.

Dr Jac. van Dael.

Dr. Max Offner, 5384.
DIE GEISTIGE ERMÜDUNG. *Reuther & Reichard, Berlin W.* 35, 1928. (24 x 16) 179 blz. ing. M. 4.80, geb. M. 6.—.

Wie volledig op de hoogte wil komen met wat bekend is omtrent psychische vermoeidheid, leze dit boek.

Max Offner heeft alle zijden van het vermoeidheidsprobleem zorgvuldig onder de loupe genomen en nauwkeurig bekeken. En daarbij heeft hij het contact met de praktijk niet uit het oog verloren, zoodat ook de practicus nuttige en interessante dingen in het boek zal aantreffen.

Op het terrein der psychische vermoeidheid zal Offner's boek ongetwijfeld nog lang als standaardwerk gelden.

Dr. Jac. van Dael.

ENGELSCH.

Fr. Boas, 5385.
ANTHROPOLOGY. *N. W. Norton & Co., New-York,* 1928. (22 x 15) 246 blz. geb. $. 3.—.

De hooge achting, waarin Franz Boas staat bij de anthropologisten kwam onlangs nog duidelijk aan den dag, toen hij als voorzitter werd gekozen van 't Internationaal Congres der Amerikanen. Boas is Duitscher van geboorte, heeft graden behaald aan verschillende universiteiten, o.a. te Heidelberg en te Oxford. Met zijn studies verbond hij nog veel anthropologische onderzoekingstochten: onderzoekingsreizen ondernam hij vooral in Noord-Amerika, Mexico, Porto-Rico. Op 't oogenblik is hij professor aan de Columbia-university. In dit boek ontwikkelt hij heel persoonlijke opvattingen over de anthopologie en het moderne leven. Hij weet deze stof interessant en populair voor te stellen. Eerst wordt uiteengezet wat de anthropologie is; daarna zet hij in twee hoofdstukken 't rassenprobleem uiteen; een flinke uiteenzetting vinden we hier over de intellegentie-tests. Veel wetenswaardige opmerkingen geeft de schrijver over nationalisme, over criminaliteit, over blijvende toestanden der cultuur, over opvoeding, over de moderne beschaving en primitieve cultuur. Maar 't zijn geen beschouwingen, die op godsdienstige levensopvattingen rusten. 't Heele boek door komt dat aan 't licht, maar vooral, waar hij spreekt over opvoeding en huwelijk. „The efforts to force man into absolute monogamie have never been succesful and the tendency of our times is to recognize this. The increasing ease of divorce, which has been carried furthest in Mexico and Russia is proof of this." (blz. 277). Wat een absolute ontkenning of onbekendheid met ons Katholiek leven!

v. L.

LATIJN.

P. Fr. Angeli M. Pirotta, O.P., 5386.
IN ARISTOTELIS LIBROS DE SENSU ET SENSATO DE MEMORIA ET REMINISCENTIA COMMENTARIUM. *Marietti, Turin,* 1928. (22.5 x 14.5) 156 blz. ing. L. 12.—.

Dezelfde gelukkige methode, als door P. Pirotta gevolgd werd bij zijn uitgave van S. Thomas' Commentaar op Aristoteles' *De Anima,* vindt ook in dit nieuwe werk toepassing: niet alleen in het opnemen van den Aristot. tekst, maar ook in het doorloopende numereeren van S. Thomas' commentaar, hetgeen voor schrijvers het citeeren vergemakkelijkt en voor anderen het noodelooze zoeken tot een minimum beperkt. Tevens werd door de synopses of schematische overzichten der verschillende lectiones en niet het minst door de alphabetische inhoudsopgave de praktische bruikbaarheid zoo hoog mogelijk opgevoerd. Alleen reeds om het feit, dat men zich niet meer een volledige uitgave van al St. Thomas'werken behoeft aan te schaffen, om zich in het bezit te stellen van deze beide prachtige psychologie-verhandelingen van den Aquiner, zou P. Pirotta onzen oprechten dank verdienen. Bij de nog steeds groeiende belangstelling onzer dagen voor de psychologische wetenschap blijkt deze uitgave van onmiskenbaar actueele waarde. Want al stond noch den Stagyriet, noch den Aquiner het ontzaggelijke feiten-materiaal ten dienste, waarover wij heden beschikken, toch hebben zij een psychologie opgebouwd, die door nieuwere gegevens eerder wordt bevestigd dan tegengesproken. Het is dan ook wel opmerkelijk, dat verschillende moderne psychologen, onbewust en ongewild, steeds meer de Aristol.-Thomistische psychologie naderbij komen. Vooral ook voor hen kan deze uitgave een rijke aanwinst heeten. De vrees, alsof St.Thomas'principeepen zouden moeten worden herzien, is niet gegrond.

Lr. Th. de Valk, O.P.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Adacee, 5387.
HET ZORGELOOZE DORP. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1928. (21.5 x 15.5) 270 blz. ing. f 2.90.

In het gezin Brandema is de vader vroegtijdig gestorven en moet moeder 't geheele huishouden beredderen. Dit is een moeilijk werk: ze moet leven van een zuinig inkomen en de jeugd is

juist in de vlegeljaren. Hoe ze zich dapper door het wel en wee van haar bestaan heenslaat wordt vlot beschreven met hier en daar zelfs een markante karakteristiek. Verkillend doet tegenover die warme verteltoon aan de neutrale sfeer, waarin 't geheele verhaal gehouden is.
— A — *M. M.*

Max Brand, 5388.
DE NACHTHAVIK. Vertaald uit het Engelsch door Jos. v. d. Cranenburg. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20×15) 222 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.

Een aaneenschakeling van woeste avonturen in de Wild-West. Boeiende amusementslectuur, die echter cum grano salis genoten moet worden.
— B — *M. v. M.*

S. S. van Dine, 5389.
HET MARGARET ODELL MYSTERIE. Vertaald uit het Engelsch door W. J. A. Roldanus Jr. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (21×15) 277 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

Deze roman wil demonstreeren, hoe meerdere personen aan een moord op wettelijke wijze schuldig verklaard kunnen worden, zonder dat zij er ook maar eenigszins aan debet zijn. Mr. Philo Vance bediende zich echter van zijn bijzondere analytische methoden, die hem in staat stelden mysteries te ontsluieren.
De roman is boeiend, goed gecomponeerd en vlot geschreven, maar wij moeten bezwaar maken, tegen de levenssfeer, die hier en daar tot uiting komt en tegen verschillende situaties en uitlatingen.
— Bc — *M. v. M.*

Fr. Drehmanns, pr., 5390.
DE GOUDEN MARIALEGENDEN. Geïllustreerd. *Gebr. van Aelst, Maastricht,* 1928. (24×16 283 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.75.

De volksverbeelding heeft met verrassende veelzijdigheid een kleurigen legenden-mantel geweven om de stralende gestalte der Zoete Lieve Vrouwe. Pastoor Drehmanns toont er ons hier enkele liefelijke plooien van: de romantische ontwikkelingsgeschiedenis van de voornaamste Madonna-bedevaarten, o.a. Czentochau, Einsiedeln, enz., ook van de nieuwere, zooals Heilo, Scherpenheuvel, Kevelaar en Lourdes; dan nog de van ouds bekende legenden van Theophilus' val en redding, het Wachenspel van Masscheroen, de Sproke van Beatrijs, Mariken van Nimwegen, Des Soundaens Dochterkijn. Hier werd geen literatuur bedoeld, alleen stichtelijke lezing voor het Roomsche volk en als zoodanig mag dit boek er zijn. Geschreven overigens zonder taal-gevoel en gecorrigeerd zonder bril.
— A — *H. Rongen.*

Lord Hampton, 5391.
HET DORP EVERGREEN. Vertaald uit het Engelsch door Jan Schaap. *Schefferdrukkerij, Dordrecht,* 1928. (19×13) 269 blz. geb. f 2.50.

Een reeks schetsen uit de padvindersbeweging, die ten doel hebben de goede invloed van de padvinderssport in 't licht te stellen. Eerste vereischte van een degelijk padvinderswerk blijkt het kweeken van een corps van troepleiders, die verkennerskwaliteiten en 'n aangeboren gave moeten bezitten om met jongens om te gaan. Zulke leiders vinden we hier geteekend in hun dagelijksche bezigheden en hun kwaliteiten. De verhalen zijn niet opvallend tendenzeerend, doch niet voor lezing-zonder-meer geschikt. Want niet alleen heeft de schr. een jammerlijke voorliefde voor bloederige spelen, ook de spelen op zich zelf zijn wel wat monotoon en zonder eenigen ideëelen inhoud! Voor jeugdopvoeders zijn de vlot geschreven vertellingen wel lezenswaard.
— B — *M. M.*

J. F. Heemskerk, 5392.
BERNARD ROCHOWITZ. *Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1928. (21.5×15.5) Deel I: 114 blz. Deel II: 190 blz. Tesamen ing. f 7.50, geb. f 8.90.

Wanneer men het voorwoord niet heeft gelezen is men verbaasd dat dit verhaal oorspronkelijk in onze taal is geschreven. Het is de geschiedenis van een jong magnaat in een gefingeerd vorstendommetje, ergens in de Balkan waarschijnlijk; er is zelfs een kaart van het vorstendom bij geteekend. Bernard Rochowitz is van de allerhoogste adel, maar arm; z'n erfgoed is bezwaard, z'n vader liet slechts schulden na. Zijn hoogen naam zonder fortuin wordt hem een drukkende last: op de kadettenschool, op de krijgsschool, in zijn carrière.
Het boek is geschreven naar aanleiding van een film: „de zwarte kanselier" die vóór den oorlog hier vertoond werd. En nu is 't merkwaardig dat 't boek knap en boeiend is, totdat men aan de hoofdstukken komt, die aan de film ontleend zijn, dan wordt het een echte „draak"! Deze Bernard Rochowitz, door Heemskerk zoo sympathiek geschetst had zich nooit verlaagd om sluipmoordenaar te worden, al had het hem zijn carrière gekost. De reden waarom „de zwarte kanselier" zijn adjudant tot het meest gewetenlooze werk kon dwingen, is ook gezocht. We krijgen zoo'n goeden kijk op die oude landgoederen, op de kadettenschool, op dwaze standtrots en politieke kruiperij. Jammer dat het boek later zoo zakt.
De ongeloovigheid van Bernard is er met de haren bijgesleept, maar iedere volwassene kan het gerust lezen.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Ottfried von Haustein, 5393.
DUIZEND MIJLEN IN EEN RENDIERSLEDE. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (20×15) 237 blz. ing. f 1.90.

Een groote firma in bont- en pelsmantels te Moskou zoekt expansie. Dies zendt zij haar zoon en bediende naar het pelsrijke gebied der Jakoeten om een voorraad huiden te koopen. De tocht in trein en schuit en tenslotte in een stevige rendierslee gaat gepaard met avonturen, die wel spannend zijn, maar soms even onwaarschijnlijk. Trouwens aan effecten geen gebrek — getuige de slinksche practijken van den bediende, die een fielt en wreedaard blijkt te zijn en de weinig hoofsche manieren der steppen-bewoners.
Ook voor 't happy-end is gezorgd: beladen met rijke buit keert de ondernemende bonthandelaar bij z'n familie terug.
Beschrijvingen volgens 't bekende detective-genre, soms boeiend, soms vervelend. Lectuur voor trein en snipperuurtje.
— B — *M. M.*

Peter B. Kyne, 5394.
OOK ZIJ DIENEN. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. P. Kapteyn-Schröder. Geïllustreerd. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1928. (22×16) 220 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Peter B. Kyne heeft de legende van sprekende dieren hier opgeheven tot de hoogte van de meest welsprekende werkelijkheid: de paarden spreken. Dit verhaal wordt verteld door een paard aan een paar kameraden, staande in het koele water onder de treurwilgen en elkaar die kleine vriendendiensten bewijzend: als het van elkander wegslaan der vliegen met hun staart.
Het is een lang verhaal, maar 't geeft ook een heel paardenleven weer: alle avonturen vanaf de Amerikaansche ranche, via het Amerikaansche leger dat in den oorlog naar Frankrijk oversteekt, terwijl de viervoetige avonturiers eindelijk weer terugkeeren in hun home, op hun lauweren rustend en vertellend onder treurwilgen. Hun avonturen zijn vele en de paarden schijnen een goeden kijk te hebben op mensch en dier, want over een paar Amerikanen, die hem steeds vergezelden weet dit paard veel te vertellen. En het is merkwaardig hoe de belangstelling voor dit verhaal nergens nalaat.
Tegenover de Curwoord en Londen-verhalen, die steeds ietwat in mineur spreken, een ietsje te veel werken op het sentiment, bevelen wij dit frissche boek, dat ook den zonnigen levenslust — en den humor vooral — van een dier goed weet te schilderen, gaarne aan. Waarom steeds van hen spreken, alsof zij levendige herinnering hadden en een bijna menschelijk gevoel voor onrechtvaardigheid, zooals die anderen beweren, en hun humor ontzeggen?
— B — *J. Jacobs.*

Jan van Lumey, 5395.
OP DE KENTERING. *Ontwikkeling, Amsterdam* 1928. (21.5×15.5) 162 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.

Deze opstellen van Jan van Lumey — pseudoniem van een zoon van den oud-Gouverneur-Generaal D. Fock — handelen over eenige buitenlandsche schrijvers, die „op de kentering", d.i. in den overgangstijd van de 19de naar de 20ste eeuw, een Europeesche vermaardheid hebben verworven. De keuze van de zeven auteurs — het zijn d'Annunzio, Galsworthy, Georg Hermann, Jens Peter Jacobsen, Strindberg, Nietzsche en Dostojewski, die hier achtereenvolgens besproken worden — is niet willekeurig, al kon zij, om geheel te beantwoorden aan het doel van den essayist, pregnanter en vollediger zijn.
Zijn doel is namelijk om in de uitbeelding van deze schrijvers-figuren de worsteling van die belangrijke overgangsperiode te schetsen, de groote worsteling, die zelfs nu nog niet uitgestreden is tusschen het materialistisch individualisme van de 19de en den idealistischen gemeenschapszin van de 20ste eeuw. Ook de boven-aangehaalde volgorde der besproken auteurs lijkt ons niet willekeurig, doch beheerscht door een duidelijke tendenz. De essayist beweegt zich als het ware geleidelijk van de negatieve naar de positieve pool — van d'Annunzio's opgesmukte voosheid naar Dostojewski's verborgen rijkdom.
De feilen van de 19de eeuw komen in deze opstellen over 't algemeen vrij scherp tot uiting. d'Annunzio wordt afgeschilderd als de ijdele, egocentrische aestheet, die zijn schoonheid puurt uit perverse genietingen, of uit...... niets. Galsworthy als de schepper van de *Forsythe Saga* dat hechte bolwerk van den kapitalistischen, zelfgenoegzamen, bourgeois, die de slaaf is van z'n bezit en de tyran van z'n evenmensch. Het rauwe, pessimistische naturalisme, dat vervolgens aan de beurt komt, had, evenals het dan volgende cynische atheïsme, pregnanter vertegenwoordigd kunnen zijn in Zola en Anatole France, dan in Georg Hermann en Jacobsen. De beschouwingen over deze auteurs lijken ons dan ook deels verward en deels onbeduidend. Strindberg, als kunstenaar, lijkt in dit verband eveneens een onjuist gekozen figuur, maar als mensch toont hij zulk een verbazend contrast met Nietzsche, dat het ons niet verwondert, waarom deze schrijvers hier vlak na elkaar volgen. Want heviger tegenstelling dan er bestaat tusschen de tragische wankelmoedigheid van Strindberg's gepijnigden geest en de even tragische trots van Nietzsche in z'n onbegrensde eenzaamheid, is wel niet denkbaar. En toch verdwijnt deze tegenstelling nog in 't niet, vergeleken bij het contrast tusschen Nietzsche en Dostojewski. Want in de beschrijving van deze twee groote figuren culmineert de bedoeling van den essayist, en hier ontplooit hij breed het diepgaand verschil in levensbeschouwing, dat den individualist en den dienaar der gemeenschap onherroepelijk van elkander scheidt.
Nietzsche is de incarnatie van het individualisme in zijn heftigsten vorm. Nietzsche veracht de gemeenschap als een verbond van lafhartige zwakkelingen. Sterk is goed, en zwak is slecht, leert hij. Door strenge selectie moet een ras van sterken, van „Uebermenschen" worden aangekweekt, die niet schromen, de groote massa der zwakken te verdelgen. Daarom preekt Nietzsche oorlog. De strijd staalt de spieren der sterken, en vernietigt de zwakken. Oorlog is de opperste uiting van daadkracht, en vrede een onvruchtbare periode, waarin alleen het onkruid der zwakken welig kan opschieten. „Also sprach Zarathustra" in zijn heroisch isolement... geen wonder dat hij in waanzin stierf.
Hoe anders is Dostojewski. Met welk een wijd mededogen omvat hij de gansche maatschappij. Met welk een zuiver, liefdevol begrip toont hij in den Karamasoffcyclus en in zijn Raskolnikoff, hoezeer de mensch één is met de gemeenschap, en hoe zwaar zijn verantwoordelijkheid drukt voor de misdaden van zijn evenmensch. Hoe smartelijk schildert hij de beredeneerde bestialiteit van Nietzsche's „Uebermensch", de intellectueele misdadiger, die niet moordt uit nood of instinct, maar alleen om zijn recht daarop wetenschappelijk te bewijzen.
De opstellen over Nietzsche en Dostojewski zijn inderdaad veruit de beste uit dezen bundel, zij getuigen van een juist en diep inzicht, dat elders nog al eens ontbreekt, of althans niet tot uiting komt.
De stijl van den auteur is helder en vlot, doch hij lijkt ons wat schoolsch door het al te veelvuldig terugkeeren van dezelfde woorden en zinswendingen.
— Bc — *Aug. van de Ven.*

Grace Miller White, 5396.
TESS UIT HET STORMLAND. Vertaald uit het Engelsch door P. Bolkestein van Zanten.

J. Philip Kruseman, Den Haag, 1928. (21.5 × 15) 310 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Orn Skinner leeft met zijn dochter Tessibel in een armzalige hut te midden van de kolonisten bij het Cayuga meer in de omgeving van Ithaca. Zij is een echt natuurkind en houdt gemeenzamen omgang met allerhande reptielen. Haar vader wordt beschuldigd van moord op een jachtopziener en opgesloten. Dominee Graves heeft een geweldigen afkeer voor de kolonisten in 't algemeen, doch in 't bijzonder voor de Skinners, wijl hun hutje het uitzicht belemmert op zijn landgoed. De verschijning van de argelooze Tess in de gerechtszaal te midden van haars vaders geding maakt een geweldigen indruk op de toehoorders en vooral op een Prof. der Universiteit, Young, die zicht voorneemt te ijveren voor een herziening van 't proces. Want hij heeft dit wilde kind lief. De dominee maakt echter campagne tegen hem. Benn Letts, die een schippersmeisje met een kind heeft laten zitten, is verliefd op Tess; doch ook Ezra, en Frederik, de zoon van den dominee. De haat van Benn tegen Ezra loopt uit op een gevecht. Te meer wijl Ezra getuige is geweest van 't feit, dat Benn den jachtopziener heeft neergeschoten. Ezra wordt door Young gevonden en in zijn ijlkoorts verraadt hij den waren moordenaar. Hij beseft echter zijn ongewild verraad en gaat zijn zuster Myra waarschuwen, die met Benn en het kind vlucht. Doch alle drie verdrinken ze in een storm op 't meer. Frederiks zuster Teola heeft een avontuur gehad met een student, die in een brand is omgekomen. Haar kind wordt geboren in de hut van Tess, die echter, door een eed tegenover haar gebonden, het op Frederiks navraag voor haar kind doet doorgaan. De dominee weigert het te doopen in de kerk, terwijl Teola tegenwoordig is. Zij vliegt recht en bekent haar moederschap. Het kind sterft en zij volgt het denzelfden dag door een bloedspuwing. Orn komt vrij. Fred bezoekt Tess, vraagt haar vergiffenis en herhaalt zijn liefdesverklaring die door Tess, in tegenwoordigheid van haar vader en van Young aanvaard wordt.

Het karakter van Tess domineert heel het boek en de talrijke bijpersonen. De uitbeelding is goed bewerkt en volgehouden, al wandelen we nog al eens op zijpaden. De mooiheid van het origineele Engelsch komt echter in deze vertaling niet altijd tot haar recht. Ze is is stroef en 't dialekt is geforceerd, vooral in het eerste deel van 't boek. Er wordt veel gezondigd tegen het geslacht der naamwoorden, er zijn veel tegenzinnen, die den tekst belachelijk maken of onverstaanbaar, en enkele storende drukfouten ontsieren den tekst. Een paar staaltjes: „Zij deed in prachtige tonen van gevoel het gezang over 't meer schallen, waar zij het meest van hield." „Met een achterdochtigen blik, die voortkwam uit een nieuwe ontroering in de oogen." „Dit waren zijn voornaamste gedachten die hem door het hoofd gingen. toen de deur met een grooten windvlaag openging en den beroemden B. H. doorliet."

Om den aard van de stof en een paar scènes enkel voor volwassenen.

— Bc — *R. K.*

L. Noel, **5397.**
DE SLUIER VAN DEN ISLAM. Vertaald uit het Engelsch door Jr. R. H. G. Nahuys. *A.W. Bruna & Zn., Utrecht*, 1928. (20 × 14) 280 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.25.

Het tegenwoordig geliefde, langzamerhand afgezaagde thema: een blanke vrouw en een Moorsch opperhoofd. Deze roman heeft met de meeste van zijn soort gemeen, dat hij onder prikkellectuur dient gerangschikt te worden.

Chalice Dean begeeft zich naar Marokko. Haar vriendin is aldaar gehuwd met een zendeling, Guy, die het met de huwelijkstrouw niet nauw neemt. Chalice valt in Guy's armen en komt later voor één nacht, om hem te redden, in den harem van een Moorsch hoofd, wiens verloofde zich heeft opgehouden met Guy, welke verloofde op haar beurt weer een kind is van Chalice's vader, die vroeger in Marokko heeft vertoefd. Frissche lectuur!

Later huwt Chalice met een ander, om den zelfden dag dit huwelijk van nul en geener waarde te verklaren, omdat het slechts kerkelijk gesloten was. Onder al dat fraais en nog meer, raaskalt „de heldin" over mystieke zaken als een vroeger bestaan, een tweede persoonlijkheid in haar, de beteekenis van haar naam „Kelk der opoffering", de invloed van het oosten, e.d. hetwelk blijkbaar de vlag is, die de lading moet dekken. Over de beschreven zendelingen kunnen we slechts zuchten „voor dergelijk soort, bewaar ons." Wegens de vele niet oirbare prikkelende toespelingen en passages ongeschikt.

— D — *A. C. de. B.*

E. Phillips Oppenheim, **5398.**
DE IDEALIST. Vertaald uit het Engelsch door R. W. Lammers. *Seyffardt. Amsterdam*, 1929. (20 × 13.5) 233 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.

Victor Macheson wil met eenige vrienden uit zijn studietijd de wereld gaan hervormen. Zij vinden niemand zoo braaf, of hij kan nog wel een godsdienstig lesje gebruiken — zelfs naast de wekelijksche dosis geestelijke opwekking.

Jammer voor hem dat men in het dorpje Thorpe alwaar hij zijn leering zou aanvangen, van een andere meening is. De Lady van Thorpe ontvangt hem niet al te vriendelijk en verbiedt hem zelfs het volk toe te spreken. Toch schijnt er wel iets van dezen zendeling uit tegaan, want na eenige ontmoetingen, voelt ze zich spoedig tot hem aangetrokken, zelfs meer dan voor beider gemoedsrust goed is.

Er dreigt nog een zwart geheim uit haar jeugd tusschen beide te komen, maar de doortastende idealist weet alle gevaren af te weren.

Het boek is uitsluitend voor volwassenen en verdient niet de minste aanbeveling.

— Bc — *L. R.*

E. Phillips Oppenheim, **5399.**
HET GEHEIM GENOOTSCHAP. Vertaald uit het Engelsch door R. W. Lammers. *Seyffardt, Amsterdam*, 1929. (20 × 13.5) 234 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.

Het geheime genootschap was oorspronkelijk een gewone misdadigers bende en Peter Ruf had zich als waardig lid van het genootschap niet onbetuigd gelaten, zoodat hij nu een mooie villa bezat met alles, wat de rijke Engelsche landadel daarbij pleegt te bezitten.

Na vier jaren van ongestoorde rust wordt hij gekozen als leider van het genootschap, dat inmiddels ook iets van koers veranderd is en zich nu meer bezighoudt met spionnage zaken. Peter wordt

nu gepromoveerd tot baron de Gost en in een reeks van op zich zelf staande verhalen maken we nu de strijd mede tusschen den baron en diens grootste tegenstander Bernardine, een Duitscher van afkomst.
De alwetende alles voorziende baron wint het spel steeds. Zooals bij de meeste detective romans is ook hier gezorgd voor het noodige aantal moorden en zelfmoorden.
Geen boeiende lectuur.
— B — *L. R.*

Alfredo Panzini, 5400.
DE BAAS... BEN IK. Vertaald uit het Italiaansch door I. Hess-Lutomirski. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1928. (19.5×13.5) 229 blz. ing. f 2.20, geb. f 2.90.

Ongeveer op de wijze waarop Ernest Pérochon in z'n *Bernard Mazureau* den moreelen achteruitgang van den Franschen boerenstand na den Wereldoorlog geschilderd heeft, beschrijft Alfredo Panzini de verwording van de Italiaansche plattelands-bevolking in *De Baas... ben ik*!
Beiden hebben ze denzelfden kort-afgebeten, glasharden stijl, een scherpe, levendige plastiek, en een snel-wisselende visie. Maar het werk van Pérochon is tevens van een hartstochtelijke bewogenheid, zijn karakteriseering is rijker en dieper, en zijn contrasten tusschen de oude en de nieuwe maatschappij zijn veel feller geaccentueerd dan bij Panzini. Want Panzini geeft hier slechts een pastoraal verhaaltje, waarin de groote omwenteling, die de Oorlog bracht, wat al te vluchtig en oppervlakkig, maar vooral ook veel te onpersoonlijk werd gesymboliseerd — tenzij het minzaam cynisme van deze bladzijden identiek is met den geest van den schrijver.
Wat zeggen ons de figuren in dit boek? De „Padrone" met z'n goedhartige, maar tevens goedkoope filosofie, z'n bazige vrouw, en z'n verwend zoontje Robertino? En wat Mingon, de nuchtere boerenknecht, met z'n gierige wederhelft en z'n pienter zoontje Zvani?
Inderdaad zijn deze karakters raak en vlot getypeerd, doch men ontkomt niet aan den indruk, dat hier de „bezittende" en de „onderdrukte" klasse op 'n triviale manier tegenover elkaar zijn gesteld. De „Padrone" sterft, Robertino sneuvelt in den Oorlog, en de weduwe verkoopt dan haar landhuis aan haar gewezen knecht Mingon, die echter aan de weelde niet wennen kan, en ook sterft. En dan mag Zvani, het boerenzoontje, door wien de schrijver geheel zijn verhaal heeft laten vertellen, met recht zeggen: „De Baas... ben ik!"
Het verhaal is te schetsmatig en vluchtig van opzet, om iets meer dan amusements-waarde te kunnen pretendeeren. We zouden het dan ook als zoodanig aanbevelen, wanneer de koele *Gleichgültigkeit* waarmede de auteur zoowel den godsdienst als het revolutionnair socialisme bekijkt, een zekere geringschatting van de eerste niet vrij duidelijk naar voren bracht.
Dit maakt eenig voorbehoud wel gewenscht.
— Bc — *Aug. van de Ven.*

F. G. Freiherr von Rechenberg, 5401.
DE JEZUIET. Vertaald uit het Duitsch. *G. A. J. Ruys, Zeist,* 1929. (20.5×14) 162 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.35.

Tot blz. 55 hebben we dezen „roman" gelezen. Toen riep een langgerekte geeuw, die in de kamer er naast te hooren was, ons tot de werkelijkheid terug. We lezen in 't begin, dat „de Jezuieten in het midden van de achttiende eeuw de aanbidding van de Haarkam van Maria ingevoerd hadden" en dat in een preek aan den held van den roman was aangeraden „verberg u achter de wonderkrachtige haren van de moeder Gods." Commentaar overbodig. Natuurlijk wordt de held noodgedwongen Jezuiet, daarna Protestant en ten slotte krijgen ze elkaar. Dan pas is hij gelukkig.
Heel deze „roman" is een samenraapsel van antipapistische domheden, neergeschreven zonder eenige spanning en eindeloos vervelend. Hoe kan het anders? Het anti-papisme is geen scheppende macht, omdat het niet leeft, maar slechts vegeteert op het Katholicisme.
— D — *G. V.*

Sax Rohmer, 5402.
VAMPIERVLEUGEL. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1928. (18×12) 424 blz. geb. f 1.25.

Sax Rohmer zal iemand, die op gruwelverhaal gebied volkomen georiënteerd is, toch nog wel weten te imponeeren. Zoo ook in dit verhaal, waarin Voedoe-kunst en allerlei akelige dingen uit negerlanden een rol spelen. Maar het verhaal speelt in Engeland, waar de twee hoofd-personen van het verhaal gevestigd zijn en waarvan de een het slachtoffer wordt van een geraffineerd uitdenksel van den ander. Maar het is toch de man van het geraffineerd uitdenksel, die er het hachje bij inschiet. Hoe dat nou toch kan, ja, we nemen er de aardigheid ('n soort aardigheid!) niet graag van af. Wanneer we het detectische uit het verhaal verklappen kan niemand bijzonder aanleiding hebben het nog te lezen. Maar ook het detective-element heeft, als wel alle detectiveverhalen der laatste jaren zijn zwak punt. In dit boek vindt men het op blz. 225. Wanneer een detective verzocht wordt om iemand te bewaken, wien op een zekeren nacht gevaar te wachten staat en bovendien slaapwandelt (dat dit laatste niet waar is, kon de speurder toen nog niet weten) zou het wellicht beter zijn, wanneer hij doodleuk bij het lijdend voorwerp op diens kamer ging zitten, inplaats van langs een zijden ladder uit een raam te klimmen en heel hard om het kasteel beginnen te loopen en dergelijke verbijsterend-onnoodige zaken meer. Dit is het zwakke punt, maar als die zwakte weggenomen was, zou het boek niet hebben kunnen bestaan. De schrijver had beter kunnen voorkomen, dat de zelfmoord-scène op bldz. 421 zoo sterk lijkt op een dergelijke scène, met even precies dezelfde woorden van Conan Doyle's: ***De Verdwenen Dame.*** Deze verhalen hebben toch al zoo sterk de sfeer gemeen. Wij hebben voorts ernstig bezwaar tegen het gebazel over godsdienstige onderwerpen op de blz. 182 e.v. Dat is werkelijk al te gek. Kon het boek overigens wel voor ontspanning dienen, door deze idiote passage wordt het meer onmogelijk gemaakt, het zonder voorbehoud te behandelen.
— Bc — *J. Jacobs.*

Agnes Sapper, 5403.
IN HET THÜRINGERWOUD EN ANDERE VERHALEN. Vertaald uit het Duitsch door Petronella W. van Sijn, *D. van Sijn & Zonen, Rotterdam,* 1928. (20×13.5) 171 blz. geb. f 1.90.

Een bundel aardige vertellingen, 'n beetje ouderwetsch getint, maar die door eenvoud toch iets aantrekkelijks hebben. Agnes Sapper vertelt van de poppenmakers uit het Thüringerwoud, van de zorg en ellende, maar ook van de vreugde in de armoedige gezinnen. Ook de andere verhaaltjes willen goed en leerzaam zijn, in protestantschen geest.

— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Charles Alden Selzer, 5404.
HET LAND BUITEN DE WET. Vertaald uit het Engelsch door Jos. v. d. Cranenburg. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (20×14) 188 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.

Het land buiten de wet is het in wording zijnde Amerika. Tafereelen van strijd, vecht en schietpartijen van edele helden en schurken; boeiende ontspanningslectuur voor de liefhebbers.

— B — *M. v. M.*

Meta Simmins, 5405.
LORD KENDAL'S TWEEDE VROUW. Vertaald uit het Engelsch. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1928. (18×11.5) 301 blz. geb. f 1.25.

Lady Iris Kendal heeft haar man van zich vervreemd uit wanhoop, omdat haar eerste man , een bruut, die iedereen bij een spoorwegongeval omgekomen waande, nog leeft en als een menschelijk wrak vegeteert, terwijl de heele situatie misbruikt wordt door haar oom Dr. Heriot, een geraffineerd chantage-pleger. Lady Iris Kendal wil zich juist op genade of ongenade overgeven aan Lord Kendal, daar zij niet langer in staat is de enorme afperssommen te betalen, als ze verongelukt met haar auto.

Dr. Heriot weet nu haar doodarme nichtje Cecily, die het sprekend evenbeeld is van Iris, als Lord Kendal's vrouw te doen doorgaan. Cecily is er na veel bezwaar op ingegaan; het zou slechts voor enkele uren zijn, om de eer van Iris te redden, zooals Dr. Heriot haar wijs maakte. Deze wil een nieuw chantage-slachtoffer scheppen. Ten slotte worden Lord Kendal en Cecily nog een gelukkig paar.

— Bc — *M. v. M.*

Jan Walch, 5406.
BAR ABBAS. *R. J. Goddard, Den Haag,* 1928. (21.5×15.5) 201 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.30.

De schrijver heeft Bar Abbas willen geven als de verpersoonlijking van de passieve tegenstand, welke de uitbreiding van het Godsrijk op aarde belemmert. Van Bar Abbas' geslacht zijn al dezulken, die met zijdelingsche daden, met hetgeen wij vreemde zonden noemen, Christus tegenstaan. Van Bar Abbas geslacht noemt hij: de raadsman van den Christenvervolger Diocletianus, Arius, Julianus, Guillem van Melun, Koning Karel, die Jeanne d'Arc overliet aan haar vijanden, de andere Koning Karel, die de Bartholomeusnacht toeliet, Luther....

De eene schets is beter geslaagd dan de andere, sommige zijn scherper getrokken. Een merkwaardige en goed geschreven bundel schetsen.

— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

FRANSCH.

Ventura Garcia Calderon, 5407.
RÉCITS DE LA VIE AMERICAINE. *G. Payot & Cie, Paris,* 1925. (19×14) 294 blz. ing. Ffr. 15.-.

Wanneer een volk koloniseert, is het, of het opnieuw jong wordt door het sterkere kontakt met de aarde en de virginale natuur. Het werpt alle aanhangsels, die de oude kultuur van het moederland in geest en manieren heeft aangebracht, af en leeft een vernieuwde, jonge beschaving. Deze is een gezuiverde en verinnigde schakering van die van het moederland. We zien dit aan de Zuid Afrikaanse, aan de Canadeese zoowel als aan de Zuid Amerikaanse literaturen, die alle voor ons van een ongemene bekoring zijn. De *Récits de la Vie Américaine* geven een rijk gekleurd beeld van de Zuid Amerikaanse letterkunde, die een overplanting is van de Spaanse en Portugeese. Het is een bloemlezing, waarin een 22-tal auteurs in vlot-lezende vertaling verenigd werden. De meeste dezer short-storys geven een beeld van de sterke en gevarenvolle natuur, die den Europeanen natuurlijk het sterkste aantrok. Maar ook de beelden uit de stad zijn niet vergeten, doch deze zijn van een ongekompliseerdheid en direktheid, die een genot is voor ons, die bijna niet anders dan psychologiese verwikkeld- en geraffineerdheden als *de* schoonheid opgedist krijgen.

— B — *Ton Kerssemakers.*

Lucie Delarue-Mardrus, 5408.
L'AME AUX TROIS VISAGES. *Gedalge, Paris* 6, 1928. (17×10.5) 254 blz. ing. Ffr. 5.—, gec. Ffr. 7.—, geb. Ffr. 8.—.

„Trouver une pareille, une paire, âme identique", dat is de grondtoon van Lucie Delarue's boek. Vanaf het ogenblik dat de kleine hoofdpersoon Narcisse vanaf den tuinmuur letterlik en figuurlik op haar nichtje neerziet, is de drang een gelijkgestemde ziel te vinden in haar de allesoverheersende. Deze zal iemand moeten zijn, die haar grote passie voor muziek zal delen.

Het weeldekind wordt al vroeg door ongeluk op ongeluk getroffen: een gescheiden moeder, verlies van fortuin, het opgenomen worden door een grootmoeder, waar ze niet van houdt.

Maar dan gebeurt het wonder; de oude, eenzelvige vrouw heeft het hart van een kind, een hart dat o zo veel gelijkt op het hartje van de kleine Narcisse. Ze begrijpt en versterkt de liefde voor muziek in haar kleinkind, met „il faut être artiste, jouer à des concerts."

Een gelukkige tijd van ingespannen werken volgt, maar grootmoeder is erg oud en haar tijd is gekomen. Nu is Narcisse weer alleen en ze kan de tijd van groot, eenzaam kinderverdriet alleen uithouden met de gedachte: terwille van grootmoeder „être artiste malgré tout." Ze blinkt ver uit boven de andere leerlingen en heeft alle hoop. Maar de tante vindt dat ze geld moet verdienen en heeft een betrekking voor haar laten zoeken, als violiste in... een bioscoop.

Als Narcisse nu in de uiterste wanhoop neerzit, komt plotseling het grote geluk een „paire et pareille" in de persoon van de kleine Marie-Victoire: een kind, innerlijk en uiterlik als zij.

— Bc — *J. v. B.*

Herm. Melville, 5409.
LA CACHALOT BLANC. *Gedalge, Paris* 6, 1928. (16.5×10.5) 255 blz. ing. Ffr. 5.—, gec. Ffr. 7.—, geb. Ffr. 8.—.

Het verhaal van de witte walvis is als een detective verhaal: dezelfde spanning, hetzelfde onverwachte einde.

Van de bladzijde af, waarop we kennis maken met de eenbenige kapitein van de walvisvaarder „Le Pequod" en afvaren van Nantucket voor de lange reis voelen we ons meegesleept in de hartstocht van deze vreemde kapitein, om op vangst uit te gaan naar de „Cachalot Blanc", de z.g. witte walvis, die hem zijn been heeft afgebeten. Koste wat het kost: dat monster moét dood. De vangst lijdt er onder, de bemanning wordt onwillig maar de kapitein zet door. De andere vissen kunnen hem niet meer schelen, maar de witte walvis moet gevangen. Opnieuw de hartstocht in al die mannen: de kapitein heeft gesproken, wat de kapitein zegt zal gebeuren, de walvis overwinnen of dood. Alle gevaren en moeilikheden, die de walvisvaarders te trotseeren hebben op hun reizen, kulmineren in dit slot en geven een plotseling en onvoorzien einde.

Het boek kan gerekend worden tot de betere soort ontspanningslektuur.

— B — *J. v. B.*

DUITSCH.

Fr. Griese, 5410.
TAL DER ARMEN. *Otto Quitzow, Lübeck,* 1928. (19.5×12.5) 148 blz. geb. M 5.—.

In tegenstelling met het zwaar-gaande Jodenverhaal van Gustav Regler, dat in dezelfde elegante serie is uitgekomen — en hier reeds besproken — is *Tal der Armen* van Friedrich Griese 'n even uit de werkelikheid opgelichte verdichting. Dit boek herinnerde aan het stugge verhaal van *De Vlaschaard.*

Maar Fr. Griese's liefde voor deze bekrompen bewoners in het dal der arme turfstekers is van een warmere geaardheid.

Een meer scheidt het dal van de stad, van de wereld met haar onrust en bedrog. In het dal maakt de armoede het vlees der vrouwen hard en hare geesten onbarmhartig voor de mooie verleidsters is de stad en hun mannen, die daaraan hun zuurverdiende groschen zouden offeren. Toch woelt de onrust, het verlangen naar het nieuwe, het rijke. Uit drie punten bouwt Griese zijn even aangekleurde tekening op. In het midden staat dan de filosofiese Maas, die telkens iets nieuws uitdacht, maar tot de berusting gevende ervaring kwam: „Man muss langsam vorwärts gehen, darf keinen Schritt überschlagen." De taal is geheel in overeenstemming met deze toch wat vreugdelooze levensbeschouwing. Zonder de zinnelike plastiek van Streuvels, bijna zwierig soms en nu en dan heel rake beelden en wendingen. Er is te weinig zon in het boekje, waarin turf en Schicksal alleen maar beslissen. Maar het bleef een mooie novelle, met hier en daar werkelik zeer geslaagde bladzijden. Wie bepaald wil weten: wat er telkens was gebeurd, zal zich aan deze vertelkunst miskocht denken. Totdat hij, een jaar later, op de tram wellicht ineens zal zeggen Natuurlik, dat bedoelde Griese!

Voor een kalme avond.

— B — *Teo de Witte.*

Josepha Kraigher Porges, 5411.
LEBENSERINNERUNGEN EINER ALTEN FRAU. *Grethlein & Co., Leipzig,* 1928. (19.5×12.5) 269 blz. geb. M. 7.—.

Josepha Kraigher-Porges is de vrouw van een Oostenrijkschen generaal; in dit eerste boek geeft zij de herinneringen uit haar vroegste jeugd. Een zeer merkwaardige en zeer droevige jeugd. Zij verliest heel jong haar moeder en de stiefmoeder is een buitengewoon slechte en wreede vrouw, — de vader laat alles toe. In zenuwoverspanning vlucht het kind van Klagenfurt naar Maria-Elend, waar 'n oom pastoor is. De pastoor trekt zich het ongelukkige weesje wel aan, neemt het echter niet in de pastorie, omdat z'n zuster geen kinderen kan uitstaan; de oude smid en zijn vrouw worden de pleegouders. Minder dan een arm boerenkind groeit het op, want de pleegmoeder wil het niet naar school sturen, de pastoor geeft het ook geen godsdienstonderricht! Die pastoor is al even wonderlijk als al de menschen, die het kind in haar jeugd ontmoet. Dat kwam misschien, zooals de schrijfster zegt „dat zijn Luthersche voorvaderen met geweld katholiek waren gemaakt." (!!) De pleegmoeder slaat er al net zoo lustig op los als de stiefmoeder en stuurt het kind tenslotte, uit ijverzucht, zonder eenige steun, weg. Een zuster der overleden moeder is al even harteloos en doet het aankomende meisje in een boerengezin, waar de zieke moeder wel zeer goed is, maar de zoons groote deugnieten. Zoo leert Tineke ook naast de ellende het kwaad kennen. Ze blijft onschuldig, maar komt terug hard, ongeloovig, ofschoon ze zich zelf zeer godsdienstig vindt.

't Is een boek, spannend als een roman, maar men vraagt zich voortdurend af, hoe het mogelijk is, dat dit alles eens waar gebeurde. Voor een katholiek-opgevoed kind zijn de beschouwingen over de geestelijkheid even zonderling als al de bijgeloovige praktijken in het Oostenrijksche dorp.

— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

ENGELSCH.

Dan Brummitt, 5412.
SHODDY. *Willet, Clark & Colby, Chicago,* 1928. (19×13) 337 blz. geb. $ 2.—.

De Bonafede familie woont in het „Shoddy" district in Engeland, waar wolafval en vodden tot bruikbaar materiaal worden verwerkt. Doch de handel slabakt en ze wijken uit naar Amerika. Bart komt na allerhande mislukkingen terecht op de boerderij van Mr. Middleton. De zoon Peter wordt zijn beste vriend. Beiden zijn verliefd op een onderwijzeres Effie Bailey. Doch Bart is het slimste van de twee en verlooft zich. Peter en Bart gaan samen op school en brengen het beide zeer ver. Doch Bart raakt daar verliefd op Viola Bimont, de dochter van een bekend advokaat. Hij huwt ermee en Peter met Effie. Ieder gaat zijn weg en ze worden beiden dominee benoemd. Peter is de „outspoken" democraat en Bart de diplomaat. Bart weet het steeds zoo aan te leggen, dat zijn mededinger, door wien hij vreest overschitterd te worden, op afstand gehouden wordt. Beiden krijgen een kind doch Peter's vrouw laat het leven erbij.... Bart is maar met één gedachte bezield: bisschop te worden, en hij wordt gerugsteund door zijn vrouw en haar veelvermogende familie. Zijn zoon Marcus is op school met Peter's dochter Rhoda en ze zijn dikke vrienden. De oorlog breekt uit en Marcus gaat als Canadeesch soldaat naar 't front op 't oogenblik, dat zijn vader zijn doel heeft bereikt. Rhoda is Peter's hechtste steun in zijn werk onder de Methodistische studenten aan de Technische Hoogeschool. Op verlof in Engeland ontmoet Marcus de oude bekenden van zijn vader in zijn

geboorteplaats Thornlea, en hij raakt verloofd met de dochter van een gewezen schuldenaar van zijn grootvader: Judith Jessop. Marcus wordt gekwetst en ontslagen uit den werkelijken dienst als eerste luitenant. De vriendschap met Rhoda raakt dus uit. Hij trouwt met Judith na de toestemming van zijn vader die hem in Engeland is komen opzoeken en ze vertrekken naar Amerika.

Dit is een methodistische tendenzroman waarin schr. bewijzen wil, dat de held even gemakkelijk andermans gevoelens en gedachten overneemt als zijn voorvaderen de gebruikte wol en in voortdurende vrees leeft anders te worden ontdekt als hij zich voorgeeft te zijn. Het tweede gedeelte van 't boek is heel anders en heel wat aantrekkelijker dan 't begin waarin heel de methodistische hierarchie wordt uitgepluisd. Het is 't relaas van een self-made bisschop, die op slot van rekening nog bekennen moet, dat hij de plaats niet waardig is die hij bekleedt. Het is hier en daar een vlijmende kritiek op het zwakste punt in 't methodisme. Het andere deel waarin de jongere generatie aan 't woord komt, leest heel wat vlotter. De evolutie van den jongen Marcus is goed geteekend en ook over den oorlog worden soms harde doch verdiende waarheden verkondigd. Niets stootends voor de Roomschen komt erin voor doch, om het gegeven zelf, een boek voor ervaren volwassenen.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Paul Green, **5413.**
WIDE FIELDS. *Victor Gollancz, London,* 1929. (19×13) 288 blz. geb. Sh. 7/6.

Een bundel schetsen, die allen tot achtergrond hebben een plaats in Noord-Carolina „Little Bethel", met blanke en zwarte bevolking, een van die gemeenten met een zonderlingen overspannen godsdienst, een uitwas van het Protestantisme. Over de menschen uit die streek, — bekeerden en onbekeerden — meest zeer arme kleurlingen schrijft Paul Green z'n knappe tragische schetsen. Zeer mooi en ontroerend werk.

— Bc — *Alb. Steenhoff Smulders.*

R. O. Prowse, **5414.**
THE PROPHET'S WIFE. *Victor Gollancz, London,* 2e druk: 1929. (19.5×13) 320 blz. geb. Sh. 7/6.

'n Boek waarvan men den inhoud moeilijk kan weergeven, omdat de handeling van de roman niet bestaat uit gebeurtenissen maar uit de zieleconflicten der twee hoofdpersonen: John Hepworth en zijn vrouw Suzan. John Hepworth is de „profeet", die een nieuwe godsdienst in Londen sticht, een godsdienst, waarin meer gezocht dan gediend wordt en waarin héél weinig gesproken wordt over God, Zijn wet en Zijn geboden. Wat Joh. Hepworth gedreven heeft voorganger te worden van deze nieuwe strooming hooren we niet; we zien ook niet veel van zijn inniger zieleleven. We zien alleen het conflict van hem en zijn vrouw: twee goede menschen, diep en ernstig, maar die elkaar niet gelukkig kunnen maken. Suzan's groote grief is, dat John haar feitelijk niet noodig heeft. Hij gaat op in zijn „gemeente" in de bouw van zijn Kerk en terwijl hij toch werkelijk van haar houdt voelt ze hem altijd ver-af; 't ergert haar dat hij nooit 'n liefkoozend woord zegt. Ze denkt 'n oogenblik, om van hem weg te gaan, vooral wanneer ze merkt dat een zijner volgelingen zeer veel van hem houdt. Maar om hem geen verdriet te doen blijft ze bij hem. Hij weet nu haar gevoelens en juist, wanneer de Kerk voltooid is en wanneer man en vrouw blijkbaar nader tot elkaar komen — sterft John bij het redden van Suzan's aangenomen kind. In de nieuwe kerk staat zijn lijk gebaard en hij zal er nooit preeken. Het boek wordt zeer geprezen en is ook zeer ernstig bedoeld en knap geschreven, 't laat ons echter onbevredigd.

— Bc — *Alb. Steenhoff Smulders.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

André Gide, **5415.**
DE TERUGKEER VAN DEN VERLOREN ZOON. Vertaald uit het Fransch door Mr. F. J. de Jong. *Van Gorp & Co., Assen,* 1928. (21×15.5) 46 blz. ing. f 1.—.

Gide's proza-gedicht is een dóór en dóór „slecht boek" dat de partij van den verloren zoon opneemt, omdat hij het avontuur verkoos boven de orde.

Maar het is artistiek een der knapste Fransche boeken onzer eeuw. Daardoor is het zoo gevaarlijk. Er staat geen woord te veel in, wat er staat is afdoend en precies afdoend.

Onder de handen van Mr. F. J. de Jong werd het een goed-leesbaar Nederlandsch, dat echter de toon van een domineespreekje heeft.

Anton van Duinkerken.

J. Greshoff, **5416.**
AARDSCH EN HEMELSCH. *Boosten & Stols, Maastricht,* 2e druk, 1928. (13.5×10) 33 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Na *De Ceder* is dit Greshoff's beste bundeltje, Gedichten als „Ik Groet U" en „Voor den storm" blijven hangen evenals regels als deze:

Van die beminnen gaat er geen
Voor de volkomen vreugd verloren.

Toch is deze poëzie minder onschuldig dan zij lijkt Zij wisselt „Aardsch en hemelsch" in de liefde op een wijze, die bij grote dichters satanisch kan zijn. Maar Greshoff is in zooverre onschuldig, dat hij zeker geen groot dichter is, al is hij onder de mindere goden een aangename figuur.

Anton van Duinkerken.

J. Greshof, **5417.**
VONKEN VAN HET VUUR. *Boosten & Stols, Maastricht,* 2e druk: 1928. (13.5×10) 75 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Een bundel puntdichten, soms geestig, soms navrant, die den lezer gemakkelijk aanspreken en die de luchthartige wanhoop van Greshoff verraden. Ter karakteristiek wordt een der aardigste overgeschreven:

Die hondjes zijn van steen, maar dom:
Zij zien laag op mij neer, omdat
Ik niet uit Schotland kom.

Voornaam is dit soort blijmoedigheden bepaald niet, maar het praetendeert weinig en weet behagelijk te zijn.

Anton van Duinkerken.

J. Greshoff, **5418.**
OUD ZEER. *Boosten & Stols, Maastricht,* 2e

druk, 1928. (13.5×10) 75 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.
De eerste gedichten van Greshoff zijn speelsch en soms aardig gemaakt, maar slechts een enkele keer worden zij geraakt door de eigenaardige toon van verholen ontgocheling, die aan zijn later werk bescheiden waarde geeft.

Anton van Duinkerken.

Lector, 5419.
KEURLEZE 1800 TOT HEDEN. *Wed. P. van Waesberge & Zn., Rotterdam,* 1928. (13×8.5) 205 blz. ing. f 1.25, gec. f 1.50, geb. f 1.90.
De uitgeefster der Bijoux-Bibliotheek, waartoe deze bloemlezing behoort, heeft ongetwijfeld vooral lucratieve bedoelingen gehad. De boekjes zijn in het bekende „handig" zakformaat, een beetje berekend op iedereens smaak. Of de samensteller zich daarnaar heeft moeten voegen, weet ik niet, maar het ziet er deerlijk naar uit, al ontkent hij in zijn inleiding stellig andere dan aesthetische motieven te hebben gehad.
Het eerste deeltje (±1400-± 1840) is het beste maar het is nog willekeurig genoeg om slecht te zijn. Na drie middeleeuwsche liedjes en een geuzelied volgt Hooft. Geen Hadewych, geen Maerlant, geen Bijns, geen zestiend eeuwer. Vondel is goed bedacht, al werd zijn spelling evenals die der andere klassieken gemoderniseerd. Feith werd „evenals Cats en Helmers" (!) weggelaten, maar onbenullige versjes van Jan Frans Willems, Nic. Beets, Ten Kate, Van Beers konden worden geduld. Daardoor werd zooveel plaats ingenomen dat van Gezelle alleen het „Schrijverke" is opgenomen, om te sluiten met prulwerk van Frans de Cort.
Het tweede deeltje is misdadig slecht. Men vindt er Fiore della Neve, Augusta Peaux, E. B. Koster, 4 gedichten van H. G. Priem (tegenover 1 van Leopold, 2 van Henriëtte Holst, 1 van Nijhoff!) Richard de Kneudt, Jan J. Zeldenthuis, J. Danser, J. Gazenbeek, A. v. Oosten, maar zoekt vergeefs naar iets van Slauerhoff, Hendrik de Vries of Kuyle.
Maar het formaat is makkelijk, de boekjes zijn goedkoop en het publiek is gauw tevreden.

Anton van Duinkerken.

G. H. Priem, 5420.
ZON EN ZANG. *Wed. P. van Waesberge & Zn., Rotterdam,* 1928. (13×8.5) 153 blz. ing. f 1.25, gec. f 1.50, geb. f 1.90.
Er bestond een prozaschrijver Priem, die slechte treinlectuur gemaakt heeft en wat romannetjes vertaald. Nu is er ook een dichter van dezelfden naam. Is het de zelfde man? Het vraagstuk is weinig boeiend, maar het is interessanter dan de versjes, die hier in de Bijoux-Bibliotheek de wereldpoëzie bekronen. Deze gedichtjes zijn onvergelijkelijk slechte teksten voor zangnummertjes van dorps-vereenigingen. Er wordt wat in gevrijd, wat geleeuwerikt, wat gezonneschijnd, wat gekusd en gekoosd en nog wat gevrijd. Alles op een manier waarover zich ieder dichter uit de grootste vervaltijd geschaamd zou hebben. De pretentie om deze versjes uit te geven in een reeks, die de wereldliteratuur wil populariseeren teekent het bedrog van uitgeefster en dichter.
De „particuliere brieven" van Kloos, Verwey etc. ter „inleiding" bevestigen dit.

Anton van Duinkerken.

FRANSCH.

Dom A. M. Achard, 5421.
CHANTEURS DE DIEU. Geïllustreerd. *Vromant & Co., Bruxelles,* 1929. (22×18) 127 blz.
Min of meer hymnische gezangen, opgedragen aan bekende katholieke kunstenaars en waarin de kunst wordt voorgesteld en bezongen als de menschelijke lofspraak over de schoonheid Gods. Het geheel deint wat gemakkelijk op deze eene gedachte. Prachtige regels wisselen er af met al te slordige en weinig zeggende bladzijden. Bovendien is het vrije vers weinig geschikt voor de „gedachte-lyriek" en dat wreekt zich. De geestdrift lijkt daardoor soms overspanning van de hersens.

Anton van Duinkerken.

Jean Chavigny, 5422.
LA LEGENDE SACRÉE. *Aubanel Frères, Avignon,* 1928. (19×14) 106 blz. ing. Ffr. 12.-.
Men zou dit Christus-epos kunnen noemen: een geslaagde poging om het leven van den Zaligmaker een plaats te geven in de „Légende des siècles" van Victor Hugo. Het geheel is zoo merkbaar door Hugo geïnspireerd, dat men soms denkt dezen te lezen. Het lijkt op een Hugo, als een valsche van Goch op een echte. Wat er voor aardigheid aan is, zulke dingen te maken, ontgaat ons een beetje. Ze te lezen heeft een bepaald genot, dat weinig met poëtisch genot heeft te maken. Hugo was toch beter!

Anton van Duinkerken.

Reginald Graulich, 5423.
DIABOLIQUES. *La Renaissance d'Occident, Bruxelles,* 1928. (18.5×14) 79 blz. ing. Ffr. 10.—.
Een bundeltje met brave humbug, niets hebbende te maken met diabolische of andere ongewone dingen, maar behorende tot de zeer alledaagsche categorie der goede bedoelingen met slechte resultaten.

Anton van Duinkerken.

ENGELSCH.

Theodore Dreiser, 5424.
MOODS. Geïllustreerd. *Horace Liveright, New-York,* 1928. (21×15) 385 blz. geb. $. 3.—.
Vierhonderd bladzijden poëzie van Amerika's groote romanschrijver Dreiser. Al deze verzen zijn gemaakt op een zelfde wijze, die vaak aan de praegnantie van August Stramm herinnert maar daarvan de verbetenheid mist. De kort regelige vrije gedichten verbergen een zekere sentimentaliteit onder hun schijnbare hardheid. Alleen door een zeer zakelijke korte mededeeling eenige malen in ander rhythmisch verband te doen terugkeeren weet Dreisser soms een pakkend effect te bereiken. Zijn „gemoedsaandoeningen" zijn zeer wisselend en zijn eeuwig-dezelfde methode van vier honderd pagina's lang heeft daaraan toch een zekere grilligheid te danken, waardoor het mogelijk blijkt dezen bundel zonder de minste verveling te lezen. Een diepe ontroering krijgt men echter slechts zelden. Doorgaans wordt zij belemmerd doordat de lezer in deze poëzie de gewildheid der factuur blijft voelen.

Anton van Duinkerken.

David Emrys, 5425.
RHYMES OF THE ROAD. *Cecil Palmer,*

London W.C. 2, 1928. (19.5×13.5) VI-56 blz. geb. Sh. 3/6.

Voor ons Nederlandsch gevoel eenigszins negentiend'eeuwsche poëzie, maar dan soms ook zeer goede. Vooral de balladeske liederen van Emrys hebben een bijzondere bekoorlijkheid. Diepzinnig is zijn dichtkunst niet.

Anton van Duinkerken.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

L. J. Arrigon, **5426.**
LES ANNEES ROMANTIQUES DE BALZAC. *Perrin & Cie., Paris* 6, 1927. (18.5×12) 297 blz. ing. Ffr. 12.—.

Deze studie van Arrigon vangt aan met de periode, waarmede de ook hier besproken studie van Ségu, over den invloed van de Latouche op Balzac, eindigt: de tijd waarin Balzac zijn *Dernier Chouan* schreef, het eerste werk van literaire betekenis en de eerste poging, om de eigen stem te vinden.

Zéér minutieus heeft Arrigon deze periode bestudeerd en in zijn boek uiteengezet. Hij geeft een uitvoerig en soms zeer gedetailleerd beeld van het geestelike en materiele leven van Balzac en diens naaste omgeving. Hij laat de salons herleven, die Balzac frequenteerde en waar hij zijn vrienden en kennissen trof; waar het zo juist geschrevene werd voorgelezen, waar al vertellend soms de eerste indruk van een werk in den schrijver ontstond of waar hij door het geziene en gehoorde nieuwe indrukken en concepties opdeed. Hij laat het literaire leven van Balzac in deze romantiese periode herleven, door de betrekkingen van Balzac met zijn confraters, met uitgevers, publiek en periodieken te belichten. Ook van het private leven van den schrijver wordt veel gegeven, wat er toe bijdragen kan, om diens karakter te doorgronden.

Arrigon bewijst in zijn uiteenzettingen, dat hij goed op de hoogte is van het métier eens romanciers en van het ontstaan en de groei van een roman. Dit maakt zijn werk tot een van de verlichtendste en belangwekkendste publicaties in de romantiese tijd van Balzac.

Het werk is aantrekkelik geschreven, de feitenstof is in den tekst verwerkt, waardoor men een lopend geheel verkrijgt. We hebben het boek in één adem doorgewerkt en dat overkomt ons niet vaak bij een wetenschappelijke studie.

Ton Kerssemakers.

Benjamin Constant, **5427.**
JOURNAL INTIME 1804-1816. *Stock, Paris,* 1928. (18×12) 227 blz. ing. Ffr. 15.—.

De uitgeversfirma Stock begon de publicatie van een reeks historisch-psychologische documenten uit de Fransche literatuur met de uitgave der intieme dagboeken van Amiel en Constant. Dit laatste is te meer werkwaardig, omdat Benjamin Constant een groeiende belangstelling geniet in de laatste jaren. Zijn dagboek zegt fijne maar vaak scherpe dingen over de menschen en gewoonten van de vroeg-romantische periode. Vooral de Duitsch-wetenschappelijke milieus van Jena en Weimar, waar Constant zich gaarne ophield zijn interessant getekend met een ietwat schrale, doch daardoor juist pikante,bondigheid. Goethe wordt geheel gegeven in enkele woorden uit particuliere gesprekken. Zichzelf heeft de psycholoog Constant het best getekend in zijn woorden: „Les hommes qui passent pour être durs sont de fait beaucoup plus sensibles que ceux dont on vante la sensibilité expansive.'' Naast het merkwaardig „modern'' document *Adolphe* is dit dagboek een even merkwaardig tijdsdocument, dat aan studeerenden in de Fransche letteren of in de psychologie kan worden aanbevolen.

Anton van Duinkerken.

Paul Halflants, **5428.**
LIVRES DE CHEVET. *Lannoy, Genval,* 1929. (20×13) 65 blz. ing. Bfr. 7.—.

Dit werkje van den Belgiesen priester-kritikus is een beredeneerde bibliografie van *die* werken, die een mens, die voor algemeen beschaafd wil doorgaan, moet gelezen of bestudeerd hebben. Dit wezen toch heeft de eigenschap, dat het gaarne in een bepaalde studierichting grasduint en tevens van ongeveer alles wat zoo al ter sprake kan komen of voor zijn maatschappelike positie van belang is, wat weten wil. Kanunnik Halflants heeft voor hem dit werkje geschreven, waar hij de titels der boeken vinden kan, die hij fatsoenshalve gelezen moet hebben.

Ook de studeerende kan er zijn profijt van hebben. Het kan hem oriënteeren op die gebieden, die buiten zijn vak liggen en waaruit hij een en ander nodig heeft:

In het biezonder wat de literaire afdeling betreft, heeft het werkje onze sympatie door de brede kijk van de schrijver. Wat hij geeft aan wenken voor de inleidende studien, voor de literatuurhistorie en de oudere schrijvers, laat niets te wensen over. Het enige hiaat dat we gevoeld hebben, is het absolute gemis aan wat wij „de jongeren'' believen te noemen. Dit is te meer jammer, waar de belangstelling voor deze eigentijdse literatuur in de kringen waarvoor dit boekje bestemd is, niet zo rooskleurig is, dat zij geen aansporing behoeft.

Zo was voor Frankrijk het prachtige ***Panorama de la Littérature contemporaine*** van Bernard Fay te noemen. En onder La Littérature Neerlandaise behoort (ook voor België) toch meer als Vondel, en enkele oudere Vlaamse schrijvers met Timmermans en van Tichelen als culminatiepunt? Goed gezien echter is voor deze literatuur de ***Schets der ontwikkelingsgang der Nederlandsche Letterkunde*** van Lecoutere te noemen, die voor het gebied tot en met '80 de beste handleiding is. Moller's boek echter mocht (ondanks de bezwaren die men tegen dit boek kan hebben) niet vergeten worden. Ook bij de evangeliekommentaar lijkt het ons voor den leek handzamer om aan te bevelen het boek van Dom Paul Delatte dan de vier dikke genoemde werken. Deze detailkritiek tast echter de verdienste en de bruikbaarheid van dit werkje in genen dele aan. Het is onmisbaar.

Ton Kerssemakers.

ENGELSCH.

John W. Cousin, **5429.**
A SHORT BIOGRAPHICAL DICTIONARY OF ENGLISH LITERATURE. *J. M. Dent & Sons, London W.C.* 2, 6e druk: 1925. (17×11) 450 blz. geb. Sh. 2/6.

Niet ieder kan zich op onze dagen de weelde ver-

oorloven er voor iedere taal en letterkunde een biographisch woordenboek er op na te houden in een of zooveel deelen. En toch komt het meer dan eens voor, vooral nu meer dan vroeger naar het verleden wordt gegrepen, dat we graag bijzonderheden zouden willen hebben over den een of anderen schrijver uit een vervlogen tijdvak. Te meer zoo wijl de meeste letterkundige geschiedenissen, om up to date te lijken, heel wat meer plaats gaan inruimen voor de moderne periode, en dit natuurlijk ten nadeele van vroegere schrijvers, die maar menu fretin meer lijken in al den tam-tam, die rond de penneridders van vandaag gemaakt wordt. Heden ook wordt door vele letterkundige critici meer algemeen beschouwenden arbeid geleverd, en biographie, in haar engsten zin genomen, meer en meer op het achterplan geduwd. Anderen goochelen met namen en jaartallen, en de arme stervelingen die niet beter weten of zich niet renseigneeren kunnen, staan erg onthutst. In al deze gevallen is een boek als dit van Cousin een veilige en onmisbare vraagbaak. Het is uitgegeven in de bekende Everyman's Library en geeft dus allen waarborg voor volmaakte technische verzorging. Al staan er 53 regels op een blz. toch is er middel gevonden, om het voornamere van het andere te scheiden door een ander soort letter enz. We hebben een hoop 16de en 17de eeuwsche schrijvers in een cursus van Eng. Let. gevolgd in dit boek voor wat het biographisch gedeelte betreft en het heeft ons zelden of nooit in den steek gelaten. Het vulde zelfs hier en daar nog aan. Het moge waar zijn dat over de groote schrijvers elders meer te vinden is. Dat moest er nog bijkomen! Doch er zijn heel veel schrijvers waarover in de gewone boeken lang niet de helft te vinden is van wat hier gegeven wordt. Letterkunde is hier overigens opgevat in haar breedsten zin en als vraagbaak is het daarom zeer uitgebreid. Er is een bijvoegsel van 300 namen voor de latere periode, doch alleen met jaartallen van boeken enz. Kortom een zeer handig en uiterst goedkoop boekje dat veel diensten kan bewijzen en dat we dan ook van harte aan alle liefhebbers van Eng. letteren aanbevelen. *Dr. Raph. Kreemers.*

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. A. J. Wensinck, 5430.
MOHAMMED EN DE JODEN TE MEDINA. *E. J. Bril, Leiden,* 2e druk: 1928. (25×16) 175 blz. ing. f 4.—.

Deze onveranderde herdruk van Dr. Wensinck's proefschrift behandelt niet zoozeer de religie dan wel de historie van Mohammed en wel bizonder in zijn verhouding tot 't Jodendom van den vóór-Mekkaanschen tijd. Slechts 't derde Hoofdstuk behandelt den Joodsch-godsdienstigen invloed op 't Islamisme. Het geheel is een fijn, met zorg behandeld historisch werk over den meest duisteren tijd van den godsdienst van den Islam. Terloops evenwel bemerkt men 't rationalistisch standpunt van den bekenden Leidschen Hoogleeraar met betrekking tot 't Christendom. Daarvan afgezien, mogen we zeggen, dat 't boek een onmisbare, waardevolle bron is voor de bestudeering van 't Islamisme in zijne verhouding tot Israël en diens invloed op den Koran en de vroegste Moslemsche historie.

P. Constantinus, O.Cap.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

J. G. Bendien, 5431.
ACHTERUITGANG VAN DEN NEDERLANDSCHEN HANDEL. *W. P. van Stockum & Zn., Den Haag,* 1928. (24×15.5) 64 blz. ing. f 0.60.

In het Octobernummer 1920 van het tijdschrift *Koloniale Studien* schreef de Heer J. G. Bendien, consul der Nederlanden te Bombay een artikel over Handelsorganisatie, waarin het resultaat werd samengevat van een korte, vergelijkende studie over toestanden op handels- en industriegebied in Nederlandsch-Indië, Britsch-Indië en Japan. Daarin werd duidelijk aangetoond, hoe Japan door energie, door organisatie en onderlinge samenwerking en met behulp van Staatswege er meer en meer in is geslaagd, den Nederlandschen en Engelschen handel op Voor-Indië en Nederlandsch-Indië te verdringen.
Dit artikel is in bovengenoemd boekje opgenomen, voorzien van een inleidend hoofdstuk, waarin statistische gegevens van na 1919 dienst doen om te bewijzen, dat Japan nog altijd dezelfde gevaarlijke concurrent is voor Europa en inzonderheid voor Engeland en Nederland. De handel van deze twee landen op Britsch- en Nederlandsch-Indië is ook na den oorlog vrijwel stationnair gebleven, die van Japan blijft met sprongen vooruitgaan.
Terecht spreekt de schrijver dan ook van (relatieven) achteruitgang van de Nederlandsche handel, hierbij den handel op Zuid-Oost-Azië op het oog hebbend. De titel van dit overigens leerzame en verdienstelijk boekje is onvolledig en — in algemeenen zin genomen — gelukkig niet juist.

G. J. de Vries.

Sjef van Dongen. 5432.
VIJF JAAR IN IJS EN SNEEUW. Geïllustreerd. *Scheltens & Giltay, Amsterdam,* 1928. (26×19) 247 blz. ing. f 5.25.

Het relaas van de veelsoortige avonturen van den dapperen rondborstigen Hollandschen boy, bekend om zijn wakkere reddingspogingen der slachtoffers van de Italia-ramp bij den jammerlijk gefaalden Noordpool-tocht van generaal Nobile. In onopgesmukte taal is het bekende verhaal, dat de dagbladen ons reeds herhaaldelijke malen hebben doen kennen uit zijn interessante lezingen, hier weergegeven, verlucht met prachtige photo's. Dit modern helden-epos van een vijfjarig verblijf te midden der ontberingen van wind en ijs is lezing overwaard en we bevelen het jong en oud gaarne aan.

M. M.

T. Gonggrijp, 5433.
OVER ETNOLOGIESE EKONOMIE. *Adi Poestaka, Den Haag,* 1927. (24.5×16) 31 blz. ing. f 0.75.

Het centrale begrip van de economie is, volgens schrijver, de ruil met de daarmede samenhangende prijsvorming; daarom diende ook in de ethnologische economie, welke het economisch leven der „natuur"-volkeren beschrijft (natuurvolkeren in de beteekenis van volkeren, buiten den Europeeschen kultuurkring staande), de ruil het kernprobleem te zijn. Nu heeft de omstandigheid, dat deze tak van de economie gewoonlijk be-

oefend wordt door volkenkundigen en niet door economen, tot gevolg gehad, dat men zich in de ethnologische Wirtschaftsforschung niet weet te beperken tot het ruilbegrip en er economische ethnologie van maakt, waarbij veel is ondergebracht, wat slechts in verwijderd verband staat met den ruil.
Een andere fout van verschillende werken en werkjes over ethnologische economie is, dat de meeste schrijvers trachten „wereldomvattende studies" te maken, terwijl omtrent het economisch leven van de afzonderlijke „natuur" volkeren nog veel te weinig is gepubliceerd en dergelijke economische monografieën dienen toch aan een hologeische verhandeling vooraf te gaan. De schrijver zou het daarom toejuichen, als het ruilverschijnsel — in ruimen zin genomen — bij verschillende „natuur"volken zoo volledig mogelijk werd onderzocht. Als leidraad voor een dergelijke ethnologisch-economische studie kunnen dienen de *Fragen zur Erforschung des Wirtschaftslebens der Naturvölker* van Prof. Steinmetz, waarvan schrijver de voornaamste in een aanhangsel overneemt.

G. J. de Vries.

DUITSCH.

Prof. Dr. Franz Kühn, **5434.**
ARGENTINIEN. Geïllustreerd. *Ferd. Hirt, Breslau,* 1927. (23×18) geb. M. 42.—.
Argentinië is nog een jong land, dat eerst in het begin van zijn ontwikkeling staat. Hoewel het een oppervlakte van ongeveer zes maal het tegenwoordige Duitschland beslaat, wonen er in dit reusachtige gebied slechts een tien millioen menschen, d.i. gemiddeld iets meer dan 3 menschen per vierkanten kilometer, terwijl $^1/_6$de van de geheele bevolking in de hoofdstad Buenos Aires geconcentreerd is. In Patagonië daarentegen wonen op 800.000 □ K.M. slechts 100.000 menschen. Even groote tegenstellingen vindt men in de natuurlijke landschappen, welke Argentinië omsluit. In het Westen vormt het Cordillerengebergte als een reuzenmuur de grensscheiding tegen Chili; hierbij sluit zich in het N.W. de massale verheffing van de Puna de Atacama aan met zijn dalniveau op 3500-4000 M. en zijn bergkammen en vulkanen tot 5000 à 6000 M. hoogte. Aan de hoofdcordilleren sluiten zich naar het Oosten de lagere Prae-cordilleren aan, door breede „bolsonen" van de eigenlijke Cordilleren gescheiden.
Het belangrijkste gedeelte van Argentinië is de Pampa: „de vlakte", die zich in het N.W. nog in bochten tusschen de gebergteketens van het gebied der „pampiene Sierra's" inschuift. Het Noorden wordt gevormd door een grootendeels onbewoond laag boschgebied: Chaco (= jachtgebied). Naar het Z.O. sluit zich hier tegen aan het tusschen de stroomen Paraná en Uruguay gelegene Argentijnsche Mesopotamië, waarvan de laagstgelegene lagune- en moerasgebieden nog zoo goed als geheel onbekend zijn. Het grootste gedeelte van Patagonië eindelijk wordt ingenomen door terrasvormige tafellanden, de zgn. „Mesetas" met diep ingesneden canonachtige dalen.
Over dit gebied met zijn rijke verscheidenheid van landschappen en landschapsvormen, heeft Dr. Franz Kühn, hoogleeraar in de geografie aan de Universidad Nacional del Litoral Paraná (Argentinië), een zeer belangrijk werk over de physische gesteldheid uitgegeven, van des te grooter waarde, wijl Prof. Kühn als wellicht de beste kenner van dit gebied beschouwd mag worden.
Niet alleen door een volledige beheersching der literatuur, maar meer nog door zijn groote terreinkennis; want tusschen 1908 en 1924 maakte hij een groot aantal wetenschappelijke studietochten door alle deelen van Argentinië. Wel zijn sinds het Argentijnsche eeuwfeest in 1910 een groot aantal meer of min populaire, geografische werken over Argentinië verschenen, maar de physische toestand van het land werd daarin zeer onvoldoende of zelfs wel minder juist behandeld. Dit werk nu, dat mede door de zeer uitvoerige literatuuropgave tot een standaardwerk geworden is, verscheen in 1922 als officieele Argentijnsche uitgave onder den titel *Fundamentos de Fisiografia Argentina* in de Spaansche taal. De Duitsche uitgave van vijf jaren later, is echter weer zooveel bijgewerkt, dat men hier niet van een vertaling spreken kan. In een afzonderlijke map zijn 204 afbeeldingen, bijna uitsluitend naar eigen opnamen van de schr. Door de regionale indeeling der afbeeldingen worden wij vertrouwd met het karakter der bovengenoemde landschappen en dit deel op zich zelf is dan ook reeds een zeer waardevol bezit, waaruit ook vele physische detailverschijnselen ons nadergebracht worden, zoo denken we b.v. aan de boetelingensneeuw, granietverwering e.d.

Dr. J. B. L. Hol.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

W. v. d. Berg, **5435.**
DE TWEE VRIENDEN. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1929. (25×17) 227 blz. geb. f 2.40.
Een lezenswaardig jongensboek over twee vrienden die elkander bijstaan in nood en leed en hun geloof als echte christenen beleven. Paedagogisch in hooge mate en bovendien vrij goed gestyleerd.

M. M.

W. v. d. Berg, **5436.**
RUDI'S AVONTUUR. Geïllustreerd door Peter Lutz. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. (25×17) 274 blz. ing. f 2.40, geb. f 3.25.
Het avontuur, dat de schrijver Rudi laat doormaken is niet van alledaagschen aard. En al eindigt het goed — m.a.w. al doorstaat hij — de arme boy wordt onschuldig en valsch beticht, opgesloten als een misdadiger in een strafgevangenis in het buitenland, ver van vrienden en helpers — deze verschikkelijke gebeurtenissen goed, zoodat ze tenslotte in z'n voordeel uitvallen — we zouden onze spes patriae toch niet gaarne zulk een penible situatie toewenschen. Om de lust naar avontuur bij onze jeugd niet al te zeer te prikkelen, geve men het overigens boeiende jongensboek niet *al te jonge* knapen in handen.

M. M.

L. C. de Boone Swartwold, **5437.**
DARWINTULPEN. Geïllustreerd door Ella Riemersma. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1928. (25×16.5) 243 blz. geb. f 3.25.
Emmy ter Wolde is op vacantiebezoek bij haar zuster, waar zij Kees ter Horst leert kennen, die later haar verloofde wordt en in alles reeds den

toekomstigen dominee verraadt. Hun beider lief en leed, hun pretjes zonder tal en kleine tegenheden worden vriendelijk verteld. Een zonnig meisjesboek, neutraal en niet geheel zonder ernstige gedachten, die echter meer voor protestantsche mentaliteit bedoeld blijken.

M. M.

A. Brazil, 5438.
DE MEISJES VAN DE DERDE KLAS. *D. Bolle Rotterdam,* 1928. 220 blz. ing. f 1.90.
Dit meisjesboek speelt in het kostschool-milieu, waarvan de sfeer goed is weergegeven en wel zoo dat vergelijkingen zijn te trekken met het leven op onze R.K. Pensionaten. Welke vergelijking niet geheel ten nadeele van het internaat van Sylvia Lindsay uitvalt. Vlot is alles in dit overigens neutrale boek beschreven, dat eenige ontroerende episodes bevat, o.m. waar het geheim van Hercy's afkomst — een vondelingetje, dat haar intiemste vriendinnetje wordt — ontsluierd wordt en ons een kijk wordt gegeven op de droeve wijze, waarop tijdens de Chineesche oproeren Hercy haar ouders verliest. *M. M.*

Allen Chaffee, 5439.
Jan Derksen,
A. Pleysier,
W. F. Nagel,
VOOR HET KLEINE VOLKJE. Geïllustreerd door E. Smalhout e.a. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1928. (27×19.5) 153 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.
Kindervertellingen wordt dit boek genoemd, dat gedeeltelijk vertaald, gedeeltelijk oorspronkelijk werk bevat. Maar voor het „kleine volk" zijn de verhalen toch wel wat wijs. De uitgave is meer geschikt voor grootere kinderen.
't Verhaal van Chaffee over den ijsbeer is niet zoo goed gelukt als de avonturen van Tinteloog. De groote en de kleine ijsbeer spreken en doen al te veel als menschen. „De Gans" is wel een aardig verhaal, maar waarom moet een jongen nu absoluut vechten, om in de pas te komen bij de andere jongens? Als de opschepper 'n beetje sterker was geweest zou de aardige Johan altijd 'n vervelend leven op school hebben gehad. Zoodoende *leeren* de kinderen dat het recht van de sterkste alles is.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Finn S.J., 5440.
DE GEHEIMZINNIGE GIDS. Vertaald uit het Engelsch door W. Kloppers. Geïllustreerd. door P. van Geldrop. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. (26×19) 196 blz. ing. f 1.90.
Een alleraardigste Finn! De zoon van den president eener Zuid-Amerikaansche republiek is in New-Orleans verdwaald. Dit bericht is als een loopend vuurtje door de staten gegaan en tegenstanders van den president willen zich op den jongen José wreken. Prof. Thomas treedt als reddende engel op en brengt de zoon bij den vader terug. Voor z'n dappere daad wordt hij beloond met...... hechtenis, want 't blijkt, dat Prof. Thomas Jezuiet is. Door z'n buitengewone schranderheid en energie weet hij z'n vijanden van hun ongelijk te overtuigen en bewerkt zelf, dat genoemde president een groot voorstander... der Jezuïeten wordt! *H. H.*

Mr. Dr. J. Wackie Eysten, 5441.
DE TWEELINGEN. Geïllustreerd. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (22×15.5) 232 blz. ing. f 2.10, geb. f 2.75.
In 1796, den Franschen tijd, sterft een jonge vrouw, die in haar reiskoets kwam in het dorpje Elst en laat twee knaapjes van 5 jaar achter. Niemand weet de naam van de Fransche vrouw en de kinderen worden door twee families aangenomen. De een door een patriot, de ander door een prinsgezinde. 't Verhaal vertelt dan verder van de avonturen dier twee jongens, die beiden in 't leger komen en heel wat beleven in dien onrustigen tijd. Alleen geschikt voor oudere jongens en dan nog niet zonder voorbehoud.
De plaatjes versieren het boek niet.

Alb. Steenhoff-Smulders.

DUITSCH.

Balder Olden, 5442.
MADUMAS VATER. Geïllustreerd door J. Blisch. *Universitas, Berlin,* 1928. (18.5×12) 176 blz. ing. M 3.—, geb. M 4.80.
Het is de geschiedenis van een zendelingen-familie Vader, moeder en jongen, die naar Afrika teruggaan, waar de vader al vroeger gewerkt heeft. Al het missiewerk, al de avonturen zijn bezien door de oogen van den jongen, die een heerlijken tijd meemaakt, nu hij zelf „held" wordt en zijn oom in de wildernis gaat zoeken en vindt. —

Alb. Steenhoff Smulders.

Helene Pagès, 5443.
DAS KLEINE MÄDCHEN. *Herder & Co., Freiburg i.Br.* 1928. (23×16) 91 blz. geb. M 2.—.
De bekende schrijfster, geeft ons hier de geschiedenis van 'n klein meisje, dat bij d'r geboorte d'r moeder verloor en nu bij grootvader en grootmoeder wordt „grootgebracht."
Het is 'n zeer goed geschreven boekje, eenvoudig van taal, warm van toon, waarin de poezie voor de ontluikende psyche te bloeien staat; product van zuivere verwording eener liefdevolle juiste observatie, zonder literaire mooidoenerij.
Te oordeelen naar sommige passages heeft de schrijfster ook eerder aan volwassen lezers dan aan kinderen gedacht. En verwonderen zou het ons niet, als er onder ons puriteinsche critici opstonden, die over eenige episoden en derzelver beschrijving voor kinderen hun delicate staven braken! Maar nog eens, voor ouderen, ontegensprekelijk 'n zeer mooi boekje. *E.*

ENGELSCH.

Thornton W. Burgess, 5444.
THE CHRISTMAS REINDEER. Geïllustreerd door Rhoda Chase. *The Macmillan Co., New-York,* 1926. (17×11.5) 139 blz. geb. $. 1.—.
Santa Claus, de Kerstman van de Engelschen, eenigszins verwant aan onzen Sinterklaas, behalve, dat de Hollandsche kindervriend een Heilige is — de Engelsche een legendarisch persoon werd, komt steeds in een slee, waarvoor een rendier gespannen wordt. Hier wordt verteld wáár Santa Claus z'n rendieren vandaan haalt. Het verhaal van het Lappenmeisje, met haar zacht, vriendelijk hartje, dat in het heilig dal komt waar de rendieren zomers gaan grazen en Santa Claus ontmoet, zou erg aardig zijn, wanneer alle besef van de Christelijke kerstgedachte er niet zoo totaal uit was geweerd. 't Is alleraardigst als schets van Lapland's kinderleven en de plaatjes zijn ook heel mooi.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

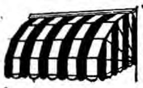
Mechanische Zonneschermen en Luifels
M. J. L. de BRUIJN
Snellestr 21-23 's BOSCH

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C. V. A.
Nieuwstr 33-35 Tel. 471 APELDOORN

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Die Deutsche Familie

Monatschrift mit Bildern.

Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten. wetenswaardig allerlei, en *Blätter für Kleid und Heimkultur.*
Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG
Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS
KLOOSTERS EN GESTICHTEN
SPECIALE CONDITIES.
EN DETAIL

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

N. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING·
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampensraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw.

Deutscher Hausschatz. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.50 per jaar.

Paschen, Lente en de Romeinsche quaestie komen in illustraties en artikels vooral voor den dag. De titelplaat uit de Keulsche School, die Christus voorstelt tegenover den ongeloovigen Thomas is een kunstwerk van buitengewone schoonheid. Een andere prachtige kunstplaat is ook „Die Heimkehr von Grabe'' door F. Ribalta. Palmenzondag, Goeden Vrijdag, Verrijzenis — alles wordt in tekst en plaat herdacht. Heilman beschrijft den strijd van de Kruisvaarders der middeleeuwen om 't heilig graf, versierd met gekleurde platen uit een boek der middeleeuwen. Een macht prachtig gekleurde platen over de fauna van de Galaposeilanden, die een 800 Kilometer ten westen van 't uiterste punt liggen van Zuid-America. De roman over *Die Insel der seltsame Dinge* gaat verder. De rubriek voor de Vrouwen is bijzonder rijk voorzien met allerlei illustraties voor hoeden, costuums, etc.

Boekzaal der geheele wereld. 1 April 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.— per jaar.

De tendenz van een boek over Mexico *Tierra Mexicana* wordt duidelijk aan 't licht gebracht; van 't begin tot 't einde wordt alles dienstbaar gemaakt om president Calles te verdedigen — een verbijsterend voorbeeld hoe door eenzijdige beschouwing een onzuiver beeld gegeven wordt van de bestuursactiviteit van Calles.
Dr. Raph. Kreemer ontleedt drie werken van Dreiser: de roman *The Titan, Chains,* een bundel van 15 vertellingen en Dreiser *Looks at Russia.* De roman is sensationeel en dus geen kunstwerk, voor katholieken geen lectuur. *Chains* bevat eenige onschuldige en slechte vertellingen; 't derde boek is sterk antikatholiek. Italiaansche litteratuur (9 werken) en Fransche (9 werken) worden goed besproken. Een sympathiek memorandum teekent Prof. Dr. Huybers als medewerker van Boekzaal. Dom. J. de Vathaire O.S.B. bespreekt en typeert vijf geschiedenis werken van beteekenis. Dr. v. d. Mark ontleedt den Russischen film „Sturm über Asiën'', met eenige illustraties opgeluisterd.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 5 April 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

De opvoedkundige roman van Mevr. Berkvens-Hulsmans wordt voortgezet. Bartje is goed geteekend. Gerh. Krekelberg pakt een moeilijke quaestie aan. 't Is een feit, dat door veel paedagogen van naam al dikwijls besproken is, dat moederlijke teederheid onder de tegenwoordige moeders nog al veel verdwijnt. Hij zoekt nu naar de oorzaken. Zijn uiterlijke invloeden de schuld. Goed stelt hij 't huisgezin van vroeger tegenover 't huisgezin van nu — de vorming en werkkring van 't meisje van nu tegenover die van vroegeren tijd. Een zeer leerrijk artikel, waarvan de stof nog niet geheel is uitgewerkt. Een tweede artikel zegt aan de ouders eens juist, hoe zij eerbied van hun kinderen kunnen verwachten: alleen dan, wanneer ze onberispelijk en correct tegen hun kinderen optreden. Dr. K. Faszbinder geeft eenige vingerwijzingen voor ouders, die hun kinderen in den vreemde sturen. Dat is zeker niet overbodig.

La vie catholique en France et a l'Etranger. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Enthousiaste bladzijden over de 5000 jonge pelgrims te Rome: daarbij een pracht-photographie van de ontvangst der pelgrims bij den Paus, waar Mgr. Baudrillart zijn schitterende redevoering uitspreekt. De toespraak van Z.H. als antwoord op de redevoering was diep-ontroerend: in hoofdzaak is ze hier afgedrukt. Naar aanleiding van een boek van Georges Goyau over Mère Javouhey, apôtre des noirs wordt hier in 't kort 't leven verteld van de stichteres van de Congregatie van den H. Jozef te Cluny. Over de Bibliotheek van 't vaticaan heeft dit nummer eenige bijzonderheden. Er zijn daar een 60.000 manuscripten, 6.000 incunabels, etc.

Alte und Neue Welt. Net Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 3.60 per half jaar.

Na 't eerste gedeelte van de mooi-geschreven roman van Marheineke zijn 't in hoofdzaak lente en Paaschgedachten, die hier treffend te voorschijn komen. Daarnaast een beschrijving van München met elf illustraties, een reisbeschrijving over Constantinopel met zes illustraties en vooral een duidelijke photographie van de prachtige binnenruimte der Hagia Sophia. Dr. Max Schermann herdenkt Johannes Janssen, omdat op 10 April de honderdste geboortedag van Janssen gevierd wordt. Over nestbouwende zoogdieren een korte beschrijving met twee illustraties. De schitterende aflevering heeft een kunstplaat: het Heilig Avondmaal van Macip en daarnaast nog 50 andere illustraties, niet meegerekend de twee volle bladzijden voor de vrouwen met allerlei lentecostumes en eerstcommuniekleeren. Bij dat alles worden nog vijftien nieuwe boeken besproken.

(v. L.)

Dr. H. W. E. MOLLER:

Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde

2de druk, is ingenaaid en gebonden uitverkocht (binnen 30 dagen). Wij kunnen enkel nog ingenaaide exemplaren leveren in beperkte mate, voor zooverre wij die van de diverse boekhandelaars terug ontvangen. Een nieuwe druk zal tijdig voor het a.s. schooljaar volgen.

Het Nederlandsche Boekhuis :: Tilburg

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

CLICHÉS & STEMPELS
LEVERT CONCURREEREND
A. C. VERHEES
VUCHTERSTR. 120 - 'sHERTOGENBOSCH
Tel. 809

JEAN SCHRIJBER
Hamstraat 8 - ROERMOND
KUNSTHANDEL
Religieuse Kunstvoorwerpen.
Fabrikant van
Spiegels en Schilderijen.

FOX FILMS
DE BESTE

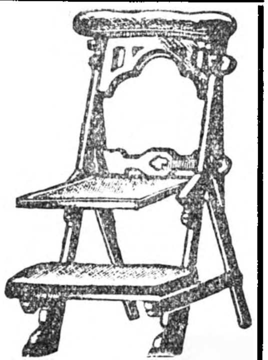

Stoelen- en meubelfabriek
Fa A. Tref, Oirschot NBr.
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen, voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle - merk.

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

Onze prachtig geïllustreerde prijscourant 112 blz. is verschenen en op aanvrage gratis verkrijgbaar.
Uitgebreide collectie
Rotsplanten
Vaste planten
Rozen
Bloemheesters
J. Abbing & Zonen, Zeist

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
In ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

Puistjes
in het gelaat verdwijnen spoedig door deze des avonds met wat PUROL in te wrijven en door zich des morgens te wasschen met warm water en gewone zeep of beter nog met Purolzeep. 't Voldoet iedereen.

Uitgave van TEULINGS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ 's-HERTOGENBOSCH

Dr. D. A. W. H. SLOET

HET BOEK DER OPENBARING VAN DEN H. APOSTEL JOANNES

Met aanteekeningen

Prijs . . . . f 0.90

„Met groote voldoening hebben wij het werk van Dr. Sloet genoten. Het lijkt ons een voldragen vrucht van zijn algemeen erkende en gewaardeerde Bijbelkennis." *H. H.*

Dr. D. A. W. H. SLOET

BESTAAT GOD OF NIET?

Een boekje voor denkenden.

Prijs ingen. f 1.—, geb. f 1.50.

„...verlangd, verwacht en dubbel welkom!" *Ons Geestelijk Leven.*

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U.L.O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT

Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f 2.90, geb. f 3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.

LIMBURG AAN CHRISTUS:

Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: „Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

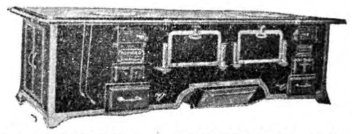

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN

WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail

Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661

Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met – en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang

No 9 1 MEI 1929 17½ cent

EMIEL JANNINGS
als „Russisch generaal" in de film: „Het laatste Commando".

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Vraagt Uwen Winkelier:
SPOOR'S MOSTERD

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. *Nadruk verboden.*

Jos. Panhuyzen : *Het laatste boek van Sinclair Lewis*
Piet Visser : . . . . . . *Een bekroonde Roman*
Ton Kerssemakers : . . . . *Over Maxim Gorki*
G. de Van der Schueren : *Twee boeken over Rusland*
Dom. J. de Vathaire O.S.B. :
Van den medischen tot den grooten oorlog, II
Anton van Duinkerken : . *Poëtisch Najaar 1928*
Herluf van Merlet : . . . *Het laatste commando*

UIT BOEK EN BLAD :
De Stem. — Reclams Universum.

VERSCHEIDENHEDEN.
Voor het tooneel bewerkte romans — Waan en Waarheid.

VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK.
Het kleinste en het grootste boek. — Sir Walter Scott. — Wat de Amerikaan leest. — Op de weegschaal. — Fransche letterkundige prijzen — De Balzac en zijn schuldeischers — „Fräulin Else" als film.

TIJDSCHRIFTENSCHOUW.

WEES KIESKEURIG

ook in de keuze van Uw ontspanningslectuur en lees

„Het Amusante Weekblad",

waarvan de Zeereerw. Pater F. Hendrichs S.J. in „De Tijd" schreef :

Niet gemakkelijk zal een katholiek beoordeelaar ertoe overgaan een zuiver ontspannings weekblad in dezen tijd aan te bevelen ; meestal zou hij er later spijt over gevoelen, daar de meeste uitgevers van deze soort producten niet den tact bezitten om op den duur binnen de perken te blijven.

„Het Amusante Weekblad" maakt een uitzondering. De uitgever is er blijkbaar op uit, om alles te vermijden, wat ook maar in de verte aanstoot kan geven. Het is een echt smakelijke humoristische vinding, een uitstekende concurrent van de zedelooze of met de goede zeden geen genoegzaam rekening houdende grappenmakers, die in allerlei talen de kiosken van het klassieke land der vrijheid bezoedelen.

„Het Amusante Weekblad" zal er best komen zonder aanbeveling, maar ik wil die toch gaarne geven aan deze prettige en pittige uitgaaf, waarin ik nog nooit iets aanstootelijks ontmoette.

De abonnementsprijs van Het Amusante Weekblad bedraagt f 2.85 franco per post per halfjaar.

Het Nederlandsche Boekhuis
TILBURG.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen

PUROL er op !
Dit moet Uw eerste gedachte zijn bij Brand- en Snijwonden, Ontvellingen en allerlei Huidverwondingen
Het verzacht en geneest

SIGAREN KOOPJES.

Wij bieden zeer voordeelig aan :

Kosmos Populair	6 ct.	Sigaar	Miskleur	f 4.00 p. 100
„ Nobleza —	8 ct	„	„	f 5.20 p. 100
Aida Para	8 ct.	„	„	f 5.20 p. 100
Maréchal Niel No. 2	10 ct.	„	„	f 7.50 p 100
Wascana	10 ct.	„	„	f 6.40 p. 100
enz.		enz		

Bij 300 stuks franco. Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller — Eindhoven
Demer 23 — Telef. 493 — Postrekening 26942
N.B Wij leveren de meest bekende merken met de hoogste korting VRAAGT PRIJSCOURANT.

Voor de vrienden van het boek

Het kleinste en het grootste boek.

De Bibliotheek van de afdeeling Kunst en Wetenschap te Leningrad viert in deze maand het feest van haar tweehonderdjarig bestaan. Onder de kunstschatten van deze boekerij bevinden zich twee zeer merkwaardige exemplaren. De werken van den Russischen fabeldichter Krylow, zijn in een boek in een miniatuur-uitgave samengevat. Het formaat van dit boek is nog een paar milimeter kleiner dan een postzegel. Dit unicum op gebied van typografie werd in het jaar 1855 op de Landsdrukkerij in St. Petersburg gedrukt. Bij het zetten van dit zeldzaam exemplaar moesten de letterzetters een vergrootglas gebruiken; de letters zelf waren van zuiver zilver. Een ander boek dat eveneens als een groote zeldzaamheid bewaard wordt, werd op last van de Koninklijke Academie voor Kunst en Wetenschap in het jaar 1856 gedrukt. Het is een beschrijving van de kroningsplechtigheid van Tsaar Alexander II. Dit boek weegt 24 K.G. en is meer dan anderhalven meter lang. De tekst is met prachtige kopergravures versierd. Dit reusachtige boek is pas kortgeleden gevonden in het paleis van Grootvorst Constantijn in Strelna, een voorstad van Leningrad. Het boek is in kostbaar saffiaan leer gebonden terwijl de hoeken met brons beslagen zijn.

Sir Walter Scott.

Herdenking van zijn sterfdag.

In het jaar 1932 zal het een eeuw geleden zijn, dat een van Engeland's grootste literatoren, Sir Walter Scott, na een leven van hard werken het tijdige met het eeuwige verwisselde.
Er heeft zich nu reeds een uitgebreid comité gevormd om den 100sten sterfdag te herdenken. Als voorzitter van dit comité heeft zich de Hertog van Buccleuch reeds beschikbaar gesteld. O.a. is besloten in de Dryburg Abbey, waar het stoffelijk overschot van Scott rust, een plechtigen herdenkingsdienst te houden, terwijl in de St. Giles Cathedral te Edinburgh, de geboorteplaats van Scott, eveneens herdenkingsbijeenkomsten gehouden zullen worden.
Bovendien zijn voorbereidingen getroffen tot het houden van een groote tentoonstelling van portretten, manuscripten en werken van Sir Walter Scott. De herdenking zal zich verder ook uitstrekken tot de scholen en het instellen van een fonds ten behoeve van de Schotsche literatuur.

Wat de Amerikaan leest.

De bekende Amerikaansche uitgever Holderman heeft zich de moeite getroost om gedurende een tijdvak van verscheidene jaren na te gaan, welke boeken en schrifturen inslaan bij de groote massa en welke werken geen of slechts geringe aandacht hebben. Hij is daarbij tot de conclusie gekomen, dat het Amerikaansche volk, in het algemeen gesproken, boeken over physiologie en biologie boven vele andere prefereert. Daarnaast vinden boeken het liefde-leven betreffend en verder over zelf-opvoeding alsmede humoristische geschriften veel aftrek. De koopers van een en ander bestonden voor 79% uit mannen, voor de rest uit vrouwen.
Een bepaald werk over geboorte-controle wordt jaarlijks in een oplaag van 75.000 exemplaren verkocht.
Van de „liefdesbrieven eener Portugeesche non" een klassiek werk uit de wereld-literatuur worden elk jaar 50.000 exemplaren van de hand gedaan. Van Shakespeare's werken mogen *Romeo en Julia* zich in de grootste belangstelling verheugen. Tot de meest courante boeken, de zoogenaamde „best sellers" behooren werken met titels als: „Hoe verbeter ik mijn conversatie?" of „Hoe verfraai ik mijn woordenkeus". Zelfs, een boek „Hoe bestrijd ik mijne domheid" vindt jaarlijks nog 20.000 afnemers, meestal op schriftelijke bestelling, omdat men dan alleen het nummer uit den catalogus opgeeft.
Op godsdienstig gebied zijn werken van liberale richting het méést gewild.
De bekentenis van den grooten plantkundige Luther Burbank: *Waarom ik een ongeloovige ben*, vindt jaarlijks 64.000 koopers.
Als in Amerika een boek niet minstens 10.000 liefhebbers per jaar heeft gevonden, oordeelt de uitgever dat er iets aan ontbreekt. Het wordt dan „ter behandeling in het ziekenhuis" opgenomen, zooals de term luidt, misschien schuilt de fout in den titel. Een werk, dat „Gedichten" van Oscar Wilde heette, werd maar schaars verkocht, nauwelijks echter verscheen het als „Het huis eener minnares en andere gedichten" of het vond grif aftrek.
De mémoires van Madame de Pompadour, hadden aanvankelijk ook slechts matig succes, nadat zij als „Mémoires van eene Fransche koningsmaîtresse" waren aangekondigd kwam de opleving.
Dante en andere klassieke schrijvers trokken oorspronkelijk weinig aandacht, zij deden het pas toen zij werden geafficheerd onder den titel: *Wat iedereen van de klassieken moet weten.*
Als volmaakt genezen kon de roman *Goudhaar* van Gautier uit het ziekenhuis worden ontslagen. Het werk dat aanvankelijk in vijfduizend exemplaren was verkocht, werd sind het den sensationeelen titel *De zucht naar een blonde maîtresse* draagt, vijftigduizend keer gevraagd.
Boeken, die ook na de behandeling in het ziekenhuis geen aftrek vinden, worden onherroepelijk uit de bibliotheek gebannen. Dit lot viel onder anderen ten deel aan de werken van Herbert Spencer en Rudolf Eucken.

Op de weegschaal.
Nieuwste vorm van literaire critiek.

Boekhandelaars niet enkel in ons land, zijn vindingrijk en practisch, wat betreft het zoeken van nieuwe wegen ter bepaling van de „waarde" van een boek...... Een boekverkooper te Parijs, gevestigd in de Rue Royale, laat het publiek de „best sellers" wegen!
In de uitstalkast van zijn winkel staat een groote weegschaal waarmee de publieke opinie over een bepaald boek, dat op het oogenblik het meest de aandacht heeft, wordt bepaald. De klanten ontvangen kaarten, waarop ze hun pro of contra kunnen aanteekenen en die naar gelang van het oordeel in de eene of andere schaal worden geworpen.
De balans doet haar werk en voor de ruit kan de auteur zijn kansen nagaan. Misschien gewogen en te licht bevonden? Maar intusschen is zijn boek gelezen en door critiseerend Jan Publiek... gekocht. Waarom het in de Rue Royale begonnen is.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ELECTRO-TECHNISCH
INSTALLATIE BUREAU
C. J. BEKKER
Graafscheweg 283, Nijmegen
ELECTRICITEIT
OP ELK GEBIED
Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

ADVERTEEREN DOET VERKOOPEN.

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

PRIESTERROEPING
door JOHANNA.
Uitgegeven met den stempel van den Keurraad voor R.K. Jeugdlectuur, wordt door de Katholieke Pers als een zeer nuttig en welkom boekje begroet. Ouders en opvoeders, help mede dat deze uitgave aan haar doel beantwoorde.
Prijs ingen. 75 cts.
linnen band f 1.25.
In elken R. K. Boekhandel verkrijgbaar.
DRUKKERIJ
HENRI BERGMANS & CIE.
Langestraat 35 — TILBURG

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

G. A. J. v. KALMTHOUT — PIANO'S — ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN — TERMIJNBETALING

VENCO
de nieuwste
Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK

N. V. METABANK
(MERCANTIEL, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK — ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Uitstekend te vermengen met wijn of vruchtensappen

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

HET LAATSTE BOEK VAN SINCLAIR LEWIS.

Sinclair Lewis.

Sinclair Lewis bouwt zijn boeken niet geheel maar toch voor een goed gedeelte op een probleem. Dat blijkt misschien nog niet uit *Our Mr. Wrenn*, maar in zijn latere boeken bemerkt men het herhaaldelijk en gewoonlijk ziet men al gauw, dat het een onoplosbaar probleem is. *Babbit* bijvoorbeeld was dat en *Martin Arrowsmith* en nu ook deze *Dodsworth*.[1]) Men is wel eens geneigd geweest dergelijke probleemboeken als literair een beetje minderwaardig te beschouwen, maar schrijvers als Lewis en als Rose Macaulay zijn, met al hun voorliefde voor problemen, door en door kunstenaars, gewoonlijk bezitten zij een hooge mate van objectiviteit en ze schrijven in een geestigen, sprankelenden en bizonder plastischen stijl. Ze zijn om hun steeds levendige belangstelling voor het moderne leven en hun kennis daarvan ook bizonder interessant. Hun ideeën zijn lang niet altijd te aanvaarden, hun boeken moeten voor een goed gedeelte met voorzichtigheid gehanteerd worden, maar voor hen, wier overtuiging sterk en bewust genoeg is, om de dwaling te kunnen bemerken, is er uit hun boeken gewoonlijk veel te leeren. Want dit is het eigenaardige van een boek als dat van Lewis, dat de waardeering tweeledig is, men apprecieert de literatuur en men apprecieert den kenner van menschen en toestanden.

Misschien echter zijn alle problemen van Sinclair Lewis terug te brengen tot een enkel, het probleem van het leven zelf, en dan volgde hij dit reeds in den zonderlingen, dapperen en laffen zwerver Wrenn, in Babbit, in Arrowsmith en nu in dezen Dodsworth. Want dit is niet alleen het probleem Amerika-Europa en het probleem der echtscheiding, dat hier uiteengezet wordt. Het boek heet *Dodsworth* en Dodsworth is er het vraagstuk van, de rest is niet overbodig, geestig vaak en typeerend, maar daaraan ondergeschikt. Daarom misschien komt het, dat men ondanks het slothoofdstuk toch niet geheel gelooft, dat Dodsworth werkelijk in de echtscheiding het geneesmiddel voor zijn verlangen gevonden heeft. Er is een hopeloosheid in alle slothoofdstukken haast van de boeken van Lewis, deze zwijgende verbeten aanvaarding van het onvermijdelijke, waar de objectiviteit een kunstenaar heenleidt, maar bij elken volgden roman is die aanvaarding weer verdwenen en zijn we opnieuw op avontuur.

Dodsworth is de avonturier uit aanleg, romanticus van geboorte. Hij verdient natuurlijk een behoorlijk aantal millioenen, verkeert in Zenith zoowat met hetzelfde slag lieden, waarmede Babbit pleegde te verkeeren en is enkel in zijn auto, waarmede hij naar zijn kantoor gaat, met zichzelven alleen. Hij heeft het te druk om gewaar te worden wat voor eigenaardig soort vrouw hij getrouwd heeft. Maar hij, of liever zijn vrouw, wordt het leven in Zenith moe en gaat naar Europa.

Het is reeds geruimen tijd geleden dat de „Innocents'' met Mark Twain „abroad'' gingen en er schijnt heel wat veranderd te zijn in den geest der Amerikanen, al treft men, ook in dit boek, in Europa nog wel enkele „Innocents'' aan. De houding van Dodsworth is totaal niet de zieghafte brutaliteit waarmede de toerist een manuscript van Colombus als calligrafisch absoluut minderwaardig waardeerde, integendeel hij leeft bijna voortdurend in een zeker verlegen ontzag en hij slaagt er dan ook niet in, veel van het diepere leven van Engeland, Frankrijk of Duitschland te begrijpen. Merkwaardig voor Lewis is de haast essayistische wijze, waarop hij in Berlijn de antithese Amerika-Europa stelt. Zijn vrouw daarentegen lijkt zich buitengewoon aan te passen, ze verkeert in wat ze veronderstelt de beste kringen te zijn en laat hem hare superioriteit op de meest geraffineerde en kleineerende wijze voelen. De figuur van Fran is werkelijk voortreffelijk gegeven en de wijze, waarop zij haar oppervlakkige cultuur tegen hem, die ten slotte ontwikkelder is als zij, uitspeelt, typeert haar geheel. Maar toch is deze figuur, niet als figuur op zich , maar als symbool mislukt. Uit enkele zinsneden bemerkt men immers, dat Lewis het geval van Fran en Dodsworth als een typisch geval ziet en wil aantoonen hoe het komt, dat Amerikaansche huwelijken in Europa gewoonlijk ontbonden worden. Daarvoor

had hij echter niet iemand als type moeten kiezen, die op zulk een individueele wijze er in slaagt door en door onsympathiek te zijn, daardoor werd immers deze gansche verhouding voor een min of meer symbolische strekking al te veel verbizonderd. In Venetië komt Dodsworth, zoodra hij en zijn vrouw tot echtscheiding besloten hebben, opnieuw in kennis met Edith, en het is misschien een andere zwakheid in dit boek, om nu deze vrouw weer een weinig al te anders dan Fran te maken. Dodworth probeert nog eens met Fran een nieuw leven te beginnen, maar als hij bemerkt,dat ze niets ingezien en niets geleerd heeft in Europa, gaat hij naar Venetië en naar Edith terug.

En toch, zooals boven reeds werd uiteengezet, al wordt de echtscheiding hier werkelijk aangezien als een oplossing en als een doodeenvoudige en vanzelfsprekende zaak, men kan niet geheel gelooven, dat Dodsworth hierin rust zal vinden, toch hangt om het einde van zijn verhaal zijner omzwervingen en bittere ervaringen de hopeloosheid van een aanvaarding, die slechts een inzinking en daarom tijdelijk is. Sinclair Lewis zal een nieuw boek schrijven over nieuwe problemen en over nieuwe toestanden, met harteloze of dappere vrouwen en met cogenschijnlijk zeer zelfbewuste, maar inwendig zoozeer weifelende mannen erin, die vervuld zijn van een verlangen, dat hun zelven en misschien zelfs Sinclair Lewis ontgaat. Sinclair Lewis zal opnieuw op avontuur uittrekken.

Want het rhythme, waaraan deze boeken, met hun menigvuldige schilderingen van toestanden en hun bonte details, hun eenheid ontleenen, lijkt ons ten slotte, hoe verdoken gaande in troosteloosheid somtijds, het verlangen naar het Eeuwige. En daarom ook is dit boek, dat zeker maar voor geestelijk geheel volwassenen geschikt is, voor die betrekkelijk weinigen, een leerzaam boek. *Jos. Panhuyzen.*

[1]) **Sinclair Lewis,**
DODSWORTH, *Jonathan Cape, London* 1928. (20×13) 450 blz. geb. Sh. 7/6.
— C —

EEN BEKROONDE ROMAN.

In een voorwoord schrijft de redactie van de Wereldbibliotheek:

„Onder de bijna tweehonderd inzendingen, die wij naar aanleiding van de door ons in 1926 uitgeschreven romanprijsvraag ontvingen, trok het handschrift „Het eiland der vergetelheid" al spoedig onze aandacht...... Wij verheugden ons in den anonymen auteur een nieuw, misschien veelbelovend talent te hebben ontdekt, en des te dieper was daarom onze teleurstelling en deelneming, toen wij, op onze mededeeling in Mei (1928) het werk als een der twaalf bekroonde romans konden aanvaarden, het antwoord ontvingen, dat de schrijfster den 30en Maart was overleden......"

Omtrent de schrijfster vernamen we het volgende: Mathilde van Balen was de dochter van den bekenden schrijver van jongensboeken: J. Hendrik van Balen, en werkte, nadat zij van de H.B.S. was gekomen, eenige jaren aan de *Arnh. Courant.* In 1923 ging zij naar Davos om herstel voor haar geschokte gezondheid te zoeken. Na eenigen tijd kwam zij — niet geheel genezen — terug en wijdde zich aan haar roman[1]), waarvan het ontwerp door de Mij. voor G. & G. Lectuur „ter nadere uitwerking" was aangenomen. Enkele dagen voor haar dood was het manuskript gereed. Veel werk van beteekenis heeft zij overigens niet geleverd. In de *Arnh. Crt.* schreef zij schetsen, werkte af en toe mede aan het maandblad voor Vrouwen *Leven en Werken* e.a. tijdschriften, en schreef vanuit Davos propaganda-artikelen voor het daar gevestigde Nederlandsch Sanatorium. En nu ligt hier voor ons de eenige groote vrucht van haar levensboom: de roman *Het eiland der vergetelheid.* Het is een eenigszins wonderlijk verhaal, doch heelemaal passend in onzen tijd van gebrek aan evenwicht.

Een aantal menschen, voor wie het levensleed een té groote last is geworden, onderwerpen zich aan een kuur van Dokter Gredig, die hen een middel toedient, waardoor zij hun geheugen kwijt raken. Het leed is vergeten, het drukt hen niet meer; zij leven voort, totdat er stilaan in hun brein de idee ontstaat, dat er toch „een vroeger" moet bestaan hebben. Dit willen zij weten en zij vragen er àl dringender om. Het leven in de kolonie wordt hierdoor minder gemakkelijk voor den dokter, wien het experiment boven het hoofd dreigt te groeien. Op een slapeloozen nacht wil hij een kalmeerend middeltje nemen, doch hij vergist zich in het fleschje en neemt een teug in van het „geheugenroovend" goedje (dat hij letheïne heeft genoemd). Dit doet de bom barsten: de Volkenbondscommissie, die de controle heeft over het experiment, dient Dr. Gredig en zijn patiënten een dosis antiletheïne toe, waarna de zaak wordt geliquideerd en Gredig weer alleen gaat experimenteeren, in dienst der menschheid.

Op dit „geraamte" heeft de schrijfster haar roman trachten te componeeren; en het is haar voor een groot deel gelukt, ondanks het bizarre bedenksel een aannemelijk boek te schrijven. Eén figuur beheerscht het geheele boek. Niet Walter Gredig, de niets-ontziende wetenschapdienaar, de markante schepping in dit boek is Lotte van Overeem, de zuster van een vriend van Gredig. Zij staat hem bij in zijn experiment en bestuurt de huishouding der kolonie, die op het onherbergzame eilandje Barnakyl in den Atlantischen Oceaan is ondergebracht. Zij is meegegaan om het ontzettende leed, waar de kolonisten — oorlogsslachtoffers en enkelen die aan een zekere graad van vervolgingswaanzin lijden — bevrijding van zoeken, te helpen ontkomen. De proefneming brengt tusschen den rücksichtlosen Gredig, die tot heil der menschheid experimenteeren blijft, maar te weinig aandacht aan het ontwakende geestesleven van

zijn patiënten schenkt, en de gevoelige vrouw, die het ontwakende bewustzijn gadeslaat en die het gebrek aan geestelijk voedsel bij de patiënten niet kan verhelpen.
Nadat iemand in een sigarettenkoker een kladje vindt van de notarieele akte, waarbij hij toestemming heeft gegeven voor het experiment, komen allen bij Lotte en vragen met aandrang om opheldering. De climax in het groeien van de angst is goed geteekend en suggestief geschreven. Eén is er onder de „patiënten", aan wien zij veel steun heeft: Gijs Berk, een ingenieur, die een ellendig huwelijk achter den rug heeft. Zijn vrouw had hem het leven onmogelijk gemaakt en was tenslotte met zijn vader gaan leven. De herinnering aan haar giftig intrigeeren, dat zijn moeder bovendien de dood in joeg, kon hij niet kwijt, waarom hij zich bij Gredig aanmeldde. Lotte verweet hem, bij zijn eerste bezoek aan Gredig zijn slapheid. „Dr. Gredig's methode is geen lapmiddel voor gebroken harten", voegt ze hem toe.
In de kolonie toont Berk zich de flinkste. De anderen leggen onder zijn toezicht een waterleiding aan, en voorzien het koloniehuis van veel gemakken. In de woelige periode is hij het rustigst, hij verdedigt Lotte en Dr. Gredig tegen de steeds opdringender eischen der „geheugenloozen", die *weten* willen.
Intusschen is hij op Lotte verliefd geworden, en zij wederkeerig op hem. Dit maakt voor haar de situatie nog hopeloozer, want ze beschouwt hem nog altijd als een geheugenlooze. Waarheid is, dat, toen Gredig 's avonds letheïne in de chocola had gedaan, Berk zich Lotte's verwijt herinnert, zich verzettend tegen zijn eigen zwakheid, uit zijn beker slechts een klein teugje neemt. Daardoor is hij na enkele dagen weer geheel normaal. Hij houdt zich echter „geheugenloos" en beschouwt het leven op Barnakyl als een vacantie om uit te rusten.
Na de „krach" gaan allen weer naar het vasteland. Allen, op twee na, wie het leed des levens te zwaar doorploegd had: Eén werd ondanks de dosis letheïne door vervolgingswaanzin geplaagd en verongelukte, een ander is het teruggekeerde weten van vroeger een te groote last; hij stort zich van de rotsen in zee.
Schrijfster heeft in dit boek een levensprobleem behandeld, dat ook haar zelve moet hebben bezighouden — en dat niet enkel bij wijze van liefhebberij. Maar achter de formule-vraag, die Gredig zich op blz. 24 stelt: „Wat is de invloed van het geheugen op menschelijke gedragingen", schuilt een ontzagwekkende deernis met het menschenleed. Dit leed is misschien wel het diepst gevoeld door hen, wier jongelingsjaren samenvielen met de opeenhooping van de schrijnendste weeën die Europa in de laatste eeuw beleefde: de oorlog van 1914-18. De tijd, waarin alle woorden werden ontkracht, toen de wreedheid van de massa wedijverde met die van het ver-beest-te individu op de slagvelden, toen verminkte rompen via de operatietafel in de maatschappij terug kwamen, toen de oorlogsfoto's, de propagandalektuur, de serie's „j'accuse", en Latzko's *Menschen in oorlog* onder onze oogen kwamen, die tijd, toen de plaatsen, waar onze vaders en grootvaders de cultuur-uitingen van West-Europa gingen bezien, een bloederige en modderige massa geworden waren, die tijd heeft hen, die toen de drempel van het man of vrouw worden overtraden, overrompeld met vragen naar het waarom, gedreven tot het zoeken naar een uiteindelijk houvast.
Heel de levensbeschouwing van de zoete rust was met het uitbreken van den oorlog ineengestort, en het verschaalde materialisme, waar een glansje op was gekomen, bleek ijdel woordenspel te zijn. Alles spitste zich dan op de vraag: waartoe dat leed? En hoe ontkomen we dat? Uit deze brandende vragen is Mej. van Balen's roman voortgekomen. Zij heeft er geen oplossing in gegeven: het experiment faalt, waarmee bewezen is, dat de ziel geen complex van „herinneringen" is.

Tilly van Balen.

Zeker heeft zij het probleem van het leed niet grootsch genoeg gezien, en — gevolg van haar liberaal-neutrale opvoeding — heeft zij geen gelegenheid gehad het te bezien in het licht van Gods wereldbestuur. Want het is alleen de wereld-zonder-God, die wanhopen gaat bij het doorpeilen van het leed: Er zijn veel sterke zielen opgebrand bij hun pogen om — zonder God — het leed weg te nemen.
Maar het is de verfoeilijke „neutraliteit", waarvan juist de oorlog de onhoudbaarheid had aangetoond, en die nog altijd de ergste vijand is van het menschengeluk, die ook Mej. van Balen verhinderd heeft in haar roman de oplossing te geven voor het leed.
„Wat een mensch wordt opgelegd, moet hij trachten te dragen; en zijn leed moet hij met zichzelf uitvechten."
Dit is — tenslotte — de hoogste wijsheid, waartoe schrijfster in haar beperkte inzicht in de geestelijke constitutie van den mensch kon komen. Het is jammer, want met buitengewone scherpte heeft zij het probleem gesteld, en in de vormen, waarin zij het leed teekent, geeft zij blijk het met hartedeernis mee doorleefd te hebben. Haar opvoeding is mede schuldig aan de gebreken in de oplossing.
Mej. van Balen had zeker talent als schrijfster. Vele bladzijden uit haar boek dragen daar de bewijzen van. Er zijn prachtige en suggestieve beschrijvingen in: van het Vierwaldstättermeer, van een Geldersch stadje, een heerenhuis en

Tolstoi en Gorki op Jasnaja Poljana

een tuin en de figuur van Lotte, de winter vol ontzetting in de ingesneeuwde verlatenheid van het rotseiland. Maar zij heeft de conceptie van haar roman niet kunnen overzien: De opleiding op onze neutrale middelbare scholen is niet voldoende om een alzijdige opbouw van het leven, zelfs niets van het eigen leven, mogelijk te maken. Zij is over sommige kwesties al te gemakkelijk heengestapt.
Zeker grijpt het geheugen anders en dieper op de menschenziel in, dan Walther Gredig met zijn letheïne meent te kunnen onderdrukken. En dan: hoever gaat die geheugenroof? Ook dit heeft Mej. van Balen niet consequent kunnen volhouden: de gesprekken der patiënten komen tamelijk onlogisch in den opzet van het boek. De praktijk van hun geheugenloosheid gaat n.l. net zoo ver, als de schrijfster, die op dat moment noodig meent te hebben, en in de zielkundige kwesties zoo goed als in de figuur en de redenaties van den dominee (de geijkte manifestatie van den godsdienst voor den godsdiensloozen modernen Hollander!) toont zij een onvergeeflijk dilettantisme.
Alles bijeen genomen zou het leven van onze dagen er niets bij verloren hebben als Mej. van Balen deze roman in portefeuille had gehouden. Mogelijk, ja zeker, was het schrijven ervan voor haarzelf een bevrijding. Om de problemen die er in aan de orde gesteld worden en om de enkele zeer schoone bladzijden Nederlandsch proza geven we het gaarne een plaats in onze bibliotheken. *Piet Visser.*

[1]) **Mathilda A. van Balen,**
HET EILAND DER VERGETELHEID. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928. Nieuwe Romans. (19.5×12.5) 297 blz. ing. f 4.25.
— Bc —

OVER MAXIM GORKI.

Van Alexej Maximowitsj Peschkow, die zich *De Bittere*, in het Russies Gorki, als pseudoniem koos, van deze grootste der nog levende Russiese schrijvers, verscheen onlangs een goede biografie door I. Grusdew, getiteld *Das Leben Gorkis.* [1]) Deze biografie geeft den lezer een goed en vrijwel volledig beeld van Gorki. Men vindt er meer dan in de vertellingen, die Gorki zelf over zijn jeugdjaren geschreven heeft, en vindt dit vooral met vaardige hand geschift en inzichtelik geordend.

Reeds van zijn eerste jeugd af, die Gorki onder zeer drukkende en droevige omstandigheden door moest brengen, komen in hem verschillende eigenschappen naar voren, die kenmerkend zijn voor den mens en den auteur. De duistere en vernederende krachten, die het milieu zijner jeugd tot een doorlopende pijn en kwelling voor den gevoeligen knaap maakten, wekten in hem de rebelliese revolutionaire geest, die hem zijn leven lang niet meer verlaten zal. Zijn scheppende aanleg toonde hij bij het van buiten leeren van gedichten, die hij naar eigen smaak en ideeën omwerkte tot iets helemaal ei ens.
Tenslotte wordt hij overheerst door een onverzadigbare honger naar geestelike ontwikkeling. Deze brengt hem in aanraking met bestudeerden, die hem boeken lenen en door gesprekken den weg wijzen. Deze boeken leest hij op ieder ogenblik, tot diep in den nacht door soms. Maar: „Wie immer interessierten ihn neben Büchern, und zwar nicht weniger als Bücher, die Menschen.'' Gedreven door dezen innerliken honger, door een knagende onrust wordt Gorki door krachten, die sterker zijn dan hij zelf, steeds weer verdreven van de plaatsen, waar hij eenigen tijd verblijft, om steeds weer verder te gaan en op nieuwe, onontgonnen gebieden te zoeken naar wat deze verlangens stillen kan. Vijftien jaren lang wisselde hij zodoende onophoudelik van beroep en zwierf in dien tijd heel Rusland af. Hij is bakker, polychromeur, klerk en koksmaat geweest in Nisjni Novgerod; spoorwegarbeider in Tiflis en sjouwerman in Odessa. Grusdew belicht dit leven van grote verwachtingen en even grote ontgochelingen, van hoop en wanhoop, van nieuwe moed en nieuwe vertwijfeling als een vertwijfelde worsteling om het eigen ik, als de wanhopige strijd om de eigen persoonlikheid. „Und doch — in jener schweren Periode seines Lebens drohte ihm ganz unmittelbar die grosze Gefahr: nicht nur unterzutauchen in diesem ätzenden Milieu sondern darin zu ertrinken, — so wie wahrscheinlich Hunderte van begabten russischen Menschen zugrundegegangen sind.''
Want Gorki: „peinigten auf Erden wirre Zweifel, die mein Herz zerrissen und mein Hirn gefrieren machten; halbblind wandelte ich unter den Menschen, verstand nicht den Sinn ihres Lebens und ihrer Dummheit und Roheit, meine Ohnmacht drückte mich nieder, weil ich nirgend Antwort

fand auf die brennenden Fragen, die meine Seele zerfetzten."
Het begin van de weg, die voor zijn gaven de enig mogelike was, werd hem duidelik in Nisjni Novgorod, toen hij in 1892 en 1893 zijn eerste vertellingen schreef. Vroeger had hij wel verzen geschreven, geëksalteerde, romantiese Gefühlsergüsse, maar toonde toen reeds een meer dan gewoon talent in het ten gehoore brengen van hetgeen hij op zijn werk en op zijn zwerftochten had gezien. Korolenko raadde hem, om deze vertellingen op te schrijven.

Maxim Gorki
Russische caricatuur.

Eindelik begon Gorki hiermede en nadat de eerste vertelling was geplaatst, schreef hij geregeld. Meest echter allegoriese verhalen, die later niet meer werden herdrukt. Korolenko herhaalde echter steeds tegen den jongen auteur slechts te schrijven,wat hij waargenomen had; geen allegorien meer te maken; daarmede tonend dat hij het biezondere talent van den debutant volkomen had doorzien.
Eerst een aantal jaren als journalist zouden hem voor goed op dezen weg stoten en hem na vele omwegen brengen tot de realistiese techniek, die zijn grootheid worden zou en de vorm zowel voor de door grootse ideeën bewogen sociale romans, als voor de autobiografiese vertellingen.
In 1898 verschenen twee bundels met de beste vertellingen , die Gorki tot dan toen geschreven had en die zijn naam als schrijver voor goed vestigden. Zij maakten hem met één slag wereldberoemd. Hieraan werkte ook wel eenigzins de tijd mee, die biezonder gunstig was voor het ontvangen van Gorki's werk. Het sentiment van „harter Willenskraft, von zähem Widerstand gegen jedem Druck, von Durst nach Leben um jeden Preis", waren als een verlossing voor de tijd, die zich uit een sociale inzinking, uit een triestige, lamlendige futloosheid begon op te richten.
Spoedig komt Gorki nu in Petersburg en wordt hij als een der groten erkend. Een ware Gorki-mode ontstaat in de stad, die echter weer even spoedig verdwijnt, als blijkt dat de schrijver steeds enger aansluiting zoekt bij de revolutionaire elementen. Van jongs af aan had hij kontakt gehad met de linkse partijen, met de „Politisch unzuverlässigen", met de intelligentia, die door de Tsaristiese domperpolitiek staatsgevaarlik verklaard was. Toen echter was het meer een aansluiting bij het eenige milieu, dat een geestelike ontwikkeling bezat en dat den arme, ontwetende knaap voort wilde helpen bij zijn zoeken. Tans echter gaat hij actief en welbewust deelnemen aan de beweging, die de vrijheid van denken en voelen voor zich opeiste; die in eerste instantie niets meer eiste dan wat heel het overige Europa reeds bezat. Zij werd echter naar Bolsjewisme en Marxisme gedreven door de koppige vasthoudendheid der Tsaristiese buraukratie. Gorki nam aanstonds een agressieve plaats in, treedt op voor de verdrukten en vernederden en sluit zich hoe langer hoe enger bij de partij van Lenin aan. In Italië, en in het Rusland van onder den oorlog en de revolutie, staat hij naast de bolsjewisten, maar verzette zich ten scherpste tegen de communistiese terreur.
In deze tijd schrijft hij, naast tal van sosiale en politieke en literaire artikelen zijn grote romans *Een biecht*; *De Moeder*; *Matwej Koshemjakin* en zijn verhalen waarin hij zijn jeugdherinneringen verwerkt. Het schijnt wel, dat het Marxisme den zoeker heeft bevredigd, dat hart en verstand deze leer hebben aangenomen en van daaruit creatief werkzaam zullen blijven.

Ook ontvingen we *Matwej Koshemjakin* [2]) het laatste deel van Gorki's verzamelde werken. In deze roman is Koshemjakin het middelpunt waarlangs tal van mensen heenschuiven en waarmede tal van mensen en systemen in konflikt raken. Gorki beeldt hierin de langzame groei van het Russiese leven naar het kommunisme, en bereikt door de langzame opeenvolging van een groot aantal uitvoerige beelden, een sterke indruk van iets dat als een zware oerkracht door de stad van Koshemjakin heenschuift en onafwendbaar is als een lavastroom. Het is uit den aard der zaak een der eentonigste — maar hoe boeiend — maar tevens een der knapste romans van den schrijver, waarin hij in descriptief vermogen en in de uitbeelding van de wisselwerking tussen millieu en mens de hoogte der grote Fransen minstens evenaart.
Tenslotte zij nog vermeld de uitgave van de *Errinnerungen an Zeitgenossen* [3]), waarin Gorki zijn herinneringen beschrijft van de grote figuren waarmede hij in enger verkeer heeft gestaan: Tolstoj, Sophia Tolstaja, Korolenko, Tschechow, Andrejew, Lenin, Block, Anatole France en anderen. Het zijn deels korte notities, deels volledige artikelen en deels aantekeningen naar aanleiding van een of ander, dikwels een bezoek. Zij zijn onmisbaar voor de kennis van het geestesleven na 1900.
Ton Kerssemakers.

[1]) **I. Grusdew,**
DAS LEBEN GORKIS. Geïllustreerd. *Malik Verlag, Berlin,* 1928. 272 blz. (18×13) ing. M. 3.—, geb. M. 5.—.
[2]) **Maxim Gorki,**
MATWEJ KOSHEMJAKIN. *Malik Verlag,*

Berlin, 1928. (18×13). Deel I 400 blz., deel II 400 blz. Per deel gebonden M. 10.—.

— C —

[3]) **Maxim Gorki,**
ERINNERUNGEN AN ZEITGENOSSEN. *Malik Verlag Berlin* 1928. 385 blz. (18×13) Ing. M. 3.—, geb. R.M. 5.—.

TWEE BOEKEN OVER RUSLAND.

Deze beide boeken, die in zich de scherpst denkbare kontrasten vormen, vullen elkaar toch aan en stemmen ook daarin overeen, dat ze het lezen ruimschoots loonen. Stankoff[1],) de Rus, stamt uit de laagste volksklassen maar weet zich door taaien arbeid eene schoone levenspositie te scheppen in

De Tsaar in tenniscostuum.

zooverre het leven voor een Russisch ingenieur voor den oorlog in het land van den Tsaar tenminste schoon genoemd kon worden.
Hij is revolutionair en socialist, maar dat niet uit positieve overtuiging of om subjektieve redenen. Want de man had 't goed toen de groote katastrofe los brak. Hij verdiende alleen als ingenieur een salaris van 150.000 roebel en hij had bij eene omwenteling derhalve niet veel garen te spinnen. Geheel tevreden was hij echter toch niet want hij berekent in een adem door, dat hij in vijftien jaar ingenieursarbeid 380.000 roebel geinkasseerd heeft of 25.200 per jaar. Dank zijn arbeid, zijn bedrijfshervormingen en verbeteringen werden er in die 15 jaar voor 161 millioen aan waren op de markt geworpen. Hieraan verdienden de kapitalisten 26 millioen roebel, zoodat hij, die door zijn hersens en zijn arbeid die winsten mogelijk gemaakt had, ten slotte met maar 1.45°/₀ van de verdiensten der kapitalisten afgescheept werd.
Deze overwegingen waren echter toch niet in staat van hem een revolutionair te maken. Hij werd het tegen heug en meug in en met zoo weinig enthousiasme, dat hij zich ergens de zin laat ontvallen: „Intusschen sloop de omwenteling als een honderdkoppige hydra langzaam maar zeker nader. Zij werd door het schuim van de menschheid gevoed en vernietigde op haar pad alles wat aan God herinnerde."
Aldus dacht Stankoff over de bevrijdende omwenteling en wanneer men zijn dagboek volgt, kan men hem begrijpen en tevens ook het raadselachtig verschijnsel verstaan, dat zoo een groot deel van de Russische intelligentia destijds met pak en zak naar de verkeerde zijde overliep en alles opofferde, om uit een schijnbaar dorado in een daadwerkelijken chaos te geraken.
Want wat Stankoff hier op zijn bladzijden over een enkele tak van het gemeenschappelijke leven en wel over de industrie onthult is voldoende om den tamsten burger naar een sabel te doen grijpen.
Wat de arbeiders betreft was hun lot zeer verschillend. Hij citeert tal van fabrieken, waar de lui het zeer goed hadden, flink werden betaald en waar ze langzamerhand allen in bezit raakten van eigen hof en huis. Elders spotte hun behandeling met alle menschelijke rechten, en stond hun niveau niet erg ver boven dat van dieren. Kwam er ergens een kink in den kabel, dan werd de fabriek door de kozakken bezet en ging de arbeid onder het toezicht van die braven verder, maar onder pleging van een brutaal geweld, waar de lezer eenvoudig paf van staat.
Inmiddels was het toch vooral de behandeling van het intellekt, dat ten hemel om wraak riep. In Rusland speelden de officieren een groote rol en wanneer een of ander garde ritmeester aan de speeltafels van St. Petersburg wat veel schulden gemaakt had, maakte men 'n fabrieksdirekteur van hem en was de zaak weer in orde. Deze volkomen onbekwame mannen riepen buitenlandsche krachten te hulp om hen van voorlichting te dienen en aan elke fabriek waren naast de luitenants nog een paar deskundige Engelschen of Duitschers verbonden, die de zaak drijvend moesten houden. Het verdere personeel was Russisch en speelde in het geheel genomen een bijzonder trieste rol. Ten onzent wordt veelal geloofd, dat het de specialiteit van den Pruis is om naar beneden te trappen en omhoog te likken, zooals de uitdrukking luidt

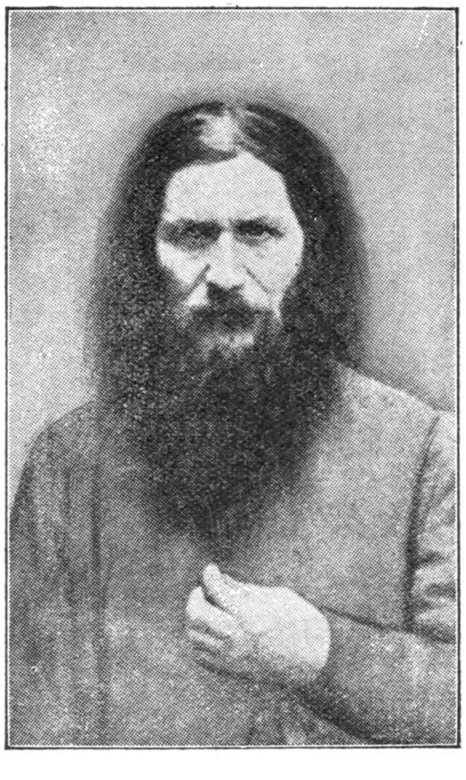

Rasputin, de intrigant van het Russische hof.

maar Stankoff wordt niet moe op bijna elke pagina van zijn boek zijn landgenooten voor te werpen, dat zij niets dan laffe, kruipende lakeien met slavenzielen zijn, die eigenlijk voor niets anders deugen, dan om door de kozakken met de nagaika afgerost te worden. Dit geldt van de ingenieurs en van het kantoorpersoneel en men mag wel aannemen van de heele moot der bevolking, waaruit die lieden gerekruteerd werden. Heel die moot had zich aan de mentaliteit van lijfeigenen nog niet ontworsteld en aan haar lafheid en onevenwichtigheid paarden zich alras alle ondeugden, die op een slecht bewerkten akker ontkiemen kunnen. Drinken, een alle grenzen bespottend gescharrel met de fabrieksmeisjes, spelen, korruptie, geknoei, verraad, verklikkerij, onbekwaamheid, dagdieverij, het tierde daar alles in die Russische fabrieken op een wijze, die van een braven bourgeois, zooals Stankoff er een was, op den duur wel óf een kanaille óf een revolutionnair moest maken. Er stond voor zulk een man inderdaad geen anderen uitweg open.

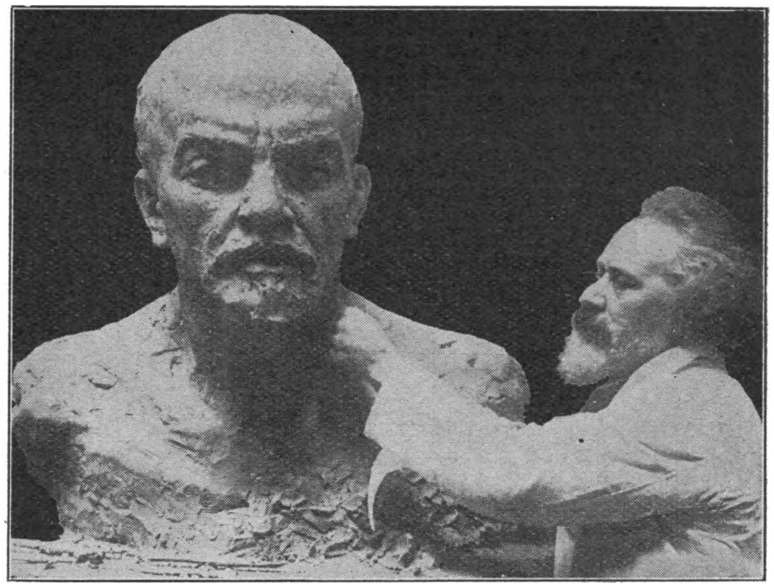

Lenin

Men kan hem dat makkelijker vergeven dan 't feit, dat hij zijn boek wat erg langdradig heeft gemaakt en het wat al te overvloedig stoffeerde met zijn overigens ook leerzame privé aangelegenheden.

Daarentegen is Dorothy Thompsons[2]) in geen enkel opzicht langdradig. Het boek zelf vormt het onderwerp van een proces over plagiaat, dat Dreyser en hij elkaar wederzijds aangedaan hebben maar dat is eene andere geschiedenis. Men zou alleen kunnen zeggen, dat het verdacht van plagiaat gegeven is, omdat het niet makkelijk aan te nemen is, dat eene vrouw zulk een doorwrocht en uitmuntend werk in elkaar kan zetten als het onderhavige er een is.

In tegenstelling met Stankoff houdt schrijfster zich niet met het verleden bezig maar haast uitsluitend met de dingen van den dag. Hoofdzakelijk echter met de onstoffelijke en zoo zet ze b.v. een breede poging op, om te verklaren, hoe het Russische kommunisme zich tot nu toe niet alleen heeft kunnen handhaven maar ook nog vele toegewijde aanhangers onder de besten van het volk telt. Zij komt daarbij tot de konklusie, dat het bolschewisme als het ware de plaats eener religie ingenomen heeft. Alle emotioneele krachten des volks, die vroeger door de orthodoxe kerk werden opgevangen en op min of meer gelukkige wijze naar een hooger doel opgevoerd, monden nu in het bolschewisme uit en leven zich daar, van alle teugel en belemmering bevrijd, op hartstochtelijke wijze uit. Hierbij komt de omstandigheid van stade, dat het bolschewisme in zoo vele opzichten de Kerk ten voorbeeld neemt en zeer handig appelleert aan de edelste gevoelens van zijn aanhangers, aan hun toewijding, hun opoffering, hun trouw. Een zeer lezerswaardig hoofdstuk draagt den titel „Making a new mental type.'' De Russen zijn de liberalen en de socialisten van het Avondland in dit opzicht een heel stuk voor, dat ze drommels goed tusschen opvoeding en onderwijs weten te differentieeren. Beide deze branches van menschenvorming hebben echter hun onverdeelde aandacht en beide worden met evenveel vernuftig overleg als hartstochtelijke toewijding gediend om het ééne groote doel te bereiken: de vorming van een nieuwe mentaliteit; de vorming van den overtuigden kommunist. Dat deze pogingen hoofdzakelijk op de jeugd gericht zijn en dat men deze middels de scholen en het onderwijs tracht te bereiken hoeft geen betoog. Dat er daarbij met de jeugd om gesprongen wordt op eene manier, die zelfs den lauwsten christen de haren te berge doen rijzen hoeft ook wel niet gezegd.

Het merkwaardigste hoofdstuk van Thompsons boek is wel dat, dat de schrijfster „De verlamde Eros'' heeft getiteld. In dit hoofdstuk werkt zij, die zelf volstrekt geen puriteinsche is maar veeleer oprechtelijk in de voortvarendste soort van vrouwenemancipatie gelooft, de resultaten uit, die de nieuwe huwelijks- en geslachtsmoraal in het Russische volk heeft gesorteerd.

Deze resultaten nu zijn zoo bedroevend als maar eenigszins gedacht kan worden. Er is geen liefde meer in Rusland en geen vreugde meer. Zelfs de eens zoo hoog geroemde schoonheid der Russische vrouwen is aan het verwelken en dat wel zóó snel, dat men haast nimmer meer eene knappe vrouw ziet. Dat geld van de uiterlijke, maar nog meer van de innerlijke schoonheid. Aanknoopend aan Walt Whitmans gezegde over oude vrouwen, die nog schooner zijn dan de jonge. gaat schrijfster voort „It is this inner beauty of women, some pride of sex, arising from the consciousness of being loved which seems to perish in the new society of communist Russia, where all the emphasis is upon doing and not upon being, where schools, and a conscious influence work to minimize the importance of love, where Eros, one of the most effective powers for the development and differentiation of individual personality is frowned upon as the enemy of the state as „bourjui.'' (bourgeois).

Inderdaad liefde is tot een bourjui ondeugd ver-

klaard en daarmede zijn alle hekken opengeworpen en alle belemmeringen weggenomen die een volkomen sexueele uitleving in den weg mochten staan. De huwelijkswetten zijn wat straffer geworden in den laatsten tijd, maar men kan toch nog een scheiding goedkooper en haast even snel bekomen als een tramkaartje, zooals de schrijfster het uitdrukt. Van dezen nieuwen staat van zaken is om een aantal redenen, die zeer kundig worden uitgesponnen, de vrouw het slachtoffer maar deze weet zich te wreken met het gevolg, dat er vele voorboden zijn, die op een komende geslachtsoorlog wijzen.

Niet alleen de liefde maar ook de familie wordt door de bolschewisten als een bourjui-instelling beschouwd en daarom heeft men ook deze afgeschaft. Niet meer de huiselijke haard maar de staat behoort in den vervolge het middelpunt des levens te zijn. Van deze verwoestende nieuwigheid zijn de mannen, maar ook alweer in veel sterker mate de vrouwen, het slachtoffer. En boven alle natuurlijk de kinderen. Deze vormen echter een kapittel voor zichzelf. Degenen, die de hervorming van de huwelijkswetten bepleitten, verklaarden o.a. dat ze daarmede de prostitutie konden uitroeien. Deze belofte is niet vervuld niet alleen maar de tegenwoordige prostitutie heeft vormen van verarming en verdierlijking aangenomen, op een schaal als Rusland vroeger nimmer gekend heeft. En dat doet de deur dicht.

G. de Van der Schueren.

¹) **N. Stankoff,**
IM DIENSTE DES KAPITALS. *Ernst Reinherdt, München,* 1928. (22×14.5) 371 blz. ing. M. 7.—, geb. M. 9.—.

²) **D. Thompson,**
THE NEW RUSSIA. Geïllustreerd. *H. Holt & Comp., New York,* 1928. (22.5×15) VII-330 blz. geb. $ 3.—.

Het beroemde Kremlin te Moscou.

VAN DEN MEDISCHEN TOT DEN GROOTEN OORLOG.

II.

Aan deels geschiedkundige, deels hagiographische levens van den H. Lodewijk, is geen gebrek. De onvermoeibare Goyau die zijn stempel weet te drukken op alle wendingen der Kerkgeschiedenis, heeft episode na episode, Lodewijk van Paissy als christen, vergeleken met Lodewijk van Frankrijk als koning. Een vernuftig middel tot onderzoek, doch het is te stelselmatig en laat niet het volkomen evenwicht aan de geschiedenis [1]). Het is zeker waar dat Lodewijk het schoonste voorbeeld is der roemrijke christenheid in de XIIIe eeuw. Ons bevalt echter niet, dat Goyau soms zoo moeilijk kan besluiten dat Lodewijk heilig was, *ofschoon* hij koning was Dit zou berusten op een dwaling. E. Labelle volgt tenminste in zijn goed geïllustreerd werkje[2]) den monarch zonder andere gedachte dan een heilige zijn weg te zien banen op Frankrijk's grond. Als zoon der Kerk, weet Lodewijk gedurende heel zijn leven wat hij doen moet. Hij is een verknocht zoon, die de Kerk verdedigt. We moeten echter toegeven, dat Goyau zeer goed gezegd heeft dat de H. Lodewijk een gedachte vertegenwoordigt: de gedachte nl. der missie. Deze missiën, want dat waren de Kruistochten, worden samengevat door G. Ledas in een beknopt werkje[3]), waarin alles helder in zijn verband wordt belicht.

P. Gratien O.Cap. heeft zich jaren lang gewijd aan *L'histoire de la fondation et de l'évolution des frères mineurs au XIIIe siecle.* [4]) Dit lijvige boek leest men niet achter elkaar uit. Het houdt 't midden tusschen wetenschap en geschiedenis. De schrijver heeft de Franciskanerorde willen onderzoeken in haar innerlijk wezen.

Na nauwkeurig de houding te hebben aangegeven van den Seraphijnschen Vader, wat studie en andere kwesties betreft, geeft hij de oorzaken aan der ontwikkeling die gepaard ging met een vurigen strijd. Ook wijst hij op de gevolgen waarmee de geschiedenis der opvattingen in de Middeleeuwen rekening dient te houden. Na Franciskus' dood heeft zijn groote vriend, Paus Gregorius IX zelf het „Testament" van den Poverello vernietigd en persoonlijk een homogene ontwikkeling in de Orde teweeg gebracht.
— „Twintig jaar na zijn dood zou Franciskus slechts met moeite zijn „stichting" herkend hebben." — Toch was de geest hetzelfde, maar de „heldhaftige ronddolers" waren „kloosterlingen" geworden. In dit boek vindt men vele nuttige begrippen. O.i. is 't werk te didactisch van vorm. Men kan het vergelijken met ***Siger de Brabant*** van P. Mandonnet. Aangaande het geschil der Mendicanten en leeken over de Universiteiten, en de ingewikkelde geschiedenis der Spiritualen, vindt men ernstige beoordeelingen. Een rijkdom van oorkonden en dissertaties dient tot bewijs, hoezeer de Franciskanen gewerkt hebben voor de maatschappelijke en intellectueele vooruitgang in de XIIIe eeuw.

We gaan drie eeuwen verder. Geen christenheid meer, en geen kruistochten. En toch, toen Hendrik van Navarra streed om zijn troon te bemachtigen, wàs toen de Ligue niet een Kruistocht, gericht tegen de Hugenoten en ondersteund door den Paus? Een feit is het, dat Frankrijk geen ketterschen koning wilde. *Hendrik IV* [5]) begreep dit. Hij keerde zich eerlijk en bezadigd tot de Kerk. Na deze daad de uitstervende Ligue nog te willen doen voortbestaan is een groote fout geweest van Spanje, dat moeilijk zijn heerschzucht heeft kunnen verbergen. Als een goed en geslepen vorst wist de Bearnees zijn tegenstanders steeds te overwinnen. Als katholiek met een oprecht geloof, — ofschoon helaas niet met een waardig levensgedrag, — was hij streng voor de gallicanen en een beschermer der Jesuieten. Van 1598 tot 1610 wist hij door zijn koninklijke gematigdheid een schitterende opleving van het katholicisme te bevorderen, zonder het daardoor den protestanten lastig te maken.
Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat dit boek te rijk doorkruid is met gewaagde anekdoten, en dus geen jeugdlectuur is. Evenmin *Talleyrand* van Lacour-Gayet. [6]) Talleyrand is een der meest ingewikkelde mannen die de aarde aanschouwd hebben — maar in ieder geval is hij een verachtelijk individu. Was hij dan zóó slecht opgevoed? De hoogere standen leefden aan den vooravond der Revolutie in een losbandigheid en een cynisme, dat zich achter een zekere élégance verschool. Toch had Talleyrand eensgezinde en christene ouders. Waarom moest, volgens gebruik deze gebrekkige jongste geestelijke worden? Daags vóór zijn Wijding tranen van woede. Zich terugtrekken? Nooit, zeide hij tot een zijner vrienden, want mijn moeder...... Reeds in zijn seminarietijd was hij een „verleidelijk en verdorven persoon." Op zijn trekken deed „een mengeling van onverschilligheid en boosaardigheid" alles verwachten. Zijn Wijding! Zijn Zalving! Neen, dat alles is te pijnlijk om te verhalen. Lodewijk XVI deed alle mogelijke moeite in 1787, om hem niet te doen verheffen tot het episcopaat. In 1784 wist Lodewijk, thans met succes, te beletten dat Pius VI hem den kardinaalshoed schonk. Dit zijn eenige feiten der geschiedenis die men moet onthouden. Er zijn er nog andere in dit boek, dat van wetenschappelijke eerlijkheid en van een merkwaardig psychologisch dóórzicht getuigt. Het verlaat Talleyrand in 1799, bij zijn terugkeer uit Amerika, als hij met de uiterst bedreven voorzichtigheid komt deelnemen aan den staatsgreep van den 18en Brumaire. In dezen tijd schept hij zich een carrière. De vroegere bisschop van Autun, wien moreel begrip volkomen ontbreekt, voegt bij de voordeelen der agitatie, die der politiek.
Karel X [7]) toen nog 'n onbeteekenend persoon, maakte in Londen plannen, die nimmer tot stand kwamen. Lucas - Dubreton verhaalt ons omstandig van het lichtzinnige leven aan het hof, van het nuttelooze leven in ballingschap, hetwelk 't deel was van dezen vorst. In hem treft men een mengsel aan van zorgeloosheid en middelmatigheid, naast waardigheid en goedhartigheid. Schr. weet in zijn beoordeelingen den hoofdindruk van elk tijdperk aan te geven; doch niet dikwijls getuigen ze van den breeden blik van Pierre de la Gorce [8]), die alles be-

Louis Philippe

Generaal Foch

ziet met den verheven, klaren blik van een groot geschiedschrijver.
Het vlot loopende verhaal van Dubreton, haalt eenigszins neer; dat van De la Gorce is van een aantrekkelijke onafhankelijkheid. Het eerste heeft natuurlijk de anekdotische aantrekkelijkheid van een Breughel, die met scherp oog de bijzonderheden waarneemt; het tweede heeft de belangwekkendheid van een Van Dijk,— portretschilder in grooten stijl. —
Karel X, graaf van Artois, nam dus te Londen de plaats in van een surnumerair pretendent. Wachtte de Vendee dan nog altijd op hem? Zeker, als hij gekomen was met leiderskwaliteiten. Dan zou hij de harten hebben doen opleven. Niet dat men moe was, zelfs niet na de nederlaag; doch de *Vendéers* voelden, dat de vrucht hunner heldhaftige tegenkanting rijpte: de godsvrijheid. — In de twee laatste deelen van zijn prachtig werk tracht Gabory [9]) eens te bewijzen dat het uitgangspunt en het voornaamste doel van den Vendeërsopstand een godsdienstig karakter bezat. Een zeer gedocumenteerd werk met archievenliteratuur, dit laatste hebben velen zijner voorgangers te zeer verwaarloosd. Gabory heeft zelfs weten te profiteeren van enkele Engelsche archieven en dáárdoor bezit hij gezag. Hij verwijt ergens aan Aug. Cochin, — wiens edele figuur Baron A. de Meaux [10]) zoo pas heeft doen herleven door zijn duidelijke, diepzinnige schets van diens ideeën over *La Genèse de la Révolution*, — dat hij de Vrijmetselarij te zeer beschouwt als de ziel der revolutionnaire actie. We beroepen ons niet alleen op de leiders, maar ook op de dappere soldaten van dit katholieke, koninklijke leger, — op de landlieden die gehecht waren aan *al* hunne tradities, en verknocht aan hunne vorsten.
De republiek was voor dezen reeds de gemakkelijke vorm van mystiek. Dit kan Gabory niet tegenspreken; doch hij wil persoonlijke conclusies trekken en ziet in dezen opstand een zekere vorm van „kruistocht". Dit werk verdient aandachtige lezing, want schr. is rechtvaardig voor de aanhangers der Bourbons en weet de wanstaltigheid der voornaamste onderdrukkers te geeselen.
Tenslotte kunnen we slechts even de vergelijking aangeven, — interessant zou het zijn ze nauwkeurig uit te werken — tusschen twee moderne oorlogen: *De Spaansche oorlog in* 1823 [11]) en den Grooten oorlog. De een is het type van den rechtvaardigen en ridderlijken oorlog, die uitgebroken is om een beginsel, en gematigd en belangeloos wordt gevoerd. De andere aanschouwen we van verre in Poincaré's *l'Invasion*, [12]) door korte strategische en diplomatieke aanteekeningen en portretten der leiders. Deze is het type van den democratischen, anoniemen, moordenden oorlog, die berust op grootsprakerige begrippen, aangewakkerd door economische hebzucht. — Die van 1823 herstelt het recht op zijn zetel, zonder veel woorden of bloed; die van 1914 streefde naar „recht en vrijheid" door millioenen menschenlevens weg te vagen.

Poincaré.

Maar tevens welk een verschil in tijden! Men behoeft zich slechts te keeren tot *Charles X* door P. de la Gorce, dan ziet men wat de Restauratie was: een regeering van eerlijke, plichtmatige mannen. Opent dan *„l'Invasion"*, en heft het parlementaire scherm op, dan kunt ge u vergasten aan de democratische zorgeloosheid. Poincaré, wiens boek loopt tot einde 1914, verbergt geenszins de politieke verwarring welke het gouvernement deed besluiten om zich te Bordeaux te vestigen. De schrijver blijft parlementslid en...... leek, hier zooals overal, doch met een werkelijke zorg om objectief te zijn.

Dom J. de Vathaire **O.S.B.**

---

[1]) **G. Goyau,**
SAINT LOUIS. *Plon Nourrit & Cie., Paris* **6**, 1928. (19 × 14) 125 blz. ing. Ffr. **6.—**.
[2]) **E. Labelle,**
SAINT LOUIS. Geïllustreerd. *Bloud & Gay, Paris* **6**, 1928. (22 × 15) **60** blz. ing. Ffr. **4.75**.
[3]) **G. Ledas,**
LES CROISADES. Geïllustreerd. *Bloud & Gay, Paris* **6**, 1928. (22 × 15) **60** blz. ing. Ffr. **4.75**.
[4]) **P. Gratien,**
HISTOIRE DE LA FONDATION & DE L'ÉVOLUTION DE L'ORDRE DES FRÈRES MINEURS AU XIIIe SIECLE. *Société et Librairie S. François d'Assise, Paris* **6**, 1928. (21 × 14) **699** blz. ing. Ffr. 40.—.
[5]) **P. de Vaissière,**
HENRI IV. *A. Fayard & Cie., Paris* 14, 1928. (19 × 12) 700 blz. ing. Ffr. 16.50.
[6]) **Lacourt-Gayet,**
TALLEYRAND. Geïllustreerd. *G. Payot & Cie., Paris* **6**, 1928. (23 × 14) 425 blz. ing, Ffr. 40.—.
[7]) **Lucas Dubreton,**
LE COMTE D'ARTOIS, CHARLES X. Geïllustreerd. *Plon Nourrit & Cie., Paris* **6**, 1928. (20 × 13) 345 blz. ing. Ffr. 15.—.
[8]) **P. de la Gorce,**
LA RESTAURATION II, CHARLES X. *Hachette, Paris* **6**, 1928. (21 × 15) **260** blz. ing. Ffr. 20.—.
[9]) **F. Gabory,**
LA REVOLUTION ET LA VENDÉE. *Perrin & Cie., Paris* **6**, 1928. (20 × 13) Deel I: 295 blz. Deel II: 305 blz. Per deel ing. Ffr. 20.—.
[10]) **A. Meaux,**
A COCHIN ET LA GENÈSE DE LA REVOLUTION. *Plon, Nourrit & Cie., Paris* **6**, 1928. (19 × 12) ing. Ffr. 16.—.
[11]) **L. de Grandmaison.**
L'EXPEDITION FRANÇAISE D'ESPAGNE EN 1823. *Plon, Nourrit & Cie., Paris* **6**, 1928. (19 × 12) 275 blz. ing. Ffr. 12.—.
[12]) **R. Poincaré,**
L'INVASION. Geïllustreerd. *Plon Nourrit & Cie., Paris* **6**, 1928. (22 × 14) Deel V: 545 blz. ing. Ffr. 25.—.

POETISCH NAJAAR 1928.

De betrekkelijke afname der poëtische productie, die wij in onze vorige kroniek der dichtkunst constateerden, was genoeg om aan eenige dagbladschrijvers de overtuiging in te geven, dat het nu definitief en voorgoed was afgeloopen met de jongere bezieling in de Nederlandsche dichtkunst. Maar nauwelijks hadden zij het op het papier of

ze moesten ondervinden, dat de wensch een slechte vader is voor de gedachte. Want in het najaar van 1928 zijn weer een vrij groot aantal bundels verschenen, die geheele vernieuwingen brachten. Het is zelfs gewettigd te spreken van het najaar der verrassingen, den jaarlijkschen almanak ten spijt. *Erts* 1929 [1]) schijnt een teleurstelling geweest te zijn voor onze chroniqueurs, die blijkbaar van een jaarboek een conglomeraat van genialiteiten verwachten, in plaats van een toevallige formatie. Men heeft steen en been geklaagd over de armelijke stand der poëzie, die uit den almanak zou blijken, omdat Marsman geen gedichten bijdroeg en Slauerhoff weinig zaaks gaf, Marnix Gijsen tegen viel en de „Gemeenschaps''-groep relatief matig voor den dag kwam. De gewone doods-constataties, die bij het ambt van den hedendaagschen criticus schijnen te komen zijn weer veelvuldig gemaakt. Doch de werkelijkheid spreekt deze voorbarige lijkebidderij wel wat tegen. Voor ons ligt een stapel verzenboeken, groot genoeg, om te bewijzen dat de lyrische bezetenheid nog een chroniese gezondheids-toestand is in de lage landen.

De grootste verrassingen waren wellicht de posthume werken der overledenen van het verleden jaar: Herman Gorter en Paul van Ostayen. Van den eerstgenoemde verschenen twee bundels nagelaten *Verzen* en een prachtig gedicht *In Memoriam.* [2]) Deze doodenklacht is van een pakkende openhartigheid en eenvoud. De dichter hervindt er soms zijn meest eigen accent, dat opklonk in „De School der Poëzie.'' Treffend als een refrein klinken de nu en dan herhaalde korte regels:

Zij is
Er niet meer.
Er is alleen gemis.

en tragisch worden zij gevolgd door de smartverstomming, die ineens gefluisterd woord werd in deze kleine bekentenis:

En als gebroken,
Blijf ik hier staan.

Van Paul van Ostayen verscheen het eerste deel

Paul van Ostayen.

der verzamelde werken, dat zijn gebundelde en ongebundelde verzen grootendeels bevat. Deze *Gedichten* [3]) zijn evenzeer als die van Gorter een uiterste, maar een uiterste van sublieme zuiverheid. In bijna niets-zeggende speelschheid weten zij hier en daar op navrante wijze het diepste geheim eener van heimwee geslagen ziel te verraden. Het zingende kind, dat elk dichter wezen-

Hendrik de Vries.

lijk is, openbaart zich in elke generatie op een bijzonder eenzelvige en spontane wijze: voor de generatie van vandaag zijn Van Ostayens gedichten deze openbaring, zooals die van Gorter het waren voor een vorige.

Verrassend is ook de wending, die het talent van den dichter J. C. van Schagen blijkt genomen te hebben in zijn *Litanie* [4]). Het is op de eerste plaats een wijsgeerige wending van Spinoza's Ethica naar het Evangelie. Doch het is ook een onverwachte verandering van poëtische intonatie. Er is in dit verhalende prozagedicht een veel zakelijker, veel minder passieve toon dan in den bundel „Narrenwijsheid.'' voor Van Schagens dichterschap, dat dreigde te verijlen in algemeene overgegevenheid aan ieder object, beduidt dit poëem een beslissende en reddende keuze.

Van zeer bijzondere qualiteit zijn ook de gedichten, die Anthonie Doncker verzamelde in zijn bundel *Grenzen* [5]), waarin ook deze dichter na „Acheron'' een beduidende verandering blijkt te hebben doorgemaakt. Zijn poëzie heeft zich gezuiverd tot zingende belijdenis van een zeer ijl, maar even hoog verlangen naar een puur geluk. Het is een herontwaken van den romantischen gevoels-staat zoo gij wilt, maar dan ook inderdaad een klaar en bewust ontwaken. Naast deze uiterste verzuivering zijn de angstige koortsvizioenen van Hendrik de Vries in *Silenen* [6]) een schijnbare vertroebeling. Doch in plaats van een loutere lust aan het gruwzame overheerscht dezen bundel een inwendige vernieuwing-noodzakelijkheid, die de dichter Hendrik de Vries telkens met smartelijke intensiviteit ondergaat. Zijn verzen balanceeren aan den rand van den waanzin, doch houden zich in een hardnekkig evenwicht door hun preciese

structuur. Het kleine boekje is een unicum in onze hedendaagsche dichtkunst, niet alleen om den uitgesproken gevoelsstaat, maar ook om den zang en de beweging van het vers, die na Marsman nooit zoo tegelijkertijd helder en raadselachtig bereikt werd.
Buitengewoon vruchtbaar was de dichter J. Slauerhoff, die, vroeger onder zijn eigen naam verschenen verzen, uitgaf onder pseudoniem John Ravenswood in den bundel *Oost Azie* [7]) en daarenboven een gedichtenboek *Eldorado* [8]) deed verschijnen. De broeiend-sexueele atmosfeer zijner vroegere verzen is hier vervangen door een krachtiger temperatuur. Hij is de zanger van het zeeleven en van de tropische indolentie en vereenigt in een buitengewoon suggestieve versificatie iets van onze zeventiende eeuw met veel van het exotisch geheimzinnige. Een geweldige daadkracht worstelt in zijn werk met het bewustzijn van een sloopende aanwezigheid, ergens in het onbekende, die hem terneerdrukt.

J. Slauerhoff.

A. v. Dollard wist de baldadigheid van zijn „Verliefde Betonwerker'' te beheerschen in een sterk sprekende, maar bij tijd en wijle ook hard roepende bundel *De wilde Vaart,* [9]) waarin hij zijn aanleg voor het grootsche en epische uitviert. Onder de jongsten verleent dit boek hem een zeer vooraanstaande plaats. Een ander zeer jong dichter, Theun de Vries, gaf een kleine, bescheiden plaquette *De Vervreemding* [10]) met eenige treffende gedichten. Hij is verstandelijker van aanleg dan de meeste onzer moderne dichters en uit zich doorgaans op minder directe wijze dan zij door zijn gevoelens om te beelden tot gestalten uit de mythologische oudheid. Zijn vers is klankvol en zijn beeld is vaak bijzonder suggestief. Voorloopig van veel geringer beteekenis is de bundel *Sprongen* [11]) door Jan H. de Groot, die een gemakkelijke zangerigheid tracht overeen te brengen met een krachtig-schetsende plastiek, doch daarin weinig slaagt. Zijn aandoeningen zijn wat jongensachtig, doch juist daarom misschien vatbaar voor eventueele rijpheid. Over dezen eersteling valt in ieder geval nog weinig te zeggen. Van Noto Soeroto's *Fluisteringen van den Avondwind* [12])

A. den Doolaard

kwam een derde druk bewijzen, dat er in Nederland nog al wat liefhebbers gevonden worden voor fijne liefdewoorden, die zich zonder moeite laten

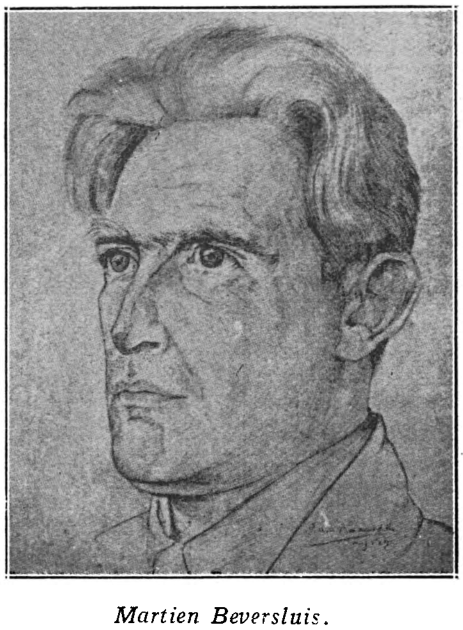

Martien Beversluis.

begrijpen, maar die weten te treffen door oprechtheid en onverholen hartelijkheid.
Een bloemlezing, door P. Keuning gemaakt uit de hedendaagsche protestante poëzie laat duidelik zien, dat de *Christelijke Kunst* [13]) nog op vernieuwing wacht. Na Gossaert, de onbetwistbaar grootste figuur uit deze constellatie, schijnt er weinig bijzonder te zijn voortgekomen in dien kring. Van den hier niet toegelaten dichter Martien Beversluis verscheen een omzetting van *Mariken van Nimegen* [14]) in het nieuw-nederlandsch, die dit middeleeuwsche werk voor hedendaagsche lezers toegankelijk maakt, zonder het in zijn wezen te schenden. De grootendeels religieuze poëzie, die A. Klaver uitgaf in den bundel *Berusting* [15]) heeft poëtisch gesproken niet veel te beduiden. Katholieke dichtbundels waren dit najaar niet talrijk: we bezitten alleen het *Oud Seizoen* [16]) van Herluf van Merlet met eenige treffende regels,

Herluf van Merlet

verzwommen in veel heendeinende onbeduidendheid. De houding van „miskende", die deze dichter den laatsten tijd aannam, wordt door zijn verzen zeker niet gerechtvaardigd. Ook Vlaanderen bracht weinig nieuws. De dramaturg Dirk Vansina gaf *Het Boek der liefde* [17]) met overladen beschouwende liefdeslyriek, die veel galm en weinig vertedering inhoudt, terwijl de *Gulden Tarwe* [18]) van Ernest De Weert zich in niets onderscheidt van den oogst, die de Vlaamsche akker sinds Guido Gezelle en Pol de Mont aan makkelijke rhythmen oplevert, tenzij door een enkel sonnet dat een matig beetje boven het allergewoonste uitkomt.
De voornaamste gebeurtenis in de kritiek was de uitgave van Marsmans *Lamp van Diogenes* [19]) waarin de leider der jongere beweging zijn strenge normen aanlegt aan de beduidenste dichtbundels der laatste jaren. En een uitvoerige kritiek van Is. Querido in *Nu* op Marsmans geheele werk, die bewijst hoe de oude grootmeester van ons proza vatbaar is voor de jonge bezieling en hoe de vizioenair op tijd een scherp analyst kan zijn.
Men moet wel overdreven hoog gespannen verwachtingen van de jonge dichtkunst hebben, als men deze oogst in zijn geheel een teleurstelling durft noemen of er uit meent te mogen besluiten, dat er geen nieuwe poëzie meer wordt geschreven in ons land.

Anton van Duinkerken.

---

1) (Zonder naam),
ERTS. *A. J. G. Strengholt, Amsterdam,* 1929. (21 × 16) 224 blz.
2) **Herman Gorter,**
IN MEMORIAM, *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1928. (26 × 17) 54 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.
3) **Paul van Ostayen,**
GEDICHTEN. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1928. (27 × 19.5) 146 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
4) **J. C. van Schagen,**
LITANIE. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1928. Dom-serie 34 blz. (19.5 × 11.5) ing. f 4.—.
5) **Anthonie Donker,**
GRENZEN. *Hijman, Stenfert, Kroese Van der Zande, Arnhem,* 1928. (26 × 18.5) 48 blz. gec. f 3.90.
6) **Hendrik de Vries,**
SILENEN. *Hijman, Stenfert, Kroese Van der Zande, Arnhem,* 1928. (19 × 11) 16 blz. ing. f 1.50.
7) **Joh. Ravenswood,**
OOST-AZIE. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1928. (21 × 14) 49 blz. gec. f 2.50, geb. f 3.50.
8) **J. Slauerhoff,**
ELDORADO. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1928. (21 × 15) 107 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.
9) **A. den Doolaard,**
DE WILDE VAART. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1928. (20 × 14) 50 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.
10) **Theun de Vries,**
DE VERVREEMDING. *Nijgh & van Ditmar, Rotterdam,* 1928. (17.5 × 11.5) 25 blz. ing. f 2.15
11) **J. H. de Groot,**
SPRONGEN. *Uitg. Mij., Holland,* 1928. (21 × 15.5) 151 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
12) **Noto Soeroto,**
FLUISTERINGEN VAN DEN AVONDWIND. *Adi Poestaka, Den Haag,* 1928. (19 × 15) 68 blz. geb. f 1.90.
13) **P. Keuning,**
CHRISTELIJKE KUNST. *Bosch en Keuning, Baarn,* 1928. (21 × 15) 156 blz. geb. f 1.90.
14) **Martien Beversluis,**
MARIKEN VAN NIMWEGEN. Geïllustreerd door Nans Amesz. *Kosmos, Amsterdam,* 1928. (21 × 15.5) 131 blz. ing. f 3.00, geb. f 3.90.
15) **A. Klaver,**
BERUSTING. *De Tijdstroom, Huis ter Heide,* 1928. (21.5 × 15.5) 57 blz. gec. f 2.25.
16) **Herluf van Merlet,**
HET OUD SEIZOEN. *Van Munster, Amsterdam,* 1928. 45 blz. ing. f 1.50.
17) **Dirk Vansina,**
HET BOEK DER LIEFDE. *Lecturis, Eindhoven,* 1928. (18 × 15) 54 blz. ing. f 1.—
18) **Ernest de Weert,**
GULDEN TARWE. *Lectura, Antwerpen,* 1929. (21.5 × 15.5) 96 blz.
19) **H. Marsman,**
DE LAMP VAN DIOGENES. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1928. (21 × 14) 104 blz.

HET LAATSTE COMMANDO.

Emil Jannings was binnen de grenzen van zijn vrij grof en beperkt talent een goed filmacteur. Misschien is hij dat nog. Maar sinds hij zich door de Amerikaansche dollarmagneet van Berlijn naar Hollywood liet trekken, heeft hij weinig kans gekregen dat te bewijzen. De Jannings van ,,De Tragedie der Liefde'', van ,,Variété'', van ,,De laatste Man'' schijnt voorloopig ondergegaan in die van de Paramountsche ,,Vader'' en van ,,Het Laatste Commando''. Jannings is Jannings niet meer, d.w.z. uiterlijk is deze Germaansche mammouth met zijn volumineuse corpus en zijn ruw gekneden kop dezelfde gebleven, maar in zijn bewegingen, in zijn gebaren in zijn mimiek is een gedwongen beheersching gekomen, welke ons niet lijkt voort te spruiten uit een spontaan streven naar innerlijke concentratie ter intensificeering van het uitwendig speleffect, doch veeleer uit de brullende scheepsroeper van den dictatorialen, Amerikaansch angehauchten regisseur von Sternberg. De mammouth gaat niet meer volgens zijn natuurkrachtelijk wezen vrij te keer in de staketsellooze wildernis, waarin hij thuis behoort, maar gedraagt zich gedwee en doet geroutineerde kunstjes voor het publiek volgens de wenken van zijn regisseerenden oppasser, die hem gedresseerd heeft in de goud-getraliede kooi van het Hollywoodsche filmcircus.

Em. Jannings in: ,,Het laatste commando''.

Het verhaal van ,,Het Laatste Commando'' is wezenlijk van een verbluffend onwaarschijnlijke toevalligheid, zooals alleen het alles etende monster, dat bioscooppubliek heet, vermag te verduwen. In de eerste acte worden we aanvankelijk verrast door een serie suggestieve tafereelen van hoe het toegaat in het voorgeborchte van een Amerikaansche filmfabriek. Wij zien Jannings als een ouden, kwijlerigen, kopschuddenden St. Bernhard te midden van de hongerhorde der opgecommandeerde figuranten, die zich voor de hekken der fabriek verdringen om straks als massamateriaal à raison van enkele dollars dienst te doen voor de lens. Hij wordt door de ongeduldige, begeerige, egoïstische benden van maatschappelijke schipbreukelingen, die evenals hij hier de middelen tot verlenging van hun ellendig bestaan zoeken, van het eene loket naar het andere geperst, waar de onverschillige employé's de costumes smijterig uitdeelen aan de grijpende schare. Wij weten niet, of deze opnamen inderdaad zoo realistisch zijn als zij zich willen voordoen.

Maar zelfs, indien de Amerikaansche zucht tot flatteeren der inheemsche werkelijkheid zich hier heeft doen gelden, werpen deze beelden toch altijd nog een ontstellend licht op barre sociale toestanden, waarvan wij wel eens hebben vernomen, maar welke toch nooit zóó reëel ons onder het oog zijn gebracht. Het is klaarblijkelijk, dat de regisseur van deze woelige tafereelen zich geïnspireerd heeft op de Russische filmkunst, maar het door hem bereikte effect getuigt toch, dat zijn compositievermogen aanhoudend te kort schiet om evenals de Russen voortdurend de baas te blijven over de massabewegingen, die geënsceneerd worden. Ook verder in de film b.v. bij de overrompeling van den grootvorstelijken trein vallen er telkens inzinkingen te constateeren, waardoor het beeldvlak gedesorganiseerd wordt tot een onoverzichtelijke chaos, waarin het innerlijk centrum herhaaldelijk te loor gaat. De kunst van het onzichtbaar ordenen der wanorde tot een verbijsterend en toch optisch volkomen te consumeeren geheel, waarbij het visueel accent voortdurend op de juiste plaats blijft, heeft von Sternberg ondanks zijn voortreffelijk voorbeeld nog niet geheel te pakken.

Toch staat dit begin evenals enkele andere momenten in deze rommelige en ongelijkmatige rolprent boven het gemiddelde product, dat de Amerikaansche bioscoopindustrie pleegt voort te brengen.

Gedurende de heele eerste acte blijft Jannings de wel heel erg zielige aan lager wal geraakte Russische grootvorst, die de weerlooze speelbal is van zijn meedoogenlooze, spotzieke medefiguranten. Hij is hier op-en-top de tranenverwekkende sukkelaar, zooals hij dien met zooveel succes ten behoeve van de snotterzieke kostjuffrouwen en diergelijken in de jammerlijke finale van ,,De Vader'' heeft ten beste gegeven. Hoe de eenmaal machtige grootvorst en energieke generaal kon aftakelen tot een zóó stumperig diaconiemannetje, trachten de volgende acten u met veel sensatie aannemelijk te maken. Wij zien er Jannings als een dier legendarisch geworden Russische machthebbers, die men slechts behoeft af te krabben om hen tot barbaren te ontmaskeren. (Bij de tegenwoordige is het afkrabben overbodig). Als eerlijk patriot spant hij, de grootvorstelijke opperbevelhebber van het deerlijk gehavende leger, al zijn krachten in om zijn geliefde Rusland van den ondergang te redden. Imposant is zijn verschijning in de lange generaalsjas met de dikke bontkraag. Hij inspecteert de troepen zelf en laat zich niets wijsmaken door alles in orde verklarende sergeant-majoors. Ook de passencontrole heeft zijn persoonlijke belangstelling, vooral wanneer het de identiteitspapieren van een mooie jonge vrouw betreft. Op zekeren dag

worden voor hem een theaterdirecteur en een beeld-schoone actrice gebracht onder verdenking van het voeren van revolutionaire propaganda. De man tracteert hij op een beleediging en een zweepslag, maar de vrouw op verliefde knipoogjes. Wat zouden de Russen deze scène hebben opgevoerd tot een striemend actiemoment. Thans gaat het vluchtig voorbij, zóó terloops, dat men het zich slechts met moeite herinnert, wanneer er in de laatste acte op gezinspeeld wordt. De revolutionaire actrice laat zich de attenties van den ruwen, maar toch goedhartigen aristocraat aanleunen, en wordt, zij het ook met verholen grimmigheidsdemonstraties, gereedelijk de „dame de compagnie" van de generalissimus. Zij incasseert de paarlencolliers en avondtoiletten van den verliefden Mars als een volleerde society-Venus, en komt op het oogenblik, dat zij den vertegenwoordiger van het gehate „ancien régime" wil dooden, tot de gebruikelijke ontdekking, dat zij hem liefheeft. In een slijmerig langzaam tempo gaan de onbelangrijke, bioscopisch gecomponeerde beelden, waarin Jannings wordt tot den eersten den besten onbenulligen „love-player", aan ons voorbij. Zelfs, wanneer de jonge vrouw de revolver op hem richt en hij onbewogen in den spiegel haar gadeslaat, heeft de regisseur er niet meer van weten te maken dan een slappe scène zonder eenige beklemming. Met weemoed hebben wij hier gedacht aan den Jannings' uit „Variété", die na den moordaanslag op zijn rivaal de bebloede handen in de waschkom dompelt en ontzet zijn eigen verbijsterd spiegelbeeld aanstaart. Een „close-up" van Jannings expressieven kop had redding kunnen brengen, maar de regisseur liet de kans voorbijgaan. Onbegrijpelijk ook is het, dat von Sternberg bij de parade voor den Tsaar genoegen durft nemen met schamel geschilderd coulissenwerk, waardoor wij ons misschien een tiental jaren geleden zouden hebben laten overbluffen. Ook het trucwerk van den door de brug zakkende trein, waaruit de ontluisterde grootvorst juist intijds door toedoen van zijn minnares is ontsnapt, behoort eerder in de kinderkamer dan in een filmatelier thuis. Stellen we naast deze gedeelten die, waarin de legertrein door de revolutionairen overrompeld wordt en Jannings monumentale figuur de laffe aanranders minutenlang enkel door de macht van zijn uiterlijk bedwingt, dan worden wij in onze meening versterkt, dat het goede, wat von Sternberg in deze film wist te bereiken, niet uit eigen kracht voortkwam, maar afgekeken en geleend werd van anderen, grooter dan hij.

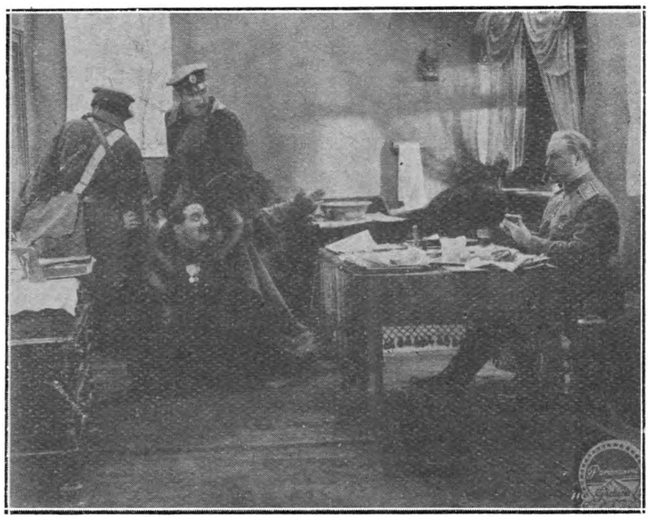

Scène uit: „Het laatste commando."

Zoodra de grootvorst door het oproerige gepeupel is afgetuigd en zijn lief met den trein in de ijzige diepte van een bevroren rivier is verdwenen, worden we weer teruggezet in Hollywood, waar juist dezelfde theaterdirecteur, dien Jannings als generaal een zweepslag heeft toegediend, thans een vermaard filmregisseur is geworden. De ex-revolutionair, thans groot-kapitalist met een fabelachtig dollar-inkomen, neemt wraak op den thans gedemonteerden groot-vorstelijken figurant door hem ten behoeve van een Russische film een rol toe te bedeelen volkomen gelijk aan die, welke hij eens in de dagen zijner glorie in het stervend Rusland heeft gespeeld. De aftandsche sukkelaar raakt hierdoor in den war, de schijn wordt voor hem werkelijkheid en hij speelt de generaal in een plotselinge opvlamming van vitaliteit zóó echt, dat hij van ontroering bezwijkt. Op dit psychologisch fantastisch hoogte- en eindpunt van deze wonderlijk ineengeknutselde rolprent herkennen we even den ouden Jannings, die soms kan explodeeren in een paradoxistisch élan. Heel even maar. Dan is het uit.

En toch moeten wij dit Duitsch-Amerikaansche product van de Paramount, dat naar een zeker realisme althans heeft gestreefd en nu eens niet besloten wordt door het traditioneele „happy end", niettegenstaande de enorme gebreken stellen op de creditzijde van de overzeesche filmproductie, niet het minst om enkele bijfiguren, welke zooals b.v. die van den hondschen assistent in het atelier tot verrassend zuivere creaties zijn uitgegroeid.

Herluf van Merlet.

UIT BOEK EN BLAD.

De Stem.

In het Jan.-No. heeft Dirk Coster het eerste stuk van een „jaaroverzicht" gegeven: wat 1928 voor dichtkunst en proza heeft gebracht. Een neutraal en rustig jaar.

„......Van de poëzie is zoo goed als niets te vermelden. Toch wel iets, dat weinig schijnt en dat misschien veel beteekent: een aflaten van valsche spanningen, een aarzelende neiging uit het formalisme los te breken en opnieuw, desnoods van onder op, te beginnen. Na den bloeitijd van het vrije vers met zijn breede bewogenheden en ruwe mededeelzaamheid, kwam onder den invloed van het buitenland (Valéry) en van Nijhoffs critiek, de periode waarin de verstechniek zich herstelde, waarin het vers als 't ware van het leven werd weggevoerd en in zichzelve

ingesloten, ingekapseld. Uitnemend! Niemand heeft ooit ontkend, dat het vers geen afgesloten organisme zou zijn. Maar nu zijn 10 jaar voorbij en het blijkt, dat het Nederlandsche vers verstikt is en versmoord in deze technische capsule, dat het tot onbeduidendheid verschrompeld is. Slechts zeer groote gevoelens kunnen het wicht dezer strengste techniek verdragen, en sterker worden er door. Maar het teeken van 1928 was: gevoelige vaagheden glansrijk gezegd. Thans voelt men dit, en men schaamt zich. Deze schaamte ging echter samen met een algemeene steriliteit. Er is ten slotte maar éene jonge dichter, Anthonie Donker, wiens werk, in de tijdschriften van 1928, een levenden groei toonde.
Zie Nijhoffs Vormen, Boutens' Stemmen, De School der poëzie, enz. Het zijn werken, in verzen uitgesproken levensperioden van een mensch. En de moderne bundel daarentegen? Enkele bladzijden, met enkele geslaagde verzen, en om het boek tenminste den schijn van een brochure te geven, een dozijn mislukte probeersels waarover ieder dichter beschikt (die hij soms redden kan door ze te bewaren, en die hij prijs geeft door ze te publiceeren, hoe dikwijls meldt een strophe zich aan, die pas na jaren uitgroeit tot een gedicht). — Dit alles is afkeurenswaardig, het bedreigt de poëzie op zich zelf, het leidt tot fragmentarisme, het doodt kiemen, — en het bedreigt vooral de verhouding van het publiek tot de dichters. Want de Plaquettenfrechheit gaat ver. Zij smeert niet alleen het publiek boeken aan die-geen-boeken-zijn, maar door een kunstmatige beperking van de oplaag en veel Colophongeleuter wordt de prijs van dit boek datgeen-boek-is tot in het absurde omhoog gedreven. Dit alles noemt men bibliophilie, — de ware naam ervoor is: literaire tulpenhandel — Het zal, als iedere tulpenhandel, iedere ondoordachte opwinding, eindigen met een kater en nijdige blikken over-en-weer. Iets zal men dan intusschen geleerd hebben: het boek nog beter te verzorgen. Op dit gebied hebben de uitgevers Nijpels in Maastricht en Stols te Brussel aan de overige uitgevers van Nederland lessen gegeven, wier profijt niet vergaan zal en reeds overal bemerkbaar is. Het moderne boek werd streng en nobel, het groeide, door de periode der smaakvolle versiering heen, terug naar den eenig-juisten eenvoud, die enkel nog de schoonheid van de materialen zelve laat spreken en glanzen."
Dirk Coster acht het proza in 1928 wederom rijker van bloei geweest, van eenvoud en onnoozel bereiken, dan de poëzie. „Het schijnt beter te bloeien, naarmate het meer Asschepoester is, minder programmatisch omkoesterd wordt." Timmermans' *Brueghel* bespreekt hij als het rijkste boek van het jaar, met enkele bladzijden die reeds nu hun klassieke duurzaamheid verraden.

Reclams Universum.

Onlangs had in de Duitsche Rijksdag een Duitsche „dag van het boek" plaats, welke de belangstelling van het boekwezen in algemeenen zin beoogde te bevorderen. Ook buiten Berlijn hadden tot dit doel bijeenkomsten plaats met medewerking van scholen, kerkelijke kringen, bibliotheken. Alles stond in het teeken van het boek. Ook de pers liet zich niet onbetuigd en een symptoom daarvan is het jongste nummer van bovenvermeld periodiek, dat zoo verrassend-juist amusment met wetenschap weet af te wisselen in haar kolommen.
Eenige bekende schrijvers: Wassermann, Waldemar Bonsels, Feuchtwanger liet de redactie aan 't woord, om in 't kort hun ervaringen mee te deelen, welke zij met hun lezers hadden. Pittig en snedig was het antwoord van Hermann Bahr — wie zou ook anders van dien wakkeren publicist verwachten? — „De ervaring heeft mij geleerd om mijn lezers zoo veel mogelijk uit den weg te gaan. De lezer, vooral die van romans, vraagt niet, wat de auteur bedoelt, hij leest zichzelf in 't werk en hoe lichter de schrijver hem deze zelfbegoocheling nu maakt, des te luider roemt hem de lezer. Iets eigens, iets geheel van hemzelf mag de auteur niet in z'n werk leggen. Wie zulks uit eigen ervaring weet, schaamt zich over den lof des lezers. Beeltenissen van onze ziel heeft een Griek eens genoemd hetgeen wij schrijven, maar de lezer wil niet ons zielebeeld, hij wil het zijne — zoo hij tenminste iets meer zoekt dan louter amusement."
Nog bevat dit no. een merkwaardige beschouwing van de auteur van *De Tooverberg* over den dag van het boek — een ongepubliceerde brief van Bettina van Anim en een lezenswaardige schets over hetgeen 100 jaar geleden gelezen werd. — Kortom een goudmijn van gegevens en anecdotische bijzonderheden over het boek en zijn maker, die het raadplegen (mits met critischen zin) overwaard zijn.

VERSCHEIDENHEDEN.

Voor het tooneel bewerkte romans.

De vertooningen van tooneelstukken, die naar romans zijn bewerkt, zijn ook in Engeland aan de orde van den dag. Wren's *Beau Geste* heeft te Londen als tooneelstuk een vrij slechte pers gehad. Wat zal het lot zijn van Mason's *No Other Tiger*, dat thans op de planken komt? De schrijver heeft te Parijs drie moordprocessen bijgewoond, ten einde de rechtszitting in zijn stuk zoo natuurgetrouw mogelijk te maken. Temple Thurston heeft zijn roman over Mata Hari voor het tooneel bewerkt en Isobel Elsom speelt daarin de titelrol. Feuchtwanger's *Jud Süss* zal spoedig ook te Londen op het repertoire verschijnen.
Anderzijds krijgen romanschrijvers, wanneer ze een gevestigden naam hebben verworven, dikwijls aspiraties om tooneelstukken te gaan schrijven. Beverley Nichols, die vooral als journalist bekend is geworden, heeft thans met *The Stag* den eersten stap in die richting gedaan. Het stuk zal deze maand in Queen's Theatre te Londen worden vertoond.

Waan en Waarheid.

Klopstock wilde in Kopenhagen minister Bernstorff bezoeken en moest in de antichambre wachten. En officier, die daar eveneens was, begon een gesprek met hem. Daar Klopstock eindelijk bij den minister geroepen werd, nam hij afscheid. „Is u Klopstock, de dichter van de „Messias"? vroeg de officier.
Klopstock bevestigde dat.
„Lieve hemel", riep de officier verbaasd, „U spreekt toch anders heel verstandig."

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider.
Minzaam aanbev.

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Die Deutsche Familie
Monatschrift mit Bildern.
Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten. wetenswaardig allerlei, en *Blätter für Kleid und Heimkultur.*
Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.
Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG
Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

A. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 472 - Tel. 597
— APELDOORN —

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Fransche letterkundige prijzen.

Constantin Weyer, aan wien de prix-Goncourt is toegekend voor zijn roman *Un homme se penche sur son passé*, blijkt bij de tweede stemming door de leden der Academie Concourt vijf stemmen te hebben verkregen. De overige waren aldus uitgebracht: twee op Marc. Stéphane (*Ceux du trimard*), twee op André Chamson (*Le crime des Justes*), een op René Bizet (*La double vie de Gerard de Nerval*) en een op P. E. Cadilhac (*Les flambeaux étaints*). Dank zij Rosny, wiens stem als voorzitter voor twee gold, is de prijs aan Weyer toegewezen.

Constantin Weyer is in 1881 te Boubonne-les-Bains (Haute-Marne) geboren. In 1903 heeft hij zijn studies aan de Sorbonne vaarwel gezegd en is hij naar Canada vertrokken, waar hij tot den oorlog is gebleven, als cowboy, trapper, journalist, enz. Hij heeft in het Fransche leger meegevochten en is zoo ernstig gewond, dat hij niet naar Canada kon terugkeeren. Hij besloot zich aan de letteren te wijden, en in 1922 is zijn eerste roman verschenen: *Vers l'Ouest*. Sinds 1927 is hij hoofdredacteur van het *Journal de l'Ouest et du Centre*. Op zijn eerste roman zijn gevolgd: *La Bourrasque, Manitoba, Cinq éclats de silex, Cavalier de la Salle* en kortelings het nu bekroonde werk.

De Balzac en zijn schuldeischer.

De Balzac zat weer eens tot over de ooren in de schulden en werd dan ook terdege gemaand, „Kort en goed", verklaarde de crediteur die reeds een ellenlange speech had afgestoken; „kort en goed monsieur De Balzac, ik eisch mijn geld om de doodeenvoudige reden, dat ik zelf morgen een dringende schuld moet afdoen." De schrijver luisterde en zweeg...... zweeg zóó hardnekkig, dat de ander eindelijk verontwaardigd uitriep: „Ik zou nu toch wel eens willen weten, of u begrepen hebt wat ik zei."
En daarop De Balzac dood ernstig: „Ik doe er mijn best voor, maar...... het lukt mij niet al te best. Wat zijn dat voor zonderlinge toestanden in de wereld. U maakt schulden en die moet ik betalen. Neen, waarde heer; daar doen wij niet aan."

„Fräulein Else" als film.

In de Capitol-Bioscoop te Berlijn is gisteren Czinner's film „Fräulein Else" naar de bekende novelle van Arthur Schnitzler, voor de eerste maal vertoond. Elisabeth Bergner, die ook in het tooneelstuk zal optreden, dat Schnitzler zelf naar zijn novelle heeft bewerkt, speelt de titelrol. Alfred Kerr, de bekende tooneelcriticus van het „Berliner Tageblatt", bespreekt de filmpremière. Hij is zeer ontroerd door het spel van Elisabeth Bergner, maar verwijt den filmregiseur, dat hij het gegeven sterk vereenvoudigd en gewijzigd heeft.

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders, 20 April 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Een mooie aflevering: rijk aan inhoud. De historische film loopt nu over de kindermis en de oorzaken van verzuim en te laat komen. Van de ouders moet de drang uitgaan om hunne kinderen de Mis te doen bijwonen: jong geleerd is oud gedaar; op jong-verworven gewoonten moet men later kunnen teeren. Ch. Dury begint een artikelenreeks over Don Bosco, en zijn gezegenden arbeid onder de opgroeiende jeugd. Dr. Deelen geeft enkele rake opmerkingen ten beste over zenuwachtige ouders en Ger. Krekelberg specialiseert over de ontwikkelings-tendenz van ons meisjes-schoolwezen.
De vraag of elk welopgevoed kind een instrument moet kunnen spelen wordt beslist ontkennend beantwoord, alhoewel F. A. Brunklaus toch wel voelt voor muziekonderwijs en zang, en de eeuwige kwestie over „huiswerk", wordt naar aanleiding van verschillende dagbladbeschouwingen in dezen zin opgelost dat het „een kwaad is, niet eens noodzakelijk kwaad. Dat het slechts omzichtig en beperkt moet worden opgelegd, als totale afschaffing werkelijk onmogelijk zou blijken." Verder Boekennieuws, Verscheidenheden en de zeer lezenswaardige opvoedkundige roman: Het Droomleventje van kleine Bartje.

Boekzaal der geheele wereld, Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.— per jaar.

Bevat weer een 75 tal besprekingen over boeken van zeer uiteenloopenden aard. Voor wie op de hoogte moet blijven van wat gepubliceerd wordt (voor U dus ook ouders!) een betrouwbare en noodzakelijke gids, die zijn zienswijze niet opdringt, maar motiveert.

La Vie Catholique en France et à l'Etranger. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Beschouwingen over het einde van den pelgrimstocht der Fransche jeugd naar Rome, en de lessen, die uit deze grootsche manifestatie volgen. Voorts interessante opstellen over het honderdjarig bestaan van den „Correspondant", over den Dictionnaire Apologétique, die zijn voltooing gevonden heeft, en tallooze andere onderwerpen, die het katholieke leven betreffen.

Alte und Neue Welt 2. April Heft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg Ab. f 3.60 per half jaar.

Deze rijke aflevering bevat een vervolg van de boeiende roman van Marheineke: „Agnes Hanried's Dornenpfad", een vijftal gedichten, eenige schetsen en studiën, 47 illustraties en 1 kunstbijlage. Als bijzonder interessant vermelden wij een weelderig geïllustreerd artikel over „der Begründer der modernen Alpenmalerei", — „Moderne Katholische Kirchenbauten" met verschillende foto's en „Jugend von heute" over de vroegrijpheid der tegenwoordige jeugd.

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Het Amusante Weekblad

brengt elke week leuke moppen, geestige humoristische teekeningen, interessante foto's goedverzorgde verhalen van de meest bekende en meest-gewilde schrijvers, het vervolg van een boeienden roman, populaire causerieën over merkwaardige menschen, dingen en toestanden, verschillende onderhoudende rubrieken, enz. De abonnementsprijs bedraagt f 2.85 per halfjaar franco per post.

Bestel nog heden een abonnement.

Het Nederlandsche Boekhuis
Tilburg

N.V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

HELDER WASCHGOED.

Jac J. van Leuven

Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting

„DE NIJVERHEID"

Amsterdamschevaart 26-28 28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

FOX FILMS DE BESTE

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.

Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

N.V. Melkinrichting „DE MIJNSTREEK" Heerlen

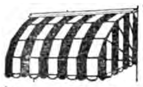

Propageert dit blad!

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

C. WESSELS S.J.

PALESTINA IN WOORD EN BEELD

naar oorspronkelijke schilderijen van L. BLUM TE JERUSALEM EN HENRI SICKING TE BREDA.

(Grootte 75 bij 105 c.M.)

Met geïllustreerde toelichting bij iedere plaat.

Zoo juist verschenen:

7. Gezicht op Jaffa.
8. Aan de Jordaan, Hadsjla Voorde.
9. De Karmel bij Haifa.
10. Mariabron bij Nazareth.
11. Capharnaum aan het Meer van Genesareth.

Prijs per plaat, met toelichting, geplakt op zwaar carton, met metalen hoeken f 4.25
gevoerd met papier, met afneembare stokken (systeem Keiser) . . . . . f 5.25

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN DEN HAAG

TREK ONS TOT U, O KLEINE TERESIA

door

MARTIN STOKS C.ss.R.

Derde druk - 7e-9e duizendtal

Uitgevoerd op opdikkend papier met drie reproducties op kunstdrukpapier

De omslagteekening werd in twee kleuren ontworpen door den kunstenaar

JOAN COLLETTE.

PRIJS PER EXEMPLAAR f 0.30.

Bij afname van: 10 stuks f 0.29 per exempl., van 20 stuks f 0.28 per exempl., van 30 stuks f 0.27 per exempl., van 40 stuks f 0.26 per exempl en van 50 of meer f 0.25 per exempl.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 50 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 10 **15 MEI 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Kunst . . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Duitsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Sociale en Aanverwante wetenschappen . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Voor de Huishouding . . . . . Nederlandsch
Spel en Sport . . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch
ONTVANGEN BOEKEN.

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

Men mag en kan niet alles lezen
Daarom moet iedereen „Boekzaal" lezen

OVERAL VERKRIJGBAAR

BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD

GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL
TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD,
FILM EN TOONEELKUNST

Abonnementsprijs f 4.-- per jaar, verhoogd met 50 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't buitenland aan expeditie per post

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS :: TILBURG

EUCHARISTISCHE SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende **ascetische** werken.
De lectuur **van** en **over den Eucharistischen Kruistocht** is compleet.

Neu von A—Z

Der Große Brockhaus

Handbuch des Wissens in 20 Bänden

Das größte volkstümliche Nachschlagewerk der Gegenwart

mit über 200 000 Stichwörtern auf etwa 15 000 Seiten, über 17500 Abbildungen sowie 210 Karten u. Plänen.

Wollen Sie
Ihr altes Lexikon in Zahlung geben?

Wollen Sie
die durch das bandweise Erscheinen bedingten günstigen Ratenzahlungen ausnützen?

Dann ist jetzt die richtige Zeit

Band I und II bisher erschienen

Näheres über die vorteilhaften Bezugsbedingungen bei Ihrem Buchhändler. — Reichbebilderte Broschüre „Der Große Brockhaus neu von A—Z" für Interessenten kostenlos und unverbindlich.

F. A. BROCKHAUS / LEIPZIG

Banketfabriek „NOVIOMAGUM"
van Goorstr. 74 - NIJMEGEN - Telefoon 1089
Levert 1e kwaliteit koekjes enz. tegen concurreerende prijs aan — kloosters, gestichten e.d. —

Alte und Neue Welt

Rijkgeïllustreerde Wereldrevue.

Romans, Novellen, Gedichten, Beeldende Kunst, Wereldnieuws in woord en beeld, Mode-bijdragen, Mode-illustraties, Raadsels, Rebussen, Caricaturen, Wetenswaardig allerlei, Anecdoten.

Verschijnt tweemaal per maand.
Abonnementsprijs p. half jaar f 3.60 plus 35 ct. porto.
Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij
Het Nederlandsche Boekhuis - Tilburg
Overal verkrijgbaar.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Dreiser bij Tolstoi.

In zijn jongste boek *Dreiser looks at Russia* verhaalt ons de schrijver een bezoek, dat hij bracht bij de Tolstoi-familie in het voormalige verblijf te Yasnaya Polyana. Hij zegt o.m. het volgende daarover:

„Ik zal me altijd het bezoek herinneren aan dit landgoed van zoo wat 32 hectaren, omtrent 16 K.M. van Moskou en nu door de Regeering onderhouden als een aandenken. Het was erg koud, toen ik Moskou verliet — echt Russisch winterweer — en toen ik aankwam was alles met sneeuw bedekt.

Yasnaya, wat beteekent „ontgonnen stuk grond in een woud", is heelemaal omringd met pijnboomen en berken. De temperatuur was 10 onder nul. Toen we het oude huis bereikten in een rammelkast van een slede die ik in het kortstbijgelegen station gevonden had, kwam een oude, wateroogige huisknecht de deur openen van het witte huis met twee verdiepen en toonde ons sommige plaatsen die precies gelaten waren zooals ten tijde dat Tolstoi er in leefde. Nu waren ze niet verwarmd en somber van aanblik met al de alledaagschheid en leelijkheid van een gewoon Amerikaansch pachthof. Er was een plaats die tevens voor zit- en eetplaats diende, met een lange tafel en een kostelijke piano; aan de muren hingen familieportretten geschilderd door Rapine. Deze kamer en een stofferig klein studeervertrek neven zijn slaapkamer vormden het voornaamste deel van het tweede verdiep. Tolstoi's slaapkamer was voorzien van een eenvoudig, eng bed, een oude waschtafel, en aan een van de muren hing nog zijn havelooze oude kamerjapon, die nog slechts een vod was. Hoe sober moet deze man niet hebben geleefd.

Aan den anderen kant waren de vertrekken van de huidige bewoners: zijn dochter Olga en zijn nicht — de eerste is opzichtster in een nieuwe Russische school op den buiten, nu onder de bescherming van de Communisten; de andere is muziekleerares in die school. Deze vertrekken hadden een vroolijker uitzicht. Ze waren tenminste verwarmd en nuttig bemeubeld. Tolstoi's nicht, een bejaarde dame die een beetje Engelsch sprak, ontving ons allervriendelijkst en gaf ons brood en kaas. Ze had, naar ze me vertelde, door de Revolutie al haar fortuin verloren. Doch dat niet alleen, ze had ook twee maanden in de gevangenis doorgebracht om geen andere reden dan wijl ze wat geld bezat en daarom dus „bourgeois" was — of een bloedzuiger. Ze verliet de gevangenis pas nadat men bevonden had dat ze onschadelijk was. Ze had slechts een vod van een kleed en geen geld, doch ze zocht werk en vond er eindelijk. Ze scheen nog al philosophisch over den nieuwen toestand; doch dat niet alleen, ze wenschte hem alle heil. Ik maakte uit haar woorden op, dat volgens haar het Communisme succes hebben zou in Rusland. Ze zegde me tevreden te zijn oorlof te hebben in een vertrek van het oude Tolstoi-huis te leven voor het overige harer dagen, ofschoon ze wel graag Amerika zou willen bezoeken. Ze voegde hier aan toe dat Tolstoi's jongste dochter Olga, heel vriendelijk voor haar was geweest.

Het was toen de 17de verjaardag van Tolstoi's dood en men verzocht me deel te nemen aan de processie naar het graf. Ik zag dan de poëtische groeve van den schrijver onder een bosch van pijnboomen en berken, hoog en bedekt met sneeuw, doch, naar den wensch van den doode, zonder grafsteen. Voor deze gelegenheid had men er enkele pijntakken opgestapeld. Vóór onze aankomst hadden zich de kinderen van de nabijgelegen Tolstoi-school rond het graf verzameld dat ze met herfstbloemen hadden versierd. De groote hoop bezoekers, haast 200 boeren uit een dorp, liepen op een rij. Als deze ouderen aankwamen zongen de kinderen heel mooi (o, die warme Russische stemmen!) den ouden Russischen klaagzang: „Eeuwige Herinnering". (Mechnaya Pamyat). Dan sprak een zekere Milukov, een communistische vriend van Tolstoi, en legde nadruk op Tolstoi's sociale en humanistische theorieën. Vervolgens voerde Tolstoi's dochter, Olga, het woord over haar vader en ten slotte zegde een eigenaardige kleine boer met een ruigen baard en een vriendelijk lachend gezicht, eenige gedachten op, die hem door Tolstoi's leven en werken waren ingegeven. Na afloop was er een middagmaal in het verblijf van Tolstoi en 's avonds vergaderden al de gasten in de huiskamer om platen te hooren van Tolstoi's stem in het Engelsch, Duitsch, Fransch en Russisch. De Engelsche en Duitsche platen vond ik heel helder en effectief. Daarna speelde zijn nicht zijn geliefkoosde stukken, Tchaikovsky's symphonie „Pathétique" en Chopin's „Treurmarche". Een plaatselijk koor van boerenkinderen zong dan in dezelfde roerende en kleurvolle tonen een ander liedje. Nog later las een vooraanstaande wetenschappelijke Russische vrouw, die een vroegere vriendin was van Tolstoi en ook op bezoek was gekomen, uittreksels uit levensbeschrijvingen en herinneringen uit het leven te Yasnaya Polyana, o.a.: een uit Stanislavsky's gedenkschriften op Tolstoi als tooneelschrijver en als man die zich in de dramatische kunst interesseerde. Ze las ook een onuitgegeven geschiedenis door Tolstoi geschreven over zijn nichtjes, waartoe de pianiste behoorde, en het oude familieleven op deze plaats. Het programma werd besloten door den haveloozen Tolstoiaanschen boer, die pas 7 jaar geleden had leeren lezen en schrijven en die nu naar voren trad om een gedicht voor te lezen, door hem zelf over Tolstoi geschreven. Men zegde mij, dat het uitstekend was. Hij was de toenmalige portier van de communistische school. Zijn kleeren waren kaal en vuil, een kleine knapzak hing over zijn rug en hij droeg hooge vilten schoenen doch over zijn gelaat zweefde een kinderlijke seraphijnsche glimlach.

Tegen middernacht werd ik per slede 20 mijlen door ijzige winden en sneeuw naar de stad Tula gebracht waar ik den trein van 2 uur 's nachts nemen kon naar Moskou."

Duitsche Tooneelstukken.

Een prijsvraag.

De Deutsche Bühne Verein heeft twee prijzen van resp. 5000 en 3000 mark beschikbaar gesteld voor de beste, nog niet opgevoerde tooneelstukken. Ongeveer vijf stukken die voor bekroning in aanmerking komen, zullen in het najaar bij de „Festspiele" te Bochum worden opgevoerd en daarna zal de jury een definitieve uitspraak doen.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 — Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK

W. Pelser-Schoenen
Telef. 759 — Bisschop Hamerstraat 1
Kousen in bijpassende kleuren.

N.V. STEENKOLEN-GROOTHANDEL
— VENLO —
LEVERING VAN
Steenkolen - Anthracietkolen - Mijncokes

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 — Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming „BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg
Abonn. prijs per half jaar f 2.85 franco per post.

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

E. van den Bergh, O.P., **5545.**
EUCHARISTISCH LEVEN. *Eucharistisch Bureau, Tongerloo,* 2e druk: 1927. (19.5×15.5) 312 blz. ing. Bfr. 15.—.

Een populair wetenschappelijke verhandeling over het wondere geheim van Christus' Liefde, de H. Eucharistie, verdeeld in een mooi aaneensluitende trilogie: God met ons, God voor ons, God in ons. Schrijver behandelt eerst de vereering van de Eucharistie in het algemeen om daarna uitvoerig de Eucharistie als Offer en als Communie te bespreken.
In onzen tijd, nu de Liturgie weer de eerste en voornaamste bronader geworden is van den christelijken geest in zijn volle kracht en oeroude oorspronkelijkheid, zal een dergelijk boek, gewijd aan de Liturgische Zon, de H. Eucharistie, veel goed kunnen doen.
De leek, voor wien het bestemd is, zal er een schat van wetenswaardigheden in vinden, die niet alleen zijn Eucharistische kennis zullen verrijken, maar ook zijn Eucharistische liefde zullen verdiepen en verinnigen.

H. Rongen.

Bô Yin Râ, **5446.**
HET BOEK VAN DEN LEVENDEN GOD. Vertaald uit het Duitsch door J. Moerman. *Moerman, Den Haag,* 1928. (20×14.5) 384 blz. geb. f 4.90.

Ergens in het hartje van Azie, in het „binnenste Oosten", in den „tempel der Eeuwigheid", in den „tabernakel Gods" woont een groep wezens — noem ze „stralenden des Oerlichts" of „priesters van den tempel der eeuwigheid" noem ze oudere broeders" of „leden van de Witte Loge" — een groep wezens, die „slechts in de allerzeldzaamste en belangrijkste gevallen uiterlijk, naar het lichaam, bij elkaar komen en elkaar bijna nooit brieven schrijven", maar die toch „onophoudelijk geestelijk contact, voortdurende uitwisseling van gedachten, ja absolute zielsgemeenschap" hebben en die „alleen door een hoogeren geestelijken ouderdom in staat gesteld zijn, om hun plaats in den trapsgewijzen bouw der geestelijke hierarchie in te nemen en hun medemenschen geestelijke krachten toe te voeren, waarvan zij de leiders zijn, — niet de voortbrengers". Nu weet ge het, lezer, al zult ge het daarom alleen nog niet gelooven. Maar van die geheimzinnige wezens wordt in dit boek een tipje opgelicht van den sluier, waarachter ze hun wijsheid verbergen. Een tipje zeggen we, want dit is juist het heilige en voorname en aantrekkelijke tevens van deze occulte wijsheid, dat deze „Wijzen uit het Oosten" altijd veel meer weten dan ze zeggen.
Dat klopt, want inderdaad wordt ge door dit boek niet veel wijzer, al suggereert u de uitgave en het lettertype en de statige volzin en de geheimzinnige sfeer, dat ge hier met iets heel kostbaars te doen hebt.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Bas. de Craene, **5447.**
SIMON PETRUS. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1928. (19.5×14.5) 246 blz. ing. Bfr. 15.-.
De bijbel-gegevens over Sint Petrus zijn hier met veel geluk en veel sentiment verwerkt tot een doorloopend verhaal, waaraan de sterke dramatische stijging en de pakkende, aanschouwelijke voorstelling een groote felheid van leven geeft. Eerst zien we het roepingsproces in de ziel van Petrus: hoe hij onder den invloed en de aantrekkingskracht van Christus komt. Daarna hoe de nieuwe godsdienst in de Joden-ziel van Petrus vaster vormen aanneemt en in volle rijpheid openbloeit in zijn heerlijk getuigenis over Christus' Godheid. Ten slotte de groote en schrille wanklank in Petrus' leven en de herschepping, die op deze vernietiging, deze inzinking volgt.

H. Rongen.

Prof. Dr. A. J. Th. Jonker, **5448.**
HET LICHT TEGEMOET. *J. M. Bredee, Rotterdam,* 1929. (18.5 × 12.5) 365 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Dit boek bevat voor elken dag van het jaar een uitgewerkte gedachte van Prof. Dr. Th. Jonker, samengegaard uit zijn werken en onuitgegeven brieven.
Het zijn alle godsdienstige gedachten, mooi en diep, zwellend van een groot en blijmoedig Godsvertrouwen.
Slechts enkele malen bemerkt men, dat de schrijver een Protestant is, die nog gelooft in de praedestinatie en dat hij niet „Roomsch" is.

G. Vrijmoed, O.F.M.

J. A. F. Kronenburg C.s.s.R., **5449.**
LEVEN VAN DEN HEILIGEN GERARDUS MAJELLA. *J. J. Romen & Zn., Roermond,* 1929. (21×16) 230 blz.
De hagiograaf, die ons schonk de levens van Neerlands Heiligen heeft ook de Heiligen zijner Congregatie niet vergeten en zoo moest zijn liefde wel uitgaan naar den volksheilige bij uitnemendheid, den leekebroeder Gerardus Majella.
Dat hij, als goed psycholoog, de volks-eisch begreep bij de uitbeelding van dit leven, blijkt uit den warmen, gevoeligen stijl, waarin het boek is geschreven.

P. C. Krüter, C.ss.R.

Prentice Mulford, **5450.**
EEN NIEUWE BOODSCHAP. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. B. Nolthenius-Mertens. *Hollandia, Baarn,* 5e druk: 1929. (18×14) 198 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
Boeken als deze zijn uiterst moeilijk te recenseeren. Om het palingachtige van de beweringen, waaraan je geen hou-vast hebt. Om de halve waarheden en de heele dwaasheden, die op een toon van diepe overtuiging worden voorgedragen en die U altijd doen denken, dat ge iets wat er op lijkt veel dieper en veel mooier gelezen hebt in het evangelie of in katholiek-ascetische literatuur. Deze nieuwe boodschap komt natuurlijk uit den theosofischen hoek. Dus: het heelal is vervuld met intelligentie; gij zelf zijt misschien een plant geweest of een zeekrab, enz., enz. Nooit zonder tegenzin leest een christen mensch zulke boeken.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Dr. Raphael Rubbrecht, **5451.**
NAAR DIENENDE LIEFDE. Z. *Jacqué, Brugge,* 1929. (18×13.5) Deel I: 110 blz. ing. f 0.85

Dit zijn 12 voordrachten door een medicus, voor zijn leerlingen-verpleegsters gehouden. Niet de techniek, niet het „vak" wordt behandeld maar de zedelijke vorming wordt beoogd.

Wij kunnen ons voorstellen, dat Dr. Rubbrecht een grooten invloed uitoefent op de karaktervorming van zijn verpleegsters, want uit de voordrachten blijkt hij zelf een man van karakter te zijn. En hij weet zijn begrip van de nooden en van de hooge roeping der verpleegster in pakkende woorden uit te drukken. Een priester zou in zulke voordrachten dieper in godsdienstige waarheden zijn door gedrongen; dat de leek het hier niet doet, moeten wij misschien als een gemis beschouwen, een gemis dat evenwel vergoed wordt door den katholieken geest, welke toch uit alle voordrachten spreekt.

Voor leeken-verpleegsters bedoeld, durven wij ze onze religieuse ziekenzusters gerust ter geestelijke lezing aanbevelen.

M. Lamers, O.F.M.

H. C. Voorhoeve, Jzn., **5452.**
HET HUISGEZIN TE BETHANIË. Geïllustreerd. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1928. (21×15.5) 72 blz.

Vier innig devote beschouwingen of meditaties van een oprecht christelijk gemoed. „Een geloovig huisgezin", waarvan Jezus de Huisvriend is. „Martha", de goedmeenende, geloovende en liefhebbende christen, die echter meer belang stelt in de werken van Jezus dan in zijn Persoon. „Maria", die zichzelf geheel geeft aan den Meester, geheel opgaat in zijn Persoon, en die, door anderen niet begrepen, tot tweemaal toe door Jezus verdedigd wordt. „Lazarus" ten slotte, de schijnbaar onbeduidende man, van wien geen woord of daad bekend is, maar die de vriend was van Jezus, de stille heilige, die een middel werd ter heerlijkheid Gods en tot bekeering van zondaars.

Met succes weet schr. de gegevens der evangeliën te analyseeren en te amplificeeren en ze te benutten tot het voorstellen van een levendig voorbeeld. Hier en daar een protestantsche wijze van uitdrukken zal den katholiek niet stooten.

Dr. S. van Egmond, O.F.M.

DUITSCH.

Dr. Joseph Bolten, **5453.**
KATHOLISCHES AUS ENGLAND. *Volksvereins-Verlag, M. Gladbach,* 1928. (23×15) 118 blz. ing. M. 2.40, geb. M. 3.—.

Het katholieke Engeland viert in 1929 het eeuwfeest zijner politieke emancipatie. Dit was voor Bolten een gelegenheid tot het uitgeven van dit 53ste nummer der Abhandlungen. Zijn boekje is echter niet alleen waardevol omdat het te gepaster tijd onze oogen richt naar het land, waaraan ook wij op godsdienstig gebied veel verschuldigd zijn, doch ook omdat het een helder overzicht is van alles wat op Roomsch gebied leeft en streeft in Engeland. Schr. geeft ons zijn bevindingen op zijn menigvuldige studiereizen ter plaatse. Eerst een hfst. over de geschiedenis van 't Katholicisme in Engeland. Er zijn nu iets meer dan 2.000.000 katholieken op 38.000.000 inwoners. Doch in een volgend hfst. vernemen we dat er op de wereld zoowat 43.000.000 Engelsch sprekende katholieken zijn, waarvan omtrent de helft in de V. S. Opvallend is hier wel het groot aantal bisdommen voor zoo weinig geloovigen. Dan krijgen we iets over het voorbeeldig en stichtend gedrag der Eng. katholieken. Dan een deel over het schoolvraagstuk waarin we opmerken, dat alleen de kath. scholen in den laatsten tijd een aanwinst in ledental boeken. Het 5de hfst. geeft een karakteristiek van het zgn. godsdienstig leven. „De doorsnee Engelschman" zegt schr. is niet meer godsdienstig doch een volslagen agnosticus. De massa van 't Engelsche volk gaat naar het volstrekte heidendom. Schr. deelt het optimisme van Kard. Mercier niet. Hij ziet de toekomst als 't volgt in: $^1/_8$ roomsch, $^1/_{20}$ nonconformistisch, en de rest een natie zonder God. Zou dit ook aan den anderen kant niet wat overdreven zijn? De volgende hfst. spreken over de openbaringen van 't geloofsleven. „The Guild of our Lady of Ransom". Doel: het openbaar beleven van 't Geloof: processies etc. „The Cath. Evidence Guild". Doel: het verdedigen van 't geloof op straten en openbare pleinen. Er zijn nu 526 sprekers met 101 standplaatsen. „The converts aid Society." Doel: het lenigen der nooden van bekeerde anglikaansche geestelijken (240 tusschen 1900 en 1922) „The Cath. Guild of Israel". Doel: de bekeering der Joden. „The Cath. Truth Society". Doel: het verspreiden van goedkoope brochures over het kath. geloof. In de kathedraal van Westminster in 1926 omtrent 73.000 stuks. „The Cath. Stage Guild" verzamelt al de kath. tooneelspelers en zorgt voor hun geestelijke belangen. Hetzelfde doet „The Cath. police Guild" voor de politieagenten. Ook op sociaal gebied laten de eng. kath. zich niet onbetuigd. The Cath. social Guild het orgaan *The Christian Democrat* en hun school tot het kweeken van toekomstige leiders The Cath. workers College wijzen er op. Op internationaal gebied houdt zich The Cath. Council for internat. relations in verbinding van al het kath. gebeuren over de wereld. Allen die belang stellen in de werkzaamheid, het lijden en strijden onzer geloofsbroeders in Engeland bevelen we ten zeerste dit vlot en bevattelijk geschreven boekje aan.

Dr. Raph. Kreemers.

ENGELSCH.

Carl F. Price, **5454.**
MORE HYMN STORIES. *The Abingdon Press, New-York,* 1929. (19×13) 111 blz. geb. $. 0.75.

Price gaat uit van een beginsel dat door veel fabrikanten !? van bloemlezingen jammer genoeg veel te veel over 't hoofd wordt gezien, nl. dat de uitleg van het doel, de beteekenis en den oorsprong van (in casu) een hymne, beter begrijpen en waardeeren tot gevolg hebben. Vóór dit deeltje verscheen er nog een ander van denzelfden schrijver: *One hundred and one Hymn Stories.* Hier krijgen we nogmaals verklarenden uitleg over een ander honderdtal hymnen uit het Methodistische Hymneboek. Er wordt gesproken over den dichter en den componist, over het succes en het eerste gebruik van die hymnen enz. Vele van de hier aangehaalde stukken zijn gemeengoed voor alle Protestanten. Voor hen is dit boek dus eerst en vooral nuttig en hun wordt

het dan ook vooral aanbevolen. We vonden hier echter ook vermeld een hymne van Johannes van Damascus, Veni Creator, Gloria in Excelsis, Jesu dulcis memoria, O Deus ego amo te, Stabat Mater en Te Deum. Dit doet wel wat aardig aan tusschen al die zangen van J. & C. Wesley, Luther e.a. Ook katholieken hunnen hier en daar wel iets wetenswaardigs tegenkomen over gedichten die hen wel bekend zijn, doch die ze waarschijnlijk niet genoeg waardeeren.

Dr. Raph. Kreemers.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Ds. W. Banning, 5455.
Dr. H. P. Berlage,
Dr. H. T. de Graaf,
Ds. G. Horeus de Haas,
Dr. H. A. Weersma,
RELIGIEUS-SOCIALISTISCHE STUDIEN. *Van Loghum Slaterus, Arnhem,* 1928. (25×16.5) 88 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Inleiding en slotartikel typeeren het boek. Het is een zoeken en tasten, een vaag aanvoelen van diepere waarden en een ernstig, maar rusteloos heenloopen om de waarheid, die niet open wil gaan. Men wil religie, men wil ethische normen en vooral: men wil fundeering van deze waarden Jammer, dat 't Katholicisme zoo'n afgedane zaak voor deze zoekers is. Ze zouden er én religie én ethische normen en de fundeering van beide in vinden.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Heinrich Faszbinder, 5456.
IN VOLLEN BLOEI. Vertaald uit het Duitsch door W. L. M. Wentholt. *Paul Brand, Hilversum,* 1929. (16.5×12.5) 274 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

Dit werkje kan men, ter waardebepaling, vergelijken met de gunstig ontvangen boekjes van Dr. Konst. Holl. Ze geven wel niet de diepste psychologische of physiologische verklaring van jeugd-verschijnselen, doch zijn meer bedoeld, om in aangenamen vorm, op min of meer idealistische wijze de rijpere jeugd te brengen tot verdieping en verheffing van't jonge leven met zijn vele eigenaardige moeilijkheden; op te wekken tot blijden levensernst. Daarin is de schrijver volkomen geslaagd; het zal een weldadig boekje zijn voor onze volwassen meisjes. Gaarne hadden we ook hier de aandacht meer speciaal gewijd gezien aan de kuischheid en haar gevaren. De vertaling is vloeiend en helder. Een mooi boek.

P. Constantinus, O.Cap.

A. Hijmans, 5457.
BEN LINDSEY'S NIEUWE SEXUEELE ETHIEK. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 1929. (21×15) 95 blz. ing. f 1.20.

De tweede titel van deze brochure luidt: „Beschouwingen en protest van zijn boek *Opstandige Jeugd.*" De inhoud van 't boek wordt breed uiteengezet en daarbij wordt telkens onomwonden gezegd, wat we van Ben Lindsey en zijn werk moeten denken. Als 't boek ons iets kan leeren, dan is het de in-treurige zedelijke verwildering der Amerikaansche jeugd in een groote stad. De wetenschappelijke theorieën over zedelijkheid, over godsdienst, over huwelijk, etc., zijn zoo abnormaal, zoo oppervlakkig, zoo zich-zelf tegensprekend, zooals Hijmans zegt, dat ze niets kunnen bijdragen voor de verbetering van zulke toestanden. Wij hebben als geloovigen onze blijvende zedewetten, waarnaar wij ons leven moeten inrichten, de jeugd evengoed als de ouderdom. Dat weet Ben Lindsey toch zeker even goed als wij,die van huis uit tot de katholieke Kerk behoort. Zijn er veel factoren van de zedelijke verwildering der jeugd, dan moet dáár gewerkt worden voor een beter begrijpen en heilzamer werken, maar men kan toch voor Amerikaansche zedelijke afwijkingen geen nieuwe zedewet afkondigen. Bij zijn beschouwingen geeft Hijmans nog een macht literatuur tot verdieping van 't vraagstuk. We hopen, dat deze brochure er veel toe bij zal dragen, dat *De opstandige jeugd* niet gelezen wordt.

P. van Luyk, S.J.

DUITSCH.

Dr. Paul Bode, 5458.
REIFENDE LANDJUGEND. *A. W. Zickfeldt, Osterwieck-Harz,* 1929. (21.5×14.5) 112 blz. ing. M. 3.50.

Dr. Paul Bode wil laten zien, door welke eigenaardigheden de puberteit der plattelandskinderen zich onderscheidt van die der kinderen uit de steden.
Hij doet dit niet onverdienstelijk. Wat hij zegt, geldt echter voor een bepaalde categorie (en niet voor het overgroote deel) der plattelandskinderen.

Dr. Jac. van Dael.

ENGELSCH.

Rev. John Lamond D. D., 5459.
MIRACLES IN MODERN LIFE. *Simpkin, Marshall, London E. C.* 4, 1928. (19×12.5) 122 blz. geb. Sh. 3/6.

Een boek over spiritisme door een spiritist, tevens geestelijke van de Protestantsche Schotsche kerk. Persoonlijke ervaringen, opgedaan tijdens spiritistische séances. De bewijzen ervan reiken niet verder dan het getuigenis: ik heb het zelf gezien, gehoord enz.
Behalve die ervaringen deelt de schrijver ons voortdurend zijn persoonlijke inzichten mee. Voor den geloovigen katholiek zijn zoowel die ervaringen als die inzichten zonder eenig belang. Hij leert er niets nieuws en ook niets beters mee.

G. V.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Jeppe Aakjaar, 5460.
DIENSTBAARHEID. Vertaald uit het Deensch-Jutlandsch. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1928. (20×14.5) 238 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Een fel gevoel van opstandigheid moet aan Jeppe Aakjaar dit merkwaardig werk in de pen gegeven hebben. Het geeft een onbarmhartig schril beeld van de ellendige „dienstbaarheid", waarin de Jutlandsche boeren-knechten en -meiden leven. Voor een roman wil dit boek te zeer een betoog zijn. Voor een betoog is het te eenzijdig. Nu is

dit schriftuur geworden een aaneenschakeling van die tafereelen uit het leven van den knecht Per, welke het revolutionnair gevoel moeten rechtvaardigen, dat ten laatste in dezen hoofdpersoon ontwaakt.
De afwezigheid van een godsdienstigen grondslag brengt over deze tafereelen, waarin zelfs de rauwste kanten van 't knechtbestaan niet onbedekt blijven, een grijze troosteloosheid, slechts nu en dan in teerder passages onderbroken.
— C — *F. A. Brunklaus.*

Achmed Abdullah, **5461.**
DE ROODE VLEK. Vertaald uit het Engelsch door J. Kuylman. *Hollandia Baarn,* 1929. (20.5 × 14) 272 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Deze schrijver doet wat dik. Met een machtig liberaal gebaar meent hij de waarheid te hebben en te zeggen over al wat natuurlijk en bovennatuurlijk is, maar snapt er niets van, en valt nu en dan uit den deftig-nonchalanten toon, waarin hij spreken wil. 't Verhaal is onbeduidend. Een fanatieke Oosterling die niets doet, dan Staatslui vermoorden en doen vermoorden, en die tot de erg geheimzinnige Oostersche Sekte behoort van den God met de Onverwinlijke Sterke Armen, en op slot van zaken door den „ik"-persoon overwonnen en gedood wordt. De schrijver weeft in dit verhaal ook nog een geval van mesmerisme, waarbij iemand die feitelijk dood is, door eens anders wil in 't leven gehouden wordt. Hij vergeet echter (behalve een paar consequenties die hij in dit verband begaat) het gegeven op te lossen en bovendien werkte Edgar Poe dit gegeven in „De Waarheid in zake M. Valdemar", veel aardiger uit. Het verhaal is, alles samengenomen alleen berekend om naar prikkel-lectuur georiënteerden eenige genieting te verschaffen. Onnoodig en dwaas akelig. Eenige politieke of cultureele beteekenis over het „Oosten" en het „Westen" waarvoor het soms schijnt te willen doorgaan, bezit het boek niet.
En met eenige godsdienstige begrippen, wordt wel een beetje kinderachtig omgesprongen.
— C — *J. Jacobs.*

Rubby M. Ayres, **5462.**
DE MAN ZONDER HART. Vertaald uit het Engelsch door J. H. G. van den Bovenkamp Sr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (20 × 14) 142 blz. ing. f 2.25.
„And the men who've stayed home all their lives,
Are dancing every night with other fellow's wives."
Deze versregels, gevoegd bij het gezegde van eene der hoofdpersonen „iedereen neemt het leven, zooals hem dit het beste voorkomt", typeeren het gezelschap, waarin Rufus Asher verkeert, na zijn terugkomst van een 17-jarig verblijf in de prairie. Aan een door hem vermoede verhouding tusschen den man zijner zuster en Barbie Weir, maakt hij op afdoende, eenigszins ongewone, wijze een einde, door Barbie te ontvoeren en in een jachthut op te sluiten.
Later bevindt hij zijn vermoedens onjuist en blijkt zijn zuster met een ander gevlucht te zijn, om daarna zelfmoord te plegen.
De sympathieke figuur van Rufus, die zwart, zwart en wit, wit durft te noemen draagt het verhaal.
Jammer dat dit goed-geschreven boek, waarin verschillende gebreken der moderne society aan de kaak worden gesteld, zulk een zwak slot heeft.
— Bc — *A. C. de B.*

May Christie, **5463.**
HET GEHEIME HUWELIJK. Vertaald uit het Engelsch door Dicky Wafelbakker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (18 × 12) 304 blz. gec. f 1.25.
Een drakerig onsamenhangend geheel.
Een geheim huwelijk tweemaal gesloten, een ander geheim huwelijk met een krankzinnige vrouw, een gestolen kind, later met de ouders vereenigd, eenige inbraken, moordaanslagen, mitsgaders een hartverlamming en een opstand in Mexico, alles aaneenhangend als los zand. Blijkbaar om het nog fraaier te maken loopt door het geheele boek een ongeoorloofde verhouding tusschen een gehuwde vrouw en een jongen man, die tenslotte samen trouwen.
— Bc — *A. C. de B.*

G. van Engelrode, **5464.**
MERKWAARDIGHEDEN UIT HET LEVEN VAN RABBEN JOSEPH BEN JOHAI. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1928. (20.5 × 14) 101 blz.
Dit boekje behandelt eenige voorvallen uit het leven van een soort magiër. De schrijver is er niet zeker van of hij het vertaald heeft naar een handschrift uit de Vaticaansche bibliotheek of het in een soort extaze zelf heeft geschreven. Het is vrij duidelijk, dat dit laatste het geval is, niet alleen uit den stijl, maar ook uit de verscheidene onwaarschijnlijkheden, die er in voorkomen, blijkt dat. Een erg groot voorbehoud voor deze wat onbenullige geschiedenissen, is wel niet noodzakelijk, maar er zullen slechts weinige lezers gevonden worden, die deze lectuur interessant of vermakelijk vinden.
— Bc — *Jos. Panhuijsen.*

David Garnett, **5465.**
ZIJ MOEST GAAN. Vertaald uit het Engelsch door A. M. Knottenbelt. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1928. (22 × 16) 208 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.50.
Garnett schrijft letterlijk naar het leven maar blijft daarbij aan de oppervlakte — zuiver descriptief ontleedt hij zelden. Een zekere sentimentaliteit is hem niet vreemd en het min of meer geforceerde van zijn stemmingen doet minder prettig aan.
Deze roman is gebouwd op een zeer simpel gegeven: een dominee, die temidden van een patriarchale dorpsomgeving leeft en meer oog heeft voor z'n vogeltjes, dan voor z'n dochter, Anna, die een groot heimwee heeft naar de groote wereld en haar innerlijken drang tenslotte volgt.
— B — *H. H.*

Elinor Glyn, **5466.**
LIEFDE IS BLIND. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. C. E. Kwak-Stroman. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (18 × 11) 291 blz. gec. f 1.25.
De oude joodsche geldschieter zegt tegen zijn adellijken cliënt: je moet met m'n dochter

trouwen. En de adellijke cliënt trouwt met haar, anders wordt hij niet financieël geholpen. Maar hij houdt niet van zijn vrouw. En in zijn kringen gebaart hij, alsof hij haar niet kent. Maar als hij ze met een anderen Lord ziet dansen,wordt hij jaloersch. En dan vindt hij ze wel mooi en lief. Maar dan wil zij weer niks van hem weten. En haar vader moet tusschenbeide komen om 't voor mekaar te brengen. Nou, en dan is 't natuurlijk goed. Zonder literaire bekoring.
— **Bc** — *J. J.*

Hermann Hesse, **5467.**
SIDDHARTHA. Vertaald uit het Duitsch door B. H. den Boer-Breyer. *H. J. den Boer, Baarn,* 1928. (20.5×15) 144 blz. geb. f 3.25.

Het verhaal van een jongen Brahmaan, wiens individualistische natuur hem er toe brengt langs een meer wereldschen en eigendunkelijken weg tot de (Boeddhistische) volmaaktheid te komen dient feitelijk als parabel voor een germaansche ketterij: dat ook de zonde een middel is om de zondige natuur te overwinnen.
De pretentieus beschreven levensgang van Siddharta wordt voorts onderbroken door vele kwasi-Boeddistische bespiegelingen, en is vooral door de vele theosofisch-duitsche philosophemen in ieder opzicht onbruikbaar. Ook de literaire waarde van dit boek is minimaal.
— **C** — *Albert Helman.*

Ottokar Janetschek, **5468.**
MOZARTS LEVENSROMAN. Vertaald uit het Duitsch door H. Rappard. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (21×15) 350 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Geheel in den trant van Janetschek's Beethoven-roman is ook deze romantiseering van Mozarts levensloop. Op enkele minder belangrijke uitzonderingen na, zijn de gebeurtenissen historisch juist weergegeven. De psychologie van Mozart en zijn familie, die ons uit de vele brieven duidelijk genoeg bekend zijn, heeft hier echter veel ingeboet, terwijl de schrijver in het moeilijke probleem van Mozarts katholieke orthodoxie (gecombineerd met het lidmaatschap van de loge!) de gordiaansche knoop met een anti-papistische zwaai doorhakt.
Het geheel maakt geen beter of slechter figuur bij de legio levensromans van het gecompliceerde genie, dat Mozart was.
— **B** — *Lou Lichtveld.*

Hermann Löns, **5469.**
DE WEERWOLF. Vertaald uit het Duitsch door R. J. de Stoppelaar. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1928. (21×15) 150 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

In een der woeligste perioden van de Duitsche geschiedenis speelt dit boek. Een tijd van moorden, rooven, plunderen, brandschatten schenden, martelen. De heiden bij Brunswijk wemelden van allerlei rooflustig gespuis: Zweden, Kroaten, Lutherschen en paapschen. Allen beoorloogden elkander naar hartelust. Pestgieren en uilen zwierven over de verlaten dorpen en landwegen, aan de boomen hingen de gehangenen bij trossen. „Zoo erg was het", zegt Löns in zijn spannend boek, „dat men de lijken at van pestlijdenden en ouders hun kinderen doodden, omdat zij er geen voedsel meer voor hadden." Om zich tegen die horden van legerscharen, die plunderend en brandschattend over hun dorpen reden te weer te stellen, hadden de boeren van Odringen zich tot een weermacht bijeengesloten. Ze noemden zich de weerwolven, naar hun struische aanvoerder Wolf en van hun moeizaam pogen, om huis en haard te verdedigen weet Löns schrikwekkende staaltjes mee te deelen, welke de lezing van dit boek ongeschikt maken voor zenuwachtige menschen.
Ruw en rabauwig als die wreede tijden waren, zijn ook de beschrijvingen. Het ruwe vrijbuitersleven der soldaten en 't opgejaagde bestaan der bedreigde dorpelingen wordt ons in zijn geheelen omvang geteekend — openhartig en realistisch met hier en daar fijne natuur-schilderingen, waarin we Löns op z'n best kennen.
De kracht van dit werk zetelt in de historische reconstructie van een geweldigen tijd.......
— **Bc** — *Hein Hoeben.*

G. W. Ogden, **5470.**
DE MAN VAN BRAZOS. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Sr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.15×14) 222 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

„Men moet steeds met zijn geweten in het reine blijven. Men doet in zijn leven zoo vele dingen, die niet door een ander gezien worden en waarover men zelf rechter is. Als een man begint met zichzelf te bedriegen, dan zal hij de grootste schurk worden die er ooit bestaan heeft."
Dat is de opinie van de man van Brazos waardoor hij velerlei moeilikheden, zelfs spot en minachting, zal te verduren hebben. Hij is met zijn vee, dat op de vlakte van Brazos wegens droogte staat te verhongeren, naar Kansas gekomen en wordt daar opgelicht door iemand, die beweert een vordering op zijn vader te hebben en daarom zijn vee in beslag wil nemen. Hoe hij zijn vee uit de handen van dien ouden schurk redt, tegen de wet en zijn gevaarliken tegenstander in, daarbij de stad nog bevrijdt van een roversbende, die een bankoverval pleegt en tenslotte het hart van het meisje uit Mc. Packen wint, vertelt het boek in vele spannende hoofdstukken, die een prettige lektuur vormen voor jong en oud.
— **B** — *J. v. B.*

E. R. Rashid, **5471.**
DE RADEREN VAN HET NOODLOT. Vertaald uit het Engelsch door C. E. Kwak-Stroman. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1928. (20.5×14) 252 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

De raderen van het noodlot...... hoort ze rollen door de woestijn en over de drukke markten en over de stille plaatsen van je hart...... Dit is een oud Arabisch liedje, dat volgens den auteur nog heden in de woestijn gezongen wordt. En hoe het noodlot dezer romanhelden, zoowel in de woestijn, als in de beschaafde wereld voltrokken wordt, kunnen we in dit boek in den breede vernemen.
De raderen van het noodlot gaan nooit lang over een effen pad en vooral het huwelijkspad schijnt in dit boek nog al hobbelig. Flirtations — hartstochtelijk beschreven — hebben vooral plaats onder getrouwde of gescheiden menschen, 't is zooveel interessanter. De vrouwen zijn steeds de sluwe sirenen steeds belust op nieuwe „overwinningen". Toch wordt ons nog een beeld

geteekend van de eerlijke ware liefde. De vrouw die oprecht lief heeft, vergeeft alles en zoo vergeeft Silvia haar echtgenoot, zij het dan ook na langdurigen, zwaren strijd. Er wordt nog een Bolsjewieksche agent ten tooneele gebracht, die het gemunt heeft op de juweelen van Silvia. Hij is in 't geheel niet slim en is ze dan ook heel spoedig weer kwijt.
Alles bij elkaar genomen, is het boek een goed tijdsbeeld en daarom allerminst verheffend.
— **Bc** — *L. R.*

André Schillings, 5472.
HET VERLIEFDE GILD. *Boosten & Stols, Maastricht,* 1928. (19.5 × 13.5) 95 blz. ing. f 1.50 geb. f 2.40.
Een herschepping van oud-Nederlandsch schilderleven. Voorop het leven van Lucas van Leijden, dat een onderhoudende schets werd, doch overigens te tam van uitwerking en te mager van taal. Van de kleurigheid dier dagen en 't kernige der dialogen is in dit proza niet veel over gebleven. Het best is de bondige visie op Aartgen den Voller, den wildebras, die 's nachts door de straten en langs de landwegen zwierf en op zijn fluit tokkelend te water raakte. Doch ook hier hadden we een stoutmoediger phantasie en een breeder opgezet beeld gewenscht.
Het boekje, dat hier en daar ontsierd wordt door gemaniereerden zinnen kan ons slechts matig bekoren, — literair is 't van 't alledaagsche genre, waarvan we sinds lang onze bekomst hebben.
— **Bc** — *H. H.*

Wilh. von Scholz, 5473.
PERPETUA. Vertaald uit het Duitsch door Simon Koster. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928. (19 × 12.5) 548 blz. ing. f 4.25.
Dit werk telt vele zinnen van meer dan een halve pagina, maar, de stijl, waarin de auteur het schreef, is steeds van zoo'n beeldend vermogen, getuigt vaak van zooveel psychologisch inzicht, brengt zoo menigvuldig een waarachtig contact tot stand met ons eigen wonderbaar en wisselvallig leven, dat men er door geboeid blijft ten einde toe.
Jammer maar, dat Von Scholz wel veel, maar niet alles weet over den Middeleeuwschen heksentijd en het Middeleeuwsche kloosterleven, en nog jammerlijker dat hij beter op de hoogte is van Freuds theorieën dan van Rome's theologie, zoodat, bij menigen flater op godsdienstig terrein, aan het sexueele al te veel en al ten onrechte aandacht wordt geschonken.
Simon Koster, de vertaler, heeft op dezen roman der tweelingzusters Breitenschnitt, waarvan de eene, Katharina, als heks veroordeeld stierf op den brandstapel en de andere Maria abdis werd van het klooster Friedenspforte, een diepzinnige inleiding geschreven, welke én een hulde is aan den dichter, én een hulde aan het pantheisme.
— **C** — *P. C. Krüter, C.ss.R.*

Ward Vervarcke, 5474.
LOSSE BLAADJES. *Kosmos, Amsterdam,* 1928. (20 × 15) 100 blz. geb. f 2.25.
Een reeks schetsen over nogal onbelangrijke onderwerpen, waarvan de eenige verdienste is, dat ze met jeugdige frischheid geschreven zijn — terecht literaire proeven van een beginneling, zooals Teirlinck de inleider wijselijk opmerkt.
M. M.

Cesare Giulio Viola, 5475.
PRICO. Vertaald uit het Italiaansch door Mary Robbers. *De Waelburgh, Blaricum,* 1928. (20.5 × 14) 169 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.
Prico heet het boek, omdat het handelt over een vroegrijp jongetje, niet alleen vroeg rijp om zijn ontijdig ontwikkelde zinnelijkheid, maar ook om zijn overwegingen over de droevige ervaringen van zijn jonge bestaan. Zijn moeder is een lichtzinnige vrouw, die hem en haar man achterlaat, maar gedurende de ziekte van Prico weer terugkeert, tenminste voor een korten tijd. Prico raadt alles wat er tusschen zijn vader en moeder om gaat, draagt er de pijnlijkheid en het schuldbewustzijn van, voorziet hoe de toestand langzamerhand weer verergert en hoe zijn moeder hem voor den tweeden keer zal gaan verlaten. Nu en dan is de schrijver er werkelijk in geslaagd iets van dit vreemde smartelijke kinderbestaan te beelden, ondanks den al te gewild naïeven stijl en zijn toegeven aan een sentimentaliteit die de scherpte en helderheid der weergave schaadt. Met nog wat minder effect was er meer te maken geweest van dit onderwerp.
— **Bc** — *Jos. Panhuijsen.*

Tula di Vista, 5476.
WONDERE NACHTEN. *Wed. P. van Waesberge & Zn., Rotterdam,* 1929. (17.5 × 13) 154 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.
Een reeks exotische levensgedachten in den vorm van fijn-vrouwelijke verhalen in etherischen stijl. Het geheel is van een sterk Oostersche verbeelding en van een vaag pantheïstischen inslag, welke de lezing voor jongeren gevaarlijk maakt en voor ouderen van onvoldoend belang. De bedoeling van de schrijfster: de ziel iets goeds te schenken en te brengen op een hooger plan dient gewaardeerd, doch naar onze meening had zij dit voor onzen tijd naar andere wijze moeten realiseeren.
— **Bc** — *M. M.*

Edgar Wallace, 5477.
DE VRIJBUITER. Vertaald uit het Engelsch door A. E. C. Vuerhard-Berkhout. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20 × 13.5) 254 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Anthony Newton, ex-officier uit den grooten oorlog, daarna werkelooze, niet in de mogelijkheid gesteld eerlijk in zijn levensonderhoud te voorzien, besluit zich toe te leggen op het afhandig maken van geld aan nog grootere schurken dan hijzelf.
De hoofdstukken van dit boek bevatten ieder een van zijn avonturen, alle min of meer spannend of vermakelijk.
Een navolging van Oppenheim, zij het dan ook zich afspelend in een minder scabreus milieu.
— **B** — *A. C. de B.*

H. G. Wells, 5478.
DE OORLOG IN DE LUCHT. Vertaald uit het Engelsch door J. Kuylman. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 2e druk: 1929. (19 × 12) 378 blz. geb. f 2.75.
In deze avonturenroman schildert Wells ons de verschrikkingen van de oorlog der toekomst, de oorlog in de lucht. De held van het verhaal is een zekere Bert Smallways, een simpele Londenaar uit de volksklasse. Hij komt op zeer

ongewone wijze terecht in de luchtballon van een Engelsche uitvinder, Butteridge geheeten, vindt daar de plannen van het nieuwste en beste type vliegmachine en besluit, zich voor Butteridge uit te geven en de uitvinding te verkoopen. Hij drijft in de ballon af naar het Duitsche vliegkamp, wordt naar beneden gehaald en terstond aan boord gebracht van een der groote luchtschepen, welke naar Amerika gaan, om dit te verwoesten. Aan boord van dit schip leert hij de verschrikkingen van den luchtoorlog kennen. Niets is meer veilig; steden worden uit elkaar geslagen door licht ontplofbare projectielen. Wat niet door bommen vernield is, verbrandt. Intusschen hebben ook Aziatische luchtschepen aan den strijd deelgenomen. Ze zijn sterker en beter ingericht en vernietigen de Duitschers. Het wordt nu een chaotische vernieling over de geheele wereld. De oude beschaving gaat geheel ten gronde, ieder vecht tegen allen. En oeconomisch is de vernieling ook volkomen. Crediet, geld, handel alles gaat ten onder en duizenden die ontsnapt zijn aan de bommen uit de lucht, vallen als slachtoffers van hongersnood en pest. Het verhaal is geen optimistische lectuur, maar onmogelijk is het niet, dat dergelijke gruwelijkheden eens zullen plaats hebben. Het oog om oog, de sterk dalende moraliteit, de overheersching van de techniek en het materialisme onzer dagen als ook de beslissing te Genève, dat het geoorloofd is in den oorlog bommen uit vliegtuigen te werpen, maken het zeer waarschijnlijk, dat deze fantasie nog eens werkelijkheid wordt.
— **Bc** — *Dr. L. R.*

P. C. Wren, **5479.**
HET IDEAAL. Vertaald uit het Engelsch door *A.C. Allert de Lange, Amsterdam* 1929. (21×15) 251 blz. ing. f 2.90 geb. f 3.90.

Het slot van de bekende trilogie, waarvan *Beau Geste* en *Beau Scabreur* millioenen lezers geboeid hebben en tevens met diepen afkeer vervuld voor 't meedoogelooze harde leven in 't vreemdelingenlegioen in de tropen.
Otto Vanburgh, een levenlustige Amerikaan heeft op zich genomen om de jongste der gebroeders Geste, van wien men sinds jaren niets meer vernomen heeft te gaan zoeken. Dies laat hij zich inlijven bij 't vreemdelingenlegioen, maakt 't bittere leven in al z'n uitingen mee, ondergaat de hel van 't strafregiment en vindt ten slotte zijn stoere kameraad in de „kuil" waarin men hem na ongenadige folteringen geworpen heeft. Spelend in een realistisch milieu bekoren de beschrijvingen door hun realiteit, waarin ons de ridderlijkheid bijzonder aantrok.
— **Bc** — *M. M.*

Pamela Wynne, **5480.**
ONDER DE KLAMBOE. Vertaald uit het Engelsch door Chr. Moresco-Brants. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (19.5×13.5) 253 blz. ing. f 2.50.

Dandelion Davison offert zich op en trouwt een rijk man, veel ouder dan zij, sir Frere Mannering, om haar familie financieel te helpen. Door groote tact en juist inzicht in haar karakter weet Frere haar te winnen en het huwelijk is gelukkig. Als ze voor zaken naar Indië vertrekken, komen de verwikkelingen, een jongere man, flirtations, enz. Het boek verdient geen aanbeveling. De genoemde verhouding moge in Indië al veel voorkomen, ze vormen voor ons geen aangename lectuur.
— **C** — *Dr. L. R.*

Ernest Zahn, **5481.**
'S LEVENS SPEL. Vertaald uit het Duitsch door Anna van Gogh Kaulbach. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1929 (19×12) 267 blz. geb. f 2.00.

Een niet alledaagsch conflict tusschen een boerenzoon met z'n oom, die den jongen, die gezworven heeft in Amerika, bij zich inneemt op z'n hoeve, en den lichtzinnigen nietsnut een degelijke opvoeding wil geven.
Evenals alles bij Zahn sober in taal en uitwerking, protestantsch van mentaliteit.
— **Bc** — *M. M.*

FRANSCH.

Charlie Chaplin, **5482.**
MES VOYAGES. Geïllustreerd. *Simon Kra, Paris,* 6e druk: 1928. (19×12) 232 blz. ing. Ffr. 12.—.

Een film van Chaplin is altijd nog beter dan een boek. Toch herkent men onder de lectuur van *Mes Voyages* nu en dan den geestigen en gevoeligen Charlie, die z'n best doet om sentimentaliteiten te vermijden en bij den gezonden humor terecht komt. Zijn kijk op Europa is verrassend. Hij toont zich opgewonden als een kind op reis, is verbaasd en beduusd om zijn successen en zijn populariteit, maar erkent, dat hij het wel prettig vindt om vertroeteld te worden. Een nadere kennismaking met Chaplin als kunstenaar vindt men in zijn boek niet, maar den mensch Chaplin leert men er wel in kennen. En die valt niet tegen.
— **A** — *B. W.*

DUITSCH.

Marie Brie, **5483.**
JOHANNES TAULER UND DER GOTTESFREUND. *Rudolf Geering, Basel,* 1928. (23×15) 297 blz. ing. Zfr. 4.50, geb. Zfr. 5.50.

Marie Brie heeft in deze roman getracht een dichterlike levensbeschrijving te geven van Tauler. Tot kernpunt van haar verhaal heeft zij de middeleeuwsche traditie van het Meisterbuch genomen, waarin verhaald wordt, hoe op zekeren dag een leek bij den groten prediker kwam, die blijkt de ware meester te zijn, de „Gottesfreund aus dem Oberland" en die in Tauler de grote innerlike ommekeer van geleerd teoloog tot mystikus op gang brengt.
Rondom de figuur van Tauler werd de laat-Middeleeuwse gemeenschap van dien tijd gebeeld: de wereld en het Dominikaner-klooster met zijn vele mystici als Meister Eckhardt, Suso en hun tegenstanders. Het geheel werd tot een scherp-omlijnd en sterk levend beeld van dien tijd. De schrijfster is er in geslaagd, om de figuur van Tauler ten leven op te roepen temidden van het leven van dien tijd. Zij geeft blijk van een diep inzicht in de mystiek te hebben en heeft de ommekeer in Tauler overtuigend weten te suggereren.
We laten in het midden, of deze historie juist is, zooals ze hier gezien wordt; ze is in elk geval aannemelik in deze mystieke ziel. Het boek is

een levenswaar document uit Tauler's tijd en maakt heel deze historiese periode tot een levend beeld.
Door haar werd het verleden leven in geademd, werd deze grote en bewogen tijd tot een beeld van grote suggestieve kracht, dat op sommige gedeelten grootse kwaliteiten van psychologie en plastiese weergave bezit.
Niet alleen den lezers van romans zij het aanbevolen — de meesten van hen zal het toch wel te zwaar zijn — maar ook en vooral, hen die dit tijdvak studeeren. Want het haalt dit verleden naar ons toe, maakt het tot een beeld van het heden (want levend en menselik) en geeft zodoende dieper inzicht dan veel folianten. Not to speak of the joy for ever, U weet wel......
— Bc — *Ton Kerssemakers.*

Ernst Didring, **5484.**
MANN AUF POSTEN. Vertaald uit het Zweedsch door Else von Hollander-Losson. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1927. (18.5×12.5) 326 blz. geb. M. 6.80.

Het leven bij de zee en het leven op de zee verschillen in wezen niet zoo heel veel! Niet de omgeving maar de mensch-zelf richt het leven, al gaan er van die omgeving enkele bijzondere invloeden uit.
Dit boek van Didring is er een van de zee. De hoofdpersonen danken aan de zee hun heil of wijten aan haar hun verderf. De titel van het werk zou doen vermoeden, dat het verhaal zich om één persoon afspeelt, — om den loodsmeester Sjöberg, — maar dat is niet zoo. Het verhaal bevat de beschrijving der botsingen en aanrakingen van twee families, de Sjöberg's en de Brinkman's. De schrijver weet zich te beheerschen. Hij is soms zeer sober in zijn aanduiding van tragische gebeurtenissen. Zijn menschenkennis spreekt uit menige kleine bijzonderheid.
Dat het verhaal met een bal eindigt, schijnt geen toeval. De verteller had al zooveel zuurs en bitters laten voorafgaan, dat hij wat vroolijks moeilijk ontberen kon. Maar met den slotzet bereikt hij toch niet, dat van zijn werk eenige opwekkende kracht uitgaat. Het is drukkend.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Albert Liebold, **5485.**
NÄCHTE UM TIFLIS. Geïllustreerd. *Grunow & Co., Leipzig,* 1928. (18×12) 234 blz. geb. M. 5.—.

Een geenszins oorspronkelijke roman van liefde, hartstocht, verraad, moord, diefstal en erger, welke zich afspelen in de omgeving van Tiflis. Een Duitsche man en een Duitsch meisje, door het noodlot bij elkaar gebracht, wandelen door al deze gruwelijkheden rond en vinden elkaar tenslotte. Het geheel doet denken aan de romantische boeken van b.v. Eugène Sue. Geestelijke waarde heeft dit boek volstrekt niet en voor „lectuur'' is het te gewild en te zwoel.
— Bc — *B. W.*

Jack London, **5486.**
SIWASH. *Universitas, Berlin,* 1929. (18.5×12.5) 290 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 4.80.

Wie bang is voor de harde realiteit van het leven, leze eenige dezer boeiende novellen en, met een blos van schaamte, zal hij zich zelf afstraffen, zoo barsch als hij maar kan: „Vooruit, pak aan!''
Zeker, de helden van Jack London, avonturiers gouddelvers, woudloopers, Indianen, enz., vechtend tegen de natuur, vechtend tegen dieren en menschen, zijn niet van Europeesche overbeschaving, maar ze blijven toch altijd menschen, met echte menschelijke liefde en echt-menschelijk gevoel, en, al kunnen we hun moreele beginselen niet altijd aanvaarden, ze kunnen ons, tammen en weekeren, ons zoogenaamde cultuur-menschen, datgene leeren, wat ons zoo vaak ontbreekt: levensdurf en energie. De dramatische uitbeelding der in deze novellen verhaalde lotgevallen is van groote kracht, de stijl pittig, frisch en persoonlijk, zooals we dien van den bekenden avonturen-dichter gewend zijn.
— Bc — *P. C. Krüter, C.ss.R.*

Arnold Ulitz, **5487.**
DER SCHATZWÄCHTER. *Ullstein, Berlin,* 1929. (20.5×14) 240 blz. ing. M. 4.—, geb. M. 5.50.

De helden dezer novellen zijn maniakken, gedegenereerden, Lebemänner, moordenaars enz., de stijl is pakkend realistisch, de moraal, op een enkele uitzondering na, absoluut verwerpelijk.
— C — *P. C. Krüter, C.ss.R.*

ENGELSCH.

G. Atherton, **5488.**
THE JEALOUS GODS. *Horace Liveright, New-York,* 1928. (19.5×13) 452 blz. geb. $. 2.50.

Na in *The immortal marriage* de geschiedenis van Pericles en Aspasia te hebben uitgewerkt, geeft Schr. ons hier die van Alcibiades. Het boek begint 8 jaar na Pericles' dood, toen Aspasia 23 was en de vrede van Nicias juist een einde had gemaakt aan den oorlog tusschen Sparta en Athene. Alcibiades, ondanks zijn losbandig leven, is de afgod van 't volk en wordt dat nog meer na zijn succes in de Olympische spelen en vooral na den slag van Mantineia. Hij trekt dan met de vloot naar Sicilië en het beleg wordt gelegd voor Syracuse. Op dit oogenblik breekt het komplot, tegen hem gesmeed door zijn vijanden, los en hij wordt teruggeroepen om zich te verdedigen tegen de aanklacht Hermes beelden te hebben verbrijzeld. Doch hij vlucht naar Sparta en stelt zich ter beschikking van de vijanden. Hij gaat dan met de Perzen een verbond aan tegen Sparta. Doch hij laat Sissaphernes in den steek om zelf de Spartanen te verslaan. De doodstraf tegen hem uitgesproken wordt nu herroepen en hij doet zijn triomphantelijken intocht in Athene, dat hij echter niet meer vertrouwt. Daarom heeft hij zich een vesting gebouwd in Thracië. Antiochus, omgekocht door de Oligarchen, verraadt hem en hij is verplicht te vluchten. Hij is echter in Thracië ook niet veilig en als hij naar het hof van Artarxerxes vlucht, om hem in te lichten over een samenzwering van Cyrus tegen hem, wordt hij door de handlangers van Cyrus vermoord.
Het verhaal is heelemaal historisch en vonden we volledig terug in Bodsford: *History of Greece.* Doch schr. heeft ons deze brok geschiedenis in geuren en kleuren voorgesteld en profiteert van elke gelegenheid om ons de Grieksche Oudheid op allerhande gebied te doen beleven. Het ro-

mantische ligt in het inlasschen van Tiy, een Egyptische prinses, die Alcibiades met raad en daad terzijde staat en hem enkel haar liefde geeft wanneer hij, in ongenade gevallen, alleen maar aan haar te denken heeft. De Grieksch-Latijnsche Oudheid schijnt aan de orde van den dag. Benevens deze twee romans van Atherton verschenen nog onlangs N. Mitchison: *Black Sparta* en *Cleopatra's private Diary* van H. Thomas. Aan dit boek hebben we iets. Het is een zeer boeiend relaas van feiten die ons in een saai resumé in geschiedenis-boeken worden opgedischt. Zelfs de meest bijkomstige personages zijn ten voeten uitgeteekend, de literaire en philosophische twisten van dien tijd worden uitgediept, de contrasten tusschen de verschillende volkeren worden scherp getrokken en hun eigenaardigheden gekarakteriseerd in verschillende personen, zoodat het geheel wordt een levende en tevens mooie voorstelling van een ver verleden en we ter dege begrijpen waarom het kleine Athene zoolang over veel grootere en sterkere stammen heeft gezegevierd. Aan Hellenisten aanbevolen, doch enkel voor volwassenen.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Agatha Christie, 5489.
THE MYSTERY OF THE BLUE TRAIN. *Dodd, Mead & Comp., New-York,* 1928. (19 × 14) 306 blz. geb. $. 2.—.

Een goede avonturenroman dient zijn ontknoopingen tot het laatste toe geheim te houden en zelfs niet te doen vermoeden. Bij deze *Mystery of The Blue Train* komen in den lezer vermoedens genoeg op, maar er zullen weinig lezers gevonden worden die vooraf de juiste ontknooping raden. In zooverre is de roman van Agatha Christie zeer goed gelukt. Maar ook de typeeringen bijv. van den kleinen Belgischen speurder Poirot, van Mr. Papolous, de Comte de la Roche zijn wonderwel geslaagd. Dat er een echtscheiding in dit boek voorkomt zal, als men weet dat een gedeelte van het verhaal in Amerika speelt, niemand verwonderen en dat men er iets dergelijks als een doodgewone zaak beschouwt evenmin. Het zou verkeerd zijn verder iets van de geschiedenis te vertellen, omdat, als van alle behoorlijke ontspanningslectuur, de hoofdwaarde van dezen roman juist in die geschiedenis gelegen is.

— Bc — *Jos. Panhuijsen.*

Edgar Rice Burroughs, 5490.
TARZAN LORD OF THE JUNGLE. Geïllustreerd. *A. C. McClurg & Co., Chicago,* 1928. (19 × 12) 377 blz. geb. $. 2.—.

Het is haast ondoenbaar den korten inhoud te geven van dit ultra-avontuurlijke boek. Er zijn zoo'n hoop episodes en ze hangen dan nog net zoo min samen als de python, die de teekenaar op den omslag heeft afgebeeld. Dit is 't 2de boek over Tarzan, van denzelfden schrijver. Men kan zien dat het succes hem naar 't hoofd is geslagen en hij dacht er maar op los: die goedzakkige Amerikanen zullen het toch wel slikken. Hij begint alvast met ze in 't eerste hoofdstuk te overdonderen met een 20-tal Araabsche woorden, waarvan slechts een paar uit den kontekst kunnen begrepen worden. Het woord „sheik". wordt op enkele blz. op 3 verschillende manieren geschreven en we begrijpen ook niet, waarom de spelling moet veranderd worden van algemeen anders geschreven woorden. Een Amerikaansche manie, of wat? Het Engelsch is bijwijlen hoogstens slecht Amerikaansch, waarin de kemels niet ontbreken. Maar we zijn in Arabië en daar hooren ze thuis! Wat Tarzan zelf betreft: hij is veel te veel „deus ex machina". Wordt de toestand hachelijk, dan beginnen we al bij voorbaat te lachen en vragen ons af: uit welken boom of uit welken schuilhoek gaat ie nou weer te voorschijn komen? Tarzan verdwijnt te vaak voor heele hfst. en Schr. profiteert er dan natuurlijk van om de twee Amerikanen uit z'n historie: Blake en Stimbol in 't avontuurlijke en heldhaftige Tarzan concurrentie te laten aandoen. Er is ook te veel goedkoope humor in dit boek dat overigens krioelt van de grofste onwaarschijnlijkheden. Blake is een meester met het zwaard en de lans omdat hij vroeger een goed polo speler was. Bluffen, tot daar toe; maar dat loopt toch de spuigaten uit. Als de prinses Guinalda en Blake in de handen van de Arabieren vallen, die hun alles behalve goed genegen zijn, is het eerste werk een liefdesverklaring van meer dan een blz. Als ze U het mes op de keel zetten denkt zelfs de nuchterste Amerikaan aan zoo iets niet. Kortom een van die populaire sensatie dingetjes uit Amerika, die alleen daar maar succes hebben kunnen of bij menschen die zonder discretie lezen (en die zijn er daar jammer genoeg, massa's tot groot jolijt van de uitgevers). De poehaai ligt er met lepels dik op, zoodat we meer dan eens aarzelen, om verder te lezen.
Dit boek is wellicht bedoeld als een jeugdboek. Doch we kunnen onze jongelui beter waar geven voor hun geld.

— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

Alice DeFord, 5491.
SINGING RIVER. *Longmans, Green & Co., London, E.C.* 4, 1928. (20 × 13) 318 blz. geb. Sh. 7/6.

Na den dood van haar ouders zet Mary Martin alleen het bedrijf voort op haar groote pachthoeve „Singing River" in New-England. Haar voornaamste knecht sterft en als bedrijfsleider biedt zich aan John Evelyn. Mary beoordeelt hem naar zijn gentleman-uiterlijk en aanvaardt zijn diensten. John is vergezeld van een 8-jarigen jongen: Tat. Meer en meer komt Mary tot de overtuiging dat John niet van gewone afkomst is en een verleden te verbergen heeft. Toch is zij verliefd op hem en hij op haar. Doch dat onbekende weerhoudt bij beiden een bekentenis. In de buurt woont de familie Beresford. Ottalie, de vrouw, is een Engelsche en heeft van meet af aan vermoedens met John Evelyn Trevelyan te doen te hebben, die onzer geheimzinnige omstandigheden, 20 jaar terug, uit Engeland was verdwenen. John heeft heel de wereld door gezworven en het kind van zijn vriend als zijn eigen aangenomen. Als Ottalie eindelijk zekerheid heeft over John's identiteit, telegrafeert ze naar haar vader in Engeland, die meer weet over het onrecht John aangedaan, en hij gaat aanstonds scheep. John heeft lont geroken en wijl hij een ontmoeting vreest verlaat hij plots Mary's dienst. Van Ottalie's vader verneemt Mary dan John's onschuld en hoe hij zich 20 jaar lang heeft opgeofferd voor de eer van zijn eigen broeder, vaders troetelkind, die een valschen wissel had

getrokken. Na veel zoeken wordt John's verblijfplaats ontdekt. Alles komt in orde en hij wil naar Engeland terug, omdat hij te schuchter is om zijn liefde te verklaren... Doch als Mary hem verklaart, dat zonder hem het leven voor haar niets is legt hij alle bedeesdheid af en de door het verleden gescheidenen gaan een gelukkige toekomst tegemoet.
Het is werkelijk een alleszins mooie roman. Een sober gegeven, forsch uitgewerkt. Mooie karakterteekening, zelfs van de minste bijpersonen, vooral van kinderen. Afwisseling van mooie natuurtafereelen en romantische bespiegelingen. Kortom een boek dat iedereen iets naar zijn gading geven moet en dat we alle succes toewenschen.
Aanbevolen lectuur om haar uitzonderlijk bevredigend gehalte.
— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

E. M. Delafield, **5492.**
WHAT IS LOVE. *Macmillan & Co., London,* 1928. (20×13) 343 blz. geb. Sh. 7/6.
De lezer late zich door den titel van dit boek niet misleiden. Als hij werkelijk weten wil wat echte, oprechte liefde is, moet hij zeker geen modernen roman ter hand nemen en kan heel gevoeglijk dit boek ongelezen laten. Hij zal er alleen in vinden, hoe een broeder en een zuster, Lionel en Ellie Carey bedrogen uitkomen in hun liefde naar het voorbeeld van hun vader van wien we op de eerste blz. al vernemen, dat zijn vrouw hem verlaten heeft, om eerst met Lord Dallinger en daarna met Jan en Alleman aan te houden. Het flapperisme viert hier hoogtij en zegeviert. Vicky, een nichtje van Ellie, waarop Lionel verliefd was, huwt op slot van rekening met Simon Lawless, die zijn naam niet gestolen heeft, en die dong naar de hand van Ellie. Daar tusschendoor loopt dan de geschiedenis van Robin Alistair, die eerst ook om Vicky kwam doch door haar afgewezen werd en die naar Indië terugreist, na zich verloofd te hebben met Eglantine de la Rivière, een erg conservatief meisje, dat door de hypermoderne jeugd geschuwd of in 't ootje genomen wordt. Als analyse van moderne toestanden is dit een sterk beredeneerd en uitgewerkt boek. Doch nog andere kwaliteiten verraden een goede schrijfster. De dialoog is voor alle personen die erin voorkomen (en er zijn er een massa), van het begin tot het einde aan de omstandigheden en hun natuur aangepast, levendig, spannend en volgehouden. De uitbeelding van de hoofdkarakters is meesterlijk. Vicky is een type evenals haar vader en Mevr. de la Rivière.
Bij dit soort liefde en in deze milieus komen God en godsdienst natuurlijk(?) niet te pas.
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

Rebacca Rice, **5493.**
GILES OF THE STAR. Geïllustreerd door W. M. Berger. *Lothrop, Lee & Shepard, Boston,* 1928. (22×14.5) 350 blz. geb. $. 2.—.
Giles, die zich zelf een boerenjongen waant, doch in werkelijkheid van edelen bloede is, droomt van heldendaden en ridderschap. Het is ten tijde van Koning Richard Leeuwenhart, die na zijn terugkeer van den Kruistocht in Duitschland gevangen gehouden werd. In zijn afwezigheid twisten de graven onder elkaar; de eenen blijven Richard getrouw, de anderen scharen zich aan de zijde van King John. Anselm een kluizenaar, is de doodgewaande Benedict, de doodsvijand van Lord Alford die zich van Millicent, de rechtmatige bezitster van zijn kasteel wil ontdoen. Anselm heeft Giles opgevoed en redt ook Millicent wier lot hij Giles toevertrouwt, terwijl hij zelf geld zal gaan inzamelen als losprijs voor Richard. Giles en Millicent hebben nu allerhande avonturen en belanden tenslotte bij Lord Sibert wiens kasteel den volgenden dag belegerd wordt door de vijanden van Richard, waaronder Lord Alford. Doch de belegeraars moeten het onderspit delven en een paar dagen later komt Richard zelf het kasteel bezoeken op zijn doortocht. Giles wordt door hem gelukgewenscht om zijn ridderlijk gedrag. Hij verneemt dan ook dat Millicent zijn zuster is en hij wordt de bezitter van het kasteel van Avalon, waar hij, onder den naam Giles of Avalon, zijn dagen slijten zal.
In bevattelijken en aangenamen vorm ontrolt schrijfster ons het gansche tafereel van het ridderwezen in de middeleeuwen. Al het wetenswaardige over de toestanden in die tijden krijgt zijn beurt. Giles is een toonbeeld van jeugdige ridderlijkheid en zal voorzeker tot het hart van onze geestdriftige jongelui spreken.
— A — *Dr. Raph. Kreemers.*

(Zonder naam), **5494.**
EXPIATION. *Macmillan & Co., London,* 1929. (21×13) 381 blz. geb. Sh. 7/6.
De rijke Ernest Bott laat in zijn testament maar een klein bedrag na voor zijn vrouw Milly en de rest moet naar een gesticht voor gevallen vrouwen. De familie begrijpt deze daad niet en is geschandaliseerd om deze beschikking. Doch Milly, die 10 jaar lang relaties gehad heeft met een anderen man, verdwijnt spoorloos uit haar huis en nu gaan ook de oogen van de anderen open. Alle pogingen worden nu aangewend, om den familienaam hoog te houden en de klappeien te doen zwijgen. Milly haalt het bedrag in geld, dat haar werd nagelaten bij den notaris en geeft het aan haar geruïneerde zuster, want ze waant zich veilig voor de komende dagen door een huwelijk met haren minnaar Arthur. Ze verneemt echter van hem, dat hij zich verloofd heeft met een andere en al heel gauw trouwen zal. Er blijft haar dus niets over dan naar haar familie terug te keeren. Ieder der vijf zusters en broers zal haar om de beurt een maand in den huiselijken kring opnemen. Doch ze schijnt haast gekomen om iedereen in moeilijkheden te brengen. Fred krijgt ruzie met zijn vrouw Mabel en ook Alec en Ruth twisten om haar. Doch het ergste is Edith, die meent, dat het Bertie, haar man is, die relaties gehad heeft met Milly. Ze wil divorceeren en de familie is vergaderd, om maatregelen te treffen tegen dit mogelijk gebeuren, dat als een zwaard van Damokles boven hun hoofden hangt. Plots komt Milly binnen en er komt een scène tusschen haar en Edith. Doch de oude moeder komt tusschenbeide. Milly doet dan bekentenissen en ieder gaat gerust zijns weegs.
Dit is een prachtig geschreven boek met een zeer persoonlijken eigenaardigen stijl. De opsommingsmanie van schr. verveelt wel wat in 't begin doch later went men er wel aan. De tendenz van het werk is echter tamelijk pervers. Er wordt te veel op gedrukt, dat Milly door de zonde is opgevoed tot levenswijsheid en begrijpen.

De anderen boeten meer dan zij voor haar kwaad en zij leeft er maar op los als de „lustige Witwe". De grootste bevrediging op 't einde van 't boek is voor haar. Als verslagen verlaten allen het huis en intusschen krijgt Milly moeders zegen. Dat een moeder de schande van haar kind begrijpt, tot daar toe. Maar het oogenblik om dat te bewijzen kon beter gekozen worden. Nu worden de dingen op hun kop gezet in de moreele orde.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Huib Luns, **5495.**
TIEN WANDELINGEN IN FLORENCE. Geïllustreerd. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1928. 120 blz. ing. f 2.90.

Florence gelegen in het Arno-dal lijkt een stad voor genieting geschapen en geen industrie of storend bedrijf tast dat beeld aan. Binnen haar muren werkten in aloude tijden de groote Italianen Rafael, Michel Angelo, Botticelli e.a. en een weelde van kunstschatten legt getuigenis af van hun geniale scheppingen. Ook thans is deze stad nog belangrijk, want de plastiek der nieuwe tijden werd hier geboren en de Florentijnsche architectuur heeft het groot moderne woonhuis helpen vormen.
Van deze stad verhaalt ons de schrijver in een geestdriftige beschrijving van de schoonheden welke zijnoog troffen op zijn rondgang langs de bezienswaardigheden der rijke stad, welker historie en schoonheidwaarde ons worden nader gebracht. Populair geschreven en overvloedig verlucht met goede reproducties.

M. M.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

DUITSCH.

Nicolaus Welter, **5496.**
GESCHICHTE DER FRANZÖSISCHEN LITERATUR. *Jos Kösel & Fr. Pustet, München.* 1929 (17.5×10.5) 475 blz. geb. M. 9.—.

Een handig compilatie werk, dat slechts zelden op eigen inzicht steunt. Vanuit Katholiek standpunt wordt de Fransche literatuur beoordeeld, doch zonder eenzijdige opdringerigheid. Schrijvers belangstelling ging vooral naar de nieuwere tijden: de klassieke periode werd vandaar heel bondig samengevat. Vaak leidde zulks tot ietwat zonderlinge waardeschatting — Zola b.v. wordt even uitvoerig behandeld als Racine en Corneille. Bossuet komt er slechts met een paar losse opmerkingen af.
Zoodoende wordt de indruk bij den lezer gesuggereerd, dat de jongere literatuur het in belangrijkheid en diepte van de oudere klassieke wint. Zulks is echter bij een populariseerende schets onvermijdelijk, want alles is hier gericht op het practische, het doelmatige.
Kortom een schets, waarmee onze Katholieke Oosterburen hun voordeel kunnen doen en welke ook voor ons het raadplegen waard is, gezien het ontbreken van een katholieke overzicht der geheele Fransche literatuur.

Dr. H.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. H. Blink,, **5497.**
OPKOMST EN ONTWIKKELING VAN SUMATRA ALS ECONOMISCH-GEOGRAPHISCH GEBIED. Geïllustreerd. *Mouton & Co., Den Haag.* 1928. (25×16.5) 140 blz. ing. f 3.75.

Het boek geeft economische geschiedenis en economische aardrijkskunde van het groote eiland, dat vaak beschouwd is als het economisch zwaartepunt van onze Oost, het is dus wat meer beperkt van inhoud dan Lekkerkerker's *Land en Volk van Sumatra*, in 1916 verschenen, maar geeft nieuwere gegevens, wat voor een snel ontwikkelend gewest als Sumatra van beteekenis is.
Wanneer het misschien tot een herdruk mocht komen, zouden wij persoonlijk wenschen, dat de sociale geografie nog wat meer tot haar recht mocht komen door b.v. een uitvoerige behandeling te geven van het pro en contra van de poenale sanctie, van den arbeid van Missie en Zending, enz. onderwerpen, welke ook uit economisch oogpunt van even groot belang zijn als de geologische toestand van dit eiland, welke in dit boek zeer uitvoerig besproken wordt.

G. J. de Vries.

Prof. J. H. Breasted, **5498.**
GESCHIEDENIS VAN EGYPTE. Vertaald uit het Engelsch door Dr. W. O. van Wijngaarden. *Groot Nederland, Amsterdam,* 1927. (25×17) 302 blz. ing. f 3.75 geb. f 4.75.

Een verschijning, die zich zeer onbeholpen voorstelt, maar bij nadere kennismaking toch weer niet tegenvalt. Een keurig boekdeel, typographisch goed verzorgd, mooi geillustreerd, maar zonder jaartal, zonder voorrede of in leiding, zonder bibliographie of voetnoot, zonder inhoudsopgave, zonder register.
Zou het boek zichzelf niet schaden door die hooghartige minachting voor conventie-vormen? Zeker, de naam van de professor in de Egyptologie aan de universiteit van Chicago maakt veel goed, wekt vertrouwen. Maar toch... de eerste Engelsche uitgave verscheen in 1905, en de tweede van 1924, was niet meer dan een zuivere reproductie van de eerste. En in die twintig jaren ontbrak het niet aan ontdekkingen en opgravingen die van belang zijn voor de geschiedenis van „Egypte." Al had prof. Breasted zijn geschiedenis kunnen „bijwerken", verouderd is ze evenwel zeker niet; ze mag nog gerust vergeleken worden met de klassieke werken van Ed. Meyer en Maspero.
We zijn den vertaler dankbaar, dat hij door een goede vlotte bewerking dit heldere, interessante en levendige verhaal van de geschiedenis en beschaving der oude Egyptenaren voor een breedere kring van Nederlanders heeft toeganke lijk gemaakt.

Dr. S. van Egmond, O.F.M.

Clifford Collinson, **5499.**
ONDER DE KANNIBALEN DER SALOMONS-EILANDEN. Vertaald uit het Engelsch door J. Ezerman. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (24×16) 283 blz. ing. f 4.— geb. f 5.25.

De Salomons-Eilanden, een vrij onbekende eilanden groep, waar slechts totaal een 500 blan-

ken wonen, liggen ten O. van Eng. Guinea en ten N.O. van Australië. De auteur van dit boek nu verhaalt ons van zijn leven en ervaringen gedurende eenige jaren van zijn verblijf op deze eilanden. Geen dorre opsomming van enkele feiten, neen, hij heeft een prettige en boeiende manier van vertellen, die U dadelijk groot belang in deze eilanden met hunne Kannibaalsche bevolking doet stellen. De geheimzinnige bezienswaardigheden worden ons ontsluierd met een levendigheid en journalistieke flair, welke noodig is om de leekenwereld van interesse te doen popelen voor deze gewesten, waar het onder de blanken en inboorlingen nog al ruig en romantisch toegaat. Hier en daar waar het pas gaf, wist hij z'n verhaal met den noodigen humor te kruiden. Niet malsch is hij in z'n oordeel voor de uitbuitende „eigenschappen" der blanken en het dient geroemd, dat hij waardeerend getuigt van het moeizame werk der Katholieke missionarissen.
Een reisverhaal zonder overdreven romantiek, vol spirit en rijk aan anecdotische bijzonderheden doch alleen geschreven voor volwassenen, mede om de nogal „vrije" illustreering.

H. H.

J. Kloos, 5500.
NOORDWIJK IN DEN LOOP DER EEUWEN. Geïllustreerd. *A. Dorsman, Noordwijk,* 1928. (27.5×20) 442 blz. geb. *f* 10.—.
Noordwijk, dat telken jare meer bezoekers, zelfs van buiten onze landsgrenzen trekt had sinds lang z'n geschiedschrijver noodig. Kloos voelde zich geroepen om zich van deze taak te kwijten en het resultaat van z'n onderneming mag alleszins bevredigend heeten. Want hij heeft bewonderenswaardig veel studie van Noordwijks gewestelijke en plaatselijke geschiedenis gemaakt, en een materiaal van gegevens verzameld met een nauwgezetheid en volledigheid, welke ieders bewondering afdwingt.
Daarenboven heeft hij z'n schets, die uitgroeide tot een lijvig standaardwerk verlucht met een keur van afbeeldingen, zoodat het een vreugde werd de geschiedenis van dit aantrekkelijk zomeroord van de vroegste tijden tot op den huidigen dag te volgen.
Voor ieder, die de schoonheden van z'n eigen land waardeert, een belangwekkend en aangenaam te lezen boek.

M. M.

Fridtjof Nansen, 5501
DOOR ARMENIË. Vertaald uit het Noorsch door J. Henzel. Geïllustreerd. *W. J. Thieme & Cie., Zutphen,* 1928. (24×17) 276 blz. ing. f 5.50.
Een der droevigste bladzijden uit de contemporaine geschiedenis is het lot der Armeniers in Klein Azië; zoo ooit het ontoereikende en waardelooze van het gezag van den volkenbond aan het licht trad, dan toch zeker hier, waar onder haar toezicht honderdduizenden weerlooze Armeniers door Turksche troepen werden uitgemoord!
Ontstellende staaltjes van de wreedheid der Turken, van de zonderlinge mentaliteit van Kemal Pasha, den Moslem-dictator, worden ons door Nansen gegeven, zoodat men werkelijk gaat wanhopen aan den mogelijken wederopbouw van dit erbarmelijk geteisterde land.
Nansen, die in opdracht van den volkerenbond Turksch en Russisch Armenië bezocht stelt, dan ook (en dit uit de onloochenbare documenten) de Turken en de schuldige nalatigheid der Europeesche nationaliteiten verantwoordelijk voor de ontelbare gruwelen en moorderijen welke onder dit volk bedreven zijn de laatste jaren.
Behalve een aangrijpend relaas van Nansen's droevig wedervaren bevat dit breedopgezette reisverhaal een boeiende beschrijving van het land, de cultuur en de historie in verleden en heden, van het Armenische volk, van zijn kunst en kerkgeschiedenis.
Een interessant werk, ridderlijk geschreven met een geweldig feitenmateriaal, waarvan we met verbazing kennis nemen.

Dr. H.

DUITSCH.

Franz Dülberg, 5502.
HOLLAND. Geïllustreerd. *W. P. van Stockum & Zn., Den Haag,* 1928. (20×12) 178 blz. f 0.25.
Reclame-werkjes als het onderhavige zijn een eervolle onderscheiding én voor den schrijver én voor het betrokken land. Zeer kunstzinnig heeft Dülberg, die reeds eerder zich verdienstelijk maakte door zijn uitgaven over Nederland, ons land beschreven. Zoowel ons volk als ons land met zijn mooie natuur en zijn groote kunstschatten en rijk verleden tracht de schr. door zijn landgenooten te doen kennen, begrijpen en beminnen; want van groote liefde en goed inzicht in onze volksaard getuigt dit smaakvolle boekje met over het algemeen gelukkig gekozen afbeeldingen. De inhoud zal ook voor vele Nederlanders een openbaring zijn en hen het eigen vaderland met andere oogen leeren bezien, zoodat wij dit werkje ook in handen onzer eigen landgenooten wenschen.

Dr. J. B. L. Hol.

H. Handel-Mazzetti, 5503.
NATURBILDER AUS SÜDWEST-CHINA. Geïllustreerd. *Oesterreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst, Wien,* 1927. (26×19) geb. M. 24.—.
Reeds lang was de Chineesche provincie Yünnan bekend als een gebied met een buitengewoon rijke en eigen flora; terwijl hier bovendien vanuit de diep ingesneden dalen tot aan de hooge besneeuwde toppen alle floragroepen vanaf de subtropische tot de Alpune hier voorkomen. Om deze nader te onderzoeken zond het dendrologisch Genootschap van Oostenrijk-Hongarije in 1913 den Botanicus Schneider voor een jaar naar Yünnan en de Weensche Academie van Wetenschappen stelde Handel-Mazzetti in de gelegenheid aan deze tochten deel te nemen en toen na verloop van meer dan een half jaar terugkeer door het uitbreken van den wereldoorlog onmogelijk bleek, nog 4½ jaar zijn plantkundige onderzoekingen alleen voort te zetten, waarbij hij ook de topografische opname van deze meest nog zeer slecht gekaarteerde gebieden ter hand nam. Behalve Yünnan doorkruiste de schr. Zuidwest Setschwan, Guidschou en Hunan en strekte zijn expedities tot aan de grenzen van Tibet en Boven-Birma uit.
Hoewel dit rijk uitgegeven verslag der expedities dus in hoofdzaak botanische resultaten bevat zoo zijn er ook een schat van gegevens in verzameld over het landschap en de bevolking. Een groot aantal afbeeldingen, waaronder vooral de autochrome reproducties zeer geslaagd zijn,

verluchten dit zeer waardevolle werk, dat echter door de reisbeschrijvings-stijl, waarin het geheel gehouden is, vrij zware lectuur vormt.

Dr. J. B. L. Hol.

Hermann Köhl, 5504.
J. C. Fitzmaurice,
E. G. Freiherr von Hünefeld,
UNSER OZEANFLUG. Geïllustreerd. *Union Deutsche Verlagsgesellschaft, Berlin S. W.* 19, 1928 (21×15) 273 blz. geb. M. 7.80.

Het is een onderhoudend, rijk geillustreerd boek, met hier en daar spannende passages. Köhl, Fitzmaurice en v. Hünefeld geven elk een relaas van hun leven en van de omstandigheden van den „Bremen"-tocht. Als vele helden, pronken ze eenigszins met een niet-schitterende studie-carrière. Overigens brengt het boek hen tot ons als eenvoudige, besliste en sympathieke durvers.
Het minst smakelijk is het relaas van hun triomftocht in de Staten van Duitschland: en het omhoogsteken van hun „volkenverbroederings- apostolaat." Trouwens, dit is een rol, waarvoor niet de Bremenhelden zelf, maar de sensatiezoekende wereld aansprakelijk is.

P. Laureanus O.Cap.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

J. B. Bernink e.a., 5505
DE TOOI DER GETIJDEN. Geïllustreerd. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1929. (24×18.5) 330 blz. ing. f 6.—, geb. f .7.50.

Uit dit werk spreekt een groote liefde voor de schoonheden der natuur uit verleden en heden, een groote eerbied voor het geschapene als het werk uit Gods hand. En juist om deze beide eigenschappen is dit werk ons zoo dierbaar bezit, omdat het ons de dingen rond ons heen met nieuwe oogen en onvermoede frissche belangstelling leert zien.
De getijden van het jaar in hun wisselende tooi en hun steeds keerende schoonheden worden ons nader gebracht in een reeks van boeiende verhandelingen, die geen uitstalling van geleerdheid zijn op 't gebied der natuurlijke historie maar heerlijke zwerftochten van natuurminnaars langs de bronnen van schoonheid en vreugde in de natuur. Elk der verschillende onderwerpen is door een ter zake volkomen deskundig medewerker geschreven, hetwelk een groote waarde geeft aan den levenden en boeienden inhoud van dit up to date verzamelwerk. En wat niet minder belangrijk is: ieder medewerker legde in z'n beschrijving iets van z'n eigen visie en kunnen: lees de opgetogen natuur-minnaar Wigmans naast de smakelijke causeur Thijssen, de bezonken kleurige verteller De Stoppelaar, naast de vaardige publicist Brusse. — Kortom een aantrekkelijk boek met een uitgelezen smaak verlucht.

Dr. H.

C. van Schenk Brill, 5506
HET AARDBEVINGSPROBLEEM OPGELOST. *G. van Schenk Brill, Velp,* 1928 (20×14) 128 blz. ing. f 2.—.

De oorzaak der aardbevingen zit volgens schr. in de zonnevlekken of — één stap verder — in de oorzaak, die de zonnevlekken te weeg brengt. Warmte gaat aan een beving vooraf... 't lijkt of de wereldbol ter plaatse verhooging (koorts) krijgt. Koude volgt. Andere verschijnselen, die zich ook in de logische keten laten schakelen, zijn, orkanen, koperkleurige wolken, ontijdig hanengekraai en zoo men wil... de oogen van den auteur.
Schrijver, die zich reeds vroeg met natuurverschijnselen bemoeide, dokumenteert veel. Hij kan er zich op beroemen heel wat bevingen van nabij voorspeld te hebben.... dit wordt gedokumenteerd gegeven. Men denkt soms aan de wichelroede... die tot voor kort puur bijgeloof, nu in 't licht der moderne atoomtheoriën en stralingsverschijnselen tot een electrisch geval gepromoveerd is.
't Werkje is helder geschreven, boeiend, want schr. vertelt met hartstocht wat hem na aan 't hart lag. Pittig, en vooral... menschelijk — we weten geen beter woord om dit stukje populaire wetenschap uit eigen waarneming en ondervinding weer te geven.

Dr. W. Tombrock.

DUITSCH.

Ernst Boldt, 5507.
DIE PHILOSOPHIE DER LIEBE. *Gebr. Paetel, Leipzig,* 1928. (22×14.5) Deel I: XII — 286 blz. deel II XVI — 388 blz. Per deel: ing. M. 3.50, geb. M. 5.—.

Als alles philosophie was, wat als zoodanig wordt aangediend, dan zou de wereld spoedig van wijsheid verzadigd zijn. Maar de occulte theoriën, die in dit boek in allen ernst worden verkondigd, mogen op den naam van wijsbegeerte geen aanspraak meer maken. Het geheel is een toepassing van de anthroposophie van Rudolf Steiner op de problemen van het sexueele leven, en een pleidooi voor de omverwerping van de christelijke moraal. Voor Katholieken verboden lectuur.

Dr. Ferd. Sassen.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

J. van Rein, 5508.
DE VROUW OP KANTOOR. *C. Morks Czn., Dordrecht,* 1928. Morks' beroepsbibliotheek. (21×14) 68 blz.

't Meisje dat naar kantoor gaat moet zich dit allernuttigst boekje aanschaffen. Van jeugdige aankomende kantoorkracht tot „de hoogste sport" vindt zij er haar werk in geteekend. En al is er dan ook, zooals velen zeggen, voor de vrouw weinig voldoening in de sleur van het kantoorwerk, de schrijfster van dit boekje wist de „muziek" er toch uit te halen. Voor 'n meisje met werkkracht en energie kan ook het kantoorleven mooi worden, wanneer ze haar werk waardeert.
't Aardige van 't boekje is dat de voor- en nadeelen zeer nuchter zijn behandeld en dat de schrijfster iets zeer aantrekkelijks maakte van het gegeven.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Prof. Alfredo Rocco, 5509.
DE STAATSTHEORIE VAN HET FASCISME. Vertaald uit het Italiaansch door Mr. Dr. W. M. Westerman. Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1928. (23.5×15.5) VIII-36 blz. ing. f 1.—.

Door de beteekenis van het fascisme als feit is elke goede theorie ervan evenzeer van belang. Nu is de schrijver, als Minister van Mussolini niet alleen officieel bevoegd, maar zijn boekje doet hem ook als een helder en klaar denker kennen. Hij geeft eenige grondgedachten welke overrijk aan consequenties zijn. Wel is voor hem het fascisme in hoofdzaak actie en sentiment, doch ook een theorie ligt er aan ten grondslag. Door die theorie zou het fascisme ook elders kunnen doordringen. In zijn critiek op liberalisme en socialisme, op de democratie tevens staat hij sterk.
Buitengewoon krachtig is ook zijn stelling, waarbij hij den staat instelt op de geheele cultuur, waardoor dan de natie als een opeenvolging van generaties wordt beschouwd en het individu nog meer naar den achtergrond. Aan de instelling van den staat op het individueel welzijn is het fascisme geheel tegenovergesteld. Integendeel het individu is er voor het geheel. Hier komt de staat als moloch om den hoek kijken. Staatsvormen, stelsels als democratie of oligarchie, zijn bij de organische en historische gedachte van het fascisme slechts methodes, geen beginselen. Er wordt aansluiting betoogd aan de gedachten van Aristoteles, St. Thomas en Macchiavelli. Als centraal probleem in den opbouw wordt erkend de sociale kwestie. Haar oplossen zal wezen de eigenrichting der klassen te vervangen door rechtspraak van den Staat.
Voor kennismaking met het fascisme een uitstekend geschikte, voorts diepgaande maar klare verhandeling. *Mr. T. Verschuur.*

J. de Swarte, **5510.**
HET MAATSCHAPPELIJK HULPBETOON EN DE GEMEENTE. Geïllustreerd. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1928. Bibliotheek voor gemeentepolitiek. (20×13) 183 blz. gec. f 2.50, geb. f 3.25.
Een werkelijk lezenswaardig boekske. Al komt er hier en daar wel een ontwikkeling van gedachten in voor, waarmede menigeen zich uiteraard niet zal kunnen vereenigen, daar geeft het zeer zeker een inzicht in de huidige overheidsbemoeiing. Ook het beknopt overzicht omtrent den groei der overheidsbemoeiing bevat wetenswaardige gegevens. Een enkele opmerking slechts: Waarom moest de geheele tekst der Armenwet, beslaande meer dan 40 pagina's in het 180 bladzijden tellende boekje worden overgenomen? Ieder die belangstelt in het hierin behandelde onderwerp zal toch met de voornaamste bepalingen der Armenwet wel vertrouwd zijn, dunkt ons. De jammerklacht over den bevolkingsaanwas aangeheven op blz. 119 is moeilijk te rijmen met hetgeen op de vorige bladzijde gezegd wordt over de gevolgen van den oorlog waar het terecht betreurd wordt, dat de gruwelijke vernietiging van dertien millioen menschenlevens in den oorlog niet alleen door de onttrekking aan de productie invloed heeft gehad op de wereldmarkt, doch ook en vooral op de vermindering van de consumptie. Strookt die klacht overigens wel met de socialistische gedachte over het voor of nadeel van bevolkingsaanwas?
J. M. van Sas.

DUITSCH.

F. Baumgarten, **5511.**
DIE BERUFSEIGNUNGSPRÜFUNGEN. Geïllustreerd. *R. Oldenburg, München,* 1929. (22×14) 742 blz. geb. M. 25.—.
Zulk een werk kan alleen in Duitschland verschijnen.
Het onderhavige is met recht een „Gesamtdarstellung" van theorie en practijk in binnen- en buitenland en dwingt eerbied af voor den veelomvattenden arbeid.
Voor den theoreticus en den practicus is het dan ook een onmisbaar bezit, dat encyclopedisch antwoord geeft bij alle moeilijkheden.
G. D. Zegers.

(Zonder Naam) **5512**
DER GROSSE BROCKHAUS, Geïllustreerd. *F. A. Brockhaus, Leipzig,* 1929. (26×17) Deel I. Van A tot AST, 780 blz. Per deel geb. M 25.—
Dit lexion geniet de faam de eerste en dus de oudste uitgave op dit gebied in Duitschland te zijn. Tijdens en na den oorlog verkeerde het in deplorable toestand, want de inflatie had een flinke bres geschoten in de materie, waaruit een nieuwe editie zou worden opgebouwd. Des te meer verheugt het ons thans dit werk in zulk een doorwerkten en volledig nieuwen vorm voor ons te zien.
Voor den katholiek is het ideaal natuurlijk een naslag werk, dat geheel vanuit katholieke opvatting en geesteshouding is gecomponeerd. Andere godsdienstgemeenschappen koesteren voor hun geloofsgenooten denzelfden stillen wensch. Doch daarnaast zijn er even zoo waardevolle lexica, die geheel op neutrale basis zijn opgetrokken.
Waartoe het onderhavige werk behoort. Neutraliteit is bewust of onbewust ook politiek. En *hoeverre* neutraliteit *onder de volkeren* gaan kan, hebben we tijdens den wereldoorlog uit den treure kunnen ervaren. Doch van een neutraal lexicon mogen wij terecht een welwillende neutraliteit verwachten. Gaat men vanuit dezen gezichtshoek het eerste deel *critisch* bezien, dan dient erkend, dat de objectiviteit hier op bevredigende wijze onderhouden werd. Men heeft bij bepaalde onderwerpen stellig katholieke deskundigen geraadpleegd, al geeft voorwoord of redactie daaromtrent geen zeker uitsluitsel. Zelfs korte levensbeschrijvingen van heiligen werden opgenomen en heel zelden ontmoet men een flater, waar sprake is over specifiek katholieke gegevens. Aan volledigheid en onpartijdigheid laat dit deel weinig te wenschen over. Het is rijk verlucht met afbeeldingen van personalia en kunstwerken, met schetsen en landkaarten, stede- en landschapsgezichten. Alles werd ondanks de breedvoerigheid in den bondigsten vorm ge-abstraheerd en toch leesbaar en bevattelijk. Wie iets wil naslaan bij studie en conversatie en daarbij critisch te lezen weet (want neutraliteit is voor onvoldragen en onvoldoende-onderlegde geesten niet gevaarloos) vindt steeds onverschillig over welk onderwerp de noodige gegevens, die waar mogelijk toegelicht worden door pakkend illustratief materiaal. *M. M.*

XIII. VOOR DE HUISHOUDING.

NEDERLANDSCH.

Dr. A. H. Nijland, **5513**
HYGIENISCHE WENKEN VOOR HET LEVEN IN NEDERLANDSCH INDIE. *S. C. van*

Doesburg, Leiden, 2e druk, 1929.(18×12) 87 blz. ing. f 1.90,

Dr. Nijland heeft zijn handig boekje in twee deelen verdeeld. I algemeen hygienische maatregelen, waarin vooral die omtrent voeding en woning excelleeren en II de hygiënische maatregelen ter voorkoming van bepaalde ziekten, als daar vooral zijn: Malaria,Typhus, Dysenteri en Pest. Speciaal deel I is zeer goed geslaagd en vormt een onmisbare Gids voor iederen Indischganger.

De gegeven lessen zijn die van een practicus en worden opgediend in smakelijken, beknopten en populairen vorm.

G. N. Olsthoorn.

XIV. SPEL EN SPORT.

NEDERLANDSCH.

H. Zondervan, 5514

HET SPEL. Geïllustreerd. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928 (18.5×12) 287 blz. ing. f 3.—.

Daar in ons land omtrent dit zoo uiterst veelzijdig en interessant onderwerp zoo goed als niets gepubliceerd werd, en de groote waarde van het spel, speciaal voor kinderen, veelal niet wordt ingezien, heeft schrijver getracht in beknopten vorm een overzicht te geven van de spelen en de vraagstukken, die er zich bij voordoen.

Alvorens tot zijn eigenlijk onderwerp te komen, heeft schrijver gemeend een expose te moeten geven van de drijfveer tot het dierenspel n.l. het instinct. O.i. ligt de groote kracht en de grootste waarde van dit boekwerk juist in het uiterst belangwekkend hoofdstuk over het instinct, de dressuur, en het intellect van het dier.

Met groote nauwkeurigheid toetst de schrijver stellingen en meeningen van geleerde schrijvers aan de experimenteel in het nagaan der dieren en in hun spel opgedane feiten en hoewel schrijver alle meeningen recht doet, meent hij toch wel tot de conclusie te moeten komen, dat bij het dier vrijwel uitsluitend van instinct sprake kan zijn, terwijl hij meent, dat het intellect vrijwel beperkt blijft tot den mensch. Hoewel we den schrijver met belangstelling volgden meenen we dat het aangehaalde uit het zieleleven ook der meest volmaakt georganiseerde diersoorten slechts leiden kan tot de conclusie, dat het dier bij zijn daden, ook bij zijn spel louter geleid wordt door blind-natuurlijk overleg, zonder ergens blijk te geven van eenig comparatief inzicht. Zelfs de meest frappante voorbeelden o.a. van apeninstinct wettigen geen oogenblik het aannemen van verstandelijk denken; zoodat we den schrijver moeilijk volgen kunnen wanneer hij meent „dat bij de hoogere dieren een zekere beperkte mate van intellect moeilijk ontkend kan worden." Wanneer we den schrijver ten einde toe volgen, dan ontdekken we met vreugde ook zijn conclusie dat in werkelijkheid van eenig doelbewust handelen bij dieren slechts bij oppervlakkige beschouwing sprake kan zijn. Na dit leerzaam en uiterst interessant betoog over het instinct geeft schrijver een smakelijke prettig geschreven studie over oorzaak en doel der spelen, alsmede over de voornaamste spelsoorten, welke we in het dierenrijk aantreffen, om tenslotte ook het menschenspel aan een belangstelling verdienende analyse te onderwerpen. Vele interessante vraagstukken komen hierbij aan de orde, welke, al kunnen ze niet op algeheele volledigheid aanspraak maken — zeker het bewijs leveren van het mooi studieterrein, dat hier braak ligt, en waarvoor hier toch zeer verdienstelijk baan is gebroken. Ieder die in het spel als psychologisch vraagstuk, bij dier en mensch belangstelt, raden we lezen en bestudeeren van dit boek dringend aan.

G. O.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Elly Abeleven, 5515.

KLEUTERS. Geïllustreerd door Han Krug. *R. J. Goddard, Den Haag,* 2e druk, 1929. (27×19) 22 blz. gec. f 1.75.

Vier verhaaltjes over gevoelige, hartelijke kindertjes. Niettegenstaande het omslag niet voor kinderen beneden zes jaar. Sommige kleine lezers zullen de schetsen wat overgevoelig vinden.

Dr. G.

Jaap Borrenburg, 5516.

OM HET KAMPVUUR. Geïllustreerd. *Het Leger des Heils, Amsterdam* C, 1929. (23×14.5) 101 blz. gec. f 1.—, geb. f 1.50.

Een onschuldig, eenvoudig, misschien wel wat erg eenvoudig bundeltje schetsen, welke beoogen deugden en plichten van den Padvinder in een helder daglicht te stellen, en niet-padvinders tot de daad op te wekken. Boven het peil der middelmatigheid gaat het werk niet uit, doch 't is aardig.

Ook de stijl is erg, erg eenvoudig en geeft geen recht op eenige pretentie. Voor jongens van tien tot veertien een aardig boekje.

G. O.

D. A. Cramer-Schaap. 5517.

HET GULDEN MEISJESBOEK. Geïllustreerd door Adri Alindo e.a. *W. de Haan, Utrecht,* 1929. (24.5×18.5) 252 blz. geb. f 3.50.

Niet alleen wat nuttigs, o.a. iets over de glasblazerij, fotografie, etc. geeft *Het Gulden Meisjesboek*, doch ook veel aardigs in den vorm van fijne, boeiende vertelsels, die onze meisjes 'n paar genotvolle avondjes verschaffen zullen.

Neutraal.

L. B.

L. Dorsman, 5518.

TOCH TERUGGEVONDEN. Geïllustreerd door G. Wildschut. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1928. (25×16.5) 239 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

Kees Groot' vader is naar Amerika getogen op hoop van materieelen zegen. Kees komt bij oom en tante logeeren, die hem 't leven zoo verbitteren, dat hij wegvlucht en door een kermistroep wordt geadopteerd. Hij gaat dan op zoek naar z'n vader, dien hij na de noodige avonturen „toch terugvindt."

Een neutraal jongensboek met aardige beschrijvingen.

M. M.

Allan Grant, 5519.

MET EEN DUBBELTJE DE WERELD DOOR. Geïllustreerd. *D. Bolle, Rotterdam,* 1928. (24×16) 224 blz. ing. f 1.90.

Bruintje is door den ontijdigen dood van haar stiefvader in benarde financieele omstandigheden

gekomen. Ze is echter vol moed en ondernemingsgeest en in haar eerste de beste betrekking — gezelschapsdame bij een praatzieke Engelsche dame — is ze reeds zoo fortuinlijk, dat haar hartewensch: veel-van-de-wereld-zien-en-genieten in vervulling gaat. Een avonturen-loopbaan wordt haar levenslot, dat bezegeld wordt met een gelukkigen echt met een „pretty boy." Weinig paedagogiek en opvallend neutraal! Als leesboek voor jeugdige volwassenen meer geschikt dan als jeugdboek.

H. H.

W. van der Meeren, 5520
HET GEHEIM VAN DE BARNSTEEN-GROEVEN. Geïllustreerd door Pol Dom. *Van Holkema en Warendorf, Amsterdam,* 1929. (21 × 15.5(215 blz. ing. f 2.50.
In het placiede stadje Libian is er een tak van nijverheid, die bloeit, nl. de barnsteen-vangst, die uitgeoefend wordt door duikers. Van hun gevaarlijke levenstaak worden ons sterke staaltjes verhaald. Een geroutineerd duiker is Haasling, die het geluk heeft een prachtig stuk barnsteen op te visschen. Doch de loensche schurk Kurt weet hem dit te ontfutselen, waarna een wilde jacht op 't waardevolle kleinood ontstaat. Na vele gevaren overwonnen te hebben komt Haasling weer in 't gelukkige bezit van z'n rechtmatig eigendom.
Een neutraal jongsboek met eenigen leerzamen inhoud.

M. M.

J. P. Zoomers-Vermeer, 5521.
MARTIJNTJE. Geïllustreerd door E. ten Harmsen van der Beek. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929 (26 × 18.5) 248 blz. ing. f 3.90.
Martijntje woont met z'n moeder alleen in een landhuis. Vader werkt in een vreemd land. Martijntje wien de eenzaamheid thuis begint te drukken gaat zelfstandig tochten in de wereld doen en verdwaalt in een sneeuwstorm. De dappere is al z'n moed kwijt en barst in luid hulpgeroep uit. Een sterk man komt op dat geschrei aan snellen en die „kloeke redsman" is Martijntje's eigen Vader, die uit het buitenland is weergekeerd.
Neutraal en nogal vol toevalligheden.

M. M.

ONTVANGEN BOEKEN.

C. Apeldoorn, 5522.
Drs. E. Englis Arkell,
DE VERTALING HOLLANDSCH-ENGELSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 1929. Nieuwe M.U.-L.O.-serie. (19.5 × 13) Deel I: 40 blz. deel II: 91 blz. Te samen ing. f 1.50.

C. Apeldoorn, 5523.
Dr. G. C. van 't Hoog,
HET STIJLUUR. *J. Muusses, Purmerend,* 1929. (23 × 15) Deel II: 92 blz. ing. f 1.25.

C. Apeldoorn, 5524.
K. van der Kooi,
EENVOUDIG EN PRACTISCH. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1929. Nieuwe M.U.L.O.-serie (19.5 × 13) Deel II: 73 blz. ing. f 0.95.

P. B. Benjert, 5525
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk 1929. Nieuwe serie. (19.5 × 13) Deel I: 57 blz. ing. f 0.75.

P. B. Benjert, 5526.
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. Geïllustreerd door Freddy Edgar. *J. Muusses, Purmerend,* 4e druk: 1929. (19 × 13.5) 66 blz. ing. f 0.70.

L. Bot, 5527.
J. Houtepen,
BEKNOPTE ENGELSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (19.5 × 14) Deel II: 177 blz. ing. f 1.60, geb. f 1.80.

L. Bot, 5528.
J. Houtepen,
WOORDENLIJST BEHOORENDE BIJ OEFENBOEK BIJ DE BEKNOPTE ENGELSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (19.5 × 14) Deel II: 64 blz.

L. Bot, 5529.
J. Houtepen,
OEFENBOEK BIJ DE BEKNOPTE ENGELSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (19.5 × 14) Deel II: 175 blz. ing. f 1.60, geb. f 1.80.

C. Brouwer, 5530.
Dr. G. Ras,
DERTIG EENVOUDIGE VERTALINGEN. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (19.5 × 13) 102 blz. ing. f 0.90.

D. de Bruin Jr., 5531.
L. Verkoren,
STENOGRAFIE „GROOTE" VOOR HET NEDERLANDSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 3e druk: 1929. (22.5 × 15) Deel I: 34 blz. deel II: 43 blz. Deel I: ing. f 0.65. deel II: ing. f 0.90.

Joseph Conrad, 5532.
TYPHOON. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (18 × 12) 137 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.60.

A. J. Drewis, 5533.
Drs. W. Snelleman,
DREI TAGE AUS GELLERTS LEBEN. *J. Muusses, Purmerend,* 1929. Bibliothek für Schule und Haus. (18 × 13) 48 blz. ing. f 0.70.

J. E. Dijkstra, 5534.
A. L. Vreeken,
KLEINE ALGEMEENE GESCHIEDENIS. Geïllustreerd. *J. Muusses, Purmerend,* 1929. Nieuwe M.U.L.O.-serie. (19 × 13) Deel I: 137 blz. deel II: 93 blz. Deel I: ing. f 1.45, deel II: ing. f 0.95.

G. S. Th. van Gink, 5535.
NATUURLIJK BROEDEN EN OPFOKKEN VAN KUIKENS. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1929. Weten en Kunnen. (19.5 × 13.5) 46 blz. ing. f 0.75.

Dr. H. Jansonius, 5536.
ENGELSCHE HANDELSTERMINOLOGIE VOOR EXAMENCANDIDATEN. *J. Muusses, Purmerend.* 9e druk: 1929. (20 × 13.5) 136 blz. ing. f 1.75.

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

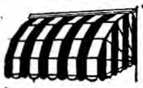
Mechanische Zonneschermen en Luifels
M.J.L. de BRUIJN
Snellestr 21-23 's BOSCH

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr 33-35 Tel. 471 APELDOORN

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Die Deutsche Familie

Monatschrift mit Bildern.

Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten. wetenswaardig allerlei, en *Blätter für Kleid und Heimkultur.* Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG
Abonnementsprijs per jaar f 5.– — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS
KLOOSTERS EN GESTICHTEN
SPECIALE CONDITIES.
EN DETAIL

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

A. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING·
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

De Kluizenaar van de Sahara.

Zijn Zaligverklaring.

Het bericht, dat het stoffelijk overschot van den geestelijke Charles-Eugène de Foucauld, hetwelk bij Tamanrasset, in het Hooggebergte (Noord-Afrika) begraven ligt, zal worden opgegraven in verband met de a.s. zaligverklaring, roept een sombere episode in de herinnering uit de pacificatie van Marokko, aan den vooravond van den hardnekkigen strijd tegen Abd-el-Krim en zijn opstandige Riffijnen.
De Vicomte de Foucauld, die uit een oude Straatsburgsche familie stamt, trad na een officiersloopbaan in Noord-Afrika op een-en-dertigjarigen leeftijd, tot de Orde der Trappisten toe onder den naam van Frater Marie-Albéric. Lange jaren verichtte hij zendings-arbeid in Noord-Afrika en werd vaak „de kluizenaar van de Sahara'' genoemd. — Hij stond bij de geestelijkheid in hoog aanzien, werd door de inboorlingen op de handen gedragen en wijd en zijd was zijn roem doorgedrongen. Groot was de ontsteltenis dan ook, toen hij den 1en December 1916 door een bende Touaregs te Tamanrasset werd vermoord.
Reeds sedert verscheidene jaren werden pogingen in het werk gesteld om zijn stoffelijk overschot te doen opgraven en van het onherbergzame massief van Hoggar naar elders over te brengen. In 1926 droeg Paus Pius XI de zaligverklaring aan de Orde der Witte Paters op, welker gezag zich over de geestelijke eigendommen in de Sahara uitstrekt.
Een missie is reeds een paar maanden onderweg om de toebereidselen voor het vervoer te treffen. Het hart van den doode zal te Tamanrasset blijven en daar worden bijgezet.

René Bazin,
CHARLES DE FOUCAULD. Vertaald uit 't Fransch. Geillustreerd. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1928. (20 × 13.5) 554 blz., ing. f 1.90, geb. f 2.40.

Tijdschriftenschouw

Deutscher Hausschatz. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.50 per jaar.

Het voornaamste van deze aflevering is de prachtserie van godsdienstige voorstellingen op doek uit het vaticaan; 't zijn prachtstukken van hooge kunstwaarde. Heel bijzonder valt op de vertelling over een Pagodenfeest in Birma, geen phantasie, maar werkelijkheid, zooals J. Dahlmann het met eigen oogen zag. En verder overal de gedachte aan 't voorjaar, aan 't eerste bloeien van bloemen, aan de in bloesem staande boomen, aan de leven schenkende warmte. Behalve de twee verder vertellende romans komen er weer nieuwe korte verhalen en versjes afwisseling brengen. De bijlage voor vrouwen is bijzonder rijk en practisch.

La Vie Catholique en France et à l'Etranger. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

De hoofdartikels van dit nummer gaan over de feesten van Jeanne d'Arc en 't veertiende eeuwfeest van de beroemde abdij Monte-Cassino: 't zijn prachtartikels, opgeluisterd met mooie platen. Een uitgebreid interview van den Kardinaal-legaat bij de feesten te Orleans geeft 't Fransche enthousiasme aan voor deze vaderlandsche feesten. Alfred Poizat geeft een breede uiteenzetting van 't boek „Sur la création de types par la littérature.'' In de afdeeling „La vie artistique'' vinden we o.a. een flinke uiteenzetting over de tentoonstelling der Kerkelijke kunst te Lille. „La vie scientifique'' bespreekt den oorsprong der Meimaandviering en de Philosophoumena van den H. Hyppolytus. Wat een onwikkelend weekblad zonder eindelooze sportberichten of ongelukken, zonder weg te zinken in advertentieletters!

Alte und Neue Welt 1. Mei Heft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 3.60 per half jaar.

De spannende roman van M. J. Marheineke wordt voortgezet. Een studie over den schilder Theo Winter met acht illustratie's toont ons wat een diep-voelende kunstenaar deze vijftigjarige nog steeds blijft. „De bedelaar van Araceli'' is een pracht-schets. De Hongaarsche reisbrieven en de statistiek over 't levensonderhoud in Amerika zijn ontwikkelende lectuur. Een kunstplaat en 58 andere illustraties versieren den tekst: een zeer uitgebreide rubriek voor vrouwen en een tiental boekbesprekingen sluiten deze aflevering.

Boekzaal der geheele wereld. 1 Mei 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.— per jaar.

Vooral treft in deze aflevering naast de ontleding van 't nieuwste boek van Sinclair Lewis, *Dodsworth,* dat alleen voor geestelijk-geheel volwassenen geschikt is, de breede ontleding van de bekroonde roman *Het eiland der Vergetelheid* door Tilly van Balen. Piet Visser zegt aan 't slot zijner beoordeeling, dat 't leven onzer dagen er niets door verloren zou hebben, als 't boek in portefeuille was gebleven. Veel krijgen we te lezen over Gorki, Rasputin, Lenin, naar aanleiding van nieuwe boeken over Rusland en zijn hoofdleiders. Een twaalftal Fransche geschiedeniswerken bespreekt Dom. J. de Vathaire. Antoon van Duinkerken ontleedt in 't kort eenige dichtbundels in 't najaar van 1928 verschenen: keurig typeert hij iederen bundel. Herluf van Merlet bespreekt de film „Het laatste Commando'', waarin hij enorme gebreken ziet. Verder nog vele aardige bijzonderheden onder „Uit Boek en Blad''.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

Huiduitslag
Wasch de aangedane plaatsen met warm water en Purolzeep; droog dan voorzichtig af en doe er wat Purol op. Herhaal dit elken dag, zoo lang het noodig is.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

JEAN SCHRIJBER
Hamstraat 8 - ROERMOND
KUNSTHANDEL
Religieuse Kunstvoorwerpen.
Fabrikant van
Spiegels en Schilderijen.

nerveus
Gebruik hiertegen de zenuwstillende en zenuwsterkende
Mijnhardt's zenuw-tabletten
Glazen Buisje 75 ct
Bij Apoth. en Drogisten

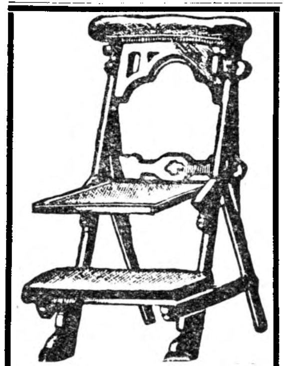

Stoelen- en Meubelfabriek
FaA. Tref, Oirschot NBr.
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen, voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND — DE HOOP
NAARDEN — BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

Onze prachtig geïllustreerde prijscourant 112 blz. is verschenen en op aanvrage gratis verkrijgbaar.
Uitgebreide collectie
Rotsplanten
Vaste planten
Rozen
Bloemheesters
J. Abbing & Zonen, Zeist

Een goed getuigenis
„De Maasbode" heeft geschreven:
De uitgever van „Het Amusante Weekblad" stelt zich voor met deze uitgave het bewijs te leveren dat het zeer zeker mogelijk is, goede ontspanningslectuur te geven, die niet vervelend is, maar werkelijk boeiend en het niet noodig is met foto's of humoristische teekeningen de grenzen van het passende te overschrijden.
Wij kunnen niet anders zeggen, of deze opzet is uitstekend tot uiting gebracht.
Het blad maakt een frisschen, alleraardigsten indruk, ziet er, ondanks zijn goedkoopen prijs, zeer verzorgd uit en biedt met zijn verschillende foto's, humoristische teekeningen, groote verscheidenheid van lectuur, aan elk wat wils.
Wanneer de uitgave zóó verzorgd blijft, hetgeen wij van dezen uitgever ongetwijfeld mogen verwachten, kunnen wij dit inderdaad amusante weekblad als goede ontspanningslectuur aanbevelen.
De abonnementsprijs van Het Amusante Weekblad bedraagt f 2.85 franco per post per halfjaar.
Het Nederlandsche Boekhuis
TILBURG.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Uitgave van TEULINGS'
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
's-HERTOGENBOSCH

Dr. D. A. W. H. SLOET

HET BOEK DER OPENBARING VAN DEN H. APOSTEL JOANNES

Met aanteekeningen

Prijs . . . . f 0.90

,,Met groote voldoening hebben wij het werk van Dr. Sloet genoten. Het lijkt ons een voldragen vrucht van zijn algemeen erkende en gewaardeerde Bijbelkennis." *H. H.*

Dr. D. A. W. H. SLOET

BESTAAT GOD OF NIET?

Een boekje voor denkenden.

Prijs ingen. f 1.—, geb. f 1.50.

,,...verlangd, verwacht en dubbel welkom!"
Ons Geestelijk Leven.

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U.L.O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT

Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f 2.90, geb. f 3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.

LIMBURG AAN CHRISTUS:
Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: ,,Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen
BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

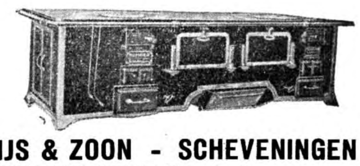

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN

WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 50 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 11 1 JUNI 1929 17½ cent

De Italiaansche romancière
Maria Luise Fiumi.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels

H. S. M.

Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. *Nadruk verboden.*

Dr. H. v. d. Mark:
Van het Westelijk front geen nieuws
A. F. van Beurden: . . . *In Latijnsch Amerika*
Tsjecho-Slowaaksche Redacteur:
De Tsjecho-slowaaksche Literatuur in 1928
B. W.: . . . . *De Lutherfilm*
Dr. R. K.: . . . . *Enoch Arnold Bennet*
A. F. van Beurden: . . . . . . *De Zeeduivel*

UIT BOEK EN BLAD:
De Gemeenschap — Roeping

VERSCHEIDENHEDEN.
Streuvels over zijn werk — Een Parijsch Pastoor, die tevens schrijver is. — Van een goudschaaltje. — De „Romanfabriek" van Dumas — Een meening van de Mont. — Over Guido Gezelle — Balzac en zijn Uitgever.

VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK
Hoe wordt men schrijver? — Een Beethoven-biographie.

TIJDSCHRIFTENSCHOUW.

Zenuwstillend
en Zenuwsterkend zijn
MIJNHARDT'S Zenuwtabletten
Glazen Buisje 75 ct. Bij Apoth. en Drogisten

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr 33-35 Tel. 471 APELDOORN

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

PRIJSVRAAG.

De inzendingen op onze prijsvraag waren zoo talrijk en veelvuldig, dat zij onze verwachtingen, die wij, gezien onze trouwe lezersschaar reeds hoog gespannen hadden, verre overtroffen hebben. Nog weken nadat de uitschrijving gepubliceerd was liepen de antwoorden binnen in zulk een overstelpende hoeveelheid, dat onze prijsvraagredacteur er terecht onthutst van werd.
En welk een bonte verscheidenheid van inzendingen: jeugdige enthousiastelingen, die luide hun loftuigingen ons tegemoet zongen, bedaagde grijsaards, die wijzen raad schonken in lange epistels, sceptici, optimisten, pessimisten etc. etc. Ook Dr. Grock was present, die meer gulle grappen ten beste gaf en Boekzaal niet „leutig'' genoeg vond en natuurlijk ontbrak ook Nurks (wiens wieg zonderlingerwijze niet ver van het Haarlemmerhout stond) niet, die mir nichts dir nichts decreteerde, dat er spoedig een Sturm über Boekzaal moest komen.
Kortom: er werd gevleid, er werd gelaakt, de een oordeelde goed, wat in de oogen van een ander funest leek.
Een bonte wereld van meeningen en oordeelen.
Voordat alles gelezen, gekeurd, geschift, gewikt en gewogen was met de gelijkmoedige ernst en nauwgezetheid, gelijk wij onze lezers verschuldigd zijn — verstreken weken en weken — ziedaar de reden dat we thans eerst met onze beslissing voor het voetlicht treden.
Doch alvorens we overgaan tot het bekend maken van onze decisie en het uitloven van de prijzen, een woord van oprechten dank tot allen, die zich de moeite getroost hebben kort of omstandig hun oordeel bekend te maken.
Hun medewerking was ons een zoete troost in het moeizame werk, dat dagelijks aan het blad moet worden verricht en daarom besloten we niet alleen de vijf en twintig eerste inzenders, doch allen met een kleine verrassing te verblijden, welke als een geringe compensatie onzerzijds mag worden beschouwd.
Gezien echter de overmatige veelheid der correspondenties en de uiteenloopendheid der meeningen, is het een volstrekte onmogelijkheid daaruit iets te publiceeren. Het tot capite, tot sensus handicapt ons ten eene male.
Als samenvattende indruk mag echter tot onze verheugenis worden vastgesteld, dat naar het algemeene oordeel Boekzaal aan de eischen in No. 1 (betrouwbaar, bruikbaar en billijk) volkomen voldoet.
Wat No. 2 betreft gaat verreweg de voorkeur naar Boekzaal boven andere soortgelijke periodieken en wel hoofdzakelijk om de betrouwbaarheid, bevoegdheid en onpartijdigheid van oordeel, wijl het immer op tijd verschijnt en het niet doet aan „persoonlijke aanvallen of onverkwikkelijke bekvechterijen'' zooals inzender (H. uit T.) het noemt.
Minder gewenscht worden ook wijzigingen geacht althans van elementaire beteekenis. Met kleine aanvullingen en veranderingen zal de redactie stellig haar voordeel weten te doen.
Leerzaam en belangwekkend waren intusschen de inzendingen, zoowel voor uitgever en redactie, die na deze klemmende bewijzen van medeleven en sympathie in de toekomst zich zullen beijveren om *Boekzaal der geheele wereld* te maken tot het beste op haar gebied.
Na rijp beraad en langdurig overleg werd de hoofdprijs ter waarde van vijf en twintig gulden toegekend aan inzender G. te K.
Voor de volgende vijf prijzen kwamen in aanmerking H. te T.; D. te S.; G. te V; Mej. D. te R.; O. te V.

De Prijsvraagredacteur.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ELECTRO-TECHNISCH
INSTALLATIE BUREAU
C. J. BEKKER
Graafscheweg 283, Nijmegen
ELECTRICITEIT
OP ELK GEBIED

Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

ABONNEERT U OP
HET AMUSANTE WEEKBLAD
BIJ HET NEDERLANSCHE BOEKHUIS - TILBURG
ABONN. PRIJS PER HALF JAAR f 2 85 FRANCO PER POST

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

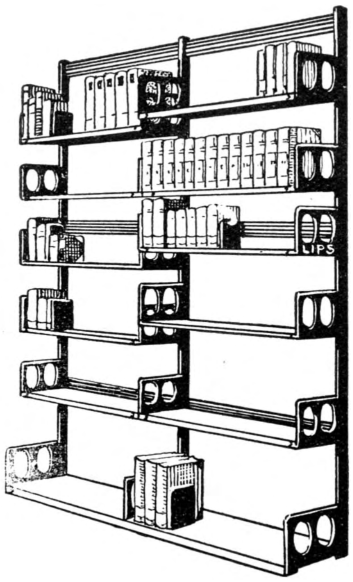

LIPS HANDIG VERSTELBARE
BOEKENSTELLINGEN
IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK — ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Ruim 40 jaren in Nederland ingevoerd.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

VAN HET WESTELIJK FRONT GEEN NIEUWS.

Erich Maria Remarque, pseud. voor E. M. Kramer is een jeugdig publicist, die zelden nog de aandacht tot zich trok. Vandaar dat hij in den beginne ook de gewone moeilijkheden ontmoette, om z'n handschrift te plaatsen. Zelfs werd hij door zijn nationalistische patroon aan de deur gezet, toen deze van z'n conceptie hoorde. Doch Ullstein, die een fijne „Nase" heeft voor alle attractief werk en bovendien weinig zich bekommert om moreele eischen, welke men naast de artistieke toch stellig aan een werk stellen mag, nam dit oorlogsboek [1]) na vluchtige lezing in z'n fonds en werd plots uitgever van het meest-gelezen boek der laatste jaren.

In drie maanden wist hij er 'n 500.000 ex. van te plaatsen — op één dag liepen er zelfs een 15.000 bestellingen bij hem binnen en zonder overdrijving kan hij thans beweren, dat het een millioen lezers telt over geheel Europa. —

Cliché Handelsblad.

E. M. Remarque

Zulks zal iemand, die dit terecht homerisch oorlogsepos ter hand nam, geenszins verwonderen. Want zelden werd een dankbaar gegeven met zulk een overrompelende plastiek en tevens met zulk een klassieke rust en beheersching behandeld!

Een soldaat, die den oorlog in geheel z'n omvang strijdend meemaakte, heeft hier z'n ervaringen en indrukken beschreven met een oprechte zuiverheid van weergave en een soberheid van styleering, welke dit boek terstond verheffen op een hooger reëeler plan.

„Dit boek," zoo staat op het omslag te lezen, „wil noch een aanklacht noch een bekentenis zijn. Het wil alleen een poging wagen, een beeld te geven van een generatie, die door den oorlog vernield werd — ook als ze aan zijn granaten wist te ontkomen."

Met treffende directheid en een opmerkelijk talent van inleving wordt het zieleleed van de jongere generatie geschetst, die zoo van de schoolbanken de oorlogsverschrikking werd ingejaagd en aan het front haar jeugdidealen zag versplinteren.

Tot deze generatie behoorde ook Paul Bäumer, de hoofdpersoon van dit boek, die hier z'n lotgevallen verhaalt en die van zijn klasgenooten. 't Zijn alle eenvoudige, doch nog al ruige typen: Müller de studax, Tjaden, een magere slotenmaker, Haje Westhus, een ruwe turfsteker, Detering een boerenzoon en Katzinsky, gewoonlijk Kat genoemd, een oud „frontvarken" slim, taai, de philosoof van 't troepje — een stoicijn, die in 't aangezicht van den dood rustig voortgaat met z'n spelletje skat. Allen zijn in dezelfde sector samengekomen. In 't eerst wat onwennig in dit infernale „Totenfeld der Trümmer und des Grauens", duurde het niet lang, of ze waren weldra volkomen geacclimatiseerd. Als baarlijke duivels trokken ze los in de helsche verschrikking der vlammenwerpers, trommelvuren, granaten, ratten, luizen en hongerellende. Als het dier, redeloos en zonder overleg wierpen ze zich in 't gevaar, voortgestuwd door een onontkoombaar noodlot. Alle cultuur-franje, elk gevoel van schaamte hebben ze afgelegd — in een toestand van halve barbaarschheid — 't zijn Remarque's eigen woorden — was het alleen het instinct van zelfbehoud, dat hun nog recht hield temidden eener apocalyptische ontzetting. Respect kenden ze niet meer — een versch-beaarde doodskist, op een kerkhof door een granaat naar de oppervlakte gewoel, bood hun een welkom toevluchtsoord tegen een verraderlijke gasaanval. Vonkte er in den aanvang in hen nog eenig nationaal heroïsme, weldra is ook dit gevoel gebluscht. De eenige vorm van heroïsme is hun kameraadschap, die ze beleven op ontroerend-primitieve wijze. Vriendschap is hun essentieel — even belangrijk als een kommiesbrood of een sigaret — al het andere is zinloos en dwaas. Vechten is hun een levensnoodzakelijkheid — immers het behoudt hun veege leven, dat ten prooi ligt ten allen kant, ieder uur van dag en nacht.

Haat is hen vreemd, evenzeer jegens de verantwoordelijke leiders, die niet zooals in andere oorlogspublicaties met gebral bejegend worden, alleen zijn ze bezeten van een felle jeugdige afkeer jegens drillend dienstkloppers, zooals hier b.v. sergeant Himmelstosz — doch 't eert den auteur, dat hij z'n afkeer niet al te zeer heeft toegespitst — immers genoemde sergeant laat hij sneven, terwijl deze *met inzet van eigen leven* z'n ondergeschikten tegen een vlammenaanval verdedigt.

Dit alles — heel de droeve stoet der vier oorlogsjaren — wordt ons zakelijk, eenvoudig zonder pathos verhaald — met hier en daar zelfs een tikje humor. Het geheel is geladen van een felle geestelijke spanning. Niets wordt ons onthouden of verdoezeld. Het soldatenleven in zijn afstompende bestialiteit wordt ons afgeschilderd zonder vergoelijkend commentaar. Wat in oorlogstijd onder een verbeestelijkt menschenslag — in wie het bankroet der moderne innerlijkvooze cultuur tot ontstellende feitelijkheid geworden is —, gebeurt, wordt eenvoudigweg geconstateerd, zonder eenige reserve en met een vrij-

moedigheid, die soms afkeer wekt. Een inferno van huiver en ontsteltenis wordt bijwijlen over den lezer ontketend, zoodat deze genoopt wordt het boek een tijdlang uit handen te leggen, om geestelijk een weinig op verhaal te komen. Doch is eenmaal een climax van ontzetting en verschrikking bereikt, dan volgt een pittoresk intermezzo of eèn gemoedelijke grap. Het frontleven met al z'n afwijkingen en moreele aberraties wordt belicht, waarbij bordeelen en bacchanalen niet vergeten worden, zeer tot schade van het geheel.

Godsdienstig gevoel is hen vreemd — bidden wekt in hen eer tegenzin dan vertrouwen, zooals in het hospitaal der Keulsche zusters, die onder het getijden zingen met allerlei huisgerief gebombardeerd worden: „we willen liever slapen dan bidden"...

Wel zelden werden ons de ontzettingen van het redelooze leven in zulk een ijzingwekkende klaarte voor oogen gevoerd dan in dit waarachtige oorlogsboek. Wij roepen u slechts in herinnering het gruwelijk relaas (dat telkens denken doet aan een fantasmagorie à la Edgar Poe) van de nachtelijke uren in een granaattrechter met den Franschen boekdrukker Duval. Tijdens een zwaar spervuur heeft Paul een schuilplaats gezocht in een modderkuil. Plots ploft een Fransch patrouillist vlak naast hem in den trechter. Uit angst voor eigen leven brengt hij hem een dolksteek toe. Uren reutelt de vijand in doodstrijd voort. Dat maakt hem ontzind van smart — 't is de eerste dien hij doodde...... hij wil hem helpen, in 't leven terugbrengen.

„Zijn oogen zijn terug gehuiverd, toen hij mijn hand zag naderen; maar nu verliezen ze hun strakheid; hij laat zijn oogleden zakken en de spanning vermindert. Ik maak zijn kraag open en leg zijn hoofd wat makkelijker.

Zijn mond staat half open; hij spant zich in, woorden te vormen, maar zijn lippen zijn te droog. Ik heb mijn veldflesch niet bij me. Ik had hem niet meegenomen op patrouille. Maar onder in den trechter staat wat modderig water. Ik laat me naar beneden, neem mijn zakdoek en spreid hem wijd uit; dan laat ik hem in het water zakken, en schep in de holte van mijn hand een beetje van het gele water, dat er doorheensijpelt.

Hij drinkt het op. Onmiddellijk ga ik weer nieuw halen. Ik maak zijn tuniek open, om te onderzoeken, of ik hem ook kan verbinden. Ik moet het in elk geval maar doen; dan kunnen de mannen van den overkant, als ze mij gevangen mochten nemen, zien, dat ik hem wilde helpen en dan zullen ze mij niet doodschieten. Hij probeert zich te verzetten, maar hij heeft geen kracht meer in zijn handen. Zijn hemd zit vastgeplakt; je kunt 't niet opzij schuiven en het gaat van achteren dicht. Dan zit er niets anders op dan het open te snijden.

Ik zoek mijn dolk en als ik hem gevonden heb, begin ik daarmee het hemd stuk te snijden. Maar dan gaan zijn oogen weer open en zien mij aan met zoo'n uitdrukking van waanzinnige angst, dat ik ze dichthouden moet, stijf dichthouden, en alleen maar kan fluisteren: ‚Ik wil je werkelijk helpen, vriend — camarade, — camarade; — camarade; — ik herhaal dat eene woord nadrukkelijk, om het hem aan zijn verstand te brengen.'

Hij is drie keer gestoken. Ik leg mijn verbandpakjes er op, maar het bloed loopt er langs; als ik ze er stijver opdruk, kreunt hij even. Dat is het eenige, dat ik voor hem doen kan. Verder moeten we afwachten, afwachten.

Straks is hij dood. Paul wordt als gek en roept hem toe:

Vergeef me, kameraad! We begrijpen zulke dingen altijd pas, wanneer het te laat is. Waarom zegt men het ons eigenlijk niet voortdurend, dat jullie net zulke arme slokkers bent als wij; dat jullie moeders evenveel zorg hebben over jullie als de onze en dat we allemaal dezelfde angst voor den dood hebben en op dezelfde manier sterven en op dezelfde manier lijden. — ‚Vergeef me, kameraad! hoe zou jij mijn vijand kunnen zijn! Als we onze wapens en onze uniformen weggooien, dan zou jij net zoo goed mijn broer kunnen zijn als Kat en Albert. Neem twintig jaar van mijn leven, kameraad, en sta op; — neem meer als je wilt, want ik weet toch niet, wat ik er nog mee doen moet.' Het blijft stil; het front is rustig op wat geweergeknetter na. Er wordt echter niet zoo-maar luk raak geschoten, maar volgens een bepaald plan worden de kogelbundels over het terrein gelegd. Ik kan er nog niet door.

‚Ik zal aan je vrouw schrijven', zeg ik gejaagd tegen den doode, ‚ik zal haar alles schrijven; ze moet het door mij hooren, hoe het gebeurd is; ik wil alles tegen haar zeggen, wat ik nu tegen jou zeg; en zij mag er niet onder lijden; ik zal haar helpen en je ouders ook en je kind. —'

Geen wonder, dat voor deze jeugdige idealisten, voor wie 't leven, ondoorvorscht en ongepeild nog rijk was aan beloften, de Krieg een nachtmerrie, een navrant droomgezicht werd, waaruit zoo nu en dan het ontwaken hen trof als een paradijselijke verrukking. Dan ontwaarden ze hoe temidden der vale doorwoelde fronten bloemen hun kelken openden — dan zagen ze met innerlijk oog hoe de lente door de zwartgeblakerde boomstompen voer met groenen luister — dan werd een kersenbloesem hun een hemelsche gave. In de harde beproeving van hun idealisme, waaruit ze geheel ontworteld te voorschijn traden — twee jaren schieten en met handgranaten gooien, dat kun je later niet meer als een jasje uittrekken — werd een nieuw levensgevoel in hen geboren: naast een volledige scepsis tegenover de cultuur „welche den Krieg gutheisst" een loffelijke afkeer van de burgerlijke zelfgenoegzaamheid. Lees slechts de merkwaardige passage van Paul's verlof. Het stammtisch-gezwets is hem even ondragelijk als de vraag van z'n vader, „of hij al eens een gevecht meemaakte van man tegen man". Hij is ontwend geworden aan z'n oude eertijds zoo vertrouwde omgeving — plots is dit vreeselijke gevoel van vervreemding over hem gekomen „ik ben nu nog alleen soldaat, daaraan moet ik mij houden."......

We zouden aldus kunnen blijven citeeren, want onvergetelijke tafereelen bevat dit boek — zoo 't leven in de ziekenhuizen en lazaretten, dat Paul ondergaan moet en de waarzinnige angst, welke hem besluipt bij 't jammerlijk gehuil der gewonde paarden, die hij tijdens een nachtelijk granaatvuur verstrikt ziet in hun eigen darmen en welke hij met een kogel uit hun lijden verlost. Zoo de roerende deernis, welke hem bevangt, wanneer hij de Russische krijgsgevangenen moet bewaken, deze primitieve oermenschen (die den indruk maken van afgestrafte onderdanige St. Bernards honden) die er nog erbarmelijker aan toe zijn, dan de fronteniers, daar zij machteloos

moeten afwachten, tot de dysenterie hen uit hun lijden verlost — die met hun trouwhartige hongergelaten over 't prikkeldraad leunen en heel hun plunje verkwanselen voor wat kauwtabak en 'n beschimmelde metworst. En dan die uitgelaten brasserij in een verlaten schuur, waar in luttele uren een speenvarken door het zestal wordt „verslonden" tot er slechts enkele afgekloven botjes overblijven.

Indiaansche offerplaatsen „quemaderas" in Momostenango.

Wel nergens is zoo raak en rauw der soldaten afgestomptgedachtenleven, hun geschokte moraliteit geteekend, dan in die roerend-waarachtige passage in 't veldlazaret. Kameraad Kemmerich heeft men op een veldbed gelegd met een verbrijzeld been. Hij weet nog niet, dat 't werd afgezet — men wil 't hem verbergen, alhoewel ieder hem gaarne wil diets maken, dat z'n schoenen thans een overbodigheid voor hem zijn! Want dit is hun tenslotte 't voornaamste, wie die nieuwe laarzen onder z'n bed zal wegsleepen, zoodra hij sterft. Ook naar z'n horloge gaan onder de gevoelige troostwoorden hun begeerten uit. — En de kameraden zien z'n langzame agonie, deernis is in hun houding en blik — ze schreien met hem mee, zoo hij weent om z'n negentiende jaar. En een voor een zien we in die vier vreeselijke jaren de kameraden sterven. Het eten wordt schaarscher en plots gaat door de loopgraven met de ontmoedigde manschappen het gerucht van wapenstilstand.

— — — — — — — — — — — —

Het is herfst 1918.

„De boomen staan hier te glanzen, in het gouden licht; de lijsterbes is overdekt met roode vruchtjes, we zien de landwegen als witte linten naar den horizon loopen en in de cantine zoemt het over vrede als in een bijenkorf.

Ik sta op.

Ik voel me volkomen rustig. Laat de maanden en jaren maar komen; ze zullen me niets meer afnemen; ze kunnen me niets meer afnemen. Ik voel me zóó alleen, en heb zoo zeer alle verwachtingen opgegeven, dat ik de toekomst tegemoet kan zien zonder angst. Het leven, dat me door al deze jaren heeft gedragen, heb ik nog in mijn handen en mijn oogen. Of ik het overwonnen heb, weet ik niet. Maar zoolang ik dat leven bezit, zal het zich een weg weten te zoeken, onverschillig, of de persoonlijkheid in me, die ‚ik' zegt, daarin behagen schept of niet.

Hij sneuvelde in October 1918, op een dag, dat het zóó rustig en stil was op het geheele front dat het legerbulletin zich tot dat eene zinnetje bepaalde: van het Westelijk front geen nieuws. Hij was voorover gevallen, en lag op den grond, alsof hij sliep. Toen men hem omdraaide, zag men, dat hij niet lang geleden kon hebben; — over zijn gezicht lag zulk een rust, dat het wel leek, alsof hij dankbaar was, dat het zóó met hem was geloopen."

Zoo eindigt kort en haastig het troostelooze boek van Remarque, dat ongewild een sterke aanklacht werd tegen den oorlog en een episch document van een afschrikwekkende menschenslachting is. Maar ondanks de uitstekende qualiteiten laat het onbevredigd en moeten we het een modeboek heeten, dat niet lang de boekenmarkt zal fascineeren. Want het is neerdrukkend en somber van inhoud. Geen beter karakteriseering kunnen wij er voor vinden, dan die van den Duitschen criticus Dr. Froberger: „Man sollte das Buch nur mit der Gasmaske lesen." Geen sprankje hoogere idealiteit valt er in te onderkennen. Geen licht doorbreekt de schaduwen, die over deze vale bladzijden geslagen liggen. Het evenwicht is geheel teloor — niets dan verstikkende duisternis en ontlading van menschelijke instincten en dit alles onder den doem van een onafwendbaar „Schicksal." En toch zoo gemakkelijk ware bij de gestyleerde beschrijving dezer donkere verschrikkingen, een loutering, een katharsis te bereiken geweest! Welk een dieperen indruk ware van dit oorlogsbeeld niet uitgegaan, indien het wreede gebeuren hier geheven was op een hooger plan, waar licht en schaduw elkaar afwisselen en op de bittere beproeving ook de blijde verzoening volgt!...

Thans is 't voor ons een boeiend boek, dat gunstig afsteekt bij de gewone oorlogsliteratuur, want technisch een meesterlijke reconstructie van een historisch tijdsgebeuren doch dat ons diepste innerlijk onbevredigd laat. De lectuur schenkt den lezer wel een voorbijgaande genieting, doch geen blijvende verrijking van geest en hart.

Dr. H. v. d. Mark.

---

[1]) **Erich Maria Remarque,**
VAN HET WESTELIJK FRONT GEEN NIEUWS. Vertaald uit het Duitsch door Annie Salomons. *J. Bijleveld, Utrecht,* 1929 (20×14) 276 blz. ing. f 2.50 geb. f 3.50.
— **C** —

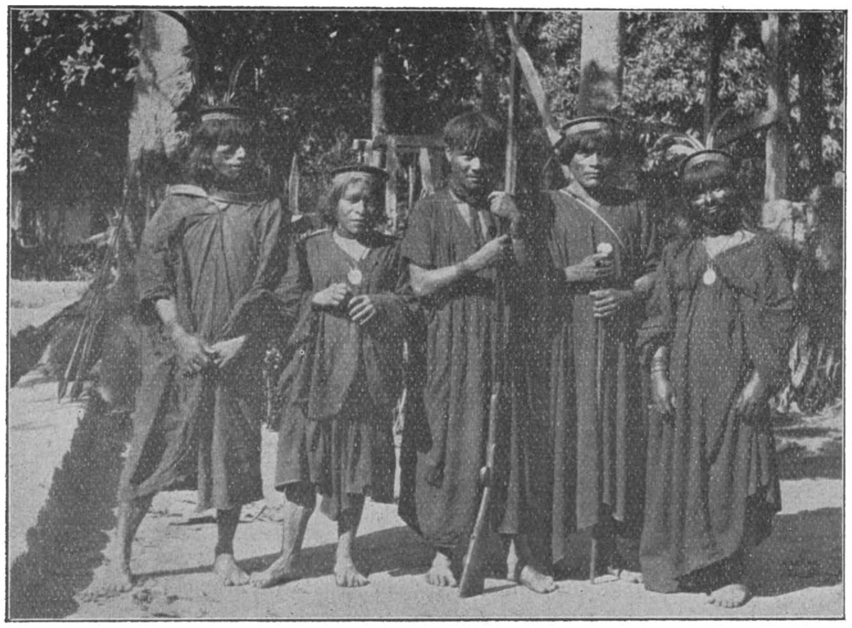

Chunchc-Indianen in het binnenland van Peru

IN LATIJNSCH AMERIKA.

Een zeer belangwekkend boek geschreven door een Nederlanc che, veel bereisde dame, die over een scherp cpm rkingsvermogen beschikt. Zij reist zonder ophou den, maar dat schaadt niet aan haar degelijk zien en vertellen. Zij is toegerust met een degelijke k nnis der natuur en spreekt over de fauna en de fl ra als een docent. Ook in de kunst en geschied nis is ze thuis. Zij ontsluit dan voor ons de weinig bezochte Amazoneoeverlanden, de Pampa's, Chili en de woeste flanken der Andes en het bi nenland van Brazilië, het geheimzinnige land (er Inca's. Zij bezoekt de kille hoogvlakten, waar de woldieren leven, welker namen wij als alpaca en vigogna in onze wollen kleederen terugv nden. Ten slotte bezoekt zij Guatamala: het vulkanenland, Columbia en Mexico nog eens als slot in vogelvlucht.

Het is waard, om het talent der schrijfster en hare nieuwe gezichtspunten over menschen en dingen meer uitvoerig besproken te worden. Vóór zij Latijnsch Amerika bezocht had zij gezworven in het verre Oosten met zijne oude beschavingen, zijn eigenaardige steden, nu trok zij naar de tropen, om te beginnen naar Brazilië en kwam met de „Conde Verde" te Rio de Janeiro, de millioenenstad vol bloemen en zonneschijn, maar heel gemoderniseerd, met auto's, bussen, trams, cinema's, veel negers en Portugeesche opschriften. Alles gaat hier langzaam, men ijlt niet, men heeft tijd. Achter de reuzenstad ligt nog het ongerepte, onbezochte Brazilië, een vruchtenland bij uitnemendheid, maar waar de bevolking rijst en boonen eet, waar men slangenfarmen vindt en aan de slangen het gift ontnomen wordt, om het serum te bereiden. Van Brazilië gaat het naar Argentinië en Buenos Ayres, waar men de reuzenboerderijen van 25000 melkkoeien vindt en veel Hollandsch vee. Hier worden in de frigorifici 1800 runderen per dag in de bussen tot conserven gemaakt, terwijl het vet naar de Hollandsche margarinefabrieken zijn weg vindt. De boerderijen liggen in de Weidevlakten, in de Pampas waar licht, lucht en ruimte in overvloed zijn. Chili het lange smalle kustland met zijn groene landouwen en zijn zeeklimaat, zijne primitief ingerichte treinen en zijn gemengde bevolking zien wij voorbijgaan ; ook Argentinie het land van het grootgrondbezit met de Gauchos op de estancieros. De Spaansche namen daveren door het boek als klokkenklank. Per stoomboot reist de schrijfster dan, onvermoeid schetsend, de reis naar het meerenland der Cordilleras, waar het zoo melancholiek, somber en eenzaam is. Te paard in regen, tusschen wassende rivieren, door het oerwoud en over diep afdalende gletschers der Cordilleras komt zij in meer bewoonde streken, waar de Duitsche pioniers leven gebracht hebben. De beschrijving der landschappen is hier en daar schitterend, in dit klein bestek kunnen wij dit

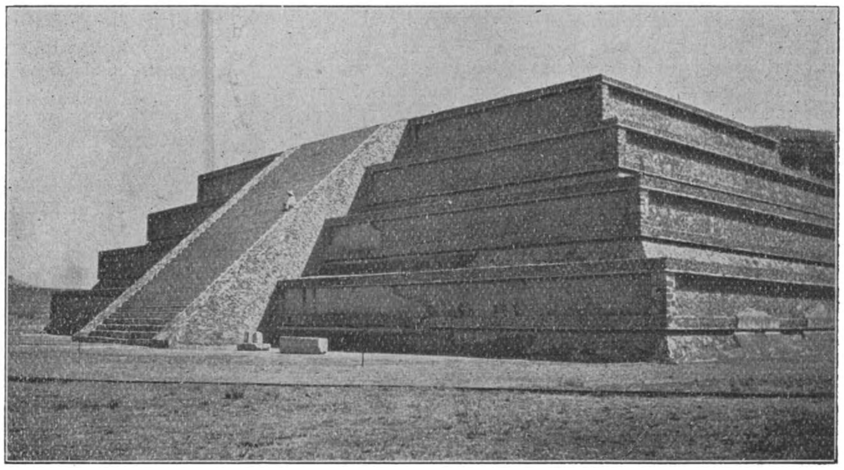

Vóór-historische pyramide in de „Gudalela" bij San Juan Teotihuacan

alleen aanstippen. Vele Chilenen hebben Indiaansche voorvaderen, waarop ze zeer trotsch zijn. Zij bezitten nog de verschillende karaktereigenschappen van het oude volk, houden van bonten opschik, van parfum, van muziek. Santiago, het binnenwaartsch station voor de groote haven Valparaiso is zuidelijk warm, maar stofferig met groote haciendas in de buurt, behoorende aan de rijkaards, die er alleen heengaan om de inkomsten te halen. De Engelsche Trans Andes spoorweg voert de schrijfster terug naar Buenos Aires naar Guyara, de rivier op naar Parana, naar het land waar de inlandsche thee, de yerba groeit en na vijf maanden omgezworven te hebben is zij in Bolivia den onbekenden staat met zijne lood- en ertsmijnen, La Paz het onvergelijkelijke, gelegen in een diepen Canon, stralend van licht en regenboogkleuren, waar alle klimaten te vinden zijn op de bergen. Peru wordt niet vergeten met zijne machtige grootsche natuur, Guatamala, waar de Magas hun zware beeldhouwwerken maakten. Columbia heeft ten volle de aandacht en wij volgen haar in de vulkanen, op de meren, in de koffiegaarden. Wij zien de manier van leven, van de christen Indianen en van de bandieten. Een vluchtig bezoek aan het veelbesproken Mexico is merkwaardig. Ze herinnert bovendien aan den ongelukkigen keizer Maximiliaan. De sights eeingcars rijden er rond en vloeken met hun omgeving. Na veertien maanden omzwervens neemt de schrijfster afscheid van Latijnsch Amerika en gaf dit mooie boek uit, eene aanwinst voor menige bibliotheek.

A. F. van Beurden·

R. de Bergh-Marggraff,
IN LATIJNSCH AMERIKA. Geïllustreerd. *H. P. Leopold. Den Haag*, 1929. (25 x 17) 239 blz. ing. f 4.50, geb. f 4.90.

DE TSJECHO-SLOWAAKSCHE LITERATUUR IN 1928.

(*Van onzen Tsjecho-Slowaakschen redacteur*)

De literaire productie der Tsechen en Slowaken kwam dit jaar slechts zelden boven het middelmatige uit. Het meest waardevolle werk is de kleine novelle *Kuryr* van Jaroslav Durych. De schrijver brengt ons naar het aartsbisschoppelijk paleis van Olmütz in de dagen van Wallenstein. Een koerier van den generaal, die de vermoording van zijn meester nog niet vernomen heeft, komt bij den aartsbisschop en vraagt van deze, Wallenstein als keizer te huldigen.
Langzamerhand ontdekt hij de geheele waarheid en vindt zelfs zijn eigen broer in de rijen der tegenstanders. Wanhopig pleegt hij zelfmoord.
De tragedie van dezen jongen idealist, die zoo onverwachts teleurgesteld wordt, wordt in prachtige taal en met pakkende dramatiek uitgebeeld.
De meeste prozaisten vonden hun stof in de *oorlogsjaren*. In tegenstelling met vroeger beschouwt men echter nu de oorlog niet meer zoo uitsluitend van politiek standpunt. Men schildert de ontzettende ellende en het leed, dat de oorlog in dorpen en steden bracht.
Tot nu toe bestreed men meestal de oorlog in het algemeen. Daardoor kwamen vooral de verdedigers van de Tsjechische legioenen tot onoplosbare tegenstrijdigheden. Het gaat niet aan de oorlog der Middel-Europeesche staten als imperialisme te brandmerken en tegelijkertijd het veel opvallender imperialisme der Entente voor te stellen als een strijd voor de idealen der menschheid. In het laatste deel van zijn pentalogie *Anabase* probeert Rudolf Medek tevergeefs dit conflikt in het kamp der Siberische legioensoldaten door sofistische, patriottische declamaties weg te redeneeren. Wanneer men soldaten eerst in naam van het pacifisme en van de democratische

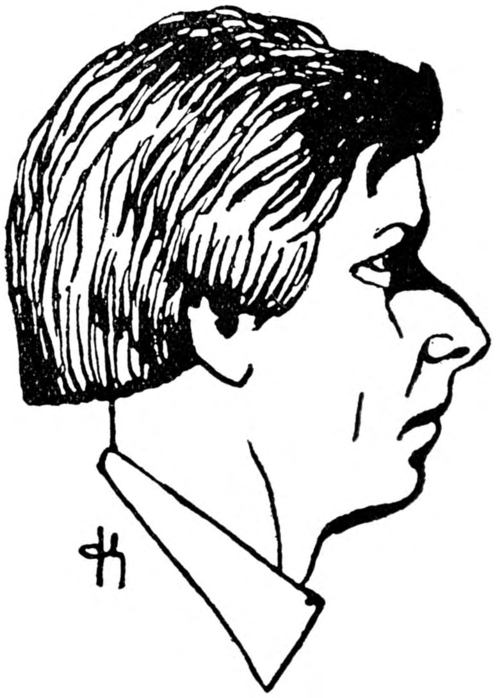

Frána Srámek.

vrijheid en gelijkheid tot trouwbreuk heeft opgehitst, kan men diezelfde soldaten niet onmiddellijk daarna tot betrouwbare aanhangers van het tegenovergestelde imperialisme maken, wanneer ze bovendien nog het verleidelijk voorbeeld der Bolschewieken voor oogen hebben. Medek zou met de Tsechische legioenen gaarne Rusland van de Sovjets bevrijd hebben, maar hij moet zelf een ongunstig beeld geven van het milieu der zoogenaamde Russische intellectueelen, waar alle zedelijk houvast ontbrak, zoodat de catastrofe van Koltschak en de andere witte generaals onvermijdelijk werd. Als Medek de politieke polemieken, die wel uit kranten overgeschreven schijnen, en het boek al te lang maken, achterwege had gelaten, dan was de geschiedenis van de verwende dochter van een Russische mijnbezitter met den officier Korda, dien zij met haar moeder achterna reist, om spoedig na het huwelijk er met een anderen Tsjech vandoor te gaan en tenslotte als matrozendeerne in Wladiwostok te eindigen, een interessant thema geweest, dankbaar gegeven tot psychologische verdieping. Zooals de roman nu is, vormen de episoden van dit liefdesverhaal slechts aangename, soms blijspelachtige rustpunten in de woestijn der pathetische frasen.
Politiek georiënteerd is ook de tweedeelige roman *Haldy* van A. M. Tilschova, die de gisting

Arnost Dvorak

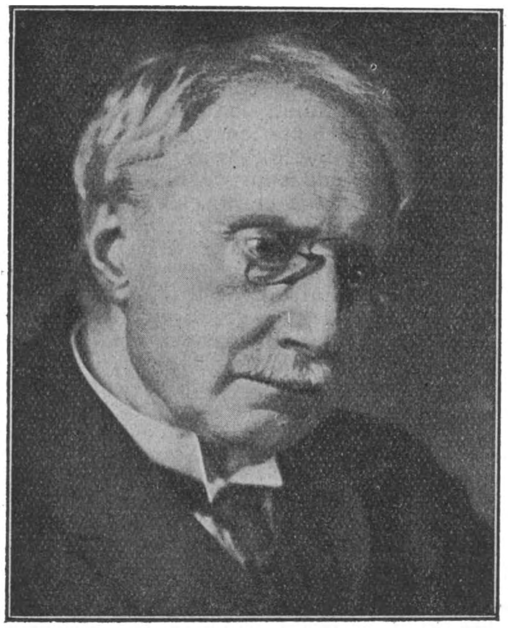

Antonin Sova

onder de Moravische arbeiders van de mijnen en de staalfabrieken gedurende de jongste oorlog en de bloedige botsingen van de hongerige werklieden met de gewapende macht en met de woekeraars in deze nood, de Joden, in vaak stuitend realistische tafereelen schildert.
Een groot aantal menschen, van allerlei stand en beroep, laat hij aan ons voorbijgaan, maar geen enkele persoonlijkheid wordt ten volle uitgewerkt, het allerminst nog de Joodsche directeur en zijn mondaine vrouw.
In haar oordeel over de oorlog komt de schrijfster nergens boven het niveau van de opgezweepte menigte uit, die de meest ongegronde laster over de keizerlijke familie voetstoots aanneemt, zich de geestelijkheid als hulp der beulen voorstelt, en in iedere burger of officier een uitzuiger en een bruut ziet. Het is toch werkelijk té simplistisch de oorlog als bloedschuld van keizer, Kerk en Joden voor te stellen.
Veel eerlijker en aangrijpender is de ellende, door de oorlog over de Silezische dorpen gebracht, geschilderd in de roman *Raimund Chalupnik* door A. C. Nors. De held van het verhaal is een kleine boer, een molenaarsknecht, die zich door eigen werkzaamheid en de doortastendheid van zijn vrouw tot een zekere welstand heeft opgewerkt. Ook hij moet naar het front en de zorg voor heel zijn bedrijf rust dan op de schouders van zijn vrouw en zijn twee aankomende jongens.
Maar de innige vroomheid, die deze vrouw, ook in de moeilijkste omstandigheden, bezit, verklaart de zegen, die op haar huis rust, en die vaak haast een idylle doet ontstaan te midden van de verschrikkelijke oorlogstoestanden. Maar totaal onlogisch wordt de gang van het verhaal, als na de revolutie plotseling de oudste zoon, die ten koste van veel offers te Praag medicijnen studeert, communist wordt, aan de kerk de rug toekeert, en als dan ook de eenige dochter den verkeerden weg opgaat. Deze groote ommekeer in den jongen man, die thuis nog zoo innig bidden kon, had de dichter zeker meer moeten verklaren.
Een bijna vroolijke liefdesgeschiedenis, niettegenstaande de tragische achtergrond is *Soet-hori* door Cestmu Terabek: gedurende de verschrikkelijke gevechten bij de Piave vertelt een infanterist aan zijn korporaal en landsman Valerian Pleskot zooveel van zijn meisje, dat deze, hoewel hij haar niet kent, verliefd op haar wordt. Zélf weet hij het echter niet. Nadat de infanterist gesneuveld is, trekt hij meteen naar het dorp om Jindra de droeve tijding te brengen, maar moet daar zien, dat zij nauwelijks meer aan haar verloofde denkt. Hij verzwijgt haar de waarheid, en krijgt

A. M. Tilschova

haar zoover, dat haar liefde weer ontwaakt schijnt, terwijl zij in werkelijkheid Valerian bemint. Wie weet, hoe deze comedie van verwarringen zich verder had ontwikkeld, als de oorlog niet juist op tijd was geëindigd, om Valerian in de gelegenheid te stellen, Jindra uit de strikken van een gemeenen Jood te bevrijden en haar naar zijn dorp mee te voeren, haar wijselijk in den waan latend, dat zij eigenlijk haar eersten verloofde trouw is gebleven.
Milos Urban, een Slowaak, geeft in zijn tweedeelige roman *Zioy Bic* een groots geconcipieerd en psychologisch voortreffelijk uitgewerkt beeld van de oorlogsellende, die de bewoners van een dorp in het gebergte van Slowakije bijna tot vertwijfeling brengt. De hoofdpersoon is een

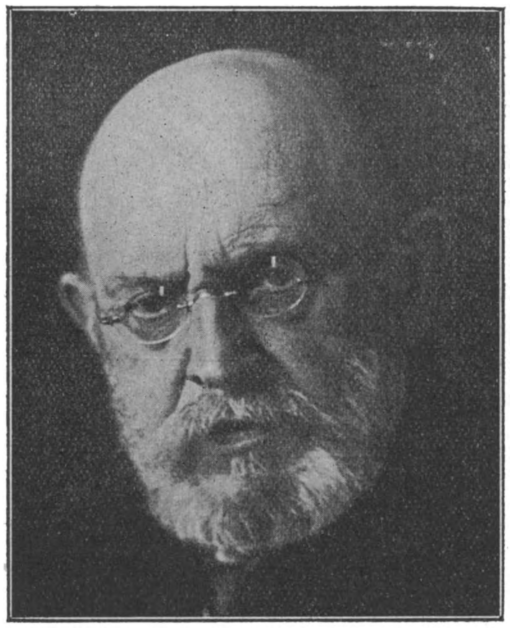

Alois Jirasek.

deserteur, die door een animalen drang tot levensbehoud gedwongen wordt zich een jaar lang in de omgeving van zijn geboortedorp schuil te houden. De revolutie stelt hem dan in de gelegenheid zich te wreken op den dorpsnotaris, den geesel der bevolking, den verleider van zijn vrouw. Niettegenstaande de sombere, vooral waar het zedenbederf weergegeven wordt, vaak grof realistische schildering weet de schrijver zich van overdrijving vrij te houden. Hij slaat ook nergens een valsch nationalistischen toon aan, maar toont ons eenvoudig de elementaire levensdrang van de eenzame, vredelievende boerenbevolking der Slowaaksche bergen, die onder de heerschappij der Magyaren als weinig meer dan vee werden beschouwd.
Het Magyaarsche spreekwoord: „Tot nem ember'' (Een Slowaak is geen mensch) zegt genoeg. Zooals in alle andere oorlogsboeken wordt ook hier de Jood, als bloedzuiger en woekeraar niet vergeten. Deze anti-semitische trek kwam vroeger in de Tsjechische letterkunde maar zelden voor. Naast Medek behandelt ook Josef Kopta de lotgevallen van het Tsjechische legioen bij de terugkeer door Siberië, in zijn werk *Tréti rota na magistrale.*
Hij heeft op Medek voor, dat hij in plaats van louter frasen, zooals deze laatste die pleegt te geven, het waarachtige zieleleven van den Tsjech en diens geestelijk gevecht met de overstelpende gebeurtenissen teekent, zij het dan vaak in romantischen stijl.
De boeiende herinneringen van een ouden strooper uit de Boheemsch-Beiersche grensstreek bevat de roman *Nej silnepi vaien* (De sterkste hartstocht) door Jan Vrba. Vrba is een meester in de teekening van menschen uit het woud, houtvesters en stroopers en van heel het interessante leven der natuur. In dit boek komt die gave volledig tot zijn recht, omdat hij hier niets behoefde te verzinnen, maar eenvoudigweg de verhalen van zijn vrienden uit de wouden had weer te geven.
Van een debutant verscheen *Mestecko Rankav,* waarin het proletariaat van een kleine provinciestad in het licht van socialistische ideeën bezien wordt. De auteur weet geen middel tegen de genotzucht, die overal de jongere generatie tot afkeer van den arbeid brengt en vindt tegenover de groote sociale problemen slechts de algemeen bekende, holle socialistische frasen. Opmerkelijk in dit boek is de figuur van een idealen Jood, die zich opoffert voor een christen-straatmeid(!) om daarvoor niets dan ondank te oogsten.
Frantisek Kropae koos de ellende van het proletariaat in de voorsteden van Praag als stof voor zijn roman *Propast.* Hij gelooft niet aan een redding van deze menschen, maar beschouwt dit leven van ondeugd, gebrek en misdaad als het onontkoombaar lot van alle declassé's. Dit is de conclusie, waartoe de idealistisch gestemde Doctor Vlach komt, nadat hij vergeefs beproefd heeft wat zon en licht te brengen in deze duisternis. De schandelijkste en meest weerzinwekkende kanten van een dierlijk geslachtsleven, zooals het steeds meer voorkomt onder het van God „bevrijde'' poletariaat.
Met blijkbare voorliefde zoekt de jonge Leopold Bena in zijn *Marysa* (Meisjesnaam).
Consequent huldigt hij de atheistische eeredienst van den mensch, het onverzadelijke, dronken genieten van heel de wereld, de bewondering voor de grootheid in alles; zoodat hij een groote ondeugd verkiest boven een kleine deugd.
Erotische avonturen van allerlei vrouwen vertelt Jan Grmela in zijn novellenbundel *Rozkosnice.*
Lev Blatny heeft in zijn beide boeken *Regulace* en *Povidky zhor* een aantal vertellingen gebundeld over zeer uiteenloopende onderwerpen en van ongelijke waarde. Enkele ervan bewijzen zijn meesterlijke beheersching der novellistische techniek. Een vooruitgang op zijn vroeger werk is, dat hij tracht zich los te maken uit zijn sentimenteel, socialistisch-getint humanisme.
In den laatsten roman van Jaroslav Maria *Soétice, dámy a dévky* vindt men geheel de erotische decadentie en gemeenheid van den modernen mensch. Van de drie dochters van een rijken burger uit Praag is slechts ééne een half normale vrouw. Ook zij vindt haar „geluk'' pas in echtbreuk, terwijl haar eene zuster in een lesbische liefde, de andere in een soort mystieke erotiek bevrediging zoekt. Het is bijna overbodig te zeggen, dat voor dezen schrijver de vrouw slechts een verzameling van physiologische functies is.
K. M. Capek-Chod, die onlangs gestorven is,

schreef als laatste werk een roman *Résany*. Hierin laat hij ons zien de loutering van den beeldhouwer Rozkoc (wiens vroegere lotgevallen reeds in een vorige roman verteld werden), door de wereldoorlog en door twee vrouwen. Na de bittere boeken, die hij vroeger schreef, is dit een verzoenend slotaccoord, dat ons het verlies van dezen ongetwijfeld meer dan middelmatig begaafden dichter ten zeerste doet betreuren.
Nog een andere doode betreurt de Tsjechische literatuur: in een oogenblik van psychische verwarring heeft de veelbelovende novellist Rudolf Tesnolidek de hand aan zichzelf geslagen.
Een ander genre, dat zeer in trek komt, is dat der Amerikaansche vertellingen: enkel een spannende, opwindende handeling, zonder dieperen zin. De beste boeken in dit soort zijn: *Maméni* van Helene Doorakava, de geschiedenis van een doortrapte vrouw, die de mannen er tusschen neemt. Verder de „eclectische", „lichamelijke" en „pathetische" vertellingen van Vladimir Raffel. De moderne techniek, met al haar wonderen, speelt hier een groote rol en wij zien heel de geblaseerdheid van den modernen mensch die ook de liefde nog slechts als een chemisch en hygiënisch verschijnsel beziet. Tenslotte heeft ook M. B. Bohnel in zijn roman *Omlazeni*, dit moderne thema voortdurend benut om zijn erotische fantasie uit te vieren. Hij schreef ook nog een ars amandi *Vysnérá*, ondanks alle geraffineerdheid een vervelend boek.
Wat de *dramatische* productie van dit jaar betreft: er valt nauwelijks één belangrijk stuk te vermelden.
Het meest komt nog in aanmerking het bekroonde blijspel *Stavba* van Petr Kropacet. Er heeft een instorting plaats gehad en in een bouwcommissie worden allerlei intrigues gesmeed om de oorzaak hiervan te verbergen. —
Een soortgelijk thema uit de zakenwereld behandelt het blijspel *Film* door K. Zoulek. Alleen werpt dit boek meer het licht op het conflict in een filmacteur tusschen het verlangen naar succes en zuiver menschelijke gevoelens.
Andere blijspelmotieven zijn: verwisseling van geliefden (*Gigi* door Vaclav Fricek); de vreemde kuren van een Tsjechische cocotte in haar huwelijk met een „verstandigen" Franschman (*Nahy zivct* door Vilem Perina); een onschuldige rooveridylle (*Jura dábel* door Jan Barta).
Voor het tooneel schreef ook Frantisek Kubka; zijn *Ataman Rinov* is een episode uit de gevechten van de Witten met de Bolschewieken in Mongolië. Hij slaagt er niet in levende personen te scheppen. Verder Josef Hals-Tynecky, in wiens tooneelstuk *Bic* een dokter, huisvriend bij een door verlamming bedreigde advocaat, in een conflict geraakt tusschen zijn ambtsplicht en zijn neiging tot de vrouw van zijn patiënt. Door de zelfmoord van den zieke wordt dit conflict opgelost. Hals Tynecky, zelf tooneelspeler, verstaat de kunst om pakkende scènes te schrijven, maar psychologische verdieping ontbreekt in zijn werk.
Belangrijker dan de origineele werken zijn de vertalingen, van de twee deelen van Goethe's *Faust* door Otokar Fischer, een groot woordkunstenaar, en de tooneelbewerking van Dostojewski's *Schuld en Boete* door Jan Bora. Beide stukken beleefden in de loop van het jaar hun première.

IV. De hoeveelheid *lyrische poëzie* is ook dit jaar weer zeer groot, maar, zooals ook de bekende Tsjechische criticus Arne Novak verklaarde: onder de jonge lyrische dichters zijn geen bijzondere talenten.

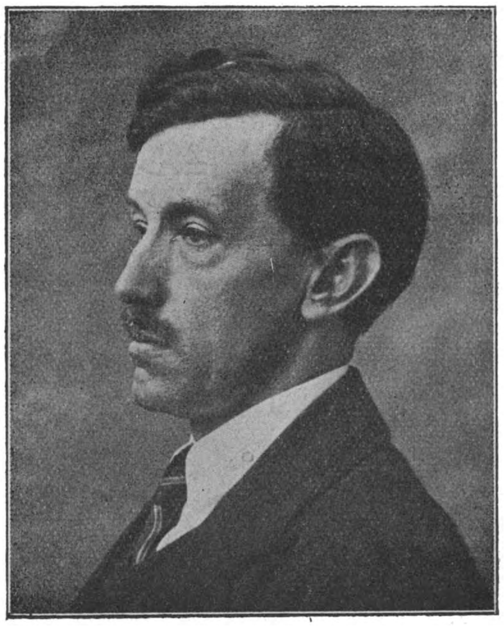

Jan Barta.

Van de ouderen daarentegen is goed werk verschenen.
S. X. Neumann, de dichter van het onbeperkte levensgenot, gaf een verrassend boek uit *De liederen van het eenige*, waaronder hij nu niet meer de omarming van een vrouw, maar het nooit te stelpen heimwee naar de jeugd verstaat.
In volkstoon geschreven zijn de juichende verzen uit de bundel *Laska za Laska* door Rudolf Krapieka. Zij vertellen van het liefdesgeluk, dat de dichter, hersteld van een zware ziekte, op het land vond.
Byroniaansche poëzie gaf Miroslav Rutte in zijn *Mesiena Noc*. Elegische en sombere beschouwingen over ongelukkige liefde, heimwee naar de eenzaamheid en de geheimen van de nacht werden hier met groot meesterschap verwoord.
De sociale kwesties zijn weer het onderwerp van Benjamin Klicka's *Soet z rodiny*, waarin hij in aangrijpende, vaak monumentale tooneelen het leven der proletariërs schildert. Ook Frana Kucera wijdt zijn verzen in *Bezejmenni* aan het zware lot der mijnwerkers.
Een gelukkig verschijnsel is, dat, naast de orgiën van wellust, die in de moderne Tsjechische letterkunde gevierd werden, thans ook een zwakke poging tot geestelijke levensvernieuwing valt waar te nemen.

DE LUTHERFILM.

Thans heeft men ook van Protestantsche zijde een poging gedaan, om een religieus-propagandistische film samen te stellen. Het is grondig

mislukt, niettegenstaande geen kosten gespaard werden enz.... U kent de argumenten, die een film soms tot een kunstwerk trachten te verheffen. We zullen afzien van enkele historische onjuistheden, want deze zijn niet de grootste fouten van de mislukte schepping. In de eerste plaats dienen we de regie de schuld te geven, die geen kans zag om ook maar eenige eenheid in de film te brengen. Het is een ordelooze boel van begin tot einde, een verwarde geschiedenis die de eerste helft van de film tot een langdradig verhaal maakt. Het décor is niet bepaald origineel en doet verdacht veel denken aan de donkere tonen van diverse Ufa-films uit de dagen van Lubitsch. In den tijd dat de Lutherfilm gemaakt werd zijn we daar echter reeds lang over heen, zoodat een herhaalde poging moet uitdraaien op plagiaat of stemmingmakerij. En dat is hier dan ook het geval.

Een flinke dosis smakelooze romantiek, uitbarstend in akelige stormen en gewilde vizioenen doen meer slecht dan goed. Ze beletten immers den niet al te argeloozen toeschouwer het geval aannemelijk te vinden. Met den besten wil van de wereld kan men 't zich niet duidelijk maken, waarom Luther het noodig vond uit de Kerk te treden. Hiermede valt de film, die toch allereerst als propagandawerk bedoeld is, uit elkaar. Luther's optreden wordt hierdoor naief en onverklaarbaar. Maar het propagandistisch karakter verzwakt nóg te meer door de groote eenzijdigheid van de figuren. Alles wat niet tot Luther's partij behoort, wordt voorgesteld als onwijs, imbeciel en corrupt. Een prettige manier om gelijk te krijgen! Zie b.v. de diverse monniken, die als even zooveel halve gare broeders optreden en als zoodanig een welkomen achtergrond vormen voor den zalvend-kranigen Luther.

Eugen Klöpfer, een acteur van beteekenis, heeft de ondankbare taak op zich genomen, de Lutherfiguur uit te beelden. Hij slaagt een dood enkelen keer, n.l. op den rijksdag te Worms. Verder is het mis, hoewel het hem niet aan toewijding ontbreekt. Hij heeft de figuur van Luther niet te best begrepen en wordt bovendien door de regie voor een onmogelijke taak gesteld......

Er valt ten gunste van deze film dus zoo goed als niets te zeggen. Noch artistiek, noch propagandistisch, noch historisch, noch documentair heeft zij waarde. Er kan alleen geconstateerd worden, dat de film weer eens en voor de zooveelste maal misbruikt werd door het dilettantisme.

B. W.

Eugen Klöpfer als „Luther"

ENOCH ARNOLD BENNETT.

E. A. Bennett

De bekende romanschrijver, dramaticus en journalist, die meer werken heeft geschreven dan hij jaren telt en zoo wat op alle velden van de literaire bedrijvigheid zijn krachten heeft beproefd, heeft zijn beroemdheid vooral te danken aan zijn veel gelezen romans. En onder deze nemen bijzonder, die welke *The Five Towns* (Turnhill, Bursley, Cambridge, Longshaw en Oldcastle) tot achtergrond hebben, een zeer voorname plaats in. *The old Wives' Tale* wordt gemeenlijk beschouwd als zijn meesterwerk en als een van de grootste boeken van onzen tijd. Bennett heeft een Fransche vrouw en leefde van 1900-1908 te Fontainebleau. In verband met bovenstaande is het wellicht interessant te vernemen dat Bennett in het Januari-nummer van *Life and Letters* de publicatie is begonnen van zijn French Journal, waarin hij ons allerhande wetenswaardige bijzonderheden meedeelt uit het jaar, dat het verschijnen van bovengenoemden roman voorafging. In dien tijd (1907) leefde de schrijver in Les Sablons, een klein plaatsje tusschen Moret en Fontainebleau. Moret werd toendertijd bestormd door de jongere schilders met weinig talent, doch die ten allen prijze het pittoresque van de rivier, de kerk en de brug wilden op het doek brengen. Les Sablons was te welvarend, om schilderachtig te zijn en werd destijds maar door een artist bewoond, namelijk Bennett. Onder de personen, die hij hier ontmoette en die hem de karakters leverden voor zijn romans die de jaren 60-70 behandelden met een Parijschen achtergrond, vermeldt Bennett den bediende op den P. L. M.: Levert, een type van een vrijdenker die de hardnekkigste Wesleyaansche Methodisten uit zijn Five Towns in de schaduw stelde. Hier vond hij ook zijn Sophie, de tweede heldin uit zijn *The old Wives' Tale*. Terwijl hij wandelde langs de Seine en in het bosch van Fontainebleau componeerde hij hier ook drie bedrijven van een tooneelspel, dat hij trok uit zijn *Anna of the Five Towns*. Zijn woning in de Rue d'Aumale 3 te Parijs betrok hij in dien tijd zelden, want hij verbleef graag op den buiten, waar hij de natuur bestudeerde voor zijn romans. Door de lezing van Jeanne Marni's boek: *Pierre Tisserand* waarin hij nochtans den dialoog bewonderde

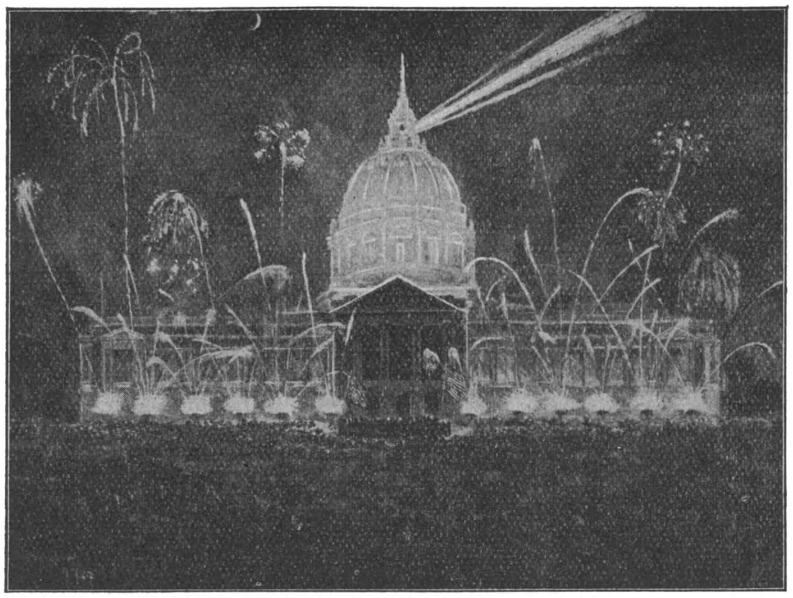

Het beroemde witte huis te Washington

me altijd den indruk groot te zijn. Misschien is het de geweldige haarbos, die het hooge voorhoofd beheerscht zooals de Himalaya uitsteekt boven de vlakten van Thibet. Wellicht is het ook het air van volledig zelfvertrouwen, dat over hem ligt. Bennett neemt natuurlijk overal het woord waar hij komt. Hij is een beetje corpulent aan het worden doch roept het Keltisch type voor den geest in tegenstelling met de algemeene opinie, die hem een zuiver Staffordshire type vindt. Bennett heeft vele vrienden. Degenen, die hem het best kennen prijzen hem bovenmatig. En wat kan men beter verlangen? Hij is vriendelijk in zijn oordeel en vindt altijd verzachtende omstandigheden zelfs waar het de minst aantrekkelijke van zijn kennissen geldt."

Dr. R. K.

kreeg Bennett een afschuw voor alle sexueele sentimentaliteit. Ook den kijk op het leven van de toenmalige literatuur vond hij te bekrompen. Dit zou hij zien te verbeteren in zijn *The old Wives' Tale,* en hij zou ook meer nadruk leggen op den adeldom van de karakters. Bennett deed niets of het moest hem door zijn vrienden zijn ingegeven. De aansporing moest van buiten komen. Alleen in den aankoop van zijn yacht schijnt hij van eigen initiatief te zijn uitgegaan. H. Davray vertaalde toen een stuk van hem onder den titel „Que Faire?". Noch dit noch twee andere die toen aan de Stage Society in Londen waren verkocht en twee waarvan de verkoop haast was geregeld, werden ooit vertoond. *Cupid and Commonsense,* getrokken uit *Anna of the Five Towns* (1902) en verschenen in 1909 maakte alleen wat opgang door zijn ad captandum titel. Onder de stokpaardjes van die dagen vermeldt Bennett calligraphie en de studie van Goethe. Hij dacht er namelijk over zijn *TheOld WivesTale* zoo mooi geschreven af te leveren, dat geen enkel manuscript van een roman er mee zou kunnen vergeleken worden. Goethe's *Werther* vindt hij even onuitstaanbaar als zijn *Hermann und Dorothea.* Een geweldigen indruk maakte op hem echter de lezing van *Wilhelm Meister.* Hij vindt er evenwel een hoop nonsens in en gewauwel van een dilettante, die de vrouwen niet kon sacrifieeren voor zijn werk. Bennett beschrijft dan den Franschen tegenhanger van zijn Aunt Y uit *The old Wives Tale*: Madame Y waarvan hij een scherp belicht portret ophangt. Die vrouw kon hij met genoegen in al zijn te schrijven boeken laten figureeren. Het is een type à la Balzac,dat niet aangedikt doch eerder gereduceerd moet worden. „Ze zou ongeloofelijk schijnen als ik ze in haar ware natuur moest weergeven. Ze heeft grandeur en die kan ik heel goed beschrijven."
Een Amerikaansch dagblad geeft de volgende beschrijving van Bennett zooals hij er 5 jaar terug uitzag:
„Bennett is niet groot van postuur, doch hij geeft

DE ZEEDUIVEL:

In den wereldoorlog hebben de Duitschers geworsteld met de halve wereld. Zij moesten wel naar alle middelen grijpen om zich staande te houden. Een merkwaardige periode uit dien reuzenstrijd is het optreden der drie kruisers de Emden, de Möwe en de Zeearend waarop drie stoutmoedige kapiteins het bevel voerden en die de oude romantische daden der Boekaniers

Graaf von Lückner

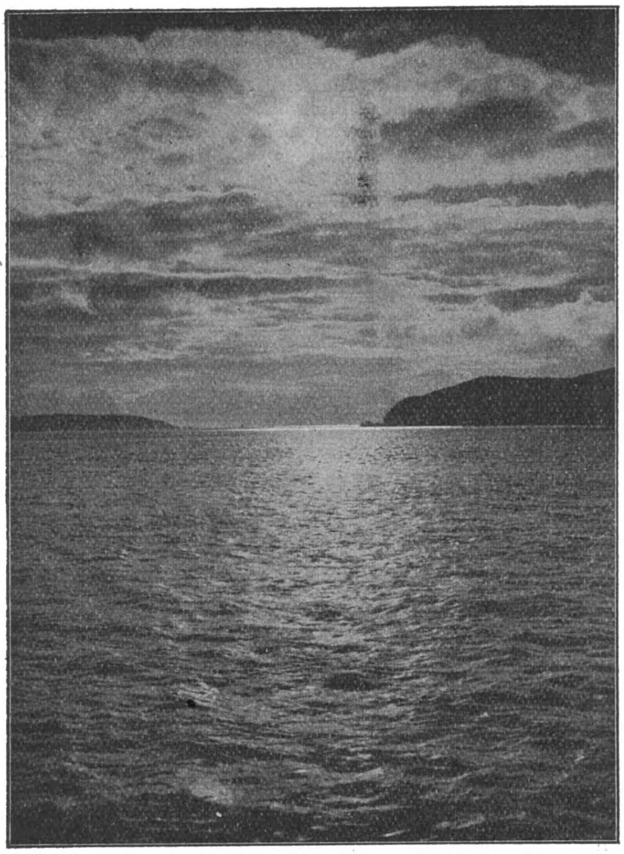

De baai van St. Frisco met de Gouden poort

deden herleven. Met weinig volk, maar veel stoutmoedigheid traden zij op. Graaf v. Lückner, kommandant van de Zeearend was een gevaarlijk bestrijder van den handel en scheepvaart van de geallieerden, maar trad daarbij zeer ridderlijk en menschelijk op en deed geen menschelijk wezen kwaad. Zijn verhaal van dien langen tocht door de zeeën zonder maat is een belangwekkende opeenvolging van allerlei welgelukte waagstukken. Bijna 7½ maand lang was hij met recht de schrik van den Oceaan, de rechte zeeduivel. Hij doorliep met zijn scheepje en zijn verschillende veroverde prijsschepen in 224 dagen, ruim 7 maanden, 30000 mijlen. Hij begon zijne reis in het slechte seizoen in wintertijd van uit Hamburg, doorbrak de strenge blokkade steeds Westwaarts houdende en wendde dan plotseling den steven Zuidwaarts langs de Azoren en trok dan verweg naar het Zuiden, om Vuurland heen naar de groote stilte van den Oceaan, waar echter de handelsschepen hun lange route volgden. Hier vervolgde hij hen, sloeg ze aan en nam ze mede, tot het aantal gevangenen, die hij goed liet verzorgen, te groot werd. Dan nam men een grooter prijsschip en ging daarop over, verkapte en vermomde dit weer door schilderen en het bedekken van vormen en lading en wachtte alweer een ander af. Steeds was hij op zijn hoede. Tal van merkwaardige bijzonderheden en tal van foto's verduidelijken dit. De handel der geallieerden werd daardoor ten zeerste geschaad en zijn naam werd de schrik der zeeën. In dit boek, de Zeeduivel van den Engelschen Officier Lowell Thomas volgen wij Von Lückner in al zijn waagstukken. Op iedere bladzijde kan men de verbazing lezen, die zich van de gevangen genomen kapiteins en van de geheele wereld zelfs meester maakte door zijn optreden. In die verre verloren gebieden daverde het S.O.S. de hulproep der aangevallen schepen door de luchten. Hij braveerde, dáár waar het oorlogseskader van Spee in 4000 meter diepe zee ten onder gegaan was, de groote oorlogsreuzen, die op hem loerden, hem vervolgden met nietige zeilschepen. Hij veroverde statige handelsschepen met een paar schoten en zond ze, na de bemanning overgenomen te hebben, de diepte in. Werd zijn schip hem te eng, dan ging hij op een ander over, dat zijn moed en vastberadenheid hem leverde.

Overal treft men spannende bijzonderheden aan van zijn overleg en listen, hij durfde alles.

Dat verhaal van dien merkwaardigen tocht boeit ook in zijne tafereelen van het begin tot het einde. Zelfs het laatste, toen hij moegestreden en van alle middelen beroofd op de Gezelschapseilanden verscholen bleef, daarna gevangen genomen, ontsnapte in een kleine reddingsboot, maar toch weer geïnterneerd werd, zijn schipbreuk, verblijf op onbewoonde atols zijn prachtig geschreven. Met zijn illustraties en kaarten is dit werk een mooi, geschiedkundig boek, dat nog spannender is dan een roman. *A. F. van Beurden.*

[1]) **Lowell Thomas,**
DER SEETEUFEL. Geïll. Koehler & Amelang, Leipzig, 1928 (21.5 × 14) 308 blz. geb. M. 10-—.
Lowell Thomas,
THE SEA DEVIL. Geïllustreerd. *W. Heinemann London*, 1928. (21.5 × 14) 308 blz. geb. Sh. 10/6.

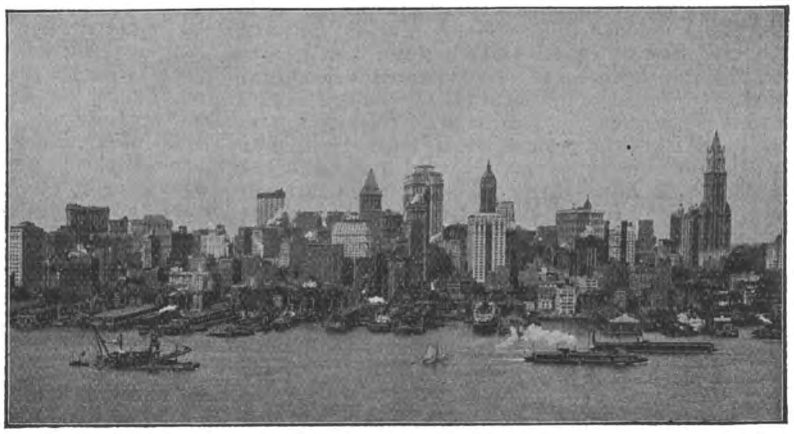

In het land der wolkenkrabbers

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

Het April no. dat met het prachtige gedicht van Van Duinkerken *Pasen in NewYork* en de suggestieve beschouwing van Th. Schichting over China, zoo prachtig revanche nam op de minder belangrijke afleveringen der laatste maanden, wordt echter jammerlijk ontsierd door z'n vrijmoedige kroniek: „Laten we ons blameeren" en „Uit het Rijke Roomsche Leven" Er klinkt uit die bijdragen een geheel onwaardige en onnoodig-scherpe toon, die de schrijvers en de redactie allerminst eert. Wie onze ideeën over de film kent, zal ons bij deze opmerking geenszins van parti-pris voor P. Hermans rolprent verdenken — dat wij over deze film in onze kolommen liever zwegen, zegt ieder insider voldoende. Doch bij de ongenadiggeestige persiflage, welke Kuyle in een der vorige nummers ten beste gaf en die ook P. Hermans, stellig moet gewaardeerd hebben, had dit periodiek het moeten laten, temeer omdat bij Kuyle's frissche en rake adviezen deze zoutelooze uitvallen een poover figuur slaan. Immers met deze jongste arrogante opmerkingen wordt de Katholieke film-critiek geen stap vooruitgebracht — met dergelijk onvruchtbaar en ontactisch gepolemiseer, (uit een booze geprikkeldheid geboren, welke de goede intentie zeer naar den achtergrond dringt) wordt 't filmleven onder ons volksdeel eer geschaad dan gebaat. —

Aan de beschouwing van Th. Schlichting ontleenen we 't volgende citaat.:

„Welk een beeld hebt ge van China? Denkt gij allereerst aan een Chineesche straat met een overvloed van fel gekleurde uithangborden en lantaarns, waar de gebraden honden voor de deur hangen, een onnoemelijke verscheidenheid van bonte dingen te koop zijn, waar een barbier midden op straat zijn werk voleindt door de ooren van een kind met een stokje te reinigen, en waar een man met mandragorawortels vent? Veel rumoer, een paar slapers te midden van het rumoer, en een goedlachsche humor overal.

Of gij denkt aan een Chineesch boeddhabeeld, glimlachend, met een grooten, dikgedijden en uitgezetten buik. Het is een ideaal: het geluk in de overvloed.

Of een Taoistische godheid, in rood hout gesneden, met een kwaadaardigen grijns, en van uit elken gezichtshoek een anderen loozen draai en nieuwen kronkel: de gepersonifieerde grilligheid. Ik denk gaarne terug aan een groote Chineesche boerderij; vroeger blijkbaar een Yamen, althans gebouwd met de drie hoofdgebouwen, een groote muur er om heen met het voorgeschreven aantal poorten. Wij liepen er brutaal binnen, en eenige inwoners zagen ons verbaasd aan. Een vriendelijke glimlach is echter genoeg — woorden zijn niet noodig — en wij werden overal rongeleid, in de kamers, in het staatsvertrek met de huisaltaren en groote geschilderde portretten van voorouders, een grijze burcht van patriarchale vrede."

Roeping.

In 't jongste nummer gaf Van Duinkerken, de onvermoeide dichter en criticus een fragment van z'n merkwaardige studie over Tolstoi, waarin hij tot een geheel nieuwe beschouwingswijze over den grooten Rus gekomen is. We komen daarop nog nader terug, thans volstaan we slechts ter kennismaking met het volgende citaat.

„De Tolstoi, die wij kennen uit zijn dagboeken en geschriften, was een volkomen eerlik en in grote verhoudingen heldhaftig mens. Hij zocht oprecht en met pijnlike moeite naar een oplossing voor de raadsels van het leven, trachtte zonder arglist zijn persoonlik bestaan in overeenstemming te brengen met de oplossing, die hij meende gevonden te hebben. De hoon, die dit hem opgeleverd heeft, achtte hij niet. Aan de vijandschap die het hem bezorgde, bood hij een onverzoenlike, maar waardige weerstand, gevoelens van haat onderdrukkend en geen leiding aanvaardend van de lagere strevingen zijner menselikheid. De offers, die hij dacht te moeten brengen, bracht hij eenvoudig, koste wat het heeft gekost. Hij was zich scherp bewust van wat hij deed en van de reden waarom hij het deed, en hij had de volkomen eerlike, en vanuit zijn standpunt gerechtigde overtuiging, dat hij het goede bestreefde. Zijn kennis van zichzelf, van zijn omgeving en van de gemoedsbewegingen, die hem hebben beïnvloed, was zakelik en hij verantwoordde zichzelf waar het hem nodig leek op zakelike wijze. Hij was geen zieke. Vertoonde zijn geniale persoonlikheid afwijking van de middelmaatsmens, dan was deze afwijking noch groter, noch van een andere soort dan wie welke gezien wordt bij andere buitengewone naturen, en bij de heiligen der Roomse Kerk zeer dikwijls. Kan men hem hoogmoed verwijten, men doe het slechts met de bedenking dat hij levenslang tegen zijn ondeugd streed, nadat hij haar betrapte. De fouten zijner redeneermethode komen niet op rekening van zijn karakter en mogen niet zonder grievende onrechtvaardigheid worden aangevoerd ter beschuldiging van zijn oprecht e persoonlikheid Waren zijn hartstochten spontaan en hevig, zijn geloof was het niet minder, doch niets in hem bleef onbeheerscht. Zijn scherpe ogen wist hij naar binnen te richten en van hun felle licht verloren zij daarbij alleen het mededogen. Hij had een helder zelfbewustzijn, dat hem bij geen zijner handelingen of geschriften verlochende, dat hem alleen ter onzaliger ure tot verkeerd getrokken besluiten misleidde, maar daarbij niets inboette van zijn scherpte. Zijn geweldige werkdadigheid was redelik geordend en doet geen zielkundige denken aan een hysteriese hyper-impulsiviteit. Hoe vlug hij schrijven mocht, hij gaf zich rekenschap van ieder woord, dat hij uitte: de profeet had in de tuchtschool van de muzen een nauwkeurigheid geleerd, die doldriftige gezegden onmogelik maakt. De overdrijving haatte zijn natuurlik realisme met een scherpe haat en kende hij een grote waarde aan gevoels-bewijzen toe, het was omdat hij de beteekenis van 't gevoels-bewegen had gepeild.

Elke weerlegging van Tolstoi, die begint met een aanval op zijn gezonde, zedelike en zakelike persoonlikheid, eindigt in een onjuistheid. De ontsporing, die hem ten laste kan worden gelegd is er ene van het methodies-werkzaam verstand, niet van den adel der ziel.

VERSCHEIDENHEDEN.

Streuvels vertelt over zijn werk.

Over zijn plannen vertelde Streuvels onlangs een en ander. „Werkt gij veel?" vroeg Putman.

— Meer dan ooit, antwoordt Streuvels, en vlijtiger dan ooit. Ik werk nu aan het leven van een

heilig meiske van te lande. Alma heet ze, „Alma met de vlassen haren.''

— Een roman.

— Ja, ik wil in die vrouwenfiguur een contrast uitbeelden met „Mira'' uit *De Teleurgang van den waterhoek*. Want heilige meisjes zijn er hier, juist zooals er „zondige sletten'' zijn. Dat nieuwe boek zal waarschijnlijk uitgegeven worden door het Davidsfonds.

— Is dat alles?

— Neen. Ik houd mij ook bezig met een bewerking van sprookjes uit het land der Kabylen...

— Ja. Vertel mij daar iets van. Ik zie dat er hier en daar in tijdschriften, van die vertellingen verschijnen. Wat zijn de Kabylen?

— Een volksstam uit 't Noorden van Afrika, dien Frobenius ontdekt heeft.

— Frobenius?

— Een Duitsch geleerde, die zich aldaar gevestigd heeft. Hij heeft over dat volk twaalf groote boekdeelen gepubliceerd. Mijn vertaling is een bloemlezing uit het eerste deel.

— Wat trekt u aan in die vertellingen?

— Het is primitieve kunst. Maar daar zijn ook sporen aanwezig van een verdwenen beschaving. Die novellen zijn b.v. kloek gebouwd. En zoo is daar een curieuze volkskunst uit gegroeid, mengeling van primitieve en literair-verfijnde elementen. De vertelsels bevatten bovendien een schat van volkswijsheid.

— En dan verder? Hebt gij nog plannen?

— Ik ga een boek schrijven dat een vervolg zal zijn op *Minnespel* en dat ik *Na-spel* zal noemen...''

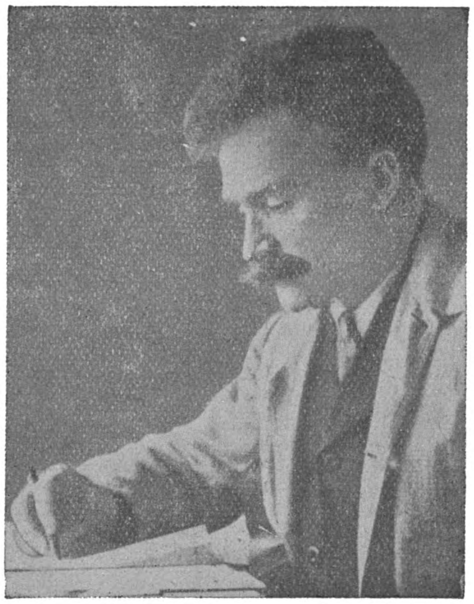

Stijn Streuvels

Een Parijsch Pastoor, die tevens schrijver is.

Pierre l'Ermite

De eere-kanunnik Abbé Loutil is pastoor van de parochie van Saint François de Sales te Parijs. Hij is het van heeler harte en menig liefdewerk staat onder zijn directie. Maar hij is onder den schuilnaam van Pierre l'Ermite ook journalist, schrijver van verhalen, romans en tooneelstukken en bij tijden ook samensteller van een scenario voor de film. Tenslotte gaat abbé Loutil in zijn „vrijen tijd'' nog gaarne een beetje zitten schilderen.

De *Echo de Paris* opende onlangs een rubriek „Comment ils travaillent?'' en het spreekt vanzelf dat de pastoor van St. François de Sales een dankbaar object was voor een interview onder dezen verzameltitel.

Hoe Pierre l'Ermite werkt? Om alles af te doen, moet hij zijn tijd zoo nauwkeurig mogelijk verdeelen en zich aan die indeeling ook stipt houden. Hij heeft daar een formule voor die luidt: profiteer van de kwartiertjes. En verder doet hij met alles wat hem wedervaart zijn voordeel.

Op zijn tafel, zoo klein, dat een moderne schooljongen er niet tevreden mee zou zijn, staan vijftig, honderd, tweehonderd stukjes papier met een boekensteun tegen den muur gedrukt. Fiches, notities, schetsen? Neen; stukjes papier, opgevouwen, brieven, krantenknipsels, briefkaarten, enveloppen, tijdschriftomslagen, bladen uit een schrift, prospectussen en op elk van deze snippers een woord, twee woorden, soms drie, zelden vier, nooit meer.

Dat is hem genoeg.

Het zijn onderwerpen voor artikelen bij toeval opgedaan en vastgelegd met een paar veel zeggende letters, die hun beurt wachten om tot een krantenartikel van 150 regels uit te groeien. Voorts verlaat abbé Loutil Parijs nooit zonder een klein kartonnen omslagje, waarin een goed dozijn van zijn stukjes papier gelegd zijn. Aldus zegt hij, raak ik nooit in verlegenheid als ze me ergens op reis om een artikel vragen.

— Wanneer ik schrijf? 's Avonds. Voor het diner, heb ik zelden tijd mijn eigen post na te zien. Denk maar aan mijn dag-indeeling. Als ik de mis gelezen heb, begin ik met bezoeken te ontvangen. Kent u de trap die naar mijn kamer in de pastorie van Saint François de Sales leidt? Welnu, wanneer de wachtkamer vol is, raakt die trap bezet met menschen, die eenvoudig op de treden gaan zitten. Dat duurt tot 11, soms 12 uur. Ik drink koffie in twintig minuten. In den namiddag bezoek ik mijn zieken, mijn armen, mijn liefdewerken, mijn arbeidsbeurs, mijn patronaten, mijn padvinders. Ik ga naar huis om weer bezoekers te ontvangen. Intusschen lees ik de bladen en maak ik er zelf ook. Ik zorg voor de uitgave van mijn parochieblad *La Plaine*. Ik denk aan mijn boeken: ik heb er al achttien uitgegeven en een negentiende is ter perse. Ik heb er nog meer in mijn hoofd, maar ik schrijf ze niet in Parijs, het is onmogelijk. Ik schrijf ze in Noirmoutiers, waar ik ieder jaar de kinderen van mijn vacantiekolonie naar toe breng.

Daar schilder ik ook. De zee! Ik heb haar op alle uren van den dag en den nacht „gemaakt''. Ik ga er heen met mijn verfdoos onder mijn arm en ik ga zitten met mijn jongens om mij heen, die me stooten of op mijn verftuben gaan staan....

Van een Goudschaaltje.

Dezer dagen verscheen de eerste aflevering van *Het Goudschaaltje*: Gids voor goede boeken. Het zij ons veroorloofd bij het „Inleidend woord" enkele kantteekeningen te plaatsen.
Op de jl. vergadering van den R.K. Boekhandelaars en Uitgeversbond „St. Jan" is uitdrukkelijk gestipuleerd, dat bedoeld werd een *propaganda*-blad voor goede boeken, dat is dus iets anders als een *gids* voor goede boeken.
Op z'n minst genomen geeft zulks aanleiding tot misverstand.
Ook het krantenverslag over die vergadering behoeft eenige aanvulling. Daar leest men alleen: de heer G. Verbiest was tegen deze uitgave. Juister is, dat, toen bleek, dat men niet *uitsluitend* boeken van R.K. auteurs (al of niet bij R.K. uitgevers uitgegeven) en van niet katholieke auteurs bij R.K. uitgevers uitgegeven, zou propageeren, doch goede boeken *in het algemeen*, hij zich tegen een dergelijke opzet heeft verklaard, omdat zoo'n orgaan maar al te gemakkelijk zou kunnen uitgroeien tot een vrij algemeene, bibliographische periodiek, waarin hoogstens de z.g. C. en D.-boeken niet zouden worden vermeld. Daaraan is geen behoefte. Hij meende te bemerken, dat deze meening ook in zijn omgeving werd gedeeld. Gezien het bekende, wie opstaat is er tegen, een, twee, drie, klaverenaas „klop" (merkwaardig, dat in zoo'n geval altijd de „tegenstanders" moetegen gaan staan!) moet deze simplistische journalistieke uitlating min of meer onvolledig worden geacht. Evenwel is uitdrukkelijk en bij herhaling door den voorzitter meegedeeld, dat *Het Goudschaaltje* geen concurrentie zou beoogen van de bestaande bibliographische periodieken.
Nu lezen wij op de eerste bladzijde van het eerste nummer van het nieuwe periodiekje: „En de bibliographische tijdschriften zijn toch wel heel speciaal voor vakgenooten: boekhandelaren, bibliotheekbeheerders, geestelijken, leeraren bestemd. Ze komen niet in de huiskamer, hebben daar ook geen poging voor gedaan, omdat hun taak zoo geheel anders was. *Het Goudschaaltje* dat slechts luttele centen kost, komt wel in de huisgezinnen. Wie nu een boek wil koopen heeft er een oprechten voorlichter aan."
R.K. boekhandelaren en bibliotheekbeheerders bestaan er maar enkele, de niet-R.K. raadplegen over het algemeen genomen geen R.K. bibliographische tijdschriften. Resteeren de geestelijken en leeraren; daar moeten wij het dan maar mee doen. In de huiskamer komen wij niet, nog erger — jam conari laudabile est — maar we hebben hiertoe zelfs nog geen poging gedaan.
Hoe komt men aan die „wijsheid"? Wij zijn zoo vrij het tegendeel te beweren, maar misschien kunnen wij het niet weten en wel *Het Goudschaaltje*, dat immers in het eerste nummer het beste al schrijft zelf wél in die huisgezinnen te komen! Wij gelooven, dat *Het Goudschaaltje* „dat slechts luttele centen kost" (Men vergelijke de prijzen en afleveringen eens met *Boekzaal*!) zich gelukkig mag noemen, wanneer het in zooveel huisgezinnen en op zooveel honderden leestafels komt als *Boekzaal der geheele Wereld*.

De „Romanfabriek" van Dumas.

Alexander Dumas père heeft in zijn leven ongeveer honderd romans, waarvan verschillende meer dan duizend bladzijden beslaan, geschreven. Verder verschenen van hem o.a. 91 dramatische werken, 23 blijspelen en 3 treurspelen. Deze buitengewone „vruchtbaarheid" kwam zijn tijdgenooten zoo verdacht en ongelooflijk voor, dat het gerucht de ronde deed, dat Dumas er een „romanfabriek" op na hield, waarin jonge menschen voor hem

Alexander Dumas Père

werkten, wier arbeid hij slechts met zijn naam onderteekende. Zelfs Béranger hechtte waarde aan dit gerucht; op zekeren dag schreef hij Dumas een briefje, waarin hij hem verzocht een jongen man in zijn staf van medewerkers te willen opnemen. Op dit schrijven ontving Béranger van Dumas het volgende antwoord: „Waarde vriend, gij kent de menschen en omdat gij ze kent, moet ge weten, dat bescheidenheid niet tot hunne gewone deugden behoort. Ge wilt van mij toch wel aannemen, dat er op deze wereld ook nog menschen zijn, die zoo bescheiden zijn, dat zij de eer, *De drie Musketiers* en de *Monte Christo* geschreven te hebben, niet aan anderen overdragen? Neen, ik ben geheel alleen, waarde vriend, ik dicteer niet, ik schrijf alles eigenhandig......"
En deze hand, die in het jaar 1844 de twee, sindsdien wereldberoemde werken: *De drie Musketiers* en de *Graaf van Monte Christo* schreef, bracht, behalve deze werken, dat jaar ook nog.... zeven andere lijvige romans op het papier.

Een meening van de Mont.

Johan de Maegt van *Het Laatste Nieuws* is naar Ninove geweest, waar de jonge dramaturg Paul de Mont woont. Aan het onderhoud ontleenen wij het volgende:

— De Mont, mag ik nu ook met de deur in uw tooneelhuis vallen en vragen......
— Het huis is nog maar in opbouw.
— ......en vragen hoe gij het verder opbouwen zult?
— Weet ge, waaraan ik veel mislukking van ons tooneel toeschrijf? Aan 't feit, dat de dramaturgen geen rekening houden met de spelers. Tooneel is er toch om te spelen! De schrijvers moesten verplicht de repetities bijwonen en aan de ervaringen ter plaatse den tekst aanpassen. Naar mijn inzicht wordt een stuk geschreven door den auteur, die een soort „scenario'' geeft, door den regisseur en de spelers. Zij maken samen den tekst. Dan hebben de spelers zelf eerst den tekst beleefd en uiten eigen werk.
— Een soort geimproviseerd spel dus of „commedia del arte''?
— Ja Teirlinck wil terug naar de middeleeuwen met het mysteriespel. Ik zou 't willen met het blijspel, maar naar echt oud gebruik: de spelers maken mede het stuk.
— Is dat geen mooie theorie?
— Dat is mooie practijk. Kom straks mede naar de opvoering door liefhebbers, waaronder er zijn, die voor de eerste maal op de planken komen van een plaatselijk stuk van mij: *De Slag der Zilveren Sporen*, — een soort revue over de bonte heldenfeiten van burgerwachten bij 't loskomen van den oorlog.
Ik heb eerst echte voorvalletjes los aaneengeregen, heb dan bij mezelf gezegd, dat een auteur niet alleen achter zijn tafel moet zitten. Ik ben zelf naar de voorbereiding gegaan. Ik heb kunnen vaststellen, in den persoon van elken auteur zelf, hoe 't gewone Vlaamsche publiek zou reageeren op mijn vondsten en knepen — oude knepen pakken nog 't best... Op die wijsheden heb ik den vasten tekst gebouwd, die dus ingegeven is, grootendeels, door het gezelschap zelf. Aldus tracht ik de tweevoudige moeilijkheid op te lossen: een verzorgden tekst te leveren, die past voor 't volk, door zich op de volksziel te modeleeren.
— Herhaal dien mooien zin nog eens...
Maar de deur ging open en daar verscheen van koude bleek en den neus rood, Willem Putman.

* * *

Wij zijn dan samen naar *De Slag der Zilveren Sporen* getrokken. De zaal was vol. Een ronde kachel spookte rood.
De noordewind streek langs de ruiten.
Drie uren lang hebben we genoten van De Mont' pleizierige fantasie en oolijke dialogen. Maar de groote verrassing was de ongewone losheid en plankvastheid van de spelers, hun natuurlijken spreektoon, hun zeer fijne detailleering, hun volharding in het type-uitbeelden, hun homogeen geheel, hun overtuigd werk. Beroepspelers hadden het misschien minder levendig gedaan.
En toen begrepen we wat De Mont bedoelde: dat de spelers en de schrijver samen den tekst moeten maken, zoodat de eerste niet meer de gedachten van den tweede, maar hun eigen ziel uitspreken.
— Dat is een logische oplossing, gesteund op de natuurlijke begaafdheden van het volk, meende Putman, die ontdooid was van scenisch plezier. De geheele zaal leefde mede wat op de planken gebeurde. Een plezante en aan tooneelwijsheid rijke avond.

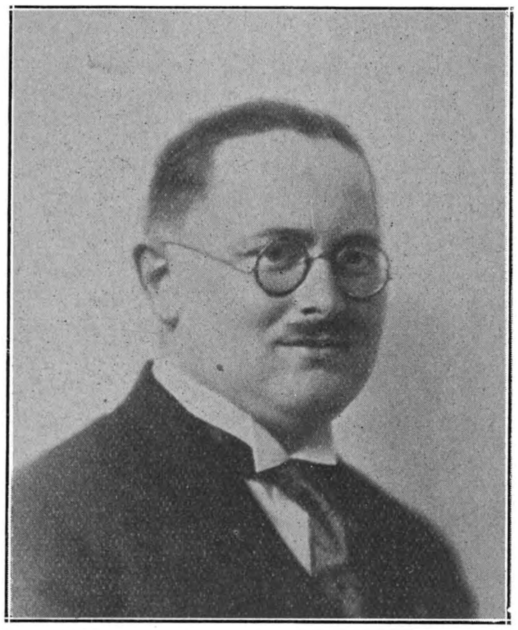

Paul de Mont

Over Guido Gezelle.
Wat zijn huishoudster vertelt.

Een redacteur van *De Standaard* te Brussel is gaan praten met Mathilde Catteeuw, de trouwe huishoudster van Guido Gezelle. Zij leeft thans als „Begijntje Gezelle'' in den Bagijnhof te Kortrijk.
Ziehier haar sappig verhaal vol eerbied en vereering voor den meester.
„Ja, meneere, dan heb ik 22 jaar bij mijn meester ingewoond. Vier winters is hij eens „stief'' ziek geweest. Hij had eens de roos. Een anderen keer kreeg hij de rhumatiek. Zekeren nacht dacht ik, dat hij in mijn handen ging blijven. Och, hij was toch zoo dankbaar, wanneer men iets voor hem deed. Hij had een hert van koekenbrood. Als hij maar werken kon, en dichten, dan was hij kontent. Hij werkte soms veel te veel. De dokter zei hem, dat hij meer moest rusten. In den zomer zat hij zoo menigen avond buiten op een bank, studeerend en peinzend, dikwijls tot laat in den nacht. En dan lei hij zijn neusdoek onder zijn hoofd om wat te rusten. Als hij dan naar boven kwam, en ik wakker werd, dacht ik dat het reeds tijd was op te staan. Zijn boeken waren zijn dikste vrienden. Heel zijn werkkamer stond er vol mede. Tot aan het plafond. Wij moesten op een ladder kruipen om er aan te kunnen. En als hij werkte, dan hield hij zoo „stief'' van de stilte en de eenzaamheid. Op zijn schrijfkamer zelf stond er een „windscherre'' ......ja hoe noemen ze dat nu ook?
— Een „paravent''?
— Juist, daar stond een paravent vóór zijn schrijftafel, en er stond er ook een vóór zijn draaibank met de boeken. Ja, wij noemden dat „draaibank''...... Dat was een groote vierkante kas, rommedom open, en daarboven was iets dat draaien kon, en waar een boek kan opliggen, zooals men dat ziet op den altaar. Hewel, zoo stonden er daar twee „windscherren'', en dat maakte gelijk een kamerken apart in een groote

kamer. Alzoo schreef Gezelle. En dan mocht ik met den vaagborstel geen geruchte maken. Als hij zoo bezig was, las hij mij dikwijls voor en vroeg: Mathilde, verstaat gij dat ? En als ik het niet goed begreep, veranderde hij hier en daar iets totdat ik het verstond.
Aan tafel onder 't eten, zat hij altijd met een boek. Hij teekende ook honderden woordenkens aan;...... ik heb veel meegeholpen voor zijn *Loquela* en daarvan zijn mijn oogen slecht

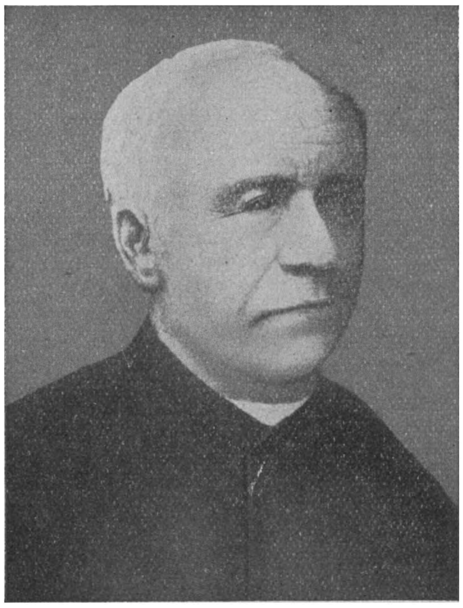

Guido Gezelle

geworden. Gij moet weten, dat ik de woorden en zegsels hielp steken volgens de letters van den diktionnair. Mijn meester had ook veel werk met een boek van den Bisschop van Brugge. Dat was een boek in het latijn. „De Goddelijke Beschouwing", en Gezelle moest dat in het Vlaamsch vertalen. Ik ben zeker, dat het hierom is, dat Mgr. de Bisschop hem op 't laatst van zijn leven naar Brugge verplaatste, om daar dichter bij hem te zijn.
Maar te Brugge, meneer, kon mijn meester het niet gewoon worden en dat is zijn dood geweest. Wij kwamen er toe in de Meimaand van 1899 en in November reeds stierf hij. De boeken, die mee verhuisden waren in hun pakken blijven zitten. In dat Engelsch klooster daar, hadden wij alle twee onzen thuis niet meer. Mijn meester verdorde er. Het vleesch werd als met brokken van zijn lijf getrokken. Hij die in Kortrijk, in kompagnie van enkele goede vrienden, zoo geestig was, en altijd den nagel op den kop sloeg, was in Brugge paf geslagen. Het leven was er uit. Hij kon ook niet meer dichten en schrijven, en dat chagrineerde hem zoo „stief." Toch is hij dit laatste jaar van zijn leven nog eens naar Engeland geweest, samen met Mgr. den Bisschop. Dat was den 12den September 1899... Ja, ik heb dien dag goed onthouden want het is immers den naamdag van mijn meester. Hij lachte toen nog eens en zei:
— Mathilde, nu ben ik precies 'nen vlasmarchand die venditie moet gaan doen!
Hij was in burger gekleed, met een ronden hoed, een lange frak en lange broek. Onderweg, op zee, was de Bisschop erg ziek, maar mijn meester had niets. Hij was reeds verschillende keeren naar Engeland gereisd. En hij schreef mij van ginder zulke schoone brieven... In de maand van zijn dood is hij nog eens naar de Akademie van Gent gegaan. Intusschen werd hij al magerder en triestiger. Ik weet nog goed, hoe hij zich op een avond aan een lantaarpaal moest vastklampen om niet om te waaien. Aan de Komedieplaats is hij dan in een gazettenkotje gaan schuilen, en heeft de koets moeten nemen om 't huis te geraken Hij leed toen aan de suikerziekte. Kreeg een zieken vinger, en dan werd ook zijn arm ziek. Toen de arm geopereerd was werd het een dikte achter het oor. En dat veretterde... Hij is zoo schoon en zacht gestorven. Het was een heilige, meneer."

Balzac en zijn Uitgever.

In *Les Illusions perdues*, herinneren de *Nouvelles Littéraires* ons, heeft Balzac de harrewarrerijen van zijn helden met hun uitgevers beschreven. De meester van de „Comédie Humaine" was ter zake kundig, gelijk o.a. de volgende anecdote toelicht.
In zijn jeugd had hij een uitgever het manuscript gezonden van *La Derniere Fée*. De man las het en werd zoo enthousiast dat hij besloot den auteur 3000 francs honorarium te bieden. Hij informeerde dus waar Balzac woonde; maar toen

Honoré de Balzac

hij te weten kwam, dat het in een onaanzienlijke buurt was, bedacht hij zich dat 2000 francs wel genoeg zou zijn...
Hij kwam aan het huis, hoorde dat Balzac zes hoog woonde, en overwoog bij zichzelf: 1000 francs? Hij klom naar zes hoog, vond den schrijver in een armzalig dakkamertje en aarzelde geen seconde: „Ik kan u 300 francs contant voor uw manuscript geven", zei hij.
Balzac nam het aan...

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider.
Minzaam aanbev

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

.C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Die Deutsche Familie
Monatschrift mit Bildern.
Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten, wetenswaardig allerlei, en *Blätter für Kleid und Heimkultur.*
Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.
Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG
Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

N. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 47² - Tel. 597 — APELDOORN —

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Hoe wordt men schrijver?

Een leesboek voor aspiranten.

Maxim Gorky heeft een boek geschreven als antwoord op vele brieven, die hem verzochten te zeggen hoe men schrijver wordt. Hierin komt voor het volgende:

„Het wezen van de literaire schepping is, streng gesproken, in alle landen en bij alle volkeren gelijk. Van belang zijn hier niet alleen de formeele betrekkingen, dus niet het feit, dat Poesjkin het onderwerp voor de *Doode Zielen* aan Gogol had verschaft en dat hij zelf dat onderwerp vermoedelijk aan een boek van Stern ontleende (Gorky bedoelt „sentimental journey through France and Italy" het boek dat ook als de voorbode van Goethe's „Werther" wordt beschouwd). Ook niet het feit, dat bijvoorbeeld *Doode Zielen* een zekere gelijkenis met *Pickwick Papers* van Dickens vertoonen; van belang is, dat reeds eeuwenlang en overal netten vervaardigd worden om zielen te vangen. Even belangrijk is het, dat er overal en steeds menschen waren, die zich ten doel stelden de menschen te bevrijden van bijgeloof en verkeerde opvattingen. Het is belangrijk te weten dat er overal menschen bestaan hebben en nog bestaan, die er naar streefden en streven, den lezers alleen datgene voor te zetten, dat hun bevalt, dat hen in slaap wiegt,en dat er tegelijkertijd schrijvers zijn, die de menschen tot opstand tegen de minderwaardige en leelijke werkelijkheid aanzetten. Het is van belang te weten dat de opstandigen, die den menschen den weg wijzen, en hen dwingen steeds vooruit te gaan, tenslotte altijd de overhand krijgen op de voorstanders van de verzoening met de werkelijkheid, die de lezers in slaap willen wiegen."

Gorky besluit zijn uiteenzetting natuurlijk met een tirade tegen de „bourgeoisie."

Een Beethoven-biographie.

In de reeks „Maîtres de la musique ancienne et moderne" (Les Editions Rieder, Paris) is verschenen *Beethoven* van Edmond Vermeil. Een voortreffelijk boekje van een zeer grooten bewonderaar, die in zijn bewondering zoo ver gaat dat hij bijvoorbeeld dit schrijft: „Beethoven is niet gevangen in religieuse tradities, niet gebonden door aesthetische regels welke Bach nog gehinderd hebben......"

In het hoofdstuk „Een man van zijn tijd" wordt Beethoven's natuur, zijn vriendschap, zijn liefde geschetst, de man in den strijd met het noodlot. Kort, en zeer lezenswaard.

Vervolgens worden de verschillende werken besproken, ingedeeld in de eerste, tweede en derde periode (van 1815-'27) en voorts krijgt men dan een reeks belangwekkende foto's (ook van tijdgenooten als Salieri, Haydn, Chr. Neefe) facsimilé's van handschriften, enz.

Tijdschriftenschouw

Alte und Neue Welt 2. Maiheft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 3.60 per half jaar.

Dit tweede Meinummer herdenkt het Pinksterfeest in dichtmaat en een zeer lezenswaardig opstel van Prof. Dr. J. C. Gspann, die onlangs ook een zeer mooi gevoelde beschouwing leverde over Paschen. De vervolgroman van Marheineke: Agnes Hanried's Dornenpfad is een degelijk stuk werk, terwijl rijke illustraties ons voeren tot de bewondering der edelsmeedkunst in dienst der kerk, en als actualia een rondgang mogelijk maken door de wereldtentoonstellingen in Spanje. Voorts het gewone kleingoed als Rundschau, Für die Frauen en nieuwe boeken.

Die Deutsche Familie Heft 8, Mai. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg, Ab. *f* 5.— per jaar.

Dit blad doet niet zoo voornaam aan als zijn voorganger, maar 't biedt in korter opstellen en verhalen een rijker afwisseling van onderwerpen, welke aan alleszins bevoegde handen zijn toevertrouwd. Het geeft ook allerlei wetenswaardigheden, over opvoeding, hygiëne, keuken, tuin en kleerkast. Een echt familieblad.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders, 20 Mei 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.45 per jaar.

G. v. d. Burg pr. trekt te velde tegen een euvel dat naast alcoholmisbruik als genotmiddel voor kinderen onze bizondere aandacht wel vragen mag: het misbruik van het rooken door onze aankomende jeugd. Onze jongelui moeten niet zoo vroeg rooken, onze 16- of 18-jarigen moeten veel, veel minder rooken en heelemaal geen alcoholica drinken. Deze bewering wordt met degelijke argumenten gesteund. Modern Calvinisme is een artikel van G. K. Chesterton, dat op de hem gewone wijze een partij algemeen erkende gezegden op het gebied der opvoeding eventjes op den kop zet, om alzoo hun onbegrijpelijke dwaasheid aan te toonen.

Een practisch artikeltje nog: Wanneer moeten de kinderen naar bed, waarbij het „hoe" ook niet vergeten wordt. Voorts nog het interessante en leerzame: Droomleven van kleine Bartje.

Boekzaal der geheele wereld, 15 Mei 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.— per jaar.

Deze 2de maand-aflevering bevat als naar gewoonte alleen besprekingen van actualiteiten op allerlei gebied. De 75 recensies vertegenwoordigen een respectabel stuk werk, dat alle vertrouwen verdient.

La Vie Catholique en France et à l'Etranger. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

't Blad staat in het teeken der St. Jeanne d'Arc-feesten, die ze niet alleen in relaas ons nader brengt, maar ook de figuur van Nostre Jehanne in kunst en volksvereering belicht. Een mooi weekblad.

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn, Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen.

HELDER
WASCHGOED.

Jac J. van Leuven

Electrische en
Stoom Wasch- en
Strijkinrichting

„DE NIJVERHEID"

Amsterdamschevaart
26-28-28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.
Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

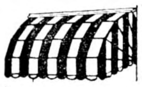
Mechanische
Zonneschermen
en Luifels
M.J.L. de BRUIJN
Snellestr 21-23 's BOSCH

Propageert dit blad!

Vóór het inzeepen
Als gij U moeilijk scheert omdat Uw huid gauw stuk gaat en pijn doet, dan kunt gij dit geheel voorkomen, indien gij vóór het inzeepen de huid even inwrijft met slechts een weinig
PUROL

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

C. WESSELS S.J.

PALESTINA IN WOORD EN BEELD

naar oorspronkelijke schilderijen van L. BLUM TE JERUSALEM EN HENRI SICKING TE BREDA.

(Grootte 75 bij 105 c.M.)

Met geïllustreerde toelichting bij iedere plaat.

Zoo juist verschenen:

7. **Gezicht op Jaffa.**
8. **Aan de Jordaan, Hadsjla Voorde.**
9. **De Karmel bij Haifa.**
10. **Mariabron bij Nazareth.**
11. **Capharnaum aan het Meer van Genesareth.**

Prijs per plaat, met toelichting, geplakt op zwaar carton, met metalen hoeken f 4.25
gevoerd met papier, met afneembare stokken (systeem Keiser) . . . . . f 5.25

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN DEN HAAG

De Oefening

van de godvruchtige Moeder Clara Fey
Uit het Duitsch vertaald door G. Gorris S.J.
4e druk 10e, 11e en 12e duizendtal
Ing. f 0.90 - geb. f 1.25

„CARMELROZEN": Wat is die leer eenvoudig en waar. Steunend op de hechte beginselen der gezonde ascese, berekend voor iederen levensstaat, door eenvoudige middelen met de veiligste zekerheid leidend naar het doel kan deze oefening aan iederen geloovige, aan de beschouwende maagd in het slotklooster, zoowel als aan den bezigsten zakenman in de woelige wereld ten zeerste worden aanbevolen.

„BODE VAN DEN H. GEEST". Een zeer mooi geschreven boekje voor die zielen, welke naar volmaaktheid streven. Vele, soms lijvige boeken spreken ons over het middel om tot eene heiligheid te geraken, voor zoover deze hier op aarde te bereiken is. Bij het zien alleen dier boekdeelen zou de zwakke mensch reeds terugdeinzen voor zijn geestelijken arbeid. Hij moet een klein middeltje vinden om tot zijn doel te geraken. Dit middeltje vindt hij in „De Oefening" van Moeder Clara Fey.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

NEDERLANDSCHE KUNSTHANDEL
VORST & TAS
KEIZERSGRACHT 738 — AMSTERDAM

Bij ons is verschenen begin Maart 1929 een

HERDENKINGSALBUM VAN JAN TOOROP

De herdenking van Toorop's sterfdag, 3 Maart j.l.
met tekst van
NIEUWENHUIS EN ALBERT PLASSCHAERT

Het boek, geheel in koperdiepdruk uitgevoerd, bevat 33 reproductie's, waarvan ééne in kleuren naar Toorop's werken. Een kostbaar bezit voor Toorop's vrienden. Oplaag in totaal 1000 exemplaren en van 1 tot 1000 genummerd.

PRIJS Fl. 17.50

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — **ZEER LAGE PRIJZEN!** — —

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 50 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 12 **15 JUNI 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Latijn
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Fransch, Engelsch
Kunst . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Leerboeken . . . .
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

De gewone regelprijs der advertentiën in „Boekzaal der geheele Wereld" bedraagt: 30 cent.
Contractprijzen:

250 regels 25 cent.	500 regels 22.5 cent.
1000 regels 20 cent.	2000 regels 17.5 cent.

3000 regels en meer 15 cent per regel.

SPECIALE PLAATS — SPECIALE CONDITIE
— BOEKANNONCEN SPECIALE PRIJZEN —

EUCHARISTISCHE SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN

Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende **ascetische** werken.
De lectuur **van** en **over den Eucharistischen Kruistocht** is compleet.

Neu von A—Z

Der Große Brockhaus

Handbuch des Wissens in 20 Bänden

Das größte volkstümliche Nachschlagewerk der Gegenwart

mit über 200 000 Stichwörtern auf etwa 15 000 Seiten, über 17500 Abbildungen sowie 210 Karten u. Plänen.

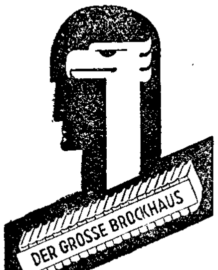

Wollen Sie

Ihr altes Lexikon in Zahlung geben?

Wollen Sie

die durch das bandweise Erscheinen bedingten günstigen Ratenzahlungen ausnützen?

Dann ist jetzt die richtige Zeit

Band I und II bisher erschienen

Näheres über die vorteilhaften Bezugsbedingungen bei Ihrem Buchhändler. — Reichbebilderte Broschüre „Der Große Brockhaus neu von A—Z" für Interessenten kostenlos und unverbindlich.

F. A. BROCKHAUS / LEIPZIG

Banketfabriek „NOVIOMAGUM"

van Goorstr. 74 - NIJMEGEN - Telefoon 1089

Levert 1e kwaliteit koekjes enz. tegen concurreerende prijs aan — kloosters, gestichten e.d. —

Alte und Neue Welt

Rijkgeïllustreerde Wereldrevue.

Romans, Novellen, Gedichten, Beeldende Kunst, Wereldnieuws in woord en beeld, Mode-bijdragen, Mode-illustraties, Raadsels, Rebussen, Caricaturen, Wetenswaardig allerlei, Anecdoten.

Verschijnt tweemaal per maand.

Abonnementsprijs p. half jaar f 3.60 plus 35 ct. porto.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij

Het Nederlandsche Boekhuis - Tilburg

Overal verkrijgbaar.

Niet wat wij zeggen, maar wat anderen zeggen

over het

TIJDSCHRIFT VOOR R. K. OUDERS EN OPVOEDERS

Uit de Pers:

„Wat een schat van Roomsche opvoedkunde ligt er in deze bladzijden. Wat zou 't toch 'n zegen zijn, als dit tijdschrift in *ieder* Roomsch gezin eens doordrong en als vader en moeder samen 't geregeld lazen!"

„Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift."

„Zoo komt iedere veertien dagen, dit eenvoudige tijdschrift, met z'n vollen inhoud van paedagogische besprekingen, inlichtingen geven aan ouders en opvoeders. Door zijn echt practische artikelen van priesters, geneesheeren, onderwijzers, zal er nauw contact tot stand komen, tusschen school en huisgezin."

Het tijdschrift werd gezegend en openlijk aanbevolen namens Z.H. den Paus, Kardinalen en Bisschoppen.

Het tijdschrift is uitsluitend bestemd voor volwassenen, telt religieuse paedagogische, medische, juridische en bibliografische rubrieken en kost per jaar f 5,45, plus 50 ct. porto.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Wedstrijd in mooi schrijven.

De tijd, waarin men van een armzalige schrijfhand sprak als een keukenmeidenhand is lang voorbij en menigeen, ook menig kantoormeisje of kantoorjuffrouw mocht willen zoo te kunnen schrijven als een moderne keukennimf. Meisjes en jongens, die voor kantoor voorbestemd zijn, doen hun best niet op schrijven, daar ze toch, zooals ze meenen, alles moeten typen en vele scholen schijnen er ook zoo over te denken „Schrijf maar zooals je wilt.''
De eene leerling houdt de penhouder vast — terwille van individualiseering vermoedelijk — alsof hij een noot is, die gekraakt moet worden, een ander alsof hij een zuurvorkje hanteert. Het schrift, dat men te zien krijgt, schijnt vaak een kruising van Arabisch en spijkerschrift en menige overigens goed begaafde jongen heeft zijn niet benoeming te wijten aan de „ouderwetsche'' opvatting van een patroon, dat de jongelui leesbaar en bovendien netjes moeten schrijven. Er zijn gelukkig nog altijd menschen, die ook dat handwerk in eere willen houden.
In Engeland klaagt men ook over slecht handschrift van scholieren. Kort geleden klaagde de heer Richard Burbidge, general manager of Harrods er in *The Times Educ. Suppl.* over, dat in groote bedrijven jaarlijks duizenden ponden verloren gaan door slecht handschrift en hij beval aan,goed schrift bij de kantoren te bevorderen. Hij deelt nu mede, dat zijn bedrijf ieder jaar twee zilveren geschenken als wisselprijzen ter beschikking stellen zal, een voor een jongen van elf jaar en een voor een meisje.
Het kind dat de school tot houder van den wisselprijs maakt, krijgt individueel een belooning. De leeftijd mag ook hooger zijn dan elf jaar, maar ten hoogste 14 jaar.
Het denkbeeld is aardig en iets kwaads kan er zeker niet uit voortkomen. Het bedrijf heeft goede, vlotte schrijvers noodig en het is dus niet vreemd, dat het iets doet ter aanmoediging. Als proef moeten de deelnemers aan den wedstrijd een dictee maken.
Als zooiets hier gebeurde waar men immers „srijft zoas men spreekt'' dan zou men eens wat beleven!

Galsworthy over zijn werk.

„Ik ben'', vertelde Galsworthy onlangs in een interview, „thans 62 jaar — al zie ik er veel jonger uit. Dat komt omdat ik zeer veel aan sport doe, dagelijks rijd en tennis zoowel als golfspeel. Gezondheid gaat voor mij boven werk. Ik kan niet 's nachts werken, zooals velen mijner collega's doen.
Ik begon eerst te schrijven toen ik over de dertig was. Mijn dagtaak is zeer nauwkeurig ingedeeld. 's Morgens werk ik aan mijn romans, 's middags aan mijn tooneelstukken. Ik heb nog nooit een manuscript gedicteerd en schrijf alles met de hand. Ik denk over iederen zin tweemaal na eer ik hem neerschrijf; ik ben zelf mijn strengste criticus en werk zeer vaak heele pagina's om.
Ik schrijf omdat het mij voldoening geeft — mijn letterkundige arbeid is voor mij een soort aangename bezigheid.
Ik ben van meening dat slechts zij schrijven mogen die van de groote problemen der maatschappelijke orde en der menschheid het ware begrip bezitten. In mijn jeugd had ik niet de geringste belangstelling voor literatuur.
Ik heb buitengewoon hard gewerkt aan mijn vorming tot auteur, en kan oprecht verklaren, dat ik alleen door vlijtigen arbeid geworden ben wát ik ben. Ik begon met kleine beschrijvingen van mijn reizen, en schreef later korte schetsen en novelles. Ik schrijf eigenlijk alleen voor mijn vrouw, aan wie ik al mijn werk wijd. Ik schrijf om haar te verpoozen, en ik zou nooit met mijn werk in de openbaarheid getreden zijn, als het niet haar wensch ware geweest.''

De kinderboeken in Sovjet-Rusland.

De *Izwestia*, het staatsblad van de Sovjet-Unie, beklaagt er zich over, dat het de Sovjet-overheid tot nu toe niet gelukt is Sovjet-Kinderboeken op de markt te brengen, die, zij het in zeer geringe mate, aan redelijke eischen zouden beantwoorden. Het blad schrijft verder het volgende: „Voor de kinderen is het nieuwe Sovjetboek niet alleen geen geliefde lectuur geworden, maar het wordt in het geheel niet gelezen, niet onthouden. Er bestaat tot nu toe geen enkel Sovjet-kinderboek, dat populair is, dat elk kind kent en liefheeft. Het Sovjet-kinderboek bevredigt het kind niet. Dat weet iedereen, die bij den boekhandel of het bibliotheekwezen betrokken is. Daartegenover worden de boeken van mevr. Tsjarskaja (een bekende schrijfster voor meisjes van vóór den oorlog) tot nu toe graag door de kinderen, vooral de meisjes gelezen. Deze boeken van Tsjarskaja, gedeeltelijk door de moeders uit haar kinderjaren bewaard, gedeeltelijk op de markt gekocht, zijn een soort geheime literatuur geworden. De dikke boeken in de mooie banden worden met veel voorzorgsmaatregelen aan kennissen uitgeleend (zoodra een onderwijzer zulk een boek ontdekt, moet hij het in beslag nemen). Zoo beklaagt zich de officieele „Izwestia'' (in het nummer van 28 April) en het blad wijst er op, dat de bolsjewiki op het gebied van kinderliteratuur niets geschapen hebben, dat in de verste verte met het oude Russische kinderboek vergeleken kan worden. De volkomen mislukking van het Sovjet-kinderboek in Rusland belet echter de W.O.K.S. niet een tentoonstelling van de Russische kinderboeken in Nederland te organiseeren en het Nederlandsche publiek wordt wijs gemaakt, dat het kinderboek van de Sovjet-Unie op een hoog peil staat.

Kloos en van Eeden.

H. B(orel) schrijft in het *Vaderland*:
Ik schat Kloos' verzen (de allerbeste uit zijn jeugd) zéér hoog, zooals ik reeds schreef, en ook wel degelijk van cultureele waarde, maar ik schat het gehééle oeuvre van Frederik van Eeden, zijn gansche leven dóór, van hóóger cultureele waarde, omdat het zich niet bepaalde tot l'Art pour l'Art (m.i. een verderfelijke opvatting), maar omdat hij tevens groot sociaal werk deed voor de menschheid en (evenals Shelley en andere waarlijk gróótste dichters) profetische waarheden heeft uitgesproken, die nieuwe banen openden of nog zullen openen, voor een toekomstige, betere menschheid. Geheel afgescheiden van zijn persoonlijke zwakheden en mislukkingen en andere factoren in zijn nadeel als persoon, zullen waarschijnlijk eerst in de toekomst de groote cultureele (waaronder profetische) waarden van Van Eeden erkend worden.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. A. PETERS & Zn. — NIJMEGEN
Pontanusstraat 30-32 Telefoon 2890
STUCADOOR, WIT- EN REPARATIEWERK

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen — Kousen in bijpassende kleuren.

N.V. STEENKOLEN-GROOTHANDEL
— VENLO —
LEVERING VAN
Steenkolen - Anthracietkolen - Mijncokes

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming „BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

Abonneert U op dit blad.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Et. Mar Lajeunie O.P., 5537.
EEN HELDHAFTIG BRUIDJE VAN JESUS, ANNIE DE GUIGNÉ. *Foreholte, Voorhout,* 1928. (21.5×15) 195 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Dankbaar, niet voldaan. Dankbaar, dat de schrijver ons bekend gemaakt heeft met het zieleleven van dit kind, in geur van heiligheid gestorven op 10 jarigen leeftijd. Er wordt absoluut niets opgeschroefd in deze levensbeschrijving, evenmin als er iets opgeschroefds was in dit leven. Met het meedeelen van nuchtere feiten, op zich zelf maar kleine gebeurtenissen uit het kinderleven, weet de schr. ons te overtuigen, dat Annie de Guigné een heilig kind is geweest, een buitengewoon heilig kind.
Toch niet voldaan. De theoloog heeft in P. Lajeunie den kinderpsycholoog in den weg gestaan; die twee behoeven elkaar niet in den weg te staan, maar hier doen zij het. De theoloog gaat telkens uitleggen b.v. welke gave van den H. Geest in dit geval werkzaam is.
Het ontwikkelingsproces is toch al niet gemakkelijk te volgen, omdat de chronologie van de getuigenissen, welke aangehaald worden, niet geregeld te volgen is. Wie het boek niet in het Fransch kan lezen, bediene zich van deze vertaling.

M. Lamers, O.F.M.

Dr. Edv. Lehmann, 5538.
DE VOORNAAMSTE GODSDIENSTEN. *J. Ploegsma, Zeist,* 1929. (21×15) 143 blz., gec. f 2.40.

„De voornaamste godsdiensten", die in dit boek behandeld worden, zijn: de primitieve godsdiensten, de Egyptische, Babylonische, Chineesche, Japansche en Indische godsdiensten; het Parsisme, de Grieksche, Romeinsche en Germaansche Godsdienst en de Islam. Dat dit alles gegeven wordt in een kort bestek, bewijst, dat alleen het meest algemeene en het meest wezenlijke van die godsdiensten gegeven wordt, hetgeen in dit geval eer een voordeel dan een nadeel lijkt. Slechts heel enkele keeren doet het den katholieken lezer onaangenaam aan, dat, ofschoon in zachten vorm een overigens geheel onjuiste vergelijking met het katholicisme beproefd wordt.

G. Vrijmoed, O.F.M.

M. van Vortum O.Cap., 5539.
PRIESTER EN VOLK. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1928. (19×12.5) 80 blz. ing. f 0.25.

Er staat veel moois en veel lezenswaardigs in dit boekje, dat priester en volk nauwer tot elkaar en hen beide dichter bij Jezus wil brengen. Jammer dat de stijl te weinig levendig om te pakken en heel de uitwerking te dor en droog is, om mee te sleepen.

G. Vrijmoed, O.F.M.

FRANSCH.

Henri Brun, 5540.
LE PHARISIEN SOUS LA CENDRE. *Bloud & Gay, Paris,* 1929. (18×10.5) 200 blz. ing. Ffr. 9.-.

Schrijver zelf vermaant, dat men dit boekje, omdat het meditaties bevat, langzaam, aandachtig en met groote en veelvuldige rustpoozen lezen moet. Zoo is het inderdaad en daarom valt het moeilijk, als men tenminste niet al te laat wil komen, dit boekje te recenseeren. Maar de korte artikeltjes, die we ervan gelezen hebben en op ons lieten inwerken, rechtvaardigen ten volle de aansporing: schaf U dit boekje aan: het verdient gelezen...... en overwogen te worden.

G. Vrijmoed, O.F.M.

LATIJN.

B. Lijdsman C.ss.R., 5541.
INTRODUCTIO IN JUS CANONICUM. *Paul Brand, Hilversum,* 1928. (24×16) 163 blz. ing. f 4.75, geb. f 5.20.

Pater Lijdsman heeft een inleiding op het Kerkelijk Recht willen schrijven, vooral, ofschoon niet uitsluitend, ten gebruike van leeraren. Het is een waar genot te constateeren, hoe conscientieus de Schrijver zijn taak heeft opgevat en volvoerd. Vooral het geschiedkundige gedeelte getuigt van een uitgebreide belezenheid, welke op een zeer oordeelkundige wijze is verwerkt, zoodat de zoeker hier kan beschikken over een alleszins betrouwbare leidsman. Ofschoon de uiteenzetting der algemeene rechtsbegrippen hierbij vergeleken wel wat beknopt lijkt, toch is ook dit gedeelte zeer zorgvuldig behandeld, en kan men althans bij de talrijke aangehaalde auteurs uitvoeriger verklaring vinden. Het is opmerkelijk, hoe Pater Lijdsman zich steeds hield aan de rechtsleer van St. Thomas. Trouwens een goed cannonist mocht niet nalaten can. 1366 § 2 van den Codex in praktijk te brengen.

Dom. J. B. de Glas O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

J. L. van Mulukom Pr., 5542.
HOOG TIJD VOOR HET ARBEIDENDE MEISJE. *Euch. Secretariaat, Brakkenstein-Nijmegen,* 1929. (18×11.5) 37 blz. ing. f 0.20.

Een mooi boekje dat waard is gelezen te worden door ieder, die de verantwoording voelt en draagt voor het arbeidende meisje.
Na een uitvoerige en zielkundig-doorvoelde beschouwing over de vraag: waarom het hoog tijd is voor het arbeidende meisje, wordt een program ontwikkeld van wat er voor haar te doen is. Dit program is de K(atholieke J(eugd) V(ereeniging) en de E(ucharistische) K(ruistocht) die hun levensvatbaarheid reeds zoo schitterend bewezen hebben in het bisdom Breda.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Zr. M. Theresina, 5543.
MGR. JOANNES ZWIJSEN ALS PAEDAGOOG. *R. K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1929. Opvoedkundige brochurenreeks. (20.5×14) 118 blz. ing. f 1.—.

Zr. M. Theresina, van de Congregatie van de Zusters van O. L. Vrouw van Barmhartigheid, heeft in deze brochure de opvoedkundige beginselen van Mgr. Zwijsen bijeengebracht. Voorop

is er een korte levensschets gegeven en in de vier laatste hoofdstukken wordt 't paedagogisch werken van Mgr. verteld. Eerst de stichting der Congregatie van de Zusters van Liefde, die uitgegroeid is tot een 3300 leden met de zorg over allerlei scholen, van de bewaarschool tot aan 't Lyceum toe: aan haar zorgen zijn 55200 kinderen toevertrouwd. De geest van Mgr. leeft daar nog voort in zijn volle kracht. Daarna de stichting der Congregatie van de Fraters van Tilburg: ze telt een 900 leden en een 20.000 kinderen ontvangen van dezen hun opvoeding. In 't vierde hoofdstuk worden de paedagogische en didactische beginselen van Mgr. besproken. Hij is de man van de groote lijnen en van de geweldige stuwkracht. De vastenmandementen van 2 Februari 1866 en van 2 Februari 1873 toonen ons zijn durvende en juiste beginselen; vervolgens ook de circulaire van 12 Juni 1867 en de uitwerking daarvan in het beroemde onderwijsmandement van 1868. Deze stukken worden aan 't eind onverkort afgedrukt. Aan 't slot wordt de invloed van Mgr. aangegeven in de onderwijswetgeving: door zijn vriendschap met Willem II heeft hij op dat punt veel tot stand gebracht. De groote lijnen, door Mgr. Zwijsen voor onze Roomsche Opvoeding aangegeven, zijn nog van volle kracht.

P. v. Luyk. S.J.

ENGELSCH.

W. S. Sadler M.D., 5544.
THE TRUTH ABOUT MIND CURE. *A. C. McClurg & Co., Chicago,* 1928. (20 × 14) 206 blz. geb. $ 2.—.

De bekende dokter Sadler heeft al heel wat wetenschappelijk vulgarisatiewerk op zijn actief. Doch we betwijfelen of hij ooit een aandachtiger publiek zal hebben gehad, als met dit boekje,dat werkelijk op zijn tijd komt. Schr. is niet alleen medicus, doch ook een diepgeloovig christen. Als katholieken kunnen we geen bezwaren hebben tegen zijn betoog dat ook tegen Coué en cs. gericht is. Want uit den aard der zaak doen alleen aan mind-cure menschen, die eerst langs hem als dokter moeten passeeren. En zijn ze eenmaal over die brug, dan komen ze, als ze eerlijk zijn, vanzelf tot ons. Er is al veel geschreven over „het geloof dat geneest." Sadler heeft dan ook goed werk verricht met eens de puntjes op de i te zetten en de wetenschappelijke en de godsdienstige zijde van 't vraagstuk eens frank en onomwonden uit te pluizen. De 25-jarige praktijk van dezen dokter is een veilige waarborg voor 't eerste deel. En wat den anderen kant betreft luister naar 't besluit van 't boekje, om te zien hoe ernstig hij ook hier de zaken opneemt:

„Als ge Mind Cure noodig hebt, als ge zoekt naar een godsdienstige Mind Cure, wend u dan niet tot een vreemden God of een nieuwbakken modernen cultus; doch als ge den balsem van Cilead behoeft voor uw ziel en spiritueele vertroosting voor uwen geest, neem dan een godsdienst, die niet alleen uw lichaam even goed heelen kan als welke kersversche godsdienst ook; neem een godsdienst, die u ook belooft iets te doen voor uw ziel in 't groote hiernamaals, waar ge geen genezing voor uw lichaam meer noodig hebt. Die godsdienst is, mijns erachtens, niet het een of ander nieuw en modern psychisch phantasma, doch 't eenvoudige, ouderwetsche Evangelie van onzen Heer Jezus Kristus." — De Nederlandsche bibliographie over ingebeelde ziekten en dgm. en haar genezing is niet uitgebreid en daarom moet dit werkje ons welkom zijn.

Dr. Raph. Kreemers.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Ruby M. Ayres, 5545.
PAPIEREN ROZEN. Vertaald uit het Engelsch door J. van der Sluis. *Drukkerij Helmond, Helmond.* 2e druk: 1929. (19 × 13.5) 220 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

De vader van Roderick Briton komt te overlijden en laat z'n zoon van z'n groote rijkdommen slechts $. 200 na. Hij deelt dit mede aan z'n verloofde Lilian Fane, doch deze kan hem zonder geld niet gebruiken en schrijft hem af. In de duisternis verlaat Roderick het huis en komt te Alpeston, waar hij in 'n circus terecht komt. Dit circus is ook in z'n woonplaats geweest. Hij had medelijden met Rosalie, het circusmeisje, hij verlangt naar iemands vertrouwelijkheid, al is het dan ook maar die van een arm circusmeisje. Zij weet immers wat zorg en verdriet is, zij zal met hem kunnen meevoelen. Hij trouwt met haar en ze zullen naar Australië vertrekken. Als hij weer thuiskomt, vindt hij den notaris op hem wachten, die hem mededeelt, dat hij nog een later testament onder z'n vaders papieren vond, waarbij Roderick eenige erfgenaam wordt, mits hij ongetrouwd is.

Op aantrekkelijke wijze wordt verder verteld, hoe alles toch tot een goed einde komt.

— A — *J. E. Mulder.*

Harold Bindloss, 5546.
EEN VRIENDENDIENST. Vertaald uit het Engelsch door Clara Simons. *Drukkerij Helmond, Helmond.* 1929. (19 × 13.5) 212 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Een vriendendienst, die Bernard Appleby duur te staan komt, en waardoor hij terecht komt op Cuba en daar met de Opstandelingen meevecht tegen de Spanjaarden. Boeiend geschreven; een boek dat in één adem uitgelezen wordt.

— A — *J. E. Mulder.*

H. G. Cannegieter, 5547.
FEESTGANGERS. *De Tijdstroom, Huis ter Heide,* 1928. (20.5 × 16) 105 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Feestgangers bevat een bundel korte schetsen, die gewijd zijn aan de groote, Christelijke feesten Kerstmis, Paschen en Pinksteren, en ook aan Sinterklaas en Oudejaarsavond, de feesten van burgerlijke traditie. Iets bijzonders valt er van deze zoete en heel onbeduidende verhaaltjes niet te zeggen. In hun nu eens banale, dan weer hol-romantische, maar altijd stroeve en onlogische constructie, zijn ze moeizaam bedacht om het wezen van die feesten met een vaag-Christelijke tendenz te illustreeren — een doel, waaraan de beschaafde tractaatjes-stijl van dit werk volkomen beantwoordt.

Stijlbloempjes als: „Plotseling verhief Agnita zich met een gebaar van woeste wanhoop", of:

„De lippen van den Landvoogd krulden zich krampachtig", en: „Spoedig galmt hun geronk, door de gewelven spookachtig weerkaatst", vindt men te kust en te keur in dit smakelijk verzorgde boekske. Ze getuigen van een zwakke, uiterst onbenullige visie, en van een volslagen gemis aan beeldend vermogen, of, in het allergunstigste geval, van een verregaande slordigheid. Summa Summarum kunnen we zeggen, dat de beide oudejaarsavond-verhaaltjes vrij leesbaar zijn, de Sinterklaas-vertelseltjes allerakeligst flauw, terwijl de rest tusschen deze twee waarde-bepalingen varieert.
— B — *Aug. van de Ven.*

Holman Day, **5548.**
KONING SPAR. Vertaald uit het Engelsch door J. Knap. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1929. (19×13.5) 219 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

In dezen roman krijgen we een kijk op het harde, zeer dikwijls ruwe, soms hartstochtelijke leven van de boomvellers, die in de eindelooze eenzaamheden hun eigen leven leiden van bitteren strijd, waar soms 'n menschenleven voor niets telt. Het vechten tusschen leeraar Wade en John Barret, directeur van de Umcolcus Hout-Handel en Transport-Mij. wordt in dezen roman van grooten opzet spannend beschreven.
— A — *J. E. Mulder.*

Warwick Deeping, **5549.**
HET HUIS DER VERSPIEDERS. Vertaald uit het Engelsch door K. de Bree. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1928. (19×13.5) 218 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Deze roman speelt op de Engelsche kusten, toen Napoleon plannen had een inval in Engeland te doen en de bevolking dit angstig afwachtte. Anthony Durell, vader van Nance Durell staat op goeden voet met de Rothan, een der Fransche spionnen, terwijl Jasper Benham, die recruten drilt om te helpen een eventueelen inval af te slaan, op goeden voet staat met Nance Durell. Dat daaruit allerlei complicaties ontstaan is te voorzien. Een roman, die in 't geheel geen literaire bekoring heeft.
— A — *J. E. Mulder.*

Warwick Deeping, **5550.**
KITTY. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (19.5×13) 420 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.

Warwick Deeping schrijft heel goed. De vertaler had echter een paar dozijn accenten tot een volgende gelegenheid kunnen bewaren.
Een verwende jongen van adellijke afkomst moet naar het front. Hij trouwt zonder dat z'n moeder ervan weet, doch beneden zijn stand. Zijn moeder denkt, dat hij erin geloopen is en wil hem terughebben. Maar die moeder denkt heel verkeerd: man en vrouw zijn heel gelukkig. Maar de strijd die tusschen beide vrouwen ontstond óm Alex, wordt om meerdere redenen noodlottig. 't Komt zoover, dat Kitty d'r eigen man moet gaan schaken. En Alex's moeder weet maar van geen toegeven. Maar eindelijk barst ze toch in snikken uit, als Alex — na in den oorlog gewond en na den oorlog door Kitty opgepast te zijn — weer loopen kan. En dan is 't uit: een bevredigend einde dus. Natuurlijk zijn in dit lange verhaal verschillende dingen jammer. Het is jammer, dat de religie het alweer kennen moet. En nog erger is, dat dergelijke eenzijdig ontwikkelde schrijvers dan zoo'n soort eigen religietje in de plaats geven. Daar moesten zij zich buiten houden. Want 't komt hun werk niet ten goede. Om verschillende domme uitlatingen in dit werk moet dit boek dus voorbehouden worden. Alleen een goed ontwikkeld katholiek, die zoo iemand als Warwick Deeping in de gaten heeft, kan wel genoegen vinden in de aardige manier, waarop deze auteur 't verhaal ontspint.
— Bc — *J. Jacobs.*

G. van Hulzen, **5551.**
DE KINDEREN DER RIJKEN. *Allert de Lange, Amsterdam,* 1928. (21×15.5) 358 blz. ing. f 2.90.

'n Knappe milieuschildering met oude motieven. 'n Aristokraties Haags milieu, verarmd en gedegenereerd. Marjan is wuft en egoïsties; Alfred is 'n arme stakkerige teringlijder; kinderen van 'n levensmoeë vader. Dramaties vooral is de figuur van Alfred, die in de stille uren van zijn ziek-zijn te Davos, scherp de eigen ellende ziet en gefolterd wordt door 't bewustzijn, slap en toegevend kind te zijn van oude geslachten. 't Is bij van Hulzen alles even somber en zonder uitzicht. De sfeer is grauw en benauwd.
— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

Marcel Matthijs, **5552.**
HET GRAUWVUUR. *Verbeke-Loys, Brugge,* 1929. (19×12) 376 blz.

Dr. H. v. d. Mark achtte in *Jaarlijkschen Boekenschouw* van verleden jaar *de* sociale roman nog niet geschreven. Aan vele pogingen daartoe ontbrak het inmiddels niet. Maar zoolang men nog niet ontworsteld is aan een materialistisch individualisme eenerzijds en een gevaarlijk zich zelven vergetende liefhebberij in gesocialiseer anderzijds, zoolang men de juiste plaats nog niet weet, welke tusschen deze twee polen in bezet dient te worden, zoolang zal die sociale roman ook wel ongeschreven blijven. Men is steeds onderweg; en op 't oogenblik zoeken de meesten naar hun eigen houding, hoe die zijn moet: moeten zij meer egoïstisch zijn of meer sociaal voelen. En zij eindigen met zeer egoïstisch te zijn, want ze hebben slechts aandacht voor dit, hun eigen vraagstuk zelve. En de romans spreken hun van vreemde dingen. Wellicht doen tegenwoordig die eenvoudige romans nog het meeste goed, waarin iemand voorkomt, die gewoon spreekt over O. L. Heer en een menschelijk gevoel toont voor andere menschen. Maar de beunhazerij op theologisch, sociologisch en philosophisch gebied, maakt het niet mogelijk, dat men nog genoegen schept in een normaal mensch. Men beschouwt ieder mensch als een excense van gecompliceerdheid, diepte en wondere zaken. Marcel Matthijs doet dit in *Het Grauwvuur* niet. Hij heeft dit boek geschreven en een eenvoudig verhaal verteld van een ontslagen gevangene, die in de mijn gaat werken, van alles meemaakt en trouwen wil met 't dienstmeisje uit zijn kosthuis en 't doet óók. Dát is eigenlijk alles, en de kans is groot, dat het boekje ten doode staat opgeschreven. Geen groote literaire verdiensten en qua inhoud veel te gewoon. Matthijs vertelt van de mijnwerkers. 't Frappeerende is,

dat de schrijver oog heeft gehad voor de gewoonheid van den mensch. Een voorzitter van een vergadering is niet altijd voorzitter, wanneer hij tevens fabrieksdirecteur is, is hij zelfs niet altijd óf directeur óf voorzitter, maar hij is ook nog een persoonlijkheid. En in dit boek is Arie Dhavelooze niet alleen de mijnwerker, niet alleen de latere oprichter van een vereeniging, maar ook nog: Arie Dhavelooze.
Dit eeuwig conflict van den mensch voor zichzelf, en den mensch, zooals hij optreedt, komt hier onwillekeurig naar voren.
Van de bewerking hoeft overigens niet veel gezegd. Het groote brok apologie was beter weggebleven. Op zich natuurlijk heel goed, maar ietwat opzettelijk. Alhoewel invloed van velerlei lectuur bij dezen autodidact te merken is, geeft hij toch ook blijk van een persoonlijke visie en een enkele karakterteekening — al doet die wel eens aan Dickens denken — gaat den schrijver gemakkelijk genoeg af, om de oorspronkelijkheid ervan te veronderstellen.
We zijn hier onder mijnwerkers en deswege komen er wel een paar stukjes in voor, die het boek niet voor jongeren geschikt maken.
En dan willen wij één voortreffelijke eigenschap eens niet vergeten: deze Vlaming schrijft zijn moedertaal en bespaart ons de door ons, Noord-Nederlanders, vaak met zooveel geld betaalde opgeschroefde sappigheid, die ziele-armoe moet dekken.
— **Bc** — *J. Jacobs.*

Dr. P. H. van Moerkerken, **5553.**
EROS EN DE NIEUWE GOD. *P. N. van Kampen, Amsterdam,* 1928. (20 × 14) 140 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Eros en de nieuwe God — Helleen en Christen... 't is dit ontzaglijk contrast — acuut geworden in die eeuw van kentering na Constantijn den Groote, toen de Helleensche cultuur haar zwaren doodsstrijd worstelde in de landen rond de Oude Wereldzee, waar nu het jonge Christendom zijn zegevierenden intocht hield — dat symbool werd van deze Byzantijnsche... liefdesgeschiedenis. De term klinkt banaal — en toch, wat is het anders: deze martelende zielestrijd van Keizerin Eudokia, wier liefde uitgaat naar den haar toegewijden Magister Paulinus, doch wier plicht haar dwingt aan de zijde van den lusteloozen gemaal, Keizer Theodosius?
En zoo zou dit korte verhaal met zijn weelderigen, fonkelende stijl inderdaad niet méér zijn dan exotisch minnespel, wanneer de geweldige achtergrond der dingen het niet ver uithief boven de materieele sfeer van dit gebeuren.
Want in Keizerin Eudokia is de toenmalige menschheid verzinnebeeld — die menschheid, nauwelijks nog ontworsteld aan den zoeten greep der Helleensche wijsheid, en nog met duizend vezels aan haar schoonheid gebonden — die menschheid, nog zoo vreemd staand tegenover den Christus, die ook liefde predikte, maar een liefde, welke niets gemeen had met de dartele min van God Eros.
En evenals Keizerin Eudokia haar liefde voor den Magister Paulinus moest prijs geven om in trouwe onderworpenheid aan haar gemaal den zielevrede te vinden — zoo moest ook de menschheid van die dagen zich losrukken van de lokkende bekoorlijkheden der Helleensche cultuur om zich in de strenge plichtsbetrachtig van het Christendom voor den moreelen ondergang te behoeden. Het boek sluit met eenige dialogen, waaronder die van Paulinus met den Poortwachter en van Eudokia met Euthumios zuiver wijsgeerig zijn opgezet, en verschillende bijzonder helder geformuleerde definities bevatten.
— **Bc** — *Aug. van de Ven.*

Henriette Mooy, **5554.**
MAALSTROOM. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928. (19.5 × 12.5) 255 blz. ing. f 2.75.
Het twede deel van Henriette Mooy's dagboekroman is veel sterker dan 't eerste. Het eerste deel heet *Van de Ankers,* het twede *Zwalkend.* Deze tietels geven de inhoud goed weer. Is het eerste deel de ruk van 'n opstandige meisjesziel om vrijheid, in 't twede deel is het nerveuse meisje vrij van de benauwenis van de rustige binnenkamers van haar steile omgeving. Nu wordt 't zwalken van links naar rechts. Men voelt dat 'n katastrofe komen moet. 't Is alles verwarring en onrust en hunkering naar rust. Ruw gaat 't leven over deze tere vrouwenziel heen. Ons heldinnetje wordt door 't lot gebracht in de hel van de Rijkstelegraaf in 'n grote stad, waar alles belt en rinkelt en spektakelt, waar haar meditatieve aard gekneusd en gefolterd wordt. En daarbuiten 't leven van weinig vreugde en veel leed met vrienden en vriendinnen.
Henriette Mooy is wel 'n groot talent al doet de intellektuele veelzijdigheid van ons telefoonjuffertje nog zo onwaarschijnlik aan. Haar stijl is geladen, haar ontleding scherp en vast, haar geest is beurtelings speels en venijnig. De sfeer echter die de schrijfster schept is troosteloos en zwart en daarom is haar werk niet aan te bevelen.
— **Bc** — *Ed. A. Serrarens.*

P. Nemo, **5555.**
DE JUWEELENDIEFSTAL BIJ GRAVIN DES TREBES. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (19.5 × 13.5) 148 blz. ing. f 0.60.
Een detective roman, die niet meer dan het gewone genre boeit en zelfs voor een gewonen detective roman slecht geschreven is. Uitdrukkingen als „aqua pompa'', „nu breekt mijn klomp'' moeten nu eenmaal niet gebruikt worden. Voor den treinreiziger, die op dit gebied alles aardig vindt, kan het misschien iets zijn.
— **A** — *Jos. Panhuijsen.*

G. W. Ogden, **5556.**
DE VEEDIEVEN. Vertaald uit het Engelsch door Jos. van den Cranenburg. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20 × 14) 237 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.
Een zoon van goeden huize is vier jaar als ondersecretaris bij het gezantschap te Mexico-City; daarna nog drie als consul te Valparaiso. Hij trekt zich terug uit de diplomatie en gaat een kijkje nemen in de buurt van Meandera of er wellicht voor hem daar voldoende levensvoorwaarden en... avonturen te vinden zijn.
In dit land van Indianen, Cowboys, machtige veedrijvers, hard werkende kolonisten en een eenzame militaire post, wordt hij de leider der kolonisten in hun strijd tegen de aanmatigende veedrijversorganisatie, een strijd tusschen recht en tyrannie. In dezen strijd knallen de revolvers zonder ophouden. Beroepsmoordenaars liggen

achter struiken te loeren. En twee beeldschoone meisjes, de dochter van den Amerikaanschen kolonel en de dochter van den rijksten „veedrijver" kiezen partij. Het recht en de liefde zegevieren.
Een boek, dat zeker in staat is, een avond lang alles te doen vergeten.
— B — *Dr. Greebe.*

E. Philips Oppenheim, 5557.
DUKANE EN DOCHTER. Vertaald uit het Engelsch door C. E. Stroman, *A.W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20 x 13.5) 244 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.
In een wereld van diplomatie en spionnage tracht Dukane groote transacties tot stand te brengen ten nadeele van eenige mogendheden.
Van beide zijden worden allures vertoond, die de grens van het schurkachtige benaderen of overschrijden. Dukane's dochter staat haar vader dapper ter zijde en maakt daartoe een ruim gebruik van haar bekoorlijkheden.
Een harer slachtoffers verijdelt Dukane's plannen en ziet zich toch nog met de liefde van diens dochter beloond.
Indien men eenig gewauwel over de vrouw en het huwelijk en eenige overdrijving voor lief wil nemen, als ontspanningslectuur nog al te genieten.
— Bc — *A. C. de B.*

W. Schippers, 5558.
KLAVERVIER. Geïllustreerd. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1927. (19 x 13) 166 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.25.
Cremer redivivus! Maar toch 'n boerenroman, die zich zeer wel lezen laat. Letterkundige pretensie heeft de schrijver blijkbaar niet gehad, maar de vorm heeft hij evenmin verwaarloosd. 't Is 'n goed slag van stichtelike lektuur, nergens fanatiek, nergens vervelend en al speelt 't verhaal in protestantse kring, is 't voor katolieken best genietbaar. Op de „Klavervier" woont boer Groskamp met vrouw en dochter Marie. Op de „Klittenhof" Thijs Brakkers, die 'n zoon heeft Bart, 'n ruwe vechtersbaas. Hij heeft 'n oogje op Marie. Maar er komt 'n mededinger Albert van Limmen, opzichter bij de aanleg van 'n nieuwe spoorweg. Van Limmen is in de kost bij de Wed. Rijnberg met haar zoon Wulfert, die eens door Bart zo met 'n steen werd gegooid, dat ie z'n verdere leven „onnozel" bleef. Natuurlik laat Bart zich z'n buit niet ontglippen, maar als hij de opzichter aanvalt, komt ie van 'n kouwe kermis tuis. Later echter op 'n donkere winteravond, zal hij wraak nemen.
Hij treft niet Albert, maar Marie. 't Scheelde maar weinig of Wulfert had de laffe aanrander vermoord. Door z'n smadelike nederlaag komt hij tot inkeer. Groskamp had eerst voor z'n dochter 'n rijke boerenzoon gewild, maar toen bleek, dat Albert dat ook werkelik was, had hij geen bezwaren meer. Volkslectuur. —
— A — *L. F.*

Henryk Sienkiewicz, 5559.
QUO VADIS. *Prometheus, Amsterdam,* 1929. Pauw-editie. 276 blz. geb. f 1.00.
Over dit algemeen-bekende boek valt weinig meer te zeggen — zelfs bij herhaling gelezen blijft het steeds onverminderd boeien. Deze uitgave wijkt van het origineel in zooverre af, dat het ieder volwassene in handen gegeven kan worden.
— B — *M. M.*

Ralph. Springer, 5560.
HET WONDERE AVONTUUR VAN DEN HEER HERMAN LOBBES, TUINMEUBELFABRIKANT. *Nederlandsche Uitg. Mij., Amsterdam,* 1928. (21 x 15.5) 262 blz. ing. f 2.90 geb. f 3.90.
De tuinmeubelenfabrikant Herman Lobbes wordt door dr. Vogel gemagnetiseerd, ten gevolge waarvan de vriendelijke, in Mei geboren man zich veranderd ziet in een lastigen knorrepot, geboren in April en tot alle dwaasheden in staat. Die dwaasheden zijn in den breede beschreven, — maar zonder geur noch kleur. 't Drama duurt 'n paar dagen.
De eenige verdienste van het boek is dat het fatsoenlijk is. Wellicht kan het aan niet-verwende lezers wat genoegen bezorgen.
— A — *Vincent Cleerdin.*

Lida Vergouw, 5561.
NONNAATJE. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 1929. (21.5 x 15.5) 333 blz.
Terwijl dit boek als roman vrijwel waardeloos is, geeft zijn milieu-schildering soms een raken kijk op bepaalde, niet zeer sympathieke zijden van het leven der Europeanen in onze Oost. De leeghoofdige koloniebezitters zijn als bijpersonen, immers sterker getypeerd dan het eveneens leeghoofdige halfbloedje over wie de roman handelt. Zonder intrige deelen ruim 300 paginas ons mede, hoe het meisje op een kantoor verliefd wordt op haar Engelsche chef, en hoe zij na eenige onprettige ervaringen met haar Hollandsche kennissen, tenslotte met haar held getrouwd raakt.
Terwille van dit onnoozele verhaaltje heeft de blijkbaar nog onervaren schrijfster een mooie gelegenheid laten voorbijgaan, om onze koloniale literatuur met een boek te verrijken dat van belang had kunnen zijn.
— Bc — *A. H.*

Willy Wood, 5562.
HET GIFTIGE GOUD. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1928. (19 x 13.5) 219 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.
Maurice Moncourt ontdekt een samenzwering van enkele geldmagnaten om Frankrijk in een oorlog te wikkelen met het fascistische Italië ten einde hun geldzakken nog wat meer te kunnen vullen. Hij publiceert enkele brochures hierover, doch de tegenpartij weet zich van hem meester te maken, om hem op te sluiten in een krankzinnigengesticht. Hij vlucht echter met behulp van z'n vriend Guignol. Hoe voorloopig de plannen van de tegenpartij in de war gestuurd worden, wordt in dit boek zeer spannend beschreven.
— A — *J. E. Mulder.*

Willy Wood, 5563.
DE VROUW DIE LIEGT. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1928. (19 x 13.5) 217 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.
Dit is 'n vervolgverhaal op *Het giftige goud.* Nog worden de pogingen niet opgegeven Maurice Moncourt onschadelijk te maken, te meer daar hij een uitvinding gedaan heeft, die een ommekeer zal teweeg brengen in de wijze van oorlogvoeren, en hij in Italië onder bescherming van de Italiaansche Regeering proeven kan nemen. Per slot van rekening komt toch nog het goede einde.
— A — *J. E. Mulder.*

FRANSCH.

José de Alencar, **5564.**
IRACEMA. *Gedalge, Paris* 6, 1928. (17×10.5) 151 blz. Ing. Ffr. 5.—, Gec. Ffr. 7.—, Geb. Ffr. 8.—.

De vertellingen van de Brazilianen José de Alencar en Xavier Marques zijn het produkt van de romantiek van *Paul et Virginie*, naar Brazilië overgeplant. Het is te teer; te zoet: wazigversluierd.

Het schijnt echter, dat er nog mensen gevonden worden die dat waarderen kunnen. Het is desondanks van geen betekenis.

— B — *Ton Kerssemakers.*

Charles Badin, **5565.**
TETUS PALLADE LE MULETIER. *La Vraie France, Paris* 6, 1929. (18.5×12) 233 blz. ing. Ffr. 12.—, gec. Ffr. 13.50.

In het kort samengevat vertelt Charles Badin ons het volgende: in een dorp op de Frans-Spaanse grens keert na den oorlog een deserteur terug, die amnestie had gekregen en nu door zijn omgeving weer opgenomen wordt. Maar dan komt er een Russin, die natuurlijk een kommunistiese agente is en zorgt dat de hoofdpersoon op haar verliefd wordt; wat ten gevolge heeft, dat hij door zijn omgeving uitgestoten wordt, plus de nodige andere verwikkelingen.

Literair onbeduidend, is het als „verweer'' tegen de kommunistiese propaganda op het platteland, waarvoor het door de uitgevers wordt aangekondigd, helemaal onbetekenend, omdat het geen enkele kwestie raakt en zeker dus niet de onderhavige.

— B — *Ton Kerssemakers.*

René Bizet, **5566.**
LA DOUBLE VIE DE GÉRARD DE NERVAL. *Plon, Nourrit & Cie., Paris* 6, 1929. (19×12) 255 blz. ing. Ffr. 15.—.

René Bizet heeft de ongelukkige inval gehad om een leven van de Nerval te willen schrijven op een manier, zoals alleen de zéér groten dat zouden kunnen.

Hij geeft wat meditatietjes over de dood van de Nerval, over zijn geboorteplaats, zijn jeugd, zijn liefden en reizen, etc.

Ieder, die deze bladzijden imbesiele notieties leest, loopt het gevaar er suf en uitgedroogd onder uit te komen.

— B — *Ton Kerssemakers.*

Jean de la Brète, **5567.**
LA SOURCE ENCHANTÉE. *Plon, Nourrit & Cie., Paris* 6, 1928. (19×12) 256 blz. ing. Ffr. 12.—.

La source enchantée is, zoals de titel reeds aan den lezer, die achter de geheimen van het vak is, zeggen zal, een roman zoals er door Jean de la Brète ettelike per jaar geschreven worden (of zouden kunnen geschreven worden). Het is vlot, vooral zonder diepte; met een „aardige'' verwikkeling en een op de doorsnee-lezer aangepaste behandeling.

— B — *Ton Kerssemakers.*

Arnould Galopin, **5568.**
LE BACILLE. *Albin Michel, Paris* 14, 1928. (18.5×11.5) 254 blz. ing. Ffr. 12.—.

Het gevalletje dat Arnould Galopin onder den titel van *Le Bacille* de wereld in zond, is *al* te gemakkelik: een door alle vrouwelike studenten geadoreerde professor, een mislukt huwelik, een beroerte en levenslange mismaaktheid; dan een nobele toewijding aan zijn wetenschap, en een misverstand met de bewoners uit de buurt waar hij woont en als een gevaarlike zonderling wordt beschouwd. Tot slot natuurlik een aandoenlike rehabilitatie en een (on)tijdige dood.

Het boek beteekent in geen enkel opzicht iets en was geheel overbodig.

— B — *Ton Kerssemakers.*

Ch. Lucas de Peslouan, **5569.**
ROBINSON DANS LA MAISON VIDE. *Editions Argo, Paris,* 1928. (19×12) 188 blz. ing. Ffr. 12.—.

Robinson dans la maison vide is een fabel in den vorm van een roman, een *conte moral,* zoals de schrijver zelf zegt. Maar het is zóó raak gezien, geschreven, met zinnen als oorvijgen en vondsten als gouden tientjes, dat men deze „moralisatie'' in één adem uitleest, dankbaar voor de verademing in de woestijn van middelmatig romanwerk.

De schrijver zelf vat het verhaal samen in het volgende slot: „Et voici comment cette histoire est essentiellement morale. A l'ouverture vous aviez trouvé un mari trompé, une femme adultère et un député du Parti. Vous laissez ici à leur destinée post-romanesque, un bon ménage et un homme.''

Eigenlik moet men niet meer van het verhaal verraden. Want de wijze waarop de bedrogen echtgenoot er in slaagt „M. le député'' op te sluiten in zijn leeg huis, terwijl hij diens kleeren medeneemt; de wijze waarop deze gevangene, l'homme nu dans le maison nue, zoals hij zeer suggestief voortdurend repeteert, Robinson-avonturen beleeft bij het zoeken naar eten, naar hout en bij het onderhouden van het vuur, bij het maken van kleeren en bij het trachten om een warme nacht door te brengen; de wijze waarop al het belachelike in de verhoudingen met fel en wurgend sarkasme wordt afgeranseld; de wijze waarop M. le député in de eenzaamheid groeit van kamerlid tot mens — al dit maakt deze vertelling tot een der beste en beduidendste leesboeken uit den stapel die het vorige jaar van onder de drukpersen is vandaan gekomen. Het is geen „schoonheid'', maar een pracht van een „conte moral''.

Dat men zich uit deze analyse niet bezorgd make om de „morele'' kant van het werk. De dingen die slecht of belachelik zijn, worden zóó radikaal door het sarkasme in een hoek getrapt en belachwekkend gemaakt, dat er, van dien hoek gezien, slechts een zuiverende werking van dit boek uit kan gaan. Het is goed dat er met het libertijnse en hol-gewichtige uit de huidige Franse roman-produksie eens op zulke wijze den draak wordt gestoken. Men moet haast zeggen: door een konsekwent mens voor goed begraven wordt.

— Bc — *Ton Kerssemakers.*

Charles Rafael Poirée, **5570.**
L'AMOUR FACE A FACE. *Fauconnier, Rosny Sous Bois,* 1928. (18.5×11) 129 blz. ing. Ffr. 9.-

In 21 short story's heeft Charles-Rafaël Poirée

even zoo vele instantanée's over de liefde gegeven. Het zijn vlotte, aardige verhaaltjes, die zeer geliefd zullen zijn bij kostschoolmeisjes en bij hen die van de literatuur een lichte, luchtige, half-tragiese en een beetje gevoelige ontspanning eisen.
Literair beschouwd zijn ze erg zwakjes en gewoontjes.
— B — *Ton Kerssemakers.*

DUITSCH.

Peter Hall, 5571.
DER SEEHOF. *R. Piper & Co., München,* 1929. (19.5×13.5) 220 blz. ing. M. 4.50, geb. M. 6.50.

Baron Strobel en zijn vrouw Ala bewonen een oud buitenverblijf „Seehof". Bij hen vertoeft ook een excentrieke dichter: Herr von Athanasius en een dienstknecht die later hulp krijgt van een meid: Sophie. Deze baron is een echte „Baron von Habernichts" die met den dag dieper in de schulden raakt. Ze krijgen bezoek van een jeugdvriend van Ala: Quex die door een steeds langer gerekt verblijf weer verliefd op haar wordt. Dit schijnt den baron tamelijk onverschillig te laten ondanks de waarschuwingen van Athanasius, die toch ook Ala tamelijk erotisch bezingt, en ondanks 't feit dat hij ook den knecht eens uit Ala's kamer wegjaagt, om hem daarna verdronken weer te vinden. Ala is kinderloos doch verlangt naar een kroost. Ze drijft dan ook haar relaties met Quex tot 't uiterste. En zelfs als ze haren man hare blijde verwachting meedeelt, blijft deze ijskoud. Quex wordt er toe overgehaald het domein te koopen dat hij toch al met zijn centen recht houdt. Athanasius voert zijn lang beraamd plan uit. Doch hij treft op jacht Strobel met een schot, dat voor Quex bestemd was, die dan ook den volgenden dag heel 't excentrieke boeltje in den steek laat. Ieder der 5 voornoemde personen heeft Ala op zijn manier lief. De voortdurende achterdocht van allen op ieder en van ieder op allen, de zielestrijd van elkeen afzonderlijk, hier en daar wel wat uitgerafeld, 't koelbloedige karakter van den baron en de heel eigenaardige psyche van Ala zijn goed gezien en weergegeven. De schildering der natuurtafereelen is prachtig. Als eersteling van een jong auteur is dit een zeer veel belovend boek. We hopen echter dat hij zijn fijnen analytischen en synthetischen geest op een meer aanbevelenswaardig onderwerp zal te werk stellen.
— C — *Dr. R. K.*

G. Frenssen, 5572.
DIE CHRONIK VON BARLETE. Geïllustreerd. *G. Grote, Berlin S.W.* 11, 1928. (20×12.5) 235 blz. ing. M. 3.50, geb. M. 5.—.

Frenssen, de bekende schrijver van boerenromans, tracht hier in het voetspoor te treden van Wells en Belloc, en geeft in zijn *Chronik von Barlete* een populair relaas van de geschiedenis van zijn woonplaats, het Nedersaksisch dorp Barlete, vanaf de oertijden tot op heden. Wetenschappelijke moeilijkheden en duistere punten worden daarbij door Frenssen met een niet onboersche handigheid omzeild, doch de beteekenis van het verhaalde is slechts van beperkte locale waarde, en voor ons slechts in zooverre interessant, dat er in de dagen der Hervorming een vrij groot contact tusschen Oost-Nederland en de Ditmarschers moet bestaan hebben. Begrijpelijkerwijze staat Frenssen in zijn historische aanschouwing op liberaal-portestantsch standpunt.
— B — *A. H.*

Klara Hofer, 5573.
DER BÜSSER. *Rainer Wunderlich, Tübingen,* 1928. (19.5×12) 274 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 7.—.

De beperkte verdienste van Klara Hofer is, dat ze onze grote eerbied afdwingt voor de inderdaad „hinreiszender Gewalt", waarmede ze zich heeft weten te doordringen van de Strindbergiaanse psyche, een zwaar mooi-germaans „grübeln" over de opduikende of vermeende tegenheden van het leven, een sadisties speuren naar alles wat liefde, vertrouwen, hoop slechts kan vernietigen.
Klara Hofer is een dichteres, die zich dermate met haar onderwerp vereenzelvigd heeft, dat ze waarschijnlik haar eigen hart heeft blootgelegd. En dat lijkt ons voor 1929 'n beetje fin de siècle. Het is te speuren in de korrelige, bijna zakelike stijl, de vele kleinigheden, die het dualisties karakter van Strindberg moeten „verantwoorden". Halverwege ontplooit ze echter een andere zijde van haar talent, als ze de nieuwe rust in het leven van haar moeilik kind in 'n paar schitterende bladzijden tot 'n ideaal van aards geluk weet op te voeren.
Het boek heeft iets strengs over zich. Vandaar dat het in de scheefste verhoudingen nooit ongepast wordt. Een met kennis van zaken en veel liefde geschreven biographie, te verkiezen boven het sterk subjectieve oeuvre van de schrijver.
— Bc — *Teo de Witte.*

ENGELSCH.

Jane Abbott, 5574
HEYDAY. *Lippincott, London,* 1928. (20×13) 313 blz. geb. Sh. 7/6.

De 23-jarige wees Jay Norton, secretaresse van den dominee van Stanbridge, vindt het leven in dit provinciestadje erg vervelend. Ze zou het leven willen zien en ervan willen genieten. Daarom kan ze haren geliefde het verlangde jawoord niet geven. Plots verneemt ze, dat een tante haar een groot pension heeft nagelaten in New York. Ze laat alles en allen in den steek en vertrekt aanstonds om de zaken over te nemen. Langzamerhand maakt ze kennis met allerhande vrienden en vriendinnetjes o.a. met de rijke Ursula Tuppen en haar vriend, den schilder Quinn. Doch bij de eerste ontmoeting van Jay en Quinn ontstaat er een sterke liefde tusschen beiden. Jay vecht er tegen, omdat ze Ursula niet in het vaarwater komen wil. Het pension ondergaat, vooral onder Ursula's invloed, een heele metamorphose. De kamers worden ultra modern ingericht en aan allerhande artisten verhuurd. Quinn haat al dit artificieele en vraagt Jay terug te keeren tot de natuurlijkheid van het buitenleven. Zij wil niet. Doch New York heeft haar ten slotte met zijn luxe etalage te pakken. Ze raakt vol schulden en haar advokaten zullen voor den verkoop van haar huis zorgen. Ursula is intusschen met een even excentriek type als zijzelf aan den haal gegaan. Naar haar moet dus niet meer worden omgezien. In Stanbridge weergekeerd herbegint Jay haar gewoon leventje van vroeger. Totdat op zekeren dag Quinn komt, die haar naar betere oorden brengen zal.

Jane Abbott schreef al heel wat tendenz-literatuur voor meisjes (een 10-tal verhalen en 3 romans). Ook deze roman heeft een vooropgezette stelling te bewijzen. De weergave van het leven der mannelijke en vrouwelijke jeugd in een grootstad met al haar klatergoud is goed gelukt. De acteurs zijn allemaal te jong om wereldschokkende dingen te doen. Dit maakt het boek wat egaal van toon, al leest het vlot.
Meisjes met eenige levensondervinding kunnen dit relaas eener erg geëmancipeerde wereld ter hand nemen.
— B — *Dr. R. K.*

Temple Bailey, **5575.**
SILVER SLIPPERS. *The Penn Publishing Co., Philadelphia,* 1929. (18.5×12.5) 360 blz. geb. $ 2.—.
Joan Dudley is eenvoudig opgevoed en was een poos onderwijzeres. Dan komt zij bij een schatrijke tante en raakt gewend aan een leven van luxe zonder geheel bevredigd te zijn. De grootste vreugde van dit leven is voor haar Drewd Hallam de oudere man, die haar overheerscht, haar boeit, en die toch zoo heel anders is dan het ideaal van haar droomen. Dat ideaal ontmoet ze en door hem komt er verwijdering met haar tante en met Drewd. Een oogenblik lijkt zij 'n geheel ander leven te beginnen, maar haar tante sterft, maakt haar erfgenaam van 'n groot fortuin. Drew wint haar opnieuw totdat op 't laatste oogenblik Giles Armiger tusschenbeide komt en Joan den man krijgt, die haar 't meest waard is.
Temple Bailey heeft wel eenvoudiger en pakkender onderwerpen behandeld. 't Geval van *Silver Slippers* is wat gewild romantisch, wat erg zoetelijk ook.
't Staat niet hooger dan de gewone „magazine"-verhalen, maar 't is onschuldige lektuur. 'n Goed amusementsboek voor meisjes.
— A — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Rudolf Binding, **5576.**
A FATALIST AT WAR. Vertaald uit het Duitsch door Ian F. D. Morrow. *George Allan & Unwin, London W.C.* 1, 2e druk, 1929. (22×14) 248 blz. geb. Sh. 10/6.
Met dezelfde furie waarmee ettelijke jaren terug, alle oorlogsliteratuur in een hoek werd geschopt, wordt nu weer naar dat verschopt goedje gegrepen. Prijzen van geweldige bedragen worden uitgeloofd voor den besten oorlogsroman, het beste oorlogs tooneelstuk enz. In Engeland openbaart zich nog een ander verschijnsel. Hier is men veel aan het vertalen gegaan van Duitsche oorlogsboeken. Na de werken van Latzko, Stilgebauer, Von Unruh komt nu weer dit boek van Binding, dat waarschijnlijk veel succes hebben zal, (en dat het trouwens verdient) omdat het geschreven is door een officier, met een paar flinke kijkers in zijn kop en een warm hart, een poëtische verbeelding en gevoeligheid en die tevens al wat hij beschrijft aan den lijve heeft ondervonden. Het boek is geschreven in den vorm van uittreksels uit dagboeken en brieven. Wie had kunnen droomen, dat er aan den overkant van den IJzer een man zat, die op sommige dagen haast hetzelfde neerpende als wijzelf in ons dagboek. Deze publicatie in stukken en brokken is de eenige die zich werkelijk aanpast aan het hortende en schortende van het frontleven. Toch loopt er een flinke draad door het geheel. Het is jammer, dat de held van het boek even voor 't groote offensief wegens ziekte naar Duitschland geëvacueerd werd. Het meest interessante gedeelte voor ons, hoe de Duitschers de nederlaag slikten, ontbreekt. Katholiek is schr. niet. De titel zegt dat genoeg en we zien het al op de eerste bldz. waar hij 15 Okt. „Ascension Day" noemt. Waar hij er kans toe ziet krijgt ieder die gelooft een veeg uit de pan. Op godsdienstig gebied is hij dus vooringenomen. Op militair gebied is hij natuurlijk op en top Duitscher. Doch een die geen blad voor den mond neemt. Een heele hoop van deze pagina's zouden nooit in een krant geduld zijn geworden. Over oorlogscorrespondenten, sommige van zijn generaals, het uitdeelen van decoraties, het baden van Duitsche officieren in Ostende enz. doet hij ons schaterlachen. Op één punt is Schr. kleingeestig. Hij haat de Franschen, zegt hij, om een artikel verschenen bij gelegenheid van den dood van den befaamden vlieger Von Richthofen, in *Le Matin*. Andere Fransche bladen hebben toch zijn lof bezongen bij die gelegenheid. Buiten eenigen tijd doorgebracht op het Oosterfront, verbleef schr. haast uitsluitend in België, aan den IJzer. Zijn schilderingen van het etappen-gebied zijn zeer juist en sympathiek, al komt ook hier soms de aap uit den mouw. Het is een van de weinige boeken over den oorlog, dat men graag herlezen zal. Alleen voor volwassenen.
— Bc — *Dr. R. K.*

L. B. Campbell, **5577.**
THESE ARE MY JEWELS. Geïllustreerd. *W. W. Norton & Co., New York,* 1929. (20.5×13) 183 blz. geb. $. 2.—.
L. B. Campbell is een Amerikaansche, leerares aan de universiteit van California. Ze heeft verschillende werken over tooneel en kunstgeschiedenis geschreven. Slechts één roman deze, „voor haar eigen genoegen" zooals de titelpagina zegt. Men zou hieruit kunnen afleiden, dat Miss Campbell's genoegens eenigzins van een zure soort zijn.
These are my jewels is de geschiedenis van een moeder, die in verkeerd begrepen moederliefde al haar kinderen dood-ongelukkig maakt, ofschoon ze heel en al voor hen geleefd heeft.
't Verkeerde in de opzet is dat de vrouw, die met de beste bedoelingen bezield haar kinderen opvoedt en vrij verstandig is, uitgroeit tot een domme, egoistische en ook zeer onervaren poseerende moeder. De schrijfster heeft alles geofferd aan haar bitterheid en haar ironie. Er is geen oogenblik iets van mildheid of begrijpende liefde in haar schets van het Amerikaansche gezin onder den oorlog. Ook de godsdienst wordt met bitter cynisme behandeld. En de titel en de gansche opzet van de roman is meer een „oneer" tegenover moederschap en moederliefde, dan een scherpe waarheid zeggen om bestwil.
— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Herman Landon, **5578.**
MURDER MANSION. *Horace Liveright, New York,* 1928. (19.5×13.5) 302 blz. geb. $ 2.—.
De jonge Chadmore heeft jarenlang in de gevangenis gezeten, omdat hij in drift geweld gepleegd had tegen een schurk, die nu ook weer zijn wegen kruist. Hij komt in dat akelige huis van zijn oom en daar gebeuren allerlei nare dingen. Enfin, z'n oom wordt vermoord, waar Chadmore zelf bij zit, door een persoon, die zich in de kamer

bevindt maar die men niet kan zien. Er is niemand anders bij tegenwoordig en aangezien de politie niet van plan is een onzichtbare te gaan opsporen, moet Chadmore voor den moord opdraaien.
Maar een huisknecht, die erg slim is, ontsluiert het raadsel en Chadmore kan trouwen inplaats van brommen.
Dit gegeven — waarvan een knap korte verhalenschrijver een aardig stukje maakt — tot een dik boek uit te werken verraadt een zekere soort van meesterlijkheid. Maar 't wordt een beetje saai; en die ongezonde zottepraat over onzichtbare menschen die door de kamers kuieren, en over piano's die heelemaal van zelf beginnen te spelen, is voor liefhebbers. Men vindt het bijna betreurlijk, dat zoo'n verhaal typografisch zoo verzorgd wordt als met dit boek 't geval is.
— Bc — *J. Jacobs.*

Charles Morgan, **5579.**
PORTRAIT IN A MIRROR. *Macmillan & Co., London,* 3e druk, 1929. (19.5×13) 320 blz. geb. Sh. 7/6.
Deze roman speelt een halve eeuw terug in Engeland. Nigel Frew leeft met zijn ouders, broer en zuster in Drufford waar hij van een plaatselijken artist lessen in het teekenen en schilderen krijgt. Zijn ouders zagen hem liever naar Oxford gaan en werken zijn neigingen tegen. Eens als hij in Lisson bij familie op vacantie is, ontmoet hij Clare Sibright. Ofschoon hij pas 18 is en zij veel ouder en op den koop toe verloofd met Ned Fullaton, raakt zijn hoofd op hol, om haar ongewone schoonheid. Hij wil haar portret schilderen doch het wil niet lukken, omdat hij haar vooral ziet met de oogen zijner ziel en hij nog niet kunstenaar genoeg is, om met zijn penseel het onzichtbare weer te geven. Doch Clare begrijpt en er ontstaat tusschen hen een zeer intieme verstandhouding. Nigel verlaat dan Drufford, om bij Ned's vader in Windrush in de leer te gaan. De voortdurende tegenwoordigheid van Clare wordt Nigel te machtig en hij vlucht naar Parijs, waar hij veel succes heeft. Clare is intusschen getrouwd en als Nigel een paar jaar later in Lisson is, ontmoet hij haar weer. Zij heeft haren man in Scandinavië alleen achtergelaten, zoo gauw ze vernam, dat Nigel terug was. Doch de jongen is nu een man geworden en ook in Clare's hart is klaarheid gekomen. „Uw liefde was te vroeg", zegt ze, „en de mijne te laat." Zij vraagt hem haar steeds in den geest te beminnen en haar in zijn kunst te gedenken en verlaat hem dan voorgoed.
Als psychologische roman waarin de evolutie van spiritueele tot sensueele liefde en vice versa wordt uitgewerkt, is dit een knap geschreven boek. Het herinnert aan Proust: *A la recherche du temps perdu* waarin ook een volledig relaas gegeven wordt van het leven van een intellectueelen artist. Voor liefhebbers van kunst komen er een hoop passages in voor, die ze graag zullen herlezen.
Om een paar geriskeerde toestanden en veel half uitgedrukt sensualisme enkel voor volwassenen.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Berta Ruck, **5580.**
JOY RIDE. *Dodd, Mead & Comp, New York,* 1929. (19.5×13) 287 blz. geb. $ 2.—.
Melody Wynne, een danseresje, leeft, wanneer ze zonder engagement is, bij haar vader in Engeland. Ze heeft veel relaties met den ingenieur Keith Cardwright, die een betrekking krijgt voor Indië en haar ten huwelijk vraagt. Doch zij weigert, wijl ze een contract geteekend heeft, om te dansen in de Johnson-Brown troep. Ze treden eerst op in Parijs. Mel correspondeert met Keith, doch in de Fransche atmosfeer lijken haar die brieven koud en laten haar onverschillig. Mel heeft dan een amourette met den vriend van haar patrone en 't duurt niet lang of ze wordt op straat gezet. Ze ontmoet dan een Franschen Tooneeltroep en reist met hen naar La Falaise waar in een tent opvoeringen worden gegeven. Ze maakt deel uit van den troep en speelt verschillende rollen. 't Duurt niet lang of ze komt onder den invloed van een der mannelijke leden van 't gezelschap, een echte Don Juan. Op zekeren dag als ze met hem uit is, laat ze zich oppikken door twee Engelschen en komt juist op tijd voor de vertooning. Toussaint komt te laat en is besloten zich op haar te wreken. Hij voert zijn plan uit. Doch... hier grijpt Keith in, die intusschen uit Indië weergekeerd en naar Parijs gekomen, naar Mel heeft gezocht, en na haar verblijf te hebben ontdekt, zich in de eerste rij toeschouwers bevindt. Toussaint wordt onschadelijk gemaakt. Mel ondervindt dan met Keith dat ook Engelschen warmhartig zijn kunnen. We vinden haar ten slotte terug aan de Azuren Kust, waar ze met Keith op huwelijksreis is en Mel's oude troep juist een voorstelling geeft. De grondidee: de overwinning van de liefde op den stiel, en van de Engelsche liefde op de Fransche, is goed uitgewerkt. Doch hooge literatuur is 't niet. Een tamelijk banaal gegeven even boven 't banale uit geschilderd. Een van die tallooze middelmatigheden die niet veel om 't lijf hebben en hoogstens ontspanningslectuur zijn voor menschen, gekortwiekt door een alledaagsche omgeving. Om enkele scènes alleen voor volwassenen.
— Bc — *Dr. Raph Kreemers.*

Bern. de Voto, **5581.**
THE HOUSE OF SUN-GOES-DOWN. *Macmillan & Co., London W.C.* 2, 1928. (20×13.5) 408 blz. geb. Sh. 7/6.
James Abbey kan het na den burgeroorlog in de geëmancipeerde Zuiderstaten van Amerika niet meer uithouden. Hij verkoopt zijn landgoed Velden en volgt met zijn vrouw een van de talrijke karavanen, die naar het Westen trekken, om daar zijn geluk te beproeven. Onderweg wordt hem een zoon geboren: Pemberton. Omwille van dit gebeuren bereikt James zijn einddoel niet, doch vestigt zich halverwege in een onherbergzaam oord Windsor Springe. James is een taaie en hardnekkige werker en overwint de natuur en de elementen. Anderen mislukken doch hij verdient geld en is hooghartig tegenover de zgn. gelukzoekers, die hij minacht en die hem toch respecteeren moeten. Zijn zoon heeft heel andere gedachten. Hij huwt zelfs tegen zijns vader zin met een der meisjes uit het intusschen tot een klein stadje gegroeide plaatsje. Doch zijn vrouw sterft kort na de geboorte van haar zoon. Hij is een rustelooze zoeker, die lacht met de koppigheid van zijn vader, om ondanks alles en allen grond vruchtbaar te willen maken. In stee van den grond te dienen, zal hij zich door de aarde laten dienen. Hij werkt zich op tot ingenieur en zoekt naar het geheim der koperbewerking. Iedereen, behalve zijn vriend John Gale, een schrij-

ver van folklore en Westersche geschiedenis, is bang voor hem om zijn dwars en hard karakter. Doch Pemberton zegeviert. Hij vindt koper en weet een bloeiende industrie te scheppen in de wildernis. Doch hij wordt op het critieke oogenblik verraden door een van zijn bankiers en komt om in een sneeuwstorm, als hij, ondanks alle waarschuwingen, uitrukt in de duisternis om zijn belagers den pas af te snijden. Op zijn gedrag valt zedelijk gesproken heel wat af te keuren in dien tijd. En hij vindt zijn nederlaag juist door den broeder van de vrouw, waarmee hij een buitenechtelijk leven leidt.
De twee karakters van vader en zoon zijn goed getypeerd. De beschrijving van de „covered wagon days" en die eindelooze uittocht naar 't Westen met zijn gruwelijke wederwaardigheden is meesterlijk. Doch in het laatste deel van 't boek wordt nog al met den ruwen borstel gewerkt. Er komen stootende passages in voor voor ons geloof, een weinig sympathieke Iersche priester tusschen die wilde mannen en zinnelijke beschrijvingen, die niet door den beugel kunnen. Hoe sympathiek we ook staan tegenover Deel I „Artemisia", om het vervolg moeten we het geheel streng reserveeren.
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

IV. DICHTWERKEN.

FRANSCH.

Rubin Khouvine, 5582.
COULEURS. *Argo, Paris,* 1928. (19.5 x 14.5) 278 blz. ing. Ffr. 15.—.
Dit boek bevat 250 gedichten van acht regels, die in Alexandrijnen geschreven zijn en elk een klein, juist bepaald, sentiment weergeven, dat op zichzelf tamelijk vaag is. Daarin ligt de heele kunst van dezen dichter, dat hij zeer precies sommige nuancen van het aandoenings-leven weet te vatten in betrekkelijk weinig woorden. Groot werk levert hij niet. Wat hij biedt is fijnzinnig, kunstig gerijmd vooral, soms treffend gezegd, maar zelden dieper ontroerend. De „mooie regels" uit het boek konden van de Comtesse de Noailles zijn. Van blijvende waarde is het geheel zeer zeker niet.
Anton van Duinkerken.

ENGELSCH.

Dorothy Parker, 5583.
SUNSET GUN. *Boni & Liveright, New-York,* 1928. (19.5 x 13) 75 blz. geb. $. 2.—.
Huiselijke poëzie, die grootendeels tot de huisvlijt behoort, maar soms daar boven uit komt door haar geestigheid. Vooral de puntdichten over vroegere Engelsche dichters zijn aardig. Carlyle b.v. wordt als volgt getypeerd:

Carlyle combined the lit' ry life
with throwing teacups at his wife,
remarking, rather testily,
„oh, stop your dodging, Mrs. C!"

Anton van Duinkerken.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

T. B. Roorda, 5584.
Dr. J. B. MENDES DA COSTA. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1929. Nieuwe beeldhouwkunst in Nederland. (21.5 x 15.5) 22-XVI blz. ing. f 1.50.
De beschouwing, die Roorda aan de beeldhouwer Mendas da Costa wijdt, is duidelijk, inzichtgevend en ter beeldende zake blijvend. Zij is ook grotendeels juist, maar gaat niet erg diep. Onjuist is het, om alles wat Mendes da Costa gemaakt heeft in één stroom van zich steeds gelijk blijvende bewondering te verheerliken: hij heeft veel gemaakt wat *te* bewust-gestileerd, te overdacht en uitgemergeld is, om schoon te kunnen zijn. In dit werkje vindt men o.a. Troelstra, het monument voor Jozef Israëls, Rudolf Christiaan de Wet, die hiertoe te rekenen zijn. Zijn beeldjes echter zijn van zulk een hoge en zuivere schoonheid, dat men dit boekje, met zijn duidelike en mooie illustraties, in veler handen mag wensen. *T. K.*

DUITSCH.

Richard J. Neutra, 5585.
WIE BAUT AMERIKA? Geïllustreerd. *Julius Hoffmann, Stuttgart,* 1928. (29 x 21.5) 77 blz. gec. M. 8.50.
In Europa merken wij bij de werkende architecten een groote belangstelling voor de vele problemen, waarmede in Amerika de bouwmeesters te maken hebben. Dit werk van architect Neutra, die jarenlang de Amerikaansche bouwpractijk beoefend heeft, is een bewijs van deze belangstelling en tegelijkertijd een prikkel.
't Is niet mogelijk in een tachtigtal bladzijden dit uitgebreide gebied van bouwtechniek, van voldoen aan de velerlei eischen welke de merkwaardige Amerikaansche Maatschappij met zich mede brengt en de sociale omstandigheden waardoor die eischen verklaard worden grondig te behandelen. De schrijver slaagt er desondanks in een goed beeld te geven van de enorme ontwikkeling van de grootindustrie en den invloed daarvan op de stadsvorming en de gevraagde bouwwerken. Groote organisatorische gaven worden geeischt bij den architect als de bouw van een wolkenkrabber wordt aangevat. Als bij een machine wordt elk onderdeel berekend, met nauwkeurigheid elk detail geplaatst in dit ontzaggelijk organisme.
Nieuwe materialen worden naast de beproefde gebruikt en toegepast, een nieuwe esthetiek van het bouwen ontstaat vanzelf.
Met kennis van zaken behandelt de schrijver het bouwen en inrichten van stations, hotels en ook de meer eenvoudige opgaven; de manier waarop het werk wordt aangevat en de materialen die zijn toegepast. Een honderdtal goed gekozen afbeeldingen sieren het werk.
H. Th.

Matthäus Schiestl, 5586.
BAUERN, RITTER, HEILIGE. Geïllustreerd. *Ges. für christliche Kunst, München,* 1929. (18 x 13) 88 blz. geb. M. 6.—.
Geen schilder-kunstenaar van dezen tijd heeft zulk een blijvende plaats veroverd in het hart van z'n volk als Matthias Schliestl. In dit keurige boekje komt vooral de gevoelige romanticus tot zijn recht. Hetgeen hem op z'n reizen en in z'n stil atelier trof, wordt ons hier in rijke mate geboden: bergsagen, primitieve legenden uit het leven van Jezus en z'n heiligen, gemoedelijke scènes uit het boerenleven. Vooral het eigenaardige wezen van kluizenaars, ridders en pelgrims trok sterk z'n aandacht.

Door z'n teere doeken vaart niet de adem van dezen tijd, die weinig romantiek meer bezit, maar er spreekt daaruit een kinderlijke vroomheid, een goedmoedige spot, een blijde volkszin en tintelende speelschheid — allemaal kostelijke dingen, waaraan wij, ook al gaan onze verlangens uit naar werk van sterker beelding en feller inhoud, allemaal wel eens behoefte hebben.
Deze afbeeldingen worden telkenmale afgewisseld door markante liederen en gedichten van hem verwante dichters en musici als Chamisso, Novalis, Weber e.a., zoodat tusschen inhoud en vorm hier een volkomen harmonie heerscht — hetgeen dit boekje maakt tot een begeerlijk kunstbezit.

Dr. H.

ENGELSCH.

J. P. Sousa, **5587.**
MARCHING ALONG. Geïllustreerd. *Hale, Cushman & Flint, Boston,* 1928. (23×16) 384 blz. geb. $. 5.—.
In onzen radio- en gramophoontijd is de naam van Sousa, zelfs voor oningewijden in de muzikale wereld, geen onbekende meer. Sousa heeft eindelijk het idee uitgewerkt dat in zijn succesvol leven zeker meer dan eens in zijn Amerikaansch brein moet zijn opgekomen. — Hij heeft gemeend dat de wereld die hem als componist kende, hem ook als mensch zou willen kennen en daarom publiceert hij deze auto-biographie. Amerikanen zullen met genoegen vernemen hoe deze man van bakkersgast tot „March King" opgroeide. Europeanen zullen hier en daar wel eens glimlachen om de zelfgenoegzaamheid die meer dan eens doorschemert. En wanneer ze dezen „nationalen Sousa vergelijken met hun eigen muzikale genieën zal de palm gauw zijn toegekend en eere gegeven aan wien eer toekomt." De Amerikanen hebben voor vele van onze grooten ongekende horizonten geopend. De dank hun daarvoor verschuldigd kan ons veel grootspraak over hun eigen kunstenaars doen vergeten. Doch als later de onpartijdige wereld-geschiedenis der muziek zal geschreven worden zal Sousa toch een andere plaats innemen, dan hij zich zelf door de volumineuse autobiographie schijnt te willen toekennen.
Niet alleen muziekliefhebbers hebben iets aan dit boek. Iedereen die belangstelt in de geschiedenis van de laatste halve eeuw vindt hier iets naar zijn gading. Sousa's relaties met allerhande kunstenaars en sportsmen (de nationale Charlie incluis), met koningen en presidenten, werpen een helder licht op velerlei gebeuren. Minder bekend is wellicht dat Sousa ook ettelijke romans op z'n actief heeft en een bekend „Trapshooter" is. Het boek is veelvuldig en mooi geïllustreerd en moet over den Oceaan wel succes hebben.

Dr. Raph. Kreemers.

W. D. Orcutt, **5588.**
MASTER MAKERS OF THE BOOK. *George Allen & Unwin, London,* 1929. (21×13) geb. Sh. 8/6.
In Noord-Amerika groeit de belangstelling voor het Schoone Boek en de geschiedenis der Typographie met den dag. William Dana Orcutt, die een zekere bekendheid heeft verworven met zijn romans en novellen gaf reeds meermalen blijk van zijn belangstelling voor het Schoone Boek. Eenigen tijd geleden publiceerde hij: *In Quest of the Perfect Book,* welk werk zeer de aandacht trok. Vervolgens verschenen van zijn hand *The Kingdom of Books* en *The Book in Italy.* Zijn nieuw werk, *Master Makers of The Book,* begint met de geschiedenis van het boek een eeuw vóór de uitvinding der boekdrukkunst. Vervolgens beschrijft Orcutt op boeiende wijze de werkzaamheid van Aldus Manutius, Robert Etienne en Geoffray Tory. Natuurlijk ontgaat hem den roem der Nederlandsche Typographie geenszins: Plantijn en zijn opvolgers in Antwerpen; de Elseviers in het Noorden worden uitvoerig besproken.
Backerville vertegenwoordigt voor hem de „donkere" 18de eeuw. Natuurlijk wordt de nadruk gelegd op Didot (Frankrijk), Bodoni (Parma) en Ibarra (Spanje) die zeer grooten invloed hebben uitgeoefend op onze hedendaagsche lettervormen.
Van de moderne drukkers bespreekt Orcutt alleen William Morris, de groote voorganger, en Cobden-Sanderson en Emery Walker, zijn niet minder groote opvolgers.
Aan een recentere generatie heeft Orcutt zich blijkbaar niet gewaagd. Dit terrein heeft dan ook meer voetangels en klemmen. Bovendien hebben onlangs Engeland (Modern Fine Printing) Duitschland (*Deutsche Presse,* door Rodenberg) en Nederland (Ch. L. van Halsbeke) in deze lacunes zelf voorzien.
Orcutt's boek is als eerste inleiding in de wereld van het Schoone Boek zeer aan te bevelen.

A. A. M. Stols.

C. Reginald Grunday, **5589.**
ENGLISH ART. Geïllustreerd. *The Studio, London,* 1928. (22×16) 130 blz. geb. Sh. 10/6.
Het geschiedkundig overzicht over de Engelsche plastiek der achttiende eeuw is wel wat oppervlakkig en weinig zeggend, maar de illustraties die de grootste helft van dit nuttige boek beslaan, vergoeden wat de tekst te kort schiet en geven een goed inzicht in een kunst, die fijnzinnig en aristocratisch, doch zelden hoog is. De portretten zijn de meest treffende producten dezer eeuw, wier grootste belangstelling trouwens uitging naar den mensch. Het goed verzorgde boekwerk is een aanbevelenswaardige gids.

Anton van Duinkerken.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

J. Salsmans, S.J., **5590.**
VONDEL VOOR ONS VOLK. Geïllustreerd. *Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1929. (21×15.5) 119 blz. ing. f 1.—.
De tietel van dit boekje geeft tevens de bedoeling welke pater Salsmans heeft gehad bij 't schrijven van dit eenvoudige boekje: Vondel dichter bij 't volk te brengen. De afstand tussen Vondel en zijn landgenoten is inderdaad nog veel te groot om dit pretentieloze boekje niet aan te bevelen. 't Is uitermate populair en berekend op de eenvoudigste lezers. Nieuwe perspektieven worden niet geopend. 't Is 'n schets van de bewogen levensgang van onze grootste dichter met 'n karakteristiek van zijn werk. De teksten ter illustratie zijn tevens 'n bloemlezing van Vondel's mooiste verzen.

't Werkje is rijk geïllustreerd en bevat een genealogie van Vondel's familie en 'n chronologiese lijst van Vondel's toneelstukken.

Ed. A. Serrarens.

FRANSCH.

Georges Normandy, 5591.
JEAN LORRAIN. Geïllustreerd. *Vald. Rasmussen, Paris,* 1928. (19.5×13) 188 blz. ing. Ffr. 10.—.

Verdiende Jean Lorrain deze biografie? Hij is tenslotte een schrijver als een ander, met qualiteiten en gebreken, die hem binden aan zijn tijd. Het is niet waarschijnlijk dat hij daaraan ontstijgt. Doch dit boek vertelt wel aardig over hem en geeft heel leesbare bijzonderheden over zijn omgangskring, waartoe Huijsmans en de Goncourts behoorden.

Als biografie heeft het boek echter geen bijzondere waarde. Het is aardig, niet meer.

Anton van Duinkerken.

ENGELSCH.

T. K. Whipple, 5592.
SPOKESMEN. *D. Appleton & Co., New-York,* 1928. (20.5×13) 277 blz. geb. $. 2.50.

De zeer eigenaardige houding, die wij Europeanen gewoonlijk aannemen tegenover alles wat van Amerikanen komt en de kritiek, die we over hen uitoefenen maakt velen kitteloorig. Doch sommigen beginnen uit dien onaangenamen toestand de noodige gevolgtrekkingen te maken. En het is alleszins verwonderlijk, dat een van de menschen die de waarheid onder de oogen durven te zien Whipple zijn moet, professor aan de universiteit van Californië. Hij overschouwt heel het Amerikaansche gebied, voor het literaire standpunt en deelt ons zijn bevindingen mee in dit zeer leerzame doch tevens zeer dorre boek. Na in een inleidend hoofdstuk te hebben bewezen dat het practische ideaal, het puritanisme en de sentimentaliteit de kern uitmaken van de Amerikaansche geschiedenis, de letterkundige inkluis, kiest hij daarna 10 schrijvers uit, die leidende figuren geweest zijn of nog zijn en hij vraagt zich af in, hoeverre ze een spiegel zijn van het Amerikaansche leven en van de cultuur. Achtereenvolgens komen H. Adams, E. A. Robinson, Th. Dreiser, R. Frost, Sh. Anderson, W. Cather, C. Sandburg, Vachel Lindsay, S. Lewis, E. O'Neill aan de beurt. De ontleding van 't karakter en het oeuvre dezer schrijvers getuigt van een buitengewoon schrander vernuft en een klaren kijk op de zaken. Whipple erkent de gebreken doch als hij naar den oorsprong zoekt geeft hij in een argumentum ad hominem Europa een veeg uit de pan, omdat het zoo graag den eersten steen werpt. De Europeanen kwamen immers om economische motieven naar dit ledige continent en legden dus zelf de basis voor dat pragmatisme dat ze nu de Amerikanen verwijten. Wij mogen ook niet vergeten, zegt hij, dat geen enkel land zoo te lijden heeft gehad van den gelijktijdigen aanval der 3 meest „ontmenschende'' factoren: „Pioneering, Puritanism, Industrialism.'' Schr. ziet de toekomst rooskleurig daar de Amerikaansche schrijvers beginnen te *leven,* het leven op te merken en juist weer te geven. De meeste van de voornoemde schrijvers zijn er een duidelijk bewijs van.

Veel boeken over Amerikaansche letteren die ten onzent verschijnen zijn tendencieus of vooringenomen. Daarom begroeten we dit werk van Whipple met veel sympathie en bevelen het aan als een onmisbaren gids aan allen, die zich met Amerika en zijn literatuur bezig houden.

Dr. Raph. Kreemers.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

G. H. Kurtz, 5593.
WILLEM III EN AMSTERDAM 1683-1685. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1928. (24.5×15.5) 233 blz. ing. f 3.50.

Deze merkwaardige dissertatie verplaatst ons in de periode der Vaderl. geschiedenis, waarin de onafhankelijkheid der Republiek opnieuw bedreigd wordt, nadat zij na harden strijd op Spanje bevochten was. Immers was de verovering der Zuidelijke Nederlanden het onmiddellijk object der expansiepolitiek van Lodewijk XIV, meer verwijderd doel dezer politiek was ook de verovering der Republiek. Gelijk Spanje weleer, zoo wilde nu Frankrijk van de Nederlanden het steunpunt maken voor de vestiging van zijn evenwicht op Duitschland en Engeland en daardoor in Europa. Hier stond echter stadhouder Willem III op de bres, die het gevaar doorzag, met hardnekkigheid trachtte hij het gevaar te keeren. Na Frankrijk's aanval in 1672 gebroken te hebben was zijn onvermoeid streven om bij de Duitsche rijksvorsten de evenwichtspolitiek ingang te doen vinden; en werkelijk, hij slaagde erin de ligue van garantie te vormen die later zich ontwikkelde tot een groote coalitie tegen Frankrijk. Waren hiervoor in het buitenland al heel wat moeilijkheden te overwinnen, meer ondervond hij dit in de Republiek zelf. Het was vooral Amsterdam dat tegenover elke machtsontplooing van den stadhouder wantrouwend stond. Amsterdam vreesde dat Willem III door de militie in oorlogstijd te groote macht zou krijgen en daardoor voor de haast souvereine positie van Amsterdam in de Republiek gevaarlijk kon worden; onder Willem II had men het reeds aan den lijve ondervonden. Op handige wijze werd deze houding door den bekwamen Fransche gezant d'Avaux voor de politieke inzichten van Lodewijk XIV benut en nog aangewakkerd. Het zijn vooral de kritieke jaren 1583-1585, waarop de schrijver het licht laat vallen. Dan krijgt de verzoening der stad met den Stadhouder haar beslag als de burgemeesters Valckenier en Van Beuningen van het tooneel zijn verdwenen; ondanks nog vele bedenkingen laat de Amsterdamsche magistraat het evenwicht in Europa en de vervolging van het Protestantisme het zwaarste wegen. Van al deze binnen- en buitenlandsche verwikkelingen waarin de Republiek door hare positie geraakt was, volgt een uitvoerig, geregeld verhaal dat tot nu toe ontbrak. Uit het gemeentearchief van Amsterdam en uit de Tagel-papieren uit het Algemeen Rijksarchief vulde schrijver de verschenen literatuur over dit onderwerp belangrijk aan. Zeer overzichtelijk worden ten slotte de hoofdlijnen dezer periode samengevat.

Opvallend kan men in deze studie waarnemen hoever men in ons land in die dagen nog af was van de nationale saamhoorigheid, zelfs bij dreigende gevaren; zoodat het particularisme van

Amsterdam zich tot daden liet overhalen, die wij landverraad zouden noemen.
Wie in den doolhof der politieke verwikkelingen van dezen tijd een wegwijzer behoeft, zal zich met deze zeer verdienstelijke bijdrage veilig kunnen bewegen.

P. P.

R. R. Post, **5594.**
EIGEN KERKEN EN BISSCHOPPELIJK GEZAG IN HET DIOCEES UTRECHT TOT DE XIIIe EEUW. Geïllustreerd. *Instituut voor Middeleeuwsche geschiedenis, Utrecht,* 1928. (25×16.5) 260 blz. ing. f 4.30.

In verband met de beroemde kwestie van het z.g. „Eigenkirchentum" (Stutz) stelt schr. zich de vraag, hoe in het diocees Utrecht de verhouding was der kerken tot het Bisschoppelijk gezag en wel tot en met de 13e eeuw. Tegenover de verschillende opinie's verdedigt schr. een meening, die tamelijk wel overeenkomt met die van Stutz.
De bewerking is, zooals dat bij een leerling van Prof. Oppermann te verwachten is, geheel gebaseerd op nauwkeurige ontleding der oorkonden. Allerlei ingewikkelde vragen komen daarbij vanzelf ter sprake; om slechts een paar voorbeelden te noemen: blz. 88vv. (echtheidskwestie), 78 (dateeringsmogelijkheid), 75 en 47 (interpretatie). Zoo is een boek ontstaan, dat onontbeerlijk moet genoemd worden voor het onderzoek naar de geschiedenis van het diocees Utrecht. De lokaalgeschiedenis van vele kerken is er mee gemoeid, en daarom is het dubbel jammer dat een Register (zelfs uitsluitend van Plaatsnamen) ontbreekt. In deze studie zien we zoo echt, hoe zich de groote richtlijnen in het godsdienstig leven weerspiegelen in het verleden van een gewichtig diocees. Het is voor den historicus een bepaald genot bij dien gang door de eeuwen steeds den vasten grond te voelen van nauwkeurig detail-onderzoek. Om die vastheid te verkrijgen heeft schr. de behandeling der Literatuur geheel naar achter geschoven, om vooral aan de Oorkonden 't woord te laten. Al zijn er wel eenige nadeelen aan deze methode verbonden, vanwege de strenge compositie van een werk, toch wegen de voordeelen rijkelijk daartegen op.
Bij de correctie zijn enkele storende fouten blijven staan, zoodat een Errata-lijst niet overbodig ware geweest in dit werk, dat een ware aanwinst is voor de Kerkgeschiedenis in Nederland.

Dr. Fid. v.d. Borne, O.F.M.

Prof. Dr. Charles Richet, **5595.**
ALGEMEENE CULTUURGESCHIEDENIS. *De Tijdstroom, Huis ter Heide,* 1928. (21×15) 87 blz. ing. f 1.10.

In het begin lijken de inleiding van prof. J. de Louter en die van de vertaalster Nelly Prins-Burgers, verreweg het meest interessant. De Louter wijst op de gebreken in het werkje, mevr. Prins-Burgers op de beteekenis van den schr. Richet, medicus en Nobel-prijswinner, man van veelzijdige ontwikkeling en begaafdheid. Zoo valt in het begin het boekje tegen, maar wij hebben ons te herinneren, dat het werkje eigenlijk gericht is tot de schooljeugd. Verder gaand merken wij hier en daar hinderlijk, dat Richet vrijdenker is... Christus wordt de zoon van een timmerman genoemd (blz. 25), Griekenland en Rome sterk verheerlijkt tegenover de middeleeuwen, die toch ondanks alles en in 't geheel genomen een stap verder en vooruit beteekenen, moesten de restanten van een onbeschaafd heidendom in die periode niet opgeruimd worden? De theologie heet: voor redelijk denken aanvechtbaar (blz. 32). Hervormers heeten: zuiveraars der christelijke leer en vernieuwers die den stoot geven tot een loslaten van het Katholicisme (blz. 36) en zoo is er hier en daar nog wel iets aan te merken. Dit zijn echter vlekjes, of zoo ge wilt vlekken, maar sporadisch. Gaandeweg voelt men, dat de schrijver er in komt... in z'n stof en z'n bedoeling bereikt: het bevorderen van de vredesgedachte door een anti-oorlog-achtig licht over de geschiedenis der beschaving te werpen. Door meer nadruk te leggen op de vooruitgang door vreedzame ontwikkeling van kunsten en wetenschappen. Van wetenschap! Moraal en godsdienst worden wel wat verwaarloosd.

Dr. W. T.

Dr. L. W. G. Scholten, **5596.**
STAAT EN MAATSCHAPPIJ. *Joh. Ykema, Den Haag,* 1928. (23.5×15.5) blz. ing. f 1.75.

Het rijk van koning Willem I is hoofdzakelijk een produkt van de politieke verhoudingen na den val van Napoleon I, en zijn regeering, heeft tot en met de afscheiding van België de invloed der betrokken mogendheden ter gelegener tijd moeten ondervinden. Echter van grooter belang is voor ons hoe het verlicht despotisch bestuur van Willem I inwerkte op de verhoudingen zoowel in de Noordelijke als Zuidelijke Nederlanden. Ongetwijfeld heeft deze vorst Noord en Zuid uit het diep ekonomisch verval opgeheven; maar jammer dat z'n autokratisch optreden personen gezindten en breede kringen des volks van zich stiet. En dit heeft (en dit is van zeer groot gewicht) een reaktie ten gevolge van vorming van partijen zoowel van kerkelijke en niet kerkelijke kleur, die nog in hoofdzaak de grondslag van het Nederlandsch staatkundig leven vormen. Dit verlicht despotisme dat voor hen die in België en Frankrijk zich van begin af aan, tegen de vereeniging van Noord en Zuid verzetten, was een welkome aanleiding om de afscheiding van België te bespoedigen. Dit zet de schrijver zonder ons te vermoeien met een groot aantal jaartallen en feiten helder, zakelijk en onpartijdig uiteen. Hij legt goed het onderling verband der feiten, zondert hoofdzaken van bijzaken af en zet de vaderlandsche geschiedenis in het complex van de Europeesche gebeurtenissen; geleidelijk ontwikkelt hij den regeeringsvorm van Willem I uit de staatsinstellingen der Republiek. Bijzonder geslaagd lijken ons de onderwerpen over het algemeen rgeeringsbeleid van Willem I en de verwikkelingen met België.
De schrijver heeft deze historische verhandeling opgebouwd uit de degelijke studies over deze periode onzer geschiedenis en heeft ook een nuttig gebruik gemaakt van de Katholieke literatuur. Niet alleen in den kring der kandidaten voor de hoofdakte waarvoor deze leerzame verhandeling geschreven is, maar ook aan studenten der hoogste klasse van H.B.S. en Gymnasium zal dit vlotgeschreven werkje nog veel kennis en inzicht kunnen bijbrengen.

P. Placidus O. Cap.

FRANSCH.

Marcel Poète, 5597.
UNE VIE DE CITÉ. *A. Picard, Paris*, 6, 1927. (25×16.5) Deel II: 338 blz.

Het tweede deel van dit groot opgezet werk bevat de beschrijving van het leven der stad Parijs in den renaissancetijd, van de helft der 15de tot het eind der 16e eeuw. Die beschrijving voldoet aan hooge eischen. Rustig schetst Marcel Poète de tafereelen van de groote geschiedenis, waarvóór hij telkens scherpteekenende anecdoten van de kleine geschiedenis plaatst. Stadsleven tegen land- en zelfs wereldgeschiedenis.
Uit de middeleeuwsche stad met haar gebrekkige hulpmiddelen zien wij de wereldstad groeien. Na Rome wordt Parijs de eerste Europeesche metropool.
De bemoeiïngen der Fransche vorsten komen haar ten goede; langs haar toegangswegen wordt niet enkel goud tot haar gebracht, maar ook de bloem van wetenschappen en kunsten.
„Mère d'un peuple abondant et puissant. Heureux en biens, en lettres florissant", prees Ronsard haar. Iedereen hield van Parijs, — toen al. Dat is zoo gebleven. Wie de stad kent — anders dan door een vluchtig bezoek, wel te verstaan — zal met genoegen Poète's verhaal lezen of raadplegen.

Vincent Cleerdin.

DUITSCH.

Horst Schöttler, 5598.
BESCHEIDENE WELTGESCHICHTE. Geïllustreerd. *Dürr & Weber, Leipzig C.* 1, 1929. (19.5×13) 88 blz. geb. M 2.50.

Dit is geen dorre beknopte opsomming van feiten en jaartallen, zooals de lezer wellicht uit den titel van dit boekje zou vermoeden.
Los van elke levensbeschouwing en elke staatkundige partij wil Schöttler de wereldgeschiedenis beschouwd zien, en hij meet de belangrijkheid der feiten slechts af in zooverre ze de menschheid werkelijk tot nut geweest zijn of nog zijn. Origineel en raak dikwijls is z'n verlichting van hoofdfeiten en stroomingen, gelijk E. Lavisse en G. Kurth ook maar toch weer geheel anders deden; hier geen strakke sobere lijnen, maar levendige en kleurrijke schildering van het wereldgebeuren. De cultuurgeschiedenis komt in dit boekje goed tot haar recht, waarvan het inzicht nog door mooie illustraties wordt versterkt.
Het is werkelijk een genot en tevens leerrijk dit boekje tot opfrissching van zijn historische kennis ter hand te nemen.

P. Placidus, O. Cap.

ENGELSCH.

W. E. Woodward, 5599.
MEET GENERAL GRANT. Geïllustreerd. *Horace Liveright, New York*, 1928. (24.5×16.5) 512 blz. geb. $ 5.—.

Den oppervlakkigen beschouwer moge 't voorkomen, dat het niet moeilijk zijn moet een boek te schrijven over Grant als men de enorme bibliographie tot zijn beschikking heeft die op 't einde van dit werk geciteerd wordt. Doch er was een Woodward noodig om de veelbewogen tijden van den Am. burgeroorlog zoo levend voor oogen te brengen, om „Wahrheit" van „Dichtung" te scheiden en van zoo'n gecompliceerd complex een leer- en genietbaar geheel te maken. Deze Schr. had zijn sporen al verdiend met z'n voorgaande levensbeschrijving van G. Washington, die allerwegen enthousiast werd begroet. Schr. holt er niet op los à la Maurois. 't Anecdotische doorspekt het louter historische, doch leidt niet af van de banen van 't werkelijk gebeurde. Er wordt niet gechargeerd waar meer dan een daar kans toe zou hebben gevonden. De Amerikanen van dezen tijd mogen gerust de bldz. herlezen over den oorlog met Mexico dien Grant een „diefstal op groote schaal" noemde, en de les trekken uit 't getuigenis van Grant dat hij er alleen aan deelnam omdat hij de zedelijke kracht miste om zijn ontslag te nemen. Ook nu kunnen we zeggen: „l'histoire se répète", Woodward wil zijn landgenoten afbrengen van 't onvruchtbare nationale chauvinisme en ze brengen tot 't echte „heroworship" van Carlyle. Grant is ten voeten uit geteekend, een domineerend figuur, zooals de teekenaar van den omslag 't zoo juist zag. Doch, al overheerscht hij een heele periode, al verheft hij hem boven de grootsten, hij heeft ook een oog voor de keerzijde van de medalje en toont ons ook Grant, die niet altijd onze bewondering of onze sympathie wegdraagt vooral op 't einde van zijn leven. Allen die niet begrijpen kunnen hoe de pacifist Grant tegen zijn wil in een wereldberoemd veldheer werd en als herkozen president zoo'n fiasco leed, moeten dit zeer merkwaardige boek lezen waaruit ook voor ons veel lessen zijn te halen.

Dr. R. K.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Theod. Canot, 5600.
AVONTUREN VAN EEN AFRIKAANSCHEN SLAVENHANDEL. Vertaald uit het Engelsch door J. L. J. T. Ezerman. *J. Philip Kruseman, Den Haag*, 1929. (24×16) 288 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.90.

Voor nadere bespreking zie het artikel van Dr. Raph. Kreemers in *Boekzaal*, jrg. 1928, blz. 324.

G. Kamerling, 5601
ONZE OOST. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen*, 1927. (25×16) 168 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.25.

Bovengenoemd werkje ademt een protestantschen geest, bekijkt toestanden en gebeurtenissen dus wel eens door een anderen bril dan wij, is ten aanzien van katholieke zaken niet altijd betrouwbaar (het noemt het aantal katholieke inlanders in onze heele Oost 83.000, terwijl er op Flores alleen reeds 130.000 zijn!) maar overigens willen wij den schrijver onze hulde brengen voor de wijze, waarop hij dit overzicht heeft samengesteld.
De literatuur-opgave is wel wat beknopt en nogal eenzijdig. Ter wille van de objectiviteit zouden wij den schrijver willen aanraden gebruik te maken van het boekje van Pater Visser: *Onder Portugeesch-Spaansche Vlag*. Voor de internationale positie van onze Oost, welke in dit boek in het geheel niet tot haar recht komt, had schrijver o.m. met vrucht gebruik kunnen maken van de Openbare Les, in 1925 door Prof. van Vuuren aan de Universiteit te Utrecht gehouden, getiteld *de Beteekenis van Straat*

Malakka. Misschien was de Heer Kamerling er dan ook toe gekomen, het tijdvak vóór 1600 wat uitvoeriger te behandelen dan nu het geval geweest is.
Met de slotwoorden van het boek kunnen we ons geheel vereenigen:
„Niet het bloot intellectueele, noch het bloottechnische baant in de eerste plaats den weg ter toenadering van Oost en West, maar de oplossing van de problemen der hoogere cultuur van recht en zedelijkheid, die in het Christelijk beginsel haar norm vindt. Ook hier geldt het klassieke woord: „De ziel overwint."

G. J. de Vries.

FRANSCH.

Boris Cederholm, 5602.
AU PAYS DU NEP ET DE LA TCHÈKA. Vertaald uit het Russisch door Hélène Iswolsky. *Jules Tallandier, Paris* 14, 1928. (19×12) 413 blz. ing. Ffr. 14.—.

Wanneer men weet dat de schrijver van dit boek vroeger officier geweest is in het Russiese leger onder den Tsaar; dat hij een verwoede bolsjewiekenvreter was en dit bij zijn verblijf in Petersburg bij tijd en ontijd uit liet komen; dat hij alles ziet met het oog van den handelaar en beursman; dan weet men te voren, dat hij niet anders dan een eenzijdig en donker beeld van de Sovjet-Unie geven kan. Men voelt, dat het zijn eigen domme en waanwijze schuld is, dat hij in de gevangenis komt: hij heeft dit als het ware uitgelokt en uitgedaagd, in de waan dat hij, tans Fins burger, boven alle wetten van het land verheven was.
Wat hij dus van het Sovjet Rijk zegt, is voor de kennis van de toestanden in dat land ongeveer zonder waarde: zijn ervaringen zijn die van een héél biezonder geval, dat men niet veralgeménen mag en slechts met zeer veel omzichtigheid en kritiese zin lezen en gebruiken kan.

T. K.

DUITSCH.

Dr. O. Hauser, 5603.
NEUE DOKUMENTE ZUR MENSCHHEITS-GESCHICHTE. Geïllustreerd. *Verlag für Urgeschichte und Menschforschung, Weimar,* 1928. (23.5×15.5) XII-332 blz. geb. M. 15.—.

Verschillende schrijvers hebben bijdragen van nogal uiteenloopenden aard geleverd voor dit boek. Sommige gedeelten zijn zeer belangrijk voor de praehistorici, onder andere door de zoo schitterende afbeeldingen van vuursteenwapens en -gereedschappen.
De inleiding van Hauser is het minst geslaagde deel van het werk, daar én door aanhaling én door uitspraken van den schrijver zelf een geestesgesteldheid aan den dag treedt, die den katholiek wel eens afstoot. De genoemde tijdruimten zijn niet op wetenschappelijke gegevens gegrondvest. Maar komt men eenmaal bij de eigenlijke „documenten" dan hebben we met wetenschappelijke feiten te doen en daarover valt steeds goed te praten. Wat de schrijvers daarvan zeggen laat zich met belangstelling lezen.
Bijzonder geslaagd is de laatste bijdrage „Ueber Alter und Ursprung des Deutschen Volkes van Dr. Classen." Classen heeft ingezien, dat de taalkunde, de biologie en de archeologie ieder op zich zelf onbekwaam zijn, om ons een juist beeld te geven van hetgeen in praehistorische tijden is geschied en zoekt de gegevens van deze drie wetenschappen met elkaar in verband te brengen. Een welgeslaagde poging lijkt het.

Rietsema.

Prof. Dr. Franz Kühn, 5604.
ARGENTINIEN. Geïllustreerd. *Ferd. Hirt, Breslau,* 1927. (23×18) geb. M. 42.—.

Niet alleen door een volledige beheersching der literatuur, maar meer nog door zijn groote terreinkennis; want tusschen 1908 en 1924 maakte hij een groot aantal wetenschappelijke studietochten door alle deelen van Argentinië. Wel zijn sinds het Argentijnsche eeuwfeest in 1910 een groot aantal meer of min populaire geografische werken over Argentinië verschenen, maar de physische toestand van het land werd daarin zeer onvoldoende of zelfs wel minder juist behandeld. Dit werk nu, dat mede door de zeer uitvoerige literatuuropgave tot een standaardwerk geworden is, verscheen in 1922 als officieele Argentijnsche uitgave onder den titel *Fundamentos de Fisicgrafia Argentina* in de Spaansche taal. De Duitsche uitgave van 5 jaren later, is echter weer zooveel bijgewerkt, dat men hier niet van een vertaling spreken kan. In een afzonderlijk deel zijn 204 afbeeldingen, bijna uitsluitend naar eigen opnamen van den schr. Door de regionale indeeling der afbeeldingen worden wij vertrouwd met het karakter der bovengenoemde landschappen en deze band op zich zelf is dan ook reeds een zeer waardevol bezit, waaruit ook vele physische detailverschijnselen ons nadergebracht worden, zoo denken we b.v. aan de boetelingen, sneew, granietverweering e.d.

Dr. J. B. L. H.

Hermann Lübbing, 5605.
FRIESISCHE SAGEN. Geïllustreerd. *Eugen Diederich, Jena,* 1928, (21.5×15.5) 284 blz. ing. M. 7.—. geb. M. 9.—.

Voor folkloristen en historici zijn hier talrijke verhalen samengebracht uit onze provincie Friesland, Oostfriesland, Land Wursten, Land Würden, Noord-Oldenburg, Alt-Rüstringen en Noordfriesland met de daarbij behoorende Friesche eilanden tot Sylt. Het begrip „Friesch" wordt nogal ruim opgevat. Dit hangt samen met het denkbeeld van den auteur: „Jetzt ist auch die Aufgabe des Friesenstammes klar gezeichnet. Es gilt eine geistige Verwächlung der verschiedenen Ideenkreise bei alle denen herbeizuführen, die der Kulturkreis der Wasserkante in seinen Bann geschlagen hat, sächsische Hanseaten so gut wie Binnenländer und Frihesen. Wenn nicht alle Anzeichen trügen, stehen wir am Anfange einer stark „nordisch" betonten Kulturepoche. Nun auf, ihr friesisch-niederdeutschen Dichter, ans Werk! Schmiedet kräftige niederdeutsche Wendungen und Wortstämme in den neuen Ring der hochdeutschen Schriftsprache hinein!" Ruischt hier iets van een pan-germanisme-droom, of vergissen wij ons?
De zee met haar geheimzinnigheden beinvloedde sterk de sagen uit het Friezenland en bindt ze samen; ook het zwaarmoedige kenmerkt ze, evenals de vrijheidszin.
Den verzamelaar komt lof toe voor zijn rijke belezenheid en de wijze, waarop hij de massale stof heeft geordend; ook zijn verteltrant helpt ons

voort door het anders wat eentonige veld zijner exploratie.
Zeer vele en leerzame platen verluchten den tekst, die ons echter meer van historisch dan van folkloristisch belang lijken voor een groot deel. Als studieboek zal het werk den intellectueel, die zich voor volkskunde interesseert, over het Friesche gebied ruime kennis verschaffen. Naast algemeen bekende verhalen staat hier veel genoteerd, dat anders moeielijk bereikbaar is in oudere geschriften en periodieken. Een flink register vergemakkelijkt het zoeken naar een of ander onderwerp. Of echter, uit dit materiaal alléén, de religieuze „Urgrund der deutschen Volksseele'' duidelijk wordt, valt te betwijfelen. De godsdienst wortelt dieper dan in „Bodenbindung und Blutbinding.'' Hierop wordt teveel de nadruk gelegd in dit soort studiën; zij blijven daarom voorbehouden lectuur voor ontwikkelde lezers.

Dr. H. H. Knippenberg.

Dr. A. Mohr, 5606.
WAS ICH IN ISLAND SAH. Geïllustreerd. *Otto Uhlmann, Berlin S. W.* 61, 1925. (24.5×17 238 blz. geb. M. 10.—.
Dit is geen werk met wetenschappelijke pretenties; zelfs neemt de auteur het met wetenschappelijke opvattingen, vooral wat betreft de geologie, niet altijd even nauw. Maar we vergeven het hem gaarne; want hij schonk ons een boek tintelend van leven. Wat hij in IJsland zag, leert hij ons ook zien, zoodat, wanneer we het boek dichtslaan, het ons is, of we het land en volk zelf al lang kenden: Het land van de met ijskappen bedekte vulkanen en de doodsche donkere lavavelden en basaltstroomen, maar ook het land van de groote kleurenpracht der vulkanische rotsen, al naar de belichting getint van warm roodgeel tot beangstigend donkerpaars. Het land van de verheven eenzaamheid, maar ook van de grootsche watervallen en bruischende stroomen en de velerlei vulkanische werkzaamheid. Het land van de woeste branding aan de Zuiderkusten, waar zoovelen een zeemansgraf vonden.
Het volk, dat zich voelt als één groote familie in zijn onschuldige vertrouwelijkheid en zijn afgeslotenheid van de overige wereld door taal en ligging, maar vooral ook door d'eigen wil, die den vreemdeling zooveel mogelijk buitensluit.
Het werk bezit passages met literaire waarde en is uitmuntend geïllustreerd, niet het minst door de kleurenreproducties van aquarellen en schilderijen van den IJslandschen meester Asgrimur Jónsson.

Dr. J. B. L. Hol.

Schebesta, 5607.
ORANG UTAN. Geïllustreerd. *F. A. Brockhaus, Leipzig,* 1929. 274 blz. ing. M. 13.50, geb. M. 16.-.

Schebesta, 5608.
BEI DEN URWALDZWERGEN VON MALAGA Geïllustreerd. *F. A. Brockhaus, Leipzig,* 1929. 272 blz. ing. M. 13.50, geb. M. 16.—.
Tot de weinig bekende gedeelten der aarde behooren ongetwijfeld de binnenlanden van Malakka en Sumatra. De Duitsche geleerde Paul Schebesta is de eenige ontdekkingsreiziger geweest die de oorspronkelijke bevolking van Malakka: de Orang Utan d.w.z. Boschmenschen nauwkeurig bestudeerd heeft.
In zijn boek *Bei den Urwaldzwergen von Malaga* beschrijft hij zijn ervaringen bij de Dwergstammen op Malakka. Slechts vergezeld van een Maleische bediende heeft hij ruim 11 maanden door de oerwouden getrokken en bij deze dwergen geleefd en met hun meegezworven. De andere stammen van Malakka beschrijft Schebesta in zijn boek *Orang-Utan* die hij met denzelfden Maleischen bediende bezocht. Bijzonder interessant is zijn ontdekkingstocht op Sumatra naar een volkstam, die een onmiskenbare gelijkenis vertoonde met de oorspronkelijke bevolking van Malakka, waaruit de schrijver de gevolgtrekking maakte, dat deze stammen van hetzelfde ras zijn.
Wanneer men nagaat welke moeilijkheden en gevaren aan een reis door de tropische oerwouden verbonden zijn moet men bekennen, dat de reis van dezen ontdekkingsreiziger een schitterende prestatie is. Daar deze stammen langzamerhand uitsterven en binnenkort van de aarde verdwenen zullen zijn, zijn deze boeken van zeer groote waarde.

J. H.

XII. LEERBOEKEN.

Dr. A. Greebe, 5609.
DE TECHNIEK VAN HET OPSTEL. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (18×12) 87 blz. ing. f 1.10.
Dit boekje belooft een uitkomst te worden, niet alleen voor het schoolonderwijs, waar het een pijnlijk gevoelde leemte aanvult, maar ook voor de ontwikkeling in breederen kring.
Alles wat hier gezegd wordt, spreekt van zelf, ligt voor de hand, is redelijk en doordacht. Men staat verbaasd, dat een dergelijk werkje zoo lang op zich liet wachten; ja, zoo en niet anders moet de techniek van het opstel aangeleerd worden. Hierbij onderdrukt men echter het spijtige gevoel, dat men zelf ook niet op dit idee gekomen is. De groote voortreffelijkheid van Dr. Greebe's methode ligt in den geleidelijken opbouw: de logische ontwikkeling van het opstel, hoe de bijcellen aangroeien moeten rondom de kerncel. In ons drukke persbedrijf regent het „opstellen'', maar drie kwart van onze opstellers mogen gerust te rade gaan bij Dr. Greebe: zij zullen dan leeren — en dit is nooit te laat — een verhandeling te schrijven, die in elkaar sluit, die aangepast is aan den natuurlijken gang onzer gedachten, die per se wel geen woordkunst zal worden, maar zeker deze eigenschappen bezitten zal: duidelijkheid, zakelijkheid en logica: de drie cardinale deugden van iedere pennevrucht.

F. R.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

J. van Dorp, 5610.
KAMPEERIDYLLEN. Geïllustreerd door Tj. Bottema. *Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (25.5×16.5) 244 blz. ing. f 2.90.
In dit luchtige, moderne H.B.S. boek kan veel genoten worden van gezonden humor. 't Is een verhaal van 'n stelletje H.B.S. meisjes, die op een loterij een zeilboot winnen en daarmee heel wat avonturen weten te beleven. — Nu niet bepaald geschikte lectuur voor onze jongere meisjes, zal het ouderen zeker wel in den smaak vallen. Neutraal.

L. B.

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr. 33-35 Tel. 471 APELDOORN

Mechanische Zonneschermen en Luifels
M.J.L. de BRUIJN
Snellestr. 21-23 's BOSCH

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-Inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

H. N. B. T.
BEGIN JULI ZAL VERSCHIJNEN:
EN OVERAL VERKRIJGBAAR ZIJN
JOS. J. GIELEN
UIT HEDEN EN VERLEDEN
Een bloemlezing in 2 deelen met een inleiding van
Dr. H. W. E. MOLLER
Deel I telt circa 360 blz. en kost ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie linnen stempelband met goudopdruk f 3.90.
Het werk wordt typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier wordt houtvrij Engelsch feather weight gebezigd; formaat circa 22 × 15 c.M.
De uitvoerige prospectussen komen dezer dagen gereed en worden belangstellenden gaarne gratis en franco toegezonden.
HET NEDERLANDSCH BOEKHUIS, TILBURG

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

Abonneert U op de Keurboekerij. 20% Korting.

A. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Tijdschriftenschouw

Boekzaal der geheele wereld. 1 *Juni* 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.— per jaar.

In 'n bespreking over 't boek van E. Maria Remarque „Van 't westelijk front geen nieuws'' zegt Dr. H. v. d. Mark, dat het een boeiend werk is met meesterlijke reconstructie, maar dat ons diepste innerlijk onbevredigd laat. „In Latijnsch America'' door R. de Berg-Marggraff, wordt een echt mooi boek genoemd, een aanwinst voor onze literatuur. Een lange beschouwing over de Tsjecho-Slowaaksche literatuur van 't laatste jaar brengt u in kennis met veel boeken, die zelden boven 't middelmatige uitsteken. De Lutherfilm vindt weinig genade in 't oog van den criticus. Een en ander wordt er verteld over den veelschrijver Enoch Arnold Bennett en zijn werk: „The old wives' Tale''. Onder „Uit Boek en Blad'' nog veel bijzonderheden o.a. over Alexander Dumas Père, Paul de Mont, Pierre l'Ermite, etc.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 5 Juni 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.45 per jaar.

Voorop staat een vereerend schrijven van den Apostolischen Internuntius uit naam van Z.H., die zijn apostolischen zegen schenkt aan directie en redactie van 't blad. 't Tweede stuk over „Zenuwachtige ouders'' van Dr. J. Dekkelen is hoogst belangrijk. Hier wordt uitgelegd wat de beteekenis is van de koorts. Mr. Paul Kleene schrijft populair over de wettelijke rechten van ouders en kinderen. De paedagogische roman gaat door. Uit Boek en Blad heeft eenige aanmerkingen overgenomen van Dr. P. H. van der Hoog over Schoonheidsmiddelen.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 25 *mai* 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

Dit nummer begint met een beschouwing over de „Gemeenteverkiezingen'' in Frankrijk. Er moet wat meer organisatie komen, wat meer opofferende samenwerking. Onverschilligheid is de oorzaak, dat op veel plaatsen een afgevaardigde van een kleine groep regeert. Dan volgt de enthousiaste beschrijving van de vertooning van de film „Pélerinage français des jeunes à Rome'' met een afdruk van den brief van Cardinaal Lépicier aan deze meeting in de groote zaal Wagram. Victor Bucaille geeft naar aanleiding van de redevoering van Mussolini een mooi artikel over „La force de la Papauté'', La vie litteraire heeft portretten en korte beschouwingen over M. André, M. de Poncheville, M. Madelin, opgenomen in de Academie française over *Miroir en éclats* van Jean Nesmy. De kunstrubriek beschrijft de tentoonstelling der religieuse kunst in de zalen van de Tuileries. Mooie stukken verder over Islam, Maand van Maria, etc.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 1 *juin* 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

Weer buitengewoon belangrijk en actueel. Vooreerst over Don Bosco — een algemeene karakteristiek en een getuigenis van iemand, die hem gekend heeft — een ontleding van twee mooie boeken „Le Carmel'' door Vaussard, van François Veuillot, een uitgewerkte bespreking van 't nieuwe boek „L'abbé Tempête'' van M. H. Bremond, met zijn levende, afwisselende stijl — een pracht-typeering van „Notre Gerson'' — een hoofdartikel over 't verdrag van Lateranen, etc., opgesierd met portretten en photo's. Iedere week even degelijk en actueel.

Schooluitgaven van Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg

NEDERLANDSCH

JOS. J. GIELEN: **Uit Heden en Verleden.** Een bloemlezing in twee deelen met een inleiding van Dr. H. W. E. Moller. Deel I (circa 360 blz.) is ter perse. Ingenaaid f 3.25, gebonden f 3.90.

Dr. H. W. E. MOLLER: **Joost van den Vondel's Lucifer.** Treurspel met inleiding en verklaringen. Ingenaaid f 0.95.

Dr. H. W. E. MOLLER: **Karel ende Elegast.** Middeleeuws ridderdicht met inleiding en verklaringen. De 5de druk is ter perse.

Dr. H. W. E. MOLLER: **Beknopte geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde.** Ingenaaid f 2.90, gebonden f 3.90.

FRANSCH

JULIE LAVERGNE: **Légendes.** f 0.50.

LATIJN

Dr. H. W. E. MOLLER: **Beknopte Spraakleer van het Kerklatijn.** met oefeningen en woordenlijst. (A. van Wijk). Ingenaaid f 1.90.

Dr. H. W. E. MOLLER: **Het Kerklatijn,** Spraakleer met Oefeningen, geheel ontleend aan de liturgie (Dr. Paul van Noordhorn). De 3de druk is ter perse.

GOTISCH

Dr. H. W. E. MOLLER: **Gotiese Spraakleer** met oefeningen, bloemlezing en woordenlijst (96 blz.), Ingenaaid f 3.25.

DIVERSEN

Contrôleboekje. Gecartonneerd f 0.60.

Deutscher Hausschatz. Heft 9. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.50 per jaar.

't Pinksterfeest en Sacramentsdag worden gevoeld in deze Juni-aflevering, zoowel in plaatwerk als in tekst. Buitengewoon pakkend is de omslagplaat van Prof. Arthur Kampf, de Sacramentsprocessie. De platen van „Im Zauberlicht der Dämmerstunden'' zijn pakkend: ze wortelen in een Romantische stemming, maar staan toch niet ver van de werkelijkheid. Dat is de macht en groote waarde van dit tijdschrift, dat de inhoud den lezer aangrijpt, altijd boeit, zijn schoonheidszin voldoet en tevens zijn kennis uitbreidt. Aan de echte werkelijkheid ontnomen zijn de Nieuwe Kerksieraden, waarover Frits Schober warm en kunstvol vertelt. 't Artikel „Bloemen en Varen'' is met kunstzin geschreven en keurig geïllustreerd. De tekst bevat een heele serie korte geschiedenissen naast de twee loopende romans. Voor vrouwen een verhandeling over zomerkleeren en kinderkleeren. Een prachtvertelling verder voor kinderen.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

JEAN BOLLEN
HOOFDAGENTSCHAP KAISERBRUNNEN
AGENTSCHAP AMSTELBROUWERIJ
LIMONADEHANDEL
Volksplein 37 — Telef. 1363 — Maastricht

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg
Abonn. prijs per half jaar f 2.85 franco per post.

Zonnebrand
Door Zon Verbrande Huid,
Doorzitten bij Wielrijden en Stukloopen van
Huid en Voeten, verzacht en geneest men met
PUROL

Doozen 30-60 en 90 ct. Tube 80 ct.
Bij Apoth. en Drogisten

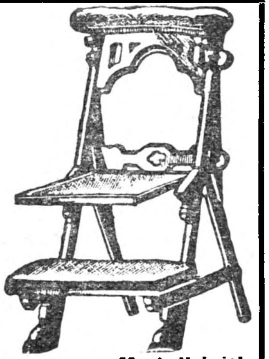

Stoelen- en Meubelfabriek
FaA. Tret, Oirschot NBr.
Fabriceert alle soorten: **Kerkmeubelen, stoelen, voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen,** uitsluitend in primakwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

JEAN SCHRIJBER
Hamstraat 8 - ROERMOND
KUNSTHANDEL
Religieuse Kunstvoorwerpen
Fabrikant van
Spiegels en Schilderijen.

CoöperatieveMelkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Onze prachtig geïllustreerde prijscourant 112 blz. is verschenen en op aanvrage gratis verkrijgbaar.
Uitgebreide collectie
Rotsplanten
Vaste planten
Rozen
Bloemheesters
J. Abbing & Zonen, Zeist

ABONNEERT U OP HET WEEKBLAD
Hooger Leven
Het biedt U ALLES
wat U van een goed weekblad kunt verwachten
Abonnementsprijs per jaar slechts f 4,50 plus f 1.— porto
Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Uitgave van TEULINGS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
's-HERTOGENBOSCH

Dr. D. A. W. H. SLOET

HET BOEK DER OPENBARING VAN DEN H. APOSTEL JOANNES

Met aanteekeningen

Prijs . . . . f 0.90

„Met groote voldoening hebben wij het werk van Dr. Sloet genoten. Het lijkt ons een voldragen vrucht van zijn algemeen erkende en gewaardeerde Bijbelkennis." *H. H.*

Dr. D. A. W. H. SLOET

BESTAAT GOD OF NIET?

Een boekje voor denkenden.

Prijs ingen. f 1.—, geb. f 1.50.

„...verlangd, verwacht en dubbel welkom!" *Ons Geestelijk Leven.*

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U.L.O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT

Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f 2.90, geb. f 3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.

LIMBURG AAN CHRISTUS:
Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: „Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

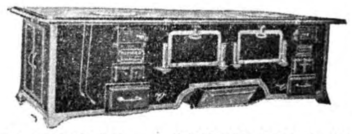

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 13 | 1 JULI 1929 | 17½ cent

CHARLIE CHAPLIN, HOLLYWOODS GROOTSTE FILMARTIST.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels

H. S. M.

Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

P. A.: . . . . *De Pastorie van Driebeek*
Ton Kerssemakers: . . . *Franse Religieuse Kunst*
Anton van Duinkerken:
Letterkundige belangstelling in Noorwegen
Dr. Raph. Kreemers: . *Een katholieke bloemlezing*
Leo Fens: . . . . *De verlaten man*
B. W.: . . . . *Soundfilm of Talkie?*
Dr. Jacoba B. L. Hol: . . . *Helden van de Pool*
Dr. A. Greebe: . . . . *Sainte Beuve*
Kees van Hoek: . . . . . . *Opera Synopses*
M. M.: . . . . *Nieuwe Columbus-Literatuur*

UIT BOEK EN BLAD:
Opgang. — Nu — Der Gral.

VERSCHEIDENHEDEN.
Si non e vero...... — Een katholieke uitgevers-maatschappij. — Vechten maar. — Schrijvers en bijgeloof. — Cendrars' Securiteit. — Sir Arthur Conan Doyle komt in ons land. — Het eerste wereldcongres voor Bibliographie en Bibliotheek-wezen. — Boekennieuws.

CORRESPONDENTIE.

TIJDSCHRIFTENSCHOUW.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

De gewone regelprijs der advertentiën in „**Boekzaal der geheele wereld**" bedraagt: 30 cent.
Contractprijzen:

250 regels 25 cent.	500 regels 22.5 cent.
1000 regels 20 cent.	2000 regels 17.5 cent.

3000 regels en meer 15 cent per regel.
SPECIALE PLAATS — SPECIALE CONDITIE
— BOEKANNONCEN SPECIALE PRIJZEN —

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

OUDERS

Heeft U ooit „opvoeden" geleerd?
Moet men dan van alles leeren, behalve „opvoeden"?
Wilt U zich overal voor bekwamen, behalve waar het geldt Uw grootste schatten, Uw liefste bezit, Uw kinderen?
Uw eigen geluk en hun toekomst draagt ge in Uw handen.
Voelt gij de zware verantwoording, Uw groote plicht?
Laten wij U helpen.
Het Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders (Langestraat 70, Tilburg) meermalen gezegend en openlijk aanbevolen, door Pausen en Prelaten, is ook voor U bestemd.
't Is overal verkrijgbaar en kost gedurende een geheel jaar slechts *f* 5.45, plus 50 cent porto.
De eerste 100 nieuwe abonné(e)'s, *die tevens verwijzen naar deze annonce.* ontvangen een vorigen jaargang gratis,

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr. 33-35. Tel. 471 APELDOORN
stelt mein staat
200
EIEREN
per jaar
te leggen

HET AMUSANTE WEEKBLAD
is verreweg het beste en aardigste ontspanningsblad dat in Holland verschijnt en dankt daaraan zijn
GROOTE POPULARITEIT

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

zenuwachtig
overspannen
slapeloos
Gebruik hiertegen
Mijnhardt's zenuwtabletten
Glazen Buisjes 75ct. Bij Apoth. en Drogisten.

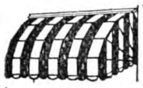
Mechanische Zonneschermen en Luifels
M. J. L. de BRUIJN
Snellestr. 21-23 's BOSCH

Alle soorten complete RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

SIGAREN KOOPJES.
Wij bieden zeer voordeelig aan:

Kosmos Populair	6 ct.	Sigaar Miskleur	f 4.00 p. 100
„ Nobleza	8 ct.	„ „	f 5.20 p. 100
Aida Para	8 ct.	„ „	f 5.20 p. 100
Maréchal Niel No. 2	10 ct.	„ „	f 7.50 p. 100
Wascana	10 ct.	„ „	f 6.40 p. 100
enz.		enz.	

Bij 300 stuks franco. Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller — Eindhoven
Demer 23 — Telef. 493 — Postrekening 26942
N.B. Wij leveren de meest bekende merken met de hoogste korting. VRAAGT PRIJSCOURANT.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

N. V. METABANK
(MERCANTIEL, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Bij geregeld gebruik digestie bevorderend

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

DE PASTORIE VAN DRIEBEEK.

Dit echt-gezonde verhaal[1]) leidt ons binnen in het dorpsleven van een Westfaalsche plattelands-gemeente. De oude pastoor is gestorven en de tongen raken in beroering door de verwachting van een nieuwen herder. De dorpsnotabelen houden vergadering, feestcomité's worden opgericht en eindelijk wordt de nieuwe pastoor plechtig zijn parochie binnengeleid. De nieuw-aangekomene valt eerst goed in de smaak: hij tracteert de jongelui, die hem zoo feestelijk hebben ontvangen en weet uitstekend om te gaan met de zieken van zijn parochie. Als blijk van sympathie geven de jongens na de tractatie een onverwacht vuurwerk bij de pastorie.

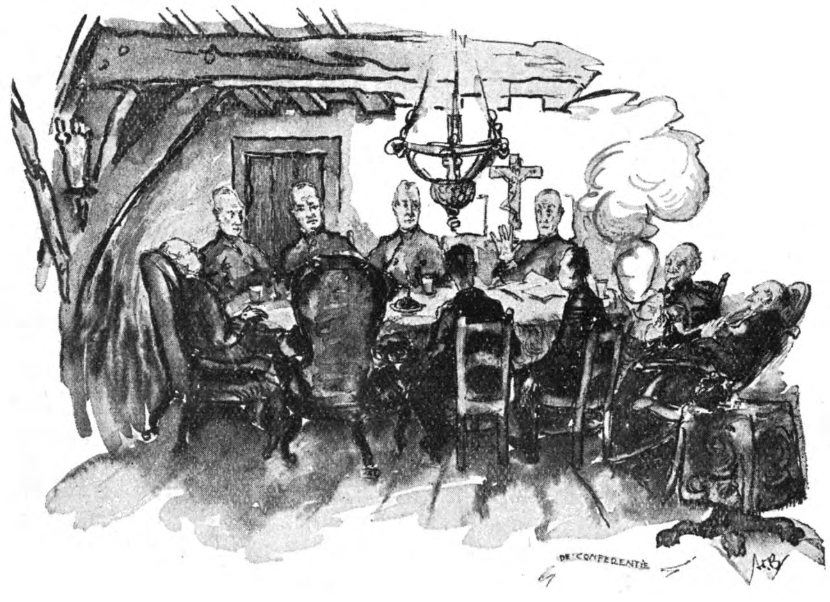

De pastorie van Driebeek

Maar de Driebekers zijn een raar en koppig slag van menschen, wat reeds van den beginne af blijkt. De pastoor wil een oud, draaibaar tabernakel door een meer passend nieuw vervangen. Maar hierbij stuit hij op geweldigen tegenstand, eerst bij het kerkbestuur, dat naar geen rede luisteren wil, dan bij heel de parochie. De pastoor wil den onwil van zijn menschen breken. Hij zet door! Maar deze onaangename geschiedenis is het begin van een reeks tegenslagen, die telkens hun oorzaak vinden in de koppigheid en onwil der Driebekers. De pastoor wil een jongelingsvereeniging oprichten, maar te vergeefs! — Hij laat een predikant komen, om zijn menschen te winnen voor de drankbestrijding; geen enkel parochiaan treedt toe als lid.

Onder deze gebeurtenissen op pastoreel gebied speelt zich een liefdes-historie af tusschen Willem Boonekamp de zoon van den dorpsschout en Sophietje de dochter van den molenaar. Wegens standsverschil wil de oude schout van dit huwelijk niets weten. Hij is, meer nog dan zijn dorpsgenooten, trotsch en onbuigbaar en zweert, nooit te zullen toegeven, hoewel hij, al pratend, aan den pastoor verraadt, dat hij zelf vroeger ook tegen den wil van zijn ouders beneden zijn stand getrouwd is. De pastoor van het naburige Hollingen, bij wien Boonekamp eens gaat praten, weet hem door zijn origineele en leuke manier van optreden toch over te halen en Boonekamp gaat verlicht naar huis, nu deze zaak aan kant schijnt te zijn. Toch loopt door de harde karakters van vader en zoon alles nog mis op het oogenblik, dat vader verlof wil geven voor het huwelijk. De pastoor is intusschen moedeloos wegens het mislukken van al zijn goed-bedoelde pogingen ten bate van zijn parochianen en hij besluit Driebeek te verlaten en aan den bisschop een nieuwe werkkring te vragen. Intusschen wordt het kermis en de pastoor, die een stervende heeft bijgestaan en nu naar huis terugkeert, hoort in het voorbijgaan het ruw lawaai in een danstent. Verontwaardigd wil hij vóór zijn heengaan daar toch nog eens geducht de waarheid over zeggen! Bij zijn binnentreden ontstaat even een benauwde stilte. Dan kommandeeren eenige vreemdelingen muziek en beginnen den pastoor uit te schelden. Hierdoor ontstaat ruzie; er wordt met bierflesschen gesmeten en de pastoor wordt aan het hoofd gewond; door den koster wordt hij bloedend naar de pastorie geleid; ook Willem Boonekamp loopt een ernstige mes-steek op. Daags daarna komt de schout met het heele kerkbestuur den pastoor

vragen, om te blijven. Zij hebben door de feiten van gisteren hun ongelijk ingezien en zullen hem nu in alles ter wille zijn; ook Willem mag, als hij beter is, bruiloft vieren met Sophietje!

Op zich zelf genomen is de inhoud van dit verhaal tamelijk gewoon; er zijn geen felle kontrasten in de gebeurtenissen en de strijd van een zoon met zijn onwillige ouders betreffende een huwelijk kennen wij van ouds. Maar wat dit boek maakt tot een lief bezit voor eenieder is, dat elk van de optredende personen (en er zijn er heel wat!) in mindere of meerdere mate een type is en dat de schrijver die typeering van elke persoon tot het einde toe correct heeft volgehouden. Die dorpsmenschen zijn zoo fijn naar het leven geteekend en ze komen bij lezing van het boek zoo helder voor ons staan, dat wij er spijt van krijgen, niet nader kennis met hen te kunnen maken. De koster — de pastoorsmeiden — de schoolmeester en de andere dorpsgrootheden — de prachtfiguur van het pastoortje van Hollingen — de ongenaakbaar-hooge deken, — de zenuwlijdende pastoor van Duisterloo, — schout Boonekamp, 't zijn allemaal heerlijke typen met hun onvermijdelijke menschelijke fouten; maar die fouten worden als in een goed blijspel, aangenaam belachelijk gemaakt en voorgesteld en het slot is, dat men, ondanks alle klein heen- en weer-gehaspel, het toch nog goed met elkander meent. Er gaat door dit boek één groote golf van humor, die elke bladzijde fel beroert of minstens even rimpelen doet.

Er is iets in deze personen als in de figuren van Breughels schilderijen: evenmin als deze kunstenaar kan Wibbelt nalaten, de belachelijke kant van zijn karakters scherp te profileeren. Niet zooals bij Felix Timmermans, waar dikwijls de uitwendige verschijning der personen iets Breugheliaans heeft; maar hier is de humor vooral geconcentreerd op de karakters.

En hierdoor komt het wellicht, dat dit boek na lezing in onzen geest staat als een schilderij van Breughel: heel veel kleine figuurtjes, die allen druk gebaren en die onmogelijk kunnen nalaten, een leuke zet te doen en daarbij oolijk een oogje knippen naar den beschouwer! — Sommigen zullen wellicht zijn personen te-druk gebarend vinden en daardoor vermoeiend. Er kan dan ook geen gebeurtenis, hoe klein ook, verloopen zonder een of andere vermakelijke stoornis: elke stoel die, om zoo te spreken, verzet wordt, komt toevallig terecht op de staart van een kat!

Maar men bedenke, dat het verhaal in Duitschland speelt en dus niet naar al te nuchtere Hollandschheid moet afgemeten worden!

De lezer zal trouwens voortdurend op buitenlandsche gebruiken stuiten, die hem een weinig vreemd aandoen.

Een van de fijnste passages is wel: de eerste H. Communie van het zieke Cathrientje Dat rag-fijne wezentje is met enkele trekken zoo fijn geteekend in zijn albasten reinheid, dat het tot tranen ontroert. Daar is rondom dit kind een sfeer geschapen van innig geloof en diepen eerbied voor het lijdende, reine zieltje!

Met verbluffende plastiek is ook de omgeving geschapen van den ongenaakbaarwaardigen deken, bij wien de pastoor van Driebeek ontboden is. Na lezing staat men er verwonderd over, hoe met zoo weinige en simpele woorden zulk een krachtige beelding verkregen is!

Maar de groote verdienste van het boek is wel zijn echte, rijpe menschelijkheid, die onder fijne, nimmer-krenkende spot, het oude geloof verkondigt aan de goedheid van den mensch, ondanks zijn vele fouten!

Een eigenaardige en heel bijzondere aantrekkelijkheid van het boek is ook, dat het ons binnenleidt in het goed-lachsch en broederlijk verkeer der dorpsgeestelijken onderling, een verkeer, dat voor de meeste leeken een gesloten en onbekend terrein is, dat hier in zijn vlotte gemoedelijkheid lokkend is opengesteld voor elken lezer.

Ondanks de kleine fouten, waarop wij wezen, schonk Augustin Wibbelt ons een boek van zeer te waardeeren Roomsche kwaliteit.

P. A.

---

[1]) Aug. Wibbelt,
DE PASTOOR VAN DRIEBEEK. Vertaald uit het Duitsch. Geïllustreerd. *Paul Brand, Hilversum*, 1928. (21.5 × 16) 245 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.50.
— B —

FRANSE RELIGIEUSE KUNST.

Het is van geen groot belang meer, om nogmaals uitvoerig uit te wijden over den deplorabelen toestand, waarin de religieuse kunst onzer dagen verkeert. Ieder die wel eens een kunstrubriek doorbladerd heeft en die zichzelven meent te moeten respekteren, is grondig overtuigd van de noodzaak eener vernieuwing, en voor hen, die dat niet mochten zijn, is het snedige woord van Maurice Denis misschien een openbaring: „Qui

de vous, Mesdames, consentirait a exhiber dans son salon de ces horreurs qui trônent sur les autels!"
De pogingen, door schrijvers en beeldende kunstenaars in het werk gesteld, om tot een verbetering te komen van zoowel de inzichten als de voortbrengselen te dezer zake, zijn vele. In tegenstelling met het bekende spreekwoord echter, leiden hier *niet* alle wegen naar Rome. Men hoeft het werk van Maurice Brillant, getiteld *L'Art Chretien en France au XXe Siècle* maar door te bladeren om te zien waar of al deze goed bedoelde pogingen op doodlopen. Deze schrijver geeft in zijn zwaarlijvige foliant een uitgebreid verslag van hetgeen er — volgens zijn oordeel altans — in Frankrijk in beweging is gebracht en wat een bloeiende herleving der religieuse kunst zou moeten betekenen.
Het relaas van deze, met een overmatige hoeveelheid optimisme „de wedergeboorte der Christelike kunst" genoemde beweging, die volgens Brillant grotendeels te danken is aan de kritiek van Huysmans (ach! ook hier weer deze polychromeur van het heilige!) op de bestaande voortbrengselen, voornamelik van Saint-Sulpice, en de teoretiserende en scheppende werkzaamheden van Maurice Denis en Georges Desvallières, wordt door een groot aantal illustraties opgeluisterd en door een grondig-versneden dokumentatie geschraagd.

De leerlingen van Emmaus naar Maurice Denis.

Dat maakt het tot een bron, waaruit men de wetenschap putten kan, hoe of de toestand grotendeels op den dag van heden is — allicht erschöpfend voor wat de behandelde personen en richtingen betreft — maar beperkt het ook beslist tot de waarde van informatiebron. Positieve, richtinggevende of stimulerende betekenis bezit het in geen enkel opzicht — of het zou moeten zijn om aan te tonen, hoe het *niet* moet.

* * *

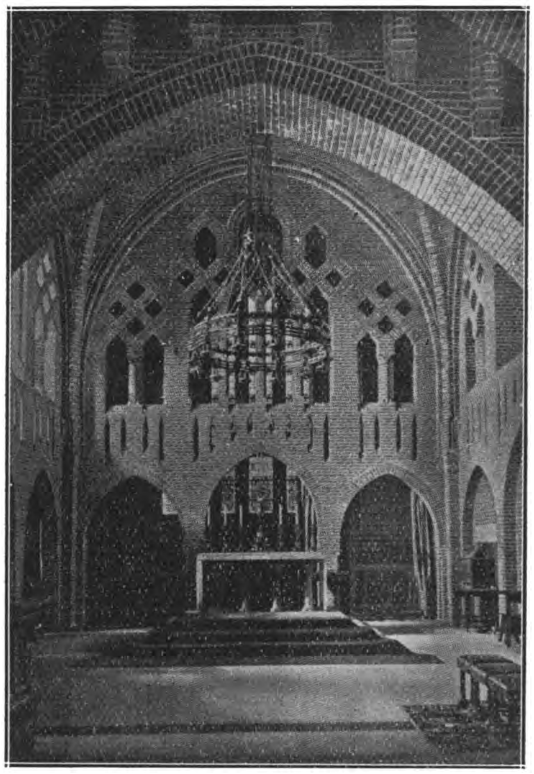
St. Paulus Abdij te Oosterhout.

Want ons grote bezwaar tegen dit boek[1]) geldt de richting van de aandacht des schrijvers, die uitsluitend naar de kunst gericht is en het leven, de bron waar alle schoonheid uit ontspringen moet, buiten zijn aandacht vallen laat. Dat beteekent dus, dat hij de weg gekozen heeft, die uitloopt (uit moet lopen) op verdorring of op (geestelike) oplichterij. De kunstenaar, die enkel door een vernieuwing van zijn techniek 'n nieuwe religieuse kunst wil maken, die de aandacht niet uitsluitend op het leven heeft gericht om door verdieping en zuivering van hart en geest tot een zuivere en geordende vizie te komen, wordt een verkapte paganist of een charlatan.
Slechts wanneer het leven zich los weet te werken van de kulturele en estetiese vooroordelen van dezen tijd, als dit een bevrijding is van alle romantisme, als dit in steeds groter ritme opgroeit naar de realiteit der Verlossing, als dit de zware en weerbarstige Pauliniese wegen opvecht naar den Christus, is er vanzelf — voor den kunstenaar wel te verstaan — de mogelikheid tot religieuse kunst geboren. Zijn vormend vermogen gaat natuurnoodzakelik de wegen die leiden de kunst, die aan een werkelik religieuse visie de vorm der Schoonheid geeft. Een religieuse kunst wordt slechts geboren uit het met God levende hart; alle van buiten op haar indringende gegevens, vertroebelen en verlagen haar, zooals zij iedere kunst vernederen. Zoodra zij niet meer spontaan is, niet meer uit den levenden honger van het hart naar buiten bloeit, wordt zij een leeg en zinneloos gebaar.
Wie deze dingen zuiver ziet en scheidt, beseft,

dat het grootste gevaar voor een religieuse kunst (voor alle kunst) in dezen tijd gelegen is, in de overwoekering van de stem des kunstenaars door de erfenis van een vernaturaliseerd en dus geestelik gedegenereerd verleden. Hier in feite dus, is het gevaar gelegen in het valse besef van techniek en stijl, in de overheersing der renaissancistiese sensiviteit. Men wil de religieuse kunst vernieuwen door op de eerste plaats (zoo niet uitsluitend) zijn aandacht te richten op plastiese en koloristiese mogelikheden, op nieuwe mogelikheden van uitspraak, zonder daarbij de nodige aandacht te geven aan de geaardheid van de stem die spreekt. Men schildert religieuse werken met dezelfde middelen en dezelfde mentaliteit, als waarmede men tot nog toe bacchanalen en stemmingsvolle landschapjes heeft geschilderd. Dit is van gelijke waarde, alsof men een cabaretzangeres in een kerk het Te Deum zou laten zingen, met dezelfde middelen, met dezelfde stem en met dezelfde techniek, als waarmede zij het publiek der dancings tracht te behagen.

Het uiteraard afdoende bewijs voor deze tesen, is de beschouwing van wat het boek van Maurice Brillant (met zijn misleidenden titel) brengt. Er staat geen enkel werk in afgedrukt, dat *essentieel* anders is dan de door hem zoo hevig gewraakte Saint Sulpice kunst. Het enige onderscheid tussen de Christelike kunst, die in Maurice Brillant haar kampioen vindt (men bedenke dat er op dit gebied méér is dan deze schrijver geeft en dat hem juist dit goede werk ontgaat; men lette er maar op, wat hij over Georges Desvallières zegt, met Bourdelle de enige in het gezelschap, wiens werk somtijds aan een verovering denken doet,) en tussen de voortbrengsels van Saint Sulpice, is enkel een verschil in nuance: de eerste is met een weinigje méér visuele virtuositeit en met een persoonliker aksent geschilderd dan de laatste. Maar juist daarom, zouden we het wenseliker achten de Saint Sulpice kunst te handhaven, dan het luchtige paganisme van Maurice Denis in haar plaats te stellen.
Want voor het absoluut onpersoonlike, voor het absoluut lege en niets zeggende van de gepolychromeerde fabrieksprodukten, is geen verstrooiing in het gebed te vreezen. Iemand, die werkelik bidt, ziet hen op dat moment niet meer en kijkt dóór hen heen, over hen heen. Terwijl het werk wat Maurice Brillant naar voren wil dringen, met alle vezels aan de aarde, in de aarde vastgezogen zit en werkelik een ziel gevangen houden kan! „De Hemel treckt, ai laat haar los", en hang Maurice Denis c.s. maar in uw fluwelen salonnetjes; gebruik de bouwstijl van A. en G. Perret c.s. maar om stoomcarrousels en paardenstallen mee te bouwen. Met religieuse kunst hebben zij *niets* gemeen.
Van de meer dan zestig genoemde kunstenaars, willen we alleen de reeds genoemde Georges Desvallières (Le Drapeau du Sacré Coeur), Bourdelle en de Benedictijnen uitzonderen, welke laatsten met twee prachtige misgewaden en de goede kerkjes van Dom Bellot, vertegenwoordigd zijn. Hierbegint werkelik iets te leven, wat op een Christelike kunst gaat lijken.

Ton Kerssemakers.

[1]) **Maurice Brillant,**
L'ART CHRETIEN EN FRANCE AU XXe SIÈCLE. *Bloud et Gay, Paris,* 1929. (19×13) 375 blz.

LETTERKUNDIGE BELANGSTELLING IN NOORWEGEN.

Enige jaren geleden heeft een amuzements-blad in Holland zijn lezers gevraagd, wie zij de meest beroemde mannen hunner natie achtten: de prijs werd beloofd aan den inzender, wiens schatting het dichtst bij het meerderheids-inzicht zou komen. Zulk een enquête zegt weinig, natuurlik, maar toch is haar resultaat een beduidende kenschetsing der mentaliteit van de treinlectuur-verslindende klassen. Merkwaardigerwijze schijnt de roem in Holland te culmineren op het Prinsenhof. Veruit de groote stemmen-meerderheid werd gegund aan de ministers Colijn en Van Karnebeek. Eerst op een latere plaats volgde Willem Mengelberg en over de helft van het aantal kwam pas de eerste auteur. Het was Is. Querido.

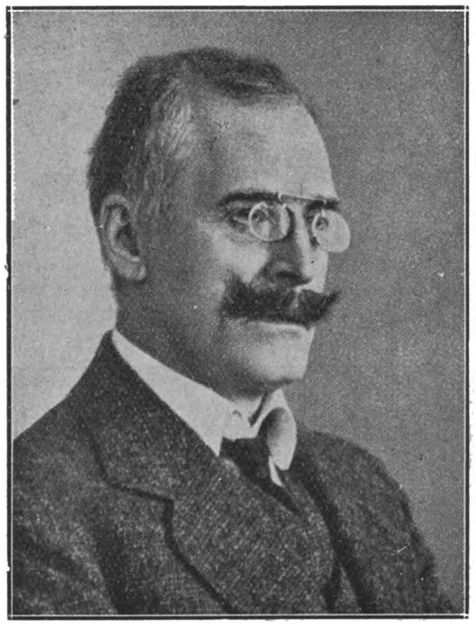

Knut Hamsun.

Heel juist kan ik me den uitslag van dezen prijswedstrijd niet meer herinneren. Ik weet bij voorbeeld niet meer precies, of er twaalf of twintig onsterfeliken gekozen moesten worden, maar wèl weet ik nog met zekerheid, dat ik getroffen werd door de geringe populariteit onzer schrijvers, die uit de enquête duidelik werd. Van de tachtigers bleek er maar één beroemd te mogen zijn. Hij sloot de rij van onze grote mannen en kwam, onmiddellik na Buziau. Het was Willem Kloos of Van Deyssel.
Hoe anders ware zulk een enquête uitgevallen hier in Noorwegen, wanneer een amuzementsblad als de „Oslo-Illustrirte" haar geleid zou hebben! Hoe anders blijkt de schatting inderdaad te zijn! Wie hier een doosje koopt met de gewoonste cigaretten, die te krijgen zijn, vindt er een reclame-plaatje in met een „grote figuur" er op, doch doorgaans heet deze Knut Hamsun of Alexander Kjelland, Sigrid Undset, Olav Duun

of Johan Bojer. Er bestaat in dit zeer dun bevolkte land (Noorwegen heeft n.l. nog niet de helft der inwoners van Nederland) een wereldliteratuur en tengevolge daarvan een ware cultus voor de schrijver. Men kan die nationale bekendheid der schrijvers gedeeltelik verklaren uit de lange nachten, uit de winterduisternis in Nord-Norge en uit het aangewezen zijn der mensen op louter huiselik verkeer. Men kan ook trachten haar te verklaren uit een bepaald snobisme,

Herman Wildewey.

wanneer men dat wil, en geloven, dat de Noor tegen een schrijver op ziet, zoals de Hollander tegen een kamerlid of een professor, zonder enige gave des onderscheids en met alleen verering voor een titel. Want schrijver zijn is min of meer hetzelfde als titeldrager zijn in Noorwegen. De schifting tussen goed en minderwaardig wordt gedeeltelik gemaakt door het feit, dat er niet veel uitgevers zijn in dit land, zodat iemand, die eenmaal een boek uitgegeven heeft gekregen, reeds a priori wordt beschouwd als een deugdelik auteur. Het is ook zeer goed mogelijk een verklaring te vinden in den aard der Noorse romanliteratuur zelve, die inderdaad op meesterlike wijze, „volkstümlich" is zonder stompzinnig te zijn.

Een boek is hier het besprekings-object van beschaafde gezelschappen en het verbaast U enigszins, als ge die mondelinge kritiek bijwoont, te horen hoe verstandig men hier de literatuur bespreekt. Natuurlik wordt de letterkundige belangstelling gedeeltelik onderhouden door buitenletterkundige factoren en kan een boek de grootste geestdrift of afkeuring wekken door de zinsneden die het bevat over een Luthers predikant of over een arbeidersvergadering. Doch waar gaat het anders, wanneer er stamtafelkritiek geleverd wordt?

Van Frederikstad tot Hammerfest reizend, dwars door heel Noorwegen, hadden we gelegenheid om met de meest verschillende lieden om te gaan, de meest verschillende lieden te spreken: grotendeels handelslieden of commerciële consuls maar ook leeraren, geesteliken en universitair bestudeerden. Zodra ik aan hen was voorgesteld als auteur (in Holland klinkt dat woord als een bekentenis!) begonnen ze te vragen of ik Ibsen had gelezen, en ieder dezer lieden werd mijn vriend, omdat ik met hem spreken kon over het „Poppenhuis", over Peer Gynt, of over „Keizer en Galilaeer." Gewoonlik nam ik de vrijheid het gesprek zó te drijven, dat mij hun werkelike belezenheid bleek. Want overal zijn mensen te vinden met een zonderling sterk geheugen voor den inhoud van boek-annonces. Maar werkelik bleek mij, dat Ibsen in Noorwegen een meer populair auteur is dan iemand bij ons. Een consul, die Ibsen persoonlik gekend had, heeft mij een helen middag aan den praat gehouden over diens somber en grillig karakter, en bleef midden op straat in Frederiksstad stil staan om mij vóór te doen, hoe Ibsen elken morgen zijn horloge opwond voor het universiteitsgebouw te Oslo. Dezelfde ervaring had ik met een architect, die met Strindberg bevriend was geweest en mij met trots de autografe opdrachten van den schrijver liet zien. Hij imiteerde de wijze van gaan van Strindberg en zette zelfs in de huiskamer zijn hoed op om mij te laten zien, hoe Strindberg den zijnen afnam! Knut Hamsun en Sigrid Undset genieten dezelfde populariteit, waardoor ze, nog bij hun leven, bijna legendariese personen worden. Enige hunner gezegden doen de rondte

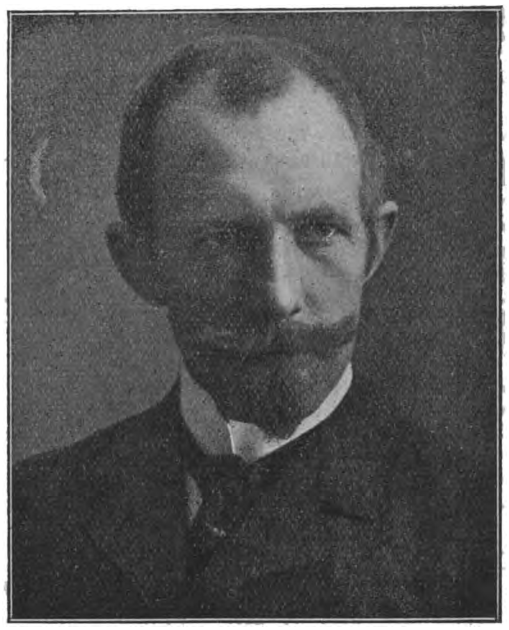

Johan Bojer.

door heel het Noorse rijksgebied. Bij ons hoort men nooit in den trein de laatste geestigheid van Willem Kloos herhalen. Maar Willem Kloos is een dichter......

Ook hier zijn dichters merkbaar minder populair.

De liederen, waarmee men dweept, van Björnsterne Björnson, van Wergeland en van enkele andere oudere dichters, zijn waarschijnlik niet meer dan schoolherinneringen. Dat Ibsen verzen heeft geschreven is bekend, maar dat Knut Hamsun debuteerde met gedichten, zou menige Noor verbazen. De meest gelezen „modernen" schijnen wel Olaf Bull en Herman Wildewey te zijn. Wildewey is zelfs bizonder bemind. Zijn laatste praestatie was het vertalen van gedichten van... Paul Géraldy. Dat stemt toch een beetje wantrouwig tegen de meest gelezen dichter van Noorwegen! Ik ben in een boekwinkel gegaan om zijn verzen te kopen; ze waren voorradig in alle formaten, maar meest in de kleine luxe uitgaafjes,die meisjes elkaar op verjaardagen geven. De (door de dichter zelf gekozen) bloemlezing uit zijn poëzie, die ik me aangeschaft heb, viel me schandelik tegen. Ik heb weinig gegrasduind in de nieuwere Noorse lyriek, maar als deze productie haar ook maar enigermate vertegenwoordigt, kan ik met zekerheid zeggen, dat ze ver achter staat bij die van Nederland. Wat Wildewey schrijft is een speelsachtig liefdeslyriekje, wat makkelik en vlot, erg ondiep van inhoud en erg fladderend van maaksel. Zijn talent is beslist minderwaardig aan de scheppende liedjes-liefhebberij van Adama van Scheltema en de best-mogelike vertaling van zijn meest geslaagde gedichten zou in Holland de letterkundige kritiek aan het lachen brengen.

Anton van Duinkerken.

EEN KATHOLIEKE BLOEMLEZING.

In zijn voorwoord zegt Walsh[1]) dat *The Catholic Anthology* het eerste werk is, in welke taal ook, dat bedoelt poëzie te verzamelen, die de uitdrukking is van de katholieke ziel van alle tijden en van alle landen vanaf de dagen van Jezus Christus zelf. De volgende orde wordt door Schr. gevolgd. 1) Poëzie van Christus en zijn onmiddelllijke volgelingen. 2) Poëzie uit de Oostersche talen. 3) Grieksche en Latijnsche hymnedichters. 4) Het begin der moderne talen in Europa. Deze chronologische indeeling geeft ons een spiegel, waarin zich de ontwikkeling der christelijke beschaving in de moderne wereld weerkaatst ziet. Met de Hervorming wordt een onderscheid gemaakt tusschen den godvruchtigen geest van natuurlijk vrome zielen, doch niet in harmonie met de oude Kerk, en de zangers wier muze getrouw bleef aan de katholiciteit der Middeleeuwen en der Renaissance. Walsh geeft ook een aanhangsel, waarin hij met bewijzen staaft hoe diep de kultuur van Europa doordrongen is van Roomsche beschaving. Hij geeft een aantal gedichten van poëten, die niet katholiek zijn doch in wier werken we een echo vinden van kerkelijke harmonie en leering.

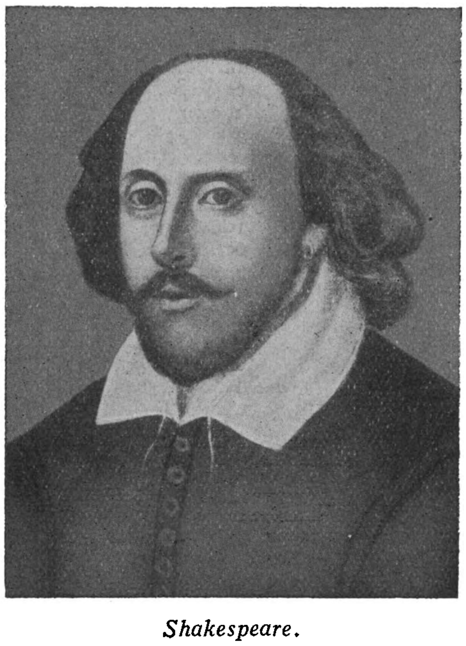

Shakespeare.

Alfred de Musset

Zooals het Eucharistisch Kongres van Chicago aan de Amerikanen bewijzen moest, dat het Katholicisme een factor is, waarmee dient rekening te worden gehouden, zoo moet deze, haast terzelfdertijd verschenen bloemlezing er hen van overtuigen dat de Kerk een overwegenden invloed heeft op de uitdrukking der moderne ziel.

Uit den aard der zaak is dan ook een ruim aandeel geschonken aan Amerikaansche en Engelsche dichters.

Onder de 360 namen, vermeld in een biographisch register op 't einde van het boek (484-532) nemen ze de helft voor hun rekening. Wat wel verwondering zal wekken wijl het Engelsch nu eenmaal niet doorgaat, als *de* voertaal voor katholieke gedachten door de eeuwen heen. Veel modernen zijn er onder die dichters en hun frischheid steekt vaak hel af tegen het ouderwetsche van vroegere geloofsgenooten. Niet minder dan dertig bekeerlingen tellen we tusschen die namen. Ook al weer een argument tegen hen die zoo graag tegen ons uitspelen, dat het geloof de werken doodt.

Naast die tabel met biographische gegevens die dit boek maken tot een kostbaar konsultatiewerk op den koop toe, is er nog een Index of Authors (533-538) en een Index op de titels (539-552) die er de bruikbaarheid nog van verhoogen. Tusschen de circa 550 gedichten vonden we een 100 tal vertalingen uit het Spaansch, Portugeesch, Castilliaansch en Catalonisch. Zoowel van vroeger eeuwen als van onze dagen en niet alleen in Europa, doch in alle Spaansch - sprekende landen. We missen hier echter noode den naam van Huberto Perez de la Ossa. Verder een 40tal vertalingen

uit het Fransch, van 34 verschillende dichters. In de Inleiding zei Schr. dat „waar de volledige orthodoxie van den dichter niet vaststond, hij hem alleen voorstelde door uitingen die onmiskenbaar katholiek waren." We vragen ons echter af waarom dan J. Cocteau aan het Engelsche publiek moet worden voorgesteld met enkel 4 regels die, onzes inziens, noch met orthodoxie, noch met katholiciteit, noch met kunst iets te maken hebben.

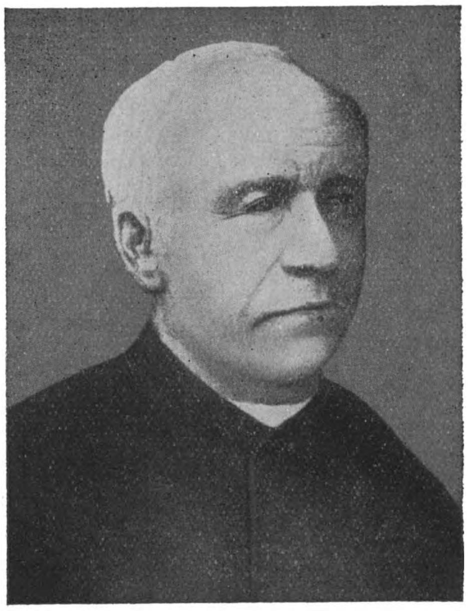

Guido Gezelle.

Meer dan een Europeesche lezer zal erover verwonderd staan Louis Mercier wel hier aan te treffen en Louis Veuillot niet. Van Victor Hugo (tusschen de niet-katholieken) een klein gedichtje van 3 strofen terwijl „A Villequier" toch zooveel expressiever zou geweest zijn. In deze kategorie missen we niet graag den naam van De Musset, die toch zulke mooie gedichten geschreven heeft van hartroerende rechtzinnigheid. En wie had hier *Le petit Grégoire* van Botrel verwacht en een uitreksel uit „Vert Vert?"
Verder een 15tal vertalingen uit 't Duitsch waaronder veel van moderne dichters. Hier ook vinden we een leemte. We hadden hier den nobelen kruisridder Franz Eichert wel een plaatsje gegund benevens een paar anderen, b.v. Karl Spitta en F. M. Von Weber.
Ook overzettingen uit 't Armenisch, Poolsch, Syrisch enz. Dan een 40 tal vertalingen uit 't Latijn en een 10tal uit 't Grieksch.
Bij de Skandinaviers zagen we graag een plaats ingeruimd voor Jörgensen en bij de Russen o.a. aan Lermontow en Küchelbecker, waarvan toch zoo'n mooie Duitsche vertalingen verschenen o.a. in *Der Gral.*
Al krijgen het Angelsaksisch (40) het Middel-Engelsch (20) het Iersch (15) en het modern Engelsch een ruime plaats ook hier hadden we graag het een of ander gedicht geschrapt en b.v. in de plaats gezet dat wondermooie „Faith" van Chatterton, dat we destijds in de Vereenigde Staten zelfs in niet-katholieke kranten aantroffen onder de rubriek: Poems you ought to know.
En wat te zeggen van onze Nederlandsche Literatuur? Persijn schreef: „'t Is toch ten slotte fataal een letterkunde, die door de eeuwen heen in haar hoogste en rijkste ontplooiing het *Roomsche geloof* uitviert in feesten van lyriek en mystiek, vond tot heden in haar geheel geen andere dan onroomsche of anti-roomsche beschrijvers. Wanneer komt hij die gaat als een broer-naar-de-ziel van Ruysbroeck tot Vondel en van Vondel tot Gezelle?"
Het doet ons pijn aan het hart te moeten constateeren, dat uit onze rijke Roomsche schatkamer maar twee gedichten werden waardig gekeurd opgenomen te worden. Een getiteld: „Corydon and Tityrus" (Carol of The Netherlands) en een: „The hymn of Adam" (16 verzen) van Vondel from the Dutch bij Sir John Bowring.
Er bestaan toch vertalingen genoeg van onzen Prins der Poëten. En wat te zeggen van de afwezigheid van Gezelle, waarvan het kleinste gedicht er een heele hoop in deze bloemlezing in de schaduw stelt.
Overigens breekt deze bloemlezing met den ouden sleur die vele van dit soort boeken kenmerkt. Ze is frisch en oorspronkelijk van opvatting en uitvoering en royaal uitgegeven. Er is altijd iets subjektiefs in de keuze van de stukken. En het is moeilijk iedereen tevreden te stellen. Toch meenen we, dat bovenstaande opmerkingen deze bloemlezing ten goede zullen komen bij de eerstvolgende uitgave, die niet uitblijven zal, gezien haar groote waarde zoowel voor geloovigen als ongeloovigen. En dan verdient ze beter haar titel van *The Catholic Anthology.*

Dr. Raph. Kreemers.

---

[1]) **Thomas Walsh,**
THE CATHOLIC ANTHOLOGY. *The Macmillan Cy, New-York.* (18,5×13,5). 552 blz. $ 2.50.

DE VERLATEN MAN.

Van Bruggen is met z'n tijd meegegaan: z'n stijl heeft zich losgemaakt van 't kalm-beschouwend analizeren der Franse naturalistiese school: als weerlicht schichtigt z'n taal over de bladzijden; z'n hoofdstukken flitsen voorbij als in 'n flim; z'n figuren schutteren door 't leven als op 't witte doek en toch... is z'n vizie die van 'n Zolaïst, van kruin tot zool. De samenleving ziet hij zuiver sexueel, als 'n voortdurend aantrekken en afstoten van mannetjes en wijfjes; 't mannelikdoende moderne meisje verfoeit „liefde" als ouderwets en sentimenteel, om bij 't weke licht van de schemerlamp d'r zwoele driften in pervers moedertje spelen uit te stallen; of 'n ander, met jongenskop en korte rok, lokt en lokt, maar laat de oudere man verbijsterd in 't ledige tasten. Altijd weer de oudere man, de nieuwe romantiek in deze onromantiese samenleving. 't Dierlike in de mens tracht zich schijnheilig te vermommen met intellectualisme, maar de onvoldaanheid over 't gewone, 't normale, 't vervelend-fatsoenlike hijgt naar feller prikkels. „De verlaten man", bedrogen door z'n diaboliese vrouw, die hem honingzoet op de hoogte blijft houden van haar nieuwe vriendschappen en hem daarvoor om geld telegrafeert — is 't voorwerp van de onbeschaamde nieuwsgierigheid, 't opdringerig meewaren en de weerzinwekkende koppelzucht

der hem-omringende wereld. Als lastige vliegen moet hij voortdurend de heel- en halfmaagden van zich afslaan, tot ie zich op 't onverwachtst weer overgeeft en 't liedje van nieuws aan kan beginnen.
Waarlik is onze ontkerstende wereld 'n geflatteerder beeld niet waard; de scherpziende cynicus

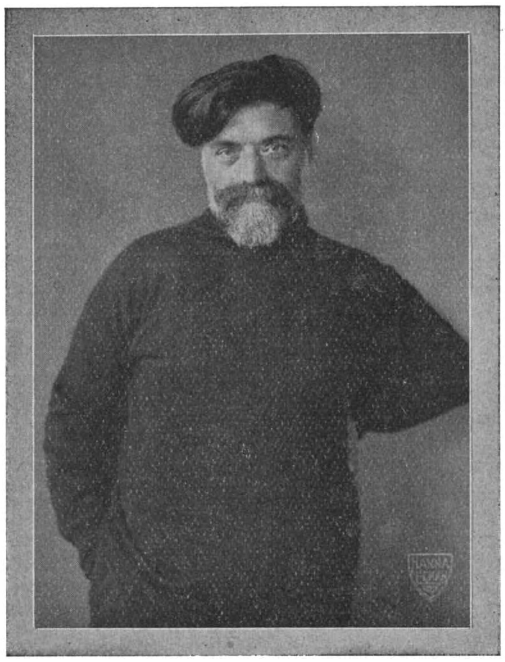

Kees van Bruggen.

Van Bruggen is ook niet van plan de moderne vrouw, die steeds met 'n ander „is", maar in wezen slechts 't geld-voor-luie-weelde liefheeft; de moderne man, die grof-sensueel of slaafs-onprakties om 'n rok fladdert; 't moderne jonge meisje van 't geslacht der „Opstandigen", dat zich om den brode door 't leven heet te moeten slaan, maar de verleiding heeft overgebracht in de kantoren en kollege-zalen en dat haar „ewig-weibliche" uitleeft in perverse sensaties — hij is niet van plan die allen te sparen. Maar de harteloze onmorele coquette staat toch nog steeds, na *'n Goed Huwelijk* vooraan in z'n verfoeiing. Z'n ironie glimlacht, maar z'n zweep kastijdt...
Begrijpelik, dat we dit boek reservéren willen voor rijpe lezers, die 'n gezonde kristelike moraal weten 't enige redmiddel, waar Van Bruggen slechts 'n reddeloos failliet kan konstatéren.

Leo Fens.

---

[1]) **Kees van Bruggen,**
DE VERLATEN MAN. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1928. (20×13.5) 189 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
— C —

SOUNDFILM OF TALKIE?

De grootste filmsensatie, die we tot dusver hebben beleefd, is wel de geluidsfilm, de soundie, de talkie, de sprekende film of hoe men het wonder noemen wil.
Er zijn reeds miljarden besteed aan deze noviteit. Honderden theaters hebben reeds hun apparaten voor de sprekende films, de groote fabrieken maken hoofdzakelijk, of uitsluitend spreekfilms. Kortom, het lijkt wel of de „oude film", voor ons gevoel de echte film, heeft afgedaan.
De reclame wilde ons doen gelooven, dat de talkie alle andere films mitsgaders het tooneel van den aardbodem zou wegvagen, zoowel om het technische wonder, als om de artistieke waarde van het nieuwe product. Waar echter deze verklaring komt uit den commercieelen mond van filmfabrikanten, die het a. b. c. van de filmkunst nog niet kennen en die nooit opgehouden hebben, om de meest weerzinwekkende probeersels de wereld in te schoppen, heeft zij niet de minste waarde. Zelfs staat het voor ons vast, dat deze heeren hun gewoonte getrouw, ook de talkie even goed als de stomme film in circulatie zullen brengen tot heil van hun brandkast en anders niet. De bewijzen zijn trouwens al geleverd, waarover straks meer.
Van meer beteekenis dan het verrachte geluid der filmfabrikanten, lijkt ons de meening van eerlijke kunstenaars als Clair, Chaplin, Pudowkin, Eisenstein en anderen. Al deze eminente cineasten zijn bezig met proeven op het terrein van de klankfilm. Let wel: de *klankfilm*. Zij verwerpen onvoorwaardelijk de sprekende film en wat daarmee gelijk staat. Zij zien in de nieuwe vinding groote mogelijkheden, maar heel anders dan de heeren uit Hollywood en hun trawanten. Zij erkennen, dat het geluid in de film van groote suggestieve waarde kan zijn, dat het geluid als versterkend, illustratief element de film ruimer kan maken, mits de toepassing uit zuivere schoonheidsmotieven geschiedt. Zij geven het geluid dus een ondergeschikte plaats, een dienende taak, die het visueele karakter, dat de essentie van de film uitmaakt, respecteert. Het laat zich denken, dat deze toepassing van het geluid in de film tot groote mogelijkheden kan leiden. Daarom is 't van groot belang, dat ernstige kunstenaars reeds aan het werk zijn gegaan, om die mogelijkheden waarheid te doen worden.
Wat doet echter de filmmagnaat, die alleen aan de commercieele zijde denkt? Hij constateert, dat het geluid er is, dat het correspondeeren kan met de beweging op het doek, dat het onbegrijpelijke toch werkelijkheid wordt, dat het publiek zich moet vergapen aan het ongelooflijke en het dus zal willen zien. En dáárom alleen maakt hij sprekende en musiceerende films. Waar hij bovendien weet, dat het woord „kunst" het publiek fascineert als een geheimzinnigheid, waarvan het 't wezen niet kent, begint de fabrikant met eenige grove domheden en banaliteiten te verkoopen over de zoogenaamde kunstwaarde van zijn nieuwe producten. Hij deed dit met de stomme film, hij deed het met de radio, hij doet het even gemoedereerd met de talkie, zonder maar in de verste verte te begrijpen, wat hij eigenlijk beweert.
En zoo geviel het, dat de bezoekers van het Tuschinskitheater in Amsterdam de sprekende film „Broadway Melody" met open mond zagen en hoorden, niet vermoedend, dat zij met deze film een onnoemelijke hoop nonsens slikten, die volstrekt geen bewondering, maar veeleer weerzin verdiende. Want in deze film werd practisch en overvloedig bewezen, wat eigenlijk geen bewijs

Mary Brian maakt haar debuut voor de geluidsfilm.

meer noodig had, nl. dat het gepraat, gezang, gefluister, gezoen, geruisch alle illusie van film wegnam. Wie dit maakwerk een film noemt, vergeet te bedenken, dat alles wat iets tot film maken kan — visualiteit, rhythme enz. — hier volkomen zoek is. In de plaats daarvan was het gesproken woord en de gezongen liederen en het getrippel van dansende voeten hoofdzaak. Zoodat tenslotte niets anders overbleef dan een slecht gespeeld en vooral slecht gecomponeerd tooneelstuk, of liever revue. Want het dient opgemerkt te worden, dat de vertooning, voor zoover zij nog aan de film kon doen denken, alleen nog opgemerkt werd, omdat zij bestond uit schaarsgekleede meisjes uit de revuewereld. Ware dit niet het geval geweest, ze zouden vermoedelijk niets eens opgevallen zijn.
Zoo werd dan de eerste talkie, die Nederland te hooren kreeg een overtuigend bewijs van de stelling, dat de sprekende film (niet de geluidsfilm echter) filmisch gesproken een mislukking is.

B. W.

HELDEN VAN DE POOL.

Dit is een boek van heldenmoed te midden van de grootste ontberingen in de vreeselijke omklemming van het ijs. Het grijpt tot in de ziel, wanneer men leest deze korte, spannende beschrijvingen van al de tochten gemaakt naar het ijzige Noorden, waar zoovelen hongerden en het leven lieten onder den greep van den witten dood.

Van de tochten der oude Grieken en Noormannen tot Willem Barentz' overwintering, van John Franklin's tragedie en Cook's en Peary's triomfen tot het drama van Nobile vertelt ons dit boek, dat boeit van de eerste tot de laatste bladzijde als een reeks spannende filmen, te aangrijpender, waar we ze weten de bittere werkelijkheid van zooveel doodsgevaren door koude en honger, soms ook van ongedachte uitredding uit nijpende nood. Een boek van heldenmoed — wanneer hulpexpedities uittrekken, de grootste ontberingen tegemoet, om in de ijswoestijn gevangen kameraden te redden!
Welk een haast bovenmenschelijke energie moet de expeditieleider bezitten, om in de lange maanden van de donkere, droefgeestige poolnacht den moed zijner manschappen levendig te houden bij een gedwongen overwintering in de enge ruimte van een ellendige, primitieve hut, of wanneer na eindelooze worsteling om het behoud van het schip, dat ten slotte toch tusschen de torenhoge ijsbergen verpletterd werd, de door onvoldoende voeding en vreeselijke koude uitgeputte bemanning de lange tocht moet wagen over het ijs en over het onbekende land, om het veege lijf te redden.
En toch — ondanks dit alles heeft toch steeds weer de wreede schoonheid van de arctische natuur haar demonische aantrekkingskracht op de menschheid uitgeoefend en de trotsche weerstand der natuurkrachten heeft de eerzucht van koene avonturiers en weetgierige onder-

Nobile.

Byrd

zoekers tot een passie opgezweept, die hen steeds weer dreef naar het Poolgebied. Hoeveel menschenoffers heeft de sphynx van het Noorden reeds geeischt, want zij laat niet spoedig vrij, wie in stoute vermetelheid haar durft naderen! Over hoeveel weerstandsvermogen, moed en ontberingskracht beschikten al de middeleeuwsche gelukzoekers, die over den Noordpool heen den weg naar de goudlanden van China en Indië wilden zoeken. — En nu in onzen tijd van wetenschap: welk een scherpzinnigheid, wetenschappelijke kennis, technisch kunnen en lichamelijke training is er noodig, om de sportieve prestatie tot een cultuurdaad te verheffen, die door de geheele wetenschappelijke wereld met het grootste interesse gevolgd wordt.
Maar — zoo vraagt men zich af — welke waren dan toch de drijfveeren, die alle inspanning en gevaren ten spijt, door alle eeuwen heen steeds opnieuw krachtige mannen in den bancirkel der poolwereld trokken. Was het zucht naar avonturen of wetenschappelijke drang? Om deze vraag te beantwoorden zullen we de belangrijkste expedities kortelings van uit dit gezichtspunt beschouwen.
De eerste, was Pytheas uit Marseille, die in de 4e eeuw voor Chr. leefde; hij was reeds van de bolvorm van de aarde overtuigd, maar wilde dit feit proefondervindelijk bewijzen: een zuiver wetenschappelijk doel dus. Hij kwam tot bij de Shetland-eilanden, die hij als het land „Thule" uitvoerig beschreef. Daar geloofde hij in dichten nevel en sneeuwstormen het einde van alle land bereikt te hebben en keerde terug.
Verder door drongen de Noormannen, die ook als eersten zich op Groenland vestigden. Eerst omstreeks het jaar 1040 is er sprake van Duitsche tochten naar het noorden, die werkelijk het karakter van ontdekkingstochten droegen. In latere eeuwen waren het de sprookjeslanden van de Orient Indië, China en Japan, die aan de hebzucht van het avondland den weg naar het Oosten wezen. Maar wanneer de aarde een bol was, moest men dan ook niet door het Westen heen deze landen van rijkdom kunnen bereiken? En nu begint de lange reeks van tochten met het doel deze Noordwestelijke doorvaart te vinden en toen dit niet spoedig gelukte, wilde men om Noorwegen heen naar het Oosten China bereiken. Het waren dus eigenlijk zuiver handelsbelangen, die mannen als Calot, Columbus en Willem Barentz tot hun expedities brachten. Speciaal de Hollanders toonden hierbij op het eind van de 16e eeuw een hardnekkige energie. De vreeselijke hitte aan den equator, de zware stormen van den Indischen oceaan en de lange duur van de reis, die 9 tot 10 maanden duurde, schrikten hen af. Over het Noorden hoopten zij Indië reeds in twee maanden te kunnen bereiken. Bovendien was daar niet de concurrentie van Spanjaarden en Portugeezen te vreezen, die de Hollanders als zeeroovers behandelden en hun schepen kaperden. Zoo werden achtereenvolgens 3 expedities uitgerust om deze Noordwestelijke doorwaart te zoeken en daarbij was Barentz de allereerste, die een overwintering in het poolgebied doormaakte. Wel weinig gebeurtenissen uit het leven onzer ontdekkingsreizigers zijn zóó gemeengoed van het Nederlandsche volk geworden!
Ook Hudson en Baffin zochten de noordelijke doorvaart; dan rust dit probleem tweehonderd jaar, totdat in de 2e helft van de 18e eeuw dezelfde vraag opnieuw de Londensche Admiraliteit bezighield, en wel ten einde aan de nieuwe Indische kolonien een snellere verbinding met het Moederland te bezorgen. De expeditie van Mister Phipps was daarvan het eerste, ietwat komische gevolg!
Omstreeks 1817 begint de periode van het wetenschappelijke poolonderzoek, dat onbekommerd om practische doeleinden slechts de kennis van onze aarde wil vergrooten en de oplossing van de tallooze raadselen, die de oude wereld nog biedt

Amundsen

wil zoeken in nieuw te ontdekken gebied. Onder de vele expedities dezer jaren moeten die van Parry, van Franklin, en van John en James Ross genoemd worden, die vele geheimen van het uiterste noorden van Amerika ontsluierd hebben, en waarbij ook de magnetische Noordpool gevonden werd.
Ook het Zuidpoolgebied begon de aandacht te vragen. Op 3 reizen ontdekte JamesRoss met zijn beide schepen „Erebus" en „Terror" van 1841-1843 het Zuidpoolland, het 6e werelddeel.
Toch liet het probleem van de N. W. doorvaart de Britsche Admiraliteit niet los en in 1845 trok Franklin met 2 uitmuntend uitgeruste schepen naar het Noorden. Maar toen na 2 jaren nog geen levensteeken ontvangen was, begon men zich ernstig ongerust te maken en zoowel vanuit Engeland als vanuit Amerika werden hulpexpedities gezonden, zoodat in 1850 niet minder dan 14 schepen op zoek waren naar Franklin. Ook deze reddingspogingen zijn een groote tragedie geworden. Niet minder dan 8 dezer schepen gingen verloren en een groot aantal manschappen stierven zonder dat echter Franklin gevonden werd; de noordwestelijke doorvaart werd daarbij echter door Mac Clure ontdekt. Eerst in 1858 vond men in een steenhoop ingesloten het doodsbericht van Franklin! Ook al zijne manschappen waren omgekomen. Nu volgt de eene expeditie op de andere: Duitsche, Amerikaansche, Oostenrijksche, Hongaarsche, met als doel de Pool, die niet bereikt werd. Ondertusschen had een Zweedsche expeditie de zoo lang gezochte Noordoostelijke doorvaart gevonden.
Tot nu toe was de techniek van de Noordpooltochten op één punt steeds dezelfde gebleven: men trachtte met een weerstandskrachtig schip door de pakijsgordel heen te breken en in den zomer door de zich vormende watergeulen naar het Noorden door te dringen. Fridtjof Nansen, de koene Noor beproefde op zijn beroemde tocht met de Fram de moeielijkheden in omgekeerde richting te overwinnen door met opzet zijn speciaal hiervoor gebouwd schip te laten invriezen en dan het schip door de ijsdrift mee te laten voeren. Maar het ging zóó uiterst langzaam, dat Nansen besloot met één begeleider met sleden over het ijs de tocht naar de Pool te wagen. Wel kwam hij tot boven de 86e graad, een breedte tot dan nog door geen sterveling betreden, maar verder doordringen was niet mogelijk; na een tocht van 2 maanden over het drijfijs en een zware overwintering, werden zij als door een wonder door Europeanen gevonden en keerden veilig huiswaarts.
Nog ligt het den ouderen onder ons versch in het geheugen, hoe op 21 April 1908 Cook als eerste met twee Eskimo's op hondensleden de Pool bereikte, en daarna Peary op 6 April 1909 en de onverkwikkelijke strijd, die door Peary om het prioriteits recht, dat Cook toekwam, gevoerd is geworden.
Dan komt de tijd van de verovering der lucht en ook deze nieuwe techniek wordt aan het poolonderzoek dienstbaar gemaakt: André in 1897 met zijn gasballon met zeer primitieve stuurinrichting — verdwenen! Drie nieuwe offers had de sphinx van het Noorden gevonden; dan de vliegtochten van Amundsen, Byrd, Wilkins, Amundsen' en Nobile's luchtschip „Norge" en dan — het drama van Nobile!

Dr. Jacoba B. L. Hol.

[1]) **H. H. Houben,**
DER RUF DES NORDENS. Geïllustreerd. *Koehler & Amelang, Leipzig,* 1928. (22.5×15) 298 blz. geb. M 5.—.
H. H. Houben.
DE ROEP DER POOL. Vertaald uit het Duitsch door H. J. van Balen. Geïllustreerd. *Em. Querido, Amsterdam,* 1929. (22×15.5) 278 blz. ing. f 4.25, geb. f 4.90.

SAINTE BEUVE.

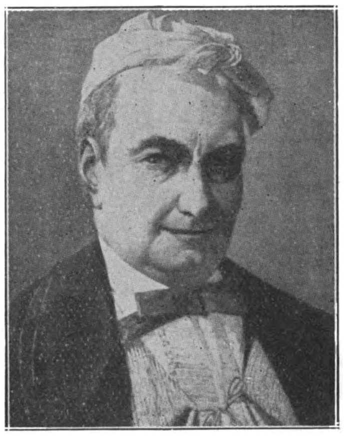
Sainte Beuve

Men kan veel kwaad en zeer veel goeds van Sainte-Beuve zeggen.
Zeker was hij een beetje jaloersch op zijn beroemdere tijdgenooten, prees hij wel eens als betaald journalist met te veel nadruk de politiek der regeering aan, snuffelde hij te gaarne in verborgen laadjes naar geparfumeerde geheimpjes uit het leven van groote mannen.
Maar welk een intellect! Welk een fabelachtige kennis! Hoe ruim is deze criticus! Zijn scherp verstand boort tot diepten, die anderen niet vermoeden. Hij leest gedrukte en ongedrukte werken van den schrijver, brieven aan en van den auteur; hij hoort uit de mond van den tijdgenoot diens lief en leed. Hij kan waardeeren de schrijver uit alle tijden tot de jongste toe en zijn oordeel wordt nog gaarne geraadpleegd door de bekwaamste critici onzer dagen.
Zoo is hij beroemd geworden door krantenartikels, wat niet iedereen lukt, en deze krantenartikelen, die in de maandageditie van de *Constitutionnel Moniteur* of *Temps* verschenen, worden als *Lundis* of *Nouveaux Lundis* telkens herdrukt en nog tegenwoordig gaarne gelezen.
De gewone uitgave heeft echter een gebrek. In bonte volgorde staan Homerus en Théophile Gauthier, Bossuet en Goethe voor en na elkaar. Maar menigeen wenscht achter elkaar te lezen Sainte-Beuves beschouwingen, over de zeventiende eeuwsche dichters en daarna, weer achter elkaar, die over de moralisten van die dagen zonder in het register te bladeren, dat Calmann Levy zoo vriendelijk ter beschikking stelde. Aan deze wensch nu komt de nieuwe uitgave[1]) tegemoet en daarom zijn wij voor de nieuwe rangschikking der *Lundis* en *Portraits* oprecht dankbaar.

Dr. A. Greebe.

[1]) **Sainte Beuve,**
LES GRANDES ÉCRIVAINS FRANÇAIS. XVII SIECLE. *Garnier Frères, Paris,* 1928. (19×12) Deel I: 492 blz. Deel II 388 blz. Per deel ing. Ffr. 9.—.

OPERA SYNOPSES.

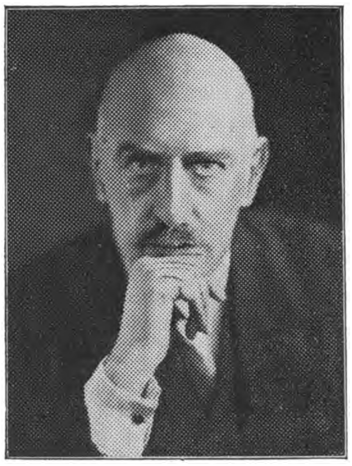

Maurice Baring

Kennis der voornaamste opera's is voor hem die op intellectueele ontwikkeling wil bogen, wel even noodzakelijk als die der klassieken uit de wereldliteratuur. Beide sferen van artistieke expressie liggen zelfs zoo nauw te samen, dat niet zelden kruisingen van het muzikale op het literaire, of meestal van het literaire op het muzikale gebied plaats vonden. Shakespeare's *Othello* of Walter Scott's *Bride of Lammermoor* zijn daar klassieke voorbeelden van. Baseerde Verdi zijn beroemde *Traviata* niet op Alexandre Dumas' *Dame aux Camélias*, en om maar een heel recent voorbeeld te citeeren, was het mooie *Fête Galante*, dat het „Birmingham Repertoir Theatre" in 1923 opvoerde, niet een bewerking naar 'n boek van den katholieken modernen Engelschen schrijver: Maurice Baring?

Het bovenstaande boekje,[1]) in handig zakformaat op heel dun papier royaal uitgegeven, is een geheel nieuwe editie van een uitgave welke voor de laatste vijftien jaren reeds door tallooze herdrukken heen, het vademecum voor den Engelschen opera enthousiast was. Juist eenige weken geleden is de oude editie geheel en al herzien en door er een drie en twintigtal nieuwe opera's aan toe te voegen, op een totaal van bijna negentig gebracht.

Zoo up-to-date is het boekje er door geworden dat zelfs Richard Strauss' „Die Aegyptische Helena", dezen zomer voor 't eerst in Dresden opgevoerd en waarvan juist gisterenavond hier in New-York de Amerikaansche première ging, er nog een plaats in heeft kunnen vinden.

Van de meest bekende uit de opera's der repertoires onzer grootsteden, geeft het boek een ruime variatie, zoowel in het groote, het romantische als het lichtere genre: van elke opera geeft het kortelings, ontstaan, karakters en beknopte beschrijvingen van elke afzonderlijke acte.

Men vindt daarin dan niet alleen de klassieken, van „Aida" tot den „Ring der Nibelungen", doch ook sommige op het continent minder bekende Engelsche en Amerikaansche werken, welke men echter dikwijls in de Engelsch sprekende landen ontmoet. Ik denk hier aan Puccini's „Gril of the Golden West" dat in een Californisch mijnkamp speelt; aan *The Boatswain's Mate* bewerkt naar D. W. Jacobs' humoristische novelle van dien naam, of bijv. aan ***Hugh The Drover***, welke in 1924 in Londen gelanceerd werd en wellicht de meest exclusief Engelsche ballade-opera is, tot aan oude folksongs, de beroemde „cries", kortom een typisch landsproduct!

Dit alles is te vinden tusschen de ruim driehonderd pagina's van dit voortreffelijke operaboekje. En niet alleen voor den opera bezoeker, doch ook voor den literator, voor den cultuurhistorischen student ligt er rijk materieel verspreid in dit internationaal overzicht van Dagner tot de modernste Deensche Jazz-Opera: „Johannie Spielt Auf"!

Kees van Hoek.

---

[1]) **J. Walker Mc Spadden,** OPERA SYNOPSES. *G. G. Harrap & Co., London W.C. 2,* 1929. 328 blz. geb. Sh. 5./—.

NIEUWE COLUMBUS-LITERATUUR.

Deze „waarachtige historie van Columbus" [1]) zal menigeen erg verwonderen, die de dithyrambe van Roselly de Lorgnes nog niet vergeten is. Van de schoone en ontroerende legende, die de negentiende-eeuwsche schrijvers opgebouwd hebben en die de hardste schreeuwers wilden doen overgaan in de inleiding van het proces der zaligverklaring is niets, letterlijk niets overgebleven. Schrijver laat tijdgenooten aan het woord, waaronder vele vrienden van Columbus waren of het oprecht goed met hem meenden.

Columbus wordt ons afgeschilderd als een bluffer van de ergste soort, die van een stervenden zeevaarder het bestaan van Antilia — de tegenwoordige Antillen — verneemt en deze mededeeling tot de hoofdgedachte van zijn leven maakt. Het ontbrak hem totaal aan zeevaartkundige en cartographische kennis. Hij miste den takt om te bevelen en te organiseeren. Steeds beschuldigt hij anderen van de dwaasheden, die hij zelf begaat en beklaagt zich over iedereen. Martin Alonzo Pinzon, die het uitzeilen der drie schepen mogelijk gemaakt heeft en die Columbus de goede richting aanwijst, als deze aan het succes der onderneming begint te vertwijfelen, wordt beschuldigd van verraad en desertie. Heel zijn geographische kennis heeft Columbus geput uit waardelooze legendenboeken. Steeds bleef hij halstarrig vol-

CHRISTOFFEL COLUMBUS
naar de Bry (begin 17e eeuw)

houden, dat er zes deelen land zijn en één deel water. Het doel van zijn ontdekkingsreis was gouddorst, niets dan gouddorst en niet de kerstening der inboorlingen. Columbus droomt letterlijk van gouden bergen en edelgesteenten. Hij is de eerste slavenimporteur van Amerika naar Spanje tegen het uitdrukkelijk bevel van Koningin Isabella in. De eischen, die hij stelde, grenzen aan het ongelooflijke en geven blijk van een weergaloozen hoogmoed. Ook is zijn zedelijk leven niet zonder smet. Hij had een dichterlijk en sterk lyrisch temperament en een oostersche verbeelding. In zijn dagboek schreef hij de kleurige visioenen neer, die hij *meende* te zien, met een rotsvaste overtuiging. Zijn omgeving wist hij door zijn woordenspraak te overbluffen. Steeds vond hij in Spanje de meest gulle en meest onzelfzuchtige medewerking. Hij beriep zich op verschijningen van Christus om een vierde vloot los te krijgen! Tot aan zijn dood meende hij, dat hij Indië ontdekt had. Zijn levensavond is die van een hysterischen, apocalyptischen, aan idees-fixes lijdenden zonderling. De economische resultaten zijner reizen waren nul. Geen enkele contemporaine kroniekschrijver heeft van zijn dood melding gemaakt. De bezadigdheid van toon, gevoegd bij het autentieke feitenmateriaal geeft aan dit boek het karakter van strenge en eerlijke wetenschappelijkheid.

Het Duitsche werk [2]) is gedegener van bouw en historische opzet, doch tevens voluptueuzer van beschrijving, hetgeen het geheel niet ten goede komt. Ook de lijn van het verhaal wordt al te vaak onderbroken door bijkomstige, weinig ter zake doende anecdoten.
De Spanjaarden landen op een der eilanden van het nieuwe werelddeel. Het christendom en de beschaving voeren een verwoeden strijd tegen de ongebroken natuurkracht der bruine Indo's. Deze strijd in een exotisch werelddeel vormt het hoofdbestanddeel van dit twee deelige boek, waardoor de persoonlijkheid van Columbus op den achtergrond wordt gedrongen. Alleen in het tweede deel treedt zijn figuur in de ontwikkeling der boeiende gebeurtenissen scherper naar voren en krijgt deze de beteekenis van de „Kundschafter Gottes."
Zeer ongelukkig is de voortdurende aanwending van het beginsel de personen alleen en uitsluitend door hun woorden te karakteriseeren — zulks werkt te meer storend aangezien zooveel personen in dit boek optreden.

M. M.

---

[1]) **Marius André,**
LA VÉRIDIQUE AVENTURE DE CHRISTOPHE COLOMB. *Plon Nourrit & Cie, Paris,* 1927. (19×12) 309 blz. ing. Ffr. 15.—.
— **Bc** —

[2]) **Johannes Muron,**
DIE SPANISCHE INSEL, *Bühnenvolksbund-Verlag, Berlin S. W.* 68 1928. (20×11) Deel I 348 blz. Deel II 359 blz. Per deel ing. M. 6.—, geb. M. 7.50.
— **Bc** —

UIT BOEK EN BLAD.

Opgang.

Tot het begrip van een schrijver draagt niet alleen bij kennis van zijn werk, doch evenzeer een overzicht van z'n leven.

Vanuit dit gezichtspunt is de publicatie van Van Eeden's dagboek van groote beteekenis en literair-historisch belang. Terecht schrijft van Eeden dan ook:

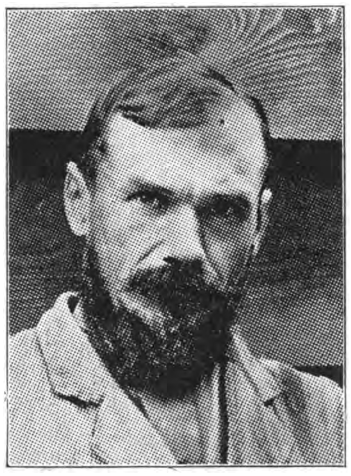

Fred van Eeden

„Wat ik in deeze notulen van mijn leeven gaf is een voorbeeld van hetgeen ieder kan doen, die gelooft in zijn eeuwige zaligheid en vertrouwt in een toekomstig leeven. Verbaasd en verrast heb ik gestaan voor meenigen reegel uit het hier gegeeven geschrift, mijzelven afvragend: Heb *ik* dat geschreven? Is dit een eerlijke weergave van mijn zielsleeven in dien tijd?"
Hoezeer past het ons dan bescheiden te zijn en te bedenken, hoe onbereikbaar de zuivere waarheid voor ons is, al doen wij nog zooveel moeite tot eerlijk zijn en oprecht.
„Wie de waarheid oprechtelijk zoekt, moet de fasen en perioden van zijn leeven, ook zonder terughouding durven geeven, ten bate van hen, die nog weifelen en worstelen."
Aan het eigenlijke dagboek zij de volgende passage d.d. 30 Dec. 1874 ontleend:
„Ik voel mijn aanleg voor chemie. Soms er wel aan getwijfeld, toch maar van plan medisch doctor te worden, nooit technoloog. Ik moet dan maar door dat latijn heen.
Ik kan mij God niet anders voorstellen, als zijnde alles en alles, wat wij zien. Geest kan Hij niet zijn volgens mijn inzicht, want iets ontstoffelijks kan alleen bestaan in de hersens van een mensch en kan nooit een zelf standig wezen zijn. Overalomtegenwoordig zal Hij dan ook wel zijn, want overal is stof. 't Is nu nog maar de vraag, is het een zich zelf bewust wezen of niet? Wie zal daar antwoord op geven?
Ik wilde Cor eens tot nadenken brengen, maar ik merkte, dat ik leuterde met dat nadenken. Ik kwam niets verder, maar ik ben toch blij, dat ik mezelf gedwongen voel over zooveel dingen na te denken. Ik hoor veel praten over menschen, die in hun jeugd twijfelden en atheisten waren en naderhand tot het ware geloof terugkeerden. Zou ik dat ook moeten doen? Ik twijfel er aan. Ik ben geen volstrekte materialist. Maar ik voel mij verlicht en beschaafd. Zou ik dan naderhand dommer moeten worden? Dat begrijp ik niet."

Nu.

In de jongste aflevering trekt Querido van leer tegen Marsman in een artikel Voor de Jongeren en wel naar aanleiding van diens oratie in *De Vrije Bladen* van Maart over Jong Scheppend Proza.
„De vurige vaak onbehouwen, toch nooit zelf-

genoegzame vechtjas en haspelaar Marsman, stoot telkens tegen eigen voelen in.
Maar geniale iconoclast Marsman... ... beseft ge de griezelige nonsens niet van uw opdringerig ceremonieel, Gij die uw volzinnen zoo tronkachtig en soms zelfs zoo...dilettantisch bouwt (wordt niet boos peet-oom, ik kan u van dit feit wel honderd bewijzen overleggen).... en dan weer zoo springlevend en verrukkelijk uitschiet.... gij zijt een rasecht doorgronder van malligheden. Alle hervormerij, beste murmelaar, alle omverwerping is goed. Velen spuwen op Marsmans aanmatiging en tegen zijn opgeblazen klein-diabolische ordinairheid. Ik houd van zijn zelfoverschatting, zijn anarchie en durf, wijl zijn verwatenheid, zijn kolderigheid vaak op het echt-verhevene afrent. Maar laat Marsman zijn lezers niet weer telkens en telkens terugvoeren tot het manifestaal, critisch theoretisch onthullen van het „wezen" van het nieuwe proza gelijk Kloos nu al op de peniebelste manier veertig jaar lang doet, door ons iedere maand opnieuw — duldeloos familiaar, — het „wezen" der poëzie te ontraadselen!"
„Ik heb mijn grootste verwachtingen (n'en déplaise Werumeus Buning) over Marsman uitgesproken en ik neem er niets van terug, ondanks 's mans laatdunkende hooghartigheid, ondanks zijn geweldige gebreken, ondanks zijn eenzijdige en schroeiende felheid, die vaak meer zenuwwoede en Camorristische wreedheid dan geschokte verontwaardiging schijnt. Voor mij blijft Marsman onder de jongeren, door zijn rhytmische macht en zijn experimenteelen durf, een der begaafdste werkers en wegebreiders, die in kiem het geniale bergt en emaneert. Maar zulke theoretische en apodictische baasspelerij over een groep jongeren, ook al is er bijval en erkenning, kan verbijstering wekken en gevaar worden voor anderen."

Der Gral.

Pater F. Muckermann S.J.

In de Juni-aflevering ontleedt P. Friedrich Muckermann S. J. de memories van den beruchten Duitschen revolutionair en communist Max Hölz, welke deze onder den titel *Vom weiszen Kreuz zur roten Fahne*[1]) heeft gepubliceerd. De Duitsche burgerlijke pers heeft een keur van afschrikwekkende namen voor dezen geweld-dweper uitgevonden, doch anderzijds wordt de misdadiger ook een man genoemd van „ontwijfelbaar ongewone begaafdheid en ongewone energie."
Het is daarom dus ook de moeite waard zich met hem bezig te houden. Hölz stamt uit arme, doch plichtsbetrachtende en christelijke ouders. Als jongen trok hij uit de landarbeiderswoning van zijn vader in midden-Duitschland de wereld in en zijn weg leidde naar Engeland. Hij streefde daar naar ontwikkeling in stormpas en wat meer zegt: bleef er op het goede pad. Na zijn terugkeer in Duitschland verkeerde hij aanvankelijk in geloovige, christelijke kringen en pas de oorlogsjaren, zijn kennismaking met bepaalde toestanden in het leger, hebben zijn christendom volkomen vernietigd. Dan gaat dit menschenleven snel bergaf.
Met fijna kennis der menschelijke ziel, vooral die van de arbeidende massa, beschrijft Hölz den opstand der communisten in midden-Duitschland. Hij belicht een innerlijk proces, dat zich in het Duitsch communisme voltrekt.

„De memoires van Max Hölz krijgen eerst daardoor haar beteekenis, dat zij juist nu verschijnen. Zij belichten in den samenhang met de critiek, welke erop uitgeoefend wordt, als met een bliksemslag een buitengewoon gevaarlijken toestand. Zij doen de taktiek kennen, welke men in groote lagen der bourgeoisie tegenover de communisten voor juist houdt: Het is de struisvogeltaktiek. Men registreert de cijfers der jongste verkiezingen voor de bedrijfsraden en droomt 's nachts dan, dat ze waarschijnlijk wel overdreven zijn.
Niettegenstaande den schreeuwenden woningnood bouwt men den eenen schitterenden gevel naast den anderen: ziekenkasgevels, warenhuisgevels, studie-inrichtingen, ontspanningspaleizen — en men denkt niet aan den mensch, die in de onmiddellijke nabijheid ervan in de smerigste en meest overbevolkte barakken het leven van een dier slijt. Toch sluipen deze barakkenmenschen op 'n goeden avond wel eens naar en door de feestelijk verlichte straten. Zij leeren uit hun opruiende pers met welke oogen zij dit alles hebben te bekijken. Er zijn er ook onder, die hun verstand raadplegen en zich afvragen, wat het doel eigenlijk is van die wondervol hygiënisch ingerichte scholen, als de kinderen thuis in ellende verkommeren. Zij berekenen ook wel degelijk wat het wil zeggen, als men de krachten van het gezin en van een zich dapper voor den levensstrijd uitrustend kindercorps vernietigt, om op het graf van het gezondste bestaan den schijnbloei van pronkerige grootsteden te kweeken. Als schimmen sluipen deze gevaarlijke en afgestompte wilden der barakken en woonkazernes langs de huizen, over de pleinen en door de parken. Hetgeen zij echter weer met zich naar hun ellendige behuizing dragen, dat is een verachting, een haat, een anarchie, waarvan de menschen, die van den nood niets af weten, zich geen voorstelling maken. Waarop vertrouwt dan de burgerij voor het geval, dat zich uit de broeiende massa van de dagelijks opnieuw onterfden toch weer het grauwe hoofd der revolutie opheft?
Zij vertrouwt op het geweld der wapenen, op het geweld ook van haar staatsinstellingen. Heden ten dage stelt een groot gedeelte van de beste Duitsche jeugd zich de ontwikkeling der dingen heel eenvoudig voor. De beslissende strijd komt en dan wordt het ideale Duitschland wederom hersteld.
Vraagt men verder, wat dat voor een ideaal Duitschland zal zijn, dan begint men reeds verlegen te worden. Het hart spreekt hier sterker dan het hoofd. De gedachte teert nog te veel op het roemrijke verleden.
In Sosima's testament — zoo heeft Dostojewski ons medegedeeld — staat de wonderlijke passage: ‚Voor menige gedachten zult gij in radeloosheid staan, vooral wanneer gij op de zonden der menschen achtslaat, en gij zult u afvragen: „Zal

men het met geweld probeeren of in deemoedige liefde." Wanneer ge daartoe voor eens en altijd het besluit genomen hebt, zoo zult ge ook in staat zijn de geheele wereld te overwinnen. De liefdevolle deemoed is immers eene macht, de sterkste van alle, en er bestaat niets, wat met haar in macht kan wedijveren of nabij komen...."

---

[1]) **Max. Hölz,**
VOM „WEISSEN KREUZ" ZUR ROTEN FAHNE. Geïllustreerd. *Malik Verlag, Berlin W* 50, 1929. (19×13) 393 blz. gec. M. 2.50, geb. M. 4.80.
— C —

VERSCHEIDENHEDEN.

Si non e vero.........

Het feit, dat Schiller de reuk van rottende appelen bij zijn werk niet kon ontberen, is geen anecdote, maar wordt vermeld door al zijn biografen en tijdgenooten.
En zooals deze beroemde dichter zijn eigenaardige gril had, zoo hebben ook andere beroemde persoonlijkheden hun eigenaardige gewoonten gehad. Richard Wagner kon alleen dan componeeren, wanneer hij zijn fluweelen jasje en zijn karakteristieke baret op had. Bovendien hield hij er van diamanten te verzamelen.
Behalve Wagner, waren ook andere kunstenaars afhankelijk van een bepaalde kleedij.

Fransche Caricatuur.
Victor Hugo.

Augustus Rodin, de beroemde Fransche beeldhouwer, kon zijn werken alleen maken als hij een blauwe wermanskiel droeg.
George Sand, de bekende Fransche schrijfster, droeg bij voorkeur mannenkleeren en rookte zware sigaren.
De fantastische Fransche romanschrijver Villiers de L'Isle Adam schreef zijn werken alleen in den nacht, bij kaarsbelichting in rok.
Victor Hugo, kwam dan eerst in goede stemming om te schrijver, wanneer hij boven op een paardenomnibus door de straten van Parijs reed.
Felix Dahn had om de ware stemming te krijgen harpmuziek noodig.

Een katholieke Uitgevers-maatschappij.

De vereeniging van Katholieke letterkundigen en journalisten „Pasmany" heeft besloten om een uitgeversmaatschappij te stichten, die de uitgaven van kunstzinnige en literaire producten van Katholieken zal verzorgen.
De meest invloedrijke Hongaarsche uitgeversmaatschappijen zijn in handen van Joden en Liberalen, zoodat van hen voor de katholieke zaak niet veel goeds te wachten is.
In een schitterende redevoering betoogde de Voorzitter Mgr. Vass, hoe noodzakelijk het was, om de katholieke literatuur en de katholieke schrijvers te steunen, omdat Hongarije alleen door het katholicisme tot nieuwen bloei kan geraken.

Vechten maar.

Het boek van Remarque: *Van Het Westelijk front geen nieuws* gaf in Duitschland aanleiding tot eindelooze polemiek en debat. Op een avond te Berlijn bleek, dat vrijwel al de mannen voor en de dames tegen den schrijver gekant stonden. Een berichtgever van het *Alg. Handelsblad* meldt als volgt:
Maar thans grepen verschillende dames in het debat in en konden blijkbaar niet voldoende scherpe woorden vinden om Remarque aan te vallen. En wat het eigenlijke merkwaardige en interessante van de bijeenkomst was, met welk een hartstocht en teugelloosheid vrouwen uit ontwikkelde standen partij trokken voor den modernen oorlog. Men kon zich moeilijk de geestdrift begrijpen waarmede deze vrouwen eventueel zoons en echtgenooten opnieuw in de mijnen en granaatregen in de loopgraven wilden jagen. Een der dames maakte de opmerking, dat het reeds zoo verdeelde Duitsche volk opnieuw in twee deelen was gescheiden, n.l. in een heldhaftig en een laf gedeelte, waarbij zij zich blijkbaar rekende tot het eerste deel.

Schrijvers en bijgeloof.

Edmond Rostand, de beroemde schrijver van *Het Arendsjong*, was één en al bijgeloof. Bekend is het, dat hij nooit een costuum droeg waarvan het aantal knoopen op jas en pantalon niet te zamen een even aantal vormde. Omdat de mode van zijn tijd aan dezen eisch niet voldeed, liet Rostand zich een valschen knoop op het halsboord van zijn colberts zetten, die door zijn kleermaker dan ook de „Rostand-knoop" werd genoemd.
Als Rostand een gebrekkige ontmoette, vluchtte hij hals over kop in het dichtstbijzijnde huis, vast overtuigd, dat hem anders een dakpan op het hoofd zou vallen, en werd hij aangesproken door iemand met geel haar, dan prevelde hij, alvorens een woord terug te zeggen, een spreuk, waarvan niemand ooit den tekst te weten is gekomen, maar die diende om hem te behoeden tegen kleurenblindheid.

Cendrars' Securiteit.

In 1927 leverde Blaise Cendrars bij zijn uitgever een roman in, dien hij kort te voren voltooid had. Daarna kreeg hij echter last van scrupules; hij had namelijk zijn held naar San Carlos de Chiloe gezonden aan den Stillen Oceaan en hij wist niet of hij dat geografisch en artistiek verantwoorden kon......

De druk werd stopgezet; en Cendrars vertrok naar Chili om zich ter plaatse te documenteeren... Hij bleef er, vertellen *Les Nouvelles Littéraires* twee jaar. En zoo komt het dat er in de uitgave van het zoo pas verschenen *Le plan de l'Aiguille* staat dat de druk werd begonnen op 15 April 1927 en gesloten op 28 Februari 1929.
Men zegt, dat Cendrars' uitgever zeer ongerust is over de woonplaatsen van zijn toekomstige hoofdfiguren......

Sir Arthur Conan Doyle. Komt in ons land.

A. Conan Doyle

Op den 22sten Mei bereikte deze welbekende spiritist den 70-jarigen leeftijd. Even tevoren was hij teruggekeerd uit Zuid-Afrika, waar hij de boodschap van het spiritisme had gebracht, zooals hij dat gedaan had aan N.-Amerika, aan Australië en Nieuw-Zeeland. Men zou kunnen meenen, dat deze leeftijd hem een recht of een voorwendsel zou kunnen zijn om verder rust te nemen. Acht dagen later, 29 Mei, deelde hij mede, dat hij zich voorstelde in October a.s. over te steken naar het vasteland en beginnende in den Haag, een rondreis zou ondernemen door Europa om in de groote hoofdsteden redevoeringen te houden over spiritistische onderwerpen met lichtbeelden. We kunnen ons voorstellen, dat menigeen dezen beroemden schepper van de Sherlock Holmes-figuur zal willen zien en hooren. Op alle tochten is Sir Arthur vergezeld geweest door zijn vrouw. Ook in October zal deze hem vergezellen.

Het eerste Wereldcongres voor Bibliographie en Bibliotheekwezen.

Van 15-30 Juni is in Rome het eerste Wereldcongres voor Bibliographie en Bibliotheekwezen gehouden. Reeds jarenlang heeft men aan de voorbereiding van dit geweldige Congres gewerkt. In 1926 op het Internationaal Congres van Bibliothecarissen en Boekenvrienden te Praag werd dit voorstel gedaan, om een internationaal comite voor Bibliographie en Bibliotheekwezen in het leven te roepen. Op de feestvergadering der „American Library Association'' die te Washington bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan dezer vereeniging plaats vond werd dit plan goedgekeurd en overgenomen.
Ook op de jaarvergadering der „Library Association'' van Engeland werd volledige medewerking en steun voor het Wereldcongres voor het Boek toegezegd en verzekerd.
Verschillende onderwerpen werden hier besproken en internationaal geregeld, o.a. De internationale voorschriften voor het samenstellen van Catalogi; de statistiek der Bibliotheken; uitgeverij en boekenvrienden; bouw en inrichting van bibliotheken; honoraria en lijfrenten voor schrijvers, uitwisseling van boeken, bibliothecarissen, studenten en beambten; vakkennis en vakscholen voor bibliothecarissen.

Boekennieuws.

Binnenkort zullen door de Librairie Ancienne Scientifique Polonaise, Jérôme Wildez, te Warschau de door professor Simon Askenazy gevonden manuscripten van Napoleon Bonaparte worden uitgegeven.
De manuscripten bleven een eeuw lang vergeten liggen in het kasteel Kóznik in Polen, waarheen graaf Dzialynski, die ze in 1822 te Parijs had gekocht, ze had overgebracht. Ze dateeren uit de periode 1793-'95 en omvatten het handschrift van rapporten aan het Comité du Salut Public over aanvalsplannen tegen Oostenrijk, verder notities over staatsaangelegenheden en het romantische verhaal van Napoleon's hand: „Clisson et Eugénie'', waarvan indertijd melding is gemaakt.
De uitgave zal verschijnen in het Poolsch en in het Fransch. Professor Askenazy schreef het voorbericht en zorgde voor commentaren.

CORRESPONDENTIE.

177. *W.V.* te *'s Gr.* In het genre van *Alte und Neue Welt* bestaat er geen enkele Katholieke uitgave in Engeland. Het eenige partieel geïllustreerde is de „*Universe*'' (adres 1 Arundel Street, London W. C. 2), doch dit is meer een algemeen weekblad. Niet Katholieke geïllustreerde uitgaven zijn er bij de vleet, doch ook weer geen enkele dat het Duitsche *Alte und Neue Welt* benadert. Al deze tijdschriften zijn echter bij elken grooten boekhandelaar in Den Haag in depôt.

178. *Dr. H. L.* te *G.* De romans over François Villon lijken thans meer dan ooit aan de orde van den dag: na de boeken van Pierre d'Allheim, Francis Carco, Paul Kenis, wordt een nieuwe Villon-roman aangekondigd: *Der geliebte Strolch,* — de beminde vagebond — door Hans Reiser. We zullen u over dit boek spoedig nader inlichten.

179. *Mevr. W.G.* te *R. De Tweespalt* is inderdaad niet geheel onverdienstelijk geschreven, doch is hier en daar onnoodig zwoel. Het speelt in de Maasstreek en vooral de schilder kunstenaar Toon is door Jan Gregoir met talent geteekend.

180. *W.S.* te *P. Tristan* van Thomas Mann is een ijl relaas van enkele muzikale zenuwzieken in het Sanatorium Einfried. Geenszins z'n beste novelle en na *Der Zauberberg* een opmerkelijke terugval.

181. *A.v.L. pr.* te *T.* Voor uw doel is *Dokter en Publiek* van Dr. Huddleston Slater (uitgave Kusters, Rotterdam) uitnemend geschikt. Aan de hand daarvan kunt U de menschen dingen bijbrengen of verklaren, die het weten moet om in tijd van gezondheid en ziekte den juisten weg te kiezen, om zijn zedelijke en stoffelijke belangen te bevorderen. Achtereenvolgens wordt behandeld (krachtig- klaar, met journalistiek talent), het eten en de kleeding, de charleston-bioscoop-coctail-maatschappij, „de lichaamscultuur''. Dan volgen enkele vlotte hoofdstukken over massage, reinheid, baden, honden, koken, een zeer ernstige beschouwing over de gevolgen van de zonde tegen het zesde gebod in en buiten het huwelijk en een felle tirade tegen het euvel der kwakzalverij in hare verschillende gedaanten. Kortom een boek, dat wij u van harte aanbevelen.

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider.
Minzaam aanbev.

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

Ontvellingen
Geschaafde Huid, Schrammen en Schrijnende Plekken, Huidwondjes, Brand- en Snijwonden, genezen met
Doos 30-60, Tube 80 ct. **PUROL**

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Abonneert U op
Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer
f 8.75 per jaar.
Tijdschift voor Taal en Letteren
f 7.50 per jaar.

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Abonneert U op dit blad.

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier **P. W. HIELE**
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" **Hoofdstr. 47[2] - Tel. 597**
— APELDOORN —

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 20 Juli 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.45 per jaar.

Het blad opent met een herdenking van Don Bosco naar aanleiding der zaligverklaring. Het wijst op den onmisbaren factor van het vertrouwen in de opvoeding, dat gewonnen wordt door begrijpend vertrouwen. Voor de vrouw in het openbare leven eischt Gerh. Krekelberg diep-moederlijk gevoel, wil haar werken iets meer zijn dan een radikaal en onvruchtbaar recht-eischen. Mr. Paul Kleene vervolgt zijn belangwekkend artikel over de wettelijke rechten van ouders en kinderen. Voorts behartenswaardige wenken over „kampeeren", een mooie en practische beschouwing over vermoeidheid, en varia. —

Boekzaal der geheele wereld. 15 Juni 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.— per jaar.

Wederom een flinke zeventig besprekingen van wat de leestafel op allerlei gebied aan nieuwigheden ons voorzet. Een onmisbare raadsman voor wie over het lezen en aanschaffen van boeken te oordeelen heeft.

La vie catholique en *France et à l'Etranger* 8, 15 Juin. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

In dit weekblad vindt men wat men elders te vergeefs zal zoeken: een veelzijdigen blik op het Roomsche leven en ook dat alléén. Geen sport en allerlei faits divers die met onze Roomsche cultuur niets te maken hebben. Merkwaardig is de magistrale rede van Mgr. Boudrillard, die in extenso is afgedrukt, over Geloof en Wetenschap, evenzoo de vertaling van 's Pausen brief aan Kardinaal Gasparri naar aanleiding van de redevoeringen van Mussolini over het Concordaat. Het letterkundig, maatschappelijk, godsdienstig en kunstleven wordt onder een echte Roomsche belichting getoond: en dat geeft aan dit blad een heel aparte plaats.

Alte und Neue Welt. 2. Juniheft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 3.60 per half jaar.

Een zeer goed geslaagde aflevering. Een mooie studie over den romantischen kunstenaar Ferd. Staeger, met prachtige reproductie zijner dichterlijke gravuren. Een reisbeschrijving naar Slavie en Kroatië, die naar 't vervolg doet verlangen. Als wetenschappelijke bijdrage, iets over de Kaliwinning in Duitschland en dan verder den zeer goeden vervolgroman, kleinere vertellingen en allerlei. *Alte und neue Welt* blijft een graag gelezen Familieblad.

Voor de vrienden van het boek

„De Wandelaar."

Zooeven verscheen bij den uitgever G. A. Schoonderbeek te Laren (Gooi) onder redactie van Rinke Tolman de zesde aflevering van „De Wandelaar", geïllustreerd maandblad, gewijd aan natuurwaardeering, natuurbescherming, heemschut, geologie en folklore.
U. G. Dorhout leidt ons door de „Lange Streek", waar in den bloeitijd der boomen de bongerden één kleurigheid van bloesemds zijn.
J. H. P. Jacobs houdt ons bezig met „De Psychologie van den Wandelaar", terwijl A. Joman bevattelijk uiteenzet wat voor interessante dieren de galwespen zijn.
In de „Prille Lente" is Ds. A. M. van de Laar Krafft er op uitgetogen en in een prettig relaas laat hij ons mee genieten van hetgeen hij al speurend ontdekte.
Mevrouw J. H. Brinkgreve-Engtrop maakte een wandeling langs den Krommen Rijn; allerlei kruid en gedierte had haar warme belangstelling.
De bekende ornitholoog G. Wolda, vertelt uitvoerige, hoe de vogels reageerden op den fellen winter in 't begin van 1929 en publiceert tal van brieven, waaruit blijkt hoeveel leed er voor enkele maanden is geleden door onze gevleugelde vrienden
In een leuke schets protesteert W. A. van Os er tegen, dat in verschillende tuinbouwcentra van ons land het bijen houden onmogelijk wordt gemaakt.
P. J. Schenk stelt ons niet alleen de schoonheid van een Ribeshaag voor oogen, maar houdt zich eveneens bezig met het „witten" van beuken, hetgeen geen mooi gezicht oplevert, maar noodzakelijk is ter bescherming tegen zonnebrand. Ook de rubriek „Van en voor de lezers" brengt wederom een schat van natuurhistorisch allerlei. Tal van leerzame en mooie illustraties vullen den tekst der aflevering op aantrekkelijke wijze aan.

Een handige uitgever.

Een Engelsche uitgeversfirma heeft een serie boeken uitgegeven over „de Engelsche Martelaren." Zij is daarbij op het idee gekomen om een zeer eigenaardige reclame daarvoor te maken. In ieder exemplaar is het laatste hoofdstuk met een was-zegel gesloten. Wanneer men het laatste hoofdstuk wil lezen moet men dus noodzakelijkerwijze het zegel verbreken.
Wanneer nu iemand veel belang stelt in het boek, wil hij het heelemaal lezen en derhalve zal hij het zegel verbreken. Maar wanneer hij den inhoud niet belangrijk acht, zoodat het laatste hoofdstuk hem geen belang inboezemt, laat hij het was-zegel ongeschonden. In dat geval kan hij het boek aan den uitgever terugzenden, die dan den kostprijs restitueert.

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

HELDER
WASCHGOED.

Jac. J. van Leuven
Electrische en
Stoom Wasch- en
Strijkinrichting
„DE NIJVERHEID"
Amsterdamschevaart
26-28-28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.
Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

Schooluitgaven van
Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg

NEDERLANDSCH
JOS. J. GIELEN: Uit Heden en Verleden. Een bloemlezing in twee deelen met een inleiding van Dr. H. W. E. Moller. Deel I (circa 360 blz.) is ter perse. Ingenaaid f 3.25, gebonden f 3.90.
Dr. H. W. E. MOLLER: Joost van den Vondel's Lucifer. Treurspel met inleiding en verklaringen. Ingenaaid f 0.95.
Dr. H. W. E. MOLLER: Karel ende Elegast. Middeleeuws ridderdicht met inleiding en verklaringen. De 5de druk is ter perse.
Dr. H. W. E. MOLLER: Beknopte geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde. Ingenaaid f 2.90, gebonden f 3.90.
FRANSCH
JULIE LAVERGNE: Légendes. f 0.50.
LATIJN
Dr. H. W. E. MOLLER: Beknopte Spraakleer van het Kerklatijn, met oefeningen en woordenlijst. (A van Wijk). Ingenaaid f 1.90.
Dr. H. W. E. MOLLER: Het Kerklatijn, Spraakleer met Oefeningen, geheel ontleend aan de liturgie (Dr. Paul van Noordhorn). De 3de druk is ter perse.
GOTISCH
Dr. H. W. E. MOLLER: Gotiese Spraakleer met oefeningen, bloemlezing en woordenlijst (96 blz.), Ingenaaid f 3.25.
DIVERSEN
Contrôleboekje. Gecartonneerd f 0.60.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen :

NAAR GYMNASIUM EN H. B. S.!

VERZAMELING VAN OPGAVEN BIJ DE TOELATINGSEXAMENS

TEZAMENGEBRACHT door

J. C. HOLTZAPPEL

TWEEDE DRUK

Prijs . . . . f 1,75

Thans weer uit voorraad leverbaar.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Naar 's Heeren Huis

Onder Redactie van MARTIN STOKS C.ss.R

Th. Bensdorp C.ss.R.
Legende of Historie? . . . . f 0.75

Th. Bensdorp C.ss.R.
Heeft God werkelijk tot de menschen gesproken? . . . . f 0.75

Th. Bensdorp C.ss R.
Wat is Christus? . . . . . f 0.45

Th. Bensdorp C.ss.R.
Waar vinden wij de leer van Christus? f 0.45

DE BAZUIN: In dezen tijd vooral moet ieder Katholiek zijn geloof kunnen verdedigen: deze boekjes behooren dus in elk Katholiek huisgezin thuis.

DE MAASBODE: Deze keurig-uitgegeven werkjes zijn door hun helderen en overtuigenden betoogtrant wel in staat om den ontvankelijken lezer de overtuiging bij te brengen, dat God werkelijk tot de menschen gesproken heeft, vooral door zijn eenigen Zoon Jezus Christus, wiens leer en Kerk wij vinden in de Katholieke Kerk.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

H. N. B. T.

DEZER DAGEN ZAL VERSCHIJNEN:

EN OVERAL VERKRIJGBAAR ZIJN

JOS. J. GIELEN

UIT HEDEN EN VERLEDEN

Een bloemlezing in 2 deelen met een inleiding van

Dr. H. W. E. MOLLER

Deel I telt circa 360 blz. en kost ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie linnen stempelband met goudopdruk f 3.90.

Het werk wordt typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier wordt houtvrij Engelsch feather weight gebezigd; formaat circa 22 × 15 c.M. De uitvoerige prospectussen komen dezer dagen gereed en worden belangstellenden gaarne gratis en franco toegezonden.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 14 **15 JULI 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . . Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Geschiedenis . . . . . Nederlandsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . . Nederlandsch
Leerboeken . . . . .
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch, Duitsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Abonneert U op het „Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders".

Abonnementsprijs per jaar f 5.45 plus 50 cent porto.

Administratie: Langestraat 70, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

Schooluitgaven van Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg

NEDERLANDSCH
JOS. J. GIELEN: **Uit Heden en Verleden.** Een bloemlezing in twee deelen met een inleiding van Dr. H. W. E. Moller. Deel I (circa 360 blz.) is ter perse. Ingenaaid f 3.25, gebonden f 3.90.
Dr. H. W. E. MOLLER: **Joost van den Vondel's Lucifer.** Treurspel met inleiding en verklaringen. Ingenaaid f 0.95.
Dr. H. W. E. MOLLER: **Karel ende Elegast.** Middeleeuws ridderdicht met inleiding en verklaringen. De 5de druk is ter perse.
Dr. H. W. E. MOLLER: **Beknopte geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde.** Ingenaaid f 2.90, gebonden f 3.90.
FRANSCH
JULIE LAVERGNE: **Légendes.** f 0.50.
LATIJN
Dr. H. W. E. MOLLER: **Beknopte Spraakleer van het Kerklatijn,** met oefeningen en woordenlijst. (A. van Wijk). Ingenaaid f 1.90.
Dr. H. W. E. MOLLER: **Het Kerklatijn,** Spraakleer met Oefeningen, geheel ontleend aan de liturgie (Dr. Paul van Noordhorn). De 3de druk is ter perse.
GOTISCH
Dr. H. W. E. MOLLER: **Gotiese Spraakleer** met oefeningen, bloemlezing en woordenlijst (96 blz.), Ingenaaid f 3.25.
DIVERSEN
Contrôleboekje. Gecartonneerd f 0.60.

Banketfabriek „NOVIOMAGUM"
van Goorstr. 74 - NIJMEGEN - Telefoon 1089
Levert 1e kwaliteit koekjes enz.
tegen concurreerende prijs aan
— kloosters, gestichten e.d. —

LA VIE CATHOLIQUE
en France et à l'Etranger
Geïllustreerd internationaal weekblad.

Een der meest vooraanstaande leidende Fransche bladen. Rubrieken: La vie religieuse, La vie littéraire, La vie artistique, La vie scientifique, La vie sociale.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.
Overal verkrijgbaar.
Abonnementsprijs per jaar f 4.50 plus f 1.— porto

Die Deutsche Familie

Monatschrift mit Bildern.

Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten, wetenswaardig allerlei, en *Blätter für Kleid und Heimkultur.*
Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG

Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Een zingende briefkaart.

Wanneer men 's morgens in zijn brievenbus een briefkaart vindt, met een donker-bruine doorschijnende vlek in het midden van een bont gekleurde prent dan moet men deze kaart niet direct weggooien als men haar verwonderd van alle kanten bekeken heeft, maar dan moet men zoo'n briefkaart eens op een gramofoon leggen: dan zal men verbaasd staan! De briefkaart zal de mooiste liedjes zingen en spelen en als men dien dag verjaart kan het ook gebeuren dat die briefkaart een mooie en lange aanspraak opzegt om u te feliciteeren.

Zulke sprekende en zingende briefkaarten is het laatste nieuwtje waarmee de Engelsche gramofoonplaten-industrie het menschelijk geluk hier in deze wereld weer verhoogd heeft.

„Bij ons streven om steeds iets nieuws te brengen" zoo verklaarde de directeur der firma die dergelijke zingende briefkaarten fabriceert, „kwamen wij op het idee om briefkaarten bruikbaar te maken voor de gramofoon. Tegenwoordig heeft bijna iedereen een gramofoon, en een groet die zich zoo gemakkelijk in woord en gezang laat vertolken is voor veel menschen een aardige verrassing. Onze sprekende felicitatiekaarten maken enorm veel opgang. Wanneer de gelukwensch van een dame afkomstig is, dan worden de woorden met een teere welluidende vrouwenstem uitgesproken, terwijl voor het geval dat degene die de gelukwensch verzendt een man is, de felicitatie door een flinke vol-klinkende mannenstem wordt voorgedragen.

Wij hebben ons niet alleen bepaald tot het vervaardigen van felicitatiekaarten voor verjaardagen, maar hebben de zaak zoo ruim mogelijk opgevat. Er zijn briefkaarten met alle mogelijke liederen en vroolijke verzen, die betrekking hebben op hetgeen de prentbriefkaart voorstelt. Wordt b.v. een ansicht verzonden, waarop Schotsche Hooglanders staan, dan speelt die kaart het volkslied van Schotland. Is op de kaart een cabaret afgebeeld, dan hoort men de nieuwste deuntjes. Wij hebben heel lang moeten zoeken, alvorens wij het juiste procedé konden vinden, waaruit miniatuur-gramofoonplaatsjes moeten vervaardigd worden: de kaarten moesten onbreekbaar zijn en mochten niet door de post beschadigd kunnen worden. Deze briefkaarten spreken een wensch uit, die een minuut duurt of zij zingen een lied van drie coupletten. De weergave is zeer scherp en duidelijk."

„Candide" en de U.S.A.

De havenautoriteiten in Boston hebben 13 exemplaren van Voltaire's *Candide* in beslag genomen en officieel vernietigd, op grond dat meerdere passages de grenzen der zedelijkheid gelijk dezelve zijn vastgesteld door de Customs Act en Criminal Code, overschreden.

Een aantal professoren der Harvard University zal een protest te Washington indienen. *Candide* staat op de Fransche lectuurlijst o.a. te Harvard en is overigens in alle bibliotheken verkrijgbaar.

De „Encyclopaedia Italiana".

Dezer dagen is het eerste deel (van A tot alla) verschenen van de „Encyclopaedia Italiana", de eerste uitgave van dien aard in Italië. Er zal voortaan in ieder kwartaal een deel uitkomen. De uitgave komt in 1938 met 36 deelen compleet. Ze staat onder auspiciën van den textielfabrikant, Senator G. Frecanni en wordt geleid door Senator G. Gentile en Dr. Calogero Tumminelli. Er zijn twee duizend inschrijvers op het werk, dat 750 gulden kost.

Minister en Tooneelschrijver.

De bekende Fransche politicus en minister Herriot heeft een Napoleon-paraphrase geschreven, met het motto: „Als Napoleon eens uit St. Helena ware gevlucht." Het stuk begint hiermede, dat de geheimzinnige dubbelganger van Napoleon in alle stilte is gestorven op St. Helena. Napoleon zelf met twee begeleiders steekt in een visschersboot in zee. Na een langen tocht landen zij in Amerika, dat het oude vasteland een halve eeuw vooruit is. Daar erkent Napoleon, hoe onbelangrijk de kwestie van een wereldheerschappij zal zijn. Het stuk is volgens het Weener Journal door een Duitschen uitgever aangekocht en te Berlijn zal vermoedelijk de première plaats hebben.

Tristan Bernard schrijft voor Padvinders.

Tristan Bernard heeft een stuk voor padvinders geschreven. Hij is namelijk niet alleen de geestigste man met een baard van Frankrijk, maar ook grootvader.

Zijn kleinzoons, die „éclaireurs de France" zijn, vroegen hem voor hun kameraden een tooneelstuk te schrijven, en het schijnt een geval vol avontuurlijkheden geworden te zijn, waarbij de voornaamste rollen door jongens gespeeld zullen worden.

Men voert het dezer dagen te Parijs op, en Tristan Bernard komt uit Cannes om de première bij te wonen. Hij voltooide overigens ook een stuk voor kinderen en groote menschen „Histoire de France" waarmee Reinhardt reeds Berlijnsche plannen schijnt te hebben.

De last der beroemdheid.

Arnold Bennett deed een reis door Amerika. Tijdens zijn verblijf in New York verzocht een bekend boekhandelaar hem, een middag te reserveeren om zijn werken, voorzien van een autogram aan den man te brengen. De schrijver had er geen bezwaar tegen, en prepareerde zich voor den aanval.

De belangstelling was groot!

Nog vóór Bennett op het appèl verschenen was, stond er al een haag vereerders klaar, allen gewapend met een boek.

Het teekenen begon. Onvermoeid kraste de auteur zijn naam op de titel pagina van de hem voorgehouden boeken, en trotsch,in het bezit te zijn van een door den schrijver gesigneerden roman, verdwenen de Amerikanen.

Schrijverssmart.

De schrijvers Capus en Mirbeau gaven indertijd samen een tijdschrift „Les Grimaces" geheeten uit. Het weekblad verheugde zich echter niet in een grooten lezerskring. Toen de twee uitgevers op een ochtend voor een der Parijsche café's hun apéritif dronken, trok er een begrafenisstoet voorbij.

Capus keek zijn collega verschrikt aan en stamelde:

....— Goeie hemel, kerel, als dat maar niet onze abonné is!

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 — Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming „BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

N.V. STEENKOLEN-GROOTHANDEL
— VENLO —
LEVERING VAN
Steenkolen - Anthracietkolen - Mijncokes

Onze geïllustreerde fondscatalogus
wordt U op aanvrage gratis en franco verstrekt
Het Nederlandsche Boekhuis - Tilburg

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. G. A. van den Bergh Eysinga, 5611.
DE WERELD VAN HET NIEUWE TESTAMENT. Geïllustreerd. *De Wachttoren, Huis ter Heide,* 1929. (21.5×16) 237 blz. ing. f 4.75, geb. f 5.75.

De bedoeling van dit werk is, den invloed te schetsen, dien het wordend Christendom en zijn geschriften hebben ondergaan van de geestelijke stroomingen uit dien tijd. Want het Christendom is voor den schr. de resultante van tal van invloeden, Joodsche en heidensche, elk in veelvoudige schakeering. Maar juist niet, wat het werkelijk is, een goddelijke openbaring. Katholiek, Protestant, Jood krijgen beurtelings hun vonnis thuis: wetenschappelijk onverantwoord. Want de naam van den schr. eischt niet eens de uitdrukkelijke verklaring, dat hij „zich door geenerlei vooropgezette dogmatische opvatting laat leiden."
Maar feitelijk vordert hij zooveel geloof aan vooropgezette opvattingen, zooveel aanvaarden van onbewezen beweringen, dat het voor den vakkundigen lezer een zware taak is, de goudkorrels van waarheid te ziften uit den chaos van erudiete beschouwingen. Voor niet-ter-zake-kundigen totaal ongeschikt.

Th. Wolters, Pr.

Al. Janssens, Pr., 5612.
DE HEILIGE EUCHARISTIE. *R. K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. Leerboeken der dogmatica en der apologetica. (22.5×17) XVI-238 blz. ing. f 1.90.

Een zeer mooi werk, dat om zijn even degelijke als klare uiteenzettingen een ruime verspreiding verdient. In het bijzonder wijzen we op de hoofdstukken, waarin het offer-karakter der H. Mis wordt besproken. In tegenstelling met sommige theologen na het Concilie van Trente, die meenden de H. Mis te moeten opvatten als een nieuw en zelfstandig offer, afgezien van Christus' Kruisoffer, op den Calvarie-berg, verdedigt schr., steunend zoowel op de uitspraken van voornoemde Kerkvergadering als op de leer van S. Thomas, de onverbreekbare eenheid tusschen beide, omdat de H. Mis zoowel de offerande als de offergave van Calvarië niet slechts beteekent, maar ook bevat, daarom draagt zij in zich heel de realiteit van een waar en eigenlijk sacrificie. Even beslist wordt door den schr. ontkend, dat een vernietiging of verandering zou behooren tot het wezen van het offer. De opvattingen van Kard. de Lugo en van Kard. Franzelin, van Bellarminus en Pelvert enz. noemt schr. dan ook onaannemelijk. Ook de meening van P. de la Taille wordt vrij uitvoerig becritiseerd. We hebben weinig bezwaar tegen sommige Vlaamsche uitdrukkingen, al klinken zij voor ons, Noord-Nederlanders, wel wat vreemd. Minder gelukkig echter lijkt ons het gebruik van Latijnsche woorden en zinnen in den tekst zelf, hetgeen voor de meeste leeken de studie van dit forsche „achtste traktaat" eerder zal bemoeilijken dan vergemakkelijken.

Lr. Th. de Valk, O.P.

Dr. C. Meuleman, 5613.
DE NOOD VAN DE ONGEHUWDE MOEDER. *J. J. Romen & Zonen, Roermond,* 1929. (20×16) 51 blz. ing. f 0.60.

Een warm-bevestigend antwoord op de twee vragen: 1 *Moet* de ongehuwde Moeder geholpen worden? 2. *Hoe* moet ze geholpen worden? De twee radiolezingen van Dr. Meuleman — eenvoudig en zakelijk van toon — verdienen alle aandacht. De nood dezer zwakkelingen is er duidelijk in geschilderd en het doet goed, iemand van rijpe ervaring op dit gebied, zoo sympathiek te zien opkomen voor het goed recht dezer „moeders" op de *liefde* harer medemenschen. Wat de schrijver zelf zegt, bewijzen de aangehaalde voorbeelden in zijn brochure duidelijk en is ook de overtuiging van ieder priester van eenige ervaring in zake zielzorg: Ze zijn vaak heusch zoo slecht niet. Is haar moederschap een treurig bewijs harer zwakheid, dan meteen toch ook van haar geloof, zoodat men er haast den wensch op wagen zou: kwamen er, in de nu eenmaal bestaande toestanden maar méér ongehuwde moeders....
Priesters, gehuwden en geëngageerden vooral aanbevolen.

P. Gloudemans M.S.F.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

J. Fort Newton, 5614.
DE GODSDIENST DER VRIJMETSELARIJ. Vertaald uit het Engelsch door A. Schlesinger-Kerkdijk. *Maçonnieke Uitg. Mij., Amsterdam,* 1928. (20×13.5) 191 blz. ing. f 1.95, geb. f 2.40.

Dit werk is de goedwillende, eerlijk gemeende arbeid van een in God geloovend, menschenminnend man, wiens opvattingen niet door den positief-geloovigen Christen kunnen gedeeld worden. Wat hij brengt, beantwoordt wel aan den titel: hij geeft zonder eenigen twijfel zeer zuiver het begrip omtrent godsdienst van de Vrijmetselarij weer. Hierbij neme men niet als type de anticlericale, vaak atheistische Latijnsche Vrijmetselarij, maar de vrijmetselarij zooals ze over 't algemeen in de Angelsaksische landen beoefend wordt: de meer verdraagzame. Voor wie niet aan het lezen van maçonnieke „bouwstukken" gewend is, zal het lezen van dit boek taaie lectuur zijn. Er wordt een vage ethiek in ontwikkeld met een rhetoriek, die aan de oude Nutslezingen herinnert, en waaruit men slechts met veel geduld en ongebroken oplettendheid de kernen opdiept. Wie ze vindt en verzamelt, erkent dan alras, dat ook Jos. Fort Newton houdt, wat welhaast de officiëele leering der orthodoxe Vrijmetselarij mag genoemd worden: een algemeen geloof in Gods vaderschap over de menschheid en in de onsterfelijkheid der ziel, maar geen geloof in de Goddelijkheid van Christus, die wel als de verheven Leeraar van Galilea geëerd wordt, doch die op éene lijn gesteld wordt met de stichters van andere groote godsdiensten; geen geloof in Zijne Kerk, veeleer het inzicht dat het mogelijk is „tot een synthese te komen" van Boeddhisme, Zoroastrianisme, Confuancianisme en Christendom „in een visioen, dat meer omvat."

Er is niet de minste twijfel aan, dat dit boek volgens de algemeene regelen van den Index voor Katholieken geen toelaatbare lectuur is, tenzij voor theologisch geschoolden, en dat het uit R.K. openbare leeszalen zonder voorbehoud dient geweerd.

Van Term.

Dr. F. W. Foerster, 5 615
WEDERGEBOORTE VAN STAATS EN VOLKS LEVEN. *J. Ploegsma, Zeist,* 1929. (21 × 15.5) XXLV-294 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Dit boek is de vertaling van 't hoofdwerk van Foerster, dat zeker in onze dagen met graagte zal gelezen worden. Foerster is een eerlijk democraat en een voorvechter van de vredesgedachte. Om de democratie in stand te houden en den vrede op stevige basis te grondvesten, moet de opvoeding der staatsburgers veranderd worden en vastgelegd in de altijd blijvende beginselen van 't Christendom. De voornaamste taak echter van de staatsburgerlijke opvoeding zoekt Foerster op de eerste plaats niet in 't inzicht in staatsinstellingen, maar in 't aanbrengen van karaktereigenschappen, die tot 't juist beseffen en volbrengen van alle plichten en verantwoordelijkheden in de politieke samenleving vooral van beteekenis zijn en een steun tegen de gevaren, die wegens de zucht naar genot en geld de echte staatsburgerlijke gezindheid bedreigen. Foerster legt er nadruk op, dat democratie niet beteekent de blinde heerschappij der volksmassa. De leiding der staten dient in handen gelegd te worden van de besten. Hoofdzaak is dus, dat de leiders, die 't vertrouwen van 't volk verdienen zelf tegen hun taak zijn opgewassen. Mooie en rake aanmerkingen heeft Foerster over de kunst van bevelen, de toepassing der paedagogiek op het behandelen der volwassenen; 't probleem van tucht in verband met de nieuwe levensvoorwaarden: de hoofdeigenschappen van den echten leider: de bezwaren tegen de democratie, de ethisch godsdienstige motieven der democratische beweging. Leerrijk zijn ook de veelvuldige vergelijkingen tusschen de Pruisische en de Engelsche methoden van staatsburgerlijke opvoeding, tusschen de politieke zeden van Groot-Brittanië en Duitschland. 't Vierde deel vooral is van de hoogste beteekenis. De leer van Macchiavelli, die 't eerst de politiek heeft losgescheurd van de zedenwet wordt hier weerlegd: een hoofdstuk over de politiek van Bismarck met haar noodlottige gevolgen bewijst voldoende, hoe Foerster staat tegenover 't staatsbestuur van Duitschland. In de staatsvergoding van Hegel, die in de plaats kwam van de levende godsdienstige bestemming van iedere persoonlijkheid, ligt de tragedie van Duitschland. Terugkeer tot 't Christendom kan alleen eendracht en vrede onder de volkeren brengen.

De staatsminister Poullet schreef een inleiding voor deze bewerking, waarin hij juist de waarde van 't boek aangeeft. De Vlaamsche vertaling is goed: maar omdat 't boek voor Vlaanderen en Holland bestemd is, houden we toch graag eenige uitdrukkingen en woorden veranderd gezien.

P. v. Luyk, S.J.

Fr. Sig. Rombouts, 5616.
DON BOSCO, ZIJN LEVEN EN DADEN. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1929. Opvoedkundige brochurenreeks. (20.5 × 14) 102 blz. ing. f 1.30.

Een biografie met smaak en sympathie geschreven. 't Is de moderne heilige, die de nooden van onzen tijd doorschouwd heeft en naar de middelen heeft uitgezien om de pijnlijke ellenden te genezen, niet steunend op eigen krachten, maar op de hulp van Gods voorzienigheid. De Kardinaal Vives y Tuto, die de zaak zijner zaligverklaring moest verdedigen, zeide, dat hij in geen enkel leven zoo 't bovennatuurlijke heeft gevoeld als in 't leven van Don Bosco. Alles heeft hij in zijn sterk Godsvertrouwen aangegrepen om de zielen bij God te brengen, 't apostolaat der pers, der missies, der patronaten, vakscholen, ambachtscholen, etc. etc. We kunnen van hem zeggen, dat hij persoonlijk alles werd voor allen om allen voor Christus te winnen. Alleen wat hij voor de pers deed, zou een vol menschenleven eischen. Hij heeft wel een honderd werken zelf geschreven, die in veel levende talen zijn overgezet, niet alleen ascetische boeken, maar geschiedenisboeken, Latijnsche spraakkunsten, woordenboeken etc. Zijn geschiedenis van Italie werd door een minister van Onderwijs zeer geprezen. Fr. Rombouts teekent goed den geest der Salesianen door de prachtbeschrijving te vertalen van een Belgisch journalist, die 't oratorium van Turijn bezochten zijn indrukken weergeeft. Aan 't slot zegt de schrijver „Hier is de oplossing van de ingewikkelde sociale vraagstukken, die de sfinks der negentiende eeuw aan denkers en staatslieden voorlegt.” We bevelen 't boek ten zeerste aan bij alle werkers voor onze sociale nooden. Kunnen we niet alles navolgen, we kunnen ten minste dien vurigen geest van 't apostolaat bij ons ontsteken.

v. L.

Miriam van Waters, 5617
BOTSENDE JEUGD. Vertaald uit het Engelsch door C. A. Dermout-Visser. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (21 × 15) 285 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

Dit boek heeft iets van de *Opstandige Jeugd* van Lindsey in zijn schildering van de fouten der jeugd. Mr. H. de Bie spreekt in zijn inleidend woord even over 't streven van Lindsey, maar hij sluit zich aan bij de critiek van Heymans, die duidelijk bewees, dat de slotsom was van Lindsey's boek de zedeleer van 't oogenblik over boord te werpen.

Mariam van Waters is een Amerikaansche vrouw, die 't ambt van kinderrechter uitoefent in Los Angelos, in Californië, een stad met 635.000 inwoners. Ze beschrijft dus Amerikaansche toestanden, personen en verhoudingen; ze laat dus zien hoe de Amerikaansche jeugd in botsing komt met wetten en instellingen. In 't eerste deel beschrijft ze vooral de botsing der jeugd in 't huisgezin, in de school, in de industrie, in de maatschappij, tusschen de verschillende standen, en de houding, die tegenover die wetsovertreding moet worden aangenomen. In 't tweede deel wordt vooral beschouwd, hoe de afdwalingen moeten bestreden worden, de waarde der correctioneele opvoeding, de geestelijke hygiene in verband met bestrijding der misdaden. Daarna wordt beredeneerd, wie 't meest succes hebben onder de afgedwaalden: er is verder een uitgebreid werkprogram voor de Gemeenschap ontwikkeld. De teekening der feiten uit de mond der kinderen opgevangen, de eerlijke zelfbelijdenis voor den kinderrechter afgelegd is van de hoogste beteekenis voor iedereen, die wil werken voor verbetering van 't kind.

We staan verstomd over de Amerikaansche jeugd. Maar zoo'n eerlijke zelfuitteekening hier van ongeloovige kinderen in steden zal misschien op 't zelfde neerkomen. Over de verbeteringsmethode zal men 't op veel punten niet eens zijn. We meenen veel meer invloed ter verbetering te moeten toeschrijven aan godsdienstige factoren of liever der eenig-altijd blijvenden invloed. Staat en wetten etc. kunnen iets doen maar de zelfopheffing moet uitgaan van eigen geweten. We willen hiermee niet zeggen dat Kerk en godsdienst hier wordt uitgeschakeld, maar alleen maar, dat daaraan de primaire kracht ter verbetering moet worden toegeschreven. Er is zeker veel te leeren uit dit boek, als men hier en daar weet te verbeteren en aan te vullen.

v. L.

DUITSCH.

Kuno Fiedler, **5618.**
DIE STUFEN DER ERKENNTNIS. *Georg Müller, München,* 1929. (23×15) 308 blz. geb. M. 9.—.

De lezing van dit boek werkt ontmoedigend. De schrijver noemt 't zelf een vrucht van ontgoocheling in de wijsbegeerte en het leven. Het is duister en vaak verward, en het opstellen van een rangorde van waarden voor enkeling en gemeenschap loopt uit in een volslagen relativisme.

Dr. Ferd. Sassen.

H. W. Fischer, **5619.**
DIE SCHÄDELSTÄTTE. *Gebr. Paetel, Leipzig,* 1929. (16.5×10.5) 234 blz. geb. M. 3.—.

Op appels beluste schooljongens hebben altijd nog respect voor boomgaarden, waarbij een boordje staat, met het opschrift: „Past op voor voetangels, klemmen en schietgeweer.''
Lezer, u zijt de schoolbanken al lang ontrezen, maar mocht u soms belust zijn op de wijsheidsappelen waarmee de boomgaard dezer levens-philosophie beladen is, let dan op de volgende waarschuwing. Er zitten voetangels van bijtenden spot, er liggen klemmen van ironie en sarcasme, er dreigt schietgeweer met harde kogels van grove waarheden.
Mocht u dit niet afschrikken, dan wijzen we u nog naar een ander bordje: „Deze boomgaard hoort toe aan een rationalist'', de appels houden dus arsenicum in.

P. C. Krüter C.s.s.R.

Graf Hermann Keyserling, **5620.**
DAS SPEKTRUM EUROPAS. *Niels Kampmann, Heidelberg,* 2e druk 1928. (18×11.5) 495 blz. ing. M. 9.50, geb. M. 11.—.

De schrijver, die door zijn *Reisetagebuch eines Philosophen* in bepaalde kringen groot aanzien gewonnen heeft, zal door dit boek zijn reputatie ernstig in gevaar brengen. Zijn „karakteristiek'' van de verschillende Europeesche volkeren is niet meer dan de vrucht van een overspannen verbeelding, waar slechts 'n enkele keer een vonkje waarheidsinzicht doorheen straalt. Tegen zijn schildering van ons eigen volk is reeds openlijk verzet aangeteekend.
Wat hier over Nederland en de Nederlanders geschreven wordt, is niet enkel grof, maar ook door en door dom. Scandinaviers en Zwitsers, Spanjaarden en Italianen komen er niet beter af. En als de eigen landgenooten niet beter waren dan hij ze voorstelt, dan was men in 1919 te Versailles nog veel te goed geweest. Van dergelijke producten van de „Wissenschaft'' verlos on Heer!

Dr. Ferd. Sassen.

Hans Stürmer, **5621.**
DER ABLAUF DER NERVÖSEN ENERGIE. Geïllustreerd. *Hugo Matthaes, Stuttgart,* 1929. (21×15) 248 blz. geb. M. 6.—.

Het is moeilijk uit te maken, of dit boek tot de populaire of tot de wetenschappelijke literatuur moet gerekend worden. De haast hartstochtelijke verwerping van de zelfstandigheid van het psychisch subject en van de wilsvrijheid, en de al te gezochte verdediging van sommige vormen van sexueele bevrediging geven 't hier en daar een propagandistische tint van verdacht allooi. Maar van den anderen kant is hier ook een schat van psychologische eruditie verwerkt, die geschoolde lezers vereischt. De hypothese van den schrijver, dat alle psychisch gebeuren tot gewaarwording kan worden teruggebracht en dat gewaarwording uitsluitend te verklaren is als uitdrukking van de zich verbruikende zenuwenenergie, wordt met uiterste consequentie op het geheele gebied der psychische verschijnselen toegepast. Voor een werkelijke verklaring van de feiten lijkt echter de theorie van den schrijver ontoereikend, omdat hij doorloopend het verschil van voorwaarde en oorzaak over het hoofd ziet en daardoor het eigene van de psychische verschijnselen doet verloren gaan. Zijn standpunt is met de psycho-physiek van een vroeger tijdperk thans overwonnen.

Dr. Ferd. Sassen.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Tom Ajam, **5622.**
GOLVEN VAN HET NOODLOT. Vertaald uit het Engelsch. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht.* 1929. (18×11) 294 blz. gec. f 1.25.

Deze roman verhaalt ons van het ruwe zeemansbestaan, het rauwe leven op een zeilschip, waarop men behalve een boefachtige bootsman en idem eerste stuurman, 'n stelletje zuiderlingen, die unaniem wel wat al te schurkachtig worden voorgesteld, eenige brave zeerobben, 'n dronken kapitein o.a., ook nog aantreft, diens dochter, 'n onschuldig meisje en 'n jongen van beter kom-af, die zich als matroos door 't leven wil slaan.
Dat de laatste twee een paar worden behoeft geen betoog. Tallooze avonturen, waaronder vechtpartijen, schipbreuk, 'n onbewoond eiland (natuurlijk met 'n schat) e.d. houden er de spanning in. Literaire pretentie heeft het boekje niet. Diverse situaties en nog al hartstochtelijke liefdesbetuigingen nopen tot eenige reserve.

— Bc — *M. v. M.*

Max Brand, **5623.**
DE VREEMDELING AAN DE POORT. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Sr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5×14) 183 blz. ing f 2.—, geb. f 2.75.

Een cowboy-historie met een mysterieus tintje. De hoofdpersoon wordt beheerscht door primitieve instincten, welke te voorschijn worden geroepen door geheimzinnig gefluit, trekkende wilde ganzen en dergelijke ongewone dingen.

Hij is onoverwinnelijk, terwijl ook aan zijn paard en hond ongemakkelijke en duivelsche eigenschappen worden toegeschreven.
Overigens geldt ook in dit verhaal het recht van den sterkste of liever het recht van den revolver. Liefhebbers van dit genre, die het mysterieuse op den koop toe willen nemen, kunnen zich met dit boek eenige uren van ontspanning bezorgen.
— Bc — *A. C. de B.*

Curt J. Braun, **5624.**
GRAND HOTEL ATLANTIC. Vertaald uit het Duitsch door Felicie Jehu. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (17×11) 312 blz. gec. f 1.25.
Het leven in een groot hotel heeft altijd iets mysterieus, maar in „Atlantic" kan het er al heel eigenaardig toegaan.
Als ontspanningslectuur zou dit boeiende en avonturenrijke romannetje kunnen worden aanbevolen, ware het niet zoo heidensch vlak en mondain. Voor volwassenen.
— Bc — *M. v. M.*

Hedwig Courths Mahler, **5625.**
ZE HADDEN ELKANDER ZOO LIEF. Vertaald uit het Duitsch door A. E. C. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20×13) 255 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Hendrik van der Straaten heeft een landgoed gekocht van een aan lager wal geraakte familie waarvan de overgebleven moeder en dochter in een soort tuinhuis hebben mogen blijven wonen. Hendrik raakt verliefd op die dochter, Malve. En zijn vriend, die bij hem gelogeerd is, ontmoet een vriendin van Malve op een rijtocht te paard. Uit dien rit staat op het omslag een episode in beeld gebracht. De vriendin van Malve zit er met gesloten oogen tegen een rots en een... natten doek om haar enkel. Bovendien maakt ze indruk op Hendrik's vriend. En nou weet u d'r eigenlijk al alles van, wat evenmin als bij een detectiveverhaal is het onaardig, om de inhoud nu heelemaal te vertellen. Want dat gaat maar allemaal zoo gemakkelijk niet. Malve's vriendin heeft te lijden van booze pomperijen van haar voogd, een sinjeur, die brieven onderschept en haar vermogen verspeculeert, zoodat hij tenslotte zelfs eerder sterft dan noodig was, waaraan hij zelf schuld is. En dan is er nog een heeleboel door hem geschapen misverstand tusschen deze twee gelieven uit den weg te ruimen en alles samen is fijn gezellig voor mekaar gebracht in 't slot. Alleen vormen de boven omschreven doodsoorzaak van Malve's voogd en de onbehoorlijke geschiedenis van een dienstmeisje, dat trouwen moet, hoe decent behandeld ook, een kwade noot. 't Dient nergens toe.
— Bc — *J. H. P. J.*

Morice Gerard, **5626.**
OM DE VRIJHEID. Vertaald uit het Engelsch door H. van Apeldoorn. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1929. (19×13.5) 222 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.
Een historische roman uit het jaar 1588, toen de Spaansche Onoverwinnelijke Vloot Engeland en de Nederlanden kwam bedreigen. Men maakt kennis met Engelands verdedigers, met Spaansche spionnen, met vrouwen, waaronder „Bess van den Vuurtoren", die medewerken tot het behalen van de overwinning.
— A — *J. E. Mulder.*

Richard Knies, **5627.**
MOLLI HOP-HOP-HOP. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1929. (19.5×13) 93 blz. ing. Bfr. 9.—.
De kleine vertelling is over 'n dronkaard, 'n vuilen half-wijzen zwerver, die in 'n liefdegesticht wordt opgenomen, waar hij zich niet aarden kan. Tot tweemaal toe ontvlucht hij, maar de laatste keer, waarbij hij uit 't raam sprong, kost hem het leven. De laatste zorg van den ouden man is dat hij in 'n bed en tusschen vier muren sterven moet. Tegenover dien verwilderden zwerver staat fijntjes 't beeld van 't jonge liefdezustertje, dat het nog terecht brengt eenig begrip over de eeuwigheid te brengen in het verwarde brein van 't oude mannetje.
„Wat moet Onze Lieve Heer met zoo iemand aanvangen?" zegt bedroefd de kapelaan bij het doodsbed. Ik denk dat het niet moeielijk te raden is, antwoordt het jonge nonnetje. „Hij zal de goede kern, die in deze ruwe schil steekt, uitpellen en in zijn hemelhofke zaaien, tot nieuwe groei en bloei."
't Is uitstekend vertaald.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Maurice Maeterlinck, **5628.**
HET LEVEN DER RUIMTE. Vertaald uit het Fransch door Karel Wasch. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1928. (19.5×13) 205 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.
Voor een bespreking van dit werk verwijzen we naar onze bespreking van het origineel, dat in No. 5174 van jaargang 1928 verslagen werd.
— D — *M. M.*

Anna Olander, **5629.**
ELSA INGWARSDOCHTER TOT HELMERSHOLM. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1929. (21×15) 160 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.25.
Elsa Ingwarsdochter tot Helmersholm is de laatste van een geslacht en zij blijft op Helmersholm over met haar moeder. Er komt echter een financieel ongeluk en zij moeten Helmersholm verlaten. De moeder berust in dezen wil Gods, maar de dochter — die Zijn leidende hand niet erkennen wil — mort. In Stockholm, waar hun nieuwe ver blijf is,wordt zij door een heer gered van een overrijdensdood en deze blijkt, de nieuwe bezitter van Helmersholm te zijn, waarmee Elsa, die inmiddels tot de kennis Gods gekomen is, trouwt en dus op Helmersholm terugkeert.
Moreele bezwaren bestaan er tegen dit boek niet. Integendeel: de strekking is goed., Wanneer men maar in het oog houdt, dat Elsa's moeder al heel blij is wanneer haar dochter aan God gelooft. Een uitgesproken algemeen christelijke sfeer, die alleszins tot een andersdenkend gemoed spreken zal, typeert dit werk. Katholieken en die 't lezen zullen evenwel een gerijpte levenshouding moeten bekomen hebben, die tot begrijpen leidt, wil de geest van dit boek hen niet verwarren. Het werk is goed geschreven.
— B — *J. Jacobs.*

E. Philips Oppenheim, **5630.**
DE DOORLUCHTIGE PRINS. Vertaald uit het Engelsch door A. van Hest. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. (19.5×13.5) 233 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.
Twee geheimzinnige moorden, de eene in een trein, de andere in een taxi gepleegd, worden door

inspecteur Jacks van Scotland Yard ontsluierd. Het geval speelt zich af in de wereld der diplomatie, terwijl ten slotte een Japansche bediende zijn leven opoffert voor zijn prins.
Behoudens enkele te gerekte passages weet de schrijver de spanning stijgende te houden.
Aan het einde wordt den scherpzinnigen speurder wel wat al te veel naiviteit toebedeeld.
De Japansche theorieën betreffende het beschikkingsrecht over het leven zullen volwassenen geen schade doen.
— B — *A. C. de B.*

E. Philips Oppenheim, 5631.
VREEMDE COMPAGNONS. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Benders. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. (19.5 × 13.5) 236 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.
De vreemde compagnons zijn Stephen Pryde en Grace Burton, die een compagnonschap aangaan tot het ontsluieren van duistere zaken. Verschillende gevallen worden door hen tot klaarheid gebracht, totdat de liefde in het spel komt en Pryde met een titel en een vermogen ook het jawoord van zijn compagnon weet te winnen.
Lichte ontspanningslectuur.
— B — *A. C. de. B.*

Berta Ruck, 5632.
DE GEVLEKTE PAREL. Vertaald uit het Engelsch door P. W. J. Jorissen. *W. de Haan, Utrecht,* 1929. (20.5 × 14) 292 blz. ing. f 2.—, geb. f 2,90.
Margaret Verity tot haar 12e jaar een onbedorven kind, komt, doordat haar een groot fortuin ten deel valt, in de moderne kringen en wordt spoedig een wanproduct der moderne overbeschaving. Omringd door leeghoofdige leegloopers, brutaliseert zij haar misdadig zwakke moeder schandelijk. Haar oom Tom weet haar te genezen, door haar op de kust van Corsica met Archie Mount achter te laten, die haar in den waan brengt, dat zij na een schipbreuk op een onbewoond eiland alleen met hem is achtergebleven.
Door het sobere primitieve leven, dat zij thans moet leiden, komen haar goede eigenschappen en gezondheid spoedig terug. Als zij het bedrog ontdekt heeft huwt zij met Mount.
Ofschoon nogal overdreven zou het eerste gedeelte als waarschuwende spiegel kunnen dienen voor sommigen der z.g. moderne jeugd, ware het niet, dat de schrijfster de vele fouten, welke zij aantoont, te veel vergoeilijkt.
Het boek is nogal opgewekt geschreven.
— B — *A. C. de Bruijn.*

Sigrid Siwertz, 5633.
HET GROOTE WARENHUIS. Vertaald uit het Zweedsch door Mr. J. J. ten Siethoff. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (21 × 15) 296 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.
Een zeer opgewekten, wel-overwogen en goedgebouwden roman schreef Sigrid Siwertz, van wie we overigens werken van veel hooger artistiek gehalte bezitten. Het groote warenhuis speelt, naar de titel te verstaan geeft, in een moderne reuze bazaar, waar men voor alle levensomstandigheden zijn inkoopen doen kan. Zooals te verwachten was, is de bekende roman van Zola merkbaar het voorbeeld geweest. In het middelpunt van de vertelling en van het bedrijf staat de eigenaar Goldman, die als kleinhandelaar zijn geluk kwam beproeven in Zweden en zich met echt semitische handigheid en met den economischen zin, die zijn ras eigen is, heeft opgewerkt zonder zijn oude kleinzieligheid in geldelijke aangelegenheden prijs te geven. Onder den oorlog en in de eerste jaren, die op den wereldoorlog volgden, toen ook in de neutrale landen het geld niets — en de waar alles beteekende, heeft hij een flinken slag geslagen. Rondom hem beweegt zich een heele groep goed bespiede typen, zooals Tedde Blom, de chef der wolafdeeling, een volstrekt doorsnee-figuur, maar die als offer valt van zijn hartstocht voor de wereldtaal Tako. Of de warenhuis detectieve, die de eerlijkheid van het personeel en de klanten moet controleeren en ook in de moeilijkste omstandigheden, die plicht nauwkeurig vervult, tot hij, uit smart over de misdadigheid van zijn zoon, zelfmoord pleegt. Het beeld dat men krijgt van deze wriemelende mierenhoop is duidelijk en waar. De kunst, waarmee b.v. de stemming in de afzonderlijke afdeelingen werd weergegeven en de plastische beschrijving van de koopwaar; is alle achting waard. Vervelen zal men zich werkelijk niet bij de lezing van dezen roman, waarvan helaas het slot alleen te zeer tegemoet komt aan de sensatielust van den modernen lezer.
— Bc — *Dr. E. A.*

Eline van Stuwe, 5634.
HET MODEHUIS „GEZ. WEERDT". *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1928. (20.5 × 14) 304 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.
Nicoline Weerdt, eerst winkeljuffrouw, opent daarna zelf in den Haag een modemagazijn, dat zij tot de eerste zaak ter plaatse weet op te werken. Geheel haar werkkracht geeft zij daaraan en kent slechts als levensdoel: de zaak, geld en modedwaasheden.
Met de van haar profiteerende familie leeft zij geregeld op voet van oorlog en ofschoon zij hen veel steunt, voegt zij bij de eenvoudigste gezegden hen een reeks ongezouten hatelijkheden toe, hetgeen haar met woeker wordt terugbetaald. Op haar is het „als niet komt tot iet" van toepassing, zij is de steunpilaar der zaak, de zij met een groote Z en ze is zich daarvan ook zeer goed bewust.
Even komt de liefde in haar leven, doch wordt spoedig weer verbannen.
Op het toppunt van haar succes moet zij zich afvragen „waarvoor zij zich zoo overmatig heeft ingespannen." Even denken wij, dat zij over den top zal heenzien en ontdekken, dat er nog iets anders en hoogers dan materialisme bestaat. Helaas, zij brengt het niet verder dan den wensch een kind te hebben...... om de zaak aan anderen over te kunnen doen.
Door ziekte, waartegen zij hardnekkig vecht, gebroken, komt de oude liefde weer bij haar boven. Haar karakter wordt milder en verzoening met de familie volgt. Na haar dood gaat de zaak teniet.
Van godsdienst is in dit boek niets te bespeuren, wat Nicoline's leven troosteloos doet zijn.
Dat zij, de krachtmensch, zoo dikwijls sentimenteel aan haar moeder denkt, doet vreemd aan. Overigens zijn de karakters in dit, wel wat te gerekte verhaal goed volgehouden.
Stilistisch is 't boek niet zonder beteekenis.
— B — *A. C. de B.*

FRANSCH.

Karen Bramson, 5635.
NOUS, LES BARBARES...... *Ernest Flammarion, Paris,* 1929. (19×12) 276 blz. ing. Ffr. 12.—.

Ach, wij hebben reeds zoo dikwels de verdorvenheid van onzen tijd gelezen op de wijze waarop Karen Bramson, de frans-schrijvende Noorse, in deze roman het requisitoir opstelt. Maar het is zo zeer zonder verdere beteekenis: het blijft te zeer aan de oppervlakte, aan de grove beledigingen van elkanders menselikheid. Lascieve vrouwen, morbide mannen, hart- en gewetenloze rechters, rottende parvenu's en nog verdorvener kinderen.
De kompositie van haar roman en het karakter van haar hoofdpersoon, waartegen zich deze verdorvenheid af moet tekenen, de burgerlik-moraliserende vizie, het lome en lauwe aksent van haar verweer, dit alles zijn even zoo vele tekenen van haar machteloosheid, om *werkelijk* de verrotting en ontbinding van dezen tijd in het hart te grijpen.
Tenslotte moet men toegeven, dat het inderdaad wáár is, wat zij schrijft, maar dat het *al* te gemakkelik wordt gekonstateerd om enigen indruk te maken. Zij *ziet* het niet: zij voelt niet alles langs haar heen wegzinken, zij hoort het niet kraken en ruikt het niet stinken. Zij zat achter haar schrijftafel en schreef een boek, nou ja toevallig over *Nous, les barbares......* maar ze had even goed over *Nous, les Chevalliers* of zoo iets kunnen schrijven, met hetzelfde aksent van langs alles heenglijdende vlotheid, hier even vlot prijzend als daar verdoemend.
Nous, les barbares...... is verteld achter een kopje tee, met glaceé handschoenen aan en waarschijnlik onder den indruk van een donderpreek. We hebben de heilige overtuiging, dat de schrijfster er zelf helemaal niet in gelooft en dat zij niets, niets, niets van het moderne ongedierte heeft gezien.
— **Bc** — *Ton Kerssemakers.*

Jacques de Lacretelle, 5636.
HISTOIRE DE PAOLA FERRANI. *Ernest Flammarion, Paris,* 1929. (19×12) 226 blz. ing. Ffr. 12.—.

Toen we in het voorbericht van den schrijver lazen, dat hij geen literaire aspiraties had en maar gewoon neer schreef wat er uit zijn kijken, leven en dromen op een bepaald plan was gekomen, dachten we dat het wat worden zou. Te meer daar de schrijver reeds vier romans op zijn debet had staan, plus twee reisbeschrijvingen. Helaas, het was echter slechts literatuur, rien que de la littérature et rien de plus.
Wat stedenbeschrijvingen, wat verhaaltjes en wat beschouwinkjes, alle slechts verbonden doordat ze over Italië handelen of aldaar spelen. Erg diep gaat het niet, erg interessant schrijft hij niet, erg belangrijke dingen zegt hij niet.
— **B** — *Ton Kerssemakers.*

Lise de Maureilhac, 5637.
AURORA OU LE RANCHO DE L'OMBU. *La Vraie France, Paris* 6, 1929. (19×12) 296 blz. ing. Ffr. 12.—, gec. Ffr. 13.50.

Aurora kan men, als ongeveer alle uitgaven van „La Vraie France", rekenen tot wat men gewoon is (zeer optimisties) „betere ontspanningslektuur" te noemen. De schrijfster beschrijft het leven van de Zuid-Amerikaanse vlakten en bergen; van de pampa, de péou, de toros, de gauchos. Zo van alles wat een weinig eksoties klinkt en wat avontuurlik lijkt.
Overigens naar onzen smaak: vervelend en onbeduidend zelfs als „ontspanningslektuur" gezien.
— **B** — *Ton Kerssemakers.*

Clément Vautel, 5638.
G. de la Fouchardière,
LA GRANDE RAFLE. *Albin Michel, Paris,* 1929. (19×12) 315 blz. ing. Ffr. 12.—.

Dit satyries trein-romannetje beschrijft, hoe een zonderling geleerde door een nieuw ontdekte kracht Parijs ontdoet van zijn overvloedige beroemdheden, maar ten slotte zelf wordt overwonnen en onschadelik gemaakt door een vrouw. Men herkent in de gestolen beroemdheden met gemak de bedoelde figuren: Paul Valéry, Paul Souday, Josephine Baker etc. Het boek is met vlotte, journalistieke geestigheid geschreven, maar is weinig beduidend. Het is aardige ontspanningslectuur voor ontwikkelden, die het hedendaagse Parijs een beetje kennen. Maar voor onvolwassenen is het niet bijster geschikt en vermoedelik ook niet erg aardig.
— **Bc** — *Anton van Duinkerken.*

E. F. Villetaz, 5639.
SUR UN RYTHME POLONAISE. *La Vraie France, Paris* 6, 1928. (19×12) 235 blz. ing. Ffr. 12.—, gec. Ffr. 13.50.

Dat een bekroning door de Académie Française niet altijd (nou ja!) een waardering is naar de literaire waarde, toont E. Villetaz (wiens vorig werk *La femme et l'Image* bekroond werd) nogmaals in de roman *Sur un rythme polonaise.* Deze is niet meer dan spoorweglektuur met al het groteske en melodramatiese van dien. Zo stelt Villetaz ons b.v. de Duitse diplomaat Graff voor, als een kaalhoofdige dikzak die van de ene kongestie in de andere valt, op zijn militairs praat, die kortom alle allures van een Fliegende Blätter-Duitser heeft, waartegenover andere heel normaal beschreven personen staan. Geen van beide soorten wordt tot een geziene figuur. De bouw en de ontwikkeling van het onderwerp zijn al even rammelend.
Ton Kerssemakers.

DUITSCH.

Werner Jansen, 5640.
ROBERT DER TEUFEL. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1929. (16.5×11.5) 188 blz. gec. M. 0.80.

Reus ridder Robert leeft met een troep vrouwen en zijn eigen vrouw. Geeft deze 'n keer een oorvijg die aankomt. Dood, meent ie. Vlucht. Wil, om te boeten, als pelgrim naar 't H. Land. Ontdekt onderweg nog een bastaardbroer van 'm, in monnikskleeren, die precies op 'm lijkt. Die leest mis... Ze verwisselen hun kleeren. De „bastaard" wordt ridder van Robert's gebied en deze vaart als monnik op een Duitsch kruisvaarderschip, waar hij ook al mis leest en biecht hoort, naar 't H. Land. Schipbreuk. Alles vergaat, behalve Robert natuurlijk, en één heel schoone (nog natuurlijker) met wie hij op een balk door zee drijft. Zij opgepikt door de Turken, hij terug geslagen in zee. Komt

toch nog aan wal en ervaart in Edessa of daar ergens, dat zijn vrouw nog leeft en 't schoone bezit is van...... zijn onwettige broer. Robert wordt erg boos en zweert wraak, maar gaat eerst tegen de Turken vechten. Die verliezen het, maar hij komt als gevangene bij een emir terecht. Ze worden vrienden. Ontmoet er later zijn eigen zoon Harold, dien hij helpt vluchten met die van zee opgepikte schoone (Someide heet ze). De Emir achtervolgt hen en Robert dood hem — per ongeluk. — Alle drie komen weer in Duitschland. De onwettige heeft Robert's vrouw gespaard enz., enz. Ten slotte sterft de edele vrouw, en op haar graf (in een kapel!) wacht de nu levenswijze Robert zijn einde af. Volgens het boek leeft hij nog......
De wijze waarop de twee broers onderzoeken of ze broers zijn, de steken-onder-water tegen geestelijken, kerk en Voorzienigheid, de „monnik" die gelooft in zielsverhuizing, sommige nogal realistische passages (op den buitenomslag staat er een geïllustreerd) maken dezen *literair kranigen* roman tot voorbehouden lectuur. En als zulke boeken „gehören zum selbstverständlichen Besitz jedes Deutschen", zooals een snorkende aanbeveling op den omslag beweert, dan is 't met dat volk erg dunnetjes gesteld. Gelukkig voor Duitschland is die reclame even onwaar als deze heele Teufelgeschiedenis.
— C — *P. Gloudemans, M.S.F.*

Dr. Maria Krusemeyer, **5641.**
GROSZE FRAUEN DER VERGANGENHEIT. G illustreerd. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1929. (20.5×12.5) 171 blz. geb. M. 5.50.
Dr. Maria Krusemeyer beschrijft hier in het kort verschillende groote vrouwenlevens uit het verleden. De meeste zijn van Duitschen oorsprong: Radegondis, Hildegardis, Roswitha, Elisabeth, Mechthildis. Daartusschen de Frankische koningin Mathilde, Katheriena van Siena en Mary Ward. Lucie Faue Goya heeft de meeste dezer vrouwengestalten voor ons gepenseeld. Uitvoeriger en ook schooner dan ze hier geschetst zijn.
Toch heeft ook dit boekje zijn nut, daar zoovele vrouwen geheel onbekend zijn met deze groote voorbeelden uit de geschiedenis.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Jack London, **5642.**
DIE HERRIN DES GROSZEN HAUSES. Vertaald uit het Engelsch. *Universitas, Berlin,* 1929. (19×12) 311 blz. ing. M. 4.80.
Dit boek is een lofzang op Californië, op de natuur, op het menschelijk vernuft, op de liefde, zoodat het wemelt van wonderheerlijke bladzijden en goud-helle passages.
Bezong het nu ook maar een gezonde moraal, het ware een aanwinst voor onze leestafel en bibliotheken.
Helaas, de geniale heldin, die in haar man het koele verstand en het zakelijk oordeel, en in zijn vriend de congenialiteit bemint, weet geen andere oplossing voor het geval, dan zich, door een gefingeerd ongeval, te zelfmoorden.
— Bc — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Balder Olden, **5643.**
DAS HERZ MIT EINEM TRAUM GENÄHRT. *Universitas, Berlin,* 1929. (18.5×11) 287 blz.
Praxmarer legt spoorwegen aan in Amerika, bij welk werk hij een meisje ontmoet, waarmee hij trouwt. Zijn vrouw wordt ziek en sterft. Praxmarer komt in kennis met den dokter en diens vrouw. Erg verdrietig trekt hij naar zijn geboorteland: Tirol, waar hij nogmaals trouwt met een meisje (van „quader aert"). Ze beginnen een knus leven met een boerderij. Veel gepraat, er komt ruzie tusschen voormelden dokter en zijn vrouw — die ook naar Tirol gekomen zijn — met Praxmarer c.s., omdat Praxmarers vrouw geen zin in hem heeft van wege den ouderdom. De zaak loopt spaak, financiëel niet 't minst. Praxmarer gaat terug naar Amerika, waar hij sterft, terwijl zijn (tweede) vrouw teruggaat naar haar oom, een misselijk individu, dat men het best een betrekking zou toewenschen op een onderzeeër, die niet meer boven kan komen.
Het is niet de moeite waard meer gedetailleerd den inhoud weer te geven. Alleen dit nog: het betreffende boek is een verhaal van een bende ongezonde, dwaze en slechte menschen. Een strekking heeft het boek niet, maar het laat een deprimeerenden indruk achter. Enkele scènes zijn onbehoorlijk en met onverschilligheid geschreven. Maar die onverschilligheid is niet in overeenstemming met een innerlijk, dat voor deze zijden der samenleving voldoende interesse heeft om er „inspiratie" voor een roman in te vinden: is bijgevolg aanstellerij.
Voor hart of geest van een gezond mensch is dit boek geen voedsel.
— D — *J. Jacobs.*

Felix Salten, **5644.**
SIMSON. *Paul Zsolnay, Wien,* 1928. (20×12) 223 blz. ing. M. 3.—.
De geschiedenis van Samson (zie het Boek der Rechters, hoofdstuk XIII tot en met XVI) omgetooverd tot een roman en dat door een moderne ziel, dat moest wel een boek worden van geraffineerde psychologie en sterke karakterteekening, maar ook vol Oosterschen gloed en Oostersch coloriet en Oostersche zinnen-zwoelte. Alleen bestond er gevaar, dat de Held-Gods niet genoeg van boven-uit belicht zou worden en aan de gewijde historie geweld werd aangedaan. Salten is aan het eerste perikel half, aan het tweede nauwelijks ontkomen. Zeker, zijn Samson jubelt de ware Gods-idee uit, bekeert zelfs Dalila tot den God van Israël, en toch... we hadden het nog anders gewild. En Dalila? Ze moge de geïncarneerde liefde-dezer-aarde zelve zijn, ze is niet de Dalila van den Bijbel.
Volgens de H. Schrift heeft niet haar zuster maar zij zelf Samsom aan de Philistijnen overgeleverd, daar kan de meest ingenieuze interpretatie, ook die van een romancier, niets aan veranderen.
— C — *P. C. Krüter C.ss.R.*

ENGELSCH.

Joh Anthony, **5645.**
THE STORY OF HASSAN. *Nisbet & Co., London W.* 2e druk 1928. (19.5×12.5) 278 blz. geb. Sh. 7/6.
Deze geschiedenis speelt in N.-W. Indië, in Punjab en werd door Hassan Ali Shah in de taal van die streek geschreven en door J. Anthony in 't Engelsch vertaald. Ze is echter langer geworden dan voorzien was en loopt maar tot het huwelijk

van Hassan. Interessant is schrijver alleen waar hij het over de Engelschen in Indië heeft en de gedragingen van troepen en bestuur kontrasteert met de mentaliteit van Indië. Zoo gauw er echter een vrouw bij te pas komt, komt ook de aap uit de mouw, en de geschiedenis wordt onverkwikkelijk zelfs als het gaat om Hassan's eigen moeder. Zijn schaamtegevoel is niet erg ontwikkeld, anders had hij toch minstens een doek geworpen over een hoop intieme zaken in 't huiselijk leven van zijn eigen vader en moeder. Doch hoe kon het anders. Als een buurman even aanloopt om een schunnige historie te vertellen is de 8 jarige Hassan present, en al vraagt buurman om hem te verwijderen, Hassan's eigen moeder zegt dat ze zelf wel zien zal of het noodig is. Het verhaal is doorspekt met een 8-tal geschiedenisjes die met Hassan heelemaal niets uitstaans hebben en toch het leeuwenaandeel van 't boek hebben. Als schr. op die manier doorgaat kunnen er nog wel 3 deelen bijkomen. Wat den stijl betreft zijn ze het beste van het boek. Doch alleen enkele zijn voor iedereen genietbaar. De andere gelijken op de ergste uit den Decameron.
Een boek dus, dat we streng moeten reserveeren.
— C — *Dr. Raph Kreemers.*

Edward Jacomb, **5646.**
THE BANANA SKIN. *Braybrook & Dobson, London, W.C.* 2, 1928. (18×12.5) 251 blz. ing. Sh. 2/6.
De Vicomte de Nouilles valt over een banaanschil in de buurt van een Roode Kruis hulppost, waar hij verzorgd wordt door een vrouwelijken dokter: Seeterbrooke. Mevr. de Burggravin, die vroeger getrouwd geweest is met een worsten-millionnair uit Chicago: Childerbaum, herkent den dokter. Ze verzoekt hem bij haar te komen en vertelt haar over haar familie, waar ze nooit iets van gehoord heeft. Ze gaat dan op zoek naar haar vader, dien ze eindelijk ontdekt te Lonehouse, een afgelegen plaatsje aan de kust en ondanks zijn tegenzin neemt ze haren intrek bij hem. Ze zorgt voor zijn maaltijden en verneemt dan verder, dat haar vader goud vervaardigt uit lood voor de Engelsche regeering. Frankrijk en Amerika begrijpen niet, hoe Engeland zoo gauw zijn oorlogsschuld afloste en hebben ieder een spion gestuurd om dat geheim te achterhalen: Childerbaum en De Nouilles. Seeterbrooke heeft echter heel iets anders op 't oog. Zijn goudfabricatie brengt een omwenteling op de geld- en fondsenmarkt. De aandeelen van Childerbaum zakken natuurlijk ook en Seeterbrooke profiteert ervan om ze goedkoop op te koopen. In korten tijd heeft hij 250.000 pond te pakken. Hij legt er nu het bijltje bij neer. En het slot van de geschiedenis is dat de burggraaf zijn vrouw kwijt raakt, die naar haren eersten man terugkeert. Molly Seeterbrooke, na een avontuurtje met den chauffeur van Childerbaum, die op slot van rekening ook een geheim agent van Amerika blijkt te zijn, herneemt haar werk in haren hulppost in Londen. Haar eerste patient is weer iemand die zich bezeerd heeft door over een banaanschil te vallen. Schr. zegt niet of het dezelfde schil is van vroeger!?
Een niet onaardige avonturen roman, waarin hier en daar geweldige steken onder water voorkomen tegen Amerika wegens zijn gouddorst en tegen Engeland om zijn lamlendigheid. Het boek onderscheidt zich gunstig van andere van dit soort om zijn gezonden, ongezochten humor en vooral om de teekening van den vicomte, in wiens persoon waarschijnlijk het derde land over den hekel wordt gehaald.
Voor volwassenen.
— Bc — *Dr. Raph Kreemers.*

Joseph Lamarre. **5647.**
THE PASSION OF THE BEAST. *The Stratford Comp. Boston,* 1928. (19.5×13) 291 blz. geb. $ 2.—.
H. Dumesnil, een Fransch aristocraat, heeft in Congo een levenden gorilla weten te bemachtigen. Het beest laat zich goed dresseeren en redt zelfs zijn baas bij de inscheping. Doch deze valt van Charibdis in Scylla, wijl hij er een eigenaardige philosophie op na houdt. Hij beschouwt zich nu als het slachtoffer van Melek (zoo heet die aap) en, wijl hij Meleks wijfje en jongen gedood had, ziet hij nu in dit beest de wraak van den geest des levens. Hij leeft enkel om als slachtoffer en symbool te dienen. Op het kasteel in Juvisy heerscht Melek als een dwingeland ook over de kinderen: Armand en Yvonne. Hij is verliefd op deze laatste en duldt geen mededinger in huis. Als Armand dan op zekeren dag met een Amerikaan afkomt, om het zaakje thuis wat op te klaren is Melek razender dan ooit. William ontwaakt dan ook den volgenden dag met het lijk van Armand op zijn rug gebonden. Dumesnil vreest verder onheil en ze vluchten naar hun kasteel in de Pyreneën. Doch Wim en zijn vriend zijn al gauw op 't spoor en achtervolgen ze. De vluchtelingen zijn echter tot meerdere veiligheid niet naar het kasteel gegaan doch naar een onderaardsche grot ergens in de buurt. Zoo gauw er onraad opduikt vluchten ze de bergen in op twee paarden die door den chauffeur en Melek gestolen zijn. Ze zitten verscholen in een rotskloof. Doch dank zij vliegmachienes en valschermen zijn de Yankee en zijn vriend weer gauw op de hoogte van den toestand. Nu gaat het op leven en dood natuurlijk. En de patrouille soldaten, die Willem ter hulp gevraagd had al alvorens op te stijgen, komt juist op tijd om het genadeschot te lossen op Melek, die nog de kracht heeft om de grot binnen te sluipen en de hand te gaan likken van de bezwijmde Yvonne, die bij den Yankee in goede hoede is en betere dagen te gemoet gaat met hem.
Een spannend geschreven sensatie roman. Het 1ste Hfst. met allerhande bijzonderheden over een zeker deel van Parijs is totaal misplaatst en overbodig. Al komt de Amerikaan uit de lucht gevallen, hij is een pienter type en goed geteekend. De gorilla is echter wat al te snugger voor een aap. Voor volwassenen.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

F. E. Mills, **5648.**
A MISTAKEN MARRIAGE. *John Lane, London W* 1, 1928. (19×12) 379 blz. geb. Sh. 3/6.
Sara, een aardig Engelsch meisje, komt naar Zuid-Afrika om te trouwen met haar verloofde, die het huwelijk telkens heeft verschoven. In de haar geheel vreemde omgeving ontmoet zij op Kerstdag, terwijl zij met haar tante in het hotel op haar bruidegom wacht, een man die veel indruk op haar maakt en die op haar dadelijk verliefd wordt. Maar den anderen dag komt haar aanstaande man. Ze vindt hem veranderd niet meer zooals hij in haar herinnering leeft

In werkelijkheid is hij ook een groote deugniet, die tegenover haar armoede gehuicheld heeft om haar uit Z.-A. weg te houden, terwijl hij een der rijkste mijnbezitters is. Zijn verhouding met een getrouwde vrouw is algemeen bekend. Zoo loopt haar huwelijk op een mislukking uit, haar eenig kind sterft, maar eindelijk vindt zij, na den dood van haar man, het geluk met haar vriend van den eersten Kerstdag. Het verhaal werd in 1908 geschreven en 't maakt ook een ouderwetschen indruk, zwaar romantisch, van het veel-gelezen genre, dat daarom niet altijd het beste is. Literaire waarde kan men het moeilijk geven.

— **Bc** — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Olive Schreiner, **5649.**
UNDINE. Geïllustreerd. *Ernest Benn, London,* 1929. (19×13) 254 blz. geb. Sh. 7/6.

We herinneren ons hoe, dertig jaar geleden, *Dreams* en *The Story of an African Faron* van Olive Schreiner geweldig succes hadden. Dit boek *Undine* was het eerste werk van de zeer begaafde vrouw, die in 1920 overleed en die het schreef als meisje van zestien jaar. Het werd nooit uitgegeven, het manuscript werd pas na haar dood ontdekt.

't Beste bewijs voor Olive Schreiner's talent is, dat deze roman, in 1872 geschreven, absoluut niet verouderd is en voor modern werk kan doorgaan. Onbegrijpelijk is het dat een kind van zestien jaar dit schreef. Ten deele een stuk van haar eigen jeugd, speelt het in Zuid-Afrika en in Engeland. Het is de geschiedenis van een onbegrepen kind met vurig karakter, met veel talent, dat ten onder gaat door verkeerde leiding, dat haar geloof verliest, omdat de godsdienst, die ze leert kennen slechts schijnheiligheid en hoogmoed is. 't Is een bitter boek, 'n hopeloos boek en 't bitterste is wel dat al de liefde van Undine, 'n liefde die waarlijk tot dood gaat, weggeworpen wordt aan zoo'n waardeloos voorwerp, wat door de schrijfster zoo scherp-ironisch naar voren wordt gebracht.

— **Bc** — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

IV. DICHTWERKEN.

ENGELSCH.

Mark van Doren, **5650.**
AN ANTHOLOGY OF THE WORLD POETRY. *A. & C. Boni, New York,* 1928. (21.5×14) LVIII-1318 blz. geb. $ 5.—.

Menschen die gewoon zijn de inleidingen over te slaan doen goed voor één keer van deze kwade gewoonte af te wijken, als ze dit boek ter hand nemen. We weten allemaal, dat we niet veeleischend mogen zijn voor verzamelaars van gedichten en dat er bij de keuze zelf van de gedichten veel subjectivisme te pas komt. Doch zelfs dit weten kan ons niet redden, als we een onderdeel van deze reuze-anthologie zouden opslaan zonder de inleidende opmerkingen te hebben gelezen. Het doel is natuurlijk de beste poëzie van heel de wereld te verzamelen. Daarom doorloopt Schr. China, Japan, het Sanskrit, Arabië, Perzië, het Hebreeuwsch, Egypte, Griekenland, het Latijn, Italië, Spanje, Frankrijk, Duitschland, Scandinavië, Rusland, Engeland, Ierland en Amerika. De Low Countries zijn dus nogmaals vergeten! Doch hij heeft nog een ander doel: de beste Engelsche vertaling geven. Vond hij geen passende dan liet hij schrijver of gedicht onvermeld. Zoo gebeurt het natuurlijk dat aan een kleinen Franschen schrijver meer aandacht wordt geschonken dan aan een grooten Rus of Duitscher. Dit is dan ook een van de redenen van de enkel betrekkelijke waarde van 't boek. Alleen lyrische poëzie komt in aanmerking en alleen vertalingen in verzen. Dit is een ander handicap. Opvallend is ook dat de minnepoëzie met het leeuwenaandeel strijken gaat. Er komen veel, nergens anders vermelde gedichten in voor en sommige bekende gedichten, hoe lang ze ook zijn, worden in hun geheel opgenomen. Waarom moet echter zoo'n ruimte worden gegeven aan de Engelsche literatuur. Liefhebbers van een boek als dit hebben daar heel wat beter bloemlezingen voor. Ook begrijpen we niet waarom schrijvers worden opgenomen uit de literatuur, die we in geen enkele bloemlezing aantroffen. Als men de groote wereldfiguren de revue heeft zien passeeren, doet het een beetje potsierlijk aan 2de en 3de rangs Engelschen en Amerikanen aan te treffen. Daar hadden we toch heel wat liever enkele prachtige vertalingen uit het Nederlandsch gezien van de hand van denzelfden Jethro Bithell die zoo ruim vertegenwoordigd is hier met vertalingen uit andere talen. Opvallend is ook de voorliefde van de Engelschen voor sommige schrijvers. Goethe krijgt 15 en Heine 30 blz. V. Hugo 8 en Villon 20 pagina's. Goddank had Schr. de kieschheid voor den laatste veel gedachtenstreepjes te zetten. Typographisch is het boek mooi verzorgd en ondanks de vele blz. is het zeer goed handelbaar. Drie inhoudtafels (samen meer dan 80 blz.) verhoogen ook de bruikbaarheid van het geheel.

Ondanks de vermelde gebreken en tekortkomingen is het een pracht van een bloemlezing, die haar geld waard is en die we graag binnen ons bereik houden, om er vaak veel schoonheid in te genieten.

Dr. R. K.

D. Maxwell, **5651.**
SEA AND SUSSEX FROM RUDYARD KIPLING'S VERSE. Geïllustreerd door schrijver. *Macmillan & Co., London,* 1926. (24×19) 95 blz. geb. Sh. 15.—.

Een buitenkansje voor de liefhebbers van dicht- en schilderkunst in 't algemeen, doch vooral voor de steeds talrijker wordende vrienden van Kipling die buiten Engeland verblijven. Maxwell is er meesterlijk in geslaagd de tafereelen, die Kipling's meest bekende gedichten evoceerden, op 't doek te brengen. Kipling wordt hier ook eens naar waarde, als dichter gehuldigd. Wij voor ons verkiezen de zeetafereelen omdat die de moeilijkste zijn en de schilder hier meer hebben moest dan 't goed verstaan van de enkele verzen, die ernaast zijn gedrukt. Maxwell is erin geslaagd de oogenschijnlijk steeds eendere zee aan de allemaal verschillende impressies van Kipling aan te passen. Wat niet zeggen wil dat de Essex-Tableaux minderwaardig werk zijn. Er is onder de 24 geen enkel, dat niet spreekt en geen beter begrijpen van den dichter bijbrengt. Het boek is dus in zijn geheel geslaagd. En de prijs voor deze prachtige kleurendrukken op mooi papier en goud opsnee ingebonden is heusch niet overdreven.

Kipling schreef een zeer mooi inleidend gedicht.

Dr. Raph Kreemers.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. P. H. Ritter, **5652.**
DE KRITISCHE REIS. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1928 (22×16) 303 blz. ing. f 3.90. geb. f 4.90.

Aan bijna alle stations en stationnetjes, waarlangs 't tegenwoordige lieteraire leven zich beweegt, is Dr. Ritter afgestapt en z'n indrukken daar opgedaan heeft ie neergelegd in deze *Kritsche Reis.* Ritter's werk is 'n globaal overzicht met kritiese opmerkingen van de jongste letterkunde. Enkele opstellen, gewijd aan „de stijl der ouderen" kan men 'n inleiding tot z'n eigenlijk werk noemen. Ritter's krities beginsel is: kenschetsing. Kenschetsing binnen de sfeer der volstrekte objektiviteit. Nimmer is in deze opstellen sprake van verheerlikende bewondering, polemiese drift of vlammende verontwaardiging. Z'n gemoedelik libertinisme houdt hem zakelik, kalm en bedaard. Hij verklaart zichzelf a-dogmaties, meer verwant aan Lohman dan aan Kuyper. De zakelikheid die deze kritikus zich oplegt, heeft vanzelfsprekend haar goede zijde. Rustig overwegend kan hij doordringen tot de kern van het te bespreken werk en zo tot rake typeringen van personen en dingen komen. Ritter's a-dogmatisme wil geen beginselloosheid insluiten. „Wanneer de zuiverheid van ons geestelijk leven al te zeer bezoedeld wordt, zooals bij Casimir voelt de kritikus wel neiging tot woedend verzet." Dit zijn echter maar woorden, want bij de beoordeling van Casimir's vaag-humanisme, beleven we slechts 'n tamme ergernis, die helemaal niet imponeert. Ritter's tamheid treft te meer, waar hij niet zonder bewondering schrijft over 't heilig elan dat G. Bruning bezielde en die elke levensverminking zocht te wreken. Ritter's kanttekeningen op 't fameuze *Merijntje Gijzen's jeugd* delen we helemaal niet. We hoeven hier niet meer te zeggen, hoe mal 't is van Ritter, te menen dat het Brabantse leven er met meesterschap in getekend is. Als tegengif voor zijn misleidende bewondering voor Just Havelaar verwijzen we naar 't stevig *Roeping*-artikel van Van Duinkerken.

Ed. A. Serrarens.

FRANSCH.

Frédéric Ségu, **5653.**
UN MAITRE DE BALZAC MÉCONNU. H. DE LATOUCHE. Geïllustreerd. *Les Belles Lettres, Paris* 6, 1928. Etudes romantiques. (18.5×11) XV-185 blz. Ing. Ffr. 12.—.

De heer Ségu geeft in deze studie een aardig beeld van de eerste jaren van Balzac's literairen arbeid, waarin deze schrijver nauw verbonden was met de geniale pamflettist de Latouche. Hij reconstrueert deze al te snel verbroken vriendschap uit hetgeen van beide schrijvers bekend was, plus uit tot heden onbekende en tans voor het eerst gepubliseerde brieven van H. de Latouche.
Dit werk laat ons de Latouche zien als de handige promotor van beginnende schrijvers, de succesvolle journalist die een tijd lang een groten roem kende als schrijver van brochures en romans over aan de orde van den journalistieke dag zijnde onderwerpen en als toegewijd vriend. Bovendien bezat deze schrijver een fijne literaire neus: hij wist een schrijver te doorgronden en hem zijn eigen mogelikheden duidelik te maken.
Hiermede komen we tevens op de betekenis van Latouche in de schrijversloopbaan van Balzac. Hij leerde hem kennen op het tijdstip toen de schrijver van „La Comédie humaine" nog in illustere onbekendheid wroette aan een genre, dat men wel „colportatie-romans" noemt. Latouche ontsluierde voor Balzac de wegen van zijn talent: hij bracht hem tot de historische roman en stuwde hem vandaar naar de realistiese roman. Het talent van Latouche is nog merkbaar in *Aymar* en in *Grangeneuve*; het genie van Balzac ging daarna zijn eigen, hoge weg zich door andere invloeden heenworstelend tot de hoogten van *Eugénie Grandet.*
Deze samenwerking wordt door Ségu onderzocht en belicht. Het geheel geeft een belangwekkende kijk op de literaire beweging van die dagen.
We zijn wel benieuwd naar het boek dat Ségu ons nog belooft over de Latouche. Deze schrijver, die zelf niet realiseerde wat hij zich voorstelde, heeft de gave gehad om rijker-begaafde naturen op den weg voort te stuwen, waar hij zelf slechts aan het begin kon blijven staan. Deze verdienste echter vermeerderd met de niet geringere: de kleur en het parfum der romantiek voor het eerst vermoed en ten dele gerealiseerd te hebben en zodoende aan den ingang van een beweging te staan, maken hem tot een fascinerende figuur. Zo iemand kan niet van *zo* geringe betekenis zijn, dat hij de vergetelheid verdient. De proeven die de schrijver ons in dit boek reeds geeft, bevestigen dien indruk.

Ton Kerssemakers.

ENGELSCH.

Edmund B. D'Auvergne, **5654.**
PIERRE LOTI. *T. Werner Laurie, London,* 1929. (22×14) 252 blz. geb. Sh. 16.—.

Er is misschien geen schrijver in de Fransche Letterkunde, voor wien een biographie meer gewenscht is dan voor P. Loti. Eerst en vooral tot het begrijpen van zijn zeer omvangrijk oeuvre, dat hoofdzakelijk biographisch is, en vervolgens om een hoop verkeerde dingen recht te zetten, die door al te voortdravende tegenstanders de wereld in werden gestuurd en die velen hebben belet een werk van Loti ter hand te nemen. Denken we maar even aan de historie van *Les Desenchantées* en Loti's verhoudingen tot Juliette Adam en Carmen Sylva. D'Auvergne heeft dan ook goed werk verricht met deze levensbeschrijving die, gezien haar velerhande kwaliteiten nog een plaats verdient naast de reeds bestaande van Serban. Schr. legt er vooral de nadruk op, dat het werk van Loti een uitvloeisel is van zijn natuur en hij ontleedt dan ook den man van zijn prilste jeugd tot het einde zijner dagen. Hij moge zoodoende de waarheid dienen en hulde brengen aan zijn collega in de dierenliefhebberij, doch hij bereikt tevens een heel ander effect vooral bij hen, die alleen sommige latere werken van Loti zouden gelezen hebben. Loti staat hier voor ons in heel zijn weinig kiesche menschelijkheid, met zijn menigvuldige passies en gebreken, zijn „ecstasies of superb animalism", zijn „noble and sublime shamelessness." met zijn volslagen atheisme en zijn onbegrijpelijke en niet te rechtvaardigen anglophobie. Schr. daalt vaak in zulke weinig verkwikkelijke bijzonderheden, dat we voor de lezing van dit boek haast dezelfde reserve zouden moeten formuleeren als voor veel werken van Loti zelf. Het boek is

vloeiend en boeiend geschreven en mooi geillustreerd. Doch het was een ondankbaar werk, vooral voor een Engelschman, wiens landgenooten nu juist niet de beste vrienden waren van Loti en het strekt hem ter eere, dat hij gentleman is gebleven en er geen polemisch werk van heeft gemaakt. Ondankbaar is het werk ook om zijn niet verwacht resultaat. Want bij geen enkel weldenkend mensch zal Schr. sympathie vinden voor den „mensch" Loti, dien hij toch vooral heeft willen uitbeelden.

Dr. R. K.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. J. H. Gunning J.Hz., 5655.
TER GEDACHTENIS EENIGE HERINNERINGEN AAN PROF. DR. J. H. GUNNING. G illustreerd. *J. J. Groen & Zn., Leiden,* 1929. (24.5 × 17) 48 blz.
Deze verzameling van kleine artikelen, brieven etc. ter gedachtenis aan Prof. Dr. H. Gunning. is uit *Pniel* in hoofdzaak bijeengebracht door diens zoon. 't Zijn beschrijvingen van kleine levensvoorvallen, voor altijd in de herinnering vastgelegd, om de karaktereigenschappen van Dr. Gunning die daarbij optraden, 't zijn brieven van dankbare leerlingen, die nooit zijn lessen hebben vergeten of van toehoorders van zijn preeken, die hen aangrepen. Uit deze serie van getuigenissen blijkt duidelijk, dat hij een man was van innig geloof, van diepe wetenschap. Weldoend met woord en daad is hij in opofferende zelfvergetendheid vol godsvertrouwen door 't leven gegaan. Zoo'n hoogstaand en geloovig man, moet indruk gemaakt hebben in den kring, waarin hij leefde en arbeidde. Dit eenvoudige boekske, waarin zoovelen voor hem op allerlei wijze komen getuigen toont het zoo duidelijk.

v. L.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Mr. W. J. van Balen, 5656.
VAN DE OOSTZEE TOT STAMBOEL. Geïllustreerd. *A. W. Sijthoff, Leiden,* 1928. (21 × 15.5) 262 blz. ing. f 4.25.
Oorlog en vrede hebben het aanschijn van oostelijk Europa zoo grondig mogelijk veranderd en een aantal problemen opgeworpen, met welker ondergrond een ieder niet van huis uit vertrouwd is. Mr. van Balen komt liefhebbers ten deze tegemoet voor zooverre het kwesties betreft, die betrekking hebben op de Baltische staten, Polen, de Successie staten en de Balkan. Hij zet hen in zijn boek een groot aantal historische, ekonomische, volkenkundige en politieke gegevens over die streken voor aan de hand, waarvan het ietwat makkelijker valt den weg in de oost Europeesche doolhof te vinden. Ook wanneer men het niet altijd met schrijver eens is. Zijn voorliefde voor de Tsjechen b.v. zal menigeen moeilijk kunnen deelen en het schoone Praag als voorbeeld aanhalen voor het beschavingspeil van deze Slaven is een ietwat gewaagd ondernemen, vermits al wat Praag aan schoons bezit van de Oostenrijksche Duitschers stamt. Schrijver maakt zich ook wat erg makkelijk van de godsdienstige problemen af. Het moge waar zijn dat, het nationalisme een deel van de rol overgenomen heeft welke de religie vroeger in oostelijk Europa speelde, desniettemin is de nawerking en de direkte werking van den godsdienst toch veel grooter dan schrijver aangeeft of misschien zelfs vermoedt.

G. S.

Chrysostomus Horbach, 5657.
PENNEKRABBELS UIT CHILI. Geïllustreerd *Uitg. Mij., Oisterwijk, Oisterwijk,* 1928. (22 × 16.5) 185 blz. ing. f 0.75.
Pater Chrysostomus is pastoor te Iquique in Chili en geeft ons in zijn boekje een reisbeschrijving naar dat verre land, eenige bijzonderheden over zijne residentie en wat apologie op den koop toe. Alles in vleezig Vlaamsch geschreven en gelardeerd met vergelijkingen en opmerkingen, die in het Hollandsch nauwelijks als gangbare munt zouden gelden maar welke zijn boekske een grootere bekoring bijzetten dan de inhoud zelf.

G. S.

Chrysostomus Horbach, 5658.
NAAR DE INDIANEN. *Uitg. Mij., Oisterwijk, Oisterwijk,* 1928. (22 × 17) 142 blz. ing. f 0.75.
In dit deeltje van zijn *Films uit Verre Landen* biedt Pater Chrysostomus ons een bundeltje opstellen aan, waarin hij een bezoek beschrijft bij de Indianen van de bergen boven Iquique. Chili is een ten onzent slechts weinig bekend missieland en de inhoud zal missievrienden daarom welkom zijn. Letterkundigen zullen zich ook aan de verpakking kunnen te goed doen, want ofschoon pater Chrysostomus een Limburger uit Maastricht blijkt te zijn is zijn Vlaamsch zoo dartel en sauzig als dat van de boertigste auteurs uit de zuidelijke Nederlanden.

G. S.

Valentin Suchanow, 5659.
DE TOCHT VAN DE KRASSIN. Vertaald uit het Russisch door S. van Praag. Geïllustreerd. *Andries Blitz, Amsterdam,* 1929. (24 × 16.5) 224 blz. ing. f 4.25.
Een gelegenheidsboek geschreven, om uit een evenement, dat de aandacht van de gansche wereld een tijdlang tot zich trok nog gauw even een slaatje te slaan. Want het is ietwat erg lang uitgerekt en daardoor langdradig. Nieuws staat er niet in. Maar het is daarentegen erg zoetig. Op elke bladzijde weenen er een paar mannen, wanneer ze elkaar tenminste niet omhelzen of afzoenen. En de lieve aardige manier, waarop de Russische matrozen zich met elkaar onderhouden! Net een meisjespensionaat. Wat de vertaling betreft zij er op gewezen, dat het hooge noorden vol aardrijkskundige namen van Nederlandsche oorsprong zit en, dat Spitsbergen bij ons nog altijd Spitsbergen heet al hebben de Noren er tien maal iets anders van gemaakt.

G. Ridder de v. d. Schueren.

FRANSCH.

L. Hubert, 5660.
CE QU'IL FAUT CONNAITRE DE NOS RESOURCES COLONIALES. *Boivin & Cie., Paris* 6, 1928. (19 × 12) 160 blz. ing. Ffr. 7.—.
Ook in Frankrijk is het met de kennis van de eigen koloniën droevig gesteld. Dit boekje tracht dat manco aan noodzakelijke kennis aan te vullen geeft de historie van het Fransche kolo-

niale rijk, behandelt de koloniale politiek, toont aan, dat Frankrijk en de koloniën van elkaar hebben geprofiteerd en eindigt met den lof, dien Lord Northcliffe eenmaal Frankrijk toezwaaide: „Ik neem mijn hoed af voor Frankrijk, het is een groot koloniseerend land.''
Voor ons, Nederlanders, die ons eveneens in het bezit van een prachtig koloniaal rijk kunnen verheugen bevat dit boekje veel interessante opmerkingen over kolonisatie in het algemeen, de kwestie van politieke emancipatie, het arbeidersvraagstuk, de intellectueele ontwikkeling van den inlander, enz.
Jammer, dat er geen woord van waardeering overschiet voor de Fransche missionarissen, die toch ook zooveel voor de stoffelijke belangen van kolonien en moederland hebben gedaan.
Dit treft te meer, als men op blz. 51 de zeer juiste opmerkingen leest, dat het niet voldoende is, naar hygienische en materieele verbetering te streven: „Nous devons aussi cultiver les âmes et les intelligences.'' De naam van Kardinaal de Lavigerie wordt in dit verband niet genoemd, wel die van den antiklerikaal Jules Ferry. Schrijver wil terecht, vooral bij de jeugd propaganda maken voor de koloniën, geeft verschillende middelen aan, welke tot grootere kennis van en meerdere belangstelling voor koloniale zaken kunnen leiden. Zou een tactische missie-propaganda in dat opzicht ook niet veel goeds kunnen doen?

G. J. de Vries.

DUITSCH.

Alfred Bühl, **5661.**
VOM WIRTSCHAFTSGEIST IN AMERIKA. *Quelle & Meijer, Leipzig,* 1927. (22×15). IX—122 blz., geb. M. 5.40.
Wekte de reusachtige industrieele opbloei der U.S. reeds vele, vele jaren de bewondering der Europeanen, sinds den oorlog is het een belangwekkend studieobject geworden. Men tracht van Amerika te leeren, bestudeert zijn organisatie, bedrijfsleiding en techniek en in de oude wereld volgen de boeken over dit onderwerp elkaar in snel tempo op. Het hier genoemde werk nu beschouwt slechts één nog weinig belichte zijde van het probleem, het tracht de in de U.S. heerschende economische geest te analyseeren, die evenals de Europeesche kapitalistisch is maar toch specifiek Amerikaansche trekken bezit. Arbeidskracht en arbeidsprestatie zijn het belangrijkste. De industrieel staat in hooger aanzien dan wie ook; toch schijnen vele gangbare Europeesche begrippen over Amerikaansch materialisme, de jacht naar den dollar enz. niet geheel juist te zijn. De oorzaak van de overschatting van het geld en van den drang om rijk te worden zoekt schr. op sociaal gebied en wel daarin, dat in Amerika de waarde van den mensch gemeten wordt door zijn prestaties, en deze voor hem uitdrukking vinden in de hoeveelheid verdiend geld. Wat schr. over de „Wirtschaftsmoral'' schrijft, is niet zeer verkwikkelijk, maar er schijnen zich hier gezondere ideeën baan te breken, waarop ook het ontwaken van een cultuurkritiek wijst. Een werk, dat tot nadenken dwingt.

Dr. J. B. L. Hol.

Edmund Minkner Canton, **5662.**
GANZ CHINA UNTER DEN SONNENBANNER DES SÜDENS. Geïllustreerd. *Schlieffen Verlag, Berlin W* 35, 1928. (18.5×12) 126 blz. geb. M. 3.75.
Dit boekje geeft ons een blik in het groote raadsel, dat in het Rijk van het Midden, het overgroote Chineesche Rijk, opgelost wordt in bloedigen burgeroorlog, onder de Zonnevlag van den Komingtang, geleid door allerlei generaals met de onbegrijpelijke driedeelige namen, die men zoo slecht onthouden kan als Jen-Hsi-Shan, Feng-Yu-hsiang, Chian-Kai-Shek. Het uitgangspunt van het nog al ruim, met veel spatie gedrukte, geïllustreerde boekje is de zege der nationale regeering te Nanking. Wij staan dus midden in de jongste strijdperiode. Het is vertaald en oorspronkelijk in 't Chineesch geschreven door een Duitscher, die het trapsgewijze omhoog komen van de Komingtan-Regeering beschrijft als ooggetuige na den dood van Dr. Sun Yat Sen, dezelfde die de Mingdynastie ten val bracht. Toen begon er een generaalsbestuur, die ieder voor zich regeeren wilden. De schrijver heeft kenbare voorliefde voor enkelen dezer en verheerlijkt deze, terwijl hij den Christen Generaal Feng Yu Hsiang ignoreert. Bij hem is Chiang-Kai-Schek de nationale held bij uitnemendheid, onbaatzuchtig en betrouwbaar, wat echter de allerlaatste berichten niet bevestigen. De plannen der Nanking regeering, de buitenlandsche China-politiek met de bestrijding van alle witte duivels, de verhoudingen tot de grootmachten en de uitzichten op een betere toekomst worden beschreven. Hierbij wordt Duitschland in een goed daglicht gesteld. Andere tijden worden ingeluid. Het kan eenigszins als wegwijzer in den chaos der Chineesche toestanden dienen.

A. F. van Beurden.

Therkel Mathiassen, **5663.**
MIT KNUD RASMUSSEN BEI DEN AMERIKANISCHEN ESKIMOS. *F. Brockhaus, Leipzig,* 1928. (19.5×14) 158 blz. ing. M. 2.80, geb. M. 3.50.
Het Poolonderzoek trekt in vele landen de belangstelling. Met zeil-, stoom- en luchtschepen onderzoekt men de vroeger haast ongenaakbare gebieden van het hooge Noorden en diepe Zuiden. Met het zoeken eener Noordelijke doorvaart naar Indië begonnen de Hollanders, door den nood gedwongen, het onderzoek reeds voor enkele eeuwen. De overwintering op Novaja Semlia is beschreven en bezongen. Ook is later de Baffinsbaai en Groenland geexploreerd en beschreven. Het antropologisch onderzoek is daarbij reeds langen tijd door koene geleerden geschied ten dienste der wetenschap. De Denen hebben zich al zeer langen tijd daarop toegelegd en nu reeds de studie uitgebreid tot de Amerikaansche Eskimos, hun taal, zeden en gewoonten. Een der pioniers dezer wetenschap is Knud Rasmussen, een kenner der geheel alleen staande talengroep. Hij heeft met de Eskimos in hun sneeuw en vellenhut geleefd, de oude woonplaatsen van dit volk ontgraven en onderzocht, om aldus eene juiste beschrijving van het leven der oude stammen en eerste bewoners der onherbergzame streken te kunnen samenstellen. Hij heeft zijne vondsten bij die van het Museum in Kopenhagen gevoegd en het tot een eenige verzameling opgevoerd. Hier beschrijft zijn Compagnon Therkel Matthiassen hunne ervaringen, het harde leven vol ontberingen, het dreigen van den hongerdood, het moeielijke reizen met hondensleden en te voet.

A. F. van Beurden.

A. L. Strong, 5664.
CHINA REISE. Geïllustreerd. *Neuer Deutscher Verlag, Berlin W.* 8, 1929. (20.5×15) 215 blz. ing. M. 4.—., geb. M. 6.—.
Toen Borodin, de Sovjet gezant in het Hemelsche Rijk, destijds zijn koffers moest pakken en naar Moskou terug keeren, achtte hij de zee niet veilig en besloot hij daarom binnendoor naar Urga te reizen. Hij was daarbij vergezeld door schrijfster van het onderhavige boek. Deze heeft van die overland trip een frissche schets gegeven, waarbij men kennis maakt met meerdere maarschalken en generaals en met vele toestanden in het chineesche achterland. Lot en revolutie van Mongolie worden in het bijzonder en in goed leesbaren vorm uitgesponnen. Niet onaardig is ook het samentreffen van den onheilsbrenger Borodin met den Belgischen missionaris van Dijk in Ningsia. Beiden konden het overigens uitstekend met elkaar vinden. Het boek zou er bij gewonnen hebben, wanneer er een goede kaart aan was toegevoegd geweest.

G. S.

ENGELSCH.

A. Davis, 5665.
H. J. Robertson,
CHRONICLES OF KENYA. *Cecil Palmer, London W. C.* 2, 1928. (22.5×15) 311 blz. geb. Sh. 7/6.
Kenya is het land met de onontwarbare problemen tusschen britsche settlers, britsche ambtenaren, indiers en inboorlingen. Het is bovendien par excellense het land, dat omzweefd is door de gansch bijzondere atmosfeer van Afrika. Twee kenyasche journalisten hebben al deze aangelegenheden benaderd middels een aantal opstellen, waarvan Sir Edward Northey, eens gouverneur der kolonie, in zijn voorrede zegt niet te weten, of hij er zelf in afgekamd wordt of niet. Alleen kenners van de kolonie zullen de opstellen in al hun zinspelingen begrijpen, maar ook voor anderen zijn ze onderhoudend en leerzaam.

G. S.

Charles G. Harper, 5666.
THE BUNYAN COUNTRY. Geïllustreerd. *Cecil Palmer, London W.C.* 2, 1928. (22.5×15) 263 blz. geb. Sh. 12/6.
Joh Bunyan is de man, die het vermaarde boek *The pilgrims progress* in het licht gaf. In dit boek worden tal van dorpen, kasteelen, bruggen, wegen, enz. enz. genoemd, met welke de pelgrim op zijn ronddoling door Engeland in kontakt kwam. In het onderhavige boek worden over die verschillende menschen en zaken historische bijzonderheden verstrekt.

G. S.

G. C. Stewart, 5667.
SPANISH SUMMER. Geïllustreerd. *Morehouse Publishing Co., Milwaukee.* 1929. (19.5×12.5) 118 blz. geb. $ 2.50.
Dit boekje is niet bedoeld als een gids door Spanje. Het is een verzameling van schetsen en indrukken gedurende een vacantiereis in dat land. In 10 Hfdst. handelt schr. achtereenvolgens over: Sevilla, Granada, Toledo, het Escuriaal, Segovia, Salamanca, Avila, Valladolid, Leon & Burgos en Altamira en wat hem op die plaatsen het meeste getroffen heeft. Er is nog al veel wat Baedekerachtig aandoet en als algemeen gekend mocht worden verondersteld en achterwege gelaten. Interessant is Schr. vooral als hij zich door zijn liefde voor de kunst, in al haar vertakkingen, en de herinnering aan een grootsch verleden laat meesleepen. Er zijn zoo o.a. mooie blz. over Philips en Keizer Karel. Als student in de psychologie der mystieken wijdde hij ook een Hfst. aan de H. Theresia, het mooiste van 't heele boek. Doch sprekend over Salamanca brengt hij de Spaansche Inquisitie erbij te pas. Was schr. even knap historicus als psycholoog dan had hij hier wel een en ander in de pen gelaten. B.v. dat Lea de grootste autoriteit is over de inquisitie en dat voor schr. zoowel als voor de Kath. Kerk de methodes der Inquisitie onverdedigbaar zijn. Het interessantste zijn de 12 prachtige illustraties naar etsen van Myal. De prijs van dit boek moge een Amerikaan niet afschrikken, wij hebben voor minder geld heel wat beter waar in Jozef Simons: *In Spanje* dat, de illustraties daar gelaten, heel wat boeiender is als reisverhaal en beschrijving van opgedane ondervindingen en gekregen indrukken.

Dr. R. K.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. P. N. van Kampen, 5668.
DE GEOGRAPHISCHE VERSPREIDING DER DIEREN. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1929. (18.5×12) 244 blz. ing. f 3.25.
Een door de vele Grieksche en Latijnsche vaktermen nu en dan bepaald moeilijk leesbaar boek, dat echter voor den liefhebber van eenigszins wijsgeerige beschouwingen over de levende natuur bijzonder aantrekkelijk zal blijken. De schrijver, die een menigte bijzonderheden meedeelt, verliest de groote lijnen niet uit het oog en onderwerpt de speculaties van sommige dierkundigen en geologen aan een gezonde kritiek.

Rietsema.

Hendrik Willem van Loon, 5669.
VAN ZINTUIG TOT WERKTUIG. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1928. (19.5×13.5) 226 blz. ing. f 4.50, geb. f 5.90.
Voor nadere bespreking verwijzen wij naar No. 5353, waar het origineel behandeld werd. Bij dit oordeel sluit zich onze meening omtrent deze vertaling geheel aan.

M. M.

Bertrand Russell, 5670.
HET A. B. C. DER ATOMEN. Vertaald uit het Engelsch door Ir. J. L. van Soest. *Nijgh & van Ditmar, Rotterdam,* 1928. (19.5×13.5) 121 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
Wat is materie? Wat is energie, eene zelfstandigheid of eigenschap? Wat is kracht? Bestaat er verschil tusschen de eerste, tweede of derde en de vierde en verdere dimensies? Zoo ja — welke zijn de consequenties van dat verschil? Op deze vragen, definitiestellingen van de fundamenteele begrippen geeft het werkje geen antwoord. Maar vermoedelijk was dat ook de bedoeling niet. Wel is er een aardige omschrijving van het begrip „electriciteit'' in, maar de consequentie uit deze definitie ontbreekt. Het werk is niet zwaar op de hand dus, bedoelt wel alleen

een beschrijving van de thans heerschende theoriën over atoombouw te geven, en dat doet het *goed*. Zeer mooi zelfs. Helder, vloeiend en gemakkelijk te begrijpen en te volgen. Onderwerpen: systeem van elementen — electronen en kernen — spectrum (Bohr) — Quanta-electronenschillers — X-stralen — radioactiviteit — atoomphysica en golftheorie van het licht, en relativiteitstheorie en golftheorie der materie. Het orgineel dateerde van zes jaren her. Van Soest werkte het in een nieuw hoofdstuk bij tot 1928... werkelijk keurig, vloeiend. Iets voor iemand, die gemakkelijk de nieuwste theorie wil leeren kennen of ook voor iemand, die hoewel deskundig toch van een helder beknopt overzicht in vogelvlucht op dit gebied wenscht te genieten.

Dr. W. Tombrock.

DUITSCH.

Willy Ley, **5671.**
DIE FAHRT IN'S WELTALL. Geïllustreerd. *Hachmeister & Thal, Leipzig C* 1, 1929. (17×12) 83 blz. ing. M. 1.20.

Dit boekje bespreekt de mogelijkheid van een tocht naar de ons omringende hemellichamen en wel met behulp van het terugslag principe zooals dit is toegepast in de raket. Na de overige voorgestelde methoden te hebben besproken, meent de schrijver dit principe als alleen deugdelijk te kunnen voorspellen voor een planeten reis. Voorspellen, schrijven wij, want de inhoud van het heele boekje is zuivere „toekomst muziek” ofschoon op wel juiste natuurkundige principes gebaseerd. Van een praktisch uitprobeeren is nog niets gekomen en de bekende proeven met de raket auto van Opel zijn mislukt! Al is het gedeeltelijk juist, wat de schrijver zegt, dat een planeten reis niet tot de onmogelijkheden behoort, omdat deze niet in conflict komt met bekende natuurkundige beginselen toch dunkt ons, dat we nog ver verwijderd zijn van een mogelijke technische uitvoering. De gegeven technische modellen zijn zeker niet uitvoerbaar zooals ze zijn aangegeven!

Degenen, welke houden van een fantastisch en misschien problematisch toekomstbeeld, op een eenvoudige maar duidelijke wijze beschreven, kunnen wij de lezing van dit merkwaardige boekje aanbevelen. Maar ook voor hen, welke op de hoogte willen komen van den stand van dit probleem is dit boekje geschikt temeer waar een uitvoerige literatuurlijst het besluit.

Ir. F. Kurris.

Otto Stürmer, **5672.**
RADIOTECHNIK. Geïllusteerd. *W. de Gruyter, Berlin W.* 10, 1928. Sammlung Göschen. (15×10) 124 blz. geb. M. 1.50.

In dit werkje worden in het kort de grondslagen behandeld waarop de wel eens genoemde grootste uitvinding der 20e eeuw, de electronenbuizen berusten. Hoewel sommige gedeelten dezer verhandeling duidelijk en zeer begrijpelijk geschreven zijn, komen deze kwaliteiten in andere gedeelten danig in het gedrang. Vooral daar, waar de schrijver veel in weinig woorden heeft willen mededeelen. Vooral is dit voor hoofdstuk 2, handelend over wezen en werking der electronenbuizen het geval, terwijl hoofdstuk 1 ondanks zijn beknoptheid geslaagd mag genoemd worden. Gelukkig verwijst de schrijver naar uitvoeriger werken.

Interessant voor dit werkje zijn de foto-illustraties uit de Duitsche Telefunken-Osram fabrieken welke het tot stand komen eener radiolamp behandelen.

Ofschoon dit werkje als studieboek wegens zijn beknoptheid wel aanleiding kan geven tot moeilijkheden, kan ieder welke met de materie wat vertrouwd is, dit boekje van Stürmer ten zeerste aanbevolen worden. In alle geval bewijst de inhoud van dit boek, dat de schrijver van dit gedeelte der natuurkundige techniek goed op de hoogte is.

Ir. F. Kurris.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. O. Jespersen, **5673.**
DE ONTWIKKELING EN DE OORSPRONG VAN DE TAAL. Vertaald uit het Deensch door Prof. Dr. H. Logeman. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928. (18×12) 233 blz. ing. f 2.50.

Het was een uitstekende gedachte van de Leuvense hoogleraar, Prof. H. Logeman, in'n Nederlandse bewerking het bekende boekje van de beroemde Deense taalgeleerde, O. Jespersen, over de ontwikkeling en oorsprong der taal, gemeengoed te maken.

Logeman heeft bij z'n bewerking Jespersen's boekje zooveel mogelijk naar 's lands gelegenheid verduitst, door voor de Deense voorbeelden, nederlandse te kiezen, zodat 't een in alle opzichten ook voor de ontwikkelde leek leesbaar boekje is geworden.

Na 'n bondige samenvatting van de geschiedenis der Indogermaanse taalwetenschap, waarbij hij de pionniersfiguren van Bopp, Rask en Grimm de revue laat passeeren, komt hij tot z'n eigenlik doel: aan te tonen, dat de ontwikkeling der talen wijst op „Progress in Language”, op vooruitgang. Immers de algemene taaltendenz naar defleksie betekent geen ontaarding of verval maar vooruitgang, daar de eenvoudigst geconstrueerde taal ook de meest iedeale is. In verband hiermee raakt Jespersen ook het grote probleem betreffende de mysterieuse oorsprong van de taal aan. Zijn darwinistiese evolutietheorie brengt echter ook hier nog niet het verlossende woord.

Ed. A. Serrarens.

Dr. J. Endepols, **5674.**
M. J. KOENEN'S VERKLAREND HANDWOORDENBOEK DER NEDERLANDSCHE TAAL. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (19.5×13) 1219 blz. geb. f 5.60.

Wel geen woordenboek beleefde zoo talrijke herdrukken als het onderhavige. Wil men nog klemmender bewijs van z'n bruikbaarheid in het raadplegen?

M. M.

XII. LEERBOEKEN.

Aug. A. Boudens, **5675.**
ONZE AUTEURS. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1928. (21.5×14) VI-247 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.75.

Daar de samensteller ook 'n leer-leesboek heeft gegeven, waarin de ganse literatuur in hoofdmomenten en hoofdpersonen wordt behandeld, waardoor 't gevaar voor eenzijdige voorlichting kan worden weggewerkt, hebben we niet alleen vrede met deze verzameling uit 't werk van katholieke auteurs, maar hebben we bovendien lof voor de keuze, waaruit artistiek onderscheidingsvermogen spreekt en 'n prijzenswaardige zelfbeheersching in 't negéren van middelmatigheden, die wel de kwantiteit zouden hebben versterkt, doch de kwaliteit verwaterd. En dan 'n kompliment voor de wijze, waarop de Heer Boudens onze schrijvers aan de jongelui voorstelt: hij overstelpt niet met niets-zeggende titels, maar tipeert hen raak in levendig-geschreven opstelletjes. Van harte zij dit boek, maar dan naast 't bovengenoemde, voor onze inrichtingen van voortgezet onderwijs aanbevolen, temeer daar 't uiterlik weer zo keurig verzorgd is.

Leo Fens.

J. R. S. Cauberghe, 5676.
IDIOME. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1928. (22.5 x 14.5) 102 blz. ing. f 1.75, geb. f 1.95.
Dit werk is bestemd voor candidaten Fransch M.O.A.

Het bevat een reeks prozastukken, die op 't examen gegeven zijn voor het onderdeel „Idiome". 't Is ongetwijfeld nuttig een boek als dit 't laatste jaar nog eens door te werken.

De eerste groep geeft tekst plus aanteekeningen de tweede alleen tekst. De aanteekeningen zijn goed.

B. A.

Theodor Fontane, 5677.
GRETE MINDE. *J. B. Wolters, Groningen,* 1928. (19 x 12.5) 141 blz. geb. f 1.50.

De geschiedenis van Grete en Valtin, durven we genoeg bekend veronderstellen. Doch we merken er terloops bij op dat ze nog al realistisch is en, spelend in den tijd der godsdienstige twisten, ook dingen te berde brengt die de Roomschen in een minstens eigenaardig daglicht zetten. Daarom bevelen we deze uitgave niet aan voor kath. scholen. Als schooluitgave hebben we overigens nog een ander bezwaar. Bezondigen zich de Duitschers wel eens aan een teveel wat de verklaringen aangaat, deze uitgave had meer nota's kunnen geven, zonder te schaden aan 't-beginsel: „de leeraar moet ook wat te zeggen hebben."

74 nota's op 134 pagina's, en de meeste gewone vertalingen is beslist te weinig. 't Boekje is zeker bedoeld voor gevorderde leerlingen en daarom hadden sommige aanteekeningen, als al te banaal, achterwege kunnen blijven; en op andere plaatsen was een woordje uitleg gewenscht. 7 bldz. bio- en bibliographische aanduidingen besluiten 't boekje. Waarom gaan die niet vooraf?

Dr. R. K.

C. Morziol, 5678.
EINFÜHRUNG IN DEN GEOLOGISCHEN UNTERRICHT. Geïllustreerd. *Ferd. Hirt, Breslau,* 2e druk, 1928. (22 x 15). 104 blz. gec. M. 2.90.

Dit aardige, origineele werkje met een uitmuntende keuze van afbeeldingen is geschreven met het oog op het geologisch onderwijs in de middelste klassen der Duitsche middelbare scholen. Op eenvoudige, heldere wijze worden de belangrijkste geologische processen beschreven en verklaard. Ook onze Nederlandsche geografische leeraren zullen er menige „Anregung" voor hun lessen in vinden, terwijl het ook aan den leek, die zijn geologische kennis wat wil aanvullen, goede diensten kan bewijzen.

Dr. J. B. L. Hol.

Ida C. Ward, 5679.
THE PHONETICS OF ENGLISH. *W. Heffer & Sons, Cambridge,* 1929. (19 x 12.5) 176 blz. geb. Sh. 5.—.

Iedereen die zich met Engelsche taalkunde bezig houdt kent den naam van Prof. Dan. Jones. Niemand minder dan hij verklaart van dit boek dat het 't beste elementair werk over Engelsche Phonetica is dat bestaat. Ward had trouwens al haar sporen verdiend op dit gebied met *Speech defects* en *Handbook of English Intonation.* Het boek is hoofdzakelijk voor leeraars geschreven om hen te leiden in den doolhof van allerhande gewestspraken, cockney en slang. Als dusdanig zou het voor ons minder interessant zijn. Doch op zuiver phonetisch gebied: de vorming der klanken, lippen- en mondstanden enz. kan het onschatbare diensten bewijzen. Iedere leeraar aarzelt al eens over zijn eigen uitspraak vooral te midden der foutieve uitspraak van zijn leerlingen. Hier is het gewenschte consultatieboek voor hem. Het is overvloedig geïllustreerd en de talrijke diagrams over klinkervariaties en de dubbele inhoudstafel: een over de behandelde onderwerpen en een phonetische, verhoogen nog de waarde van dit handig en op mooi glanzend papier uitgegeven boekje dat we niet genoeg aan onze collega's kunnen recommandeeren.

Dr. R. K.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

C. Asscher-Pinkhof, 5680.
DOOR'S GROEITIJD. Geïllustreerd. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (21 x 15) 185 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.75.

Door, een jonge dame die vol streken zit, blijkt 'n echt type te zijn van een flink meisje, dat zich door de wereld weet te slaan. 't Valt haar soms wel hard, maar haar onverbiddelijke lijfspreuk „het moet" doet zich gelden en ze weet zich op te werken tot haar ideaal „schooljuffrouw". Dat alles in haar ideaal niet meevalt, leert ze spoedig, maar door haar taaie wil weet ze alles te overwinnen, zelfs 't nare gevoel van huis te moeten weggaan om haar kindertjes op de dorpsschool te onderwijzen. Neutraal boek waaruit voor onze jeugd veel te leeren valt.

L. B.

Harding Cox, 5681.
FUGLEMAN DE MEUTEHOND. Vertaald uit het Engelsch. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1928. (21 x 15.5) 330 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.75.

Mr. Morgan Woodd, beweert de gedachte der honden te weten, als hij de hand op 'n bepaalde wijze op den kop van het dier legt. Zoo heeft een oude hond, Fugleman, hem zijn heele levens-

loop verteld. Zoo heeft hij hem medegedeeld waar hij ter wereld kwam, wie zijn moeder was, hoeveel broertjes en zusjes hij had, dat hij door Miss Cynthia op Copthorne was opgevoed, dat hij bekroond werd; later werd hij de aanvoerder der meute op de vossenjacht. Maar deze hond verstond ook de taal der menschen en van anderen, die meer in huis dan in de kennels woonden, vernam hij heel veel over den baas Toby en de vrouw, die geen kinderen wilde hebben. Ze ging vaak naar Londen waar ze haar vermaak zocht. Ook de verhouding van baas Toby met zijn nichtje, miss Cynthia, werd door de menschen druk besproken. Toen de vrouw van Toby met een anderen man was weggegaan en verongelukt was, werden de honden verkocht en vertrok de baas met zijn nichtje, om in een ander land, waar de wetten minder streng waren, te trouwen. Als kinderlectuur ongeschikt.

F.

Th. C. Elmslie, **5682.**
DE KLEINE LADY. Geïllustreerd. *D. Bolle, Rotterdam,* 7e druk: 1928. (23.5 × 15.5) 223 blz. geb. f 1.90.

Oók voor 'n kinderboek is de tijd een toetssteen. Het werk van hen, die voor kinderen *kunnen* schrijven, verslechtert niet door de jaren. Hoewel dit kinderboek nog niet uit het „grijs verleden" komt, is het echt ouderwetsch en uit den tijd. Uit een tijd toen het mode was dat kinderen als tegelijk zéér wijze en zéér onschuldige engeltjes rondwandelden en overal vrede en vreugde brachten in de meest ingewikkelde situaties. Daarbij was *Little Lady* toen 't geschreven werd reeds te veel een namaaksel van *Little Lord,* dat zoo ingeslagen had.

Er zijn nog wel aardige en geestige bladzijden in dit boek, maar de leelijke vertaling heeft die echter bedorven.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Jo Manders, **5683.**
TOCH EEN STADSKIND. Geïllustreerd door Freddie Langeler. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (21.5 × 16.5) 199 blz. ing. f 2.50.

Guus, 't eenvoudige, stille dorpskind, ziet zich door haar ouders' dood verplaatst naar de stad, waar ze voortaan bij haar oom en tante zal wonen. 't Eenvoudige kindje, niet gewoon aan de steedsche gebruiken en manieren, besluit in 'n booze bui, nooit 'n stadsnufje te worden. Als ze echter omgang krijgt met haar buurmeisje Does, 'n echte does, leert ze pas inzien, hoe verkeerd ze handelt, door steeds 'n eigenzinnig nestje te zijn. Door haar oom eens onder handen genomen, belooft ze beterschap. Hoe moeilijk dit af te leeren valt, als die gewoonte eenmaal ingeworteld is, laat Guusje ons zien. Eindelijk dan heeft ze overwonnen, nadat haar beide vriendinnen bijna door haar schuld door een motorongeluk gedood worden. Waartoe deze ondeugd op den duur leidt, beseft ze nu pas goed en ze belooft op 't ziekbed van Lonki, 't tweede vriendinnetje, dat door haar schuld bijna stierf, beterschap. 'n Echt meisjesboek. Neutraal. *L. B.*

Zr. Maria Teresa, **5684.**
HET KIND VAN DEN SOCIALIST. *R. K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. (19.5 × 14) 61 blz. ing. f 0.65.

Droeg ooit 'n boekje 'n duidelijke titel, dan is 't wel dit mooie werkje van Zr. Teresa. De inhoud laat zich gemakkelijk raden. Toch leest men het werkje in één adem uit als men 't waagt eraan te beginnen.

F.

DUITSCH.

Maud Monahan, **5685.**
DIE GESCHICHTE DES HEILIGEN STANISLAUS. Vertaald uit het Poolsch door E. von Schmidt-Pauli. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.,* 1929. (25 × 16) 58 blz. ing. M. 2.50, gec. M. 3.—, geb. M. 3.50.

Stanislaus werd op het oude kasteel Rostkov geboren. Met zijn broer Paul, die een jaar ouder was, werd hij naar het Jesuieten-College in Weenen gezonden. De H. Maagd beval hem bij de Jesuieten in te treden. Daar de paters te Weenen hem niet durfden aannemen, vluchtte hij in een pelgrimsgewaad met aanbevelingsbrieven van een der paters naar Augsburg en werd door pater Petrus Canisius vriendelijk ontvangen. Deze zond hem naar Rome. Na 10 maanden in het klooster te hebben doorgebracht, stierf hij een heiligen dood. Een zeer mooi, boeiend boekje.

F.

Maud Monahan, **5686.**
DIE GESCHICHTE DES HEILIGEN ALOYSIUS. Vertaald uit het Poolsch door E. von Schmidt-Pauli. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1928. (25 × 16) 41 blz. ing. M. 2.20, gec. M. 2.80 geb. M. 3.20.

Dit mooie boekje vertelt op eenvoudige, boeiende wijze het leven van den jeugdigen heilige. Zij doet hem ons kennen als een held en vermijdt de „zoetelijkheden" die vele levens van Aloysius ontsieren. Al onze kinderen die voldoende Duitsch kennen moeten dit boekje lezen.

F.

Reimmichl, **5687.**
DER FAHNLBUA. Geïllustreerd door A. Stolz. *Tyrolia Verlag, Innsbrück,* 1928. (19 × 13.5) 151 blz. geb. M. 2.80.

Reimmichl is 'n volksschrijver. Of hij de veelbewogen Napoleondagen, 'n spannende redding bij 'n overstroming, 'n gevaarvolle klimpartij in de bergen, of 'n griezelige sprookjesgeschiedenis vertelt, steeds is er in zijn sobere taal 'n plastiek, die zelfs het eenvoudige jeugdhart weldadig moet treffen.

Daardoor ziet hij kans als dichter de jeugd naar het mooie land te trekken, als Tyroler ze te „begeistern" voor God en vaderland, en als vertelseloom te boeien tot het over elven wordt. Soms is er 'n tikje te veel chauvinisme. We houden niet van oorlogshelden van veertien jaar, en schuif hun kordaatheid en van vaderlandsliefde blakende woorden en daden op rekening van 'n nationalisties streber.

Gelukkig dient Reimmichl z'n land verder door 'n bizonder goed getroffen karakteristiek van volk en gewoonten.

Het meest bekoorden ons in het fijne boekje de krachtige platen van Albert Stolz. Romantiek en realisme vonden elkaar in een schitterend staal van goede volksprentkunst.

Alleszins geschikt. *Teo de Witte.*

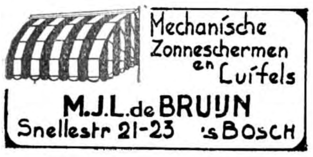

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Gebr. van Roosmalen

Edelsmederij
van
Kerkelijke
Kunst en
Altaar-Bouw.

Oosterkade 21 Teleph. 2861
UTRECHT.

DE WERELDREVUE
„Alte und Neue Welt"
bevat: Romans, Novellen, Gedichten, Beeldende kunst, Wereldnieuws in woord en beeld, Modebijdragen, Modeillustraties, Raadsels, Rebussen, Caricaturen, Wetenswaardig allerlei, Anecdoten.

De 100 eerste nieuwe abonné(e)s, die tevens verwijzen naar deze annonce ontvangen een vorigen. jaargang (f 7.20) gratis.

Abonnementspr. p. half jaar f 3.60 plus f 0.35 porto.

OVERAL VERKRIJGBAAR

Administratie:
Langestraat 70 - Tilburg

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

Abonneert U op de Keurboekerij. 20% Korting.

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

La vie Catholique en France et à l'Etranger. 29 Juin 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Deze week geeft eerst de redevoering van Kardinaal Ceretti bij de onthulling van 't prachtmonument van Kardinaal Rampolla in de basiliek van de H. Cecilia. Rampolla was bij 't sterfbed van Leo XIII, kreeg diens laatsten zegen en sprak hem deze plechtige woorden toe: „wij hebben samen gearbeid." Daarna volgt een lange levensbeschrijving van den nieuwen Bisschop van Tarbes en Lourdes, Mgr. Gerlier, die op 2 Juli in de Notre Dame van Parijs werd geconsacreerd. Mooie artikelen verder van François Veuillot over de vrije school en de staatsschool, een breede bespreking van 't boek van Generaal Weygand over Turenne, een artikel over de gelukzalige Bernadette, met 't nieuwe standbeeld — postzegelnieuws, — de Jezuïeten in Syrie, nog volle bladzijden over la vie sociale, etc. Een ontwikkelend weekblad.

Deutscher Hausschatz, 10. Heft, Juli 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.50 per jaar.

Deze aflevering geeft een collectie van illustraties over den zomertijd in 't land der Franken. 't Is een prettige vacantiestemming, die er heerscht in deze reizen. Even belangrijk zijn de photographieën der Noorsche vrouwen in haar typische kleederdracht. Van 't Noorden gaat 't naar 't Zuiden, waar straattypen voor ons verschijnen met verfrisschenden drank. Jeanne d'Arc heeft 500 jaar geleden Orleans tegen de Engelschen verdedigd: eenige mooie illustraties toonen haar werk en verdediging van Orleans. Met dichteroogen beschouwt K. Maxilaun, den berg vanwaar Elias ten hemel steeg. Kleine keurige geschiedenissen zijn opgenomen tusschen al die weelde van platen: de groote roman gaat verder; rijk voorzien is de bijlage voor vrouwen en kinderen.

Alte und Neue Welt, 1. Juliheft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 3.60, per half jaar.

Een kunstplaat van Gorbatoff, die prachig gereproduceerd is geeft iets te genieten van 't blauwe Capri; daarnaast 58 andere illustraties, vooral kunstrijk de zeven illustraties over den modernen kloosterbouw. De ondervindingen van Joseph Knobloch, die een dag doctor was in Kansas, zijn hoogst belangrijk. Mooie verhalen. De novelle van Anna Richli en 't vervolg van de hoofdroman, een paar kortere gedichten— alles passend bij den tijd van 't jaar. Altijd ontwikkelend en ontspannend.

Boekzaal der geheele wereld. 1 Juli 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.— per jaar.

Ontleed wordt 't vertaalde werk van Aug. Wibbelt *De Pastoor van Driebeek* en aanbevolen als een zuiver Roomsch boek. Naar aanleiding van 't boek van Maurice Brillant *L'art chretien en France au XX siècle* geeft Ton Kerssemakers eenige opmerkingen over de Katholieke kunst. Antoon van Duinkerken geeft een artikel over 't letterkundige leven in Noorwegen, met photographieën van drie groote schrijvers. Een Katholieke Bloemlezing waar de zuiver Katholieke geest te voorschijn komt bespreekt Dr. R. Kreemers Uit alle talen zijn er stukken vertaald, maar van Gezelle, niets van Vondel 16 Verzen. Overigens een frissche en oorspronkelijke bloemlezing. Verder besprekingen van „De Helden van de Pool", een studie over Sainte Beuve, etc., pagina's vol van allerlei aardige schrijversbijzonderheden.

La vie Catholique en France et à l'Etranger. 6. Juillet 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Voorop een artikel van François Veuillot over 't Eucharistisch-Congres te Bayonne, over 't geestelijk goed dat deze kruistocht in de ziel der menschen moet brengen. Daarop volgt een korte levensbeschrijving van Guy de Fontgalland 't kind dat op zevenjarigen leeftijd voor 't eerst tot de H. Communie kwam en als een hoogbegenadigde stierf twaalf jaar oud op een Zaterdag, een voorbeeld wat de H. Communie der kinderen kan bewerken. La vie religieuse vertelt over de Bisschopswijding van Mgr. Gerlier en over een aandoenlijk schouwspel te Lille waar zes broers priesters, tegelijk 't H. Misoffer opdroegen. J. Dassonville heeft een principieel artikel over de Katholieken, de Cinema en Radio. 't Boek van Jully *Le problème international* wordt uitvoerig besproken. Daarna nog veel nieuws over allerlei sociale gebeurtenissen en vergaderingen.

Voor de vrienden van het boek

Leipzig de boekenstad.

Het boek! Dat is een zinnebeeld van Leipzig! De meeste Duitsche boeken en ook een zeer groot aantal boeken in andere talen worden te Leipzig gedrukt en door firma's uit Leipzig uitgegeven. Een paar cijfers geven ons een duidelijk beeld van dit bedrijf. Leipzig telt 1059 uitgeverijen, 275 boekdrukkerijen, 80 offsett- en steendrukkerijen, 119 boekbinderijen. Vrijwel de helft van alle muziekzetters van de wereld oefenen hun beroep te Leipzig uit! Hier immers zijn de zoo belangrijke muziekuitgeverijen Peters en Breitkopf & Härtel gevestigd. In het Oosten der stad vindt men uitgeverij naast uitgeverij, drukkerij naast drukkerij... De middelpunten van dit bedrijf zijn het „Buchgewerbehaus", waar steeds de nieuwste en doelmatigste machines in bedrijf kunnen worden gezien en het „Buchhändlerhaus" waar elk jaar de vermaarde „boekhandelaarskantate" wordt gehouden. Het indrukwekkendste, wat Leipzig op boek-gebied bezit, is de „Duitsche Boekerij." Het imposante gebouw verheft zich in de nabijheid van het monument van den Volkenslag en van de groote klinieken der reeds meer dan vijfhonderd jaar oude Universiteit. De „Duitsche Boekerij" verzamelt sinds 1913 elk in de Duitsche taal verschijnend boek. Op 1 April 1929 telde de verzameling reeds 760.000 banden, 23.800 kaarten, 12.400 kunstdrukken en 26.000 kleinere drukwerken. Elk jaar groeit de verzameling met ongeveer 50.000 nieuwe boeken. De magazijnen zijn thans reeds gevuld. Een nieuw gebouw zal moeten worden opgericht. Het hiertoe noodige terrein ligt reeds gereed.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

JEAN SCHRIJBER
Hamstraat 8 - ROERMOND
KUNSTHANDEL
Religieuse Kunstvoorwerpen.
Fabrikant van
Spiegels en Schilderijen.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg
Abonn. prijs per half jaar f 2.85 franco per post.

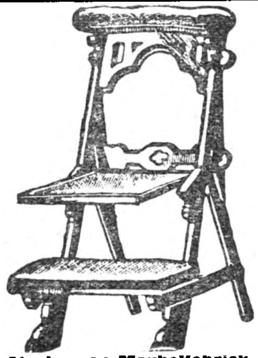

Stoelen- en Meubelfabriek
F A. Tret, Oirschot NBr.
Fabriceert alle soorten: **Kerkmeubelen, stoelen, voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen,** uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle - merk.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonade fabriek
„De Kroon"
Eindhoven, Tel. 1008

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Onze prachtig geïllustreerde prijscourant 112 blz. is verschenen en op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Uitgebreide collectie
Rotsplanten
Vaste planten
Rozen
Bloemheesters

J. Abbing & Zonen, Zeist

ABONNEERT U OP HET WEEKBLAD
Hooger Leven
Het biedt U ALLES
wat U van een goed weekblad kunt verwachten
Abonnementsprijs per jaar slechts f 4,50 plus f 1.— porto
Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Uitgave van TEULINGS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
's-HERTOGENBOSCH

Dr. D. A. W. H. SLOET

HET BOEK DER OPENBARING VAN DEN H. APOSTEL JOANNES

Met aanteekeningen

Prijs . . . . f 0.90

,,Met groote voldoening hebben wij het werk van Dr. Sloet genoten. Het lijkt ons een voldragen vrucht van zijn algemeen erkende en gewaardeerde Bijbelkennis." *H. H.*

Dr. D. A. W. H. SLOET

BESTAAT GOD OF NIET?

Een boekje voor denkenden.

Prijs ingen. f 1.—, geb. f 1.50.

,,...verlangd, verwacht en dubbel welkom!" *Ons Geestelijk Leven.*

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U.L.O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT
Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f 2.90, geb. f 3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.

LIMBURG AAN CHRISTUS:
Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: ,,Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

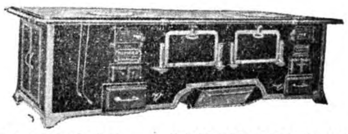

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 15 | 1 AUGUSTUS 1929 | 17½ cent

Bebe Daniels, een Hollywood-star.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M. **Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek** H. S. M.
voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels
Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

C. Slootmans: . . . . *Robespierre*

Willem Nieuwenhuis:
Twee boeken van Katholieke Nederlanders

Dr Raph. Kreemers: . *Gertrude Franklin Atherton*

G. de van der Schueren: *De onbekende Apostelen*

Ton Kerssemakers: . . *Wacht U voor den hond!*

Dr Raph Kreemers: . . . . *Het moderne drama*

Dr. H. v. d. M.: . . . *De weg naar de vrijheid*

Deensche Redacteur:
Overzicht der Scandinavische Literatuur

UIT BOEK EN BLAD:
Roeping — *Die Be[illegible]*

TIJDSCHRIFTENSCHOUW

VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

Abonneert U op het „Tijdschrift
voor R K. Ouders en Opvoeders".
Abonnementsprijs per jaar f 5 45 plus 50 cent porto.
Administratie: Langestraat 70, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Voor de vrienden van het boek

Pater Poirters S.J.

De vraag wanneer Pater Poirters geboren is blijft de onderzoekers nog altijd bezighouden. Men herinnert zich wellicht, dat over de kwestie werd getwist door drs. F. A. Vercammen en door dr. Th. Goossens. Thans komt in *Studiën* van deze maand dr. E. Rombauts zich in de gedachtenwisseling mengen. Hij geeft eenige aanvullende bijzonderheden op de beschouwingen van drs. Vercammen. Er is n.l. nog een bron welke dezen schrijver onbekend bleef, de *Catalogi primi personarum Provinciae Flandro-Belgicae,* bevattende inlichtingen voor het centraal bestuur van de Jesuietenorde te Rome. Van een andere bron, de *Historia Domus Probationis et Colleggii Mechliniencio* had drs. Vercammen slechts een onvolledig afschrift ter beschikking.
Doorslaande bewijzen brengen ook deze nieuwe bronnen niet. Zij werpen naar de meening van dr. Rombauts, alleen nog wat meer licht op de bewijskracht van de Oisterwijksche doopboeken. De schrijver in *Studiën* sluit zich dan ook volledig aan bij de conclusie waartoe drs. Vercammen gekomen is : de Oisterwijksche doopeling Adrianus van 2 November 1605 is de dichter Adrianus Poirters. Pater Poirters heeft zich later in de opgave van zijn geboortejaar vergist. Zijn geboortedag blijft onbekend.

Domprijs voor poëzie.

De Domprijs voor poëzie uitgeloofd door De Gemeenschap te Utrecht werd toegekend aan den dichter Anthonie Donker. De uitreiking had plaats in het Hotel Des Pays-Bas te Utrecht. Er waren twee omstandigheden aldus de N.R. Crt., die de huldiging van Anthonie Donker een bizonder karakter verleenden en daarom komen wij er op terug. Ten eerste is de openbare huldiging van een jong dichter in Nederland een allerheuglijkste gebeurtenis, die ten duidelijkste aangeeft dat er wel veel veranderd is in ons cultureele leven gedurende de laatste vijftig jaar. Den heer Donker is de jaarlijksche prijs van de Maatschappij van Letterkunde toegewezen en de Domprijs voor Poëzie. Bovendien — en het onderwerp van de dissertatie in aanmerking nemend is de vermelding wel pertinent — is hij gisteren cum laude gepromoveerd. Ten slotte was de burgemeester van Utrecht wiens warme belangstelling voor kunstaangelegenheden welbekend is, bereid den Domprijs uit te reiken. De beteekenis van zulke openbare aanmoediging is, wij behoeven het niet te zeggen, van onberekenbaar belang voor de ontwikkeling van een jong talent. In het buitenland zijn de officieele lichamen gul met de erkenning van artistieke verdiensten: bij ons komt de hulde vaak laat en zelden overvloedig. Met des te meer erkentelijkheid vermelden wij daarom de notabele uitzondering in het geval van Anthonie Donker. De tweede omstandigheid, waarop wij de aandacht willen vestigen is de buitengewone hartelijkheid, die de plechtigheid kenmerkte, die daardoor het vormelijke karakter geheel verloor. In de groote ontvangsalon van hotel Des Pays-Bas die er met de wand- en plafondschildering en de kristallen luchters feestelijk en tevens ouderwetsch-deftig uitziet, was een menigte van vrienden en bewonderaars samengekomen. Eenige hoogleeraren waren aanwezig, en , wat ook veelbeteekenend is, een aantal dichters van de oudere generatie,o.a. Bloem, Roland Holst, Nijhoff. De jongsten van de school van Marsman moeten welhaast voltallig geweest zijn.
Met de genegenheid voor den jongen dichter, een genegenheid die op al die glimlachende gezichten te lezen stond, kwam pas uit, toen hij zelf het woord nam en in een geestige en vlot gesproken toespraak, waarvan de eenvoud en bescheidenheid ook een minder welgezind gehoor zou hebben verteederd, voor de onderscheiding dankte en zijn gevoelens op het oogenblik ontleedde.
Wij meenen ons niet te vergissen, wanneer wij in de huldiging van Anthonie Donker, een keerpunt zien in de verhouding tusschen de officieele lichamen en de jonge kunstenaarschap van Nederland Wij zijn er dankbaar voor.

Coöperatieve reclame.

De Amerikaansche Boekverkoopersbond (American Bookseller's Association) heeft de vorige maand in Boston zijn 29e jaarvergadering gehouden, alwaar door den Bondssecretaris, den heer Ellis W. Meyers, in zijn jaarverslag is ontvouwd het plan voor een collectieve en permanente reclame.
Het idee is niet van hem, maar zooals hij eerlijk erkende „gegapt" (almost entirely stolen) van den Voorzitter Brentano, die met eenige andere boekhandelaren dit reeds met succes in Nieuw-York hadden toegepast. Dit reclameplan bestaat hieruit, dat wekelijks een advertentie wordt geplaatst groot een halve pagina en verdeeld in elf vakken. Negen dezer vakken staan ten dienste van evenzooveel uitgevers, die elk één boek adverteeren, het tiende vak vermeldt de namen van de samenwerkende boekhandelaren in eenzelfde stad en het elfde wordt gevuld met een slagwoord of pakkende aanbeveling. De negen adverteerende uitgevers betalen ieder een tiende van den advertentieprijs, de gezamenlijke boekhandelaren het resteerende tiende. De reden waarom de boekhandelaren zooveel minder betalen is, dat zij elke week, de uitgevers, naar hun aantal slechts om de 3 of 4 weken, bij toerbeurt, behoeven te betalen.
Voor de eerste proefneming noemde de heer Meyers San Francisco, omdat de boekhandelaren aan de Westkust enthousiast waren over dit plan. De kosten, had hij berekend, zouden bedragen voor de boekhandelaars 6 dollars per week. Mocht dit plan levensvatbaarheid blijken te bezitten, dan zou het geleidelijk worden uitgebreid over andere plaatsen.
Naar aanleidng van dit plan, dat algemeen de goedkeuring der vergadering wegdroeg, werd besloten zich met de uitgevers in verbinding te stellen; terwijl in 'n andere resolutie als ontoelaatbaar werd verklaard, dat uitgevers per advertentie rechtstreeks aan het publiek leveren. Dit euvel moet verdwijnen, wil er van een vruchtbare samenwerking tusschen beide groepen sprake kunnen zijn.
Dat dit nog niet door alle uitgevers wordt ingezien, blijkt inmiddels uit de klacht van den heer Meyers, in Nr. 23 van *The Publishers Weekly,* dat nog steeds door uitgevers beneden winkelprijs aan particulieren wordt geleverd.
Het denkbeeld van een coöperatieve reclame is nochtans belangrijk genoeg om onder de aandacht van onze Hollandsche belanghebbenden te worden gebracht.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

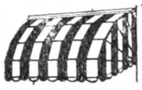
Mechanische Zonneschermen en Luifels
M.J.L. de BRUIJN
Snellestr 21-23 's BOSCH

Alle soorten complete RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD — LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

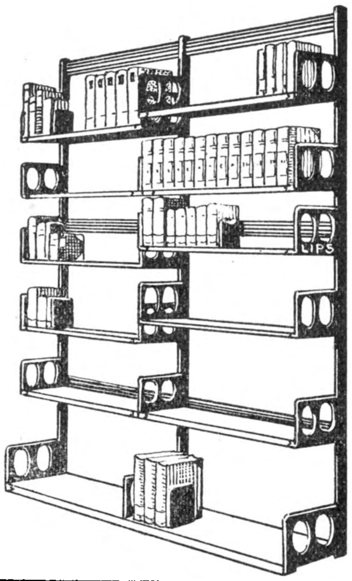
LIPS HANDIG VERSTELBARE
BOEKENSTELLINGEN
IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

N. V. METABANK
(MERCANTIEL , EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
In Literschroefflesschen — voor huishoudelijk gebruik

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ROBESPIERRE.

Rousseau, de vader der Fransche Revolutie, is dat kunnen worden, omdat hij het philantropisme leeraarde. Dit negeerde zoowel de Openbaring, als de bestaande cultuur en stond een opvoeding voor, die den jongen mensch, ver van alle historisch-geworden toestanden etc. wilde laten opgroeien, zonder daarbij diens natuurlijken aanleg te beïnvloeden.

Een fictie echter: Immers, de mensch heeft wel degelijk aanleg voor het bovennatuurlijke, zij het door de erfzonde verzwakt en die aanleg kan niet zonder schade verwaarloosd worden.

In die leer schuilt dan ook een der ketterijen van de Verliching, want goed beschouwd was deze 'n ketterij, evenals 't Arianisme en de Reformatie, alleen.... ze wordt nooit zoo genoemd. De Katholieke Kerk, die in Frankrijk ernstige moreele klappen had gekregen, heeft verzuimd tijdig alarm te blazen. Zoo kon 't gebeuren, dat de jonge katholieke wees, Maximilien Robespierre, op de kloosterschool, waar de puike student, die hij was, als beursleerling werd opgenomen, vóór zijn 17 jaar, de werken van Rousseau las, wier inhoud hij bij het bereiken van dien leeftijd zonder kritiek zich geheel had eigengemaakt.

Als kind reeds gesloten van aard, té ernstig voor z'n leeftijd, met „oogen die staken'', was hij nergens geliefd. Zoo werd hij tot 'n noodlottige ziele eenzaamheid gedwongen.

Maximilien Robespierre op het hoogtepunt van zijn macht.

Die toestand, gevoegd bij z'n behoefte aan liefde, door de droevig harde levensomstandigheden, waaraan hij had blootgestaan, schiepen ongetwijfeld 'n goeden voedingsbodem voor de leer van den modeauteur dier dagen. 't Blijft echter tevens 'n verwijt aan zijn pedagogen, dat 'n jongen met 'n scherp verstand, in 'n ongetwijfeld goede omgeving niet beveiligd geworden is.

Het komt ook weer zoo scherp uit in dit boek, dat er naast de philosophie, verder maar weinig aan de hand was in het Frankrijk van 1788.

Parijs was het centrum. De omgeving zag meerendeels lijdelijk toe. Béraud, weet er dan ook maar weinig over te vertellen[1]). Zoo blijft de aandacht goed gericht op zijn vriend Robespierre, dien hij, ofschoon zelf niet geniaal wel met vereering, maar toch ook niet zonder nuchterheid heeft bekeken. De innerlijke eigenschappen der jeugd, zijn den man en politicus eigen gebleven evengoed als de uiterlijk overdreven zorg voor z'n kleeren.

Robespierre was als advocaat 'n middelmatig talent, die alle verwachtingen beschaamde en zich bovendien bespottelijk maakte, omdat hij nog geprezen wilde worden: IJdel is hij altijd gebleven. Wetend echter hoe de provincialen over 'm dachten, werkte hij hard, te hard, om hooger te komen en bewondering af te dwingen.

In die dagen praat hij met vrienden over Rousseau en de sociale kwestie. Béraud vindt 'm dan 'n phraseur. Stellig was dat

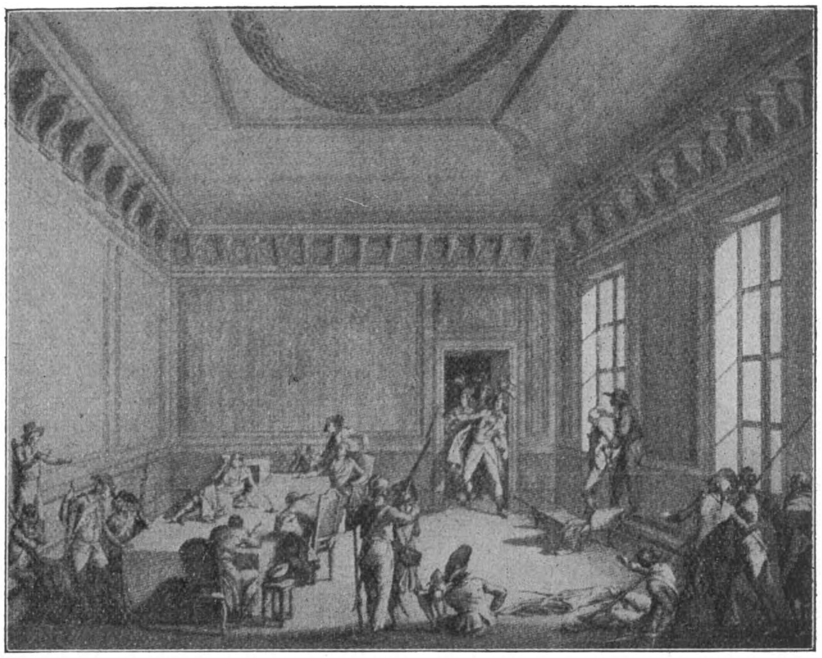

Robespierre gewond op de tafel van een kamer in het gebouw der Salut public.

ook 'n zijde van Robespierre, al ontbrak 'm daarvoor de noodzakelijke phantasie. Practisch van aanleg, weet hij aanstonds munt te slaan uit de tijding, dat een Assemblée bijeen zal geroepen worden:
Terwijl anderen al maar praten, schrijft Robespierre pamfletten, die werken als donderslagen en geeft daarop den toon aan in de grondvergaderingen, waar hij zich heftig royalist toonde.
Eenmaal afgevaardigde gekozen, bestijgt hij zonder succes de tribune. Hoewel niet de eenige, was hij daar zeker een der weinige leden, die rustig 'n stelling kon uiteenzetten. Zijn medeleden zagen dat niet, maar bespotten hem. Weer door hardnekkig volhouden, heeft hij z'n collega's op den duur moreel gedwongen naar hem te luisteren. Ja hen zoover gekregen, zijn voorstel dat geen lid der Assemblée in de Législative kon gekozen worden, aan te nemen.
In z'n geboortestad bleef Robespierre gehaat. 't Teekent de provincie, dat hij er bij zijn terugkomst toch feestelijk werd ontvangen. Robespierre op zijn beurt, toonde zich niet eerzuchtig. Toch moet Béraud zeggen, dat Robespierre zoowel in het openbare, als in het particuliere leven 'n masker droeg: een geveinsde ongevoeligheid was even dienstig voor zijn doel, als een zekere voorkeur voor de demagogie.
Met Rousseau wiens Contrat Social, Robespierre's Evangelie was, geloofde hij echter aan de democratie. Voor de volksmassa was hij heelemaal geen mensch, en aan de groote straatbewegingen van Aug. en Sept. 1792 had Robespierre dan ook part noch deel. Zijn natuur was er niet heftig genoeg voor. Alleen 't meer pathetische deel zijner redevoeringen was gericht tot het publiek op de tribune. Opmerkelijk is hier zeker het verschil met zijn tegenstander Danton. Die geloofde alléén in de straat, maar gebruikte de vergaderingen. Robespierre baseerde alles op de vergadering, maar bedwong ze met behulp der straat. Daaraan had hij zijn overwinning van 5 Nov. 1792 te danken, toen hij zich moest verdedigen tegen 'n aanval, die hem dicht bij de guillotine bracht. Sinds dien dag werd hij van ijdel, trotsch; vermeerdert zijn eigenliefde en begint hij allen en alles te haten: op de eerste plaats het geld (l'Inccrruptible!) en tweedens de vrouwen en allen die van geld en vrouwen hielden.
Van nature jaloersch, werd deze fout de oorzaak, dat hij zijn persoonlijke vijanden, beschouwde als de vijanden der Republiek. Dan wilde hij ze zelfs uitroeien. Door dit eigenaardig soort patriottisme, verdween bij hem alle medelijden, en zag hij in het dooden der Girondijnen 'n plicht. Maar later zal hij wel gemerkt hebben, dat door hun dood, de Commune moest vallen, door zijn hand. De dood der Girondijnen was de overwinning der Parijsche voorsteden op de provincie, van de Commune op de Conventie, en 't bracht alle macht in handen van 't Comité du Salut Public, dat beefde voor Robespierre, dictator nu. Wat dat geweest is, zegt Béraud ons niet direct, maar wel krijgen we te zien, hoe deze revolutiedagen, als altijd de deur wagenwijd openzetten voor de hartstochten. Dat revolutie is; de triomf van de misdaad, die vrij spel krijgt, als alle gezag wegvalt. In dit catastrophale getij woekerde de corruptie welig en meer nog dan te voren ston-

ken de straten van Parijs naar de geur van 't lauwe bloed der slachtoffers. Béraud walgde ervan en becritiseerde tegenover zijn vriend Robespierre onomwonden diens rechtspraak. 't Verhaal van dit onderhoud, dat 'n scène werd, laat ons duidelijk zien, dat Robespierre door vleiers zoo bedorven was, dat hij hoogmoedig geworden is, een mensch somber en achterdochtig, vol van sinistere gedachten. Het sentimenteele en lachende Frankrijk werd met Robespierre voor het eerst geregeerd door een vijand van de vrouw en het lachen! Hij duldt geen tegenspraak. De goede vrienden verlaten hem: slechts de vleiers blijven. Die omgeving is hem noodlottig geworden, want die vleiers hebben hem erger dan 'n koning verblind. Béraud schetst hem nog als den beschermer van den eigendom, als 'n vijand van 't atheisme. Ongetwijfeld zelf deugdzaam, mislukt hij als de onfeilbare Opperpriester van l' Etre Suprême. Vooral de betooging aan het Opperwezen van 22 prairial, toont duidelijk hoe God den zondaar alles liet, behalve het geluk.

In deze dagen rilt de Conventie, en is het Comité voor hem beangstigd. Onder alle partijen telt hij volgelingen uit eigenbelang. De meeste menschen haatten hem. Zelf trekt hij zich terug in de eenzaamheid, die voor 'n politicus 'n slechte raadgeefster is. Hij raakt dan ook zijn juiste politieke taktiek kwijt. Toen dan op den 9den Thermidor de aanval kwam, miste Robespierre deze zekerheid en moest hij vallen.

Hoewel vooral 't laatste (derde) hoofdstuk met zorg door Béraud geschreven is, en 'n weergave van de gebeurtenissen geeft, die 'n onpartijdig historicus zou eeren, is het hem als tijdgenoot niet duidelijk geworden, wie in die dagen de grootste vijand van Robespierre was. Alle tegenstand werd geleid, door een der grootste roofvogels der revolutie, het politiek caméléon Fouche. Die had de touwtjes in de handen. Béraud noemt Fouche dikwijls, maar taxeert 'm niet, wat toch evenzeer noodig was in dit geheel, als van Danton e.a., dien hij zeer wel heeft begrepen.

Als karakterschets van Robespierre moeten we dit boek zeker waardeeren. Nu het door 'n puike vertaling en smaakvolle uitgave tot de breede massa gebracht wordt, is het gevaar voor eenzijdige beinvloeding te vreezen. Slechts hij die uit 'n flink katholiek leerboek de Fransche Revolutie bestudeerd heeft, zal dit werk op juiste wijze voor zich zelf kunnen verwerken. Dan zal hij ook zien, dat Robespierre geen groot karakter was. Trouwens voor groote karakters was in het Frankrijk dier dagen geen plaats.

C. Slootmans.

---

[1]) **Henry Béraud,**
MIJN VRIEND ROBESPIERRE. Vertaald uit het Fransch door Joh. Kooy. Geïllustreerd. *W. de Haan, Utrecht,* 1929. (22 × 15) 199 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

TWEE BOEKEN VAN KATHOLIEKE NEDERLANDERS.

(*Literaire causerie, gehouden voor den K.R.O.*).

Twee merkwaardige boeken; twee boeken door katholieken geschreven; twee boeken, die ons tevens inzicht geven in het proza-van-heden en die ons binnenleiden in den kring zoowel der traditioneele als der vernieuwende elementen van het huidige Nederlandsche proza. Misschien moeten we 't ook wel aan dit eigenaardig karakter van dit proza — niet traditioneel zonder meer,

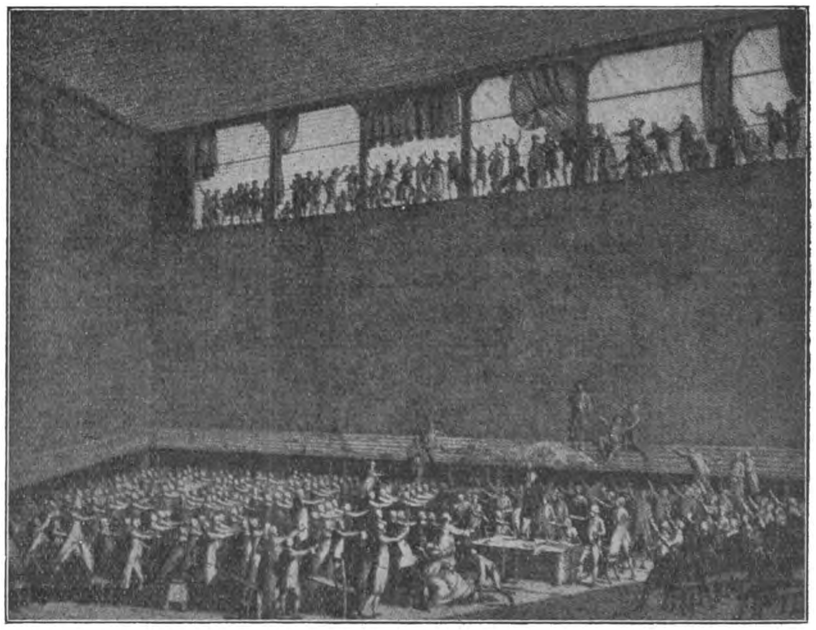

De groote nationale vergadering.

ant is het traditioneele slechts zoekend naar wat voor het eigentijdsche waarde heeft, en niet vernieuwing zoekend in een luchtledig iets, in een abstractie, doch tevens tastend naar de diepste wortelen van het bestaan van onzen Dietschen stam — toeschrijven, dat 't vooralsnog ietwat aan ademnood lijdt. Of zijn 't weer andere omstandigheden, voor een belangrijk deel van economischen aard, die onze schrijvers zoo naar de beperking drijven, zoodat ook het kleinste boek niet aan 't licht onttogen wordt? Van Albert Kuyle een zestal schetsen; van Herman de Man wat meer: zes verhalen en schetsen. Misschien is de tijd niet gunstig, misschien moeten we te vlug leven, misschien moeten we alleen maar leven — zelfs schrijvers moeten leven, dát is de zaak — doch de groote werken, die een tijdperk beelden of een geslacht of een leven in vollen aanvang, in z'n hoogte en diepte, z'n opgang en neergang, worden voor ons niet meer geschreven, en wij twijfelen of dit geslacht en deze tijd ooit een al-omvattende beeltenis van zichzelf zal nalaten.

Herman de Man.

Een andere vraag komt in ons op: of dit vlindervlug verstrooiende, of deze bizarrerie, of dit saamgedragene, dat geen concentratie is, niet het peilen naar de diepte of het meten naar de hoogte, doch dat velerlei aspecten samendromt en wentelt en wiekt langs de afgronden en de hoogten — of dit niet juist het karakter weergeeft van dezen tijd, of dit korte proza, de „Short story", de zinsnede, die als een waterval allerlei wonderlijke spiegelingen van zon en hemel medevoert, niet eigenlijk **de** literatuur is van onzen tijd?
't Is waarlijk niet zoo weinig, wanneer dit kleine boek van Albert Kuyle u zóó aan het zinnen en peinzen zet. Want dit valt moeilijk te ontkennen: in een kort verhaal van Albert Kuyle is iets van de tragiek en de deernis, de vreugde en de lach van heel de wereld en van heel het leven. En 't is heel iets bijzonders: voorloopig alleen voor de fijnproevers, en toch kan dit het kenmerkende zijn van het komende proza in dit land van groote schilders en uitgeweven kleuren: dit is literatuur-van-het-oog. Doch dan van het oog, dat niet alleen het nabije ziet, wat er gebeurt en wat er is voor het raam en in de straat, doch van het oog dat de verbeelding leert zien. Dit klinkt wat zonderling. Laten we ons niet op 't glibberige ijs wagen en niet de vraag stellen of de verbeelding niet altoos „een" werkelijkheid ziet of leert zien, doch wel willen we stijf en strak volhouden, dat bij een kunstenaar als Albert Kuyle het oog de verbeelding leert zien. Er gaat bij hem — wanneer we ons niet zeer vergissen— altoos een visueel iets vooraf. Niet de verbeelding denkt en schept, en neemt vorm aan uit al het vloeiende en vage, waarmede altoos begint, dat wat wij zoo hoogdravend de „inspiratie" noemen, doch er is iets visueels, dat Albert Kuyle treft, en dan ziet hij daaromheen beeld na beeld oprijzen: het oog leert aan de verbeelding zien, want in ieder beeld is 't weer het visueele, dat 't meeste treft. Al het bedachte dat construeerend en passend en metend te werk gaat, behoort niet tot deze literatuur: een onmiddellijkheid van waarneming en weergeving, die het zuiver picturale door woorden méér dan benadert, soms verwezenlijkt... We weten, dat 't heel moeilijk is om dit alles met het aesthetische zintuig na te voelen (louter verstandelijk begrijpen gaat in 't geheel niet), doch misschien zal een voorbeeld ons wat op weg kunnen helpen. We waren eens op dat eigenaardige bovenhuis aan een der Utrechtsche grachten, waar trappen plotseling op kamers uitloopen en kamers weer op trappen, en waar een der hoofdkwartieren van de Katholieke jongere beweging in Nederland gevestigd is. Kuyle was er ook, en verschillende anderen en er slingerde ergens een tijdschrift met het portret van een vrouw, en toen iemand dit wilde wegnemen, sprak Kuyle de gedenkwaardige en historische woorden: „laat dit liggen, want ik zie in die vrouw een „short story", die ik moet schrijven." Waarlijk historische woorden, die Kuyle's procédé, Kuyle's methode kenmerken — al is 't wat gevaarlijk, dicht in zijne buurt zulke zwaarwichtig-technische woorden te gebruiken.
Het oog, dat de verbeelding leert zien.

* * *

Als wij het bijzondere van Kuyle's proza[1]) willen kenschetsen, dan doet 't ons in zijne plastiek denken aan de film. Er is een wijze van zien, die we zien „met het oog van de lens" mogen noemen, en die 't bestaan schenkt aan een nieuwe plastische kunst, verwant soms in den geest aan de schilderkunst der grootste meesters. En nu zegge men niet, dat het proza van Albert Kuyle de film nabootst, want zoowel de goede film als dit proza zijn weer afhankelijk van iets anders, van een derde tijdsverschijnsel, dat zich in vele uitingen van het huidige leven gelden doet. Wij zeiden reeds iets over het al-omvattende van dit proza, die volledige en als onverzadigbare aanvaarding van het leven, welke wij hier weerspiegeld zien. In deze visie is eigenlijk niets meer klein of onbeteekenend, en al dreigt het

spel der dimensies wel eens verloren te gaan, er wordt elders weer zooveel gewonnen: en wel de groote, deemoedige genegenheid voor ieder ding. Dit zien wij in de film, het kleinste en geringste kan plotseling worden opgeheven, en dan wordt 't niet alleen suggestief, maar 't getuigt plotseling van wereld en leven. Het is eenzelfde verschijnsel, dat wij waarnemen in vele uitingen van nieuwere schilderkunst: de deemoed tegenover het ding, het zien ook van de schoonheid van het ding op zichzelf, niet opgelost in het atmosferische of verdroomd in het romantische. Er is heel weinig toe noodig om deze uitingen weer katholiek te doen zijn: het zien van de schepping en al het geschapene als een spel, een goddelijk spel. Er is in dit alles een wezenlijk verband: een „ja-zeggen'' tegenover het leven, een trots op het leven, dikwijls leelijk en banaal, maar toch van die heel bijzondere leelijkte en banaliteit, die we niet willen missen, en die we ons eigenlijk geroepen gevoelen te verdedigen, chevaleresk en met een tikje don quichotterie, alle paradoxen aanvaardende en niets van het vreemd-grillige versmadende. Eerlijke vulgariteit is ons liever dan een gewild snobisme, al is eerlijk verlangen naar levensverruiming en levensontplooiing ons 't liefst, het oprechte heeft echter ook in vulgaire vormen iets edels.
„Aquarium'', de eerste short story in dit bundeltje van Kuyle, zou reeds aanstonds kunnen demonstreeren, wat we bedoelen. Het is een vreemd vertelsel, frank en zuiver-bewogen, van het leven der visschen ergens in de Stille Zuidzee, van hunne gevechten en paringen, en dan leest aan boord van de „Santa Maria'' John Brouz „Tales of''... vertellingen van iemand, en het boek valt in het water. En dan bloeit even het wonder der dingen open; een boek valt in het water; en wordt een kraampaleis voor visschen, een nieuw visschengeslacht als een goud en blauw firmament wordt er geboren.
Er is wel een gevaar hier verscholen: het gevaar dat het spel der dimensies verloren gaat. We voelen dit soms — maar 't is zeer persoonlijk — in „Krassin 78'', zeer knap en zeer suggestief, doch waarin het lot van Fedor Fedorowitz in de Russische revolutie toch te veel onderwerp wordt voor een romantisch verhaaltje: wij zien de revolutie niet groot, en Fedor niet klein of Fedor niet groot en de revolutie klein: er dreigt in dit alles een eenderheid, die ons begrijpen doet, hoe de deemoed voor de dingen en de liefde voor hunne verschijning, toch moeten blijven in de goede ordening: „in den beginne schiep God hemel en aarde''... De menschen en de dingen spelen, ja, maar voor Gods Aanschijn, een goddelijk spel, als de snaren der liefde breken, zijn menschen en dingen ondanks alle uiterlijke tooiselen leeg en hol, alleen goed om vertreden en in het vuur geworpen te worden. Die groote ordening ontbreekt ook, naar wij meenen in „De honden huilen''. Ook hier ontstaat door het ontbreken der dimensies een eenderheid, een vlakheid, die waarlijk voor de kunst en het proza van Albert Kuyle een bedreiging zou zijn, zou kunnen zijn...... Wanneer daar ook niet dit verrukkelijke „Meisjesdag'' zijn zou: een der zuiverste vertolkingen van heel de innigheid, heel de gratie, doch ook van heel het wereld en hemel omvattende van ons geloof, die we in de nieuwere Katholieke kunst kennen.
Er is iets van de primitieven in dien stillen en zuiveren bloei van schromende en diepe woorden, die zoo argeloos verder vloeien, 't meest wanneer zij dit zoo onopzettelijk doen.
Wat is voor ons het bijzondere in dit proza? Afgescheiden van alle open-liggende en subtiele schoonheden dit: dit katholieke proza is volkomen Dietsch-nationaal. Er is hier die geruste gemoedsstemming, die het alledaagsche en het heilige naderbij brengt, en toch niets vereenzelvigt en niets vulgariseert. Over heel het leven in al zijne eenvoudige verschijningen, glanst de liefde van Maria de Moeder, wier leven ook voo een groot deel het heiligen der gewone, vrouwelijke en moederlijke dingen is geweest. Dit herinnert aan de tijden der Dietsche cultuur, die een eenheid werd; aan den tijd toen een Jacob Cornelisz. van Oostsane even bont en blij, bewogen-ru-

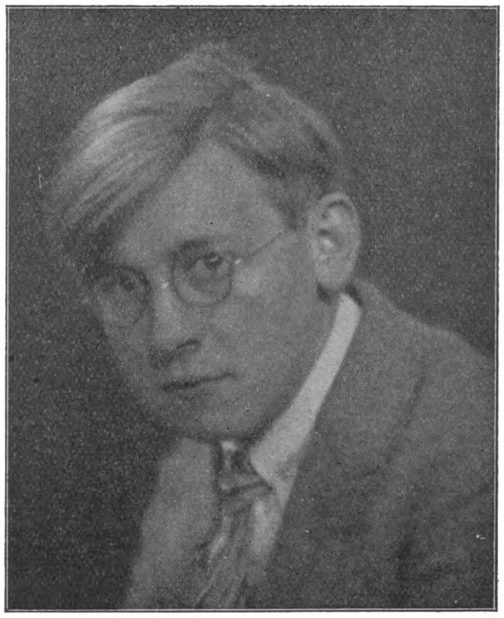

Albert Kuyle

moerend en kinderlijk-biddend was als de Vlaamsche primitieven. Dit alles is verstoord, echter vinden we 't nu terug, de zuivere en kristallige gevoelstoon, met de „Kleinmalerei'' en de genegen aandacht voor de dingen, en het biddend mijmeren over het heilige......

* * *

We hebben altoos een weinig moeite om er zeker van te zijn, dat Herman de Man werkelijk bestaat en dat Herman de Man niet een verzonnen personnage is, verzonnen door...... nu, misschien door Herman de Man. Een Israëliet, die Katholiek werd, en als niemand anders thuis is in het oer-eigenste land van oer-Holland: de streek van de Lek, het land tusschen Gouda en Dordrecht, de oevers van de Vecht, en die een verliefde is op het polderland. Is zoo iemand niet een abstractie uit een boek? Gelukkig komen we Herman de Man nog al eens tegen, we weten dus dat hij bestaat...... Doch even moeilijk als

't is deze persoonlijkheid ergens onder te brengen, even moeilijk is 't om zijn proza veilig thuis te krijgen. De traditioneele elementen overheerschen, het karakter van dit proza is meestentijds een veredeld realisme, doch 't is een realisme van een bijzonder gehalte: zwaar, gedrongen, koppig, met soms éven een heftig opgolven, verbeten soms, en dan wederom met een nukkigheid, die denken doet aan het vaderlandsche wind- en wolkenspel boven de polders en vaarten van Holland. Er is maar één naam te noemen in de Hollandsche literatuur, wiens drager sterke overeenkomst vertoont met Herman de Man: iemand, die naar we gelooven ten onrechte vergeten wordt, welk vergeten ondankbaar is van de zijde van ons volk: we bedoelen Haspels; Haspels, die voor ons *Vreugden van Holland* schreef. Haspels schreef graag over de menschen van Urk of over de Zeeuwsche eilanders; Haspels kende ons angstig goed, zooals Herman de Man ook doet; Haspels ook had in zijn proza dit stugge en weerbarstige, die afkeer van het zingende, evenals De Man schreef hij zeker niet zonder rhythme, doch 't is een heel eigenaardig rhythme, er is geen golfslag in, maar iets hortends en stootends, zonder de weergalooze spanningen echter als in het rhythme van Henriëtte Roland Hols, maar het rhythme toch om het nukkigwaaierige van de wind en het bont-plassende van licht en zon over polders en weiden in Holland. Het saamgedrongene van Albert Kuyle's proza vinden we ook bij Herman de Man weer (lees alleen het relaas over de Zondagsche wandeling van den jongen Lampelaar (blz. 13), hierin is heel dit leven als in een schilderkundig „raccourci" saamgevat, maar 't is toch weer heel anders. Bij Kuyle overheerscht het visueele, bij Herman de Man... ja, hoe kan ik daar nu een woord voor vinden? Kuyle ziet door de dingen heen, De Man moet alles betasten; Kuyle ziet zóó door de dingen heen, dat ze wel eens verdwijnen; De Man laat niets verdwijnen, hij toovert alles vol, en bekijkt alles van binnen en buiten, en hier is wederom op beperkter terrein en op heel andere wijze een levensvolheid bereikt, als we ook bij Kuyle vonden. Alleen: in één ding blijft Herman de Man achter, hij kan niet spelen met zijn sujetten; hij kan niet op een gewichtig oogenblik aan het fluiten slaan, mal-doen of beschrijvingen van mal-doen zijn bij hem geforceerd, en daarom is hij moeilijker als auteur dan de kwikzilverige Kuyle. Herman de Man plukt en rukt aan zijn verbeeldingen, hij geeft graag zijne sujetten een stomp in den rug, opdat ze ons wat nadrukkelijker zouden aanzien, doch de verbeelding houdt zelden van nadruk, en we moeten wel tot de slotsom komen, dat de personen van Herman de Man niet zoo levend voor onzen geest komen staan, als hij ze wel zag.

* * *

Meester Lampelaar [2]), zooals we hem zien met orthodox-calvinistische getrouwheid, met diep onderdrukt het verlangen naar dingen, die toch vreemd blijven aan zijn innigste wezen, deze zuivere mensch, wiens leven alleen een wat eenzelvigen bloei kent, met wat behagen om de stilte en wat melancholie, is ons toch niet heel naderbij getreden; hij blijft op een afstand, wat vaag en in de nevel. Bij Meester Lampelaar op het stille Vechtdorp komt een neef inwonen, kind van een oom met een vage en vreemde geschiedenis, in wien al het verdokene van meester Lampelaar levend wordt, doch met heel de eigenaardige onmacht van een uitgebloeid geslacht. De jonge neef, Pier huwt met een driest maagdje uit de stad, Mensje. Pier, de zwammer, de man met geniale vlagen en weinig feitelijkheid in zijn leven, wordt handelaar in oudheden, huurt een oud huis, 't Kintgenshaven en brengt daar de dagen en dikwijls ook de nachten door. In Mensje voltrekt zich eigenlijk hetzelfde proces, hoewel zoo anders van aard, dan bij Meester Lampelaar: de verdoving en verschrompeling van het leven dat ingekeerd en effen zoo maar voortgaat als een watertje. Deze twee heterogene en toch bijeengedreven menschen *worden* nog wat voor elkander, zij beleven beiden ook nog een bitter avontuur... Doch dit alles, hoe knap ook, spreekt toch weinig tot ons, vooral de figuur van Pier „ligt" Herman de Man niet, evenmin als de figuur van Sander Vieveen in 't volgende vertelsel „Wilde avonturen in een Tam land", dat ons verhaalt van Vieveen en zijne zeven dochters, die met alle dweeperijen van de mode meedoen, niet met de lage halzen en korte rokken doch met veel erger dweeperijen van de mode, met allerlei oostersche en quasi-costersche buitennissigheden.

„De Eeuwige Rivier" dat is op-en-top Herman de Man. Van Driek, die veerman wordt aan de Lek, en als hij oud wordt evenals in zijn jeugd verlangt naar de stad, daar portier wordt aan een Bank, maar telkens weer moet kijken naar de rivier, naar het water, en dan weer veerman wordt te Lexmond. Want het water, zie je, het water...... enfin, ge moet 't lezen, er zijn misschien alleen maar menschen aan de rivier en Amsterdammers, die zoo het mysterieuze van het water kunnen mee- en navoelen.

Doch het verhaal van „de dame" in den barren winter van negentig is wel 't meest bijzondere uit dit bundeltje. Een verhaal met een klank als uit de Middeleeuwen, en dat hier en daar doet denken aan verbeeldingen van Breughel of van Jeroen Bosch.

Er is feest op de rivier bij Schoonhoven, een dol feest op het ijs, te doller naarmate ziekte en ellende voortsluipen. Een tingeltangelfeest op het ijs, met lampionnen en serpentines, elken dag opnieuw, een jonge baron uit het Geldersche dronk zich dood aan heeten wijn, en het volk danste om de plek waar hij neerviel. De koude maakt elk begeeren heeter, er is zonde en gerucht van zonde, en de wereld is luid als voor den jongste dag. En dan komt „de dame."

„De dame" is een vreemde, onwezenlijke, lokkende verschijning, als uit een andere wereld. Zij wordt begeerd, om haar wordt gevochten, die kleine wereld daar om Schoonhoven heeft iets van een hellekrocht, en iets van een theater: wij weten niet goed wat. Wanneer het grootste van de ijsfeesten van negentig wordt gevierd, dan is de dame van alleman gewild, maar van alles verstooten: niemand durft haar in hare glorie naderen. Dan wordt alles eenzaam om haar heen. Den volgenden dag wordt het feest voortgezet, doch „de dame" is niet meer te vinden. Plotseling zien ze haar... onder het zwarte, meterdikke ijs drijft „de dame". Haar lijk werd niet gevonden; zij dreef met 't bergwater naar zee... Dit is 't einde van dit verhaal, schoon en zwaar als een middeleeuwsche legende, die niet alle

lieflijk waren, doch ook de donkere ommewarende tragedie der zonde kenden.

Willem Nieuwenhuis.

---

[1]) **Albert Kuyle**,
DE BRIES. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1929. (20×14) 72 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.
— **Bc** —

[2]) **Herman de Man**,
MEESTER LAMPELAAR. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1929. (19×13) 279 blz. ing. f 3.50.
— **Bc** —

GERTRUDE FRANKLIN ATHERTON.

Engelsche carikatuur
Gertrude Atherton.

Meer dan rondom welken anderen Amerikaanschen schrijver ook is over G. Atherton gecontroverseerd. En dit zegt al iets over de zeer belangrijke plaats, die ze in de Amerikaansche literatuur inneemt. In Engeland wordt ze zelfs vrij algemeen aangezien als de grootste levende Amerikaansche schrijver.

,,Wie van zuivere aesthetica houdt zal zich bij voorkeur wenden tot Mrs. Wharton. Voor wie naar de ethische zijde overhellen zijn de twee Mrs. Porter de aangewezen lectuur. Doch wie van kunst en vaardigheid houden, zonder alles daarvoor te willen sacrifieeren, wie een werkelijk verhaal willen vol kleur en beweging waarin het zedelijke doel niet de middelen heiligt, wenden zich van zelf tot Atherton'' (Gr. Overton). G. Atherton, die dit jaar 70 wordt, deelt ons in een schrijven, volgende bijzonderheden mee over haar leven. Ze werd geboren in San Francisco. Haar moeder heette Franklin en was een afstammelinge van den broeder van den grooten Benjamin. Gertrude's grootvader droeg in de jaren 50 veel bij tot de vorming van het heden beroemde Frisco Ze kreeg haar opvoeding op private scholen en door bijzondere leeraars. Ze huwde met G. H. Bowen Atherton die haar echter reeds in 87 ontviel. Veel jaren van haar leven heeft ze in 't buitenland doorgebracht. Ze is ook sedert 1925 draagster van de Légion d'Honneur.

Benevens een oorlogsboek *The living Present* (1917) en een paar zuiver historische werken, waaronder vooral dat over Californië (1914) dient vermeld, waarvan in 27 een herziene uitgave verscheen, schreef ze 'n dertigtal romans. Zooals E. Wharton zich specialiseerde in de studie van New York, ging de voorkeur van Atherton naar haar geboortestreek. Elf romans beschrijven de evolutie van dit land tot op onze dagen. Het begin in *The splendid idle forties* 1800-46 (1902). De jaren 60 in *A Daughter of the vine* (1899) en *Sleeping fires* (1922). De jaren 80 in *Transplanted* en *The Californians* (1898). De jaren 90 in *A whirl asunder* (1895), en het tegenwoordige in *Ancestors* (1907) en *Sisters in law* (1921). De andere boeken spelen in de verschillende milieus waarin ze achtereenvolgens verbleef... In Europa o.a. *Tower of ivory* (1910) München en Engeland; *Rulers of Kings* (1904): Oostenrijk en Hongarije; *The Travelling thirds* (1905): Spanje. New York is o.m. beschreven in de twee bekende werken *Black oxen* (1923) en *The crystal cup* (1925).

Het werk van Atherton is nog al ongelijk van waarde. Wat diepgang en schakeering betreft halen b.v. haar werken over New York het niet bij die van Mrs. Wharton. Doch als een spiegel van het algemeene sociale en politieke leven in Amerika is haar oeuvre, in 't algemeen gesproken, zonder weerga. Opmerkenswaardig is ook, dat ze, zelfs op haar oude dagen, nog zoo'n levendigheid bezit, dat de jeugdige literatoren verbaasd op haar neerzien en haar laatste 2 vermelde romans zelfs in dat kamp heel wat stof hebben opgejaagd en heel wat broodnijd hebben verwekt. Want zij werpt een dam op tegen de naoorlogsche reactie. Zooals in haast al haar andere werken gaat ze uit van een hartstochtelijke verdediging van 't verleden en de traditie, nog erger dan Howells of H. James, en ze keert bij voorkeur haar oogen naar de jaren die direct op den Burgeroorlog volgden toen de bevolking nog niet ,,bezoedeld was door minderwaardige rassen.'' Doch ook die jongeren hebben weer gelijk als ze het betreuren dat haar thema's minderwaardig worden door haar journalistischen stijl en vooral haar ontledende discussies. Want die boeien ons maar net zoo lang als haar wetenschappelijk reportage sensationeel en ongewoon is. Daarna gaat het aan zijn eigen documentatie ten gronde. Ze heeft een heerlijke verbeelding, een cosmopolitische ondervinding, een zeer beredeneerde houding tegenover het leven en is technisch onderlegd als niet een. Doch ze kent het voorbijgaande karakter van het actueele niet en weet het niet aangepast te subordonneeren.

We hadden vroeger reeds gelegenheid op 't laatste werk van deze schrijfster: *The jealous Gods* te wijzen (No. 5488). Dit boek was op zich zelf al een uitvoerige bespreking waard, om zijn ongewone literaire waarde. Doch we hebben gewacht tot na het lezen van dezen roman [1]), waarop de boven vermelde een vervolg was, om er op terug te komen. Hier heeft schr. het over Pericles en Aspasia. Evenals in 't andere boek heeft ze ook hier weer alle eerste klas bronnen benut. Niet alleen de oude schrijvers zooals b.v de komische en lyrische dichters, die zoo'n verderfelijken invloed uitoefenden in Percicles' tijd, doch ook moderne bronnen en ze beroept zich in haar bibliographie op de meest vooraanstaande hellenisten in alle landen. Ze heeft ook een dankbaar gebruik gemaakt van 't werk van Adolf Schmidt, die eens en voor goed die dwaze beweringen over Aspasia als ,,hetaera'' den kop heeft ingedrukt. Er was een ongewoon talent noodig, om op haast 70 jarigen leeftijd van zoo'n veelomstreden onderwerp een geheel te maken, dat niet alleen historisch onaanvechtbaar is doch ook een modernen lezer boeien kan tot het einde. Ze is erin geslaagd, waar anderen alleen marionnetten scheppen konden, een levend beeld te geven van de

veelzijdige Grieksche glansperiode. Zooals ze daar liggen vormen deze twee boeken het epos van 't hoogtepunt der Grieksche Oudheid op politiek en artistiek gebied. Dit geheel is werkelijk zoo'n „tour de force" en toch literair zoo hoogstaand, dat we niet aarzelen het naast het beste te leggen wat op dit gebied werd gepresteerd; Ebers, Synkiewicz en Undset zelfs niet te na gesproken. Het is geen alledaagsch compliment als toch zoo koelbloedig aangelegde historici erover in de wolken zijn. MacGoffin der New-Yorksche Universiteit en Calhoun van de Universiteit van Californië hebben deze werken al gerangschikt onder, die klassieke lectuur welke geen student of zelfs geen leeraar in de klassieke oudheid onopgemerkt mogen laten voorbijgaan. Prof. Shorey vindt hier heel wat gezonder en goed geïnformeerde geschiedenis dan in de Hfst. over Griekenland van H. G. Wells en Spengler. Ook de literaire critiek is vol lof over deze prestatie zonder voorgaande.

Gertrude Atherton.

Doch we wenschen ook nog op een ander punt de aandacht te vestigen. Er is al verschillende malen getracht de moderne emancipatie historisch te fundeeren. In Amerika hadden we o.a. Clara E. Clem^nt die in haar *Women in the Fine Arts* (1904) in alphabetische volgorde haar veelzijdige studies publiceerde over het door de vrouwen op 't gebied der schoone kunsten gepresteerde. Terwijl Louis Elson in *Women in Music* (1918) zich beperkte tot het muzikale terrein ging H. J. Mozans in haar volumineus werk *Woman in Science* (1913), na een inleiding van over de 10 bldz. over den „langen strijd der vrouw", meer in 't bijzonder na wat de vrouw op zuiver wetenschappelijk gebied tot stand bracht. Met alle respect voor die velerlei begaafde Eva's dochters kunnen we al die panegyrieken toch niet van een beetje zelfgenoegzaamheid en vooringenomenheid vrijpleiten. De conclusies springen vaak veel verder dan de premissen. Mozans o. a. maakt veelvuldig gebruik van „men zegt", „waarschijnlijk", „misschien" enz. als ze spreekt over Aspasia. En na allerhande besluittrekkingen over haren invloed op Socrates, Aeschines, Plato enz. (toe maar!) concludeert ze tot de „boundless influence" die ze uitoefende op Pericles en de re[illegible]ring van Griekenland. Dat doet ons denken a[illegible] een passage in Elson, waar ze 't heeft over den invloed, die Constance had op Mozart na van niets anders te hebben gesproken, dan dat ze hem onder 't componeeren al de praatjes uit de buurt vertelde, hem wakker maakte op tijd en hem een prikkelend drankje klaarmaakte. Als de kwestie van *invloed* er hier niet met de haren is bijgesleurd, zelfs in onzen tijd van bobbed hair, dan weten we het niet meer.

De lezing van een boek, als dit van Atherton over Aspasia, toch ook door een vrouw geschreven, zal heel wat misverstand opruimen over deze „eerste geëmancipeerde vrouw" tot dewelke zoo wat heel de emancipatie wordt teruggevoerd. Deze schrijfster geeft „des Guten nicht zu viel," weet zich te beperken en holt niet van heel bijzondere premissen tot ongefundeerde conclusies. Ze bewijst de zaak daarmee een beteren dienst dan veel van haar persvriendinnen.

Daadwerkelijk is de invloed die van de Egyptische princes or Alcibiades uitgaat, in het vorige boek, heel wat grooter. We rekenen ook hierom deze twee historische romans tot het beste van wat op dit gebied geschreven werd.

Uit de massa historische gegevens en de onverstoorbare diagnose der feiten rijzen de figuren van Pericles en Alcibiades physisch werkelijk en psychologisch consistent en tot het einde bewaart Atherton een intellectueele en physische bekoring, die de duidelijkste kenmerken zijn van een genialen schrijver.

Al zijn de proporties massaal, ze heeft haar twee helden toch ten volle uitgediept en beider heel complexe psychologie tot een voor ons spontaan begrijpbaar geheel herbouwd.

Dr. Raph. Kreemers.

---

[1]) **Gertrude Atherton,**
THE IMMORTAL MARRIAGE. *Horace Liveright, New York,* 4e druk: 1929. (19×13) 467 blz. geb. $ 2.50.
— **Bc** —

DE ONBEKENDE APOSTELEN

Pater Duchaussois is weer eens met een boek voor het voetlicht getreden, dat men in een bijzonderen zin genomen aktueel kan noemen, daar het over de woestenijen van Noord-Kanada handelt en over het ijs, de sneeuw en de verschrikkelijke koude, welke in die paragien hunnen zetel hebben opgeslagen.

Het doel, dat de schrijver met het publiceeren van zijn werkje beoogde, was echter niet zoozeer ons te troosten, dat het elders nog veel kouder is dan bij ons, of om anderen journalistieken arbeid te leveren, dan wel om broeders voor zijn geliefde missiën van de Mackenzie vallei bijeen te trommelen.

De Oblaten van Maria hebben de verschrikkelijke opgave het H. Evangelie te verkondigen aan de

paar handenvol roodhuiden en eskimos, die over de onmetelijke oppervlakte van Noord-West Kanada verspreid wonen. Men kan die taak met recht verschrikkelijk noemen, want nergens op de wereld waarschijnlijk heeft de verspreiding van de Blijde Booschap onder zoo troostelooze omstandigheden plaats, nergens wordt ze in zooveel ontbering en haast vertwijfelende ellende gedrenkt als in die barre ijs- en sneeuwwildernissen, waarvan hier sprake is.

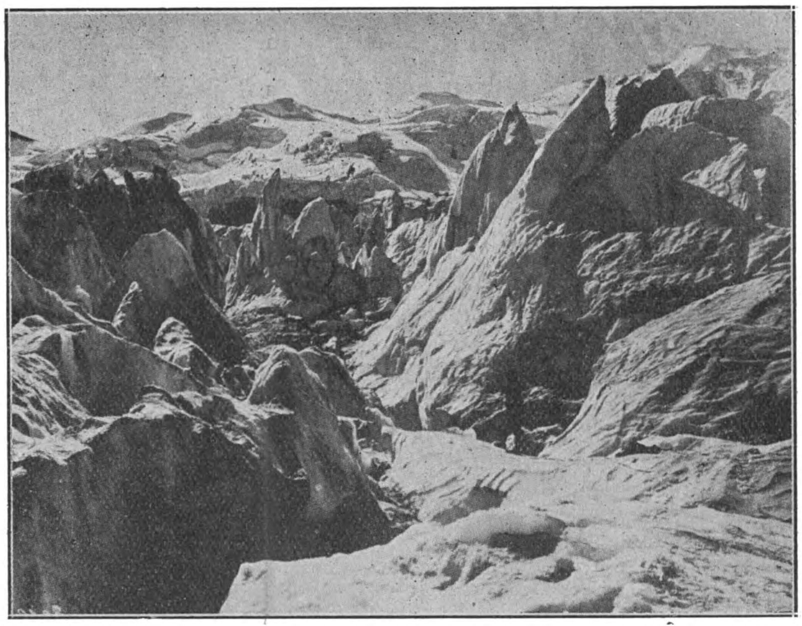

Geen maanlandschap, doch het Canadeesche gletschergebied.

Van de paters wordt lichamelijk alles gevorderd wat maar eenigszins van een menschelijk leven gevorderd worden kan, mitsgaders veel geduld tot het uur der verlossing eindelijk slaat, want ongezond schijnt de inspanning daarginder in geenen deele te zijn. Vele missionarissen worden er stokoude zoolang ze zich tenminst, maar voor bevriezing en verdrinking, voor hongersnood en voor het levend verslinden door luizen of muskieten weten te behoeden. Om echter den dood in deze meest voorkomende vormen te ontgaan, moeten zij voortdurend op hun materieel wel bedacht zijn en dat kost veel geld, tijd en inspanning. Veel energie en tijd, die aan hun eigenlijk missionair doel onttrokken wordt. Wanneer wij van twee bisschoppen lezen, die een deel van hun tijd aan het zagen van planken moeten besteden, welke voor het bouwen van een huis noodig waren, dan begrijpt men wel wat er van de priesters zelf gevorderd wordt.

Inmiddels is de Missie van de Mackenzie niet geheel van broeders ontbloot en zij boekt in haar eereregister zelfs de namen van verschillende stille helden, die als leekebroeder tientallen van jaren achter elkaar de verschrikkelijkste ontberingen getrotseerd hebben, om den priesters het grove werk uit de hand te nemen en hen daardoor in staat te stellen meer tijd aan hun eigenlijke apostolische roeping te wijden.

Maar er wordt ook van de broeders meer werk dan elders gevorderd, want de primitieve toestanden van het missieland brengen mee, dat zij voor tallooze dingen te zorgen hebben, welke men tegenwoordig zelfs in de Sahara met een telefoontje af kan doen.

Daar is b.v. de ruggegraat van de heele onderneming, te weten het eten. Het lijkt haast oneerbiedig het eten de zenuw van de evangelieverkondiging te noemen, maar dat is toch slechts schijn. In een welvoorzien, wel doorwarmd huisgezin van een west-Europeesche stad mag men het diner misschien als een futiele bijkomstigheid beschouwen, waar men elk oogenblik bereid is aan te verzaken, — het is en blijft in waarheid toch maar de spil, waaromheen alles draait. Men kan het gebruik van stoelen, bedden, radio, vensterglas, cinema en coctails opgeven maar gegeten moet er worden en hoe meer men zijn dagelijksche behoeften inperkt, en vooral, hoe meer men gedwongen is ze in te perken, des te belangwekkender vormen neemt de onafwendbare noodzakelijkheid van het dagelijksche middagmaal aan.

Hiervoor te zorgen is dan ook de eerste taak van de broeders der Oblaten in de wouden, steppen en meren van het Mackenziebekken. Om soep te kunnen opdienen moeten ze de snaphaan ter hand nemen en dagen en weken zwervend in omstandigheden doorbrengen, waarmede vergeleken de jacht op olifanten in de moerassen van Centraal-Afrika een weelde lijkt. De kariboe, een in vrijheid zwervend rendier, is zooveel als het levend voorraadmagazijn van de Kanadeesche roodhuiden en dit dier wordt jaarlijks in ontstellende mate afgeslacht. Spannend is de jacht erop echter niet, want de brave kariboe heeft omtrent evenveel temperament als een koe en evenveel listigheid als een ezel en hij is dus bijster makkelijk onder schot te krijgen. Meer sport zit er in de jacht op beren en voornamelijk op den wilden grizzliebeer van de Rockeys en op den ijsbeer van het uiterste Noorden. Deze dieren gaan soms zelfs zonder provokatie tot den aanval over en scheppen daardoor situaties, waarbij een eerzaam jagershart vanzelf begint te popelen. Dan zijn er nog hazen, maar deze zijn van zoo slechte kwaliteit, dat ze alleen in uiterste hongersnood gegeten worden. Het vleesch van al deze dieren wordt gedroogd en gemalen en met een walgelijk stinkend vet aangelengd en wordt in dien vorm pemmikan genoemd, een even beruchte als beroemde hoofdschotel van alle reizigers in de Hudsonbaailanden.

De jacht op den zwervenden kariboe valt van tijd tot tijd wel tegen en doet zulk een geval zich voor, dan staan bevolking en missionarissen van aangezicht tot aangezicht tegenover een grijnzende hongersnood. Om nu tusschen kariboe en hongersnood een soort stootkussen aan te brengen, zoowel ook om pedagogische motieven hebben de Oblaten zeer loffelijke pogingen in het werk gesteld, om zoo iets als landbouw in

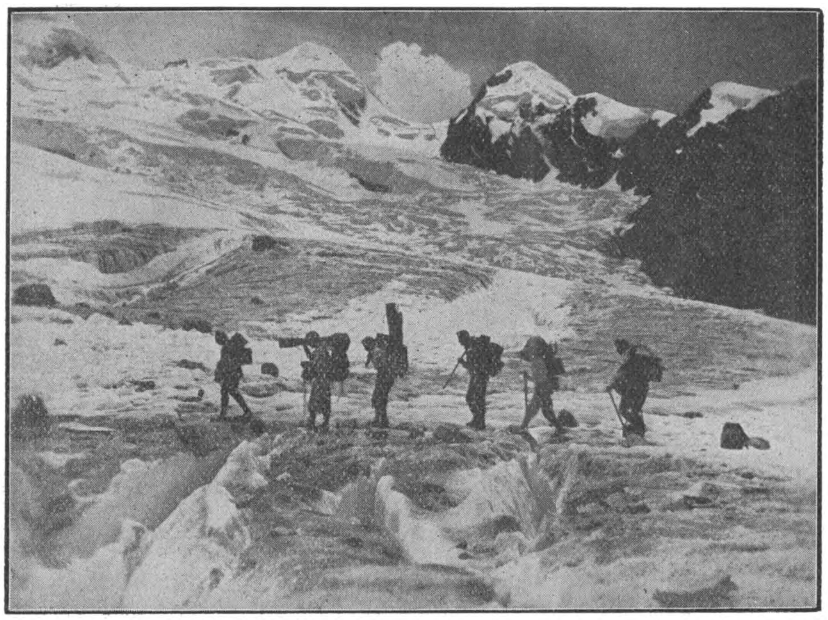

Een excursie in de Canadeesche sneeuwvelden.

vele kippen en varkens te scheppen. Bovendien staan er veertig H.A. onder gerst, rogge of haver, terwijl er ook wat aardappelen en groenten aan den bodem ontwoekerd worden.

Maar ook deze voedselvoorziening is en blijft precair en daarom moet men voor het levensonderhoud vooral steunen op de vischvangst. De visch schijnt van zoo goede kwaliteit darginder te zijn, dat zij, dichterlijk gezegd, zoowat het eenige zonnige punt in heel Noord-Kanada schijnt te vormen.

Schrijver[1]) vertelt van 'n Oblaten-bisschop, die in Frankrijk op bezoek was en o.a. ook een visite bracht aan Marseille. Men kan in heel Europa wel nergens beter visch eten dan aan de Cannebière en de Marseillanen weten dat heel goed en maakten zich op hun hoogen bezoeker door den magnifieksten snoek te verbouwereeren, die ooit in de nogal vlotte fantaisie van een Marseillaan rond gezwommen heeft. Toen men op het suprême moment van het feestmaal den bisschop vroeg wat men in zijn vikariaat wel van zulk een prachtsnoek zou zeggen, antwoordde de argelooze kerkvorst, dat men zulke snoeken daarginder aan de honden pleegt voor te zetten en dat deze er waarschijnlijk hun neus voor zouden optrekken.

Want de visch is nu eenmaal de trots van de Mackenzie en zij is van zoo verpletterende kwaliteit, dat alle andere visschen er eenvoudig door van hun sokken geloopen worden. Het beest moet echter gevangen worden, om het te kunnen waardeeren en het is aan deze vischvangst dat de broeders vele, vele uren moeten besteden.

Loopt de najaarsvangst mee dan hebben ze geluk. Valt zij tegen, dan moet de gansche winter besteed worden aan het visschen onder het ijs en deze sport schijnt als marteling wel zoowat alles te overtreffen, wat Kanada aan martelingen aan te bieden heeft.

Het schrale potje van den missionaris moet ook gekookt worden en om te koken is brandhout noodig en dat brandhout moet soms van heinde en ver gehaald worden. Hier slaat het hoofdstuk „eten' in dat van „reizen" over, in dat van hondensleeën, ijsraketten, enz. in dat van matelooze afstanden, kampeeren in de open lucht bij veertig graden vorst en zonder vuur, in dat van ijsgang, stroomversnellingen, bevroren meeren, portages, verdoolingen en wildernissen zonder weerga. Ook hier is den broeder der Oblaten een taak als sleevoerder en schipper gereserveerd, zooals hij er aan de missieposten zelf een heeft van huizenbouwer, enz. Hij veroorzaakt den paters zoowel hier als elders een enorme besparing aan energie en tijd en draagt daardoor machtig bij tot de verkondiging van het Evangelie onder

te voeren in de barre wildernissen van hun vikariaten. Deze pogingen zijn niet zonder succes geweest. Op 63° N.Br., zegt schrijver, levert de dikke humislaag van den bodem, gepaard aan de zeer lange zomerdagen, in korten tijd een rijke oogst op. Te Voorzienigheid (61°-20'N.Br.) maaiden de broeders op 18 Augustus 1910 het graan, dat nog tijdig op de tentoonstelling van Philadelphia arriveerde, om er een eerste prijs te halen.

Hoe Noordelijker men echter komt, hoe weerbarstiger de diep bevroren bodem wordt. In Goede Hoop, aan den poolcirkel, heeft men echter toch nog wat groenten kunnen akklimatiseeren maar nog een eindje stroomaf, b.v. in de missie van den H. Naam van Maria, blijven alle agrarische proeven met volkomen vruchteloosheid geslagen. Elders heeft men met andere moeilijkheden te kampen. In de Missie van O. L. Vr. van Zeven Weeën, ten Oosten van het Athabaskameer, is de grond zoo rotsachtig, dat men teelaarde van ver heeft moeten aansleepen om wat groenten voor het huiselijk gebruik te kunnen kweeken. Later bleek de tuin te veel aan den wind te zijn blootgesteld, reden waarom men hem eenvoudig inpakte en naar een betere schuilhoek transporteerde.

Het inluiden van de veeteelt ging met evenveel bezwaren gepaard. Het was uit den aard der zaak niet moeilijk een paar ossen uit Zuid-Kanada aan te voeren, maar ook voor deze dieren vormt het avondmaal de spil, waarom de dag zich rondwentelt en 't bezorgen van een dragelijk souper leverde allerlei bezwaren op. In eene missie als die van St. Joseph moet op het oogenblik nog het hooi voor die beesten op een afstand van 75 K.M. gehaald worden en dat onder transportomstandigheden, die zoo moeilijk zijn als ze maar uitgedacht kunnen worden.

Maar met ijzeren volhoudendheid zijn paters en broeders er ten slotte in geslaagd, levensvoorwaarden voor honderd koeien, twaalf paarden,

de van ongedierte krioelende Indianen langs de oevers van de Mackenzie.

G. de van der Schueren.

[1]) **Pater Duchaussois,**
DE ONBEKENDE APOSTELEN. Vertaald uit het Fransch door Pater Peskens. Geïllustreerd. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1928. (21.5× 15.5) 169 blz. ing. f 1.—.

WACHT U VOOR DEN HOND!

De heer Emile Bouvier, lektor aan de universiteit te Montpelier heeft het, in navolging van een aantal andere Franse professoren bestaan om een boek te schrijven, dat hij een *inwijding* in de moderne literatuur noemde.[1]) De heer Bouvier pleegde echter (geestelike) oplichterij, want hij gaf geen inwijding of iets wat daarop lijkt, maar een reeks beschouwingen, die niets anders dan een beletsel kunnen zijn voor het begrijpen der hedendaagse literatuur, maar een reeks overwegingen, die volkomen uitdrukken wat de doorsnee buitenstaander als zoo voor oordelen over haar tenbeste geeft en heeft gegeven.
De heer Bouvier heeft zich niet los kunnen maken van de algemeen geldende oppervlakkige opvattingen over poëzie, die gedistilleerd zijn uit het werk der algemeen-als-grootheden-erkende-schrijvers, en gaat de jongere dichtkunst met deze normen als fossielen te lijf. Hij heeft zich een idee gevormd van wat de dichtkunst hem eigenlik zeggen moet en het is nog niet in zijn waanwijze brein opgekomen, dat hij slechts te luisteren heeft naar wat zij hem geeft. Voltaire is de grote man van het arme Frankrijk en de *Méditations* zijn de eeuwige bakenen, waarop alle poëzie zich heeft af te stemmen.
Zijn voortdurend gerepeteerd bezwaar is dan ook, dat de moderne poëzie zoo duister is, hetgeen men vertalen moet: dat zij zich zoo lastig in de netjes pasklaar gemaakte indelingen en categorieën onder laat brengen.
Want wat moeten we zeggen van de versteende en verduisterde geest, die Baudelaire tot de realisten (u weet wel, het kleuterschooltje van de Goncourts) rekent; die Claudel, Valéry en Gide in één ademtocht neerschrijft en er vooral pleizier in schijnt te hebben, om te repeteren dat de „inhoud" van heel veel werk „zoo oud is al de poëzie zelf" en *dus* (jawel!) een gemeenplaats is? Kan men iets anders hierop zeggen, als dat de heer Bouvier slechts oog heeft voor het accidentele van de poëzie en dat hij oor noch oog hebbende voor de *stem* des kunstenaars, voor de poëtiese *omvorming* van het leven, gedoemd is als een dove en blinde te blijven roepen om licht en geluid, terwijl hij tegenover afgronden van licht en stormen van geluid staat aan te staren?
En onthutst kijkt de heer Bouvier tegen de verschijnselen aan, die hij als voorlichter en vulgarisator voor het Franse publiek, toch door en door begrijpen moest! Ziehier dan een verzuchting, een hulpeloos gebaartje om het verwaarlozen van alle goede, oude, akademiese en dode regels: „voici un échantillon de poësie *dada;* de poésie en prose, ou de prose poétique: cela n'a plus aucune espèce d'importance. (Proef de zure toon in deze geestigheid à la Bouvier!) Le premier caractère qui nous frappe en effet dans ces pièces, c'est l'affranchissement total des règles de la prosodie, ancienne ou nouvelle. (Dat hebben die drommelse jongeren natuurlik gedaan om de heer Bouvier te verschalken!) Vers classique, vers romantique, vers libre, vers libéré, simple prose, voire onomatopées, tous ces moyens d'expression rentrent désormais dans la catégorie des procédés poétiques".

Fransche carikatuur.

Max Jacob.

Bouvier speurt dus naar de uitwendige kentekenen, die de verzen tot 1900 algemeen bezaten; hij heeft de uitwendige regelmaat die de kunstwerken vertoonden zoo ongeveer geleerd en staat hogelik verbaasd deze niet bij de hedendaagse schrijvers aan te treffen. Hij zou echter uit zijn literairhistoriese studies hebben kunnen leren, dat het publiek en de akademici bij iedere nieuwe richting in de kunst tegen de *ongewone verschijningsvorm* hebben aangekeken en op deze ongewoonheid zijn afgestuit. Dit had hem moeten waarschuwen, dat er onder de rijke wisseling van de verschijningsvormen door de tijden heen, een innerlike stroom dóórloopt, *de levende stem der poezie.* Zij verschijnt onder duizend wisselende vormen, onder duizend verschillende uitspraken. Zij verwekt steeds weer een revolt in het luie herkenningsvermogen van den gemiddelden lezer(waaronder ook de heer Bouvier tuisbehoort) maar eindigt met erkend te worden, dertig jaar later, als er weer een nieuwe uitspraak geboren wordt. In 1820 sprak men van de nieuwe tijdgeest als van een mal de siècle, in 1920 herhaalt zich dat verschijnsel natuurlik weer, omdat de bezadigden en heersenden vreemd staan tegenover het leven dat over hun hoofden is héén gestroomd. Het zij dan tegenover dit werk nogmaals herhaald, dat iedere dichterlike verschijningsvorm een stolling is van de psyche des kunstenaars. Geen wet van buiten af heerst over het scheppen van een kunstwerk; ieder waarachtig kunstenaar schept uit de volheid van eigen innerlik leven en is zich niet bewust van regels of school-conventies. Hij schrijft „uniquement pour le plaisir d'écrire un poème" en vindt de vorm in en met de inhoud van zijn vers. Een vers is gans en al vorm en evenzeer is iedere vorm gans en al inhoud. Een vers wordt geheel en al bepaald door de zéér bie-

zondere psyche van den dichter en door haar alleen.
Zo gezien verschijnt de hedendaagse Franse literatuur dan ook als gescheiden door twee algeheel uiteenlopende *levensverhoudingen*.
Er is een reeks van dichters die, in wat Bouvier heel juist *une crise de croissance* noemt, de oplossing gezocht hebben in een toespitsing en verfijning van de sensibiliteit. Voor het laatst stond in hen de renaissancemens in volle kracht op, voor het laatst zijn zij naar nieuwe regionen *in* de eigen menselikheid gedoken en brachten Dada en het surréalisme voort. Het laatste woord over deze richting is door Gerard Bruning gezegd in zijn studie „Van André Gide tot André Breton'', het laatste woord, want zij hebben de uiterste grenzen der menselikheid geraakt en zullen stikken in de eigen modder of doorhéén deze modder in laatsten sprong opgestoten worden naar het licht.
Naast deze reeks staat een groep dichters, die uit de verstarring van het symbolisme heengebroken zijn naar God en het spirituele karakter van den vorm hebben ontdekt. Zij ordenen de verschijningen naar de geestelike realiteit, zij maken, zoals Bouvier *verwijtend* zegt, de geheime betrekkingen zichtbaar, die onder de zintuigelik-waarneembare wereld heersen. Zij scheppen een Orde, hun werk is een vlaag of een afgrond van licht. Van Baudelaire en Rimbaud hebben zij, in tegenstelling met Dada en het surréalisme, die de nieuwe mogelikheden die voor het sentiment werden opengegraven, hebben uit gebuit, hun *geestelijke realiteit* aanvaard, realiteit die de modder die opgegraven, werd in zijn werkelike waarde zag: *J'ai vu l'enfer des femmes là-bas*, zo eindigde Rimbaud *Une saison en enfer* en voort vluchtte hij naar de tropen, om daar de moedwillig opengedekte modder te overwinnen.
De heer Bouvier heeft het onderscheid tussen een goed vers en een slecht vers nooit aangevoeld. Hij heeft alles wat tegenwoordig geschreven wordt (ze fs pour épater le bourgois!!!) zonder onderscheid geaccepteerd en heeft alles regelrecht uit het symbolisme voort zien vloeien.
Dat komt omdat hij gebeten is door den literairwetenschappeliken hond. Hij wil de kunst, waarvan het essentiele de *intuitief*-logiese nevenschikking is doorgronden met een *redenerend*-logies metode, die iedere intuitie als valse-munterij veracht. Hij kan daardoor wetenschappelik heel goed zijn, maar zegt *niets over het kunstwerk als zodanig*, opent dus de wegen niet die het inzicht in de hedendaagse kunst verhelderen kunnen. Want hij vraagt van de kunst de décrire quelque chose, de démontrer quelque chose, de raconter quelque chose. Hij ontzegt haar het recht hem het schone licht te laten *zien*; hij ontkent haar levende en spontaan losgezongen stem van het hart, en eist dat zij zich in zijn laadjes van scholen en vakjes van richtingen onder laat brengen. Hij is als een dode, die alles wat leeft voor krankzinnig verklaart, als een kreupele, die alles wat recht lopen kan voor abnormaal uitkrijt. Laat hij bij zijn prentenboeken blijven!
Wacht U voor dezen hond. Zijn beet is levensgevaarlik.

Ton Kerssemakers.

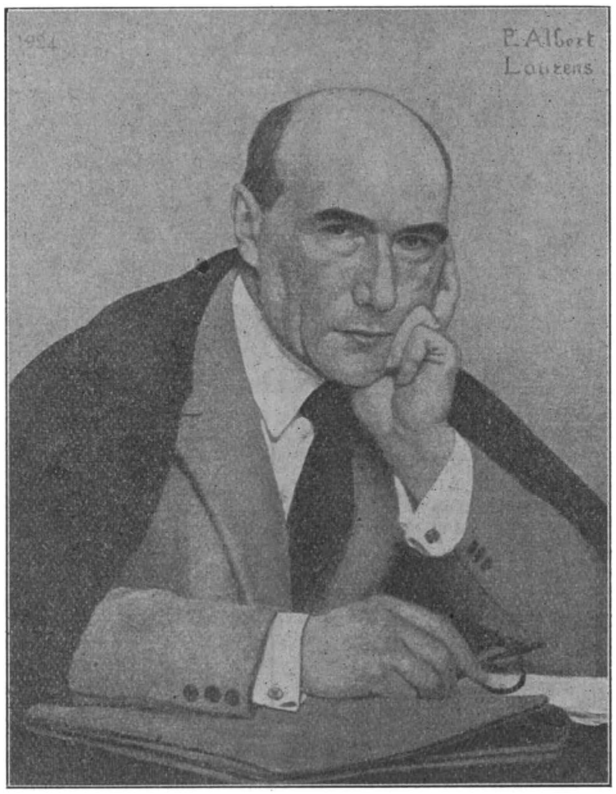
Cliché Den Gulden Winckel.
André Gide.

---

[1]) Emile Bouvier, INITIATION A LA LITTÉRATURE D'AUJOURD'HUI. *La Renaissance du Livre, Paris*, 1928. (19 × 12) 213 blz. ing. Ffr. 12.—.

HET MODERNE DRAMA.

De bedoeling van Clark in dit standaardwerk [1]) is iets bij te dragen tot het verstandelijk genieten van het tooneel in z'n geheel. Het is er hem veel meer om te doen te suggereeren dan te leeren; hij prikkelt de belangstelling en lokt discussies uit; hij ontleedt afzonderlijke werken om te bepalen wat de schrijver deed en waarom hij het deed. Hij vraagt hem geen rekenschap over het al of niet toepassen van bestaande regels. Hij bezigt bij voorkeur de pseudo-sokratische methode in zijn uiteenzetting en daarom is zijn werk zeer terecht betiteld als een *studieboek*. Deze nieuwe uitgave van het in 1925 verscheven werk is slechts een uitwerking van 2 vroegere boeken. Het is geen geschiedkundig werk voor specialisten doch een gids door den doolhof van allerhande scholen en strekkingen in Europa en Amerika. Er worden zoo wat 60 tooneelschrijvers behandeld waarvan er 37 nog in leven zijn. De keuze geschiedt om het belang van elke bijdrage tot de dramatische kunst als dusdanig. Veertig Engelsche en even zooveel niet-Engelsche stukken worden besproken. Hier verschilt Clark van Chandler, die, hoe paradoxaal het ook klinken moge, een antwoord geeft op veel vragen en vergelijkingpunten door Clark gegeven.

Op bibliographisch gebied is de laatste natuurlijk heel wat vollediger al heeft Chandler voor ons dit voor, dat hij niet alleen put in Engelsche bronnen: Chandler geeft geen biografie doch rangschikt zijn 280 ontlede stukken in een 15 tal hfst. Hij kon dus meer geven omdat hij veel lijsten ter aanpassing heeft terwijl Clark, schrijver voor schrijver behandelt, van zelf het meest representatieve stuk van elken auteur geven moet. Clark heeft ook dit nog voor, dat hij veel studiereizen maakte in Europa en een massa eerste hands gegevens heeft, zoowel door samenspraak met de auteurs als door correspondentie met hen. Het is gewoonweg verbijsterend wat een materiaal er in dit werk verwerkt ligt. Na een korte levensbeschrijving van elken auteur geeft Clark al de werken met jaartal en al de verschillende vertalingen en dan een volledige bibliographie (engelsch alleen) tot 1928.

Van de schrijvers die hij niet ex professo behandelt geeft hij dan later in een appendix de werken aan (70 blz.) Dan wordt een stuk ontleed. Eerst een korte karakteristiek en dan allerhande vragen rondom het onderwerp. B.v.: over de verhouding tusschen intrige en karakter, over den regel der drie eenheden, over de alleenspraak enz. enz. Heel het theoretisch veld wordt zoo doorloopen. Dit is een zeer praktische manier om een anders erg droge stof toch interessant te maken.

De belangrijkheid der verschillende punten springt aanstonds in het oog, zonder veel inspanning leeren we heel wat noodzakelijke dingen tot het goed begrijpen van het geanalyseerde werk. Dat is echt Amerikaansch en doet ons denken aan de manier waarop (tot groote ergernis der Europeanen) in letterkundige revues annonces tusschen en nevens den tekst worden gedrukt. Wij voor ons verkiezen deze methode boven de meestal saai professorale uiteenzettingen van veel Duitsche boeken.

Er zijn natuurlijk ook schaduwzijden. De alphabetische inhoudstafel moet worden aangevuld, vooral omdat het hier een studieboek geldt. Namen die tot 4 maal in den tekst voorkomen (b.v. Belasco) moeten daar een plaatsje vinden. Ook met de kritiek van Schr. over sommige werken kunnen we geen vrede hebben. Schr. moge zich aan de moraal weinig gelegen laten, wij geven daar heel wat meer om. En meer dan een stuk dat hier behandeld wordt, kunnen we volstrekt niet aanbevelen.

Ook van zuiver artistiek standpunt beschouwd is er nog al eens een haakje. We begrijpen b.v. niet waarom Clark het beginsel dat hij inroept tegen Wilde in zijn oordeel over een stuk van hem ook niet toepast op *Salome* van denzelfden schr. *Salome* is beslist onwaarschijnlijk. Waarom dat niet verweten??

Wie Chandler of Clark ter hand neemt om het hedendaagsche drama te bestudeeren zal in het werk van Dickinson een kostbare aanvulling krijgen. Hij geef in dit boek o.a. een bloemlezing van de meest vooraanstaande stukken: 8 niet Engelsche en 12 Engelsche. Zijn bibliographische gegevens kunnen het natuurlijk niet halen bij de twee voorgaande. Doch de waarde van dit boek (en van twee volgende van soortgelijken inhoud die de serie vervolledigen) ligt in het feit, dat we hier voor een tamelijken prijs de meest representatieve stukken hebben uit het hedendaagsch repertorium van heel de wereld in het oorspronkelijk en in een klassieke vertaling. Moeten we toegeven dat we van 40 stukken uit Clark's repertorium, die we in hun geheel lazen en bestudeerden onder de even aangename als wetenschappelijke leiding van Prof. Mac Clintock der Universiteit van Chicago, nergens zoo'n heerlijk compendium zagen als in Chandler, we moeten toch ook bekennen dat we nergens beter dan in Clark door de studie van het tooneelstuk zoo'n duidelijk inzicht kregen in de heerlijkheid van de dramatische kunst als dusdanig en in weinig werken zoo'n verbazend en bruikbaar materiaal ter studie vonden als bij hem. Voor alwie een helder overzicht hebben wil van het *groote moderne tooneel* der geheele wereld zijn deze drie schrijvers de aangewezen bronnen.

Dr. Raph Kreemers.

---

[1]) **Barrett H. Clark,**
A STUDY OF THE MODERN DRAMA. *D. Appleton & Co., London,* 1928. (20×13.5) VIII-535 blz. geb. Sh. 15.-.

DE WEG NAAR DE VRIJHEID.

Kemal Pasha.

Dat de heeren van de Versailler-vrede met rondom liggende tractaten te veel hooi op hun vork hebben genomen, was na 1918 voor niemand meer een onuitgemaakte vraag. De vrees voor Duitschland — de kat van Locarno ten spijt — heeft hen zoo bevangen gehouden, dat zij het belangrijkste gedeelte van hun taak: de handhaving van het evenwicht tusschen Azië en Europa niet aan konden. Het Oostersche vraagstuk wordt met den dag dreigender. Rusland staat vierkant in tegenstelling met West-Europa — 't verre Oosten, China en Japan zijn ondanks hun volkenbonds vertegenwoordiging een welbewust anti-Europeesche macht gaan vormen, die voor de toekomst honderd en -een verrassingen bergt.

Een oorlog Azie contra Europa 't klinkt in de hoofden der diplomaten wellicht als een valsche toekomstmuziek, maar de literatuur in 't verre Oosten zingt al van helden als Attila, die 't avondland zullen verdelgen.

Zulke mogelijkheden liggen gewoonlijk buiten het bevattingsvermogen van het individu. De volkeren ondergaan zulke uitzonderings gebeurtenissen in de wereldgeschiedenis meer, dan dat zij ze zouden kunnen beheerschen. In het klein — in onze nabije Balkan — is reeds geschied wat in grooter stijl zich in de toekomst zou kunnen voordoen.

Kemal Pasha, de sultan van Angora is reeds een volksleider, die er in geslaagd is de groote mogend-

heden om de ooren te slaan met hun tractaten en op de ruïnen van het Ottomaansche rijk een nieuw Turkije te stichten.
Geldt hier niet l'histoire se repète? Klein Azië is in de Middeleeuwen altijd het bufferland geweest tusschen West en Oost. Beurtelings hebben Turken en Arabieren het veroverd op Byzantium. Als met den vierden Kruistocht Constantinopel in handen valt der westersche christenen, zoeken de Helleensche Keizers een toevlucht in Klein Azië, om van daaruit hun hoofdstad te heroveren in 1261. Een tweehonderd jaar later eerst gaat Byzantium ten gronde.
En zie nu thans! 't Is weer Klein Azië, dat de verjaagde Turken een toevlucht werd en de mogendheden uit het (alleen niet meer christelijke) Westen berustten er in. Een nieuw Turkije is verschenen, materialistischer dan ooit, voorloopig nog geen groote mogendheid — maar een land van onbegrensde mogelijkheden, dat Parijs en Londen de nederlaag van 1918 nooit vergeeft en fel zich bewust is van een oer-oude cultuur, die, naar eigen opinie, verre uitsteekt boven die van het Westen. Een nieuwe Turksche geschiedenis is begonnen.
Wat daar aan de Bosporus geschied is, het moge buiten Nederland om gebeurd zijn — metterdag ervaren we 't duidelijker: de tijden der Kruistochten, toen de Friezen een schrik waren voor de Saracenen, de eeuw van De Ruijter, wiens verschijnen in de wateren van Oost en Zuid ontzag afdwong, zijn onherroepelijk voorbij. — Nederland als groote koloniale mogenheid heeft er groote belangen liggen. Een statistiek der schepen, die jaarlijks het Suez kanaal passeeren leert ons, dat Nederland onmiddellijk op Engeland volgt in rang. Ons land is grooter dan menig Nederlander wel weet, want de meeste van onze mannenbroeders zijn weinig cosmopolitisch van structuur. Wij kijken te weinig heen over de kaden van onze polders en de toppen van onze duinen, al benijdt menigeen der andere mogendheden ons om onze mooie scheepvaart en schreef b.v. Heine een zijner beste gedichten over ons druk havenverkeer. Bij het kruispunt van het wereld verkeer voor Suez op weg naar Indië is het dus ook de vaderlandsche vlag, welke er eervol wappert en met haar driekleur dekt de belangen van onzen wereldhandel, onze missiën.
Daarom verdient dit werk, waarin Kemal Pasha neerschreef en — als goed diplomaat — ook verzweeg zijn persoonlijke indrukken van de wording van Nieuw-Turkije, waarbij hij een hoofdrol speelde, onze aandacht. Al valt 't onderwerp wat buiten de alledaagsche koers, dat zal het voor velen (naast de boeiende stijl als van een schrijver ex professo) te aantrekkelijker maken. Mémoires als deze zijn altoos versmolten uit subjectieve indrukken en objectieve toestanden. De lezer is dus te voren reeds er op uit te schiften en te onderscheiden — want niet elke kleur uit dit rijke penseel is echt.

Poincaré.

Dr. H. v. d. M.

Kemal Pasha,
DER WEG ZUR FREIHEIT. *K. F. Koehler, Leipzig,* 1928. (22.5 × 15.5) 424 blz.

OVERZICHT DER SCANDINAVISCHE LITERATUUR.

(Van onzen Deenschen Redacteur).

Noorwegen.

Ludwig Nordström.

Van de nieuwe boeken, die de uitgeverij Aschehon og Co te Oslo op de markt brengt, zijn het belangrijkste een roman in twee deelen van Sigrid Undset: *Olav Andunsson og haus born.* Het is een voortzetting van *Olav Andunsson i Hestviken* en vormt tezamen met dezen roman een grootsch epos dat men gerust naast het beroemde *Kristin Lavransdatter* kan plaatsen.
Al lezende in dit nieuwe boek vragen wij ons af, waar ter wereld een romanschrijver is, die Sigrid Undset evenaart in scheppende kracht. Waar zou men zulk een onuitputtelijken rijkdom van gebeurtenissen en avonturen, zulk een feilloos compositievermogen kunnen aanwijzen? Met welk een vastheid en zekerheid teekent zij deze echt Noorsche figuren? En — wat de waarde van haar oeuvre nog vergroot — nimmer herhaalt of imiteert zij zichzelf. Hier heeft zich ontegenzeggelijk een groote epische kunst gerealiseerd, waar men in onzen tijd reeds aan wanhoopte.
De historische roman: *Christian us Saetus* van Johan Falkberget vertelt van het bedrijf in de mijnenstad Roros, die in 1723 zooveel van den oorlog te lijden had. Ynevar Hange brengt ons in zijn *Skuvoy Hovdingen* naar de tijden der Vikingen terug, in de jaren, dat het Christendom in Noorwegen binnendrong. Het is een boek van harde mannelijkheid en diep pessimistisch gestemd.
Opvallend groot is de productie aan novellen en vertellingen. Wij zien ons gedwongen kort te zijn en wijzen vooral op *Sommertorst* van Emil Boyson, op *Lai las store kup*, een avontuurlijk verhaal van Peter Bendou, op *Fuinmarks-Jakter* van Häkon Evjeuth, op *Vandringen mot Nord* van Mikkel Fonhus, *Brudgommen*, een spookachtige geschiedenis uit de tijd van de pest door Ingeborg Retling Hagen en tenslotte op de van alle sentimentaliteit ontbloote, helaas maar al te waarheidsgetrouwe verhalen over gescheiden ouders van Käre P.; dit laatste boek, dat ook reeds in het Zweedsch vertaald werd, heeft veel stof opgejaagd. Men heeft over cynisme gesproken, maar naar het ons voorkomt, is dit slechts schijnbaar.
Van de dramatische werken, die verschenen, noemen wij *Sommersdagen* van John Ditlev-Simonsen en een komedie van Oskar Braaten: *Godvakker-Maren.*
Een groote verrassing, een literaire gebeurtenis van den eersten rang kan men ongetwijfeld het verschijnen van de nagelaten gedichten van Hans E. Kinck noemen (*Mands Ljerte*). Van de andere verzenbundels, die succes hebben gehad, ver-

melden wij *I vindens sus* van Alf Larsen en *Vind og bolge* van Nils Collet Vogt.
Van de nieuwe boeken, die Gyldendal, Norsk Forlag te Oslo op de markt brengt, valt vooral een nieuwe Hamsun, de groote roman *Landstrykere* op. In veel opzichten is het een tegenhanger van zijn *Zegen der Aarde*. Hetzelfde thema wordt nu vanuit een ander standpunt behandeld. Van Johan Bojer verscheen *Det nye Tempel*, dat dikwijls doet denken aan zijn beste en bekendste werk *Den store Hunger*, maar zijn naam als schrijver wel niet grooter zal maken. Andreas Haukland verliet de sagenstof en schreef een liefdesgeschiedenis *Ave Maria Arnaas*. Vermelding verdienen verder Sigurd Christiansen's omvangrijke roman *Sverdene*, Lars Hansen's *Jens Sorskar*, Carl Vestaberg's *Lars Tyrigruva og Gammeltjuren*, een boek dat vol is van de betooverende atmosfeer der Noorsche wouden, Jacob B. Bull's *Viddens Herrer*, dat in de bergen van Oost-Noorwegen speelt en de avonturenroman *Mysteriet Steegener* van Roy Roberts.

Nordahl Grieg.

Nordahl Grieg, die een goede naam heeft als verteller, publiceerde twee tooneelstukken, *Barrabas* en *En ung mands kiaerlighet*. Herman Wildenweg, van wien naar aanleiding van zijn twintigjarig jubileum als dichter de verzamelde gedichten (in drie deelen) begonnen te verschijnen, gaf een dramatisch gedicht *Der falder Stjerner* uit.
De verhouding van barok en classicisme wordt met veel geest en geleerdheid behandeld door Jens Thiis in het tweede deel van *Fransk aand og kunst*. Sigurd Host trachtte een groot, synthetisch beeld te geven in *Ibsens digtning og Ibsen selv*, een boek, dat ook in het Duitsch werd vertaald. Roald Amundsen beschreef zijn leven in *Mitt liv som polarforsker*.

Zweden.
Evenals in Noorwegen valt ook in Zweden een vermindering van de boekenproductie te constateeren. De oorzaak hiervan ligt zoowel bij de schrijvers als bij de uitgevers, die beiden een meer gereserveerde houding gaan aannemen. Onder de talrijke goede boeken, die het licht zagen, is vooral aan de roman *Sommarleken* van professor Fredr. Böök een groote belangstelling ten deel gevallen. Men heeft verbaasd gestaan, dat de geleerde literatuurhistoricus, de schitterende cultuurcriticus, die Böök is, nu als romanschrijver debuteerde. Hij zelf verklaarde, dat hij het boek slechts heeft geschreven ter ontspanning in de ledige uren, die een reis hem liet. Maar zijn roman, beurtelings idylle en schelmenverhaal, uitgelaten en ernstig, doet ons wenschen, dat hij naast zijn wetenschappelijke arbeid nog dikwijls tijd en kracht mag vinden voor dergelijk werk. De kritiek is niet overal even welwillend geweest voor dit boek, maar het Zweedsche volk heeft getoond de romancier Böök bijzonder te waardeeren. En we gelooven niet, dat het zich deze keer vergiste.

Fredr. Böök.

Astrid Väring publiceerde een roman *Vinter myren* die in Norrland speelt en een vervolg is op haar belangrijk debuut *Frosten*. Wederom beschrijft zij het moeizame leven van de boeren in het land nabij de poolzone, die onophoudelijk met de meedoogenlooze natuur te kampen hebben. Een symbool van alle vijandige machten is dat moeras geworden, waarvan de misten een vroegtijdige vorst, die de oogst verwoest, teweegbrengen.
Onder de novellen trekt vooral *Jonas Odmarks söner* van Ragnar Holmström de aandacht, een boek dat in sommige gedeelten — en we denken nu vooral aan de eerste hoofdstukken — een grootsche allure heeft. Holmström liet ook nog een zee-verhaal *Pä dack och durk* verschijnen. Een merkwaardige noviteit is een serie goedkoope uitgaven van binnen- en buitenlandsche prozaliteratuur. Ieder deeltje, smaakvol in half linnen gebonden, zal twee kronen kosten. — Te meer merkwaardig is deze serie, omdat belletristische werken in Zweden meestal slechts ingenaaid of in half leer worden uitgegeven. Van de lyrische dichters trok Harriet Lowenshjelm met *Dikter* de aandacht. De laatstgenoemde dichteres is enkele jaren geleden gestorven; deze gedichten, die tot nu toe slechts in zeer beperkte oplagen verschenen, zijn een bewijs dat zij op het punt stond een groote kunstenares te worden.

Claes Lagergren.

In *Varldeno barn* verzamelde Knut Hagberg, de criticus van *Nya Dagligt Allehanda* een aantal van zijn voortreffelijke essays. Claes Lagergren vervolgt zijn belangwekkende memoires (*Minnen*). Zij verhalen het leven van den bekeerling in Rome en geven aan den lezer

aan aantrekkelijk beeld van de stad der Pausen en van het katholicisme. Over de laatste bloei van de Zweedsche adel vertelt F. H. Wrangel in zijn *Herrgärder och deras herrar.* Hij doet het met veel discretie en tact, misschien wel wat overdreven.

(*Wordt vervolgd.*)

UIT BOEK EN BLAD.

Roeping.

Een der markanste opstellen van den laatsten tijd is de indringende vlotgeschreven inleiding van Gerard Knuvelder tot de machtige trilogie Kristin Lavransdochter, van de Noorsche Nobel-prijs winares Sigrid Undset. Gaarne vestigen wij daarop de aandacht temeer omdat het oordeel van Knuvelder volkomen dat van onzen medewerker dekt, die het besprak, toen het voor 't eerst in Noorwegen het licht zag.

„Wie eenmaal *Kristin Lavransdochter* las, kent voor immer de sterke figuur van Lavrans, de vader van Kristin, de volstrekte man, de aardebebouwer die patriarchaal domineert boven heel zijn omgeving. Volledig mens, wien ook de zwakten des mensen geenszins vreemd zijn, is hij de sterke man, die met macht over zichzelf en anderen heerschappij voert over het omringende. Zonder enige overdrijving, zonder opzettelike accentuatie van zijn heerschappij, wordt gebeeld hoe Lavrans in de concrete kleinigheden van iedere dag zowel als in de grote schokkende gebeurtenissen die levens richten en bepalen, de edele mens is met volstrekte zelfbeheersching. Ziehier de eerste betekenisvolle afwijking van de oud-romantiese school: niet de realiteitsvreemde heros, buiten elke tijd en werkelikheid opdoemende in grootse daden, daimoonbezetene die ons verbijstert door zijn Luciferisme, maar die bij nadere aanschouwing mist wat Lavrans in volle omvang bezit: de bewijzen van aanraking, ieder ogenblik, met de konkrete werkelikheden des levens, en het beheerschen van die aanraking in doelbewust gerichte wil. Deze mens handhaaft zijn autonomie volstrekt, ook als anderen hem treffen, ook als hij de zwakke voegen ziet in het magistrale bouwwerk van zijn leven. Ongeschokt als een waarachtig patriarch overleeft hij zijn ontgoochelingen, richt alles op zijn levensbaan zoveel hem mogelik is, ten goede, en sterft als een die ondanks zwakheden en verdolingen, het goede en gerechte heeft gewild. Zonder de zwakten der vroegere romantiek die de aanraking met de realiteit des dageliksen levens vreesde, omdat zij de loutere of demoniese glans van de held ontsluieren zou, heeft Sigrid Undset deze heldengestalte die toch feitelik maar de achtergrond is, waartegen Kristins leven zich voltrekt, opgebouwd, de gloed en stralende schoonheid van een diepere werkelikheid en verhevener schoonheid dan onze zintuigen vermogen waar te nemen doordringt en verheldert ook het onbeduidenste der dagelikse daden van deze mens tot werken van hoge schoonheid.

Hier is het katolisisme verwerkelikt, niet als literair program in Gods aanroepingen of momenteele lyriese verheffingen, maar als het vormend beginsel ener roman. Geen oogenblik wordt er getheoretiseerd; en de meestal zeer precaire momenten uit de katolieke roman, n.l. die welke het innerlike leven van de figuren raken, zijn door Sigrid Undset prachtig opgelost; elk gebed dat er gesproken wordt, is zo volstrekt persoonlik, dat hier niet meer de leer van een of ander vroom asceseboek de draagkracht van een weinig sterkpersoonlik doorleefd inwendig leven is, maar een doorleefdheid, die de woorden weegt als waarden en veropenbaringen van waarachtig zieleleven."

Die Bergstadt.

Paul Keller

Gezien de rijke verscheidenheid van bijdragen en illustratie-materiaal in ieder nummer samengebracht, is 't altoos een hachelijk ondernemen een samenvatting te beproeven. Want van de katholieke maandrevues is deze wel de „reichhaltigste" waar van 't Juli-no. een overtuigend bewijs levert. Het vangt aan met een luimige schets van ietwat zwaar-Duitschen humor van Paul Keller „Pilze" — het sluit aan bij het eerste werk van dezen romanschrijver, die onder de katholieke letterkundigen tot de meestgelezene behoort.

Dan volgt een novelle van Hans Franck „Wiederschen" het ietwat zonderlinge verhaal van een man, die zich als 'n onbekende houdt tegenover zijn verloren gewaande dochter, ten einde haar geluk niet te verstoren. Interessant is 't levensbeeld dat genoemde schrijver ons teekent naar aanleiding van zijn vijftigste geboortedag.

Hans Franck.

Karl Bienenstein en Fritz Müller leveren elk een short story dat spontaan geschreven is en sterk van humor.

Dan brengt dit no. het vervolg van den roman van Selma Lagerlöff *Anna Svard*, waar het conflict tusschen het echtpaar Anna en Karel een dramatische wending neemt. Tot zoover het „vertellend" gedeelte. Hierbij sluiten aan boeiende beschrijvingen o.m. over de Monte Cassino, de bakermat der Benedictijnen-orde, over den Keizerdom te Bamberg en over de bonte pracht der paradijsvogels.

Leerzaam zijn de causerieën over „het kind in beeld" en over „gezonden en zieken" in het hooggebergte. Rebussen en raadsels sluiten dit welgeslaagde no., dat uitstekende ontspanning biedt voor de vacantie-dagen.

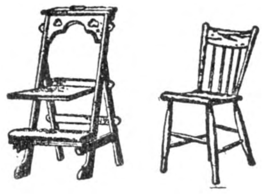

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz
Nergens goedkooper of solider.
Minzaam aanbev

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

SIGAREN KOOPJES
Wij bieden zeer voordeelig aan:

Kosmos Populair	6 ct.	Sigaar Miskleur	f 4 00 p. 100
„ Nobleza	8 ct	„ „	f 5.20 p. 100
Aida Para	8 ct.	„ „	f 5 20 p. 100
Maréchal Niel No. 2	10 ct.	„ „	f 7 50 p 100
Wascana	10 ct.	„ „	f 6 40 p. 100

enz. enz

Bij 300 stuks franco. Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller — Eindhoven
Demer 23 — Telef. 493 — Postrekening 26942
N.B. Wij leveren de meest bekende merken met de hoogste korting VRAAGT PRIJSCOURANT.

Adverteeren doet verkoopen.

Begunstigt onze adverteerders.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 47² - Tel. 597
— APELDOORN —

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Meentweg 49 — BUSSUM — Telefoon 1061

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NORL
EPE (Gelderland)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

La vie catholique en France et à l'Etranger. Juillet 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Naast een zeer lezenswaardige bespreking door François Veuillot over het Eucharistisch Congres van Bayonne, een artikel over de organisatie der Hollandsche parochies; ze geven een indruk van opgewekt geloofsleven, om hun verscheidenheid van werken, de praktijk der H.H.Sacramenten en het contact van geloovigen en geestelijkheid. Letterkundige, kunst- en sociale rubrieken zijn als altijd verder keurig verzorgd.

Tijdschrift voor R.K.Ouders en Opvoeders 5 Juli 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Dr. Faszbinder geeft eenige nuttige wenken aan ouders voor het beter begrip en juister behandeling hunner grooter wordende kinderen. „Waarheen" met onze kinderen, nu velen de lagere school achter den rug hebben? Niet allen kunnen stuurman worden op 't schip der maatschappij, er zijn ook matrozen noodig. Ger. Krekelberg vergt voor een goed leidersgeslacht voor de massa, geen mechanische vorming maar organische groei: zijn opstel bevat goede ideeën, maar is toch nog al verward. Verder wetenswaardigheden „Uit boek en blad" en „Voor de vrienden van het boek." Een tijdschrift dat er wezen mag. —

Voor de vrienden van het boek

Fantastische oplagen.

De Duitscher heeft de laatste jaren op voorbeeldige wijze boeken gekocht. Er vallen uitgeverssuccessen te vermelden, die moeilijk in de schaduw gesteld kunnen worden. Twee boeken van zoo geheel verschillende kwaliteit als *Die Biene Maja* van Bonsels en *Im Westen nichts Neues* van Remarque zijn de 1.000.000 exemplaren genaderd. Het succes van Remarque is, altijd van uitgeversstandpunt gesproken aanzienlijk grooter dan dat van Bonsels, aangezien hij zijn geweldige oplaag in zooveel korter tijd bereikte. De trilogie *Kristin Lavran's Tochter* van Sigrid Undset had in het begin van dit jaar reeds de 242.000 exemplaren gehaald. De verschillende biographieën van Emil Ludwig: zijn in 1.2 millioen exemplaren in omloop. Ossendowsky's *Tiere, Menschen und Götter* heeft evenals *Der Teufel* van Alfred Neumann de honderdduizend overschreden. *Der Zauberberg* van Thomas Mann is eveneens de honderdduizend genaderd, terwijl zijn broer Heinrich Mann met *Der Untertan* en *Die Armen* de 170.000 heeft bereikt. Lion Feuchtwanger's *Die hässliche Herzogin* bracht het tot 140.000 en zijn *Jud Süss* tot 80.000. Deze zelfde oplaag bereikte *Das Letzte Kapitel* van Knut Hamsun. De romans van Selma Lagerlöff zijn in ongeveer 400.000 exemplaren verkocht.

Schrijvers en hun.... gedienstigen.

— Een man is maar zelden groot voor z'n valet de chambre, zegt een bekend spreekwoord. Zoo zijn er vele, en zelfs zeer bekende mannen geweest, die zoo gewend waren aan, of verwend dóór, hun keukenmeisje, dat ze met haar in 't huwelijk traden uit angst haar te verliezen. Weer anderen hadden, en waarschijnlijk met recht, groot vertrouwen in het oordeel van de eenvoudige vrouw, die hen bediende. Molière b.v. las aan zijn dienstbode zijn tooneelstukken voor. Een stuk waar ze niet om lachte, beschouwde hij als slecht. Want uit ondervinding wist hij, dat wat bij haar niet in de smaak viel, 't ook bij het publiek niet deed. Zij kende dan ook zóó de manier van schrijven van haar meester, dat ze hem van andere schrijvers wist te onderscheiden. Op een goeden dag las Molière haar een stuk voor en veinsde dat dit door hem geschreven was. Maar ondanks z'n herhaalde bevestiging heeft zijn gedienstige het niet willen gelooven. Ze liet zich niet beetnemen. Men zegt, dat Boileau, Malherbe en Voltaire hun werken aan hun dienstboden voorlazen, eenvoudige vrouwen zonder ontwikkeling, maar op wier gezond verstand ze vertrouwen konden.

Morand over de snelheid.

In de *Nouvelle Revue Française* van Juni spiegelt André Gide zich in Montaigne. Hij schrijft: „Montaigne is de eerste van die niet-katholieke christenen, die zich beroepshalve aansluiten bij Rome en toch den Christus ontkennen." Volgens Gide is de bekeering op zijn sterfbed geen ernst, maar een teedere list ter kalmeering van zijn echtgenoote.

In hetzelfde nummer geeft Paul Morand een geestig essay over de snelheid, waarvan hij de vooren nadeelen uitnemend inziet. Hij preekt geen teruggang of verlangzaming, maar een beheersching der beweging. „Laten wij de snelheid liefhebben, die het moderne wonder is, maar altijd onze remmen nakijken."

Bernard Shaw over zichzelf!

Hier volgen enkele merkwaardige dingen, die de beroemde Engelsche schrijver George Bernard Shaw over zichzelf gezegd heeft:

„Wat mijn kennis van de Fransche taal betreft: Ik heb een keer een artikel in die taal geschreven, waarop ik van een Parijzenaar te hooren kreeg, dat ik een nieuwe taal uitgevonden had."

„Ik ga nooit naar een theater om een tooneelstuk te begrijpen. Ik ga er heen om te genieten. Ik houd niet van stukken, die ik begrijpen kan, want die zijn niet naar het leven, dat niemand begrijpen kan."

„Er bestaat niet zooiets als ideaal correct Engelsch. Op de heele wereld zijn geen twee Britten, die precies eender spreken."

„Feestdagen, weelde en geld vervelen mij."

„Menschen, die niet anders te doen hebben dan aan hun eigen geluk te denken, zijn volmaakt ongelukkig."

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn, Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.
Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

H. N. B. T.
De verschijning van deel I van onderstaand werk is met enkele dagen vertraagd doordat aan deel I en aan deel II totaal circa 60 cliché's (kunstreproducties en portretten) worden toegevoegd. De verschijndatum van deel II blijft onveranderd September, deel I verschijnt 'n drie weken vroeger.

JOS. J. GIELEN
UIT HEDEN EN VERLEDEN
Een bloemlezing in 2 deelen met een inleiding van
Dr. H. W. E. MOLLER
Deel I telt circa 360 blz. en kost ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie linnen stempelband met goudopdruk f 3.90.
Het werk wordt typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier wordt houtvrij Engelsch featherweight gebezigd; formaat circa 22 × 15 c.M.
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen :

NAAR GYMNASIUM EN H. B. S.!

VERZAMELING VAN OPGAVEN BIJ DE TOELATINGSEXAMENS

TEZAMENGEBRACHT door

J. C. HOLTZAPPEL

TWEEDE DRUK

Prijs . . . . f 1,75

Thans weer uit voorraad leverbaar.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Moeder Clara Fey

Stichteres van de Congregatie der Zusters van het Arme Kind Jezus.

Door Ignatius Watterott O M. I.

Aangevuld door een reeks artikelen van P. Geurts, Prof. aan het Gr. Seminarie te Roermond

Ingen. f 3.—, Geb. f 4.—.

„DE ROZENKRANS" : Naast de vervulling van een plicht van dankbaarheid jegens God en tegenover de edele in geur van heiligheid overleden Kloosterstichteres, beoogt de schrijver tevens aan onze tegenwoordige maatschappij een persoonlijkheid te toonen, wier voorbeelden van deugd, wier werken en strijden ons niet alleen bewondering afdwingen, maar ook prikkelen tot navolging.

„S.S. EUCHARISTIA". Wat is die Moeder Clara Fey een edele vrouw, een oprechte religieuse, een wijze overste, een degelijke onderwijzeres en opvoedster. Een heerlijke innemende, meetrekkende ziel. Als men het gelezen heeft, dan is men vol bewondering en voelt men in zich den drang om haar deugden na te volgen. Vooral haar karakteristieke deugd trekt mij uitermate. Het boekje „De Oefening" vind ik overheerlijk.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade - Bouillonstraat - Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

ABONNEERT U OP HET WEEKBLAD

Hooger Leven

Het biedt U alles
wat U van een goed weekblad kunt verwachten
Abonnementsprijs per jaar slechts f 4,50 plus f 1.— porto
Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Fa. H. KLUITMANS

HINTHAMEREINDE 34
's-HERTOGENBOSCH

ABONNEERT U OP:

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer
f 8.75 per jaar

Tijdschrift voor Taal en Letteren
f 7.50 per jaar.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 16 **15 AUGUSTUS 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch, Fransch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Kunst . . . . . Nederlandsch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Fransch
Geschiedenis . . . . . Nederlandsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . . Nederlandsch
Spel en Sport . . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch
ONTVANGEN BOEKEN.

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s !
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Abonneert U op het

Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders

Dit orgaan **voor volwassenen** verschijnt op den 5den en 20sten van elke maand.

„Verwondering" uit het artikel „Zijn baby's lief?"

OUDERS Heeft U ooit „opvoeden" geleerd? Moet men dan van alles leeren, behalve „opvoeden"? Wilt U zich overal voor bekwamen, behalve waar het geldt Uw grootste schatten, Uw liefste bezit, Uw kinderen? Uw eigen geluk en hun toekomst draagt ge in Uw handen. Voelt gij de zware verantwoording, Uw groote plicht? Laten wij U helpen. Het Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders (Langestraat 70, Tilburg) meermalen gezegend en openlijk aanbevolen, door Pausen en Prelaten, is ook voor U bestemd. **'t Is overal verkrijgbaar** en kost gedurende een geheel jaar slechts f 5 45, plus 50 cent porto. De eerste 1000 nieuwe abonné(e)'s die het bestelbiljet (zie blz. 6) inzenden, ontvangen een kleine verrassing.

Het Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders verschijnt op gesatineerd papier (formaat 27 c.M. bij 19 5 c.M.) en is geïllustreerd.

Het bevat artikelen op religieus, paedagogisch, medisch, juridisch en bibliographisch gebied; ook „Verscheidenheden", „Nuttige Wenken", „Correspondentie" en ernst en luim in het geïllustreerde wetenswaardig allerlei.

„Denk je, dat ik de hand van je zuster zal winnen?"
„Ik hoop het! Ze doet nou niets dan er mij mee om mijn ooren slaan!"

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

Banketfabriek „NOVIOMAGUM"
van Goorstr. 74 - NIJMEGEN - Telefoon 1089
Levert 1e kwaliteit koekjes enz. tegen concurreerende prijs aan — kloosters, gestichten e.d —

Voor de vrienden van het boek

Kunstenaars en hun gebreken.
Beroemdheid heeft er niets mee te maken.

Het is een zonderling, maar niet te ontkennen feit, dat tal van beroemde mannen en vrouwen aan een meer of minder ernstig lichaamsgebrek leden. Er wordt wel eens beweerd, dat sommige groote geesten juist aan die physieke tekortkomingen hun beroemdheid te danken hebben, omdat zij zich daardoor ongestoord aan kunst en wetenschappen konden wijden, maar daar ettelijke grootheden eerst op latere leeftijd gebrekkig werden, gaat deze stelling niet heelemaal op, schrijft het *Hbld.*
Zou Homerus zijn *Ilias* en *Odyssee* inderdaad geschreven hebben, toen hij stekeblind was? De geleerden zijn het er niet over eens. De een beweert, dat de heldendichter uit de oudheid wel degelijk zijn gezichtsvermogen bezat, toen hij zijn onsterfelijke zangen neerschreef, de ander houdt vol, dat hij absoluut blind was. Bewijzen ontbreken......
Vele eeuwen later dicteerde in Engeland een groot dichter zijn dochter een werk, dat nog als een der beste voortbrengselen van de Engelsche literatuur wordt genoemd. De schrijver was Milton, die op middelbaren leeftijd het licht uit zijn oogen verloor, het werk was zijn *Verloren Paradijs.*
Wij kennen ook tegenwoordig blinde zangers en musici, maar de blinde tooneelspeler Louis Giotto is vermoedelijk de eenige geweest, die het aandurfde, om naast zijn ziende collega's achter het voetlicht te verschijnen. Het toeval wilde, dat de begaafde kunstenaar zijn groote succes behaalde in *Oedipus,* de tragedie van den blinden koning......
Byron's horrelvoet maakte hem, voor hij nog de gevierde dichter was, beroemd, louter en alleen omdat de Spartaansche Brit geen moeite spaarde om het gebruik te verbeteren of tenminste zoo goed mogelijk te camoufleeren. — Minder bekend is het, dat Walter Scott een verkort been had. Het heeft de zuster van Adeline Patti, Carlotta, destijds heete tranen gekost, dat zij mank liep, en dat de mogelijkheid om een opera-ster te worden, voor haar was uitgesloten. — Zij bekwaamde zich echter als concertzangeres en verwierf op het podium evenveel roem en eer als haar zuster in de opera.
Pleit het niet voor het doorzettingsvermogen van Sarah Bernhardt, dat zij, toen haar been geamputeerd was en zij met een kunstbeen verder door het leven ging, haar carrière er niet aan wilde geven en bleef doorspelen, niet alleen op de planken, maar zelfs voor de film?
Blinde musici...... ze zijn talrijk, want de natuur tracht vaak op andere wijze goed te maken, wat de mensch in normalen zin te kort komt. Maar dat een stokdoof genie zijn werk niet laat rusten, is een historische bijzonderheid. Beethoven liet voor zijn arbeid een specialen, dubbelbesnaarden vleugel bouwen, en het heet, dat ook de klanken van dit instrument tenslotte niet meer tot den dooven componist doordrongen. Een ander Duitsch kunstenaar, Klopstock, was, op jeugdigen leeftijd al, hardhoorend. Maar dit gebrek gaf hem meer tijd om zich aan zijn werk te wijden!
Naast deze gebrekkige grootheden bestaat een andere categorie; lieden, die niet bepaald aan een lichamelijke tekortkoming leden, maar die door hun uiterlijk, berucht zijn geworden. Socrates was opvallend leelijk. Ovidius, de Romeinsche dichter, kreeg den bijnaam „Naso", omdat hij de bezitter was van een geweldigen neus. Ook Titus Livius schijnt zoo'n geweldigen „voorgevel" te hebben bezeten. Cyrano had dat moeten weten!
Voltaire was zóó leelijk, dat hij — volgens een oud verhaal — tijdens een reis met Frederik den Groote werd uitgemaakt voor...... den lievelingsaap van den koning! Het is te begrijpen, dat de Franschman woedend was over deze beleediging.
Ook de Engelsche schrijver Alexander Pope was maar heel matig bedeeld met uiterlijk schoon. Hij had een kleine, gedrongen gestalte, was eenigszins gebocheld en keek allesbehalve vriendelijk de wereld in.

Oorlog en Film.

De bekende roman van Remarque *Im Westen nichts neues* wordt voor de film bewerkt. Het wordt iets reusachtigs. In de eerste plaats zou voor het recht om het boek te „verfilmen" meer dan $ 1.000.000 zijn betaald. De film wordt gemaakt door de Universal Pictures Cy.; er is trouwens al een begin mee gemaakt. Het wordt een „all-talkie super-film", waaronder te verstaan valt, dat de filmsterren, hun rol niet alleen spelen, maar ook zeggen (of voor zich laten zeggen), terwijl ook alle andere geluiden: geschreeuw, paardengehinnik, kanongebulder, etc. behoorlijk uit den luidspreker komen, terwijl de film draait. Het scenario wordt gemaakt door Dr. Maxwel Anderson, die ook een der voornaamste medewerkers was aan *What Price Glory.*
Het is nog niet bekend, welke filmsterren zullen worden aangewezen voor de hoofdrollen.

Ibsen in Zuid-Afrika.

In een der groote Zuid-Afrikaansche bladen vonden wij de volgende aankondiging van een reizend tooneelgezelschap, op tournee met Ibsen's *Nora.*
Ibsen se Grootste Skepping *Geleende Geld* (A Doll's House). Wereldberoemde drama.
Uitstaande taferele:
Die Kersboom. Nora en haar kindertjes. Die Tarentella. Ondermijning van die Huwelikslewe. Geldlenerij en Valse Naamtekening. Die Houding van die Man. Die Opoffering van die Vrou.
Naskrif: Verwag ons op u dorp. Sien uit na die boeiende spel. Dankie!

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten,
enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming „BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Centrale Kaashal EINDHOVEN Kleine Berg 18 B TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

N.V. STEENKOLEN-GROOTHANDEL
— VENLO —
LEVERING VAN
Steenkolen - Anthracietkolen - Mijncokes

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Th. B. Ten Have C.ss.R., **5688.**
DE ONVOORWAARDELIJKE INNERLIJKE BOOSHEID EN GROOTE BOOSHEID VAN HET NEO-MALTHUSIANISME. *Paul Brand, Hilversum*, 2e druk 1929. (20.5×15) 37 blz. ing. f 0.75.

Deze brochure zet deze stelling van de Christelijke zedeleer uiteen: „Ieder echtelijk verkeer, vrijwillig zoo verricht, dat het van zijn kant ongeschikt is, bevruchting te veroorzaken, moet als in zich zedelijk kwaad en wel als groot kwaad worden aangezien." 't Eerste gedeelte geeft een uiteenzetting van het vraagstuk, het tweede gedeelte geeft een duidelijk betoog. Aan 't slot worden verschillende moeilijkheden opgelost en de argumentatie nog eens kort samengevat.

Pr.

FRANSCH.

A. Galy S.M., **5689.**
L'AMI DES PECHEURS. *P. Téqui, Paris* 6, 1928. (19×12) XII-308 blz. ing. Ffr. 10.—.

Een lang betoog, waarin de sitaten uit den bijbel meer als de helft beslaan en waarvan de overige helft voor het overgroote deel weer uit parafrazen van bijbelplaatsen is samengesteld. Waar de rangschikking dezer sitaten en de overwegingen van den auteur geen biezonder diepgaande kijk op het onderwerp vermogen te geven en alles veel te glad en te alledaags verloopt, lijkt het ons veel en véél wenseliker om het Nieuwe Testament en de brieven van Paulus zelf maar te lezen. Deze geven het hier behandelde veel precieser en veel pregnanter weer, zij overtuigen waar de gladheid van dit boekje (ook de vertalingen zijn *te* glad) langs de lezer henen glijdt.

Ton Kerssemakers.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Dr. Nanninga-Boon, **5690.**
PSYCHOLOGISCHE ONTWIKKELINGSMETHODEN VAN HET DOOFSTOMME KIND. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen*, 1929. (23.5×15) VII-124 blz. ing. f 2.25.

Na de inleiding, waarin de geschiedenis verteld wordt van 't onderwijs bij 't doofstomme kind, wordt in dertien hoofdstukken de psychologische ontwikkeling verder uiteengezet. De eerste levensjaren; Inleiding tot het ontstaan der methode; De algemeene opvoeding; Het taalonderwijs; De zintuigelijke vooroefening van het oog; De test; Het aanbrengen van het taalbegrip; Het lezen; Het spontane schrijven; De psychologie van het graphisch spreken; Het natuurlijk aflezen en spreken; De ontwikkeling van het getalbegrip; De reactie op de psyche van het kind; De ontwikkeling van 't kinderlijk zien bij 't plaatjes kijken. In de conclusies uit allerlei experimenten afgeleid, zegt de schrijfster o.a., dat het verstaan van visueele taal, analoog aan dat van de gesproken taal, mogelijk is. Op visueel verstaan volgt, na verloop van een latente periode, het graphisch spreken. Even als de gebaren door het schriftbeeld werden vervangen, vervangt het kind de schriftbeelden door mondbeelden, zoodra het deze kent. Het vormen van deze mondbeelden is het begin van 't spontane spreken, dat zich reeds in enkele woordjes heeft geuit. Het geven der schriftelijke taal op driejarigen leeftijd bevordert een vroege spraakontwikkeling, waarmee de normale verhoudingen worden benaderd. Het geheele experiment is met de grootste zorg gedaan en de tekst werd nog met veel plaatjes verduidelijkt. De priesters Graser en l'Epée, zooals St. Michiels-Gestel worden in de inleiding met eere genoemd.

P. van Luyk, S.J.

DUITSCH.

N. Faszbinder, **5691.**
DAS GLÜCK DES KINDES. *Herder & Co., Freiburg i.Br.*, 1929. (17.5×11.5) 241 blz. geb. M. 3.60.

't Boek is bestemd voor moeders en haar die 't zullen worden. Een lange rij zeer practische en beteekenisvolle maatregelen worden hier uitgewerkt voor de opvoeding van 't kind door de moeders. 't Kader, waarin geheel de bespreking ons voert, is een familieleven onder eenvoudige menschen. Eerst wordt de lichamelijke behandeling beschreven, de zorg voor zintuigen, slaap en spel, de zorg vooral voor 't kind ten tijde van ziekte. Daarna wordt het zieleleven van 't kind besproken. Duidelijk verklaart Faszbinder nog eens, hoe noodzakelijk het is, dat moeders dat zieleleven begrijpen. Hoeveel kinderen worden voor hun leven bedorven door dat gebrek aan inzicht in de kinderziel. De vorming van wil en karakter is 't slot van deze tweede afdeeling. In het slothoofdstuk worden de deugden behandeld, die 't kinderleven moeten sieren, gehoorzaamheid, godsvrucht, spaarzaamheid, waarheidsliefde, etc. en worden de middelen aangegeven, die men bij 't aanleeren kan gebruiken. Wat hier aan de moeder wordt voorgehouden is veel. De weg van 't moederleven is dikwijls een kruisweg. Daarom moet de moeder veel bidden om inzicht in de ziel van haar kind en kracht om consequent de lessen van dit wetenschappelijk en godsdienstig boekje ten uitvoer te brengen. Geen enkele vraag over de opvoeding is hier onbesproken gebleven.

v. L.

Dr. Joseph Göttler, **5692.**
ACHTZEHNTES JAHRBUCH DES VEREINS FÜR CHRISTLICHE ERZIEHUNGSWISSENSCHAFT. *Jos. Kösel & Fried. Pustet, München*, 1928. (25×16) 215 blz.

Dit tiende jaarboek bevat drie breed opgezette studies: de eerste gaat over de Socialpaedagogiek van O. Willman, de tweede over Zelfontwikkeling en zelfvorming bij Sailer; de derde over „Bildung, Bildungsgut en Bildungswert." Alle drie bijdragen brengen verdieping over veel bestreden begrippen der opvoeding. De twee eerste opstellen hebben dat bijna alleen op 't oog, ofschoon 't geschiedkundige opstellen zijn: ze hebben

echter niet alleen historische waarde, maar ze zijn van veel beteekenis voor den tegenwoordigen tijd. Sailer en Willmann zijn classici en paedagogen en lossen dus nog andere quaesties op.
De eerste studie behandelt in acht hoofdstukken de sociaal-paedagogische opvattingen van Willmann, welke rol hij gespeeld heeft in de ontwikkeling der sociaal-paedagogiek, zijn philosophische en paedagogische opvattingen, met betrekking tot de sociaal-paedagogiek, etc. etc. Een diepe en duidelijke studie over dit punt van den grootmeester der paedagogiek. De studie over zelfontwikkeling en zelfwerkzaamheid bij Sailer is in vier hoofdstukken samengevat: 't Beginsel der zelfontwikkeling bij Sailer: 't Beginsel der zelfontwikkeling door zelfwerkzaamheid: De opvoeding als hulpmiddel van zelfontwikkeling en zelfwerkzaamheid. Zelfstandigheid volgens Sailer. Aan 't slot een korte uiteenzetting van de beteekenis van Sailer in onze dagen. De slotstudie gaat vooral over juiste begrippen van „Bildung, Bildungsgut en Bildungswert, Persoonlijkheid, Autonomie," etc. Doch niet enkel gaat 't over juiste termen, maar ook over de zaak zelf; over de practische opvoeding zelf zet deze studie veel uiteen. Geheel dit achttiende jaarboek is een boek met veel studiemateriaal over verschillende onderwerpen der paedagogiek.

v. L.

Kurt Riedel, 5693.
PESTALOZZI'S BILDUNGSLEHRE IN IHRER ENTWICKLUNG. *Alwin Huhle, Dresden,* 1929. (23.5×16) XV-303 blz. ing. M. 7.50, geb. M. 8.80.

Niettegenstaande de vele werken, die in den laatsten tijd over Pestalozzi verschenen zijn, schijnt er nog geen helderheid te heerschen over de algemeene beginselen zijner opvoedkunde. 't Is altijd nog de vraag of hij een zoeker geweest is op dat gebied of wel, dat hij van 't begin af een vaststaand systeem gevolgd heeft. Kurt Riedel, die door en door zijn werken heeft bestudeerd meent eenheid en geslotenheid in zijn paedagogiek te zien. 't Boek geeft in twee hoofddeelen den paedagogischen gedachtengang van Pestalozzi voor en na zijn vaste beslissing: „Ik wil schoolmeester worden." Deze onderzoekingen loopen paralel met 't begrip „Individuallage" als ondergrond van geheel de opvoeding. Aan 't einde van 't boek wordt nog eens de samenhang van Pestalozzi's werken van zijn 35ste tot zijn 75ste jaar aangetoond. 't Is zonder twijfel een scherpzinnig werk, waarin alles doorzocht is, zelfs taal en zinbouw om de eenheid van 't paedagogisch systeem te bewijzen. De moeilijkheden tegen deze opvatting worden aan 't slot besproken. Hoe men ook over deze quaestie denkt, 't is in ieder geval een aangenaam en zeer wetenschappelijk boek.

v. L.

J. Schröteler S.J., 5694.
DIE GESCHLECHTLICHE ERZIEHUNG. *Pädagogischer Verlag, Düsseldorf,* 1929. (24.5×16.5) VI-225 blz. geb. M. 7.50.

Over den sexueelen nood van onze jeugd wordt overal geschreven en gesproken. De vraag is nu maar of die nood totaal anders is dan vroeger en welke maatregelen moeten getroffen worden, of die bonte veelheid van nieuwe inzichten en maatregelen wel noodig is. Wanneer 't noodig is om anders op te treden dan vroeger, dan moet men eens preciseeren, wat er moet gebeuren. De sexueele nood onzer jeugd, is een gewetenszaak van de ouders en opvoeders. Zeker-werkende recepten geeft 't boek natuurlijk niet. Maar wel brengt 't duidelijker inzicht in den strijd en de gevaren der opgroeiende jeugd. De acht lezingen met hun overvloed van literatuur behandelen 't probleem zoo uitgebreid mogelijk. P. Josephus Schröteler S.J., behandelt den sexueelen nood en de roeping der sexueele paedagogiek: de grondbeginselen van een sexueele paedagogiek; de sexueele paedagogiek in 't licht der Katholieke kerk en der ondervinding. Prof. Dr. Linus Bopp hield zijn lezing over Jeugdkennis en sexueele paedagogiek: Dr. A. Schmitt S.J. over de ethisch-moraaltheologische beteekenis van 't vraagstuk; Dr. S. Behn over de reformmiddelen der sexueele paedagogiek; Dr. Ludwig Closterman over de sexueele paedagogiek en 't standpunt van den jeugdrechter. Als belangrijk aanhangsel beschrijft Dr. August Altmeyer de zedelijkheidstoestand van de studenten aan de universiteiten. De zaak is dus wel van alle kanten bekeken door Roomsche deskundigen. Maar men moet niet vergeten, dat het een Duitsch boek is met Duitsche toestanden. De sexueele opvoeding moet daarenboven als een deel der gezamenlijke opvoeding worden beschouwd, niet als een aparte, op zichzelf-staande vorming. Maar dit moderne opvoedingsprobleem is hier in katholieken geest zoo uitvoerig en zoo wetenschappelijk bestudeerd, dat we 't ten zeerste aanbevelen aan alle opvoeders.

P. van Luyk, S.J.

F. X. Thalhofer, 5695.
UNTERRICHT UND BILDUNG IM MITTELALTER. *Jos. Kösel & Friedr. Pustet, München,* 1929. (17.5×10.5) 177 blz. geb. M. 3.—.

In 't kort wordt hier een goed beeld gegeven van onderwijs en opvoeding in de middeleeuwen. Voorop geeft de schrijver een uiteenzetting van de ontwikkeling der middeleeuwen tot aan de Renaissance. Op dat tijdstip valt de geslotenheid en eenheid van de opvoeding en 't onderwijs uiteen. In alle lagen en standen der maatschappij komt verandering. Als eerste hoofdstuk volgt dan „Lehr- und Bildungsstoffe". 't Was van dubbelen aard: vooreerst 't christelijk erfgoed. Zooals 't lag in de H. Boeken en in de geschriften der Kerkvaders; vervolgens, datgene, wat de Romeinsche en Grieksche wereld aan vormingsmateriaal bezat. Achtereenvolgens worden dan uitgewerkt: Die Kloster-Dom und Pfarrschulen; Lehrer und Schüler im frühen Mittelalter; Die Universitäten; Die ritterliche und höfische Bildung; Die burgerliche Bildung; Die Stadtschulen; Der Schulbetrieb in den Stadtschulen, Didaktiker und Pädagogen im späteren Mittelalter; Die naturwissenschaftliche Bildung; Die Frauenbildung; Die Bildungsideale. Er is veel materiaal in dit boekje samengebracht en de hoofdlijnen van de paedagogiek zijn daarmee scherp uitgeteekend. Onder de literatuuropgaven vinden we Schoengen niet aangegeven met zijn hoogstbelangrijke geschiedenis van 't Onderwijs in de Middeleeuwen in Nederland. Zoo 't rijke materiaal, dat daar reeds verzameld is, was benut geworden, dan was 't beeld der middel-

eeuwen nog wat universeeler geworden en niet zoo beperkt gebleven bij Duitschland.

P. van Luyk, S.J.

ENGELSCH.

J. C. Cosgrave, 5696.
THE PSYCHOLOGY OF YOUTH. *Rider & Co., London F. C.* 4, 1929. (19.5×12.5) 144 blz. geb. Sh. 3/6.

Heel populair is de psychologie van 't kind en de opgroeiende jeugd, ontdaan van alle wetenschappelijke terminologie hier samengebracht. 't Boekje is zoo ingericht, dat 't duidelijk een dubbel doel nastreeft. Vooreerst wil 't de moeders zelf vormen: haar geest, haar spreken, haar karakter, haar wil, etc. om zoo door haar voorbeeld in 't huisgezin haar kinderen op te voeden. Vervolgens moet de opgedane wetenschap dienstig gemaakt worden aan de positieve inwerking op de kinderen. 't Zijn 16 hoofdstukken, vol ondervinding en steunend op de uitspraken der tegenwoordige psychologische wetenschap, over training van wil, verstand, geheugen, huiselijke deugden, etc. Voor Engelsch verstaande moeders een keurig en leerrijk boekje.

P. van Luyk S.J.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Friede Birkner, 5697.
DE VIER GELUKSKINDEREN VAN HET KASTEEL KLAVERBLAD. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20×13) 250 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.25.

Als je met vieren een millioenenerfenis krijgt van een onbekenden gek, en je moet om die erfenis met vieren samen wonen — dan is 't natuurlijk dat 't samenwonen van twee met twee... een liefdespelletje wordt... en dan van zelf trouwen. De eigenlijke note comique legt er de oude tante in, die haar verchagrijnde nichtje nu wil exploiteeren, maar door de drie in bondschap wordt weggeplaagd... Dan is 't een hemeltje zonder wolk... dan is 't alles een lol en leut.

Een nachtscène waarbij ze alle vier om 't négligé zich voor elkaar probeeren te verbergen moet er de pikante noot in brengen......

— B — *A. v. Delft.*

Jan Bos, 5698.
MOOI VOLK. Geïllustreerd door Dirk Hart. *Uitg. Mij., Holland, Amsterdam,* 1929. (22×15.5) 192 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90,

Een stuk of achttien schetsen van personen en toestanden op een dorp in Twente, in dialect geschreven.

Aardige gezegden en goed getroffen typeering, zonder eenige diepgang of andere waarde. Die met het dialect over weg kan, — het leest niet gemakkelijk — heeft er wel een paar uren ontspanning mee. —

— A — *P. Quirinus.*

Max Brand, 5699.
WAT GOD VEREENIGD HEEFT. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Sr., *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5×14) 103 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.

Werd Newlands, een avonturier met een niet al te gunstig verleden, ziet Beatrice Crittenden, een wees, aan zijn zorgen toevertrouwd.

Onder invloed van zijn vriend, Munroe, sluit hij met dit meisje een schijnhuwelijk, om haar fortuin te bemachtigen.

Den dag van het huwelijk raken zij door een spoorwegramp gescheiden. Als hij haar weer ontmoet, meent hij, dat zij op een ander verliefd is en tracht, teneinde zijn fout goed te maken, dit in de hand te werken.

Na veel avonturen keert Beatrice bij hem terug.

De titel, welke in den loop van dit verhaal herhaaldelijk terugkeert, doet met betrekking tot het onderhavige gegeven onaangenaam aan.

Voor tijdpasseering, geschikte lectuur.

Verschillende passages vooral in het eerste gedeelte manen tot eenige voorzichtigheid.

— Bc — *A. C. de Bruijn.*

Alexander Cohen. 5700.
UITINGEN VAN EEN REACTIONAIR. *Hollandia, Baarn,* 1929. (19×12) 331 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.

Deze zwaarwichtige titel is het opschrift van een boek dat ge met evenveel spanning en animo uitleest, alsof het een roman van bekende personen was. In plaats van een politieke, hebben deze „Uitingen" juist een anti-politieke strekking, en ge leert er den schrijver door kennen als een eerlijk, onbevooroordeeld mensch, die zich niet schaamt op zijn vroegere sympathieën terug te komen. De boutades van Alexander Cohen, vooral de anti-democratische, zijn scherp, maar nergens gemeen. Slechts een enkele maal zult ge niet accoord gaan met zijn anti-pacifistische houding, welke trouwens eenigszins verwondert bij iemand, die mooier en eerlijker over onze koningin schreef, dan welke Nederlander ook.

— Bc — *A. H.*

Rosa Corthaus-van Puyenbroek, 5701.
TONNY BRINKEN. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1929 (21.5×16) 199 blz. ing. f 2.90.

Zulke boeken konden evengoed niet geschreven worden. Zij vormen het bekende, tamme, levenlooze genre, dat vegeteert bij de genade van een vroegere generatie en dat hoegenaamd niet van onzen tijd is, al wil de schrijfster het tegendeel suggereeren. De psychologie in dit werk is bijzonder mislukt, als men al van psychologie mag spreken bij onbelangrijke figuren, waar Tonny Brinken van overvloeit.

De stijl kenmerkt zich volkomen in deze aanhalingen: „Ceciel vergeef me" stak hij haar de hand toe, en „...Ik zou graag mijnheer Brinken spreken" ging hij naar het kantoor...

— B — *B. W.*

Hedwig Courths Mahler, 5702
HET PARELSNOER. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartenburg, Zeist,* 1929. (20.5×13) 248 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Vrijheer von Lersen leeft al geruimen tijd gescheiden van zijn vrouw, die hem slecht behandeld heeft. Als hij een vervallen kasteel koopt, wordt hij verliefd op de vorige eigenares freule Frieda von Dorlach.

Zijn vrouw is zoo welwillend ter juister tijd bij een ongeluk om het leven te komen, waarop Von Lersen en Frieda samen huwen.

Voor liefhebbers van dit genre om van te smullen; zuchten, tranen, meegesleepte ketenen en edelaardigheid te over.
De teekening op den omslag kan niet door den beugel.
— B — *A. C. de Br.*

Margarete Elzer, **5703.**
VERVULDE WENSCHEN. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20 × 13) 256 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.25.
Zoo'n Courths-Mahler-niemendalletje. 't Zelfde vlakke levensbeeld, zoetelijke optimisme. Alle karakters even glad gestreken.
't Noodlot speelt wel parten maar de fortuin schikt voor al die goeje menschen alles van zelf goed.
Hier is 't de worsteling van drie minnenden om een beminde. De eene is haar eigen voogd en mede firmant, de andere is een rijke domme Engelsche jongen, de derde is een gekke epilepticus, terwijl ze den „andere" aanneemt ofschoon ze den „eene" bemint. De „andere" wil geen „liefde"-huwelijk en dus de nauw-geknoopte verlovingsvorm wordt 's anderendaags al gelost als de „derde" bij zijn wraak den „eene" bijna doodsloeg en zelf dood viel. Dan neemt zij den begeerde. Dat wist je al lang. Zoo doet 't Courths Mahler immers ook. Vlot te lezen. Voor belusten smakelijk.
— B — *A. v. Delft.*

Ralph Fox, **5704.**
HEKSENKETEL. Vertaald uit het Engelsch door C. F. van der Horst. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 2e druk, 1929. (20 × 14) 392 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Die heksenketel zijn de vereenigde socialistische Sovjet-republieken. De maatschappelijke, godsdienstige en economische ontreddering der volkeren, die ze samenstellen ligt voor ons open in het verhaal van een Amerikaanschen jongeman, die van Vladivostok naar Moskou reist door Mantsjourije, naar den Kaukasus in gezelschap van allerlei soort lieden.
In felle kleuren zien wij het Oosten en zijn menschen reageeren op de nieuwe gedachten van Lenin. Onmeedoogend worden afschuwelijke toestanden geschilderd, die ons nopen het boek voor te behouden aan hen, die met degelijke gave des onderscheids weten te lezen.
— Bc — *C. R. V.*

Louise Gerard, **5705.**
BLOEM VAN DE MAAN. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (20 × 13) 235 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Er leeft in West Afrika een oude negerzanger, Joetoe geheeten, die in een oud lied bezingt, hoe uit de stralen van de maan en de geuren van de mangobloemen een schoone maagd geboren werd. Haar voor zich te zien is het verlangen van zijn leven en ook zijn jonge vooruitstrevende vriend Whazi denkt slechts aan het blanke gelaat, wat Joetoe hem in een visioen deed zien.
Als Whazi een Engelsch kindje onder een mangoboom vindt, schipbreukeling daar tijdens een woeste storm aangespoeld, is dat voor hem natuurlijk een Bloem van de maan. Hij voedt haar op, bewaakt haar en helpt haar door vele moeilijkheden heen.
Als hij op rijpere leeftijd haar verlangt te huwen, wil zij slechts een blanke.
Het verhaal is boeiend en vlot verteld. Natuurlijk wordt over de sexueele verhoudingen nog al eens gesproken en niet altijd zijn de negers op dat punt zoo teergevoelig als wenschelijk ware.
Hoewel het verhaal nergens grof of stootend is kome het toch slechts in handen van volwassenen.
— Bc — *L. R.*

Louise Gerard, **5706.**
IN DE SCHADUW VAN DEN PALM. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (19.5 × 13.5) 224 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Lucien Delauny en zijn zusje komen na den dood van hun vader onverzorgd in Parijs terecht. Het meisje wordt misleid en pleegt zelfmoord. Lucien komt terecht in een milieu van misdaad en onttucht en wreekt zijn zuster op een wijze, die we beter zwijgend kunnen voorbijgaan. Als blijkt, dat hij zijn wraak gekoeld heeft op een verkeerd meisje, wordt hij op haar verliefd en huwt haar, ofschoon zij hem haat. Later wordt de verstandhouding beter.
Dit boek kan beter met het oog op de vele onoirbare passages ieder uit handen blijven, temeer waar het niet de minste literaire waarde heeft.
— D — *A. C. de B.*

Maxim Gorki, **5707.**
GEVALLENEN. Vertaald uit het Russisch door H. M. S. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (19 × 12) 102 blz. ing. f 1.75 geb. f 2.25.
Dit boek, draagt de meeste kenmerken van Gorki's talent. Het is praegnant, indringend en heeft atmosfeer. Maar de bekende atmosfeer, die verstikt. Het is de geschiedenis van een gezelschap uitgestootenen, die lui en liederlijk onverschillig bij elkaar wonen in een „nachtherberg" van een verloopen ritmeester. De ondergrond van het boek is vertwijfeling en haat, dit alles met een zweem van waarachtigheid. Een kenner en een scherp waarnemer van dergelijke milieu's is Gorki ongetwijfeld, een talentvol teekenaar eveneens, maar de troosteloosheid van het boek wordt er te erger door.
— Bc — *B. W.*

Salvator Gotta, **5708.**
OMBRA. Vertaald uit het Italiaansch door Bep Zody. *Koloniale Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. (19.5 × 13) 244 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.50.
't Is allemaal halfslachtig — schrijver en boek. Schrijver is een echt modern wereldmensch, die speelt met het heilige en daarbij stichtelijke malle praat verkoopt. 't Boek is ook zoo'n typisch modern thema. Getrouwde vrouw, die den trouw wil en tegelijk haar ongebondenheid wil uitvieren in hardnekkige coquetterie... de radelooze jalouzie van haar man is haar een prikkel— en 't ongeluk van haar slachtoffers bindt haar ten slotte nog met hem.
Dwaasheid...
— C — *A. v. Delft.*

Jan Grégoire, **5709.**
DE TWEESPALT. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 1929. (21.5 × 15.5) 176 blz. ing. f 2.75 geb. f 3.50.
Een eenvoudige Limburgsche jongen ontwikkelt

zich op eenigszins primitieve manier tot een kunstschilder. Hij huwt met een ziekelijk meisje, dat hem steunt, maar niet altijd inspireert. Het huwelijk blijft kinderloos, en naarmate de vrouw ziekelijker wordt, geraakt de jonge schilder in grooter geestelijk verval. Dit is de tweespalt in zijn leven, dat hij geen algeheele rust vindt bij de vrouw die hij bemint.
De roman als zoodanig is vrij onbeholpen geschreven, en is slechts interessant om de locale kleur; waar Grégoire kleine Maastrichtsche tafereeltjes trachtte te schetsen, slaagde hij het beste.
— **Bc** — *Albert Helman.*

Jackson Gregory, **5710.**
DE UITGESTOOTENE. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (21 × 15) 279 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Bij Jackson Gregory moet men niet zoozeer naar variatie zoeken dan wel naar manier van vertellen. Wie enkel om de inhoud leest, zal nu en dan eens een begrijpelijke variatie eischen. En waar de cowboy-verhalen al weinig gelegenheid tot afwisseling bieden, deze schrijver bereikt ook slechts poover resultaat: hij doet er zich ook geen moeite voor. Hij vertelt alleen maar gezellig. Of hij dit keer in alle opzichten geslaagd is? Een jongeman is aan den drank verslaafd; omdat hij verliefd wordt, houdt hij op met drinken. Hij betrapt zijn eigen werkgever op diefstal van diens vaders goederen, maar hij beschouwt hem meer als een domoor dan als een schurk en brengt alles voor hem terecht. De handlangers van zijn baas, die „echte" schurken zijn, krijgen d'r allemaal van langs en op het einde wordt met de anderen alles goed, vooral met dien jongeman, met dien uitgestootene. 'n Aardig ontspanningsverhaal. Deze schrijver zorgt ook altijd voor een figuur, die de humoristische noot moet geven. Dit keer is dat een geweldige forsch-gebouwde Amerikaansche dominé, dat vergalt die pret wel, een beetje. En dan wordt er nog wat dwaas gedaan over godsdienstige dingen, maar dat moet men maar niet au serieux nemen, de bedoeling is blijkbaar goed, alleen worden dergelijke schrijvers in dit opzicht wat stuntelig.
— **Bc** — *J. H. P. J.*

Ramon Guthrie, **5711.**
PARACHUTE. Vertaald uit het Engelsch door Jeanne van Schaik-Willig. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (21 × 14.5) 248 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
De inhoud? Dit staat op het schutblad: „Parachute is het eenige boek over vliegeniers dat we kennen, waarin hun karakters waarachtig worden gegeven en dat de harde werkelijk van hun bestaan geeft, met zijn wilde nachten, zijn cigaretten en zijn liefde."
Het verhaal: Arthur Gortion is een groot man in Berkenmeer, die zijn jonge jarige vrouw wel wat verwaarloosde. Het plaatsje heeft een ziekenhuis dat nergens voor dient, doch wordt aangeboden als rusthuis voor vliegofficieren. Tony Richey komt daar voor herstel en Sayles was er. De laatste heel erg vreemd, getikt zouden we zeggen, lomp en onhandelbaar. Die twee sluiten vriendschap. Rickey wordt huisvriend bij Gortian en vooral bij mevrouw. Hij gaat er mee vandoor. Doodgewoon, of het niets is. Sayles lucht zijn hart over zulke gewoonheden, geeft hem gelijk. Die twee samen gaan „vliegen" op tal van plaatsen; Sayles wordt kunstemaker en parachutespringer.
Totdat hij een aanzoek doet bij een verpleegster: zij slaat af, want hij is krankzinnig. Een keer daarop springt hij zoo van de machine en valt te pletter. En het raakt uit met mevrouw Gortion. In bravour „vliegen" ze samen terug. Zij naar haar man, die intusschen heel die vliegbeweging heeft opgekocht. Arthur vliegt voor het laatst zijn machien stuk. Komt bij een vroeger meisje, dat zich tamelijk wel aanbiedt. Slaat af en...... vertrekt uit Berkenmeer.
Vooral ruw geschreven. Vol superieure minachting voor moraal. Wat er gelucht wordt over huwelijk en de vrouw lijkt nergens op. Als dat het echte leven der vliegers is, danken we feestelijk! Onbetwist talent gebruikt op een verkeerde manier.
— **C** — *P. Quirinus.*

I. R. G. Hart, **5712.**
HET EILAND DER VERSCHRIKKING. Vertaald uit het Engelsch door Th. Holdert. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20 × 14) 190 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Ben Hay heeft van zijn stervenden oom een geheim vernomen, waar smaragden verborgen liggen. Hij wordt door eenige schurken opgelicht en naar een eiland gebracht, waar niets onbeproefd wordt gelaten hem zijn geheim te ontfutselen. Op zeer ongewone wijze komen er nog twee jonge menschen bij te pas, die detectieve diensten gaan verrichten.
Het verhaal is nog al naïf; wel bruikbaar als treinlectuur.
— **B** — *L. R.*

E. J. Huizenga-Onnekes, **5713.**
HET BOEK VAN TRIJNTJE SOLDAATS. Geïllustreerd. door Johan Dijkstra. *P. Noordhoff, Groningen,* 1928. (26.5 × 19.5) 75 blz. ing. f 4.50.
Een prachtwerk dat zich door een kunstzinnige uitvoering volkomen aanpast bij den toon en den aard dezer Groninger Volksvertellingen. Mevrouw Huizenga-Onneker vond ze tusschen oude familiepapieren, in een versleten opschrijfboekje, vijf kwart eeuw geleden daar neergekrabbeld door een tweetal harer voorzaten, die in dat jaar 1804 jongens waren, aan wie de huisnaaister deze karakteristieke sprookjes vertelde. Onveranderd, kinderlijk onbeholpen, stug en kort, nuchter, hard soms op het wreede af, zijn ze hier weergegeven zooals ze gevonden werden, en dus gered als een kostbaar dokument van folklore. Geen milde bloei van gevoel en droom, maar wel bijwijlen een ongezochte diep-duidende verbeelding, die verbeeldingen wekte als de op hun beurt inspireerende prenten van den verluchter.
Met groote belangstelling zien we het beloofde vervolg, het tweede „deeltje", van dit royale kwartijn tegemoet, dat opnieuw oude Groninger volksverhalen zal brengen, ditmaal uit de herinnering en naar hooren zeggen neergeschreven.
— **B** — *M. K.*

Ivans, **5714.**
DE LANDLOOPER. *A. J. G. Strengholt, Amsterdam,* 1929. (22 × 16) 221 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
In de inleiding tot het verhaal houdt de schrijver een betoog over de tegenwoordige verhouding

tusschen ouderen en jongeren, waarin hij vele ware dingen zegt, maar welk betoog toch niet geheel onderschreven kan worden.
Het verhaal zelf is zeer eenvoudig.
Fred Hollema, die juist voor zijn eindexamen H.B.S. geslaagd is, heeft een groot aandeel in de ontmaskering van een misdadiger, die het gezin van den leeraar van Genkel in het ongeluk heeft gestort. De van Genkels worden in hun eer hersteld en de misdadiger bekomt zijn gerechte straf.
Dat de juristen in dit verhaal er goed afkomen is geen bezwaar, maar beter had achterwege kunnen blijven, dat personen uit een ander, even achtenswaardig beroep, noodeloos en meermalen overdreven, in een belachelijke of onwaardige positie worden voorgesteld. Dit temeer daar dit boek, volgens den schrijver in zijn inleiding, bijzonder geschikt is voor jongens om en bij den leeftijd, waarop zij eindexamen H.B.S. 5-jarigen cursus moeten doen, dus op het punt staan een bepaalde richting te kiezen.
Prijzenswaardig is, dat in dit vlotgeschreven boek, voor jongeren bestemd, te groote sensatie is vermeden.
— A — *A. C. de B.*

Marie Koopmans, **5715.**
MENEER VAN NETTEN. *J. J. Romen & Zn., Roermond,* 1928. (20.5×16) 315 blz. ing. f 3.—, geb. f 4.—.
Een politesse-boek in romanvorm, zonder twijfel een gewaagd ondernemen, dat niet alleen een distinctie, wat de kennis der omgangsvormen betreft, maar ook een distinctie, wat betreft literairen smaak en gedachtenuitdrukking, vereischt. Als naslagwerk heeft dit boek wellicht verdienste en er zullen wel lieden gevonden worden die ook kunnen genieten van de vormgeving, maar het gebrek aan smaak is hier en daar te evident, zoodat het als werk van letterkunde, totaal, maar dan ook totaal, niet kan worden aanvaard. Daarom maakte de bekende pedagoog Fr. Rombouts een vergissing door in zijn inleiding in verband met dit boek over literatuur te spreken, afgezien nog van het feit, dat hij over de literatuur enkele algemeenheden zegt, die in hun algemeenheid gevaarlijk en ook niet geheel juist zijn. Over de „roman" zelf kan men kort zijn, er komen Oweeërs in en gentlemen, dandy's en onbeschaafden met een goed hart, men trouwt er en sterft er en gaat er op audiëntie. Overal ziet de vernuftige lezer duidelijke en minder duidelijke wenken, terwijl er steeds naar getracht wordt met wisselend succes, om de wellevendheid te zien als een deugd en een plicht. Dit laatste is zonder twijfel een prijzenswaardig pogen.
— B — *Jos Panhuysen.*

Peter B. Kyne, **5716.**
ALS HET GETIJ VERLOOPT.... Vertaald uit het Engelsch door Betsy Kater. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (22×16) 251 blz. ing. f 2.50 geb. f 3.25.
Dit boek is een illustratie van den cultuur-historischen groei van het goudland Californië. Maar intusschen blijft het verhaal toch hoofdzaak. Er is een hoofdpersoon, die met enkele anderen het Kamp van Geluk aanlegt. En vlak daarvoor is er 'n schoone Spaansche, die hij wel krijgen zal als alles voorbij is. Er wordt goud gezocht en gedolven. Slechte lieden worden gestraft, meestal opgehangen: een beetje teveel zelfs(want als al die boeken over Amerika er inzake het doodschieten en ophangen niet eens een slaatje naar sloegen, was Amerika tegenwoordig practisch allang uitgemoord), maar zoo'n beetje leven in de bouwerij kan wel gezellig zijn. Natuurlijk wordt er gestolen en valsch gespeeld, gevochten en geïntrigeerd. Maar alle brave menschen winnen het. Het is een druk beweeg en de vele types, die er in voorkomen zijn gezellig geteekend. Jammer, dat er een dominé belachelijk gemaakt wordt. Het streven bestaat om van bedienaren eener godsdienstige richting een karikatuur te maken. Dat is kleingeestig, zeker als men over religieuse begrippen zoo'n verwarde en domme opvattingen heeft als deze schrijver. Hij is blijkbaar een van de menschen, die op een godsdienst gebeten zijn, wijl ze er zelf liever geen hebben. Misschien dat een tikje fijngevoeligheid bij vertalers in dit opzicht goed werk kon verrichten, want 't zijn toch maar bijzaakjes, waarom zoo'n boek nou voorbehouden moet worden! 't Boek wordt er niet aantrekkelijker mee. Karl May heeft dit nooit gedaan. 't Is onnoodig en daarom is 't maar 't beste, menschen als Peter B. Kyne in hun eigen sop te laten gaarkoken, met al hun gedaas over godsdienst, waarbij zij de eene blasphemistische uitspraak naast de andere stellen en niet eens in staat zijn ook 's een keer een origineel boek te schrijven, inplaats van een dik werk, dat men op de eerste bladzijde al dóór heeft en dat op honderd anderen lijkt. 't Is prettig geschreven en daardoor leesbaar, maar op slot van zaken oude koek. 't Blijft voor de liefhebbers met ervaring.
— Bc — *J. H. P. J.*

W. Lichtenberg, **5717.**
HOE MEN VAN EEN FATSOENLIJK MEISJE EEN NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP MAAKT. Vertaald juit het Duitsch door T. Nijland. *Andries Blitz, Amsterdam,* 1929. (20.5×14) 224 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
De titel van dit boek omvat de inhoud van 't heele verhaal. Er wordt inderdaad een N.V. opgericht. En het object ervan is een operazangeres. Er worden aandeelen verhandeld en die stijgen en dalen en zoo meer. De ondernemer, Sam Bloustine, heeft haar uit Duitschland gehaald, en brengt haar naar Amerika. Zij ervaart daar verschillende avontuurtjes, en grappige situaties.
Slechts een enkele maal, trots de veelbelovende titel met attribuut van: humoristische avonturenroman, slaagt de schrijver erin, iemand te doen schaterlachen. Overigens is 't min of meer geforceerd, men vindt 't grappig, maar niet geestig. 't Is een malligheidje, meer niet, en als zoodanig laat 't zich prettig lezen. Ook verloopt 't geval wel een tikje. Er was maar één oplossing mogelijk, en die voelt men aankomen, angstwekkend zeker, met 't besef, dat, àls dat de oplossing is, het slot toch wel wat tegenvalt. En dan komt die oplossing werkelijk!!
— B — *J. H. P. Jacobs.*

Clarence E. Mulford, **5718.**
MESQUITE JENKINS. Vertaald uit het Engelsch door J. H. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. Cowboy Serie. (20.5×14) 255 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.
Een genie. Om klaar te spelen wat hij kan, moet ge hebben den speurzin van een politiehond, het

oog van een valk, de rapheid van een haas en het overleg van een mensch... Een voetstap op het zand, een paardepoot op het gras en deze speurder ruikt den versten weg naar het diepste hol waar de roovers zitten... en hij pakt ze een voor een. — Hij wint den heelen veestapel om blij te maken... een oude juffrouw.
't Boek boeit als ge door de eerste helft heen gesukkeld zijt.
— A — *A. v. Delft.*

Tjeerd Paasman, 5719.
DE TOCHT DOOR HET DONKER. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (21.5 × 16) 247 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.75.
Een nogal kwajongensachtig boek, dat zijn kracht zoekt in vloeken en godslasteringen en dat alles overhoop tracht te halen wat niet socialistisch is of daaromtrent. Bovendien is het buitengemeen slecht geschreven in den arroganten toon van een vulgairen geest, die zich zelf toch zoo flink vindt.
— Bc — *B. W.*

Dr. Günther Panstingl, 5720.
DE VIER GEDENKWAARDIGE JAREN DER FAMILIE VAN DER VELDEN. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20 × 14) 239 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Een toekomst roman: Gerard van der Velden doet een belangrijke uitvinding: hij weet de kracht van het menschelijk denken en willen in mechanische arbeid om te zitten door middel van een door hem geconstrueerd apparaat, dat hij den „concentrator" doopt.
Welbewust van de onmetelijke macht, die hij in handen heeft en van het afschuwwekkend misbruik waartoe zijn uitvinding in verkeerde handen moet leiden, besluit hij in overleg met zijn vader en zijn broeder, de uitvinding zooveel mogelijk geheim te houden en slechts tot heil der menschheid aan te wenden. Maar 't geheim lekt uit, ze redden een gezonken Engelsche onderzeeboot, ze achterhalen Chineesche zeeroovers enz. Wanneer Engeland met een oorlog dreigt om onze koloniën, weet een demonstratie met den concentrator voor den Engelschen gezant, die zich half dood schrikt, onmiddellijk een massamoord te voorkomen. Maar nu wil iedere mogendheid den concentrator koopen en als dat niet lukt begint er een vervolging, ja een oorlog tegen de fam. Van der Velden, die op een snel jacht, w.o. een vliegmachine, de wereld doorkruist en ze allemaal te glad af is. Het is een goed geschreven, aardig boek van buitengewone spanning; alleen soms wat al *te* onwaarschijnlijk.
— A — *M. v. M.*

Sax Rohmer, 5721.
HET DAL DER TRANEN. Vertaald uit het Engelsch door Hera. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5 × 14) 252 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Sax Rohmer kennen wij als schrijver van akelige geschiedenissen. En of hij nu een detective-verhaal of een liefdesroman maakt, een kookboek of een proefschrift: men kan er van op aan, dat het vóór alles, erg akelig zal zijn.
Wat de inhoud van het Tranendal betreft, die is zeer onwaarschijnlijk.
De hoofdfiguur is een schrijver, die Paul Mario heet. Deze gaat boeken schrijven, die een of ander raadsel schijnen te moeten oplossen, blijkbaar het levensraadsel of zooiets, in ieder geval: hij schijnt allerlei godsdiensten bestudeerd te hebben en hij zal de menschen nu eens komen verhalen hoe of 't moet. Hij gelooft in re-incarnatie, alle godsdiensten worden afgemaakt, hij heeft een onderhoud met een kardinaal, die dezen kwibus „om de gunst van een onderhoud" heet te verzoeken en meer van die geweldige dingen. Zijn oplossing van 't geval — wat dat dan ook zijn mag — geeft hij in een werk, dat de „Absolute Sleutel" heet. Op 't einde van 't boek verbrandt hij dit, hij loopt de straat op en wordt getroffen door een granaatscherf uit een vliegtuig, dat een nachtelijken aanval doet op Londen, zoodat men zich niet de moeite hoeft te doen dezen knappen heer in een zottenhuis te stoppen.
Nu mogen wij toch wel, in dit genre werk, alles wat hier door dien heer Mario wordt uitgekraamd, op rekening zetten van den schrijver: Sax Rohmer. En dan hebben wij tegen hem op de eerste plaats dezen grief. — Voelt deze schrijver zich verantwoord, door eerst zijn held een boel vraagstukken te laten opwerpen, en het antwoord daarop — vervat in den Absoluten Sleutel — op 't slot te laten verbranden? Wij gelooven van niet. Wij gelooven niet, dat 't Sax Rohmer ook maar om eenige verantwoordelijkheid te doen is. Aleer dit boek te schrijven, heeft hij ijverig gebruik gemaakt van een mythologisch woordenboek om den eenvoudigen lezer met griekschnamige beeldspraak te verbluffen. Het boek wordt er onsmakelijk saai van. Voorts heeft het heele, dikke verhaal absoluut geen knoop. Het geeft niets te denken. Men leest het en men krijgt 't idee, dat er een defecte cirkelzaag ergens aan 't draaien is en als 't uit is, houdt de zaag met draaien op.
Dit werk ademt een abnormaal verwarrenden geest. Des schrijvers kennis van zaken is vrijwel nihil. Wij resumeeren: het boek is vreeselijk saai. De Hollandsche bewerking is zwakjes, het boek hoort in geen enkelijken christelijken boekhandel of bibliotheek thuis.
— C — *J. H. P. Jacobs.*

Berta Ruck, 5722.
DE MEISJES UIT ZIJN INKWARTIERING. Vertaald uit het Engelsch door J. Jorissen. *W. de Haan, Utrecht,* 1929. (20.5 × 14) 245 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.
Een opgewekt, prettig te lezen verhaal, hoe drie meisjes in een klein nest aan de Oostkust van Engeland plotseling uit hun saai bestaan worden opgeschrikt, doordat in hun woonplaats een exercitie-kamp wordt gevestigd.
Alle drie verloven zij zich na velerlei moeilijkheden met een officier, waarbij we ter afwisseling tevens Zeppelinaanvallen medemaken en een Duitschen spion zien ontmaskeren.
De schrijfster heeft met dit boek haar naam als goed vertelster alle eer aangedaan.
— A — *A. C. de B.*

Rafael Sabatini, 5723.
ONDER HET VAANDEL VAN DEN „STIER". Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (20 × 13.5) 274 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Sabatini schijnt den naam te hebben van een groot historisch-roman-schrijver te zijn. We hebben in z'n werk altijd meer roman dan historie gevonden en dan nog roman van het meer

populaire genre. 't Beste is hij nog waar hij romantiseert over de Italiaansche geschiedenis vooral over de duistere bedrijven der Borgias en Orsinis, zooals hier. 't Zijn drie spannende avonturenverhalen met veel gevaar, veel moord en veel liefde. Boeiend genoeg voor reis- of vacantielectuur.

— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Stanislaus de Saint-Loup, 5724.
STAD EN LAND. Vertaald uit het Fransch door Nell Aalberse. *Futura, Utrecht,* 1929. (20×13.5) 179 blz. ing. f 0.80.

De arme student Yvon Leroux wordt op het eerste gezicht verliefd op de modiste Hélène Mollard. Na veel ontberingen een bekend advocaat geworden, vraagt hij haar ten huwelijk, terwijl na de verloving voor het meisje nog onverwachts een erfenis uit de lucht komt vallen van anderhalf millioen francs.

Dit eenvoudige ouderwetsche verhaal wordt aangediend onder den weidschen naam van sociale roman, doch gaat daarmede wel wat boven zijn stand gekleed. De tendenz van dit boek is blijkbaar te wijzen op de gevaren, welke voor jonge menschen van het land, in de stad schuilen; dit wordt tenminste eenige malen besproken, doch het verhaal loopt geheel langs deze kwestie heen. Bijna alle figuren in dit boek, zoowel van de stad als van het land zijn zeer braaf en edel, terwijl de „verloren" zoon" tenslotte nog in de stad geboren en getogen blijkt.

Dat men een geestelijke aan graphologie laat doen, goed, doch dat men hem in ernst uit een handschrift laat opmaken, dat de schrijfster lange platte voeten, stug haar en een schorre stem heeft, behoort in een ernstig bedoelde sociale roman niet thuis.

De stijl is erg plechtstatig en zoetelijk, wat niet medewerkt om het geheel cachet te geven.

— A — *A. C. de B.*

Sapper, 5725.
IRMA DE DUIVELIN. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. A. C. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×13.5) 237 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Een detective-verhaal van nog al onwaarschijnlijken inhoud. Uit wraak wordt de vrouw van kapitein Drumont ontvoerd. De misdadigers geven nu voortdurend aanwijzingen haar te vinden, in de vorm van een of andere puzzle. Lukt het dan zal ze vrij zijn.

Drummont en z'n vrienden binden de strijd aan en na tallooze griezeligheden geraken allen in de macht van de door haat en wraakzucht waanzinnige Irma, behalve Drummont, die allen weet te redden. Jammer dat de schrijver een delicate toestand, waar bij een dame betrokken is, niet achterwege gelaten heeft. Het verhaal had er slechts bij kunnen winnen.

— Bc — *L. R.*

A. C. C. de Vletter, 5726.
MOEDERS KINDEREN. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1929. (21,5×16) 192 blz. ing. f 2.90.

Géén kinderboek zooals de titel wellicht doet denken. 'n Propaganda-verhaal voor de geheelonthouding, 'n vreeselijk stuk familiegeschiedenis van 'n dronkaard, die door den drank tot 'n waanzinnige wreedheid gebracht, schuld wordt aan den dood van z'n vrouw, z'n dochter en 'n veelbelovenden jongen man.

Het boek is een felle aanklacht tegen het drankmisbruik en tegen hen, die zich tegen de drankbestrijding keeren. Maar wellicht had het beter uitwerking gehad, wanneer dit geval niet zoo tot het uiterste was opgevoerd, niet dat de drama's der drankellende niet echt zijn en overal te constateeren, maar deze kinderen hadden tegen den totaal verdorven vader, die hun moeder had vermoord en hun eigen leven geheel stuktrapt, toch zeker wel de wet kunnen inroepen.

Door de geforceerdheid van den toestand bederft de schrijver den indruk van zijn boek. En dat is jammer. —

— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

C. M. Vreugdenhil, 5727.
UIT FREEKJE'S LEVEN. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1929. (21×16) 234 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.90.

Een boek over kinderen, over één kind vooral, 'n boek voor jonge en oude menschen, niet voor kinderen. Er zijn in den laatsten tijd al heel wat verhalen geschreven over kleine jongetjes en meisjes, we krijgen er haast teveel van, maar het lezen van *dit* boek zal 'n vreugde zijn voor ieder die van kinderen houdt. De grootste charme ervan, menen we, is dat het zoo weinig opzettelijk 'n kinderleventje en 'n kinderzieltje ontleedt, zooals dat tegenwoordig de mode is. 't Is heelemaal niet gewichtig en knap, 't vertelt zoo heel gewoon van Freekje's leven, en we hebben allemaal wel zoo'n schattig Freekje gekend met zoo'n teer hartje en toch zoo'n echt jongetje. Heel de omgeving van Freekje en al wat er voorvalt: Vader en Oma, Moeder's dood en de komst van tante Jans, die eindelijk het nieuwe moedertje wordt, — 't is allemaal tot 'n heel mooi boek geworden, dat ook onze groote meisjes 'n vreugde zijn zal.

— A — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

FRANSCH

André Demaison, 5728.
LE LIVRE DES BÊTES QU'ON APPELLE SAUVAGE. *Bern. Grasset, Paris* 6, 1929. (19×12) 226 blz. ing. Ffr. 12.—.

André Demaison verzamelde in deze bundel een reeks vertellingen over de wilde dieren, die met al hun wildheid en ontembaarheid bij de mensen komen en door één meester worden beheerst, als uit instinct. Hij heeft zijn stof zeer afwisselend gekozen en op een prachtige wijze verwerkt. De dieren leven voor ons met al hun biezondere instincten en eigenaardigheden. Door dat deze dieren elk met mensen in aanraking komen en er tussen ieder dier en iedere mensen-omgeving weer een andere en nieuwe strijd wordt uitgevochten, werden de schetsen van een grote levendigheid en biezondere bekoorlikheid.

Hoeft het nog gezegd, dat zij ook zeer goed geschreven zijn?

— B — *Ton Kerssemakers.*

Edm. Jaloux, 5729.
LE REST EST SILENCE. *Plon, Nourrit & Cie, Paris* 6, 1929. (17×12) 250 blz. gec. Ffr. 3.50.

Er staat één goede zin in deze vertellingen: Personne sur la terre, n'a pitié d'un autre être, il faut se battre à mort. De rest is inderdaad stilte.

Niet de ruisende stilte van de afgronden, maar de absolute stilte der mediocriteit. Zelfs in het, overigens totaal onbeduidende oeuvre van Edmond Jaloux, zijn deze vertellingen van een ontstellende infériorité.
— Bc — *T. K.*

V. Lame Després, 5730.
LE BOIS DORMANT DES BONHEURS. *La Vraie France, Paris,* 6, 1929. (19×12) 253 blz. ing. Ffr. 12.—. gec. Ffr. 13.50.
Lame-Després laat ons kennis maken met een meisje, door een oude tante opgevoed en uitgehuwelikt aan een man waar zij niets om geeft. Als zij dan weduwe geworden is, ontmoet ze „de ware" uit haar jeugd, trouwt, en is — mis lezer — nu eens *niet* heelemaal gelukkig. Voor de variatie natuurlik, want een andere reden is er niet uit het boek te lezen. De schrijver zegt zo iets, als dat er een soort doem op haar ligt, maar wat dat eigelijk zijn moet is ons nooit duidelik geworden. Van geen literaire betekenis.
— B — *Ton Kerssemakers.*

DUITSCH.

G. Rudolf Baumann, 5731.
DER KÖNIG VON PULUMANIS. Geïllustreerd *Orell Füssli, Zürich,* 1928. (19×12.5) 122 blz. ing. M. 2.—.
Het eerste verhaal uit deze bundel zou bij minder langdradigheid heel interessant geweest zijn. De koning van Pulu Manis is een onder curateele gestelde Zwitsersche jongeman, die een deel van zijn fantasieën tot werkelijkheid heeft weten te maken, en die heel vluchtig daarover vertelt aan de advocaat die hem daarbij uit de wettelijke moeilijkheden moet helpen. Evenmin als het tweede verhaal is dit een geschiedenis uit Sumatra, zooals de ondertitel ons belooft. Het tweede verhaal is een zwakke imitatie van Curwood en Long, en beschrijft de jeugd van een aap in het oerwoud. De prachtige foto's die geheel willekeurig bij deze verhalen gevoegd zijn, vormen het beste gedeelte van deze uitgaaf.
— Bc — *Albert Helman.*

Elisabeth Freusberg, 5732.
DER FRÄNKISCHE BARON. *Georg Müller. München,* 1929. (19×12) 183 blz. geb. M. 4.50.
Het gewone verhaal van de ongehuwde moeder, niet slechter, maar ook niet veel beter verteld, dan dat gewoonlijk geschied. Er zijn gedeelten in die soms iets boven die middelmaat uitreiken en nu en dan wordt men werkelijk iets van de tragiek gewaar van dit geval, van den militair, (baron en ongeschikt voor een eenvoudig bestaan) wiens gage niet groot genoeg is om met een gezin behoorlijk te leven, en van dit meisje dat al te zeer verlangt naar de schittering van een oogenschijnlijk aanlokkelijker bestaan, en daaraan ten slotte ten onder gaat. Het beste is misschien nog het einde, als ze beiden oud en grijs geworden zijn en dit alles niet meer is dan een oude herinnering, en bijna als een vergeten verhaal.
— Bc — *Jos Panhuysen.*

Max Hoelz, 5733.
VOM „WEISSEN KREUZ" ZUR ROTEN FAHNE. Geïllustreerd. *Malik Verlag, Berlin W.* 50, 1929. (19×13) 393 blz. gec. M 2.50, geb. M. 4.80.
De jongste gebeurtenissen bij de 1 Mei-viering in Berlijn hebben de aandacht van heel Europa weer eens getrokken op de verdragende gevolgen van de Russische Revolutie. Max Hoelz, de generalissimus van den communistischen opstand in Midden-Duitschland, ettelijke jaren gelden, geeft in de onderhavige biographie een brokstuk van de evolutie dezer revolutionaire partij bij onze Oosterburen. De helft van 't boek beschrijft zijn jeugd, den grooten oorlog, waarin hij als vrijwilliger meestreed, de revolutie in Duitschland, 't ontwaken van zijn opstandige gevoelens en de uiting ervan in allerhande gewelddaden tegen 't z.g. reactionaire regime terwijl zijn hoofd op prijs was gesteld en hij vogelvrij rondzwierf van Vogtland naar Berlijn, Tsjecho-Slowakije, Oostenrijk enz. 't Is de verklaring van den titel: hoe hij van 't lidmaatschap in een evangelischen zedelijkheidsbond kwam tot een lidmaat- en leiderschap in de communistische partij. Het 2de deel verhaalt lang en breed zijn wederwaardigheden gedurende zijn 8 jarige gevangenisschap: eerst in Münster, dan in Breslau, vervolgens in Griszstreklitz en ten slotte in Sonnenburg waaruit hij, ofschoon tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld, onder den drang der Communistische Partij, den 18en Juli van 't vorig jaar, zonder herziening van zijn proces tegen wil en dank ontslagen werd. Hoelz toont zich in deze auto-biographie een man met buitengewone begaafdheid, energie en aanpassingsvermogen. Dan een militaire leider was hij geenszins en hij heeft heel wat argelooze arbeiderslevens op zijn geweten. Zijn aanklachten tegen 't Russisch gevangenissysteem zijn verschrikkelijk. Hij beschrijft zoo'n onnoemelijke toestanden, in geur en kleur, met naam en toenaam, dat we dit werk, hetwelk we om zijn revolutionaire propaganda in 't eerste deel reeds als levensgevaarlijk moeten bestempelen om't tweede deel minstens voor volwassenen moeten reserveeren. Het boek is te gevaarlijker wijl 't leest als een roman.
— C — *Dr. K.*

Emil Hofmann, 5734.
FLORIAN WERNER. Geïllustreerd. *Oesterreichischer Bundesverlag, Wien,* 1929. (19×13.5) 280 blz. geb. M. 3.70.
Florian Werner heeft aan de Hoogeschool te Weenen gestudeerd en komt naar zijn vaderstadje Hainburg terug. Mogelijkheden, om als geleerde naam en verdiensten te verwerven, laat hij varen om, als eenvoudig schoolmeester, door de kinderen naar zijn idee op te voeden, zijn vaderland groot te maken.
In 't begin is dit verhaal, met zijn vele kwestietjes en Florian's tegenbeeld, den opschepperigen, onbeduidenden zoon van den stadssecretaris, vaak wat zoetelijk. Maar als men dit neemt voor wat het is, zal de fijnheid, waarmee dit geschreven is voldoende gewaardeerd kunnen worden. —Later — beschrijvend den inval der Turken — wordt het verhaal forscher en gloedvoller. Het eindigt, geheel gebaseerd op geschiedkundige gegevens van 't einde der 17e eeuw, in felle kleuren zelfs het einde teekenend van Hainsburg, dat Florian zal trachten weer op te bouwen. Een mooi boekje.
— A — *J. H. P. Jacobs.*

Ludwig Huna, 5735.
HEXENFAHRT. *Grethlein & Co., Leipzig,* 1928. (20×13) 394 blz.

Een riddervaart naar de H. Graal!
De ridder is een verliefde dorpsjongen — en de H. Graal is... ja... de Amor... de pantheistische wereldliefde en op stuk van zaken: het meisje. Heel 't boek is profanatie... heksenscène na scène is pornografie... Spelend in den hervormingstijd is het een gedurige spot op 't middeleeuwsch Roomsche.
— C — *A. v. Delft.*

Gregor Jarcho, 5736.
DER FREUND. *Martin Wasservogel, Berlin W* 8, 1929. (19×11) 255 blz. geb. M. 5.—.
Het verhaal speelt zich af onder gymnasiasten in een Russische stad, enkele jaren vóór den oorlog, in den tijd der strenge censuur en daarom misschien juist van een groeiend en sterk verzet. Het behandelt naast de revolutionaire beweging onder deze vroegrijpe, maar vaak toch zoo jongensachtige studenten, de verhouding van zoon tot vader, en op een wijze indringend en liefdevol, zooals dit zelden is geschied. Het geeft geen strijd tusschen de opkomende en de verdwijnende generatie, zooals bijvoorbeeld zoo vaak het geval is in de boeken van Toergenjef, maar het geeft de verhouding tusschen een bepaalden vader en een bepaalden zoon en in zekere mate tusschen iederen vader en iederen zoon. Na het begrijpelijk wantrouwen van den jongen tegenover den volwassene komt, door een samenloop van omstandigheden, het inzicht en dit inzicht is verblindend en veredelend, terwijl de daar uit ontstane liefde door zijn betrekkelijke zeldzaamheid te dieper ontroert. Om den ernst waarmede de schrijver steeds trachtte de waarheid, niets meer en niets minder te beelden, werd dit sobere eenvoudige werk van een verrassend sterke plastiek. Voor hen, voor wie het geschikt is een zeer mooi boek.
— C — *Jos Panhuijsen.*

Wilhelm Kotzde, 5737.
DER TAG VON RATHENOW. Geïllustreerd. *J. F. Steinkopf, Stuttgart,* 1929. (20×13.5) 150 blz. geb. M 3.50.
Een heel mooi historisch vertelsel, een frisch thema en een gezonde tendenz. Van hypernationalistische oplaaiingen vindt men in dit Duitsch boekje niets. 't Beeldt de schande en straf van verraad tegenover de eer en loon van trouw. Heel goed.
— A — *A. v. Delft.*

Kurt Tucholsky, 5738.
DAS LÄCHELN DER MONA LISA. *Ernst Rowohlt, Berlin W.* 35, 1928. (20.5×12.5) 387 blz. ing. M 5.—, geb. M. 7.—.
Kurt Tucholsky, die bovendien nog onder vier andere pseudoniemen bekend is, heeft in *Das Lächeln der Mona Lisa* een honderdtal korte schetsen en verzen verzameld, die men een soort van „Oproerige krabbels" zou kunnen noemen. De schrijver bezit een scherpe en gezonde geest en een groot hart. De dwaasheden der mensen hekelt hij op zeer rake en komiese wijze; het leed van zijn medemensen geeft hem vinnige en venijnige stukjes in tegen hun beulen en onderdrukkers en doet hem achter een dolksteek of een lach ingehouden snikken van pijn.
Enkele uitvallen en spotternijen zijn aan de grove kant, over het geheel genomen is het een verzameling die ge zeer geïnteresseerd en met pleizier zult lezen.
— Bc — *Ton Kerssemakers.*

Jakob Wassermann, 5739
LEBENSDIENST. *Grethlein & Co., Leipzig,* 1929. (21×13.5) VII-589 blz. geb. M. 18.—.
Zeer belangrijk is deze uitgebreide verzameling van Wassermann's essayistisch werk. Met zooveel zorg en zelfcritiek heeft hij het werk van ruim twintig jaar in dezen bundel samengevat, dat het boek zonder grootspraak den naam van „Lebensdienst" mag dragen.
Het vormt een leerzame, soms ook ontroerende commentaar op Wassermann's creatief oeuvre, en men vindt er o.m. zijn studie over en rondom de mysterieuse Casper Hauser-figuur, zijn bekende brief aan Keyserling over het burgerlijk huwelijk, zijn essay over het nationaliteitsgevoel, zijn brief over Zwitserland.
Tot het belangrijkste behooren zijn knappe synthetische studies over Amerika, zijn aanteekeningen over semitisme en sionisme, waarbij Wassermann ook als jood voor de joden zeer behartenswaardige dingen zegt, en zijn meesterlijke pagina's over den musicus Busoni.
Voor de kennis van Wasserman's persoonlijkheid, en voor het begrip van zijn vroegere werken, is dit een onontbeerlijk boek.
— Bc — *A. H.*

ENGELSCH.

Faith Baldwin, 5740.
GARDEN OATS. *Dodd, Mead & Comp., New York,* 1929. (19.5×13.5) 282 blz. geb. $ 2.—.
Dolores en Peter zijn beiden ongeveer 18 jaar: en de ondertitel van 't boek is : a novel of young marriage. De rest is duidelijk. Ze loopen beiden weg uit hun huis en beginnen met 't te probeeren zonder huwelijk. En als ze getrouwd zijn (d.w.z. „ingeschreven"), willen ze weer van elkaar en als 't boek bijna uit is, willen ze weer bij elkander. Er speelt ook nog een misverstand doorheen, waardoor ze eerst bij het ziekbed van Peters vader tot elkaar gebracht worden. De strekking van dit boek is goed, inzoover 't het instituut van 't huwelijk, (al is 't maar het samenleven en werken van man en vrouw in de maatschappij) boven het ongeoorloofd vrije, propageert.
Overigens sluit het boek met de groote dwaasheid, dat Peters oude vader zichzelf ervan beschuldigd, zich boven God geplaatst te hebben, door zijn zoon vroeger te verbieden, wat het vaderlijk *gezag* hem veroorloft, zoo niet dwingt, te verbieden. „Ik had geen recht", zoo zegt hij later, „me te bemoeien met je levensloop, hoe verkeerd ik ook meende, dat je handelde..." Dat is natuurlijk klinklare onzin. En op de portée van dergelijke overwegingen is het boek eigenlijk gebouwd. Dan komen er nog een paar van die dingen in, die een boek voorbehouden en overigens lijdt het aan hetzelfde euvel als zijn voorgangers en volgelingen, dat het verhaal als drager van een idee overbodig is. Zoo'n schrijfster als Faith Baldwin schijnt er in 1929 eindelijk achter gekomen te zijn, dat het huwelijk — alleen nog maar practisch gesproken — te prefereeren valt boven ongeoorloofde vrijheid. De Kerk heeft haar meening, en heel wat grondiger, verstrekkender en volmaakter, daar al twintig eeuwen over. Dat is in den regel de groote dwaasheid van iedere, nieuw-verschijnende niet-katholieken roman, dat hij — als hij iets positiefs beweren wil — in den regel met veel bombarie komt vertellen, dat hij iets nieuws ge-

vonden heeft, met negeering van de omstandigheid, dat het al erg oud is.
Op zichzelf is het verhaal van slechts matige beteekenis: een heel lang gemengd-nieuws-berichtje uit 'n krant, meer niet.
— Bc — *J. H. P. Jacobs.*

Peter Baron, 5741.
JERRY THE LAG. *Selwyn & Blount, London,* 1928. (19×12) 329 blz. geb. Sh. 7/6.
Een boek van Peter Baron doet steeds vermoedens rijzen van uiterste gespannenheid en raadselachtigheid. Maar in dit werk wordt het bij het dolle af. Niemand, die dit werk leest — of dit genre zijn lievelingslectuur is of niet — ontkomt aan den invloed ervan. En dit boek zal op elken lezer ongetwijfeld zijn merkwaardige eigenschap doen gelden: het zal nl. iemand de haren te bergen doen rijzen, niet van gruwelijkheid en spookachtigheid maar van... nieuwsgierigheid. De hoofdpersoon is niet Jerry, maar: de Squid. En de Squid is iemand, waarvan geen mensch weet, wie hij eigenlijk is, de lezer wel het allerminst. De geweldige schrikaanjagende figuur van dezen geheimzinnigen misdadiger waart door dit verhaal rond en de schrijver suggereert herhaaldelijk, wie de Squid zou kunnen zijn, maar juist als men de zaak „door" meent te hebben, blijkt men mis te hebben getast. Het is een vexatie, een physieke kwelling bijna, dat trachten te bevroeden, wie de Squid is en op 't einde van het dikke boek komt de zeer aannemelijke oplossing een zucht van verlichting vragen.
Een inhoud weergeven is niet te doen: men moet het verhaal mee-lezen, mee-leven; en de oplossing hier ontsluieren zou onaardig zijn en den schrijver veel van zijn verdiend succes ontnemen; want voor zóó 'n compositie mag men respect hebben.
Erg sensitieve, jonge naturen mogen natuurlijk niet aan de hevige spanning, die dit boek bewerkt, blootgesteld worden.
Bij Het Nederlandsche Boekhuis, is, naar wij vernemen, de uitgave van een vertaling in voorbereiding onder den titel *De Inktvisch.*
— B — *J. H. P. Jacobs.*

Lucille Borden, 5742.
FROM OUT MAGDALA. *Burns, Oates & Washburne, London,* 1928. (19×13) 398 blz. geb. Sh. 7/6.
Diana Minton heeft zich na den dood van haar man uit de wereld teruggetrokken en leeft in een eenzaam gasthof in 't Zuiden van Frankrijk, waar ze in de schaduw van Maria Magdalena's heiligdom zich door gebed en goede werken voorbereidt voor de eeuwigheid. Bij haar leeft „Sheen", de dochter van David Hensleigh uit 't Londensche high-life. Dit kind werd hem ontstolen en was in de handen van schuimers gevallen, waaruit het gered werd door „Viking", een ander verloren kind. Phyl, de oudste dochter van David is gewikkeld in een gevaarlijk avontuur met den ongeloovigen Keene. Doch ze weet op 't nippertje te ontsnappen en is nu verliefd op een vriend van haar broer, Eric, de bewuste Viking. Als ze twee van haar vrienden op hun huwelijksreis vergezelt, ontdekken ze Sheen en ze voeren haar en Diana mee naar Engeland. Sheen komt terug in een onbekende wereld waar ze zich misplaatst voelt, totdat ze Eric ontmoet en de oude vriendschap weer op laait. Onder den invloed van de zeer godsdienstige Sheen is Phyl het leven heel anders gaan bekijken. Ze besluit haar liefde voor Eric te offeren voor haar zuster die echter 't zelfde besluit genomen had ten opzichte van Phyl. Deze wordt echter ziek en sterft en de twee vrienden van vroeger worden man en vrouw.
Deze goed geschreven roman tracht te bewijzen dat ook in de hoogere standen een beleven van 't katholiek geloof mogelijk is. Heel de katholieke geloofs en zedeleer ligt hier uitgewerkt in 't leven en streven van alle standen der Kath. hiërarchie, van den kloosterbroeder tot den nuntius en den Paus zelf. Soms is 't didactisch doel wat sterk geprononceerd. Al is 't gegeven niet van vandaag of gisteren, het is op een zeer origineele manier verwerkt. Aan treffende aphorismen is er zoo'n overvloed, dat er een bloemlezing uit op ware te maken, waaruit 't heele katholieke geloofsleven straalt. Een zuiver katholieke roman, dien we ten zeerste aanbevelen.
— B — *Dr. Raph Kreemers.*

E. M. Delafield, 5743.
WOMEN ARE LIKE THAT. *Macmillan & Co., London, W.C.* 2, 1929. (19.5×13) 312 blz. geb. Sh. 7/6.
Miss E. M. Delafield wordt onder de Engelsche jongere schrijfsters zeer geprezen. Men kan dit absoluut begrijpen wanneer men deze bundel schetsen gelezen heeft. Het is geweldig knap werk, knap van taal, knap van visie. 't Werk van 'n vrouw in de onverbiddellijke scherpe kijk op vrouwen, heel waar en dikwijls heel geestig in z'n teekening. Wat we er in missen is de warmte van 'n vrouwenhart, de „milk of human kindness." 't Schrille van de waarheid, de tragedie van 'n leven ontroert ons we genieten van de rake en fijne teekening. Maar er blijft 'n gevoel van leegte in de vraag of Miss Delafield nooit 'n vrouw ontmoette waarop haar „Women are like that" kon gezegd worden niet met 'n „sneer", maar met trots en blijdschap.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Conan Doyle, 5744.
UNCLE BERNAC. *John Murray, London W* 1, 1929. (18×12) 300 blz. geb. Sh. 2.—.
De tietel van deze roman is wel *Uncle Bernac,* maar naarmate we verder in 't verhaal komen, raakt deze figuur op den achtergrond om plaats te maken voor de figuur van Napoleon. We zijn zelfs op 't laatst zeer verrast, als de ter dood veroordeelde Toussac nog eventjes weet te ontsnappen om die gemene verrader van een Uncle Bernac te gaan vermoorden, zoo zeer heeft de figuur van Napoleon ons te pakken; hoewel de schrijver deze zeer neutraal beschrijft, „wether to praise not to blame."
Deze omgewerkte en uitgebreide uitgave van *Uncle Bernac,* is even als de vorige, boeiend van avontuur en gevaar.
— B — *J. v. B.*

R. Hall, 5745.
THE UNLIT LAMP. *Jonathan Cape, London,* 1929. (18.5×11.5) 344 blz. geb. Sh. 5.—.
De schrijver van *Villa Falconieri* betitelde zijn roman als een *Geschichte der Leidenschaft.* De schrijver van dezen roman had als ondertitel gevoegelijk kunnen kiezen: „Geschichte einer Freundschaft." Heel het boek immers is niets anders dan de uitwerking van de tegenstelling in

Joan Ogden's hart, tusschen de liefde voor haar moeder en de vriendschap voor haar meesteres Elisabeth. In het militaire huishouden van haar vader, kolonel Ogden en haar moeder, een nazate van den beroemden Nelson, wordt haar karakter a.h.w. gedwongen zoowel door het milieu van haar familie als van het kleine stadje waarin ze verblijft. Doch ze kan zich slecht onderwerpen en haar zucht naar emancipatie drijft haar tot het breken van alle banden en 't gaan van haar eigen wegen. Haar zuster Milly geeft haar het voorbeeld. Toch deinst ze telkens terug voor het alleen achter laten van haar moeder, en moet Elisabeth haar toekomst-plannen met haar opgeven. Totdat het ook Elisabeth te machtig wordt. Ze laat haar gezellin in den steek en Joan slijt haar dagen te midden van allerhande ontgoochelingen bij haar moeder, die steeds uiterst jaloersch op haar liefde heeft gewaakt. Na den dood van haar moeder gaat ze, om den kost te verdienen, een kindsch familielid verplegen.
Dit werk maakte den, nu helaas beruchten Radclyffe Hall, beroemd. Die goede naam is alleszins, al zij 't ook om dit eene werk gerechtvaardigd. Het is een buitengewoon mooie karakterstudie, waarin de terneerdrukkende atmosfeer van het kleinstadsche leven goed is weergegeven en ook alle verhoudingen goed zijn uitgewerkt. Alleen voor volwassenen.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Frederic Arnold Kummer, 5746.
MAYPOLES AND MORALS. *J. H. Sears & Comp., New York,* 1929. (19 × 12.5) 279 blz. geb. $ 2.50.
Toen we het vorig boek van dezen schrijver recenseerden (*Ladies in Hades*) vermoedden wel, al half in welke richting zich de literaire bedrijvigheid van Kummer zou ontwikkelen. Horribile dictu! het werd een best-seller en de 12de editie ervan verscheen al in April van dit jaar.
Kummer heeft zijn huik naar den wind gehangen en 't hem welgezinde publiek een ander schoteltje klaar gemaakt. Deze nieuwe roman, waarvan de hoofdheld Shackleford een schrijver is die de „sex question" van historisch standpunt uit beschouwt, bedoelt een sexueele voorlichting te zijn. Doch het is een groote lantaarn met weinig licht. Havelock Ellis, Merken, Freud en tutti quanti hebben hier een nieuwe evenknie gevonden. Shackleford is maar een pseudo historicus, die er enkel op belust schijnt het Christelijk standpunt van 't huwelijk in een belachelijk daglicht te stellen. De meest absurde theorieën worden door hem uitgekraamd en de practische toepassing door hem zelf is al even wansmakelijk. De Med. Dr. Mitchell van dit boek is een dito pseudo-medicus die wel eens den nagel op den kop slaat, doch nog veel meer naast de plank nagelt. De verschillende vrouwen, gehuwde en andere, zijn maar evenzooveel proefkonijntjes, waarop zich 't ongezonde interesse van den hoofdheld concentreert. De humor van dit boek is van het zelfde allooi als die van den vorigen roman en het pleit weinig voor den smaak van het publiek van overzee, dat ze deze geconcentreerde esprit gaulois den vermakelijksten van het heele jaar noemen kunnen. Er is dikwijls veel overeenkomst met een der laatste boeken van J. Romains. Met wien men verkeert wordt men geeërd. Het is een gevaarlijk boek ook onder velerlei oogpunt, omdat het zoo mooi praten kan over dingen die niet goed te praten zijn, al loopen de verhoudingen tusschen Shackleford en Mrs. Darrow, Miss Duane en zooveel andere niet veel erger de spuigaten uit, dan we dat in dit soort literatuur gemeenlijk aantreffen.
Absoluut af te raden lectuur.
— D — *Dr. Raph. Kreemers.*

Grace Livingston Hill, 5747.
DUSKIN. *J. B. Lippincott, London,* 1929. (20 × 12.5) 304 blz. geb. Sh. 7/6.
De hoofdbestuurder van 't Fawcett Bouwbureau wordt aangereden door een auto juist op 't oogenblik, dat hij op 't oorlogspad ging, om zijn ingenieur in het Westen, Duskin, mores te leeren. De zaak lijdt geen uitstel en zijn secretaresse Carol Berkley, die precies met verlof moet gaan, stelt hem voor, dit karweitje op zich te nemen. Als Carol in het Westen aankomt en hardhandig wil optreden, botst ze opden rotsvasten muur van Duskins verzet. Ze meende hem wat te leeren, doch leert van hem hoe de vork eigenlijk aan den steel zit. Het gebouw waar het om gaat, en dat naar het oordeel van het bureau niet hard genoeg opschiet, is een gemeentebouw, en burgemeester Schlessinger en zijn trawant Blintz doen alles wat ze kunnen om Duskin stokken in de wielen te steken en te bewerken, dat het contract niet op tijd is uitgevoerd. Dan deelen ze samen den buit: het bedrag van 't proces de maatschappij aangedaan. Carol maakt natuurlijk rechtsomkeer, wanneer ze dit alles uit Duskin's mond verneemt. Haar gedachten en haar sympathie gaan nu naar den ingenieur met wien ze samenwerkt. Het resultaat is natuurlijk mislukking van den opzet der vijanden. Doch Carol is er tevens in gelukt Duskin voor haar zelf te winnen.
Schrijfster heeft nu al meer dan 40 graag gelezen werken op haar actief. Ze is, wat haar onderwerpen en haar stijl betreft, best te vergelijken met Courths Mahler. Haar literaire waarde rijkt dan ook niet veel hooger.
Goede ontspanningslectuur voor meisjes, vooral voor die, welke van emancipatie droomen. Ze krijgen hier feminisme naar haar gading.
— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

Edw. J. O'Brien, 5748.
THE BEST SHORT STORIES OF 1928. *Jonathan Cape, London,* 1928. (19.5 × 12) Deel I: 367 blz. Deel II: 311 blz. Per deel geb. Sh. 7/6.
Dit is de zevende keer dat O'Brien zijn Best Short Stories de wereld instuurt en het succes gaat in een steeds sneller tempo. Hier bestrijkt hij het veld van Juni 1927 tot Mei 1928. Wat de tijdschriften betreft waaruit hij zijn materiaal heeft gekozen, gaat dezen keer bij de Engelschen de *Manchester Guardian* met het leeuwenaandeel in de citaten strijken en bij de Amerikanen de *Cosmopolitan*. De 100% *Dial* schijnt een slecht jaar te hebben gehad.
Voor den eersten keer hebben ook de koloniale schrijvers een plaatsje gekregen. Australië is vertegenwoordigd door Miss Fane en Mr. Lofting; Zuid-Afrika door Mrs. E. Lewis en A. W. Mees en Trinidad door C. E. R. James.
De keus is zooals altijd zoo geregeld, al streefde de verzamelaar hoofdzakelijk naar het opnemen van het beste naar inhoud en vorm, dat iedereen werkelijk iets naar zijn gading vinden moet.

Van Bramah wordt een verhaal opgenomen uit zijn hier reeds besproken boek: *Kai Lung unrolls his mat*. Bij de Engelschen vallen, benevens dezen populairen schrijver nog op: A. Bennett met het fijne *The Cornet Player*, de succesvolle A. E. Coppard, Sheila Kaye Smith en H. Williamson. Bij de Amerikanen: D. Canfiels, Irv. Cobb, F. Hurst, E. Madox Roberts. Hier zijn de helft van de opgenomen stukken van vrouwen wat goed de verhouding in de productie weergeeft.
Het gaat niet aan van ieder der hier gegeven verhalen (waarvan de lengte loopt van 10 tot 30 blz.) een korten inhoud te geven. Wel dient er op gewezen, dat niet al deze 40 auteurs voor kinderen hebben geschreven. De biographische en bibliographische nota's op het einde van 't Engelsche deel zijn als steeds zeer up to date en onmisbaar voor studenten in deze zeer gewaardeerde afdeeling der Engelsche letteren.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

John O'Connor, **5749.**
BROADWAY RACKETEERS. *Horace Liveright, New-York*, 1928. (19.5×13.5) 255 blz. geb. $ 2.—.
Dit is 'n handboek voor oplichters. Maar de wijsheid, die zij eruit putten moeten ze dan vooral niet trachten vruchtbaar te maken in Broadway, in New-York. Want wanneer O'Connor ze zoo goed weet uit te teekenen als in dit werk het geval is, zullen ook eventueele slachtoffers wel weten, waar zij zich aan te houden hebben.
O'Connor schrijft vlot: zeurt niet, wat uit den booze is bij 'n relaas van feiten. Maar droog is het daarom toch niet geworden, want, laten we het maar eerlijk bekennen: wanneer wij een krantenbericht zien, waarboven „Een nieuwe Oplichterstruc" staat, dan leest 99 % van de menschen het. Misschien prikkelt het hen, dat zij er nooit toe hebben kunnen komen om zóó gewiekst te zijn, als die nieuwe rat. Ofschoon zij...... het toch nooit in hun hoofd zouden halen, er maar iets van in practijk te brengen. Maar de booze lieden uit Sing Sing en dergelijke instituten nemen het zoo nauw niet, en hun vindingrijkheid grenst aan 't ongelooflijke. Het boek bevat een groote serie van hun trucs, in den breede beschreven. Natuurlijk moet men er liefhebberij in hebben. Een verhaal is 't niet. Een korte lijst van „slang"-woorden doet goed dienst.
— Bc — *J. Jacobs.*

Harold Weston, **5750**
THE PATCHWORK MADONNA. *Gerald Duckworth, London W. C.* 2 1929. (19.5×12.5) 212 blz. geb. Sh. 6.—.
Dit heele boek is een conversatie tusschen de operaster Miss Creda Reid en haar dokter. Schr. laat dezen geneesheer psycho-analyse toepassen op zijn patient en op deze manier wordt het heele leven van de heldin achterhaald. We vernemen hoe van ze van gewoon lid in een rondreizend gezelschap opklom tot een beroemdheid op de planken. Het kost soms heel wat moeite haar bekentenissen af te dwingen, vooral wanneer ze over al haar helderheid van geest beschikt. Doch de aangewende methode sluit zoo als een bus dat nolens volens er alles uitkomen moet. Al is het werk in stukken en brokken aaneengerijgd, het is toch geen „patchwork" (lapwerk). Het sluit goed aaneen, al leest het wat moeilijk om de manier van uitwerken, die echter op zichzelf zeer lofwaardig is. Miss Reid is heelemaal geen madonna in de gewone beteekenis van het woord. En daarom kunnen we dezen roman, hoe origineel en degelijk ook, niet zonder meer zelfs aan elken volwassene aanbevelen.
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

G. N. Williamson, **5751.**
BLACK SLEEVES. *Chapman & Hall, London W.C.* 2, 1929. (20×12.5) 261 blz. geb. Sh. 7/6.
Malcolm Allister, schrijver van een best-seller, is in Hollywood om den verkoop te regelen van het scenario *Black Sleeves*, getrokken uit zijn boek. Hij leert daar Madeleine Standish kennen die doorgaat als Miss Smith, doch die in werkelijkheid een self-made detective is op zoek naar een zekere Rose Rosenkrantz. Deze vrouw heeft haar familie in 't ongeluk gestort en is met al de familiejuweelen aan den haal gegaan. Malcolm krijgt bezoek van zijn Engelsche tante Lady Gates, die verliefd raakt op den danser Marco Lopez, die de beschermeling en de helper is van Rose. Doch zij is jaloersch, wijl Marco een huwelijk met Lady Gates wil aangaan, om haar schatten en juweelen te bemachtigen. Madeleine is al tamelijk ver gevorderd in haar onderzoek als de oude dame sterft aan een vergif, dat Malcolm haar onbewust ingeeft. Rose had het in 't taschje van de dame verborgen en had ook haar juweelen gestolen. Madeleine neemt dan den advokaat John Barrett in den arm en beiden weten ze het zoo ver te brengen, dat Rose en Marco een samenstreffen hebben waarvan zij de ongeziene toeschouwers zijn en waaruit ze voldoende vernemen, om ze allebei aan te doen houden. Doch Rose heeft vergif ingenomen en Marco wordt vrijgesproken na voldoende getuigenissen te hebben afgelegd om Madeleine en Malcolm terug in 't bezit te stellen van hun schatten. Er is natuurlijk niets meer in den weg om ook de twee bezitters voor altijd te vereenigen. Dit is een op en top Amerikaansche roman, zoowel wat de taal als wat de gegevens betreft. Spannend geschreven en sprankelend van leven. De would-be detective juffrouw in de geschiedenis is heel sympathiek geteekend zonder overdreven spitsvondigheid en brengt het verhaal tot een zeer bevredigend resultaat. Goede ontspanningslectuur voor moderne menschen die smaak vinden kunnen in dit hyper up to date Amerikaansch.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Julius Meier-Graefe, **5752.**
VINCENT. Vertaald uit het Duitsch door Caspar de Jong. Geïllustreerd. *H. J. Paris, Amsterdam*, 1929. (21.5×17) VII-181 blz. ing. f 4.25, geb. f 5.25.
Het werk is gedeeltelik een levensverhaal in roman vorm, waarin het schilderlike element in Van Goch goed is doorzien en in zijn leven vervlochten; en gedeeltelik een aantal overwegingen. Deze laatste geven geen inzicht, noch een oplossing; zij *blijven* vaag en al te humanitaristies. Op sommige momenten van het leven van Van Goch o.a. het conflict met Gauguin,

de tijd in Arles, zijn dood, bleef het verhaal te veel bij het verhaal van de feiten; de diepere en de daden bewegende oorzaken werden niet getoond. Grotendeels werd zelfs naar geen inzicht gepoogd — wat geen der geringste bezwaren tegen deze biografie is!

Ton Kerssemakers.

ENGELSCH.

Mary Desty, 5753
THE UNTOLD STORY. Geïllustreerd. *Horace Liveright, New York,* 1929. (22.5×14.5) XIV-280 blz. geb. $ 3.50.

Mary Desty, de vriendin van Isadora Duncan heeft van haar mémoires een flink boek gemaakt, dat kan beschouwd worden als een vervolg op Isadora's eigen werk, dat zooveel opzien heeft gebaard.

De schrijfster vertelt allerhande levensbijzonderheden van de danseres, welke nog niet bekend waren en welke vaak interessant genoeg zijn om gelezen te worden. Toch vraagt men zich enkele malen af, of de groote vriendschap van de schrijfster haar soms geen dingen laat vertellen — onschuldige dingen overigens — die van minder belang zijn. Want ten slotte is het kunstleven van een kunstenares toch altijd van meer belang, dan haar particuliere leven.

Het rijk geïllustreerde boek is overigens wel de moeite waard voor wie in Isadora Duncan ooit belang stelde.

B. W.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Pierre Abraham, 5754.
BALZAC. Geïllustreerd. *Rieder & Cie, Paris,* 1929. (20.5×16) 87-LX blz. ing. Ffr. 18.—, geb. Ffr. 22.—.

Pierre Abraham heeft in de serie „Maîtres des Littératures" een boekje over Balzac geschreven, dat veel goede gegevens bevat en een der beste, in hun kortheid toch volledige, studies over dezen schrijver is (al wordt het laatste woord niet gezegd). In het eerste hoofdstuk geeft hij, uit een aantal goedgekozen citaten van tijdgenoten, een beeld van *L' homme et son aspect.* Het twede hoofdstuk is een korte weergave van *L' homme et sa vie.* Het laatste hoofdstuk geeft een goede analyse van het werk van Balzac onder het aspect van diens menselikheid en estetiese vermogens.

Het werk wordt gesloten door een opgave van literatuur over Balzac en diens werk, ; een verkorte maar zéér handzame en instructieve biografie en een zestigtal reproduksies. Ook deze zijn goed gekozen, zij bevatten onder meer een aantal interessante carricaturen, portretten en fascimiles van den schrijver, de afbeeldingen van de personen die in diens leven grote betekenis hebben gehad en de geschiedenis van een bladzijde uit het werk. In twintig fascimiles wordt de groei getoond van de eerste pagina van *La vieille fille*

Ton Kerssemakers.

Paul Bourget, 5755.
AU SERVICE DE L'ORDRE. *Plon, Nourrit & Cie, Paris* 6, 1929. (19×12) 276 blz. ing. Ffr. 12.—.

Paul Bourget heeft in deze bundel een aantal boekbesprekingen over literaire, historiese, religieuse onderwerpen verzameld, die hij met den alles dekkenden en weidsen tietel van *Au Service de L' Ordre* heeft voorzien. Paul Bourget is echter Paul Bourget; sloom en médioker in zijn „denken" en waarover hij ook schrijft, volstrekt onbeduidend. De „orde" die hij dienen wil met dit boek, past geheel bij zijn figuur. Zij is tot het uiterste toe vermolmd en niets meer dan een lamlendige karikatuur van de *orde,* van de *Katolieke* ordening der dingen.

Als men dit boek openslaat, vliegen de motten er uit!

Ton Kerssemakers.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

G. Prezzolini, 5756.
HET LEVEN VAN DEN FLORENTIJN NICOLO MACHIAVELLI. Vertaald uit het Italiaansch door Louise J. van Everdingen. Geïllustreerd. *W. P. van Stockum, Den Haag,* 1929. (20.5×14) 256 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

Eenigszins op dezelfde wijze als Timmermans weergaf, hoe hij zijn Breugel „geroken" had, heeft deze auteur over zijn held Machiavelli geschreven. Met dit onderscheid: M's leven werd moderner, serieuzer en vooral historisch juister geschetst, alleen hij laat niet voelen waar zijn held verkeerd doet. 't Is een en al verheerlijking. Blijkbaar verstaat deze literator, die aardig en scherp zijn eigen tijd geeselt, heel slecht wat een historische biografie is. Als dit boek 'n specimen is van de wijze, waarop jong Italië geschiedenis wil gaan schrijven, dan is dat voor een keer wel aardig om eens te lezen, maar we laten 'n tweede gelegenheid gaarne passeeren. De vele klakkeloos neergeschreven opmerkingen, verhoogen de historische bruikbaarheid geenszins. De schr. is ook even heidensch als zijn held, en koestert 'n afschuw voor alle bovennatuurlijke zaken. Hoewel er velen gepoogd hebben M. na te volgen, toch is dat er slechts één gelukt... Mussolini, zoo zegt hij ongeveer aan 't einde. De groote vereering voor den Duce — die we schr. gaarne gunnen — wordt in dit werkje al vrij spoedig erg kinderlijk. 't Lijkt er soms op of hij wil suggereeren, dat het leven van Machiavelli en Mussolini wonderbaarlijk op dezelfde wijze verloopen is. Intusschen is de Duce altijd nog verstandiger dan sommige zijner heidensche vereerders. Na het verschijnen van dit boek is er een 11 Febr. 1929 geweest, iets wat volgens dezen schr. te oordeelen onmogelijk zou zijn. Men ziet: deze geschiedschrijver kent maar slecht zijn geschiedenis. Ontstellend duidelijk is ons echter weer geworden welk een heiden en menschenverachtende cynicus die Machiavelli is, zoowel in leer als in leven.

C. Slootmans.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Johan W. Schotman, 5757
HET VERMOLMDE BOEDDHABEELD. Geïllustreerd. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 1929. (23×14.5) II: 244 blz. ing. f 3.90, geb. f 4,90.

Schrijver is arts bij eene spoorwegonderneming, die een ijzeren baan in China aan het bouwen is

en heeft dus gelegenheid tot veelvuldige aanraking met koelies, zooals ook met Chineezen van de opperste kategorie. In het onderhavige werk wil hij op artistieke wijze de „nauwere inleving", zooals hij zich uitdrukt in zijne exotische omgeving schilderen. Aan artisticiteit is in het boekwerk zeer zeker geen gebrek, maar lieden, die op zakelijkheid uit zijn, zullen het niet geheel bevredigd uit de hand leggen. Hier en daar ligt een rake schildering wel iets van den sluier op, die het moderne China voor onze oogen verborgen houdt, maar dadelijk daarop wordt weer naar een zeer sterk uitgesproken subjektivisme of naar de dichterlijkheid over gesprongen en moet men vele, vele bladzijden verder lezen om weer eens op een praktisch bruikbaar brokstuk te stooten.
Uit dien hoofde kan het boekwerk recht doen gelden op een plaats in de literatuur maar kan het kwalijk als een up to date „Chinaboek" beschouwd worden.

G. de van der Schueren.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Herbert Asbury, **5758.**
MISDAAD EN BENDEWEZEN IN NEW-YORK. Vertaald uit het Engelsch door Luc Willink. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (25 × 16) 283 blz. ing. f 4.90, geb. f 5.90.

De Engelsche editie van dit boek *The gangs of New York* werd door Dr. Raph. Kreemers zeer uitvoerig besproken in *Boekzaal der geheele wereld* 1928, blz. 229, in een geïllustreerd artikel. Wij meenen hier dan ook met een verwijzing te mogen volstaan, maar willen toch nog even bemerken, dat dit buitengewoon interessante boek uitsluitend ter hand kan worden genomen door volwassenen met levenservaring en intellect.

M. v. M.

DUITSCH.

Dr. Friedrich Apitzsch, **5759.**
DIE DEUTSCHE TAGESPRESSE UNTER DEM EINFLUSZ DES SOZIALISTENGESETZES. *Em. Reinecke, Leizig,* 1928. (23.5 × 15) IX-222 blz. ing. M. 8.—.

De journalistiek heeft een dergelijke beteekenis verworven in het leven der volkeren, dat ze het object is geworden van een bepaalden tak van wetenschap. In Duitschland geeft een professor een serie werken uit „Wissenschaftliche Arbeiten aus allen Gebieten der Zeitungskunde". Als derde deel daarin is bovengenoemd boek van dr. Friedrich Apitzsch verschenen, dat het in den titel aangegeven onderwerp recht „gründlich" behandelt. Het begint met de uitzonderingswet tegen de socialisten, tijdens de Bismarck-periode in 1878 in Duitschland aangenomen, waarbij ook de socialistische pers gemuilband werd. De wet bleef tot begin 1890 van kracht, en na haren val ontwikkelde zich de sociaal-democratische partijpers bij onze Oosterburen tot haren bekenden bloei. Deze wordt zorgvuldig met cijfers en citaten beschreven, en daarna wordt op dezelfde wijze uiteengezet, welke daartegenover de houding was der anti-socialistische en der neutrale pers. Hoewel het boek objectief geschreven is, krijgt de lezer den indruk, dat in den auteur een voorstander van de soc. dem. levensbeschouwing aan het woord is.
Voor journalisten, dagblad-uitgevers en leden der Volksvertegenwoordiging staan hier en daar wel lezenswaardige dingen in dit voor niet-Duitschers nogal zwaar uitgesponnen boek.

Van Term.

XIV. SPEL EN SPORT.

NEDERLANDSCH.

J. v. d. Bergh, **5760.**
TE MIDDEN DER KAMPIOENEN. Geïllustreerd. *Sport-Echo, Den Haag,* 1929. (23 × 15) 223 blz. ing. f 2.50.

De sportliteratuur — overigens vrij arm — is door deze uitgave verrijkt met eene aanwinst, welke zeker belangstelling verdient van allen, die zich interesseeren voor sport. Doch wij willen veel verder gaan, dit boek zal verslonden worden, door ieder, die zijn Hollandsch hart op de juiste plaats draagt. J. van den Bergh, die over een heerlijke boeiende stijl beschikt, weet op unieke wijze te schilderen de zoo gevarieerde en soms oerkomische lotgevallen van den „grooten" Hollander, Moeskops, Big Pete.
De kenner van Wielersport zal gnuiven bij de analyse van het psychisch- zoowel als spierleven van dezen machtigen athleet. De would-be kenner zal er meer bescheidenheid uit leeren in critiek en beoordeeling. En hij, die voor sport niets, niemandal voelt, ja er wellicht een hekel aan heeft, zal iets meer gaan waardeeren in het leven van een energieken, alles opofferenden sportman, wiens wilskracht groote daden weet te scheppen. En tenslotte is dit boek, een heerlijk jongensboek. We verfoeien de ongezonde sportvergoding, doch brengen onze jongens gaarne dit werkzaam, wilskrachtig, doorzettend leven ten voorbeeld. Hier te zien, hoe de eenvoudige boerenjongen zich op eigen kracht opwerkt tot een groot kampioen, kan een voorbeeld zijn, voor wat met wilskracht en werklust bereikbaar is. Moeskops de ronde robuste eerlijke kerel — eenvoudig ook in zijn glorie, is in zijn branche een Nederlander, waarop groot te gaan geen schande is.

G. O.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Jaap van Baren, **5761.**
JAN. Geïllustreerd door Jan Lutz. *De Steenuil, Amsterdam,* 1929. (26 × 16) 206 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Drie jongens hebben in Amsterdam 'n Paaschvacantie met zeer vele avonturen. Gewoonlijk overkomt het gewone jongens niet, dat ze zoo veel in zoo korten tijd beleven. Ook gaan de guitenstreken van de boefjes — al hebben ze alle drie ook 'n gouden hart — wel 'n beetje over de streep. Dat 'n jongen, die zich in 'n vliegmachine verstopt, om dit feit zoo geweldig gevierd wordt zal misschien 'n jongen op 't idee brengen dit ook eens te probeeren. En dan zou hem 't wel kunnen tegenvallen, dat hij niet zoo gevierd en geëerd werd als Jan!

Alb. Steenhoff-Smulders.

ONTVANGEN BOEKEN.

L. Beem, 5762.
EXAMENOPGAVEN VOOR HET PRAKTIJK-DIPLOMA ENGELSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 1928. (23×15) 184 blz. ing. f 1.75.

E. F. van de Bilt, 5763.
VAN DEN LEVENE ONS HEREN. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. Nederlandsche Schoolbibliotheek. (18×12) 54 blz. ing. f 0.35, geb. f 0.60.

J. H. van den Bosch, 5764.
GEDICHTEN VOOR DE HOOGERE KLASSEN VAN H.B.S. EN GYMNASIUM. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. Nederlandsche schrijvers. (17×12) 151 blz. ing. 1.25.

G. G. van den Bosch-Pinke, 5765.
Dr. G. E. Opstelten,
VERZEN. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 3e druk, 1929. Nederlandsche schrijvers. (17×12) Deel I: 127 blz. ing. f 1.10.

Aug. A. Boudens, 5766.
HET LAATSTE JAAR. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. (19.5×13.5) 132 blz. ing. f 1.25.

J. Brands, 5767.
THE LAST THREE MONTHS. *J. Muusses, Purmerend,* 1928. (19.5×13) 131 blz. ing. f 1.35.

J. Cohen, e.a., 5768.
NAAR DRENTE. Geïllustreerd. *Van Gorkum & Co., Assen,* 1928. (18.5×12) 48 blz.

Mgr. A. F. Diepen, 5769.
DE WELLEVENDHEID. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. (17×11) 277 blz. ing. f 1.15, geb. f 1.45.

P. Eindhoven, 5770.
P. H. van Overbeeke,
LEERBOEK DER ENGELSCHE TAAL VOOR BEGINNERS. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 5e druk, 1928. (22.5×15) Deel II: 186 blz. ing. f 2.25.

Rudyard Kipling, 5771.
RIKKI — TIKKI — TAVI AND WEE — WILLIE — WINKIE. *J. Muusses, Purmerend,* 1929. The interesting library. (18×13) 48 blz. ing. f 0.70.

Marie Koenen, 5772.
DE HERDERSKNAAP VAN BETHLEHEM. *Paul Brand, Hilversum,* 1929. St. Jozefklas-bibliotheek. (19.5×13.5) 93 blz. ing. f 0.90.

J. Kokje Jzn., 5773.
MIDDENSTANDSBOEKHOUDEN IN ZIJN EENVOUDIGSTEN VORM. *Tieland, Utrecht,* 1929. (24×16) 94 blz. ing. f 1.50.

Nic. Kroon. 5774.
VAN ZANGERS EN KRASSERS. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. (21×14) Deel I: 99 blz. Deel II: 98 blz. Deel III: 109 blz. Per deel: ing. f 0.90.

F. Kuhlmann, 5775.
G. Velt,
FRÖHLICH DEUTSCH. *W. Versluys, Amsterdam,* 1929. (20×15) Deel IV: 87 blz. ing. f 0.90.

Hermann Löns, 5776.
AUS WALD UND HEIDE. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. Von deutscher Art und Kunst. (19×12) 108 blz. geb. f 1.25.

Dr. W. A. Muller, 5777
LEERBOEK DER VLAKKE MEETKUNDE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1929. (23×15) Deel II: 121 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.25.

G. Nolst Trenité, 5778.
DROP YOUR FOREIGN ACCENT. *H. D. Tjeenk Willink, Haarlem,* 5e druk: 1929. (20×14) 121 blz. ing. f 1.—.

J. W. Pik, 5779.
BEKNOPT LEERBOEK DER ALGEMEENE EN VADERLANDSCHE GESCHIEDENIS. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 3e druk: 1929. (21×14) Deel II: 314 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.10

J. H. Pik, 5780.
K. Zeeman,
TYPISCH NEDERLAND. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 3e druk, 1929. (23×15) 234 blz. ing. f 3.50.

W. Reinink, 5781.
G. A. Teunis,
MEETKUNDE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. (21×14) Deel I: 196 blz. ing. f 1.95, geb. f 2.15.

Dr. Y. H. Rogge, 5782.
Dr. W. J. W. Koster,
LATIJNSCHE SPRAAKKUNST. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 4e druk: 1928. (20×14) Deel I: 142 blz. ing. f 2.25.

P. Schaft, 5783.
Drs. J. Wijma,
LE MONDE AUTOUR DE NOUS. *J. Muusses, Purmerend,* 1929. Nieuwe M.U.L.O.-serie. (19×13) 101 blz. ing. f 1.10.

J. W. Slofstra, 5784.
REKENEN VOOR U.L.O. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1929. (21×14) 76 blz. ing. f 0.75, geb. f 0.95, antwoorden f 0.25.

J. H. G. Sorber, 5785.
G. Bannink,
GESCHIEDENIS VAN ONS LAND EN VOLK. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. (21×14) 150 blz. ing. f 1.95, geb. f 2.15.

H. Stienstra, 5786.
FRUITTEELT VOOR DEN AMATEUR. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 2e druk, 1929. Weten en Kunnen. (20×13.5) 69 blz. ing. f 0.75.

H. Stienstra, 5787.
WAT MOET IK ALS LAND OF TUINBOUWER VAN DE BEMESTING WETEN? Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 2e druk, 1929. Weten en Kunnen, (20×13.5) 55 blz. ing. f 0.75.

Fritz Tillmann, 5788.
DIE H. SCHRIFT DES NEUEN TESTAMENTES. *Jos Kösel & Fr. Pustet, München,* 1928. (15×8.5) 870 blz. geb. M. 7.—.

E. P. Visser, 5789.
K. van Genne,
DE BEGINSELEN DER FRANSCHE TAAL. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 4e druk, 1929. (21×14) Deel I: 138 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.65.

A. Volkmar, 5790.
DER LOKOMOTIVFÜHRER. *J. Muusses, Purmerend,* 1929. Bibliothek für Schule und Haus (18×13) 48 blz. ing. f 0.70.

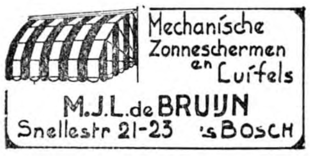

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Tijdschriftenschouw

La vie catholique en France et à l'Etranger. 27 juillet, 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

Twee hoofdartikels over de 21e sessie van de Sociale weken in Frankrijk vol practische raadgevingen, met 'n korte karaktertrek der sprekers en hun portretten. (Kardinaal Binet, M. A. Liouville, M. Pernot, M. le chanoine Six en Le R. P. Arnou). Een oproep aan de „Volontaires des Papes", pour les vacances, en daarbij aansluitend een flink artikel over de bezigheden eener gezonde vacantie. Verder de toespraak van Z. H. over de katholieke Italiaansche actie en 't groote feit van de processie met 't H. Sacrament te Rome, waarbij Z. H. voor 't eerst sinds 1870 't Vaticaan verlaat. 't Vijfde eeuwfeest van Gerson wordt in een paar artikels in herinnering gebracht. La vie artistique heeft een artikel en mooie reproductie van 't Breviarium van Philips de Goede. Hoogst belangrijke gegevens over de Action Française met 't protest van Kardinaal Dubois. Een nieuw werk van Bardy, die 't mooie werk schreef *Litterature Grècque chrétienne*, n.l. *Litterature Latine chrétienne*. Nog veel belangrijk nieuws over la vie sociale, over de geschiedenis der godsdiensten, etc.

Alte und neue Welt. 2 Juliheft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 3.60 per half jaar.

Na de roman van M. J. Marheineke, Agnes Hanried's Dornenpfad volgen er heerlijke bijdragen over zomerstemming en vacantiereizen. 't Slot van de belangrijke studie „Das Volkstheater in der Schweiz" met twaalf illustraties toont ons 't spel en 't karakter van 't Zwitsersche volk. 't „Trachtenfest in Einsiedeln" toont, hoe 't volk trouw blijft aan oude zeden en kleederdracht; zeven prachtillustraties verduidelijken de tekst. Een korte studie over „Natürliche und kunstliche wohlgerüche" met twee illustraties is 't wetenschappelijk gedeelte. Deze aflevering heeft een kunstplaat „een Beiersche Boerin" door G. Schildknecht en 41 andere illustraties; de Rundschau heeft illustraties over allerlei feiten van 't oogenblik: veel over boeken en veel voor vrouwen over kookkunst, etc.

Deutscher Hausschatz. 11 Heft. August 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. per jaar *f* 5.50.

De Augustusaflevering schittert in een weelde van platen — ook Holland werd niet vergeten — op de kunstplaat in zijn fijne reproductie — de wijze en dwaze maagden van Friedr. van Schadorn zou men uren lang kunnen staren. De roman der Bergen „Die Verkaufte Heimat" is spannend en teekent diep z'n karakters. „Der sterbende Bauer" is een stuk folklore van hooge beteekenis: negen illustraties van typische boeren in Spanje, Mexico, etc. brengen ons nog realistischer in kennis met deze prachttypen van zwaren arbeid. Interessante vergelijkingen kan men hier maken 't „Raadsel van den bliksem, met mooie photographieën teekent de macht van de natuur. Cyril Gerald vertelt aan de hand van illustraties over den fabelachtige ondernemingsgeest der Amerikanen voor reclame. Daarop volgen nog belangrijke plantenbeelden; de Hongaarsche Paraplucdans, 'n toekomstbeeld van een vliegende D.trein. Behalve de hoofdroman zijn er nog zes korte geschiedenissen opgenomen. Een rijke bijlage voor vrouwen en kinderen met allerlei illustraties.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 3 août, 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

Paul Doncoeur beschrijft de Padvindersbijeenkomst in Engeland: hij verklaart, dat 't geloof de leidende macht is der Fransche padvinders. De eerste dagen van de Sociale week te Besançon verzekert het succes: de opkomst is groot, alles is goed geregeld: de lessen zijn instructief; schitterend godsdienstige feesten zijn er mee verbonden. Vol enthousiasme beschrijft E. Devoghel de eerste pauselijke processie in Rome, „un tableau unique dans un cadre incomparable". 't Boek van Emile Baumann over Bossuet wordt besproken; nog nooit schijnt er zoo psychologisch-juist over hem geschreven te zijn. Nog veel is er over de Action Française, over Gerson, over de toekomstige tentoonstelling van Kerkelijke Kunst in 't museum Gulliera. La vie scientifique bespreekt o.a. 't nieuwe boek *Les plus belles pages de Saint Thomas d'Aquin* en 't werk der religieusen aan de universiteit te Washington. La vie sociale geeft een uitvoerige bespreking van 't merkwaardige boek van Chanoine J. Belorgey *Doctrine traditionelle de l'Eglise sur le respect et l'obeissance dus aux pouvours constitués*, naast nog vele andere berichten.

Abonneert U op het Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders

(*Deutscher Hausschatz.*)
Tulesluier in paarlen gevat me een rank van oranjebloesem.

Eduard Jenner, een der Engelsche pioniers van de vaccinatie.

(*Radio-Bode.*)

(*Deutscher Hausschatz.*)
Bruidssluier, versierd met oranjebloesem in hoefijzervorm als geluksteeken.

Eenige proeven van illustratie uit het Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders.

NIET WAT WIJ ZEGGEN, DOCH WAT DE PERSBESPEKINGEN ZEGGEN:
„'t Is uitgegroeid tot een voornaam tijdschrijft van practische en theoretische opvoedkunde voor huisgezin en school. De band tusschen de drie groote opvoedkundige machten, wordt door dit tijdschrift sterker aangehaald: Kerk, school en huisgezin. Waar school en huisgezin niet sterk vereenigd alles aanwenden voor echte godsdienstige vorming der kinderen, daar zal de Kerk géén blijvende invloed uitoefenen. 't Is te hopen, dat alle katholieke bladen en Priesters mee zullen werken voor de inburgering van dit tijdschrift in alle huisgezinnen en op alle scholen. Dat is een goed werk van den eersten rang" „Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift,"
„Zoo komt iedere veertien dagen, dit eenvoudige tijdschrift, met z'n vollen inhoud van paedagogische besprekingen, inlichtingen geven aan ouders en opvoeders. Door zijn echt practische artikelen van priesters, geneesheeren, onderwijzers, zal er nauw contact tot stand komen, tusschen school en huisgezin."

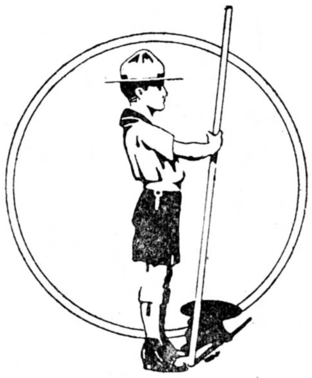

BOVENDIEN stellen wij, ter aanmoediging, voor de eerste 1000 nieuwe abonné(e)s gratis een volledigen willekeurigen ouden jaargang beschikbaar, of zoo de voorraad inmiddels uitgeput mocht zijn, een of ander waardevol boekwerk.

Haast U dus het bestelbiljet in té zenden

BESTELBILJET Inzenden als drukwerk onder open couvert, aan den boekhandel of aan het Nederlandsche Boekhandel, Tilburg.

Mijne Heeren, Ik wensch mij (minstens voor een jaar) tot wederopzeggings toe te abonneeren op het

TIJDSCHRIFT VOOR R. K. OUDERS EN OPVOEDERS

en gelieve U mij de gratis premie te zenden.

Voornaam en naam: ....

Straat en huisno.: .... Stad en datum: ....

Duidelijk schrift a.u.b.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Magazijn De Hes
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Handel in
Manufacturen en
gemaakte goederen.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg
Abonn. prijs per half jaar f 2.85 franco per post.

Zonnebrand
Door Zon Verbrande Huid,
Doorzitten bij Wielrijden en Stukloopen van
Huid en Voeten, verzacht en geneest men met
PUROL

Doozen 30-60 en 90 ct. Tube 80 ct.
Bij Apoth. en Drogisten

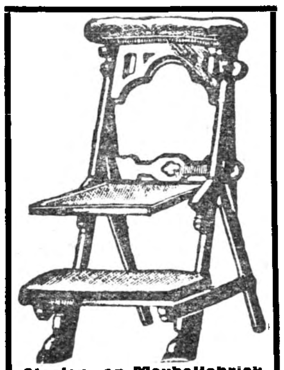
Stoelen- en Meubelfabriek
FaA. Tret, Oirschot NBr.
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen, voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel. 1008

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

ABONNEERT U OP HET WEEKBLAD
Hooger Leven
Het biedt U alles wat U van een goed weekblad kunt verwachten
Abonnementsprijs per jaar slechts f 4,50 plus f 1.— porto.
Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

Uitgave van TEULINGS'
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
's-HERTOGENBOSCH

Dr. D. A. W. H. SLOET

HET BOEK DER OPENBARING VAN DEN H. APOSTEL JOANNES

Met aanteekeningen

Prijs . . . . f 0.90

,,Met groote voldoening hebben wij het werk van Dr. Sloet genoten. Het lijkt ons een voldragen vrucht van zijn algemeen erkende en gewaardeerde Bijbelkennis." *H. H.*

Dr. D. A. W. H. SLOET

BESTAAT GOD OF NIET?

Een boekje voor denkenden.

Prijs ingen. f 1.—, geb. f 1.50.

,,...verlangd, verwacht en dubbel welkom!" *Ons Geestelijk Leven.*

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U.L.O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT

Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f 2.90, geb. f 3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.

LIMBURG AAN CHRISTUS:
Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: ,,Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

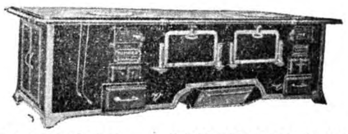

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN

WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail

Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661

Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

// BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 17 1 SEPTEMBER 1929 17½ cent

Vera Malinowskaja, een Russische filmactrice.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek

voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels

H. S. M.

Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)

Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

Vincent Cleerdin: . . . . *Onder den Moerdijk*

Dr. A. Greebe: *Een Middeleeuwsch leven van Jezus*

P. Paschasius O.M.Cap.: *Fr. Rombouts in z'n laatste werk*

Dr. Raph. Kreemers: . . . . . *Joseph Conrad*

Deensche Redacteur: *Overzicht der Scandinavische Literatuur*

A. F. van Beurden: . . . . . . *Naar Palestina*

UIT BOEK EN BLAD:
Studiën. — Hochland. — Die Literatuur.

VERSCHEIDENHEDEN:
Kunstenaars en hun fratsen. — Anecdoten van beroemdheden. — Greta Garbo. — Een kinderboek voor f 25.000 verkocht — Landloopers, die dichters zijn. — Hugo van Hofmannsthal. — Russische Theatercensuur. — Dostojewski. Zijn doodvonnis.

TIJDSCHRIFTENSCHOUW.

VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

Abonneert U op het „Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders".
Abonnementsprijs per jaar f 5.45 plus 50 cent porto.
Administratie: Langestraat 70, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Uitgevers en Recensenten.

De redactie van het *Overijselsch Dagblad* heeft een boek ter recensie gekregen en dr. A. C. B. Arts, schrijft daarover nu het volgende:

Te voren, zegt dr. A., zouden wij een soort persoonlijke opmerking tot de uitgevers willen richten. Met een vet stempel, koeien van letters, hebben zij heteerste witte, het schutsvel besmeurd. Hiermede niet tevreden hebben zij nog een paar maal midden en verder in het boek, hetzelfde stempel onder aan een pagina tekst gezet.

Dachten zij, deze uitgevers, dat de recensent zijn taak al lezende zou vergeten?...... natuurlijk niet. De economische waarde van het boek moest vernield. Het ware immers denkbaar dat de een of andere redactie het boek, als het niet verminkt was, op een of andere wijze zou „verpatsen."

Waarde heeren, als wij ons niet vergissen hebt gij eenige hoogere pretentie met uw uitgaven. Ge hult ze in een mooi kleed — in één woord, het is schijnbaar niet alles dubbeltjes en materie, wat gij nastreeft. Waarom dan zulk on-elegante manieren?

Wij verzekeren u, dat ons geene redacties bekend zijn, die de ons toegezonden boeken aan den man trachten te brengen. Wel geven zij u allen in tien- en meervoud de geldelijke waarde terug van de boeken, die gij hun „ter bespreking" op het dak zendt. Dit boek brengt gij op de markt voor twee gulden en vijf en twintig cent. 't Is te geef voor zulke fijne en schoone gedachten in zoo edel een vorm gegoten. Ze zijn heel wat meer waard — gij vraagt alevel niet meer dan twee gulden en een kwartje, wat prijzenswaardig is en waarschijnlijk goed koopmansinzicht.

Gij zoudt dus vijfenveertig stuiver aan de redactie of den recensent schenken, wanneer gij tevoren niet de economische waarde van uw gift had vernietigd, althans zeer verminderd.

Wanneer de door u gevraagde bespreking volgt, wat krijgt ge dan terug? Welke rekening zou kunnen worden gemaakt?

Wij zien den recensent al schrijven:

„Voor aan Ued. geleverd:

„Boek gelezen 10 uur ad 50 ct. per uur (bij standaardloon van 'n tuinman of zoo) — vijf gulden.

Idem over nagedacht — een gulden.

Voor UEd. een recensie geschreven, 1.5 uur ad 50 ct. (het loon der putjesscheppers) — 75 cent.

Voor UEd. in ons blad geplaatst 75 regels onder den tekst ad plus minus 50 ct. per regel 37.50 gulden, tezamen vierenveertig gulden en een kwartje."

Is de redactie of is de uitgever inhalig?

Neen, dan de Franschen. Zij zenden u hun boeken, waarvan de economische waarde vermeerderd wordt door de zelfgeschreven opdracht van den auteur.

Een boek ontsieren met een aantal vette stempels — daarvoor zouden zij zich zelf schamen wanneer zij niet genoeg eerbied hadden voor de boeken die zij zelf uitgaven.

Een restaurant dat een letterkundige onderhoudt.

Het is een merkwaardig feit in de Zweedsche letterkundige wereld, dat een dichter leeft van de winsten welke een restaurant afwerpt.

De Zweedsche schilder en etser Anders Zorn, die veel voor het artistieke leven van Zweden heeft gedaan vermaakte eenige tientallen jaren geleden aan de Zweedsche academie de historische herberg, bekend onder de naam van De Gulden Vrede, die uit het jaar 1650 dateert en in het hart van de oude stad is gelegen. De winst van dit restaurant is bestemd om het salaris te betalen van den permanenten secretaris van de Zweedsche academie, Eric Axel Karlfeldt een der beste dichters van het moderne zweden. Het restaurant met zijn mooie oude kelders, waar eten en drinken bij het licht der flikkerende waskaarsen worden opgediend biedt steeds een schilderachtig gezicht en zangers komen daar dikwijls de oude liederen van Karel Michael Bellman hooren, een zanger uit den tijd van Lodewijk XV. Het restaurant is te Stockholm zeer populair, zoodat de netto winst jaarlijks een zeer goed inkomen vormt. Lucullus werkt hier met Apollo samen en het is zeker een zeldzaam verschijnsel, dat een hoogstaand lichaam als de Zweedsche academie een restaurant exploiteert.

In Scandinavië kent men overigens meer van dergelijke eigenaardige, maar voor kunstenaars profijtelijke instellingen.

De geest van den tijd.

Is de met slingerende bloote beenen, vliegende, tennissende, dravende, spelende sport-, film- en andere sterren gevulde wereld der dagbladen wel de werkelijke wereld?

Men overwege:

Een Parijsche chocoladefirma, zoo meldt het „Handelsblad", heeft een wedstrijd met prijzen, zelfs van een van vijfduizend frans, uitgeschreven voor de vraag: wie men zóó bewondert, dat men zélf die persoon zou willen zijn.

De mannen waren in hun antwoord zeer beslist. Nóch Lindbergh, nóch de Prins van Wales, hoe populair ook, nóch Mussolini, hoe vaak ook gekiekt, hadden hun sympathie; de groote meerderheid verklaarde tot hun held: Poincaré, de politicus die zeer verschillend beoordeeld wordt, maar die op de eerste plaats karakter heeft.

En de antwoorden der vrouwen?

De schoonheidskoningin kreeg geen enkele stem; er was geen belangstelling voor Suzanne Lenglen, de tennis-ster: geen enkele stem. Mistinguett, de filmster: geen enkele stem. Een dame die zich uitsloofT voor het vrouwenkiesrecht: enkele stemmen. Maar er was één vrouw, op wie een overweldigende meerderheid van stemmen werd uitgebracht; dat was geen society-vrouw, geen sport-ster, of film-fee, maar het was: Mevrouw Curie, de ontdekster van het radium, en bovendien de eenvoudigste vrouw welke men zich denken kan.

Waaruit bestaat de beroemdheid van zoovele „sterren" dan eigenlijk, behalve dan uit drukinkt?

De woordenschat der Turksche Taal.

De Turksche taal bestaat uit 24000 woorden.

Deze lijst werd gemaakt naar aanleiding van het samenstellen van een nieuw woordenboek, dat voor de invoering van het Latijnsch Alphabet noodzakelijk geworden was.

Van deze 24000 woorden gebruiken de intellectueelen er ongeveer 10.000 in de gewone spreektaal. De onontwikkelde personen 800, tot 1200 hoogstens.

De rest bestaat uit bekende uitdrukkingen en spreekwoorden.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

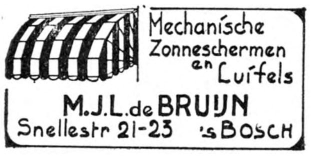

Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD — LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Schooluitgaven van Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg

NEDERLANDSCH
JOS. J. GIELEN: Uit Heden en Verleden. Een bloemlezing in twee deelen met een inleiding van Dr. H. W. E. Moller. Deel I (circa 360 blz.) is ter perse. Ingenaaid f 3.25, gebonden f 3.90.
Dr. H. W. E. MOLLER: Joost van den Vondel's Lucifer. Treurspel met inleiding en verklaringen. Ingenaaid f 0.95.
Dr. H. W. E. MOLLER: Karel ende Elegast. Middeleeuws ridderdicht met inleiding en verklaringen. De 5de druk is ter perse.
Dr. H. W. E. MOLLER: Beknopte geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde. Ingenaaid f 2.90, gebonden f 3.90.
FRANSCH
JULIE LAVERGNE: Légendes. f 0.50.
LATIJN
Dr. H. W. E. MOLLER: Beknopte Spraakleer van het Kerklatijn, met oefeningen en woordenlijst. (A. van Wijk). Ingenaaid f 1.90.
Dr. H. W. E. MOLLER: Het Kerklatijn, Spraakleer met Oefeningen, geheel ontleend aan de liturgie (Dr. Paul van Noordhorn). De 3de druk is ter perse.
GOTISCH
Dr. H. W. E. MOLLER: Gotiese Spraakleer met oefeningen, bloemlezing en woordenlijst (96 blz.), Ingenaaid f 3.25.
DIVERSEN
Contrôleboekje. Gecartonneerd f 0.60.

Moderne Dames- en Heerenkapsalons
J. BÜSGEN, Willemstraat 10, Eindhoven
8 Aparte Damessalons.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Heeft gunstigen invloed op de spijsverteering.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ONDER DEN MOERDIJK.

Dat is geen kleinigheid in den tegenwoordigen tijd: een boek[1]) te schrijven over het leven en den arbeid in Brabant en Limburg! Er gebeurt iets in beide provinciën. Voorbij is de tijd van *stillen* groei, van haast onnaspeurbare krachtsvorming. Van den droom is de bevolking gekomen tot de daad. Het leven, dat er eeuwenlang sprietelde als een plant, vlamt en vonkt er nu als een hoogovenvuur.

Twee namen beheerschen uiterlijk de veranderingen in beider leven: het mijnbedrijf in Limburg, Philips in Brabant. Maar in wezen heerschen die twee nog *niet* —, en voorloopig zal het niet zoover komen, dat hun macht tot heerschappij groeit.

Wel maakt de nijverheid zware veroveringen op den landbouw.

Wij mogen er om treuren, — wij mogen ons erover opwinden, — maar dat houden we met geen man of macht tegen.

Brabant en Limburg staan voor de keuze: nijverheid of landverhuizing.

De meeste inboorlingen kiezen de nijverheid. Zij willen niet enkel hun dagelijksch brood, — zij willen óók een verblijf op den grond der vaderen.

De keuze beslist over den levensvorm.

Gerard Knuvelder.

Honderden jaarlijks verzaken het land en den landbouw, om naar de fabrieken te trekken en daar arbeider te worden. Niet alleen de gezinsvaders, ook de zoons en de dochters.

't Is een gevaarlijke overgang: Wie op het platteland is opgegroeid, laat zich niet gemakkelijk kooien in de stad.

Zelfs de Brabantsche en de Limburgsche stad is een kooi met tralies. De een stoot zich wonden daartegen, de ander wordt kooilam.

Wat blijft er van de oude levenskracht, wat van het geloof?

Deze vraag heeft de heer Knuvelder zich óók gesteld. Hij die van elders naar Brabant gekomen is, geeft zich van de verschijnselen en de nieuwe vraagstukken anders rekenschap dan de inboorling, die den groei van zijn gewest als getuige gevolgd heeft.

't Loont de moeite, de aanteekeningen van den heer Knuvelder na te gaan. Hij tracht zichzelf rekenschap te geven van wat hij gezien en gehoord heeft, — en hij doet dat op ernstige wijze. Wij zouden zijn arbeid hooger kunnen waardeeren, indien hij wat dieper gegaan was en zijn opstellen wat beter verzorgd had. Brengt zijn boek het ooit tot een tweeden druk, dan krijgt hij kans om heel wat leemten aan te vullen.

Wanneer men zulk een schrik heeft voor de ontwikkeling der nijverheid, dient men ook eens uit te zien naar degenen, die iets gedaan hebben en nog doen, om de boerenbevolking te binden aan haar grond. Dit kan geschieden zonder veel woorden over politiek of sociologie. Wat de vertegenwoordigers der Brabantsche bevolking onder leiding van den Commissaris der Koningin nu wijlen mr. A. baron van Voorst tot Voorst hebben gedaan voor den land en boschbouw kan de vergelijking met de ontwikkeling der bedrijven van Philips glansrijk doorstaan: wegenaanleg, ontginning van woeste gronden, boschbouw, electriciteitsvoorziening voor de dorpen, bedijking van de Maas. Van dit alles noemt de heer Knuvelder niets. De organisatie van den jongen boerenstand door rector van Kessel, eveneens een prachtig middel tot behoud van Brabant's kracht, — daarvan rept hij met geen woord.

Zóó zouden we kunnen voortgaan.

Wellicht kan een Limburger het zijne over Limburg daaraan toevoegen.

De heer Knuvelder verraadt door zijn pessimisme, dat hij geen Brabander noch Limburger is.

Intusschen geeft hij verscheidene statistieken en requesten, om de slapenden of zelfte-

vredenen wakker te schudden en te prikkelen.
Vooral aan de redevoeringen van dr. Poels ontleent hij heel wat degelijke betoogen. Wie zou hem geen gelijk geven, wanneer hij beweert, dat de leeken den arbeid voor het behoud des geloofs niet aan de geestelijheid alleen mogen overlaten?

Dat de heer Knuvelder dr. Moller prijst als den organisator van het middelbaar onderwijs in Brabant en van de kath. Leergangen, doet ons genoegen, — maar wij zouden het dubbel geprezen hebben, wanneer de heer Knuvelder naast het machtig talent van den organisator ook even de machtige offervaardigheid der Brabanders in 't zonnetje had gezet.

Aan dit boek ontbreekt evenwicht. Vandaar dat we het niet anders aanduiden dan als een verzameling aanteekeningen en losse opstellen.

's Heeren Knuvelder's krabbels over Vincent van Gogh en Pieter Breughel worden ingeleid met dit zinnetje: „Het meest definitief hebben enkele Brabantsche eigenschappen zich uitgesproken in het verleden, in de schilders." Wij zouden mogen vragen, wat de schrijver verstaat onder een definitiefste uitspraak, maar wij kunnen wel raden wat hij bedoelt. Doch dat daargelaten: is het wel eerlijk Van Gogh als vertegenwoordiger van de Brabantsche levensbeschouwing te noemen (we zouden met Vincent's eigen verklaringen kunnen aantoonen, dat hij juist de voornaamste Brabantsche karaktertrekken *miste*), en Antoon der Kinderen, den Bosschen meester, voorbij te gaan? En waar blijft de heer K. met den Bosschenaar Jan Sluyters?...

Neen, neen, het is geen kleinigheid een boek te schrijven over Brabant en Limburg van onzen tijd.

Maar kom, laat ons de goede bedoelingen van den schrijver breed waardeeren. Zijn boek kan een goeden invloed hebben, — omdat het tot denken aanzet. Letterkundige waarde heeft het geen, apologetische waarde wèl. Indien dit de opzet van den heer K. geweest is: iets te doen voor het behoud van de goeden geest in Brabant en Limburg, dan mogen wij zijn boek als een niet te versmaden bijdrage aanvaarden. Degelijk-doorwerkt zou het te maken zijn geweest tot een boek in den waren zin, een sterke eenheid, een geheel. Nu lijkt het iets op de stad Eindhoven, waar het gemaakt werd: het middelpunt is niet te vinden — en wat het grootst schijnt, is niet steeds het voornaamste.

Vincent Cleerdin.

---

[1]) **Gerard Knuvelder,** BEZUIDEN DE MOERDIJK. *H. Gianotten, Tilburg,* 1929. (22 × 17) 208 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.—.

EEN MIDDELEEUWSCH LEVEN VAN JEZUS.

Heeft een Leven ons Heren door een ongenoemden dertiende eeuwer nog belang voor ons, die de Heilige Schrift en zoovele wetenschappelijke en populaire werken over het leven van den Zaligmaker bezitten? Is de lectuur van vijf duizend middelnederlandsche verzen zonder wetenschappelijke waarde een loonend tijdverdrijf?
Deze vraag heeft Dr. W. H. Beuken[1]) in een onlangs verschenen werk gesteld en beantwoord en dit antwoord moge ons hier een oogenblik bezighouden, nu de schrijver de welwillendheid heeft gehad in een goed verzorgden druk het middeleeuwsche gedicht en zijn eigen beschouwingen algemeen verkrijgbaar te stellen.
Een historisch werk kan 'n dor feitenrelaas, een novelle met geschiedkundigen inslag, een lyrische ontboezeming, een verstandelijke interpretatie of de grondslag voor een wilskrachtig streven zijn en de geschiedenis van het leven van den Heiland heeft daarop geen uitzondering gemaakt. Aan economische, politieke, psychologische en physiologische theorieën heeft men overtuigingskracht willen geven door losse feiten uit het leven van Christus ter illustreering aan te bieden. Het leven van den Zaligmaker is gebruikt voor communistische, socialistische en liberale campagnes. Romanschrijvers hebben met wereldsche verbeelding aangevuld, hetgeen hun menschelijke smaak in de historische gegevens miste. Wat onze tijdgenooten deden en doen, laat zich ook voor de dertiende eeuw verwachten. Ook toen was een Leven ons Heren nog wel eens iets anders dan een betrouwbare copie van de kanonieke boeken. Daarom heeft Dr. Beuken terecht naast *Van den Levene ons Heren* eenige andere middeleeuwsche werken geplaatst om te verduidelijken tot welke stroomingen het gedicht wel en tot welke het niet behoort.
De oudsaksische Heliand gaf ons een heerschenden Heiland met koene apostelen en een Nazarethburcht. De Meditationes

van den pseudo-Bonaventura gaven een lijdenden Christus en een kruis. De richting, die uitsluitend in den Christus het goddelijke zocht, werd gevolgd door een strooming, die in den Christus vooral het menschelijke wilde vinden. Twee uitersten waartusschen op kleinen afstand van de *Meditationes, Van den Levene ons Heren* staat. Het beeld van den Zaligmaker, nog niet geheel tot een ,,lijdenden'' Christus geworden is dicht genaderd tot het ideaal van armoede en versterving, dat sinds de twaalfde eeuw ter ,,imitatio'' den wereldschen mensch is gesteld.

Worden de Rijmbijbel van Maerlant en het *Limburgsch Leven van Jezus,* dat ons in 1926 door Van Kersbergen en pater Van Ginneken is gereikt, naast *Van den Levene ons Heren* geplaatst, dan komt een tweede eigenaardigheid van het verdienstelijke dertiende eeuwsche werk naar voren. De Rijmbijbel en het Leven ons Heren vertellen in eigen woorden den inhoud der kanonieke boeken. Zij brengen rapport over historische feiten. Maar vrijelijk wijkt *Van den Levene ons Heren* van de kanonieke boeken af. Het breidt uit, het verkort en, hetgeen zeer opvallend is, de auteur van *Van den Levene ons Heren* schrijft voor een publiek van niet-gestudeerden, voor een kring van eenvoudigen, die de figuur van het hemelsche drama willen geplaatst zien in een bekende spheer. Voor hen moeten de drie koningen drie gezellen zijn, die 's avonds bij het sluiten van de buitendeur hun adem zien rooken in den kouden nacht en dan in eens verbaasd: ,,Wat is dat voor een ster? Wat zou dat beteekenen? Heb je geen boekje, waar dat in staat?''

Jac. van Ginneken S.J.

De schrijver van *Van den Levene ons Heren* is de Felix Timmermans uit Maerlants eeuw. Hier zijn de drie koningen:

,,Drie koningen woonden in het oosten. Alle drie goed op de hoogte met de sterren, zooals nooit een geleerde in Parijs.

Eens op een avond stond aan den hemel een heldere ster, die nog nooit gezien was. Bevreesd dachten zij, wat er nu zou gebeuren en zij peinsden wat die heldere ster zou beteekenen. Vruchteloos zochten zij in veel boeken. Maar een koning vond het mooie boekje met de oplossing van het raadsel en las het door. Toen ging hij naar de anderen om hun te vertellen, wat die mooie ster wilde zeggen.''

Op meer dan deze eigenschappen wijst Dr. Beuken. Plichtmatig stelt hij ook het karakter van taal en stijl vast. Maar al zijn bladzijden kunnen ons niet doen vergeten, dat de verdiensten van *Van den Levene ons Heren kerk-* en *kunsthistorisch* en *artistiek* zijn.

Kerkhistorisch is het werk van belang, omdat het naast den verstorven en lijdenden Christus een menschelijk krachtiger figuur handhaaft en als unicum in de westeuropeesche literatuur dier dagen een verhaal weeft, waarvan wel het authentieke Christusverhaal een hoofdbestanddeel vormt, maar waarin de oorspronkelijkheid van den volksschrijver allereerst treft.

Kunsthistorisch is het van beteekenis, omdat de schrijver eerder dan schilder en beeldhouwer voorstellingen schept, die penseel en beitel eerst later zullen uitbeelden.

Artistiek is het werk naief, aanschouwelijk en onmiddellijk ontroerend door de eerlijke liefde, waarmede de schrijver vertelt.

Om deze drie redenen is *Van den Levene ons Heren* onze aandacht waard.

Dr. A. Greebe.

---

[1]) **Dr. W. H. Beuken,** VAN DEN LEVENE ONS HEREN. *J. Muusses, Purmerend,* 1929. (23×17) Deel I: II—158 blz. Deel II: 343 blz. per deel ing. f 6.—.

FR. ROMBOUTS IN Z'N LAATSTE WERK.

Van nabij is ons Rombouts onbekend. We hebben hem twee keer gezien, en éens misschien tien woorden met hem gewisseld, om hem te zeggen, dat hij nog wat geduld moest hebben. Z'n bescheidenheidskleur wijst wellicht op de oorzaak van het overigens zeer te betreuren feit, dat hij alleen z'n boeken, brochures en tijdschrift laat spreken.

Gelukkig, dat we hem, in enkele karakteristieken althans, leeren kennen door z'n scripturen.

't Is 'n gentleman. Dat blijkt uit het feit, dat waardeering van tegenstanders op pedagogisch terrein niet met 'n rem in z'n vlotte pen wordt neergeschreven. En wie z'n polemieken tegen katholieke collega's en een of ander in hoogere funktie gevolgd heeft, zal geen sporen van onge-

regelde animositeit ontdekt hebben, doch 'n nobele ridder hebben zien vechten.
Is Rombouts 'n gentleman, 'n Engelschman is hij niet. Hiermee bedoelde we vooreerst dit te zeggen: hij maakt op ons(— in z'n boeken natuurlijk —) den *indruk* (— we wagen ons nu eenmaal graag aan 't risico van 'n radikaal-foutieve persoons-analyse —), dat hij mijlen ver afstaat van de Engelsche tendenz: „de jongeling *wagen* om de man te *winnen*."
Mogelijk staat deze pedagogische mentaliteit oorzakelijk in verband met geremd of gestoord of anderszins weinig ontwikkeld optimisme.
Zeker is echter, dat z'n pedagogisch willen *onmiddellik* z'n richting krijgt van beginselen, die hij zich klaar bewust is.
Toen hij in z'n jeugd-lektuur-polemiek de, laten we zeggen „strengere", richting koos, deed hij o.i. feitelijk niets anders dan 'n *principieele* richting kiezen. En wij mogen hem dankbaar zijn, dat hij ons katholieke volk heeft duidelijk gemaakt, dat neutraal-*gehouden* lektuur door ons dient verworpen.
'n Inzichtelijke overtuiging deed hem ook moedig stelling nemen tegen het verdwaasd „op"-voerenvan allerlei onderwijs programma's en de ontaarding in de sport-wereld.
Wij zouden nog menig andere belangrijke kwestie kunnen aanroeren, waar Rombouts, principieel gebaseerd, 't nzije over gezegd heeft in z'n brochurenreeks b.v. in z'n even interessant als belangrijk tijdschrift *Ons eigen Blad*. Wij willen echter in 't bizonder wijzen op de groote verdiensten, die Rombouts zich verwierf, door op gebied van historische Pedagogiek enkele boeken op de markt te brengen, die, geboren uit fier zelf-bewustzijn over onze roemrijke tradities, de katholieke onderwijswereld bewust hebben gemaakt van onze onovertroffen pedagogische schetsen. Voor ons, katholieken van Holland, is hij de groote delver geweest van het opgeborgen pedagogische goud, dat hij in 'n lading van 4 volumineuse werken ter markte voerde.
Nu verrast hij ons weer, met wat we 'n „assortiment"-kist zouden kunnen noemen uit z'n pedagogisch magazijn *Leerboek der historiese pedagogiek*.[1])
Ofschoon het boek *speciaal* is geschreven als handleiding voor Hoofd-akte-kandidaten, willen we ronduit verklaren, dat o.i. dit boek ook door iedere Groot-Seminarist dient gelezen te worden, alsmede door allen, die van historie en tijdstroomingen op pedagogisch terrein eenigszins op de hoogte dienen te wezen.

Frater Sigebertus Rombouts.

Met het oog op herdrukken, die ongetwijfeld volgen zullen, geven wij hier enkele bemerkingen.
Op blz. 2 staat, dat door de erfzonde ook *slechte kiemen* in de menschelijke natuur zijn gekomen. Dit doet aanstonds denken aan iets *positiefs*, waardoor wij slechter werden. Zoo'n formuleering is onjuist.
Of de opleiding tot Rhetor en „het ganse kultuurleven der Romeinen" zoo maar „in het teken der publieke *mooipraterij*" mag gezet worden? We geloven, dat de Rhetor-opleiding heel wat dieper ging, en als Rombouts blz. 26 overleest, zal hij zulks toegeven.
't Komt ons zeer onwaarschijnlijk voor, dat de opvoeding in *de* Middeleeuwen geen probleem zou zijn geweest. Zeker, *het* doeleinde stond vrijwel iedereen klaar voor de geest. Maar 't vraagstuk der ondergeschikte doeleinden en der middelen? Dat de resultaten onzer katholieke opvoeding onbeduidender zouden zijn dan in *de* Middeleeuwen, wil er bij ons volstrekt niet in. Men denkt, dunkt ons, bij dat alles te eenzijdig aan het *geloof*, en besluit uit de betrekkelijk weinige pedagogische literatuur tot de afwezigheid van problemen op dit gebied, terwijl men steeds voor oogen moet houden, wanneer de boekdrukkunst werd uitgevonden.
Dat de *erfzonde alleen* de geschiedenis der menschheid begrijpelijk maakt, (blz. 12) kan o.i. alleen worden aanvaard door heen, die verdedigen, dat wij door de erfzonde ook in onze *strikte natuur*rechten zouden gekrenkt zijn als straf. En of dat Katholieke theologie is?
Hoe uit hetgeen voorafgaat, Rombouts het op blz. 75 niet te verwonderen vindt, dat Scot's subtiele stelsel met vele aristotelische elementen vermengd is, wil ons niet duidelijk worden.
Meer dergelijke kantteekeningen zouden er te maken zijn. Doch als geheel genomen is dit uitgebreide, geïllustreerde, krachtig en vlot geschreven, personen en richtingen raak karakteriserend compendium der historische pedagogiek zoo'n waardevol werk, dat het zonder eenige twijfel *het* Leerboek wordt voor ons, katholieken, dat ook niet-katholieken zullen waardeeren.
Wanneer Rombouts zich nu steeds meer aan détails-studies zet, zal z'n werk nog aanmerkelijk stijgen in waarde. Rombouts moet spreken in heel het werk. *P. Paschasius O.M.Cap.*

Fr. S. Rombouts,
LEERBOEK DER HISTORIESE PEDAGOGIEK. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg*, 1929. (25×17) 478 blz. geb. f 5.—.

JOSEPH CONRAD.

Een bibliographisch argument.

Joseph Conrad als knaap.

Het is wel een eigenaardig samentreffen dat deze twee laatst verschenen werken van Conrad ons een artikel in de pen geven om het „last but not least'' toe te passen.

Te meer wijl we denken aan een vroeger verschenen artikel in *Jaarlijksche Boekenschouw* waarin gezegd werd „Over 't algemeen willen de Hollanders nog niet veel weten van Conrad... en wij gelooven niet dat zij veel missen door die psychologische uitrafeling terzijde te laten liggen, ofschoon vele passages over de zee in Conrad's boeken werkelijk groot zijn en z'n karakteruitbeeldingen en karakterkonflikten ongemeen knap''.

Naast deze kritiek mogen ook finantieele redenen er 't hare toe hebben bijgedragen Conrad den pas af te snijden voor 't groote publiek. Nu echter deze goedkoope uitgave Conrad binnen het bereik brengt van eenieder kwamen we graag even er op terug, overtuigd als we zijn dat ze een eerste plaats innemen in het veelzijdige oeuvre van dezen schrijver.

1. Toen in 1923 *The Literary Digest International Book Review* een rondvraag deed bij een tiental bekende critici naar de 10 beste boeken sedert het begin der eeuw verschenen, werd 3 maal een werk van Conrad vermeld. Henry Seidel Canby citeerde *Youth*; G. Atherton *Nostromo* en Chr. Morley *A personal Record*. Conrad werd daar in één adem genoemd met Th. Hardy, A. France, Unamuno, Lagerlöf, Chekhov enz. Sheila Kaye Smith noemt trouwens, in hetzelfde nummer, Conrad tusschen de 6 kandidaten voor letterkundige onsterfelijkheid, na Hardy, Wells en Kipling, en vóór Galsworthy en Bennett. En naast de vermelde beoordelaars treffen we aan H. Belloc, J. Erskine, Van Wijck Brooks enz. Vergeten we ook niet dat *Lord Jim*[1]) wel in 1900 uitkwam doch vóór dien tijd geschreven en daarom niet door Atherton werd vermeld.

2. R. Thurston Hopkins zegt dat heel de wijsbegeerte van Conrad te vinden is in *Lord Jim*, *Nostromo* en *Victory*. En als zooveel anderen haalt hij zijn bewijzen voor Conrad's zwartgalligheid en fatalisme uit *Heart of Darkness* [2]).

3. De bekende Engelsche romanschrijver Ernest Rhys, van 1906-21 uitgever van de *Everyman Library* bracht in 1922 een bezoek aan Conrad en verhaalt ons allerlei wetenswaardigheden over dit interview in *The Bookman*. O. a. ook dat Conrad als het boek waarvan hij 't meest hield zou opgegeven hebben *The Mirror of the Sea*. In *Hooger Leven* wordt daarentegen verklaard, dat *Nostromo* zijn liefste werk was.

Daar tegenover staat echter dat Conrad in de inleiding tot zijn *Lord Jim* zegt: „Men heeft mij soms gevraagd of dit het boek was waar ik het meest van hield. Ik ben een groot vijand van favoritisme in 't openbare leven, in 't privaat leven en zelfs in de delikate verhouding van een schrijver tot zijn werken. In beginsel wil ik geen voorkeur hebben doch ik ga niet zoo ver me beleedigd of verveeld te voelen door de voorkeur die sommigen geven aan mijn *Lord Jim*.'' Wanneer Rhys verder het geheim van Conrad's populariteit na den oorlog tracht te achterhalen en den strijd tusschen de verschillende naties vergelijkt met dien van den mensch met zijn bestemming en de elementen in Conrad's boeken zijn het weer *Youth*, *The end of the thether* en de *Marlow* stories die met het leeuwenaandeel in 't bewijsmateriaal gaan strijken.

4. *Heart of Darkness* is het relaas van Conrad's reis naar en in Belgisch Kongo. Het onmiddelijke gevolg van deze treurige expeditie was, zooals hij zelf zegt „een lange, lange ziekte en een zeer treurig herstel.''

In de *Mercure de France* spreekt ons de beslagen Conrad-kenner G. Jean Aubry over deze reis en dit boek. In deze prachtstudie is ook ingelascht de vertaling van den onuitgegeven *Carnet de Route* van Conrad over deze Kongoreis. Dit dagboek is het eenige dat Conrad ooit hield en is onontbeerlijk voor allen die *Heart of Darkness* willen begrijpen of voor hen die Conrad's geloofwaardigheid of de historiciteit zijner gegevens meenen te moeten betwijfelen. Het geeft tevens een paar vermakelijke logenstraffingen van sommige officieele Belgische documenten over koloniale aangelegenheden en een goed inzicht in de manier en de waarde van Belgisch kolonizatiewerk.

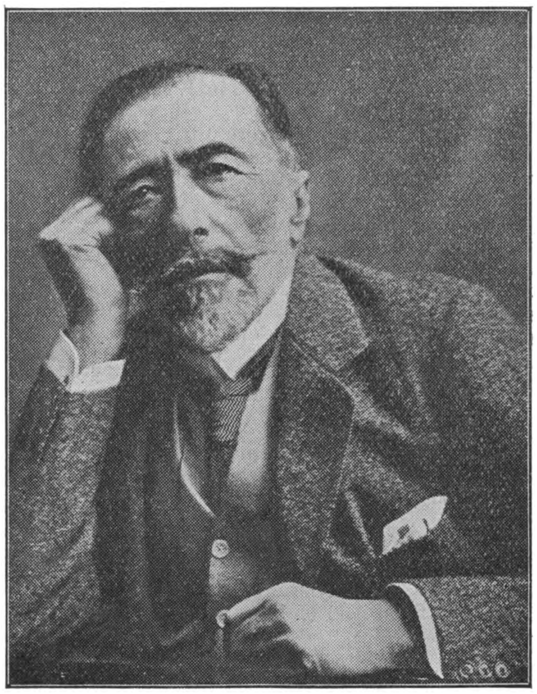

Joseph Conrad.

Voor ons is dit artikel belangrijk omdat we er een stevig argument in vinden voor de hier uitgedrukte voorkeur in sommige van Conrad's werken.

We kunnen immers aannemen dat deze Kongoreis met haar betreurenswaardige gevolgen, ons den grooten schrijver heeft gegeven die de letterkunde onzer dagen met meer dan een meesterwerk heeft verrijkt.
Aan G. Jean-Aubry verklaarde Edw. Garnett, een van Conrad's oudste vrienden, eens dat de meester zelf vertelde: „Avant le Congo je n'étais qu'un simple animal.''
Daarmee wou hij zeggen dat hij in de eerste 15 jaar van zijn zeemansleven geleefd had, haast zonder het te merken, meegesleept door zijn vurig temperament en een bijna onbewust verlangen naar avonturen zonder ooit na te denken over de redenen van zijn eigen wrochten of dat van anderen.
De kwaal, die Conrad in Kongo opdeed, kluisterde hem aan het ziekbed, deed hem daar in zich zelven keeren en verplichtte hem die herinneringen op te roepen waarmee zijn pas 33 jaar lange leven al zoo gevuld was.
In het reiskoffer van Conrad, tot aan Stanley Falls, was een schrift van een goede 100 blz., de eerste 7 hoofdstukken van *Almayer's Folly*. De literaire roeping van kapitein Korzeniowski was dus reeds begonnen met een vasten vorm aan te nemen. We mogen dus niet zeggen dat de Kongo den sluimerenden romanschrijver heeft wakker geschud. Hij bezat dien aanleg tot schrijven reeds van zijn eenzame jeugd af. Doch het zijn de Kongoreis en haar treurige gevolgen die definitief zijn roeping bepaald hebben. Afrika heeft in Conrad den zeeman gedood en den romanschrijver op het voorplan gebracht. Daarom blijft dit hoofdstuk over Kongo *Heart of Darkness* in het ongewone leven van Conrad „un épisode capital.''
Al zouden heel wat bladzijden uit de twee boeken waarover we onze voorkeur hebben uitgesproken, een plaats moeten vinden in de bloemlezingen die we de jeugd in handen geven, het is verre van ons de volledige werken in de handen te willen zien van een onervaren jeugd die wel gevoelig is voor schoonheid doch die nog geen tegengift kent voor het fatalisme en de zwartkijkerij van Conrad die we op elke blz. tegenkomen.

Dr. Raph. Kreemers.

---

[1]) **Joseph Conrad,**
LORD JIM. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5 × 11.5) ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
— **Bc** —
[2]) **Joseph Conrad,**
HEART OF DARKNESS. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1929. British and American Authors. (16.5×11.5) ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
— **Bc** —

OVERZICHT DER SCANDINAVISCHE LITERATUUR.

(*Van onzen Deenschen Redacteur*).

Bij de nieuwe boeken, die het voorjaar bracht, is er slechts één van meer dan gewone waarde: de bundel opstellen *Fräu fyra sekler* van professor Böök. Essays, die uitmunten door onberispelijke vorm, schoone en eenvoudige taal, diepe en toch heldere gedachten. Er wordt gesproken over menschen en boeken uit alle landen, Franschen, Duitschers, Russen, Amerikanen en Scandinaviërs. Géén criticus vonden wij nog die de groote moderne heidenen, Anatole France en Georg Brandes, zoo vernietigend wist te vonnissen, (zonder daarbij de rechtvaardigheid ook maar in het minst afbreuk te doen) als Böök in zijn prachtig essay „De wijsheid van den ouderdom''.
Het groote huis van Albert Bonnier heeft veel woningen; wij kunnen slechts een overzicht van de meest belangrijke publicaties geven. Zijn beste roman is afkomstig van Agnes van Krusenstjerna en is getiteld *Fru Esters pensionat*. De schrijfster heeft met dit boek weer bewezen, dat zij als psychologe een voorname plaats inneemt onder de jongeren in de Zweedsche literatuur. Zij schreef voor het boek deze karakteristieke aankondiging: „We bevelen *Fru Esters pensionat* ten zeerste aan. Het is vooral geschikt voor kerstmis. Matige prijs en aangenaam gezelschap. Dokter dichtbij.''

Marie Bregendahl.

Hjalmar Bergman deed een lijvige roman *Kerrmans i paradiset* verschijnen, die de beide levensmachten, zaken en liefde, behandelt.
De begaafde dochter van den grooten schrijver Strindberg, Karin Smirnoff, had zich een moeilijk probleem gesteld: een samenhangende reeks van feiten moest door drie personen verhaald worden, terwijl toch ieder van de drie dit deed vanuit zijn eigen standpunt. Zij heeft dit probleem voortreffelijk opgelost. Van Marika Stiernstedt verscheen een opmerkelijke roman: *Resning i målet*.
Van de novellenliteratuur is Per Hallström's *Handelser* verreweg het meest belangrijke boek. Het doet echter den schrijver niet van een nieuwe zijde zien. Albert Engström's *Med penna och tallpipa* is meer het werk van een teekenaar dan van een verteller. Misstanden in het school-

wezen worden door Claes Lange in *Hotell Damaskus* aan den kaak gesteld.
Bij Bonnier verschenen dertien verzenbundels. Wij noemen alleen de belangrijkste *Jordens heder* van Anders Österling. Hij geeft hier de oogst van een vijftig jaren en laat weer eens duidelijk zien, dat hij, met Karlfeldt, de belangrijkste lyrische dichter van Zweden is. Van de dramatische literatuur kunnen wij alleen *Judas* en *Rembrandts son* van Tor Hadberg vermelden. Professor Gustav F. Steffen toont in *Demokrati och maktpolitik* de samenhang tusschen de Duitsche democratie en de overwinning der geallieerde mogenheden. Het is een neutrale rechtvaardiging van het monarchistische Duitschland.
Bij de voorname uitgeverij van Hugo Geber is de belangrijkste noviteit een kultuur- en literatuurgeschiedenis van *Frihetstiden* door professor Henrik Schück. Deze wetenschappelijke behandeling van een belangrijk tijdperk in de Zweedsche 18de eeuw is een eminent werk, en geeft wederom een hooge gedachte van de diepgaande geleerdheid en de enorme werkkracht van dezen zeventigjarigen schrijver. Met dit boek is het derde deel van Schück's literatuurgeschiedenis in derde druk verschenen. De ge-

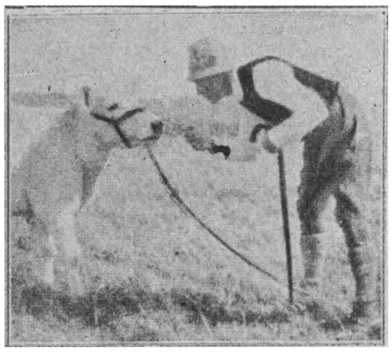

Svend Fleuron.

leerde Gunnar Jeanson en de muziekcriticus Julius Rabe werkte samen aan een populaire muziekgeschiedenis *Musiken genom tiderna*, waarvan het eerste deel het licht zag. Sture Bolin gaf in *Romare och germaner* een samenvatting van ons weten betreffende deze kwestie. Het is een verstandig en kritisch boek, beter gefundeerd en zeker objectiever dan de boeken van menig Duitsch ras-theoreticus. Uit het Finsch werd vertaald, en met recht, *Finlands prästerskap*, een groots-opgezette geschiedenis van den geestelijken stand in Suomi, een werk van den eersten rang, dat in deze stof een onmisbare bron is geworden. De beroemde psychiater Bror Gadelins gaf in zijn boek over Tegner een waardevolle synthese van literatuurwetenschap en psychiatrie. De philosoof Marcus Ehrenpreis, opperrabijn te Stockholm, zoekt in *Landet mellan öster och väster*" naar de psyche van Spanje en maakt menige diepgaande opmerking daarover. Hoewel Duitscher van geboorte, hanteert hij het Zweedsch als een kunstenaar. Carl Forsstrand geeft beelden uit den tijd van Gustaaf III in *Den siste rikskanslern och haus döttrar samt andra gustavianska minnen*. De officier Folke Rudelius schreef een in den goeden zin van het woord ouderwetschen, zuiveren roman *Cecilia Bures friare* en heeft daarmee veel succes gehad.
Het belangrijkste literair werk van dit jaar verscheen bij Wahlström och Widstraud: Het is een verzen bundel *Hösthorn* van Erik Axel Karlfeldt. Deze dichter weet zijn roem onverminderd te handhaven en gaf een bundel, die voor zijn vroegere niet onder behoeft te doen. Als geen ander dichter in dit land heeft hij den Zweedschen toon weten te treffen en daarmede het hart van zijn volk gewonnen.
Verder verscheen bij deze firma het 8ste deel van de geschiedenis van het Zweedsche tooneel (1838-1842) door Nils Personne. Carl August Bolander publiceert een boek met reisbeschrijvingen *Attiska dagar*, professor Axel W. Persson de eerste Zweedsche kultuurgeschiedenis van de klassieke oudheid *Ur antikens liv och kultur*. Een bijzondere belangstelling genoot de medicus Hugo Toll, die in *Dag Jesus på korset* de stelling verdedigde, dat Christus op het kruis slechts schijndood is geweest en dat zijn verrijzenis dus niet meer dan een ontwaken genoemd kan worden. In vele brochure's en artikelen werd deze meening bestreden en — wat merkwaardig is voor de mentaliteit van het Zweedsche volk — deze debatten vonden allerwege groote belangstelling.
Bij de groote uitgeverij Åhlen och Åkerlund, die door uitstekende organisatie een zeer groot afzetgebied voor haar boeken vindt, verschenen, naast veel literaire werken en ontspanningslectuur, twee populair-wetenschappelijke uitgaven: *Hjältarna i Fänrik Ståls sägner* door Oswald Kuylenstiernas en *Indianerna och deras liv* door Gustaf Bolinder.
We moeten nog enkele bijzondere boeken vermelden. Bij Hasse W. Tullberg kwam het eerste deel uit van een groot werk *Sverige våra dagar* door generaal-majoor Magnus Blomstedt in samenwerking met professor Fred. Böök en Dr. Gustaf Upmark uitgegeven. De intellectueele en materieele cultuur geschiedenis van Zweden werd hier door de beste deskundigen van het land behandeld en de uitgevers zorgden voor overvloedige en uitstekende illustratie's.
Een grootsche uitgave werd *Gustaf V's Kyrkobibel*, dat bij A.-B. Mordisk Familjeboks Bibelförlag verscheen. De zware folioband, geheel in leer gebonden, maakt een imponeerenden indruk, papier en druk zijn voortreffelijk. De illustratie van het boek werd toevertrouwd aan professor Olle Hjortzberg. De prijs van de goedkoopste uitgave is al 250 kronen! In de herft van 1927 werd het 450-jarig bestaan van de universiteit te Uppsala gevierd en bij gelegenheid daarvan heeft men een prachtig facsimile van den Codex Argenteus uitgegeven, onder leiding van den bibliothecaris Anders Grape. Verder verscheen er ook een „Festschrift" onder den titel *Symbola Litteraria*. Hierin staat geen enkel opstel dat niet aanspraak kan maken op een meer dan gewone wetenschappelijke waarde. Uit den overvloed kiezen wij een verhandeling van Elof Colliander, in het Duitsch geschreven, over de Nederlandsche postincunabelen te Uppsala. Verder is er een interessant artikel van *Anders Grape* waarin hij een hoofdstuk uit de avontuurlijke lotgevallen van den beroemden Codex Argenteus verhaalt. *Axel Nelson* publiceert een studie over de middeleeuwsche Universiteit van Uppsala,

waardoor het resultaat van vroegere onderzoekingen een belangrijke aanvulling krijgt. Alles bij elkaar is dit boek een prestatie, waarop de Carolina rediviva — dit is de officieele naam van de Universiteitsbibliotheek, die het uitgaf — waarlijk trotsch mag zijn.

Denemarken.

De oude uitgeversfirma Gyldendal, die al sinds 1770 bestaat, heeft tot op zekere hoogte het uitgeversbedrijf in Denemarken gemonopoliseerd. Weliswaar is de tijd voorbij, dat zij vanuit Kopenhagen ook Noorwegen beheerschte, wat ten gevolge had, dat vele schrijvers weigerden, het Noorsch te gebruiken, dat voor Deensche lezers slechts moeilijk verstaanbaar is. Maar in Denemarken is Gyldendal nog altijd de groote uitgever en het is niet waarschijnlijk dat daarin voorloopig wijziging komt. Er zijn natuurlijk wel andere uitgevers in het land, maar behalve H. Aschehoug og Co, Dansk Forlag hebben deze weinig beteekenis.

De belangrijkste noviteit, die Gyldendal op de markt brengt, is ontegenzeggelijk Henrik Pontoppi dans' *Mauds Himmerig* een bittere en ernstige afrekening met het Denemarken van de oorlogsjaren. Aan de eene kant ziet men moedeloosheid en angst voor de dreigende katastrophe, die spoedig omslaat in een verschrikkelijke winzucht en lichtzinnigheid. Anderzijds ontaardt een eerlijke overtuiging en een dapper aanvaarden van den strijd tot phantastische dwaasheid. Allen worden gewogen en te licht bevonden. De zeventigjarige schrijver blijft bij zijn pessimisme en treedt niet op als jubileerend grootvader. Daarvoor moeten wij groote waardeering hebben, al betreuren wij zijn houding tegenover het Christendom, dat hij slechts hoogachten, niet beminnen kan.

Gyrithe Lencke, de eerste van de Deensche schrijfsters heeft het tweede deel van haar cyclus *Tempeltjenere* voltooid, dat *Forsamlingens Paulun* is getiteld. Zij verhaalt daarin de lotgevallen van de vrouw, die de centrale figuur van deze roman is, tot het jaar 1900. Edvard Egebert liet het derde deel van *En Praesteskaebne* verschijnen, waarin hij de wederwaardigheden van den blijmoedigen priester Johannes Hojer vertelt, die ongelukkigerwijze in den tijd van het quietisme leeft. De nieuwe roman *Kvien fra Odingaard* van Svend Fleuron is natuurlijk weer een dierenboek, meer bepaald een koeienboek, maar — en dat is een symptoom, dat hij niet onder zal gaan in virtuositeit — met een sterk sociologischen inslag. Fleuron geeft namelijk een zeer levendig beeld van den Deenschen landbouw.

De onvermoeide Laurids Bruun voltooide weer een boek, *Ringen*, dat ons verbaast en boeit door het aantal gebeurtenissen, door zijn spannend verhaal. Het heeft soms wel iets van een criminalistischen roman. Verder verscheen er van hem nog een boek over den mysterieuzen Hollander van Zanten, getiteld *Van Zantens maerkelige Langfart over de vide Vande.* Poul Levin vertelt in *Af Livets Magde* op zijn gewone hooghartige maar intelligente wijze over de liefde van een zakenman en een vrouw, die ook deelneemt aan het commercieele leven, over de hartstochtelijke tegenstelling tusschen het verlangen van hun zielen en het gemechaniseerde leven van iederen dag. Met *Jaernbyrd* voltooide Thorkild Gravlund zijn trilogie *Vaeterne,* die een diepe kijk geeft op de Deensche psyche. Johannes Bucholts gaf een omvangrijken roman *Gudrun og Simon* een vervolg op een vroeger boek, dat echter een afgesloten geheel vormt.

De nieuwe roman van Emil Rasmussen heeft geen anti-katholieke strekking en verhaalt de smarten van een jonge vrouw die sterft aan malaria, zonder dat men deze ziekte herkent *For Guds Ansigt.* In Knud Andersen's *Braending* zien wij de wederwaardigheden van een visscherszoon, die huwt met de beschaafde dochter van een ambtenaar. De debutant Robert Vinblad brengt ons naar Amerikaansche mijnen, waar een jonge Deen tijdens den oorlog werkt (*Sorte Diamanter*). De fabrieksarbeider J. Daarstrup schreef een zeer eerlijken, hoewel wat zwaar-op-de-handschen proletariërsroman *Min Dagbog fra Fabrikken.* Vilh. Bergstrom, een voortreffelijk journalist, geeft in *Kobenhavnerdrengen* tafereelen uit het leven van misdadigers en politiebeambten in Kopenhagen. In zijn *Midt i Srommen* heeft Vilhelm Madsen getracht, een typisch modern huwelijk te schilderen, waar geslachten en rassen met elkander in conflict raken. De IJslander Gunnar Gunnarsson, die in het Deensch schrijft, voltooide het vierde deel van zijn machtige, met epische breedheid geschreven cyclus *Den uerfarne Rejsende.*

Van de novellenschrijvers vermelden wij Otto Rung, die zijn werk in drie deelen verzamelde, Emil Bonnelycke, die een orgineel boek met veel jeugdherinneringen *Historier om Lokomotivförere* liet verschijnen, Marie Bregendahl, die een zevental ethisch getinte novellen onder den titel *Den blinde Rytter* verzamelde.

Aan essay's is geen tekort. *Foraarstaler* van Sophus Claussen is belangrijk voor een juist begrip van zijn werk. Victor Dantser, de schrijver van *Teltet og Evigheden* is een aanbidder van de natuur, Johannes V. Jensen gaf een reeks darwinistisch - geörienteerde opstellen onder den titel *Dyrenes Forvandling.*

Johannes V. Jensen.

Over het algemeen kan als besluit worden gezegd, dat ondanks de onthutsende quantiteit van boeken op allerlei gebied, het afgeloopen jaar voor de literatuur in Noorwegen, Denemarken en Zweden een vrij armoedige periode was. Hopen we dat de toekomst geen herhaling zij van het verleden.

NAAR PALESTINA.

Doorheen Egypte naar Palestina is voor ons Noord-Nederlanders de ietwat ongewoon Vlaamsch klinkende titel van een pas uitgekomen werk, dat voor trek-en reislustigen niet onbelangrijk is. Het is een kunststuk op zich zelf al, al de gewaarwordingen eener tweeentwintigdaagsche reis van Antwerpen naar Italie, per stoomschip van Genua naar het land der piramides en van daar naar Syrie en het H. Land met de voornaamste bijzonderheden van H. Grafkerk tot de Doodenzee toe in een goede honderd bladzijden samen te dringen, waarbij echter een dertigtal illustraties

medehelpen, om den weg nader te belichten. De schrijver, Leo de Raedt, een echte Signoor-journalist heeft veel vóór, dat hij zich overal spoedig thuisgevoelt; zich weet aan te passen. Aldus zit hij spoedig in een gezelschap van drie anderen van verschillende begaafdheid en temperament, zoodat men een visie van verschillend standpunt op allerlei merkwaardigheden krijgt. In Egypte ziet men deze drie met den schrijver rondtrekken, een Spanjaard van Belgische afkomst, een geleerde Chirurg uit Milaan, en een bestudeerde kalme Zwitser met den verhaler zelf. Natuurlijk kan men niet verlangen, dat van 22 dagen reizen een volledige Baedeker geleverd wordt, maar dit boek heeft vóór, dat het droge, getuigen in 't boek spreekt af en toe wat luide, maar schaadt niet.

Het beschrijven der steden kan slechts bondig zijn, het zien in vogelvlucht gebeuren, hier en daar verschilt de schrijver met de algemeen geldende opvattingen over kolonisatie, enz. maar dat geeft weer een andere kijk op de dingen, die voorbijtrekken. Bovenstaande algemeene omschrijving of overzicht hebben wij meenen te moeten plaatsen voor de beschrijving van de bijzonderheden der reis, die gelukkig en terecht in April gemaakt is, als de temperatuur nog niet tot het kookpunt gestegen is.

De reis van Antwerpen tot Genua gaat per trein via Zwitserland, langs het blauwe Luzerner

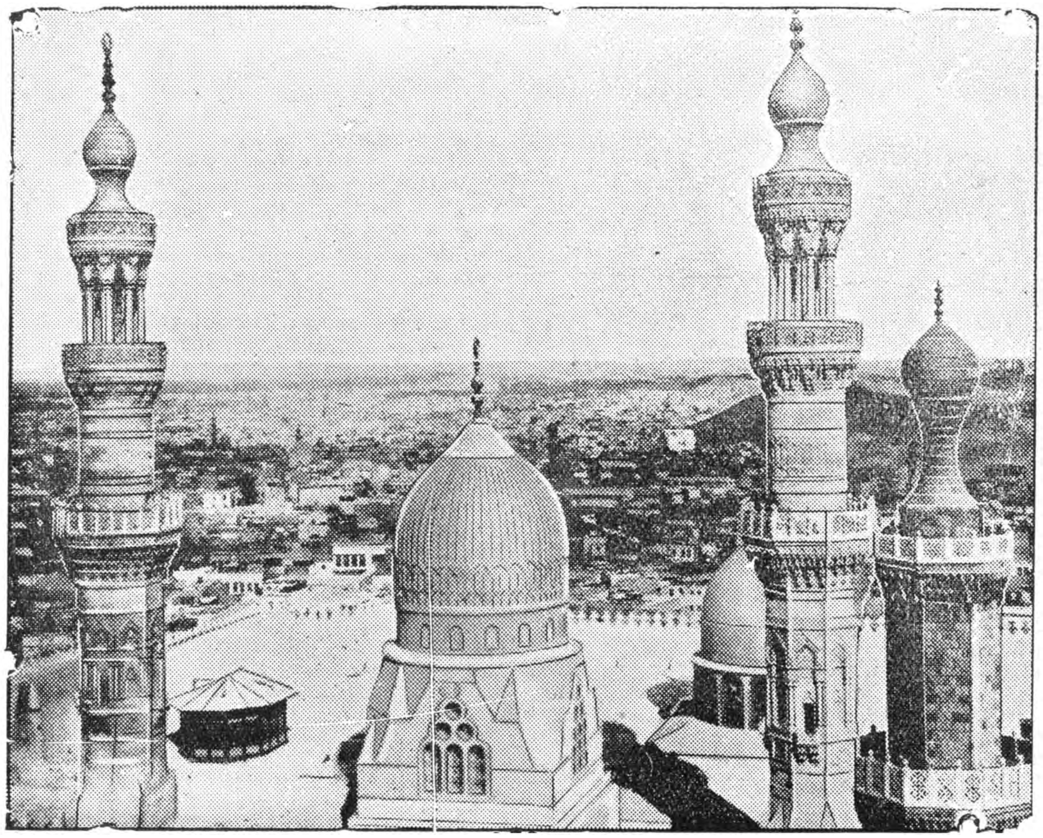

Kaïro, de kleurigste stad van het Oosten.

catalogusachtige op den achtergrond geraakt is voor het openhartige beschrijvende, dat bij den schrijver vooropzit. Onbewust vat hij zijn taak op als Felix Timmermans, zijn landgenoot, die ook naar 't land der appelsinen voyageerde. Voor ons hebben dit soort reisboeken meer bekoorlijkheid, dan de met allerlei geleerde beschouwingen doorspekte, erg wetenschappelijk ingedeelde, land en volkenkunde doceerende boeken. Of er aan dit boek dan niets te wenschen valt? Dat zouden wij niet gaarne beweren. Tusschen de vier reizigers, een soort Pickwickclub vormend, is er wel eens één, die we af en toe wel eens naar huis hebben gewenscht, maar dat vergoeden de andere. Het krachtig, Vlaamsche en Belgische Vierwaldstedenmeer door den Sint Gothard; wij bewonderen den marmeren beeldrijken dom van Milaan en stappen in Genua op de boot met 1500 toeristen, een schrikbarend getal voor wie niet weet, dat de boot er nog veel meer kan opnemen. In cabine 203 vormt het viertal boven genoemd zich tot een apart clubje van toevallige samenstelling. De Monte Sarmiente doet Napels aan, blakerend in het gouden zonnelicht, met zijn tallooze kerken, de Vuurberg en Pompeji. De boot brengt de reizigers langs Stromboli, den Etna. De Grieksche kust rolt voorbij, dolfijnen begeleiden het schip. Egypte verschijnt. Nieuwe indrukken. Van Portsaïd gaat het met den trein naar Kaïro langs den linkeroever van

het Suezkanaal. Allerwege sjouwende werkers, lastdragende kemels, maar ook autobussen. Ismaïle, waar de trein stopt is een groote, maar vuile stad. Honderd kilometer Arabische Woestijn alles zand, hier en daar een primitieve bron onder een treurende palmboom. Op het Station Kaïro de vechtende witkielen, de stad en hare bijzonderheden, een stukje geschiedenis en Gizeh met zijn piramiden. De schrijver klautert naar boven, maakt de gebruikelijke ruzie met de gidsen — afzetters en spreekt over de oude en nieuwe wereldwonderen. De Sfinx, die een kilometer van de piramide van Cheops ligt wordt nu bekeken; de dag wordt besloten met een tocht door het oude en nieuwe Kaïro, een bezoek aan landgenooten en het schitterende Museum, waar ook de schatten van Tut-Ank-Amen's graf ondergebracht zijn, maar de schrijver gaat door bijzondere vergunning ook het graf zelf zien, ook Luxor, Karnak, Thebe en de Memnon Kolossen, zelfs Assouan waar men den Nijl in boeien lei, door een

In het land der kameelen.

dam. — Een kaartje van Egypte was hier wel noodig geweest evenals van het nu volgende Palestina, het beloofde land, met zijne tallooze, heerlijke herinneringen. De Monte Sarmiente brengt de reizigers voor Haïffa, een auto naar Nazareth over den Tabor heen naar het klooster der Paters Franciscanen en de kerk van de Bezoeking. Langs Kanäan gaat de reis naar Jerusalem, de heilige stad bij uitnemendheid, Jericho de sterke, de Jordaan tot aan de Doode Zee, waar de schrijver een bad neemt, dat hem door de bijtende zouten slecht bekomt. Eene beschrijving van Jerusalem, van Bethlehem en de heilige en merkwaardige plaatsen met hunne geschiedenis en legenden volgen, dan de staties van den Kruisweg en de schrijver toont hier een scherp eigen waarnemingsvermogen te hebben, dat gevoegd bij een voortreffelijk uitkomende devotie prachtige beelden ontwerpt, van het in een waas van eerbiedwaardigheid rustende heilige land. Jappha, de oude landingsplaats der Kruisvaarders, het nieuwe Tel Aviv der Joden, de stichting der Sionisten sluiten de reeks beelden. Van Jappha uit over de Middellandsche Zee met Corfoe naar Venetië is voor de Monte Sarniente eene tweedaagsche reis, die zonder gevaren en onweder volbracht wordt. Dwars door Zwitserland komt de reiziger weer thuis in zijn vaderstad en wij kunnen getuigen, dat wij zijn geheele reis met genoegen medegemaakt hebben en zijn boek met genoegen kunnen aanbevelen.

A. F. van Beurden.

---

[1] **Leo de Raedt,**
DOORHEEN EGYPTE NAAR PALESTINA. Geïllustreerd. *Reislust, Antwerpen,* 1928. (24× 16) 106 blz. ing. Bfr. 15.—.

UIT BOEK EN BLAD.

Studiën.

In de Augustus-aflevering troffen wij onder meer aan een uitvoerig artikel van pater J. Stein over de „oudbakken historie, die vervalschingstheorie der akten van het Galilei-proces; een verdachtmaking, die bij streng kritisch onderzoek volkomen ongegrond is gebleken.” Nu „het vergane ding einde 1927 opnieuw (is) opgerakeld en ons met een triomfantelijk heureka weer opgedischt door professor Rudolf Lämmel”, acht de bekende leeraar in de astronomie het gewenscht aan de hand van een artikel van F. Baethgen, dat de nieuwe poging tot geschiedvervalsching snel achterhaald heeft, den loop van het proces nog eens uiteen te zetten en met reproductie van den oorspronkelijken tekst der akten aan te toonen, dat vervalsching inderdaad is uitgesloten.

Het Galilei-proces is en blijft een treurig feit in de annalen der Kerkgeschiedenis. „Dat uitstekende geleerden om wille van hun werk en ontdekkingen door vakgenooten werden gehoond en verdrukt”, zoo zegt Ludwig von Pastor, „is in de geschiedenis der wetenschappen niet zoo zelden, zonder dat men daarom veel ophef van zulke gevallen maakte. Het betreurenswaardige van het geval Galilei ligt in de omstandigheid, dat de misgreep werd begaan door vertegenwoordigers der Kerk en in den naam der Religie. Door legenden en overdrijvingen rijkelijk opgeblazen, bood dat geval eeuwenlang aan allen, die der Kerk vijandig gezind zijn, een welkome aanleiding tot triomfgeschetter en verdachtmaking. Maar bij elk menschenwerk zullen bijwijlen misgrepen voorkomen, tenzij door Christus' bestel aan een gerechtshof de gave der onfeilbaarheid ware verleend, iets wat men van de Inquisitie ook dan niet zeggen kan, wanneer haar beslissingen in den gewonen vorm door den Paus zelf zijn goedgekeurd.”

Maar met dat al heeft men toch geen recht, om zonder voldoenden grond de goede trouw en eerlijkheid van Galilei's rechters te verdenken. Die goede trouw mocht worden ontkend indien die rechters vrijwillig de oogen hadden gesloten voor de evidentie van Galilie's bewijzen voor zijn stellingen. Reeds vroeger hebben wij uiteengezet, dat juist de twee argumenten, waaraan Galilei zelf het grootste gewicht hechtte — die uit de zonnevlekken en de getijden — van alle bewijskracht verstoken waren. En indien er werkelijk door vervalsching der akten een schandelijk bedrog was gepleegd, ja, dan verdienden de namen der daders als die van eerlooze booswichten aan den schandpaal te worden genageld. Maar voor zulk een bedrog ontbreekt elke schijn van bewijs. De Inquisitoren hebben gefaald als menschen — maar zij waren eerlijk en te goeder trouw.

„Il ne faut noircir personne sans preuve, pas même l'Inquisition”, zegt Delambre.

Hochland.

Opvallend was de terughoudendheid, waarmee de Nederlandsche pers, Friedrich Lienhard bij zijn verscheiden herdacht heeft. Is dit voor ons katholieken eenigszins verklaarbaar, gezien het sterk-geprononceerd protestantsche accent van zijn werk, ook in het andere kamp hebben weinigen voldoende aandacht gewijd aan den Duitschen-romancier, wiens „Türmer'' reeds 't strijd-element in z'n literairwerk accentueert.
Zoo gering dus de buitenlandsche belangstelling voor Lienhards persoon en werk was, des te meer

Friedrich Lienhard.

sprong de overrompelende verscheidenheid van artikelen in het oog, waarmee zijn landgenooten hem uitgeleide deden op zijn laatsten tocht. Zeer karakteristiek was de beschouwing welke zijn vriend Karl Muth in 't licht gaf, in voornoemd tijdschrift, waaraan Lienhard langen tijd een der trouwe medewerkers was. Wij ontleenen daaraan het volgende:
„Als dichter was hij zanger en zegger, geen psychologisch kunstenaar met sterke visie en beeldkracht. Van huis uit, dus naar karakter en aanleg was Lienhard een enthousiaste natuur. Hij had een onmiddellijke natuurlijk-gezonde verhouding tot iedere zuivere onbedorven levensvorm — tot woud en weide, tot rots en zee, tot mensch en dier. Hij hield van zigeuners en vagebonden, van kinderen en eenvoudige menschen. Van de groote steden had hij een even groote afkeer als van pose. Deze ontevreden massa, dit wereldje van kleine beambten, die overdag moeizaam slavenwerk verrichten in grenzelooze eentonigheid en 's avonds verstrooing zoeken in banale nachtgelegenheden, de grootstad met haar deernen en misdadigers en in tegenstelling daarmee de genotzuchtige en geborneerde upper-ten, — dat was niet de wereld, waarvandaan hij z'n inspiratie putte. Hoe groot dus z'n afkeer van de grootstad was, hij was geen verachter van onzen energieken en ingenieuzen tijd. Hij had zin voor het heroieke van uitvindingen en activiteit. Hij was geen grimmige peinzer, die 't liefst buiten z'n tijd leefde. Hij wilde op zijn manier een modern mensch zijn, die een eerlijk „ja'' zei tot iedere technische vooruitgang en levenscomfort. Doch gemoed en karakter mochten hierbij 't hunne niet inboeten. Hoe titanischer de mensch van onze twintigste eeuw zich meester maakt van de krachten der natuur en deze aan zijn wil onder-geschikt maakt, met even groote vastberadenheid moet er gewaakt worden, dat de bezielende krachten in dezen tijd intact bewaard blijven — dit was het Leitmotiv van zijn artistiek werk — waardoor veel, wat ons thans onwennig aandoet, verklaard wordt.''

Die Literatur,

Ongeveer vijf jaren geleden werd de boekenmarkt „opgeschrikt'' door een ongemeen-gewild boek: *Menschen, dieren en goden* van een geheel onbekend auteur. Verhalen werden gesponnen rond de figuur van den schrijver, die ergens in de toendra's van Siberië verblijf hield en in groote ontbering z'n boek moest geschreven hebben.
Doch niets is zoo wankel als de volksgril, dat

Sven Hedin.

moest schrijver spoedig ervaren — dezelfde menigte, die hem ongewoon fêteerde, doodverfde hem even spoedig als een letterkundig charlatan. Zelfs Sven Hedin mengde zich in 't conflict en noemde voormeld werk even vertrouwbaar als *De reis van Parijs naar Jeruzalem* van Chateaubriand.
Deze campagne aldus Dr. Otto Forst de Battaglia in bovengenoemd periodiek heeft den schrijver een groot onrecht aangedaan. „Zijn boek was een werk van visionnair gehalte, geen roman, geen wetenschappelijk vertoog — een lyrisch pamflet. Ossendowski heeft in 't „geladen'' verre Oosten vertoefd en onderging de bekoring van dit land, dat langzaam zich naar een nieuwe beschaving toekeert. En zijn werk, zijn kennis van den orient, bracht hij onder 't publiek in een poetische vorm. Hetgeen men hem euvel duidde.
Zoo werd Ossendowski, die een bevoegd botanicus chemicus en mineraloog is, genoodzaakt te bewij'

zen, wat niet te bewijzen is: nl. de wetenschappelijke waarde van zijn werk, dat juist door de pretentielooze onbevangenheid zulke geniale accenten bezat. Dat kostte hem en ons eenige boeken. Zoo zijn werken uit Noord-Afrika en het Negergebied, die zeer koene ethnographische hypothesen behelzen, waarmee de vakman geen raad weet. Merkwaardigheden, die onecht zijn en waaraan door veel bronnen-citaten een geleerd tintje gegeven werd. Intusschen dat hij meer dichter, dan wetenschapsman is, bewees z'n onlangs in 't Poolsch verschenen boek: *De memoiren van een chimpansee*. In z'n vorig werk *Slaven der zon* leerden wij de arme kleine Kasha kennen, die uit haar paradijselijke onschuld gerukt, door Ossendowski geplaatst werd in de beschaafde wereld, daar haar oogen voldrinkt aan duizenderlei onbekende dingen en spoedig sterft. Uit deze episode werd hier een „dierenverhaal" gecomponeerd dat beurtelings aan Gulliver en Kipling denken doet. Spannende avonturen en diepe bespiegelingen wisselen elkander af.

Ferd. Ossendowski.

Hier heeft Ossendowski een artisticiteit bereikt die hem op een lijn stelt met een Sealsfield, een Chateaubriand!

Zijn scheppingsdomein is de poesie pure, de ontleding van kinderreine of gruwzaam-wilde zielen. In dit rijk zal zijn zon niet zoo spoedig dalen en zullen slechts weinigen hem de heerschappij betwisten."

VERSCHEIDENHEDEN.

Kunstenaars... en hun „fratsen."

„Artisten hebben altijd wat bijzonders" zegt Jan Publiek en er zijn feiten in overloed, om die bewering te staven.

Zou het niet den „gewonen burger" opvallen, dat Hermann Bahr een aartsvaderlijken baard draagt, waarmee bv. een beursspeculant zich voor geen geld ter wereld zou durven vertoonen? Dat Gerhart Hauptmann en Alfred Kerr zich een speciaal model hoogtoegeknoopte vesten laten maken? Dat Is. Querido een flambard en een fluweelen jasje draagt? Dat Richard Tauber — evenals Franz Molnar — een monocle in 't oog heeft, die hem absoluut niet staat?

Dit alles betreft slechts de kleeding, het toilet; dus uiterlijkheden. Maar ook op geestelijk gebied hebben schier alle groote artisten eigenaardige verschijnselen vertoond, waarin zij zich onderscheiden van den gelijkvloerschen sterveling. Tal van groote scheppende geesten leden aan visioenen en waanvoorstellingen. Zelfs Goethe, de sterke, nuchtere denker, ontkwam niet aan dit kenmerk van tijdelijke psychische inzinking — wellicht een reactie op al te ingespannen arbeid. Mogen wij den *Hamburgischer Correspondent* gelooven, dan is het gebeurd, dat toen in het laatst van zijn leven de grijze dichtervorst eens in de omgeving van Weimar reed, hij tot zijn ontsteltenis eensklaps zijn eigen figuur langs den weg zag wandelen. De verschijning groette zijn levend evenbeeld zeer beleefd, maakte een buiging en verdween. Goethe kende aan het visioen een bovenaardsche beteekenis toe, naar hij zelf naderhand heeft verklaard — alweer: volgens het Duitsche blad, waarvan wij deze bijzonderheden overnemen.

Ben Johnson, een dichter, tijdgenoot van Shakespeare staarde soms des nachts uren en uren lang naar zijn grooten teen, waar hij, volgens zijn zeggen alle godsdienstoorlogen uit de Middeleeuwen zich zag afspelen! Een bekende Engelsche karikaturist werd in den droom steevast gekweld door zijn eigen scheppingen, die zich woedend op hem kwamen wreken voor de wanstaltige gedaante, die hij hun gegeven had. Niet beter verging het den schilder Spinelle, die den aartsengel Lucifer in de hel had afgebeeld: op hoogen leeftijd werd hij herhaaldelijk gekweld door spookverschijningen

Hermann Bahr.

en duivels, die vóór het oog van zijn verhitte fantasie op en neer wipten onder het trekken van afschuwelijke grimassen. Zóó kwellend werden op 't laatst de visioenen, dat de arme schilder, levensmoe, zelfmoord pleegde.
Veel groote dichters maakten de meest zonderlinge preparatieven om de inspiratie te hulp te komen.

Honoré de Balzac.

De blinde Milton kreeg slechts dan schoone ideeën, wanneer hij het langgelokte hoofd zoover mogelijk achterover in den nek boog. Zijn landsman, de poëet Marturin, plakte zich, als hij werkte, een ouwel op het voorhoofd als teeken voor zijn bedienden, dat men hem niet mocht storen, en tevens omdat hij zich verbeeldde, op deze wijze zijn fantasie in beweging te brengen. Jean-Jacques Rousseau kon het best nadenken, als hij wandelde in stralenden zonneschijn. Haydn kleedde zich vóór het componeeren in galarok; Cimarosa werkte bij voorkeur in het gedruisch van een rumoerige menigte, Brahms kreeg de beste muzikale invallen onder het schoenpoetsen. Schiller werd geïnspireerd door den geur van rotte appels! De Balzac kon slechts werken bij kunstlicht. Beethoven was dol op spinnekoppen. Mozart had een hobby voor ponny's en was een hartstochtelijk biljarter, evenals Johann Strauss. Lessing had altijd een stuk of drie katten om zich heen loopen en voelde zich het behaaglijkst, als poes genoeglijk spinnend op de schrijftafel van den meester kwam zitten. Een geheele passage uit den *Nathan* heeft Lessing over moeten schrijver, omdat poes met zachte pootjes over het nog natte manuscript kwam loopen. Ook de operacomponist Adolphe Adam was een groot kattenvriend. Rossini componeerde bij voorkeur in bed.
Ieder diertje heeft zijn pleziertje! „Fratsen" houdt per slot van rekening ieder van ons er op na; allen hebben wij niet allen daarbij het talent van een Lessing, een Mozart of een Milton.

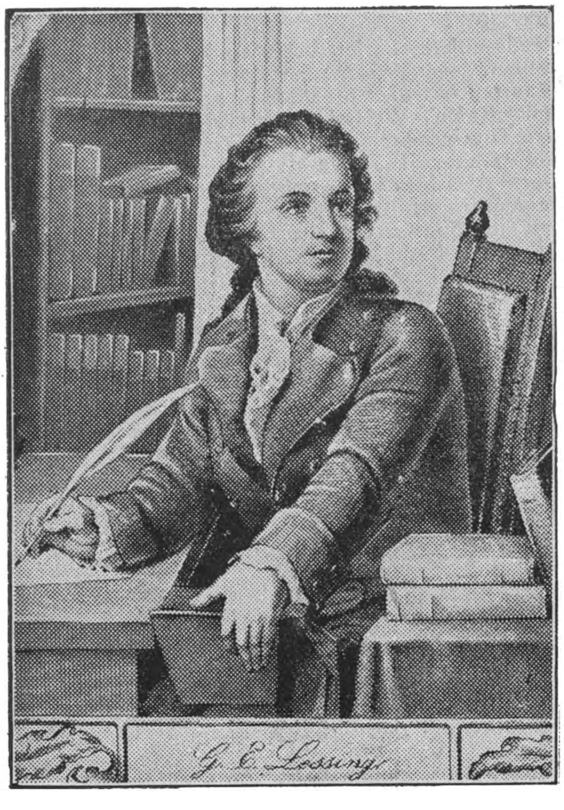

Anecdotes van beroemdheden.

Maurice Dekobra

Het gebeurt wel eens, dat een schrijver een complimentje ontvangt, dat bij nader inzien niet zoo heel erg complimenteus is. Dat ondervond de bekende Fransche auteur Dekobra, wiens hyper moderne geesteskinderen door een groot deel van de moderne beschaafde wereld verslonden worden.
De schrijver bracht zijn vacantie door aan de Bretonsche kust. Op 'n mooien zonnedag scheepte hij zich in op een visscherschuitje om het bedrijf van de visschers van dichtbij gade te slaan. Genoeglijk neergehurkt op een tros touwen schreef hij zijn op- en aanmerkingen. Een oude zeerob, die den passagier al een poosje had gadegeslagen, nam eindelijk zijn doorrookertje uit den mond en merkte op:
„'t Is maar goed, dat er menschen als u zijn, die zooveel papier vol schrijven."
De schrijver keek allervriendelijkst naar den grijzen visscher en informeerde:
„Je leest zeker veel?"
„Ik, welneen!" was het onverwachte antwoord. „Maar oude kranten zijn veel goedkooper om visch in te verpakken dan bruin papier!"

Greta Garbo.

Eigenlijk is deze Zweedsche actrice een beklagenswaardig schepsel! In haar vaderland, waar zij tot bloei kwam kon zij niet blijven, omdat de Zweedsche filmindustrie kwijnt. Zij had

gehoopt dat Hollywood uitkomst zou brengen. En van een gulle aanbieding maakte zij gebruik om den oceaan over te steken en zich in Hollywood te vestigen. De Amerikanen meenden een goeden slag te slaan. Greta was een beroemdheid en een typische schoonheid. Twee belangrijke factoren... voor den Amerikaanschen filmzakenman. Dat zij ook nog een bizonder talent bezat, was bijzaak. Talent komt niet voor op de inventaris-lijst van een Hollywoodsche filmfabriek. Reclame weegt ruimschoots op tegen talent... in Amerika. En zoo ging de blonde Greta Garbo een schitterende dollartoekomst tegemoet. Maar het duurde niet lang, of zij zou ervaren hoe zuur haar dollars verdiend werden. Zij had slechts enkele maanden noodig,om in een onverzoenlijken

Greta Garbo.

oorlog te geraken met haar directie en haar regisseur. Zij kreeg rollen te spelen, die spotten met haar talent en die haar tenslotte artistiek zouden vermoorden.
Het proces duurde maar kort. In haar film „Anna Karenina'' is zij nog de vrouw van de groote allure, met een meesterlijke beheersching van haar spel en een zeldzame noblese, zoo sterk, dat zij op verschillende plaatsen deze, voor ons niet aanbevelenswaardige film dan weer minder schrijnend, dan weer hopeloozer wist te maken. Zij beheerschte deze film zoodanig, dat we nu reeds alles vergeten zijn, behalve haar spel. Conclusie: de film zelf was van een gehalte, die ver beneden de standing van Greta Garbo bleef. Toen kwam de ongelukkige „super'' „Zwakheid uw naam is vrouw'', waarin de groote actrice om zoo te zeggen naar beneden tuimelt. Slechts enkele momenten houdt zij het hoofd boven water, omdat zij blijkbaar nog niet verdrinken kan, maar een creatie was haar rol zeker niet. Dat haar omgeving, Lars Hanson incluis, bij haar wegvalt, beteekent nog niet, dat zij voldoende op haar peil bleef. Er was hoegenaamd niets, waaraan zij zich kon vastklampen: geen regie, geen conceptie, geen scenario van beteekenis.
Een derde film gaf den klap op den vuurpijl. Den naam ben ik zelfs kwijt. Zij speelt in deze film de onwettige dochter van een revue-artiste, die haar niet erkennen wil, maar die opgroeit naar het voorbeeld van haar moeder met dit verschil, dat in haar de ware liefde overwint. In dit misbaksel staat zij weer volkomen geisoleerd van haar omgeving. Niemand benadert haar. Zij vecht wanhopig tegen de middelmaat van haar stupide rol en wordt bijna een quantité négligeable. Maar nog altijd ,kan zij niet verdrinken. Haar laatste film, die ik zag, was getiteld „De onweerstaanbare vrouw.'' Inderdaad: voor hen die de onweerstaanbaarheid van een vrouw zoeken in de perverse wentelingen van een half ontkleed corpus, was Greta in deze film zoo'n vrouw. Alles was uiterlijkheid, zwoele uiterlijkheid, zonder de minste verheffing, knap maar onverschillig gespeeld, een technische bevalligheid zonder ziel, zonder animo. Zij lijkt onverschillig geworden voor de cultuur van haar talent. Zij speelt maar zoo wat, met een zeker dédain voor de ijverende partners om haar heen. Alles is tegen haar. Het verrajers-scenario is walgelijk slecht en huilerig. De regie heeft niets belangrijks. En zoo valt alle aandacht op de geraffineerd ontkleede vrouw, die met haar kleeren ook haar smaak heeft afgelegd en voortvegeteert op de attractie van haar lichaam.
Of ze nu eindelijk verdronken is? We gelooven het niet. Zij behoort tot de zuivere persoonlijkheden, die plotseling met een groote verrassing voor den dag kunnen komen. Maar Hollywood zal haar die kans niet geven, en wie zal het wel? Wat wordt er in Europa, buiten Rusland en Parijs gemaakt, dat voor een talent als het hare onmisbaar is?
Reeds enkele malen heeft zij het voornemen te kennen gegeven, om naar Zweden terug te gaan. Waarom het niet tot daden kwam, is moeilijk te achterhalen. Wellicht is de toestand in de Zweedsche filmindustrie nog te donker, om Greta Garbo een behoorlijke plaats te kunnen verzekeren. Doch alles lijkt beter voor dit expressieve en zeer persoonlijke talent dan te blijven te midden van den humbug en den wansmaak, het gebrek aan werkelijke beschaving en de verblinding van leege luxe.

Een kinderboek voor f 25.000 verkocht.

De eerste uitgaaf van John Bunyans boek voor jongens en meisjes is voor £ 2100 verkocht. Er is nog slechts een tweede exemplaar van deze editie bekend, dat zich in het Britsche museum bevindt.
Het boek heeft een eigenaardige geschiedenis. Het werd eenige jaren geleden met een aantal andere boeken door een vrouw voor een halve kroon gekocht. Slechts korten tijd geleden toonde haar dochter, die bij de posterijen werkzaam is, het boek aan een plaatselijken boekverkooper. Deze won daarover het oordeel van de firma Hodson in, die de zeldzaamheid van het boek erkende, en het thans in veiling heeft gebracht.

Landloopers, die dichters zijn.

Het is merkwaardig genoeg, dat er menschen zijn die gedreven door het verlangen naar avonturen,

de wereld doortrekken, die bewust, afstand doen van wat door honderdduizenden wordt beschouwd als het leven te veraangenamen: huis en haard, weelde, prettig gezelschap en roem.
Nog merkwaardiger is het, wanneer deze landloopers, deze vaderland- en dakloozen, aangewezen op het toeval en de voorzienigheid telkens van beroep verwisselende, ofschoon ze geen enkel beroep hebben geleerd, vaak de denkbeeldige vrijheid verwisselen met de kleine cel van de gevangenis, dichters zijn, die schitterende werken hebben geschreven.

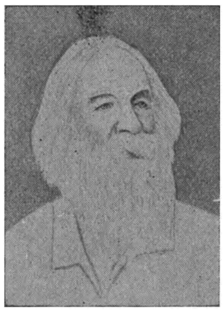
Walt Whitman

Amerika, het klassieke land van de „tramps" heeft, omstreeks 't midden der 19de eeuw een dichter gehad, die, als geen ander, de romantiek van den landweg, de geweldige, eigenaardige schoonheid van het Amerikaansche landschap, 't rhythme van de beginnende beschaving van 't nieuwe werelddeel heeft bezongen. Zijn naam was Walt Whitman. Hij werd als de zoon van een meubelmaker te New-York geboren, bezocht de volksschool en koos toen een rij van beroepen, die hem in staat stelden alle staten van Noord-Amerika te leeren kennen. Eerst klerk bij een advocaat, toen na elkaar, typograaf, landbouwleeraar, assistent van een geneesheer, boekdrukker, journalist, en eens, zelfs bouwondernemer. Gedurende den burgeroorlog is hij ziekenverpleger en correspondent van New Yorker dagbladen.
In 1822 stierf hij aan een aanval van een beroerte. Zijn begrafenis werd een nationale treurdag. Zijn naam is de populairste geworden van geheel Amerika en zijn gezangen behooren tot de wereldliteratuur.

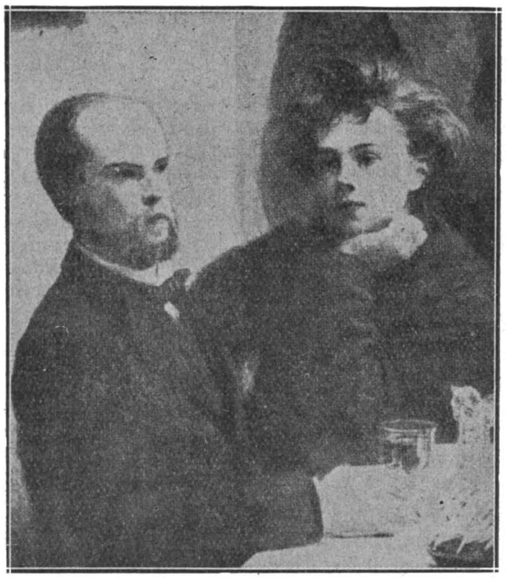
Paul Verlaine en Arthur Rimbaud.

In den zelfden leeftijd, waarin Whitman de nieuw ontdekte schoonheid van de Amerikaansche aarde bezong, werden in Frankrijk twee zeldzame genieën geboren: Paul Verlaine en Arthur Rimbaud. Verlaine, de zoon van een commandant te Metz, leerling van het lyceum, trouwt op zijn 25ste jaar, wordt verdacht „communard" te zijn na de onderdrukking van den opstand in 1871 en vlucht uit Parijs. Daardoor heeft een beslissende verandering in zijn leven plaats.
Hij reist naar Londen, trekt dan door België. In Brussel maakt hij kennis met den jongen Rimbaud. Deze ontmoeting is noodlottig en van beslissenden invloed op het levenslot van Verlaine. Hij verlaat zijn vrouw, reist met den zeventienjarigen Rimbaud weer naar Engeland. Nadat zij na een zwerversleven na maanden, weer naar Brussel zijn teruggekeerd, wil Rimbaud Verlaine verlaten. Dat wil Verlaine niet toestaan en hij schiet Rimbaud neer, die ernstig gewond wordt. Twee jaar gevangenisstraf is de boete.
Verlaine bekeert zich, in den tijd van zijn gevangenisstraf, tot het Katholicisme en zijn eerste godsdienstige gedichten ontstaan in dien tijd. Nadat hij uit de gevangenis is ontslagen, dient hij een eisch tot echtscheiding in, gaat voor de derde maal naar Engeland, waar hij vier jaar lang zijn kost verdient met het geven van Fransche lessen. In 1881 volgt de terugkeer, nu voor goed, naar Parijs. *Sagesse* verschijnt en vestigt zijn roem als dichter. Hij is op het hoogtepunt van zijn scheppen. Daar sterft onverwacht zijn moeder en deze slag slaat Verlaine uit zijn voegen. Nu gaat hij snel ten gronde.
Tragischer is nog de eigenaardige figuur van Rimbaud. Als 17-jarige schrijft hij gedichten nu nog bij het nageslacht bekend. Maar op zijn 19de jaar krijgt hij een afkeer van werken, schrijven en van roem. De hartstocht naar avonturen en naar het vreemde is voor hem het eenige doel van zijn leven. En hij reist en trekt de wereld door in alle richtingen. Is in Nederlandsch-Indië koopman, in Abessinië onderzoeker. Na jarenlang te hebben omgezworven, krijgt hij heimwee naar zijn vaderland. Met een circus trekt hij geheel Europa door en eindigt als zijn vriend Verlaine, straatarm in een ziekenhuis te Marseille. Onder de rij van landloopers van onzen tijd zijn ook nog te noemen Maxim Gorki, Jack London en Knut Hamsun.

Hugo von Hofmannsthal.

Dezer dagen heeft de oudste zoon van den schrijver Hugo von Hofmannsthal, Dr. Franz von Hofmannsthal, zelfmoord gepleegd.
Aan de begrafenis aldus de *Kölnisch Volkszeitung*, nam ook de vader deel. Op weg naar het kerkhof is Hugo von Hofmannsthal echter onwel geworden. Hij heeft het bewustzijn verloren en is ten slotte om zeven uur 's avonds aan een beroerte overleden. Hofmannsthal leed reeds gedurende eenige tijd aan aderverkalking, zoodat zijn familie steeds haar best deed hem alle emoties te besparen. De slag die hem trof door den zelfmoord van zijn zoon is echter teveel voor hem geweest.

* * *

Hugo von Hofmannstal is in 1874 te Weenen geboren. Hij studeerde aan de universiteit van zijn vaderstad en promoveerde daar in de wijsbegeerte. In zijn studententijd was hij echter reeds aan het

Hugo von Hofmansthal.

schrijven gegaan en hij debuteerde in 1892 met de dramatische studie *Gestern* onder het pseudoniem Theophiel Morren. Na *Der Tod des Tixian* en *Der Tor und der Tod* begon hij naam te maken. Herman Bahr interesseerde zich voor hem. Hugo von Hofmannsthal is het meest bekend geworden door zijn samenwerking met Richard Strauss (de teksten voor *Elektra, Der Rosenkavalier* en *Ariadne auf Naxos* waren van zijn hand) en met Max Reinhard, die zijn *Oedipus*-vertaling ten tooneele bracht en zijn bewerking van *Jederman*.

Russische Theater-Censuur
Geen paradijs voor kunstenaars.

Het lot der kunst wordt door de gevoerde binnen- en buitenlandsche politiek bepaald. Moskou is niet het paradijs voor kunstenaars, waarvoor het door menig kunstenaar gehouden wordt, bericht een correspondent van *United Press* uit Moskou. Er heerscht een strenge censuur, die zich hoofdzakelijk keert tegen werken met vermeende gevaarlijke politieke tendenzen. Verschillende tooneelstukken werden den laatsten tijd door de censuur verboden, waaronder Ilja Selwinski's stuk *Commandant No. 2*. Deze maatregel van den censor heeft des te meer verwondering verwekt, daar den communistischen dichter geen enkel argument werd medegedeeld, dat tot gemelde beslissing geleid had.
Ook Bulgakow's tooneelstuk *Vlucht* werd verr boden. Men had deze decisie verwacht, daa- Bulgakow, zelf communist zijnde, het bolsjewistisch regiem meermalen had gecritiseerd. Zelfs een operette van Sergei Alimoff kon het niet tot een première brengen. De tekstdichter nam in zijn werk, dat den titel *Amerika maakt een president* droeg, een loopje met de Amerikaansche verkiezingsmethodes. De censor was blijkbaar bang, dat de met zooveel zorg gekweekte Amerikaansch-Russische betrekkingen door een dergelijke satire benadeeld zouden kunnen worden. Officieele kringen geven onomwonden toe, dat de operette verboden werd, omdat men een beleediging van Washington wenschte te voorkomen.

Dostojefski.
Zijn doodvonnis.

Dostojewski.

In 1849 werd de 28 jarige Russische officier der genie Fjodor Dostojefski door de militaire rechtbank wegens politieke vergrijpen ter dood veroordeeld. Zooals men weet, is de straf gewijzigd in verbanning naar Siberië, waar hij tien jaren heeft doorgebracht. Met andere leden uit den kring van den letterkundige Petrasjefski was hij gevangen genomen op beschuldiging van staatsvijandelijke gezindheid. Zij hadden belangstelling voor het socialisme en verboden buitenlandsche geschriften aan den dag gelegd. De Russische literatuurhistoricus Tsjegolef heeft thans in een publicatie van documenten betreffende het geval Petrasjefski ook Dostojefski's doodvonnis woordelijk bekend gemaakt:
„De militaire rechtbank heeft verdachte Dostojefski aan het volgende misdrijf schuldig bevonden:
In Mei van dit jaar ontving verdachte Dostojefski een afschrift van den misdadigen brief van van letterkundige Bjelinski aan den schrijver Gogol. Dostojefski las dezen brief in het huis van verdachte Doerof voor en stelde hem aan verdachte Manfelle ter hand om er 'n afschrift van te maken. Bovendien bevond verdachte zich bij verdachte Spesjnero, toen daar revolutionnaire gedichten van luitenant Grigorief werden voorgedragen. Op grond hiervan heeft het hooge gerecht vonnis gewezen, ingenieur-luitenant Dostojefski wegens het niet aangeven van zijn makkers, wegens verbreiding van den tegen godsdienst en staat gerichten brief van den letterkundige Bjelinski en wegens het niet aanmelden van de gedichten van luitenant Grigorief te degradeeren tot gemeen soldaat en te veroordeelen tot de doodstraf.
Tsaar Nikolaas I bekrachtigde het vonnis op grond van de overweging, dat „een gedachte even strafbaar is als een samenzwering." In margine van het stuk heeft hij eigenhandig geschreven: „Het kwaad moet bestreden worden."
Eerst op het schavot is Dostojefski begenadigd door wijziging van de hem opgelegde straf in verbanning. Tien jaren heeft hij in Siberië vertoefd.

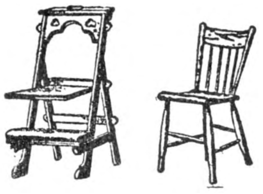

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

Alte und Neue Welt
Rijkgeïllustreerde Wereldrevue.
Abonnementsprijs per half jaar f 3.60 plus 35 ct. porto
Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:
Het Nederlandsche Boekhuis - Tilburg

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Kinderen vallen en bezeeren zich ook dikwijls, en het wiegekind heeft vaak last van roode of gesmette huid. Dit verzacht en geneest men met **PUROL**
Doos 30-60, Tube 80 ct.

Adverteeren doet verkoopen.

Begunstigt onze adverteerders.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier **P. W. HIELE**
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 47² - Tel. 597 — APELDOORN —

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Meentweg 49 en Iepenlaan 4 (naast de kerk)
BUSSUM Telefoon 1061

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 20 Aug. 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.
In de historische filmpjes wordt de eeuwige strijd tusschen begeerte en plicht behandeld, als inleiding op een komend opstel over wilskracht. G. v. d. Burg vervolgt een zeer lezenwaardige artikelenreeks over godsdienstige vorming in de puberteitsjaren. In „Uit Boek en Blad'' hooren we een stem uit de praktijk, die het eenigszins overdrevene der theoretische beschouwingen van Rector Thompson's artikelen · „De eeuw van het kind'', op een zeer zakelijke wijze tot juister proporties terugbrengt. Voorts „Varia'', „Boekennieuws'' en „Tijdschriftenschouw.''

La vie catholique en France et à l'Etranger. 10, 17 Août 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.
Bevat beschouwingen over het 2de eeuwfeest der zaligverklaring van den H. Vincentius a Paulo: het gouden jubelfeest der kroning van O.L. Vrouw van Salette. In „la vie litteraire et artistique'' als naar gewoonte interessante gegevens over tentoonstellingen, kunstenaars en merkwaardige uitgaven; terwijl verschillende sociale weken en overige maatschappelijke gebeurtenissen een passende kroniek vinden in de rubriek onder het hoofd: „la vie sociale''. Aan verschillende referaten der Besançonner week wordt speciale aandacht gewijd.

Alte und neue Welt. 2. Augustheft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 3.60 per half jaar.
De vervolgroman van M. J. Marheineke vindt in deze aflevering een waardig slot. Voorts kortere verhalen, een reisbeschrijving uit Japan met mooie foto's verlucht, techniek, wetenschap en kunst, zooals dit familietijdschrift het steeds met fijnen smaak en een gevoel voor velerlei wenschelijkheden het weet te doen.

Voor de vrienden van het boek

Fritz Kortner over de klankfilm.

Fritz Kortner, de vermaarde Berlijnsche tooneelspeler, heeft zich onlangs over de perspectieven van de sprekende film uitgelaten. In theaterkringen trokken Kortner's woorden, met overtuiging door den kunstenaar uitgesproken, zeer de aandacht. „Men zal artistieke bezwaren tegen de sprekende film in het midden brengen. Deze bedenkingen zouden echter tot een misverstand aanleiding kunnen geven. Sinds menschenheugenis is er nimmer een uitvinding gedaan, welke niet tot de allerlaatste consequentie uitgewerkt en geëxploiteerd werd.
Zeer zeker waren er tentijde van de boekdrukkunst lieden, die vroegen: „Denkt U dat de boekdrukkunst toekomst heeft?'' Al het nieuwe is, vanaf de eerste seconde zijner geboorte, de doodsvijand van het reeds bestaande. Dat is het Leven.''

Beroemdheid en... gebreken.

Ook kunstenaars hebben soms lichamelijke gebreken; beroemdheid heeft daar niets mee te maken.
Byron's horrelvoet maakte hem voor hij nog de gevierde dichter was, beroemd, echter en alleen omdat de Spartaansche Brit geen moeite spaarde om het gebrek te verbeteren of tenminste zoo goed mogelijk te camoufleeren. Minder bekend is het, dat Walter Scott een verkort been had.
Pleit het niet van het doorzettingsvermogen van Sarah Bernhardt, dat zij, toen haar been geamputeerd was en zij met een kunstbeen verder door het leven ging, haar carrière er niet aan wilde geven en bleef doorspelen, niet alleen op de planken maar zelfs voor de film?
Blinde musici... ze zijn vrij talrijk want de natuur tracht vaak op andere wijze goed te maken, wat de mensch in normalen zin te kort komt. Maar dat een stokdoof genie zijn werk niet laat rusten is een historische bijzonderheid.
Beethoven liet voor zijn arbeid een specialen dubbelbesnaarden vleugel bouwen, en het heet, dat ook de klanken van dit instrument tenslotte niet meer tot den dooven componist doordrongen.
Een ander Duitsch kunstenaar, Klopstock, was op jeugdigen leeftijd al hardhoorend. Maar dit ongeluk gaf hem meer tijd om zich aan zijn werk te te wijden.
Dan is er nog een andere categorie gebrekkige grootheden, zij die door hun uiterlijk berucht zijn geworden.
Socrates was opvallend leelijk. Ovidius, de Latijnsche dichter, kreeg den naam „Naso'' omdat hij de bezitter was van een geweldigen neus. Ook Titus Livius schijnt zoo'n geweldigen „voorgevel'' te hebben bezeten.
Voltaire was zóó leelijk dat hij tijdens een reis met Frederik den Groote werd uitgemaakt voor... den lievelingsaap van den koning.
Toch hebben al die leelijke of misdeelde lieden, behalve dan de laatste, ons dikwijls veel moois geschonken.

Een en ander over Rosegger.

Rosegger kwam eens ongeschoren op een vergadering.
„Waarde vriend'', zei een goede kennis verwijtend, „je hebt vergeten, naar den kapper te gaan.''
„Er zijn er hier nog wel meer „ongeschaafd'', antwoordde Rosegger.

Een dame bezocht den schrijver, toen hij al een groote reputatie had verworven.
„O'', dweepte zij, „hoe moet ik het aanleggen om u wat nader te leeren kennen, groote meester?''
„Dan moet u beginnen, mij Peter te noemen'', zei Rosegger doodernstig.

„Is het soms niet erg moeilijk'', vroeg iemand Rosegger, „om zoo alle personen uit een vertelling saam te brengen?''
„Dat ligt 'm aan den omroeper'', antwoordde de auteur.

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405

Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.
Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

H. N. B. T.

Deel I van onderstaand werk is zoo juist verschenen. Met de verzending is een aanvang gemaakt. De verschijndatum van deel II blijft onveranderd September.

JOS. J. GIELEN

UIT HEDEN EN VERLEDEN

Een bloemlezing in 2 deelen met een inleiding van
Dr. H. W. E. MOLLER

Deel I telt circa 360 blz. en kost ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie linnen stempelband met goudopdruk f 3.90.

Het werk wordt typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier wordt houtvrij Engelsch featherweight gebezigd; formaat circa 22 × 15 c.M.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen :

K. TEN BRUGGENCATE

Engelsch Woordenboek

Eerste deel:
Engelsch-Nederlandsch.

ELFDE VERBETERDE EN VERMEERDERDE UITGAVE

door

A. BROERS

Leeraar H.B.S. met 5-j. c. te 's-Gravenhage

Prijs, gebonden . . . . f 3.75

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missie-actie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen
BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Fa. H. KLUITMANS
HINTHAMEREINDE 34
's-HERTOGENBOSCH

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Abonneert U op

Tijdschrift voor Taal en Letteren

f 7.50 per jaar.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 18 **15 SEPTEMBER 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Latijn
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Tooneel . . . . Engelsch
Kunst . . . . Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Duitsch
Geschiedenis . . . . Fransch
Land- en Volkenkunde . . . . Duitsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Leerboeken . . . .
Spel en Sport . . . . Nederlandsch, Engelsch
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch
ONTVANGEN BOEKEN.

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Abonneert U op het

Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders

Dit orgaan **voor volwassenen** verschijnt op den 5den en 20sten van elke maand.

„Verwondering" uit het artikel „Zijn baby's lief?"

OUDERS Heeft U ooit „opvoeden" geleerd? Moet men dan van alles leeren, behalve „opvoeden"? Wilt U zich overal voor bekwamen, behalve waar het geldt Uw grootste schatten, Uw liefste bezit, Uw kinderen? Uw eigen geluk en hun toekomst draagt ge in Uw handen. Voelt gij de zware verantwoording, Uw groote plicht? Laten wij U helpen. Het Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders (Langestraat 70, Tilburg) meermalen gezegend en openlijk aanbevolen, door Pausen en Prelaten, is ook voor U bestemd. **'t Is overal verkrijgbaar** en kost gedurende een geheel jaar slechts f 5 45, plus 50 cent porto. De eerste 1000 nieuwe abonné(e)'s die het bestelbiljet (zie blz. 6) inzenden, ontvangen een kleine verrassing.

Het Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders verschijnt op gesatineerd papier (formaat 27 c.M. bij 19 5 c.M.) en is geïllustreerd.

Het bevat artikelen op religieus, paedagogisch, medisch, juridisch en bibliographisch gebied; ook „Verscheidenheden", „Nuttige Wenken", „Correspondentie" en ernst en luim in het geïllustreerde wetenswaardig allerlei.

„Denk je, dat ik de hand van je zuster zal winnen?"
„Ik hoop het! Ze doet nou niets dan er mij mee om mijn ooren slaan!"

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

Banketfabriek „NOVIOMAGUM"
van Goorstr. 74 - NIJMEGEN - Telefoon 1089
Levert 1e kwaliteit koekjes enz.
tegen concurreerende prijs aan
— kloosters, gestichten e.d. —

Voor de vrienden van het boek

Henry de Montherlant schrijft over den... vloek van het reizen.

„De Meester van Saci heeft gezegd: „Reizen wil zeggen, den Duivel zien in alle mogelijke verkleeding, op z'n Duitsch, op z'n Italiaansch, op z'n Spaansch, enz." En Mohammed schrijft: „Een eenzaam reiziger is een Duivel." Zoo zijn dezen beiden kenners van de ziel hoe ver ze ook in de zedelijke wereld van elkander verwijderd zijn, dezelfde woorden ingevallen.

Reizen is goed voor menschen, die geen ziel hebben. Daarom reist men tegenwoordig zooveel. En wie een ziel heeft, verliest haar daarbij. Niet alleen door de duizend uiterlijke bezigheden, welke ons verstrooien. Doch het nieuwe en het schilderachtige aan de dingen gewennen ons, alleen het oppervlakkige te zien en ons daartoe te bepalen, omdat wij in onze vaart geen tijd en geen houvast genoeg hebben, om dieper door te dringen. Wat wij aan afstand winnen, gaat aan diepte verloren. Errari, het Latijnsche „van plaats verwisselen", is ons dwalen geworden. Reeds in 1925 toen ik het anker lichtte voor een vierjarig nomadebestaan, heb ik geschreven: „Het lijkt mij toe, dat iemand die een groote reis maakt een tamelijk leege ziel moet hebben." Leeg in geestelijken zin. Naar buiten moge ze zich heerlijk ontvouwen. Als Lucifers vleugels. „Een eenzaam reiziger is een duivel." Het motto zou bij mijn Voyages traqués hebben behoord en zou er een schaduw over hebben geworpen. Een mensch, die alleen is en onafhankelijk, die heren derwaarts trekt en zich vasthecht als een opgejaagd stuk wild, zijn beide pijnigers Vrijheid en Verveling op de hielen — een mensch, die zijn voetsporen uitwischt en zijn genoegen najaagt, zoo ver van huis dat hij de woningen van zijn beste vrienden, ja zijn eigen huis vergat en dat alles zonder vreugde — ja, zoo'n mensch is, dat durf ik zeggen, werkelijk een Duivel"......

Baudelaire.
In geldnood.

Uit lectuur over Baudelaire en door lezingen over den auteur van *Les Fleurs du Mal* weet men, hoe het vaderlijk erfdeel van 75.000 francs hem vrij spoedig door de vingers was geglipt. Jeanne Duval, de zwarte Venus, en mevrouw Sabatier waren duur. In *Die Literarische Welt* vertelt Jean R. Kuckenburg, hoe erg Baudelaire er finantieel aan toe was.

Hij was al lang geen onbekende meer. Paulet-Malassis had zijn „Théophile Gautir ", „Les Paradis Artificiels", „Les Fleurs du Mal" en zijn studie over Wagner uitgegeven ,doch dat alles had de beurs niet gespekt. Hetzel aan wien Baudelaire het auteursrecht van „Spleen de Paris" en van „Les Fleurs du Mal" voor vijf jaren had verkocht tegen de som van 1200 francs, trok zich op het laatste oogenblik terug. De toestand was hachelijk. Misschien konden de „Curiosités esthétiques" helpen? Maar alle stappen, die Baudelaire te Parijs bij uitgevers en vrienden ondernam, waren vruchteloos. Voor het eeuwige „Tot onze spijt zijn we niet in staat..." vluchtte hij naar Brussel, om het daar te probeeren. Met hetzelfde resultaat. Hij smeekte den letterkundigen Julien Lemer, van wiens betrekkingen met belangrijke uitgevers hij afwist, hem te helpen. Lemmer beloofde al het mogelijke, doorkruiste heel Parijs, van uitgever naar uitgever. Dentu, Garnier Frères, Faure — allen weigerden. Ancelle, de rechtskundige raadsman van Baudelaire kan den verschrikkelijken staat van z'n client niet langer aanzien en wil ook helpen; andere vrienden springen bij, onder wie Troubat, secretaris van Sainte-Beuve, den vorst der critiek. Men beveelt Alphonse Lemerre aan, schetst den jongen uitgever van de Passage Choiseul als een bizonder intelligent man, die misschien de gezamenlijke werken van Baudelaire zou willen uitgeven...

In Februari wierp een beroerte den ongelukkigen dichter op het ziekbed. Te Brussel werd hij verpleegd, later te Parijs. Zijn kwaal verergerde, zorg over het lot van zijn werk drukte hem terneer. Tot het laatste oogenblik bleef hij hopen op het wonder, dat was uitgebleven, toen hij 31 Augustus 1867 stierf.

„Im Westen nichts neues" verboden.

Het ministerie van oorlog in Oostenrijk legt er volgens de *Neue Freie Presse* den nadruk op, dat het door dit verbod geen letterkundig oordeel over den roman wil uitspreken, maar dat de lezing van een boek, dat alleen de schaduwzijde van den oorlog schildert, in strijd is met alle beginselen van de opleiding van den soldaat.

De *Neue Freie Presse* voegt hieraan toe dat zich bij alle respect voor de militairpaedagogische overwegingen van het ministerie van oorlog naast de aan Oostenrijk maar al te goed bekende schaduwzijden ook nog andere zijden heeft. Het verbod is naar het blad doet opmerken ook in zoover een unicum, dat men zelfs in de landen der overwinnaars, waar toch de geest van het militairisme zeker sterker is dan in het vreedzame kleine Oostenrijk, aan den triomftocht zonder voorbeeld van den roman geen hinderpaal in den weg heeft gelegd.

Een drijvende Schouwburg.

In Duitschland heeft men het plan opgevat om een drijvend theater te stichten, dat met volle zeilen naar vreemde landen zal kunnen om daar de beste dramatische werken van het Duitsche tooneel te vertoonen.

Het tooneel zal zich aan boord van een viermaster bevinden en de zaal zal aan vijfhonderd toeschouwers plaats bieden.

De eerste reis zal via Hamburg, Bremen en Nederlandsche havens naar Londen gaan. Dan naar Spanje, naar Zuid Amerika, New York, Boston en de Azoren. Het repertoire zal klassieke en moderne werken omvatten, maar zij zullen zoo gekozen worden dat zij één zuiver beeld vormen van de Duitsche cultuur.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten,
enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Te . 32500, Den Haag

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355 Hofleverancier **P. W. HIELE**
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming „BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

N.V. STEENKOLEN-GROOTHANDEL
— VENLO —
LEVERING VAN
Steenkolen - Anthracietkolen - Mijncokes

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Etha Fles, 5791.
WARE HELDEN. Geïllustreerd. *Foreholte, Voorhout,* 1928. (19.5×14) 74 blz. ing. f 1.—.

Een korte, sobere levensschets van Sint Franciscus, Sinte Clara en Sint Antonius, in klare, simpele woorden aan onze jongens en meisjes verteld. De sfeer van Franciskaansche poëzie, die over deze bladzijden ligt, zal hun jonge harten, die in deze groote, sterke en toch zoo kinderlike zielen verheven voorbeelden van waarachtige heldhaftigheid bewonderen kunnen, veredelen en verfijnen en hen bezielen met een warme, overtuigende liefde voor reine idealen.

H. Rongen.

M. van Hoeck, 5792.
HET ZALIGENDE LIJDEN. Geïllustreerd. *Secretariaat van het Ziekenapostolaat, Antwerpen,* 1928. (16.5×13) 61 blz.

Een mooi en aantrekkelijk brochuurtje om het ziekentriduum te verspreiden: een vorm van apostolaat, die recht heeft op een bijzondere belangstelling van de geestelijkheid.

H. Rongen.

A. Marlier, S.J., 5793.
PATER CONSTANT LIEVENS. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1929. (21×15) 473 blz. ing. Bfr. 3.—.

Vlaanderen heeft zoo pas te Moorslede den grooten missionaris, Constant Lievens, een standbeeld opgericht, Pater Marlier S.J. schonk ons over zijn beroemden confrater een standaard-werk. Na eerst de „Vormingsjaren" van zijn held behandeld te hebben (dit eerste deel lijkt ons het minst geslaagd, wijl het niet markant genoeg is) beschrijft de auteur met gezonden critischen zin den gedurfden, maar, met Gods Zegen, ten volle geslaagden organisatie-arbeid van Pater Lievens, die, in Chota-Nagpur (West Bengalen) den stoot gaf tot een Xaveriaansche massa-bekeering.

Eerlijk wordt aangegeven welke rol daarbij natuur en boven-natuur gespeeld hebben; én de lichtzijden én de schaduwzijden van Pater Lieven's werk-methode worden ons beurtelings getoond. Waarlijk, er zit stof voor een treurspel in dit „Leven", want, niet alleen vermoeienis, hitte, ondervoedheid en koorts hebben er aan geknaagd: er waren wormen, welke nog dieper vraten, zij het dan ook *met de allerbeste bedoeling.*

P. C. Krüter C.ss.R.

FRANSCH.

R. P. Fantani, 5794.
M. Th. Porte,
MARIE CLOTILDE DE SAVOIE. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (23×14) 180 blz. ing. Ffr. 15.—.

Na een inleidende levensbeschrijving van meer dan vijftig pagina's, die te oppervlakkig en vervelend is tegenover de rest van dit leven, staat Marie Clothilde de Savoie, Princesse Jerôme Napoleon plotseling temidden van het absolute. Het verhaal van haar leven dat dan verder gaat en de achterin geplaatste verzameling brieven, tonen een grote Vrouw, een heilige, die teruggetrokken van de wereld leefde, eenzaam met God. Het is een der mooiste figuren uit de laatste tijd, die geheel in Christus leefde en dus alles absoluut zag. Het is van een overstelpende grootheid, van een sterke kracht.

Ton Kerssemakers.

Raymond Janin, 5795.
SAINT BASILE. *La bonne Presse, Paris* 8, 1929. (18.5×10) 125 blz. ing. Ffr. 1.50.

Een bondige, populaire levensschets van dezen Oosterschen kerkleeraar en bisschop, wiens machtige geest nog voortleeft in de talrijke monnikenkloosters die zijn Regel volgen en in de Byzantijnsche kerken, waar zijn Liturgie nog altijd gevierd wordt.

H. Rongen.

Louis Rouzic, 5796.
SERVIR. *P. Lethielleux, Paris* 6, 1928. (12×7.5) IX-224 blz. ing. Ffr. 5.—.

De zucht naar onafhankelijkheid, naar zelfstandigheid is wel de sterkste drang onzer moderne jeugd. Deze neiging wortelt in het algeheele gemis aan het fundament van alle karaktervorming: de nederigheid. Afhankelijk zijn, onzelfstandig zijn, nederig zijn is niets anders dan gehoorzamen, dan dienen. In dit boekje van een bekend jeugdleider is de dienende gedachte het middelpunt geworden van heel de christelijke levenshouding. Gekeerd tegen het hoofdgebrek onzer jeugd zal het veel goed doen, waar het ernstig gelezen en behartigd wordt.

H. Rongen.

LATIJN.

A. de Meester J. C. D., 5797.
JURIS CANONICI ET JURIS CANONICO-CIVILIS COMPENDIUM. *De Brouwer & Cie., Brugge,* 1928. (26.5×17.5) II: 347 blz.

Voor de eerste maal zag dit werk het licht in 1861, samengesteld door professor de Brabandere toenmaals docent in het kerkelijk recht aan het Seminarie van Brugge. Achtereenvolgens werd het, hetzij door hemzelf, hetzij door zijn opvolgers op den leeraarszetel, herzien en opnieuw uitgegeven tot acht maal toe. De uitvaardiging van den nieuwen *Codex* maakte een algeheele omwerking noodzakelijk, welke nu, althans wat het canoniek recht betreft, door Prof. Dr. A. de Meester is beëindigd en verscheen in 4 deelen in 8°, totaal ruim 1600 bladzijden. Na de inleidende verhandeling over het canoniek recht in het algemeen en zijn bronnen volgt het traktaat over de Kerk als gemeenschap, een beknopte uiteenzetting van het publiek recht. De rest van het werk is gewijd aan de uitlegging van den *Codex*, met weglating van hetgeen te Brugge in andere traktaten onderwezen wordt, o.a. over de Sacramenten. De schrijver toont zijn stof terdege te bezitten, en biedt zich aan als een veilig gids bij de canonieke rechtsstudie. Oordeelkundig weet hij op betwiste punten zijn meening te kiezen en te staven. Een standaard-werk!

J. B. de Glas, O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH

Adam Haag, 5798.
MESSIAS VERWACHTING. Geïllustreerd. *Randapol, Leiden,* 1929. (20×15) 81 blz.

De bijtitel: „Hoe de dommen in Ommen zich vermommen", karakteriseert wel de strekking van deze brochure. Ze is gericht tegen de beweging, voorgestaan door Annie Besant en Krisjnamurti. Wanneer tegenover deze goede negatieve strekking ook op een goede positieve viel te wijzen, zou het oordeel over dit werkje beter kunnen luiden, dan thans het geval is. Toch zou er ook dan voorbehoud dienen te worden gemaakt op de min of meer vulgaire wijze, waarop de schrijver meent een tegenstander te mogen bestrijden. De soms laag bij den grondsche naamsverminkingen, het goedkoope sarcasme wekken geen sympathieken indruk, terwijl het gebrekkig Nederlandsch vaak hinderlijk is. Schrijver is blijkbaar een Protestant van hetorodoxe opvattingen. Hij neemt Krisjnamurti diens heidensche bede tot Agni, de vuurgodin, heel kwalijk, maar ziet er geen bezwaar in, zelf een toekomstleer te preconiseeren, samengesteld uit Christelijke en Boeddhistische begrippen, die volgens hem beter geschikt zal zijn voor Oost en West dan de godsdiensten van Christus en Boeddha, die volgens hem „mannelijke" godsleeringen zijn en vervangen dienen te worden door een systeem, waarbij kerken — die hij op één lijn stelt met „zerken" — overbodig zijn. „De toekomstige Messiasgedachte", zoo leeraart de heer Haag, „zal saamgevat worden in de twee-eenheid van man en vrouw."

Het werkje is er een, dat in geen katholieke handen thuis hoort. Ook voor de voorbehouden afdeeling van bibliotheken heeft het geen belang, daar het alle wetenschappelijke waarde mist.

J. P. van Term.

DUITSCH.

K. Eckhardt, 5799.
H. Schüssler,
PSYCHOLOGISCHER BEOBACHTUNGSBOGEN. *Julius Beltz, Langensalza,* 1929. (23×16) 22 blz. ing. M. 0.10.

Dat een persoonslijst een 7de druk beleeft, bewijst zeer zeker zijne bruikbaarheid. Vermeld dient, dat de persoonslijst van Eckhardt en Schüssler niet voor alle kinderen bestemd is, doch slechts voor abnormale en hypernormale.

Dr. Jac. van Dael.

ENGELSCH.

Hugh Hartshorne, 5800
Mark A. May,
STUDIES IN DECEIT. *Macmillan & Co., London,* 1928. (20.5×13) Deel I: XXI-414 blz. Deel II: 306 blz. Tesamen geb. Sh. 20.—.

De universiteit van Columbia, die zich reeds op zoo veel manieren voor de wetenschap verdienstelijk heeft gemaakt, heeft nogmaals een werk uitgegeven dat voor de heele wetenschappelijke wereld van het allergrootste belang is. Zes jaar lang hebben zich al de meest vooraanstaande Amerikaansche psychologen te samen aan 't werk gezet, om de studie van het karakter eens en voor goed op definitieve banen te leiden. En hier hebben we de resultaten van dien reuzenarbeid: een reuzenwerk dat bewondering afdwingt. Niet alleen om de som van allerhande energie, die hier gekristalizeerd ligt, doch ook om de ongewoon heldere manier waarop dit eerste deel van den arbeid aan het publiek wordt aangediend. Meer dan elders is men in Amerika begaan met de sociale functie van 't kind en bestudeert men zijn gedrag als een functie niet alleen van de groep doch ook van zijn eigen zelf, dat binnen zijn eigen grenzen vermeerderd en georganiseerd wordt en tevens een integraal deel wordt van de groepeeringen. Dit nu gebeurt door het proces der sociale tusschenwerking die hier heel bijzonder wordt bestudeerd. De intellectueele, dynamische en andere factoren worden achtereenvolgens nagegaan in een statistische studie van het karakter. De studie wordt op een heel oorspronkelijke manier aangevat. Het lukken in 't maatschappelijke leven interesseert deze schrijvers minder dan het mislukken. Want kunnen ze dit beletten, dan zijn ze een heele stap verder in de zedelijke opvoeding. Een van de grootste euvels die ons heele sociale systeem doorloopen is het *bedriegen*. En deze *Studies in Deceit* trachten zooveel en zoo goed mogelijk de subtiele verhouding na te gaan tusschen het weten en het doen. Boek I geeft het meer theoretische gedeelte en Boek II het practische deel: tests, statistieken enz. Ze vullen elkaar aan doch het laatste is noodzakelijk voor een goed verstaan van het eerste. Een eerste deel van Boek I behandelt het probleem van het meten: de verschillende pogingen, die reeds werden aangewend; de methodes en de waarde ervan, technische toepassingen en algemeene resultaten. Deel II behandelt de verschillende factoren die in verband staan met bedriegen: physische, cultureele en economische factoren: biologische invloeden; ras, nationaliteit en godsdienst; de school enz. Een IIIde deel beschouwt de zedelijke waarden in de hedendaagsche opvoeding: invloed van den leeraar, de groep, religie, enz. En het laatste deel geeft de algemeene conclusies en problemen. Deze 23 Hfdst. vormen een goed afgerond geheel en bestrijken het heele veld. De haast 100 illustraties verduidelijken nog den tekst en zijn op zich zelf al een onschatbaar materiaal voor verdere studie. Doch in het tweede deel volgen nog een 200-tal tabellen, schematische overzichten, enz., die de verdere studie tot een werkelijk genot maken moeten. En op den koop toe zijn er dan nog een 12-tal aanhangsels, waaronder de bibliographie van 48 nummers wel het meest welkom zijn zal naast de alphabetische inhoudstafel over heel de 700 blz. Uit den aard der zaak is dit een zwaar boek en kan alleen door ingewijden in het vak ten volle gewaardeerd en genoten worden. Hun bevelen we het echter aan als een nimmer falende vraagbaak en een onmisbaar studie- en konsultatiewerk in de zeer gecompliceerde taak der moderne opvoeding.

Dr. R. K.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Ruby M. Ayres, 5801.
BIJ KAARSLICHT. Vertaald uit het Engelsch door Hera. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5×14) 220 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Minnie en Willem maken als kinderen kennis aan het strand. Een kalverenliefde-idylle.
Later als beiden met een ander gehuwd zijn, ontmoeten zij elkaar weer. Minnie zoekt dan herhaaldelijk Willem's gezelschap, terwijl hij haar tot vervelens toe zijn liefde verklaart. Bijzonder sterk zijn zij in het zeuren over diverse dwaas-sentimenteele jeugdherinneringen. Als dit spelletje eindelijk verkeerd gaat en dreigt nog verkeerder te gaan, komt Minnie bij een ongeval om het leven.
Bepaald belachelijk is Minnie als kind verzen te hooren declameeren als:

„De kleine kamer, waar gij en ik
Voor korten tijd tezamen lagen
En ik, eenvoudig minnaar, om uw hand
Voor een fatsoenlijk huw'lijk smeekte."

Ofschoon er te pas en te onpas met kaarslicht gewerkt wordt, erg gerekt en zeer vervelend.
— Bc — *A. C. de Bruijn.*

May Christie, 5802.
HET EEUWIG VROUWELIJKE. Vertaald uit het Engelsch door Dicky Wafelbakker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (18 × 11.5) 320 blz. gec. f 1.25.
Nadat in het eerste hoofdstuk Eva en Wilfred Roscommen op elkaar verliefd zijn geworden, wordt het geheele verhaal besteed om den lezer te vertellen, hoe de verliefden diverse malen boos uiteen gaan, om tenslotte toch maar plotseling te huwen.
Ouders schijnen voor de in dit verhaal voorkomende jonge dames niet te bestaan.
Een onbeduidendheidje en bovendien nog erg gezocht.
— B — *A. C. de Bruijn.*

Hedwig Courths Mahler, 5803.
FEEËNHANDEN. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20.5 × 13) 240 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Toch wel een rustig plezier zoo'n roman van Courths Mahler te lezen! Je weet zoo precies hoe het eindigen zal. Je hoort in het begin al de tonen van de Bruidsmarsch, waarmee alles zal eindigen. En de meisjes zijn zoo bovenaardsch mooi! En de mannen zoo slank en zoo edel. Dit boekje is tamelijk onschuldig, behalve dat het den goeden smaak voor iets beters vergiftigt.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Hedwig Courths Mahler, 5804.
WIE WERPT DEN EERSTEN STEEN? Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20.5 × 13) 250 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Hier is de schrijfster pas echt op haar terrein. Hier wandelen prinsen en gravinnen, prinsessen en graven rond. En de graaf mag den prins bij den naam noemen op het eind van 't verhaal en behoeft niet meer telkens „Uwe Doorluchtigheid" te zeggen! En de prinses „wier schoonheid door een verbandje om haar voorhoofd nog verhoogd wordt", trouwt zóó maar een gewonen graaf! En de moeder, die haar man en haar dochtertje in den steek liet, om naar een anderen man te gaan, die haar beter aanstond, wordt nobel vergeven en krijgt een prins tot schoonzoon. Want „wie werpt den eersten steen"? — Zulke diepe woorden voor dit pover marionettenspel!
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Ridgwell Cullum, 5805.
HET GEHEIM VAN HET NOORDERLAND. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (21 × 15) 335 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Een nog al ingewikkelde en vrij langdradige detectieve roman, welke zich afspeelt in de kale onherbergzame oorden van Canada.
Prof. Warren Kenyon de grootste chemicus van het vaste land, heeft het Alphaine ontdekt, een verdoovend stof, welke heroine of cocaine verre overtreft en in staat is het geheele menschenras te verdelgen. De chemische formule is gestolen door zijn secretaris, Maddox, die hiermede naar Canada trekt, om de gevaarlijke stof op een afgelegen plaats, waar de benoodigde mossoort groeit, te vervaardigen en voor veel geld aan de Indianen te verkoopen.
Hem op te sporen is de taak van den korporaal Spencer en den jongen dokter Paton, hetgeen hen dan ook na veel moeite en het verlies van veel menschenlevens gelukt.
— B — *L. R.*

Frederik van Eeden 5806.
DE KLEINE JOHANNES. *W. Versluys, Amsterdam,* 1929. (21 × 15) Deel III: 355 blz. ing. f 3.50.
Wistik en Pluizer waren 't snood bedrijf begonnen de dromen van de Kleine Johannes I met Windekind en Robinetta stuk voor stuk te vernietigen. Het idealisme werd gekneusd door 't materialisme van Pluizer. De grote ontgoocheling was begonnen. Maar Johannes mensenliefde zegevierde op de botte zelfzucht van Pluizer. „Met zijn begeleider ging hij den killen nachtwind tegemoet, den zwaren weg naar de groote, duistere stad, waar de menschheid was met haar weedom". Toen begon de zwerftocht voor goed. Weifelingen van 't een naar 't ander, 't bange tasten naar rust en zekerheid. Dat is de inhoud van Johannes II en III. We zien hem in de omgeving van gravin Dolores, van de hedonist en kultuurkwast van Lieverlee tot Endegeest, we ontmoeten hem bij theosofen en spiritisten, we horen zijn vereerde vriend Marcus Vis fulmineren tegen de Roomse kerk en over 't ware koningschap en leven aan 't eind in 'n mooie droom van Johannes over de wereld na 1000 jaar. Sedert het verschijnen van de *Kleine Johannes* I waren twintig jaar verlopen, toen Johannes II en III verscheen. De stille schoonheid als van een grote witte bloem heeft Van Eeden in de vervolgdelen niet meer kunnen teruggeven. Alles wat hij in de Kl. Joh. I had geschreven scheen hem toegefluisterd door een milde avondwind. 't Was werkelik 'n sprookje. In deel II en III ging de sprookjes-verteller in de redeneerder Van Eeden verloren. Deel III mist de fascinatie van deel I. We dromen niet meer, we denken en protesteren vaak tegen de ideeën, welke Van Eeden hier verkondigt. Voor 'n goed inzicht in de ontwikkelingsgang van Van Eeden is dit echter 'n dokument van grote waarde.
— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

Hulbert Footner, 5807.
VOORTVLUCHTIG. Vertaald uit het Engelsch

door Nico Derks. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5 × 14) 178 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75

Een artist, Paul Brand, tracht, op verzoek van een meisje, een lijk uit haar kamer te vervoeren, doch komt daarbij zelf onder verdenking.

Hoe hij na vele verwikkelingen zich daarvan weet te bevrijden verhaalt de schrijver in dit boek op prettig te lezen, eenigszins humoristische wijze, die ons het te veel aan onwaarschijnlijkheid gaarne doet vergeven.

— B — *A. C. de B.*

Levy Grünwald, 5808.
OM HET OUDE GELOOF. *J. L. Joachimsthal, Amsterdam,* 1929. (21 × 15) 156 blz. gec. f 1.—.

Arthur Roos is de eenige, van God afgebeden zoon van brave voorname Joodsche ouders in Duinhuizen en in hun groote dankbaarheid beloven ze, dat hij zal worden een groote in Israël. Tegen zijn zin moet Arthur voor Rabbijn studeeren. Zijn uitverkoren meisje is geen vrouw voor een toekomstige Rabbijn, volgens vader Roos. Het gevolg van deze strenge eenzijdige opvoeding is, dat beiden de verkeerde kant opgaan. Arthur is dokter geworden en als alles verloren schijnt, keert hij tot het geloof zijner kinderjaren terug en ondervindt, dat Gods barmhartigheid eindeloos is en Gods macht kan redden, waar de wetenschap geen uitkomst meer biedt.

En na het inzicht gefaald te hebben, volgt het berouw en de rouwmoedige vernedering voor God en daarna de groote vrede met God en de menschen. Dit mooie gegeven had een meer literaire bewerking wel verdiend.

— B — *L. R.*

Fergus Hume, 5809.
HET AAS VAN DEN DUIVEL. Vertaald uit het Engelsch door W. H. van der Tak. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1928. (19 × 13.5) 213 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Volgens een legende speelde Amyas Clair, die het rijke klooster Beltan in Essex van Hendrik VIII kreeg, met den laatsten abt om het bezit er van en won, doordat hij den duivel te hulp had geroepen, door het keeren van schoppen aas. De abt vervloekte den toren en de kamer, waarin de partij gespeeld was. Hij voorspelde, dat iederen keer, als een Clair de kamer onder den toren binnenging en de schoppen aas omkeerde — die na de partij op de steenen tafel was blijven liggen — de kansen van de familie ook zouden keeren. Telkens als een Clair dat deed verkeerde de kans in iets ergers. En omdat het met de familie toch niet erger zou kunnen worden, was Dorothy Clair van plan de kamer binnen te gaan en het aas van den duivel om te keeren. Zij waagt het — en een ontstellende reeks nieuwe moeilijkheden en rampen wordt ontketend, hetgeen vlot beschreven wordt.

— A — *J. E. Mulder.*

Clarence E. Mulford, 5810.
CORSON DE STAMHOUDER. Vertaald uit het Engelsch door J. H. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1928. Cowboy-Serie. (20 × 14.5) 261 blz. ing. f 2.25.

„......In zijn hand balanceerde een Colt-revolver met enkelwerkend mechaniek van kaliber 40/44, een wapen, dat zelfs nog een grootere kruitlading kon verdragen, dan zijn beroemde broeder van kaliber 45. De andere Texasser lachte hoonend en liet daarbij zijn gele tanden zien." (blz. 70).

„......Als je nog veel praatjes maakt, zal ik eens zien hoe ver ik de kolf van dit pistool hier in jouw strot kan porren." (blz. 260).

Dit zijn niet twee uitzonderlijke teksten uit het boek. Zóó *is* het boek en uitzonderingen zijn er niet in te vinden. Bob Corson's papa is voor den tweeden keer getrouwd. De dame wenscht, dat haar man zijn boeltje verkoopt en met haar naar het Oosten (van Amerika) ga. De man verkoopt, onderweg naar huis wordt hij door z'n client doodgeschoten en beroofd. Bob wreekt z'n pa en krijgt de verkochte ranche terug. En alsmaar worden er schoten gelost en gele tanden getoond. De sensatie ligt er dik op. Liefhebbers van cowboy verhalen vinden 't misschien wel mooi. Maar de meesten zullen zich afvragen, of zich nu iemand voor iets dergelijks neerzet.

Zeker is de vraag gerechtvaardigd, waar men de reden zoekt om zoo'n boek de vertaling waard te achten. Het lijkt immers nergens op.

Neen, een slecht boek is 't niet, maar dat moest er ook nog bijkomen. De vertaling is in 't algemeen genomen goed, maar sommige telkens wederkeerende wendingen verraden een tezeer steunen op het woordenboek.

— B — *J. Jacobs.*

N. Ognew, 5811.
HET DAGBOEK VAN KOSTJA RJABTSEW. Vertaald uit het Russisch. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (21.5 × 16) 207 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.—.

'n Interessant en leerzaam boek, dat een merkwaardigen kijk geeft op het leven der schooljeugd in den Sovjet-staat. Geschreven in dagboekvorm, is 't tevens een graadmeter voor de beoordeeling van schrijver's psychische geaardheid. Een leeraar zegt daar naar aanleiding van een zelfmoord van een leerling merkwaardige dingen over de Russische intellectueelen, die beter, dan een summaire inhoudsopgave dit actueel geschrift karakteriseeren. „Een deel der intellectueelen vindt met veel moeite een bestaan in het buitenland. Een ander deel sloot zich aan bij de „Nep", bij de speculanten en bedriegers. Maar de ware intellectueelen zijn in Rusland overbodig geworden. Wij zijn om zoo te zeggen emigranten in ons eigen land...... Wij wilden het zout der aarde zijn, maar we verbrandden tot asch, verwaaid en verstrooid over heel het Russische rijk."

— Bc — *M. M.*

E. Phillips Oppenheim, 5812.
MISS BROWN VAN X. Y. O. Vertaald uit het Engelsch door A. Vuerhard-Berkhout. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (19.5 × 13.5) 242 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Oppenheim voert hier zijn lezer(es) te midden van de geheimen van het communisme, dat zijn cellen-bouw over Engeland en Europa uitbreidt. Kolonel Dessiter, die de revolutionairen bestrijdt met behulp van een geheimen dienst „X. Y. O." vindt in Edith Brown een gewaardeerde secretaresse en medewerkster.

Het verhaal is voornamelijk gewijd aan den strijd tusschen het voortwoekerende, met Russisch geld gesteunde communisme en de „X. Y. O."

onder leiding van Dessiter en Miss Brown, uit welken strijd deze beide laatsten glansrijk als overwinnaars...... en echtgenooten te voorschijn treden.
Een tijd lang laat de schrijver zijn hoofdpersonen los en geeft hij een niet onverdienstelijke beschrijving, hoe Mr. Marabels, Engeland, dat op het punt staat aan binnenlandsche onlusten ten gronde te gaan, redt.
Als voorbeeld van practische revolutiebestrijding laat hij Marabels de onlusten voorkomen, door de redenen van ontevredenheid bij het volk weg te nemen en aldus den onruststokers het gras voor de voeten weg te maaien.
Ofschoon de opzet van dit gedeelte van het verhaal goed is, maakt Oppenheim zich er wel wat gemakkelijk en naïef van af.
— B — *A. C. de B.*

Kathlyn Rhodes, 5813.
HET GOUDEN WOESTIJNZAND. Vertaald uit het Engelsch door L. Thomson-Thomson. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (20 × 13.5) 301 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

De gebeurtenissen in deze roman hebben plaats in Egypte, in de omgeving van Caïro. De schrijfster, Kathlyn Rhodes, vertelt op boeiende wijze van de hartstocht, het lijden en de liefde der drie hoofdpersonen, Dr. Keyt Preston, de Griek Dimitri en Celia de dochter van Dr. Philimore, geneesheer directeur in 'n krankzinnigengesticht. Keyt heeft in zijn jeugd een onbezonnen grap uitgehaald met zeer noodlottigen afloop. Hij wil er voor boeten en heeft zijn lievelingsvak de chirurgie verwisseld met de arbeid in zenuw-inrichtingen een werk, dat hem innerlijk tegenstaat. Hij weet vergiffenis voor zijn ondoordachte grap te erlangen en wordt nog gelukkig. Dimitri is een verpleegde Griek, hopeloos krankzinnig, maar schitterend begaafd musicus. Celia bemint hem, maar weet dat het geluk nooit voor haar is weggelegd. Bij een poging, om haar leven te redden verongelukt Dimitri.
Het leven is voor deze menschen wel moeilijk en wreed, temeer waar ze slechts troost zoeken bij de gedachte, dat ook anderen lijden en wellicht nog meer. Er zijn betere middelen, om het lijden te verzachten, maar daarover wordt in dit boek niet gesproken.
— Bc — *L. R.*

Sax Rohmer, 5814.
DE VLAMMENDE SCIMITAR. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Sr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5 × 14) 189 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Dit is het verhaal van een pantoffel van Mahomed. Er wordt in 't boek wel aanhoudend gesproken van „den muil" van Mohamed, maar wij zullen het lachwekkende maar boven het onsmakelijke verkiezen. Die pantoffel van Mahomed dan, is gestolen door een Engelsch professor. De prof. brengt 't voorwerp naar Engeland, waar 't bijgezet wordt in 't Britsch Museum te Londen. Alwie de pantoffel aanraakt, en geen volgeling van den profeet is, wordt verminkt of gedood. Met de grootste nauwkeurigheid wordt de reliquie bewaakt, en met de meeste zorg beraamt een bende muzelmannen, het eene plan na het andere, om des profeten pantoffel weer terug te krijgen.
Daarbij komt ook nog een bijzondere sekte in 't spel nl. de secte van „Hassan van Egypte". We weten van vroeger, dat Rohmer graag over zwarte kunst schrijft. Ook hier lepelt hij een massa fabeltjes op, over allerlei onzichtbare dingen en geheimzinnige machten. 't Is natuurlijk allemaal heel gruwelijk (bijna zoo gruwelijk als 't Nederlandsch, waarin deze vertaling is geschreven) maar aannemelijk is't niet. Bijgevolg zal het boek iedereen interesseeren, die weinig aandacht schenkt aan aanneembaarheid en die alles slikt. Een tikje ongezond is zoo'n verhaal wel. Maar het is in hoofdzaak onzin.
— Bc — *J. Jacobs.*

FRANSCH.

Jérome Tharaud, 5815.
Jean Tharaud,
LA CHRONIQUE DES FRÈRES ENNEMIS. *Plon Nourrit & Cie, Paris* 6, 1929. (19 × 12) 280 blz. ing. Fvr. 12.—.

Noch omwille van de geschiedenis der frères ennemis, welke erg broos en al te gemakkelik-gevonden is; noch omwille van de historische achtergrond, die zelfs geen afschaduwing is van het ijzige en het dor-grootse Genève ten tijde van Calvijn, hoeft men dit boek te lezen. Zelfs voor de Tharauds, die heel knap vertellen kunnen over innig-bewogene of heimweevolle levens, doet dit werk, dat een greep naar het grotere is, aan als stuntelig knutselwerk.
— B — *Ton Kerssemakers.*

DUITSCH.

Hans Aufricht-Ruda, 5816.
DIE VERHANDLUNG GEGEN LA RONCIÈRE. *S. Fischer, Berlin,* 1929. (19 × 12.5) 267 blz. ing. M. 4.50.

Die Verhandlung gegen La Roncière, is het tweede deel van een trilogie, die tot titel heeft „Der Jahrhundertbogen". Slechts om technische redenen wordt het eerst afzonderlijk gepubliceerd. Het poogt te zijn een psychologische roman. Deze poging evenwel lijkt de grootste mislukking. Of is het psychologisch verklaarbaar, dat Marie Morell, nauwelijks een jaar uit het klooster terug gekeerd, tot een dergelijke doortraptheid, als hier wordt voorgesteld, kan komen? Marie Morell is de dochter van een Overste, onder wiens bevel de luitenant La Roncière dient. Zij mint hem, maar hij wendt zich tot een andere. Zij zal en moet hem hebben, hoe dan ook, en zij schrijft brieven, onderteekend L. R., die zij zelf ontvangt en die haar van streek brengen. Tenslotte blijkt er bij haar ingebroken te zijn en werd zij onteerd door iemand, die nog de sabel droeg, ook als was hij gemaskerd. Wie anders kon dat geweest zijn, dan La Roncière?
Het wordt een heel proces. La Roncière zwijgt, wordt veroordeeld; hij zegeviert; hij weerhoudt de uiting en erkenning van haar liefde-wanhoopsdaad.
Waar het verhaal zich afspeelt in het katholieke Frankrijk, kort na het Eerste Keizerrijk, heeft de schrijver een katholieke sfeer zoeken te scheppen. Uiterlijk is hem dit tamelijk gelukt.

Dat de personen, die optreden practisch met het geloof hebben afgerekend, dringt zich als vanzelfsprekend uit het boek op.
Een valsche gerechtigheid moet het heeten zichzelf bewust tot het werktuig te maken, waarvan God zich bedient ter wrake; en tenslotte daaruit te besluiten, dat de hemelen niet leeg zijn, lijkt een psychische afwijking, die opzettelijk, om de intrigue, bestaan moet.
De schrijver analyseert niet. Hij geeft leven, personen, daden... geen motieven, geen verklaringen. Hij schildert wezens; bestaande of gedachte, in ieder geval levende.
Den lezer de beslissing over de moraal van het boek. De schrijver suggereert geen uitspraak. Hij geeft feiten, handeling, mogen het dan ook slechts door hem gedachte realiteiten zijn. Als een vakkundig psychiater gaat hij te werk, die evenwel te veel psychosen ziet, ja ze bij eventueel gebrek zelf vaststelt.
Ten slotte wordt het met Marie Morell en La Roncière een noodlotskwestie: zij worden slachtoffers van hun eigen hallucinaties en illusies, gedreven door predisposities, uitingen van een bovenmenschelijke macht: het Noodlot.
Menig onbevangen lezer zal verstomd staan over dit relaas over een proces, dat indertijd, toen het voor de balie kwam, juristen en leeken al zooveel te debatteeren gaf. Een poging tot oplossing met de moderne middelen, zooals deze, zal zelfs vakkundigen nauwelijks in staat zijn om te bevredigen.
— C — *A. van Lierop*

Henriette Brey, 5817.
DAS LICHT DER WELT. *Bergland Verlag, Elberfeld,* 1929. (19×12.5) 101 blz. geb. M. 2.50.
Alleen een schrijfster die zelf den lijdenskelk tot den bodem toe moest leegdrinken, kon ons de vertelling geven van den blinde van Jericho zooals ze in dit boek beschreven staat.
Niet alleen Achior, de blindgeworden „Zoon des Lichts'' mag straks zich baden in het licht der aardsche en der hemelsche Zon, ook de lezer dezer vertelling koestert zich vol zaligheid aan den Oud-Testamentischen gloed der profeten, der Joodsche feesten en gebruiken, welke haar doorgloeit, en méér nog aan Hem, Die schijnen kwam in de duisternis en Zich Zelf noemde: „Het Licht der wereld.''
— A — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Lawrence H. Desberry, 5818.
IM SCHATTEN DES ELEKTRISCHEN STUHLS. *Merlin Verlag, Baden Baden,* 1929. (19×12.5) 252 blz. ing. M. 3.50, geb. f 4.80.
Dit is een roman van socialistische strekking. Evenwel niet principiëel, doch slechts van den buitenkant. De zeer eenzijdige opzet van 't verhaal is aan een dweperig-socialistischen geest ontsproten. Het practisch-onmogelijk bestaanbare geval, dat de schr. zelf zoo gunstig mogelijk in elkaar gedraaid heeft voor zijn toeleg, is gevoerd tot een opgewonden standje. De teekening, die in dit verhaal wordt gegeven van een rijken werkgever en zijn stakende arbeiders is zoo weinig bij de hoogte, houdt zoo weinig rekening met van zelfsprekende omstandigheden, die evenwel verzwegen worden, dat dit boek maar matig in staat zal zijn een zwakken broeder een bepaalde overtuiging bij te brengen. Misschien kan dit boek leeren: de dweperige, opgezweepte en van redelijkheid verstoken mentaliteit van de duizenden, die meehossen in socialistische optochten. Een groote volksmassa, die 't oog op de toekomst gericht heeft, een roode vlag draagt, liedjes zingt en opgeschroefde samenspraken houdt, is alles. Enkele passages zijn stootend. Dergelijke levensonware lectuur deugt niet.
— D — *J. H. P. J.*

Gertrud von Le Fort, 5819.
DAS SCHWEISSTUCH DER VERONIKA. *Jos. Kösel & Friedr. Pustet, München,* 1928. (19×11) 356 blz. geb. M. 10.—.
Pater Verkade O.S.B. heet Rome de meest gave stad der wereld, waar de gang der dagen en de wisseling der tijden is verzonken in den zwijgenden afgrond der „eeuwenoude ervaring.''
De taal van de schrijfster draagt het stempel van de onuitsprekelijke betoovering dezer stad. Deze vertelling, die bedoelt te zijn een autobiographie van de dichteres, is in woord en beeld van een uitgelezen charme, zooals men die heden ten dage weinig meer ontmoet.
Tot het hier beschreven gezin behooren vijf personen, die allen een onschijnbaar en nietig stil leven leiden, hoewel in elk hunner zich hemel en hel afspelen. Veronica, de dichteres zelf, wijlt bij hare moeder, een dame van edele beschaving, wier levensvorm de klassieke oudheid is, zooals we die nog aanschouwen kunnen in de gedenkteekenen van Rome. Met ongewoon meesterschap is het beeld dezer grootmoeder geconterfeit en in haar al hetgeen de klassieke oudheid in zielekracht en gemoedsbeweging den mensch vermag te bieden.
Ze schijnt met de andere bewoners des huizes in volkomen eensgezindheid te leven. Vooral Veronica heeft haar zeer lief en draagt haar een afgodische vereering toe. De zin voor het eenvoudige christendom der altijddurende overgave in den dienst bij Jeanette, de kamenierster, ontbreekt haar evenmin als het begrijpen van tante Edelgarde, in wie de genade voortdurend in conflict is met den al te zwakken wil. Enzio, de jongere dichter, in wien de tragische liefde, welke die grootmoeder eens voor zijn vader had, is overgegaan, groeit voor haar op naast Veronica, in wie het meisje allengs gaat ontwaken. Doch beiden komen elkander niet nader en gaan tenslotte uiteen met de verklaring, welke Enzio voor het afscheid Veronica meedeelt. Hij heeft Rome dweperig liefgehad maar slechts als een dichter. En als dichter hield hij ook van Veronica. „Ik zal je een groot geheim verraden, spiegeltje (troetelnaam voor Veronica). Kunst is iets van den tweeden rang. De menschen willen zulks weliswaar niet gelooven, ze aanbidden de kunst en soms ook den kunstenaar, hoewel ze au fond niets van hem weten, want de kunstenaar is geen vastomlijnde gestalte. De kunstenaar is een toovenaar, die zich in alles veranderen kan, wat hij wil en soms ook in hetgeen hij niet wil, maar daarna heeft hij ook geen sikkepit meer over. Van alle menschen kan ook de kunstenaar zich het moeilijkst bevrijden of zijn persoonlijkheid openbaren, omdat hij steeds de schijnverlossing en de schijngestalte in zijn kunst heeft. Is het dan te verwonderen, wanneer hij ten lange leste in het geheel niet meer aan zijn eigen ik gelooft? Dit zijn groote bekentenissen, spiegeltje, kunt ge die begrijpen?''

Men voelt uit deze woorden, welke levenskrachten allengs in deze menschen opkomen. Het gaat langzaam, tot deze stijgen tot een beangstigende hoogte.
In een gesprek met de moeder van Enzino wordt de grootmoeder zich de schuld bewust, waarmee zij haar ziel beladen heeft. Daarmee gaat gepaard een diepe ontgoocheling over den ommekeer in de ontwikkeling van den vader van Veronica, die geen natuurvorscher was, om in de eenzaamheid tijdens een ontdekkingsreis in verre landen tenslotte toch den God te vinden, dien hij in zijn laboratorium vergeefs gezocht had. Doch de dood komt in haar afgeleefde bestaan als een verlosser. „In de matte duisternis zag ik, hoe de schaduw van haar gelaat zich wendde tot het pantheon. Dit bouwwerk alleen heeft haar laatste zuchten opgevangen en in haar stervensuur bijgestaan. We vonden haar geheel omringd door zijn schaduw, midden in de heldere klaarte van den zomerschen sterrennacht. Het was alsof de groote grijze tempel zelf haar eerbiedwaardig hoofd omhuld had. Ze stierf onder het zware purper van zijn ondoorgrondelijke stilte en door de lijkwade van zijn verzonken eeuwen. Zij stierf opgenomen in de aardsche eeuwigheid van deze stad, over wier burgerrecht niet de geboorte beslist, doch de adel van hen, die in haar de bakermat van geheel de wereld beminnen." De macht, die een einde maakte aan het leven dezer edelvrouwe, zal zich ook openbaren in het leven van tante Edelgarde, die een speelbal van de krachten wordt, die een vreeselijken strijd ontketenen om het bezit van een menschenziel.
Hier bereikt het werk zijn hoogtepunt; hetgeen hier gezegd wordt over de mystieke levensdingen, is van een diepe waarde. Waarbij bijzonder te waardeeren valt dat deze dingen, die zich afspelen buiten ieder menschelijke sfeer, zoo voorgesteld worden, dat ze van algemeen menschelijke allure worden. Wij blijven gespaard van al te spookachtige schilderingen over een voor ons menschen ontoegankelijke wereld en we zien Satan gewoon als mensch handelend optreden. De liefde overwint in dit dome den doem. Onder bliksem en donder als eens op Sinaï vallen de palissaden uiteen, waarmee een goddelooze wereld haar eng bestaan omgeven had. God heerscht hier en ook de duivelen regeeren. Deze werkelijkheid is grooter en overweldigender dan iedere andere. Om zulks te bewijzen heeft Gertrud von Le Fort geenszins het menschelijke schoone en verhevene in de oudheid verkleind. Lauweren van oprechte bewondering strengelt zij om het voorhoofd der goden, die hun plaats moesten ruimen voor den eenen God.
— Bc — *F. M.*

Ernst Klein, 5820.
SABINE. *Dr. Selle-Eysler, Berlin S. W.* 68, 1929. (20×13) 230 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 4.50.
Sabine, de dochter van den Don Juan Ed-Reichert, is de vertrouwde secretaresse van den industriemagnaat Brock en de maîtresse van Otto Curtius wiens vader ultro-conservatief is. Papa Curtius deelt de gedachten van zijn zoon niet en Otto verbindt zich met Dr. Karl Lindsner die een nieuw chemisch procédé heeft uitgevonden en alleen kapitaal noodig heeft, om't te exploiteeren. Doch daartoe voelt hij zich gedwongen Ethel, de dochter van Burmeister te huwen om dezen als geldschieter te krijgen. Ook Sabine's vader wordt in de zaak betrokken. Doch hij onderhoudt betrekkingen met Ethel, die zijn liefde voor't spel overneemt en hem haast ruineert tot genoegen van Otto, die aandachtig en wraakgierig toeschouwt omdat Sabine zijn liefde niet beantwoorden wil. Zij dreigt hem zelfs met brieven van hem ontvangen, doch dan werpt Otto haar de loensche manier voor de voeten waarop haar vader aan zijn geld komt. Als Reichert dit verneemt stelt hij zijn zaken in 't reine. Hij betaalt zijn schuld tot den laatsten cent en is een arm man. Dan noodigt hij Otto tot een auto-rit. Doch in een razende vaart rijdt hij den wagen tegen een boom en beiden vinden den dood. Sabine wordt dan hoofdbestuurster van de heele industrie. Ze meende in den arbeid liefde te kunnen vergeten, doch komt van die gedachte terug en knoopt weer relaties aan met den Italiaanschen graaf Tedeoretti die haar op een vacantiereis in de Riviera't hof maakte. Ieder der personen in dit vlotgeschreven boek vertegenwoordigt een der schaduwzijden uit 't Berlijnsche finantie- en industrieleven. Al domineert 't karakter van Sabine wonderwel den heelen roman en is haar psyche goed uitgewerkt, haar privaat leven is van dien aard, 't-gespot met alles wat ons heilig is, is zoo erg en de grofste immoreele gemeenplaatsen komen zoo veelvuldig voor, dat we't geheel volstrekt moeten verwerpen.
— D — *Dr. R. K.*

Upton Sinclair, 5821.
BOSTON. Vertaald uit het Engelsch door Paul Baudisch. *Malik Verlag, Berlin,* 1929. (19×13) 798 blz. ing. M. 6.50.
Deze „historische roman uit eigen tijd" (een nieuw genre dus, zooals de auteur zelf opmerkt) telt in de *verkorte* Duitsche uitgave even 798 bladzijden en heeft desondanks de meest gefundeerde pretentie *zeker* gelezen te zullen worden. Waarom? Omdat de ras-echte journalist Upton Sinclair er niet alleen de mondiaalgeworden kwestie Sacco-Vanzetti, tot in de kleinste historische détails, in behandelt, maar tevens, als ras-echt romancier, om die affaire heen, allerlei humoristische, tragische enz. enz. Bostonsche familie en gerechtshofsschandalen heeft weten samen te voeren tot een sarcastischen, pikanten zedenroman. Er zijn in den loop der tijden overal en telkens opnieuw geeselaars opgestaan, die met opgeheven knoet, de feilen en fouten hunner eeuw, hebben willen afstraffen, maar het „vrije" Amerika, met zijn duizend onvrijheden op allerlei gebied, heeft de niet benijdenswaardige eer den felsten geeselaar met den felsten knoet onder zijn burgers te mogen tellen.
Jammer maar, dat de ongeloovige schrijver zijn spot ook uit durft strekken op zaken, die ons heilig zijn.
— C — *P. C. Krüter.*

Wilhelm Speyer, 5822.
FRAU VON HANKA. *Ullstein, Berlin S.W.* 68, 1928. (16.5×10.5) 255 blz. geb. M. 1.—.
Weer een der mislukte feuilletonromans in deze serie. Men vraagt zich af: is dit 'n roman uit onze tijd en geschreven door iemand van de twintigste eeuw?
Ofschoon niet onverdienstelik van struktuur, is het gegeven hopeloos verwerpelik: een vrouw en moeder uit de beste Berlijnse handelskringen, die beweert, dat ze moet gehoorzamen, aan het dier dat in haar leeft.

Met haar ziekelike zielsneigingen, haar romantiese hunkeringen en waanvoorstellingen, voelt ze zich tot histeries toe aangetrokken tot een mistiese, onmenselike figuur, 'n herder uit de Italiaanse bergen. 't Is een reus met een schoon lijf en de ziel van satan. Deze herder is als veeverzorger werkzaam op het landgoed van Frau von Hanka. Hij sticht veel kwaad en leeft als een wilde. Maar wanneer de rentmeester aan Frau von Hanka in overweging geeft de herder te ontslaan, zegt ze: „......den Hirten behalten wir! So ein prächtiges Stück Gemeinheit jagt man doch nicht ohne weiteres aus dem Haus!" Het heeft geen zin nog meer over de inhoud van dit boek te zeggen. Romantiek met een luchtje. Ernstig voorbehouden.

— C — *Herman Bresser.*

ENGELSCH.

Gordon Campbell, 5823.
MY MYSTERY SHIPS. Geïllustreerd. *Hodder & Stoughton, London E.C.* 4, 1928. (23×15) 235 blz. ing. Sh. 15.—, geb. Sh. 20.—.

In het voorwoord op dit zeer interessante werk schrijft Admiraal Sir Jewis Bayly enkele zeer behartenswaardige woorden over de duikbootpraktijken. Sober en waardig is zijn protest tegen de moordpartijen op argeloze passagiers, die toch onmogelik gerekend kunnen worden aan een oorlog actief deel te nemen.

Daarna volgt een zakelike uiteenzetting over het onstaan en wezen der mystery-ships.

Het is als het ware de nieuwste creatie op vlootgebied: in tegenstelling met vroeger-eeuwse metoden om een eenvoudig zeilschip met houten kanonnen en verdere listen het aanzien te geven van een oorlogsschip, zodat zeerovers of kleinere kruisers het niet waagden ze aan te vallen, — maakte de streng doorgevoerde Duitse onderzeeërs campagne het noodzakelik handelsschepen gevechtsfähig te maken. Met valse masten, luchtkokers, dekladingen wist men de duikbooten te verschalken. Indien de rover zijn snuit boven het waterdek stak, werden kleppen opgeslagen, zeilen opgerold en vervaarlike kanonnen in werking gesteld: dit waren de mystery ships. Wie het spannende relaas van Campbell leest zal het met hem eens zijn, dat het geen sinecure was om bij deze boten gedetacheerd te worden. Uiterste omzichtigheid was geboden, herhaaldelik moest men van silhouet veranderen. Soms staken de matrozen zich tot aan het middel in travestie, om het idee passagier te versterken.

Vele mystery ships deden hun naam echter een trieste eer aan door nooit meer terug te keren.

— Bc — *Teo de Witte.*

Michael Lewis, 5824.
THE THREE AMATEURS. *George Allen & Unwin, London W.C.* 1, 2e druk: 1929. (19.5×13) 316 blz. geb. Sh. 7/6.

Seb. Blaxworthy houdt er behalve zijn rechtmatige wederhelft nog een andere vrouw op na, die erg veeleischend is en hem in korten tijd aan de deur van het failliet brengt. Om zich te redden vindt hij niets beters, dan zich zelf voor dood te doen doorgaan. Men vindt hem dan ook vermoord in zijn eigen huis. Doch 't is het lijk van zijn, heel veel op hem gelijkenden bediende. Kort daarop wordt ook zijn vrouw dood gevonden en vervolgens de knecht en de oom. De detective Field moet deze serie moorden ophelderen. Doch hij raakt op een dood punt. En intusschen wordt het onderzoek doorgezet door Blaxworthy's dochter, den chauffeur Longford en den dokter Charing, die, al zijn ze maar amateurs, met vereende krachten het zaakje in 't reine brengen.

Lewis schijnt A. Bennett's bezwaar, dat hij opperde in den *Evening Standard* naar aanleiding van Connington's detectiven roman: *Case with nine solutions*, te niet te willen doen. Bennett immers beweerde, dat er in dit soort romans maar één karakter zou zijn dat dan nog maar één erg onverkwikkelijk werk heeft te doen. Na *The Brand of the Beast* en *The Island of Disaster* is dit de derde roman van Lewis, waarin de detective Field mislukt en het ontdekkingswerk door anderen, vreemdelingen in 't vak, wordt verricht. Dit kan op zich zelf erg interessant zijn doch het maakt den roman vreeselijk ingewikkeld. We naderen zoo meer en meer het zuiver mathematisch puzzle. En de schr. moet dan van zelf vervallen in 't schoolmeesterachtige: „We hebben dus tot nu toe gezien......" enz.

Deze roman mag er zijn. Het is iets nieuws dat we de liefhebbers van dit soort literatuur aanbevelen.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

M. P. Shiel, 5825.
GOLD STEEL. *Macy Masius, New-York,* 1929. (20×13) 303 blz. geb. $ 2.50.

Evenals de E.H. Daisomont de verhouding van Hendrik VIII tot Anna Boleyn van historisch standpunt uit beschouwt en de oorzaken en de verdragende gevolgen van die relaties nagaat, tracht ook de romancier Shiel dit gegeven in zijn historischen roman uit te werken. Hij volgt wel den weg der feiten, doch laat ook de fantasie nog al eens vrijen teugel. Uit den aard der zaak was dit een moeilijk onderwerp. Doch de op dit terrein geroutineerde schrijver weet zich meesterlijk uit den slag te trekken. Hendrik VIII en de Fransche koning Frans I hebben beiden het oog op een zekere Laura Ford, die met haar zuster Bessie verblijft bij den toovenaar Marco Calvo. Doch de schoonheid van beide zusters heeft ook het hart ontvlamd van verschillende edellieden: Fitzgerald, Bonner, Alvarada, enz. We leven in den tijd, toen ieder geschil met het zwaard werd beslecht. En er vloeit dan ook heel wat bloed als de verschillende partijen zoeken naar Laura, die door Calvo steeds uit haar hachelijke positie wordt gered. Laura wordt tenslotte Bonner's vrouw en Bessie, die zich, om haar zuster te redden, aan Hendrik VIII sacrifieert, acht zich te bezoedeld, om nog door Fitz te worden bemind. Ze ontvlucht hem steeds en verdrinkt tenslotte. En Fitz, die haar in zijn armen houdt, wordt door den toesnellenden en niets vermoedenden Frans vermoord.

Het karakter van Anne Boleyn, van Wolsey en de heele hoofsche omgeving zijn goed geteekend. Historisch en geographisch beheerscht Shiel volkomen zijn onderwerp. Het gaat er natuurlijk nog al ruw toe, doch het realisme treedt niet al te zeer op den voorgrond.

Om een paar passages enkel voor volwassenen.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Mary Webb, 5826.
GONE TO EARTH. *Jonathan Cape, London,* 1928. (19×12.5) IV-316 blz. geb. Sh. 5/—.

Hazel Woodus leeft met haar vader eenzaam in het bergland van Wales. Als ze op een avond uit de stad weerkeert wordt ze meegetroond door Jack Reddin, die plots verliefd is geworden op haar. Vesson, de knecht, die 't privaat leven van zijn meester maar al te goed kent, doet haar tot bezinning komen en ze ontsnapt aan het grootste gevaar. Jack zoekt echter heel den omtrek af naar haar. Doch Hazel heeft intusschen den dominee Edw. Marston leeren kennen, die haar huwt, ondanks de tegenkanting van zijn moeder voor deze heidensche zigeunerin. Jack heeft haar eindelijk ontdekt en tracht haar nog voor zich te winnen. Edwards mystieke droomerijen en haar bijgeloovigheid worden de redenen van haar val. Jacks sterke, brutale natuur triomfeert. Hij schaakt haar en misbruikt haar op een avond als ze op wandel is, en ze blijft bij hem wonen. Edw. ontdekt haar verblijf en weet haar terug te winnen. Doch pas is de vrede hersteld of Hazel gaat naar Reddin terug die haar onweerstaanbaar aantrekt. Daar komt ze door toedoen van Vesson in tegenwoordigheid van Jack's vrouw en zijn kinderen en nu trekt ze voor goed naar den dominee terug, die haar opneemt ondanks het vertrek van zijn moeder en den dwang van den kerkraad om zijn onverantwoordelijk gedrag. Maar Edward is ongeloovig geworden. Hij zal zijn ambt neerleggen en de plaats verlaten als Hazel, die haar vosje redden wil van de aanstormende jachthonden in een steengroeve valt en jammerlijk verongelukt.
Hazel is de vrouwelijke evenknie van Pallieter. Even oorspronkelijk, even treffend, even mooi. Al is de geschiedenis onverkwikkelijk, toch zijn boeken als dit dun gezaaid in de literatuur, en we begrijpen niet hoe het komt dat dit boek van 1917, nu opnieuw uitgegeven, in een uniforme uitgave, niet meer succes heeft gehad.
May Webb verstaat die zeldzame kunst haar gedachte in een juist en treffend gekozen woord te cristallizeeren, zoodat ons de zaak, die ze beschrijft, plots hel bestraald voor oogen staat. We kunnen haar ten onzent met niemand anders vergelijken dan met Timmermans, waar ze heel wat overeenkomst mee vertoont. Haar XXste Hfdst. mag naast het beste van Pallieter worden gelegd. Hier is een haast mystieke (of zooals schr. zegt „sacramenteele") liefde voor de natuur. En dit is niet alleen het mooie, doch ook het karakteristieke van 't boek, dat ahw. aan de natuur zelf ontsprongen is. Het conflict van den mensch met zich zelf en met anderen en de complicaties van het uitwendige leven, die de handeling uitmaken van 't boek en die van 't inwendige leven die zijn psychologie vormen, treffen schr. minder dan de verandering der natuur in de wisseling der jaargetijden, de persoonlijkheid der plaatsen, haar tradities, gewoonten en bijgeloovigheden. Haar typen zijn maar phasen van een grooter persoonlijkheid dan alle andere: haar streek. Doch al werkt ze onder inspiratie van 't Heelal waarin ze zich ahw. verliest in een pantheïstische vereeniging, ze verwaarloost de technische zijde van haren roman niet. Ze is een doelbewuste schrijfster en ze weet ons al het pathetische van haar simpel gegeven te doen aanvoelen.
Dit is een der weinige boeken, welke ons geboeid hebben van 't begin tot het einde.
Jammer genoeg moeten we het voor meer dan een passage, om de algemeene strekking en het meesleepende van de natuurvergoding voor volwassenen, die meer ontwikkeld zijn, voorbehouden. Doch voor hen zal het een echte revelatie zijn.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

V. TOONEEL.

ENGELSCH.

Aeschylus, 5827.
THE ORESTEIA. Vertaald uit het Grieksch door Gilb. Murray. *George Allen & Unwin, London,* 1928. (18×12) 266 blz. geb. Sh. 7/6.

De naam van Gilb. Murray, Regius Professor in 't Grieksch aan de Universiteit te Oxford, is wereldberoemd. Voor alles wat op hellenistisch terrein van zijn hand verschijnt zou men kunnen zeggen: „nomen est omen." Naast menigvuldige werken over Grieksche kunst, letteren en wijsbegeerte gaf hij ook een vertaling in rijmende verzen van de tooneelspelen van Euripides en van een werk van Aristophanes. Sommige hiervan bereikten al het 35ste duizendtal. Dat wil wat zeggen voor een vertaald werk uit het Grieksch. In dit boek hebben we voor den eersten keer in één deel verzameld drie vertalingen in rijmende verzen van Aeschylus: *The Agamemnon,* (al verschenen in 1920 en nu aan zijn 10.000), *The Coëphoroe* (van 1923 en nu aan zijn 5000) en *The Eumenides* gepubliceerd in 1925 en nu aan zijn 4de duizendtal. Murray heeft voor deze volledige uitgave van de beroemde „Oresteia" een lange en zeer belangrijke inleiding geschreven van 30 blz. en voegt ook aan de drie stukken een 40 tal interessante blz. nota's toe, waarin hij zoowel critisch als polemisch is, doch die voor eenieder nuttig zijn tot het volledig en goed begrijpen van den tekst. We hebben enkele passages vergeleken bij vertalingen in proza en verzen in andere talen, doch we moeten Murray den palm toekennen. De omzetting is niet alleen een meesterlijke weergave van het origineele Grieksch, doch ook mooi en welluidend als Engelsch vers. Van Doren haalt er een stuk van aan in zijn bekende bloemlezing *Anthology of World Poetry* en ook G. Atherton, in haar historische romans over Griekenland maakt er gebruik van.
Den Hellenisten van harte aanbevolen.
Dr. Raph. Kreemers.

Allardyce Nicoll, 5828.
BRITISH DRAMA. Geïllustreerd. *G. H. Harrap & Co., London, W. C.,* 2e druk 1927. (22×14) 498 blz. geb. Sh. 10/6.

Indien we dit prachtwerk van den Londenschen hoogleeraar een standaardwerk noemen, willen we daarmee meteen niet zeggen, dat het alleszins volmaakt is en er niets aan te verbeteren valt. Schr. stelde zich tot doel aan te toonen, dat er continuiteit bestaat in het Engelsche tooneel van af de middeleeuwen tot nu toe. Daarin is hij geslaagd. Niet echter dan ten koste der proportie nu en dan. Het is goed te zien, dat Schr. afzonderlijke boeken geschreven heeft over het tooneel des Restauratie en een over het begin der 18de eeuw. Die twee tijdvakken beheerscht hij volkomen en die komen dan ook het best tot hun recht. In deel I: van 't begin tot aan Shakespeare komen nog al aanvechtbare dingen voor en waar we een „outspoken" oordeel verwachtten omzeilt schr. heel behendig de klip, o.a. bij de

mysterie- en mirakelspelen. Het doel van dit werk is echter niet polemisch en we zullen hierop dan ook niet verder ingaan. Verdienstelijk is dit werk in de keuze van de te ontleden stukken. Schr. is niet bang een minder bekend werk te nemen omdat het vaak, beter dan de alom bekende, de weerspiegeling is van zijn tijd. Een andere verdienste is dat schr. die zeldzame gave ten nutte weet te maken het individueele werk niet te beschouwen in 't licht van hedendaagsche theorieën doch in den geest van den tijd waaruit het dagteekent. Nergens ook hebben we bondiger en toch zoo glashelder voorafgaande beschouwingen gelezen bij ieder tijdvak. Het „Nil novi sub soli'' is voor hem geen louter slagwoord; hij legt het verband bloot tusschen het heden en het verleden en toont dat aan in de stukken die hij ontleedt. Een goed punt, ten slotte, is dat hij door b.v. R. Browning en Byron's verdiensten als dramaturgen aan te geven protest aanteekent tegen veel handboeken waarin hoofdzakelijk hun lyrisch talent wordt gewaardeerd. In de moderne periode wordt aan de ontleding van de stukken heel wat meer plaats gegund. De index bevat de namen van meer dan 1000 stukken en er is nog een ander lijstje van 250 minder bekende doch verdienstelijke werken. Daarnaast zijn nog een 12 tal blz. bibliographische opgaven per periode gerangschikt waar Schr. ook critische beschouwingen aan toevoegt. Een woordje van lof ook voor de talrijke schitterende illustraties, waarvan sommige ontleend zijn aan het privaat archief van den hertog van Devonshire. Een onmisbaar, veel tijdsparend en origineel werk dat in geen techn.sche bibliotheek mag ontbreken.

Dr. Raph. Kreemers.

Allardyce Nicoll, 5829.
READING OF BRITISH DRAMA! *G. H. Harrap & Co., London W. C.*, 1928. (22×14) 440 blz. geb. Sh. 10/6.

Het was een goed gedacht van Nicoll ook de bruikbaarheid van zijn theoretisch werk niet over het hoofd te zien en zich te houden aan 500 blz.; en al gaf hij ook hier en daar een onmiddellijk noodzakelijk uittreksel, de rest te bewaren voor een afzonderlijke bloemlezing. De bedoeling van den Schr. is echter niet alleen materiaal te leveren voor studie. De critici hebben te veel aandacht gewijd aan de dramatische eigenschappen als dusdanig en de taal, als aangepast aan de vereischten van 't tooneel, verwaarloosd. Wat op zich zelf genomen een prachtpassage zijn kan, om in het studeervertrek te worden gelezen, is vaak een zwak punt in het tooneelspel als spel. Hiermee houdt Nicoll rekening en we moeten hier dus niet de mooiste dramatische passages uit de literatuur gaan zoeken. Schr. wil ook niet vervallen in het euvel van Lamb met zijn „Specimens.'' Opdat men niet meene, dat een stuk uit afzonderlijke brokken kan worden *opgebouwd* stipuleert hij in zijn merkwaardige inleiding dat de lezing van deze afzonderlijke deelen geen substituut zijn mag voor 't doorloopen van 't heele werk. Niet iedereen heeft daar echter tegenwoordig tijd en vooral geld voor. Daarom werd de keus van de 133 stukken zoo geregeld, dat die kleinere passages de aandacht trekken op zekere eigenaardigheden, die misschien bij uitgebreider lectuur onopgemerkt zouden blijven en dat ze als van zelf leiden tot een nauwkeuriger beschouwen van andere deelen. Deze anthologie verscheen na het andere werk en schr. heeft ervan geprofiteerd om dit laatste hier en daar aan te vullen. Hij geeft zelfs bij de modernen stukken, die in zijn theoretisch werk niet werden vermeld doch die nog duidelijker de algemeene strekking aangeven. Het is ons echter opgevallen dat Masefield hier niet is vertegenwoordigd. Het verkiezen van het typische boven het elegante en mooie is beslist gelukkig en meer dan een uittreksel van schrijvers, waarvan we toch verschillende werken hebben gelezen, was een echte revelatie.

We kunnen deze twee standaardwerken van Nicoll aan de liefhebbers niet genoeg aanbevelen.

Dr. K.

VI. KUNST.

ENGELSCH.

T. Francis Bumpus, 5830.
THE CATHEDRALS AND CHURCHES OF BELGIUM. Geïllustreerd door A. Forestier. *T. Werner Laurie, London*, 1928. (22×17) 301 blz. geb. Sh. 25.—.

Zoowel wat den tekst als de illustratie en de algemeene uitvoering betreft, is dit een prachtboek, en het is niet te verwonderen, dat, ondanks de hooge prijs, een herdruk noodig bleek. Mrs. Lang heeft met veel piëteit die zware taak op zich genomen. Want Bumpus is een autoriteit het gebied van kathedralen. Hij behandelde ook die van Frankrijk, Italië, Engeland en Wales. Dit boek is heel iets anders dan de sommaire van Hamilton Thompson; *The Cathedral Churches of England* of *The Churches of Belgium* door Wilfrid Ward. Bumpus' boek is een standaardwerk zoowel om de zekerheid en den onafhankelijken toon van zijn gegevens als om zijn aangenamen, enthousiasten stijl. Er is niets wat hem ontgaat, en te midden van wat bij een ander een droge uiteenzetting worden zou, verrast hij door wondere vondsten en vergelijkingen, die niet alleen een helder licht werpen op het behandelde gegeven, doch ook blijk geven van zijn verbazende eruditie en zijn allesomvattenden geest. Zoo wordt dit boek naast een onmisbare handleiding voor iederen student en liefhebber van bouwkunst een letterkundig werk van eerste gehalte. Evenals Ruskin weet hij de steenen te doen spreken. Doch ook voor schilderijen heeft hij een belangstellend, waardeerend en vaak bewonderend oog. Er is op 't einde van 't boek een heel lijstje van die welke besproken werden. Ook de liturgie, de hagiographie en de muziek wekken zijn belangstelling. Als Bumpus het b.v. over Luik heeft, wijdt hij eerst een bewonderende blz. aan de mooie ligging van die stad. En van de kathedraal gaan zijn gedachten naar de H. Juliana, den H. Thomas en zijn „Lauda Sion'' en den komponist van de muziek dezer hymne. Een kaart op den omslag wijst ons de plaatsen aan welke schr. behandelt. Ook Roermond, Maastricht en Aken vinden we erop vermeld. Reeds de inleiding is een meesterstukje van bevattelijke, overzichtelijke studie. Hij drukt hier de oude legende den kop in, dat de Vlamingen door de eeuwen heen maar naäpers zouden geweest zijn en wijst op hun oorspronkelijkheid en den machtigen invloed, dien ze op vele landen hebben uitgeoefend. Ook de wisselwerking van de beschavingen van Oost

en Zuid zijn goed aangegeven. In een volgend hfst. heeft schr. het over de bemeubileering en de schildering van de Belgische kerken. En in de volgende 6 hfst. komen achtereenvolgens aan de beurt: Doornik, Kortrijk, en Ieperen; Gent en Brugge; Brussel en Mechelen; Antwerpen, Leuven en Aerschot; Luik; Oudenaerde, Hoei en Lier. Een alphabetische inhoudstafel vergemakkelijkt het naslaan. Het boek wordt besloten met een lijstie van de kerken, die onder den laatsten oorlog verwoest of beschadigd werden. Na Bumpus' beschrijvingen doet het nog meer pijn aan het hart vele van die mooie monumenten voor altijd verwoest te weten.
We bevelen dit kunstwerk den kunstliefhebbers ten zeerste aan.

Dr. K.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

DUITSCH.

Paul Hankamer, 5831.
DIE SPRACHE. *Friedrich Cohen, Bonn,* 1927. (23.5 × 16.5) 208 blz. ing. M. 9.—, geb. M. 11.—.

Dit mooie boek dat dezelfde tietel draagt als 't standaardwerk van Wundt is geen psychologiese ontleding der taal, maar 'n voortreffelik stuk taalgeschiedenis in de 16e en 17e eeuw, tijd van Renaissance en Barok.
Met grote scherpzinnigheid en denkkracht is hier een beeld ontworpen van de taalfilosofiese denkbeelden, die sedert de hervorming tot aan de tijd der Aufklärung het karakter der taalkundige voortbrengselen hebben bepaald. Men kan 't alleen betreuren, dat deze schrijver zijn stof beperkt heeft, waar hij als geroepen schijnt deze materie in haar geheel te verwerken. Deze geschiedenis kan men noemen de langzame ontbolstering van de taal uit de verstarring van 't humanisme, dat de dood betekende van een tieneeuwen-lange levende taaltraditie en waarin de taal niet meer was dan 'n copie van rhetoriese wendingen en begrippen, geen leven meer, maar wetenschap en elegante nabootsing der klassieken, tot 't volle primitieve leven van drift en daad. Erasmus, Luther, Böhme zijn de hoofdmomenten in deze ontwikkelingsgang, terwijl de schrijver ook 't aandeel van anderen krities heeft onderzocht.
Voor hen die belang stellen in 't leven der taal in vroegere tijden, omtrent de opvatting en verklaring van haar wezen, is dit voortreffelike werk van Hankamer, een uitstekende gids.

Ed. A. Serrarens.

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Aug. Fliche, 5832.
LA CHRÉTIENTE MÉDIÉVALE. *A. de Boccard, Paris,* 1929. (23 × 14) XVIII-102 blz.

Een historische reconstructie van de drie groote gebeurtenissen, welke zich voordeden tusschen de jaren 395-1254: het einde van het Romeinsche imperium in het Westen, de dood van Innocentius IV en de opvlucht van het pausdom tot de tijden van Karel de Groote, zijn moeilijkheden en troebelen ten tijde van Gregorius VII en zijn heerlijke groei na dien tijd. Hierin is schrijver uitstekend geslaagd; trouwens zulks was te verwachten, want deze opgaaf was geenszins moeilijk. Minder gemakkelijk was aan te toonen, hoe de kerk allengs aan invloed won in deze tijden. Hier en daar hadden we een nauwkeuriger uiteenzetting gewenscht, zoo b.v. waar schr. het heeft over Cluny — doch dit zijn kleinigheden, welke aan de waarde van dit merkwaardige boek van een geloovig katholiek en historieschrijver van volstrekte objektiviteit in 't geheel geen afbreuk doen.

J. de Vathaire O.S.B.

(Zonder naam), 5833.
LE PÈRE LOUIS QUERBES. Geïllustreerd. *La bonne Presse, Paris,* 1929. (19 × 12) 256 blz. ing. Ffr. 6.—.

Louis Querbes was een eenvoudige Fransche pastoor uit de XIXde eeuw. Eenige jaren geleden is er een boek verschenen over zijn leven en over de geschiedenis van zijn werk. Ook dit kleine geschrift probeert zijn leven en werk te teekenen, maar minder uitvoerig. Het munt uit door helderheid en is zeer geschikt voor den lezerskring, die het zoekt: jongens, die er over denken, zich toe te wijden aan den dienst van de Kerk en de Christelijke huisgezinnen. Op het oogenblik is het werk van Père Querbes, — „l'Institut des Clercs de St. Viateur", — verbreid in Frankrijk, België, Spanje, Canada en de Vereenigde Staten. De taak van deze „clercs", van wie slechts weinigen tot het priesterdom worden geroepen, is het Christelijk onderwijs, zoowel in de klein-seminaries — zij leiden er een in Canada — als in de gemeentelijke scholen. Meer in het bijzonder leggen zij zich toe op het helpen der parochieele geestelijkheid. Zij fungeeren als catechisten en kosters of assisteeren de priesters bij hun parochiewerk. Zoo geven zij weer nieuw leven aan functies, die ook de primitieve Kerk der eerste eeuwen kende. Het resultaat van hun arbeid is opvallend.

J. de Vathaire O.S.B.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

DUITSCH.

Dr. A. Supan, 5834.
GRUNDZÜGE DER PHYSISCHE ERDKUNDE Geïllustreerd. *Walter de Gruyter, Berlijn W.* 10, 7e druk, 1928. (25 × 17.5) Deel I: X-495 blz. ing. M. 22.—, geb. M. 24.—.

Onder de Duitsche geografische handboeken is er wellicht geen, dat ook in ons land zoo algemeen gebruikt wordt als dit werk. Onnoodig dan ook daarover nog woorden van lof te willen spreken. Deze zevende druk verdient echter toch een uitvoeriger bespreking, want in 1920 is Alexander Supan gestorven, een zijner laatste wenschen was, dat Erich Obst zorg zou dragen voor de herdrukken. Supan had in zijn lange wetenschappelijke loopbaan de opkomst en ontwikkeling der geografische wetenschap medegemaakt, hij behoorde nog tot die ouderen, die zich in alle takken der geografie thuisgevoelen.
Met de steeds verder gaande specialisatie en de altijd door toenemende omvangrijkheid der literatuur is dit voor de jongeren niet meer mogelijk en zoo besloot ook Obst, ten einde het hooge wetenschappelijke peil van het werk te kunnen handhaven zich de medewerking van vakspecialiteiten te verzekeren. Noemen we slechts Schott, die het hoofdstuk over de zee, en Machatschek,

die de verhandeling over het water van het vaste land verzorgde. De planten- en dierengeografie, werd geheel nieuw bewerkt. Wat de kaarten en tekstfiguren betreft, zoo zijn hieraan door de uitgever geen kosten gespaard. De isothermen- en isobarenkaart werden weggelaten, daar deze tegenwoordig in iedere goede schoolatlas worden aangetroffen, daarentegen werden vele nieuwe kaarten toegevoegd, b.v. de bekende kaart van W.Koppen Klimate der Erde. Het werk verschijnt nu in 2 deelen, ieder voorzien van een eigen register. Met groote belangstelling zien we het verschijnen van het 2e deel tegemoet.

Dr. J. B. L. Hol.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Robert Saudek, 5835.
EXPERIMENTEELE GRAPHOLOGIE. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (24×14) 345 blz. ing. f 10.50, geb. f 12.—.

Dit werk bevat een massale hoeveelheid van bijzonderheden omtrent de physiologie en psychologie van het menschelijk schrift, welke ons op weg kunnen helpen om een aantal factoren machtig te worden, welke door de bestudeering van handschriften te constateeren vallen. Stellig valt er uit iemands handschrift — leg b.v. een geleerdenschrift maar eens naast een keukenmeidenkrabbel — wel iets af te leiden omtrent opleiding, karakter en beschaving van den schrijver en uit dien hoofde is dit grootsch-opgezette werk interessant en grootelijks in staat om ons geestelijk en lichamelijk waarnemingsvermogen te prikkelen. Doch sceptisch staan we tegenover het resultaat van den schrijver, omdat wij zijn thesis niet wetenschappelijk bewezen vinden. Trouwens de opzet lijkt ons onmogelijk te realiseeren gezien de individueele verscheidenheid van geestesgesteldheid en karakter in den mensch. Immers nergens wordt bewezen, dat bepaalde hoofdkenmerken in het schrijven, welke volgens Saudek parallel loopen met menschelijke karaktertrekken of geesteseigenschappen, bij al de schrijvers, wier handschriften onderzocht werden inderdaad ook voorkwamen. Was zulks geschied, dan hadden wij deze graphologie naast lecturale ook wetenschappelijke waarde toegekend.

M. M.

FRANSCH.

Pierre Bouchardon, 5836.
CRIMES D'AUTREFOIS. *Perrin & Cie, Paris* 6, 3e druk, 1926. (18.5×11.5) 267 blz. ing. Ffr. 12.-.

Wel te begrijpen dat dit boek reeds zijn derden druk beleeft. Want het behoeft in spanning niet onder te doen voor verhalen van de soort van Buffalo Bill en de Wilsons. Terwijl hier dan nog alleen historie, gegeven wordt. Ook het peil staat mijlen boven de Buffalo-producten. Smakelijk en met veel kennis van het milieu worden een eental misdrijven gereconstrueerd, waarbij op de persoon der daders het meeste licht wordt geworpen. Zoo wordt een onderhoudend boek verkregen, dat voor de psychologie van de misdaad tevens een verdienstelijke bijdrage levert. In den omvang van een gewonen roman bevat het zes op zich zelf staande schetsen.

Mr. T. J. Verschuur.

DUITSCH.

W. van Vloten, 5837.
VOM GESCHMACK. *Delphin Verlag, München,* 1929. (19×13.5) 183 blz. ing. M. 6.50.

Het gansche boekje behandelt de smaak, aan alle kanten bezien. Over hetgeen smaakvol en smakeloos is, over het begrip van smaak bij den een en bij den ander. Het slot is dat de schrijver onzen tijd brandmerkt als smakeloos, het begrip van goede smaak is voor ons, zegt hij, verloren gegaan. Ofschoon hij dit in bijna 200 bladzijden tracht te bewijzen, zullen er velen toch niet overtuigd zijn. En... misschien de moed missen het vrij taaie boekje door te lezen.
Alle godsdienstige en geloovige menschen rekent schrijver ook bij de „geschmacklose Menschen" — ofschoon hij er veel respect voor heeft.

Alb. Steenhoff-Smulders.

ENGELSCH.

Luigi Villari, 5838.
THE FASCIST EXPERIMENT. Geïllustreerd. *Faber & Gwyner, London, W C.* 1, 1926. (21.5×14) XI-253 blz. geb. Sh. 12/6.

Recent werk, maar nog niet zóó, dat het ook rekening kon houden met de despotische maatregelen, welke op den jongsten aanslag op den Duce gevolgd zijn. Schrijver weet anders, enthousiast verdediger als hij is, heel goed te praten. Zijn inleiding is in dit opzicht het onsympathiekst. Men heeft volgens hem de eene zijde, onderdrukking van het Bolschewisme, te waardeeren. Wat betreft de andere zijde, den opbouw van een nieuw staatkundig en sociaal systeem, heeft men af te wachten en niet a priori te veroordeelen. Tyrannie ontkent schrijver. Bepaalde misdrijven der Fascisten verdedigt hij aldus: 1e 't waren individueele daden door enkelen uit de 3 millioen Fascisten. 2e De partij is steeds streng daartegen opgetreden. 3e Er zijn massa's vergrijpen van tegenstanders tegenover te stellen. Dat Mussolini zijn eigen meerderheid in het Parlement maakt, och, dat deden vroegere regeeringen ook, allen zij wisten zich niet te handhaven. En loopt de schrijver wat vast in zijn redeneeringen, dan zegt hij: de Italianen zullen zelf zoo vrij zijn hun eigen zaken te regelen.
Niettegenstaande een sterke zucht tot goed praten van alles wat het Fascisme betreft,bevat het werk goede beschrijvingen, zij het dan wat polemisch gearrangeerd. Over den godsdienst wordt een heel belangrijk hoofdstuk geleverd, waarvan de kern is, dat het Fascisme veel meer voor de Kerk bereikte dan de Partito Populare.
Mussolini's organische opbouw der maatschappij door verplichte vakvereenigingen en afschaffing van staking en uitsluiting wordt alleen beschreven. Resultaten zijn nog niet te verhalen. Deze interessante proef volge men met de meeste belangstelling. Wel eenzijdig is dit boek, maar warm geschreven en van de hand van een man, die goed au fait is.

Mr. T. J. Verschuur.

XII. LEERBOEKEN.

N. G. M. van Doornik M.S.C., 5839.
VOCABULARIUM. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (19.5×12) 231 blz. geb. f 2.90.

Veel besprekingen zijn er reeds over dit voca-

bularium verschenen: de meesten waren gunstig, o.a. die van P. Geerebaert S.J. Daarna verscheen in de *Paedagogische Studiën* van 1 Maart een recensie, die nog al veel opmerkingen had over methode-woordenbeteekenis, etc. Bij een nieuwen druk van 't woordenboekje zal de schrijver zeker zijn voordeel doen met sommige opmerkingen. Wij voor ons hadden 't boekje veel korter gewild en daarom telkens bij de opgave van een woord één hoofdbeteekenis geplaatst in plaats van twee, drie synoniemen (voorbereiden, gereedmaken, zich gereed maken tot bij paro). Daarbij zouden we vertaling der meeste plaatsen weglaten alsook datgene wat een leerling uit zijn Grammatica moet kennen. 't Gymnasium zoekt opening van 't verstand: daarop moet alles gericht zijn van 't begin af en wat dat ontwikkelingsproces in den weg staat, moet vermeden worden; er moet dus niet te veel voorgepraat worden maar de leerling moet zelf zoeken. Onder 't woord Parcae vonden we, dat clotho den levensdraad vasthield, lachesis hem spon, en atropos dien afknipte. Gewoonlijk zegt men echter dat clotho den levensdraad spant, zooals 't Grieksche werkwoord 't aangeeft, lachesis hem vasthield (de toedeelende) en atropos hem afknipte. Zoo nam 't reeds Hesiodos op. De uitgaaf van 't boekje is verder keurig zooals al de woordenboeken bij Wolters.

v. L.

XIV. SPEL EN SPORT.

NEDERLANDSCH.

Dr. G. W Oberman, 5840.
JEUGD — SPORT, CHRISTENDOM. Geïllustreerd. *Korteweg & Stemerding, Rotterdam,* 1929. (21×14) 124 blz. geb. f 1.90.

De Olympiade en alle, vooral de principieele vraagstukken, welke ermede samenhangen, zijn voor Dr. Oberman een gereede aanleiding geweest, om een zeer interessante en vooral historisch goed verzorgde uiteenzetting te geven, wat de Olympische spelen zijn en wat ze waren, waaraan zij hare waardeering en groei en waaraan ze haar verval te danken hebben, om daarna eene uiteenzetting te geven van het vraagstuk: Hoe staat het Christendom tegenover de sport.

In eenige interessante hoofdstukken krijgen we inzicht in de waardeering van het Oudste Christendom voor het lichaam, waarbij vooral Sint Paulus blijkt zoo zuiver gevoeld en ook geleerd te hebben, de juiste positie welke het lichaam in het menschenleven te vervullen heeft.

Vervolgens gaat schrijver na, hoe heden ten dage, de Kerk staat tegenover de sport. Hierbij heeft schrijver gelegenheid om ook het Katholieke standpunt te belichten. Jammer vooral voor de Kath. Sportminnaars en opvoeders is het, dat Dr. Obermann blijkbaar alleen kennis nam van de al te negatieve artikelen van Fr. J. J. Doodkorte in *Ons Eigen Blad* en dat hij geen kennis nam van de uiterst verzorgde en doorwrochte artikelenreeks van Pater P. v. Gestel S.J. in de *Studiën.* Zeer zeker zou dan Dr. O. breeder hebben uitgewerkt het standpunt der Katholieken tegenover de Olympische spelen.

Waardevol voor ons Katholieken is zeker te hooren, hoe de Hervormers, Zwingli, Luther, Calvijn en Dr. Kuijper stonden in hunne opvattingen over sport en lichaamscultuur in het algemeen, om daarna deze meening eens te toetsen aan die der huidige Hervormden.

Meer woorden moeten we wijden aan het Hoofdstuk, de Middeleeuwen, waarin schrijver de stelling poneert dat de Katholieke Kerk door de ascese te bevorderen, blijk te overgaf van ware lichaamsverachting, waarbij dan vooral naar voren wordt gebracht het woord van den H. Franciscus van Assis., die zijn lichaam „broeder ezel'' noemde.

Is het hier niet noodzakelijk stelling te nemen tegen de voorstelling, als zou ascese en lichaamsverachting synoniem zijn, en als zou de verwaarloozing des lichaams de goedkeuring van de Roomsche Kerk wegdragen?

Neen het is heel iets anders, door training des lichaams de tuchtiging des lichaams mogelijk te maken en op te voeren, dan „Broeder Ezel'' geheel te verwaarloozen. Neen ook in de Middeleeuwen, werd de heiligheid bereikt, niet ondanks, maar met behulp van het lichaam.

Juist in zake de ascetische levenswijze diene men niet alleen het eindresultaat te beschouwen, doch stap voor stap te volgen den weg, die ter volmaaktheid voert. En zoo, en zoo alleen bezien, is een heilige niet een dwaze fanaticus, doch —zooals Pater Lockington zeer snedig opmerkt — een religieus genie. De ascese doodt de natuur niet, doch geeft de kracht de natuur te dwingen onder een ijzeren wil. Er zijn trouwens bewijzen te over, dat waarlijk de Roomsche Kerk, ook de zorgen voor het lichaam, sterk heeft gepropageerd, doch — en dit is het voornaamste — niet als doel, doch als middel, om ons doel — de eeuwige zaligheid te bereiken. Zien wij dan ook niet te recht, dat de H. Kerk, juist in de huidige zoo hypernerveuze tijd, het vasten inkrimpt en beperkt? En was het niet een groote Franciscus van Sales, welke in 1619 aan zijne volgelingen voorschrijft, minder te vasten om daardoor krachtiger te blijven. Was in 1908 — September — bij het gouden Priesterjubileum van Paus Pius X, niet een der grootste feestuitingen, het intern. Wedstrijdturnen, en was de feestrede door Z. H. bij die gelegenheid uitgesproken niet een lof op het gestadig trainen des lichaams. En is het niet de groote Sexualpaedagoog Förster welke de ascese juist noemt; „de grootste oefening tot zelfoverwinning, en het bemoedigend voorbeeld, voor wat de menschelijke wil kan bereiken?'' Wij hebben bij dit onderwerp wat langer stilgestaan, omdat wij meenden juist in dit vraagstuk ons standpunt sterk te moeten stellen, tegen Dr. Oberman's meening.

Wanneer schrijver dan overgaat tot de behandeling der sociaal-hygienische alsmede de paedagogische waarde der sport, dan volgen wij hem gaarne, terwijl wij ook bewondering hebben voor de frissche open wijze, waarop de gevaren die de sport aankleven in het volle daglicht geplaatst worden, zonder overdrijven, doch ook zonder verbloemen. Wij hebben respect voor het werk van Dr. Oberman, dat we gaarne ter lezing aanbevelen aan hen, die vooral zich interesseeren voor het vraagstuk: sport en opvoeding en vorming van onze jeugd. Zij zullen hier vinden veel moois, veel waardevols. De stijl van dit boek is vlot en sierlijk evenals de typografische verzorging.

G. O.

ENGELSCH.

Marcus Dow, 5841.
STAY ALIVE. Geïllustreerd. *Marcus Dow, New-York,* 1928. (19×12) 209 blz. geb. $. 2.—.

Marcus Dow heeft steeds geijverd voor de veiligheid in de groote steden. In Amerika heeft men de Nationale Veiligheidsraad en 't zou geen weelde zijn als Holland die ook kreeg, wanneer ......er zulke actieve leden zitting in namen als Marcus Dow. Hij heeft veel over dit onderwerp geschreven en gesproken, veel nieuwe wetten en voorschriften doorgedreven, verscheidene films vervaardigd, om het publiek te waarschuwen.
En hij doet het op geestige wijze! In dit boek is het Jim, de chauffeur, van een nachtwagen, die aan het woord is en die op zijn eigenaardige, heelemaal niet zachtzinnige manier én de bestuurders én het publiek voor allerlei gevaren waarschuwt. Er zijn alleraardigste plaatjes bij, en ofschoon veel er van slaat op Amerikaansche toestanden, is het een zeer nuttig boek.

Alb. Steenhoff-Smulders.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Allen Chaffee, 5842.
TINTELOOG OP DE DALHOEVE. Vertaald uit het Engelsch door Tine van Doorn-Vonk. Geïllustreerd door Peter da Ru. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (21 × 15) 101 blz. ing. f 1.30, geb. f 1.90.
Deze geschiedenis van Tinteloog is zoo vlot en waarachtig geschreven, dat wij het koddige diertje volgen kunnen in al zijn doen en laten, in lief en leed. Onze sympathie voor de „stomme" gedragingen van 't dier is gewekt en we betreuren alleen, dat niet overal zuiver wordt aangegeven het verschil tusschen instinct en verstand.

M. M.

Marie van Dorsten, 5844.
KLEIN ANNEKE. Geïllustreerd door C. Damen. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1929. (23 × 15) 144 blz. geb. f 1.35.
'n Roomsch kinderboek zooals we er niet veel bezitten. Van 'n vrouw, die weet wat kinderen zijn en die óók kan schrijven. Klein Anneke's persoontje, Klein Anneke's zieltje is uitgebeeld zóó als je 'n kiek zou willen maken van 'n kind, dat je opvalt. 'n Beetje 'n droomstertje, maar dat toch stevig op haar beentjes staat in moeder's huishouden. 'n Kind dat op school niet veel terecht brengt van de sommen en de thema's, maar dat veel dieper is dan de meeste „knappe kinderen". Als de Algemeene Overste, die bij de zwarte negerkindertjes is geweest er van in de klas komt vertellen, weet Anneke het allermooiste te bedenken van de zwartjes. En als dan later Anneke héél ziek is door het ongeluk met de auto en maar niet beter wordt, omdat ze het zelf meent, dat zoo'n dom kindje als zij, 't beste gemist kan worden, — dan komt de brief van de Algemeene Overste. En Anneke hoort, dat ze in 't moederhuis verdriet hebben omdat Anneke dood gaat; ze hadden gedacht, dat uit Anneke 'n missiezuster zou groeien.
En die groote mooie brief maakt Anneke beter.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Marie van Dorsten, 5843.
GROOT ANNEKE Geïllustreerd door C. Damen. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1929. (23 × 15) 145 blz. geb. f 1.35.
Anneke is grooter geworden en gaat van school. Anneke's oudere zus, die goed leeren kan is op de normaalschool gekomen en zal onderwijzeres worden. Maar vader raakt zonder werk en Bep kan niet blijven studeeren. Dan gaat moeder jurkjes naaien om bij te verdienen en Anneke gaat in 'n dienstje, om ook te helpen verdienen. Bep kan blijven leeren en...... wordt ook beter door 't voorbeeld, want ze vindt zichzelf zoo „knap" en Anneke zoo „dom". We zien Anneke in haar „dienst". Eerst bij den dokter met wiens dochtertje ze gespeeld heeft, dan bij 'n juffrouw met kleine kindertjes, waar ze 't heel erg druk heeft. En dan komt ook de verleiding en de slechte vriendinnetjes, zooals bij ieder Anneke in het dagelijksch leven. Maar Anneke's geheim — dat O.L. Heer wel een missiezuster van haar maken zal — is er ook nog. En dat helpt. Als alles weer goed is, als vader al lang weer vast werk heeft en Bep door haar examen is, komt Anneke met haar wensch.
„Je bent nog jong kind", zegt vader, „maar we zullen je niet tegenhouden als 't ooit zoover komt."
Maria van Dorsten moet nog vele zulke frissche Roomsche kinderboeken schrijven. Er is behoefte aan.

Alb. Steenhoff-Smulders.

S. Franke, 5845.
HAKBEK DE KRAAI. Geïllustreerd door J. G. Kesler. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (20 × 14) 160 blz. ing. f 0.75, geb. f 1.20.
Een kraaienpaar nestelt in een Canadeeschen populier. Op zekeren dag aast een jagende valk op de kleine naakte kraaien. Hakbek, het jong, tuimelt naar beneden en wordt opgeraapt en gevoed door een kleinen dierenvriend, die geen vogel wil kortwieken. Hakbek wordt groot en is heel stout en vliegt weg, maar komt later met de jonge mevrouw Hakbek in denzelfden tuin nestelen.
Een goed geschreven verhaal voor jongens en meisjes. Neutraal.

G.

Annie Heyermans-Jurgens, 5846.
DE CLUB DER ONAFSCHEIDELIJKEN, Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (25 × 17) 262 blz. ing. f 2.90.
Wat zijn dat toch voor zonderlinge vrouwen die in dezen moeilijken tijd voor de opgroeiende jeugd boeken schrijven als dit en dergelijke? Zou het alleen zijn om gelezen te worden?
Dan bereiken zij hun doel wel, want ze doen precies wat onverstandige ouders doen om de kleuters aan zich te binden: ze overladen ze met snoepgoed en geven ze in alles hun zin. De schrijfster van de „Club" weet al de nieuwste modewoorden te gebruiken: „Knallend" „donderend", „keiig", „knetterend", „nobel dier", enz. enz.? Wanneer je dat allemaal gebruikt, kom je 'n eind ver. En als je dan vier meisjes van zestien en zeventien jaar zich allemaal laat verloven en den godsganschelijken dag met jongens laat rondzwieren, terwijl de ouders vriendelijk knikkend toezien en de jongelui af en toe 'n fuifje bereiden, — dan ben je er héélemaal! Verder is het allemaal vreeselijk onschuldig en naïf, nog echte kinderen, hé? Ze krijgen in alles hun zin, hebben alles waar ze naar verlangen, dus zijn ze ook allen even plezierig en tevreden. De papa-dokter van een

der meisjes vertelt wel even van de ellende, die hij ziet, maar welk van dit soort boekenmeisjes trekt zich iets van armoe of ellende aan?— Zouden deze schrijvende vrouwen geen flauw besef hebben dat ze heel veel moois *bederven* in de jongeren? En zouden ze daar heelemaal onverschillig voor zijn?

Alb. Steenhoff-Smulders.

Elizabeth Marc, 5847.
IN DE POOLSTREKEN VERDWAALD. Vertaald uit het Engelsch door Willy Petillen. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (25.5×17) 232 blz. blz. ing. f 2.90.
De ouders van Harry en Molly wonen in Indië, de kinderen zijn hier op school. Hun vacantie mogen ze doorbrengen bij een oom in Londen. Oom Jaap is een oud-zeekapitein. Hij laat de kinderen de keuze, wat ze zullen doen. Deze verkiezen een uitstapje naar Spitsbergen. Met een oud walvischvaarder vertrekken ze. De kapitein krijgt een radio bericht, dat een vliegtuig in de Poolstreken gevallen is. Terstond stoomt hij naar het Noorden, raakt in 't ijs bekneld en verliest het schip. Nu zullen ze trachten met sleebooten naar Spitsbergen te gaan. Ze vinden de vliegers, die hun vliegtuig hersteld hebben, samen vliegen ze naar een eiland. De kinderen raken te ver weg, kunnen niet meer terug en zouden omgekomen zijn, als niet een Eskimo familie hen gevonden had. Deze verzorgt hen als hun eigen kinderen en brengen hen naar hun dorp. Na zeven maanden komt een boot in de buurt en spoedig sluit oom Jaap de kinderen in zijn armen. Een mooi boek!

F.

Nanda, 5848.
PECHVOGELTJE. Geïllustreerd door H. Pieck. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (24×16) 222 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Loek's onbelangrijke en in 't geheel niet spannende of aantrekkelijke wederwaardigheden op school en thuis worden met veel breedvoerigheid beschreven. Geen aanbevelenswaardig jeugdboek, niet alleen om de neutralen inhoud, doch vooral om de vele onpaedagogische „zetten", die schering en inslag zijn in dit boek: zoo b.v. de liefdes-historie van Bernardien, wier figuur van den beginne af reeds grof werd opgezet en de vulgaire oneenigheid tusschen deze onsympathieke figuur en Pechvogeltje, welke eindigt in een formeele vechtpartij.

M. M.

G. Schrijver, 5849.
JOBJES AVONTUURLIJKE JEUGD. Geïllustreerd. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1929. (21.5×15.5) 242 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.75.

Jobje's vader is dood. Later krijgt Jobje 'n tweede vader en 'n broertje en een zusje. Het ventje denkt veel na. Toen grootmoeder gestorven was, was de jongen dagen lang bezig met te denken aan den dood. Fantaseeren en droomen doet hij veel. Eens wordt hij door de politie opgepakt, ofschoon hij niet van plan was te stelen. Veel avonturen beleeft hij niet. Het boek bevat eenige minder gelukkige uitdrukkingen.

F.

ONTVANGEN BOEKEN.

Mrg. J. D. J. Aengenent, 5850.
KATHOLIEKE BEGINSELEN OP SOCIAAL GEBIED. *Futura, Utrecht,* 1929. (23×14) 137 blz. ing. f 1.50.

Br. Anasthasius, 5851.
HET DOCHTERTJE VAN JAIRUS. *Paul Brand, Hilversum,* 1928. St. Jozef's Klasbibliotheek. (19.5×13.5) 60 blz. ing. f 0.50.

C. Apeldoorn, 5852.
A. Goudsmit,
LEEREN EN REPETEEREN. *J. Muusses, Purmerend,* 1928. (19×13.5) 116 blz. ing. f 0.75

C. Apeldoorn, 5853.
Drs. E. Inglis-Arkell,
THE WORLD ABOUT US. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1928. (19.5×13.5) 125 blz. ing. f 1.35.

Dr. C. U. Ariens Kappers, e.a., 5854.
NATUURKUNDIGE VOORDRACHTEN. *W. P. van Stockum & Zn., Den Haag,* 1928. (23×16) 160 blz. ing. f 2.50.

F. X. Arnaux, 5855.
GRAMMAIRE FRANÇAISE. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (23×15) 270 blz. ing. f 3.75.

Dr. C. de Baere, 5856.
DE JUDASTRAGEDIE. *Katholieke Vlaamsche Hoogeschool-uitbreiding, Leuven,* 1929. (19.5×13) ing. Bfr. 3.—.

G. Bannink, 5857.
J. H. G. Sorber,
ALGEMEENE GESCHIEDENIS. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. (21×14) 148 blz. ing. f 1.95, geb. f 2.15.

L. Barret, S.M., 5858.
MANUEL D'ADORATION DU TRÈS SAINT SACREMENT. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (14.5×10) 221 blz.

P. B. Benjert, 5859.
J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. Geïllustreerd door Louis Raemakers. *J. Muusses, Purmerend,* 30e druk: 1928. (19.5×13.5) Deel I: 60 blz. ing. f 0.50.

P. B. Benjert, 5860.
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. Geïllustreerd door Louis Raemakers. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1928. (19.5×13.5) Deel I: 67 blz. ing. f 0.75.

D. Blomberg, 5861.
EENVOUDIGE HANDELSBRIEVEN. *W. Versluys, Amsterdam,* 5e druk: 1929. (19.5×13.5) Deel I: 109 blz. ing. f 1.10.

J. Bouten, 5862.
L. Versteeg,
ELEMENTS OF ENGLISH GRAMMAR. *W. Versluys, Amsterdam,* 8e druk: 1928. (24×16) 88 blz. ing. f 1.50.

Dr. W. L. D. van den Brink, 5863.
LYCEUM - HERDRUKKEN. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (21.5×15) V: 138 blz. gec. f 2.—.

Dorothee Brockmann, 5864.
Lessie Drey,
KINDERLEGENDE. Geïllustreerd door D. Brockmann. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München* 1928. (23×11) 14 blz.

Dorothee Brockmann, 5865.
Lessie Drey,
WIE DER LIEBE GOTT DIE ERDE ERSCHAFFEN HAT. Geïllustreerd door D. Brockmann. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1928. (13×11) 14 blz.

G. K. Chesterton, 5866.
THE INNOCENCE OF FATHER BROWN. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (18×12) 135 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.40.

Hedwig Courths Mahler, 5867.
THE STRING OF PEARLS. Vertaald uit het Duitsch. *J. B. Lippincott, London W.C.* 2, 1929. (19×13) 317 blz. ing. Sh. 7/6.

S. H. van Dongen, 5868.
DAPPERE DIKKIE. Geïllustreerd door Aug. van der Linden. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. (19.5×13.5) 60 blz. ing. f 0.65.

Marie van Dorsten, 5869.
KLAAS IN HET HUIS WAAR ALLES PRATEN KON. Geïllustreerd. *Paul Brand, Hilversum,* 1929. St. Jozef's Klasbibliotheek. (19.5×13.5) 37 blz. ing. f 0.40.

J. Duursma, 5870.
L. Lammerse,
WERKTUIGKUNDE. Geïllustreerd. *H. ten Brink, Arnhem,* 1928. (20.5×15) 118 blz. ing. f 1.40, gec. f 1.55, geb. f 1.65.

P. Eindhoven, 5871.
P. H. van Overbeeke,
LEERBOEK DER ENGELSCHE TAAL VOOR BEGINNERS. Geïllustreerd. *C. Versluys, Amsterdam,* 6e druk: 1929. (22.5×15) Deel I: 155 blz. deel II: 186 blz. Deel I: ing. f 1.75. deel II: ing. f 2.25.

P. Eindhoven, 5872.
P. H. Overbeeke,
STEP BY STEP. *W. Versluys, Amsterdam,* 4e druk: 1928. (21.5×14) Deel II: 118 blz. ing. f 1.40.

M. Favier, 5873.
MARQUERITE SINCLAIR. *La Bonne Presse, Paris,* 1929. (18.5×10.5) 98 blz. ing. Ffr. 1.50.

G. van Gestel, S.J., 5874.
ONS GODDELIJK KINDSCHAP. *Den Bosch,* 1929. (19×13.5) 43 blz. ing. f 0.40.

Jhr. J. A. J. H. Graafland, 5875.
GEDENKBOEK A. R. K. O. Geïllustreerd. *Commissie A.R.K.O., 43 Bogaardenstr., Maastricht,* 1929. (24.5×16) 184 blz.

J. M. Greep, 5876.
DEUTSCHES LESEBUCH. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. Neue deutsche Bibliothek. (20.5×14) Deel I: 159 blz. ing. f 1.90.

Mgr. Grente, 5877.
SOMMES NOUS LES FILS DE LA SAINTE ÉGLISE. *La Bonne Presse,* 1929. (18×11) 54 blz. ing. Ffr. 2.—.

C. van Heerikhuizen, 5878.
OEFENINGEN BEHOORENDE BIJ ENGELSCH SPREKEN EN SCHRIJVEN. *J. B. Wolters, Groningen,* 1928. (19.5×14) 82 blz. ing. f 0.75.

To Hölscher, 5879.
DOT, DE KLEINE VRIENDIN VAN JEZUS. Geïllustreerd door Gerard Gerrits. *G. Mosmans, Den Bosch,* 1929. (21.5×17) 47 blz. ing. f 0.60.

Paul Kiroul, 5880.
VAN CANTECLAAR EN ZIJN KIPPEN. Geïllustreerd. *Excelsior, Brugge,* 1929. (22×16) 16 blz.

B. G. Kloostermans, 5881.
Dr. D. A. W. H. Sloet,
GESCHIEDENIS VAN HET OUDE TESTAMENT. Geïllustreerd door Gustaaf Doré. Robert Graafland e.a. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch.* 3e druk: 1928. (21×15) 315-III blz. ing. f 1.90, geb. f 2.40.

B. G. Kloostermans, 5882.
GESCHIEDENIS VAN HET NIEUWE TESTAMENT. Geïllustreerd door Gustaaf Doré Robert Graafland e.a. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch.* 2e druk: 1928. (21×15) 260 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.40.

F. Kuhlmann, 5883.
G. Velt,
FRÖHLICH DEUTSCH. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam.* 2e druk: 1929. (20.5×15) Deel I: 120 blz. ing. f 0.90.

M. Lenstra, 5884.
D. Stroo,
HANDELSREKENEN EN BOEKHOUDEN VOOR U.L.O.-SCHOLEN. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. (23×15) Deel I: 133 blz. ing. f 1.65.

Hermann Löns, 5885.
GOLDHALS. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. (17×12) 103 blz. ing. f 1.—.

Drs. P. M. Maas, 5886.
UIT HET LAND VAN STE JEANNE D'ARC. Geïllustreerd. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1928. (18×12) 166 blz. ing. f 1.5 , geb. f 1.80.

Macaulay, 5887.
SELECTIONS. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. (17×12) 179 blz. ing. f 1.25.

W. van der Meulen, 5888.
UITWERKINGEN VAN RECHT OP HET DOEL AF. *Kemink & Zoon, Utrecht,* 1929. (23×15) 64 blz. ing. f 1.—.

R. Meurer, 5889.
MY FIRST READER. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1928. (22.5×15) 73 blz. gec. f 1.25.

Herman Middendorp, 5890.
Chr. M. Metzlar.
STIJL. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. (21×14) 81 blz. ing. f 0.90.

Ch. Normand, 5891.
DEUX NOUVELLES. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1929. (16.5×11) 72 blz. ing. f 0.70.

'tOchtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr 33-35. Tel. 471 APELDOORN

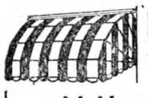
Mechanische Zonneschermen en Luifels
M.J.L. de BRUIJN
Snellestr 21-23 's BOSCH

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee

DUC GEORGE
SIGAREN ZIJN

OVERWELDIGEND

Gebr. van Roosmalen

Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaar-Bouw.
Oosterkade 21 Teleph. 2861
UTRECHT.

f 4.00. RECLAMEBON f 4.00.
(deze Bon is slechts 14 dagen geldig)
DAMESMANTEL VERVEN á SLECHTS f 4 00
in donk. Blauw of Zwart, wol of halfwollen stoffen. Kleurecht (niet afverven). Postpakketzending door heel Nederland.
STOOMVERVERIJ EN CHEM. WASSCHERIJ
„DE STRALENDE ZON" — TILBURG

Roos doodt het haar
Wrijf met de vingertoppen wat Purol in Uw hoofdhuid en wasch daarna Uw hoofd met warm water en gewone zeep of nog beter met Purolzeep. Herhaal dit zoo nu en dan. Uw hoofdhuid wordt daardoor roosvrij, het haar schoon en zacht en valt niet uit.

A. HAM Jr. — NIJMEGEN
Machinefabriek — Constructie-Werkplaats
Electrisch Laschbedrijf — Stoomketelmakerij
Waalbanddijk 7, Tel 1553, Weurtscheweg 58

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

Tijdschriftenschouw

La vie catholique en France et à l'Etranger, 24 Août 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

De redactie geeft een hoofdartikel over Rome en de vakvereenigingen: met voldoening kan ze constateeren, dat ze op dit punt juist gezien heeft. Een beknopt overzicht van de pauselijke bemoeiingen omtrent de vakvereenigingen toont dat duidelijk aan. Een artikel naar aanleiding van 't boek van H. Charles S.J. *Jesuites Missionaires Syrie, Proche-Orient* brengt naar voren 't werk der Paters in die streken. Over Jean Eudes et le culte rituel du Sacré Coeur, over „La problème de Verlaine", over den Hollandschen schilder Cornelis Engebrechtsz, over Saint Méthode d'Olympe" ja zelfs over „Thomas à Kempis en P. v. Ginneken S.J.", zijn in dit nummer belangrijke artikelen.

Alte und Neue Welt, 2. August-heft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 3.60 per half jaar.

Deze aflevering heeft een aangrijpende kunstplaat „Grabmal eines Architekten", door Herman Nolte en 45 andere platen; een breed-opgezette Rundschau en een flinke rubriek voor vrouwen en de bespreking van een twaalftal boeken zijn de toegift bij de mooie, spannende verhalen en populair-wetenschappelijke verhandelingen. Zeer belangrijk zijn de reisbeschrijvingen van Anton Lübke, met 8 illustraties, Vliegen als overbrengers van Krankzinnigheid, de Studie over Herman Nolte, met 8 prachtige illustraties, de technische bijdrage door den Ingenieur Bühkoser en Frans Hampel.

La vie catholique en France et à l'Etranger, 31 Août 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

In een hoofdartikel van zes kolommen geeft François Veuillot een prachtige inleiding voor het dertigste Eucharistisch Congres dat te Carthago zal gehouden worden. Waarom nu te Carthago? Vooral ook om 't vijftiende eeuwfeest van St. Augustinus, en om 't vele uit de Kerkelijke geschiedenis, dat samenhangt met deze stad. Verder wordt de redevoering van Mgr. Baudrillart afgedrukt, te Stockholm gehouden, bij de feestviering van den H. Anscharius over 't begrip van 't Christendom. „Frankrijk en Lourdes" is een enthousiast artikel met schitterende geloofsmanifestatie. Over de herobouw van Orval, 'n stichting in 't leven geroepen door 't bloed van Frankrijk en België in 1070 een belangrijk artikel. Naar aanleiding van 't boek van M. Etienne Gilson *Introduction à l'etude de St. Augustin* schrijft Charles Boyer S. J. over de mentaliteit en 't werken van Augustinus. Verder nog lange artikels over de missieweek te Leuven over L'action Francaise over de vakvereenigingen en de uitspraak der H. Congregatie. De zeer belangrijke toespraak van den Paus tot de pelgrims van Malta wordt in zijn geheel afgedrukt.

Abonneert U op het Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders

(*Deutscher Hausschatz.*)
Tulesluier in paarlen gevat me een rank van oranjebloesem.

Eduard Jenner, een der Engelsche pioniers van de vaccinatie.

(*Radio-Bode.*)

(*Deutscher Hausschatz.*)
Bruidssluier, versierd met oranjebloesem in hoefijzer-vorm als geluksteeken.

Eenige proeven van illustratie uit het Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders.

NIET WAT WIJ ZEGGEN, DOCH WAT DE PERSBESPEKINGEN ZEGGEN:

„'t Is uitgegroeid tot een voornaam tijdschrijft van practische en theoretische opvoedkunde voor huisgezin en school. De band tusschen de drie groote opvoedkundige machten, wordt door dit tijdschrift sterker aangehaald: Kerk, school en huisgezin. Waar school en huisgezin niet sterk vereenigd alles aanwenden voor echte godsdienstige vorming der kinderen, daar zal de Kerk géén blijvende invloed uitoefenen. 't Is te hopen, dat alle katholieke bladen en Priesters mee zullen werken voor de inburgering van dit tijdschrift in alle huisgezinnen en op alle scholen. Dat is een goed werk van den eersten rang" „Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift,"

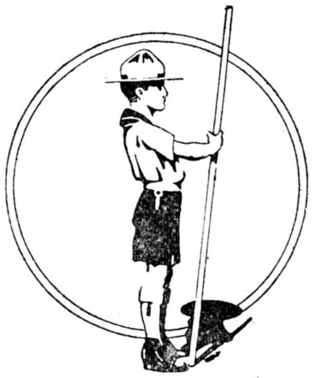

„Zoo komt iedere veertien dagen, dit eenvoudige tijdschrift, met z'n vollen inhoud van paedagogische besprekingen, inlichtingen geven aan ouders en opvoeders. Door zijn echt practische artikelen van priesters, geneesheeren, onderwijzers, zal er nauw contact tot stand komen, tusschen school en huisgezin."

BOVENDIEN stellen wij, ter aanmoediging, voor de eerste 1000 nieuwe abonné(e)s gratis een volledigen willekeurigen ouden jaargang beschikbaar, of zoo de voorraad inmiddels uitgeput mocht zijn, een of ander waardevol boekwerk.

Haast U dus het bestelbiljet in té zenden

BESTELBILJET Inzenden als drukwerk onder open couvert, aan den boekhandel of aan het Nederlandsche Boekhandel, Tilburg.

Mijne Heeren, Ik wensch mij (minstens voor een jaar) tot wederopzeggings toe te abonneeren op het

TIJDSCHRIFT VOOR R. K. OUDERS EN OPVOEDERS

en gelieve U mij de gratis premie te zenden.

Voornaam en naam: ....

Straat en huisno.: .... Stad en datum: ....

Duidelijk schrift a.u.b.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Magazijn De Hes
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Handel in
Manufacturen en
gemaakte goederen.

Doelmatige Publicatie
van Uw zakennieuws
is van groot belang
voor uw
onderneming.

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg
Abonn. prijs per half jaar f 2.85 franco per post.

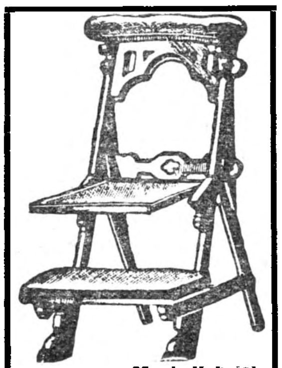

Stoelen- en Meubelfabriek
FaA. Trel, Oirschot NBr.
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen, voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„De Kroon"
Eindhoven, Tel. 1008

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

ABONNEERT U OP HET WEEKBLAD
Hooger Leven
Het biedt U alles wat U van een goed weekblad kunt verwachten
Abonnementsprijs per jaar slechts f 4,50 plus f 1.— porto.
Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Uitgave van TEULINGS'
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
's-HERTOGENBOSCH

Dr. D. A. W. H. SLOET

HET BOEK DER OPENBARING VAN DEN H. APOSTEL JOANNES

Met aanteekeningen

Prijs . . . . f 0.90

,,Met groote voldoening hebben wij het werk van Dr. Sloet genoten. Het lijkt ons een voldragen vrucht van zijn algemeen erkende en gewaardeerde Bijbelkennis." *H. H.*

Dr. D. A. W. H. SLOET

BESTAAT GOD OF NIET?

Een boekje voor denkenden.

Prijs ingen. f 1.—, geb. f 1.50.

,,...verlangd, verwacht en dubbel welkom!" *Ons Geestelijk Leven.*

Teulings' Uitgevers-Maatschappij 's-Hertogenbosch

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

LETTERKUNDIG LEESBOEK

ten dienste van leerlingen van U.L.O.-scholen, H. B. Scholen, Lycea en andere inrichtingen van voortgezet onderwijs

door

E. F. VAN DE BILT

Leeraar Ned. Taal en Letterkunde M.O.

VIERDE DRUK

Met 63 portretten en 2 buitentekstplaten

Prijs, ing. f 2.90, geb. f 3.25.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Als alle huismoeders onderstaand boek steeds bij de hand hadden, dan konden ze hun aangroeiende dochters veel beter en practischer onderrichten.

HET BOEK VOOR MOEDER EN DOCHTER

Volledig onderricht in alles, wat een vrouw als huishoudster en als moeder dient te weten.

Bewerkt naar de gegevens van ervaren huisvrouwen, geneesheeren en opvoedkundigen.

**Vijfde druk - 60-74e duizendtal
Geheel herzien en omgewerkt.**

LIMBURG AAN CHRISTUS:
Kortom, dit boekje bevat alles wat noodig is voor een vrouw te maken tot de ideale huisvrouw en moeder, waarvan de H. Schrift zegt: ,,Als de opgaande zon aan Gods hoogen hemel, zoo is het aanschijn eener degelijke huisvrouw tot sieraad aan haar huis."

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

J. J. Romen & Zonen - Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

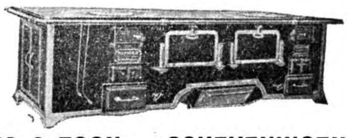

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijen en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 19 | 1 OCTOBER 1929 | 17½ cent

De Spaansche romanschrijfster CONCHA ESPINA.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M. **Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek** H. S. M.
voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels
Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

P. Constantinus O.Cap.:
Het bekeeringswerk eener Russische ziel
Bernard Verhoeven: . . *Anton van Duinkerken*
Kees van Hoek: *De Zwanenzang der Forsyte Saga*
Anton van Duinkerken: . *Kroniek der Dichtkunst*
Jean H. P. Jacobs: . . . . . . *Zwervensmoe*
UIT BOEK EN BLAD:
De Gemeenschap. — De Maasbode. — Roeping.
VERSCHEIDENHEDEN:
André Maurois en Percy Shelly of: De Beul en zijn Slachtoffer. — Cyriel Buysse, 70 jaar. — Remarque geparodieerd. — Het menschelijk geheugen. — Giovanni Papini — Krijgt Polen een Academie der onsterfelijken. — Een schrijver van Detectiveverhalen als criminalist. — Le Rouge et le Blanc. — Heeft Moor uit Schiller's „Räuber" werkelijk bestaan? — Schrijvershonoraria. — Het Facisme en Russische schrijvers — Pirandello en de Film. — Karel van de Woestijne. — Alphonse Karr. — Tolstoï en het strafrecht. — Jack London en de musicus
TIJDSCHRIFTENSCHOUW.
VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

Abonneert U op het „Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders".
Abonnementsprijs per jaar f 5.45 plus 50 cent porto.
Administratie: Langestraat 70, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

De schrijvers en de Dood.

Het streven om in alles een voorteeken te zien van den naderenden dood is door alle eeuwen heen een oorzaak geweest, dat aan woorden, op een sterfbed gesproken, bijzondere beteekenis wordt gehecht, ook dan, wanneer degene die ze uitsprak voor zoover wij menschen dat kunnen nagaan, in de verste verte het aanstaande einde niet vermoedde. Zelfs als de overgeleverde woorden naar het rijk der fabelen zijn verhuisd, blijft de uitwerking dezelfde.
De groote massa stoort zich in dezen noch aan den geschiedvorscher, noch aan den geneesheer. De eenmaal gehoorde verhalen blijven van kracht, ook als de feiten zich in werkelijkheid nooit hebben voorgedaan.
Zoo is om een voorbeeld te noemen door niets bewezen, dat Goethe in zijn laatste oogenblikken „Mehr Licht'' heeft geroepen.
Integendeel, herhaaldelijk is met klem verklaard, dat deze Olympier, toen hij z'n einde voelde naderen, tegen zijn schoondochter zei: „Ottilie, mein Töchterchen, gib mir dein Pfötchen.'' Desondanks houden millioenen bewonderaars van den man uit Weimar vast aan het geheimzinnige „Mehr Licht'', waaraan men immers een veel hoogere beteekenis kan geven dan aan het eenvoudige verzoek om een laatsten handdruk.
Dat Julius Caesar toen hij onder de sluipmoordenaars, die hem in den Senaat belaagden, zijn lievelingsbroeder ontdekte, met gebroken stem uitriep: „Ook gij, Brutus'', is nooit door eenig geschiedschrijver tegengesproken, zoo min als men ooit getornd heeft aan de woorden van den gelukkigsten aller Caesaren, keizer Augustus, die, toen hij den drempel tusschen het vergankelijke en de eeuwigheid overschreed, met gesloten oogen riep: „Klapt in de handen, schreeuwt uw blijdschap uit''.
„La comédie est finie'', spotte de Fransche schrijver Rabelais toen hij de eeuwige rust voelde naderen en keizer Tiberius nam afscheid van de wereld met de woorden: „Ik geloof, dat ik een God ben geworden.''
Toen de medicus die aan Ludwig Börne's doodsbed stond, de opmerking maakte, dat het hoesten den patiënt minder inspanning kostte, antwoordde de dichter glimlachend: „Hoe kunt gij u daarover verbazen, ik oefen mij immers reeds den ganschen nacht.'' Nauwelijks waren die woorden gesproken of hij gaf den geest.
Toen Swift, de Engelsche satyricus, op het ziekbed lag, dat enkele uren later zijn doodsbed zou worden, deelde de kamerdienaar hem mede: „de componist Händel wenscht u te bezoeken.''
— Aha, riep Swift spottend, een Duitscher en een genie. Laat hem binnen. Dàt wonder moet ik zien.
Precies zoo sarcastisch was Swift's Fransche collega Scarron, de echtgenoot van madame de Maintenon, toen hij vrienden en familieleden die aan zijn doodsbed stonden, verzekerde: — Gij zult lang niet zoo vaak om mij weenen, als gij om mij gelachen hebt.
Van onzen wereldberoemden landgenoot Hugo de Groot heet het, dat hij voor hij overging tot den eeuwigen slaap de woorden prevelde: „Sum Grotius.''
Toen het hoofd van den Engelschen kanselier Thomas Morus op het blok van den beul lag, schoof de veroordeelde eigenhandig zijn langen grijzen baard op zij met de woorden: — Die heeft den koning niet beleedigd.
Een zelfde mentaliteit kenmerkte Danton, toen zijn vriend Vigneron, die tegelijk met hem naar het schavot werd gesleept, hem een afscheidskus wilde geven.
— Waartoe die moeite, weerde Danton glimlachend af; onze hoofden ontmoeten elkander immers aanstonds in den zak...

„De Wandelaar.''

Ook de negende aflevering van dit maandblad gewijd aan natuurwaardeering, natuurbescherming, heemschut, geologie en folklore, bevat veel wetenswaardigs.
W. A. van Os weet er de lezers van te doordringen hoe schoon in alle seizoenen Leersums rijk-verscheiden dreven zijn.
Dat het landgoed De Dellen is gered, is voor Jan Veldman aanleiding een juichkreet te slaken. Mr. H. van Haastert houdt zich bezig met het vraagstuk, of onze bijen inderdaad zooveel schade aan de komkommerteelt berokkenen.
Dat de verachte zandverstuivingen velerlei bekoringen hebben voor den ingewijde, weet G. van Beusekom Jr. ons op welsprekende wijze duidelijk te maken.
Tine Cool werd getroffen door de pracht van de Teunisbloemen, terwijl Jan van Mourik zijn beschouwingen over „et vrije kinderspel'' voortzet.
Ds. A. L. Broer leidt ons naar den Noord-Westhoek van Overijsel om ons wegwijs te maken in het land der merkwaardige eendenkooien.
Temidden van de slagers — waarmee de klauwieren worden bedoeld — brengt ons Ds. J. I. van Schaick, die in Soest den zeldzamen roodkopklauwier ontdekte.
P. J. Schenk zingt tenslotte den lof van onze boeiende heidestreken, terwijl het natuur-historisch allerlei, waarin verschillende lezers aan het woord zijn, de rijk-geïllustreerde aflevering besluit.

Lenin als hoofdpersoon van een drama.

Bert Brecht en de in Duitschland levende Fransche schrijver Henri Guilbaux schrijven een stuk, waarvan de titel „Lenin'' zal luiden. Klopfer heeft het voor de Piscator-Bühne geaccepteerd.

Even de laatste bladzijde...
Het verzegelde slot.

Er zijn lezers van boeken, die niet of slechts met moeite de verzoeking kunnen weerstaan, even op de laatste bladzijde te kijken. Krijgen ze elkaar? Wie heeft het gedaan? Want vooral detectiveverhalen prikkelen zulke nieuwsgierigheid.
Het bederft de spanning en het genoeg van het lezen. De Engelsche uitgever Georg Harper is daarom op het denkbeeld gekomen, een reeks verhalen van „mystery'' op eigenaardige wijze in den handel te brengen. Het boek zelf bevat het verhaal zonder de ontknooping, welke er in een verzegeld omslag aan is toegevoegd. De kooper wordt verzocht om, als de ontknooping hem niet interesseert of als hij die zelf al meent te hebben ontdekt, het boek aan den uitgever terug te zenden. Dan krijgt hij zijn geld terug!

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ABONNEERT U op dit Tijdschrift.

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr 33-35 Tel. 471 APELDOORN
stelt mei in staat
200
EIEREN
per jaar
te leggen

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch
Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten,
enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

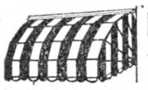

Mechanische Zonneschermen en Luifels
M.J.L. de BRUIJN
Snelliestr 21-23 's BOSCH

Alle soorten complete RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

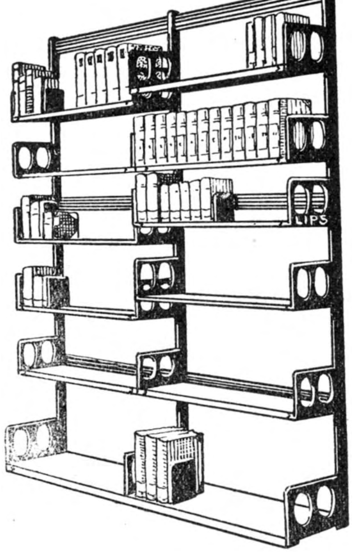

LIPS HANDIG VERSTELBARE
BOEKENSTELLINGEN
IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Moderne Dames- en Heerenkapsalons
J. BÜSGEN, Willemstraat 10, Eindhoven
8 Aparte Damessalons.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL , EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Opwekkend en gezond natuurlijk bronwater.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

HET BEKEERINGSPROCES EENER RUSSISCHE ZIEL.

Midden in de volle belangstelling onzer tijden voor 't groote „Hereenigingswerk", — in de dagen van de „Internationale Bidweek", begonnen op Anglikaansch initiatief, — in een tijd, die zich nog levendig herinnert de Mechelsche Conferenties met de namen van Lord Halifax en Dr. Gore, — in een periode, die de Wereldconferentie zag van Stockholm, Lausanne en Jerusalem, — nu meerdere kloosterorden, Benedictijnen Capucijnen, Jezuiten, Redemptoristen hun leden zenden naar de grenskloosters van Russisch Polen, waar men de Oostersche liturgie viert in al haar mystieke schoonheid, om straks de Russische grenzen te overschrijden en daar het groote hereenigingswerk te beginnen, biedt de fijne historicus, Pater Rouet de Journel, zijn waardig, kalm geschreven, met zorg bewerkt boek aan Une Russe Catholique, *Madame Swetchine*.

Wanneer de lezer, die nooit van deze groote bekeerlinge hoorde, zich hier een levensbeschrijving ziet aangeboden, die aanvangt in 't jaar 1782, is hij geneigd, dit werk te ontvangen, zooals men publicaties ontvangt over de Fransche Revolutie, over den tijd van Napoleon en 't congres van Weenen, als gebeurtenissen zonder verdere actualiteit voor onze dagen. Met de bekeeringsgeschiedenis van Madame Swetchine[1]) is dit geheel anders. Het gaat met deze „psychologie de la Conversion" als met de „psychologie des Saints", de historische milieus mogen veranderen, de wegen der genade zijn vaak dezelfde. Ste Lidwine de Schiedam uit de 15e eeuw en Catharina van Emmerik uit de 19e loopen parallel in haar verheven mystiek. Eenzelfde parallelisme, ja grooter nog, omdat 't milieu zoo weinig veranderde, vindt men in de bekeeringsgeschiedenis dezer edele Russische ziel en van menige andere uit de groote Slavische, Russische volkerenfamilie. De levenswijze, de opvattingen, vooral de bezwaren tegen 't Katholicisme zijn nog dezelfde en komen voor de Russische autonome Kerk neer op 's Pausen Primaatschap en 't Russische Nationalisme.

Van het hoogste belang zijn in verband hiermede, de keurige hoofdstukken: „Vers le Catholicisme" en „La dernière étape" van het eerste deel van 't boek, dat zich afspeelt in Rusland.

En om het lange proces van diepzinnige studie, en van 't werk van Gods genade heen weven zich de relaties met de hoogste maatschappelijke kringen en treedt 't werk van den door-en-door Roomschen Ambassadeur Joseph de Maistre in 't heerlijkste licht. Madame Swetchine gaat nauwkeurig de wondere geschiedenis na der Kerk en haar cahiers, die Pater Rouet de Journel gebruikte, toonen bladzijde voor bladzijde aan, dat ze van geen enkele objectie afstand doet, tenzij deze grondig is weerlegd.

In 1815 trad deze door gebed en studie voorbereide ziel de Kerk van Rome binnen. J. de Maistre schreef terecht: „La grande âme est enfin rentrée dans son grand corps".

De hoofdstukken, die dit overgangsproces meesterlijk weergeven aan de hand van Mevrouw Swetchine's aanteekeningen, zijn de mooiste bladzijden van 't boek, die ons in den schrijver een fijn psycholoog en gewetensvol historicus doen kennen.

Het tweede boek En France (1816-1857) beslaat 't grootste gedeelte van 't werk, nl. van blz. 163-393.

't Schildert ons historisch les „Premiers Contacts" met de hooge kringen van Parijs, met Madame de Stäel, Jos. de Maistre, Madame Recamier e.a. Verder haar definitieve vestiging in de Rue Saint-Dominique, waar haar Salon 't middelpunt wordt van de hooge, intellectueele, charitatieve wereld. Van bizondere bekoorlijkheid zijn de blad-

Madame Swetchine

zijden, gewijd aan 't *opvoedkundig* werk van deze bekeerlinge. Feitelijk is haar gansche leven een vorming geweest van de velen, die met haar omgingen of in briefwisseling met haar stonden. Zelfs een Montalembert, Lacordaire, Guéranger en de latere Jezuiet Prins Gagarine ondergingen haar edel vormenden invloed. Fijn is haar paedagogische arbeid geschilderd voor prinses Helène de Nesselrode.

Gezond, praktisch zijn haar beginselen: „Les sermons ne font guère de bien qu'à ceux qui, à la rigueur, pourraient s'en passer; l'action seule laisse trace dans les imaginations jeunes et mobiles."

Ze tracht haar pupil de overtuiging bij te brengen dat ze in haar opvoedkundig werk geleid wordt „par le désir de la rendre heureuse"; en daarbij leidt dit beginsel haar paedagogie: „Quand je lui parle, je ne descends jamais jusqu' à elle, je tends à l'èlever jusqu'à moi, et au moyen de ces habitudes j'obtiens insensiblement ce que l'insistance et un empire d'autorité ne m'auraient jamais donné". We noteeren hierbij ook nog deze fijne, taktische raadgeving: „Faire obéir ici ne suffit pas; il faut corriger, redresser lentement; on n'a rien gagné si l'on n'a pas rendu la volonté l'auxiliaire d'une intelligence plus éclairée".

Naast dit paedagogisch hoofdstuk is het volgende „Les grandes années" van bizonder belang, omdat we vanuit de edele ziel van Madame Swetchine groote mannen zien groeien tot beroemdheden van hun tijd, en wel door hun kontakt met deze hoogstaande vrouw; mannen als Montalembert en de Encyclieken van Rome, Lacordaire in zijn roeping tot de Dominikanerorde, Dom Guéranger in zijn liturgisch, Benediktijnsch Apostolaat, Prins Gagarine in zijn overgang tot 't Katholicisme en de Jezuiten-Orde.

Resten nog eenige keurige beschouwingen over haar socialen arbeid, haar beproevingen, haar eucharistisch leven, haar heiligen dood.

Dit merkwaardig leven in zijn geheel, zoowel als in zijn afzonderlijke deelen is met zorg behandeld en is een historisch-psychologische karakterteekening dezer vrome, edele ziel.

Aktueel, ook voor onzen tijd is dit boek in hooge mate, apologetisch in dienst van de bekeering der Russen, omdat Madame Swetchine blijft, in volle waarheid, hetgeen de ondertitel van 't werk aanduidt: „Une Russe catholique".

P. Constantinus, O.Cap.

---

[1]) **M. J. Rouet de Journel S.J.** MADAME SWETCHINE. *La Bonne Presse, Paris*, 1929 (20.5×13) 400 blz. ing. Ffr. 12.—.

ANTON VAN DUINKERKEN.

Elk mensch heeft de roeping iets van God te verkondigen. Van Duinkerken schijnt de apologeet van de Alomtegenwoordigheid.

Hij overzomerde dit jaar in Hammerfest, volgens het oude recept van het aardrijkskundeboek: de noordelijkste stad der aarde.

Die reputatie schiep verplichtingen, maar Van Duinkerken kón er zich niet mee vergenoegen een goed kameraad van de poolvaarders en een plichtsgetrouwe buurman van het eeuwige ijs te zijn. Inplaats van gewetensvol robben te vangen, glipte zijn bewegelijke geest uit de peripherie van de pool vandaan. En als er omwille van de hygiëne weer eens kabaal was in de literaire buurt, stond Van Duinkerken midden in den oploop te oreeren en schuurde zijn jeukjes aan de omstanders.

Booze tongen beweerden, dat als de Noorman weer Duinkerken kwam binnenvallen, een geschiedenis van de Noorsche Letteren zich zou ophouden onder de roof van den zeeschuimer. Maar het kon even goed een bundel minneliederen uit Marokko zijn.

Wie zooals hij als Viking geboren is, is een avonturier van alle windstreken, een handelaar in ongeregelde goederen. Aan het sloome binnenzeetje van Bergen op Zoom, maar waar de roffels van de Geuzen naklinken en waar de lucht kruiïg en prikkelend is van zilte verschieten der zeevermoedens, heeft hij zijn eerste rooftocht ingescheept. En met den driftigen honger van zeewind in de zeilen is hij naar Duinkerken gekoerst, om er zijn schuilnaam te veroveren en tegelijk een schommelend kompas: de wijsvinger van het instinct der verten.

Sindsdien is de Bergenaar geworden een kind van het befaamde kapersnest, een kaper op alle kusten.

Van Duinkerken valt met de gulzigheid van Holle-bolle-Gijs op het leven aan. Hij heeft een vraatzucht naar continenten. Hij is de kameraad van de mannen der transatlantiekers, voortgeblazen door de ongedurigheid en de romantische drift van een matrozenhart.

Zijn schrijfmethode is: de koorts. Zijn literaire bedrijvigheid: een poging tot alomtegenwoordigheid. Treft hij, in een van de vele periodieken die hij aandoet, zijn plaats aan de stamtafel onbezet, dan beseft hij pijnlijk de tekortkoming van die poging en vindt de Nederlandsche literatuur eenzaam en doelloos. Het geval Van Duinkerken is een zeer geschakeerd verschijnsel. Het is onder de katholieke jongeren de meest besliste aanloop tot universaliteit. Van Duinkerken is onder de jonge letterkundigen de productiefste, de belezenste, de bestbespraakte, de meest geschoolde.

Hij is behalve dichter: verteller en essayist, criticus en journalist, redenaar en docent, ver-

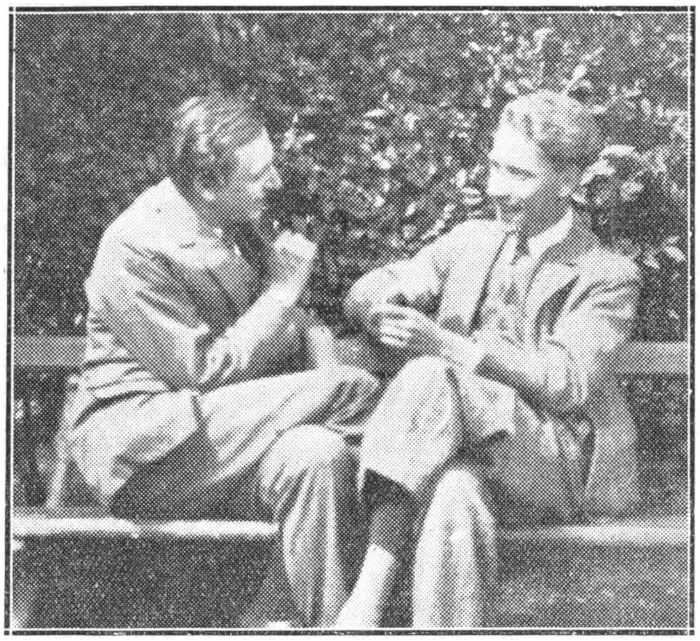

Van Duinkerken in gesprek met Marsman.

taler en pamflettist en de honderd andere personen, die hij ongetwijfeld worden wil.
Hij is Brabanter van hart, Franschman van heimwee en Engelschman van stijl. Van Duinkerken behoeft dus niet bezorgd te zijn, dat hij zich in zijn eigen gezelschap verveelt, en de menschheid kan onbekommerd zijn, dat haar een aandoening van Van Duinkerken zou ontgaan door onmacht van uiting. Hij heeft de almacht van de jeugd: de bravour. Hij attaqueert maar, altijd door, regelmatig als een machinegeweer, en vecht op zooveel fronten, dat een succes altijd wel een mislukking herstelt. Een ademstoot van hartstocht kan een kwatrijn en een zwervende gedachte de notedop van een aforisme vullen — waarom dan kwatrijn en aforisme versmaad? Zoo heeft van Duinkerken voor heel het ingewikkeld mechaniek van de menschenziel, van vervoering tot wrevel, een passend instrument, en buit hij tot de laatste bate zijn binnenleven uit.
Het is altijd hetzelfde kapersintinct, die onverzadigbare gulzigheid, die hem in staat zou stellen, net als Molière's Vrek zich zelf te bestelen. Het jongste boek[1]) van Van Duinkerken — voor zoover o.s bekend, want het is al weer een paar maanden oud! — heet *Roofbouw*. Al weer een uithangbord van zijn kapersnatuur. Een roofbouwer is een kaper van den vlakken grond. In dit geval de criticus, want *Roofbouw* is een bundel critische opstellen. Bedoelt Van Duinkerken dat de criticus een landschuimer is op andermans erf? Of heeft hij alleen het exploitatiesysteem op het oog, zijn gebruikelijke hongertactiek. Misschien allebei. Laten we het combineeren, en zeggen: de manier-van-doen van een kaper met intellect en vakkennis. Vakkennis? Van Duinkerken put uit een rijk fonds van belezenheid. Geen der andere markante jongeren beschikt wellicht over een dergelijke eruditie. En toch is hij geen omgevallen boekenkast, of indien al, dan toch een boekenkast, die is omgevallen met smaak, met discipline, met elegantie. Schrijft Van Duinkerken over een boek, dan schrijft hij over een planetenstelsel, over een complex boeken, over een schrijver in zijn totaliteit, over een mensch ten slotte. De honderden boeken, die zijn brein omsingelen, bedreigen hem niet als een sprinkhanenzwerm, een donderkop van dorheid. Het geheim van zijn frischheid is: dat hij het Leven achter het boek en den Mensch achter den schrijver ziet.
Van Duinkerken is er zich van bewust, dat hij als criticus halverwege tusschen kunstwerk en publiek staat. Hij wil verstaan worden en verstaanbaar maken. Dat is overigens een eigenschap, die den heelen Van Duinkerken raakt. Zijn lyrische verzen al hebben die populaire appèls. Ergens in een schuilhoek van zijn wezen ligt een volksredenaar op de loer. Van alle jongeren wordt Van Duinkerken bewoond door het meest volksche instinct.
Het kerf-felle, bijtend-abrupte critisch proza van een Marsman, de stem van Jan Engelman, die zweeft om een geheimzinnige kabbalistiek — zij zijn er om hun zelfs wil. Gerard Bruning stortte, evenals Van Deyssel, een scheppenden hartstocht uit in zijn critiek — al de intense spanningen van hun bewogen ziel moesten zich in de critiek loozen. Anders bij Van Duinkerken, die de scheppende drift in een andere afdeeling van zijn bedrijf onderbrengt en omwille van de huisorde niet kan dulden, dat men in de afdeeling comptabili-

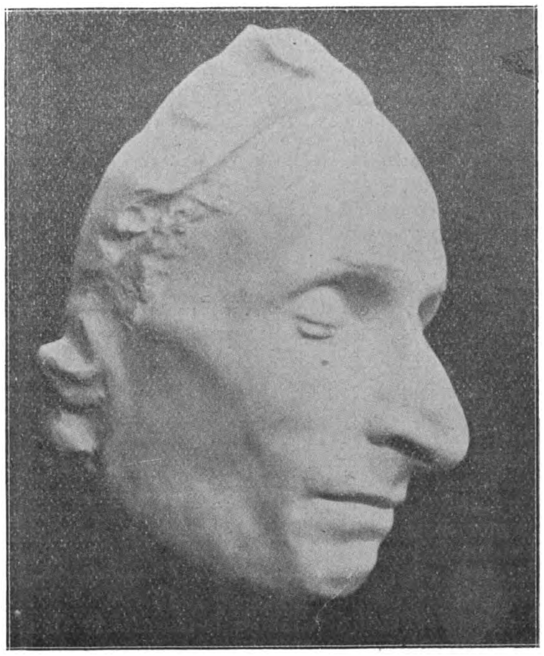

Doodenmasker van Pascal.

teit al te onbekookt met de vuist op tafel slaat. Zijn toon is meer terechtwijzend dan toornend, meer beredeneerend dan orakelend.
Kortom: de critiek van Van Duinkerken is er niet allereerst een van directieven, van signalen voor ingewijden, maar wel vooral van sierlijke gebruiksaanwijzingen voor buitenstaanders.
En we komen nu tot een liefdesgeschiedenis, die zich schilderachtig in Van Duinkerken's werk heeft verschanst. We bedoelen niet een van morgendauw glinsterende liefdesidylle, maar een serieuze liefdesepisode, waarin de sexsen schermutselen om het overwicht, om eindelijk den wapenstilstand te vinden in de dubbele triomf van wederzijdsche onderworpenheid.
Het is het kampend minnespel van man en vrouw in iedere menschenziel: de strijd tusschen geest en hart.
In *Roofbouw* gaat de jacht der sexsen voort. De geest is de minnaar, en heeft, zooals het den man betaamt, het initiatief. Het hart is de geliefde, wat iets anders is dan minnares: als de vrouw minnaar is, is de man meestal de gedupeerde. Een geliefde heeft de maagdelijke bekoring der schroomvalligheid en alle zoetheid van versmading en wederkeer.
Van Duinkerken's geest zwermt, als een nest vol vogels, van Fransche ambities. Ieder mensch heeft twee vaderlanden, zegt de Franschman in zijn zelfbewondering: het zijne en Frankrijk. Voor Van Duinkerken althans is zijn eene vaderland: Frankrijk; het andere: de rest van de wereld; een kapersgebied. Met dien zonderlingen burgerlijken stand klopt de indeeling van *Roofbouw*: de helft ervan „Een Kamer op het Zuiden", is naar de Fransche Letterkunde georiënteerd. Van Duinkerken is betooverd door den Latijnschen geest. Nu is de Latijnsche geest, hoezeer besprenkeld met reukwater, hoe zeer genuanceerd met vrouwelijkheid, in wezen een Narcissus gebaar, een zichzelf aanbiddende, zichzelf vergodende mannelijkheid.
Dan ontwaakt in den man iets primitiefs als een kindersprookje, een romantische droom, de behoefte aan iets doodsimpel-wonderlijks. Het is dat iets, dat Van Duinkerken, grasduinend in de Fransche letteren, plotseling met een ander accent, afgedempt en verteederd liet schrijven over Jules Verne, den kindervriend met zijn tooverlantaarn van fantasieën.
Nog eens tuigt Van Duinkerken zijn kapersschip zeilree, ditmaal voor een tocht vol piëteit, een kruistocht van kinderheimwee. En het is de held van Jules Verne, Robur de Veroveraar, of liever Willem de Veroveraar, die naar Engeland koerst, om er Charles Dickens en Gilbert Keith Chesterton, de twee menschenvrienden, te ontmoeten of eigenlijk gezegd: den lokroep-over-het-water van zijn eigen hart te volgen. We noemden Van Duinkerken Fransch van heimwee en Engelsch van stijl.

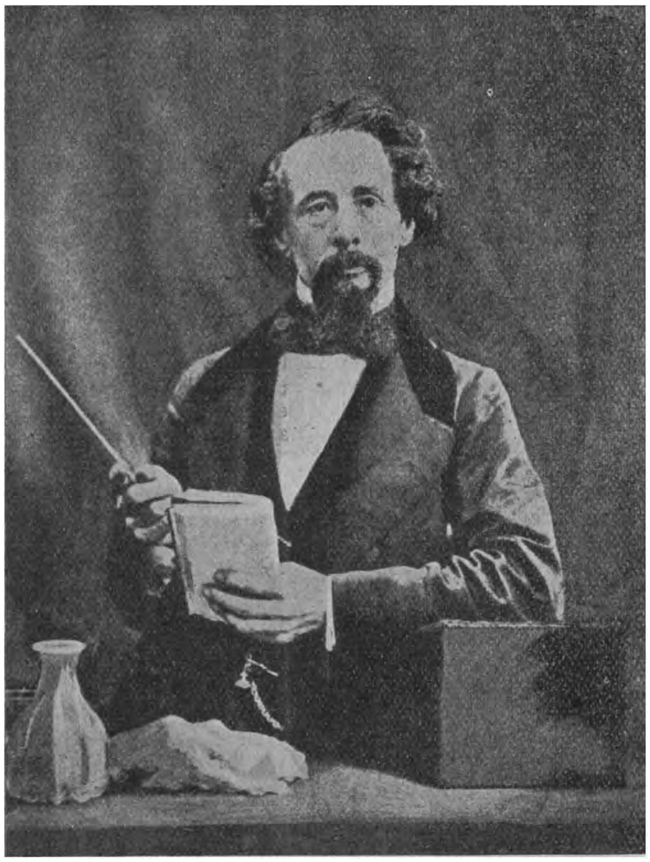

Charles Dickens.

Men behoeft zijn *Vertelsel in de hut* maar te lezen, om zich door de Parijsche entourage heen zich klaar bewust te worden van den sterken Angel-Saksischen inslag in zijn stijl.
„Ik ben zeer aardsch, ik ben u zeer verwant",zou Van Duinkerken met de woorden van Marsman kunnen zeggen tot Dickens en Chesterton.
Ook in Frankrijk zocht van Duinkerken met voorliefde het gezelschap van die schrijvers — die — zooals hij zegt — „zich kenmerkten door een zóó intiemen samenhang van hun gevoelens met hun gedachten,dat men van Montaigne, zoowel als van Pascal, van Joseph de Maistre niet minder dan van Hello heeft kunnen zeggen dat zij dachten met hun hart."
Denken met zijn hart — het heetbegeerde ideale huwelijk van geest en hart — Chesterton pleegt niet anders. En toch is er verschil.
Hij vindt er Dickens, met de zakelijkheid van zijn goede hart, en Chesterton met zijn romantiek van het gezond verstand. Dat zijn, andere dan de kolossen van de bovennatuur die hun Alpenkoppen in de nevelen steken, andere dan Pascal en Hello, menschen van de laagvlakte, die iedere hemelsche waarde contant in pasmunt weten om te zetten. Het is een andere manier van verzoening tusschen geest en hart, menschelijker en amusanter.
Wat is er minder onderhoudend dan een goed hart en banaler dan het gezond verstand? Maar

een conscientieus boekhouder te zijn van het goede hart, zooals Dickens, en een romanticus van het gezond verstand, als Chesterton, is even merkwaardig als een sprookje, omdat het evenzeer een schijnbare contradictie opheft.
Het is de prins, die met Asschepoes trouwt. En het bijzondere van het geval is, niet dat de prins

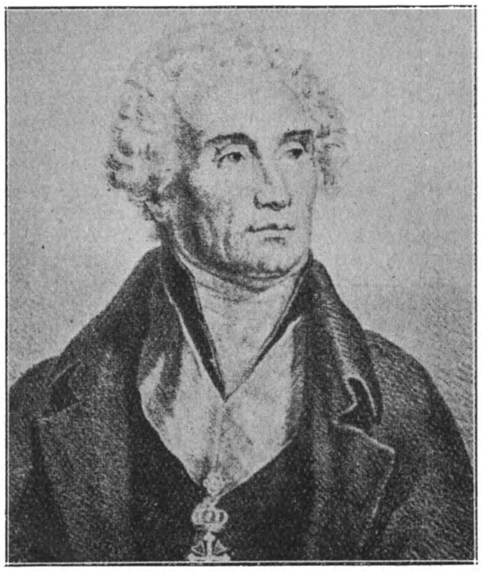

Joseph de Maistre.

de man van Asschepoes, maar dat Asschepoes een princes wordt. Dat het goede hart een held, en de alledaagsche wereld een fantastische droom blijkt te zijn.
Met geestdrift fungeert Van Duinkerken als getuige bij die dubbele bruiloft van geest en hart. Hij zet zijn handteekening bij het huwelijk van Dickens en stelt vast, dat hij de twee partijen aan elkaar heeft geconfronteerd, wanneer hij zegt: „Zonder de nuchterheid van Dickens zou zijn gevoeligheid ons niets te bieden hebben."
Maar zóó nuchter is die goedhartige boekhouder van de menschheid niet, of hij kent de waarde van het dievenlantarentje der fantasie. Zóó omschrijft Van Duinkerken Dickens' methode: „Dickens berekent, omdat hij naïef is. Hij gaat bij avond wandelen, want de ervaring heeft hem wijs gemaakt dat vluchtige lantarenschijn de trekken op een andermans gelaat verdiept. Deze berekening is vals, want de verdienste van lantarenschijn is niet dat hij het verstand meer helderheid over een andermans trekken verschaft, dan het zonlicht zou doen, de verdienste van lantarenschijn is dat hij der fantasie een groter vaagheid ter opheldering laat. Maar de berekening is zakelijk en heeft resultaat: de mens, die onder de lantaren stond was menseliker dan de mens, die in het zonlicht wandelde en om de menselikste mens was heel het spel begonnen."

Montaigne.

Hier ligt het intiemste in Van Duinkerken's credo van den kunstenaar bloot.
Om den menschelijkste mensch — en het levendste leven, kan men er aan toevoegen — is heel dit spel der schoonheid begonnen.
Die eenvoudige, diepe, hartelijke wijsheid vond Van Duinkerken bij Dickens en bij Chesterton, die het op zijn beurt weer bij Dickens vond: dat kunst een liefde is, een wijze van beminnen en van levensverheerlijking.
In een scherpzinnig opstel over den groei van Chesterton, schetst Van Duinkerken diens bewustwording als kunstenaar.
Voor Dickens' muze met het eerbiedwaardig kapothoedje streek Chesterton galant het fel en lenig rapier van zijn vernuft.
Voor Dickens' breedsprakige bonhommie boog zich een van Europa's vinnigste intellecten en erkende eerbiedig dit levenswijze maar onzeggelijk milde en glimlachende menschenhart als de poolster van zijn kunstenaarschap.
Het was het in elkander verzinken van twee werelden, die het geheim der liefde aan elkander ontdekken en uit de volheid het leven kunnen voorttelen.
De doelbewustheid van het kunstenaarschap, die Chesterton bij Dickens leerde, vat Van Duinkerken aldus samen, en aanvaardt de slotsom als de zijne:
„Uit liefde tot het leven geboren richt het (kunstenaarschap) zich tot het leven dat het lief heeft. De kunst, die uit het leven put, keert naar het leven weer."

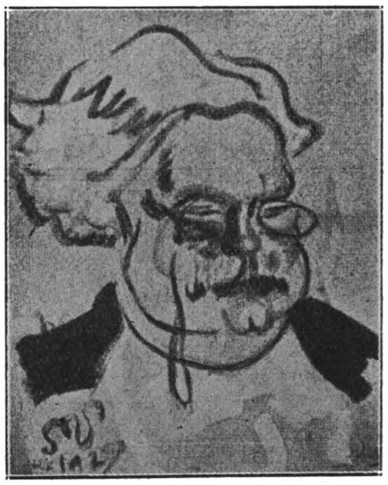

Poolsche Caricatuur.

Chesterton.

En met opgetogenheid ziet Van Duinkerken toe, hoe die twee in zijn eigen borst krakeelende geliefden: geest en hart, minnelijk met elkaar den bruidskus wisselen.
In Chesterton heeft Van Duinkerken gehuldigd het voltooide en verzoende prototype van zijn eigen gespleten tweevoudigheid. Op Chesterton's stijl schoolde hij kennelijk den zijnen. Met Chesterton's oogen leerde hij het kunstig ambacht

waardeeren van dien eeuwigen huwelijksmakelaar tusschen gevoel en gezond verstand, dien oolijksten handigsten, schrandersten huwelijksmakelaar, dien verrukkelijksten hansworst ter wereld: de humor. Want humor is nu eenmaal de sleutel, die past op een slot, waar hij niet op past.

Van Duinkerken heeft zich onverbeterlijk gedetermineerd, toen hij Chesterton als model en mentor koos.

Eén ding hopen we, dat Chesterton zijn discipel niet zal leeren: de leuze aan te heffen: „A penny for my thoughts.''

De huisvestingsmogelijkheden onzer litteratuur zijn er waarlijk niet op berekend, naast de reeds bestaande twee Van Duinkerken's nog tien andere te herbergen, hoe sympathiek het type ook is. *Roofbouw* kan ook te vér gaan.

De daemonische kracht van Shakespeare is nog altijd het plotseling luchtledige van het mysterie, de sphynxlach van zijn stilten, die werelden verzwijgen. De kracht van een schrijver ligt maar voor de helft in wat hij zegt: voor de andere helft in wat hij verzwijgt.

Bernard Verhoeven.

---

[1]) **Anton van Duinkerken,** ROOFBOUW. *H. Gianotten, Tilburg,* 1929. (22×16) 171 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.—.

Naschrift der Redactie:
Clichee Dickens werd ontleend aan Dr. H. Maar's schooluitgave: *Charles Dickens' David Copperfield* en ons door den desbetreffenden uitgever W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle welwillend in bruikleen afgestaan.

DE ZWANENZANG DER FORSYTE SAGA.

Met den opzet der Forsyte Saga is het merkwaardig geloopen. Nadat in 1906 *The Man of Property* uitgekomen was, duurde het volle veertien jaar voor de familiehistorie der Forsyte's zijn vervolg beleefde, in 1920 met *In Chancery* en in 1921 met *To Let*. Heeft van den aanvang af aan John Galsworthy een volledig beeld voor oogen gestaan tot welk een omvang zijn oorspronkelijke opzet zou uitgroeien? Het is nauwelijks aan te nemen, want nadat deze eerste drie werken voltooid waren verschenen er in 1922 nog twee tusschenepisoden: *Indian summer of a Forsyte* dat de overgang tusschen de *Man of Property* en *In Chancery* uitbeeldde en *Awakening,* dat den weg effende naar *To Let*. Zeker is het dat pas in de na-oorlogsche periode, welke zulk een „Umwertung aller Werten'' te aanschouwen gaf, Galsworthy aan een veel verdere strekking begon te werken, door de inwerking der modernste generatie op de oude familietradities zijner Forsytes vaste leggen. En zoo ontstonden dan achtereenvolgens in 1924 *The white Monkey,* in 1926 de *Silver Spoon,* en thans als definitief slot van heel de sage, in 1928 *Swan Song*[1]). Doch ook weer hier waren kortere tusschenvoegsels noodig om het geheel langzaam rijpende in den brein van den scheppenden schrijver, af te ronden. *A silent Wooing* en *Passers by* (te zamen gepubliceerd als *Two Forsyte Interludes*) vervulden die rol.

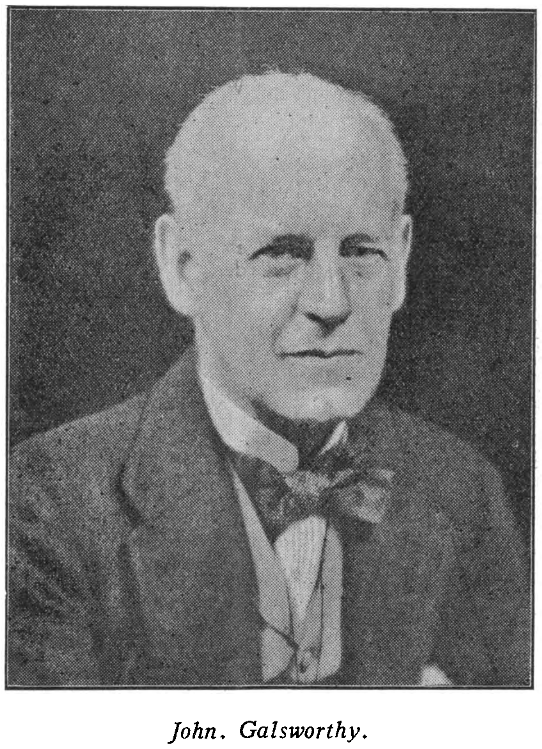

John. Galsworthy.

Het wordt moeilijk om in één kort overzichtelijk artikel te schrijven over zoo volkomen en tegelijk zoo indringend een meesterwerk als de geheele Forsyte Sage[2]) geworden is. Zonder overdrijving mag getuigd worden, dat dit het meest Engelsche literaire epos van onzen tijd is. Van onzen tijd dan in zooverre als de schrijver, de gevierde Galsworthy, ongetwijfeld een der grootmeesters is der momenteele Engelsche schrijverswereld. Doch de opzet en uitwerking der sage gaat veel verder dan onze tijd. Hier wordt de ontwikkeling van een Engelsch geslacht, van een rijke burgerfamilie, geschetst over de laatste honderd jaar, tot in de naberoeringen over de algemeene staking van 1926 toe.

Het begint dan met de dagen van Old Jolyn den deftig rijke president van vennootschappen en diens broeder James, het succesvolle hoofd eener advocaten firma, Swithin de vrijgezel, die op zijn Victoriaansche manier het „savoir vivre'' te genieten wist, met als antipode de weer jongere broer Timothy, die van een vroegtijdig einde als uitgever het secure rentenieren beoefent met een tot aan passiegrenzende voorzichtigheid. En als krans rond al deze in zich singuliere persoonlijkheden — doch niet zoo singulier of ze kunnen als prototype van duizenden rond ons heen genomen worden en het is juist Galsworthy's waarde dat wij beseffen hoe heel de wereld vol van allerlei merken Forsyte's is — schitteren de ouderwetsche tantes, Ann en Juley, Susan en Hester evenzoovele bronnen van nooit opdrogende babbelpraat.

Soames, de zoon van James, advocaat en connoisseur is wel de hoofdpersoon van al de Sagadeelen. Soames is het type van den „Man of property'' de bezittende klasse, de Engelschman als squire, tot wien 't lot beschoren is, om goed te willen doch dikwijls mis te tasten, om dan als onbegrepen onschuld zijn lot in maar nauwelijks onderdrukte gelatenheid te dragen. Hij die in alles ter wereld de gelukkige boffer is, doch alleen mistast in zijn liefde voor Irene. Van een meesterlijke beheer-

sching is de beschrijving dier ongelukkige huwelijksjaren van hem en Irene, Irene's vlucht na den dood van Bosinney, de jaren van haar eenzaamheid en van Soames', die maar niet berusten kan in het opgeven en ten slotte Irene's huwelijk met Soames' neef, „Young Jolyon."
Soames troost zich in een tweede huwelijk met Annette de Française en hoe merkwaardig scherp geobserveerd zijn al die subtiele passages, waarin Fransche luchtigheid botst tegen Britsche gedegenheid, om zich niettemin zoo goed en zoo kwaad als het gaat te verdragen. Soames krijgt van haar het kind dat hij heel z'n leven zoo innig verlangd heeft, Fleur de verafgoode, vertroetelde dochter. De schikgodinnen laten Fleur verliefd worden op Irene's en Jolyon's zoon Jon, al het oude hartzeer komt voor Soames opnieuw op, doch wanneer hij zelf dit alles op zij wil schuiven ter wille van zijn dochter, dan weigert Jon uit solidariteit aan zijn ouders.
In *Swan Song* komt Jon uit de Vereenigde Staten terug in Engeland met zijn Amerikaansche vrouw Anne en ontmoet Fleur weer, inmiddels met Michael Mont getrouwd. Doch al heeft Fleur haar man lief, de passie van haar leven ligt bij Jon en wakkert opnieuw op. Verhoudingen komen tot een uiterste en als Fleur Jon gewonnen denkt te hebben, verliest zij hem voor goed door diens conscientieuse trouw aan zijn vrouw. Fleur is troosteloos. Voor haar is het licht nu uit de wereld gegaan. En als haar vader haar dien avond mede naar zijn landhuis neemt, ontstaat de brand, ziet hij Fleur's stoicijnsche gelatenheid om in den dood de verlossing te zoeken en redt haar ten koste van zijn eigen leven van onder een vallend schilderij. Redt ook haar huisgezin, redt haar voor man en kind.
Galsworthy is niet alleen de boeiende verteller, hij is de zedenschilder en de schrijver der contemporaine historie terzelfdertijd. Volgekramd met zijn droge, echt Engelsche humor is zijn werk opgefleurd met tal van interessante bij-type's, in den levendigen leeftrant van het heden, met interessante zijdelichten op het recente — het proces tegen Marjorie Ferrar in de *Silver Spoon* en de algemeene staking in *Swan Song* bijvoorbeeld. En dit alles overgoten door zijn machtig beschrijvingstalent, waarvan, naar onze meening, het ontroerend schoone Awakening, dat subtiele tusschenspel van het jonge kind Jon dat zijn eerste jongensverbeelding uitviert, wel het gaafste voorbeeld is. Galsworthy's literair genie flikkert op bijkans iedere pagina van al deze deelen.
Als „peintre des Moeurs contemporaines", als uitbeelder van het leven en denken onzer moderne society blijft Galsworthy niettemin altijd binnen de lijnen van voldoende welgevoeglijkheid. En al is dit werk alleen aanbevelenswaardig voor den ontwikkelden volwassene, het is verre van altijd dat de schrijver de meeningen zijner personen deelt, soms zelfs overduidelijk, dat hij zulks niet doet.
Bij het verschijnen van *Swan Song* korten tijd geleden, wijdden de Engelsche grootbladen hoofdartikelen aan dit einde van het Engelsche epos, de *Forsyte Saga*. En terecht, want heel deze saga, in zijn stagen gang der opkomst van den *Man of Property* in 1906 tot diens dood in den *Swan Song* van 1926 is één meesterwerk, dat in stede van te verslappen klom in intensiviteit, gaver en voller werd bij elk volgend deel.
Galsworthy's verhaal der Forsyte Familie zal blijven leven in de annalen der wereldliteratuur als een der grootste Engelsche scheppingen.
Ottawa (Canada). *Kees van Hoek.*

[1]) **John Galsworthy**,
SWAN SONG, *Heinemann, London*, 1928. (20×13) 345 blz. g.b. Sh. 7/6.
— **Bc** —

[2]) **John Galsworthy**,
DE FORSYTE SAGE. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht*, 1929. (21.5×16) XVI-1117 blz. ing. f 5.75, geb. f 6.75.
— **Bc** —

KRONIEK DER DICHTKUNST.

Het Jongste Vlaanderen

Tien jaar na de stichting van het tijdschrift *Ruimte* verschijnen in Vlaanderen enige bundels, die eindelik de stilte breken. Wies Moens, Marnix Gijsen, Paul van Ostayen, Karel van den Oever, Paul Verbruggen hebben zich allen persoonlik ontwikkeld. Hun differentiatie is vrij groot geworden. Doch uit *De Twee Vaderlanden* van Achillus Mussche kreeg men den indruk, dat de bezieling in Vlaanderen van aard stabiel is gebleven na de wereldoorlog. De gedichten van Pieter G. Buckinx en André Demedts bevestigen dat. Het is betrekkelik gemakkelik hun inspiratiebronnen aan te wijzen. Om enige voorbeelden aan te halen van „invloeden": in de volgende regels herkent men onmiddellik Paul van Ostayen, verzwakt

Van vrezen en pijn
is mijn leven zo klein
als d'eenzame boot
die drijft naar den dood.

Do-de-ri-dein.

Wie epigonisme wil wraken kan de stem van Wies Moens herkennen in verzen als deze:

Ik hoor de stem van mijn meisje in de telefoon
— lachende avondster ! —
ik hoor de blije kermisorgels in de Vlaamse dorpen.

en hij zal aan de Loflitanie van Marnix Gijsen denken, als hij leest:

Zegen ons,
leeuwerikken van alle korenvelden,
nachtegalen van alle zomers,
klokken uit alle landen,
die Gods lof uitbazuinen aan alle uithoeken van de wereld.

Al deze citaten zijn ontleend aan de bundel *Wachtvuren*[2]) van Pieter G. Buckinx, van wie in 1927 *De Doortocht*[1]) verscheen. Zij wekken op zichzelf geringe verwachting en bewijzen een overspanning aan de inspiratie van het voorbeeld. De eerste neiging, die de lezer krijgt, is die om aan de dichtkunst van Buckinx voorgoed alle kans te ontzeggen. Toch zou dat niet verstandig zijn. Want er zijn wel degelik mogelikheden voor zijn talent, ook in het hedendaagse Vlaanderen. Doch ze liggen binnen hem zelf, in een gebied, dat hij nog aan het ontdekken is. Een enkele

doorbraak van dit eigene valt te bespeuren in het bijna belachelijk naïeve gedicht „Het Trambriefje”, dat in *De Doortocht* stond, maar niet (met andere gedichten uit dien bundel) werd overgenomen in *Wachtvuren*. Het is nog helemaal een jongens-vers, met een buitengewoon onbeholpen pen geschreven, en haast niet te lezen zonder glimlach. Het is veel te „jong” om officieel te worden gepubliceerd in een dichtbundel met alle gevolgen van dien. Men kan het niet overschrijven, zonder het gevoel dat men de dichter ridiculiseert. Toch is het te tekenend voor een bescheiden stem, die haar eigen toon gaat krijgen, dan dat wij het niet zouden aanhalen. Een trambriefje wordt sprekend opgevoerd als volgt:

Paul Rogghé.

Hoe een wit trambriefje langs de straat
een koele herfstmorgen aan 't spreken gaat.

„Zij, die mij in haar handtasje droeg
was een eenzaam meisje, dat om liefde vroeg.

De straten der stad met hun joelend gezang
beklemden haar hart als een bitter gevang.

Zij is naar het verre bos gegaan,
waar de lichten als bloemen in de bomen staan.

Speelse muziek in het nachtelik dal —
zij bekeek vol verlangen het kleurige bal.

Zij moest een zeer arm meisje zijn,
want zij dronk bier in plaats van wijn.

Heel de avond zat zij op dezelfde bank
met hetzelfde verlangen en dezelfde drank.

Zij plukte een bloem tussen 't welige gras.
Eenzamer dan zij gekomen was
is zij terug naar huis gegaan;

Zij heeft de bloem in de wind gestrooid;
mij tegen de straatstenen gegooid.
En de deur achter zich dicht gedaan.”

Het is bezwaarlik te beweren, dat dit goede poëzie zou zijn, maar het is ook niet mogelijk te ontkennen, dat zich in zulke bijna domme regels iets van het bizondere losvecht uit de onmogelikheid om een indruk poëties te verwerken. Vooral de meest lachwekkende regels: „zij moest een zeer arm meisje zijn — want zij dronk bier in plaats van wijn”, verraden die onmogelikheid, waaronder de dichter voordehands gebukt gaat. Is het een wonder, dat hij zijn toevlucht eerder neemt tot anderen dan tot zichzelf? Toch hangt hier veel af van de leeftijd. Er is natuurlik een vrij groot aantal mensen, dat het nooit zal leren, maar als het aangehaalde gedicht van een jongen beneden de twintig zou zijn, kan men er veilig een belofte in zien. Dat vooruitzicht wordt zwakjes bevestigt door de nieuwe gedichten in *Wachtvuren*. Een „gedicht” zoals we ontmoeten op bladzijde 29 is bijna het gelegenheidsvers van een kostschoolknaap, doch het is los van de „invloeden”. Verder ligt voorlopig de grootste kans in gedichten als „Angst” op bladzijde 33 en in dit onhandige, kleine „Vers”:

Vreemd beven de lichten langs het kanaal...

Mijn lêven is een klein verhaal,
dat ik niet graag vertel.

De verre echo van een verre boot
weent huiv'rend langs de landen.

Geef mij uw lippen en uw ogen en uw handen
Het leven gaat zo snel......

Of Pieter G. Buckinx ooit een dichter worden zal is grotendeels afhankelik van de vraag of hij zichzelf zal vinden. André Demedts heeft dit, althans gedeeltelik, reeds gedaan. Ook in zijn bundel is meer dan één „invloed” aan te wijzen en ook bij hem vinden we geen enkel gedicht, dat ons zonder voorbehoud meesleept of ontroert. Maar zijn vermogen is iets sterker. Zijn lang-regelige verzen, naar het model van Mussche, aan wie ze soms zelfs de rijmwoorden ontlenen, zijn van een bijna banale goede trouw tegenover de verstechniek. Een vaag gevoel, dat het zo wel aardig klinkt, schijnt hem gerust te stellen tegenover

Pieter G. Buckinx.

zijn cri ties geweten. Motieven ontleent hij aan concrete gebeurtenissen uit zijn onmiddellike omgeving. Bijvoorbeeld:

Vanmorgen is je meisje gekomen, bevend, en
haar ogen ontstoken en rood,
ik heb begrepen wat zij niet zeggen kon:
de tijding van je dood.
Mijn hart had gehoopt dit woord niet te hooren,
maar het mocht niet zijn,
en nu springt wanhoop als een hond op mijn
borst en ik snik van meedogen
en pijn.

Bepaald beter dan deze regels wordt zijn poëzie in de bundel: *Jasmijnen* nergens. Het is alles nog even wankel, nog even aarzelend naar het intieme. Er valt echter in te waarderen de durf om zó slecht te schrijven over iets, dat ontroerd heeft, en de ernstige wil, om het eenmaal beter te doen.
Beide dichters hebben wat overmoedig vlug de verzen hunner jeugd gebundeld. Aanmoediging verdient dit niet. Maar nu het gebeurd is en nu zij, in Holland minstens, de gevolgen ervan te dragen zullen hebben, omdat wel niemand hen met geestdrift zal toejuichen, kan het zijn nut hebben, aandacht te vragen voor dit jongensachtige begin. Ook in Vlaanderen heeft de jonge dichtkunst zich te ontwikkelen en na de stilstand, gedeeltelik te wijten aan het lot, voor een niet minder deel aan het uitdrogen van vroegere bronnen, mag men deze eerstelingen beschouwen als het hervatten van de continuïteit der jongste dichtkunst en ze voorlopig als zodanig met blijdschap aanvaarden. Elke ontwikkeling begint nu eenmaal met een kans......

Anton van Duinkerken.

---

[1]) **Pieter G. Buckinx,**
DE DOORTOCHT. Verzen. *De Zon, Brussel,* 1927. (23 × 15.5) 38 blz.
[2]) **Pieter G. Buckinx,**
WACHTVUREN. Gedichten. *Steenlandt, Kortrijk.* 1929. (23 × 15.5) 46 blz. ing. Bfr. 16.
[2]) **André Demedts,**
JASMIJNEN. *Steenlandt, Kortrijk,* 1929. (22.5 × 18.5) 55 blz. ing. Bfr. 16.

NASCHRIFT. Heel deze beschouwing steunt op de redelike veronderstelling, dat de behandelde dichters nog zéér jong zijn. Als dat niet het geval is, wordt hun kans hachelik.

ZWERVENSMOE.

Er zijn van die landen met merkwaardigheden, die ons, eenvoudige West-Europeanen, vaak vreemd aandoen. Zoo zijn er Russische barbaarschheid, Turksche haremverhalen en Chineezen, die met opium werken of Lama's, die zich zelf verminken.
Wanneer het een auteur uit zoo'n zonderlinge streek lukt, een fatsoenlijk gevormd verhaal te maken, dan wordt dat vertaald en dan vinden wij dat erg mooi vanwege de griezeligheid bijvoorbeeld.
Zoo'n auteur weet natuurlijk, wat in den smaak valt en van elk nieuw werk is het succes verzekerd, wanneer er maar genoeg van dat bijzondere zout in verwerkt is.
Nu steekt er heelemaal geen kwaad in, dat een auteur van groote, gebleken bekwaamheid, den aard van zijn land in een werk neerlegt. Hij zou in strijd handelen met zichzelf, wanneer hij dat naliet. Zeker is er niets tegen te zeggen, wanneer een auteur bij herhaling het werk, dat hij schrijft, opstelt tegen het fond van zijn eigen land, als zijnde in den regel het meest geëigende fond. Het is ook goed, wanneer dat fond vaardig geteekend wordt. Maar het wordt saai op den duur, wanneer een auteur er wat teveel aandacht aan gaat wijden.

* * *

Wij zijn er nu stilaan wel achter gekomen, dat de Noorsche lui erg veel van zwerven houden. Dat is natuurlijk gek; zoo sprookjesachtig, hé? Niet om te gelooven. Maar 't is toch zoo.

Dit is nu, op-zich, niet iets om mee te spotten. De eenvoudige menschen van Noorwegen zijn zwervers geworden.
De zee ontzoog het land wat het aan goede gronden had: de zee-inhammen, de fjorden kliefden het land in en staan als altijd-dreigende messen inwaarts gekeerd. En wat er over schoot, was wat harde grond: waarop velen ronddolen met het overgeërfde, ongewende ambacht van marskramer of van muzikant.
Maar ook velen loopen er rond, die arbeid verrichten, waar die te vinden is. Zij kunnen alles, leggen waterleidingwerkjes aan en stemmen piano's, hakken boomen om en bouwen muurtjes van steen op. 't Is alles evenwel een leven in armoe, een leven dat geen rust vindt, dat land verloor, hoe klein dan ook, waar het ontstond en zijn dagen kon slijten.

* * *

Dit alles is in de laatste jaren meer en meer bekend geworden. Zóo bekend, dat de lust om over dit leven te lezen, weinig meer is dan een beschaafde sensatie-lust in eigenaardige dingen. Wanneer het ooit met iets dergelijks zoover komt, is men maar al te dikwijls geneigd, de ongezonde opvatting te huldigen, dat er in een land — als Noorwegen b.v. — geen andere menschen zouden wonen. Dat 't er allemáál marskramers zijn en

houthakkers. Men gaat een geheel volk de kwaliteiten geven, die slechts een volksdeel eigen zijn. En dit, wijl door de auteurs van het betreffende land de nadruk verkeerd gelegd is.
Hoe aantrekkelijk het eene of het andere werk, dat deze klasse behandelt dan ook mag zijn, als product eener literatuur, die een volk vertegenwoordigt, dient dit met beheerscht enthousiasme geapprecieerd te worden: want de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat men door een andere gedraging aan te nemen, invloed zou gaan uitoefenen op het aanbod der auteurs, tegenover de vraag van het — vooral buitenlandsche — publiek.

* * *

Knut Hamsun's thema: — dat wij zwervers op deze aarde zijn, door stormen en woestenijen trekken, soms kruipen, soms rechtop loopen en elkander vertrappen, — begon reeds in *Het Laatste Hoofdstuk Zwervers*, dat verleden jaar in 't Nederlandsch verscheen ging nergens anders over: alzoo den titel volkomen recht latende gelden.
Het nu verschenen *Onder Herfststerren* [1]) brengt hetzelfde thema. De titel wil waarschijnlijk wijzen op het overgangstijdperk naar den ouden dag van den hoofdpersoon, Knut Pedersen, die een neurasthenicus is. Deze heeft het stadsleven vaarwel gezegd en is gaan zwerven. Hij werkt hier en daar op een hofstede, waar altijd wel wat te doen is. En aldoor is — het moet gezegd: niet zonder de meesterlijkheid van dezen schrijver — het prikkelbaar gemoed van den hoofdpersoon: dat alsmaar piekeren over zichzelven en over anderen, gelukkig geslaagd. Maar hij is wat down in de conclusies. Wat onverschillig, waardoor hij, al verhalend, wel eens bij 't melige af is. De vaker herhaalde uitroep „neurasthenie!'' maakt dit niet goed.
Het verhaal is een episode, een aantal meters uit een film die, vertraagd, voorbij draaien en, wanneer gelezen, verlangt men toch werkelijks naar iets positivers.
Maar komaan: we weten nu, behalve veel van zwervers, ook weer eens iets van een neurasthenischen zwerver. Dit is ook vrijwel het eenige wat het verhaal apart maakt. Maar daarom hoefde het niet per se uit Noorwegen te komen: zelfs Knut Hamsun had het niet behoeven te schrijven.
Het heeft iets van een nieuwe wijs op een oud thema.

Knut Pedersen zwerft van hoeve tot hoeve, en peinst en peinst over kleine gevoeligheidjes. Hij ziet het leven met een verschrikkelijk uiteenrafelenden blik — ongezond. Maar deze ziekelijke toestand is niet speciaal Noorsch.— En dat er in Noorwegen gezworven werd, begon nu langzamerhand duidelijk te worden.
Maar laat 't dan ook blijven bij de vele en goede werken, die daarin geinspireerd werden, óók van Hamsun. Maar 't niet uitbuiten...... als ware het een eeuwfeest van een kunstenaar.

Jean H. P. Jacobs.

Naar een teekening.

Knut Hamsun.

[1]) **Knut Hamsun**, ONDER HERFSTSTERREN. Vertaald uit het Noorsch door S. van Praag. *J. P. Kruseman, Den Haag*, 1929. (21 × 15) 194 blz. ing. f 3.25 geb. f 4.25.
— **Bc** —

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

Remarque's oorlogsboek, dat ook thans nog ongeveer een jaar na z'n verschijnen de geesten maar niet met rust kan laten, hebben wij in onze vorige nummers zoowel om zijn literaire kwaliteiten als moreele beteekenis recht doen wedervaren. Niettemin lijkt het ons merkwaardig het inzicht van een dichter eens te vernemen. In 't jongste nummer van bovengenoemd blad geeft J. C. Bloem z'n zienswijze weer in eenige suggestieve bladzijden, die nadere overweging waard zijn. 't Succes van dit boek verklaart hij voor zeker negentig procent uit volkomen extraliteraire overwegingen, n.l. pacifistische e.d. Gezegde pacifisten plachten en plegen dan juichend op de opdracht te wijzen en te zeggen: „Ziet ge wel? Hier is nu een man, die niet van voor-opgezette meeningen of strekkingen uitgaat, dat zegt hij zelf (ik zal de vraag nu daarlaten of zij hun tegenstanders ook zoo grif en onvoorwaarde-

lijk op hun woord zouden gelooven). En zooals Remarque dus den oorlog beschrijft, zoo is hij. (De rest van het betoog is te afgezaagd om u niet te schenken.)
Hiertegenover dient echter met den meesten nadruk te worden vastgesteld, dat het boek geenszins zoo onpartijdig is als het zich aankondigt. Dat de schrijver over het algemeen op prijzenswaardige wijze naar wat men noemt

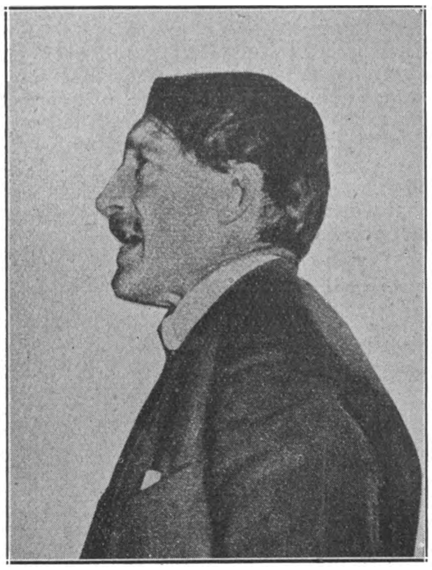

Henri Barbusse.

objectiviteit heeft gestreefd zij erkend. Evenzeer dient hij er echter op te worden gewezen, dat hij die niet altijd heeft bereikt. Er zijn een paar passage's in het boek (vooral bijv. die op pag. 260/1), die zóó uit de ignobele pen van Barbusse konden zijn gevloeid. Men mag een schrijver, die de verschrikkingen van den oorlog heeft doorleefd, hier nauwelijks een verwijt van maken. Maar wel moet men den heeren die „Im Westen nichts neues" voor propagandistische doeleinden willen exploiteeren, nadrukkelijk toevoegen: Dit boek, hoezeer objectief bedoeld, heeft wel degelijk een onbewust-pacifistische strekking."

De Maasbode.

Onder de Vlaamsche schrijversbent van '80 is er wel geen, die zoo onvermoeid het schrijven als een ambacht blijft beoefenen als Cyriel Buysse. Geen is er ook wellicht voor wien dit schrijven zulk een innerlijk behoefte was, dan bij dezen krassen zeventigjarige, die in z'n scheppend werk z'n alleenige vreugde vond. Zijn werk hecht van bouw, en vlot van visie, natuurlijk en volksch, sappig en kleurig mist echter 't element, 't welk 't alleen waardevol maakt. 't Mist innerlijke spanning en diepe inhoud. Zakelijk ziet hij 't leven van z'n Vlaamsch land, nooit groot of diep. Alleen 't naakte leven wordt geschilderd met onvermoeide kracht — geen zielewerkelijkheden worden ons geopenbaard, geen milde menschelijkheid dooradem dit werk, dat aardsch is en zonder hoogere driften. In al de figuren, die hij volgens z'n beproefd schema uitbeeldde, openbaart zich geen diep zielsverlangen naar God. — Het is altijd in een zelfde wereldje, waarin hij z'n gestalten leven laat — gestalten gebukt onder aardsch wee of verlangend naar een stoffelijk geluk in heden en toekomst.
Zeer juist zegt dit ook de chroniqueur in z'n ietwat halfslachtig herdenkingsartikel in *De Maasbode*.
„Dat wereldje van Buysse's kunst heeft enge geografische grenzen. Het is hoofdzakelijk het achterlijke Vlaamsche dorp met zijn doodende kleinburgerlijke mentaliteit en zijn zwoegende verknechte, brallende arbeidersvolkje, dat samenhokt in gevaarlijke gehuchten of zijstraatjes. En over dit wereldje regeeren in geinteresseerde verstandhouding de hardvochtige geestelijke en de zinnelijke dorpsbaron. Tegen deze twee laatsten vooral ging Buysse's verzet. Hoe de priesters en de adellijken, die hij uitbeeldde ook afwisselden, het type bleef gelijk en antipathiek. Het is de harde hand des priesters, die heel het dorpsleven zooals Buysse het zag en uitbeeldde tot voor enkele jaren teneer drukt. De priester wordt gevreesd, zwijgend gehaat om zijn hardvochtigheid, zijn politieken dwang, zijn bekrompenheid en eigenbelang, maar voor zijn wil moet elk verzet tenslotte buigen. Zelfs in het leven van de botste en meest verdierlijke bruten, die Buysse zoo talrijk heeft geschilderd, blijft de vrees voor deze donkere macht voortleven. Een macht tenslotte, die de gewillige, vaak oogenluikende dienares is van de geldmacht van den adel. Dat het katholieke volksdeel zich verweerde tegen dit werk en tegen Buysse het sterke wapen van het negeeren keerde, hoeft niemand te verwonderen. Het zou onrechtvaardig zijn te beweren dat voor de ontelbare typen die Buysse heeft geschapen

Cyriel Buysse

niet in de werkelijkheid een evenbeeld zou te vinden zijn. Er waren en er zijn in Vlaanderen dorpen waar nog geleefd en geleden en geregeerd wordt naar middeleeuwsche methoden. Toen onlangs voor het Antwerpsche Assisenhof de beruchte moordzaak uit West-Vlaanderen werd onderzocht en gevonnist, hebben velen gehuiverd voor zooveel baldadigheid en slemperij en wreedheid. Maar het algemeen beeld dat uit de veelheid dezer romanfiguren oprees,werd onwaar door zijn veralgemeening en grievend voor elk roomsch gemoed.
Doch we vergeven graag en we vergeten gauw. Dankbaar blijven we gedenken elke gave van een kunstenaar, die den volke goed is. En aan de laatste werken van Buysse heb ik onverdeelde vreugde gehad. Stijl heeft Buysse nooit gehad en hij heeft er blijkbaar nooit naar gestreefd. Hij vertelt, vertelt maar door, schijnbaar achteloos, maar boeiend van den aanvang tot het aangrijpend einde."

Roeping.

Behalve z'n scheppende activiteit ontplooit Van Duinkerken nog een werkzaamheid op essayistisch gebied. Daar werkt hij met sabelhouw en rapier en wee degene, die hij tot mikpunt heeft verkoren! Hier moeten de schoolmeesters het ontgelden, die een Diesseitscultuur propageeren ten koste van 't Jenseits Kernige waarheden geuit met een verrassende spontaneiteit vanuit een diepe geloofsovertuiging
„Onder de ketterijen van een tijd zijn de welwillendste doorgaans de meest gevaarlijke.... Zij dringen langzaam binnen in het kristelijk bewustzijn, omdat ze kunnen speculeeren op het diepste grondgevoel daarvan de naastenliefde... Een Europa, dat geen enkele ketterij beleefd zou hebben en door de eeuwen heen gelovig was geweest, zou misschien ontwikkeld zijn tot een minder geavanceerd Europa dan het hedendaagse, maar het zou in ieder geval zijn verbazing bewaard hebben voor een maatschappelijke slavernij, die alle menschen dwong, een zeker aantal, niet ter eeuwige zake doende, dingen van buiten te leren, of die onder strafverplichting zich inliet met de particuliere gezondheid van het individu. De Spanjaard van vandaag, sterk overeenkomend met den Europeaan der hierboven geschetste verbeelding, staat dan ook inderdaad een weinigje verbaasd over zulke heilzaamheden als algemeene leerplicht en wettelijke gezondheidsverordeningen. De biecht is voor hem geen gewetensdwang maar de plaatselijke keuze inzake het alcohol-vraagstuk is dat wèl. Toch ziet hij kans niet alleen het eeuwige leven te verdiepen, maar ook het aarsche bestaan levenswaardig te maken.
Er zijn nu eenmaal dingen, die geen geluk aanbrengen en een van deze dingen is wetenschap in een dom hoofd. Het recht van de mens op zijn natuurlijke domheid vindt tegenwoordig weinig verdedigers, maar is daarom niet minder gerechtvaardigd als het recht op de verdere ontwikkeling van zijn begripsvermogen... Het klinkt liefdeloos, als men de menschen dom wil houden, zoals het liefdeloos klinkt hun een eigen badkamers te ontraden in de moderne behuizing, zelfs als het gebeurt ten gunst van een kraamkamer."

VERSCHEIDENHEDEN.

André Maurois en Percy Shelley of: De Beul en zijn Slachtoffer.

De verontwaardiging die we destijds ondervonden bij het lezen van het boek van Maurois: *Ariel ou La Vie de Shelley* hadden we door gebrek aan tijd niet in scherpsnijdende kritiek kunnen omzetten. Doch nu verschijnt van de hand van Georges Batault, een vlijmende kritiek in het jongste nummer van *Le Mercure de France*. Dit artikel is naar ons hart geschreven en we ontleenen er ten gerieve onzer lezers het volgende aan. De kritiek die hier wordt uitgebracht is des te meer up to date, wijl Maurois aan de orde van den dag, en zelfs langzamerhand heel de Engelsche pers aan het veroveren is. Massa's vertalingen van zijn werken in 't Engelsch werden uitgegeven en worden met grooten tam-tam te pas en te onpas aangekondigd; hij werkt mee aan

André Maurois.

Engelsche tijdschriften, o.a. *Life and Letters* enz. Maurois heeft daarenboven een nieuw letterkundig genre gelanceerd en het tijdperk ingeluid der Vies romancées, die zoo'n vreeselijken aftrek hebben dat er van allen kant tegen gereageerd wordt. Batault betitelt zijn artikel „Défense du poète". Het kon niet mooier gekozen worden voor den schrijver van *Defence of Poetry*. Hij zegt dan verder o.m. het volgende:
„Letterkundige voortbrengst is op onze dagen maar een onderdeel meer van handel en nijverheid, onderworpen aan de tyrannie van de economische wetten. Deze gedachte verspreidt zich met een steeds groeiende snelheid. De hoogste volmaaktheid, het ideaal dat men zoekt te bereiken is de „americanisatie" van alle verstandelijk werk om het finantieel meer te doen rendeeren. De aesthetica is de nederige dienstmaagd geworden van de economie en de wet van vraag en aanbod heerscht oppermachtig. Om te slagen moet men goederen fabriceeren, die

aan de grootste navraag beantwoorden. Deze feiten geven de verklaring van een hoop verschijnselen die op 't eerste zicht geheimzinnig lijken. In Frankrijk ontstond in de laatste jaren de zgn. geromanceerde levensbeschrijving.
Vroeger verschenen er natuurlijk ook wel biographieën. Doch de schrijvers daarvan dachten zich gebonden door sommige regels der historische methode.
Ze achtten het een zedelijken plicht persoonlijk naspeuringen te doen, documenten te verzamelen, archieven te doorsnuffelen en hun bronnen te beoordeelen en aan te geven. Er lag een zekere ernst over zoo'n werk. Doch dat alles heeft men veranderd, om alleen het aangename, het verleidelijke, het gemakkelijke te beoogen. Om het publiek te gerieven had men de geniale gedachte het zelfs allen schijn van inspanning te besparen. Omdat het zulks wilde zou men het lieve en vermakelijke geschiedenisjes vertellen op een praattoontje. Doch ook het toeval heeft een rol gehad in het ontstaan van dit genre. Het was genoeg, dat een gelukkig geïnspireerde schrijver succes had opdat aanstonds de literaire nijverheid zich wierp in het verstandelijk exploiteeren van het onontgonnen terrein, dat voor zijn begeerige blikken opdoemde. Zoo kwam Maurois, de schrijver met een benijdenswaardige reputatie ertoe een leven van Shelley te schrijven. Het publiek wierp zich hals over kop in dit sentimenteel gedoe en het kleine werkje bereikte groote oplagen. En aanstonds waren de uitgevers erbij om dit geval ten hunnen voordeele te exploiteeren. Zonder al te streng te zijn, mogen we van de meeste van dit soort werken zeggen, dat ze juist de middelmaat bereiken en tegenover geschiedenis en kritiek staan, zooals Ponson du Terrail staat tegenover Balzac en Pierre Decourcelle tegenover Flaubert......

Percy Shelley.

Waarom viel het publiek op dit leven van Shelley? Omdat deze naam maar een etiket is op de stoffferige bokaal, die zijn assche bevat. Wat belang wekt is niet het heerlijke werk van den dichter, doch het troebele leven van een man. Maurois is erin geslaagd, Shelley te scheiden van zijn werk dat toch alleen de diepe beteekenis van zijn leven uitdrukken en rechtvaardigen kan. Door in Shelley niets anders te willen zien dan wat hij gemeen heeft met de rest van de arme menschheid, heeft Maurois een verkeerden weg ingeslagen, hij heeft gezondigd tegen den geest. Shelley is de bezielde, de in het leven verdwaalde dichter en Maurois en zijn lezers volgen hem enkel op zijn dwaalwegen. Alle boeken van dit genre bewijzen een slechten dienst in plaats van een goeden aan de personen, die erin behandeld worden. Zeer belangrijke gebeurtenissen in het leven van Shelley worden door Maurois zonder meer overgeslagen, omdat hij gehaast is en voor zijn nog meer gehaaste tijdgenooten schrijven wil. Doch ook een hoop onnauwkeurigheden sluipen overal tusschen den tekst. Hij haalt documenten aan in een periode, waar ze heelemaal geen uitstaans mee hebben. Toch gaf diezelfde Maurois lezingen in de Universiteit te Cambridge over *Aspects de la Biographie* waarin hij o.m. verklaarde, dat een geschiedschrijver nauwgezet de wetten der wetenschappelijke waarheid eerbiedigen en steeds de chronologische orde volgen moet. Doch biographie, zegt hij verder, wordt te vaak toevertrouwd aan menschen die heel weinig begrip hebben van de natuur hunner taak. G. Batault neemt dezen tekst als een argumentum ad hominem tegen Maurois en bewijst afdoende, dat hij op niemand beter toepasselijk is dan op Maurois zelf. De werken van Shelley plaatst hij op een datum, dat hem belieft en van meesterwerken als *Prometheus* en *The Cenci* vermoedt hij amper het bestaan. De karikatuur die hij maakt van Shelley is niet alleen niet edelmoedig, doch ook ontbloot van alle gelijkenis. Want een karikatuur kan tevens onrechtvaardig, wreed en gelijkend zijn. Doch dat is hier het geval niet. Zelfs met het vooropgezette gedacht den engelenbak te vermaken ten koste van Shelley had men anders kunnen te werk gaan en op den boord der waarheid blijven. Maurois doet denken aan den al te gehaasten reiziger die door het venster van zijn sleeping car met een verstrooid oog de voorbijwarrelende tijd en ruimte beschouwt. Leven doet Shelley veel bij Maurois doch werken heel weinig. En de welwillende lezers krijgen alzoo den indruk, dat dichters van nature nietsdoeners zijn. Doch ook in de biographie zijn er grenzen, zelfs voor de verbeelding. Wanneer men het leven, het karakter en de ziel van een man wil doen herleven, die groot was door zijn genie zijn er een heele hoop kleine waarheden, die men verplicht is te eerbiedigen. Wat een ellendige opvatting van biographie moet wel een man hebben, die wel allerhande huiselijke kleinigheden vermeldenswaard vindt, doch geen oog heeft voor alles wat buiten dat enge gezichtsveld valt. Het komt er niet op aan de punten aan te geven, die een dichter gemeen heeft met elken anderen sterveling, doch wel de verschilpunten die hem eenig, eenzaam en grootsch maken voor onze oogen. De verhoudingen tusschen Shelley en Byron worden haarfijn uitgepluisd. Waarom ook niet de verhoudingen van beiden tot Keats met een woord vermeld tenminste. Maurois is een ervaren fabricant van snuisterijen. Zijn natuur trekt hem naar het kleine. Hij ziet klein, voelt klein en maakt klein. Doch hij heeft ongelijk gehad reuzen te willen schilderen op deksels van bonbonnières. In die afmeting wordt een Titan slechts een bespottelijk monster. Maurois heeft wroeging gekregen en wil nu in zijn *Aspects de la Biographie* zichzelf witwasschen met te zeggen, dat hij op Shelley zijn eigen verloren illusies heeft willen wreken. Doch het eenige slachtoffer is Shelley, de dichter, die voortleven zal in een ellendige karikatuur. Het publiek is dus bedrogen geworden. En toch zal de goegemeente doorgaan met dit boek van Maurois een meesterwerkje te vinden.
„Ariel, Monsieur, Maurois, vous l'avez livré à Caliban!
„C'était une excellente affaire!"

Cyriel Buysse, 70 jaar.

Bij de Uitgeverij van Rijsselberghe en Rombaut te Gent zal naar aanleiding van bovengenoemde herdenkingsdag een studie verschijnen over Cyriel Buysse, als mensch, over zijn land, zijn volk en zijn werk, van de hand van den jongen dichter Ach Fussche met portret en bandversiering van Frans Masereel. Cyriel Buysse werd geboren te Nevele, waar hij tot 1897 verbleef. Vervolgens vertoefde hij voor zijn fabriek een paar jaar in Amerika, waarna hij afwisselend verblijf hield te Den Haag en Dongen bij Gent. Pessimistisch aangelegd is Buysse's kunst over het algemeen fel naturalistisch; in dit verband noemen wij o.a *Het recht van den sterkste*, het verkiezingspamflet „'n Leeuw van Vlaanderen." *'k Herinner mij*, *Het leven van Rozeken van Dale* enz. Zijn eigen wedervaren beschrijft hij o.a. in de veelgelezen boeken *Zomerleven* (dagboek zijner zomervacantie in 1913) *De roman van een schaatsenrijder*, waarin hij zijn ijsvermaak beschrijft vanaf zijn jeugd, *Van een verloren zomer*, hetwelk zijn indrukken weergeeft van Parijs en Londen en van een autotocht door het geteisterde oorlogsgebied. Noemen wij nog *Uit Vlaanderen* (1899) en *Per auto* (1913). Met Couperus en Van Nouhuys richtte hij indertijd *Groot Nederland* op. Momenteel is hij aan een nieuw werk bezig, waarover hij zich dezer dagen in een interview als volgt uitliet:

„Ik wil een boek schrijven, waarin ik de Vlaamsche landverhuizers naar Amerika behandel. *De twee werelden* zoo zal het heeten. Ik hoop zelfs volgend jaar met het oog op dien roman nog eens naar Amerika te reizen. Daar wonen veel Vlaamsche landverhuizers in Detroit. Er zijn er die heelemaal wennen, en die blijven er, die vergroeien er met den grond. Er zijn er die heelemaal niet wennen, die ginder blijven gevestigd, maar door heimwee gekweld altijd naar Vlaanderen verlangen. Het zal een boek zijn, waar heel veel stof in is verwerkt — un livre touffu, zooals de Fransche zeggen. —

Om 't realistische element in z'n werk dient het streng te worden voorbehouden.

Remarque geparodieerd.

De philosooph S. Friedländer heeft onder het pseudoniem „Mynona" een parodie op Remarque geschreven onder den titel: „Hat Erich Remarque wirklich gelebt? Eine Denkmalsenthüllung von Mynona."

Het menschelijk geheugen.

Tot welk een geweldige ontwikkeling het menschelijk geheugen kan komen, bewijzen de prestaties van verscheidene historische personen. Zoo kende bijvoorbeeld Themistocles alle burgers van Athene (pl.m. 20.000) bij naam. Bovendien wordt van hem verhaald, dat hij in één jaar voortreffelijk Perzisch geleerd had. Mithridates, die 22 talen beheerschte, bewijst, dat er ook in de oudheid polyglottische wonderen bestonden. Van Seneca vertelt men, dat hij 3000 namen in dezelfde volgorde, als hij ze slechts één keer gehoord had, kon opzeggen en zoo verzen, ook in omgekeerde volgorde, wist te reciteeren.

In de middeleeuwen leerde een zekere Jozef Scaligr in 21 dagen alle gedichten van Homerus van buiten en daarna in vier maanden alle werken van de Grieksche dichters.

Calvijn herkende menschen, die hij slechts eens gezien had, met groote nauwkeurigheid, zelfs jaren later, en nam in een citaat of gesprek, dat hij eenige uren had moeten onderbreken, den draad altijd weer goed op.

Van Pascal en Leibnitz zijn soortgelijke eigenschappen bekend. De koning van Engeland heeft Leibnitz, wien nooit iets uit het geheugen ontsnapte, zijn levend woordenboek genoemd. De bibliothecaris Magliabechi te Florence wist over literatuur van allerlei aard inlichtingen te geven. Hij citeerde daarbij niet alleen den schrijver, maar kende ook alle uitgaven van hun werken en de verschillende hoofdstukken, alsmede onderscheidene gedeelten van den tekst. Hij kende bovendien de meeste Europeesche bibliotheken tot in détails.

Giovanni Papini.

Giovanni Papini heeft zoo juist een boek voltooid over St. Augustinus. Het is volgens zijn mededeelingen de beschrijving van een ziele-

Giovanni Papini

gang en tegelijk een relaas van het leven van den heiligen kerkvader. Bovendien zijn meerdere hoofdstukken gewijd aan de beschouwing van de werken, die St. Augustinus geschreven heeft.

Papini heeft het vertalingsrecht in het Nederlandsch afgestaan aan mevrouw Ellen Russe.

Krijgt Polen een Academie der onsterfelijken?

Op het congres van Poolsche letterkundigen heeft men besloten, een dichter-academie met levenslang lidmaatschap te stichten.

Deze nieuwe academie zal een-en-twintig leden tellen, waarvan tien door den staatspresident benoemd zullen worden, terwijl dezen de overige elf zullen kiezen.

De academie zal jaarlijks een half millioen zloty (150.000 gulden) ter beschikking krijgen, om deze ten goede te doen komen aan de Poolsche literatuur in het algemeen.

Een schrijver van detectiveverhalen als criminalist.

S. S. VanDine

Dat de schrijvers van detectiveverhalen ook practisch successen kunnen behalen in criminalistiek werd onlangs nog bewezen door den schrijver Van Dine uit New-Yersey.
Maar reeds lang voor hem heeft Edgar Allan Poe aangetoond, dat de schrijver van detective-romans de criminalisten overtreffen kan en dat hij misdaden kan ophelderen, die de politie reeds lang opgegeven heeft. Edgar Allan Poe schreef de detective-novelle: *Het geheim van Marie Roget*, op grond van de feiten, die hem aangaande den moord op Mary Roger, dochter van een tabakshandelaar uit New-York bekend waren. De politie had den moordenaar niet kunnen vinden; maar de vertelling van Poe was zoo logisch opgebouwd en bewees zoo overtuigend de schuld van een man, dat de crimineele politie opnieuw een onderzoek instelde. Zij kon den man arresteeren, die overeenkwam met dien uit de novelle en hij bekende ook direct.
Deze prestatie is nog des te verrassender omdat Poe bij het schrijven van zijn novelle, alleen steunde op courantenberichten.

Le Rouge et le Blanc.
Nagelaten werk van Stendhal.

Onder het nagelaten werk van Stendhal bevindt zich een roman, die tusschen 1834 en 1836, dus ná *Le Rouge et le Noir* en vóór *La Chartreuse de Parme* werd geschreven. Na den dood van den schijver is dit onvoltooide en moeilijk leesbare handschrift zeer onvolledig uitgegeven onder den titel *Le Chasseur vert* en in 1894, eveneens sterk bekort, onder den naam van den hoofdpersoon *Lucien Leuwen*.
Thans heeft Henri Rambaud den roman onder den titel *Le Rouge et le Blanc* zoo volledig mogelijk met verantwoording van den tekst, aanteekeningen en varianten in twee deelen gepubliceerd bij de Editions Bossard te Parijs.

Heeft Moor uit Schiller's „Räuber" werkelijk bestaan?

De te Darmstadt wonende letterkundige, prof. W. M. Becker, zal eerstdaags een werk doen verschijnen, waarin hij aanvoert, dat Moor, uit Schiller's *Die Räuber* een historische figuur is, namelijk graaf Anton von Sickingen, die door zijn eigen zoon Wilhelm in een kerker opgesloten werd gehouden.

Schrijvershonoraria.

In de *Annales* geeft Pierre Billotey verslag van een onderhoud met Pierre Benoit, den voorzitter van de Société des Gens de Lettres.
Benoit is slecht te spreken over de levensomstandigheden der Fransche schrijvers, die met paria's gelijk staan. Het schrijvershonorarium heeft niet dezelfde verhooging ondergaan als alle andere salarissen, bijvoorbeeld van typografen en boekbinders, die hun bestaan toch aan hen te danken hebben. Een schrijver, wiens boek in een oplaag van 50.000 exemplaren verschijnt verschaft voor 500.000 francs werk aan arbeiders, uitgevers en boekhandelaren. Waar een schrijver vroeger 200 francs voor ontving, krijgt hij er nu misschien 400. En dan de hooge belastingen.

Het Fascisme en Russische schrijvers.
Verboden lectuur.

De onderminister van binnenlandsche zaken, Bianchi, heeft aan de prefecten een circulaire gezonden betreffende een verbod van een zeker aantal werken met name van Gorki, Gogol, Dostojewski, Tolstoi en Toergénjew, en ook van Jack London.
In de circulaire wordt het verbod gemotiveerd met het feit, dat deze boeken tot zelfs op de Italiaansche kermissen verkocht worden tegen zulke lage prijzen, dat het duidelijk is dat ze met verlies worden geleverd en dus met het doel van een op ontbinding gerichte propaganda, die in strijd is met de atmosfeer, waarin het fascisme de nieuwe geslachten wil opvoeden.

Pirandello en de Film.
Hij is ook scenario-schrijver geworden.

Pirandello.

Langzamerhand overwinnen de meeste schrijvers hun afkeer voor de film, meer speciaal voor de scenario's, die bij honderdtallen tegelijk in het land van den schijn worden gebruikt, en waarvan er slechts weinige literaire waarde bezitten. De Engelschman H. G. Wells was een der eersten, die zich gewonnen gaf, anderen volgden. Hauptmann stond toe, dat men zijn romans bewerkte voor het witte doek; Shaw heeft, na jarenlangen strijd, „genadiglijk" toegestaan, dat men producten van zijn hand op het celluloïd gaat vastleggen; geruchten doen de ronde, dat ook d'Annunzio een drama voor de film heeft geschreven. En nu heeft Pirandello zich eveneens bij het regiment beroemde scenario-schrijvers gevoegd. Na lang bidden en smeeken is de Italiaan er toe overgegaan een manuscript af te staan aan een film-maatschappij. Nieuw werk heeft hij niet geleverd; hij bewerkte zijn internationaal beroemd geworden: *Zes personen op zoek naar een schrijver*, omdat hij vermoedde, dat dit sensationeele stuk ook op het witte doek groot succes zal hebben.
Zoodra het bekend werd, dat Pirandello aan den arbeid getogen was, deden geruchten de ronde, dat de schrijver-zelf erop aangedrongen had, mee te mogen spelen. Men was verbaasd, nieuwsgierig, ongeloovig. En men wachtte vol ongeduld. Het is echter gebleken, dat de nieuwbakken scenarioschrijver niet van plan is, voor de lens te gaan spelen.
Afwachten is dus de boodschap; vóór de spelers op zoek naar een schrijver gaan, moet men eerst een dubbelganger van Pirandello ontdekken!

Karel van de Woestijne

Deze grootste dichter van Vlaanderen is onlangs gestorven.

Te Zwijnaarde, dicht bij zijn geboorteplaats Gent, is hij overleden, een lichamelijk en geestelijk gemarteld mensch, die zijn lijden tot een donkere glorie wist te maken.

Karel van de Woestijne, die in 1878 werd geboren, studeerde aanvankelijk aan de Gentsche Hoogeschool philosophie. Hij liet echter zijn studie voor de dichtkunst varen. Behalve door zijn vele werken in dichtvorm en proza nam hij actief aan het litteraire leven deel als mederedacteur van *Vlaanderen* en correspondent van de *N. Rott. Crt.*

Na den oorlog kreeg hij een betrekking aan het Ministerie van Schoone Kunsten te Brussel en werd hij tot hoogleeraar aan de Universiteit van Gent benoemd.

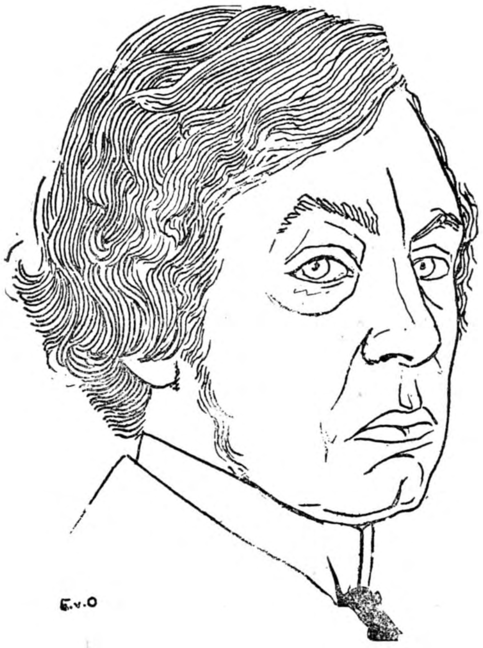

Karel van de Woestijne.

Toen hij in 1928 den 50-jarigen leeftijd bereikte, heeft men in tijdschrift en dagblad den schrijver hulde gebracht en karakteristieken gegeven van zijn zeer eigene kunst, die de zuiverste uiting was van zijn diepste wezen. Dit diepste wezen, dat hij in den dagelijkschen omgang maar zelden liet zien, was van een tragische verscheurdheid. Van den eenen kant verlokt door de zinnelijkheid der wereld, door den gloed harer genietingen en de schoonheid harer verschijning, van den anderen kant gefolterd door een eeuwigheidsbesef, dat al die stoffelijke weelde en heerlijkheid ontluisterde tot vergankelijkheid, tot asch, waaruit ze was gerezen en waartoe ze eens zou wederkeeren.

De tragiek van Van de Woestijne was die van elk diep denkend en fijn gevoelig mensch, een levenslange strijd tot verzoening van de tweespalt tusschen geest en stof, één hunkering naar het verloren paradijs, dat enkel na den dood herwonnen en hervonden kan worden.

In hem voltrok zich de cirkelgang van iedere menschenziel, die bij het neigen van het leven tot haar oorsprong wederkeert.

Zoo kon hij in een zijner laatste bundels *God aan Zee* zingen:

„Ik heb geen doel, mijn God, dan van uw wil geboden.
De zee slaat aan de maan de maat van allen tijd.
Ik ga geen wegen dan, misschien den weg der dooden.
En 't is de weg der eeuwigheid."

Zoo heeft de eeuwigheid ten laatste ook dezen strijder overwonnen. Hij is haar ingegaan na meerdere malen gedurende zijn ziekte gesterkt te zijn door de sacramenten. Dat God hem thans de rust moge schenken, waarnaar zijn afgebeulde ziel een leven lang heeft gehunkerd, zoo bidden wij bij de doodsbaar van dezen grooten, begaafden mensch, die Europaëer van cultuur en mentaliteit, een der grootste dichters is geweest van den Nederlandschen stam.

Alphonse Karr.

De bekende schrijver Alphonse Karr, had in zijn buurt een rijken Italiaanschen graaf, den gelukkigen eigenaar van een pracht-bibliotheek. Op zekeren dag vroeg Karr een zeldzaam boek te lezen, maar de jaloersche bibliomaan liet antwoorden, dat hij nooit een boek uitleende. Mijnheer Karr mocht echter gerust in zijn bibliotheek komen lezen.

Eenigen tijd later moest de Italiaan een gieter hebben en hij zond iemand naar buurman Karr om een gieter te leen te vragen.

— Zeg aan uw mijnheer — was het antwoord — dat ik nooit gieters buiten mijn tuin afgeef, maar als de graaf den heelen dag bij mij wil komen gieten, dan zal hij mij daarmee een groot genoegen doen.

Tolstoi en het strafrecht.

Leo Tolstoi, de Russische schrijver, had een bijzondere opinie omtrent het strafrecht. Op zekeren dag zag hij een boef arresteeren. Hij ging op den politieagent af en vroeg hem:

— Kunt u lezen?

— Zeker mijnheer......

— Hebt u den bijbel wel eens gelezen?

— Jawel mijnheer.

— Dan hebt u bepaald vergeten, dat deze ons gebiedt, onzen naaste lief te hebben, gelijk ons zelven.

De agent keek hem een oogenblik verwonderd aan, dacht even na en antwoordde toen:

— Kunt u ook lezen?

— Ja.

— Heeft u de politieverordening wel eens gelezen?

Jack London en de musicus.

De beroemde schrijver Jack London vertelde eens aan een musicus:

— Ik ben ook muzikant. Mijn muzikaal talent heeft mij zelfs eens het leven gered.

Hoe was dat mogelijk? vroeg de ander.

Wel vertelde Jack London, in mijn jongensjaren kwam er eens in mijn geboorteplaats een groote overstrooming. Tot aan de daken van de huizen steeg het water. Met moeite wisten wij ons leven te redden. Mijn vader klom op het houten ledikant en dobberde daarmee weg...

— En u?

— Ik? glimlachte Jack London.

— Ik begeleidde hem op den vleugel.

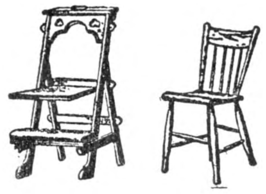

Gebr. Teurlinckx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant enconditieş

f 4.00. RECLAMEBON f 4.00.
(deze Bon is slechts 14 dagen geldig)
DAMESMANTEL VERVEN à slechts f 4.00
in donk Blauw of Zwart, wol of halfwollen stoffen.
Kleurecht (niet afverven).
Postpakketzending door heel Nederland.
Stoomververij en Chem. Wasscherij
„DE STRALENDE ZON" — TILBURG

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

B. J. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingscondities.

Bij Scheren
geen stukgaan en pijn meer
en ook geen naschrijnen der huid,
als men vóór het inzeepen de huid
even inwrijft met slechts een weinig
Doos 30-60, Tube 80ct **PUROL**

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

Begunstigt onze adverteerders.

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

Sportmagazijn „STADION" Hoofdstr. 47² - Tel. 597
— APELDOORN —

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 Telephoon Interc. 23903

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

La vie catholique en France et à l'Etranger. 1 Sept. 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Veel wordt in hoofdartikel en kleinere berichten verteld over de vakvereenigingen in Frankrijk. De brief van Mgr. Lienart, als antwoord aan de H. Congregatie van 't Concilie, staat hier in zijn geheel afgedrukt. Charles Collin vertelt ons zijn bezoek in de „banlieu" van Parijs, 't zware missiewerk aan de poorten van Parijs. Een paar missiekerken en eenige cijfers toonen den vooruitgang. Een opwekkend artikel over 8 September haalt mooie passages aan uit Bossuet, Petilatot (La Vierge Marie d'apres la Theologie) en A. Nicolas, (La Vierge Marie, vivant dans l'Eglise). De redevoering van Z. H. Pius XI aan de Fransche pelgrims om te bidden voor hun broeders, die in ongehoorzaamheid blijven volharden, wordt in 't kort samengevat. Verder worden de groote dagen te Lisieux en Lourdes beschreven, een echte opleving van geloof, 't nieuwe leven van Mme Swetchine, de oude abdij van Moncel, de polemiek tusschen de *Osservatore Romano* en de fascistische dagbladen: etc. etc.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 5 Sept. 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Na 't vervolg van de paedagogische roman door Mevr. Berkvens-Hulsmans, volgt 't derde gedeelte van de „Godsdienstige vorming in de puberteitsjaren" door G. P. J. van den Burg. Juist in die jaren is de godsdienstige vorming zoo noodzakelijk, maar tevens zoo moeilijk. Uit *'t Vlaamsch Opvoedkundig Tijdschrift* wordt een artikel aangehaald, dat duidelijk bewijst, hoe schaamteloosheid en onzedigheid tot onkuischheid voert. Verder nog veel paedagogische bijzonderheden over voedsel, over de dalende geboortecijfers etc.

Alte und Neue Welt. 1 Septemberheft 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 3.60 per half jaar.

Deze aflevering begint met 't eerste gedeelte van een spannende vertelling van A. Kett; verder is er nog opgenomen een novelle van Wolfgang Kemier en een schets van Norbisrath. Volop uitspanningslectuur. Een studie over Rudolf Sieck door Dr. O. Doering met zeven pracht-illustraties toont de onuitputtelijke schoonheid van de natuur. Met een bewonderenswaardige fijnheid en nauwkeurigheid, met de rijkste kleuren schakeeringen heeft Sieck, bloemen, boomen en rivieren weergegeven. A. Goette schrijft over Oxford „Steingewordenes Mitttelalter" een enthousiast artikel en illustreert het met 11 photo's. Joh. Keats noemde Oxford de fijnste stad der wereld met zijn gothische gebouwen, kruisgangen, lommervolle wandelplaatsen etc. Over Australië schrijft Dr. Ludwig Koegel een belangrijke geographische studie en versiert ze met vijf illustraties. De Engelschen hebben 't Australië eens genoemd: 't land van zonden, zorgen, zand en zweet. De vrouwenrubriek is buitengewoon rijk; veertien nieuwe boeken worden besproken: één kunstplaat en 51 illustraties.

La vie Catholique en France à l'Etranger. 4 Septembre 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg, Ab. f 4.50 per jaar.

Met veel sympathie en bewondering geeft 't hoofdartikel de indrukken weer van de 68ste algemeene vergadering der Duitsche Katholieken, met al zijn aangrijpende plechtigheden en zijn propvolle kerken. Daarop 'n korte kennismaking met de kleine zangers van 'l'Abbé Maillet, die zoo'n schitterend succes heeft met z'n jongenskoor. Een belangrijke toespraak van den Paus tot de Elzassers wordt in z'n geheel afgedrukt. Bardy legt de vele moeilijkheden uit,die de uitgaaf ondervindt van den „Dictionnaire d'Histoire et de Geographie ecclésiastiques." De verhoudingen tusschen Kerk en Staat blijven een moeilijk probleem,ooknade oplossing der Romeinsche quaestie Daarover hebbenKatholieke Universiteitstudenten vergaderd: een hartelijke aansporing ontvingen ze van Z. H. Verder beschrijvingen van allerlei congressen.

Boekzaal der geheele Wereld. 15 September 1929. Her Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.— per jaar.

De beoordeelingen waaronder nog al eenige uitvoerige, loopen van 5791 tot 5849. 'n Schat van boekenkennis biedt dus iedere aflevering en men kan er op vertrouwen. Een tamelijk lange bespreking over 't boek van Dr. G. Oberman, over Jeugd, Sport en Christendom zal misschien wel wat stof opjagen. De namen van F. J. J. Doodkorte en P. van Gestel S.J. worden wat al te gemakkelijk even genoemd.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 20 September 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

De zuiver historische filmpjes geven leiding voor wilsvorming. G. P. J. van den Burg behandelt 't vervolg van de zeer moeilijke vraag over de godsdienstige vorming in de puberteitsjaren wanneer alles zich in een nieuw licht aan 't verstand toont. Op dat oogenblik moet de jeugd godsdienst en zedenleer goed leeren begrijpen. Faszbinder beschrijftde eigenschappen der moederliefde. Daarna bespreekt hij nog de quaestie van zakgeld voor de kinderen. Verder de roman van M. Berkvens-Hulsmans, veel boekennieuws, etc. Een mooie aflevering.

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

J. L. KEMPENERS-PIETERS & Zn.
Grossierderij „DE NIJVERHEID" in Koek, Chocolade en Suikerwerken
EN GROS Spilstraat 8-8a — MAASTRICHT EN DETAIL
Het beste adres voor alle Suikerwerken, Biscuits en Chocolade.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

H. N. B. T.

JOS. J. GIELEN
UIT HEDEN EN VERLEDEN
Een bloemlezing in 2 deelen
met een inleiding van
Dr. H. W. E. MOLLER

Deel I telt 352 bladzijden en kost ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie linnen stempelband met goudopdruk f 3.90.

Deel II is zoo juist gereed gekomen; met de expeditie wordt een aanvang gemaakt.

Het werk wordt typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier wordt houtvrij Engelsch featherweight gebezigd; formaat circa 22×15 c.M.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen :

DE TECHNIEK VAN HET OPSTEL

EEN HANDLEIDING MET OEFENINGEN

DOOR

Dr. A. GREEBE

Leeraar aan de Gymnasia te 's-Gravenhage
Oud-Leeraar aan den Gemeentelijken Hoofdactecursus

TWEEDE DEELTJE

VAN SCHEMA TOT OPSTEL

Geïllustreerd.

Dit boekje belooft een uitkomst te worden, niet alleen voor het schoolonderwijs, waar het een pijnlijk gevoelde leemte aanvult, maar ook voor de ontwikkeling in breederen kring.

(p. fr. Hieronymus Rongen O.Cist., oud libr. cens.-Boekzaal).

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD*:* Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missie-actie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Fa. H. KLUITMANS

HINTHAMEREINDE 34
'S-HERTOGENBOSCH

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

MIJNHARDT'S

Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c

Bij Apoth. en Drogisten.

Abonneert U op

Tijdschrift voor Taal en Letteren

f 7.50 per jaar.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

// BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 4.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 20 — 15 OCTOBER 1929 — 17½ cent

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Fransch, Duitsch, Latijn
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Kunst . . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch
Geschiedenis . . . . . Nederlandsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . . Engelsch
Leerboeken . . . . .
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Het 't vorig jaar voor het eerst door ons uitgebrachte winterboek is zulk een uitnemend geslaagde uitgave gebleken, dat wij met groote ambitie ons tweede winterboek hebben voorbereid en zoo zal dan ongeveer binnen een maand verschijnen:

Als het Wintert...... (1929)

dat er weer zéér aantrekkelijk zal uitzien.
Door een fraai, modern, driekleurendruk omslag zal deze uitgave een de aandacht boeiend object zijn, met een feestelijk aspect, buitengewoon geschikt tot geschenk.
Dit kloeke boek van voorname typographische verzorging, met zijn kleurig, fleurig omslag, krijgt in vergelijking met zijn lagen prijs, een buitengewoon rijken inhoud. Er zullen een uitgebreide serie mooie, belangwekkende teekeningen in voorkomen van bekende meesters als:
Titiaan, D. Francesco Goya, Albrecht Dürer, Daumier, Jean F. Millet, Vincent van Gogh en anderen, terwijl eenige artikelen en een serie novellen van vooraanstaande Hollandsche auteurs het literair gedeelte zullen uitmaken.
Wij vermelden:

De vlag van mejonkvrouw Jehanne

DOOR MARIE KOENEN.

Een fijne, romantische vertelling rond de groote Jeanne d'Arc figuur, van des te sterker bekoring nu de gedachtenis aan de dit jaar gevierde Jeanne d'Arc-feesten nog zoo levendig is.

De wraak der opperhoofden

DOOR F. DE SINCLAIR.

Een humoristisch weergegeven jeugdherinnering. We leven de avonturen van die jongelui echt intens mee en er worden komische situaties geschetst, zóó, als een Sinclair dat zoo kostelijk vermag. Een verhaal, dat nog eens hartelijk doet lachen.

Watersnood

DOOR HERMAN DE MAN.

Een karakteristieke schets van dezen vooraanstaanden auteur, wiens werk in enkele jaren tijds zulk een algemeene waardeering vond. Wij worden midden in de angstige ontzetting geplaatst van een Hollandschen watersnood.

Het oog van Avaïta

DOOR JAN NIEUWENHUIS.

Zeer boeiend verhaal over een reis van Constantinopel naar Parijs. De ontknooping is even verrassend als de wijze, waarop de auteur ons deelgenoot maakt van de als nachtmerrie's zoo benauwende angsten van den hoofdpersoon uit deze spannende geschiedenis.

De freule van het feodale kasteel

DOOR ANTOON COOLEN.

Het was ons een genoegen beslag te kunnen leggen op een schets van dezen schrijver, die den laatsten tijd zulk een uitnemende reputatie heeft verkregen. In *De freule van het feodale kasteel* teekent hij zeer zuiver, de hopelooze liefde van een boerenarbeider voor een freule. „De freule van het kasteel, zoo lief, zoo wit, zoo zwak en zoo lam. Och arm, ze heeft hooge schouwers en ze is lam en rijdt in een wagentje". Maar ze is mooi in de oogen van Peer......

Krakepitje

DOOR **CAROLINE VAN DOMMELEN.**

De tragische geschiedenis van een leelijk, ziekelijk fabrieksmeisje, dat verliefd wordt op d'r baas. „Ze begon alles te doen om minder leelijk te schijnen. Ze kocht mooie kammen en met 'n krultang brandde ze golfjes in d'r dunne, bleeke haar. Kralensnoeren en linten wond ze om d'r magere halsje... Dat 't mormeltje zich zoo opdofte voor 'n bepaald iemand, begreep niemand, behalve Bet, haar zuster. Maar meid! Je haalt je toch zeker geen flauwe kul in je hoofd?''

Nee! — flauwe kul was 't niet! — 't Was diep tragisch! De mooie liefde van 'n zuiver zieltje in een misvormd lichaam.

Wie kent ze niet?

DOOR **WILLEM MATSIJS.**

Een vergelijkende studie tusschen de beroemde filmfiguur Charley Chaplin en de eveneens beroemde plaatjesfiguur Adamson, creatie van den Zweedschen caricaturist O. Jacobsson. Verlucht met vele humoristische teekeningen.

Wij vragen onze abonné(e)'s voor dit schitterende werk, gedrukt op het beste en duurste papier (Engelsch feather weight) geen vier of vijf gulden, wij stellen de exemplaren beschikbaar

uitsluitend voor onze abonné(e)'s voor slechts 95 cent per stuk!

Wij zijn hiertoe in staat, doordat wij meer dan tienduizend exemplaren drukken en het boekwerk aan onze abonné(e)'s ongeveer tegen kostprijs afstaan.

Maar U kunt U zelf overtuigen. Begin November ontvangt U het werk

OP ZICHT.

U begrijpe ons nu goed.

De abonné(e)'s die geen zichtzending mochten wenschen, kunnen ons dat even per briefkaart berichten, of wel de zending bij aanbieding *zonder eenige kosten* weigeren en retourneeren.

De abonné(e)'s waarvan ons verleden jaar op een of andere wijze gebleken is, dat een zichtzending hun niet aangenaam is, ontvangen *niets,* tenzij zij er nog omgaand nadrukkelijk om verzoeken.

De abonné(e)'s, die méér dan één exemplaar wenschen te ontvangen (er waren er verleden jaar, die er wel tien bij bestelden!) gelieve ons *terstond na ontvangst* (*niet er voor*) *van hun exemplaar* op te geven, hoeveel exemplaren er nog méér worden verlangd.

Dit bevordert de richtige distributie, daar dan iedere abonné(e) zijn beurt en zijn gelegenheid heeft gehad en bovendien, aldus kan men zich vooraf op zijn gemak overtuigen van de uitstekende in- en uitwendige verzorging van het werk.

Men talme dan echter niet, want wij twijfelen er niet aan, of evenals verleden jaar, gaat ook nu, de oplage weer schoon op!

Als het wintert...... (1929) is een rijk bezit en een gedistingeerd St. Nicolaas- of Kerst-geschenk.

In dit tijdschrift wordt nog nader bekend gemaakt, wanneer de expeditie plaats vindt. Zij, die meenen ten onrechte te zijn overgeslagen gelieve *dan* (niet nu) te reclameeren.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS :: TILBURG

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

N. V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855 Hofleverancier **P. W. HIELE**
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming „BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur **van** en **over den Eucharistischen Kruistocht** is compleet.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. **EN DETAIL**

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is **HET** goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

P. van Liebergen

NIEUWSTR. 9 EINDHOVEN TELEF. 679
Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren!
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

FRANSCH.

G. Letourneau, 5892.
NOS DEVOIRS ENVERS LES SEPT SACREMENTS. *Aubanel Frères, Avignon,* 1928. (19×12) 70 blz. ing. Ffr. 14.—.

Dames-conferenties over de zeven Sacramenten. Wat deze Parijsche pastoor zegt over het huwelijk, is, ofschoon hij geen groote woorden gebruikt en geen statistieken citeert, raak en degelijk. Zeer terecht besluit hij met een korte toespraak over Maria, Moeder van genade, onder den titel *Marie Sacrement universel,* ontleend aan de Fransche mystici der 17de eeuw.

H. Rongen.

René Leyvraz, 5893.
LE CHEMIN DE LA MONTAGNE. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1928. (19.5×12.5) 220 blz. ing. Ffr. 12.—.

Het bekeringsverhaal van dezen Zwitser is voor onze tijd van zulk een buitengewone betekenis, omdat het (sauf erreur!) het eerste verslag is, dat geschreven werd van de bekering van een protestant-socialist. Leyvraz is redacteur geweest van een der eerste en felste socialistiese bladen in Zwitserland, en is tans na zijn bekering, eerste redacteur aan de katholieke *Courrier de Genève.*

Le Chemin de la Montagne, verhalen van de dooltochten die zijn hongerend en zoekend hart, zowel als zijn niet met drogredenen te verzadigen geest te samen of gescheiden van elkander, hebben gemaakt, om tenslotte in het Katolieke geloof de zekerheid te vinden. Hij leert door de werken van Bloy de sfeer van het bovennatuurlike kennen, het zien van de dingen en van het leven in het licht der genade. Hello wijdt hem in in de levens der heiligen en de Navolging openbaart hem de afgronden der Eucharistie. Als hij dan door de genade en deze drie schrijvers gedreven, het doopsel heeft ontvangen, vindt hij, eindelik in Georges Valois en zijn corporatie-stelsel het ideaal ener Katolieke sosiologie.

Zowel voor de waarlik zoekende socialist, waarvan Leyvraz voor zijn bekering het type moet genoemd worden, als voor de beoordeling en de waardering van het religieuse en sosiale apostolaat onder de sosialisten, op welk gebied het werk van Leyvraz ons nog heel wat inzichten en lessen geven kan, is dit boek van enorme betekenis.

Het *kan* dit zijn — als het maar voldoende door ons Katolieken, gelezen en herlezen wordt. Niet alleen zal dan deze langzame en smartelike verovering van de waarheid voor onze kijk op de socialisten van belang zijn, maar óók voor het eigen innerlike leven.

Ton Kerssemakers.

Ch. Vandepitte D.H., 5894.
CONFÉRENCES A LA JEUNESSE DES ÉCOLES. *P. Tequi, Paris* 6, 1928. (19×12) Deel I: VIII-232 blz. deel II: 209 blz. deel III: 246 blz. Deel I en II per deel ing. Ffr. 7.50. Deel III ing. Ffr. 7.—.

Bij de aankondiging van deze conferenties kunnen we volstaan met even de stof aan te geven; de behandeling en voorstelling blijft even juist berekend op de jeugd: 't zijn raadgevingen, fouten, die vermeden moeten worden en deugden die moeten toegepast worden. De titels zijn: heiliging der ziel: gebruik van tijd: geweten: hartstochten: karakter: verbeelding: gebreken der tong: ergernis: menschelijk opzicht: bekoringen: lauwheid; daarna een serie kortere puntjes over de gebreken en deugden der jeugd: ten slotte de christelijke zedigheid: de bewaking der zintuigen: de reinheid: de roeping: apostolaat en de volharding. Een echte paedagogische preekenserie. We moeten alles verwerken, maar de hoofdgedachten en voorstellingen kunnen we hier vinden. En op punt van preeken kunnen we in Holland zeer veel van Frankrijk leeren. In congregaties, op kostscholen vooral zullen deze jeugdconferenties zeer groote diensten bewijzen, om vruchtbaar te preeken. 't Zijn geen vage, geen algemeene toespraken, maar ze zijn in alles op de jeugd berekend

Deze „Conférences'' zullen zeker hoogst welkom zijn bij allen, die wel eens voor zulk een gehoor moeten optreden. 't Stelt hooge eischen aan den priester, om voor zoo'n leeftijd met succes te spreken. Gewone taal en gewone voorstellingswijze grijpen daar niet aan. De samensteller van deze toespraken verstaat de kunst om 't kind te treffen: 't is levendig, pakkend, afdalend door passende verhalen tot deze gedachtenkring van onze jeugd; op 't einde van iedere toespraak een paar korte overwegingen met practische besluiten. In dit eerste deeltje worden de groote waarheden behandeld en de plichten van den staat. Eerst veertien conferenties over de groote waarheden: zeer goed berekend voor deze jaren, de vier over den dood, oordeel, hel en hemel; voorts Jezus en Zijne Kerk, de H. Communie, de vergiffenis der zonden. De dogmata der Kerk zijn echt practisch uitgewerkt. Daarna volgen er vijftien over de plichten van den staat; opstaan en zich te ruste begeven: klas en studie: H. Mis, Retraite, Vacantie, etc., juist onderwerpen, die zoo moeilijk te behandelen zijn en toch dikwijls moeten behandeld worden. Letterlijk deze Conferenties overnemen, is niet mogelijk; ze moeten overgewerkt worden voor ieder gehoor, maar dan krijgen we jeugdpreeken.

De tweede Serie van deze conferenties voor de jeugd munt uit door dezelfde eigenschappen als de eerste, pakkend in vorm en afdalend tot onze jeugd, zonder ooit in 't al te gewone te vervallen. In dit tweede gedeelte worden de plichten tegenover God en den naaste behandeld. Zeer tactisch is de indeeling der stof: er wordt gesproken over de plichten tegenover zich zelf, over geloof, hoop en liefde, 't woord Gods, 't vluchten van doodzonden, dagelijksche zonden, naaste gelegenheden, over versterving, boetvaardigheid, over 't aanvaarden van 't lijden in ons leven en 't gebed, de gedachten aan Gods heilige tegenwoordigheid, godsvrucht en devotie. Onder de plichten tegenover den naaste zijn gerangschikt: Liefde tegenover den naaste; elkander verdragen en aalmoezen geven: gedrag tegenover ouders en leermeesters; vrienden; de priesters; de zielen van 't vagevuur. De argumentatie der preeken steunt veel op mooi verwerkte plaatsen der H. Schrift en van de Kerkvaders. Misschien

kunnen deze conferenties niet alleen goed in congregaties gebruikt worden, maar ook in de catechismusklassen, zoo men daar er naar streeft de kinderen volgens den catechismus te leeren leven.

v. L.

DUITSCH.

Joseph Brauner, 5895.
ARCHIV FÜR ELSÄSSISCHE KIRCHENGESCHICHTE. *Herder & Co., Freiburg i. Br.,* 1929. (26×20) VII-416 blz. ing. M. 8.50.

Het is reeds de vierde maal, dat we een flink, kloek boekdeel mogen bewonderen, vol kostelijke bijzonderheden uit de kerkelijke geschiedenis van den Elzas, dat welvarende en veelbesproken land, zoo rijk aan godsdienstzin en vaderlandsliefde. Dit laatste te verstaan van eigen land in engeren zin en eigen taal, welke Duitsch is. Wel daarom zijn alle negen groote en zes kleine bijdragen in het Duitsch geschreven.
Men zal voor dit fraai uitgegeven werk echter niet alleen in Elzas, en in Duitschland, maar ook in Frankrijk wel belangstelling toonen. En misschien ook een beetje in Nederland, want afgezien van de zeer lokale onderwerpen, welke behandeld worden, zooals een pastoor van Schlettstadt, een parochie van Weissenburg, het Kollegiatstift Sankt-Leonhard, het seminarie van Straatsburg, e.d., zijn er toch ook enkele bijdragen, die Nederlandsche geschiedenisliefhebbers kunnen interesseeren.
Hierbij denken we vooral aan het opstel van Luzian Pfleger over het ontstaan der Elzassche parochies, een opstel van 114 blz., dat een zeer goed voorbeeld kon zijn voor een werk over de Nederlandsche parochies. En speciaal de oudste heiligenvereering en *de kerkpatronen* zijn onderwerpen, welke van meer dan lokaal belang zijn. Hebben wij in Nederland een wetenschappelijk werk hierover, afgezien van hetgeen bij Post of anderen toevallig voorkomt? Pfleger is voorzichtig bij het maken van gevolgtrekkingen. Hij zal uit het voorkomen van een „ouden" Patroonheilige (Petrus, Paulus, Joannes den Dooper) niet direct besluiten tot het oud-zijn der parochie. De meeste Elzassche Petrus- en Pauluskerken b.v. zijn eerst in de achtste of negende eeuw door kloosterlingen gesticht. Men moet ook zien, of de plaats, waar de kerk staat, werkelijk reeds vroeg in oorkonden voorkomt. De oudste missionarissen brachten de vereering van S. Stephanus, S. Laurentius en Sixtus, S. Michael en van gallo-frankische Heiligen over naar den Elzas. Nog zij gewezen op de bijdrage van Herber over de bijbelsche eigennamen bij Otfrid van Weissenburg en in het oud-hoogduitsch. Voor onze germanisten een hapje. — Wij hopen, dat het Genootschap, dat dit werk uitgaf, niet gedwongen zal worden, door gebrek aan belangstelling, het *Archiv* te doen ophouden.

Dr. W. L.

Walter Sierp S.J., 5896.
EIN APOSTEL DES INNEREN LEBENS WILHELM EBERSWEILER S.J. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 2e druk: 1929. (19×14) IX-288 blz.

Grootendeels samengesteld naar twee door hemzelf achtergelaten autobiographiën, is dit boek toch niet een levensbeschrijving zonder meer, maar toont ook de geestelijke ontwikkeling van P. Eberschweiler Voor het innerlijk leven kan men er veel nut uit trekken, en van de bemoediging en opwekking, die hij om zich heeft weten te geven, is in dit boek een heilzame nawerking gebleven. Dit zal de lezer tot zijn voldoening ondervinden.

Dom A. Gerold O.S.B.

Paul Sträter S.J., 5897.
DER GEIST DER IGNATIANISCHEN EXERZITIEN. *Herder & Co., Freiburg i. Br.,* 1929. (17.5×11.5) 203 blz. ing. M. 1.60, geb. M. 2.80.

In Januari kwamen in het St. Bonifatiusretraitenhuis 'n tachtig priesters bijeen van verschillende religieuze Ordes om de beteekenis van de geestelijke oefeningen van den H. Ignatius voor onzen tijd te bestudeeren. Wat daar over dit onderwerp werd gezegd, nog met eenige aanmerking vermeerderd, heeft P. Sträter in dit boekje bijeengebracht. Ontstaan en bedoeling der geestelijke oefeningen; Grondslag; Eerste week: 't Beeld van Jezus: De geestelijke oefeningen als school van volmaaktheid: Het beleven der geestelijke oefeningen. De diepere beteekenis van de Ignatiaansche oefeningen, de vaste samenhang, de werking zelve worden goed naar voren gebracht. Iedere oefening moet bij de volgende aansluiten; juist in den psychologischen samenhang van 't begin tot 't einde ligt de werkingskracht van Ignatius boekje. Wie dus een goed inzicht wil hebben in dit wonderbare werk, wie ze in Ignatius geest wil lezen, moet dit werkje eens goed bestudeeren.

v. L.

LATIJN.

M. Pistocchi, 5898.
DE RE BENEFICIALI. *P. Marietti, Turin,* 1929 (20×12.5) 501 blz.

Woord voor woord worden de canons uitgelegd en toegelicht: de schrijver toont zich een meester in het verklaren van den Codex door den Codex zelf. Behalve door z n uitgebreide kennis der auteurs blijkt schr. iemand te zijn, voor wien het gebied der administratie van Kerkelijke Goederen geen geheim meer heeft. Er is vooral rekening gehouden met de Italiaansche burgerlijke wetgeving (van vóór de Lateraansche verdragen), maar ook met de wetboeken van andere landen is schrijver vertrouwd.

Dom. J. B. de Glas O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Dr. A. Decoene, 5899.
DE GODSGEDACHTE. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1929. (24.5×17) 236 blz. ing. Bfr. 24.—.

't Boek van Dr. Decoene bevat een dertig lezingen over God en de Godsproblemen in zoo ver die dienstig kunnen zijn voor de godsdienstige vorming op de Lagere en Middelbare school. In zoo'n lezing is de vorm minder droog, dan in een verklaring der lessen. De waarheden blijven wel 't zelfde, maar ze zijn wat meer pakkend, wat klankrijker voorgesteld. Deze methodiek om de les nog eens te verduidelijken door lezing was al lang bij andere vakken in gebruik. Na

een reeks lessen moeten ze dus voorgelezen worden: misschien kunnen ze den godsdienstleeraar ook de juiste stemming bijbrengen om met overtuiging en bezieling zijn les te geven. In 't eerste deel wordt Gods wezen aldus behandeld: God en de wereld, God en 't openbaar leven, De Goddelijke Drieëenheid, etc.: in 't tweede Gods werken in de natuur (De wouden en boomen, De nacht en de sterren, Het veld, De groote vlakte, De woestijn, etc.): in 't derde God en wij (God is liefde, Het Sacrificie voor den Schepper, God en de Heiligen, God ons einde, de Hemel, Verlangen naar God, etc.). Niet alleen voor 't doel waarvoor de schrijver dit werk samenstelde, is het allergeschikst, maar ook is 't uiterst nuttig als geestelijke lezing voor leeken en priesters. Zooals ons geloof is in God, zoo is onze geheele levenswijze georiënteerd. De diepe Godsgedachte geeft een andere levensvisie, ze bepaalt en beheerscht geheel ons practisch leven. Deze levendige lezingen vol van uitspraken der H. Schrift en groote ascetische schrijvers kunnen er veel toe bijdragen, om God weer dichter bij de menschen te brengen.

v. L.

DUITSCH.

Prof. Dr. Heinz Heimsoeth, 5900.
METAPHYSIK DER NEUZEIT. *R. Oldenbourg, München,* 1928. Handbuch der Philosophie. (26.5×18) Afl. 17. 104 blz. ing. M. 5.50.

Heimsoeth heeft vroeger reeds op dit gebied door zijn suggestieve synthese rond de groote problemen verdienstelijk werk verricht. Ook deze systematische uiteenzetting van de geschiedenis der moderne metaphysiek van Nicolaus van Cusa tot Kant verdient alle aanbeveling.

Dr. Ferd. Sassen.

Prof Dr. Friedr. Seifert, 5901.
PSYCHOLOGIE — METAPHYSIK DER SEELE. *R. Oldenbourg, München,* 1928. Handbuch der Philosophie. (26.5×18) Afl. 18. 97 blz. ing. M. 4.—.

Geen wijsgeerige zielkunde, maar een zeer beknopt overzicht over de metaphysische opvattingen omtrent het psychische leven, van Aristoteles tot op onzen tijd. De beschouwingen over Augustinus en de Middeleeuwen, die blijkbaar de voorliefde van den schrijver hebben, zijn wel zeer suggestief, maar nemen te veel plaats in en overladen zoodoende in dit kader het geheel, terwijl de richtingen van de moderne psychologie daarentegen te schematisch worden behandeld.

Dr. Ferd. Sassen.

Prof. Dr. Othmar Spann, 5902.
GESELLSCHAFTSPHILOSOPHIE. *R. Oldenbourg, München,* 1928. Handbuch der Philosophie. (26.5×18) Afl. 19: 96 blz. Afl. 20: 97-188 blz. Afl. 19 ing. M. 3.90, afl. 20. ing. M. 3.75.

Een wijsgeerige maatschappijleer op Hegeliaanschen grondslag, die uitgaat van de overtuiging, dat alle wijsbegeerte eerst in de „Gesellschaftsphilosophie" haar voltooiing kan vinden. Uitvoerig verdedigt de schrijver het goed recht van de wijsgeerige behandeling van maatschappelijke problemen, en geeft daarvan zelf een diepzinnige en scherpdoordachte formuleering, die men zal moeten bewonderen, ook als men met de oplossing niet instemt. Het boek prikkelt tot nadenken en zal zeker niet zonder vrucht worden gelezen.

Dr. Ferd. Sassen.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Joh. C. P. Alberts, 5903.
FEESTELIJKE OMMEGANG. Geïllustreerd. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1927. (20.5×15) Deel I: 246 blz., deel II: 255 blz., deel III: 236 blz., deel IV: 180 blz., deel V: 296 blz.

Op de oranje banden van deze vijf delen „Ommegang" staat 'n gouden draaimolentje gestempeld: de spil is 'n slank naakt vrouwefiguurtje en daaromheen tollen 'n paar „symbolen": 'n rechter, 'n clown, 'n poilu......... Moeten we hieruit opmaken, dat Johan Alberts 't leven van de twintigste eeuwer ziet als 'n kringloop om 't sentrum van 't ongesluierdseksuele? Om menige bladzij van z'n veelsoortig oeuvre zou men 't inderdaad menen. We hebben ons laten meezeulen op deze, godbetere 't, „feestelijke" ommegang...... Er waren bladzijden, die we met gulzige graagte verslonden... dan weer bladerden we verveeld maar verder, verder... halverwege zuchtend: „Wat heeft Onze Lieve Heer toch rare kostgangers", aan 't einde prevelend: „Heer, ontferm U over dezen Uwen kostganger". Als 't geen gruwelike aanstellerij is, is 't gruwelike tragiek: wie biecht zo open z'n zonden en z'n vertwijfeling, z'n ellende en z'n honger, als ie geen poseur is of 'n bandeloze all-round? 't Zijn meest allesbehalve frisse bijzonderheden over 's schrijvers geboorte, jeugd, vrijgezellen-escapades en batailles d'amour met 'n zekere Mien (we zullen maar Mien zeggen, niet waar?), maar je staat paf van zo'n mentaliteit, die familieportretten onder 't publiek vent en je meeneemt naar 'n bordeel, om zich op 't onverwachtst nog op z'n best aan je te vertonen; die je deelgenoot maakt van familieleed en familie-vreugd op 'n manier, dat je jezelf diskreet wilt afwenden... Maar ja, als je eenvoudig wordt gedwongen om te blijven tot zolang Mien de kleine heeft gevoed of tot Alberts uitverteld is uit de cronique-scandaleuse van z'n familie... Je kunt 't werk ook neergooien, vooral waar de schrijver zich permitteert 'n liederlike terminologie te kiezen, in plaats van 't aan onze beleefdheid over te laten — hem toch wel te begrijpen... Maar je wordt telkens weer getrokken naar die wonderlike bohémien: filosoof, dichter, journalist, handelaar in sigaretten-automaten, oprichter van tijdschriften, zwerver over de wijde wereld... eroticus, godslasteraar en macabere fantast... wispelturig minnaar en liefdevol vader... gefolterd twijfelaar en bruut uitdrager van menselike drogredenen... goochelaar met mooie woorden en schepper van 'n waterklaar proza... 't Leed heeft 'm de komedie veler levens onthuld en leverde de gal voor z'n inkt... wie uit 'n verhouding van leugen werd geboren en zich z'n ganse bestaan als erfelikbelast voelt, haalt makkelik 'n schrap door de normen van fatsoen, waaronder zoveel rottigs ligt verborgen. Maar als hij dan alles om zich heeft afgebroken, snijdt z'n kreet om licht soms door de luchten, op tot 'n Wezen, dat men God kan noemen of anders......

En daarom is Alberts ons als mens liever dan de Multatuli, der „Ideeën", aan wie hij voortdurend doet denken, want naarmate zijn geest meerderlei vormen behoeft, groeit 'n zekere mildheid, 'n verzoeningsgezindheid, zodat we ten laatste toch niet meer durven reppen van...... „'n Ziektegeschiedenis". Inderdaad echter mag men in deze uitingen van 'n heen-en-weer-geslingerde geest 'n typering zien van vele „twintigste-eeuwers", helaas!

— D — *Leo Fens*

Ruby M. Ayres, **5904.**
DE MAN UIT CANADA. Vertaald uit het Engelsch door J. F. Kloosterman. *Uitg.-Mij. Holland, Amsterdam,* 1929. (20.5 × 14) 175 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

„De Man" gaat van Canada naar Engeland. Een vriend geeft hem een aanbeveling mee voor een anderen vriend, die in Engeland woont. En inplaats van dien vriend in Engeland aan te treffen, valt hij in de klauwen van een schurkenbende, waarvan de hoofdpersoon zich voor den bedoelden vriend uitgeeft.

Het geval is onwaarschijnlijk. De uitwerking onsmakelijk en ongezond. De man uit Canada raakt verliefd op de zuster van den voornaamsten boef en meer andere connecties worden op den koop toe gegeven. In een tijd van verwijfde jongelui is dit soort half-zachte lectuur zeer slecht. De zelfmoord van 'n „dame", die erin voorkomt, doet de maat overloopen.

— D — *J. H. P. Jacobs.*

Ruby M. Ayres, **5905.**
HAAR KLEINE JONGEN. Vertaald uit het Engelsch door L. van Leeuwen-Boomkamp-Belinfante. *Uitg.-Mij. Holland, Amsterdam,* 1929. (20 × 13.5) 186 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25

Een jongeman zal trouwen, maar zijn aanstaande vrouw had liever den rentmeester van den jongeman z'n overleden ouders, gehuwd. De jongeman houdt ook veel van dien rentmeester, die altijd 'n vriend voor hem geweest is.

Om het die twee wat gemakkelijk te maken, rijdt hij moedwillig met zijn auto tegen een muur en sterft.

Overigens sluimert in dit en dergelijke werken een sensualiteit, die nauwelijks verborgen kan worden, door de sentimentaliteiten, die er den hoofdschotel van willen vormen.

— D — *J. H. P. Jacobs.*

H. Baart de la Faille-Wichers Hoeth, **5906.**
DE ONGETROUWDE TANTE. *Loghum Slaterus, Arnhem,* 1928. (20 × 13) 241 blz.

Merkwaardig, dat zovele hedendaagse schrijvers 't opnemen voor de „oude vrijster", hier eufemisties „de ongetrouwde tante" geheten. 't Is als 'n amende honorable, waar de vroegere eeuwen, slechts smaad, hoogstens wat „humor" voor haar over hadden. Men zou uit de manhaftige zelfstandigheid der geëmansipeerden kunnen konkludéren, dat ze thans minder dan ooit gesteld zijn op belangstelling in hun gemoedsleven. Mevr. Baart de la Faille is met velen van mening, dat die onafhankelikheid maar surrogaat is. De vrouw blijft vrouw en wanneer 'n vrouweleven verloopt zonder liefde, zonder 't moederschap, is 't 'n jammerlike mislukking.

De onderhavige ongetrouwde tante, Betty van Dingen (de auteur is in de keuze van dit en andere pseudoniemen niet erg gelukkig) is 'n gewezen onderwijzeres in Londen, Hollandse van geboorte en door de banden, die haar innig aan haar familie in 't vaderland hechten. We treffen 'r aan op de morgen van haar jaardag: ze leest de binnengekomen korrespondentie en blijkt de vertrouwde te zijn van de zusters en broers, die allen hun zorgen hebben, over de opvoeding hunner kinderen vooral. Intiemer leren we broer Karel kennen, medikus in Utrecht, vader van Coni, die verliefd is op 'n katholiek konservatoriumleraar in Brussel; en van Koos, jeugdig socialisties idealist. De vrijzinnig-protestantse vader wil van dat gemengde huwelik niets weten, maar als Coni in Londen is bij Betty, komen daar ook Karel en de musikus: en de ongetrouwde tante, die zelf eens om wille van 't geloof de katholieke Wim van Haatert opgaf, brengt de partijen tot elkaar: liefde en geluk gelden boven geloof en „de wereld gaat vooruit", men moet zich boven zulke kleinigheden weten te verheffen. Bovendien hebben ouders niet 't recht om voor hun kinderen te kiezen. Dan weet ze Koos, op louter fisieke gronden, te overtuigen van de ongewenstheid zijner neo-malthusianistiese denkbeelden en „plannen"... Nog in 'n ander drama wordt ze betrokken: de dochter van de inmiddels getrouwde van Haatert (echter ook „aan de biechtstoel ontgroeid") heeft 't met 'n getrouwde professor in Amsterdam aangelegd, wacht, naar Londen gevlucht, op de scheiding. Betty weet Lous van Haatert echter te overtuigen van 't onrecht, dat ze doet aan des professors vrouw en kinderen: ze schrijft 'm af, waarop 'n lichamelike inzinking volgt, die Wim naar Londen roept. Alles komt terecht: Coni weg, Lous weg, niemand om voor te zorgen, weer de eenzaamheid. Zelfs is haar de illuzie niet gelaten, dat Wim haar nog steeds liefhad: ze weet zich ook „niet-meer-begeerd". Vrij plotseling en wat goedkoop-dramaties volgt dan haar dood!

't Is 'n vlot-geschreven boek: uitstekend weet de auteur de lokale sfeer te treffen, haar dialogen zijn vlot en 't ontbreekt haar niet aan fijne geest en de gave: karakters te ontleden. Wat de ideeënwereld betreft, 't is als hoorden we voortdurend 'n stem uit den ether: „Hier is de V.P.R.O." Wat, volgens haar, de godsdienst in 's mensen leven niet mag worden, we zagen 't reeds in 's schrijfsters opinie over 't gemengde huwelik. Voorts heeft zij wel wat wonderlike denkbeelden van 'n „mystiek-aangelegd katholiek" als de musikus Gerald is...... Om deze en andere meningen, ten opzichte der opvoeding voornamelik, is 'n streng voorbehoud voor geestelikvolwassenen wel gewenst.

— C — *Leo Fens.*

Max Brand, **5907.**
DE STERKE VUIST. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Jr. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20.5 × 14) 250 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75!

Vol van „boys" en „cow." Er zijn wildernissen en bergen en grasvlakten, vuisten en dolken en revolvers als de natuurgetrouwe entourage, die van een koppel vloekende boys „cowboys" maken. Mitsgaders een intrige van een als boy verkleed Mexicaansch meiske, dat kan lachen en

intrigeeren, omdat hij erg veel met zijn meester (de man met een sterke vuist) op heeft.
Via een reeks geweldige vloek- en vechtpartijen — daar dragen de boys toch vuisten, dolken, revolvers en zweepen voor — worden heer en „knecht" uiteindelijk een gelukkig paar, eigenaars van een vruchtbare ranch en veel „cows." De boys zijn totslot wat tammer geworden, en...... alles komt op de voetzolen terecht. De spanning, die de intrige in het boek brengt, ontleent au fond haar energie aan de liefde tusschen den Big-boy en Pepillo, maar haar Mexicaansche jongenskleeren leiden onze aandacht volkomen van deze man-en-vrouw-verhouding af. Niemand dan Pepillo zelf kent zijn (— háár) geheim! En dit maakt de spanning heviger, de ontknooping verrassender. Evenwel ware met dit gegeven ook zonder de sterke kruiderij, waar cow-boy-storys nu eenmaal mee gekruid moeten (?) worden, een sterk en spannend boek te schrijven geweest.
— Bc — *Piet Visser.*

Max Brand, **5808.**
DE TUIN VAN EDEN. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. Bovenkamp Jr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1928. (21×14) 233 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
De tuin van Eden behoeft niet om onkuischheden te worden afgewezen. Doch de grenzelooze fantasie waarmee deze onder misdadigers, gentlemen, beurskoningen, naieve wildemannen en paardenfokkende wereldhervormers-in-'t klein spelende sensatie opeenstapelingen mee gecomponeerd zijn, alsmede de 20e eeuwsche allergoedkoopste manier om O. L. Heer hier en daar — op wat zotte wijze — erbij te halen, doen ons dit boek absoluut afwijzen.
— Bc — *Piet Visser.*

Agatha Christie, **5909.**
HET GEHEIM VAN DEN „TRAIN BLEU." Vertaald uit het Engelsch door J. Hanhart. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (21×16) 231 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.
Voor nadere bespreking zij verwezen naar *Boekzaal* 5489, waar 't Engelsche origineel dezer verdienstelijke vertaling „verslagen" werd.
— Bc — *M. M.*

Ethel M. Dell, **5910.**
ALS EEN ADELAAR. Vertaald uit het Engelsch door W. J. A. Roldanus Jr. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×13.5) 306 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
Luitenant Nick Ratcliffe gaat als een adelaar steeds recht op zijn doel af, zonder eenige vrees. Hij weet de dochter van zijn commandant te redden uit de handen van de inboorlingen, die hun fort bestormden en heeft zelfs beloofd haar te dooden, alvorens zij den vijand in handen zou vallen.
Hij bemint haar, doch het zal nog langen tijd duren, voor hij haar gewonnen heeft.
In het boek komt nog een verhouding voor van een getrouwde vrouw met een jeugdvriend. Nick weet den juisten weg te vinden. Zij gaat naar haar echtgenoot terug. Hoewel de hoofdfiguur een edel karakter bezit, is het boek als amusementslectuur niet aanbevelenswaardig.
— Bc — *L. R.*

Ethel M. Dell, **5911.**
HET ALTAAR DER EER. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×14) 302 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
„Eer" is een in onzen tijd spaarzaam voorkomend goed, en daarom kan iedere romancier in de Engelsche high-life kringen zijn hart ophalen.
De eer der „Conisters" was nog nimmer bevlekt, maar de bruid van de stamhouder ziet kans om den laatsten nacht voor haar huwelijk een rendezvous te hebben met den geliefde haars harten, die ze eerst voor de derde keer van haar leven ontmoet. Haar oudste zoon blijkt na verloop van tijd alleen in naam een Conister. Lord Conister heeft zijn „pleeg"-zoon het begrip „eer" zóó diep ingeprent, dat de jongen, wanneer hij op zijn vijftiende jaar toevallig achter het geheim van zijn geboorte is gekomen, zich „om de eer" te redden, onder den trein werpt.
Beide themata, de „driehoeks-verhouding" en de zelfmoord kunnen wij als lectuur missen. Literaire fijnproeverijen worden ons ook niet direct geboden.
— D — *Piet Visser.*

Ethel M. Dell, **5912.**
VERBODEN TOEGANG. Vertaald uit het Engelsch door A. Vuerhard Berkhout. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×14) 314 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
Rosemary, opgevoed door haar tante Roberta, groeit op tot een vrijmoedig levenslustig meisje, hoewel haar vrijmoedigheid wel eens in onbeschoftheid en haar levenslust in hysterie ontaardt. Verlangend naar meer vrijheid en vreugde gaat zij zonder toestemming naar een bal, waar zij Dick, een vroegeren verloofde van haar tante, ontmoet, met wien zij gevaarlijk intiem wordt en die haar vertelt, dat Roberta niet haar tante, doch haar moeder is. Uit wanhoop over deze wetenschap, gaat zij er met den avonturier Dick vandoor, wat echter nogal goed afloopt.
In Italië wordt zij teruggevonden door een vroegeren vriend van haar, met wien zij huwt. Later blijkt, dat niet Roberta haar moeder is, doch dat zij een kind is van een zuster van Roberta, welke zuster zoo goed is bij een auto-ongeluk om het leven te komen.
Roberta, die haar vroegeren verloofde, Dick, weer ontmoet, ontdekt, dat deze van haar verwijderd is gehouden door haar overleden zuster, doch bemerkt tevens, dat haar vroegere liefde voor hem is verdwenen. Zij huwt met Silas Hickory, die al lange jaren haar met taaie toewijding heeft terzijde gestaan.
Het verhaal is boeiend en vlot geschreven en de karakters, vooral dat van den stijfhoofdigen, stug-afwachtenden Silas, zijn goed geteekend en volgehouden.
— Bc — *A. C. de Br.*

Ch. Garvice, **5913.**
IRIS. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. P. Kapteyn. *Gebr. E. & M. Cohen, Amsterdam,* 1929. (21.5×16) 275 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75
Iris Knighton komt na den dood van haar vader zonder middelen van bestaan. Haar vader's groot fortuin gaat in andere handen over, daar een intrigant het ten haren gunste opgemaakte testament steelt en beweert, dat Iris geen wettige dochter is.

Nadat zij eenigen tijd met succes als zangeres is opgetreden, wordt het gestolen testament ontdekt en blijkt tevens, dat zij wel de wettige dochter van haar vader was.
Weder in het bezit van haar fortuin, huwt zij met dengene, die de erfenis eerst had bekomen en komt alles in orde.
Lichte ontspanningslectuur, zonder diepgang en verheffende gedachten.
— B — *A. C. de B.*

Jackson Gregory, **5914.**
DE WOUDWOLF. Vertaald uit het Engelsch door L. D. A. P. van Son. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (21 × 15) 335 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Het ruwe leven van een gouddelversstadje en omgeving. Boeiende amusementslectuur, voor hen, die niet al te hooge eischen stellen.
— B — *M. v. M.*

Vennette Herron, **5915.**
PAUWEN EN ANDERE VERHALEN VAN JAVA. Vertaald uit het Engelsch door Faja. *W. P. van Stockum & Zn., Den Haag,* 1928. (20.5 × 14.5) 321 blz. ing. f 2.25.
Naast Annie Salomons met haar *Ballingen* staat deze Engelse vrouw, die met mannelikkrachtige hand de sprookjes-sluier durft verscheuren, die dichters weefden om ons smaragden Insulinde. Want dit land van overdadige natuurweelde, van geurende melatie-bloesem en idylliese maannachten, blijkt ook 't oord, waar de dierlikste passies zich uitleven. De lijfsbegeerte en de jeneverfles regéren er, al ontbreekt 't er ook niet aan „bloemen op de mesthoop'', zoals blijkt uit de novelle „Toen het kleine godje lachte''. Zes verhalen zijn zo gebundeld tot 'n werk, dat voor jeugdige lezers véél te brutaal en ten opzichte van katholieke liefdezusters zeker onrechtvaardig en onkies („Pauwen''), 'n boekje opendoet over de „heren''-millioenairs-in-spé, 't trieste leven vertelt van de eenzame Europese vrouwtjes, van verlepte kokettes, de verbeestelikte kolonialen en andere daar aangespoelde wrakken. Daarbij komt, dat Vennette Herron schrijven kan: waar Annie Salomons met haar hart in Holland bleef en te veel van ons realisme behield om „de ziel van 't Oosten'' te benaderen, leeft bij haar Engelse kollega elk tafereel in mystiek, zwoel halflicht, dat tenslotte de degeneratie op de desillusie van de Europeaan aannemelik maakt. Met dat al brengt juist deze sfeer-schildering, naast de ongesluierde beden moordscènes, mee, dat we ernstig voorbehoud moeten maken.
— C — *Leo Fens.*

Marie Hoeffelman, **5916.**
BRIGITTE. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 2e druk: 1929. (17.5 × 12) 307 blz. gec. f 1.25.
Charles de Lédoc, zoon van den Baron de Lédoc van Bordeau heeft te Parijs een eenvoudige meisjes-studente, Brigitte, leeren kennen en oprecht liefhebben. Niet zonder bijzonder veel moeite gelukt het hem de toestemming van zijn adellijken vader te krijgen, die liever een vicomtesse als schoondochter had gezien. Als de overwinning bevochten is, wordt Charles ernstig ziek en sterft. Brigitte is ontroostbaar en leeft nu als liefdevolle pleegdochter op het groote landgoed met haar schoonvader. Als jaren verloopen zijn, dingt Charles' vriend, Adrien, naar haar hand en zij besluit hem te aanvaarden. Toch kan zij nog niet volkomen beminnen, de liefde tot Charles is te sterk. Eerst na een ernstige ziekte leert zij zich zelf beter kennen en voelt, dat de liefde tot Adrien haar van Charles heeft losgemaakt. Het zijn allen sterke eerlijke karakters, welke in dit boek optreden.
— B — *L. R.*

Fergus Hume, **5917.**
HET GEHEIM VAN DEN MIDDERNACHT-EXPRESS. Vertaald uit het Engelsch door Jos. van den Cranenburg. *De Combinatie, Rotterdam* 1929. (20 × 14.5) 170 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75
De omslagteekening en de titel doen meer verwachten dan het boek geeft.
In het eerste gedeelte wordt de lezer vergast op damesruzietjes en minnarijtjes, totdat heel eventjes gewag wordt gemaakt van een lijk gevonden in een trein, nog wel niet eens een middernacht-express. Hierna wordt nog eenigen tijd met het eerste thema doorgegaan, totdat ten laatste de schrijver begint aan de ontraadseling van de misdaad. Het geheel verloopt heel slapjes, terwijl de stijl aan den inhoud evenredig is.
— B — *A. C. de B.*

Ivans, **5918.**
MYSTIFICATIES. Geïllustreerd. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20 × 13.5) 270 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Dit allernieuwste Ivans-boek behandelt 'n Ierse smokkelgeschiedenis. We blijven bij onze vroeger reeds uitgesproken mening: dat de vier of vijf eerste boeken van Ivans door geen enkele van zijn latere publikaties is overtroffen. De auteur werkt al te veel naar 'n bepaald schema, wat bij de min of meer beperkte stof van detektiveverhalen nog gevaarliker is dan elders. We vinden *Mystificaties* helemaal niet boeiend of spannend, en we zeggen nog eens, dat de schrijver Ivans goed zou doen eens 'n stevige vakantie te nemen
— B — *Chr. Kops, O.F.M.*

J. L. de Liefde, **5919.**
CONTACT. *Uitg.-Mij. Holland, Amsterdam,* 1929. (20 × 14.5) 188 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90
Het verhaal loopt als 'n beek, waar bijna geen water in is. De personen zijn allen min of meer schimachtig, geen wezens van vlees en bloed. We hebben ons geweld moeten doen om 't boek geheel uit te lezen. De dikwels gekunstelde taal maakt de lektuur nog minder prettig. Ik geloven, dat de schrijfster 'n paar betere boeken geschreven heeft; daarom zullen we dit maar als niet geschreven beschouwen. Uit 'n moraal oogpunt is er tegen deze roman niet het minste bezwaar. Doch zulke boeken zijn nu juist niet biezonder geschikt om de jeugd beminnelik te maken.
— B — *Chr. Kops, O.F.M.*

Joost Mendes, **5920.**
HET GESLACHT DER SANTELJANOS. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1929. (19 × 12) Deel X: 294 blz. ing. f 1.90, geb. f 3.15.
Hier hebt ge het boek dat de deur dicht doet: het tiende deel van een cyclus, die het monument van onzinnig woord-gebral geworden is. Ge

komt er niet achter wat voor lieden de Santeljano's zijn, over wie dit geschrift heet te handelen, omdat ge knap zijt als ge drie bladzijden uit dit boek achter elkander kunt lezen, en als ge één regel van de vele duizenden begrijpt. Wel vindt ge in elke willekeurige regel de merkwaardigste staaltjes van verhondsching en verjoodsching van onze taal. Dit tiende deel is gelukkig het laatste.

— B — *A. H.*

L. Noel, 5921.
DE RIFBRUID. Vertaald uit het Engelsch door A. Vuerhard-Berkhout. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×13.5) 287 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.25.

Pauline Langley, de dochter van een mijneigenaar is een wereldsch, frivol persoontje, die alle mannen het hoofd op hol brengt. Op kantoor bij haar vader heeft ze een portret gezien van een ernstig man, den ingenieur die de mijn in Marokko bestuurt en als Langley naar Marokko gaat, omdat daar de rifoorlog is uitgebroken, wil ze mede gaan, alleen om dezen man te ontmoeten en te winnen. Ze heeft daar vele avonturen, waarvan vooral het Moorsche schijnhuwelijk, dat ze verplicht is met Derrington te sluiten, zeer hartstochtelijk is beschreven. Het geheele boek ademt een zinnelijke atmosfeer; de begrippen over huwelijkstrouw en liefde zijn ultra modern. Wel komt alles op het eind goed en heeft Pauline geleerd, dat echte liefde iets anders is dan hartstocht, doch voor ze tot die wetenschap is gekomen, heeft ze zich gedragen als iemand, aan wier levenswijze vele lezers ernstig aanstoot zullen nemen.

— C — *L. R.*

E. Phillips Oppenheim, 5922.
DE GELUKSVOGEL. Vertaald uit het Engelsch. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1928. (19.5×13.5) 237 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Een aardig vlot verteld verhaal, waar veel spanning in zit. Het is een opeenvolging van allerlei verrassingen. Een arme kantoorbediende wordt door de gril van een ouden rijkaard plotseling schatrijk; er wordt een oude veete uitgevochten, terwijl een groot gedeelte van het verhaal gewijd is aan de pogingen tot ontvoering eener jonge dame. Jammer genoeg is het verhaal hier en daar nog al wuft en zijn de geschetste verhoudingen niet altijd even deugdzaam.

— B — *L. R.*

E. Phililips Oppenheim, 5923.
HET GEHEIM VAN DEN HEER MARX. Vertaald uit het Engelsch door J. M. Merkus Makkink. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. Pijlserie. (20×13.5) 232 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.

Het mondaine milieu moet hier grootendeels plaats maken voor een meer landelijke omgeving, wat waarlijk geen verslechtering is. Jammer was het, iets van de intrige van dit verhaal, betreffende een moord en deszelfs ontraadseling te verraden. Genoeg zij, dat dit boek reeds vanaf het begin den lezer boeit en de spanning steeds stijgt. Waar het verhaal over het katholiek-zijn van eenige der hoofdpersonen gaat, maakt de schrijver wel eens rare capriolen, die echter blijkbaar uit onwetendheid, en niet uit kwaadwilligheid, voortspruiten.

— B — *A. C. de Br.*

E. Phillips Oppenheim, 5924.
HET GOUDEN WEB. Vertaald uit het Engelsch door J. M. Merkus Makkink. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. Pijlserie. (20×13.5) 233 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.

Gehoor gevend aan een opwelling geeft Rochester aan een jongen droomer, om zijn idealen na te streven een som geld mitsgaders den raad „als je faalt, zwem op een zonnigen dag de zee in tot je krachten je begeven en dan moet je zinken.'' De jongen mislukt, doch komt er weer boven op, als hij zich aansluit bij een vrouw,die chantage op groote schaal pleegt. Hij leeft nu een dubbel leven van misdadiger en geleerde in de occulte wetenschappen, vooral bewonderd door talrijke uit het lood geslagen dames, totdat hij ontmaskerd wordt door Rochester en een nieuw leven begint onder leiding van een meester in die wetenschappen, wiens knapheid voornaamlijk blijkt uit ongekamd haar, verkeerd gedraaide bretels, bevlekte kleeren en dergelijke.
Oppenheim is ongetwijfeld goed verteller; als hij echter zijn personen wetenschappelijke verhandelingen laat houden in dit boek, wordt hij lichtelijk vervelend.
Occultisme en hypnotisme zijn schering en inslag, er wordt daarover heel wat „wijsheid'' opgediend. De schrijver schijnt aan de moderne modegril mede te willen doen, om in zijn verhalen „iets hoogers'' te mengen; zoolang dit echter zulke erbarmelijke Ersatz blijkt, is het geen verbetering.
Absoluut heidensch en alleen voor volwassenen.

— Bc — *A. C. de Br.*

C. R. Parson, 5925.
DE PACHTER VAN DE PEPPELHOEVE. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1929. (20×14) 127 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Als David Read, de pachter van Peppelhoeve, een straatprediker hoort zeggen: „zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijne gerechtigheid'', wordt hij zoo ontroerd, dat hij na langen strijd zich „bekeert'', waarop een heele reeks „bekeeringen'' in het dorp, waar hij woont, volgt, waaraan zelfs de graaf uit dat dorp meedoet. Een stichtelijk Protestantsch verhaaltje; daar alle erin voorkomende personen prediken en leeraren één lange zalvende preek, zoodat het kan dienen als een uitgebreid tractaatje.
Vooral in een dergelijke materie doet de schrijver goed voor oogen te houden: van het sublieme naar het ridicule is slechts één stap.

— B — *A. C. de Br.*

Page Philips, 5926.
WAS ZIJ SCHULDIG? Vertaald uit het Engelsch door J. M. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1928. (19×13.5) 191 blz., ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Een bericht in de courant, dat Alice Graham zich verlooft met kapitein Holbrook, welk bericht op onwaarheid berust, vormt het begin van dezen boeiend geschreven roman, waarin we verder kennis maken met advocaat Judson Flagg, een grootmeester in het chantage plegen, verder met Inspecteur Dempster en met de goede father Shannon, een vriend van Holbrook en Alice. Als volkslectuur aanvaardbaar.

— A — *J. E. Mulder.*

Kathlyn Rhodes, 5927.
ZIJN NOODLOT. Vertaald uit het Engelsch door L. van Son. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (20×13.5) 368 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Dr. Anstice, met de verloofde van Cheniston in handen van inlanders gevallen, doodt het meisje op haar verzoek, doch wordt zelf eenige minuten later gered.
In Engeland teruggekeerd worden Anstice en Cheniston verliefd op Iris Wayne, waarop eerstgenoemde zich tot boete voor zijn vroegere daad op verzoek van Cheniston terugtrekt.
Cheniston huwt Iris en vertrekt met haar naar Egypte. Nadat Anstice een schrijfster van anonieme brieven heeft ontmaskerd, gaat hij ook naar Egypte en komt juist op tijd, om Cheniston op zijn sterfbed bij te staan en Iris te helpen verdedigen tegen een aanval van Bedouinen. Als het verhaal eindigt op den dag na den dood van Cheniston, zijn Iris en Anstice al aardig op weg om een paar te worden.
Een der grootste bezwaren tegen dit werk is, dat de in het begin begane moord het geheele verhaal door wordt goedgepraat en als heldhaftig uitgekreten, terwijl men het er verder met zelfmoord niet zoo nauw neemt.
Met godsdienst wordt een weinig gecoquetteerd, terwijl twee der hoofdpersonen...... een „veete tegen den Almachtige" hebben, wat evenals een profaneerende passage stuitend aandoet. Waarom moest dat domme hatelijkheidje tegen katholieken, noodeloos in de vertaling overgenomen worden?
— C — *A. C. de B.*

Rafael Sabatini, 5928.
KAPERKAPITEIN BLOED. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Jr. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (20×14) 335 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Tijdens een opstand tegen koning James van Engeland heeft Dr. Bloed geneeskundige hulp verleend aan een edelman, die in het gevecht gewond werd.
Onder de behandeling worden beiden gevangen genomen en Bloed wordt geheel onschuldig als hoogverrader en rebel naar de koloniën gedeporteerd en daar als slaaf aan een planter verkocht.
Na veel avonturen weet hij met een troepje lotgenooten vrij te komen en gaat nu zwalken over de zeeën, in de oogen van de beschaafde wereld niets meer dan een dief en een zeeschuimer.
Zelf beziet hij de zaak echter anders; het is in hoofdzaak wraak op de maatschappij, die hem onschuldig, terwijl hij zijn plicht vervulde, in den slaventoestand bracht.
In meer dan een eigenschap steekt hij torenhoog uit boven menigen Lord of scheepskapitein, die hij op zijn zwerftochten ontmoet. Als de regeering van James verdreven is en Willem III den troon van Engeland bestegen heeft, zijn alle hinderpalen uit den weg geruimd, om naar Engeland terug te keeren en in 's konings dienst te treden.
Vluchtig geschreven, misschien iets te langdradig. Voor volwassenen wel prettige amusementslectuur.
— B — *L. R.*

M. M. Stiemens-Hopman, 5929.
JONGEN. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. (21.5×16.5) 127 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
In héél-fijn geschreven dagboekbladen vertelt 'n moeder van haar zorgen over haar enige jongen, die in alles anders is als z'n twee intelligente zusjes. Met angst heeft ze hem verbeid en eerst, als haar kind al enige maanden op de wereld is, ontwaakt ze uit haar verdoving. En dan vangt 'n moeilik leven aan: 'n zoon opvoeden, in wie ze haar evenbeeld ziet: nerveus en onevenwichtig. Ze gaat gebukt onder 'n gevoel van minderwaardigheid, ze strijdt met 'r jongen mee onder de ogen van haar resolute man. In die zware jaren is haar toon onderworpen en gedwee, doch als de dokter maar niet wil inzien, dat Tom niet voor de studie deugt, heft ze zich op uit haar deemoedigheid en vecht voor z'n goed recht, 'n vak te kiezen naar z'n aanleg. En zo gebeurt dan ook. Van nu af aan groeit de jongen uit tot 'n ferm, harmonieus karakter wiens mooiste eigenschappen aan 't licht komen in z'n liefde tot z'n buurmeisje Francientje die z'n vrouw wordt.
Naast de voortreffelike literaire kwaliteiten vragen ook de pedagogiese onze aandacht. En dan kunnen we de hoofdbedoeling van dit boek ten volle onderschrijven: geef 'n kind 'n opvoeding naar z'n aard en aanleg. Blijkbaar is de schrijfster niet katholiek en past ze dan ook de specifiek-katholieke middelen ter karaktervorming niet toe. Maar ze is 'n welsprekend verwijt tot die ouders, die in de opvoeding Godswater over Gods akker laten lopen. Ze is 'n hoogstaande vrouw, misschien niet „de sterke", maar zeker wel „de consciensieuze," door wier eigenschappen overigens gevaarlike experimenten kunnen slagen. Maar daarom is *Jongen* dan ook geen receptenboek ter karaktervorming. Héél weinigen mogen en kunnen 't presies zó doen als deze moeder...
— Bc — *Leo Fens.*

Johan Theunisz, 5930.
DE KEERSTROOM. *De Gulden Ster, Amsterdam,* 1929. (21.5×16) 231 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Een wel aanvaardbare, maar toch zonderlinge compositie. Het is een verhaal over een gezin, waarvan de meeste kinderen reeds getrouwd, de anderen niet ver daarvanaf zijn. Regelmatig wordt iets verteld over elk der huishoudens. Daardoor krijgt men inderdaad een kijk op dat samenstel. Niets zou den schrijver hebben belet, er ook nog de families van de aangehuwde schoonzoons en dochters bij te halen. Het werk was dan alleen nog minder overzichtelijk geworden. Iets anders is evenwel, dat de schrijver, door die ingewikkelde manier van samenstelling, een belangstelling wekt, die hij niet kan bevredigen. De dramatis personae zijn een slag lui, opgevoed in de minst edele wijken eener stad. Een trek naar beter is er nauwelijks. In het ietwat op den voorgrond geschoven gezin van Fem en Evert is er een weinig streven in de betere richting van Fem's zijde. Maar Evert verloochent — en hier gebruiken wij een uitdrukking, die de schrijver ons suggereert — zijn afkomst niet! Wanneer hij later van uit het hooge Noorden een werk in Zuid-Holland krijgt op te knappen en hij zich in Rotterdam een venerische ziekte meent bezorgd te hebben, wordt hij wel een beetje fatsoenlijker en hij is gek van geluk, dat 't niet waar is. Dit is 't moreele peil van de meeste personages. 't Slot van 't boek brengt Everts algeheel verval

weer en de ontbinding van zijn huwelijk. De andere gezinnen hangen er zoo'n beetje bij: verdienstelijk wordt het levensgeluk geschilderd van een daarvan, dat een normaal leven leidt. Overigens is het boek een grauw schimmenspel van menschen zonder eenigen zweem van godsdienst. Hun levens zijn leeg en een conclusie is er niet. Een strekking evenmin. Het constateert: wellicht bedoelend een conclusie aan den lezer over te laten: maar van déze religie-looze menschen verwacht geen lezer iets. Alleen is er werk te doen, door hen beter te maken. En men verwijt den schrijver wel een beetje, dat ook hij alweer voor eenige ongezellige uurtjes heeft gezorgd, met deze zijde eener samenleving te teekenen. Dank past daarbij voor de luttele pagina's waar een regelmatig leven getekend wordt en gelukkige menschen. De godslastering op blz. 174 is den schrijver als een onnoodige vergissing aan te rekenen. Nut heeft zoo'n boek niet.

— C — *J. H. P. J.*

Louis Tracy, 5931.
HET GEHEIM DER ZEE. Vertaald uit het Engelsch door J. Knap. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 2e druk, 1929. (19×13.5) 218 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

De eenzame vuurtorenwachter Brand ontdekt op zekeren dag een drijvend voorwerp in zee. Het blijkt een klein kind te zijn in uitgeputten toestand. Hij redt het kind en voedt het op. Vele jaren later vergaat er een schip tegen den vuurtoren, de opvarenden kunnen op den toren gered worden. Met de kust kan echter geen verbinding verkregen worden en de levensmiddelen zijn schaarsch en de ruimte is klein.
Vlot verteld blijft het boek spannen tot op het laatst de interessante ontknooping volgt.

— A — *J. E. Mulder.*

Edgar Wallace, 5932.
DE GROOTE VERKLIKKER. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (19.5×13) 272 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

De cardinale vraag van dezen roman wordt aangeduid door den titel. „Wie is de groote verklikker?" Daar draait alles om. Naar hem zoeken de verraden misdadigers, zoodra ze weer vrij zijn, de detective's, die weten dat hij een heler is en een schurk, en evenzoo nog andere belangstellenden. 't Boek is boeiend, maar vanwege sommige opvattingen en uitlatingen alleen voor volwassenen.

— B — *M. v. M.*

Jakob Wassermann, 5933.
HET GANZENMANNETJE. Vertaald uit het Duitsch door Nico van Suchtelen. Geïllustreerd. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1929. Nieuwe romans. (19×12.5) 671 blz. ing. f 5.50.

De uitbeelding van den strijd van een geniaal musicus in de vorige eeuw, vormt de kern van dit boek; daaromheen staan allerlei hoogst bizarre personen gegroepeerd. Zoo zijn de kinderen van een der bijpersonen vreemd-misdadig aangelegde individuen, en een oude man wordt beschreven als „de Nero van dezen tijd".
Er wordt van zeer veel slechtheid verteld, fantastische slechtheid, bizarre en verwrongen slechtheid. En ook al de vrouwen die „de held" ontmoet en verleidt, zijn abnormaal. Een pleegt zelfmoord, een tweede sterft in het kraambed, een derde verlaat hem.
Bij dit alles poogt Wassermann te beschrijven, hoe de composities van het genie ontstaan, en hij doet dit slechter en romantischer dan de eerste de beste provinciale muziekrecensent. *Het Ganzenmannetje,* symbool van den polygamen muzikant, is een van de groote misgrepen, die Wassermann op zijn literaire debetzijde te boeken heeft.

— C — *A. H.*

J. P. Zoomers-Vermeer, 5934.
HET BOEK VAN FLIP EN JANTJE. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1928. (21.5×15.5) 282 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

De véél-lezer van tegenwoordig voelt zoo nu en dan wel'n drang in zich, 'n auteur te gaan bedanken om 'n boek, dat deze in 't licht gaf. *'t Boek van Flip en Jantje* is er zo een, waarom je de schrijfster de handen zou willen drukken en haar zeggen: hoe mooi je 't wel gevonden hebt, hoe edel van liefde voor de verschoppelingen, hoe moederlik-teer van mededogen met „het kind", hoe zuiver van inzicht in 't verbeten zwoegersbestaan van 'n verlaten vrouw, die niet wil ondergaan in 't vuil der sloppen, hoe sober maar kleurig van taal, hoe goedig van humor vaak... Door 'n nacht van verbittering en ellende licht toch de troostende morgen der verlossing. De schrijfster gelooft nóg in de adel van 't mensdom, al leidde haar weg haar langs gestranden en gezonkenen...
We kenden Flip en Jantje al uit de boeken van Koosje en Gijs. — Gijs komt hier terug, 't loopt waarlik nog goed met 'm af, zelfs lijken moeder en zoon elkaar op háár sterfbed eindelik te begrijpen... Maar onze grote liefde gaat toch uit naar de lotgevallen der twee kleinsten van 't gezin, vooral naar die bijdehante Flip, in die leerschool oud voor z'n jaren, maar hij hield z'n gouden hartje... En dan Riekie van Oome Tinus, 't meisje van Gijs, die alles ten goede bedisselt: prachtig, zo onaantastbaar in haar hoge reinheid, dat graag-beredderende volkskind. Ze staan er allemaal even raak getekend en over alles en allen schijnt 't milde licht van 's schrijfster's vergevende menseliefde. Om de, overigens-begrijpelike maar daarom nog niet te vergoeliken starre koppigheid der moeder tegen de godsdienst, zouden we dit mooie boek uit de handen van onervarenen willen zien gehouden.

— Bc — *Leo Fens.*

FRANSCH.

La Comtesse de Baillehache, 5935.
CEMBANILO. *La Vraie France, Paris* 6, 1929. (19 × 12) 221 blz. ing. Ffr. 12.—, gec. Ffr. 13.50.

Het eerste gedeelte speelt in de hoge kringen van buitenlandse gezanten; het tweede verplaatst ons in de binnenlanden van Zuid-Afrika waar de verloren gewaande Cembanilo wordt teruggevonden door het meisje, dat hij naar de beschaafde wereld liet vertrekken, omdat hij meende, dat zij dáár 't geluk zou vinden.
'n Goede roman met gezonde basis, doch zonder eenig literair talent geschreven.

— B — *W. v. d. Griendt.*

Henri Bernay, 5936.
L'HOMME QUI DORMIT CENT ANS. *Larousse Paris* 6, 1929. (18×12) 253 blz. geb. Ffr. 6.—.

René la Taillade is geruïneerd. Z'n trouwe huisknecht Célestin wil hem niet verlaten. Zelfs niet als René zich naar Trundle begeeft, 'n Amerikaans arts die 'n middel heeft ontdekt om levende wezens in te doen slapen, hen jaren lang slapende te houden en dan weer te doen ontwaken. zonder dat hun lichaam er noemenswaard letsel door bekomt. Hij wil die proef toepassen op 'n mens, die hij dan 100 jaar zal doen slapen, en na die tijd weer laat ontwaken met op z'n hoogst 'n jaar „slijtage".
René en Celestin lenen zich voor die proef.
Trundle legt z'n instructies vast en in 't jaar 2027 wekt Annie Thompson, conservatrice van het Rockefeller Museum in Amerika de beide heren weer op tot 't leven. De beschrijving van de Amerikaanse toestanden is 'n satyre op de hoog-geroemde vrijheid van 't land en de enkele passages over Frankrijk zijn spotternij.
'n Oud thema in nieuwe vorm. De geschiedenis eindigt met 't huwelik tussen René en Annie — die met Célestin naar Australië vertrekken, dat nog 100 jaar „ten achter" is.
Onschadelijke, doch weinig verheffende volkslectuur.
— A — *W. v. d. Griendt.*

A. E. W. Mason, 5937.
LES GUETTEURS. *Larousse, Paris* 6, 1929. (18×12) 253 blz. geb. Ffr. 6.—.

'n Boeiende geschiedenis van 'n verborgen schat en de strijd, om die in 't bezit te krijgen, beschreven door 'n buitenstaander, die de geheimzinnige zaak gaat onderzoeken en een der hoofdpersonen van 't verhaal wordt.
Niets origineels, soms wat langdradig, maar toch goede ontspanningslectuur.
— A — *W. v. d. Griendt.*

DUITSCH.

Ramon Gomez de la Serna, 5938.
TORERO CARACHO. Vertaald uit het Spaansch door Eduard Trautner. *C. Weller & Co., Leipzig,* 1929. (19×12.5) 267 blz. geb. M. 6.50.

De levensloop van een toreador, niet bijster belangrijk door innerlijke beleving, maar scherp afgeteekend tegen de kleurige achtergrond der arena. Caracho is de volksche stierenvechter, die zijn populariteit beleeft als een roes.
De bekende poseur, die de jonge Spaansche auteur van dit boek is, heeft hiermede een van zijn meest Spaansche, maar niet een van zijn beste werken geschreven. De geschiedenis van Caracho is met te veel wijdloopigheid verteld, en gewoonlijk van een oppervlakkige psychologie.
Doorgaans stelt de schrijver zich tevreden met beschrijvingen van diverse stierengevechten, blijkbaar met een wellust, die door koelbloediger Noorderlingen niet goed te begrijpen is.
— C — *A. H.*

Herbert Sauer, 5939.
DIE HÖLLENMASCHINE IM U BOOT. Geïllustreerd. *Scherl, Berlin S.W.* 68, 1928. (19×12.5) 144 blz. ing. M. 2.50, geb. M. 4.—.

Een boek over den duikbootenoorlog met een „voorwoord" van niemand minder dan Admiraal Scheer.
Vlot en onderhoudend — hier en daar zelfs pakkend — beschrijft kapitein Sauer zijn ervaringen als duikbootcommandant en schildert op aanschouwelijke wijze het leven aan boord en de tallooze gevaren, waaraan hij met zijn manschappen was blootgesteld in den strijd tegen het machtige en natuurlijk „perfide" Albion.
Kern van zijn verhaal vormt de ondergang van zijn boot — de U.C. 55 — in de haven van Lerwik. Volgens schrijver zou deze catastrophe veroorzaakt zijn door een helsche machine, die men te Brunsbüttel bij een haastig uitgevoerde reparatie aan boord zou hebben aangebracht. Met Engelsch goud omgekochte werklieden en Russische krijgsgevangenen (die bij de reparatie hebben meegeholpen) moeten 's schrijvers vermoedens geloofwaardig gemaakt worden.
De ramp zelf, de redding van een deel der bemanning, 's schrijvers gevangenschap in Engeland, zijn mislukte pogingen tot vluchten, — dit alles vindt men op boeiende wijze beschreven, hoewel niet alles even geloofwaardig lijkt.
Daar waar de schr. uitweidt over politiek en volkerenrecht, en den duikboot-oorlog op Pruisisch-militairistische wijze tracht goed te praten, zal de lezer goed doen, sommige beweringen met meer dan één korreltje zout te savoureeren.
— A — *J. E. Mulder.*

ENGELSCH.

Elmer Davis, 5940.
THE GIANT KILLER. *The Jahn Day Comp., New-York,* 1929. (19×12.5) 373 blz. geb. $. 2.50.

„The Giant Killer" is David, koning en psalmzanger uit het Oude Testament. Het is een geweldig boek, dat van veel studie en groot talent getuigt. Elmer Davis is een Amerikaan, die in Amerika en te Oxford studeerde, later weer naar Amerika terugging en daar journalist werd. Op zijn eigen wijze heeft hij David gezien en uitgebeeld, maar zijn uitbeelding is zonder de minste eerbied. De David van Elmer Davis begint zijn loopbaan met 'n leugen: hij doodt Goliath niet, hij vindt hem dood, bij toeval verslagen door 'n eenvoudig krijgsman. Davis grondt deze bewering op de tekst uit het Boek der Koningen II, XXI-19. De koning David van deze roman is wel een zeer menschelijke koning en kunstenaar, maar ook wat er edel en schoon was bij z'n vele zonden wordt genegeerd. De diep-geloovige, die voor de Ark danste wordt 'n geëxalteerd artiest, die heel z'n volk meesleept in z'n extatische vervoering. De berouwvolle David, de ziener, de mystieke profeet van het Oude Verbond zijn onbegrepen voorbij gegaan aan den modernen Amerikaan, die geen geloof bezit en de Bijbel alleen beschouwt uit het oogpunt van kunst.
En zoo is de Reuzendooder een geweldig, maar ook 'n vreeselijk boek geworden.
— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Alain Fournier, 5941.
THE WANDERER. *Constable & Co., London W.C.* 2, 1929. (19.5×12.5) 306 blz. geb. Sh. 7/6

Dit was een zeer moeilijk te schrijven boek, en de meesterlijke manier, waarop Fournier zich van deze lastige taak heeft gekweten, doet ons des te meer den Duitschen kogel betreuren, die dit jonge, veelbelovende leven zoo vroeg deed verscheiden. Hier wordt op zoo'n eenig mooie

manier 't ontstaan en de evolutie geschetst van de „homesickness" der ziel, of wat de Franschman aanduidt met „nostalgie" en de Duitscher met „Sehnsucht". De Augustin Meaulnes van dezen roman is niemand anders dan de jonge Fournier zelf zooals ons Havelock Ellis in een zeer lezenswaardige inleiding meedeelt, daarom is 't verhaal des te pakkender.

Yvonne de Galais, die de vrouw van Meaulne wordt en die hij te midden van zijn groot geluk alleen laat, om eerst zijn vriend Franz de Galais terug te brengen tot de verloren gewaande Valentine Blondeau, zijn niets anders dan episoden uit Fournier's eigen leven. Dezelfde tafereelen als we vinden in Poe's *To Helen* en Shelley's *Epipsychidion*. We leven in dit meesterwerk in een voortdurenden droom, geweven uit de werkelijkheid van 't verleden en 't verlangen naar 't toekomende. Doch waar b.v. een Maeterlinck zijn werk uit romantisch materiaal opbouwde en dit met een handig aangebracht zwijgen wist te verheffen, staat Fournier met twee voeten in de werkelijkheid en weet die heel subtiel tot een droom te weven. 't Boek speelt in 't zelfde deel van Frankrijk waarin G. Sand haar: *La mare au Diable* plaatst. Doch 't is geen landelijke romance als dit of een fantastisch sprookje, doch 't triviale, alledaagsche water gezien door de oogen van 't uiterst gevoelig organisme van Fournier en door hem als wonderbaren wijn opgedischt.'t Is in een woord verbazend, hoe zoo'n jonge schrijver, met zoo'n banaal egeven als hier is uitgewerkt, zoo'n spannend verhaal heeft kunnen maken en dan nog op zoo'n heel persoonlijke manier, dat we niet begrijpen kunnen hoe men 15 jaar heeft kunnen wachten, om dit boek in 't Engelsch te vertalen. De vertaling leest vlot, al hebben we bezwaar tegen 't vertalen van sommige eigennamen. Aanbevolen lectuur voor fijnproevers.

— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

Ronald A. Knox, **5942.**
THE THREE TAPS. Geïllustreerd door den Schrijver. *Methuen & Co., London W.C.*, 1929. (19×13) 248 blz. geb. Sh. 7/6.

Mr. Mostram, een der rijkste inwoners van Pullford in Medland (Engeland) is houder van een Euthanasia-polis van de Verzekering-Mij. Indescribable. Hij is daarbij verzekerd voor £ 500.000 te betalen bij overlijden voor z'n 65en verjaardag. Zoo hij na z'n 65en verjaardag nog in leven is krijgt hij jaarlijks een groot pensioen. In de polis is een clausule opgenomen dat bij zelfmoord de £ 500.000 niet worden uitbetaald. Op zekeren dag komt hij ten kantore der Mij. en vertelt daar dat hij een specialist geraadpleegd heeft, die hem nog precies twee jaar leven voorspelde. Daar hij over een paar weken 63 jaar wordt, doet hij het volgende voorstel:

Mocht de specialist waarheid hebben gesproken, dan zal de Mij. £ 500.000 uit te betalen hebben. Dit bedrag wordt dan geheel bestemd voor liefdadige doeleinden, hoewel Mr. Mostram een neef heeft, die het best gebruiken kan. Vergiste de specialist zich slechts enkele weken, zoodat hij toch 65 jaar wordt, doch spoedig daarop sterft, dan zou de Mij. niets hebben uit te betalen. Hij offreert nu de verzekering te niet te doen als de Mij. hem de helft der gestorte premieën retourneert. Deze gaat daar echter niet op in.

Mr. Bredon'n detective van de Indescribable wordt zekeren dag opgebeld door het hoofdkantoor. Mr. Mostram is n.l. doodgevonden op zijn bed in de herberg: „Load of Mischief", te Chilthorpe, waar hij geregeld ieder jaar kwam om z'n vacantietijd door te brengen met visschen. Hij had z'n secretaris, Mr. Brinkman, meegebracht. Bredon vindt in de herberg „Load of Mischief" de politieinspecteur Leylard, een oud kameraad van hem uit den oorlog. Zij besluiten samen te werken teneinde het mysterie van den dood van Mr. Mostram op te lossen. Bij het onderzoek in de slaapkamer van Mr. Mostram vinden zij o.a. een eigenaardige gasarm met drie kraantjes, een bij den muur, een voor het afsluiten van een gummi-afvoerbuis naar een staande lamp en een voor het licht aan den arm zelf. Ook stond het raam open, toen het lijk van Mr. Mostram gevonden werd en was de deur op slot. Men vermoedt moord. Door wiens hand stierf Mr. Mostram? Draaide Mr. Motham zelf aan de kraantjes? Mr. Mostram verwachtte in den voormiddag een bezoeker om met hem te visschen, n.l. de R.K. Bisschop van Pullford. Een week geleden was Mr. Mostram, die niet katholiek was, doch naast den bisschop woonde, nog bij Mgr. geweest. Mgr. hoorde van den dood van Mr. Mostram en kwam dus toen niet. Mr. Bredon vraagt een audiëntie aan. Leyland verneemt, dat de £ 500.000 vermaakt zijn aan het diocees van Pullford. De neef van Mr. Mostram heeft men den laatsten avond nog bij de herberg gezien. Vermoedelijk was hij onkundig van de wijziging in het testament van Mr. Mostram. Ook schijnt hij een ingezonden stuk geplaatst te hebben onder den naam Brutus in een der plaatselijke couranten van Pullford, waarin Mr. Mostram werd uitgemaakt voor bloedzuiger, en. Ook Mr. Brinkman schijnt meer te weten. Zouden zij samengespannen hebben, om Mr. Mostram te vermoorden? De verwikkeling wordt hoe langer hoe grooter. Toch weet Breston de oplossing te vinden. Het boek boeit van het begin tot het einde, geeft niets onwaarschijnlijks zooals de meeste detective romans en kan door iedereen gelezen worden.

— A — *J. E. Mulder.*

Denis Mackail, **5943.**
ANOTHER PART OF THE WOOD. *Hodder & Stoughton, London E.C.* 4, 1929. (19×12.5) 311 blz. geb. Sh. 7 6.

Ursula Brett (bijgenaamd Noodles) is onder de hoede gesteld van een voogd, Cottenham, die echter, in de afwezigheid van Ursula's tante, Caroline, een aardig gebruik lijkt te makenvan de hem toevertrouwde gelden. Hij heeft zijn beschermelinge op school gedaan bij Miss Mulberry. De schr. geeft ons een onvergetelijke beschrijving van dat pensionaat en de studies aldaar. Ursula zou thuis gebleven hebben, doch als Cottenham haar op zekeren dag in gezelschap aantreft van Fitzgibbon, stuurt hij haar naar St. Ethelburga terug. Dit is niet naar den zin der directrice, wijl Ursula een echte wildzang is. Doch nog minder naar den zin van het slachtoffer, dat de kans klaar ziet om eruit te trekken en aan den haal te gaan met een aanbidder, die haar in een tooneelgroep inlijft. Alle opsporingen uitgaande zoowel van de school als van Ursula's broeder Beaky en zijn vriend Snubs, van Mrs. Shirley en haar dochter Sylvia, blijven vruchteloos. Kostelijk is hier de beschrijving van de

expeditie van Beaky en Snubs in een rammelenden auto, die hen steeds op 't kritieke moment in den steek laat. Als Noodles eindelijk teruggevonden wordt en de twee gelukkige ontdekkers in volle vaart willen afreizen valt Beaky van de treeplank en komt terecht voor de voeten van Sylvia aan wie hij even te voren een liefdesverklaring gestuurd had. Doch hij had vergeten zijn schrijven te posten. Natuurlijk komt die verklaring dan wel mondeling. Snubs en Noodles raken in een gracht, waarin hij den nacht moet doorbrengen, terwijl Ursula in een herberg onderdak vindt. Deze heroïsche daad wekt meer dan bewondering bij haar en wijl ze bang is bij Gottenham terug te keeren, is ze er nog gauwer voor te vinden ook Snubs gelukkig te maken.
Als volgehouden en ongezochte humor en creatie van onvergetelijke typen is dit een roman zonder weerga. Jerome, Wodehouse op hun best! Vlot geschreven en sprankelend van leven, vol onverwachte komische intermezzo's leest hij in één adem uit en de eindbevrediging kan ook de meest veeleischenden voldoen.
— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

W. B. Maxwell, 5944.
LIKE SH DOWS ON THE WALL. *Bern. Tauchitz, Leipzig,* 1929. British and American Authors. (16.5×12) 270 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
Het talent van dezen vooraanstaanden romancier dat we reeds gelegenheid hadden te waardeeren in onze recensies over *Gabrielle* (No. 3663) en *The case of Bevan Yorke* (No. 3764), toont zich nogmaals in deze verzameling van 28 korte verhalen. De meeste ervan bedragen niet meer dan een 8-tal pagina's. En toch is de schr. erin geslaagd in elk een volledig en juist omschreven beeld te geven van het type dat hij voor oogen had. Zoodat de meeste a.h.w. een résumé zijn van een roman en een thema geven waarop nog zooveel langer kon worden doorgeborduurd. Literair staan deze short stories zoo hoog, dat we voor meer dan een veel sentimenteele en zelfs detective romans cadeau zouden geven. Zoo o.m. „Not according to plan"; „In Charge"; „The oldest trick in the world". Als Goethe's woord waar is: „In der Beschränkung zeigt sich der Meister", heeft Maxwell een groot literair meesterschap bereikt. Te meer als we bedenken dan zijn romans nu niet precies van de kortste zijn. „Boosdoeners zijn als schaduwen op den muur. De schaduwen afgeworpen door de eerbare en eerlijke lieden die voorbij gaan". Dit is het motto van het boek. Er gebeuren een 10-tal moorden, waarvan twee zelfmoorden; zestien diefstallen komen er bij te pas; drie handelen over de wroeging na de booze daad. De gegevens zijn dus niet al te verkwikkelijk en het zedelijk leven van dit janhagel is ook ver beneden peil. Daarom moeten we dit boek voor ervaren volwassenen voorbehouden.
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

Herbert Moore Pim, 5945.
FRENCH LOVE. *Cecil Palmer, London W.C.* 2, 1929. (18.5×12.5) 286 blz. geb. Sh. 7/6.
Reginald de Berveley is, ondanks alle waarschuwingen, erg jong getrouwd en komt bedrogen uit in zijn huwelijk. Zijn vrouw is een echt pathologisch geval: iemand die zich aan haar plichten wil onttrekken en toch haar man wil domineeren. Van actieven weerstand komt hij tot passief staan tegenover haar, en als ze het pleit verloren acht tracht ze hem tot tweemaal toe van kant te maken. Doch Reginald is intusschen tot het Katholicisme bekeerd. Hij zendt zijn vrouw weg en wijdt zich geheel aan de politiek en de literatuur. Doch dan komt Hilda Delamere in zijn leven, die zoo'n sterken invloed op hem uitoefent, dat hij ondanks zijn beter willen Gods geboden met voeten treedt. Totdat hij bemerkt dat zij een spion is. Zijn vaderlandsliefde overwint en zij verdwijnt voor goed uit zijn leven. Tenslotte ontmoet hij, na den dood van zijn vrouw, een Fransche oorlogsweduwe waarmee hij in 't huwelijk treedt en bij wie hij het ware geluk vindt.
Zelfs als psychologische studie kunnen we dezen roman niet geslaagd heeten. Al is de bedoeling van den schrijver uitstekend, de middelen die hij aanwendt zijn niet te genieten door hen voor wie het boek geschreven is. Het is dus volslagen nutteloos de tendenz, die er toch al dik genoeg op ligt, nog eens in een nawoord wat aan te dikken. Het laatste gedeelte dat de kroon op het werk moest zetten, verloopt tot zoo'n Baedekerachtig relaas van een huwelijksreis, dat het den slechten indruk van 't voorgaande heelemaal niet wegnemen kan. De ontleding van de Fransche psyche, gaat, ondanks het herhaald hameren op competentie, meer dan eens boven 's schrijvers vermogen. Uitsluitend voor ervaren volwassenen.
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

Cecil Roberts, 5946.
PAMELA'S SPRING SONG. *Hodder & Stoughton, London,* 1929. (19×12.5) 308 blz. geb. Sh. 7/6.
Pamela is typiste, moet hard werken en heeft nog voor 'n grootmoeder te zorgen, die uit verdriet aan den drank is geraakt. Op 'n triestigen voorjaarsdag ziet ze 'n aanplakbiljet: „Waarom zoudt ge uw vacantie niet in Tyrol doorbrengen?" Ze wordt er kregel en ontevreden door! En dan in eens: Grootmoeder sterft en laat haar 'n honderd pond na van de levensverzekering, en in 'n opwelling van overmoed gáát Pamela naar Tyrol. Ze zal ééns in haar leven 'n heerlijken tijd hebben? Hoe ze dan in Tyrol allerlei avonturen heeft op het kasteel-pension van den verarmden graaf met wien ze tenslotte trouwt, vertelt Cecil Robert op zéér geestige manier. Vooral Lady Prudence en Miss Bennet zijn alleraardigste typen. De figuur van Madame Bates met haar Italiaan maakt het boek niet zoo geschikt voor te jonge menschen.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Booth Tarkington, 5947.
YOUNG MRS GREELEY. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. British and American authors. (16.5×11.5) 271 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
We wijzen er eerst en vooral op dat dit romannetje niet historisch is en dus niets te maken heeft met Greeley, door Miss Rouke behandeld in haren historischen roman *Trumpets of Jubilee.* Tarkington keert hier nogmaals tot zijn geliefkoosd milieu terug: de kleine middenstand uit de steden in de Middle West. Mrs. Greeley is de echtgenoote van een bediende bij een groote maatschappij. Ze is erg jaloersch aangelegd en

kan zich niet goed wennen aan den toestand waarin ze leven moet. Haar man heeft het vertrouwen van het bestuur en wordt chef benoemd. Haar hoofd is intusschen door den kletspraat van haar vriendinnen op hol gebracht, vooral door Aurelia Hadge waarmee ze evenveel op heeft, als ze van haar man weinig wil weten en nog minder kan verdragen. En als ze dan eindelijk is waar ze wezen wil en als de koningin van den dag gevierd wordt op het banket ter eere van de promotie door de directie gegeven, raakt ze heelemaal van streek. Ze is de meening toegedaan, dat zij zelf haar man gebracht heeft tot deze positie en luisterend naar slechten raad blikt ze minachtend neer op de secretaresse van den directeur. Mrs. Greeley vermoedt echter niet, dat deze meer te vertellen heeft dan zij vermoedt en als ze verneemt, dat deze geminachte het meest tusschen het gebeurde zit en ook betrokken is in de overplaatsing van Aurelia's man kalmeert ze. Haar oogen gaan open en even verwaand als ze vroeger was even volgzaam en deemoedig staat ze nu tegenover haar man, dien ze zeer onrechtvaardig behandeld heeft. Als psychologisch roman is dit een sterk boek. De analytische Tarkington had hier een kolfje naar zijn hand. Toch sacrifieert hij wel wat veel voor de „happy ending''.
Voor volwassenen.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Wouter Hutschenruyter, **5948.**
JOHANNES BRAHMS. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (24×16) 127 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.75.

Het is allereerst de Brahms-vereerder, die in deze biografie van den Duitschen meester aan het woord komt. Wij hebben dan ook meer met een biografische dan met een artistieke objectiviteit te maken, wanneer wij dit vlotte en beknopte relaas lezen.
Een groot gedeelte van dit boek is ook gewijd aan de bespreking van Brahms' voornaamste compositie, zoodat het geheel, vooral voor muziekstudeerenden, een bij uitstek geschikt Brahms-handboekje geworden is. Het is bovendien voortreffelijke geillustreerd.

L. L.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Victor de Meyere, **5949.**
DE VLAAMSCHE VERTELSELSCHAT. *De Sikkel, Antwerpen,* 1929. (23.5×15.5) Deel III: 338 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Met dit 3e deel wordt 'n respektabele reeks van 303 volksvertelsels afgesloten. In 't voorwoord belooft de verzamelaar ons bovendien 'n afzonderlijk boekdeel vol dierensprookjes. Zonder te herhalen 't geen we waarderend schreven over 't 2e deel, willen we toch nog even de aandacht onzer folkloristen vestigen op dit kostbaar materiaal ter vergelijkende Folklore, temeer daar ook dit boek weer sluit met 'n schat van aantekeningen en 'n typenlijst volgens 't sisteem van Antti Aarne en Maurits de Meyer. Moge de Meyere buitendien slagen inz'n andere opzet: door middel van 't sprookje liefde aan te kweeken voor de mooiheid van het volksverhaal, het zuiver gevoel der volkspoëzie in hoofd en hart doen heropbloeien.

Leo Fens.

Mevr. Wirix van Mansvelt, **5950.**
DANTE'S VEELZIJDIGHEID. *W. P. van Stockum, Den Haag,* 1929. (20×14) 89 blz. ing. f 1.50.

Het pretentieloze boekje van Mevr. Wirix van Mansvelt kunnen wij het best karakterizeren als 'n bescheiden hulpmiddel om Dante beter bekend te maken. Dergelijke boekjes zijn ons altijd van harte welkom. Het boekje is met veel zorg bewerkt, maar toch dunkt ons de schrijfster wel eens te haastig in haar oordeel. Er zijn verschillende dingen, waarin wij het niet eens kunnen zijn met haar of waar wij haastig 'n vraagteken zetten. Zo kunnen wij niet toegeven, dat „de Louteringsberg'' of „Vagevuur'' 'n verkeerde vertaling zou zijn voor „Purgatorio'', niet toegeven dat de Louteringsberg met het aards Paradijs Dante's eigen vinding zou zijn en. enz. Mag men zoals op blz. 66 gebeurt, zo beslist zeggen, dat Dante geen Grieks kende? Is het juist te zeggen, dat het hoofddoel der astronomie in de M. E. de astrologie was? (blz. 69). Dergelijke, minstens twijfelachtige dingen, worden door de schrijfster, meestal resoluut bevestigd of ontkend. 'n Weinig voorzichtigheid kunnen we de schrijfster voor 'n eventuele herdruk wel aanbevelen, ofschoon ook haar bescheiden arbeid recht op waardering heeft. *Chr. Kops O.F.M.*

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

J. H. van der Veen, **5951.**
DE PATRIOTTEN EN ORANJE. Geïllustreerd. *J. Schaafstal, Hilversum,* 1929. (24.5×16) 130 blz. ing. f 1.75.

„De oorzaak van de klacht, dat de resultaten van het hoofdacte examen in het vak Geschiedenis minder gunstig zijn, ligt zeker voor een deel in den reusachtigen omvang der stof'', zegt de schr. in zijn Voorrede. Ofschoon dit slechts voor een *zeer klein* deel waar is, willen we ons met die opmerking accoord verklaren. Alleen zijn we dan lichtelijk verwonderd over het feit, dat een vakman, als de schr. ongetwijfeld is, de inconsequentie begaat, met dit boek de a.s. candidaten te verleiden, een zoo moeilijk onderwerp als de achttiende eeuw en de Patriottentijd is, als speciaal onderwerp voor genoemd examen te nemen. De weidsche titel heeft echter een bescheidener ondertitel. 't Boek wil slechts „een gids'' zijn, maar op een gevaarlijk en lastig pad. Als zoodanig meent die gids zijn plicht te doen met de recapitulatie van 'n massa feiten. De candidaten, die hun handboek goed gebruikten, zijn echter 't meest en 't best gediend met inzichtgevende groote lijnen. Dat mankeeren juist de meeste. Hier en daar heeft 't werkje een goeden aanzet (Polen, Britsch-Indië bijv.). De gewichtige vaderlandsche gebeurtenissen van 1747 en 1748 hangen echter wel eenigszins in de lucht en hadden categorischer kunnen weergegeven worden. (Men raadplege bijv. Japikse, Handboek). Trouwens de heele Patriottentijd is in dit repetitieboek te vlak gegeven.

Naast handboek en wetenschappelijk werk gebruikt, zal deze gids bij de repetitie 'n goeden dienst kunnen bewijzen, mits tijdens de studie de marges niet al te zeer ontzien worden. De schr. prepareere ondertusschen grondig de wijzigingen voor 'n tweeden druk en vergete dan niet een katholiek werk over Kerkgeschiedenis op te slaan.

C. Slootmans.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Dr. N. de Cleene, 5952.
ONDER DE GULDEN STER. Geïllustreerd. *De Standaard Boekhandel, Antwerpen,* 1928. (22×17.5) 102 blz. ing. Bfr. 15.—.

Over den Congo, een groot binnenstuk van het Zwarte werelddeel, door de handelsbekwaamheid van Leopold II voor België op den vredesweg veroverd, is al heel wat lectuur verschenen. Toch is nog gebrek aan boeken, die in een enger bestek een inzicht over land en volk, verkeerswegen en producten geven. Pas is er een werkje verschenen, dat tot in zekere mate aan die eischen voldoet en dat met een twintigtal foto's eene veelomvattende beschrijving levert en tal van onderwerpen behandelt. Men mag natuurlijk niet verlangen dat in goed 100 bladzijden een beschrijving van den Congo geleverd wordt. Hij heeft een open oog voor de perspectieven van het met België vereenigde gebied, ziet het onevenwichtige van het vooropgaan der productie naast het achteraan komen van het beschavingswerk.
De schrijver maakt de reis met de Thysville, het groote schip, uit Antwerpen met zijn verscheidenheid van bemanning en reizigers, wereldlijken en geestelijken, hij beschrijft het passeeren van den evenaar, waar Neptunus in eigen persoon aan boord komt, het aankomen te Boman, in het land van de zon en de palmen. Een treintje loopt bergop bergaf naar Majombe, dan volgt een autorit, waar we met allerlei stammen kennis maken en volop in de Missieactie zitten. De breede, eenig mooie Congorivier wordt bezocht, ook daar waar deze nog in oertoestand is met nijlpaarden en crocos. In de kolonie wordt kerstmis gevierd en men hoort van de overleveringen van de Tubarvolkeren. In bonte rij volgen allerlei beelden. Het boek is eigenlijk een vaag luchtperspectief. De verschillende beelden schieten voor het oog voorbij en worden in scherpe kleuren geteekend, vergezeld van beschrijvingen en bespiegelingen. Als geheel genomen kan het den lezer een beeld geven van den Belgischen Congo als eene inleiding tot de studie van grooter werken.

A. F. van Beurden.

DUITSCH.

Pater Dobrizhoffer, 5953.
AUF VERLORENEM POSTEN BEI DEN ABIPONEN. Geïllustreerd. *F. A. Brockhaus, Leipzig,* 1928. (19×13) 158 blz. geb. M. 3.—.

Toen Kolumbus in 1498 Amerika ontdekt had en de Solis de landstreken aan de Rio de la Plata trachtten de Franciskanen en Dominikanen de Indianen tot het Christendom te brengen. De Spanjaarden beproefden de inlandsche bevolking echter zooveel mogelijk tot hun eigen profijt te gebruiken, ook met hardhandige middelen — maar toen traden de Jezuiten beschermend voor de Indianen op en in 1586 trokken zij daarheen, stichtten scholen en colleges. Zij begonnen de bekeering op eene nieuwe manier en maakten van Paraguay een regelrechte provincie, stichtten nieuwe dorpen van Indianen en leerden hen 't land bebouwen, wat in't geheel niet naar den zin der Spaansche emigranten was. Maar de Portugeesche slavenjagers haalden ook deze dorpen ledig, men voorzag de Indianen toen van wapens, om zich te beschermen. De Jezuiten leerden hen alle handwerken, hielden alle verdachte Europeanen ver. Onverbeterlijke luiaards worden uitgeworpen. Pombal verjoeg echter de Jezuiten in 1767, alle bezittingen en deze waren niet groot — werden hun ontnomen en de volledige ondergang van den modelstaat voltrok zich. In een deel van Paraguay hielden de instellingen wat langer stand. Dit boekje geeft het stichten, de ontwikkeling van den staat, het strijden en lijden van de Indiaansche Abiponers, hun lotgevallen onder het bestuur der Jezuiten, hun leven en hun cultuur te zien, het stichten van nieuwe vestigingen wordt levendig beschreven en toegelicht met een kaart. De oorspronkelijke beschrijver, die zoo lang tusschen de wilden, al weldoende verbleef, zag in, dat de voortdurende gevechten en aanvallen geen kans boden, om de Abiponers weder aan orde te gewennen en moest met een bloedend hart vertrekken, waarna de wilden weer tot hunne oude gewoonten vervielen. Het geheele verhaal is met waarheidsliefde geschreven en levert eene goede bijdrage tot de kennis der geschiedenis van de binnenlanden van Zuid-Amerika.

A. F. van Beurden.

Wilhelm Volz, 5954.
IM DÄMMER DES RIMBA. *Ferd. Hirt, Breslau,* 1929. (20×13) 112 blz. geb. M. 4.—.

Zooals de titel aangeeft handelt dit boekje over de oerwouden van Sumatra. Het is echter geen reisbeschrijving, er komen zoo goed als geen plaatsnamen en geen datums in voor, want tijd speelt in het oerwoud geen rol De schrijver geeft een zeer duidelijke schets van het oerwoud, de geestesgesteldheid van de Maleiers en de zeden en gewoonten der Kubustammen, de oerbevolking van Sumatra.

M. M.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

ENGELSCH.

Frederic E. Holsinger, 5955.
THE MYSTERY OF THE TRADE DEPRESSION. Geïllustreerd. *P. S. King & Son, Londen,* 1929. (22.5×14) 360 blz. geb. Sh. 7 6.

Dit boek mag er zijn. En om verschillende redenen. Eerst en vooral omdat het rechtzinnig is. Schr. is iemand, die 't goed meent met de menschheid in 't algemeen, die niet alleen een hekel heeft aan de kapitalistische inrichting onzer heele maatschappij, doch ook de redenen daarvoor aangeeft en de middelen, die hij 't best geschikt acht tot een algeheele hervorming van den bestaanden wantoestand: individueele vrijheid, persoonlijk

eigendom en privaat initiatief. Zijn grofste geschut voert hij aan tegen het Etatisme in al zijn vertakkingen. Hij noemt man en paard en spaart niemand, of zijn tegenstrever de Economische Afdeeling van den Volkenbond zij of Sir Josiah Stamp, of Lloyd George, Keynes, Ford e.a. Het probleem der werkeloosheid wordt degelijk uitgediept en allerhande dwaze ideeen over uitvoer en invoer en de economische gevolgen daarvan worden rechtgezet. Schr. vertoont een kolossale belezenheid. Hij is een autodidact, die over dit werk alleen, een onderdeel van een grootsch opgezet geheel, dat 10 deelen zal omvatten, meer dan 20 jaar in de eenzaamheid heeft gearbeid en allerhande landen heeft bezocht om ter plaatse de toestanden na te gaan. Een ander goed punt voor hem is dat zijn betoog niet droog wetenschappelijk is. Hij heeft zijn werk met liefde aangevat en bezit die zeldzame gave, iets waarvoor zelfs een geschoolde terugschrikken zou, voor gewone lezers aangenaam en aantrekkelijk te maken. In April 1929 verschenen bestrijkt dit werk heel de moderne staathuishoudkunde en is wonderlijk up to date. Hij had een politiek doel met juist voor de Engelsche verkiezingen te verschijnen en zijn grondige en hevige aanvallen op de heele liberale partij in Engeland, Lloyd George aan 't hoofd, dien hij de ,,quintessens van het kapitalisme'' noemt, schijnen vruchten te hebben afgeworpen. Schr. houdt niet van alphabetische inhoudstafels, die hem nooit ten nutte zijn geweest, zegt hij. Toch meenen we dat zoo iets dit werk nog bruikbaarder maken zou voor ons. Iedereen die den dieperen grond van het werkeloosheidprobleem in alle landen, de kwestie van de Duitsche oorlogsschade, waarover een monographie verschijnen zal, en het moderne kapitalisme van een ander dan het christelijke standpunt uit beschouwd kennen wil, neme dit aangenaam geschreven en toch flinke boek ter hand.

Dr. Raph Kreemers.

Egon Wertheimer, 5956.
PORTRAIT OF THE LABOUR PARTY. *G. P. Putman's Sons, London,* 1929. (18.5 × 12.5) XXLV-216 blz. geb. Sh. 5.—.

Bij de eerste nadere kennismaking, die de Londensche correspondent van *Vorw rts* en Sozialdemokratischer Pressedienst had, met de Labourpartij frappeerde hem aanstonds een opvallend *uiterlijk* verschil tusschen de leden dier partij en de sociaal-democraten van het vasteland. Ondervinding leerde hem, dat hij goed gezien had en bovendien, dat dit verschil veroorzaakt werd door 'n *wezenlijk* bestaand onderscheid tusschen de partijen zelf. Als wetenschappelijk man, bleef hij niet aan de oppervlakte hangen, maar bestudeerde hij de Labourpartij in contemporain historisch en politiek verband. Resultaat dier studie was een serie krantenartikelen, welke hier thans in boekvorm voor ons liggen. Als vreemdeling, komend uit 'n land met toestanden, die wel zeer afwijken van de Engelsche, kon hij 'n goede kans maken, buitenstaanders 'n waardevol inzicht te geven. Daarin is hij geslaagd. Nuchter en zakelijk wordt ons in dit boek verteld en verklaard groei, samenstelling, 't program, 't verleden en den huidigen toestand der Labourpartij. Schr. vindt daarbij onophoudelijk gelegenheid de werkelijk fundamenteele verschilpunten aan te toonen, die er bestaan tusschen alle socialistische partijen, van Continent en de Engelsche. Zeer scherp ontleedt de schr. onder dit alles door ook standpunt en houding der leidende Labour-persoonlijkheden. Dit onderhoudend, doorwerkt boek van 'n vooraanstaand Duitsch socialist, die eenmaal zelf aandeel had in de Beiersche revolutie, levert bladzij op bladzij de meest overtuigende bewijzen, dat het Engelsche socialisme van 'n heel ander karakter en soort is dan op 't vasteland. In 't program, dat hij ook ontleedt treft het streven naar practische democratie en christelijke rechtvaardigheid. Een katholiek kan het daarom zonder bezwaar onderschrijven. 't Duidelijkst wordt het onderscheid wel, als we den schr. zien bewijzen, dat het Engelsch socialisme het historisch materialisme ontkent, dat hun ,,leer'' *niet* steunt op Marx, Hegel of 'n andere kettersche philosophie en onchristelijke zaken als kinderbeperking, homosexualiteit, coöducatie scherp bestrijdt. Zoo wordt de uitspraak van een der voormannen begrijpelijk, die zegt: ,,For every Socialist created by *Das Kapital,* a thousand have been created by the Bible.'' (Keith Hutchison). Dit boek zal verschillende politici 'n puiken dienst kunnen bewijzen.

C. Slootmans.

XII. LEERBOEKEN.

John Galsworthy, 5957.
THE SILVER BOX. *B. Tauchnitz, Leipzig,* 1928. British and American Authors. (15.5 × 11) 186 blz. ing. M. 1.80.

Joseph Conrad, 5958.
THE TALE. *B. Tauchnitz, Leipzig,* 1928. British and American Authors. (15.5 × 11) 76 blz. ing. M. 1.20.

Van al de uitgaven die erin den laatsten tijd voor schoolgebruik en zelfstudie worden uitgegeven, nemen die van Tauchnitz een zeer bevoorrechte plaats in. Als klassieke uitgave van moderne schrijvers, waarvan de meesten nog in leven zijn, in een handigen vorm en tegen een schappelijken prijs is zelfs de serie: Students' Series; Neue Folge, zonder haars gelijke. Karl Wildhagen, professor in de Engelsche Philologie aan de Universiteit te Kiel heeft er de leiding van op zich genomen. Achtereenvolgens verscheen werk van Galsworthy, H. G. Wells, Th. Hardy, J. Masefield. G. K. Chesterton, A. Bennett, C. Wilde, H. Walpole, H. A. Vachell en Cheila Kaye Smith. De serie wordt nu aangevuld door deze twee nummers (14 & 16). De inleiding en noteering van Galsworthy is van de hand van Dr. G. Kirchner en Dr. F. Oekel zorgde voor Conrad. De Duitsche inleidingen zijn in deze serie altijd buitengewoon goed verzorgd en getuigen van ruime belezenheid. De literatuuropgaven zijn zeer up to date en geven een ruime keus voor verdere studie. De nota's zijn er niet met de haren bijgesleurd en zijn ook niet langer dan noodig is voor het goed verstaan van den tekst. Doch ze zijn zorgvuldig gekozen al zijn ze eerst en vooral voor Duitsche studenten berekend. Doch dat is een heel klein bezwaar. Het eigenaardige in deze uitgaven is dat de nota's niet onderaan den tekst worden gedrukt doch in een afzonderlijk uitneembaar boekje worden opgenomen, dat met den band één geheel uit maakt. Het kan neven de te bestudeeren pagina worden gelegd en geconsulteerd. Daarenboven wordt in dit bijvoegsel een alphabetisch register

op die nota's gegeven en een woordenboekje op den tekst dat zeer volledig is. Bij de ongewone woorden wordt tevens de uitspraak aangegeven volgens een systeem waarvan de sleutel op de 2de pagina wordt aangeduid. Bij Galsworthy is zelfs een bijzonder lijstje voor de uitsprak van de eigennamen gegeven. We kennen geen uitgave, die op het gebied van goedkoopheid, handigheid en alzijdige bruikbaarheid ook maar van verre met deze kan vergeleken worden. De Duitschers houden hier hun onbetwiste eerste plaats. Iedere student in de Germaansche talen moet kennis maken met minstens een deeltje in deze serie. En we twijfelen er niet aan of hij zal ook de andere koopen. Hij zal twee vliegen in één klap slaan: flink, modern, Duitsch en Engelsch leeren en tevens heel wat kostbare aanduidingen krijgen voor eigen onderwijs.

Dr. R. K.

Thomas Hardy, **5958.**
THE DYNASTS. *Macmillan & Co., London,* 1928 (17×11.5) XVII-121 blz. geb. Sh. 1/9.

Thomas Hardy, **5959.**
THE TRUMPET MAJOR. *Macmillan & Co., London,* 1928 XVI-168 blz. geb. Sh. 1/9.

Deze laatste twee deeltjes uit de bekende „English Literature Series" onder de leiding van Fowler uitgegeven, sluiten waardig aan bij hun voorgangers. De zoo pas verscheiden Hardy, wien op onbegrijpelijke wijze de Nobelprijs voor Letterkunde ontging, is aan de orde van den dag. Men beschouwe deze uitgave echter niet als een aanbidding van de literaire mode. De teksten als dusdanig zijn werkelijk de moeite waard en verdienen alleszins dat de jeugd er kennis van neme. Als weergave van de Engelsche mentaliteit ten tijde van Napoleon is *The Trumpet-Major* een zeer belangrijk boek. De historische achtergrond is fijn geteekend, de karakters van de twee broers zijn goed gecontrasteerd. Hardy is een veilige gids, wijl hij de meeste dingen hier beschreven uit overlevering weet. Het boekje zal aftrek hebben omdat het, ofschoon ingekort het essentieele geeft. Een lijstje van Vragen en Oefeningen en een blz. nota's besluiten het geheel en het plaatje en de inleidingen vooral situeeren goed het verhaal.

In *The Dynasts* zijn gelukkig de nota's wat talrijker en er is ook een lijstje begevoegd van bronnen voor verdere studie. Dit werk van Hardy werd niet voor tooneelvoorstelling geschreven. Men vreeze dus niet, dat men weinig zal hebben aan afzonderlijke tooneelen uit een groot geheel genomen. Ieder op zichzelf is de moeite waard en de uitgever zorgt er wel voor, desnoods door een lange inleiding, dat ook een uittreksel in zijn verband gebracht en zoodoende beter genietbaar gemaakt wordt. We bevelen dan ook deze twee deeltjes voor zelfstudie ten zeerste aan.

Dr. Raph. Kreemers.

Harold E. Palmer, **5960.**
A GRAMMAR OF SPOKEN ENGLISH. *W. Haffer & Sons, Cambridge,* 4e druk, 1928. (22×14) 293 blz. geb. Sh. 12/6.

Er zijn op onze dagen nog veel te veel menschen die meenen, dat iedere taal een zuiveren of grammatischen vorm heeft, die intrinsiek juist is en onafhankelijk van 't gebruik, die bestaat en altijd bestaan heeft doch die dreigt verloren te gaan. Anderen, en er zijn ook nog te veel van dit soort, vergeten dat een levende taal bestaat uit klanken en niet uit letters. Een derde kategorie praat te veel van zuiver of echt Engelsch, Duitsch of Fransch en vergeet, dat deze niet bestaan of nooit bestaan hebben en dat de spraakleer heelemaal het gebruik niet regelt. Al dezen raden we dit standaardwerk van Palmer aan, waarin ze leeren zullen dat alles wat algemeen in gebruik is, juist om die reden grammatisch juist is en dat er geen Engelsche spraakleer bestaat in de gewone beteekenis, die aan dien term gegeven wordt. Palmer heeft deze spraakleer hoofdzakelijk, doch niet uitsluitend, geschreven voor vreemde studenten van een zekeren leeftijd en voor alle leeraars in het gesproken Engelsch. En die moeten hem dankbaar zijn om dit baanbrekend boek. Niet alleen is de juiste uitspraak in internationaal phonetisch schrift aangeduid doch ook de klemtoon, zoowel in 't woord als in den zin en in samenstellingen is aangegeven. En op 't nut hiervan kan niet genoeg gewezen worden. Hierin ligt toch juist het karakteristieke van den Engelschman en 't is onbegrijpelijk dat niet meer belangstelling werd getoond op dit punt. Na een flinke inleiding waarin het verschil tusschen woordenboek en spraakleer is aangeduid volgt een deel Phonetica. Het tweede deel behandelt de „Parts of Speech." Het derde de „Parts of the Sentence" en het vierde de „Logical Categories." Een uitgebreide inhoudstafel vooraan vergemakkelijkt het nazoeken. Palmer's boek is voor iederen leeraar onmisbaar. Zelfs als hij van tijd tot tijd rechtstreeks in contact komt met Engeland en zijn bewoners. Want een betrouwbaren gids zal hij altijd noodig hebben vooral te midden van de fouten van zijn leerlingen. We recommandeeren hem dan deze spraakleer van Palmer die al sinds jaren op phonetisch gebied zijn sporen heeft verdiend. Een vierde uitgave van dit boek in vier jaar tijd zegt trouwens al heel veel.

We zien met belangstelling ieder nieuw werk van dezen schrijver tegemoet al zullen zijn bezigheden als „Linguistic Adviser to the Japanese Department of Education" en „Director of the „Institute for Research in English Teaching", Tokyo" veel van zijn tijd in beslag nemen.

Dr. R. K.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

René Daniels, **5961.**
DE PENGE. *St. Norbertusdrukkerij, Tongerloo,* 1929. (19×14) 119 blz. ing. f 1.—.

Jozef Simons leidt dit boekje uitstekend in: al zijn loftuitingen zijn waar. De Penge is inderdaad een fijn boekje, met een sfeer, vriendelijk, zooals die alleen in Vlaanderen mogelijk schijnt. Maar vooral heeft dit boekje deze waarde, dat het 't schoone voorbeeld van „de Penge" op de meest aansprekende wijze aan de jeugd voorschildert. Van deze soort lectuur kan een grooten invloed ten goede uitgaan.

De kwajongensstreken van de Penge weten het werkje bovendien voldoende te kleuren, om ingang te doen vinden.

J. J.

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr 33-35. Tel. 471 APELDOORN

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Gebr. van Roosmalen

Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaar-Bouw.
Oosterkade 21 Teleph. 2861
UTRECHT.

f 4.00. RECLAMEBON f 4.00.
(deze Bon is slechts 14 dagen geldig)
DAMESMANTEL VERVEN à slechts f 4.00
in donk. Blauw of Zwart, wol of halfwollen stoffen.
Kleurecht (niet afverven).
Postpakketzending door heel Nederland.
Stoomververij en Chem. Wasscherij
„DE STRALENDE ZON" — TILBURG

Babies teere huid
Wrijft de gesmette en ontstoken deelen voorzichtig in met Purol, en houdt het huidje steeds droog, door bij het verwisselen van den luier, telkens te bepoederen met Purol-Kinderpoeder.
Purol doos 30, 60 en 90 ct. Tube 80 ct.
Purol-Kinderpoeder per bus 60 ct. en 1 gld.

Tijdschriftenschouw

La vie catholique en France et à l'Etranger. 21 Septembre 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

't Beginartikel over schoolprograms in Frankrijk zouden we zonder veel verandering op ons Nederlandsch Middelbaar onderwijs kunnen toepassen: te veel in de breedte, niet genoeg in de diepte. Geen gelegenheid meer voor ontwikkeling van verstand, omdat 't geheugen moet overladen worden met allerlei noodelooze zaken voor 't examen. De geesten openen voor verdere studie, kan niet wegens overlading: eigen taal juist en gemakkelijk gebruiken, leert men niet, etc. etc. Met veel enthousiasme vertelt Charles Collen de oprichting van 'n nieuwe parochie Saint Léon door Mgr. Fillon. Dat gaat niet zoo gemakkelijk als bij ons. 'n Mooi artikel over de emancipatie van de Engelsche Katholieken laat ons 't geweldig enthousiasme zien van de feesten. Verder 'n artikel over den nieuwen Generaal der Dominicanen P. Gillet; z'n nieuw boek „Le Credo des Artistes" wordt tevens ontleed. Een nieuw boek over de Eulesinische mysteries van Victor Magnien, Hoogleeraar te Toulouse wordt aangekondigd. Een vol weekblad van ontwikkelende artikelen.

Deutscher Hausschatz. Heft 1: 56. *Jahrgang.* Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.50 per jaar.

't Octobernummer brengt de echte najaarsstemming in platen en artikelen. Iets wonderbaars zijn de gekleurde platen; echte kunst, die begrepen kan worden en 't hart en 't gevoel overmeestert. De eerste serie: 't Paradijs van 't kind is eenig, vooral Ilse van Emil Rau en Duett van Andreas Untersberger: de andere serie toont Beiersche boerenwoningen. Stemmig is 't beginartikel „Vrouwen uit den Bijbel." De hoofdroman is de geschiedenis van een jonge ziel, door Dolores Viesèr, een jonge begaafde dichteres. 't Is misschien wel 't innigste, wat in de Katholieke literatuur verscheen. Een tweede doorloopende roman is van Otfried van Hanstein. De vrouwenbijlage is rijk door zeer veel zaken, dingen van practischen aard en patronen van de nieuwste mode. Actueel is 't artikel van Heilmann over moderne huizenbouw. De terugkeer van 't vee, prachtig versierd — naar den stal, teekent een der voornaamste zaken uit 't leven van de boeren in de bergen. Een schitterend begin is deze aflevering van den 56sten jaargang.

Alte und neue Welt. 63. *Jahrgang.* 2. *Septemberheft.* Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.10 per halfjaar.

Naar aanleiding van 't honderdjarig feest van de emancipatie van Engeland wordt de Westminster kathedraal in Londen besproken en getoond in 6 illustraties; de schrijver noemt deze kerk 'n droom in mozaïk en marmer, 'n monument van onsterfelijk enthousiasme én voor God én de Kerk. Een studie van Umbricht met acht prachtige illustraties brengt ons in kennis met

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten :- Tel. 2705 (Nijmegen)

Banketfabriek „NOVIOMAGUM"
van Goorstr. 74 - NIJMEGEN - Telefoon 1089
Levert 1e kwaliteit koekjes enz.
tegen concurreerende prijs aan
— kloosters, gestichten e.d. —

den portrettenschilder Godfried Matter. Op veel tentoonstellingen werden de werken van Godfried Matter bijzonder geprezen (o.a. te Bern 1917, Parijs 1923). Het prachtschip „Bremen" van de Noord-Duitsche Lloyd wordt beschreven en in 10 illustraties ziet men weelde en gemak van dit moderne schip. 't Slot van de spannende roman A. Kett „Zijn geheim", neemt 't eerste gedeelte van deze aflevering in beslag. Nog gedichten — vooral aangrijpend „De Fabriek" — novellen — de technische schets over stikstof — de schets „O Jugend, o Sehnsucht" — eenige practische raadgevingen voor voeding van kinderen — veel boekbesprekingen — 46 illustraties en één kunstplaat. Een prachtaflevering. Wie zou niet voor de verspreiding willen werken?

La vie catholique en France et à l'Etranger. 28 Septembre 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Bijna geheel 't nummer is gewijd aan den grooten Kardinaal Dubois. Voorop een diep gevoelde beschrijving over 't sterven — dan een korte beschrijving van z'n leven en levensarbeid, opgeluisterd met veel mooie illustraties van 't vruchtbare werken, 'n korte beschouwing nog apart over zijn invloed in de pers, over z'n deelname aan de literatuur, de religieuze kunst, de archeologie en de sociale belangen van zijn volk. Dit Dubois-nummer moet iedereen zich aanschaffen, die belang stelt in 't leven van dezen grooten werker in onze tijden.

La vie catholique en France à et l'Etranger. 5 October 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Het eerste artikel schrijft over de bedevaarten naar Lisieux, die nog nooit zoo talrijk waren als dit jaar. In Lisieux werd 'n congres voor missieactie bijeen geroepen, bij 't graf van de contemplatieve Theresia. Zij ook werd Carmelites in een geest van apostolaat. Haar levensdroom was ook alle geslachten tot Jezus te brengen. Zij heeft zich opgesloten in den Carmel om te bidden, om te lijden, misschien krachtiger middelen om zielen te redden dan 't onmiddellijk werken voor de zielen. De grootsche begrafenis van Kardinaal Dubois wordt prachtig met illustraties opgeluisterd, tot in de kleinste bijzonderheden verteld. Een nieuw werk van l'abbé Calvet, die reeds zooveel deed voor de Fransche literatuur, wordt aangekondigd, n.l. het eerste deel van de „Geschiedenis der Fransche literatuur" volgens priesteropvattingen beoordeeld. Door G. Bardy wordt tevens een nieuwe geschiedenis der Kerk aangekondigd door den Eerw. P.

Ein hilfreicher Freund

für Ihr ganzes Leben ist
DER GROSSE BROCKHAUS
HANDBUCH DES WISSENS IN 20 BÄNDEN
mit über 200000 Stichwörtern auf etwa 15000 Seiten, etwa 42000 Abbildungen, Karten und Plänen.

Band III soeben erschienen

Das zuverlässige Nachschlagewerk der Jetztzeit
Das volkstümliche Bilderwerk
Der neue Weltatlas
Das Fremdwörterbuch
Der praktische Ratgeber in allen Dingen des täglichen Lebens

Monatlich nur wenige Mark, wenn jetzt bestellt
Jetzt noch Umtauschmöglichkeit für alte Lexika

Verlangen Sie noch heute von Ihrem Buchhändler oder direkt vom Verlag *kostenfrei und völlig unverbindlich für Sie* die anregende und reich bebilderte Broschüre:
Der Große Brockhaus neu von A—Z

F. A. BROCKHAUS / LEIPZIG

Jacquin, professor aan de universiteit te Freiburg. 't Is niet zoo breed opgezet als Mouret: 't is voor jonge menschen, voor priesters, die in een gemakkelijk overzicht de voornaamste feiten moeten kennen. Verder nog een overzicht over de vijfde sessie van de etnologische week te Luxemburg op 16 September; een mededeeling over 't ontstaan van het verdrag van Lateranen, over de Katholieke critiek.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders 5 October 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

't Slot van 't artikel over godsdienstige vorming in de puberteitsjaren wijst er nog eens met nadruk op, dat de echte godsdienstige overtuiging in die jaren alleen redding kan brengen en niets anders. Naar Chesterton wordt de vraag behandeld of meisjes kantoorwerk moesten verrichten. Ze vechten voor haar kantoor, ze doen 't perfect zegt Chesterton en dat is 'n bewijs dat ze 't niet moesten doen. Veel wordt er aangehaald over 't huwelijk uit 't boek van Dr. H. Slater over „Dokter en Publiek." Een mooi vertelde geschiedenis over de bekeering van 'n Israëliet, die Priester werd besluit deze aflevering. 't Einde van de paedagogische roman van Mevr. A. Berkvens-Hulsmans is hier opgenomen. Dit sympathieke verhaal zal zeker wel in boekvorm verschijnen.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES-
EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

CHR. EKELS
's-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VERWERSTRAAT 68.

ABONNEERT U OP
HET AMUSANTE WEEKBLAD
BIJ HET NEDERLANSCHE BOEKHUIS - TILBURG
ABONN. PRIJS PER HALF JAAR f 2.85 FRANCO PER POST

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„De Kroon"
Eindhoven, Tel 1008

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

ABONNEERT U OP HET WEEKBLAD
Hooger Leven
Het biedt U alles wat U van een goed weekblad kunt verwachten
Abonnementsprijs per jaar slechts f 4,50 plus f 1.— porto.
Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

H. N. B. T.

JOS. J. GIELEN

UIT HEDEN EN VERLEDEN

Een bloemlezing in 2 deelen
met een inleiding van
Dr. H. W. E. MOLLER

Deel I telt 352 bladzijden en kost ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie linnen stempelband met goudopdruk f 3.90.

Deel II is zoo juist gereed gekomen; met de expeditie wordt een aanvang gemaakt.

Het werk wordt typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier wordt houtvrij Engelsch featherweight gebezigd; formaat circa 22 × 15 c.M.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

Zoo juist verschenen:

WOORDKUNST

door

M. A. P. C. POELHEKKE

herzien door

GERARD BROM

—ELFDE DRUK—

Met 6 aanteekeningen

Prijs, ing. f 2.50, geb. f 2.90.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missie-actie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen
BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

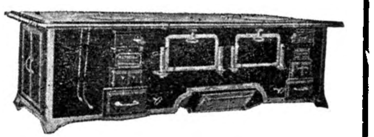

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 21 | 1 NOVEMBER 1929 | 17½ cent

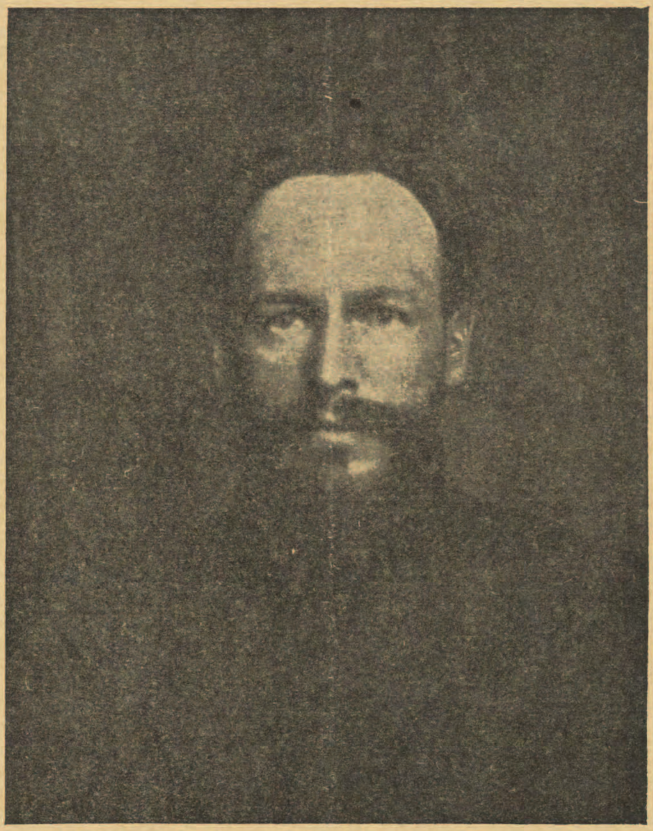

CHRISTIAN MORGENSTERN.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel-en Meubelfabriek

voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels

H. S M.

Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)

Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

Anton van Duinkerken: . . *Jacob Winkler Prins*

Dr. Raph. Kreemers: . *Vrouwen in de Literatuur*

A. F. van Beurden: . . . . *De Missie*

Dom J. de Vathaire O.S B: *Door de eeuwen heen*

Ton Kerssemakers: . . . *Drie Fransche Romans*

Anton van Duinkerken: . *Het Jongste Vlaanderen*

UIT BOEK EN BLAD:

De Stem — Dietsehe Warande en Belfort.

VERSCHEIDENHEDEN:

Hélène Swarth. — Sigrid Undsed.

TIJDSCHRIFTENSCHOUW.

VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK.

P. van Liebergen

NIEUWSTR.9 EINDHOVEN TELEF.679

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren!

Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE

J. H. Veldhoven

v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN

Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem

Advocaat- en Bitterfabrikanten, Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.

Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST LAMBERTUS"

GEMONDE

Levering van

prima Roomboter

aan concurreerende prijzen.

LUXE BROODBAKKERIJ

Albert J. Terstegen

St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**

NIJMEGEN — TELEF. 1203

LAMPEKAPPEN Mag. „De Duif"

ANTON STRAATMAN

Karrestraat 28 BREDA

B. Baars, Bodegraven

levert tot concurreerende prijs

Prima Volvette Goudakaas met Rijksmerk

Begunstigt onze adverteerders!

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT

Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.

Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS

3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Als het wintert....

We hebben na het lezen van dezen mooien bundel *Als het wintert,* z'n voorganger uit z'n verblijf gehaald, waar we hem bewaren voor hen die na ons komen, en bij vergelijking hebben we kunnen ervaren dat deze tweede verrassing de eerste in „aardigheid" overtreft.[1])

Meer nog dan de eerste is deze winterbundel ontspanningslectuur van de goede soort. Vanzelfsprekend is bij de samenstelling van dezen bundel, die voor iedereen bedoeld is, rekening gehouden met smaak en peil van den doorsnee-lezer. Voor héél zwaarwichtige critiek zou misschien ook deze bundel kunnen bezwijken, schoon ook aristocraten naar den geest heel wat bevalligs eruit kunnen opdiepen. Nergens echter is tegemoet gekomen aan de leesdrift van 'n publiek, dat steevast z'n ontspanning zoekt in de troebele sfeer van zoeterige aandoenlijkheid, lugubere crimineele sensaties, rillingen en spanningen of wat dies meer zij. 't Is altijd frisch!

In dezen bundel is een lofwaardige poging gedaan door tactische keuze van romanfragmenten en novellen, 't beste der populaire genres en tevens 't werk van onze beste katholieke vertellers, ingang te doen vinden bij een breedere lezerskring.

De bundel opent met 'n fijnzinnige vertelling uit het leven van Jehanne d'Arc, een van die zachte, milde verhalen uit de romantische sfeer, die alleen Marie Koenen weet te scheppen.

In „De wraak der Opperhoofden," 'n geestig bedenksel van F. de Sinclair, beleven onze bengels een genoeglijke historie, waarin drie schoolvlerken, die hun leven geadapteerd hebben aan de wondere wereld van Aimard's Indianen-romans, doeltreffend wraak nemen op een fatterig schoolmeestertje, die hun appelkaperij verraden heeft. Het enthousiast rechtvaardigheidsgevoel wordt volkomen bevredigd.

Een der beste bijdragen is ongetwijfeld het fragment uit Herman de Man's bekende roman *Het Wassende Water,* 'n machtig brok proza, waarin ons in forsche trekken de catastrophale aard van 'n Hollandsche watersnood gesuggereerd wordt.

Geheel up-to-date is 't psychologische studietje van Willem Matsijs naar aanleiding van de wereldveroveraar Charley Chaplin en 't befaamde manneke met de drie spichtige haartjes op z'n kale test, Adamson, de geniale creatuur van de Zweedsche caricaturist, O. Jacobsson.

Jan Nieuwenhuis construeerde 'n geestige detectief-novelle, traditioneel van opzet, spanning en beklemming, maar treffend van stijl en karakterteekening.

„De Freule van het Feodale Kasteel" is een geestige vertelling van het Brabantsche platteland, een indringende belichting van de kleine dorpswereld, met z'n oprechte, en eenvoudige menschelijkheid, met fijne humor en rake karakteristiek geteekend.

En ten slotte 't minder gelukkige, aandoenlijke schetsje „Krakepitje" dat zeker geen apotheose beteekent in dezen bundel, maar in zijn broze meewarigheid 't hartje zal stelen van vele lezeressen. Dit is 't eenige stukje, dat we liever niet gezien hadden.

We vermelden nog de mooie uitvoering en verluchting van dezen bundel. De keuze uit de teekeningen van Rembrandt, Millet, Van Gogh, Mathieu Wiegman e.a. heeft deze bundel, gezien de prijs, tot 'n volksgeschenk gemaakt. Vulgarisatie op z'n best.

De prijs f 1.50 is buitengewoon laag te noemen, en toch voor de abonné(e)'s op de periodieken *Boekzaal der geheele wereld* en *Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders* is deze nog lager, n.l. 95 cent!

E. S.

[1]) **Zonder naam),**
ALS HET WINTERT.... Geïllustreerd door Daniël Chodowiecki, Honoré Daumier, Garretto, E. Gherzig en O. Jacobsson. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1929. (27.5×21) 112 blz. ing. f 1.50.

Vermakelijke briefwisseling tusschen Sinclair Lewis en een Advocaat.
De nieuwsgierige vrijpostigheid van het publiek.

Het „Authors League Bulletin" publiceert de volgende vermakelijke briefwisseling.

Sinclair Lewis, de Amerikaansche romanschrijver, veel geplaagd door verzamelaars van handteekeningen, ontving uit een stad in het Westen der Vereenigde Staten den volgenden brief:

Aan St. Clair Lewis,
p.a. Cosmopolitan Magazine.

Beste Lewis,

Ik heb eenige van uw boeken gelezen en doe u nu een verzoek. Zend me asjeblieft een lijst van uw vertellingen, uw autograaf, uw portret en een brief met uw levensbeschrijving. Hoeveel kinderen hebt u en hoe heeten ze?

Bij voorbaat dank.

UW
J. J. JONES, Advocaat.

Sinclair Lewis heeft daarop als volgt geantwoord:

Mijn beste Jim.

Met één ding slechts in je keurigen brief kon ik me niet heelemaal vereenigen: hij was een beetje te vormelijk en te stijf. Het is wel waar, dat we elkaar nog nooit hebben ontmoet en ik heb zoo'n beetje het vermoeden, dat het ook nooit zoo ver zal komen. Maar leven wij dan tenslotte niet in een democratisch land? Dus schrijf ik Jim aan je en je moogt me Dikkerdje noemen of zoo iets.

Welnu Jim, ik heb hier geen portret, maar ik zal naar de stad gaan en me laten fotografeeren. Een levensbeschrijving, maar ik heb een tamelijk lang en slecht leven achter me en dus zal het wel 'n paar weken aanloopen, voordat ik er klaar mee ben.

Maar ondertusschen, Jim, zou ik allemachtig graag wat over advocaten vernemen. Zend me je portret, foto's van je huis en je kantoor, een lijst van je uitstaande gelden en verplichtingen, je gemiddeld maandelijksch inkomen en een opgave van de boeken, die je sinds 1914 hebt gelezen. Meld me eens of je al eens alcohol-smokkelaars of schrijvers hebt verdedigd en in welke zaken. Ik zou ook voor andere interessante gegevens dankbaar zijn, omdat ik ze zou kunnen gebruiken bij het schrijven van verhalen. Kun je het goed met je vrouw vinden? Schrijf me uitvoerig alle bijzonderheden.

Bij voorbaat dankend, verblijf ik

Je toegenegen,
SINCLAIR LEWIS.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

VOOR ALLES

films van artistieke waarde!!

Dit is de leus van

F. I. M. - FILM

Singel 469 - A'dam

'tOchtendvoer en Gemengd Graan van de

C.V.A.

Nieuwstr 33-35 Tel. 471 APELDOORN

Alle soorten complete RADIO INSTALLATIES.

Radio Dekker

Willemsweg 98
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

VENCO

de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines

Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

P. M. G. M. VAN HAAREN

Wijnhandel
GEDISTILLEERD — LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Schooluitgaven van Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg

NEDERLANDSCH
JOS. J. GIELEN: Uit Heden en Verleden. Een bloemlezing in twee deelen met een inleiding van Dr. H. W. E. Moller. Deel I (circa 360 blz.) is zoo juist verschenen. Ingen. f 3.25, geb. f 3.90.
Dr. H. W. E. MOLLER: Joost van den Vondel's Lucifer. Treurspel met inleiding en verklaringen. Ingenaaid f 0.95.
Dr. H. W. E. MOLLER: Karel ende Elegast. Middeleeuws ridderdicht met inleiding en verklaringen. De 5de druk is ter perse.
Dr. H. W. E. MOLLER: Beknopte geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde. Ingenaaid f 2.90, gebonden f 3.90.
FRANSCH
JULIE LAVERGNE: Légendes. f 0.50.
LATIJN
Dr. H. W. E. MOLLER: Beknopte Spraakleer van het Kerklatijn, met oefeningen en woordenlijst. (A van Wijk). Ingenaaid f 1.90.
Dr. H. W. E. MOLLER: Het Kerklatijn, Spraakleer met Oefeningen, geheel ontleend aan de liturgie (Dr. Paul van Noordhorn). De 3de druk is ter perse.
GOTISCH
Dr. H. W. E. MOLLER: Gotiese Spraakleer met oefeningen, bloemlezing en woordenlijst (96 blz.). Ingenaaid f 3.25.
DIVERSEN
Contrôleboekje. Gecartonneerd f 0.60.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

Moderne Dames- en Heerenkapsalons
J. BÜSGEN, Willemstraat 10, Eindhoven
8 Aparte Damessalons.

N. V. METABANK

(MERCANTIEL, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

VICTORIA-WATER

OBERLAHNSTEIN

Uitstekend te vermengen met wijn of vruchtensappen

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

JACOB WINKLER PRINS.

1904 — 25 November — 1929.

De verzamelde poësie van Jacob Winkler Prins is een merkwaardig document voor de geschiedenis der Nederlandse dichtkunst, maar zij is geen bizonder boeiend „document humain''. Wie haar met aandacht leest, verplaatst zich in een tijdperk van vroeger, doch voelt weinig contact met een menselike ziel. Hij zal zich tot op zekere hoogte verbazen, dat zulke gedichten als de hier verzamelde, geschreven konden worden door iemand, die tien jaar ouder was dan Willem Kloos en die in zijn jeugd geheel andere invloeden heeft ondergaan dan de tachtiger dichters. Immers de vader van de dichter, dominee A. Winkler Prins, was mede-oprichter van den Amsterdamse vriendenkring „Natuur en Leven'', wier verzet tegen de romantiek van Beets eerder een symptoom van machteloosheid bleek te zijn dan een felle reactie tegen den heersende wansmaak. Deze groep van Doopsgezinde predikanten was een zeer zwakke opvolgster voor de kring van Aernout Drost en Bakhuizen van den Brink en kan kwalik worden gehouden voor een aankondigster van de Nieuwe-Gids-Kring.

Niemand had meer macht over haar dan juist de vijanden, die zij bestreed en het berijmd verhaal over „Het Stedespel op het Huis te Duyn'', dat dominee Winkler Prins in 1838 uitgegeven heeft, was even romanties als de productie van de Leidse School. Ook J. J. L. ten Kate kon zich niet weerhouden Byron te vertalen „in weerwil van al zijn mogelijke gebreken.''

Toen „Braga'' gesticht werd in December 1842, was Winkler Prins naar Tjalleberd beroepen, maar hij bleef trouw aan de kring en werkte mee aan het parodies tijdschrift om „de moderne poëtrije'' dwars te zitten. Zijn zoon was toen nog niet geboren; hij kwam ter wereld in 1849. Toen hij in 1886 zijn „Sonnetten'' uitgaf, schreef de vader: „Er zijn er vele onder die ik prachtig van idee en ongemeen schilderachtig vind, zoodat zij mij met de Nederlandsche sonet verzoenen.'' Tot dusver was hij er nog altijd vijand van geweest.

J. Winkler Prins

Over de jeugd van de dichter schijnt weinig bekend te zijn; Joannes Reddingius, die zijn „verzamelde gedichten'' inleidt, zegt er niets van — en de verzen geven niet veel meer te vermoeden dan kleine zwerftochten, door bossen met vogels en varens en nu en dan vacanties aan het strand. De atmosfeer van het Hollandse domineeshuis is er vreemd aan — de jonge Jacob moet zich eerder aangetrokken hebben gevoeld door de Hollandse lucht en de Hollandse zee. Toch heeft hij veel gestudeerd, blijkens zijn verzen is hij met het leven der natuur ook wetenschappelik bekend, hij heeft een stuk hei ontgonnen met goed resultaat. Zijn toeleg op de wijsbegeerte moet groot zijn geweest, maar tot het schrijven van wijsgerige gedichten kwam hij niet, hetzij dat dit niet in zijn aard lag, hetzij dat hij vreesde te vervallen in stichtelike wijsheden, hetzij wellicht, dat hij de diepste gronden zijner eenzelvige persoonlikheid liever verborg voor iedereen. Wel tast zijn vers soms naar de zin der dingen, maar altijd gebeurt dit schroomvallig. De cyclus „Gedroomde Drift'' omhult het mysterie van het scheppend dichterschap behoedzaam, als vreesde de dichter te veel te belijden; de zeer goede gedichten van „Chaos'' schijnen eerder ingegeven door een aandachtige beschouwing van de donkere wonderen, der bosnatuur dan door een bezinning op het scheppings-raadsel; de „Jezus van Nazareth Sonnetten'' zijn kleine evangeliebeeldjes, deels uit berijmde teksten samengesteld, maar die eerder stemmingen dan belijdenissen bevatten. Een enkel jeugdgedicht verraadt de pijn van de denker: „wist ik slechts, waarheen wij zelven gaan.'' Wat Winkler Prins heeft verwacht van het leven, hield hij geheel voor zich. Zijn kunst zocht schone ogenblikken onvergetelik te maken, meer dan

een gemoed te bevrijden van het schrijnend te veel — of een hart te wapenen tegen het schrijnender te weinig van het menselik bestaan. Een drama, dat hij schreef: „Beatrice of Rome in 1513" werd nooit in zijn geheel gedrukt. Het geeft zijn droom van ingetogen eenzelvige weer in de woorden van Michel Angelo: „dan keer ik hoe langer hoe meer in tot mijzelf; herleef weer den jongen roemtijd: tot de spade voor mij wegsteekt de zode en de moeder-aarde omsluit wat het hare is."
Hij leefde naar binnen gekeerd: een stil, wijs man, die nadacht, doch zijn gedachten niet gaarne verried. Van al wat hem de wereld openbaarde weerspiegelde zijn dichtkunst slechts het schone. Het smartelike hield hij verzwegen. Nergens bekent hij een ontgocheling, nergens een stijging tot meer dan ogenblikkelike vreugd. Maar toch geeft zijn verzameld werk ons te vermoeden, dat het een leven verzwijgt. Hij was vooral een schilder der natuur. Het landschap en 't zeegezicht openbaarden hem hun ogenblikkelik aspect en dit wist hij nauwkeurig en zeer smaakvol vast te leggen, voordat het veranderd zou zijn tot een nieuwe gedaante. Ook met het penseel is hij schilder geweest en meer dan de denker in hem was het de schilder, die zong.
Het bos en de varens vooral, het leven van de vogels en de herfstige kleuren van een mooi najaar bekoorden hem. Sommige zijner verzen daarover zijn bijna even treffend als de dertiende zang van Potgieter's *Florence,* waarin „Ravennas woud" geschilderd wordt. Hij is een meester van de kleinkunst, die zich aandachtig bezighoudt met goede genre-stukjes. Zijn talent is bovenal evocatief. Het leeft binnen aanvaarde grenzen op een niet bizonder ruim gebied, maar dit leven is zeer stijlvol, zeer gevoelig en altijd gedistingeerd. Het heeft een eigen innigheid, — die tedere intimiteit, welke men leest in de ogen der eenzelvigen. Iets van de glimlach over veel verzwegenheden straalt uit zijn natuursonnetten. Telkens is het alsof hij zich opnieuw met ieder ding verzoent. Zijn vers wordt dan veel zuiverder en inniger dan dat van Perk, die „knapper" was en zich grootser allures kon veroorloven, maar die doorgaans het innemend accent mist, dat de hartslag geeft aan de slag van een rhythme.
Zulk een goed vers van Jacob Winkler Prins is dit:

't Licht verflauwt tot purper aan de kimmen;
Pinken teeknen donkerzwart zich af;
De ankertouwen, wit gebleekt en straf,
Leiden her en der, naar plassen, zwimmen.

Lichtjens ziet in 't want men weldra glimmen;
't Zijn lantarens, die de schipper gaf,
En, weerspiegeld in de weeke draf,
Uitgerekt tot lange, bleeke schimmen.

Meisjes zitten schomlend op de touwen...
Jongens, die de meisjes gadeslaan,
Jeugd en grijsheid, kindren, mannen, vrouwen.

Alles ziet weerspiegeld men er staan;
En men zou het spel voor ernstig houën,
Bracht de deining geen verandering aan.

Dit sonnet is als het genre-stukje van een goed negentiendeeuws schilder, die de grote hartstochten niet kent of niet weet uit te drukken, maar die zich dan ook eerlik geeft zoals hij is. Het is zuiver. Alle voorgewendheid en iedere valsheid van gevoel is er vreemd aan. Het is niet groot en als het niet geschreven was, zou onze letterkunde tóch ontwikkeld zijn, zo als zij inderdaad ontwikkelde, maar nu het bestaat, is het iets bekoorliks, dat wij niet gaarne meer helemaal missen.
Doordat hij zulke verzen schreef zonder een tachtiger te zijn is Jacob Winkler Prins een „merkwaardige figuur" in onze negentiende eeuw. Opgegroeid in de domineeskring van Ten Kate, evolueert hij zelfstandig naar de vernieuwing, die komt. Zijn idealen zijn dezelfde als die van zijn omgeving, maar hij weet ze zuiver te houden, doordat hij de gave des onderscheids heeft. Ook Ten Kate heeft getracht onze literatuur te „europeaniseren", dat wil zeggen: haar te doen aansluiten bij de dichtkunst der ons omringende landen, maar Jacob Winkler Prins las Shelley en Annette von Droste Hülshoff, wandelde door het Hollands landschap en ging zijn eigen weg. Hij deed dat niet uit opstandigheid, maar uit eenzelvigheid. Hij streed niet tegen anderen, hij gaf geen manifesten uit, hij was geen scherp criticus, zoals de beste tachtigers, maar hij ging eenvoudig zijn eigen weg, omdat hij het gedrang op veel begane paden niet goed hebben kon. Hij hield niet van rumoer. Teruggetrokken leefde hij in zijn ontgonnen

gebied; nu en dan maakte hij reizen. Aan boord van de Saint Andrew, die hem uit Amerika weerbracht, stierf hij den 25en November van 1904. Zijn lijk werd neergelaten in de zee. De manuscripten, die hij naliet, zijn door een schoonmaakster achteloos verbrand.

Anton van Duinkerken.

---

[1]) **Jacob Winkler Prins,**
VERZAMELDE GEDICHTEN. Volledige uitgave, verzorgd door Joannes Reddingius. *Goede & Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1929. (18 × 12) 352 blz.

VROUWEN IN DE LITERATUUR.

In meer dan een letterkundig genre geven in Amerika de vrouwen den hoofdtoon aan. Doch ook in Engeland heeft de oorlog dit zeer eigenaardig gevolg gehad, dat de mannen, op wier vitaliteit zoo'n groot beroep werd gedaan voor heel andere dan literaire doeleinden, hun belangstelling van den roman hebben afgewend, om ze uitsluitend te wijden aan de kritiek. Zoo komt het dat we op den dag van vandaag in 't Vereenigde Koninkrijk een twintigtal vrouwen hebben, wier romans en letterkundig werk uitmunten door oorspronkelijkheid en voornaamheid en die onze belangstelling verdienen om haar zeer individueele gezichtspunten en uiterst handige techniek. De meest kenmerkende karaktertrek van haar werk is wel de afkeer voor het sentimenteele van haar zusters uit vroeger tijden. Haar werk is realistisch, frank, mannelijk en vaak satirisch. Nu is 't wel waar dat een Mrs Rinehart torenhoog uitsteekt boven de zes andere die we hier zullen bespreken en dat die zes dan nog niet het peil bereiken van een May Sinclair, Virginia Woolf, E. M. Delafield, Ethel Sidgewick, Viola Meynell e.a. Doch ook haar werk is ofwel een schoone belofte of bewijst dat ze het vertrouwen, door vorig werk gewekt, niet hebben beschaamd en langzamerhand zich naar de voorste gelederen dringen te midden van haar succesvolle pengenooten. Opmerkenswaardig is dat drie van de besproken schrijfsters zich op 't zelfde terrein bewegen en als onderwerp gekozen hebben de onervaren jeugd, die ze te midden der hedendaagsche gevaren plaatsen en de uitwerking van dat milieu op die argelooze proefkonijntjes bestudeeren. Helen Grace Carlisle [1]) heeft 't over drie meisjes, die uit haar families in Chicago zijn gevlucht en naar New York trekken, tuk op sensatie en avonturen. Ze beleven er dan ook heel wat en elk moet op haar beurt ondervinden wat voor compromis de jeugd te sluiten heeft en hoe veel van haar droomen in illusies vergaan. Zoowel het leven van Rose als dat van Mary Elisabeth en Olivia wordt vergooid aan beuzelarijen en minderwaardigheden en om het geluk te vinden dat ze alle drie zoo hartstochtelijk zochten, hadden ze heelemaal in de tegenovergestelde richting moeten loopen onder het geleide van ondervindingrijke ouders, die haar op het goede pad zouden gehouden hebben waarvan ze nu, helaas, zoo ver afdwalen zoowel achter de coulissen, als in de onderwereld eener grootstad en in Greenwich Village. De staccato stijl van de schrijfster, die aan Riesenberg herinnert, past goed bij het onderwerp en maakt het verhaal tot een levend en spannend geheel. Er is hier onmiskenbaar talent. Doch om de profanatie van al 't heilige, het wansmakelijk misbruik van 't H. Evangelie, het uiterst lichtzinnige van de conversatie en het lage peil van het geheel moeten we dezen roman ten strengste reserveeren.

Die vrije toon en de afwezigheid van alle godsdienstig gevoel kenmerken ook den roman van Jessie Douglas Fox [2]). Vader Storm, die door ongeoorloofde beursverrichtingen in 't nauw is gebracht, tracht door zelfmoord zijn kwaden naam uit te wisschen. Zijn drie dochters blijven in geldgebrek achter en zien zich verplicht een deel van haar huis te verhuren aan een naaister Miss Abbie. Jennet heeft veel verbeelding en droomt van welstand en weelde, te meer wijl ze in Europa en Parijs is geweest, waar ze een zekeren Christopher heeft ontmoet waarop ze nog verliefd is. Als hij echter eensdaags onverwacht komt opdagen en Jennet's opschepperij heeft doorgrond, is veel van zijn sympathie verdwenen en hij reist ontgoocheld naar Londen terug. Doch zij kan hem niet missen en trekt hem achterna, na al de spaarcenten te hebben geleend van Shawn Rand, een vriend van haar, die werkelijk veel van haar houdt. Ze leeft zelfs een poos een ongebonden leven, doch verneemt dat hij reeds getrouwd is en haar daarom niet huwen kan. Ze trekt dan als gezelschapsdame met een zekere Laura Bazlitt naar Zwitserland, om te ontsnappen aan de nasporingen van den verloofde van haar zuster Catherine, die haar terug wil brengen. Ze raakt zelfs een eind op streek met Laura's sweetheart doch kan Christopher niet vergeten. Als ze tenslotte in haar land terugkeert, is Catherine juist ondertrouwd met Shawn. Doch ze kan haar nederlaag niet verkroppen en tracht ook

Helen Grace Carlisle

Jessie Douglas Fox

haar eigen zuster haren verloofde afhandig te maken. Ze slaagt in dien opzet, doch Shawn doorziet haar spel en keert toch Catherine terug, terwijl Jennet de vrouw wordt van Laura's verliefde, Minot Wells. Ze kan hem echter niet overhalen naar Europa te verhuizen terwijl haar zuster en Shawn naar Parijs vertrekken. — De uitwerking wijst hier en daar nog op beginnelingenwerk. Schr. heeft echter een scherpen zin voor 't pathetische en als contraststudie is dit een mooi en sterk geschreven boek. De twee zusters, waarvan de eene gelukkig is in haar gewoon milieu en de andere haar geluk in onbereikbare milieux zoeken gaat, beheerschen evenwichtig het heele werk. Zoo sympathiek als ons de eene wordt voorgesteld, zoo weinig kunnen we van de andere houden. Enkele gewaagde passages moeten ons dit boek voor meer gevorderden doen reserveeren.
Naomi Royde Smith [3]) is niet meer aan haar debuut en deze roman is verreweg de beste van de zes die ze ermee al op haar actief heeft. Behandelde de eerste schrijfster meisjes uit den minderen stand en de tweede uit een meer gegoed doch onderkomen milieu, deze kiest een „flapper" uit den middenstand. Winnie Skinner heeft pas de Junior School verlaten en haar ouders, echte parvenus, meenen hun en haar toekomst veilig, als ze haar weten te binden aan Mr. Beelum, uitvinder van een nieuw haarwater. Doch Winnie wil van die liefde niets weten. Als haar familie later op vacantie is, ontmoet zij een vioolspeler waarop ze van stond af aan verliefd wordt en waarmee ze, buiten 't weten van haar ouders, allerlei avonturen beleeft, zelfs erg geriskeerde. De familie reist af, doch zij onderhoudt de vorige relaties en krijgt ook brieven waarvan er een in de handen van Beelum terecht komt. Wijl de inhoud niet aan duidelijkheid te wenschen overlaat, meent de afgewezen minnaar de gelegenheid gevonden om de ouders voor zich te winnen. Hij slaagt in dien opzet. Doch Winnie besteedt het achtergehouden loon van Beelum voor een reis naar George. Hij vertelt dat hij niet trouwen kan, wijl hij al vrouw en kinderen heeft. . Wanhopig reist ze naar huis doch halverwege keert ze terug om hem weer te vinden. Als ze hem dan het hof ziet maken aan twee andere dames raakt ze het hoofd kwijt. Ze maakt een sc ne in 't hotel, wordt opgesloten, ontvlucht doch wordt op den rand der rots door George, die de nasnellende ouders vooruit is geloopen, ingehaald. Doch ze wil niet gered worden en trekt hem met haar mee den afgrond in.— We zijn heelemaal niet akkoord met *The new Statesman* e.a. die het einde van dit boek „wholly satisfying" vindt. Voor zoo'n leven is zoo'n einde „voldoende." Doch, noch premissen noch conclusie kunnen door den beugel en we hebben medelijden met die sophisten en met het argelooze slachtoffer, dat zoo tragisch aan haar einde komt door de schuld van zoo'n geraffineerden verleider. Gemeenplaats en tragiek wisselen elkaar af en er is een diep psychologisch doorzicht en hier en daar mooie karakterstudie. Doch het is een gevaarlijk boek voor de jeugd al kan het de leiders dierzelfde jeugd heel wat leeren. Ab hoste fas est doceri. Voor ervaren volwassenen.
Zedelijk even laag staand als de vorige is Susan Ertz [4]) die het onverkwikkelijk geval van een ongelukkig huwelijk uitdiept. Laura Deverell is de oudste van drie kinderen. Haar ouders begrijpen haar niet en ook haar zuster Violet en haar broer James niet. Vader is een bonvivant en de kinderen lezen allerhande verboden lectuur. De leermeester van James is een vrijmetselaar en het zal dan ook niemand verwonderen, dat de vruchten niet ver van den boom vallen. Eerst gaat James van huis loopen en dan huwt Laura, tegen de zin harer ouders, met een munitiefabrikant Horace Leighton. Ze zijn pas enkele jaren getrouwd of haar man wordt haar ontrouw en van huiselijk leven en geluk is geen spraak meer. Totdat Laura zelf verliefd wordt op een Duitscher. Doch pas na enkele jaren durft ze openlijk haar schandelijk leven bekennen, want haar kinderen zijn intusschen groot geworden en ze kan dus (!!) onbekommerd haar gang gaan. Horace wil van geen echtscheiding weten en Laura gaat dan gewoonweg met Sendler huizen. Dan breekt de oorlog uit. Haar man wordt geïnterneerd en haar zoon sneuvelt. Als ze op een avond van een vriendin huiswaartskeert wordt ze door een auto overreden en onder den invloed der chloroform ziet ze heel haar leven voorbij trekken als een film totdat ... „eensklaps de beelden eindigen, de lichten uitgaan, en het theater gansch donker is.' Een weinig beteekenend einde voor

Naomi Royde-Smith

Magaret Sperry

een nog treuriger leven. Van literair standpunt uit hebben we twee bezwaren: de historische achtergrond is te veel geïnspireerd door iets als Putnam's *Handbook of universal history* en de godsdienstige achtergrond te veel napraten van iets als Kirby Page's: *The sword or the Cross*, en andere polemische boekjes.

Van zedelijk standpunt uit begrijpen we niet, hoe menschen die in hun jeugd Voltaire en Rousseau verslonden en in hun later leven Ibsen en Nietzsche, die van de eene kerk naar de andere overloopen, die er maar op los leven, bij elkaar hokken en aan God noch gebod gelooven, toch voortdurend den mond vol hebben over dat Opperwezen en het aansprakelijk maken voor al 't slechte in de wereld. Laat het boek stylistisch goed in elkaar steken, deze doorgedreven inconsequentie maakt zijn grootste zwakheid uit. Al de sterren uit deze Galaxy d.i. „Melkweg" zijn vallende sterren die van de eene ongerijmdheid in de andere tuimelen, zoodat we het geheel streng moeten reserveeren.

Een mooie resultante van innige samenwerking is het zeer recente boek van Margaret Sperry en Takashti Ohta [5]). In dit boek worden de wederwaardigheden verhaald van Takawo Muto. Hij was de zoon van een zeer vooraanstaand Japansch regeeringspersoon die, wegens wapensmokkel naar China en om niet in onmin te raken met Engeland, tot gevangenisstraf veroordeeld werd. De zoon offerde zich voor zijn vader doch wist door toedoen van bevriende officieren te ontsnappen naar China. Daar diende hij eerst bij den staf van Generaal Ko's leger en kwam vervolgens bij een bende rondzwervende bandieten. Hij had eerst Lee ontmoet, de vrouw van een banneling, aan wie hij beloofde nasporingen te doen naar haren echtgenoot. Later ontmoet hij de Russische emigrante Nadja. Daarna heeft hij een avontuur met Kaya. Doch geen vrouw, geen land kan hem binden en hij trekt van de eene streek naar de andere en geraakt over Engelsch Indië, de Kaap en Brazilië in Amerika, waar hij zijn avonturen verhaalt, die door Schr. werden opgeteekend. Als samenwerking is dit werk goed geslaagd. Sperry past zich goed aan aan den Oosterschen gloed en de philosophie van Ohta. En ook als document van den wilde-benden-oorlog in China heeft dit verhaal een uitzonderlijke waarde. De uitgever doet een experiment. Hij wil tegen een lagen prijs goed verzorgde en goed geschreven lectuur geven. Daarin is hij geslaagd en we zien verlangend uit naar de volgende maandelijksche aflevering. Aan literair gehalte hebben we hier zooveel als aan andere boeken die driemaal zooveel kosten. Om de neerdrukkende atmosfeer, den vrijen toon en een paar gerisceerde toestanden enkel voor volwassenen.

Mary Roberts Rinehart [6]) heeft niet alleen de eer met haar ongewoon knap ingestoken *The Bat* de vogue van 't mysteriespel Amerika te hebben ingeluid, ze wordt ook onder de grootste tooneelschrijvers gerekend, is een zeer bekende schrijfster van detective verhalen en een van de meest vooraanstaande short-story schrijvers van den dag van heden. Dit is haar 30ste boek en, al zijn er, onder de acht hier gebundelde, verhalen die vroeger al in tijdschriften werden gepubliceerd, die van recenten datum wijzen heelemaal niet op een vermindering van haar ongewoon talent.

Evenals in een vorig boek *Temperamental People* brengt ze ook hier een groep karakters bijeen waarvan de levensomstandigheden door eenzelfde emotie beheerscht worden. Hier heeft het romantische gevoel de bovenhand en liefde is dus schering en inslag. De liefde op den ouden dag is het thema voor „The old man cleans his revolver". *Middle age* is beschreven in die prachtstudie over de jaloerschheid: „The second Honeymoon" en in „The papered door" waarin een vrouw haar man tracht te redden al hield ze niet meer van hem en al had hij twee moorden op zijn geweten. Young manhood krijgen we in het mooiste verhaal van het boek: „Red rides out" een studie over een cowboy en zijn meisje, „An error in treatment", de liefde van een jongen dokter voor zijn nurse, en in „The trumpet sounds" Deze laatste is een geschiedenis van ontrouw en berouw, waarin een katholiek priester ten tooneele wordt gevoerd.

De jeugd wordt behandeld in „His letters" een verhaal van een soldaat die in den laatsten oorlog naar Frankrijk trekkend, onderweg vier brieven leest. „The string bean" is een detective verhaal. Rinehart heeft die ongewone gave een mooi verhaal te kiezen en dat kort en bondig tot een zeer gaaf geheel te verwerken, dat een volledigen

Mary Roberts Rinehart

en zuiveren indruk achterlaat. Door haar technische vaardigheid en haar gepolijsten stijl die zich zoo wonderwel aanpast aan haar sober doch pakkend gegeven staat ze heel wat boven veel schrijvers en schrijfsters van vandaag. Een kort overzicht zelfs als dit kon niet volledig zijn zonder een detective roman. Dien geeft ons Carolyn Wells [7]) al moeten we opmerken, dat deze niet op het peil staat van haar vorige boeken. Sinds Conan Doyle en Gaboriau is er heel wat geëxperimenteerd met het detective-verhaal. De schrijvers worden met den dag geslepener doch er wordt nog al eens vergeten dat een noodzakelijk gevolg daarvan is dat ook de lezers verstandiger en... dus veeleischend worden. Den modernen schrijver in dit genre staan maar twee wegen meer open: hij mag experimenteeren met zijn intrige ofwel met zijn karakters en 't milieu. Terwijl het eerste alleen een beroep doet op handigheid en een koel brein (wat o.a. het geval is met dit boek van C. Wells) vergt het laatste 't meeste van de gaven van den eigenlijken romancier (die niet altijd het bezit zijn van de handigen) doch het brengt ook het gevaar mee, dat de karakters de intrige vernietigen. In dit boek treedt op de welgestelde Gay Homer die verliefd is op Diana Kittredge welke van zijn liefde niets weten wil, terwijl de Spaansche danseres Marita Moore, waarvan hij niet houdt hem op allerhande manieren tot zich tracht te trekken. Gay heeft zijn testament gemaakt en Diana alleen erin bedacht. En op een avond, als hij eindelijk haar jawoord hoopt te krijgen, wordt hij, op 't gewone uur, dat het electrisch licht hapert, dood gevonden, met een dolk in zijn hart in een sofa tusschen de twee vrouwen in. De eenige erfgenaam, wijl het testament onvindbaar lijkt, is een verre neef, Moffat. De plaatselijke politie spant wel haar krachten in, doch men moet Fleming Stone ter hulp roepen. Ook hij heeft geen vermoedens en het minst op Moffat. Doch op slot van rekening slaagt hij er toch in hem te doen aanhouden als den moordenaar zoowel van Homer als van zijn secretaris Harrison.

Carolyn Wells

Al is het motief der jaloerschheid tusschen de twee vrouwen goed uitgewerkt en door heel het verhaal geweven, toch hapert er iets aan dit boek zoowel op literair als op technisch gebied. Het feit van 't opmaken van 't testament vóór een voldoende zekerheid over Diana's hart is niet waarschijnlijk. En deze waarschijnlijkheid vermindert zelfs nog, als we 't karakter van Gay nagaan zooals het zich uit de gegevens laat analyseeren. Overigens spannende lectuur.

Zooals men ziet is de oogst wel groot en verscheiden genoeg. Doch van zedelijk standpunt uit beschouwd is hij vrij poover en ook literair gesproken zijn er maar weinig glanspunten. We hopen in een volgend artikel over de Engelsche schrijvers der laatste dagen waardevoller werk te mogen vermelden.

Dr. Raph Kreemers.

---

[1]) **Helen Grace Carlisle,**
SEE HOW THEY RUN. *Jonathan Cape & Harrison Smith, New York,* 2e druk 1929. (19 × 13) 304 blz. geb. $ 2.50.
— **D** —

[2]) **J. Douglas Fox,**
RAIN BEFORE SEVEN. *Payson & Clarke, New York,* 1929. (19.5 × 12.5) 341 blz. geb. $ 2.—.
— **Bc** —

[3]) **Naomi Royde-Smith,**
SUMMER HOLIDAY OR GIBRALTAR. *Constable, London W. C.* 2, 2e druk: 1929. (20 × 12.5) 310 blz. geb. Sh. 7 6.
— **C** —

[4]) **Susan Ertz,**
THE GALAXY. *Hodder & Stoughton, London E. C.* 4, 1929. (18.5 × 12.5) 370 blz. geb. Sh 7 6.
— **C** —

[5]) **Takashti Ohta,**
Margaret Sperry,
THE GOLDEN WIND. *Boni & Liveright, New York,* 1929. (18 × 12) 270 blz. ing. $ 0.75.
— **Bc** —

[6]) **Mary Roberts Rinehart,**
THE ROMANTICS. *Farrar & Rinehart, New York,* 1929. (18.5 × 12.5) 210 blz. geb. $ 2.—.
— **Bc** —

[7]) **Carolyn Wells,**
THE TAPESTRY ROOM MURDER. *J. B. Lippincott, London W. C.* 2, 1929. (20 × 13) 320 blz. geb. Sh. 7 6.
— **Bc** —

OVER MISSIE EN ZENDING.

Vroeger nam de Missie een bijzonder gemakkelijke houding tegenover haar omgeving aan. Zij ontkende eenvoudig, dat er zoo iets als eene organische omgeving bestond en ze bekommerde zich dus slechts om individuen, welke in een soort maatschappelijk luchtledig schenen rond te zwemmen en door niets dan door de kleur van hun huid met de naaste buren verbonden waren. Het was de missie meestal verboden zich met politiek te bemoeien en dit verbod was tot een traditie vergroeid met fundamenten van zóó groote hechtheid, dat er wereldomwentelende gebeurtenissen plaats moesten grijpen om er een klein barstje in te brengen. Tegenover de maatschappij zelf nam men even solied gepantserde terughoudendheid in. Sociale aktiviteit beschouwde men als een edele liefhebberij voor West-Europa en hoewel er op het altaar der liefdadigheid de ongehoordste offers werden geplengd zoo was men er toch verre van te pogen de maatschappij zelf, — zij zij dan al heidensch of wat ook — met liefde te doordringen. Want gelijk gezegd — er bestond voor de Missie geen maatschappij. De missie zag slechts menschen. Deze moesten gekerstend worden en men had kans krachtig uitgelachen te worden wanneer men op eene missiepost ergens in de Indische junggle bij den herder polste, hoe het eigenlijk met de kerstening van de samenleving geschapen stond. Het is er verre van, dat wij de Missie van deze

houding een verwijt zouden willen maken. Historisch is hare verkommering in de teruggetrokkenheid zóó goed te verklaren. Zij heeft zich misschien wat al te makkelijk laten dwingen om bedeesd en bescheiden te zijn en ze had zich misschien een klein beetje krachtiger kunnen weren toen men haar terug ging dringen naar de allerlaatste plaats in de Morgenlandsche aangelegenheden.

Tsang Kai Tsjek

Maar we zullen op zulk eene kleinigheid niet zien en dat te minder, omdat er zooveel teekenen van kentering ten goede vallen waar te nemen.

Want de missie is langzamerhand gaan inzien, dat er zoo iets als een ding bestaat, dat men de „Opgang van het Morgenland'' zou kunnen noemen en dat ze met dat ding op zeer hechte wijze verbonden is. Het is er nog verre van, dat zij haar houding ten opzichte van dit verschijnsel reeds bepaald heeft en nog veel minder natuurlijk de taktiek, welke die houding voor zal schrijven. Maar ze is toch bezig de Weltfremdheit tegenover haar naaste omgeving af te werpen, haar occidentalisme aan den kapstok te hangen, en de hoogten der abstrakte bespiegelingen verlatend, een plaatsje te zoeken aan den oever van den banjirenden stroom, die het Morgenland momenteel doorbruischt. Nog één schrede en ze staat er midden in, waarbij er gelegenheid te over zal zijn, om velden van kerstenende aktie te vinden ook buiten de ziel van het individu om.

Deze wending in nieuwere richting is nog slechts van zeer recenten datum. Toen wij b.v. in 1912 en '13 China doorreisden heerschten er nog pais en vree in zoowat alle missieposten, welke wij het voorrecht hadden te mogen bezoeken. Wel is waar stond Indië in het teeken van de anarchie, werd er het wildste nihilisme openlijk gepredikt en was men er zijn huis geen oogenblik zeker; wel is waar platsten de bommen tegen de schonken van den onderkoninklijken olifant als vuurwerk uit elkaar, wanneer Z.E. de goeverneurgeneraal op zulk een beest gezeten door de Silverstreet van Dehli kuieren ging, — maar op de missieposten was men zich van geen rimpeltje in den goeden ouden, prettigen gang van zaken bewust.

Soms voelde men zich zelfs wel eens beschaamd over zijn gastheeren. Vele missionarissen bleken alle kontakt met hun omgeving en zelfs ook met Europa volledig verloren te hebben. Zij kenden elke bijzonderheid in hun parochie; zij kenden er elk huisgezin, elke stuk vee en elke kwadraat meter grond. Maar ze hadden noch interesse voor, noch wetenschap van de dingen, die buiten de ongelooflijk beperkte horizon van hun parochie plaatsgrepen, zelfs ook al mochten die dingen Indië op zijn grondvesten doen sidderen. Velen b.v. verklaarden openlijk nimmer meer een krant in te zien; politiek was voor den een een ding om kregel te worden en voor den ander om te lachen maar voor allen om er den kop voor in het zand te steken en aldus makkelijk aan het nemen van eene houding er tegenover te ontkomen.

Acht jaar later was dit beeld bijna totaal veranderd. Men trof natuurlijk nog overal wel diehards aan, die van geen wending in den loop der dingen wilden hooren, maar de Missie als geheel genomen was toch tot bezinning gekomen. Ghandi had ook haar gegalvaniseerd en wanneer hij het niet gedaan had, dan hadden de katholieke Indiërs er zelf wel voor gezorgd, want deze heeren, die in politiek inzicht wel veel enthousiasme maar geen schijn of schaduw van leiding hadden, wierpen zich met zóóveel voortvarendheid in de

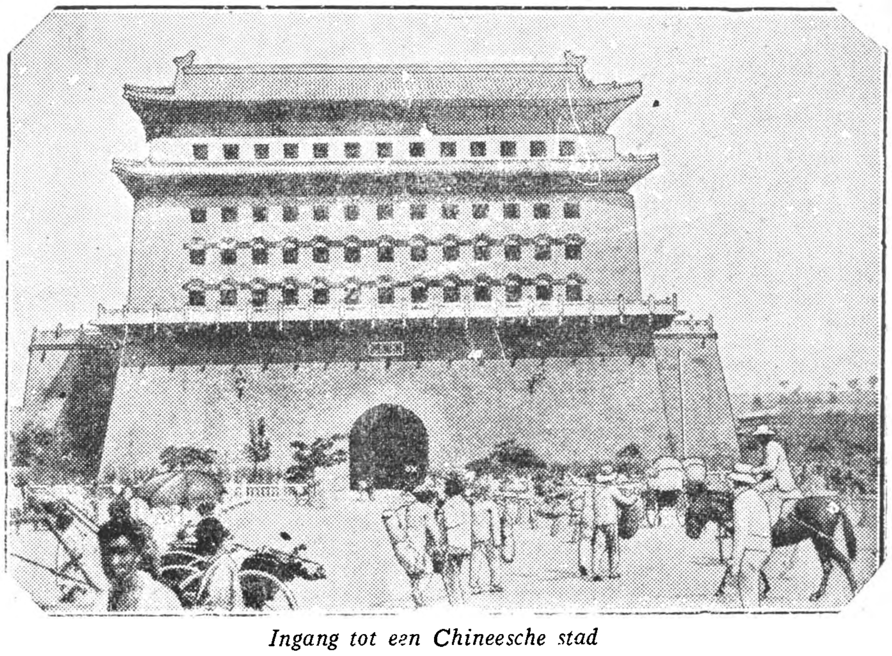

Ingang tot een Chineesche stad

meest extreme staatkundige theoriën, dat men er zijn hart van schrik en angst bij vast hield. De Missie werd door hun misbaar in alle gevallen uit een lange slaap gewekt en kwam tot de erkenning, dat zij hare afgeslotenheid ten opzichte van haar direkte omgeving niet langer kon volhouden. Haar houding tegenover den Opgang van het Morgenland heeft zij nog wel niet in details vast gelegd, maar naar het schijnt, wil zij beginnen met een veiligheidsklep te openen en beoefent zij sedert dien met steigend succes het begrip der aanpassing. Maar nu schijnt er volgens het spreekwoord zeker voordeel in een spiegeling aan een ander verbonden te zijn en daarom is het zóó wenschelijk, dat de Missie en de missievrienden zich steeds nauwkeurig op de hoogte houden van hetgeen er zich in de wereld der Zending voltrekt.

De Zending ziet zich tegenover dezelfde problemen gesteld als de Missie, maar ze is er, om maar op één ding te wijzen, niet door verrast geworden. Een gebeurtenis als de revolutie in China is bij voorbeeld volgens ernstig te nemen geschiedschrijvers in een klub van de Y.M.C.A. uitgebroeid geworden, hetgeen toch minstens wel dit zeggen wil, dat de zendelingen in het Hemelsche Rijk een bepaalde wending aan den loop der dingen gegeven hebben en zich er niet door hebben laten meesleepen. Trouwens het is algemeen bekend, hoe diep de Amerikaansche zending in de sociale of de onderwijs wereld van het Hemelsche Rijk ingegrepen hebben. Het moge nu waar zijn, dat het onderwijs schromelijk oppervlakkig is en dat ze het Christendom gereduceerd hebben tot het aantrekken van een schoon hemd op Zaterdag, — dat alles neemt toch niet weg, dat deze Amerikanen zich baan hebben weten te breken tot zeer diep naar het binnenste van de Chineesche samenleving. En ook wanneer ze dat binnenste wat erg sterk veramerikaniseerd hebben, dan nog zijn hun faits et gestes niet licht te nemen, maar bieden ze veeleer aansporing voor ernstig onderzoek en c.q. voor een verbeterde uitgave.

De heer Stanley High[1] nu is zulk een Amerikaansch dominee, met een hart van goud, eene beminnelijke oppervlakkigheid en heelemaal geen dogmatische ballast. Dozijnen van Amerikaansche domine's gelijk hij er eens is, hebben de zendingwereld in alle richtingen doorkruist, er vele boeken over geschreven, die het misschien niet altijd een pleizier maar toch altijd wel een plicht is om te lezen. Want met hoeveel behoedzaamheid men de gegevens ook aanvaarden moet, die er soms met een indrukwekkend aplomb in verkondigd worden, zoo zitten ze allen toch vol met frischheid van geest en oorspronkelijkheid van initiatief.

Ten onzent meent men wel eens, dat het succes van de Zending alleen aan haar groote geldmiddelen te danken is. Zulks ten onrechte. De Zending heeft vroeger dan de Missie voeling met de emancipatie van het Morgenland gezocht en gevonden. Zij werd minder door verantwoordelijkheidsgevoel geplaagd en kon dus op haar doel afgaan met de voortvarendheid van een huzaar, die zich weinig om de ongelukken bekommert, welke hij door een dolle verkenningstocht kan veroorzaken. Maar zijn rit blijft ondanks alles toch eene verkenning en met de door hem verzamelde gegevens kan ook de bedachtzaamste diplomaat zijn rekening doen.

Over Stanley Highs boek willen we slechts dit zeggen, dat het typeerend is voor de Amerikaansche zendingliteratuur. Oppervlakkig, op vele plaatsen aanvechtbaar, gedurfd met een would be durf, zoekend naar paradoxen en overbluffing à la Moth, die de heele wereld in één generatie wilde bekeeren, maar tegelijk ook frisch, rijk aan hints en wenken, waaraan eenieder zijn voordeel kan doen en vol van initiatief en aanpak. Het lost de problemen niet op, waar tegenover de moderne missie zich geplaatst ziet, maar het wijst vele paadjes aan, die door ons nog nimmer bewandeld werden en die het toch zaak is te verkennen.

G. R. de Van der Schueren.

[1]) Stanley High,
A WAKING WORLD. *The Abingdon. Press, New-York*, 1928. (19×13) 233 blz. geb. $. 1.—

DOOR DE EEUWEN HEEN.

Als geleerden tot belangrijke historische conclusies willen komen door middel van de hulpwetenschappen der geschiedenis, wil men systematisch gaan twijfelen aan de waarde van hun documentatie. Dat is verkeerd. Het leven der koningen en het sociale leven wordt misschien even nauwkeurig, hoewel minder luidruchtig weergegeven door de zegelkunde en muntkennis als door het relaas van hun veldslagen.

Deze wetenschappen stelden Schlumberger in staat een groote uitbreiding te geven aan onze kennis der byzantijnsche geschiedenis, terwijl — na hem — Morrice over Constantijn en de Christelijke hervorming van het keizerrijk waarheden heeft kunnen zeggen, die de teksten niet geven.

Op dezelfde wijze legt Perret de voornaamste kenmerken der politieke physionomie van *Hadrianus*[1]) bloot. Nauwkeurig beschouwt hij, in hun chronologische volgorde, de benamingen en

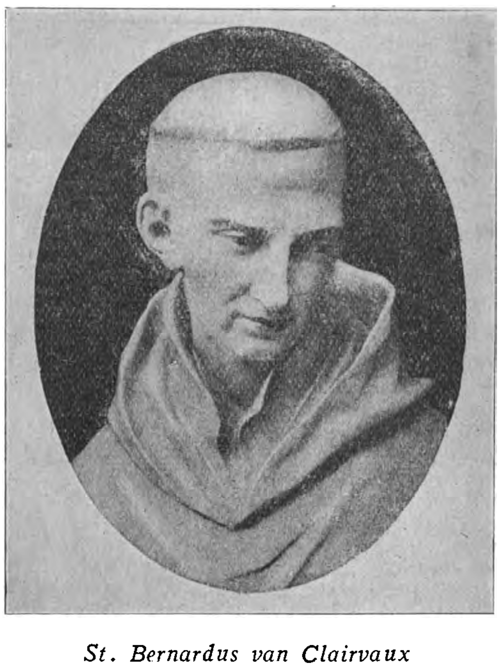

St. Bernardus van Clairvaux

titels, die men dezen heerscher in de loop van zijn regeering gaf. Voorzichtig, terughoudend, aanvaardde de opvolger van Trajanus gedurende een en twintig jaren slechts twee keer het consulaat — hij wil niet de geringste achterdocht wekken bij de senatoren. Niettegenstaande zijn overwinningen laat hij zich zelden aanspreken met den keizerlijken groet of met den titel „pater patriae." Maar, berekend en vastbesloten, laat hij zich graag Jupiter noemen door de Romeinen, Zeus door de Grieken, — en ongemerkt sluipt in het spraakgebruik de titel „dominus", die beter dan autoritaire daden, de monarchistische idee, wier grondlegger Augustus was geweest, doet doordringen. Dit werk, dat getuigt van strenge eruditie, vormt een grondige inleiding tot de geschiedenis van Hadrianus' regeering, die de professor van het Institut catholique te Parijs voorbereidt.

Een even ernstig en eerlijk werk, zeer suggestief ook door de bondige wijze waarop het vijftien eeuwen samenvat, is deze geschiedenis van de vorming van den Fransche staat: Dupont-Terrier's *La Formation de l'Etat français* [2]). Vanaf het door Caesar beheerschte Gallië tot aan de opbloei van Frankrijk onder de Valois is de verandering enorm. Deze is tot stand gekomen te midden van een chaos van periodieke omwentelingen en ontoereikende instellingen, door de taaie, niets ontziende arbeid der Fransche koningen. Tégen de edelen en ten voordeele van het volk waren zij de groote bevorderaars van een bewonderenswaardige politieke en nationale eenheid, de meest volmaakte van Europa. Als docent aan de Ecole des Chartes is Dupont Ferrier een uitstekend kenner van de archiefstukken.

Generaal Foch

Dit had tengevolge kunnen hebben, dat hij zich moeilijk van het materiaal had kunnen losmaken en dat zijn werk droog en dor was geworden. Maar integendeel, zijn uiteenzetting is helder, levend en streng logisch en opent een groot aantal nieuwe vergezichten. Alle instellingen vinden hun verklaring, alle stadia zijn duidelijk aangegeven, — behalve een bescheiden tendenz om de gallicaansche ideeën der „légistes" te rechtvaardigen, een even betrouwbaar als boeiend werk.

Longuon [3]) beschrijft van een ten deele gelijksoortige periode, — de XIe tot XIIIe eeuw —, niet het inwendige leven maar de uiterlijke glans. Zijn betoog, hoe Frankrijk's invloed zich op velerlei wijze deed gelden in de landen rond de Middellandsche Zee, begint met een onderzoek naar de oorzaken en de algemeene resultaten van de Kruistochten. In dit verband toont hij de groote beteekenis van Cluny, die niet door de landsgrenzen beperkt werd. Dit is werkelijk een der schoonste manifestaties van Frankrijks geestelijke heerschappij in de wereld. In de Middeleeuwen hield de invloed van Frankrijk gelijken tred met de invloed van het Geloof.

De schrijver noemt zijn werk een „poging tot synthese", gebaseerd op een bijzondere studie van eenige deelen van dit tijdperk. Hij schroomt niet eenige nieuwe details naar voren te brengen, maar vooral wil hij de orde laten zien, waarin de feiten samenhangen. Deze orde vloeit voort uit de idée van het Christendom.

Enkele grepen: de Italiaansche bedevaarten brengen de Normandiers naar Apulië: — zij veroveren Sicilië op de Muzelmannen. De bedevaarten naar Compostella en de Spaansche kruistocht trekken Franschen naar Spanje: — een bedevaartganger naar Compostella sticht het koninkrijk Portugal, een deelnemer aan de Spaansche kruistocht bestijgt den troon van Castilië. Verder de groote kruistochten: de eerste grondvest het koninkrijk Jerusalem, de derde Cyprus, de vierde het Latijnsche keizerrijk van Constantinopel. En tenslotte: Karel van Anjou vestigt, als hij den Paus te hulp komt, zijn dynastie te Napels.

Met een, eenigszins systematische, nauwgezetheid, die vergelijken mogelijk maakt, — een uitwendige eenheid, die een diepe kennis verbergt en een volmaakte „sensus catholicus" weet Longuon de beschavende en ridderlijke invloed van den Franschen geest naar voren te brengen. Niet alleen belicht hij de geschiedenis van Europa, maar weet ons ook over die van Frankrijk met nieuwe ideeën te verrassen.

In dien tijd heerschte in Frankrijk nog het feodale stelsel. Maar — dit zij in het voorbijgaan opgemerkt — een dergelijke invloed veronderstelt een kracht en een vitaliteit, die bijna onafhankelijk zijn van militaire Centralisatie. En werkelijk leefden de groote leenmannen hun eigen leven, ternauwernood juridisch verbonden met hun soeverein. —

Zoo was de toestand in Bretagne. Jocquet du Haut-Jussé, een jong geleerde, die pas van de „Ecole française de Rome" komt, beschrijft eerst de buitenlandsche politiek in de Middeleeuwen, daarna die gedurende het korte tijdperk in de XVe eeuw, als het leenstelsel te gronde gaat en de eenheid nog niet is bereikt. Frankrijk wordt dan in evenwicht gehouden door een harmonisch systeem van kleine, verbonden koninkrijken, onder heerschappij van Parijs. Dit federale systeem hield echter geen stand.

Er zijn ook nog andere boeken, die niettegenstaande hun beperkte opzet, aansluiten bij de groote historie en hun plaats vinden aan de zijde van Noel Valois, bevestigend de belangrijkheid van het onafhankelijke Bretagne. Deze werken hier te resumeeren is ondoenlijk. Niet alleen getuigt ieder van hen van een superieur historisch inzicht, maar ook staan zij vol feiten en uitgebreide overzichten.
De geschiedenis *François II de Bretagne et l'Angleterre* [4]) b.v. toont, hoe Bretagne met een soevereine vrijheid zijn spel van kleine macht tusschen Frankrijk en Engeland wist te spelen. Frans II, vazal en bondgenoot van Karel VII ziet zich teruggedrongen naar Engeland door de politiek van Lodewijk XI. Hij sluit een verbond met Eduard IV, — maar de Engelsche troon wordt scherp omstreden in dien tijd — en dit bondgenootschap brengt ongeluk. In zijn strijd met Lodewijk XI wordt Frans II, slecht gesteund door de Engelschen, gedwongen tot wapenstilstand, daarna tot een gewapenden vrede en niettegenstaande een kortstondig verbond in 1480 tusschen Bretagne, Bourgogne en Engeland, is het een geleidelijke verzwakking van het hertogdom tot aan den dood van Frans II. Frankrijk annexeert het dan zonder strijd, aldus de natuurlijke banden weer aanknoopend.
Men ziet het, Bretagne speelt hier een groote rol! Niet minder interessant is het, het hertogdom te volgen in zijn betrekkingen met den H. Stoel [5]). De band wordt voortdurend bedreigd, maar toont zich ondanks alles hecht.
Van de achtste tot de dertiende eeuw waren de relaties begonnen door den eersten emancipator Nominoë en door Nicolaas I, te weinig talrijk om een ontwikkeling te kunnen karakteriseeren. Van Mauclerc tot Jan IV toe, d.w.z. in de dertiende en de veertiende eeuw, wordt er tusschen hertogen en bisschoppen een levendige strijd gevoerd over de plaats van de Kerk in de wereld.
De pausen ondersteunen de bisschoppen in hun streven, om in het tijdelijke, van niemand dan van den paus afhankelijk te zijn. Maar de pausen van Avignon, die heel wat „politieker" waren dan Bonifatius VII (en naar het ons toeschijnt, doet ons de schrijver hun beider standpunt in al te schril contrast zien, hoewel men zijn oorspronkelijke blik op de pausen van Avignon en zijn voortreffelijke uitleg van hun fiscale politiek moet prijzen) — deze veertiende eeuwsche pausen lieten het beheer der tijdelijke zaken aan de leeken en voorkwamen daardoor veel moeilijkheden. — Aan de Bretonsche hertogen schonken zij groote gunsten, analoog aan die, welke de Fransche monarchie ontving: de benoeming der bisschoppen bijvoorbeeld. Tenslotte waren zij loyale vrienden van de H. Stoel, in de XVe eeuw, en werden door haar in een uitzonderingspositie geplaatst, waardoor zij zich uiterlijk zeer onderscheiden van de Fransche Kerk, toen onderworpen aan de pragmatieke sanctie.
Lodewijk XI zag dit verschil met leedwezen. Het bleef voortbestaan na de vereeniging van Bretagne met Frankrijk, want Lodewijk XII was een man van te veel inzicht om de Gallicaansche vrijheden aan de fiere Bretons op te leggen. — Pas bij het concordaat van 1525 kwam de canonieke gelijkstelling. De auteur komt niet zoover, want tien jaren vroeger werd Bretagne Fransch. Zijn boek laat den indruk na van ernstig en eerlijk werk. Onze eerbied voor het pausdom wordt er grooter door.
Deze uitwerking heeft ook het boeiende werk van Aubanel [6]). Het geval Galilei kan niet langer uitgespeeld worden tegen de Kerk. Dit stond reeds eerder vast. Toch ziet men het hier, opnieuw belicht, door een degelijke reconstructie der feiten in hun historisch kader, daarna door een voortreffelijke psychologische analyse van de handelende personen, gebaseerd op de authentieke gegevens. In de jaren 1610 tot 1649 vierde het intellectualisme hoogtij in Italië. Galilei is het type van zulk een geslepen, koppigen nieuwlichter. Het scheen aan allen, dat hij zich op een twijfelachtigen weg begaf; — en hij deed dit op zeer aanmatigende wijze. Toch wilde Urbanus VIII, een bezadigd geleerde, hem geheel vrij laten. Pas de kwade trouw van Galilei en zijn exegetische aanvallen dwongen den paus tegen hem op te treden. „Urbanus VIII, — aldus Aubanel, — was een der machtigste geesten van zijn tijd en met zijn theorie van de lunaire attractie, die door Galilei bestreden werd, de verdediger van de wetenschappelijke waarheid. Met jeugdig vuur verdedigt de schrijver den paus en hij slaagt er volkomen in, om te overtuigen. Zijn streng wetenschappelijk, maar tegelijkertijd apologetisch werk ontmaskert Galilei en rehabiliteert Urbanus VIII.
Na dit boek moeten wij het werk van Constant [7]) bespreken, dat zeer actueel is. Men spreekt in Frankrijk veel over een concordaat...... Maar heeft Constant er goed aan gedaan zijn merkwaardige studieën over de reformatie op te geven om te beginnen met het Consulaat? Neen! Wil men zijn boek beschouwen als een uitgebreide bewerking van de definitieve — en toegankelijke — geschriften van Boulay en la Meurthe, dan moet men hem prijzen. Maar zoekt men er de werkelijke historie, niet van de onderhandelingen maar van het leven der Kerk in het Fransche keizerrijk gedurende die negen jaren, dan vindt men die niet. Maar alles wat er te zeggen is, — het werd reeds gezegd! — over de concordaten van 1801 en 1813, vindt men hier op voortreffelijke wijze saamgevat.
In de collectie Halphen verscheen een meesterlijk werk over de renaissance en de reformatie, getiteld *Les Débuts de l'Age moderne*. [8]) Ten opzichte van de religieuse ideeën, vooral van belang in de periode van 1490 tot 1560, moet men opmerken, dat hoewel de schrijvers, de Kerk welwillend ontzien en hun woorden met de gebruikelijke omzichtigheid kiezen, zij toch een voorkeur schijnen te toonen, niet voor Luther, maar voor Calvijn.
De kleine, maar overtuigende schets van Léman [9]) waarin ideeën, gewoonten en instellingen door een historicus, die tegelijkertijd priester is, worden beoordeeld, vormt een aanvulling op bovengenoemd werk. Wat betreft documentatie en onderlinge samenhang der deelen, juistheid der bewijsstukken en inzicht in de vele elementen, waaruit een beschaving is opgebouwd, is het werk van Hauser en Renaudet van een buitengewone rijkdom en gedegenheid. Wat er gezegd wordt over de Nederlanden is juist! — Overigens, over welk land en welke tak van menschelijke activiteit men het ook raadpleegt, op een onjuistheid zal men het niet licht betrappen. Men kan dit boeiende boek niet opslaan, zonder met bewondering te constateeren, hoe zulk een samenvattend

overzicht de philosofie van de geschiedenis vergemakkelijkt, — hoewel de lezer zal moeten zien, dat uit al die ideeën en al die menschen, die de schrijvers hem toonen met die glimlachende onverschilligheid, die men onpartijdigheid pleegt te noemen niet dezelfde moraal getrokken kan worden.
Tenslotte een reeks „groote mannen.''
Allereerst twee heiligen. — Het heeft wel degelijk zin hen hier te noemen, want beiden hebben zij, hoewel op geheel verschillende wijze, hun eeuw beinvloed. St. Bernardus is de groote mystieke en politieke leeraar van de XIIe eeuw. Goyau[10]) analyseert, om zoo te zeggen, zijn leven van binnen uit, en toont in een van de breede schetsen, waarvan hij het geheim bezit, de bewonderenswaardige uitbloei van dit heiligenleven.

G. Goyau

P. Miterre[11]) daarentegen schildert zijn omgeving, omstandigheden en werk naar buiten en concentreert zoo alle groote bewegingen van de eeuw in den onvermoeiden man, die alles bezielde.
Men ziet dan, hoe hij het was, die Europa beheerschte en samenhield.
Goyau's wijze van werken is brillanter, die van Miterre is meer volledig. *Don Bosco* heeft een ideale biograaf gevonden in P. Auffray [12]). Met onvermoeide geestdrift teekent de schrijver een kleurige biografie van zijn held, die in de 19e eeuw, niet alleen de groote apostel der liefdadigheid was, maar ook de groote strijder voor vrede en christelijke zachtmoedigheid te midden van de verwarringen van het zich ontwikkelende Italië. Hij voorspelde het verdrag van Lateranen en effende het den weg door zijn arbeid.
Vervolgens twee koningen: L. Bertand [13]), die de gave bezit de helden, die hij doet herleven, lief te hebben, heeft het op zich genomen de nagedachtenis van Philips II in eere te herstellen. Wij moeten beginnen, zegt hij, dezen koning te begrijpen. En om hem te begrijpen hoeft men hem slechts te zien in zijn geliefde schepping: zijn paleis-klooster, het Escuriaal. In deze studie zijn de wordingsgeschiedenis van het Escuriaal en de psychologie van Philips II op fijnzinnige wijze verbonden.
Ook *Le Regent* door Claude St. André [14]) is een daad van eerherstel. Het blijkt uit alles, dat deze losbandige prins, voogd van den jongen Lodewijk XV een handig staatsman is geweest en een intelligent patriot, verknocht aan de belangen van Frankrijk. Maar het schijnt, dat de auteur iedere gelegenheid aangrijpt om hem te prijzen of te verontschuldigen en de gevallen, waarin zijn gedrags niets dan afkeuring verdient, vergeet. Zijn fraai uitgegeven werk is niettemin eerlijk, — maar geeft het ook blijk van diep inzicht? Tegelijk met deze beide koningen zou men de koningin, die zoo kortstondig regeerde, hertogin De Berry kunnen noemen. Van 1820-1830 moge zij een beuzelachtig leven hebben geleid, 1830-1833 waren bewogen jaren voor haar. Praviel [15]) schildert ons dat met al de verbeelding van een dichter. Zij verdiende dit schoone levensverhaal, zij die de laatste Europeesche prinses is geweest, die vasthield aan de onvergankelijkheid der monarchieën, die op goddelijk recht berusten. Zij was een ware prinses, maar daarnaast ook een romantische en toegewijde vrouw.
Ten slotte twee legeroversten. — Van *Turenne* kan men alleen maar zeggen, dat hij de loyaliteit zelve was. Loyaal tegenover zijn vorst, loyaal tegenover God. In dit leven, dat Weygand [16]) ons prachtig schildert, zijn twee grootsche momenten: de gehoorzaamheid van den opperbevelhebber aan Lodewijk XIV en zijn bekeering tot het Katholicisme. Is het bekend, dat Turenne de kleinzoon was van Willem van Oranje?
En wat moet men zeggen van Foch, dan dat hij voor onze oogen een der grootste mannen van den laatsten tijd is geweest, een leider in den meest volstrekten zin van het woord? Helder in zijn denken, vasthoudend aan het eensgenomen besluit, volkomen open in den omgang, waardig van leven, een geboren heerscher en bovenal een man van eenvoudig geloof. Men kan dit alles zien in het boekje van Le Goffic,[17]) die de ziel van dezen Christen soldaat heeft weten te schetsen. Minder duidelijk komt dit tot zijn recht in het koele, hoewel zeer verzorgde geschrift van Haus taux, [18]) die Foch beschouwt als „homme de guerre.'' Maar met bewonderenswaardige duidelijkheid ziet men het in de plaquette van pater Doncoeur[19]), die, in zijn beknoptheid en discretie, misschien het beste is, wat over den grooten Foch geschreven werd, — den winnaar van orde en vrede, den bewaker van zijn vaderland, den dienaar van God.
En moet men niet, na Foch, den beroemden Pétain noemen? In het ontroerend verhaal, dat

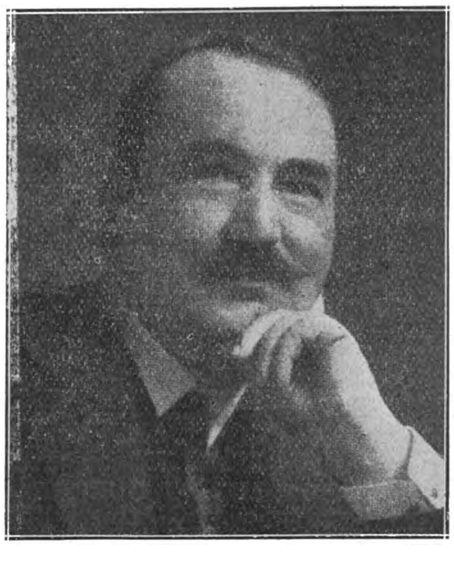

Louis Bertrand

hij ons schonk over den slag bij Verdun[20]) weet men niet wat men het meest zal bewonderen, de eenvoudige schoonheid, die uitstraalt van dit bijna fabuleuze heldendicht of de bescheidenheid en de kalmte van zijn voornaamsten held.

Dom. J. de Vathaire O.S.B.

---

[1]) **Louis Perret,**
LA TITULATURE D'HADRIEN. *E. de Boccard, Paris* 6, 1929. (25×16) 104 blz.
[2]) **Dupont Ferrier,**
LA FORMATION DE L'ÉTAT FRANÇAIS. *A. Colins, Paris* 5, 1929. (17×11) 220 blz. ing. Ffr. 10.—.
[3]) **Longuon,**
LES FRANÇAIS D'OUTRE MER. *Perrin & Cie, Paris* 6, 1929. (19×12) 340 blz.
[4]) **Poquet du Haut-Jussé,**
FRANÇOIS II DE BRETAGNE ET L'ANGLETERRE. *E. de Boccard, Paris* 6, 1929. (24×17) 340 blz.
[5]) **Poquet du Haut-Jussé,**
LES PAPES ET LES DUCS DE BRETAGNE. *E. de Boccard, Paris* 6, 1928. (24×17) 942 blz.
[6]) **P. Aubanel,**
LE GENIE SOUS LA TIARE — URBAIN VIII ET GALILÉE. *A. Fayard, & Cie, Paris* 14, (19×14) 288 blz. ing. Ffr. 12.—.
[7]) **G. Constant,**
L'ÉGLISE DE FRANCE SOUS LE CONSULAT ET L'EMPIRE. *J. Gabalda & Fils, Paris* 6, 1928. (19×12) XXIX-393 blz. ing. Ffr. 24.—.
[8]) **Hauser,**
A. Renaudet,
LES DEBUTS DE L'AGE MODERNE. *Alcan, Paris* 6, 1929. (22×14) 640 blz. ing. Ffr. 60.—.
[9]) **A. Leman,**
L'ÉGLISE DANS LES TEMPS MODERNES. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1929. (18×12) 200 blz. ing. Ffr. 10.—.
[10]) **G. Goyau,**
SAINT BERNARD DE CLAIRVAUX. *E. Flammarion, Paris* 6, 1929. (19×14) 192 blz. ing. Ffr. 15.—.
[11]) **Paul Miterre,**
SAINT BERNARD DE CLAIRVAUX. *De Lannoy,* 86 *Rue de Tilleul, Genval,* 1929 (19.5×13) 189 blz. ing. Ffr. 15.—.
[12]) **P. Auffray,**
DON BOSCO. *Vitte, Lion,* 1929.
[13]) **Louis Bertrand,**
PHILIPPE II. *Bern. Grasset. Paris* 6, 1929. (19×12) 245 blz. ing. Ffr. 12.—.
[14]) **Cl. St. André,**
LE REGENT. Geïllustreerd. *J. Tallandier, Paris* 14, 1928. (22×13) 250 blz. ing. Ffr. 20.—.
[15]) **A. Praviel,**
VIE DE S.A.R. MADAME DUCHESSE DE BERRY. *Plon, Nourrit & Cie, Paris* 6, 1929. (19×12) 268 blz. ing. Fr. 17.—.
[16]) **G. Weygand,**
TURENNE. *E. Flammarion, Paris* 6, 1929. (19×13) 260 blz. ing. Ffr. 12.—.
[17]) **Charles le Goffic,**
MES ENTRETIENS AVEC FOCH. *Spes, Paris* 5, 1929. (19×12) 230 blz. ing. Ffr. 12.—.
[18]) **G. Haustaux,**
FOCH OU L'HOMME DE GUERRE. *Plon, Nourrit & Cie, Paris* 6, 1929. (16×12) 54 blz., ing. Ffr. 6.—.
[19]) **R. P. Doncoeur,**
DERNIERS PRÉCEPTES DE FOCH. *Art Catholique, Paris,* 1929. (16×12) 45 blz. ing. Ffr. 6.—.
[20]) **M. Pétain,**
LA BATAILLE DE VERDUN. *G. Payot & Cie, Paris* 6, 1929. (23×17) 125 blz. ing. Ffr. 15.-.

DRIE FRANSCHE ROMANS.

Georges Bernanos is de schrijver, die zuiver volgens de gaven van zijn zéér biezondere persoonlikheid, de levende traditie der grote franse ziele-realisten voortzet. Als een gouden draad loopt deze lijn, waarin men wezenlik de oudste dochter der Kerk herkennen kan, gekronkeld maar continu, door alle ontbinding en vervlakking héén, naar dezen schrijver. Zij kenmerkt zich door het Realisme, waaronder men het besef van begin en eind; van plaats, doel en betekenis; van de waarde naar de Goddelike gedachte, van mens en ding moet verstaan. Romanciers, dichters en essayisten wisselen elkander af; priesters, leken en heidenen hebben, ieder op hun plaats en naar hun biezondere vermogens, de woorden gezegd, die afgronden oproepen en als een zuil van vuur boven Frankrijk staan. Pascal, De Maistre, Bonald, Barbey d'Aurevilly, Hello, Baudelaire, Bloy en Bernanos zijn een reeks van namen, wier werken materieel nog zoo uit elkander mogen liggen, maar die allen ondergronds verbonden zijn door hun levend besef der Realiteit.· Als romancier staat Bernanos náást Barbey en Bloy, náást *Le connetable* en *La gargouille de cathédrale,* realisten van een Carolingiese grootheid.

In zijn laatste roman *La Joie*[1]) heeft Bernanos het konflikt gebeeld tussen de wereld van God en die van de duivel. Chantal, het argeloze meisje dat een hoge graad van mistiek gebedsleven heeft bereikt, deze witte bloem die bestemd zou moeten zijn om ongestoord en vrijelik open te bloeien voor het aangezicht van God, vindt

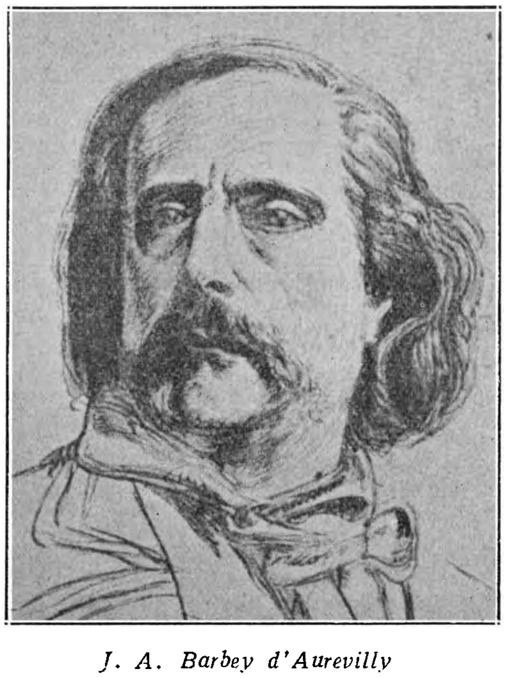

J. A. Barbey d'Aurevilly

in Abbé Cénabre het moderne intellekt, de wandelende encyclopedie; in de Rus Fiodor de roekeloze en voor niets terugdeinzende psychologiese nieuwsgierigheid tegenover zich. Haar kleine rode hart, dat vroeg reeds de steun van de ervaren leidsman verloor, wondt zich aan de dode burgerlikheid van haar vader, wondt zich aan de dreigende honger van den Rus, wondt zich aan de krankzinnigheid van haar grootmoeder, wondt zich aan de angst van Abbé Cénabre; maar haar argeloze liefde, haar spontaan naar God gestrekte leven en haar kleine rode hart, dat sterk en groot is in het hunkeren naar de vreugde van Gods nabijheid, verwinnen alle tegenstand en breken alle gevaren. Maar juist doordat zij door haar argeloosheid den Rus overwint, wordt deze gejaagd naar de wanhoopsdaad: hij vermoordt Chantal en moordt zichzelf. Als zo met Chantal het levende geloof is gedood, valt Abbé Cénabre, de wandelende encyclopedie der mystiek, in de duisternis van het verstand. Hij kan zich niet meer handhaven en wordt krankzinnig.

Het spreekt vanzelf dat het probleem, door Bernanos *zo* gesteld, een werkelike grootheid moet zijn. Werelden botsen tegen elkaar en vallen stuk. Maar dit wordt zóó levend gebeeld, zóó scherp begrensd; dat zijn compositie een vaart krijgt en een gespannen ritme; dat zijn stem een zware, sterke en virile klank krijgt, die uit een afgrond naar boven welt.

Julien Green

Na *Adrienne Mesurat* (dat door alle katholieke publicisten bijna unaniem werd geprezen) heeft Julien Green in de Roseau d'Or weer een roman gepubliseerd, *Léviathan*[2]) geheten. Weinig romans werden er de laatste jaren met zulk een aangeboren vaardigheid in het romanschrijven geschreven als deze, maar ook weinig zijn er, van zoo hopeloos een vervlakking.

Julien Green ziet den mens slechts psychologies, dat is als een resultaat van erfelikheids- en milieu-faktoren, gedreven door instinkten en door een milieu; maar niet als een het leven richtend en vormend wezen, dat in staat is een vrije-wilsdaad te stellen, die het geestelik bevrijden kan uit de dwingende greep der stoffelike levensvormen. Hij heeft de ware zin des levens niet in of achter zijn romans kunnen realiseeren: zijn psychologie snijdt de mens af van God, in tegenstelling met Bernanos, welke de mens gevormd en be-leefd ziet door de ziel en de ziel weer op haar beurt ziet als beeld van God. Het leven wordt door Bernanos zodoende steeds gezien als een tragies of vreugdevol spel met het eeuwige als inzet; Green ziet het slechts als een reeks van chemiese reaksies, die zich beperken tot het lichaam en waarin geen plaats open is voor de vrije menselike wil. Al zijn figuren vegeteren slechts, zij leven niet, zij worden geleefd. Voor de romans van Green kan men slechts bewondering hebben om de knapheid, waarmede een gegeven werd gerealiseerd, men kan hen echter niet met volle overgave bewonderen. Door Bernanos laat ge u meevoeren door de werelden van schoonheid en pracht, die een geweldig kosmies ritme bezitten, waar ge niet tegen op kunt en dat u meesleurt over sterren en afgronden heen. Zijn werk geeft u de schok, ráákt u zoals dat slechts de schoonheid doen kan.

Van Henry de Montherlant is onlangs een nieuwe vertelling *La Petite Infante de Castille*[3]) verschenen, die een Spaanse reisbeschrijving is. Enkelen, wien het ware aksent van het vroegere werk van De Montherlant was ontgaan (moest ontgaan) hebben van een wending gesproken, die in dezen schrijver de betekenis zou hebben, als zou hij met dit werk tegenover de geest van het Katolisisme komen te staan. Dit echter is wat al te gemakkelik: slechts een oppervlakkig lezer kon reeds in *Le Songe* nog menen iets van het Katolisisme te bespeuren. De onderstroom, de achter het werk levende geest, is bij dezen schrijver van zijn eerste werk af pertinent heidens en satanies geweest. Was deze geest echter tot nu toe ingehouden en gekamoufleerd, in *La Petite Infante de Castille* breekt deze door alles heen naar de oppervlakte. Deze geest is samen te vatten in het sitaat: „Je n'aime que le teint brun, et ce que je ne peux faire autrement que d'appeler *l'odeur du teint brun*, odeur, chaleur de jeunesse virulente, de jeunesse plus proche de la nature que la nôtre. Odeur de sexualité.''

Hier heeft men hem geheel en al, in zijn wijze van reageren op het leven. Slechts het animale, het warm-vlezige raakt hem, hij ruikt de mensen zoals een leeuw die ruikt, maar wat voor dit dier een koninklike daad kan zijn, wordt voor een *mens* een vilainie. Deze perverse en dekadente Franse stedeling wordt nog enkel maar door het dierlike getrokken, door de oer-instincten van het vlees: elle était *si animale* (curs. K.) que je fus surpris, saisi, la première fois que je l'entendis parler.

Toch is de Montherlant een grote schrede verder gegaan in deze roman. Was hij tot nog toe de

zelfvoldane heiden, de getrainde atleet, die de Olympiese spelen tot zijn religie had verheven met meer of minder poze; tans moeten wij hem zien als hongerend naar het animale en *onvoldaan*. Het masker der sport-religie heeft hij afgeworpen voor het beeld van den hongerenden

H. de Montherlant

heiden. Tans weinig of geen poze en zelfingenomenheid meer; tans slechts onvoldaanheid en honger, niet zonder grievende bitterheid soms. Het zal niet lang meer duren of deze schrijver zal geheel en al met lege handen komen te staan. Heeft God hem geplunderd (of laten plunderen?) opdat hij zich ooit naakt in den afgrond van Licht zal kunnen storten?

Ton Kerssemakers.

[1]) **Georges Bernanos,** — Bc — LA JOIE. *Plon, Nourrit & Cie, Paris* 6, 1929. (19 × 12) 317 blz. ing. Ffr. 12.—.
[2]) **Julien Green,** — C — LEVIATHAN. *Plon, Nourrit & Cie, Paris* 6, 1929. (19 × 12) 345 blz. ing. Ffr. 12.—.
[3]) **Henry de Montherlant,** — C — LA PETITE INFANTE DE CASTILLE. *Bernard Grasset, Paris* 6, 1929. (19 × 12) 241 blz. ing. Ffr. 12.—.

HET JONGSTE VLAANDEREN.

II.

Als de heren Urbain van de Voorde en E. du Perron wilden samenspannen om een loopje te nemen met de kritiek, zou het resultaat hunner arbeidzaamheid bedenkelik veel lijken op de verzenbundel, die Paul Rogghé[1]) heeft uitgegeven onder de titel: *Uit 's levens koorts*. Het is even goed mogelik, dat deze jonge dichter ons over vijf jaar verbaast door een technies bewonderenswaardige gedachte-lyriek, als dat hij zich na dezen eersteling voorgoed terugtrekt uit de poëzie. Zijn boek is van het begin tot het einde de neerslag van een godsdienstig conflict, ontstaan uit sexueel-zedelike overpeinzingen, en het zou niet ondenkbaar zijn, dat zijn dichterschap beperkt bleef tot deze enkele bevrijding uit een heftig ondergane jeugd-crisis, wier oplossing nu eenmaal buiten de dichtkunst ligt. Doch ook in dat geval blijft zijn boekje een zeer merkwaardig tijds-document. Voor de zuivere poëzie betekent Paul Rogghé voorlopig een geringe aanwinst aan directe schatten, maar hij is een waardevolle richtingwijzer. Er zijn in zijn bundel zelfs geen rudimenten meer van de na-oorlogse humanitaire bezieling. Ook ontbreekt er de zucht naar het speelse lyrisme, die de nieuwe dichtkunst zo dikwijls verried. Alles is bij hem van een problematiesen ernst, en meest van alles de harde, ietwat droge, ironie, waarmee hij het heelal te lijf gaat. Men kan daar natuurlik om lachen, maar dan gebeurt dat tegen de bedoeling van de dichter. Hij wil zijn geestelik conflict weergeven in een verstandelik bedwongen poëzie van vaste structuur. Hij is daartoe in de leer gegaan bij vormvaste meesters: de tachtigers, Karel van de Woestijne, Urbain van de Voorde en Prosper van Langendonck. Invloed van Moens of Gijzen is niet bij hem bespeurbaar. Maar wie herinnert zich niet een sonnet uit *Het Vaderhuis*, wanneer hij leest:

Laat mij nu gaan en in de ruste roeien
Met tragen riemslag......

en wie herkent geen nachtlied uit „Ellen'' in dit vers-begin:

Urbain van de Voorde

Liet liever mij nu gaan vandaan
En verre gaan......?

Het nieuwe en betrekkelik jonge van Rogghé's gedichten ligt, behalve in de puberteits-philosophie van hun onderwerp, in de gewoonte van

Wies Moens

de dichter om alledaagse wendingen binnen te voeren in de structuur van een bewust verstandelike poëzie. Zijn bijna pathologiese pathetiek wordt daardoor gebroken tot de rijkdom van een soms verrassende verscheidenheid. In Noord-Nederland is daarnaar vroeger reeds gepoogd door Adwaita en door J. K. Rensburg; in Vlaanderen is dit streven geheel nieuw. De harmonie van pathos en ironie moet echter volkomen bereikt worden, of er ontstaat een duister abacadabra van gezwollenheid en onzin, zoals in deze regels van Rogghé:

Triomf en val verzwelgen noest de tijden.
Niet één doorhakt wat donker Lot voorziet
En 't heele zijn dat God vergruiz'len liet
Ontneemt Geloof aan Kroning en verblijden.

Dit voorbeeld is in het geheel niet uniek. Het kenmerkt de helft van de bundel, die er bovendien niet op wint aan verstaanbaarheid, dat zijn dichter uit zucht naar praegnantie ongeveer alle lidwoorden inslikt. Ook zijn syntaxis en interpunctie gehoorzamen aan een groter willekeur, dan het gedachte-vers toelaat. Bij voorbeeld de volgende vier regels, gericht tot een meisje, worden eerst verklaarbaar, als men een komma leest na „ik", en als „wat" vervangen wordt door „die":

Niet om uw ziel door menschen eens verkracht
Maar nu op hooger trachten zot gebeten,
Wil ik uw ziel in mijne ziel gesmeten,
Verkoeling vinden wat al geest versmacht.

De geestelike mentaliteit van zijn gedichten vat Paul Rogghé samen in een viertal verzen, die menige jonge Vlaming van het ogenblik zou kunnen onderschrijven en die een einde helpen maken aan de waan, als zouden in het jongste Vlaanderen alleen de vroomste katholieke gevoelens de gemoederen in beslag houden. Het aantal twijfelaars en openbare godlochenaars groeit er met den dag. Er is niet de minste reden om dit feit niet onder de ogen te zien. Integendeel. De duidelik uitgesproken opstandigheid van de jongste Vlaamse jeugd wordt een der factoren

Pieter G. Buckinx

van het Zuid-Nederlandse beschavings-leven. Deze opstandigheid formuleert Rogghé als volgt:

Ik heb het lijf vol spijt en 't hoofd vol wrok.
Diep in mijn vezels 't trekken van den haat
Om wat moest komen en wat niet vergaat
Om God en mij-zelf en den offerblok.

Het sexueele conflict, dat in dezen bundel ernstig en hartstochtelik behandeld wordt, krijgt door die mentaliteit van verzet een somber aspect. De dichter worstelt vergeefs met heel het bestaan, dat hij telkens min of meer gespecifiseerd ter hulpe zijner poëzie roept. Maar een drift naar tucht, die hem van nature eigen schijnt te zijn, richt zowel zijn dichtkunst als zijn inborst naar een sterk intellectueel bedwang. Dit geeft hoop voor zijn poëzie, die slechts haar pathos behoeft te verliezen om in strak-geconstrueerde gedichten sterke gemoedsbewegingen uit te spreken. Ten bewijze daarvan diene het schamper-ironiese sonnet „Genade, God, genade", dat men vinden kan op blz. 10 van den bundel.

Anton van Duinkerken.

---

[1]) **Paul Rogghé**,
UIT 'S LEVENS KOORTS. *Steenlandt, Kortrijk*, 1929. (22×16) 38 blz. ing. Bfr. 16.—.

Paul Rougghé

UIT BOEK EN BLAD.

De Stem.

In zijn schetsboek geeft de redacteur Dirk Coster de volgende sententie over dichterlijke inspiratie. Hoewel aanvechtbaar is zij niettemin 'n nadere vermelding waard.

„Een dichter zingt, een staatsman regeert. In vunze kroegen twintig straten verder zit een oude werkman en kalt en zuipt. En toch was deze de eenige in het land, die den grooten dichter gelijk had kunnen komen of die den grooten staatsman het hoofd had kunnen bieden. Hij weet het niet, niemand zal het ooit weten. Hij zuipt alleen feller, wanneer een vage warmte, een vage woede hem bevangt en klaterende lacht het tuig om hem heen om zijn verwarde betoogen. Diezelfde vage warmte, die kracht, die oogen sperren doet en door de haren waait, noemt twintig straten verder de dichter zijn inspiratie, de staatsman zijn daimoon. De oude werkman zuipt."

Dietsche Warande en Belfort.

In het jongste nummer geeft Anton van Duinkerken onder den titel „Tijms Erfenis" een essay over Noord en Zuid-Nederlandsche Katholieke letterkunde. Wij citeeren hier het slot van zijn beschouwing:

„Niemand van ons is ongevoelig gebleven voor de noodzakelijkheid om Noord en Zuid te verenigen in een cultureel verband, sterk genoeg om iedere uiting van ons bestaan te doortrekken met de ganse volheid van het Nederlandse leven. Maar onze staatkundige inrichtingen en verwachtingen zijn in dit opzicht verschillend. Er zijn onder ons voorstanders en verdedigers van het meest radicale Vlaamse nationalisme, zijn gematigder inzichten, er is zelfs onverschilligheid voor het staatkundig aspect van deze zaak. Doch bij ieder leeft een sterke behoefte aan aaneensluiting met het Zuiden en ditmaal is het niet als hulptroep dat het jongste Vlaanderen gerecruteerd zal worden. Wij gunnen het gaarne het eerste gelid. Het hebbe slechts de kracht daar te gedijen."

Verder bevat de aflevering o.m. een belangwekkende kroniek der Amerikaansch-Engelsche letteren door Marnix Gijsen.

VERSCHEIDENHEDEN.

Helene Swarth. (1859-70-1929.)

De oudste onzer Nederlandsche dichteressen met een jubileum-bijdrage herdenken is een hachelijk ondernemen. Immers bij alle bewondering voor haar productiviteit, die het aanzijn gaf aan een nimmer-eindigende stroom van liefdeklachten in sonnetvorm, kan niet ontkend, dat zij zelden ons iets bood, dat blijvend in onze herinnering zal voortleven als een rijk en blij geestelijk bezit. Dwong Perk's poëzie onze bewondering af om haar pracht van beelding en klank, die van zijn navolgster biedt slechts schamele momenten van ontroering, welke dan bovendien nog meer individualistisch zinnelijk is.

Haar poëzie is uitsluitend stemmingspoëzie, waarin ze haar smart en liefde wel op duizenderlei wijzen in vloeiende verzen, zeer gaaf van vorm en regelmatig van metriek, heeft verwoord. Doch zelden waren die stemmingsbeelden vrij van banaliteit— ze „werkten" op den duur eentonig — haar smart bleek niet de kreet van het geteisterde hart, doch slechts een „middel", een inventie om zich literair te uiten. Zelfs in die gedachten, waarin iets diepers doorklinkt in haar stadig verlangen naar liefde bleef haar poezie vaag en onbestemd, wekte ze geen weerklank in de ziel van den lezer.

Een verdienste, welke in literair opzicht waarlijk niet gering is, kan haar niet worden betwist: Helène Swarth toch behoorde tot diegenen, die rond 1880 de Nederlandsche poëzie een element van vernieuwing schonken en bij velen het gevoel van ware poëzie wekten door haar melodieuze verzen. Echter kan onze hulde niet verder gaan dan een bewondering voor de virtuositeit, waarmee deze 70-jarige onverpoosd de moeilijkste en technisch de meest-bewerkelijke versvorm heeft gehanteerd — waarvan als bewijs dit voor persoon en werk van Helène Swarth zoo karakteristieke gedicht moge dienen.

Hélène Swarth

„De sterren bloeiden
in den zomernacht
De zuidewind suisde
in de boomen zacht
Op de oude huizen
trilde manelicht
Hun oogen loken stil
de zwanen dicht,
Die straks nog dreven op de donkre gracht
De sterren bloeiden in hun flonkerpracht.

Sigrid Undset.

Sigrid Undset heeft een nieuwen roman voltooid, den eersten sinds haar de Nobelprijs voor letterkunde is toegekend. Het verhaal speelt in Noorwegens hoofdstad, in den tijd van 1903 tot het uitbreken van den oorlog. Het boek zal dezer dagen te Oslo verschijnen.

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalenenz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant encondities

Vrouwenhanden
blijven ondanks alle huishoudelijke arbeid gaaf, zacht en blank door
PUROL

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

B. J. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingscondities.

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is

E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

Voor VOETBAL, GYMNASTIEK en ATHLETIEK artikelen is Uw AANGEWEZEN ADRES
Antoon v. d. Dobbelsteen, v. Gilsstr. 27, Tilburg

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 Telephoon Interc. 23903

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

La vie catholique en France et à l'Etranger. 12. Octobre 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

't Hoofdartikel roept 't Fransche volk op voor een betere sociale opvoeding: er moeten secretariaten opgericht worden in den geest der Kerk om die opvoeding te leiden. G. Bardy geeft een korte levensbeschrijving van Mgr. Verdier, die tot Algemeene Overste werd gekozen van S. Sulpice, een groot geleerde en harden werker. Een kort bericht wijst op de sommen, die de Protestanten voor hun missies opbrengen: 56.909.486 dollars ongeveer; Holland: 543.972 dollars. De indrukwekkende plechtigheid van de consecratie van een Syrischen Bisschop te Parijs wordt beschreven met een mooie reproductie er bij. Een artikel wordt gewijd aan 't leven van den abt Dom. Romain Banquet, die op 25 April 1929 overleed. J. K. Huysmans noemde hem een heilige, een qualificatie, die hij niet spoedig toekende. De afdeeling La vie artistique geeft een korte beschouwing over de tentoonstelling van religieuze kunst in 't museum Galliera, beschrijvingen van nieuwe kerken, etc. Verder overzichten over de opgravingen in Tello, door H. de Genouillac; 't onderzoek van een mirakel in de 17de eeuw, 'n mooi apologetisch artikel.

Die Deutsche Familie. Heft 12. September 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.— per jaar. 't Laatste nummer met macht van mooie platen en artikelen, ook zuiver paedagogische en veel practische opmerkingen voor vrouwen over kleeding en keuken. Twee tijdschriften zullen met 1 October vereenigd worden „Die Deutsche Familie" en „Illustierte Monatsschrift für die Katholische Familie" onder den titel van „Unser Blat". „Unser Blat" zal een machtig orgaan worden voor de bescherming van 't huisgezin.

Alte und Neue Welt. 1ste October-aflevering 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.10 per half jaar.

Schitterend begint de nieuwe jaargang met z'n mooie, spannende roman van Annie Hruschka, „Das Rätsel von Schloss Kronstein." Twee gedichten brengen de Octoberstemming. Een studie over „Die Stadt Heinrichs des Löwen" met 10 mooie illustraties laat ons een oude schoone stad zien met haar stemmige straten en middeleeuwsche kunstschatten. Een schets, „Unter die Räuber gefallen," 'n humoristische vertelling „Der Zauberkünstler" en de novelle „Vom hohen Olymp" geven overvloed om te lezen. Studiestof in populairen vorm geven „Die Freilichtspiele der Bayer" door Dr. Expeditus Schmidt „Kochsalzfreie Ernährung zur Bekämpfung der Tuberkuloze und Wundinfektion" von Dr. med Max Grünewald, en „Die Gefahren der Elektrizität im Haushalte" von Johann Klöppel. Een fijne literatuurstudie van Arnold Ott geeft 'n psychologische studie over de dramaschrijver. Nog een waardevolle reisbeschrijving over Santiago. 't Geheel is versierd met 2 echte kunstplaten en 62 illustraties. Voor de vrouwen vier volle bladzijden en twaalf besprekingen van nieuw-verschenen boeken. Wie zou niet willen meehelpen aan de verspreiding van dit tijdschrift, dat alleen in stand kan blijven op zulk een buitengewone wijze met een debiet, zooals dat mogelijk is in Duitschland.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 19 Octobre 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Op de eerste plaats valt op in dit nummer 't uitgebreide artikel van François Veuillot over de Joodsche quaestie in Palestina. 't Is vooral de politiek van Engeland, die hier doorzocht wordt, 'n doolhof, zoo zegt de schrijver waarin geen weg is te vinden, dan aan de hand van Engelsche belangen. Met innige piëteit wordt 't geestelijk testament van Kardinaal Dubois afgedrukt, dat hij op 2 Juli 1912 reeds had gemaakt als bisschop van Bourges. De Parijzenaars zullen deze vermaningen zeker wel als een kostbare familie-erfenis aannemen. Een pelgrimstocht naar 't eenvoudig geboortehuis van Don Bosco vertelt over den geest van eenvoud, van den heilige. La vie litteraire ontleedt de nieuwe roman van Mm. Jean Balde „Sous le signe de Racine", en de nieuwe gedichten van Edouard Beaufils. La vie artistique kondigt aan, dat te Parijs een centrum zal geopend worden voor de studie van Iconografie en Liturgie, bespreekt 't theater van Oberammergau, 't Katholieke congres van de Cinema. La vie sciëntifique kondigt de vondst aan van twee homiliën van den H. Augustinus, een over de Hemelvaart en een over Paschen. Verder nog 't negende Congres „de la natalité", waar veel resoluties over school en onderwijs werden aangenomen.

Alte und Neue Welt. 2de October-aflevering 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.10 per half jaar.

Na 't vervolg van de spannende roman van Annie Hruschka volgt een studie over den modernen student in caricatuur en satyre, door Dr. K. Schönenberger. 't Gaat niet over de studie van student, maar over 't dwaze in 't studentenleven, over drinken etc. Die schaduwzijden van dat leven lokken tot fellen kritiek op 't oogenblik. Zoolang de structuur van 't volk gelijkmatig was, zoolang mengde zich in dien spot en hoon nog geen haat, maar nu er een andere sociale vorming aan 't groeien is, komt er afkeer en felle kritiek op 't dwaze doen en laten van de studenten. De tien illustraties zijn allerkostelijkst. 't Tweede gedeelte van de studie over de Araucaniërs in Santiago vertelt veel folklore over die streken. De reisschets van Frans Fr. Oberhaufer vertelt over allerlei uitspanningslocalen in New-York, met negen illustraties ter opluistering. Zeer leerrijk is de reisbeschrijving van Dr. Gerhard Benzmer over Ragusa de oude Dalmatische havenstad, met zeven illustraties. Verder nog goed geschreven novellen, gedichten, boekenrecensies een paar volle bijdragen voor vrouwen. Er zijn 45 illustraties opgenomen en één kunstplaat.

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405

Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eschen door onze vakkundge behandelng.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

Banketbakkerij H. KRASENBERG
Bovenbeekstraat 5, Telef. 26931, ARNHEM
Specialiteit in ST. NICOLAASARTIKELEN voor scholen en vereenigingen.

Uw adres voor STOOMEN EN VERVEN is bij **De Blaauw**
Homm-weg 81 Manegestraat 11-13
ARNHEM Telefoon 22315

H. N. B. T.

JOS. J. GIELEN

UIT HEDEN EN VERLEDEN

Een bloemlezing in 2 deelen
met een inleiding van
Dr. H. W. E. MOLLER

Deel I telt 352 bladzijden en kost ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie linnen stempelband met goudopdruk f 3.90.

Deel II is zoo juist gereed gekomen; met de expeditie wordt een aanvang gemaakt.

Het werk wordt typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier wordt houtvrij Engelsch feather-weight gebezigd; formaat circa 22 × 15 c.M.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

VAN TOEN WIJ VRIJ WERDEN

Eenige hoofdstukken uit de Geschiedenis der Katholieke Kerk in Nederland sedert 1795

door

AUG. C. J. COMMISSARIS

Leeraar aan het Seminarie „Den IJpelaer" te Ginneken.

TWEEDE DEEL

VAN VRIJHEID NAAR GELIJKHEID 1853 TOT 1903

GEILLUSTREERD

Prijs, ing. f 2.50, geb. f 2.90

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missie-actie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Fa. H. KLUITMANS
HINTHAMEREINDE 34
's-HERTOGENBOSCH

MIJNHARDT'S

Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c

Bij Apoth. en Drogisten.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

C. VAN DER LEE-STRATEN, TILBURG.
Lange Nieuwstraat 103 Telefoon 832
SPECIAAL FIJNSTRIJKERIJ

P. BARTEN - BREDA
Bredascheweg 53 - Telefoon 1695
Groothandel in Aardappelen en Brandstoffen

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 22 **15 NOVEMBER 1929** **17½ cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Fransch
Geschiedenis . . . . . Fransch
Land- en Volkenkunde . . . . . Duitsch
Nstuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch, Engelsch
ONTVANGEN BOEKEN.

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Zoojuist verschenen
het fraaie, smaakvol uitgevoerde en rijk-geïllustreerde boekwerk

ALS HET WINTERT...

Het mooi drie-kleurendruk-omslag, ontwerp van NICO BAAK, maakt dit boek tot een sieraad voor de leestafel en de boekenkast.

Abonné(e)'s die nog géén ex. ontvingen en er toch een wenschen, gelieven *omgaand* te reclameeren, daar de voorraad nog maar zéér beperkt is.

DE AFWISSELENDE INHOUD:

De Aarlezers (*teekening*)	JEAN FRANÇOIS MILLET
Haven van Brigneau (*teekening*)	MATTHIEU WIEGMAN
De Vlag voor Mejonkvrouw Jehanne (*Novelle*	MARIE KOENEN
De Vlucht naar Egypte (*ets*)	REMBRANDT VAN RIJN
Seine-Oever (*teekening*)	VINCENT VAN GOGH
Mannenkop (*teekening*)	JEAN BAPTISTE GREUZE
De wraak der Opperhoofden (*verhaal*)	F. DE SINCLAIR
Haven van Fécamp (*teekening*)	CLAUDE MONET
Watersnood (*Novelle*)	HERMAN DE MAN
Bretonsche Meisjes (*teekening*)	DAGNAN BOUVERET
Wie kent ze niet? (*'n Studie*)	WILLEM MATSIJS
Het Oog van Advaïta (*Verhaal*)	JAN NIEUWENHUIS
Dorpsstraat (*teekening*)	VINCENT VAN GOGH
Branding (*teekening*)	MATTHIEU WIEGMAN
De Freule van het Féodale Kasteel (*Verhaal*)	ANTOON COOLEN
Oude Boer (*teekening*)	JEAN BAPTIST GREUZE
St. Eustachius (*teekening*)	TITIAAN
Hooien (*teekening*)	JEAN FRANÇOIS MILLET
De Ophaalbrug (*teekening*)	VINCENT VAN GOGH
Krakepitje (*Novelle*)	C. LANCKER-VAN DOMMELEN

Verder nog kleinere teekeningen van DANIEL CHODOWIECKI, HONORÉ DAUMIER, GARRETTO, E. GHERZIG en een veertiental Adamson-plaatjes van O. JACOBSSON.

Hoewel de handelswaarde van dit zoo royale en interessante boek belangrijk hooger is, stellen wij „ALS HET WINTERT......", Uitgave 1929, voor onze lezers verkrijgbaar zoolang de nog maar beperkte voorraad strekt, voor

SLECHTS 95 CENT

U moogt meerdere ex. bijbestellen Haast U! Wie 't eerste komt.....

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

De laatste Pierrot.
De mémoires van Séverin.

Toen, het vorig seizoen, een der bekendste oude pantomimes„L'Enfant Prodigue" hier nog eens weer ten tooneele gebracht werd, zag men hoezeer tooneelspelen-zonder spreken iets anders is dan pantomime. De pantomime is thans nagenoeg een verloren kunst, haar eigen, tot in alle finesses uitgewerkte gebarentaal dreigt een doode taal te worden: de roem van Deburau is legendarisch. En juist op dit oogenblik schreef de laatste groote Pierrot, Séverin, in zijn landhuisje in Zuid-Frankrijk deze mémoires, waarin dat alles nog eens herleeft.
Hij was leerling van Rouffe, die de groote traditie van Deburau bezat; hij echter heeft geen leerlingen meer...
De historie van de pantomime is nog niet geschreven. Séverin echter schrijft er hier een belangrijk hoofdstuk van. Dat is dan, voor de belangstellenden, de historische waarde van zijn werk. Het geeft verder een merkwaardig artistenleven, moeilijke jaren, ontdekking door Parijs en internationalen roem: anecdotes, belangrijke beschouwingen over eigen kunst: kortom, al wat de mémoires van een meester in zijn vak kenmerkt. Waartoe de pantomime in staat was, dat doet hier b.v. de anecdote van een ontmoeting tusschen Legrand en Séverin, die elkaar niet kenden en louter pantomimisch, tot groote verbazing van een aanwezig kunstenaarsgezelschap, elkaar aan het verstand brachten wie zij waren, vanwaar zij kwamen en wat er zoo al verder bij een eerste kennismaking te vertellen valt.
Séverin is weinig gesteld op Guitry's „Deburau", hoezeer hij hem anders als tooneelschrijver bewondert. Deburau werd nooit uitgefloten, als in Guitry's stuk. En ook de daarin vertoonde pantomime „Chand d'habits" is niet juist: het was een van Séverin's groote rollen, Deburau speelde ze nooit. Wat hij wel speelde, en hoe, en wat de pantomime in haar grooten tijd was — men vindt het hier, wanneer men het vinden wil.

De Fransche boekenmarkt.

Het seizoen van de vacantieoorden is voorbij en het seizoen van vele andere zaken is aangebroken, o. a. dat van de boeken. Nu is Francis Ambrière de Parijsche uitgevers afgeloopen om te hooren wat zij voor de komende maanden van plan zijn. Aldus is hij in staat in de „Nouvelles littéraires" een „coup d'oeil sur la saison nouvelle" te geven, dat allen belangstellenden in Fransche letteren ongetwijfeld welkom zal wezen. Wij wilden er hieronder een greep uit doen en vermelden daartoe datgene, wat naar onze meening de lezers van ons blad in het bijzonder zal interesseeren.
De volijverige Bernard Grasset komt als gewoonlijk met een heele lijst uit. Wij noteeren, dat zijn speciale reeksen zullen worden voortgezet: de „Leçons du passé" met 'n boek over Mazarin van Marcel Boulenger, de „Grands Ordres monastiques" met een deel over de zusters „Filles de la Charité" van Léonce Celier, de „Vie de Bohème" met „Monticelli, châtelain des Unces" door André Négis. André Maurois zal aan zijn levensbeschrijvingen een nieuwe toevoegen: „Don Juan ou la vie de Byron." Zijn andere „Vies romancées" worden herdrukt. Het blijkt, dat dit genre veel aftrek vindt.
Bij Plon komt het eerste deel uit van de Cahiers van Barrès (bevattende zijn mémoires). Verder natuurlijk een roman van Hénry Bordeaux „Vallombre" en een van Jean Balde „l'Arène brulante." Louis Latzarus publiceert een „Vie de Beaumarchais."
Albin Michel heeft plannen voor een „collection de demi-luxe" onder den titel „Choix." Er zullen boeken opnieuw in verschijnen van Pière Benoit „l'Atlantide" en „Koeningsmark" en van François Carco „l'Homme traqué". Van Benoit komt ook een nieuwe roman uit „Le Soleil de Minuit."
Bij Flammarion publiceert Henri Chéon een bundel spelen „les Jeux de l'enfer et du ciel." Een nieuw werk van Francis Jammes heet les „Nuits qui me chantent."
De Nouvelle Revue française heeft ook heel wat hooi op de vork genomen maar in dit bolwerk van de Fransche vrijzinnigheid is voor ons speciaal niet veel te halen. We noteeren „Villes", reisherinneringen van Pierre Mac Orlan, het tweede deel „Variété" van Paul Valéry en een goedkoope editie van Paul Claudel's „Soulier de satin." Verder zijn er veel vertalingen te wachten en een herdruk van „le Mystère des saints Innocents." door Charles Péguy.
Arthème Fayard, die vooral goedkoope herdrukken met groote oplaag uitgeeft, prepareert een bundel Pages Choisis van St. Frans van Sales.
Er zijn dit najaar weer een groot aantal debutanten.

De Amerikaansche Boekhandel en de Book-Clubs.

De Amerikaansche book-clubs verkochten wèl boeken van uitgevers, doch geven zelf geen boeken uit, — zoo was de toestand tot voor kort. Thans schijnt ook dit veranderd te zijn en is een der clubs ook opgetreden als uitgever. Als een bizonderheid welke hiermede misschien samenhangt, was in de laatste advertenties van de grootste book-club bovendien op te merken, dat zij daarin niet weer zeide, dat het geadverteerde boek aan hare leden werd „verkocht" het heette daarin: dat zij dit boek voor hen had „uitgegeven."
Over deze nieuwe wending der zaken schrijft *The Publishers Circular*: Men kan als een feit aannemen, dat de Amerikaansche book-clubs bij hare laatste keuze, met den auteur direct in onderhandeling zijn getreden. Dit zal van het grootste belang zijn voor de uitgevers en ook de boekverkoopers zullen de gevolgen ondervinden van deze nieuwen maatregel,wanneer deze meer algemeen mocht worden toegepast. Wanneer deze clubs met hun duizenden en duizenden leden, welke gewillig nemen wat geboden wordt, in staat zijn, direct met de auteurs te onderhandelen, waarom zouden zij zich nog iets aan de uitgevers gelegen laten liggen? Dit beteekent, natuurlijk, dat de book-club eene uitgevers-onderneming is geworden, welke weliswaar werkt met een beperkt aantal boeken per jaar, maar dan ook op zeer groote schaal, en met in elk geval minstens 100.000 vaste afnemers. Er is niet veel fantasie voor noodig, om de mogelijkheid te zien welke in deze laatste wendingen van het book-club-gevaar besloten liggen. Waarom zou het aantal boeken beperkt moeten blijven tot een per maand. Hoe kan men de book-club beletten, beneden den prijs te verkoopen, en daarmede het ledental te doen toenemen. En met een toenemend aantal leden kunnen de mogelijkheden bijna tot in het oneindige worden uitgebreid.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

VENCO
de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355 Hofleverancier **P. W. HIELE**
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

MUSKATA
GERASPTE nootmuskaat in gepatenteerde strooibusjes.
PRIJS 35 CENT.
Industrieële Handelsonderneming „BOGAMIJ"
Nieuwe Gracht 53 - UTRECHT

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

P. van Liebergen

NIEUWSTR. 9
EINDHOVEN
TELEF. 679
Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren!
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM — TELEFOON 43993

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Dr. P. Hilarin Felder O.M. Cap. 5962.
ST. FRANCISCUS EN ZIJN IDEAAL. Vertaald uit het Duitsch door P. Patricius van Steenbergen O.M.Cap. *Uitg. Mij Kruisvaarders van St. Jan, Rijswijk,* 1929. (21 × 13) 331 blz.

Het Franciscaansche ideaal wordt hier belicht in een tiental hoofdstukken, waarvan ons „De franciskaansche nederigheid'' 't meest geslaagd lijkt. Het degelijk gedocumenteerde, doch bevattelijk geschreven boek bevat frissche gedachten omtrent Franciscus persoon en werk en traceert duidelijk den weg, welke de Poverello en zijn volgelingen hebben bewandeld.

H. M.

Jac. van Ginneke S.J., 5963.
VOORDRACHTEN OVER HET KATHOLICISME VOOR NIET KATHOLIEKEN. Geïllustreerd door Jan Toorop. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 3e druk: 1929. (32 × 24) 431 blz. geb. f 20.—.

Het is zeer merkwaardig en verblijdend te constateeren hoe bij de protestanten in de laatste jaren een klimmende belangstelling te bespeuren valt voor het levenssysteem der Katholieken.

Vindt dit eenerzijds wel zijn oorsprong in het jammerlijk feit, dat erte hunner huize een hopelooze verwarring en oneenigheid heerscht, welk het den besten hunner onmogelijk maakt de werkelijkheid van hun Christen-geloof in haar vollen omvang te beleven, anderzijds mag niet ontkend, dat de Katholieken in het beschavingsleven van ons land sinds eenige decennieën zijn gaan groeien als nooit voorheen, welke gelukkige omstandigheid aan de andere zijde niet ongemerkt is gebleven en vaak ook haar aandacht deed keeren naar de oorsprong, waaruit deze zoo even gesignaleerde ontwikkeling voortkwam. Waar zich dus het tekort aan een degelijke Roomsche Voorlichting mettertijd nijpend deed gevoelen, mag het wel als een bijzonder-gelukkige en vruchtbare gedachte geheeten worden van Prof. van Ginneken, om een beeld te schetsen van de Katholieke geestesbeschaving.

Wat den rijken inhoud van zijn door Toorop zoo fijnzinnig verluchte boek aangaat, zoo valt bij het eerste vluchtig doorbladeren reeds dadelijk in 't oog, dat de meest uiteenloopende uitingen en verschijningsvormen van de Katholiek-geestelijke cultuur zijn belicht op treffend-overtuigde manier. Niet uitsluitend met propagandistische bedoelingen op de markt gebracht, is het niettemin een boek geworden van apologetisch karakter en missioneerende strekking, dat vele zoekers en hongerenden naar God, eenig steunpunt kan bieden in deze op het stuk van godsdienst zoo richtinglooze tijden.

M. M.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Ludwig Auer, 5964.
NIEUWE WEGEN NAAR HET OUDE DOEL. Vertaald uit het Duitsch door Fr. Sig. Rombouts. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1929. Opvoedkundige brochurenreeks. (19 × 14.5) 240 blz. ing. f 3.—.

Het doel van de inleiding en vertaling van *Alte Ziele-Neue Wegen* door L. Auer († 1914) zal op de eerste plaats wel zijn de candidaten der hoofdakten in de gelegenheid te stellen voor 't onderdeel „Bekende Paedagogen'' kennis te maken met dezen echten Katholieken paedagoog en diens paedagogie. „De groote beteekenis van Auer'', zooals Fr. Rombouts in de inleiding zegt, „ligt niet op 't terrein der wetenschap, maar der levensbeschouwing. Zijn doel was 'n Katholieke paedagogiek te scheppen en tot iedereen te zeggen: „Alles, wat gij hebt, bezitten óók wij, maar bovendien hebben wij het licht en de kracht en de hulp van Gods genade. Zijn devies was: „Met God en voor God tot welzijn van jeugd en volk''. Na de inleiding van Fr. Rombouts, die scherp 't karakter en levensdoel uitteekent volgt de vrije, vlotte vertaling van 't boek. De titels der hoofdstukken zijn: „Mijn Opvoeding (1839-1851); Mijn Beroepsopleiding (1851-1854); In functie als onderwijzer van bijstand (1854-58); Als hulpkracht nogmaals op de Kweekschool (1858-1864). Als Dorpsschoolmeester (1864-69). Godsdienst en leven. De Beiersche onderwijzersbond: Stichting van de Katholieke Opvoedingsvereeniging; Actie in Bond en Pers; Plan tot Stichting van een Katholiek Paedagogium; Het Paedagogium; Donauwörth; Tot Besluit. Wat na den dood van Auer uit zijn werk is voortgekomen (o. a. *Pharus,* der König der pädagogischen periodischen Literatur) beschrijft Fr. Rombouts aan 't einde van dit boek. 't Is een belangrijk boek, dit werk en leven van dezen „Zweiten Altmeister der christliche Erziehung.''

v. L.

Otto Cohausz, S.J., 5965.
IN JEZUS' GEVOLG. Vertaald uit het Duitsch. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1929. Opvoedkundige brochurenreeks. (20 × 13.5) 186 blz. ing. f 2.25.

Deze serie van 69 overwegingen zijn door P. Cohausz op de eerste plaats geschreven voor onderwijzeressen; de vertaler heeft den titel wat veralgemeend, die in deze vertaling luidt: „In Jezus' gevolg, Overwegingen voor allen, die onderwijs geven''. 't Is geen gewoon meditatieboek, dat alleen maar blijft hij godsdienstige opwekkingen, maar 't is een korte handleiding tot zelfvorming van 't Roomsch onderwijzend personeel, die al hun plichten omvat. Zooals alles wat P. Cohausz uitgaf, gaan deze beschouwingen diep; ze zijn pakkend en oorspronkelijk. Het mysterie uit Jezus' leven is maar kort aangegeven, de natuurlijke toepassing is breed uitgewerkt. Een voorbeeld over de wonderbare broodvermenigvuldiging. „Jezus ziet de hongerige schare: 'n schokkend schouwspel: dat kleine stuk aarde verwijdt zich tot de wereld vol ziekten, zondenellende, etc. Hij heeft medelijden met de schare. Hij gaat rond door alle rijen, tot alle groepen, en met het aardsche brood geeft Hij ook voedsel voor hart en ziel, opdat ze leven hebben.'' Bestaat er een treffender spreuk voor opvoeders? „Blijft eens staan op 'n stadsplein, waar 't groote

stadsleven golft en stuwt — allen slechts één ding begeerend: brood om te leven. De onderwijzeres ziet het en haar hart bloedt. Zij slooft zich af in haar school om den nood te lenigen door opvoeding voor zelfverdienen, zij prikkelt tot werkzaamheid, draagt zorg voor de schoolvrije jeugd, etc. Zij bidt en zegent en in haar handen vermeerdert het brood, dat gaat door de rijen der hulpelooze vaders en moeders, etc. Alles, alles geschiedt, opdat ze 't leven hebben." Aan iedere zinsnede van 't Evangelie weet P. Cohausz van die pakkende gezegden vast te knoopen. Wie de treffende waarheden van dit boekje in eigen leven weet om te zetten, zal vruchtbaar werken en wat meer bereiken, dan alleen wat intellectualistische ontwikkeling.

P. van Luyk S.J.

A. L. van Hulzen, 5966.
BIJBEL EN KIND. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1929. (23×16) 95 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.90.
't Boek geeft meer dan de titel aankondigt: het bevat drie lezingen: Bijbel en Kind: Het Kind in onze Letterkunde: Opvoed-kunst. De eerste lezing behandelt de beteekenis van den Bijbel voor 't kind en de moeilijke vraag, hoe die geopenbaarde waarheden aan 't kind moeten voorgesteld worden. De tweede lezing geeft een paar hoofdlijnen in de geschiedenis der kinderuitbeelding in onze letterkunde: b.v. bij Beets, Maria Viola, Top Naeff, Couperus, Van Looy, etc. In 't laatste gedeelte van 't boek worden eenige opvoedkundige problemen samengevat, o.a. samenwerking van huis en school, kinderlectuur, kinderleugens, etc. 't Doel van 't boek is niet om groote of nieuwe vragen der opvoedkunde te behandelen, maar wel om eenige quaesties in populairen vorm voor te stellen en dat is zeker goed geslaagd.

P. van Luyk S.J.

Dr. Rudolf Steiner, 5967.
DE POORT DER INWIJDING. Vertaald uit het Duitsch door H. Moulijn-Haitsma-Mulier. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1928. (20×15.5) 152 blz. gec. f 2.90, geb. f 3.90.
Dit werk noemt zich een Rozenkruiser-mysteriespel, maar het is noch een dicht- noch een tooneelwerk. Het bedoelt zeer stellig te brengen een „initiatie", gelijk het ook op het titelblad vooropstelt.
Beter ware 't te karakteriseeren als een zeer vage, zeer irreëele elucubratie in gecaesureerden stijl, die meer dichterlijk van gedachtengang dan van vorm is en saamgesteld is uit vreemd-wijsgeerige gesprekken van gepersonifiëerde gedachtefiguren, die zich in moeilijk te benaderen beelden onderhouden over de bekende ideeën onzer moderne spiritualisten over Karma, wedergeboorte, onstoffelijkheid en lichtgeesten. O.a. wordt er Lucifer sprekend in opgevoerd, die met de herhaalde vermaning optreedt:

„O mensch, o ken uzelf,
O mensch, beleef ook mij."

Een schemerig boek, met bezwaarlijk direct aan te wijzen verkeerdheden, maar met een algemeen a-christelijke en in dieper wezen pantheïstische strekking.
Voor elke bibliotheek van positiefchristelijke kleur volstrekt af te raden, en voor elke dito van indifferentistischen aard volkomen waardeloos.

Van Term.

Dr. J. Waterink, 59ƒ8.
INLEIDING TOT DE THEORETISCHE PAEDAGOGIEK. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 1929. (24×17) 509 blz. ing. f 3.—.
Dit derde stuk van 't eerste deel, dat de paedagogiek als wetenschap behandelt, loopt over de paedagogiek en haar grondwetenschappen. De schrijver gaat uit van de stelling, dat de paedagogiek niet neutraal kan staan tegenover 't object der opvoeding, tegenover de cultuur en de bezittingen van het heden. Zij zal dus zekere normen moeten erkennen, wil zij een theorie geven voor een levende, voor een practisch te aanvaarden opvoeding. Krachtens haar aard zal zich de paedagogiek naar bepaalde normen moeten richten. En naar welke wetenschappen zich de paedagogiek moet richten, hangt af van de levensbeschouwing, die men eenmaal gekozen heeft. Ze komt dus in aanraking, of liever ze heeft zich te richten, naar de normen van vierderlei aard, n.l. aan de normen van waarheid, aan de zedelijke, de logische en de aesthetische normen. Bij het spreken over de normen der waarheid komt men in aanraking met de wijsgeerige en theologische vraagstukken. Zoo is dit derde gedeelte van de inleiding tot de theoretische paedagogiek ingedeeld. 't Zijn dus hoofdstukken over de Paedagogiek en de wijsbegeerte; De Paedagogiek en de Dogmatiek; De Paedagogiek en de ethiek; De Paedagogiek en de logica; De Paedagogiek en de aesthetica.
Dat wij, Katholieken, 't niet overal met de theoretische beschouwingen van den hoogleeraar der Vrije Universiteit eens zijn, spreekt van zelf. Vooral in de opvattingen over dogmatiek, over de H. Schrift, over de kenbronnen der openbaring, etc., verschillen wij met den schrijver, die overigens wel een christelijke paedagogiek en een christelijke levensbeschouwing huldigt. Dus wel een hoogstaand-wetenschappelijk werk, maar waarmee wij niet op alle punten mee kunnen gaan.

P. van Luyk S.J.

DUITSCH.

F. M. Huebner, 5969.
ZUGANG DER WELT. *Klinkhardt & Biermann, Leipzig,* 1929. (19×12) 221 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 6.50.
„Magische Deutungen" is de ondertitel van dit boek. Eigenlijke magiek — ook een der oudheidensche buitensporigheden, waartoe de moderne geest, afgerukt van het Christendom, vervallen is — bevat het niet. Het is in drieën ingedeeld: de magische kracht van het woord; de verheerlijking des vleesches; het wereldbouwend scheppingspel. De lezing wekt echter sterk den indruk, dat het eerste en het laatste stuk slechts 'n vooren achter-camouflage zijn van het tweede, dat één stuk platte erotiek is, in mooie woorden ingesteld als een ode, een panegyriek op de ongetemde voldoening der vleeschelijke lusten, met verachtelijke wegwerping van alle moraal.
De strekking van het boek is het best weer te geven met deze enkele aanhaling uit het derde stuk (blz. 209): „De mensch is grooter dan alle dogma's, wetsvoorschriften en overtuigingen, die hij als wandborden boven zich ophangen kan."
Slotsom: ongeschikte lectuur onder elk opzicht.

van Term.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

H. Asthon Wolfe, 5970.
DE ONDERWERELD. Vertaald uit het Duitsch door J. L. J. F. Ezerman. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (24.5×16.5) 320 blz., geb. f 4.90.
De schrijver van deze levensware crimineele onthullingen, legt wel wat ál te veel den nadruk op het noodlot, het toeval, de omstandigheden, de erfelijkheid en het pathologische in betrekking tot de misdadigers. Er is toch ook nog zooiets als een vrije wil!
Zeer interessant zijn deze „onthullingen", die de schrijver doet, van wat hij in zijn veel bewogen leven als detective-hulp en tolk bij de crimineele rechtbanken beleefde.
Alleen de schets over „Zuster Edith Cavell en de oorlog", die sterk chauvinistisch, fel anti-Duitsch en onlogisch hatelijk voor Nederland is, had met veel succes achterwege kunnen blijven. Het boek is geen lectuur voor iedereen.
— Bc — *M. v. M.*

Ruby M. Ayres, 5971.
HET MANNETJE IN DE MAAN. Vertaald uit het Engelsch door Guus Grillema. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1929. (20×14) 258 blz. geb. f 2.25.
Philip Winterdich van adel, op punt een arm meisje te trouwen, hoort van papa, dat hij geruïneerd is en krijgt den raad Bormic Dennerson te nemen, dan zal die rijke burgerpapa... enfin het gewone gegeven van „koopen." Het gebeurt. Hij geeft niet zoo heel veel om haar en zij meent het echt, — doch haar vader verraadt de feitelijke toedracht. Maar ze zijn getrouwd. Het spel begint. Zijn beste vriend valt erg in zijn vrouw: en zijn vrouw krijgt erg in zijn vroegere verhouding tot Kitty, dat arme kind, — die weer een broer van Bormic aan den haak slaat. Zoo gaat het heel het boek door: elkaar niet begrijpen, niet eerlijk elkaar alles willen zeggen, maar altijd elkaar wantrouwen, met de conflicten over elkaar's vrienden.
Phil wordt wel eens bruusk tegenover zijn vrouw. Maar ten laatste komt alles goed, door dien vriend van Phil, die, als het er op aan komt, toch de vrouw van zijn vriend niet dieper ongelukkig wil maken. Rare menschen met zoo heel weinig verlangen naar hoogere dingen in hun leven. Iets onbehoorlijks gebeurt er niet. Maar ze zweven toch wel wat erg familiair rond het idee: er van door gaan met een ander. Daaraan denken is al mis.
Menschen met een beetje verstand laten ze daardoor niet van de kook brengen. Over het algemeen is de vertaling vlot, behalve enkele dingen, die we aanstreepten.
— Bc — *P. Quirinus.*

Ruby M. Ayres, 5972.
GELUKSKINDEREN. Vertaald uit het Engelsch door L. van Leeuwen Boomkamp-Balinfante. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1929. (20×14) 217 blz. geb. f 2.25.
Ja, een jong meisje, bang voor een onweer, dwaalt naar beneden, — 't is nacht — en ontmoet een... inbreker. De man heeft medelijden, vergeet zijn vak, vertrekt weer van die kleine meid, na haar in een bui van teederheid gekust te hebben. Dat meisje had nog niet veel liefelijks ondervonden — want ze was niet mooi. Toch stond ze midden in de belangstelling harer familie, want een heel gekke tante had aan die kleine meid haar kolossale vermogen vermaakt op de malle en totaal dwaze voorwaarde, dat ze met een bepaald persoon zou trouwen, dien ze niet kende, anders ging heel de schat naar een gesticht.
Nu begint het. Ze wil niet. Want haar romantisch hoofdje dacht al aan dien inbreker. Maar ze maakt kennis. En ze verlooft met dien mijnheer, heel zakelijk, omdat ze allebei de centen willen en hij op haar indruk maakt.
Dat is zes jaar na dien inbrekersnacht. Dan begint een periode van wederzijdsch praten over en weer, een geregeld gekibbel tusschen die twee. Ze raken getrouwd. Maar intusschen, vlak ervoor, bestond er verkoeling. De man kan 't niet houden en gaat alleen er op uit. Zij vindt nieuwe kennissen en daar is er een bij, die vroeger al zijn best deed.
Tot ze met hem er van door wil en niet wil, maar toch gaat en... terugkeerde met haar man.
Maar ze vinden elkaar! Och, als menschen eens een beetje beter wilden begrijpen!
Een verhaal dat onwaarschijnlijk genoeg is en toch niet onmogelijk lijkt. Een boek, dat de spanning er in houdt en voor de rest alle pretentie mist.
— Bc — *P. Quirinus.*

Lode Baekelmans, 5973.
MENSCHEN. *Ned. Uitg. Mij, Amsterdam,* 1927 (21.5×15.5) 178 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
'n Geestig verteller, die Baekelmans. Nu ook weer in deze zestien anekdotiese schetsen. Hij is wel vaak wat ondeugend, té pikant voor jeugdige lezers, maar de mensen van z'n land: de zorgeloze sinjoren en de wufte vrouwkes, de sentimentele drinkebroers en de zwammende ouwemannekes en al die andere tipen van „menschen", ze zijn toch ook zo'n prachtig materiaal voor 'n jolig zwerver, met ogen en oren wijd-open en 'n warm hart, die goedig door de opgeblazen deftigheid heen hun geheime hartstochtjes weet te zitten en die altijd net op tijd z'n neus steekt in 'n koddige situatie!
— Bc — *L. F.*

Countess Barcijnsca, 5974
HET STERKE GELUK. Vertaald uit het Engelsch door L. van Leeuwen Boomkamp-Belinfante. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1929. (20×14) 184 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Het trieste levensgeval van twee chorus-girls, die vriendschap sluiten en wie een wisselvallig levenslot beschoren is. Alexandra huwt een jongen doctor, met wien ze gelukkig leeft, Maggy prefereert vrijheid boven gebondenheid en leeft diesovereenkomstig. 't Boek is een realistische schildering van het bedroevende bestaan der revue-artisten en vrij broddelig geschreven.
— D — *M. M.*

Waldemar Bonsels, 5975.
MARIO EN DE DIEREN. *Kemink & Zn., Utrecht* 1929. (21×15.5) 255 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Mario verliest vroegtijdig zijn ouders. Als kind

reeds 'n sterk verlangen in zich voelend naar de natuur, wil hij, verlaten wees nu, niet langer onder de menschen wonen en trekt in 't geheim 't bosch in. Een groote genegenheid groeit in hem naar boom en bloem, vogels en wouddieren. Tenslotte vindt hij onderdak bij 't zonderlinge boschvrouwtje Dommelfei, waar hij z'n natuurliefde ongestoord uitviert.
Een modern sprookje, onderhoudend en leerzaam met hier en daar 'n gezwollen styleering en 'n dweperige natuurvereering.
— B — *M. M.*

B. M. Bower, 5976
DE DONDERVOGEL. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20×14) 182 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Werkelijk dankbaar voor dit boek. Er verschijnt immers zooveel, waaraan hetzelfde gegeven ten grondslag ligt: de jongeman, die zich een levensgezellin verovert. Maar hoeveel schrijvers vonden daarin alleen maar aanleiding, om er 'n verhaal van te maken, bestaande uit een ziekelijk uit-elkaar-rafelen van sentimentjes. Dit verhaal niet. Johnny wil met de dochter van den rancheigenaar trouwen. De vader wil hem allerlei concessies toestaan, maar daar wil Johnny niet van weten. Hij wil laten zien, dat hij voor zichzelf en ook voor z'n vrouw kan zorgen. Hij verdient z'n geld met z'n vliegmachine, waarop ook nog wel een hypotheek rust! Maar hij haalt de machine al gauw daaronder uit. Vooral als hij tenslotte den staat een dienst bewijst en een paar spionnen vangt. Ook het gouvernement, dat hem eerst niet wilde hebben, neemt hem dan als beroeps-aviateur aan en nog wel als tweede luitenant! De vliegmachien-scènes zijn zeer sportief. En Johnny is 'n door en door gezond karakter. 't Gaat wel niet diep, maar voor onzen tijd schijnt 'n dergelijk boek zonder ongezond luchtje een uitzondering te zijn.
Daarom had het boek ook een betere vertaling verdient.
— B — *J. H. P. J.*

Charlotte M. Brame, 5977.
EEN DWAZE LIEFDE. Vertaald uit het Engelsch door Hera. *De Combinatie, Rotterdam* 1929. (20×14) 285 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.

Het wemelt hier van prinsen, hertogen, graven, lords e.d. Een niet al te voordeelig zwak exemplaar van deze laatste soort huwt 'n boerenmeisje. Zijn moeder doet dit huwelijk ongeldig verklaren en koppelt hem aan een ander meisje.
Als zijn eerste vrouw een gevierde zangeres is geworden, loopt hij weer aan haar leiband, totdat zij uit medelijden met zijn tweede vrouw er een einde aan maakt en zich verdrinkt.
Het ware genre voor dubbeltjes-afleveringen. Gezwollen stijl, waarbij veel met beeldschoone vrouwen, blanke handen-halzen en armen gewerkt wordt.
— Bc — *A. C. de B.*

Cyriel Buysse, 5978.
KERELS. Geïllustreerd. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1927. (21.5×16) 196 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

In deze bundel van negentien schetsen — men vraagt zich echter af, hoe de titel de inhoud dekken kan — toont Buysse zich 'n vlot en geestig verteller, wie de stof als gebraden vogelbout in de mond schijnt te vliegen. Hij heeft 't weer over z'n Vlaamse mensen in hun zeer-eigene milieu — maar 't donker-naturalistiese van vele zijner romans herkent men maar zelden in dit luchtiger werk, dat is als 'n greep uitgewerkte notities van 'n scherp opmerker, steeds op de baan. Wel bleef z'n visie op de Vlaming dezelfde: „Een Mei van Vroomheid" zal Buysse nooit kunnen schrijven. 't Werd weer 't enigszins-konventionele-beeld van de Vlaamse plattelanders: de drinkebroers en de dorpstiepen en de boerenliefde en 't zielige doen van kromgewerkte kleine luiden. Dan zijn er nog 'n paar jeugdherinneringen en vanzelf leverde ook de oorlog 'n, zij 't bescheiden, aandeel voor deze verzameling. De aard van menig onderwerp bracht enige loslippigheid te weeg — maar volwassenen zullen zich er niet aan stoten.
— Bc — *Leo Fens.*

Edgar Rice Burroughs, 5979
HET OPPERHOOFD. Vertaald uit het Engelsch door Mr. Servaas. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20×14) 213 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
De kleine Andy Mac Duff, overblijfsel van een door Indianen vermoord huisgezin, wordt door een der wilde opperhoofden Go-Jat-Slee meegenomen, omdat deze in hem 'n jong Indiaantje zag.
Morgenster voedt hem op als een klein Apachenjongetje en weet het met hem zoo ver te brengen dat hij, toen hij nog pas 10 jaar oud was, reeds een zwarte beer geheel alleen doodde, 'n feit waardoor hij de naam Shaz Dijiji verwierf. Maar nog verder loopt z'n carrière en reeds op jeugdigen leeftijd gaat z'n hartewensch in vervulling en hij wordt, na verschillende proeven te hebben moeten afleggen, verheven in den krijgsmansstand. — Nog zijn z'n wenschen echter niet bevredigd, tot hij het toppunt van zijn roem bereikt nl. opperhoofd van de geheele stam. Alles loopt hem echter niet mee, want z'n geliefde Isj-Kay-Nay, het meisje waarvan hij reeds in z'n jeugd hield, vindt hij vermoord door de gehate blanken. Dan is 't gedaan met z'n medelijden en vermoordend trekt hij rond door de prairieën tot hij eensklaps weer z'n vroegere vriendin bij een aanslag op Billing's hoeve terugvindt. Hij weet Billing's dochter door list tusschen z'n broeders weg te voeren, maar brengt haar, niettegenstaande hij een vurige liefde voor haar opvat, weer terug naar haar vader, daar hij ziet, dat Wichta afkeer voor hem voelt. Eenzaam, heel alleen, trekt hij weer voort na deze mooie illusie te hebben moeten achterlaten.
— B — *L. B.*

Hedwig Courths Mahler, 5980.
BRITTA RIEDBERG. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20×12.5) 236 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Britta Riedberg, de Asschepoester in het huis van haar tante, wordt door de terugkomst van een schatrijken vader omgetooverd in de prinses en wint den prins harer droomen.
Een eenvoudig verhaal, dat, hoewel volgens schrijfster's gewone recept bereid, toch vele harer overige werken overtreft.
— A — *A. C. de B.*

Hedwig Courths Mahler, 5981
LEVENSSTORMEN. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J, T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (20×12.5) 247 blz. ing. f 1.50, geb f 2.25.

Een booze oom ontfutselt zijn nobel nichtje de erfenis van haar even nobelen vader. Na oom's dood ontdekt zijn brave zoon het bedrog, herstelt dit en huwt de erfgename.
Het langdradig verhaal doet door zijn zoetelijkheid denken aan een teveel gesuikerde taart, terwijl de lezer bovendien vergast wordt op een weinigje Deutschland-über-alles-stemming.
— B — *A. C. de B.*

S. S. van Dine, 5982.
HET GREEN MYSTERIE. Vertaald uit het Engelsch door W. J. A. Roldanus Jr. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (20.5×14) 240 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

In een oude, gezeten New-Yorksche familie grijpen geheimzinnige en verschrikkelijke voorvallen plaats, de eene moord volgt op de andere. Alleen de scherpzinnige Philo Vance weet op ingenieuze wijze de oplossing te brengen en aan dit uitmoorden een einde te maken. Vanwege verschillende opvattingen, uitlatingen en levensfeer, kan deze boeiende detective-roman uitsluitend door volwassenen met levenservaring ter hand worden genomen.
— Bc — *M. M.*

Gerard Fairlie, 5983.
GENADE VOOR RECHT. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×13.5) 272 blz. geb. f 1.90.

Een buitengewoon boeiende en avonturenrijke detective-roman.
Vooral de wijze waarop zelfs de helden van den roman mir nichts, dir nichts over leven en dood beschikken, nopen tot reserve.
— Bc — *M. v. M.*

Elinor Glyn, 5984.
„HET". Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (17×11) 282 blz. gec. f 1.25.

Een boek, waar flapperisme en vrije liefde schering en inslag is.
— C — *M. v. M.*

Jackson Gregory, 5985.
GOUDKOORTS. Vertaald uit het Engelsch door Mr. Servaas. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5×15) 250 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.
Een vlotte, aardige avonturenroman uit het wilde Westen. Goede amusementslectuur voor volwassenen.
— B — *M. M.*

Zane Grey, 5986.
HET RAS DAT VERDWIJNT. Vertaald uit het Engelsch door Hera. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5×14) 304 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Nophaie, het Indiaansche jongetje, weggeroofd van z'n stam door 'n groepje blanken, gaat'n ander leven tegemoet. De blanke dame, die hem meenam, laat hem studeeren op 'n universiteit, waar hij al spoedig 'n beroemd voetballer en baseballspeler is. Hierdoor komt hij in kennis met Marian Warner, 'n jongedame, die geregeld de universiteitswedstrijden bijwoonde en die al dadelijk 'n groote vereering voelde voor dezen knappen Indiaan. Hij van zijn kant ook. Plotseling komt echter in hem 'n ommekeer. Hij verlangt weer naar z'n oude geboortegrond en besluit terug te gaan naar het verre Westen. Het lukt hem echter niet Marian's beeld uit zijn herinnering weg te dringen tot hij op de idee komt, haar te vragen om bij hem te komen wonen, waar de lucht onbedorven is en waar niets dan goeds en edels is. Marian in haar groote liefde tot haren Lo Blandy, de Engelsche naam, die men hem gaf, gaat hem bezoeken. Dat ook hier de lucht niet onbedorven is, merkt Marian spoedig, als ze in kennis komt met de blanken van de nederzetting, Morgen en Blücher, zelfs de zendeling Friel blijkt al geen haar beter. Nophaie, de geleerde poogt door krachtig optreden dit euvel bestrijden, soms wel al te bloeddorstig wanneer zijn Indiaansche natuur boven komt. Doch Marian weet alle gevaren af te wenden, zoozelfs dat Nophaie later de gehate blanken redt van den vuurdood uit het posthuis. Dan sterft de held Nophaie, na toch na lang zoeken zijn geloof te hebben weergevonden.
— Bc — *L. B.*

W. J. Long, 5987.
LEVEN EN STERVEN DER DIEREN IN DE WILDERNIS. Geïllustreerd. Vertaald uit het Engelsch door Cilia Stoffel. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1929. 184 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

Men moge over bepaalde natuurhistorische feiten een andere meening zijn toegedaan, het kan niet geloochend, dat niemand zoo boeiend en aantrekkelijk ons het leven der dieren te aanschouwen geeft als Long. Zoo ook weer in dit boek, waar bijzonder onze aandacht getrokken wordt naar schrijvers wondere mededeelingen over het geheimzinnig sterven der dieren. Een bijzondere verdienste is, dat Long ons bij zijn diepen kijk op de natuur, in den geest deelgenoot weet te maken van zijn genotvolle omzwervingen en rijke ervaringen in de wonderheden van Gods schepping. Gezonde lectuur, opbouwend en versterkend.
— A — *M. M.*

C. L. Schleich, 5988.
DE KLOKKEN LUIDEN. Vertaald uit het Duitsch door Martien Beversluis. *Kosmos, Amsterdam,* 1929. (22.5×15) 295 blz. ing. f 4.90, geb. f 5.90.

De „Fantasieën over den zin des levens" van dezen Duitschen poëtischen arts werden naar de 71e druk door Martien Beversluis vertaald. Schleich heeft getracht, om den inhoud der wetenschap tot gevoelswerkelijkheden te maken en wilde zoodoende naar den „zin des levens" doordringen. Ondanks de moeilijkheid deze poging goed te verwerkelijken kan niet ontkend, dat Schleich werkelijk in dit boek een zuiveren toon te pakken heeft en hij de gegevens en de werkelijkheden der wetenschapwaarlijk tot schoone en ontroerende gevoelens weet om te tooveren. Soms bracht deze poging hem dicht bij het pantheïsme en het zijn deze gedeelten, welke ons minder dan de andere hoofdstukken bekoorden. Alles bijeengenomen echter een werk, dat ieder

intellectueel in uren van bezinning en stille mijmering met vrucht en genoegen zal lezen. Vergen boeken (ook die van katholieken) over het levensmysterie lezers, die de gaven des onderscheids bezitten, zoo ook dit boek. Hen beloven wij echter, menig uur van intellectueel en literair genot, waartoe de uitstekende vertaling niet weinig zal bijdragen. Vooral de poëtische waarde van dit boek heeft door de zuivere herdichitng van Beversluis in menig opzicht gewonnen.

— **Bc** — *L. L.*

Melis Stoke, 5989.
ZOUTWATERLIEFDE. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (21.5×14) 250 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Iemand reist op een mailboot naar Indië en vertelt wat er onderweg gebeurt. Er wordt aan boord gedronken, gedanst, geflirt (door getrouwden) gevochten en gezelfmoord.
Het kost iemand telkens veel geld, wanneer hij aan Fien, Sophie en Jans in Amsterdam een bezoek brengt......
Iemand is getrouwd en daarna weer gescheiden en heeft toen nog veel meer beleefd.
Iemand beweert — en „dat zag hij te laat in" — dat de vrouw geen eerbied heeft voor moreele overwegingen.
Aan 't eind schijnt „iemand" zich te herstellen als hij zegt: — „en daarom is voor mijn gevoel (dus nog niet voor z'n overtuiging) het huwelijk een sacrament" en herinnert dan aan zijn brave moeder, die ruwe werkhanden had en zich opofferde voor anderen.
Als iemand het huwelijk werkelijk eert als een sacrament, laat hij dan nooit meer z'n tijd verspillen aan de beschrijving van zulke onnuttige frivoliteiten. Er zit talent genoeg in voor beter werk, al lijkt het boek telkens weer geschreven door een lichtzinnige vrouw. Alleen personen met voldoende onderscheidingsvermogen en goeden wil kunnen het schadeloos lezen, maar die zullen deze zoutwaterliefde waarschijnlijk wel te flauw vinden.

— **Bc** — *P. Glaudemans.*

Arthur Stringer, 5990.
HET „OCHTENDGLOREN". Vertaald uit het Engelsch. *J. W. Boissevain & Co., Haarlem,* 1929. (21.5×16) 192 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.65.

De vrouw van Dinky-Dunk komt plotseling tot de ontdekking, dat het met de huwelijkstrouw van haar man heel raar gestel is, daar zij hem betrapt, tijdens een minnarijtje met de kinderjuffrouw. Al was eerst de huwelijkstrouw niet erg standvastig, toch blijkt deze na dit voorval nog een heviger klap te hebben gekregen. Allerlei vreemde situaties komen hieruit voort, het gaat zelfs zoover, dat zij in haar haat hem tracht te vermoorden. Dit wordt gelukkig verijdeld, doordat de revolver leeg is. Dinky-Dunk doet hoe langer hoe vreemder en besluit weg te gaan van z'n prairie, die hem niet meer kan bekoren en gaat zich bezig houden met de mijnen. Hier slaagt z'n poging door list rijk te worden, opvallend goed, al is het milieu, waarin hij verkeert, zeer ongezond. Z'n vrouw, door hem aangelokt ook hierheen te komen, kan niet goed besluiten, doch haar liefde voor hem, krijgt de overhand en zij wil trachten zijn liefde terug te winnen. Deze poging strandt echter deerlijk, als zij te weten komt, dat de vroegere kinderjuf, nu secretaresse is bij haar man. Als de jonge Dinky-Dunk nu wegloopt, omdat zijn tehuis hem vreemd is geworden, weet zij niet wat te doen en besluit dan eindelijk haar ouden vriend Peter Ketley te vragen, haar te willen terughelpen aan haar lieveling. Blij beiden weer bij zich te hebben, besluit zij van haar man weg te loopen en met Peter Ketley 'n nieuw leven te beginnen. Een sterk te ontraden boek, slordig geschreven.

— **D** — *L. B.*

Maurits Wagenvoort, 5991.
HET BEDROG. *Allert de Lange, Amsterdam,* 1928. (21.5×15.5) 259 blz.

Om maar met de deur in huis te vallen: 't „bedrog" komt hierop neer, dat 'n licht vrouwtje uit donker Amsterdam de horlogemaker Jan Hermans, 'n albino van afzichtelike lelikheid wijsmaakt, dat ie 'n kind bij haar heeft. De stakker is er in de jaren van ondragelik leven met z'n kanalje van 'n Pieternel, die uit berekening haars vaders knecht trouwde, gelukkig mee. Om dit trouwgeval groepeerde de schrijver met veel verve 'n groot aantal personagiën, die allen voor korter of langer tijd de bevolking uitmaken van 'n huizen-tweeling in 't „erzame" gedeelte van de Amsterdamse Zeedijk. Er zijn er bij die baarlike duivels lijken, zoals Xantippe Pieternel; er zijn 'r ook, die zonder bezwaar hun plaats zouden kunnen innemen in de koren der Engelen, zooals Toetske 'n Friese dienstmeid van Pieternel; voor leven er lieden die met zo'n breedheid van opvatting en zo'n onveranderlik-goed humeur maar raak zondigen, dat je moeite hebt, niet te vergeten, dat zelfs royale tiepen nochtans doodgewone snollen kunnen zijn. En ten slotte is z'n bonte stoet van allerlei buren, met de onvermijdelike deugden en gebreken, 'n verzameling, zooals niet alleen des schrijver verbeelding, maar ook 't grillige lot ze wel 'ns bij elkaar brengt in deze rosse buurten. 't Is al meer beweerd, dat realisme en romantiek zusterlik samengaan in onze romankunst. Ook hier: Jan Hermans is van 't genus-Quasimodo-Jan Maandag-en-Manus Peet; 't geslacht der sympatieke lelikers; naast hatelike vampyrs blinken aandoenlik-deugdzame slachtoffers te helderder uit... Als 'n vlot volksstuk van Bouber zou dit spannend verhaal van vloekbare zonde en blanke braafheid 'n goede invloed kunnen hebben, ware 't niet, dat er naar katholieke smaak te raar met de godsdienst wordt omgesprongen en de dingen, de dingen van de Zeedijk wel wat te onbewimpeld bij hun naam worden genoemd.

— **C** — *Leo Fens.*

Edgar Wallace, 5992.
DE DUBBELGANGSTER. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20 × 13.5) 271 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Een zeer boeiende detective-roman, die o.m. weergeeft de avonturen van den politie-inspecteur Dick Staines. De gevaren van een spookhuis en van uit het duister schietende en bommenwerpende moordenaar, weet hij te ontkomen, maar aan de liefde ontkomt hij niet.

— **B** — *M. v. M.*

Edgar Wallace, 5993.
DE VLIEGENDE BRIGADE. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×13.5) 269 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Mark McGill een cocaïne handelaar heeft Ronnie Perryman op het slechte pad gebracht en uit vrees voor verraad... vermoord. Hij weet Ann wijs te maken, dat haar broeder gedood werd door een politieman, Bradley, het hoofd van de „vliegende brigade" en ook, dat alleen maar saccharine werd gesmokkeld. Ann wil de moordenaar ontmaskeren en uit wraak mee doen aan de smokkelarij en het om den tuin leiden van de politie. Zij stort zich aldus in allerlei avonturen, waarvan de vreeselijke beteekenis eerst later tot haar begint door te dringen.
Een spannende detective-roman voor volwassenen.
— B — *M. v. M.*

Franz Werfel, 5994.
DE REÜNIE. Vertaald uit het Duitsch door F. van Schilfgaarde. *J. Bijleveld, Utrecht,* 1929. (20×14) 268 blz. ing. f 2.75. geb. f 3.75.
Een sleutel roman met vele literaire kwaliteiten ondanks het opgeschroefde van taal en beelding en de onzuivere ethische ondergrond. Hoe op een oud-studentenfeest een rechter in een van zijn oud-collegas een beklaagde meent te zien, wiens „geval" juist in behandeling is. Hoewel hij zich vergist, dringt duidelijk tot hem door, dat niet beklaagde, doch hij de ware schuldige is......
— C — *H. H.*

Pamela Wynne, 5995.
VERBORGEN VERLANGENS. Vertaald uit het Engelsch door Chr. Moresco Brants. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (19.5×13) 309 blz. geb. f 2.50.

Een jong meisje, Flame, wordt door haar zedelijk zeer laag gezonken moeder gedwongen tot een verloving met een veel ouderen man. Als zij deze verbreekt, dreigt haar moeder haar in een klooster te zullen opsluiten. Hierdoor onthutst ontvlucht Flame het ouderlijk huis en neemt, als jongen verkleed, passage naar Indië.
Op de boot deelt zij haar hut met een gehuwd man, Keymer, die haar geheim ontdekt en aan wien zij zich verslingert, terwijl zijn vrouw in een tehuis voor drankzuchtigen verblijft.
Te Port-Said geraakt zij in een bordeel, doch wordt bijtijds gered.
Als hun samenleving gevolgen heeft, poogt zij in een overspannen bui zich van het leven te berooven. Na den dood van Keymer's vrouw huwen zij.
Langdradig, zinnelijk bij 't onsmakelijke af, met ergerlijk profaneerende passages.
— D — *A. C. de B.*

FRANSCH.

A. B. Rodenbeek, 5996.
REGINA DE DONKERMEER. *Gudrun, Brussel,* 1928. (22.5×14.5) 466 blz. ing. Bfr. 20.—.

Er is toch wel iets aan het veranderen in België: de Vlaamse beweging werd tot stof voor een roman: *Regina de Donkermeer.*
Onder zijn histories gewicht heeft de roman inderdaad geleden. Hij is wat gerekt en niet biezonder groot van plastiek.
Als weergave van de Vlaamse-beweging in handelende en sprekende personen is het werk zeer goed geslaagd. Men kon moeilik op aangenamer en op duideliker wijze ingewijd worden in deze beweging en haar historiese groei dan door dit boekwerk. Het geeft zeer veel en meestal ook van de goede kant bezien.
— B — *Ton Kerssemakers.*

DUITSCH.

Rumpelstilzchen, 5997.
DER SCHMIED ROMS. *Brunnenverlag, Berlin,* 1929. (21×14) 110 blz. gec. M. 3.—, geb. M. 4.-.
Dit boek van Rumpelstilzchen is als geknipt voor Nederland. De schrijver is niet blind voor de gebreken van Mussolini en zijn systeem maar hij ziet meer naar de goede en heilvolle, naar de prachtige en overweldigende werkzaamheid van het fascisme in Italië, dan naar de meest in de teoretiese beschouwingen van fascisten opduikende misvattingen en fouten. Want het kan noch mag ontkend worden, dat hetgeen Mussolini voor Italië heeft gedaan; dat de prachtige en doeltreffende verbeteringen en saneringen de kern van het fascisme uitmaken en niet de misvattingen, die op enkele punten der staatsleer tot uiting komen. Zeker — wij moeten ons daar tegen verweren, maar wij mogen niet zo lang en uitsluitend slechts naar hen kijken, totdat we het goede niet meer zien en niet meer waarderen. Van dat goede is voor ons veel te leren — en dan verstaan we onder dat goede vooral de sociale maatregelen en instellingen, waarvan de arbeiders-corporaties er één is en die op een manier verwerkelikt zijn, die héél dicht bij onze katolieke opvattingen aansluit.
Dichter altans dan wat sommigen van ons van de sosialisten willen gaan overhevelen!
— B — *Ton Kerssemakers.*

ENGELSCH.

Agatha Christie, 5998
THE SEVEN DIALS MYSTERIE. *Dodd, Mead & Comp., New York,* 1929. (19×13) 310 blz. geb. Sh. 7/6.

Terwijl hij op Chimneys logeert wordt Gerry Wade vergiftigd gevonden op zijn kamer. Zijn dood wordt in verband gebracht met de Seven Dials club, vooral als zijn vriend Ronny Daverent, enkele dagen later wordt neergeschoten en als laatste woorden nog zeggen kan: Zeg de Seven Dials club... Jimmy Thesiger. Het opsporen van deze geheimzinnige club, en de verbluffende oplossing van het probleem vormt een zeer interessant geschreven verhaal, met leuke typen en kostelijken humor, het talent van Agatha Christie volkomen waardig.
— A — *C. R. Vullings.*

Alain Fournier, 5999.
THE WANDERER. Vertaald uit het Fransch door Françoise Delisle. *Constable & Co., London,* 1929. (19×12.5) 206 blz. geb. Sh. 7/6.

Dit was een zeer moeilijk te schrijven boek en de meesterlijke manier waarop Fournier zich van deze lastige taak heeft gekweten doet ons des te meer

zijn vroeg verscheiden betreuren. Hier wordt op zoo'n eenig mooie wijze het ontstaan en de evolutie geschetst van de „homesickness" der ziel, of wat de Franschman aanduidt met „nostalgie" en de Duitscher met „Sehnsucht." De Augustin Meaulnes uit dezen roman is niemand anders dan de jonge Fournier zelf zooals Havelock Ellis ons in een zeer lezenswaardige inleiding meedeelt.
Daarom is 't verhaal des te pakkender. Yvonne de Galais, die Meaulnes vrouw wordt, en die hij alleen laat om eerst zijn vriend Frantz de Galais terug te brengen tot de verloren gewaande Valentine Blondeau, is niets anders dan een episode uit Fournier's eigen leven. Dezelfde episode als we vinden in Poe's *To Helen* en Shelley's *Epipsychidion*. We leven in dit kleine meesterwerk in een voortdurenden droom geweven uit de werkelijkheid van 't verleden en het verlangen naar 't toekomende. Doch waar b.v. een Maeterlinck zijn werk uit romantisch materiaal opbouwde en dit met een handig toegepast zwijgen wist te verheffen, staat Fournier met zijn twee voeten in de werkelijkheid en weet die heel subtiel met den droom te doorweven. Het boek speelt in hetzelfde deel van Frankrijk waarin G. Sand haar *La mare au diable* plaatst. Doch het is geen landelijke romance als dit, of een fantastisch sprookje maar het triviale alledaagsche water gezien door de oogen van 't uiterst gevoelig organisme van Fournier en door hem als wonderbaren wijn opgedischt. Het is in een woord verbazend hoe zoo'n jonge schrijver als deze, met zoon' banaal gegeven als hier ligt uitgewerkt, zulk een spannend verhaal heeft kunnen maken en dan nog op zulk een heel persoonlijke manier, dat we niet begrijpen kunnen, hoe men 15 jaar heeft moeten wachten om dit verhaal in 't Engelsch te verhalen. De vertaling leest vlot.
Aanbevolen lectuur voor fijnproevers.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Rob. S. Carr, 6000.
THE RAMPANT AGE. *W. Heinemann, London,* 1928. (18.5×12) 332 blz. geb. Sh. 7/6.

De 18 jarige Rob. Carr beschrijft in deze roman het leven en de wederwaardigheden van Paul Benton, van 't oogenblik dat hij 16 jaar wordt en studeert aan de Westfield High School, totdat hij z'n intrede doet op zijn 19de in de Abbott University. Zijn bedoeling is een open aanklacht te schrijven tegen het losbandige leven dat aan de Amerikaansche High Schools geleid wordt. Paul maakt dan ook heel wat mee. Bezadigde menschen uit onze wereld zouden haast denken met bejaarde losbollen te doen te hebben. Het tafereel, dat schr. ophangt is heusch niet overdreven en komt tamelijk wel overeen met de persdocumentatie, die we gedurende een jaar over dit zeer delicate onderwerp in Amerika hebben verzameld, en die ons meer dan ooit tegenstander gemaakt heeft van coëducatie. We hooren ook nu nog alle dagen staaltjes van de losbandigheid der Amerikaansche jeugd en dit wijst erop, dat dit boek geen contact met de werkelijkheid heeft verloren. Het is om zich af te vragen, waar het met de Amerikaansche beschaving naar toe moet als de jeugd van heden eens zal opgegroeid zijn. Maar wat kan er van terecht komen als we zien, dat twee slungels met hun sweethearts verrast worden in een bungalow buiten de stad door hun respectievelijke vaders, die daar met hun eigen liefjes den nacht kwamen doorbrengen? En als Paul dan, verbouwereerd door dit gebeuren naar huis trekt vindt hij zijn eigen moeder nog in gezelschap van Liebhaber no. 5. Treurig!! Deze jonge schrijver heeft ontegensprekelijk talent. Hij is nog vrij jong en moet nog erg veel leeren. Onder meer dat er nog een andere manier is dan zijn jeugd te vergooien in losbandigheid, om te weten wat men niet doen moet om „decent" te zijn. Het kan waar zijn, dat de scholen zelf met haar verdoorgevoerde coëducatie, en vooral de ouders schuld hebben aan den onverkwikkelijken toestand van de overzeesche jeugd. Doch zoolang in Amerika in heel de samenleving niet beseft wordt, dat er een gebondenheid bestaat die grooter en beter is dan de vrijheid van onze eeuw, zullen duizend boeken als dit niets anders blijven dan pleisters op een houten been.
Streng voorbehouden lectuur.
— D — *Dr. Raph. Kreemers.*

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Raymond Escholier, 6001.
LA VIE GLORIEUSE DE VICTOR HUGO. *Plon Nourrit & Cie, Paris* 6, 1929. (19×12) 408 blz. ing. Ffr 15.—.

Raymond Escholier is er niet in geslaagd van het leven van Victor Hugo, dat misschien wel een der geschikste van alle was ter romancering, een onderhoudende en boeiende roman te schrijven. Hij lijkt ons gefaald te zijn, door zich te veel te steunen op dokumenten en dergelike en zich te weinig te inspireren en in te leven in het werk en het eigenlike zieleleven van Hugo. Bladzijdenlange uitwijdingen over voorouders, over huizen, over tuinen, over geslachten, over van alles en nog wat maken dit werk onleesbaar voor hem die er een onderhoudende en inzichten-openende biografie-romancée van verwachtte. En waartoe dient anders dit al te veel door onbevoegden misbruikte procédé?
T. K.

Jean Morienval, 6002.
DE PATHELIN A UBU. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1929. (20×13) 285 blz. ing. Ffr. 15.—.

Jean Morienval heeft een balans opgemaakt van de literaire tiepen vanaf George Pathelin tot aan vader Ubu. Op onderhoudende manier geeft hij het karakter weer der literaire figuur en de wijze waarop deze leefde in zijn tijd. Aardige dingen vertelt hij hierbij over deze figuren, die zo goed getroffen waren door de schrijvers, dat zij als levende persoonlikheden, als karakteristieken, een eigen leven kregen temidden van de tijdgenoten. In hen wordt zowel een stuk van de eeuwige mens als van de tijd, waarin zij leefden geprojecteerd, welke beide facetten door Morienval aardig getekend worden.
Het werkje maakt de studie der dramatiek-historie tot iets met meer glans en met meer leven. Het frist een hele boel dufheden op — een geweldige verdienste!! *T. K.*

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Nicolas Machiavel, 6003
PAGES CHOISIES. Vertaald uit het Italiaansch door Alfred Mortier. *Albin Michel, Paris* 14, 1929. (19×12) 315 blz. ing. Ffr. 12.—.

Deze bloemlezing uit de werken van Machiavelli bevat naast een al te Machiavellistiese inleiding een zéér goede keus uit de verschillende werken van deze schrijver. Zijn historiese discours, zijn politieke geschriften en zijn literaire producten zijn uitgebreid vertegenwoordigd en in goede sortering.

T. K.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

DUITSCH.

Edmund Minkner Canton, 6004.
GANZ CHINA UNTER DEM SONNENBANNER DES SÜDENS. Geïllustreerd. *Schlieffen Verlag, Berlin W* 35, 1928. (18.5×12) 126 blz. gec. M.3.75.

Dit boekje geeft ons een blik in het groote raadsel, dat in het Rijk van het Midden, het overgroote Chineesche Rijk opgelost wordt in bloedige burgeroorlog, onder de Zonnevlag van den Komingtang, geleid door allerlei generaals met de onbegrijpelijke driedeelige namen, die men zoo slecht onthouden kan als Jen-Hsi-Shan, Feng-Yu-Hsiang, Chiang-Kai-Shek. Het uitgangspunt van het nog al ruim, met veel spatie gedrukte, geïllustreerd boekje is de zegen der nationale regeering te Nanking. Wij staan dus midden in de jongste strijdperiode. Het is vertaald en oorspronkelijk in 't Chineesch geschreven door een Duitscher, die het trapsgewijze omhoogkomen van de Komingtang-Regeering beschrijft als ooggetuige na den dood van Dr. Sun-Yat-Sen, die de Mingdynastie ten val bracht. Toen begon er een generaalbestuur, waarbij ieder voor zich zelf regeeren wilde. De schrijver heeft kenbare voorliefde voor enkele dezer en verheerlijkt deze, terwijl hij den Christen Generaal Feng Yu Hsiang negeert. Bij hem is Chiang-Kai-Shek de nationale held bij uitnemendheid, onbaatzuchtig en betrouwbaar, wat echter de allerlaatste berichten niet bevestigen. De plannen der Nanking-regeering, de buitenlandsche Chinapolitiek met de bestrijding van alle witte duivels, de verhoudingen tot de grootmachten en de uitzichten op een betere toekomst, worden beschreven. Hierbij wordt Duitschland in een goed daglicht gesteld. Andere tijden worden ingeluid.
Het kan eenigzins als wegwijzer in den chaos der Chineesche toestanden dienen.

A. F. van Beurden.

Therkel Mathiassen, 6005.
MIT KNUD RASMUSSEN BEI DEN AMERIKANISCHEN ESKIMOS. *F. A. Brockhaus, Leipzig,* 1928. (19.5×14) 158 blz. ing. M. 2.80, geb. M. 3.50.

Het Poolonderzoek trekt in vele landen de belangstelling. Met zeil-stoom- en luchtschepen onderzoekt men de vroeger haast ongenaakbare gebieden van het hooge Noorden en diepe Zuiden. Met het zoeken eener Noordelijke doorvaart naar Indië begonnen de Hollanders, door den nood gedwongen, het onderzoek reeds voor enkele eeuwen. De overwintering op Novaja Semlia, is beschreven en bezongen. Ook is later de Baffinsbau, Groenland geexploreerd en beschreven. Het antropologisch onderzoek is daarbij reeds langen tijd door koene geleerden geschied ten dienste der wetenschap. De Denen hebben zich al zeer langen tijd daarop toegelegd en nu reeds de studie uitgebreid tot de Amerikaansche Eskimos, hun taal, zeden en gewoonten. Een der pioniers dezer wetenschap is Knud Rasmussen, een kenner der geheel alleen staande talengroep. Hij heeft met de Eskimos in hun sneeuw en vellenhut geleefd, de oude woonplaatsen van dit volk ontgraven en onderzocht, om aldus eene juiste beschrijving van het leven der oude stammen en eerste bewoners dier onherbergzame streken te kunnen samenstellen. Hij heeft zijn vondsten bij die van het Museum in Kopenhagen gevoegd en het tot een geheel unieke verzameling opgevoerd.
Hier beschrijft zijn compagnon Therkel Mathiassen hunne ervaringen, het harde leven vol ontberingen, het dreigen van den hongerdood, het moeielijke reizen met hondensleden en te voet.

A. F van Beurden.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

Hendrik Willem van Loon, 6006.
VAN ZINTUIG TOT WERKTUIG. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1928. 226 blz. ing. f 4.50, geb. f 5.90.

Voor nadere bespreking verwijzen wij naar No. 5353, waar het origineel behandeld werd. Bij dit oordeel sluit zich onze meening omtrent deze vertaling geheel aan.

M. M.

Dr. R. J. de Stoppelaar, 6007
SPRAKE EN SPROKE VAN HET JAAR. Geïllustreerd. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1929. (25×18.5) 234 blz. ing. f 4.50, geb. f 5.90.

Een boek over bloeiende weiden en blinkende wateren van den Hollandschen Löns, dat diep ons 'n inzicht verleent in de wondere schoonheden van Gods onvolprezen schepping. Vooral de vogelwereld wordt ons geteekend met een diepe genegenheid en een boeiende kennis. Met den grooten natuurminnaar en amusanten causeur leven wij hier heel 't jaar rond in het schoon-gelegen Saiterhuis — al de getijden van het jaar met hun wisselenden toon en immer keerende schoonheden. Stoppelaar's patrimonium is de geheel-eigenaardige schoonheid van het Friesche land, waarvan al de facetten en bekoorlijkheden ons in dichterlijke natuurontboezemingen en fijngevoelde schetsen worden gemanifesteerd.
Een waardevol natuurboek. *M. M.*

DUITSCH.

Paul Siebertz, 6008.
WUNDER IM WELTALL. Geïllustreerd. *Jos Kösel & Fr. Pustet, München,* 1928. (28×17) Deel III: 396 blz. geb. M. 12.—.

Wie de geheimzinnige voorvallen in het heelal wil doorgronden en wil naspeuren het wondere groeien en vergaan der natuur, wier krachten

de mensch met energie en doorzicht aan zich weet dienstbaar te maken, raadplege dit prachtig-geïllustreerde boek,dat populair,wetenschappelijke verhandelingen behelst over werktuigen en wapenen in de oertijden, over het ambacht in de voortijd, over de prauw tot oceaanreus, over het water en de electrische stroom, over sterven en aardevoluties, over de beheersching van het luchtruim.

Dr. M.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Hendrik de Man, 6009.
ARBEIDSVREUGDE. *Van Loghum Slaterus, Arnhem,* 1928. (25×16.6) XII-149 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Dit werk dankt zijn bestaan aan 78 autobiografische berichten van arbeiders en bedienden van beiderlei geslacht uit alle deelen van het Duitsche Rijk.
Het tracht van den eenen kant de bestanddeelen der arbeidsvreugde, van den anderen kant de oorzaken van tegenzin in den arbeid weer te geven. Uiteraard echter mag men de resultaten niet zoo maar veralgemeenen, temeer waar slechts weinig — om niet te schrijven niet een — overtuigd katholieke arbeiders — slechts één gaf den Godsdienst als motief op — schijnen gepolst te zijn.
Arbeidsvreugde bij heidenen ware dan ook een betere titel geweest.
Dit tekort maakt heel het werk tot een onchristelijk werk, waarin de laagste neigingen van den mensch staan tentoongesteld.
Voor oningewijden dan ook een gevaarlijk boek. Voor ingewijden echter bevat het een schat van gegevens op empirisch-psychologisch gebied en zou aanleiding kunnen zijn voor een tegenhanger b.v. „Paulinische Arbeidsvreugde."
Het geheel toont wel aan, hoezeer het moderne fabrieksleven het hoogere in den mensch geheel afstompt.

Th. Platenburg.

Max van Poll, 6010.
HERSTEL IN CHRISTUS. *De Kempen, Tilburg,* 1929. (21×15.5) 340 blz. ing. f 2.65.

Men hoeft het met Max van Poll niet eens te zijn, om toch dit boek te lezen en te herlezen.
De frissche geest, welke doorheen heel het boek waait, moge al een voldoende waarborg zijn voor de toekomstige waarde ervan, meer nog moet men die waarde erkennen, nu de volkswil in de verkiezing van Van Poll tot Kamerlid mee uitspraak heeft gedaan. Daardoor heeft dit boek, buiten welk ander ook, nog die waarde, dat het den schrijver doet zien, zooals hij zich een levens-, program gedacht heeft, juist op het oogenblik dat hijzelf geroepen wordt om dat program — zijn program — te verwezenlijken.
Buitendien een werk, dat om z'n rijken en diep doordachten inhoud erkend dient te worden als een handboek van de speculatieve politiek. Als zoodanig een unicum.
We wenschen het in handen van eenieder, die de politiek in de toekomst wil volgen.

Th. Platenburg.

Mr. A. Tepe, 6011.
DEELNEMING IN DE WINST EN ACTIONARIAAT. *Futura, Utrecht,* 1929, Economische, sociale en politieke studiën. (23×16) 67 blz. ing. f 1.—.

In dit boekje geeft de bekende Directeur van het Centraal Bureau der K.S.A. te Leiden in beknopt bestek een duidelijk inzicht in dit in Engeland meer en meer ingang vindend stelsel van actionariaat, waaronder te verstaan is dat stelsel, waarbij het aandeel der arbeiders in de winst, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, krachtens overeenkomst of statuten gebruikt wordt om voor de arbeiders aandeelen in de onderneming zelf te verkrijgen. Na een uitvoerige bespreking van dit stelsel, waarbij op de voor- en nadeelen daarvan, zoowel voor het bedrijf alsvoor de arbeiders gewezen wordt, geeft de schrijver een overzicht van de terzake in de Fransche en Zwitsersche wetgeving voorkomende.
Een overzicht van het oordeel van verschillende sociologen over dit systeem van loonbepaling sluit deze interessante brochure.

J. M. v. Sas.

J. Verschueren, S.J., 6012.
MODERN WOORDENBOEK. Geïllustreerd. *Brepols, Turnhout,* 1929. (22×14) Deel I. geb. f 5.—.

Ieder wil tegenwoordig in het bezit zijn van een modern woordenboek. Zulk een lexicon moet niet alleen uitsluitsel geven over moderne, na-oorlogsche, actueele gebeurtenissen en feiten, ook de duizenderlei andere onderwerpen, welke in een dusdanig werk moeten voorkomen, dienen op een moderne, bondige en nauwkeurige wijze behandeld te worden, met alle vormen en schakeeringen, waaronder een woord of een zaak zich voordoet, duidelijk toegelicht door etymologische verklaringen en passende voorbeelden, door spreekwoorden en illustraties, die vaak duidelijker spreken en leven, dan het gesproken woord dit vermag. Dit jongst verschenen moderne woordenboek trachtte dit te doen op taalkundig en illustratief gebied. Op taalkundig gebied worden de woorden van het algemeen beschaafd-Nederlandsch gegeven met spelling en uitspraak (het geslacht, de etymologie, gezegden, synoniemen en tegenstellingen), doch daarnaast ook de gewestelijke woorden, waarvan de nieuwe en verouderde beteekenissen nader worden toegelicht.
Encyclopaedisch is dit woordenboek vooral door de wijze, waarop zaken en personen overzichtelijk den lezer worden onder het oog gebracht. Zoo worden van kunst en letterkunde de historische ontwikkeling ons in vogelvlucht geschetst met vermelding der hoofdvertegenwoordigers. De representanten van een of andere kunst of tak van wetenschap en beschaving worden daarenboven in dit woordenboek nog eens alphabetisch behandeld. Zeer rijk is de verscheidenheid van kleine en groote platen, atlassen en tabellen, die den tekst niet alleen aantrekkelijk verluchten, doch ook aanschouwelijk toelichten.
Kortom een lexicon op katholieken leest geschoeid, zeer practisch en handzaam en een onmisbare vraagbaak voor iedereen.

Dr. M.

FRANSCH.

E. Vermond, 6013.
DE JURE RERUM CORPORALIUM PRIVATARUM. *E. de Boccard, Paris* 6, 1929. (20×14) 1222 blz.

Schrijver is er van overtuigd, dat de rechtsinstellingen, die wij van de Romeinen geërfd hebben, onder dezelfde benamingen dikwijls geheel verschillende realiteiten bevatten. Vandaar talrijke misvattingen bij de hedendaagsche verklaarders van het Romeinsch recht. De schrijver geeft ons hier een studie van het romeinsch privaatrecht: der res corporales vanuit dit standpunt. Hij begint met aan te toonen, dat de Romeinen sinds hun oorsprong de natuur erkenden als de hoogste, in zich verplichtende rechtsbron, en eischt dientengevolge, dat men volle waarde toekenne aan de verdeeling van het privaatrecht in jus naturale, jus gentium en jus civile, waarbij het jus naturale zich uitstrekt tot menschen en dieren en het jus gentium te beschouwen is als het jus naturale in uitsluitende betrekking tot den mensch. In verband daarmee wordt getracht te bewijzen, dat het eigenlijke dominium der Romeinen niet is het dominium ex jure Quiritium maar het dominium ex jure naturali, vervolledigd en gedeeltelijk gewijzigd door het *jus civile*. Integendeel beweert men gewoonlijk, dat het *jus naturale* een latere uitvinding zou zijn der jurisconsulten, om te voorzien in de leemten van het jus civile, in dit geval door de bepalingen van het dominium ex jure Quiritium, hetwelk dan weer ten onrechte vereenzelvigd wordt met ons modern eigendomsrecht.

De manier van voorstellen door den professor gevolgd lijkt veel logischer, en kan een antwoord verschaffen op tal van duistere plaatsen in de verklaring van het Romeinsch recht. Vooral Accarias, Girard en Cucq worden bestreden, hier en daar ook Mommsen. Wat er ook zij van het definitieve resultaat van deze doordringende critiek, men zal er ter dege rekening mee moeten houden.

J. B. de Glas O.S.B.

DUITSCH.

Theodor Brauer, 6014
DER MODERNE DEUTSCHE SOZIALISMUS. *Herder & Co, Freiburg im Br.*. 1929. (24×15) 400 blz. ing. M. 10.—, geb. M. 11.60.

Dit boek van den Keulschen Professor Brauer verdient meer dan gewone belangstelling. Weliswaar zullen voor ons Nederlanders de werken van Cathrein en Treub er niet door op den achtergrond geraken, doch dit werk heeft op de beide genoemde vóór, dat het een uitgebreid beeld geeft van den stand van het moderne (Duitsche) socialisme.

Het boek is verdeeld in drie gedeelten, waarvan 't eerste, tellende ruim 250 bladzijden wel het voornaamste is. In dit deel wordt het Socialisme van Marx en Engels besproken en de *Kritik der Gegenwart* nader beschouwd.

In het tweede deel behandelt de schrijver het Socialisme als wereldbeschouwing, speciaal die voor het Marxisme en stelt hij een onderzoek in naar de mogelijkheid van een religieus socialisme, om tot de conclusie te komen, dat tegen de „Christianisierung des Sozialismus" dient stelling genomen te worden.

In het derde deel de „Rechenschaft" vinden we de bekende critiek op de socialistische leerstellingen als de meerwaarde theorie, de concentratie en de accumulatie theorie, de Zusammenbruchstheorie en de Crisentheorie.

Een boek dat de stof volkomen uitput.

J. M. v. Sas.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

W. v. d. Berg, 6015.
CIRCUS-KEESSIE. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem*, 1929. (22.5×15) 167 blz. geb. f 1.35.

De Spaarnestad gaat steeds door met de reeks interessante leetboeken voor de Roomsche Jeugd uit te breiden.

Al aanstonds zullen we bij dezen schrijver constateeren 'n groote vooruitgang zoowel wat compositie en karakterteekening betreft, als in taal en stijl, waar thans de germanismen zoo goed als verdwenen zijn.

Circus-Keesie is de geschiedenis van den jongen Hein van Breukelen, door een hardvochtig oom en voogd aan den directeur van circus Blanchart verkwanseld, om op deze manier zich het geld van den jongen toe te eigenen. Na 't faillissement van 't circus volgen we Keessie op z'n rondzwervingen door 't Rijnland, de Eiffel en België in gezelschap van August de clown, die z'n prototype vindt in Vital uit *Sans Famille* van Hector Malot. Tenslotte belandt Keessie in 's Hertogenbosch bij de schoonzuster van de hardvochtige oom en al 't geheimzinnige in Keessie's leven wordt opgehelderd.

Kr.

Jan Berghuis, 6016.
DE TELEVISIEKELDER. Geïllustreerd door Jan Lutz. *Gebr. Kluitman, Alkmaar*, 1929. (24.5×17) 220 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.

Een drietal wakkere H.B.S.'ers hebben 'n televisie zender ontvangtoestel gebouwd, dat zij in dienst gesteld hebben van de recherche. Bijgestaan door een troep padvinders en de politie in eigen persoon lukt 't hun een bankbiljetten-vervalscher te ontmaskeren, die — o schoone toevalligheid — niemand anders blijkt te zijn, dan de rechercheur die 't onderzoek van de vervalschingsaffaire leidde!.

'n Neutraal jongensboek met veel leerzame en ontwikkelende wetenswaardigheden, doch paedagogisch valt er heel wat in aan te merken. Te veel gedoogt de schr. dat niet door den beugel kan.

M. M.

N. V. Bieger, 6017.
HET GEHEIM VAN DEN KRIEMELSBERG. Geïllustreerd door Pol Dom. *Gebr. Kluitman, Alkmaar*, 1929. (21×15) 190 blz. geb. f 1.75.

Een Russische vluchteling is bij een boerenfamilie te Ermelo terecht gekomen. Van z'n ouders heeft hij 'n pakje diamanten ter bewaring gekregen, dat hij veilig begraven heeft in een vervallen boerenhoeve. Op zekeren dat blijkt het pakje gestolen. Doch 'n verstandig vriend met scherpe speurzin weet de juweelen weer in 't bezit te stellen van den eigenaar en ontraadselt meteen

't geheim van den Kriemelsberg. Een spannend jongensboek, neutraal en bij fragmenten vlot geschreven. *M. M.*

Suze Brinkgreve, 6018.
ANNIE EN DOORTJE. Geïllustreerd door Rie Reinderhoff. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (21 × 15) 156 blz. geb. f 1.20.

Moortje, 'n poesje is weggeloopen en Doortje brengt 't terug bij Annie. Vanaf dit moment zijn beide de beste kameraadjes en boeiend weet schrijfster te vertallen van hun lief en leed. 'n Neutraal kinderboek, aardig om te lezen, doch onbenullig verlucht.
M. M.

Caroline van Dommelen, 6019
NAAR BABBERTJESLAND. Geïllustreerd door Freddie Langeler. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (29 × 13) 28 blz. geb. f 1.90.

Deze kinderlijk eenvoudige versjes voeren u naar een vroolijke kermis, waar heel veel prettigs wordt beleefd. 'n Aardig kinderboek, keurig geïllustreerd.
M. M.

M. G. Dorhout, 6020.
PEDRO DE ACROBAAT. Geïllustreerd door J. G. Kesler. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (21 × 15) 204 blz. geb. f 1.75.

Pedro, vroegtijdig wees, wordt door een oom, een kermisartist opgevoed. Hij moet allerlei acrobatische toeren leeren en wordt als 'n bandiet behandeld. Hij ontvlucht, wordt te A'dam door de politie opgepikt en na een kortstondig verblijf in 'n doorgangshuis uitbesteed bij 'n Friesche familie, waar de dappere knaap zich spoedig heeft ingeleefd.
'n Neutraal jongensboek met verdienstelijke schilderingen van 't leven in 't circus en op 't Friesche land. *M. M.*

Ph. Exel, 6021.
DE GEMASKERDE WOUDKONING. Vertaald uit het Engelsch. Geïllustreerd door O. Verhagen. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1929. G.B.-serie. (22.5 × 15) 156 blz. ing. f 1.40, geb. f 2.25.

Het is een soort historisch verhaal, 'n geschiedenis, die in het begin van 1400 speelt, maar men krijgt al heel weinig 't gevoel van de sfeer en geestesgesteldheid van dien tijd. Giovanni della Rocca lijkt al te veel op 'n Hollandsch jongetje en de gruwelijke burgeroorlogen en wreedheid uit die eeuw wordt de jeugd voorgesteld als een amusant avontuur, waarin alles voor 'n dapper man en 'n vechtlustige jongen steeds goed afloopt. Jongens zullen het boek met den geheimzinnige held en al de gevechten en gevaren met plezier lezen natuurlijk. Maar is *dit* nu de goede lektuur voor de jeugd?
We zetten een vraagteeken. —
Alb. Steenhoff-Smulders.

A. den Hertog, 6022.
DE ZOON VAN HET REGIMENT ZIEGLER. Geïllustreerd door J. W. M. Wins. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1929. (25 × 16.5) 230 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

'n Jongen is, toen hij heel klein was, met z'n Moeder terecht gekomen bij 'n kermisreiziger. Z'n vader was soldaat geweest onder Napoleon en gesneuveld. Hij meent dat ook z'n moeder dood is. De kermisman behandelt hem slecht, hij vlucht met z'n hond en komt onder de soldaten terecht. Een van hen, 'n Zwitser, was de vriend van z'n vader en neemt hem bij zich. Hij wordt het regimentskind van het regiment „Ziegler". Later komt hij na tal van avonturen met z'n pleegvader bij de „Grenadiers en Jagers" en maakt den Holland-Belgischen oorlog mee en tenslotte vindt hij z'n moeder en trouwt met een Belgisch meisje.
Al is de geschiedenis ook vol oorlog en opstand, de oorlog wordt er toch niet zoo erg in verheerlijkt; als jongensboek is 't nog niet zoo kwaad.
Alb. Steenhoff-Smulders.

H. G. Heynen, 6023.
JOOLSSINGEL NO. I. Geïllustreerd. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (25 × 19) 172 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.75.

Avontuurlijke verhalen naast boeiende vertelsels en leuke gedichten — 't geheel passend en smaakvol verlucht — maken deze verzameling van ernst en luim tot een up-to-date leesgeschenk voor de Katholieke jeugd in de komende feestdagen. Het is jolig en frisch geschreven en de keuze der stof is juist getroffen.
M. M.

Joh. v. d. Hoek, 6024.
DE CLUB VAN 6 TOT 14. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1929. (23 × 15) 175 blz. geb. f 1.35.

Zouden er wel zulke grootmoeders bestaan, of ooit bestaan hebben, als Oma Leeuwenaar? Verbeeld je een Oma, die iedere vacantie heel haar mooie villa in Bloemendaal totaal onttakelt: gordijnen weg, kleeden weg, meubels weg — alles wat maar eenigszins bederven kan weg, — om haar zestien kleinkinderen te ontvangen. De bijzondere oude dame begint met een soort belegeringsspel, waarbij al de kinderen de verandah moeten beklimmen en bestormen door Oma verdedigt.
Waarschijnlijk komen *na* de vacantie de timmerman en de verver! Hoe de oude mevrouw dan verder die weken doorleeft, met kinderen, die in de vijver vallen, kinderen, die vreeselijke vechtpartijen houden, kinderen, die bijna in zee verdrinken, — — dat is een raadsel en een wonder. Als dan nog een van de moeders erg ziek wordt valt Oma ook onderweg op het perron flauw, wat heelemaal geen wonder is.
We denken wel dat kinderen plezier aan 't verhaal zullen hebben, maar we beklagen de grootmoeders van wie een dergelijke vacantie geverd zal worden!
Alb. Steenhoff-Smulders.

C. F. van der Horst, 6025.
HET BOEK DER HELDEN. Geïllustreerd. *W. de Haan, Utrecht,* 1929. (23 × 16.5) 279 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Dit helden-epos behandelt nagenoeg uitsluitend legendarische figuren, zooals Siegfried, Roland, Robin Hood, e.d., die in 't volksgeloof voortleven als heroën van kracht, moed en volharding.
De jeugd met deze exempels van kracht bekend maken is zeker nuttig en leerzaam — doch daar-

naast moeten hen voor oogen gevoerd worden de helden naar geest en ziel, naar karakter en inborst — wellicht dat schr. in een volgend werk *deze* heldenfiguren aan een populaire beschouwing onderwerpt.
Liefhebbers van dit genre lectuur intusschen aanbevolen.

H. H.

G. Hovenkamp, 6026.
DE PAASCHVUREN. Geïllustreerd. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (21×15) 191 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.75.

De oude gewoonte om tegen Paschen hout en alles wat brandbaar is in te zamelen om een Paaschvuur te branden is het onderwerp van dit jongensboek. Verder werd er dan aan vastgeknoopt de veete tusschen twee buurtdorpen. De schrijver was echter niet bij machte van de aardige gegevens een aantrekkelijk verhaal op te bouwen. 't Is een beetje gerekt en eentonig geworden.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Jo Manders, 6027.
TOCH EEN STADSKIND. Geïllustreerd door Freddie Langeler. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (21.5×16.5) 199 blz. ing. f 2.50.

Guus 't eenvoudige, stille dorpskind, ziet zich door haar ouders' dood verplaatst naar de stad, waar ze voortaan bij haar oom en tante zal wonen. 't Eenvoudige kindje, niet gewoon aan de steedsche gebruiken en manieren, besluit in 'n booze bui, nooit 'n stadsnufje te worden. Als ze echter omgang krijgt met haar buurmeisje Does,'n echte does, leert ze pas inzien, hoe verkeerd ze handelt, door steeds zoo'n eigenzinnig nestje te zijn. Door haaroom eens onder handen genomen, belooft ze beterschap. Hoe moeilijk dit af te leeren valt, als die gewoonte eenmaal ingeworteld is, laat Guusje ons zien. Eindelijk dan heeft ze overwonnen, nadat haar beide vriendinnen bijna door haar schuld door een motorongeluk gedood worden. Waartoe deze ondeugd op den duur leidt, beseft ze nu pas goed en ze belooft op 't ziekbed van Lonki, 't tweede vriendinnetje, dat door haar schuld bijna stierf, beterschap. 'n Echt neutraal meisjesboek, met al die „Vorzüge" en gebreken van dien. *L. B.*

Christopher Morley, 6028.
DE DIERENCLUB. Vertaald uit het Engelsch door Willy Pétillon. Geïllustreerd door Freddie Langeler. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (23×17) 169 blz. ing. f 2.50.

Het is een van die amusante Amerikaansche kinderboeken, waarin „groote" kinderen misschien nog het meest plezier hebben. We zouden het niet aan de kinderen, maar aan de moeder willen geven, die als ze er uit voorleest, en opgetogen gehoor zal hebben. En dan kan ze er hier en daar misschien iets uit laten, dat ze minder geschikt acht als voorbeeld, zooals van Pap, die de ongewenschte spenasie doet verdwijnen op het vloerkleed! Misschien is er ook wel een mondain moedertje, dat „kuikens in 't veld" zal overslaan...... om er alléén nog eens over te denken.
De dierenclub zijn vertelsels van dieren en van de familie waar ze wonen. Juist de ernst waarmee al de dwaasheid verteld wordt, maakt het boek zoo heerlijk humoristisch. En achter al die grappen zit nog menige goedeles verscholen.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Dora Musbach, 6029.
'S LEVENS LENTETIJD. Geïllustreerd door Nettie Heyligers. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1929. (23.5×16) 152 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.90.

Franzi van Elten is 'n aardig H.B.S.'ertje, dat bij haar Oom en Tante woont. Ze heeft met haar vriendinnetjes zoo de gewone grapjes en avontuurtjes van oudere schoolmeisjes. Maar er zit toch ook 'n beetje ernst in: ze is dol op kinderen en weet 'n „kindermiddag" in elkaar te zetten om wat kinderen, die veel alleen zijn iedere week 'n paar prettige uurtjes te geven. Uit Franzi groeit 'n aardig meisje, dat aan 't slot van 't boek verloofd is met haar jeugdvriend.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Nanda, 6030.
MEISJESILLUSIE. Geïllustreerd door Henri Puck. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (24×16) 220 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Een nogal wijdloopig verhaal, hopeloos neutraal en weinig paedagogisch van inhoud. Het gezinvan Van Vleuten waar orde regelmatig heerscht, „nooit iets bijzonders gebeurt", wordt plots vermeerderd met een jongen Telg, René, de eenigste zoon van een gestorven huisvriend. Deze spring-in-'t-veld kan zich moeilijk gewennen aan de gelijkmatige levensaard in dit gezin. Hij vindt echter steun in de oudste dochter Rie, die hem zooveel mogelijk van moeilijkheden met vader tracht te vrijwaren en op 't eind haar illusie verwezenlijkt ziet — hetgeen zoowel haar zelf als René deugd doet. *M. M.*

Willy Petillon, 6031.
BEATRIX VAN ELDERINGEN. Geïllustreerd door W. Heskes. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (25.5×17) 227 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Dit meisje met den middeleeuwschen naam is een kalme natuur, doch overigens vroolijk van gemoed. Ze heeft een zwakke moeder, die eenigen tijd in het buitenland genezing gaat zoeken, welke omstandigheid ook een ommekeer teweeg brengt in het bedaarde leventje van Beatrix, die thans „overgeplant" wordt naar het roezemoezige gezin van oom en tante, waar ze zich spoedig heeft ingeleefd en...... 'n geliefde ontmoet, wien ze de volheid van haar meisjeshart opent.
Afgezien van enkele situaties, die ons vreemd toeschijnen is dit boek eenvoudig en ongekunsteld in de weergave van het lief en leed in een Hollandsch gezin. Een goed geschreven neutraal meisjesboek, waarin we 'n hooger levens-element pijnlijk missen.

M. M.

Willy Petillon, 6032.
MOEDERS OUDSTE. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (21.5×15) 212 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.75.

Het eerste bedrijf van Francis Hooghwinckel's levensloop wordt ons hier keurig geschilderd. Deze Francis, die er heelemaal niets om gaf een schoolfrikkie te worden, wordt door Oom Scheffer,

die haar voogd is, gedwongen naar de „Kweek" te gaan. Ze doet 't, echter terwille van haar moeder. Telkens komt zoo 't verlies van haar vader weer in haar herinnering terug, want die goeie vader zou zooiets nooit gewild hebben. Enfin, ze weet zich naar de omstandigheden te schikken en, niettegenstaande haar vlegeltijd, op de eigenlijke school haar acte te behalen. Eindelijk dan is ze van haar studie af en kan dan haar leven als schrijfster beginnen. als Oom Scheffer komt opdagen, die haar echt schooljuffrouw wil laten worden. Maar nu verzet ze zich met moeders goedkeuring tegen dit voorstel en gaat hulp zoeken van Van Heuvell, 'n vroegere leeraar, die het voogdijschap overneemt en zich met haar verlooft. 'n Goed neutraal meisjesboek.

L. B.

Leonard Roggeveen, 6033.
DE ELECTRISCHE MAN. Geïllustreerd door Hans Borrebach. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1929. (25×16) 193 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

Flip Fladder prutst graag aan allerlei dingen: zijn vader is directeur van de electrische centrale. Bij een kermis in het plaatsje ontdekt hij een mechanische mensch, waar hij erg verwonderd bij staat te kijken. Hij sluipt er binnen en ontdekt iets van het geheim. Hij verneemt tevens dat de oude beheerder van dat „spul" zijn been heeft gebroken. Flip gaat er naar toe: hij heeft een goed hart, hoort een verhaal van armoede en wil dien man helpen. Met zijn club: een groote liefdadigheidsuitvoering. Alles slaagt: de burgemeester raadt die jongelui aan een bal aan die uitvoering te verbinden. Het gaat gesmeerd. Veel geld komt er in 't laadje. En ten slotte ook de terugvinding van de lang verloren dochter van den kermiskunstenaar. Daarbij nog wat avonturen met den electrischen mensch op de kamer van Flip.

Als geheel zal het met spanning gelezen worden door jongelui van 15 en 16. De taal en de karakters zijn niets bizonders. Het is zoo neutraal als iets maar neutraal kan zijn. Daar komt niets in het leven van al die jongens en meisjes en menschen voor wat op iets als godsdienst lijkt. Wie dat niet noodig vindt, kan zeer in zijn schik zijn met deze avontuurlijke geschiedenis, wie zooiets onnatuurlijk acht, kan het niet prijzen als een voorbeeld van jeugdlektuur. Het is onschadelijk in zooverre er niets verkeerd in staat.

P. Q.

A. A. Sirks-Joustra, 6034.
AAN TWEE KANTEN. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (21×15) 205 blz. ing. f 1.75.

Mevr. van Halten leeft na den dood van haar man in ietwat bekrompen omstandigheden. Ze slaat zich door alles dapper heen, doch haar oudste zoon, op wien ze al haar hoop gesteld had, blijkt een egoïstisch jongmensch, dat voortdurend haar dwarsboomt. Geen verheffend jeugdboek. Neutraal.

M. M.

Zuster Ma. Teresa, 6035.
UIT HET DAGBOEK VAN HENK EN LOU, „OP REIS." Geïllustreerd. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1927. (25.5×16.5) 162 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.40.

Een boeiend en tevens een buitengewoon leerzaam verhaal van de reis der familie Korenaar naar Curaçao. Een uitstekend meisjesboek.

M. M.

Zr. Ma. Teresa, 6036.
HET KIND VAN DEN SOCIALIST. *R. K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1928. (19.5×14) 61 blz. ing. f 0.65.

Droeg ooit 'n boekje 'n duidelijke titel, dan is 't wel dit mooie werkje van Zr. Teresa. De inhoud laat zich gemakkelijk raden. Toch leest men het werkje in één adem uit. als men 't waagt eraan te beginnen.

B.

J. Toebosch, 6037
FERNANDO. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1929. (23×15) 147 blz. geb. f 1.35.

Een prettig verteld romantisch verhaal dat in de Middeleeuwen in Spanje speelt. 't Is naar 'n beetje oud recept: 'n kind dat in 't brandend kasteel is omgekomen, maar dat later gered blijkt. Toch is de geschiedenis en de ontknooping ervan zoo geschreven, dat ze de jeugd boeien zal. Het vermiste kind onder eenvoudige lieden groot geworden, vindt na veel avonturen onder de Mooren zijn vader terug en wordt even als deze 'n braaf ridder.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Ina Weeren, 6038.
MEISJESLEVEN. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1929. (23×15) 149 blz. geb. f 1.35.

Een goed Roomsch meisjesboek, dat van 'n meisje uit 'n doktersgezin vertelt van kostschoolleven en allerlei.

't Verhaal had veel beter kunnen zijn, wanneer er meer eenheid in was geweest en het niet telkens van Phine naar Ina oversprong zonder goed verband; het zijn nu precies twee aaneen geregen verhaaltjes geworden.

Wanneer de schrijfster eens wat minder zoetelijk was en haar meisjes, priesters en nonnetjes niet allen van marsepein maakte, dan zou haar werk zoo véél, véél beter zijn.

Alb Steenhoff-Smulders.

(Zonder naam), 6039.
HET JONGENSJAARBOEK. Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (26.5×20) 176 blz. geb. f 3.90.

(Zonder naam), 6040.
HET MEISJESJAARBOEK. Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (26.5×20) 168 blz. geb. f 3.90.

Hadden we het vorig jaar tegen een van deze boy's and girl's annual eenig paedagogisch bezwaar — thans kunnen we onze bedenking niet meer doen gelden — want beide mogen er ditmaal wezen. Beide vormen door hun rijke verscheidenheid van avontuurlijke schetsen, leerzame aanwijzingen etc. een keurig geheel, dat onze opgroeiende jeugd van beider kunnen menig aangenaam en instructief moment verschaffen zal.

Het Jongensjaarboek bevat een reeks avonturenverhalen, de een al spannender als de andere, bevattelijk geschreven wetenswaardigheden uit het rijk der natuurhistorie, 'n leerzaam opstel over het geluid en het gehoor en over de Huissen-

sche gilde-feesten van onzen folklorist Van der Ven. Practische raadgevingen over de verzorging van kamerplanten geeft *Het Meisjesjaarboek*, naast leuke meisjesschetsen, 'n praatje over den kiviet en beschrijvingen van handwerkjes en kunstjes met papiersnippers, met verscheidene teekeningen en aardige puzzles.

M. M.

ENGELSCH.

Lewis Caroll, 6041.
ALICE'S ADVENTURES IN WONDERLAND AND THROUGH THE LOOKING GLAS. Geïllustreerd. *Macmillan & Co., London*, 1928. (17.5 × 12.5) 208 blz. geb. Sh. 2.—.

Ieder Engelsch kind kent „Alice in Wonderland" en ieder volwassene in Engeland kent het ook. Er wordt zoo dikwijls uit geciteerd, zoo dikwijls op gezinspeeld in de Engelsche literatuur, dat het werkelijk noodig is het gelezen te hebben! De heerlijke dwaasheid, de humoristische fantasie en de fantastische humor vieren feest in dit kinderboek, dat groote menschen ook nog boeien kan.

Zooals men weet werd het voor een bestaand kind geschreven en is sinds ontelbare malen uitgegeven.

Dit is een nieuwe uitgave, gelijk aan de oorspronkelijke, met de oorspronkelijke teekeningen geïllustreerd.

Het tweede verhaal: „Trough the Looking Glass" is niet zóó bekend als het eerste, maar ook geestig en heel merkwaardig door de schaakpartij, die door de droom loopt.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Richmal Crompton, 6042.
WILLIAM IN TROUBLE. Geïllustreerd door Thomas Henry. *George Newnes, London W.C.* 2, 1927. (18 × 12) 261 blz. geb. Sh. 2/6.

Wanneer Crompton zijn „William" werkelijk naar 't levend model heeft geteekend, dan mag hij dat jongetje met Christmas wel buitengewoon goed bedenken, want dit is nu reeds het zevende boek dat hij aan hem verdient. En, zooals 't gewoonlijk gaat, wanneer men 'n uitgave die „inslaat" gaat herhalen en nog eens herhalen, — 't wordt er niet geestiger op. We loopen wel niet de kans, dat onze jongens de soms vrij baldadige guitenstreken van „William" zullen nabootsen; wanneer ze hun Engelsch zóó machtig zijn, dat ze dit boek kunnen lezen, zijn ze al boven den leeftijd van dezen Engelschen „Piet de Smeerpoets". En dan is 't boek uitstekend geschikt om goed Engelsch te leeren begrijpen. Af en toe zijn de tooneeltjes nog heel grappig, zooals 't avontuur met het Indische afgodsbeeldje, maar de meeste schetsen zijn overdreven en gewild. En het besef dat deze jongens van den Kerstnacht hebben, is al heel treurig.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Joseph O'Connor, 6043.
BETWEEN OURSELVES. *Catholic Truth Society, London S.W.* 1, 1929. (18.5 × 12.5) 31 blz. ing. Sh. 0/2

Een aantal kleine verhaaltjes, waar 't meer om de „les" dan om den „inhoud" gaat. Schrijver vergeet wel eens, dat hij tot jongens spreekt; hij preekt wat veel en wordt schoolmeesterachtig. Onze jongens zullen hem vrij vervelend vinden.

F. H.

Una Rosamond, 6044.
LITTLE FAIRY DAYDREAMS. Geïllustreerd door Douglas L. Dick. *Cecil Palmer, London W. C.* 2. 1929. (25.5 × 18) 84 blz. geb. Sh. 5.—.

Een keurig uitgevoerd kinderboek als 'n sprookje behandeld. Kleine „Day Dreams, het droomerige kind „dat niet spelen kan en altijd zoo alleen is", komt in het feeënland en wordt „Fairy Daydreams" omdat ze zoo lief was voor anderen. Wie hier iets zoekt dat ook maar eenigzins op „Alice in Wonderland" lijkt komt bedrogen uit. Geestig is het niet en opvoedkundige waarde heeft 't evenmin.

Alb. Steenhoff-Smulders.

ONTVANGEN BOEKEN.

C. Apeldoorn, 6045.
K. van der Kooi,
EENVOUDIG EN PRACTISCH. *J. Muusses, Purmerend*, 1927. Nieuwe M.U.L.O.-serie. (19 × 13.5) Deel II: 93 blz. ing. f 0.95.

Ir. C. D. C. Apeldoorn, 6046.
S. Heimel,
VLAKKE MEETKUNDE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle*, 4e druk: 1927. (23 × 15.5) Deel II: 120 blz. ing. f 1.60, geb. f 1.85.

Dr. Joh. B. Aufhauser, 6047.
BUDDHA UND JESUS. *A. Marcus & E. Weber, Bonn*, 1926. Kleine Texte für Vorlesungen und Uebungen. (19 × 12) 30 blz. ing. M. 1.60.

P. B. Benjert, 6048.
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCHE LECTUUR. *J. Muusses, Purmerend*, 1927. (19 × 13.5) Deel I: 62 blz. deel II: 78 blz. Deel I ing. f 0.65, deel II ing. f 0.80.

L. Bot, 6049.
DIE EWIGE QUELLE. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen*, 1929. (19.5 × 13.5) 148 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.75.

B. J. ter Brugge, 6050.
Joh. Romp,
DUITSCH VOOR DE PRAKTIJK. *W. Versluys, Amsterdam*, 4e druk: 1928. (19 × 13.5) Deel III: 139 blz. ing. f 1.20.

T. van Buul, 6051.
HET DAPPERE KLEERMAKERTJE. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum*, 1929. (20 × 13.5) 64 blz. ing. f 0.75.

T. van Buul, 6052.
HET GELUKSKIND. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum*, 1929. (20 × 13.5) 48 blz. ing. f 0.60.

J. R. S. Cauberge, 6053.
HET TOELATINGS-EXAMEN. *Paul Brand, Hilversum*, 1929. (19.5 × 13.5) Deel I: 72 blz. ing. f 0.60.

Dr. A. Decoene, 6054.
VREDE OVER ISRAEL. *Xaveriana, Leuven*, 1927. (15.5 × 10.5) 40 blz. ing. f 0.10.

M. F. Dekkers, 6055.
ROOMSCH KATHOLIEKE GODSDIENSTLEER. *C.N. Teulings, Den Bosch*, 10e druk: 1929 (19.5 × 13.5) Deel II: 128 blz. ing. f 0.70.

Charles Dickens, 6056.
SYDNEY CARTON'S SACRIFICE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1927. Stories and Sketches. (16.5×12) 115 blz. ing. f 1.—.

H. J. van Doorn, 6057.
M. 't Hooft,
DE TAAL OEFENING OP HET MULO-EXAMEN. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1928. (22.5×14.5) 70 blz. ing. f 1.25.

A. Haringx, 6058.
H. P. van Nieuwenburg,
LE PETIT FRANÇAIS. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 9e druk: 1927. (19.5×14.5) Deel I: 70 blz. ing. f 0.80.

A. Haringx, 6059.
H. P. van Nieuwenburg,
LE PETIT FRANÇAIS. *W. Versluys, Amsterdam,* 4e druk: 1927. (19.5×14.5) Deel III: 68 blz. ing. f 0.80.

Dr. D. Herderschêe, 6060.
ONDERZOEKBOEKJE VOLGENS METHODE BINET. *Haga, Den Haag,* 4e druk 1927. (19×16) 15 blz. ing. f 0.30.

J. C. Holtzappel, 6061.
L. Hooftman,
KLEINE NEDERLANDSCHE SPRAAKKUNST *W. Versluys, Amsterdam,* 11e druk: 1927. (19×13.5) 183 blz. ing. f 1.80.

W. Hoogenboom, 6062.
A. S. Moerman,
Bern. Romein,
KOORDSCHRIFT. Geïllustreerd. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1927. (22×31) Deel I: 20 blz. ing. f 1.—.

W. Huynink, 6063.
EENVOUDIG DUITSCH. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *J. Muusses, Purmerend,* 7e druk: 1927. (19.5×13) 140 blz. ing. f 0.90.

W. Huynink, 6064.
EENVOUDIG ENGELSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 14e druk: 1927. (19.5×13) 95 blz. ing. f 0.85.

W. W. Jager Bruining, 6065.
J. Pijl,
THEORIE DER REKENKUNDE. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 7e druk: 1929. (20.5×13.5) 111 blz. ing. f 1.40.

J. de Kan, 6066.
J. Traast,
LANDEN EN VOLKEN. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 1927. (19.5×13.5) 61 blz. ing. f 0.60.

G. Kolfschoten, S.J., 6067.
HOE ZE ONGELOOVIG GEMAAKT WORDEN *Geert-Groote-Genootschap, Den Bosch,* 1927. (19×13) 24 blz. ing. f 0.25.

J. Millot, 6068.
COMMENT IL FAUT AIMER LA SAINTE VIERGE. *P. Téqui, Paris 6,* 2e druk: 1928. (18.5×12) 319 blz. ing. Ffr. 10.—.

J. Overtoom, 6069.
LESSEN IN DE KOSMOGRAFIE. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 2e druk: 1929. (23×15.5) 109 blz. ing. f 1.60.

J. Overweel, 6070.
A. L. van Hulsenbeek,
AARDRIJKSKUNDE VOOR HET CHRISTELIJK M.U.L.O. Geïllustreerd. *J. Muusses, Purmerend.* 2e druk: 1928. Nieuwe M.U.L.O.-serie. (19.5×13.5) Deel I: 182 blz. ing. f 2.10.

A. van der Plas, 6071.
NOG ZIJN ER FEEËN. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1929. (20×13.5) 22 blz. ing. f 0.40.

A. van der Plas, 6072.
DE NEEF UIT AMERIKA. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1929. (20×13.5) 22 blz. ing. f 0.40.

H. H. Plettenburg, 6073.
DE STUKGEDANSTE SCHOENTJES. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1929. (20×13.5) 48 blz. ing. f 0.60.

Ploetz-Reinders, 6074.
PETIT VOCABULAIRE FRANCAIS. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1e druk: 1928. (20.5×14) 209 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.10.

G. H. P. van Rens, 6075.
EENVOUDIG BOEKHOUDEN VOOR DEN LANDBOUW. *Leiter-Nijpels, Maastricht,* 1928. (24.5×15.5) 72 blz. ing. f 1.—.

Dr. E. Rijpma, 6076.
KORTE ONTWIKKELINGSGANG DER HISTORIE. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (21.5×14.5) Deel II: 169 blz ing. f 1.90, geb. f 2.25.

Dr. E. Rijpma, 6077.
KORT WERKBOEKJE BIJ DE ALGEMEENE EN VADERLANDSCHE GESCHIEDENIS. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (21.5×15) Deel II: 74 blz. ing. f 0.90.

J. J. C. Starkenburg, 6078.
UIT ONZE OMGEVING. Geïllustreerd door C. Jetses. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (19.5×14) Deel III: 96 blz. Deel IV: 96 blz. Per deel ing. f 0.75.

Zr. Ma. Teresa, 6079.
DE DROOM VAN JAN. Geïllustreerd. *Paul Brand, Hilversum,* 1928. St. Jozef's Klasbibliotheek. (19.5×13.5) 47 blz. ing. f 0.40.

Zr. Ma. Teresa, 6080.
TWEE UUR IN ANGST. *Paul Brand, Hilversum* 1929. St. Jozef's Klasbibliotheek. (19.5×13.5) 63 blz. ing. f 0.50.

Otto Verhagen, 6081.
ZESTIG GULDEN. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1929. (20×13.5) 40 blz. ing. f 0.60.

Ina Weeren, 6082.
ONDER DE BEUKEN. Geïllustreerd door J. Wiegman. *Paul Brand, Hilversum,* 1928. St. Jozef's Klasbibliotheek. (19.5×13.5) 156 blz. ing. f 1.10.

(Zonder naam), 6083.
GIDS VOOR DE BILT EN BILTHOVEN. Geïllustreerd. *Vereeniging tot Bevordering van het vreemdelingen verkeer in den Bilt en Bilthoven, De Bilt,* 1928. (21.5×13.5) 144 blz. gratis.

(Zonder naam), 6084.
WHAT'S ON IN LONDON. Geïllustreerd. *The London Dragoman, London W 1.,* 1928. (18.5×12) 96 blz. geb. Sh. 2/3.

(Zonder naam), 6085.
PIE XI. Geïllustreerd. *La Bonne Presse, Paris 8,* 1929. (25×17) 134 blz. ing. Ffr. 5.—

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

Gebr. van Roosmalen

Edelsmederij
van
Kerkelijke
Kunst en
Altaar-Bouw.
Oosterkade 21 Teleph. 2861
UTRECHT.

N.V. Provinciale IJzerhandel
Willemsplein 7-8 - ARNHEM - Tel. 831
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

De Amerikaansche uitgevers en ook de Amerikaansche boekverkoopers kunnen hierdoor voor groote moeilijkheden komen te staan. Op dit oogenblik leveren de book-clubs alleen aan hun leden, maar hoe zal de positie van den boekverkooper zijn, wanneer het hem niet mogelijk zal blijken te zijn, boeken, door de clubs uitgegeven, in te koopen en te leveren. De omstandigheid dat hij niet in staat is elk boek te leveren dat door zijne klanten wordt gevraagd, drijft deze laatsten in de armen van den book-club-octopus — inderdaad geen aangenaam vooruitzicht, maar een dat niet geheel onmogelijk lijkt.
De leider van een der grootste Amerikaansche book-clubs heeft verklaard, dat de boekhandel drie jaar geleden de macht had, deze nieuwigheid in haar geboorte te verstikken, maar er werd niets gedaan en thans kunnen wij de gevolgen van dit gebrek aan optreden ondervinden.
Sommige uitgevers hebben zich reeds verzet, maar tenminste een book-club heeft daarop geantwoord door den uitgever voorbij te gaan en zonder twijfel zullen andere volgen.

Drukfouten in beroemde liederen.

Het drukfoutenduiveltje, dat overal weet in te sluipen, heeft zich niet ontzien om ook groot onheil te stichten in menig beroemd Duitsch lied. Dr. Karl Reisert vertelt in een boek, getiteld *Aus dem Leben und der Geschichte deutscher Lieder*, dat bij Herder in Freiburg is uitgegeven, over de streken, die dat duiveltje zoo nu en dan heeft uitgehaald.
In het lied van „Clärchen" uit Goethe's *Egmond* — „Freudvoll und leidvoll" —, wordt steeds gezongen en zelfs gedrukt: „Hangen und bangen in schwebender Pein", hetgeen echter moet zijn „langen und bangen." Goethe zelf had de fout dadelijk ontdekt, zooals blijkt uit een kantaanteekening, die luidt: „Langen! hangen ist falsch, wohl durch die „schwebende Pein" hervorgerufen." Het woord „langen" in de beteekenis van „verlangen" zal wel een dichterlijke vrijheid zijn geweest, en het is dus begrijpelijk, dat reeds in den tekst van een der oudste en meest verspreide composites n.l. in dien van Reichard de drukfout „hangen und bangen" is geslopen.
Zoo heeft zich in de Mignon-Ballade vastgeworteld de fout: Dahin, dahin, möcht ich mit dir, o mein Geliebter, ziehn", terwijl volgens het handschrift beslist „Gebieter" gezongen moet worden.
Hoogst pijnlijk is het, wanneer een jong dichter, die voor het eerst zijn dichterlijke gevoelens aan het publiek prijs geeft, in zijn openingsgedicht een drukfout ontdekt. Dit overkwam Uhland, die in zijn poëtisch voorwoord der eerste oplaag zijner gedichter las: „Leder sind wir. Und Vater schickt uns in die offene Welt", terwijl men natuurlijk moet lezen: „Lieder sind wir."

D'Annunzio is geen Piraat!

D'Annunzio was voor het Turijnsch gerechtshof aangeklaagd door een reeder, wegens requireering van een vaartuig door diens partijgangers in de dagen van Fiume. De reeder vroeg 12.000.000 lire schadevergoeding.
Hij heeft zijn proces verloren. In tijd van oorlog zijn dergelijke dingen geoorloofd, luidde de beslissing. D'Annunzio is geen zeeroover!

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

□ Tijdschriftenschouw □

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders, No. 20. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Anna Bernard begint 'n kort verhaal, „Toen de dood door de bergen ging." 't Is goed geschreven. De hoofdredacteur, nog onder den indruk van de glorierijke dagen van de Haagsche Missieactie legt uit, hoe noodzakelijk het is 't kind reeds, jong in de Missieactie te betrekken. Dr. Deelen bespreekt hier de natuurlijke voeding van 't kind en al de voordeelen daaraan verbonden. Dr Faszbinder legt in practische voorbeelden uit, hoe ouders zelf dikwijls hun kinderen tot leugenaars maken. Echt waar zooals 't hier verteld wordt. Mr. P. Kleene legt de rechtspositie uit der vrouw, zooals het in artikel 160 van 't B. W. wordt aangegeven. Uit „Boek en Blad" wordt veel bijeengehaald over „Voeding en hygiëne, over kinderslaap en kinderlectuur, over huiswerk." Dat laatste is prachtig in z'n zuivere realiteit: ouders, tot laat in den avond geplaagd door 't huiswer hunner kinderen.

La vie Catholique en France et à l'Etranger. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Voorop 'n artikel over 't offerleven van den priester en priesterroepingen. Gelukkig zijn er veel op 't oogenblik in Frankrijk. Mgr. Crépin hield in Notre Dame een prachtige redevoering in de Mis van den H. Geest. In zijn geheel wordt ze hier afgedrukt. 'n Schitterend stuk welsprekendheid. Mgr. d'Oran heeft bij de retraite van zijn geestelijken over „l'Action Française" gesproken. Drie vragen beantwoordt hij: „Is de quaestie van de „Action Française" opgelost? Waarom is ze 't practisch nog niet? Hoe zal 't loopen? Twee gedeelten van de magistrale redevoeringen worden hier afgedrukt. Ontleed wordt 't boek van M. Gaillard de Champris, dat tot titel draagt *De Pascal à Péguy*: 't zijn fijne literaire kritieken. Het vijfde eeuwfeest van Gerson wordt schitterend door de redevoering van E. Seillière herdacht. Een flinke uiteenzetting in „La vie scientifique" over de rechtsstudie, over sociale verzekeringen. Wat een degelijk-hoog staand weekblad!

Deutscher Hausschatz. Heft 2: 56. Jahrgang. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.50 per jaar.

De hoofdroman *Das Singerlein* en de tweede roman *Die Schreckensfahrt auf der Mond* in deze aflevering zijn ieder in z'n soort spannend en buitengewoon mooi bewerkt. „Der gefesselte Tod" „Der Leuchtturmwächter" en „Der klop fende Sarg", slechts korte geschiedenissen, zijn echte literatuur. „Im Winter geht das Märchen um" is de titel van een prachtig, wonderbare serie „Märchenbilder-Artikel" De Engelsche sprookjesschilder Dulac heeft deze illustraties ontworpen. 't Is niet alleen voor kinderen wat hier gegeven wordt. Mooi zijn de photo's van Düsseldorf. De hoofdstad der oude Bourgondiërs, Dyon, wordt door GerhardBenrmer aanschouwelijk geteekend. 't Artikel over waarzeggers zal iedereen wel interesseeren: hier worden ze geteekend, die toekomstprofeten op de straten van San Francisco, in China, etc. De vrouwenafdeeling brengt kunstvolle werken, patronen van rouwkleeren etc. Voor muziekliefhebbers is er een bespreking van de nieuwste gramophoonplaten. Voor de kinderen veel verhaaltjes. Nog een tiental boekenbesprekingen.

La vie catholique en France et à l'Etranger. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg Ab. f 4.50 per jaar.

Vooreerst worden we in kennis gesteld met 't „Institut Pie XI", dat binnenkort te Parijs zal geopend worden. Er zullen door professoren lessen gegeven worden over de leiding in politiek vakvereenigingen, internationale quaesties, etc, die in de laatste halve eeuw door de Pausen werden besproken. Een flink artikel over overlading bij 't middelbaar onderwijs toont ons, dat Frankrijk aan die ziekte lijdt, juist zooals wij. „Overlading is 't eigenlijk niet" zegt een bevoegd oordeelaar, „maar men werkt niet genoeg. Onze leerlingen werken veel minder dan onze vaders: ze werken aan de oppervlakte en willen zoo den indruk maken, dat ze veel doen. Vroeger werkte men meer in de diepte." Veel middelen worden aangegeven om betere resultaten van 't middelbaar onderwijs te verkrijgen. In Frankrijk wil 'n Pastoor op 't mooiste puntje van zijn parochie 'n kapel stichten voor Christus-Koning om zoo Zijn koninschap over geheel de parochie nog beter te doen erkennen. Naar aanleiding van dit feit 'n artikel over Christus Koningschap. Aankondigingen van de nieuwe werken van M. Paul Renaudin, „Théatre au clair de la lune," van de diep religieuse poëzie van M. l'abbé Camille Melloy (Le soleil sur le village, Le parfum des buis) 'n „Chois de Poésies" van Francois Coppée, 'n „In memoriam" van Henri Welschinter den grooten historicus. La vie artistique spreekt over 't aanstaande „Cinemacongres".

Le chanoine Vernet, professor te Lyon heeft 'n prachtboek uitgegeven over *La spiritualité médiévale*, 'n 200 bladzijden waarin hij kort die stof samenvat. Een Fransche Jezuiet P. Poidebard slaagt er in met behulp van 'n vliegvaartuig, de kaart vande woestijn van Syrië juist vast te stellen. Het tijdschrift de „Etudes" verteit 't uitvoerig. De redevoering van Mgr. Ladeuze te Leuven over de gevaren van specialisatie in de wetenschap, wordt besproken. Nog artikelen over de Priester en Sociale verzekeringen over den dood van l'abbé Noudet, groot redenaar en journalist, over 't werk van Henri Reverdy Valsche beginselen onzer jeugd, etc.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Stenger-Romé - Arnhem
Roggestraat 16
Jeager-Ondergoederen

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN.

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES- EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonade fabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel. 1008

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle - merk.

CHR. EKELS
's-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VERWERSTRAAT 68.

a thing of beauty is a joy for ever.

MAISON TEPE
NIJMEGEN
Stikke Hezelstraat 3
heeft voor St. Nicolaas
Deux pieces,
Pullovers, wollen
en zijden Shawls,
Handschoenen
en allerlei leuke Fransche Nouveauté's, die een dame van smaak, op prijs stelt te bezitten.

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

H. N. B. T.

JOS. J. GIELEN

UIT HEDEN EN VERLEDEN

Een bloemlezing in 2 deelen
met een inleiding van
Dr. H. W. E. MOLLER

Ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie
linnen stempelband met
goudopdruk f 3.90 per deel.

Het werk is typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier is houtvrij Engelsch featherweight gebezigd; formaat circa 22 × 15 c.M.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

Zoo juist verschenen :

WOORDKUNST

door

M. A. P. C. POELHEKKE

herzien door

GERARD BROM

— ELFDE DRUK —

Met 6 aanteekeningen

Prijs, ing. f 2.50, geb. f 2.90.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder

Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missie-actie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.
Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen
BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch
Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

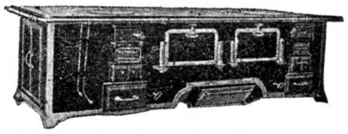

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 23 — 1 DECEMBER 1929 — 25 cent

RICHARD HALLIBURTON.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.
Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels
H. S. M.
Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

P. fr. Fr. X. P. Duijnstee O E S A. : *Van Sinte Augustinus*

C. R. Vullings . . . . *Kunst en Middeleeuwen*

Dr. H. v. d. Mark : *Van een geniaal doch gevaarlijk boek*

Dr. J. B. L. Hol : . . . *Van avontuurlijke tochten*

Anton van Duinkerken : . *Het Jongste Vlaanderen*

Pieter van de Meer de Walcheren : *André Gide*

A. F. van Beurden : . . *Een boek over Dalmatië*

UIT BOEK EN BLAD :

Roeping. — Vandaag.

VERSCHEIDENHEDEN :

James Oliver Curwood — Een nieuwe literaire strooming in Moskou. Nobelprijs 1929. — De vrouw in de literatuur — De strijd rond Remarque. — Een nieuwe bekeerlinge. — De detectievegeschiedenissen in discrediet

TIJDSCHRIFTENSCHOUW

VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren!
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

TURKENBURG's
ZAADHANDEL
BODEGRAVEN.

Landbouwzaden
Groentezaden
Bloemzaden
Vraagt prijscourant.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF 1203

LAMPEKAPPEN Mag. „De Duif"
ANTON STRAATMAN
Karrestraat 28 BREDA

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Leo Tolstoj,
Hoe hij als jong officier aan den dood ontsnapte.

In Die Literarische Welt doet Essad-Bey het volgende verhaal:

Ongeveer tachtig jaar geleden is het gebeurd, in den Kaukasus, in het gebied van de tegenwoordige republiek Daghestan. De Russen voerden destijds een verbitterden strijd met de bergbewoners, die onder aanvoering van Iman Sjamil den Tsaar den heiligen oorlog hadden verklaard. Aan den bergrand, tusschen Kaukasus en Kaspische zee, bouwden de Russen de vesting Grosny van waaruit van tijd tot tijd strafexpedities in het gebergte werden ondernomen. Het leven in de vesting was eentonig, de jonge officieren verveelden zich en de romantisch aangelegden onder hen waagden af en toe kleine uitstapjes in de bergen, hoewel dit ten strengste verboden was. Achter elken steen zaten Mjoeriden, de Kaukasische strijders, loerden op de voorbijrijdende officieren, voerden ze mee en brachten ze in hunne bergdorpen op gruwelijke wijze ter dood.

Op zekeren dag reed een jong officier uit de vesting. Hij was pas naar Grosny overgeplaatst en wilde een uitstapje in de romantische bergen maken. Hij was nauwelijks achter de eerste hoogte verdwenen, of er klonk een schot en een kogel vloog langs zijn hoofd. Op hetzelfde oogenblik werd hem een lus om den nek geworpen, hij viel van zijn paard en de Mjoeriden knevelden hem. De Russische officieren werden door den vijand niet zachtzinnig behandeld. Waren ze niet rijk en konden ze niet een hoog losgeld betalen, dan werden hun de oogen uitgestoken, ooren en neus afgesneden en tenslotte werden ze een kop kleiner gemaakt. De jonge officier stamde uit een arme adellijke familie, was Christen en kon dus op genade niet rekenen.

De gevangene werd voor Naib Sado, den heerscher der streek geleid, die de buurt van Grosny met Koran en zwaard regeerde. Hij was een afstammeling van den vrijheidsheld Mansoer; Hij was vroom, oorlogzuchtig, geleerd en stond in de bergen bekend als een man van bizondere wijsheid. Hij had zijn leven lang nog nooit een Rus pardon gegeven, waarmee hij de gunst van den grooten Sjamil had verworven. De Mjoeriden die den officier hadden gevangen genomen, knielden voor den Naib en vroegen hun loon: twintig goudstukken of den rechter arm van den ongeloovige. Dit was heilige traditie, want die rechter arm werd, tot trots van de heele familie aan den deurpost genageld.

Nog nooit had de Naib zulke verzoeken afgewezen. Hij stond op, bekeek den gevangene met eenige verwondering, richtte den blik naar Mekka, sprak een gebed uit en zei toen waardig:

„De rechtgeloovigen, die in den heiligen oorlog gevangenen maken, worden door Allah beloond. Heden verkondig ik echter: deze rechter hand zal niet worden afgehouwen, deze oogen zullen niet worden uitgestoken. Zeer vroom en Gode welgevallig is de man, die voor mij staat. Ik, Naib Sado, kleinzoon van Sultan Mansoer, gevoel het en ik verklaar mijn woorden in overeenstemming met den Koran. Brengt dezen ongeloovige voor de poort van Grosny, maakt zijn boeien los en Allah zal u loonen."

BANDEN 1929.

Wij stellen in beperkte hoeveelheid linnen stempelbanden beschikbaar (groen met goudopdruk) voor

Boekzaal der geheele wereld
JAARGANG 1929.

U gelieve omgaand te bestellen, daar naar gelang de hoeveelheid bestellingen een aantal banden wordt aangemaakt. Om teleurstelling te voorkomen: Bestelt dus nog heden!

Een gebonden jaargang behoudt altijd zijn waarde.

PRIJS f 1.50.

Het Nederlandsche Boekhuis - Tilburg

Naar de wetten der bergen, moest de Naib nu zelf worden gestraft, maar de autoriteit van Mansoers nazaat overwon. Voor de poort van Grosny werd de gevangene vrijgelaten, hij keerde naar zijn regiment terug en vroeg onmiddellijk overplaatsing naar vreedzamer streek. Nooit heeft hij met iemand over het avontuur gesproken. Dat was de eenige wensch van den Naib. Hij zei, dat hij verdwaald was. Maar tot hoogen ouderdom is hij met Naib Sado in briefwisseling geweest. De jonge officier was Graaf Leo Tolstoj. Nard, kleinzoon van Naib Sado, heeft thans te Konstantinopel de geschiedenis verteld. De familie van Sado bezit een pak brieven van Tolstoj, die voor de Russische literatuurgeschiedenis van belang moeten zijn.

In zijn Kaukasische Novellen beschrijft Tolstoj de gevangenschap van Russische officieren in het gebergte en de gastvrijheid der bevolking. Niemand wist, dat hij uit eigen ervaring schreef.

Een auteursrechten-conflict.

De broer van wijlen Isadora Duncan heeft van den Amalthea Verlag een belangrijke schadevergoeding geëischt omdat de uitgeefster haar gedenkschriften heeft uitgegeven met een nabeschouwing van René Fülöp-Miller en Grete Wiesenthal en bovendien aan de illustraties portretten van naakte danseressen had toegevoegd. In eerste instantie heeft de rechtbank te Berlijn de vordering ontzegd. Thans is de Amalthea Verlag veroordeeld een gedeelte in de gedenkschriften te doen overplakken en bij een herdruk weg te halen.

F. I. M. - FILM

versmaadt
humbug en
onwaarheid
Levert goede
films van
hooge waarde

ZIE DE PERS

Gesprongen
Handen
Winterhanden
Wintervoeten
Ruwe Huid

Doos 30-60-90 ct. Tube 80 ct.
Bij Apoth. en Drogisten

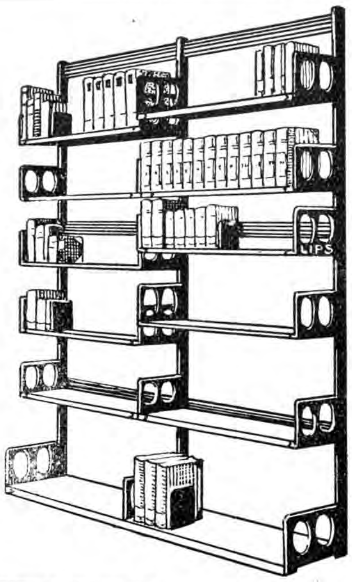

LIPS
HANDIG
VERSTELBARE
BOEKENSTELLINGEN
IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch
Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

VENCO
de nieuwste
Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK
TELEPHOON 23003
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

B. Baars, Bodegraven
levert tot concurreerende prijs
Prima Volvette Goudakaas met Rijksmerk

EMS

EMSER-WATER
Het sedert eeuwen bekende en onovertroffen middel tegen
HOEST, VERKOUDHEID, INFLUENZA,
en alle aandoeningen der slijmvliezen.
Prijs per kruik of literflesch 65 cent.
Restitutie voor ledige flesch 5 cent.

EMS

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

VAN SINTE AUGUSTINUS.

't Mag vreemd klinken een historische roman van St. Augustinus leven, toch is Louis Bertrand [1]) er in geslaagd.

Er zijn immers maar weinig heiligen, van wier leven men een historischen roman kan samenstellen. Het veelbewogen leven van dezen grooten Kerkvader leidt echter daartoe. Hij was een kind van een heidenschen vader en van een brave Christen moeder. Hoewel catechumeen, kwam hij niet tot het H.Doopsel door de bedwelming van het nog steeds invloedrijk, immoreel heidendom, dat hem naar het zingenot dreef en hem wierp in het alles vergoeilijkend Manicheïsme met zijn begrippen van goed en kwaad. Het lezen van Cicero's *Hortensius* opende hem voor 't eerst — al was het zeer bescheiden — de oogen voor de waarheid en nu volgde een strijd tusschen God en de wereld, ziel en hart, deugd en zingenot. Eindelijk zwichtend voor de waarheid of liever voor de genade, geeft hij zich zonder voorbehoud over aan Gods liefde. Hij wordt een bekeerling, een apostel in Christus' Kerk, een monnik, een priester en bisschop. Als strijder Gods stond hij ruim 40 jaren op de bres, om de vijanden der kerk onversaagd te bekampen.

Zelden lazen we een levensbeschrijving met zoo'n boeiende climax, met zooveel dramatische passages, met zooveel interessante tot geest en hart sprekende personen, die een merkwaardige rol in dit levensdrama speelden. Wij noemen slechts de heidensche vader Patricius, die later bekeerde, de H. Monica, die in heilig Godsvertrouwen met taaie volharding „het kind van zooveel tranen" voor God en de waarheid wist te winnen. Een Romanianus, die hoewel geen gunstigen invloed op Augustinus uitoefenend, toch door offervaardigheid hem in staat stelde zijn vele geestestalenten te ontwikkelen. Vervolgens zijn eerste vrienden, echte kwajongens en lanterfanters, die hem meetroonden naar de theaters en danshuizen, welke zijn zinnelijke hartstochten, reeds zoo opgezweept door heidensche schrijvers, eindelijk wierpen in een zondige liefde, waarin hij wenschte verzwolgen te worden. Dan de later meer bezadigde vrienden Alypius, Honoratius en Nebridus, die niet alleen getuigen waren zijner schande, maar ook, vooral de twee eersten, zijner roemvolle bekeering. Vooral speelt St. Ambrosius een prachtrol in deze roman, die in den naar waarheid zoekenden Augustinus een opgeblazen Africaanschen rhetor meende te zien en hem dus aanvankelijk heel koel behandelde. Ten slotte wijzen wij op zijn bisschoppelijken voorganger Valerius, zijn bisschoppelijken collega Posidius, op Marcellinus, keizerlijk vertegenwoordiger op het concilie van Carthago in 411 tegen de Donatisten, op den dubbelzinnigen Bonifacius, graaf van Africa enz.

Naar een oude houtgravure.

Sint Augustinus

Vooral ook de mooie topografiën van N. Africa, de Italiaansche Campagna, van Lombardije, het landelijke Ostia, van de steden Thagaste, Carthago, Rome, Milaan, Ostia, Hippo enz. maken dit boek tot een zeldzame beschrijving van een heiligenleven.

Wij kunnen niet in bijzonderheden treden en doen daarom slechts enkele grepen. Dramatisch is Bertrand's beschrijving van het diepbedorven Carthago, waar Augustinus zijn studie voortzette en voleindigde, waar hij niemand had, die hem sterkte in den strijd zijner jeugd. Daar „leefde hij met een geheime behoefte aan liefde"; hij wilde beminnen en bemind worden; „nondum amabam et amare amabam... amare amans." (blz. 56). Hij zocht de liefde, doch een zinnelijke, zondige. Van alle kanten legde het diepbedorven Carthago hem strikken, totdat hij eindelijk in de

Houtsnede van J. Franken.

Carthago.

strikken verward raakt. „Ik raakte dan ook in een liefdestrik, waarin ik me gaarne liet vangen; ik werd bemind... en vergenoegd liet ik mij boeien met rampzalige banden om gegeeseld te worden met gloeiende ijzeren roeden van jaloerschheid, argwaan, vrees, toorn en getwist.'' Hij werd n.l. het slachtoffer van een bijzit, wier naam hij niet noemt en die hij lang voor zijn bekeering op aandringen van St. Monica van zich afstiet (blz. 153). Zij schonk hem het kind Adeodatus, het „kind der zonde,'' later een hoogbegaafd en talentvol jongeling, die tegelijk, met zijn vader het H. Doopsel ontving, doch reeds op jeugdigen leeftijd stierf.

Roerend is voorts het verhaal van Monica, die misleid door haar zoon, hem volgde tot in Milaan. Teekenend Augustinus' verhouding tot het Manicheïsme, dat hem voerde tot het vage scepticisme. Interessant de conferenties met St. Ambrosius, die hem brachten tot de lezing der H. Schrift. Dramatisch zijn laatste worsteling met Gods genade en zijn algeheele overgeving aan Gods liefde. Aangrijpend de „Extase van St. Monica'' in Ostia Viberina. Bewonderenswaardig zijn kalme overgeving aan Gods wil bij Monica's sterf- en doodsbed. Eerbiedwaardig zijn verzaking der wereld als monnik, priester, bisschop. Overweldigend zijn optreden tegen de ketterijen en het heidendom. Indrukwekkend zijn zalig afsterven onder de dramatische omstandigheden van Hippo's beleg. Dit was in 't jaar 430, toen tijdens de derde maand van het beleg Augustinus doodelijk ziek werd. Op zijn ziekbed schonk hij twee zieken wonderbaar de genezing. Na een generale biecht verzocht hij op groote bladen papier de boetpsalmen over te schrijven en op den muur zijner cel te bevestigen, om nog eens onder een vloed van tranen zijn vroegere afdwaling te beweenen. Daar ligt hij nu van aangezicht tot aangezicht met zich zelven en met zijn God. En met een „klein weinigje blijheid onder zijn lijden vermengd'' las hij op den muur: „De mensch zal uitgaan naar zijn dagtaak en hij zal arbeiden tot den avondstond.'' Hij ook — tot op den avond had hij gearbeid. (333). Volgens bericht van den H. Possidius, bisschop van Guelma, die aan zijn stervenssponde stond en zijn levensgeschiedenis schreef, waren één der laatste woorden: „Mijn ziel dorst naar den levenden God; wanneer zal ik voor zijn aangezicht verschijnen?''

De katholieken mogen dankbaar zijn nu de geleerde Louis Bertrand een zoo wetenschappelijk en populair leven van dien grooten Heilige en Kerkvader heeft nagelaten, dankbaar katholiek Nederland nu onze Francis Wahlen bij gelegenheid van

Houtsnede van J. Franken.

Augustinus op zijn sterfbed.

het 15e eeuwfeest dit prachtwerk in zoo kloeke Nederlandsche taal voor ons gemakkelijk heeft gemaakt.

p. fr. Fr. X. P. Duijnstee O.E.S.A.

---

[1]) Louis Bertrand,
SINT AUGUSTINUS. Vertaald uit het Fransch door F. J. Wahlen. Geïllustreerd. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1929. (24×16) 336 blz. ing. f 4.90, geb. f 6.—.
— Bc —

KUNST EN MIDDELEEUWEN.

Welingelicht bewonderaar der kerkelijke kunst van de Middeleeuwen, vraagt Ir. Jansen zich af aan welke eischen de kerkelijke kunst zal moeten voldoen, om eene echt protestantsche kunst te wezen. Kunstvoorwerpen in een kerk, of eenvoudige overname van wat bij Katholieken kerkelijke kunst is, maakt nog geen Protestantsche kunst. Deze moet een geheel anderen geest ademen, dan die de katholieke kunst der middeleeuwen inspireert. Daar is de kerk het huis Gods, Zijn woning onder de menschen: de Eucharistische tegenwoordigheid beheerscht daar liturgie en bouworde: de symbolische versiering was de bijbel der armen, en dat alles kan niet gelden voor een protestantsch kerkgebouw, waar de evangelieverkondiging zoozeer domineert, „dat aanbidding en lofzang in de verdrukking komen." (blz. 53). „Door de prediking in het centrum te plaatsen en hetgeen daaraan voorafgaat en volgt een bijkomstig karakter te geven, door het vrije gebed en het sobere, gemeentelijk koraalgezang, draagt de eeredienst slechts in zeer geringe mate een liturgisch karakter. Het is vrijwel een zuivere woorddienst geworden, door den voorzanger vanaf den kansel geleid. Het kerkgebouw is thans een vergaderzaal voor godsdienstige samenkomsten, die zich in wezen niet van eenig evangelisatielokaal onderscheidt. Bij een eeredienst zoo arm aan vorm kan de kunst niet gedijen."

Alleen de bouwkunst rest een taak, die zij bij elke gehoorzaal heeft te vervullen: een doelmatigen vorm te geven en een expressie van stillen ernst, die strookt met het gewijd karakter der evangelieverkondiging. Daarom dan ook siert de protestant de kerk niet „als een Godswoning die schooner en heerlijker van bouw zou moeten zijn dan het paleis van eenig aardsch vorst, maar de schoonheid van ons (Protestantsch) bedehuis is uitdrukking *van den dank der gemeente.*" (blz. 54).

Schrijver constateert in de Hervormde Kerk een sterk verlangen naar liturgie. Waar echter het Protestantisme geen eigenlijk offer kent, zal die liturgie wel erg armoedig moeten wezen, gezien nog dat het ingeboren individualisme van het Protestantisme zich weinig leent tot liturgische d.i. gemeenschapsuitingen der godsvrucht. Hij ziet echter in aanbidding en lofzang een vergeestelijkten vorm van de offerande en een kiem voor Protestantsche liturgieontwikkeling, die haar stempel moet geven aan het bedehuis. „Zoodra het liturgisch besef in de gemeente ontwaakt, wordt de kerk meer dan een gehoorzaal, waar men samenkomt om de preek te hooren: het wordt de plaats waar de gemeente in Christus zich op geregelde tijden vereenigt om er God te verheerlijken." (blz. 54-55).

Enkele beweeringen van den schrijver, die overigens over Roomsche zaken goed is ingelicht, lijken ons, op zijn zachtst gesproken, zeer aanvechtbaar. Zoo b.v. de onderscheiding van priester- en leekenkerk in de Middeleeuwsche kathedraal en de bevreemdende opmerking: „Belangrijk voor de ontwikkeling der symbolische gedachte was ook de aanneming van het leerstuk der Transsubstantiatie in 1215 op het 4e Lateraansch Concilie, waardoor de beteekenis van koor en altaar zeer werd vergroot en het aanzien der priesterschap in de oogen van het volk toenam."

Wat de vaststelling van een wijsgeerige term als „transsubstantiatie" als juiste formuleering van wat reeds eeuwen geloofd werd, met symboliek en aanzien van priesters te maken heeft, ontgaat ons volkomen.

We willen deze zeer lezenswaardige studie gaarne aanbevelen aan allen, die in kerkelijke kunst belangstellen. Zij zullen wel geen aanstoot nemen aan enkele specifiek-protestantsche zienswijzen: o.m. over het offer der H. Mis. *C. R. Vullings.*

Ir. Daan Jansen,
KERK EN KUNST. Geïllustreerd. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 1927. 62 blz. ing. f 1.75.

VAN EEN GENIAAL, DOCH GEVAARLIJK BOEK.

Het begrip „literair leven" van een land is op zich zelf iets vaags. Wat kan men daar al niet onder verstaan? De levende dichters en hun scheppingen, vraag en aanbod op de boekenmarkt, en de strevingen

der literaire richtingen! Zoo beteekent van het letterkundig leven spreken, het bonte spel des levens zelf bestudeeren.
In ieder land is dit spel gecompliceerd, uit duizenden draden aan elkaar geweven. — het is eigenlijk geen spel, maar stroef ernstige arbeid, die slechts den slappen nietsdoener als een prettige ontspanning kan toeschijnen. De criticus is, zooals we weten, een waarnemer, maar geen passieve doch een belanghebbende en hem kan het moeilijk ontgaan, dat het proces van worden en voortleven der literatuur, dat het literaire leven — strijd, zegepraal of ondergang beteekent.
In Rusland waar de strijdmethoden nog sedert de revolutie onverbiddelijk en hevig zijn, is het literaire leven bewogener en opgewondener dan ergens anders. Waar hier echter slechts heerschers en onderdanen zijn, dreigt het gevaar dat de laatsten, dat het volk gaat zwijgen. Maar het volk zwijgt nooit, de bron van zijn scheppingsvermogen is onuitputtelijk en in plaats van de doodsche stilte, klinken verwarde stemmen — losgekomen hartstochten.
Toch vernemen we onder de literaire stemmen ook wel 'ns een geluid van een waarachtig dichter. Deze ondervinden echter groote moeilijkheden. Men verlangt van hen communistische opbouw en communistische vormen. Maar is niet juist de opbouw, die zich in Rusland voltrekt, een directe verloochening der bolschewistische leuzen, is het geen contra-revolutie, die de bolschewisten zelf voorbereiden? Zeker, ze geven het niet toe, maar de kunstenaars, die de innerlijke wezenlijkheid der dingen peilen en de toekomst aanvoelen, zij moeten de waarheid verkondigen, willen ze hun kunstenaarsschap niet verloochenen.
We laten hier de zuiver theoretische groepeeringen, die van vergankelijken aard zijn, ter zijde. Een werk van blijvende beteekenis willen we naar voren brengen, aangezien het 't karakteristieke stempel van de hedendaagsche toestanden draagt, hoe zeer 't ook met onze wereldbeschouwing in strijd is. Een proletarische roman, of liever, een boek door een partij-communist geschreven is *Het Cement* van Fedor Gladkow: een literair geslaagd werk, vooral voorhen, die buiten Rusland wonen, interessant. De auteur heeft getracht „menschen der toekomst" te teekenen. Maar het zijn geen vrome, orthodoxe communisten geworden als wassenbeelden uit het partijpanopticum, neen: de schrijver doet zich hier en daar kennen als een man van felle daden, als de drager van een sociale idee. Het boek is van ethisch standpunt gezien *verwerpelijk* maar het werk typeert den schrijver als een door en door geweldig bezeten wereldhervormer.

Fedor Gladkow.

De manier, waarop de figuren handelen en zich bewegen in een hun vijandig gezinde omgeving, niet zoozeer die der bourgeoise als wel de kringen der partijgenooten zelf: — die manier bewijst een buitengewoon kunstenaarsschap, een ernstige wil, die weliswaar verwant is aan de kracht, die steeds het goede beoogt, maar helaas steeds het kwade schept.
De vorm, waarin dit boek geschreven staat, is tot zoo'n indringende plastiek opgevoerd, dat men met ontzetting in den chaos van het Russische leven neerblikt. Dit werk is een felle aanklacht van een communist tegen het Russische communisme, zooals geen intellectueel het tot nog toe gedaan heeft.
In *Het Cement* is er sprake van een mijn, waarin het werk weer zijn gewonen gang gaat, ten tijde van het ontstaan der „Nep." Gljeb, een gewezen arbeider, die deelgenomen heeft aan den burgeroorlog, heeft zich ten doel gesteld, het bedrijf weer in gang te zetten. Met bijna bovenmenschelijke kracht gaat hij tegen de vertegenwoordigers van het gezag in, bestrijdend vooral de bureaucratie van den pedanten Badjn, een mensch met ruwe instincten, een dronkelap, een woestaard. Het sexueele vraagstuk heeft deze al heel makkelijk opgelost: hij verkracht eenvoudig alle vrouwen, die hem

in den weg staan. Twee zijner slachtoffers de communiste Mochowa en de vrouw van Gljeb, Dascha. Dascha vindt dat zij aan haar communistische roeping het best beantwoordt, door haar huwelijksplichten te verwaarloozen; wat zij haar echtgenoot weigert, schenkt ze een ander. Zoo wil ze haar man, die wel communist is, maar terugschrikt voor de consequenties van de nieuwe moraal, een lesje geven in die heilsleer! Als overtuigd communiste laat ze haar eigen kind in een opvoedingsgesticht verkommeren van heimwee naar moederliefde en gebrek aan moederlijke verzorging. Zooals wij dit nu na vertellen klinkt het ons om z'n unverfroren openhartigheid geenszins gevaarloos en naar ons gevoel in *veel sterker mate* geestelijk ontredderend dan b.v. de film Potemkin. Weshalve we, na de geniale literaire qualiteiten belicht te hebben, een klemmende waarschuwing niet overbodig achten — niet uitsluitend voor leesbibliotheken, doch ook voor iedere lezer, die niet onbevangen staat tegenover 's levens ontwrichting.

Dr. H. v. d. Mark.

Fedor Gladkow,
CEMENT. Vertaald uit het Russisch. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (24×16) 357 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25. — C —

Lord Byron's huis te Abydos.

De Hellespont bij Abydos, waar de schrijver overheen zwom.

misschien als 'n persiflage op de partij-politieke beginselen, maar in de roman is dat alles warmbloedig van leven, hangt er over dit gebeuren een ontzettende tragiek. Doch hoe geniaal ook van compositie, is 't werk volslagen verstoken van 'n hooger levensprinciep. De kijk van den schrijver is naar de aarde gekeerd — naar de materie, ondanks z'n welwillend streven een betere wereldorde te scheppen. Vandaar dat de lectuur den aandachtigen lèzer ontstellen doet, doch geenszins z'n innerlijke aandacht bevredigt. Bovendien zulk een boek lijkt

VAN AVONTUURLIJKE TOCHTEN.

Komt, vrienden,
Het is niet laat om een nieuwere wereld te zoeken,
Steekt van wal en klieft, elk op zijn plaats,
De golven, want mijn doel omvat
Voorbij de kim te zeilen... tot den dood...
Te streven te zoeken, te vinden en niet te versagen.

Deze regelen pakten den jongen schrijver, toen hij ze in Tennyson's verzen las. Op een wereldreis door de Alpen en Egypte, door de Himalaya en de Tropen had hij die rusteloosheid geleerd, waardoor het gewone, huiselijke leven „een

De troon van Zeus
vóór de offering van kaas en mastika.

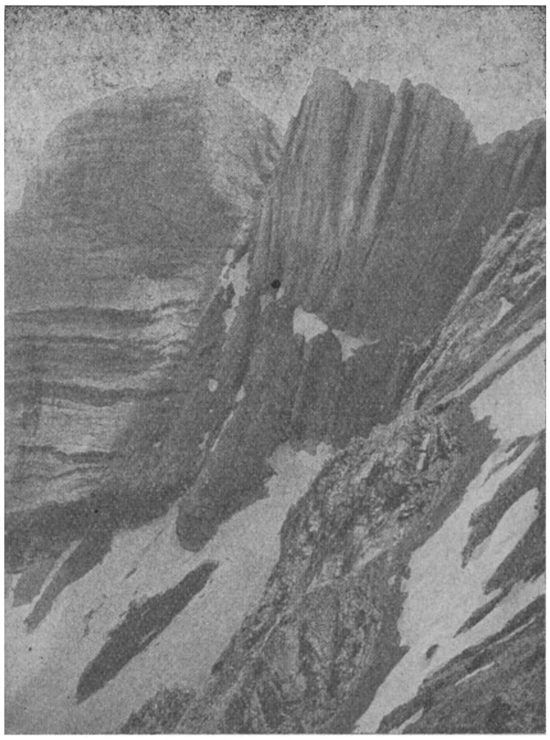

De troon van Zeus
ná de offering van kaas en mastika.

duffe geschiedenis'' wordt. Gelukkig zijn niet alle naturen gelijk aan de zijne en klinkt aan de meesten onzer het oude „Oost-West, thuis-best'', juist na lange reizen als een zoete muziek in de ooren, maar Odysseus' voorbeeld liet den jongen Halliburton geen rust, toen hij eenmaal bovenstaande regelen gelezen had. Hij moest en zou het echte spoor van Odysseus, zijn slagvelden, zijn spannende zwerftochten volgen. Wat deed het er toe, dat niemand precies wist, waar de Sirenen waren — hij zou ze vinden; of dat de geleerden het niet eens waren over de grot van den Cycloop — ergens moest zij toch zijn. Hij zou naar Odysseus' eigen eiland Sthaca gaan en zich inschepen voor de muren van Troje, hij zou Aeolus en zijn windgrotten opzoeken, hij zou de bekoring van de gevreesde Circe trotseeren, hij zou van Scylla naar Charybdis zwemmen en de lotus van het Lotus-land proeven.
En hij ging — en met hem — een eveneens Amerikaansche reisgezel, Roderic Crane.
En uit zijn omzwervingen werd dit boek geboren, een reisverhaal tintelend van geestdrift en originaliteit. Het werd *niet* aangediend als een boek voor jongeren, maar hoe gaarne zou men het in handen van alle gymnasiasten wenschen, daar door de zeldzaam levendige beschrijving al de klassieke, Grieksche plekjes als het ware levend ons voor oogen staan bij de lezing van deze moderne Odyssee.
En toch — al lezende rijst ernstige twijfel, of dit wel een boek is, dat men jongeren in handen mag geven. Zoo b.v. was voor Halliburton het eerste groote doel van zijn reis: „het heiligdom der onsterfelijken, de troon van Zeus, den top van den Olympus!'' En dan schrijft hij:
„De bestijging van dit onsterfelijk altaar zou een bedevaart zijn, die sfeer en decorum aan onze expeditie zou moeten verleenen en ons op de juiste wijze aan haar geest moest aanpassen. Wij waren geboren en getogen in een zoogenaamde Christelijke beschaving, waar een heidensch geloof in de bruikbaarheid van de oude Grieksche goden als eenigszins uit de mode werd beschouwd. Maar als wij den klassieken tijd van Homerus wilden doen herleven en het leven van Odysseus wilden overdoen, voelde ik het als een noodzakelijkheid om te trachten dit mooie oude soort godsdienstige overtuigingen in eere te herstellen'' ... ... en verder: „in naam van den Berg Olympus heeft eeuwen lang de gelukkigste en meest zondelooze godsdienst gebloeid, dien de wereld ooit heeft gekend.''
Dit alles stoot, maar zoo we doorlezen — b.v. het geheele tafereel van het offer aan Zeus van ransige geitenkaas en een fleschje Mastika om de losgebroken elementen op den Olympus te bezweren, of de raadpleging (!) van het orakel van Delphi, of het gebed tot Apollo op den top van den Parnassus — zijn we sterk geneigd dergelijke ontboezemingen als een sarcastische parodie te beschouwen, wat niet wegneemt, dat zij dan toch geboren zijn uit indifferentisme voor iedere godsdienst. Of duidt het volgende citaat schrijvers geestesinstelling misschien nog juister aan? „Kortom hij (Roderic) vond, dat, wat hem betreft, de Grieksche goden groote humbug waren. Maar was ik, ook al had hij gelijk en al zijn illusies verloren en ook al werd ik door dwaze droomen tot nog dwazer daden gedreven, toch niet de rijkste van ons beiden — door mij te hebben

ingeleefd in de dichterlijke opvattingen van dat mooie oude Grieksche godsgeloof? Zijn verbeelding, zijn gratie, zijn lyrisch gevoel, waarvan de adem door de beschaduwde dalen en de met dennenbegroeide bergen, door de zee en de stroomende beekjes ging — dat zijn dingen, die de rationalisten niet zien en niet liefhebben kunnen. Zij hebben hun redelijk geloof, maar hun hart heeft nog steeds geen taal. Hun beschaving verwerpt de goden van Griekenland en sedert zoekt zij op handen en voeten in cultureele duisternis naar de gedoofde toorts van Schoonheid en Menschelijkheid, die eens van den vuurtoren van den Olympus de Westersche wereld heeft verlicht."

Neen — deze dingen kunnen de rationalisten niet zien, maar de toorts van Schoonheid en Menschelijkheid is *niet* gedoofd, voor wie oogen heeft om te zien en niet bij de heidensche goden behoeven wij, Christenen ons licht te zoeken. Wij meenden den lezer deze bedenkingen niet te mogen onthouden, juist omdat overigens aan alle kritiek als van zelf het zwijgen wordt opgelegd bij het lezen van dit verhaal - zoo tintelend van kostelijken humor, dat ons de klassieke wereld zóó dichtbij brengt.

Het is een boek vol spanning, want gemakkelijk heeft deze moderne Odysseus het zich niet gemaakt en hij weet avonturen te vinden, waar een ander rustig in zijn hotel zou gaan slapen. Lees zijn nachtelijke inbraak in de Acropolis te Athene, alleen om het uitzicht bij maanlicht te genieten. Lees zijn Marathon - loop onder de moordende Augustuszon, evenwel eindigend — in een taxi! Lees zijn zwemtocht over de Hellespont, een respectabele, sportieve prestatie, of die over de straat van Messina, eindigend met een nacht opsluiting in het politiebureau! De note gai ontbreekt nergens. Schr. ziet de wereld steeds van de zonnigste kant en juist als we op het punt zijn ons ernstig ongerust te gaan maken over den afloop van een of ander gevaarlijk avontuur, vaagt een luimige opmerking al onze angst weg.

Ook aan de gevaren der moderne Circe's, hetzij de zwartoogige uit San Felice, of de sportieve Engelsche, of de oude Amerikaansche tooneelspeelster ontsnapt hij. Intusschen allemaal dingen, welke deze reisbeschrijving niet tot een boek voor schooljongens maken.

Dr. J. B. L. Hol.

) Richard Halliburton, HET LUISTERRIJK AVONTUUR. Vertaald uit het Engelsch door Joh. Kooy. Geïllustreerd. *Servire, Den Haag*, 1929. (24 × 16) 328 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

KRONIEK DER DICHTKUNST.

Het Jongste Vlaanderen.

Maurits de Doncker[1]) heeft den aanleg van een late rederijker, maar schijnt zich daarover te schamen. Telkens geeft hij eventjes toe aan de zucht om een ingewikkeld rijmschema te ontwerpen, binnenrijmen te maken en zijn kunstvaardigheid te laten blijken in allerlei alliteraties, maar telkens schrikt hij er voor terug en dwingt hij zich te bedenken, dat hij een dichter is uit de twintigste eeuw. Daardoor is een kwalijk geforceerd modernisme in zijn bundel, dat weinig natuurlijk schijnt en zelfs de motieven, waarover

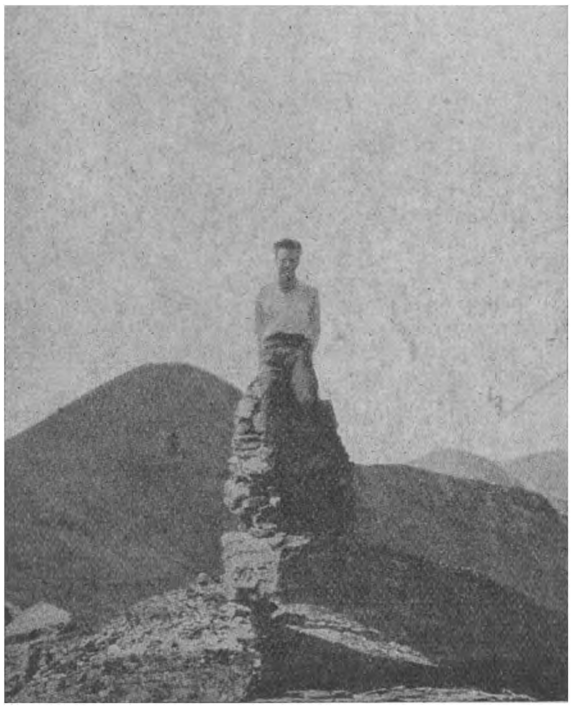

De schrijver boven op den troon van Zeus.

Halliburton's gids bij de Olympus-beklimming.

Maurits de Doncker.

de gedichten handelen, in eenige twijfel doet brengen. Vooral ook de schuldbekentenissen in het eerste gedeelte van het boek lijden daaronder.

Onwillekeurig denkt men, dat de dichter „indruk wil maken" met zijn vroegere zondigheid. Alleen het slotgedicht van deze reeks is in zijn eenvoud overtuigend:

Een hobo weent mijn stemming week
en mal te moe.
Ik huiver en doe gans van streek
mijn ogen toe
wijl vrouwenogen veel beloften dragen.
Mijn vrouw
ik zou
te zwak zijn om veel eenzaamheid te dragen.

Wel is de vijfde regel van dit versje niet gelukkig uitgevallen en heeft het slotrijm (dragen: dragen) een bijzonder zwak effect, maar het geheel is van een kalme, warme innigheid, die spontaan tot een lied is geworden.

Waar de dichter in de leer is gegaan kan men gemakkelijk bevroeden, als men leest:

De bomen botten in dit blij seizoen...

en deze regel vergelijkt met een klassiek geworden vers van Willem Kloos. („De boomen dorren in dit laat seizoen") Maar een goed leerling van Tachtig is Maurits de Doncker nooit geworden. Zijn zucht naar een zonderlinge opeenhoping van gelijke beginconsonanten doet haast parodisch aan, en men wordt zonder ophouden herinnerd aan het „meisje met je mooie mondje — mag je met je maatje mee? Lieve Lientje, laat je leiden — langs het lusje van lijn twee", wanneer men verzen vindt als de volgende:

Vrienden, troosters grauwer uren rouw,
dragers van begeestrings drieste drangen,
bodem bove ik in vertrouwen bouw,
hier! mijn hart hangt in dit vers gevangen.

Zoo iets is even „rhetoricaal" als een anagrammatisch gedicht uit de zestiende eeuw, en het is geen uitzondering in dezen bundel, maar juist een karakteristiek staaltje ervan. Telkens treft men regels, die overladen zijn van alliteraties:

o, moeder mijn, zo minnend-mild van aard
. . . . .
laat mijn leven blijven even blauw
. . . . .
kindje, dat komen moet
kon uw komst me konden
het keren van de kwade kans.

Deze opdringerigheid van de beginletters schaadt aan de zin van de woorden en aan de beteekenis van de gedichten. Het motief van den bundel is overigens zeer eenvoudig en had dit gekunstel niet noodig om treffend te worden gemaakt. Maurits de Doncker bezingt het verzoenend geluk van het vaderschap. Hij schrijft een poëzie van den huiselijken haard en het is zijn gebrek, dat hij het ingewikkeld doet. Zijn individueele leven heeft wrange herinneringen, maar die vergeten worden in den kring der door hem gestichte kleine familie. Meer heeft hij feitelijk niet te zeggen. Het was genoeg geweest voor een intiem bundeltje, wanneer hij de macht had gehad, af te zien van zijn consonanten-wellust. Jan Vercammen[2]), die vermoedelijk in de toekomst minder bezield zal blijken dan Maurits de Doncker, is dan ook beter geslaagd in zijn debuut. Hij heeft alle goede voornemens om een christelijk huwelijk aan te gaan medegedeeld in zwakke vrije verzen, die niet zoo opvallend leelijk zijn als de rhetoricale bokkensprongen van Maurits de Doncker, maar die ook nooit ontstijgen aan de tamheid van een conventioneele geluksverwachting. Vercammen wacht zich echter voor de smakelooze prozaverbrokkeling, die Pater Boon[3]) ons aan komt dienen als het „Hooglied van zijn Priesterschap." Het kon niet uitblijven, dat dit soort scheurkalender-parasieten beslag zou leggen op het vrije vers, om het volmaakt belachelijk te maken. De pater „vergloeit onder 't vurige lied van Gods adem van Liefde"; hij wordt „erbarmend gekleed met het vurige priestergewaad van den vlammenden Christus", hij heeft zijn „lippen vol brand van Gods gloeiend bekoren", „snikken zijn in hem losgegaan", hij doet bijna niets dan jubelen en lijken op „een wappere vlag" of op „een kerktoren." Het „openbloeien" is de meest gewone bezigheid van zijn ziel en het afkappen van bezittelijke voornaamwoorden (mijn — m'n) is de meest gewone bezigheid van zijn lyrische pen. Maar nergens maakt hij ons, al was het maar in een voetnota, duidelik, waarom de volgende woorden niet achter elkaar geschreven konden worden als een gewoon zinnetje praatproza — want méér zijn ze werkelijk niet:

Jan Vercammen.

Broer,
wiens hand me altijd
zoo warm was,
ge waart m'n eerste acoliet:
ge waart gekomen
uit Vlaanderen
waar vele menschen
op u wachten
en velen baden
op dien dag
voor m'n Sacrificie
van liefde.

De eerwaarde Joris Eekhout denkt hierbij aan het „Zonnelied" van Sint Franciscus, aan de

„Glose" van Sinte Teresia, aan Jacopone da Todi, maar vermoedelijk heelemaal niet aan de Vlaamsche dichtkunst. De gevoelens van Pater Boon kunnen de heiligste zijn —, zijn verzen zijn hopeloos slecht. En het volkomen gemis aan kunstcritisch geweten bij den vervaardiger van dit „Hooglied" zoowel als bij den essayist, die het inleidt, doen ons voor het jongste Vlaanderen vooral hopen op een jeugdig en scherpzinnig beoordeelaar van poëzie. Wat er mankeert is niet de aandrang, maar de contrôle.

Anton van Duinkerken.

---

[1]) **Maurits de Doncker,**
GEDOOFDER VUREN AS. *Steenlandt, Kortrijk* 1929. (21×16) 70 blz. ing. Bfr. 18.—.

[2]) **Jan Vercammen,**
EKSODE. *Steenlandt, Kortrijk*, 1929. (23×19) 63 blz. ing. Bfr. 16.—.

[3]) **Jozef Boon C.s.s.R.,**
DE ONTMOETING. *Sint Alfonsus-Boekhandel, Leuven*, 1929. (21.5×14) 60 blz. ing. Bfr. 4.25.

ANDRÉ GIDE.

Kort signalement van den op 22 November l.l. zestig jaar geworden Franschen schrijver

Zijn onvermogen tot bevestiging, tot kiezen tusschen goed en kwaad verklaart hij zelf, tracht hij te verklaren, door z'n geboorte uit een vader afkomstig uit het Zuiden van Frankrijk, en een Normandische moeder. Als een kruisingsproduct waarin de erfelijke invloeden elkaar bestrijden of ten minste een voortdurende samenspraak houden, die nimmer tot een conclusie komt, beschouwt hij zich voorbestemd tot 't kunstenaarschap. Bovendien is hij protestant, in zijn jeugd geloovig, en later, eerst gekweld door moreele problemen, daarna spelend met alles, — totdat hij nu, zestig jaar oud, een sereniteit van geest en gemoedskalmte bereikt heeft die beangstigend zijn. Hij houdt — hij bekent het in zijn gedenkschriften : *Si le grain ne meurt...* dit deels monsterachtig boek met den blasphematorischen titel — hij houdt van de verhalen van „Duizend en een Nacht" en van den Bijbel; hij herkent Nietzsche's ideeën als de zijne, hij schrijft een boek over Dostojewski en Oscar Wilde is zijn afgod; hij zoekt het lichaamsgenot in meest weerzinwekkende zonde en het heimwee naar het Koninkrijk Gods laat hem geen rust. En dit alles *tegelijkertijd*. Hij wil alle gedachten, liefst de verderfelijkste en de meest verwerpelijke, die uit de troebele holen van het onbewuste als giftige dampen opstijgen, huisvesten in zijn geest en ze dan in zoo volmaakt mogelijken vorm openbaren. Wat deert hem de terugslag op den lezer?

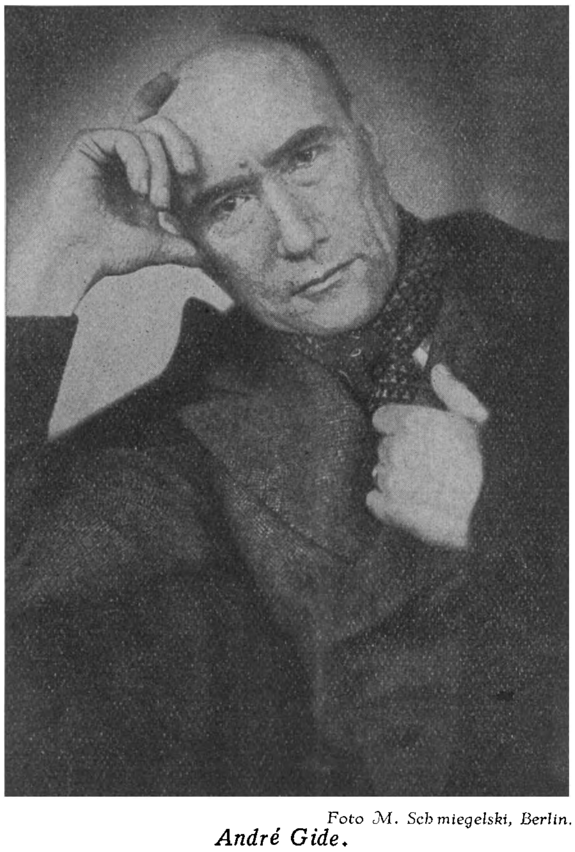

Foto M. Schmiegelski, Berlin.
André Gide.

Hij wil nimmer een keuze stellen. Gedreven door een drift van nieuwsgierigheid naar nieuwe, onbekende, naar alle sensaties schuwt hij als een verminking van zichzelf, het doen van een keuze. — „Een keuze doen schijnt mij niet zoozeer iets uitkiezen, als wel datgene wegduwen, wat ik niet uitkoos." — Elke bevestiging is hem beperking, verarming. Hij wil alle mogelijkheden van het leven kennen en uitbuiten. En het is hem toch geenszins te doen, om het volkomen bezit van wat hij zoekt en begeert, hij kent enkel de lust van het zoeken en het begeeren. — „Deze ziel is onthecht," schreef Jacques Rivière, een der velen die bitterlijk geleden hebben onder de innerlijke tweespalt in hen gewekt door de subtiele stem van Gide; — „zij vestigt zich nooit in eenig bezit; zij betuigt haar instemming als een kus; dadelijk trekt zij ze terug."
André Gide zoekt niet wat zijn honger kan stillen, maar zoekt zijn honger, dus datgene wat steeds opnieuw zijn honger wekt. En daar hij de Waarheid niet kent, wil hij werkelijk de Waarheid kennen? of liegt hij in zijn oprechtheid? Dit is niet mogelijk, Gide ware de geïncarneerde leugen; er zijn accenten in de taal zijner boeken, er zijn heele bladzijden die het tegendeel bewijzen, onweerlegbaar. Maar daar hij de Waarheid niet kent, de rijke, oneindig-rijke Waarheid, zoekt zijn honger de dwaling, welke hij vruchtbaarder en rijker acht; want de waarheid is een, de dwaling, zonder tal (Massis in *Jugements*).
Maar met macht en felle overtuiging partij kiezen, doet hij niet. Hij erkent de ideeën van Nietzsche als de noodwendige consequentie van het Protestantisme : de geestelijke anarchie. Hij bewondert Nietzsche om den weergaloozen moed waarmee hij alle banden verbroken heeft. Doch zoo ver als de tragische dichter van *Also sprach Zarathustra*, gaat hij niet; het uiterste: den waanzin, vreest hij, terwijl hij Nietzsche's bewering onderschrijft : „Niets is ons zoo vreemd geworden als

de vrede van de ziel, dit Christelijk desideratum van het verleden." En toch laat hij het gekweld zijn om goed een kwaad niet varen. —
Hier raken wij de kern van het probleem-Gide, dat eigenlijk heel de crisis van de hedendaagsche geestesgesteldheid bevat. Gide's verzen en werk is de synthese, in volmaakten vorm gesteld, van de mentaliteit van een tijdperk. Hij heeft ze uitgesproken, na ze grootendeels geschapen te hebben.
Hij wekt onvrede in de geesten. Hij zaait onrust: luister naar je eigen innerste leven. Wees oprecht. — Maar hij geeft geen normen. Hij citeert de Evangeliën; en tegelijkertijd ontsluit hij de duistere diepten, waar alle driften sluimeren. In wat hij ontketent, stelt hij geen belang. De gevaren boeien hem. Niet zoozeer de daad op zichzelve. Vooral niet door hem zelf bedreven. — „Zij (de daad) boezemt mij veel meer belang in wanneer zij bedreven wordt door een ander. Ik ben bang mij te compromitteren. Ik bedoel: ik ben bang om datgene wat ik zou kunnen doen te begrenzen, door wat ik doe. Het is mij ondragelijk te denken dat ik *dat* niet meer zou kunnen doen, omdat ik *dit* gedaan heb. Ik laat liever anderen handelen dan het zelf te doen."
Elke daad is in zekeren zin een beperking, een keuze-stellen. En zich beperken, wil Gide nooit. Ieder mensch stelt een keuze, naar het goede of naar het kwade. Gide kiest niet. Hij werpt wel alle problemen op, maar geeft nimmer een oplossing. En nu is het wonder-vreemde — wenschte hij dit? was hij niet onwetend een werktuig in de almachtige, onzienlijke Hand van een oneindig Machtigere, dan hij die roekeloos speelt met zijn eeuwig heil? — dat Gide, door onrust en vrede te wekken in vele geesten, door het opwerpen van menschelijk-onoplosbare problemen, diezelfde geesten als het ware tot hen zelve teruggedreven heeft, tot het wèl vinden van de eenige oplossing uit de troebelheid naar het Licht. We noemen namen: Pierre Dupouey, Henri Ghéon, René Schwob, Charles Du Bos, Gabriel Marcel.
Maar hoevelen — en dit is de donkere keerzijde van Gide's invloed, helaas de meest omvangrijke — heeft hij naar de doffe binnenzeeën van het kwaad gestooten, naar de moreele en geestelijke ontreddering, en de tegennatuurlijke zonde? En het ontstellende is, dat zijn invloed (die gewild is, Gide is een kunstenaar die moraliseert, moreele problemen stelt), beginnend te tanen bij de intellectueelen, de schrijvers, de kunstenaars, nu meer en meer uitvloeit in breede besmetting op de gewone lezers en een geestestoestand kweekt, die bij den geringen of meestal afwezigen weerstand, menige ziel tot een willige prooi van het kwaad maakt.
Er is in het latere werk van André Gide een verstandhouding met het kwaad gekomen, die een rust verraadt, een sereniteit, welke zelfs zijn vrienden als Ghéon, Du Bos beangstigt. Wat ethisch en geestelijk slecht is, wordt als goed beschouwd; het goede wordt het kwaad. Hier zijn we bij Satan zelf aangespoeld. — „Maar God stelt wel belang in je," zeide Claudel op zekeren avond tot Gide, die beweerd had: „Ik stel volstrekt geen belang meer in mijn ziel en in haar heil." — Menschelijke invloed is hier machteloos tot redding. Wellicht vermag het gebed van een heilige, dat den hemel geweld aandoet, de verschrikkelijke rust te breken, waarin Gide zich terugtrekt: de sfeer van het a-moreele, de kille duisternis, waar niemand zich meer het probleem van moraal stelt.

* * *

Eenige maanden geleden is er een kapitaal boek verschenen van Charles Du Bos over André Gide: *Le Dialogue avec André Gide.*
De schrijver die sinds jaren Gide kent, lijkt ons de intrinsieke waarde van diens werk en wezen

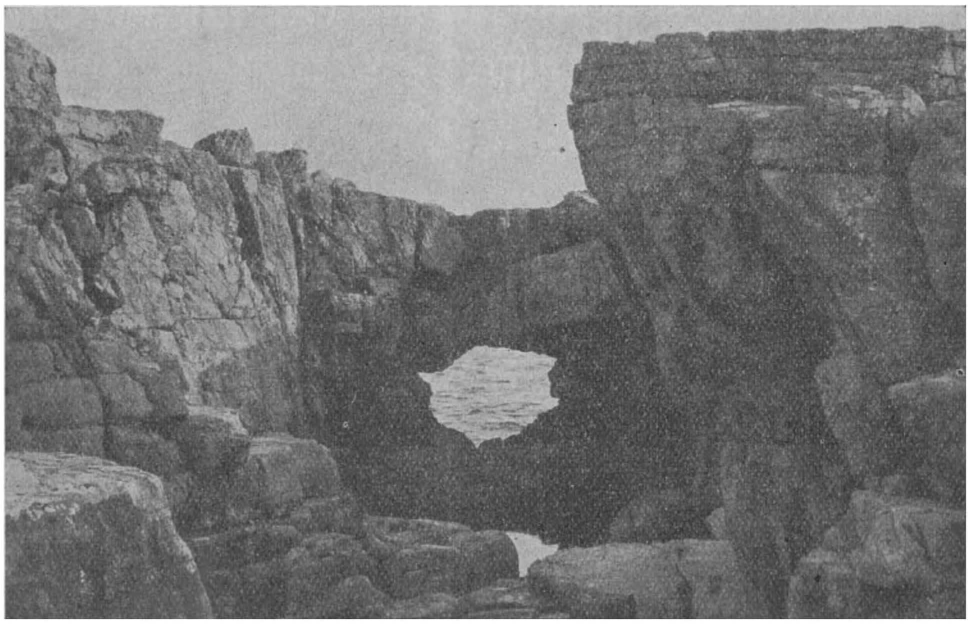

In Dalmatie's rotsen-wereld.

grootelijks te overschatten. Maar daar hij, Gidiaan die katholiek geworden is, en die Gide's boeken door en door kent en de psyche van deze representatieve figuur tot in haar diepste tegenstrijdigheden analyseert met een scherpziende liefde, oneindig indringender dan het harde, simplistische requisitoir, dat Henri Mastis stelde in zijn *Jugements I*, heel de samenspraak opvoert tot een hoog plan, zonder in het minst door vriendschap misleid terug te deinzen voor de felle aanklacht tegen het abnormaal-sexueele leven van André Gide, is deze omvangrijke dialoog tot een studie van buitengewone waarde geworden, niet enkel tot diepere kennis van den zestigjarigen schrijver, maar tot inzicht van den tijdgeest. In dit boek, waarvan de laatste hoopvolle woorden zijn: „rien n'est impossible à Dieu'', vindt men het volledig signalement in 356 bladzijden, van de mensch en den schrijver André Gide.

P. v d. M. d. W.

Naschrift der redactie:
Ook in Duitschland is Gide den laatsten tijd geen onbekende meer, dank Der Deutsche Verlagsanstalt te Stuttgart, die zich voor de verspreiding van z'n werk zeer beijverd heeft. Zooeven verschenen in genoemde uitgeverij Gide's autobiographische werk: *Stirb und werde*, een vreemd levensdocument, onmisbaar voor de kennis van zijn werk en *Die Schule der Frauen* (evenals bovenvermeld werk een C-boek), een novelle in dagboekvorm — een eenvoudig gegeven met fijne styleering en dispositie bewerkt. Eveline is 'n vroolijk meisje, dat verliefd wordt op een brasseur d'affaires. Ze is blindelings vol bewondering voor hem. Ze trouwen en na twintig jaar is al haar verblinding geweken. Ze ziet de mislukking van haar leven in en blij is ze bij 't uitbreken van den oorlog haar diensten als ziekenverpleegster te kunnen aanbieden, in welke functie ze sterft, De moraal en religie, welke hier ter sprake gebracht worden, kunnen slechts verwarring stichten.

EEN BOEK OVER DALMATIË.

Dit rijk geïllustreerde werkje[1]) wil de lezers de schoone kustlanden der Adria, het door natuur en zonnige kunstlandschappen zoo pralende Dalmatïe voor oogen voeren. Men noemt Dalmatie het land der zonnige duizend eilanden en met recht. Het lokt en trekt den vreemdeling aan, als in de dagen van Odysseus door zijne eilanden, door zijn bergkammen, door den fraaien kustenvorm, door rotsgevaarten en bovenal door de zee. Kleine stadjes, met wijnbergen omkranst, spiegelen hun witte torentjes en langgetrokken muren in het kalme blauwe water, nu eens gekleurd als azuur des hemels, dan weer lichtblauw als de oogen van een kind, dan weer donker als dreigende wolken. De bewoners der kusten zijn vertrouwd met de zee en dienen in aller heeren landen bij de marine. De Kroaten, vroeger woest en ontembaar, die als zoodanig nog bekend zijn bij ons volk, zijn kalm geworden, en kennen geen rassenhaat meer. Hunne geschiedenis begint echter met kamp en strijd tegen de Romeinen, die de Illiriers overwonnen. Dit land bracht een Romeinschen keizer voort, Diocletiaan, die hier paleizen bouwde.

In 16 hoofdstukken, in een stijl, waaraan de rhythmische stijging bekoring verleent, behandelt de schrijver, hoe Dalmatïe langen tijd onbekend land bleef, ook zelfs de kust met zijn geheimzinnige natuurwonderen, en hoe de kleinere stadjes als Raab en Sebenico er uitzien. Hij dringt dan het binnenland in en weidt uit over het landschap bij de binnenzee van Novigrad en maakt een aangename zeereis langs de kuststeden, tusschen de eilandenreeksen door, waar knapen hunne zwemkunsten vertoonen.

Spalata wordt bezocht. Diocletianus wordt herdacht. Hoe hij Rome mede groot hielp maken, maar door zijn christenvervolging zijn naam schond. Zijn paleis, waar hij uitrustte na al het leed, dat hem het purper gebracht had, werd gedeeltelijk vernield, zijn mausoleum in eene christenkerk veranderd, alsof men daardoor bewijzen wilde, hoe de door hem vervolgde Kerk hem overwonnen had.

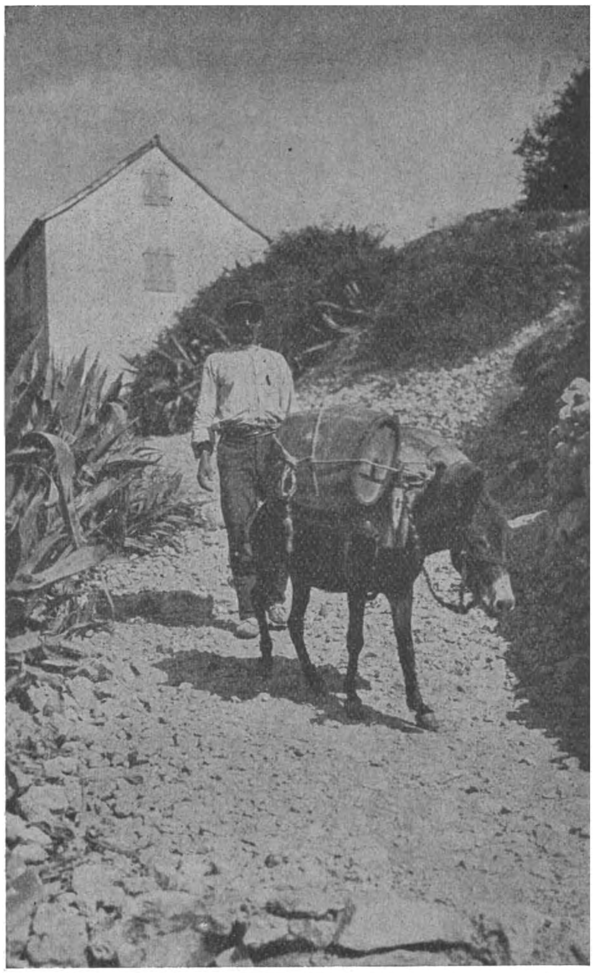

Watertransport in de Karst.

Natuurlijk bezoekt de schrijver de holen en vele andere bijzonderheden, doorkruist het land tot hij in Ragusa de dikwijls vernielde, maar steeds herleefde stadje aankomt. Cetinje volgt, ook Scutari, het Slavische Rothenburg, met zijn antikiteiten wordt geteekend.

In Cetinje heeft men prachtige vergezichten in het wilde en woeste landschap, waar het vreemdelingenverkeer nog in windsels ligt en men in den rumoerigen Balkan is en Montenegro's koning eens moest vluchten, om er niet meer terug te keeren.

Hier in Antivari staat eene armelijke Moskee, verlaten en ontdaan van alle sieraad. Dankbaar voor al het genotene op reis, keert de schrijver enthousiast terug en wekt anderen op om dit mooie land te bezoeken. Wij moeten bekennen, dat het hem wel gelukt is den lezer niet alleen

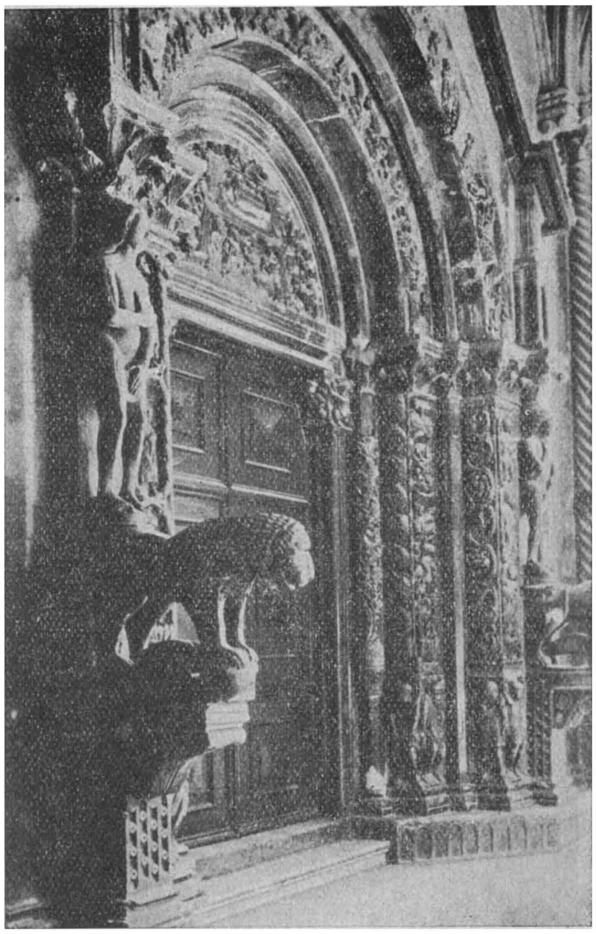

Het portaal van den dom te Togir.

te boeien, maar ook in een reisstemming te brengen, waardoor hij zijn doel bereikt heeft, dat hij zich voorstelde.

A. F. van Beurden.

---

1) **Aug. Leiss,**
DURCHS LAND DER TAUSEND INSELN. Geïllustreerd. *Georg Müller, München,* 1929. (22×14) 154 blz. gec. M. 4.80.

UIT BOEK EN BLAD.

Roeping.

Het tijdschrift door hem gesticht heeft Dr. Moller een hulde gebracht, een hulde deze veelzijdige figuur waardig. Zijn leerlingen en vrienden hebben om beurten belicht zijn sterke karaktervastheid, zijn beteekenis voor 't Zuiden in sociaal en intellectueel opzicht. Men behoeft 't geenszins met alle inzenders eens te zijn en evenmin met Moller's inzichten in artistieke of sociale problemen, om deze sympathieke daad te aanvaarden als een loffelijke erkenning van Moller's verdiensten op zoovele terreinen der menschelijk activiteit: zijn onvermoeibaare strijd voor recht en waarheid, zijn sterk en ruim gemeenschapsgevoel en bovenal zijn kloeke daad, welke hij stelde door de oprichting van *Roeping,* waarmee hij in zoo verblijdende mate verhoogde „den schoonheidszin onder de Nederlandsche Katholieken."

Zeer verscheiden zijn de talrijke bijdragen: persoonlijk de toespraak van W. Lutkie - ietwat zonderling van voordracht, dankbaar de artikelen van fr. Rombouts, Pater Kops en polemisch de hulde van Knuvelder en vooral de hommage van De Klerk. Uit de indringend-geschreven herdenking van Knuvelder lichten we het volgende:

„Wij, katholieken van Nederland, kunnen er fier op gaan voor anderen niet onder te doen in kracht van verdachtmaking. Poels zou er van kunnen meepraten, hoe zelfs een duidelike vingerwijzing van Rome in het nadeel van de betrokken te belasteren candidaat werd uitgelegd door ons in spitsvondigheden geschoold volk. Een een der geliefkoosde en doeltreffende middelen om dergelike staatsgevaarlijke sujetten te weren, vindt men nog altijd in de broodroof, positief door iemand te stoten uit een door hem beklede positie, negatief door hem niet te geven de plaats die hij par droit de conquête veroverde.

Moller heeft van dit alles ruimschoots ondervonden. Tegenwerking, verdachtmaking, broodroof zijn hem niet gespaard gebleven.

Inderdaad, wie een zékere positie opgeeft voor het avontuur ener stichting in 't belang der gemeenschap, houdt geen rekening met de praktiese zakelikheid die het : „ieder voor zich, God voor ons allen" leert, is een utopist of idealist en verdient bestreden en verdacht gemaakt. Wordt hij later gewipt uit zijn eigen stichting door de officieele machthebbers — hij zal wel stomme streken hebben uitgehaald; — geeft men hem de universiteitszetel niet, die hem rechtens toekomt, dan mogen de gelovigen vromelik toezien, hij zal wel de nodige hersens missen, iets waarop de door hem elders aangestelde krachten wel aanspraak blijken te kunnen maken.

Wie het leven van deze man — Moller — zou voorzien hebben en geprofeteerd, toen hij bijvoorbeeld twintig jaar was, zou voor minstens even krankzinnig versleten zijn als de man die de Zeppelin „uitvond." Wij hebben daarbij te onthouden, dat Moller zo ontakties was zijn leven rechtstreeks in dienst te stellen van de zaak van Christus: Moller is niet zozeer een gedrevene uit liefde tot het onderwijs, tot de kunst, tot de wetenschap of de staatkunde, — hij is een gedrevene uit liefde tot God. En de „vita" dezer lieden is gewóónlik een zonderling avontuur."

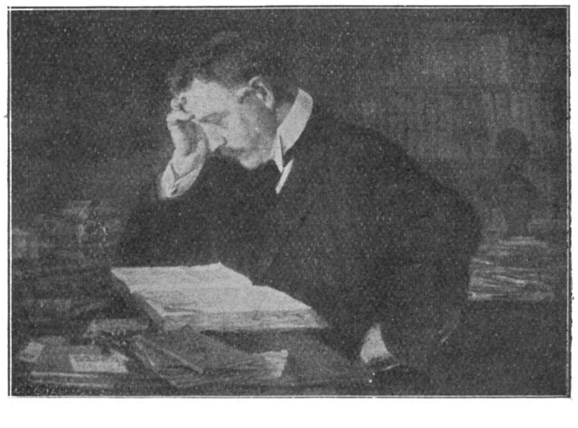

Dr. H. W. E. Moller, naar 'n portret van Jan van Delft

Vandaag.

Eugène O'Neill.

Over de eigenaardige persoonlijkheid van den grootmeester van het Amerikaansche tooneel O'Neill — de groote zwerver te land en te zee, beurtelings stuurman aan wal, reporter, suppoost in 'n ziekenhuis, dramaturg — gaf Dr. Kreemers in bovengenoemd Vlaamsch orgaan een beschouwing, die de karakteristieke zijden van dit dramatisch talent in een juist daglicht stelt. Zijn verhouding tot z'n omgeving gaf Dr. Kreemers de volgende typeering in de pen.

„De wereld, die O'Neill aanvankelijk uitbeeldde toont veel overeenkomst met zijn eigen moeilijkheden als schrijver. De meeste van zijn karakters kwijnen door gebrek aan levensvoedsel en kunnen zich zelf niet beheerschen. Naar zijn werk te oordeelen gelijkt de schrijver wonderwel op zijn helden. Zijn werk werd bepaald door zijn eigen ondervinding. Bij sc hrijvers, die er voor uitkomen, kritiek te willen uitoefenen op bestaande Amerikaansche toestanden, is het niet moeilijk de productie tot haar oorspronkelijke elementen te herleiden. Bij O'Neill gaat dat niet. We kunnen alleen nagaan of ander literair werk uit een ultra-practisch milieu gelijkenis vertoont met het zijne en het benutten als een parallel ter vergelijking, en ter verduidelijking.

We weten bij ondervinding dat een utilitaristisch milieu als Amerika een schrijver ofwel doet kwijnen bij gebrek aan voedsel, ofwel hem in een verkeerde richting stuurt. Het laatste is niet het geval met O'Neill, al wijst gebrek aan contrôle op een verblijf in een vijandig milieu en al moet hij zelf, als sommige van zijn karakters in ruzie met dat milieu hebben geleefd. Doch het andere is duidelijk merkbaar. Hij heeft zijn eigen wereld zoo het leven vijandig gevonden als die, welke hij in zijn werk beschrijft. Die wereld is ontzield en ondervoed en kan hem dus geen voedsel geven voor een rijke karakteruitbeelding en verbeelding. Teleurstelling en dwarsdrijverij kenmerken, naar het algemeen gevoelen, het Amerikaansche leven. En daarom is 't treurspel van O'Neill de tragedie van Amerika. Amerika noopt hem tot het verwaarloozen van het uitwendige en dwingt hem zich te beperken tot het inwendige. En het is niet de schuld van O' Neill als hij niet uit de twee bronnen putten kan die noodig zijn tot het scheppen van groote literatuur."

VERSCHEIDENHEDEN.

James Oliver Curwood.

James Oliver Curwood, van wien verschillende romans in het Nederlandsch vertaald werden, o.a.: *John Keith's misdaad, De moed van Kapt. Plum, God's eigen land, Nada's Redding* enz. overleed eenigen tijd geleden aan de gevolgen eener bloedvergiftiging. Hij werd geboren den 12den Januari 1878 te Owosso in de staat Michigan. Zijn vader exploiteerde een steengroeve, 40 bunders groot, die hij met stijve koppigheid voor een boerderij hield. Zij lag aan den zoom van het groote woud en vlak bij sombere moerassen. „Toen ik acht jaar was, vertelt J. O. Curwood, had ik een geweer; toen ik er negen telde, begon ik mijn eerste romantische meesterwerken te schrijven, waarvan ik het manuscript bewaard heb." Een hoofdstuk deugde niet, als er op zijn minst geen half dozijn Indianen of avonturiers in vermoord werden. Hij had er toch nog geen vermoeden van, dat hij eens den Indiaan zou beschouwen als zijn voorvader en met hem de wildernis zou doorkruisen. Zelf had hij ook een beetje Indianenbloed in zijn aderen, wel niet veel, maar toch iets: een zekere princes Mohawk was de overgrootmoeder van de grootmoeder van zijn moeder. Een van zijn ooms was de bekende Engelsche romanschrijver, kapitein Marryat. Deze dubbele afkomst gaf hem zoo'n liefde voor de natuur, dat hij de school van Owosso zoo vaak verzuimde, tot hij weggestuurd werd; hij was toen zestien jaar oud. Als „trapper" vertrok hij naar de wildernissen, die toen het meer Michigan nog omgaven en slaagde er in korten tijd in zooveel geld te verdienen, dat hij zijn studie aan de universiteit van Michigan bekostigen kon. Dan eerst wordt hij in waarheid voor de literatuur geboren. Zeven jaar verblijft hij te Detroit als hoofdredacteur van de New Tribun en begint zijn boeken over het „Northland" te schrijven. Het Noorden trekt hem hoe langer hoe meer aan. Hij sluit zich aan bij waagmoedige woudtrappers, zakt de Mackenzie af,

James Oliver Curwood

doorkruist Saschketevan, Athabasca, Britsch Columbië, Alaska, dringt door tot het gebied der Drie Rivieren en bereikt eindelijk de Poolzee. In 1908 verscheen zijn eerste roman: *The Courage of Captain Plum*, hetzelfde jaar nog gevolgd door: *The Wolf Hunters*. Beide maken aanstonds opgang. Hij bouwt zich nu een hut aan de oevers van de Hudson-baai en zorgt, dat ieder jaar een nieuwe „Curwood'' klaar ligt.
Zijn boeken zijn reeds in meer dan 14 talen overgezet. In 1925 maakte Curwood een reis naar Europa; hij bezocht Engeland, Frankrijk en Italië. De dood heeft een serie-roman onderbroken, die hij pas begonnen was over de Fransch-Engelsche twisten in Canada gedurende de 18de eeuw, waarvoor hij reeds een lange en vruchtbare voorstudie in de archieven der Canadeesche kloosters achter den rug had.

Een nieuwe literaire strooming in Moskou.

De literaire groep „Nieuwe Lef'' hoofdzakelijk vrienden van den dichter Majakowsky, heeft een manifest gepubliceerd over haar opvattingen en de beginselen der sovjet-schrijvers.
Feiten, feiten, feiten. Weg met de verbeelding. Alleen feiten!

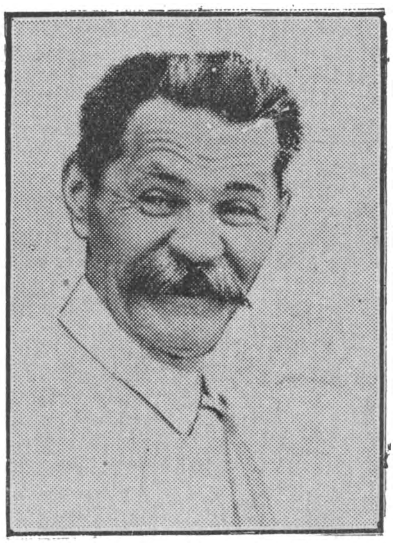

Maxim Gorki.

De literatuur moet zich onderscheiden door het duidelijk waarneembare klasse-standpunt van den schrijver. Elk verhaal moet ten nauwste verband houden met de vragen van den dag. De revolutionnaire gedachte moet haar zuiversten vorm verkrijgen en elk werk moet als wapen gebruikt kunnen worden. Geen fantasie, geen persoonlijke gevoelens en verlangens. De uitgevers moeten als opdrachtgevers optreden en dan schrijver aanwijzingen geven over den aard en den inhoud der boeken, die hij moet leveren. Op deze wijze zouden de uitgeverijen de literatuur kunnen organiseeren en deelnemen aan den socialistischen opbouw van het land.
De groep veroordeelt alle oude meesters. De gebruiker (de groep gebruikt dit woord in plaats van „de lezer'') heeft geen behoefte meer aan

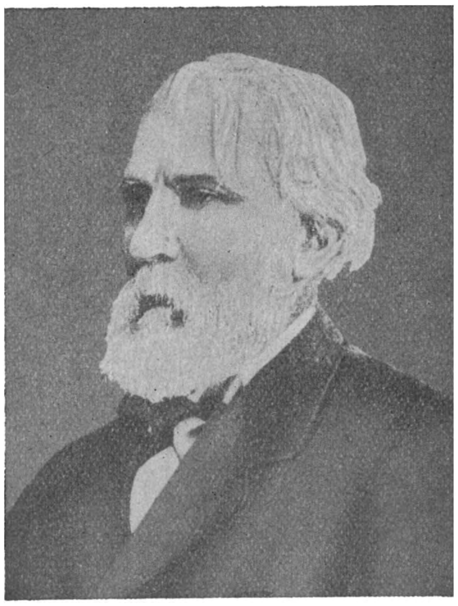

Toergenjew.

de werken van Tolstoy, Dostojewski, Gorki, Toergenew, Tsjechow, Bunin enz. De werken van deze schrijvers moeten dus uit de circulatie verdwijnen.
Dit is in het kort de inhoud van het „manifest' der „faktowiki'' (mannen der feiten), zooals de schrijvers van deze groep zichzelf noemen. Ofschoon het manifest uiterst „revolutionnair'' is en de onderteekenaars op alle mogelijke wijzen hun gehechtheid aan het sovjet-regime te kennen geven, heeft het manifest weinig indruk gemaakt.

Nobelprijs 1929.

Wat sinds lang in literaire Kringen werd verwacht is thans 'n feit geworden. De bekende Duitsche

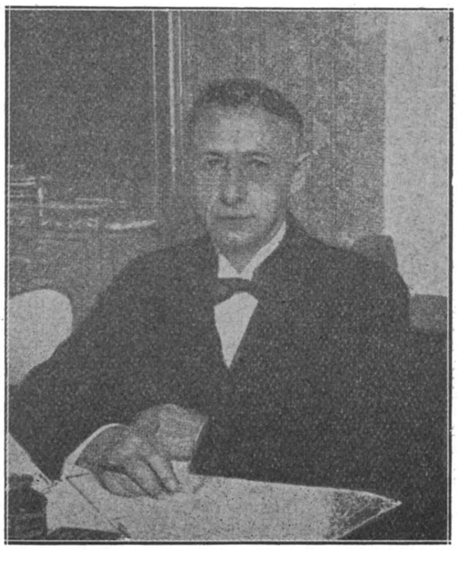

Iwan Bunin.

schrijver Thomas Mann is Nobel-prijswinner voor 't jaar 1929.
Deze vermaarde publicist werd 1872 te Lübeck geboren, waar hij zich eerst een functie waarnam in de brandverzekeringsbranche. Doch dit materieele emplooi kon hem slechts matig bekoren, sterker werd hij getrokken tot de literatuur. Richard Dehmel gaf hem de eerste literaire wenken en bracht hem op de universiteit. Doch ook aan de professorenwijsheid was hem weinig gelegen en hij nam dan ook spoedig de wijk naar Rome, waar hij in korten tijd een werk voltooide, dat zijn naam terstond bekend maakte, tot ver buiten de landsgrezen: *De Buddenbrooks*.
Alle figuren welke in dezen roman voorkomen zijn naar 't leven geteekend en aan schrijvers eigen omgeving ontleend. Zijn devies was dan ook: „het leven, de werkelijkheid levert mij voldoende stof voor m'n werk, onnoodig is mij 't spinsel der fantasie".
In genoemd boek, dat alleen wat erg uitgesponnen van verwikkeling en langdradig van verhaalgang is, heeft Mann 't leven gebeeld van een Lübeck's koopmanshuis, dat langzaam-aan wegkwijnt tot algeheel verval. Interessant worden de vertegenwoordigers der verschillende geslachten geteekend in hun karakters en levensopvatting. Er volgde na 't verschijnen van dit werk een tijd van ingekeerd zwijgen. Slechts enkele studiën volgden over schrijvers geliefkoosde auteurs: Goethe, Tolstoi, Carlyle en Dickens. Ook voor 't spiritisme legde hij een groote belangstelling aan den dag. Na den oorlog begon hij in de politiek een breede activiteit te ontplooien. Hij was een voorstander van de democratische richting en 'n overtuigd republikein. Door z'n literaire relaties met Frankrijk — met Valery en Gide voelt hij zich zeer verwant — heeft hij veel bijgedragen de klove tusschen het intellectueele Duitschland en Frankrijk na den oorlog te overbruggen.
't Meest bekend is z'n jongste werk *De Tooverberg*, dat den schrijver 't best typeert. 't Speelt in Davos, dit oord van ziekte en genoegens, waar oudere en jongere menschen van beiderlei-kunnen genezing komen zoeken. Een lijvig boek, interessant geschreven, doch van een mengeling van humor en cynisme, welke de speciale eigenschap van dezen schrijver is. Doch al weet Mann scherp 't leven te beelden van de zieken en halfzieken in deze Zwitsersche sanatorium-wereld — z'n boek blijft na lezing onbevredigend, want hij staat richtingloos tegenover 't leven, deszelfs diepste grond ontgaat hem geheel.
Vandaar dat deze toekenning (welke gezien Mann's reputatie en plaats in 't Duitsche geestesleven geenszins overdreven is) volkomen past in 't kader der beoordeelaars, die Chesterton aldus voorbijgingen.

Sigrid Undset.

Thomas Mann.

De vrouw in de literatuur.

Er wordt den laatsten tijd door de bloesem van het menschelijk geslacht een levendige activiteit ontwikkeld, op alle gebieden. En niet 't minst in de literatuur. Zoo worden ons drie nieuwe romans in 't vooruitzicht gesteld.
Vooreerst door Marie Koenen, die de laatste hand legt aan haar roman *Stormenland*, een historisch verhaal uit de vroegste geschiedenis der Nederlandsche Kerk, een werk, dat door de Gemeenschap te Utrecht zal in 't licht gegeven worden.
De ongewoon-productieve Enrica von Handel-Mazzetti kondigt het eerste deel van een nieuwe trilogie aan: *Frau Maria*. Dit boek speelt in het aloude stift Quedlinburg, dat in de M.E. een beroemd nonnenklooster was en nadien overging in protestantsche handen. Het beschrijft de lotgevallen van Maria von Bronnen, die in dit stift verbleef onder 't bewind van de protestantsche abdis Elisabeth, Hertogin van Hessen, die voortdurend in onmin lag met den Koning van Pruisen.
Sigrid Undset, van wie we onlangs nog twee romans besproken, heeft na de toekenning van den Nobelprijs wederom een nieuwen roman op de pers. Het verhaal speelt in Noorwegen's

hoofdstad Oslo, in den tijd van 1903 tot het uitbreken van den oorlog.

De strijd rond Remarque.

De strijd rond het boek van Remarque blijft in Duitschland nog altijd voortduren. Nu hebben de uitgevers van het boek onder vorenstaande titel een brochure gepubliceerd, waarin al deze uiteenloopende meeningen over het werk zijn opgenomen.
Een van de amusante twistpunten is wel het volgende:
Al wie het boek gelezen heeft zal zich die aangrijpende bladzijden herinneren, misschien het beste uit het gansche werk, waarin het gehuil der stervende paarden beschreven wordt. Nu schijnt het echter biologisch vast te staan dat een stervend paard niet huilt, maar enkel een zacht gekreun doet hooren. Daaruit heeft men afgeleid, dat er ook nog andere onwaarheden in het boek voorkomen.
De suggestieve kracht die van Remarque's boek uitgaat, is echter zoo groot dat veel gewezen soldaten beweren, dat ze stervende paarden wel hebben hooren schreien.
Wie zal het raadsel oplossen?

Een nieuwe bekeerlinge.

Zoo even bereikte ons het verheugende nieuws, dat de Engelsche schrijfster *Sheila Kaye-Smith* zich tot het katholicisme heeft bekeerd. Zij was in 1924 gehuwd met den protestantschen geestelijke T. Penrose-Fry, die terzelfdertijd met haar in den schoot der Roomsch-Katholieke kerk werd opgenomen door den bekenden Jezuiten pater Martindale in zijn kerk in Tannstreet. Berkeley Square, te Londen.
Er zijn een tiental bekende schrijvers in Engeland die den naam Smith dragen en onder deze is Adam Smith een van de beruchtste en Sydney Smith een van de bekendste. Deze laatste was kanunnik in St. Paul's. Hij hield het met de Whigs op politiek gebied en was op godsdienstig gebied een Erasiaan, d.w.z. een voorstander der onderwerping van de Kerk aan den Staat. Zijn *Plymley Letters* hebben veel bijgedragen tot de katholieke emancipatie, die dit jaar zoo heuglijk in Engeland herdacht wordt. En het is alleszins merkwaardig, dat juist dit jaar zijn naamgenoote tot het katholicisme moest overgaan.
Miss Kaye-Smith is een bekende figuur in de Engelsche literaire wereld. Ze deed heel veel aan letterkundige kritiek. Van haar hand verscheen o.a. een zeer belangrijk boek over John Galsworthy in 1916 en ook dit jaar is ze met Frank Swinnerton en Hugh Walpole jurylid voor het toekennen van den literairen prijs uitgeschreven door J. Cape en Harper Brothers.
Haar voornaamste verdienste ligt echter in haar romans en korte verhalen, al publiceerde ze ook twee bundels gedichten: *Willow's Forge*, (1914) en *Saints in Sussex* (1926).
De invloed van Th. Hardy in de hedendaagsche Engelsche letterkunde is zeer groot. Hij was de groote promotor van de locale kleur. En zooals hij vooral Wessex koos tot achtergrond voor zijn romans, namen veel anderen de eene of andere streek tot hun geliefkoosd milieu. Barrie verkoos Schotland; E. Phillpotts, Devonshire: Quiller-Couch, Cornwall; Viola Meynell, Lincolnshire; A. Bennett, het Potteries district in Staffordshire; Mary Webb, het grensland van Wales en Caradoc Evans: Wales zelf. Zoo ook bepaalde zich Sheila Kaye-Smith tot Sussex. Zij is een van de meest consistante volgelingen van Hardy en haar Sussex is nu even bekend en bemind als Hardy's Wessex. Zij begon reeds in 1908 met het uitgeven van romans, doch de groote faam kwam pas in 1919 met *Tamarisk Town*, een verhaal waarin een dorpje aan de kust de hoofdrol speelt.
En groot succes was ook *Joanna Colden* in 1921. Haar laatste boeken waren: *Iron and Smoke* (1928); *The village doctor* (1929).
Wij hopen dat dit grootsche gebeuren in haar leven de inspiratie weze moge voor nog fijner letterkundig werk en dat van haar geschriften een grooten invloed uitgaan moge ten goede in een land, waar heden ten dage zoovelen hunkeren naar het Ware Leven.

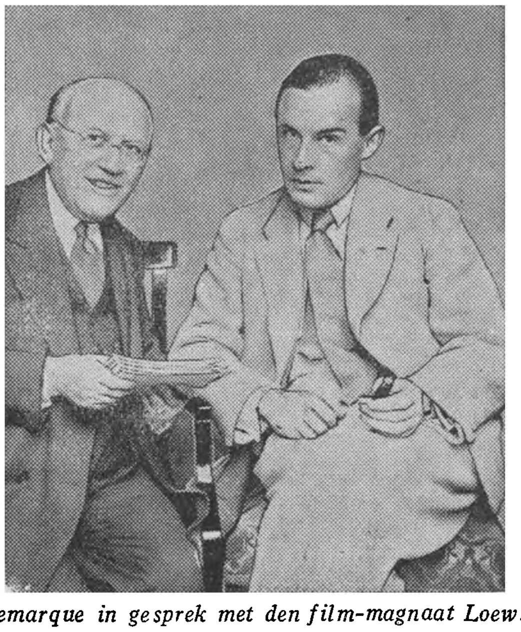

Remarque in gesprek met den film-magnaat Loew.

De detectieve geschiedenissen in discrediet?

De redacteur van een der New-Yorksche grootbladen heeft onlangs een lezing gehouden, waarin hij meedeelde, dat in den smaak van den Amerikaanschen krantenlezer een totale ommekeer gekomen is.
Terwijl tot voor korten tijd detectivegeschiedenissen in geen blad mochten ontbreken, is gebleken dat de belangstelling voor dit soort vertelsels veel en veel minder geworden is.
Men vraagt thans op de eerste plaats verhalen, technische wonderen van onzen tijd behandelend, welke sterk de aandacht trekken. Onderwerpen, geinspireerd door transatlantische vluchten, blijken preferent. De detectieve geschiedenis heeft waarschijnlijk afgedaan... zei de spreker.
Zou 't waar zijn? of krijgen we misschien detectievegeschiedenissen met transoceanische vluchten.

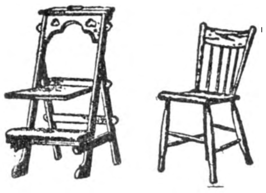

Gebr. Teurlinck · Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No. 320.

Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

B. J. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.
E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS — BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt. korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

Voor VOETBAL, GYMNASTIEK en ATHLETIEK artikelen is Uw AANGEWEZEN ADRES
Antoon v. d. Dobbelsteen, v. Gilsstr. 27, Tilburg

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 — Telephoon Interc. 23903

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

Alte und Neue Welt. 1 Novemberheft, 64 Jahrgang. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.10 per half jaar.

De Allerzielenstemming komt vooral in deze aflevering tot uiting in 't gedicht van Josephine Moos, Allerseelenzeit (Das ist die Zeit der weissen Chrysanthemen) en in de bespiegeling van Dr. Johannes Spanne over 't hoogfeest der dooden. In de allerzielenidee ligt 'n onvergelijkelijke troost. De prachtroman „Das Ratsel von Schlosz Kronstein" gaat een flink stuk verder: 't is spannend, goed geschreven, zuiver in z'n karakterteekening. Een studie over den beeldhouwer Christian Plattner, die in 1920 stierf, met zeven illustraties versierd laat hem ons zien als een grootmeester der Duitsche plastiek. Christus in den hof der Olijven is aangrijpend, zooals 't oorlogsmonument met de droeve smarten van een biddenden grijsaard. De geschiedenis van 't diamanten jubilee van „Neu-Einsiedeln" vertelt over 't Missieleven van de Benedictijnen in den staat Indiana, drie illustraties laten hun prachtgebouwen van St. Meinrad zien. Wie van natuurlijke historie houdt zal genieten van de schets van Johann Klöppel met vijf illustraties van wonderlijke dieren. 't Vervaardigen van films wordt uitgelegd en verklaard met duidelijke illustraties. Er zijn 52 illustraties en 1 kunstplaat opgenomen veel boekenbesprekingen. De novelle, „Von hohen Olymp" vindt hier 'n pakkend slot.

La vie catholiquè en France et à l'Etranger. 9 November 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Een overzicht wordt in dit nummer gegeven over de romans van Paul Renaudin, echte Katholieke romans, even hoogstaand als de best geschreven romans. Een kort artikel maakt ons bekend met 't werken van le chanome Bertry, die veel tot stand bracht voor de Katholieke pers, een echt journalist. M. Brillant schrijft een korte geschiedenis over de Fransche Benedictijnen te Rome en te Monte Cassino. Een ander artikel spreekt over P. Charles Péguy, een schrijver van beteekenis, die in 1918 in November sneuvelde. 't Derde deel der redevoering wordt afgedrukt over l' action Francaise: hier wordt de vraag besproken: waarom is de quaestie practisch nog niet opgelost? 't Meest opvallend zal dit nummer wel zijn wegens de aankondiging van 't nieuwe werk van Brémond *L' introduction à la Philosophie de la Prière* een repliek tegen P. Cowallera over Ascese ou Prière. Nu zal natuurlijk P. Cavellera weer aan 't woord komen. Een onderzoek over de godsdienstige stemming bij sportbeoefenaars toont aan, dat de meesten niet antigodsdienstig zijn.

La Vie Catholique en France et à l'Etranger. 16 Novembre 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50, per jaar.

In 't kleine stukjes over de „Les catholiques au ministère", die onmiddellijk heftig werden aangevallen in het ministerie Tardieu, wijst de schrijver op het buitengewoon veel goed, dat echt Katholieke Staatslieden hebben tot stand gebracht, zooals Seipel in Oostenrijk, Nolens in Holland, Carton de Wiart in België, Wirth en Brauns in Duitschland. De openingsplechtigheid vol enthousiasme van het Instituut „Pius XI" te Parijs onder praesidium van Mgr. Crepin wordt hier beschreven. 't Is een schitterende demonstratie van sociale vereeniging en een hartelijke dankbetuiging tegenover Pius XI om zijn voortdurende zorgen voor Frankrijk. Besproken worden o.a. de roman M. Arland, *l' Ordre,* de beschrijving van een jongeling, die z'n zedelijken en godsdienstige weg te midden der moderne ideeën moet bewandelen, *Clochers'* van P. Ladoné 'n padvindersboek, de kunstexpositie in 't museum Galliera, de toename van l' Institut de Paris: er waren verleden jaar 2062 studenten ingeschreven de nieuwe uitgaaf van den „Index", met vertaling van voorrede.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 104-106 - BREDA
— De drukkerij voor R.K. Periodieken —

100 GRAM
EVERLASTING
4 THREADS KNITTING
DE ALTIJD DURENDE BREIKATOEN VERKRIJGBAAR IN ALLE KLEUREN
VRAAGT UWEN WINKELIER DIT MERK. GEEN ANDER GEEFT DEZELFDE VOLDOENING OOK IN ONGEBLEEKT VERKRIJGBAAR.
ADRESSEN VAN WINKELIERS VERSTREKT OP VERZOEK, DE FABRIKANTE N. V. STOOMBANDFABRIEK VAN ENGELEN EN EVERS HEEZE (N.-B.)

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eschen door onze vakkundge behandelng.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

Banketbakkerij H. KRASENBERG
Bovenbeekstraat 5, Telef. 26931, ARNHEM
Specialiteit in ST. NICOLAASARTIKELEN
voor scholen en vereenigingen.

Uw adres voor STOOMEN EN VERVEN is bij **De Blaauw**
Homm-weg 81 Manegestraat 11-13
ARNHEM Telefoon 22315

H. N. B. T.

JOS. J. GIELEN
UIT HEDEN EN VERLEDEN
Een bloemlezing in 2 deelen
met een inleiding van
Dr. H. W. E. MOLLER
Ingenaaid f 3.25, gebonden in fraaie linnen stempelband met goudopdruk f 3.90 per deel.
Het werk is typografisch hoog-fijn uitgevoerd. Voor papier is houtvrij Engelsch featherweight gebezigd; formaat circa 22 × 15 c.M.
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen :

Dr. Gerard Brom, Barok en Romantiek. Prijs, gebonden .... f 2.50
Romantiek en Katholicisme in Nederland. Eerste deel: Kunst. Tweede deel: Wetenschap en Staatkunde. Gewone uitg., geb. in linnen. Prijs per deel f 7,90, twee deelen tezamen f 15.80
Luxe uitgave, geb. met perkamenten rug, kop verguld, uitsluitend twee deelen tezamen f 19.80

M. A. P. C. Poelhekke en Dr. C. G. N. de Vooys, Platenatlas bij de Nederlandsche Literatuurgeschiedenis. Prijs, gecart. f 4.50, geb., 3e druk f 4.90.

Dr. A. J. van der Meulen en M. ten Bouwhuys, Platenatlas voor de Vaderlandsche Geschiedenis. Bezorgd door Dr. N. B. Tenhaeff. Prijs, gebonden............4e druk f 4.50

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder
Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missieactie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.
Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

C. VAN DER LEE-STRATEN, TILBURG
Lange Nieuwstraat 103 Telefoon 832
SPECIAAL FIJNSTRIJKERIJ

P. BARTEN - BREDA
Bredascheweg 53 - Telefoon 1695
Groothandel in Aardappelen en Brandstoffen

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L.J.M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 24 — 15 DECEMBER 1929 — 25 cent

INHOUD

Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch
INHOUD EN BOEKENREGISTER OVER 1928

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

F. J. A. L. CORDENS:

DE SLAPENDE BOEDDHA

ing. f 3,90, geb. f 4,90.

Met dezen roman betreedt Cordens het gebied van Conrad, Stephenson en dergelijke, en verhaalt van het groot avontuur, dat bij den nuchteren jongen Hollander komt aankloppen en hem met een zoon van zijn Engelschen principaal een zakenreis doet ondernemen naar Britsch-Indië.

F. J. A. L. CORDENS:

NACHTVORST

ing. f 3 25, geb. f 4.25.

Een roman van sociale strevingen en conflicten, waarin verwerkt de ontwikkeling en het verloop eener werkstaking. Scherp stelt de schrijver in het licht, hoe maar al te veel schijn wordt aangenomen in plaats van werkelijkheid en ook in het organisatieleven de goede beginselen dan worden misbruikt.

ANNY HULSMANS:

DROOMLEVENTJE

ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een roman van een kinderleven. Als kleine Bartje ter wereld komt, sterft zijn moeder. Ontroerend weet de schrijfster ons zijn kleine leventje te doen meeleven.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen — Kousen in bijpassende kleuren.

TURKENBURG's
ZAADHANDEL
BODEGRAVEN.

Landbouwzaden
Groentezaden
Bloemzaden
Vraagt prijscourant.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

P. van Liebergen

NIEUWSTR. 9
EINDHOVEN
TELEF. 679
Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren!
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

L. S.

Wij gelooven, dat wij dit blad het goedkoopste in zijn soort mogen heeten en alhoewel een kleine verhooging van abonnementsprijs moet worden ingevoerd (25 cent per kwartaal), toch meenen wij het zóó te mogen *blijven* noemen. Immers

BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD

geeft U niet alléén literaire causerieën, maar vooral véél boekennieuws, met precieus vermeld, behalve titel en auteur: uitgever en adres, jaartal van verschijnen, formaat, aantal blz., prijs ingenaaid en gebonden. Dat lijkt alles heel eenvoudig, maar bij de duizenden boeken, die jaarlijks aldus geregistreerd, verzonden aan recensenten (porto!) en besproken moeten worden, kost alleen reeds de administratieve leiding, handen met geld, om nu nog maar niet te spreken van redactioneele kosten, buitenlandsche medewerking, cliché's, enz. enz.
In het buitenland, in landen met veel grooter taalgebied kan men voor een blad als het onze grif 10 à 12 gulden en méér rekenen.

*

Bij alles wat wij voor U deden, hopen wij dat géén onzer abonné(e)'s ons voor 25 cent meer in de drie maanden, ontrouw zal worden.
De abonnementsprijs bedraagt voortaan dus f 5.— per jaar.

*

Maar wij vragen U nog méér.
Er zijn er zoovelen die met tweeën en drieën van één abonnement profiteeren.
Kon dit nu niet anders?
En indien ieder Uwer zich nu eens wilde inspannen om een of twee nieuwe abonné(e)'s aan te werven, hoeveel duizenden nieuwe abonné(e)'s zouden dan niet de gelederen komen versterken en ons in staat stellen, ons werk te vervolmaken. Er zit dan toch ook nog een ideëele kant aan de zaak: U strijdt mede tegen de stroom van slechte lectuur.
Onder onze trouwe abonné(e)'s tellen wij verscheidene andersdenkenden, protestanten, zelfs dominé's en heel vaak ontvangen wij juist van hen bewijzen van instemming. Is dat niet beschamend voor veel katholieken, die Gods water maar over Gods akker laten loopen!

*

Maar U behoeft niets voor niets te doen: Iedere abonné(e) die ons een abonné(e) aanwerft ontvangt naar keuze één gulden of gratis en franco een boek, mits bij opgave van de nieuwe abonné(e) hiervan melding wordt gemaakt. Met gratis proefno's staan wij iedereen gaarne ten dienste. Men gelieve het gewenschte getal even aan te vragen en men ontvangt ze gratis en franco thuis.
Pakt U onmiddellijk aan?

*

Door het beschikbaar stellen van een winterjaarboek „**Als het wintert.....**" tegen een minimumprijs, hebben wij U nog eens getoond, hoe wij onze abonné(e)'s gaarne een plezier doen, ook buiten de gewone gang van zaken om.

*

Een nieuwe verrassing wacht onze trouwe abonné(e)'. In Februari stellen wij voor al onze abonné(e)'s een aardig present beschikbaar, alleen tegen vergoeding van kosten aan expeditie.
Wat het is vertellen wij nog niet, anders is het geen verrassing meer.

REDACTIE EN DIRECTIE.

Voor de vrienden van het boek

Tusschen tijd en eeuwigheid.
De oogen van Konnersreuth.

In Konnersreuth leeft een meisje, wier oogenden tijd zien in de eeuwigheid. Tien jaar geleden viel het vlies der blindheid over haar lichtpupillen. Een zuster uit de gemeenschap, die zij met de heiligen onderhield, genas haar, wiesch met een weldaad de blindheid weg. Sedert vorschen deze zuivere oogen, die bij wijlen tranen van liefde weenen als zij in de extaze der smart geen tranen schreien van bloed, de geheimen der eeuwigheid.
De grofheid van den materialist, — de ellendigste der blinden en ongeneeslijk in de hardnekkigheid van zijn verblinding, die zelfs door een weldaad van de liefde niet ziende wil worden gekust, — gelooft niet in de bovennatuurlijke kracht der extatische oogen van Konnersreuth. Zelfs vloekte „Het Volk", het orgaan van de niet-biddende menigte, dat het weenen van bloedtranen een klein kunstje was. Dat kunnen wij ook, niet wáár? En in Mascroen is een fakir, die......
De wereld wordt bedrogen door de oogen van Konnersreuth. Die overtuiging verzweeg ook de hoofdredacteur van de „Münchener Neueste Nachrichten" niet, dr. Fritz Gerlich. Hij was een man van weinig geloof maar veel eerlijkheid. Hij wilde als Thomas zien en dan gelooven. Hij heeft gezien. Het liberale „Alg. Handelsbl." ontleent aan een artikel van Dr. E. v. Aretin in „Die Einkehr":
Toen ik op den morgen van den 15en Juli 1927 van Konnersreuth naar München terugkeerde, ontmoette ik een man, die van mijn reis naar K. afwist en die mij begroette met de woorden: „Welnu, het is alles bedrog, nietwaar?" Deze man was de toenmalige hoofd-redacteur van de Münchener N. N., Dr. Fritz Gerlich. Hij is toen in September van hetzelfde jaar zelf naar K. gegaan en er later nog menigmaal op bezoek geweest. In twee deelen, elk van ongeveer 400 bladzijden, heeft hij het resultaat van zijn onderzoek vastgelegd. Het werk zal binnenkort verschijnen onder den titel: „Dr. Fritz Gerlich: „Die stigmatisierte Therèse Neumann von Konnersreuth" (München 1929, Verlag Josef Kösel und Fr. Pustet).
Dr. Gerlich is bij het schrijven ervan den voor zijn doel eenigen mogelijken weg gegaan, n.l. dien van den historicus, die zich bepaalt tot het weergeven van de feiten en die elke door eenige wereldbeschouwing beïnvloede verklaring zorgvuldig vermijdt......
De reconstructie van de gebeurtenissen brengt hem tot de verklaring, dat zoowel de blindheid als de ruggegraatverstuiking van dien aard was, dat een zelfstandige genezing door de natuur van het meisje onmogelijk was.
Het was op een Zondag. Op dien dag werd in de St. Pieterskerk te Rome de op 30 Sept. 1897 gestorven Therèse Martin van Alençon door Pius XI zalig gesproken. Op dien dag gebeurde het, dat de blinde Therèse Neumann 's morgens half zeven — dus nog vóór de zaligspreking te Rome — ontwaakte, haar handen zag.
In een ander hoofdstuk schrijft Dr. G. over de al- of niet-voedselopneming door Th. N. Terecht zegt G. dat de waarneming van dit phaenomeen geen zaak der medische wetenschap is, maar

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

BOEKH. HET CENTRUM
— ARNHEM —
ZENDT JAARL. KOSTELOOS — KATALOOG MET 2500 NUMMERS GOEDE LECTUUR

WILT GE 'T SLECHTE BOEK VERMIJDEN, DAN EERST 'T KAF VAN 'T KOREN SCHEIDEN

't Ochtendvoer en Gemengd Graan van de
C.V.A.
Nieuwstr. 33-35 Tel. 471 APELDOORN
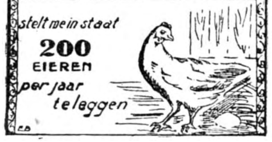

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

DUC GEORGE
SIGAREN
ZIJN

OVERWELDIGEND

Gebr. van Roosmalen

Edelsmederij
van
Kerkelijke
Kunst en
Altaar-Bouw.
Oosterkade 21 Teleph. 2861
UTRECHT.

N.V. Provinciale IJzerhandel
Willemsplein 7-8 - ARNHEM - Tel. 831
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

Ruwe schrale huid
en springende lippen
PUROL
In doozen van 30-60 en 90 ct. Tube 80 ct. Bij Apoth. en Drogisten

van de criminalistiek, daar het hier in de eerste plaats gaat om de alternatieve: waarheid of bedrog (bewust of onbewust). Ontmaskering van bedrog geschiedt gewoonlijk niet daardoor, dat men den verdachte in een kliniek brengt, maar doordat men hem in het dagelijksch leven aan een scherp toezicht onderwerpt. Zooals bekend is werd Th. N. in 1927 gedurende 14 dagen door vier Hallerdorfsche ziekenzusters scherp bewaakt. Dit is ook door prof. Ewald erkend. Bovendien is er bijna geen mensch, die sedert jaren dag en nacht zoo aan waarneming is blootgesteld als Th. N. en ook Dr. G. heeft het daaraan niet laten ontbreken.
Behalve deze „Nahrungslosigkeit" heeft zooals bekend is, het spreken van vreemde woorden het grootste opzien gebaard.
Het laatste hoofdstuk: „Die historische Gewissheit von der Glaubwürdigkeit der Therèse Neumann" besluit G. met de woorden: „Ik zie mij in geweten gedwongen te verklaren, dat voor mij volgens de methoden der geschiedvorsching, de notities die ik in de levensbeschrijving van Th. N. verzameld heb, historisch en critisch voldoende gewaarborgde feiten zijn. Daaruit spruit voor mij de overtuiging, dat het totaalgeval „Therèse Neumann" niet natuurlijk verklaarbaar is."
De genezen, gezuiverde en als van engelen visioenaire oogen, die de tranen der liefdesmart weenen in Konnesreuth, blijven als twee lichten, die de eeuwigheid hebben gezien, over de wereld gaan. En de wereld vorscht naar de geheimen, die zij gelezen hebben. De geheimen... tusschen tijd... en eeuwigheid...

De Schotschrift-schrijver van de „Nieuwe Gids."
En het even minderwaardig „excuus" van Kloos.

Henri Borel heeft in het „Vaderland" het incident Kloos- van Eeden besproken naar aanleiding van het min-persoonlijke artikel van een zekeren Mr. Bakker in de Nieuwe Gids over Dr. Frederik van Eeden en de houding der redactie daarna. Borel schrijft dan o.m.:
„Toen in het „Alg. Handelsblad" kort na het verschijnen de redactie (bravo!) dit artikel terecht „een minderwaardig schotschrift" noemde, en ook een „verachtelijk schotschrift" en verklaarde, van den inhoud van de N. G. geen melding meer te maken zoolang de redactieleden niet door een daad hadden blijk gegeven dat zij, evenals de lezers, de dupe van de plaatsing er van zijn geworden, heeft Willem Kloos, blijkbaar verschrikt, aan het Hbld. geschreven:
„Het speet ons te moeten vernemen, dat v. E.'s gezondheidstoestand, van welken wij niets wisten, zeer ongunstig is. En het lijkt ons dus wenschelijker de verdere publicatie van bovengenoemd artikel na te laten."
De redactie van het blad voegt aan de mededeeling van Willem Kloos nog toe, door de mede-redacteuren van De Nieuwe Gids (dr. H. J. Boeken, L. van Deyssel, mr. F. Erens en Jac. van Looy,) gemachtigd te zijn te verklaren, dat zij ook, afgezien van Van Eedens gezondheidstoestand, de plaatsing van het geïncrimineerde stuk betreuren.
De vraag doet zich hierbij op: Lezen de redactieleden van de N. G. dan niet vooruit de artikelen die in de N. G. geplaatst zullen worden, en wisten zij dus niet vooruit welk verachtelijk schotschrift daarin zou verschijnen? Zijn het dus alleen maar stroomannen die Willem Kloos de vrije hand

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

F. Arnefeldt, 6086.
VERMIST. Vertaald uit het Duitsch door Jac. van Emden. *Stella Editie, Amsterdam,* 1929. (19×13.5) 211 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.
Vorberg, banklooper bij Graupner & Zonen is spoorloos verdwenen met 265.000 R.M. Aanvankelijk wordt gedacht, dat hij er van door is. Later vindt men z'n lijk. 'n Ander heeft dus de diefstal begaan en den looper vermoord.
Voor ontspanning. Geen literair werk.
— A — *J. E. Mulder.*

Ruby M. Ayres, 6087.
HINDERPALEN. Vertaald uit het Engelsch door Hera. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5×14) 240 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.
„De Gelukzoeker," een zwerver vindt in een bosch het lijk van een zekeren Smith, wiens portefeuille hij bij zich steekt. Hij wordt buiten zijn toedoen voor Smith aangezien en als zoodanig door diens verloofde ontvangen, waarin hij berust.
Terwijl hij nog twijfelt tusschen zijn afschuw over zijn gedrag en de bij hem opgekomen liefde voor het meisje wordt het bedrog ontdekt. Ofschoon het meisje hem lief blijft hebben, hervat hij, bewust van zijn onwaardig gedrag, zijn zwerftochten. In het begin wel eens wat langdradig, later interessant en spannend.
— B — *A. C. de B.*

Heleen van Berkel, 6088.
LIESBETH VAN DEYL. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1929. (20.5×15) 142 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.
Een aardig meisjesboek over een flink, sympathiek meisje dat aanpakken kan, in een omgeving van louter lieve menschen. De heldin is gelukkig niet van het modern onmogelijke slag maar een echte vrouw, met een hart en zelfopofferingszin. Het lijkt een boek van een beginnelinge maar die wel iets belooft. De toon van dit onsensationeele leven in den Gelderschen achterhoek is vol landelijke rust en charme.
— A — *C. R. Vullings M.S.C.*

Paul Bourget, 6089.
ONZE DADEN VOLGEN ONS. Vertaald uit het Fransch door H. H. J. Maas. *Stella Editie, Amsterdam,* 1929. Deel I: 221 blz., deel II: 232 blz. per deel ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Van de eerste bladzijde af legt Bourget beslag op onze aandacht en men komt niet meer los uit zijn taaien greep. Nog nooit heeft hij zoo scherp en duidelijk stelling genomen voor de Katholieke waarheid, tegenover de chaotische grilligheid van moderne dwalingen. En wat te zeggen van de strenge eenheid, waartoe een drievoudig drama — sociaal, moreel en godsdienstig — terug gebracht is.
— B — *F. R.*

Charles Bruce, 6090.
TROPENLIEFDE. Vertaald uit het Engelsch door Teo de Witte. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1929. (19.5×14) 421 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
In dit aardige boek,dat nu eens vrij is van oostersromantiese humbug, wordt ons een ideaal beeld ontworpen van de Europese districtsbestuurder en het pas onderworpen Salong-hoofd. Desmond Carruthers tracht door goede menselikheid en 'n eerlike poging om zich in te leven in de hoge positie van het stamhoofd — hier Pullangga — deze voor zich en voor het Engels bestuur te winnen. 'n Zeer aantrekkelike figuur in dit boek is de dochter van Pullangga, Simuk, die zich in belangloze liefde heroies voor de blanke opoffert, z'n leven redt en de weg effent voor haar blanke zuster.
De karakters in dit boek zijn gelukkig beschreven. De spanning bereikt haar hoogtepunt bij de tragiese dood van Simuk. De zielestrijd van Carruthers, die hierop volgt mist wel de natuurlike hevigheid.
Rijk is 't boek aan natuurbeschrijvingen. We noemen slechts de tocht naar Riangs versterkte legerplaats, waarbij ons 'n groots beeld van het woeste land voor de geest wordt gebracht. Leerzaam is ook de belichting van de zware pioniersarbeid van de regeringsambtenaar. Wanneer de bevordering van de waardering voor dit beschavingswerk bedoeld wordt, is de auteur daar stellig in geslaagd. Daarbij verschaft 't ons enige uren van goede ontspanning. 'n Werk dat we gaarne aanbevelen.
— A — *Ed. S.*

A. Corkey, 6091.
DE HOOGE VLOED. Vertaald uit het Engelsch door H. J. van der Munnik. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1929. (19.5×13.5) 150 blz. geb. f 0.65.
De geschiedenis van een jong predikant, die in zijn gemeente de nieuwere methoden van evangelisatie gebruikt, de kerk onder de menschen brengt en wonderwel slaagt. Natuurlijk komt er tegenwerking, heel erg zelfs, maar hij komt alles te boven. Het is zeer goed bedoeld, het is zeer stichtend verhaald, voor protestantsche lezers waarschijnlijk erg gevoelig. Daar komt geen onvertogen woord in. De taal is lang niet altijd onberispelijk, wel altijd van zeer ouden datum.
— A — *P. Quirinus O.Cap.*

Sabra Connor, 6092.
DE PELSJAGERS VAN DEN ZOETWATERPAS. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (21.5×16) 195 blz.
Een wild-west-verhaal vol van romantische persoonlijkheden en gebeurtenissen, voortrekkers, jagers, indianen, roovers, elandsjachten, gevechten e.d.
Alhoewel de auteur lang geen Karl May is, kan het boek, dat keurig verzorgd is uitgegeven, goed als ontspanningslectuur dienen.
Het gescalpeer, waaraan blanken meedoen, als of het zoo hoort, doet onsympathiek aan.
— B — *M. v. M.*

Holman Day, 6093.
DE ROODE LAAN. Vertaald uit het Engelsch door Mr. M. A. Kwitser. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1929. (20×14) 288 blz. geb. f 2.25.

Een herberg op de grens. Aan den eenen kant drooglegging, aan den anderen mag men vrij aan Bacchus offeren. Smokkelaars, waaronder Dave-Roi de meest vermaarde, en grensjagers waaronder er een, Aldrich, een belangrijke rol speelt in het drama. Dan het leven en streven van een ruw natuurvolk en boven alles uit de figuur van Evangeline Beaulieu.
Volkslectuur zonder literaire pretentie.
— A — *J. E. Mulder.*

C. van Dornau, 6094.
D'R LOOPT EEN STREEP DOOR! Vertaald uit het Duitsch door Christine Kamp. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1929. (21×15.5) 187 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.90.

De Kielemans'sche streep blijkt hier niet op de verkeerde plaats te zitten, want door die streep, die beruchte familiestreep, bereikt de oude heer toch, dat z'n kinderen zich door de wereld met blijmoedigheid weten heen te slaan, iets wat de critiseerige oom Gustaaf fataal mislukt.
— A — *L. B.*

Dominique Dunois, 6095.
GEORGETTE GAROU. Vertaald uit het Fransch door H. Wiessing-Adriau. *Hollandia, Baarn,* 1929. (20.5×13.5) 242 blz.

Inhoud: Een boerenmeisje trouwt met een knecht. Later gaat zij er met een metaalgieter vandoor.
Strekking: overdreven, dwaze, tegennatuurlijke emancipatie.
Literair: niet veel buitengewoons.
Het is het eerste boek uit een te verwachten serie: „Onder Buitenlandschen IJk". De naam staat erg deftig en het kroontje op 't omslag nog veel meer. Men moet de zaak echter een beetje nuchter opvatten: in 't land van de vuuraanbidders zouden wel eens heel rare dingen bekroond kunnen worden. Dit boek kreeg in Frankrijk den Prix Femina. Welke normen zijn daar aangelegd? Heusch, die serietitel klinkt veel te pompeus. Op den achterkant van het boek staat: dat de uitgevers van die in 't buitenland bekroonde romans alleen die werken zullen kiezen, welke naar Nederlandsche begrippen mooi en goed werk, en voor den gemiddelden, beschaafden, Nederlandschen lezer geschikt zijn. Ons respect voor onze eigen landgenooten is evenwel grooter!! 't Boek zal heel velen, die 't per vergissing in handen krijgen, ergeren.
— D — *J. Jacobs.*

Sven Elvestad, 6096.
DE MAN DIE EEN STAD PLUNDERDE. Vertaald uit het Duitsch door P. J. Aerssens. Geïllustreerd door G. J. van Overbeek. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1929. Romans van avontuur. (19.5×13.5) 240 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Christiania wordt onveilig gemaakt door een bende zakkenrollers en dieven, aangevoerd door een geheimzinnigen hoofdman X. Hun driestheid en weergalooze behendigheid maken de wanhoop uit der plaatselijke recherche, wier chef zijn eigen woning op zekeren dag geheel leeg gehaald vindt. Zelfs de scherpzinnigste tegenactie van detectieven vermag niets tegen hunne allestartende geslepenheid, tot een Parijsch advocaat en zaakwaarnemer van hoofdman X. den sleutel brengt van al de geheimzinnigheid. Kritisch mag men zulke detectievegeschiedenissen niet lezen, zich alleen overgeven aan de spanning van het verhaal.
— A — *C. R. Vullings M.S.C.*

Gerard Fairlie, 6097.
DE MAN MET DEN GROENEN RING. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H.G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (19.5×14) 272 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Een alleszins boeiend verhaal, maar meer avonturen-, dan detective-roman. Hier en daar wel wat overdreven.
De politie te Parijs, onder leiding van een Engelschen detective, maakt jacht op een bende, die rijke Amerikaansche meisjes ontvoert vanwege een hoog losgeld.
Om de sfeer van het werk en sommige uitlatingen, voor volwassenen.
— Bc — *M. v. M.*

Hulbert Footner, 6098.
TWEE MENSCHEN OP DEN WEG. Vertaald uit het Engelsch. Geïllustreerd door G. J. van Overbeek. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1929. Keurboekerij. (19.5×13) 208 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Die twee menschen zijn Garth Pevensey, een New-Yorksch krantenmensch en Natalie Bland, die in een onbewaakt oogenblik den nietsnutter Herbert Mabyn gehuwd heeft. Beiden zijn op weg om den ellendeling van een Herbert te vinden in het hooge barre noorden. Een bruut, Grylls, die een oogje heeft op Natalie, zoekt hen te schaden: de avontuurlijke reis, met allerlei gevaren en hinderlagen is het onderwerp van dit spannend verhaal.
— B — *C. R. Vullings M.S.C.*

A. Graadt Jonckers, 6099.
KERSTSPROKEN. *Logon, Amersfoort,* 1928. (21.5×15) 334 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Een viertal Kerstsproken van vier verschillende schrijvers, behoorende tot de serie: „Boeken, die het karakter adelen".
Inderdaad zijn deze verhalen van christelijken geest en naastenliefde doortrokken. Vooral het eerste, dat aan het boek z'n titel verleende en dan ook meer dan de helft van den inhoud vormt, stemt in zijn ernstige oprechtheid tot diep nadenken. A. Graadt Jonckers verwerkte hier de persoonlijke uitingen van een ontslagen gevangene met verdere van nabij meegeleefde ervaringen van een ander tot een boeiend en belangwekkend verhaal. Zuiver en innig is ook de Kerstsproke van Wilma. De laatste van het viertal lijken ons in waarde afdalend, hoewel de Tweede Moeder een zeer verdienstelijk verhaal is voor jonge meisjes. Het Kerstkindje door Al Nieboer te gezocht wat de gegevens betreft en stijlloos in de uitwerking zal wellicht toch graag gelezen worden door wie van wat ouwerwetscher tendenslectuur houden.
Marie Koenen.

Kristian Haugen, 6100.
DE REIS NAAR DE PLANEET „KEN". Vertaald uit het Duitsch. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1929. Romans van avontuur. (19.5×13.5) 163 blz. ing. f 0.75, geb. f 1.25.

Een gemoderniseerde Jules Verne roman, die er

zijn mag. De bewoners der planeet Ken worden bedreigd door een nieuw ontstane soort voorhistorische monsters, Vampirexen genaamd: een soort kruising van inktvisch, olifant en krokodil. De Kenmenschen staan hiertegenover machteloos, daar hun eeuwenoud pacifisme, hen het gebruik van vuurwapenen heeft afgeleerd. Van de aarde komen hulptroepen, daar deze in haar inferieur beschavingstype nog over moordtuigen beschikt. De reis naar Ken wordt heel wetenschappelijk (d.i. romanwetenschappelijk) beschreven, ook de strijd op de Ken zelve.

— A — *C. R. Vullings M.S.C.*

Thea von Harbou, 6101.
DE SPION. Vertaald uit het Duitsch door Piet van Veen. Geïllustreerd. *Nederlandsche Uitg. Mij., Amsterdam,* 1929. (20×13.5) 210 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Deze aaneenschakeling van hoogst sensationeele avontuurlijkheden heeft meer weg van een filmscenario dan van een roman.
Boeiend, maar bombastisch en zonder samenhang. Vanwege opvattingen, uitlatingen en de heele heidensche sfeer, uitsluitend voor volwassenen met de noodige levenservaring en ontwikkeling.

— Bc — *M. v. M.*

Annie Hulsmans, 6 02.
DROOMLEVENTJE. *Het Nederlandsche Boekhuis. Tilburg,* 1929. Keurboekerij. (19.5×13.5) 205 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Het leven van een klein jongetje dat op vierjarigen leeftijd sterft, welk een nietig gegeven lijkt het. Maar Anny Hulsmans heeft hier gelegenheid gevonden de gaven van haar opvoedkundig inzicht en haar gevoelig — soms wat overgevoelig-hart — kwistig uit te strooien en zoo een boek geschreven waarin ouders en opvoeders veel goeds kunnen leeren.

— A — *C. R. Vullings M.S.C.*

Ivans, 6103,
HET LANDHUIS. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×13.5) 271 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90

„Een nieuwe Ivans" blijft nog altijd een verheugenis. 't Is prettige, frissche ontspanningslectuur, niet méér, maar ook niet minder.
Er zou over te praten zijn, of sommige van Ivans' vroegere boeken in hun kwaliteit van „speurdersromans" niet beter geslaagd mogen heeten; evenwel de aangename boeiende verteltrant, de vlotte persoon- en milieuschildering, de beschaafde schrijfwijze hebben geen verlies geleden. Het verhaal speelt zich af in Zuid-Limburg en in de Rijnstreek.

— A — *M. v. M.*

Harriet Lummis Smith, 6104.
POLLY-ANNA'S JUWEELEN. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. P. Kapteyn-Schröder. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929 (22×16) 202 blz.

Dit boek, aangekondigd als „Vierde Boek van Blijzijn" in vervolg op *Polly-Anna, Polly-Anna's Lenteleven* en *Polly-Anna's Oranjebloesem* verhaalt over het leven van Polly-Anna als gehuwde vrouw.
Het houdt zich voornamelijk bezig met haar kinderen en de daaraan verbonden zorgen en dagelijksche beslommeringen.
Een eenvoudig, opgewekt, goedgeschreven verhaal.

— B — *A. C. de B.*

E. Phillips Oppenheim, 61'5.
DE ANDERE. Vertaald uit het Engelsch door E. H. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. Pijlserie. (20×13.5) 235 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.

Ontegenzeggelijk verdient Oppenheim zijn vermaardheid als componist van talloos vele geheimzinnige en spannende verhalen. Dit werk is een goed bewijs van die vermaardheid temeer. Een intrige, die alleen reeds de meesterhand verraadt en verteld in een stijl, die niet voor andere leesstof wil doen doorgaan, wat, als ontspanningsverhaal op-zich, er in ligt besloten. Het eerste hoofdstuk geeft reeds veel dramatische spanning. In het tweede is er iemand vermoord en in het laatste...... maar we verklappen, hoe conventioneel dit nu óók al weer geworden is, den loop van het verhaal liever niet. Volwassen lezers zullen er plezier aan beleven, als ze eens een aangenaam bezighoudende lectuur zoeken.

— Bc — *J. Jacobs.*

George Scapini, 6106.
NADAT HET LICHT ME ONTVIEL...... Vertaald uit het Fransch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *Scheltens & Giltay, Amsterdam,* 1929. (20×14) 195 blz. ing. f 2.25, geb.f 2.90.

De levensbiecht van een zes-en-dertig-jarige, die in den oorlog zijn gezichtsvermogen verloor, doch het moedige besluit maakte bij zijn blindheid niet te blijven stilstaan, doch zijn leven op denzelfden voet, met dezelfde levensintenties voort te zetten, als toen hij gebruik kon maken van het licht: God zoekend. Een getuigenis van levensmoed, wisselend triest en blijmoedig van inhoud. Niet bijzonder sterk van stijl en te wijdloopig hier en daar.

— Bc — *M. M.*

Piet van Veen, 6'(7.
FOUTEN. *Nederlandsche Uitg. Mij., Amsterdam,* 1929. (20.5×15.5) 200 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Naar aanleiding van *Offers* en nu ook weer van deze roman, besluiten we op goede gronden, dat Piet van Veen zich toelegt op 't schrijven van strekkingsromans. Onze hedendaagse samenleving wordt ontsierd door grove zonden. Meer in 't biezonder is de echtelike samenleving van vele moderne lieden 'n gruwel: wederzijds worden fouten op fouten gestapeld: „Mevrouw wil geen kindertjes", de man is in deze periode slachtoffer... Onder invloed van zinneprikkelende films, toneelstukken en boeken komt er dan langzaam 'n omkeer: de vroeger zo gereserveerde vrouw vertoont brutaal haar afgestompt schaamtegevoel. Maar de man is weer de dupe, want nu wordt over zekere „kleinburgerlike" bezwaren heengestapt en „zij" geeft aan 'n ander opelik, wat ze haar man onthield. Tijdens dit proses heeft hij zich meermalen te weer gesteld, maar maakte hij daarbij fouten? Hoe had hij 't dan moeten aanleggen? De schrijver weet hier geen antwoord: hij konstateert eenvoudig de feiten en registreert ze..., hij konstateert dat de verhoudingen in-en-in rot zijn, misschien wil hij waarschuwen. Maar dan is 't middel erger dan de kwaal. Want om de vele pikante bijzonderheden in dit armzalige trouwgeval, om de skepsis, waarmee brandende

vragen onopgelost worden gelaten, wijzen we deze bom die verkeerd moet barsten, voor élke lezerskring onvoorwaardelik af. Trouwens, literair is deze roman heelemaal geen opzienbarende gebeurtenis.
— D — *Leo Fens.*

Edgar Wallace, 6108.
DE WEDREN. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. Pijlserie. (20×13.5) 227 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.
Een spannend niemendalletje.
Amusementslectuur uitsluitend voor volwassenen. Roulette- en renbaansfeer.
— B — *M. v. M.*

Edgar Wallace, 6109.
DE DIAMANTRIVIER. Vertaald uit het Engelsch door C. C.Bender. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. Pijlserie. (20×13.5) 231 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.
Een spannende, goed-geschreven avonturenroman. Sutton een ontdekkingsreiziger gaat in Zuid Afrika op zoek naar een diamantrivier en vindt die. Hij wordt bedrogen door zijn financiers, die ook zijn zoon willen opofferen. Deze financiers schijnen groote heeren te zijn, maar ze zijn oplichters. Gelukkig trekt de heer Amber, die een oplichter schijnt te zijn, maar een heer is en 'n schrandere, zich het lot aan van de kinderen Sutton, zoon en dochter, zoodat een „happy end" is gewaarborgd.
— B — *M. v. M.*

Fred White, 6110.
DE VIJF KNOOPEN. Vertaald uit het Engelsch. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1929. (20×14) 224 blz. geb. f 2.25.
Samuel Flower, de rijke reeder, heeft zijn rijkdommen niet op geheel eerlijke manier verworven. Vroeger is hij in Borneo geweest en het opperhoofd van zekeren stam heeft nog een appeltje met hem te schillen. De wraak komt. Op ongewone wijze schetst de bekende auteur de verrassende en sensationeele gebeurtenissen. Voor liefhebbers van dit soort populaire lectuur.
— A — *J. E. Mulder.*

Willy Wood, 6111.
IRISIS. Vertaald uit het Engelsch. *Stella Editie, Amsterdam,* 1929. (19×13.5) 221 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.
'n Dwaze geschiedenis van een dienaar, wiens heer z'n vrouw verloren heeft, en die nu een op de eerste vrouw gelijkende jongedame tracht op te sporen om z'n heer te troosten. Dit gelukt hem dan ook na allerlei onwaarschijnlijke verwikkelingen.
— B — *J. E. Mulder.*

Elisabeth Zernike, 6112.
HET EERSTE LICHT. *De Klyne Librye, Edam,* 1928. (21×15.5) 98 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.
Voor Henri van Eerdt, 'n besluiteloos en onrustig tiepe, zoon van gescheiden ouders: 'n fel-levende moeder en 'n apathiese vader, komt na veel tobben en piekeren, na perioden van hard werken, afgewisseld door buien van besluiteloosheid, 't klare inzicht,'t eerste licht van de werkelikheid, toen hij de droom verloren had. Hij weet eindelik, dat hij z'n weg zelf zal moeten vinden. Ondanks de tietel, is dit 'n tamelik duister boekje, waar de gemiddelde lezer (overigens wel in staat iets goeds te waarderen) weinig genoegen aan zal beleven — hij zal er eenvoudig geen raad mee weten. De droomwereld van dit moderne, heen-en-weer-geslingerde jongmens werkt zó suggestief, dat 't is of we zelf in vage verbeeldingen rondwandelen. 't Ene beeld schichtigt na 't andere voorbij en aan 't slot moet men maar raden, waarin de pas-veroverde inzichten eigelik bestaan en wat of die nieuwe werkelikheid dan wel mag zijn. Voor lezers van dit katholiek tijdschrift moeten we dit vage gezwam afraden, al is 't dan ook misschien mode zo te schrijven bij mensen, die als maar „nieuwe waarden" voor dit leven ontdekken. Zo voortgaande zal 't talent van deze schrijfster tenslotte verdampen, om de huiver, nog langer reële woorden te gebruiken voor de uitbeelding van dergelike zielsprosessen.
— C — *Leo Fens.*

(Zonder naam), 6113.
GOEDEN MORGEN. *Haga, Den Haag,* 1929. (21×15.5) 127 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
'n Bloemlezing uit de dagelikse ochtendgroeten in *Het Vaderland* en *De Nieuwe Courant* van iemand die onbekend wenst te blijven. Deze anonymus is 'n geestig man met 'n verrassende kijk op de mensen en de dingen van den dag. 'n Enkele keer ben je geneigd om te gaan débattéren, als hij wat té skepties te cynies is. Ofschoon uit den aard der zaak onder 'n zekere hoogspanning geschreven, zijn deze „goeden-morgentjes" stilisties goed verzorgd.
— B — *Leo Fens.*

DUITSCH.

Walter Bloem, 6114.
WIR WERDEN EIN VOLK. *Paul Franke, Berlin S.W.* 11, 1929. (19×13) 333 blz.
Walter Bloem laat in dit boek twee Duitsche leeraren met hun jongens een vacantietocht maken langs den Rijn. 't Zijn twee groepen van zeer verschillend gehalte: de eene gymnasiasten van deftigen komaf, de andere een soort elite van bizonderen aanleg, uit de Berlijnsche achterbuurten, die onder hun rooden leider gelegenheid krijgen zich verder te ontwikkelen; de eerste sterk vaderlandsch gezind, de tweede absoluut rood-revolutionair.
Ze komen bijeen op de boot, waar de twee leiders elkaar plotseling herkennen als oude krijgsmakkers uit den laatsten oorlog. Ze besluiten de tocht gezamenlijk te doen, om te zien, wat de vermenging dezer vijandige elementen zal uitwerken. Een critiek op Goethes Faust, die iedere groep op zijn manier zal geven, moet toonen hoe ver de geesten van bourgeois en proletarier uiteen liggen. De bedoeling is verbroedering en 't loopt uit op heftige scheiding, maar van weerskanten met grooten spijt nagevoeld. Daarom vinden ze elkaar na twee dagen weer terug. Juist de ruzie heeft hun wederzijds de goede elementen leeren ontdekken. De deftigen dalen wat, de proletariers stijgen wat en zoo worden ze 't ten slotte roerend eens. Enkele bakvisschen in 't gezelschap dienen voor de noodige romantiek waarbij echter de groote verrassing is, dat tusschen al die 17-, 18-jarige dwepers niets voorkomt wat niet past. Het boek heeft een drievoudig verkeerde tendenz:

1. Er wordt weerzinwekkend gedweept met het blijkbaar alleen-zaligmakende „Deutschtum"; 2. er wordt gevaarlijk geofferd aan den modernen tijdgeest, vooral onder de jeugd, van onafhankelijke zelfbestemming en dus aan de revolutie, de Anarchie. Maar:

Freiheit ist der Zweck des Zwanges,
Wie man eine Rebe bindet,
Dass sie, statt im Staub zu kriechen,
Frei sich in die Lüfte windet,

zong Weber; 3e. Er wordt krachtig gepleit voor de redding van Duitschland (wat hier schijnt te beteekenen der menschheid) niet zoo zeer om die menschheid tot God te voeren, als wel tot God te maken zou men zeggen. Voor jonge, onvaste menschen een gevaarlijk boek. Voor menschen met nuchter verstand en sterk onder goddelijke monarchie, een zeer interessant, een kranig beheerscht werk, dat een helder licht werpt op de Duitsche sociale verhoudingen en de oude generatie mag overtuigen, dat ze met de eischen en tendenzen der nieuwe wel degelijk rekening heeft te houden.
— Bc — *P. Gloudemans M.S.F.*

Burghard Breitner, 6115.
DIE FLUCHT. *Ernst Hofmann & Co., Darmstadt,* 1929. (20 × 13.5) 179 blz. ing. M. 2.80, geb. f 4.50.
Een chaotisch boek, in chaotischen stijl, met (het dreigt mode te worden) een „chaotischen" held, nl. de voor de Bolsjewieken steeds verder vluchtende en straks in de Siberische wouden verslagen Wit-Russen van admiraal Koltschak: héél een leger en héél een volk dus!
Geestesverwarring, verraad, lafheid, zelfmoord, zedenverwildering, trouw, tegenwoordigheid van geest, energie, heldenmoed tot in den dood, dat alles, getypeerd door enkele hoofdfiguren en in eenige voornamere scènes en détails, krijgt hier de noodige meters film, en, wijl het een sprekende film is, tevens de noodige geluidgolven. Boeiend, sensationeel in zijn genre, maar niet iedereen zal van het genre houden.
— Bc — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Gösta af Geyerstam, 61'6.
IVA OHNELAND. Vertaald uit het Noorsch door Else von Hollander-Lossow. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1929. (19 × 12.5) 239 blz. geb. M. 6.20.
Dit boek is de sombere elegie van den gekrenkten trots en de geincarneerde grammoedigheid. De held, of moet men schrijven: het slachtoffer, is als Hamlet, Jago, Ahasverus, van alle volken en tijden, maar, de uitbeelding van zijn leven, is op en top Noorsch: Noorsch berg-milieu, Noorsche folklore, Noorsche boeren-typen, Noorsche stemmingspoëzie, Noorsche stijl-kwaliteiten. Jammer alleen, dat Iva Ohneland (Zonder-land), ondanks zekere andere erfdeugden, van het voorgeslacht geen sterker geloof heeft meegekregen, met breede, in goud badende perspectieven op het Land der Gelukzaligen, het ware een troostende zonnestraal geworden in het storm-zwart zijner levens-tragedie.
— Bc — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Jack London, 6117.
NUR FLEISCH. Vertaald uit het Engelsch door Erwin Magnus. *Universitas, Berlin,* 1929. (18.5 × 12) 271 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 4.80.
Een bundel pakkende novellen, in echten Jack Londons stijl, vol varieerende typen en cosmopolitische avonturen, maar waarvan *Nur Fleisch* (twee misdadigers, die elkaar vergiftigen om den gestolen buit alleen te bezitten) en *Der Chinago* (een Chineesche plantage-arbeider, met name Ah Cho, die, door de Franschen van Tahiti, terdoodgebracht wordt, in plaats van Ah Chow, omdat een nog niet uit zijn roes ontwaakte rechter in het doodvonnis de letter *w* vergat) buitengewoon aangrijpend zijn.
— B — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Kurt Münzer, 6118.
AM FLÜGEL: PRINZ SCOTT. *Dr. P. Langenscheidt, Berlin W 57,* 1929. (19 × 13) 253 blz.
In romantisch gewaad, — een vaak schwärmerische taal en 't gebruik van mezzo-tinten,— houdt dit nochtans knap geschreven werk de beschrijving in van de tragische realiteit van een kunstenaarsleven, dat eerst in de meest volkomen eenzaamheid de eigen sfeer vindt.
Prinz Scott, die, als befaamd pianist, van 't éene muziekcentrum naar 't andere reist, verbreekt alle liefdesbanden, verlaat zelfs zijn moeder, die hem afgodisch vereert, en van verdriet om dit heengaan sterft. In die volkomen eenzaamheid vindt Prinz Scott eindelijk de vrijheid om zich, als kunstenaar, volledig te uiten.
Hoewel 't boek verschillende zeer mooie passages bevat en de schrijver een goed inzicht blijkt te hebben in de hooge waarde der muziek, — er is in deze roman een zeer muzikaal mensch aan 't woord, — wordt 't toch door een aantal te uitvoerig beschreven episoden uit 's prinsen liefde-leven onveilig gemaakt.
— C — *F. A. Brunklaus.*

ENGELSCH.

Alfred H. Bill, 6119.
THE RED PRIOR'S LEGACY. Geïllustreerd door Henry Pitz. *Longmans Green & Co., London E.C.* 4, 1929. (21 × 14) 256 blz. geb. Sh. 7/6.
Dit boek speelt tijdens de Fransche Revolutie. Een deel ervan is naar Amerika verplaatst, waarheen enkelen van den Franschen adel waren uitgeweken, o.a.: de Markies de Remberville en de jonge graaf Henri de Mirecourt. Deze laatste is echter al Amerikaansch burger geworden. Een ander deel speelt in Frankrijk, waar de broer van den markies en zooveel anderen het einde der gebeurtenissen afwachten. Henri wordt door zijn oom verzocht over te komen en te zoeken naar een historischen schat, die in een oude kerk ligt verborgen. Met hem trekt mee een zekere Garth, die voor de vrijheid vechten gaat, doch ook Legardien, de belager, die op allerhande loensche manieren trachten zal dien schat te ontfutselen. De jonge graaf maakt dan ook heel wat avonturen en kuiperijen mee, doch weet zich (natuurlijk!) steeds meesterlijk uit den slag te trekken. Het gaat er nu en dan nog al eens ruw toe en een menschenleven heeft voor sommigen niet veel waarde. Hij vindt niet alleen den schat, die zijn geruineerde familie er weer boven op helpen moet, doch ook de wonderschoone Adelaide, waarmee hij in het huwelijk treedt en naar Amerika afreist.
Deze avonturen roman werd bekroond in het Juvenile Prize Contest door Longmans uitgeschreven. Het is een frisch boek met mooien historischen achtergrond. De deus ex machina

komt er wel eens bij te pas, doch de jeugd tuk op avonturen zal er een paar genoegelijke uren aan beleven en ook veel wetenswaardigheden vernemen over een niet al te bloedig voorgestelde periode uit de Fransche geschiedenis. Aanbevolen.
— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

Patrick Hamilton, 6120.
THE MIDNIGHT BELL. *Constable & Co., London W.C.* 2. 1929. (20×13) 302 blz. geb. Sh. 7/6.

Bob is kelner in het koffiehuis, waarnaar de roman gedoopt is. Bij toeval leert hij daar Jenny kennen, waarop hij van stond af aan verliefd wordt. Zij is een slet van het ergste soort, die zich mooi weet voor te doen en Bob voortdurend met allerlei beloften paait. Aanvankelijk vermoedt hij niet waarmee ze haren tijd zoek brengt en als hij ten slotte toch erg krijgt in haar weinig eerbaar baantje, is ze wel slim genoeg om van betere gevoelens blijk te geven. Doch intusschen zijn er haast al zijn spaarcenten aangegaan. Hij heeft een vacantiereisje met haar voorgenomen, doch ze komt op 't aangeduide uur niet opdagen. Hij bedrinkt zich en zijn laatste geld wordt hem door dieven ontfutseld. Door toedoen van een vriendin van Jenny komt hij niet in de handen van de politie, doch in een goedkoop logement terecht waarin hij erg ontnuchterd ontwaakt en het voornemen maakt matroos te worden.
De onverantwoordelijke figuur van Bob is goed geteekend, al wordt hij wat argeloos voorgesteld in een moderne wereldstad als London. En al is het gegeven erg onverkwikkelijk en geen roman in de gewone beteekenis van 't woord, we zagen zelden zoo'n zucht naar het goede en edele gekoppeld aan zoo'n zedelijke ellende; zoo'n hopelooze strijd van een individu tegen degradatie verloopend tot een geweldige tragiek.
De stijl is levendig en de dialoog meesterlijk. Doch stylistische hoedanigheden kunnen niet opwegen tegen de gruwelijke zedelijke ellende, die hier in al haar naaktheid is geëtaleerd. Volstrekt te verwerpen.
— D — *Dr. Raph. Kreemers.*

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

S. Abramsz, 6121.
RIJMPJES EN VERSJES UIT DE OUDE DOOS. Geïllustreerd door Jan Huyters. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1929. (19 × 13.5) 109 blz. geb. f 1.45.

S. Abramsz, 6122.
ONZE KINDERVERSJES VAN VROEGER. EN NU. Geïllustreerd door Jan Huyters. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1929. (19×13.5) 120 blz. geb. f 1.45.

'n Ideaal bezit voor iedere huismoeder, die kleine kleuters bezit, welke gretig naar een versje vragen. Met hun prettige verluchting zijn deze boekjes een begeerlijk geschenk.
M. M.

Floris v. d. Amstel, 6123.
TWEE H.B.S.ERS EN HET CHINEESCHE TEEKEN. Geïllustreerd door J. H. Lutz. *P. D. Bolle, Rotterdam,* 1929. (23×15.5) 220 blz. ing. f 2.10, geb. f 2.90.

Twee flinke Hollandsche boys op vacantie in een dorpje aan zee, vinden een boodschappenbriefje, dat de aanleiding wordt van een reeks sensationeele avonturen, waar Henk en Wim zich van hun beste zijde laten kennen. Gezonde ontspanningslectuur, welke alleen door enkele ruwe uitdrukkingen ontsierd wordt.
L. H.

H. Antonsen, 6124.
ZIJN PLICHT GEDAAN. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (24.5×16) 177 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

Spannend is deze levensgeschiedenis van 'n Hollandschen knaap, die het door trouwe plichtsbetrachting van simpel matroos weet te brengen tot adelborst op een mijnenlegger, bij een heldendaad gewond wordt en afgekeurd voor den zeedienst. Dit jongensboek zal aankweeken moed en ondernemingslust bij onze toekomstige spes patriae. Jammer alleen, dat 't verhaal zoo onbenullig is verlucht en in dit opzicht smaakbedervend op de jeugd werkt.

J. C. de Boone-Swartwolt, 6125.
UPKE — DUBKE. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1929. (24×17) 101 blz.

Een doorloopend verhaal van echte, kinderlijke, grappige avonturen, waarbij onze kleintjes zullen schudden van het lachen......
F. H.

Paul Bromberg, 6126.
HANNIE HELMER. Geïllustreerd door Frida Holleman. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1929. (22.5×17) 224 blz.

Geen nieuw gegeven, doch literair niet onverdienstelijk bewerkt, alleen hadden bepaalde mijmeringen en bespiegelingen beter achterwege kunnen blijven. Naar den inhoud: de alledaagsche historie van een musicaal-begaafd Weensch meisje, dat — gelijk in de naoorlogsjaren heel vaak het geval was — in Nederland bij een rijke familie terecht komt en in 't gezin van haar pleegouders veel genoegen beleeft.
M. M.

J. V. Burgers, 6127.
'N PRETTIGE VACANTIE. Geïllustreerd door J. van Wijck. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (20.5×14.5) 91 blz. geb. f 1.90.

Wat Berry en Joke Burgers beleefden en genoten in Den Haag en omgeving, bij oom Bernard thuis, op't strand, in de Gevangenpoort, op 'n boerderij, bij 'n processie, in de speeltuin etc., dat vertelt J. V. Burgers in dit boekje op eenvoudig-smakelijke manier. Voor bazen en bazinnekes van 'n jaar of negen of tien goede lectuur, ofschoon naar sommiger smaak zeker wel wat al te royaal met de goeie gaven zal worden omgesprongen. De uitgever verzorgde 't uiterlijk niet zoo weelderig! De teekeningen van J. v. Wijck ten minste zijn door 't armzalige heen.
Kr.

Carla, 6128.
DONKERE DAGEN. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1929. (19.5×13.5) 73 blz. ing. f 0.60.

Met alle recht verdient dit boekje 'n plaats in de serie „Altijd mooi" want mooi is 't en van zeerzuivere pedagogiese bedoeling, edel-godsdienstig (van protestantse kleur, eigenlik meer algemeen-

kristelik, zonder bezwaar voor onze kinderen) en keurig geschreven. De familie Brandsma, 'n groep rechtvaardige, eenvoudige lieve mensen, maakt donkere dagen door als de oudste zoon Jaap door slecht gezelschap van kwaad tot erger komt. Als hij in 'n balorige bui naar Rotterdam is gevlucht, spekuleert Riek op z'n liefde voor z'n jongste zusje, om 'm weer naar huis te krijgen. Van harte aanbevolen, al is 't uiterlik niet mooi.

Leo Fens.

W. v. Dam, 6129.
BERNARD DE VONDELING. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *R. K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (21.5×16) 128 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

'n Vertelling naar een beetje aloud recept, spelend ten tijde van de geloofsvervolging hier te lande. Toch is de ontknooping ervan zoo meegedeeld, dat ze de jeugd (van 10 tot 14 jaar) boeien zal. En daarenboven is de historische bewerking zoodanig, dat 't boek paedagogisch en leerzaam terzelfdertijd is.

N. Doumen, 6130.
'n GEHEIMZINNIG LEVENSRAADSEL. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1929. (24×16) 228 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

Trinke, de Ridder een arme vondeling op een dorp opgenomen, vindt daar haar moeder en zusje weer. Ze gaat naar 't klooster en draagt haar leven als zoenoffer aan God op voor haar zusje Leni. Na haar offerdaad bekeert Leni zich en neemt de plaats van de vondelinge in 't klooster in.
'n Roomsch jeugdboek, spannend van inhoud.

F. H.

v. Haag, 6131
WIM Z'N KABOUTERBOEK. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (20×15) 94 blz. ing. f 0.90

Heel paedagogisch voor ons jonge volkje lijkt ons dit kabouterboek, waarin de kaboutertjes in eigen persoon aan het woord zijn en Wim allerlei behartigingswaardige wenken geven. Zoo de jeugd deze ter harte neemt, hebben de aardmannetjes niet vergeefs gewerkt.

H. H.

J. H. Hendrickx, 6132.
VERTELLINGEN VAN DIEREN. Geïllustreerd door den schrijver. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (21.5×16) 118 blz. ing. f 0.95, geb. f 1.45

J. H. Hendrickx, 6133
VAN VOGELS EN VIERVOETERS. Geïllustreerd door den schrijver. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (21.5×16) 118 blz. ing. f 0.95, geb. f 1.45.

Alles wat in de rijke natuur groeit en bloeit en speelt en dartelt, heeft God voor den mensch geschapen. Dit te leeren zien en aan te toonen aan 't kind is 't doel van deze werkjes, waarin amusant (op 'n geheel oorspronkelijke kindertoon) gekeuveld wordt over omzwervingen door velden en beemden en interessante ontmoetingen met eksters, meesjes, konijnen en zwaluwen en niet te vergeten: de wijsheidsvogel: uil.

H. H.

H. Heynen, 6134.
RIJMPJES EN LIJMPJES. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (21×16) 147 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.50.

'n Honderdtal aardige kinderversjes, gevat in den kindertoon, doch van voldoenden aantrekkelijken inhoud, dat ze door de jeugd met genoegen zal gelezen worden en...... van buiten geleerd.

H. H.

To Holscher, 6135.
TOEN MOEDER ZIEK WAS. *G. B. van Goor, Zonen, Gouda,* 1929. (22×15.5) 288 blz. geb. f 2.75.

Door moeders ziekte heeft er een groote kinderverhuizing plaats gehad in een roezemoezig gezin. Vijf van de zeven telgen zijn ondergebracht bij familieleden. Wat zij in die vreemde omgeving ondervinden en den goeden invloed welke zij naar ziel en karakter daar ondergaan, wordt grappig-mooi verhaald in dit terecht bekroonde meisjesboek.

H. H.

Felicie Jehu, 6136.
JIP GEEFT ZICH GEWONNEN. Geïllustreerd door Henri Pock. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1929. (24×16) 205 blz. geb. f 2.50.

Voor meisjes van 13-16 jaar is dit jeugdboek bedoeld, doch hoe aardig ook verhaald vinden we 't gegeven minder geschikt. Een kind met vrijgevochten manieren en groot-steedsche allures, van dansen en tea- en en flirten, dat bovendien weinig oprecht is, en zich evenmin veel aan haar pleegmoeder laat gelegen liggen, lijkt ons niet bepaald een voorbeeld, een leerzaam exempel voor onze jeugd. Te veel gedoogt de schrijfster hetgeen niet door den beugel kan.

M. M.

A. M. de Jong, 6137.
HET NEPTUNUSFEEST OP DE „HERCULES." Geïllustreerd door G. van Raemdonck. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (16×12) 260 blz. ing. f 0.65, geb. f 1.—.

Ongeschikt voor alle kinderen. Onkiesch in woord en beeld.

B.

Marie de Koning, 6138.
DE GROOTE ZEEREIS. Geïllustreerd door Jan Post. *Wed. P. van Waesberge & Zn., Rotterdam* 1929. Na Les en Spel. (21×15) 164 blz. ing. f 0.90, geb. f 1.50.

'n Echt boek voor onze jongens, waarin de verschillende avonturen van Jan Selter op komische wijze worden verteld. Want Jan, bestemd om opvolger te worden van z'n vader, 'n eerzaam kruidenier, voelt zich tot iets hoogers geroepen en besluit zeeman te worden. Hier maakt hij heel wat mee en wordt, toen hij verdwaald was in Afrika, koning van 'n negerstam. De negers overladen onzen Jan met goud en diamanten, omdat hij zoo goed is voor hen en als Jan eindelijk teruggevonden wordt, is hij rijk, iets wat z'n vader doet besluiten z'n vak vaarwel te zeggen en te gaan uitrusten op 'n vroolijk landhuisje in 't Gooi.

L. B.

ARTIKELEN.

		Blz.
A. F. van Beurden	De Zeeduivel	170
A. F. van Beurden	Een boek over Dalmatië	363
A. F. van Beurden	In Latijnsch Amerika	164
A. F. van Beurden	Naar Palestina	264
B. W.	De Lutherfilm	168
B. W.	Nieuwe Russische Films	12
B. W.	Soundfilm of Talkie?	200
Black White	Operette-Films	45
Vincent Cleerdin	Onder den Moerdijk	257
P. Constantinus, O.Cap.	Een merkwaardig boek	65
P. Constantinus O.Cap.	Het bekeeringswerk eener Russische ziel	289
Deensche Redacteur	Overzicht der Scandinavische Literatuur	238
Deensche Redacteur	Overzicht der Scandinavische Literatuur	262
Anton van Duinkerken	Het Jongste Vlaanderen, I	295
Anton van Duinkerken	Het Jongste Vlaanderen, II	334
Anton van Duinkerken	Het Jongste Vlaanderen, III	359
Anton van Duinkerken	Jacob Winkler Prins	321
Anton van Duinkerken	Kroniek der Dichtkunst, I	2
Anton van Duinkerken	Kroniek der Dichtkunst, II	41
Anton van Duinkerken	Letterkundige belangstelling in Noorwegen	196
Anton van Duinkerken	Poëtisch Najaar 1928	138
P. fr. Fr. X. P. Duijnstee O.E.S.A.	Van Sinte Augustinus	353
Leo Fens	De verlaten man	199
Leo Fens	Den letterkundig leerboek	73
Dr. A. Greebe	Een Middeleeuwsch leven van Jezus	258
Dr. A. Greebe	Sainte Beuve	203
Hein Hoeben	Een Berlijnsche Roman	68
Kees van Hoek	De geest van Broadway	10
Kees van Hoek	De Zwanenzang der Forsyte Saga	294
Kees van Hoek	Opera Synopses	204
Dr. Jacoba Hol	De arctische Sahara	69
Dr. Jacoba Hol	Helden van de Pool	201
Dr. Jacoba Hol	Van avontuurlijke tochten	357
Italiaansche Redacteur	Kroniek der Italiaansche Literatuur	73
Italiaansche Redacteur	Kroniek der Italiaansche Literatuur	102
Jean H. P. Jacobs	Zwervensmoe	297
Ton Kerssemakers	De goud-bacil	9
Ton Kerssemakers	Drie Fransche Romans	332
Ton Kerssemakers	Een handvol Fransche Romans	105
Ton Kerssemakers	Franse Religieuse Kunst	194
Ton Kerssemakers	Het „alledaagse" leven van Jules Verne	43
Ton Kerssemakers	Over Maxim Gorki	132
Ton Kerssemakers	Perrault's Sprookjeswerk	72
Ton Kerssemakers	Wacht u voor den hond!	235
Dr. Raph. Kreemers	Dreiseriana	99
Dr. Raph. Kreemers	Edith Wharton	8
Dr. Raph. Kreemers	Een katholieke bloemlezing	198
Dr. Raph. Kreemers	Enoch Arnold Bennet	169
Dr. Raph. Kreemers	Gertrude Franklin Atherton	231
Dr. Raph. Kreemers	Het moderne drama	236
Dr. Raph. Kreemers	Joseph Conrad	261
Dr. Raph. Kreemers	Ruskin en Wilde	76
Dr. Raph. Kreemers	Vrouwen in de Literatuur	323
A. v. Lierop, pr.	Potters verklaring van den Katechismus	1
M. M.	Nieuwe Columbus-Literatuur	204
Dr. H. v. d. Mark	De weg naar de vrijheid	237
Dr. H. v. d. Mark	Prof. Dr. H. F. M. Huijbers	107
Dr. H. v. d. Mark	Storm over Azië	108
Dr. H. v. d. Mark	Van een geniaal doch gevaarlijk boek	355
Dr. H. v. d. Mark	Van het Westelijk front geen nieuws	161
Pieter van de Meer de Walcheren	André Gide	361
Herluf van Merlet	Het laatste commando	142
P. J. Moonen C.ss.R.	Het oproerige Mexico	97
Willem Nieuwenhuis	Twee boeken van Katholieke Nederlanders	227
P. A.	De Pastorie van Driebeek	193
Jos. Panhuijzen	Het laatste boek van Sinclair Lewis	129
P. Paschasius O.M.Cap.	Fr. Rombouts en z'n laatste werk	259
H. Reijnen	De laatste Katholieke Koning van Engeland, II	33
Russische Redacteur	Kroniek der Russische emigranten-literatuur	4
Russische Redacteur	Kroniek der Sovjet-Russische literatuur	37

		Blz.
G. R. de Van der Schueren	De onbekende Apostelen	232
G. R. de Van der Schueren	Over Missie en Zending	326
G. R. de Van der Schueren	Twee boeken over Rusland	134
C. Slootmans	Robespierre	225
Tsjecho-Slowaaksche Redacteur	De Tsjecho-Slowaaksche Literatuur in 1928	165
Dom J. de Vathaire O.S.B.	Door de eeuwen heen	328
Dom J. de Vathaire O.S.B.	Van den Medischen tot den Grooten Oorlog I	111
Dom J. de Vathaire O.S.B.	Van den Medischen tot den Grooten oorlog II	136
Bernard Verhoeven	Anton van Duinkerken	290
Piet Visser	Een bekroonde Roman	130
C. R. Vullings	Kunst en Middeleeuwen	355

UIT BOEK EN BLAD.

Blz.: 13, 46, 79, 112, 143, 172, 205, 240, 266, 298, 336, 364.
Die Bergstadt, blz. 79, 240. Dietsche Warande en Belfort, blz. 13, 336. De Gemeenschap, blz. 46, 112, 172, 298. Der Gral, blz. 206. Hochland, blz. 267. Der Kunstwanderer, blz. 14. Die Literatur, blz. 267. De Maasbode, blz. 299. Nu, blz. 79, 205. Opgang, blz. 46, 205. La Pologne Littéraire, blz. 13. Reclams Universum, blz. 144. Roeping, blz. 47, 172, 240, 300, 364. De Stem, blz. 143, 336. Studiën, blz. 266. Vandaag, blz. 365. Westermanns Monatsheft, blz. 13.

VERSCHEIDENHEDEN.

Blz.: 14, 47, 80, 144, 172, 207, 268, 300, 336, 365.

CORRESPONDENTIE.

Blz.: 48, 208.

ONTVANGEN BOEKEN.

Blz.: 160, 256, 287, 351.

REGISTER BOEKENNIEUWS

De cijfers onder de 400 duiden de bladzijde aan, waarop de recensie voorkomt, de verdere cijfers zijn volgnummers.

Aakjaar (Jeppe) Dienstbaarheid 5460
Aalders (Prof. Dr. W. J.) De kruiswoorden 5293
Abbott (Jane) Heyday 5574
Abdullah (Achmed) De roode vlek 5461
Abeleven (Elly) Kleuters 5515
Abraham (Pierre) Balzac 5754
Abramsz (S.) Rijmpjes en versjes uit de oude doos 6121
Abramsz (S.) Onze kinderversjes van vroeger en nu 6122
Achard (Dom A. M.) Chanteurs de Dieu 5421
Acket (J. M.) De verborgen schat van het wijze hart 5150
Adacee, Het zorgelooze dorp 5387
Aengenent (Mgr. J. D. J.) Katholieke beginselen op sociaal gebied 5850
Aeschylus, The Oresteia 5827
Ajam (Tom) Golven van het noodlot 5622
d'Alba (Auro) Il paradiso della mia Tristezza 105
Albert M. A. (E.) A history of English literature 5285
Alberts (Joh. C. P.) Feestelijke ommegang 5903
Alden Selzer (Charles) Het land buiten de wet 5404
Alencar (José de) Iracema 5564
Alighieri (Dante) Die Göttliche Komödie 5278
Allotte de La Fuije (M.) Jules Verne 45
Amann (E.) L'église des premiers siècles 5197
Amann (E.) L'église des premiers siècles 112
d'Ambra (L.) Ritratto d'Uomo 105
Ammers-Küller (Jo van) Tantalus .. 5308
Amstel (Floris v. d.) Twee H.B.S.-ers en het Chineesche Teeken 6123
Anasthasius (Br.) Het dochtertje van Jairus 5851
Andersen (Knud) Brandung 5177
Anderson (Sherwood) Arme blanke.. 5309
André, Climats 107
André (Cl. St.) Le Regent 332
André (Marius) La véridique aventure de Christophe Colomb 205
Angioletti (G. B.) Il giorno del Guidizio. Miti e Fantasie 75
Antonson (H.) Zijn plicht gedaan 6124
Anthony (Joh.) The story of Hassan 5645
Apeldoorn (C.) **Englis Arkel** (Drs. E.) De vertaling Hollandsch-Engelsch .. 5522
Apeldoorn (C.) **Englis Arkel** (Drs. E.) The world about us 5853
Apeldoorn (C.) **Goudsmit** (A.) Leeren en repeteeren 5852
Apeldoorn (Ir. C. D. C.) **Heimel** (S.) Vlakke meetkunde 6046
Apeldoorn (C.) **Hoog** (Dr. C. C. v. 't) Het stijluur 5523
Apeldoorn (C.) **Kooi** (K. van der) Eenvoudig en practisch 5524
Apeldoorn (C.) **Kooi** (K. van der) Eenvoudig en practisch 6045
Apitsch (Dr. Friedrich) Die Deutsche Tagespresse unter dem Einflusz des Sozialistengesetzes 5759
Arden (May) Luck and Other Stories 5181
Argelander (D.) Der Einflusz der Umwelt auf die geistige Entwicklung 5304
Arnaux (F. X.) Grammaire Française 5855
Arnefeldt (F.) Vermist 6086
Arrigon (L. J.) Les années Romantiques de Balzac 5426
Asbury (Herbert) Misdaad en bendewezen in New York 5758
Asscher-Pinkhof (C.) Door's groeitijd 5680
Ashton Wolfe (H.) De onderwereld 5970
Atherton (G.) The Immortal Marriage 232
Atherton (G.) The jealous Gods 5488
Aubanel (P.) Le genie sous la tiare — Urbain VIII et Galilée 332
Aubry (Augustin) Aux Séminaristes 5374
Auer (Ludwig) Nieuwe wegen naar het oude doel 5964
Auffray (P.) Don Bosco 332
Aufricht-Ruda (Hans) Die Verhandlung gegen la Roncière 5816
Aufhauser (Dr. Joh. B.) Buddha und Jesus 6047
Auvergne (Edmund B. D') Pierre Loti 5654
Averkamp (Ant.) Uit mijn praktijk 5193
Ayres (Ruby M.) Bij kaarslicht 5801
Ayres (Ruby M.) De man zonder hart 5462

Ayres (Ruby M.) De man uit Canada 5904
Ayres (Ruby M.) Gebroken 5156
Ayres (Ruby M.) Gelukskinderen 5972
Ayres (Ruby M.) Haar kleine jongen 5905
Ayres (Ruby M.) Het mannetje in de maan 5971
Ayres (Ruby M.) Hinderpalen 6087
Ayres (Ruby M.) Papieren rozen 5545
Baart de la Faille-Wichers Hoeth (H.) De ongetrouwde tante 5906
Badin (Charles) Tetus Pallade le Muletier 5565
Baekelmans (Lode) Menschen 5973
Baelde (S. A.) Keur uit de gedichten van H. Roland Holst 4
Baere (Dr. C. de) De Judastragedie 5856
Bailey (Temple) Silver Slippers 5575
Baillehache (La Comtesse de) Cembanilo 5935
Bakels (H.) De bloeiende vlierstruik 5294
Baker (Amy J.) Aurora 5182
Baldwin (Faith) Garden Oats 5740
Balen (Mathilda A. van) Het eiland der vergetelheid 132
Balen (Mr. W. J. van) Van de Oostzee tot Stamboel 5656
Balsamo Crivelli (Riccardo) Storielle Grasse e Magre 75
Bannig (Ds. W.), **Berlage** (Dr. H. P.) **Graaf** (Dr. H. T. de), **Horeus de Haas** (Ds. G.), **Weersma** (Dr. H. A.) Religieus-socialistische studiën 5456
Banning (W.) Realistiese religie 5369
Bannink (G.), **Sorber** (J. H. G.) Algemeene geschiedenis 5857
Baragnon, O.P. (R. P.) Le Crucifix 5149
Barbusse (Henri) Force 107
Barcijnsca (Countes) Het sterke geluk 5974
Baren (Jaap van) Jan 5761
Baron (Peter) Jerry the Lag 5741
Barret. S.M. (L.) Manuel d'Adoration du très Saint Sacrament 5858
Bartling (Drs. D.) Ons zieleleven 5377
Baumann (G. Rudolf) Der König von Pulumanis 5731
Baumgarten (F.) Die Berufseignungsprüfungen 5511
Beem (L.) Examenopgaven voor het praktijkdiploma Engelsch 5762
Belle (Dr. H. v.) Katherine Boudewijns 43
Belloc (Hillaire) James the second 37
Bendien (J. G.) Achteruitgang van den Nederlandschen handel 5431
Benjert (P. B.), **Elzinga** (Dr. J. J. B.) Fransche lectuur 6048
Benjert (P. B.), **Elzinga** (Dr. J. J. B. Fransch voor de lagere school 5525
Bennett (Arnold) The strange Vanguard 5272
Béraud (Henry) Mijn vriend Robespierre 227
Berg (W. v. d.) Circus-Keessie 6015
Berg (W. v. d.) De twee vrienden 5435
Berg (W. v. d.) Rudi's avontuur 5436
Berge (Willem ten) De reiziger 43
Bergh. O.P. (E. van den) Eucharistisch leven 5545
Bergh (J. v. d.) Te midden der kampioenen 5760
Bergh Evsinga (Prof. Dr. G. A. van den) De wereld van het nieuwe testament 5611
Bergh-Marggraff (R. de) In Latijnsch Amerika 165
Berghuis (Jan) De televesiekelder 6016
Bergson (Henri) Inleiding tot de Metaphysica 5225
Berkel (Heleen van) Liesbeth van Devl 6088
Bernanos (Georges) La Joie 334
Bernay (H.) L'Homme qui dormit cent ans 5936
Bernav (H.) Le secret de la Sunbeam valley 5330
Bernink (J. B.) e.a. De tooi der getijden 5505
Bertrand (Louis) Philippe II 332
Bertrand (Louis) Sint Augustinus 355
Bertu (Berto) Risate di Gabbiani. Racconti Marineschi 75
Beuken (Dr. W. H.) Van den levene ons Heren 259
Beversluis (Martien) Mariken van Nimwegen 5191
Beversluis (Martien) Mariken van Nimwegen 141
Bieger (N. V.) Het geheim van den Kriemelsberg 6017
Bierman (W.) Franz Leo Benedikt Waldeck 5260
Bill (Alfred H.) The Red Prior's Legacy 6119
Bilt (E. F. van de) Van den levene ons Heren 5763
Binding (Rudolf) A fatalist at war 5576
Bindloss (Harold) Een vriendendienst 5546
Birkner (Friede) De vier gelukskinderen van het kasteel Klaverblad 5697
Bizet (René) La double vie de Gérard de Nerval 5566
Bloem (Walter) Wir werden ein Volk 6114
Blijstra (R.) IJzeren vlinders 43
Blink (Prof. Dr. H.) Opkomst en ontwikkeling van Sumatra als economisch-geographisch gebied 5497
Blomberg (D.) Eenvoudige handelsbrieven 5861
Bô Yin Râ, Het boek van den levenden God 5446
Boas (Fr.) Anthropology 5385
Bode (Dr. Paul) Reifende Landjugend 5458
Boldt (Ernst) Die philosophie der Liebe 5507
Bolten (Dr. Joseph) Katholisches aus England 5453
Bolzan, S.V.D. (P. Johannes) Der Normannenschwur 5280
Bonsels (Waldemar) Mario en de dieren 5975
Bon, C.s.s.R. (Jozef) De ontmoeting 361
Boone Swartwold (L. C. de) Darwintulpen 5437
Boone-Swartholt (J. C. de) Upke—Dubke 6125
Booven (H. van) Een liefde in Spanje 5310
Borden (Lucille) From out Magdala 5742
Borrenburg (Jaap) Om het kampvuur 5516
Bos (Jan) Mooi volk 5698
Bosch (J. H. van den) Gedichten voor de hoogere klassen van H.B.S. en Gymnasium 5764
Bosch-Pinke (G. G. van den) **Opstelten** (Dr. G. E.) Verzen 5765
Bot (L.) Die ewige Quelle 6049
Bot (L.), **Houtepen** (J.) Beknopte Engelsche spraakkunst 5527
Bot (L.), **Houtepen** (J.) Woordenlijst behoorende bij 't oefenboek bij de beknopte Engelsche spraakkunst 5528
Bot (L.), **Houtepen** (J.) Oefenboek bij de beknopte Engelsche spraakkunst 5529
Bouchardon (Pierre) Crimes d'Autrefois 5836
Boudens (Aug. A.) Het laatste jaar 5766
Boudens (Aug. A.) Onze auteurs 5675
Boudier Bakker (Ina) Twee voeten 5235
Bourget (Paul) Au service de l'ordre 5755
Bourget (Paul) Onze daden volgen ons 6089
Bouten (J.), **Versteeg** (L.) Elements of English Grammar 5862
Bouvier (Emile) Initation à la littérature d'aujourd'hui 236
Bower (B. M.) De dondervogel 5976
Breme (Charlotte M.) Een dwaze liefde 5977
Bramson (Karen) Nous. les barbares 5635
Brand (Max) De nachthavik 5388
Brand (Max) De schrik der zeeën 5311
Brand (Max) De sterke vuist 5907
Brand (Max) De tuin van Eden 5808
Brand (Max) De vreemdeling aan de poort 5623
Brand (Max) Wat God vereenigd heeft 5699
Brands (J.) The last three months 5767
Brauer (Theodor) Der moderne Deutsche Sozialismus 6014
Braun (Curt J.) Grand Hotel Atlantic 5624
Brauner (Joseph) Archiv für Elsässische Kirchengeschichte 5895
Brazil (A.) De meisjes van de derde klas 5438
Breasted (Prof. J. H.) Geschiedenis van Egypte 5498
Bredendahl (Marie) Der Goldgraber Peter 5178
Brète (Jean de la) La source Enchantée 5567
Breitner (Burghard) Die Flucht 6115
Brey (Henriette) Das Licht der Welt 5817
Brie (Marie) Gert Birnbaum 5335
Brie (Marie) Johannes Tauler und der Gottesfreund 5483
Briggs (W. A.) Great Poems of the English Language 5190
Brillant (Maurice) L'Art chrétien en France au XXe siècle 196
Brink (Dr. W. L. D. van den) Lyceum - Herdrukken 5863
Brinkgreve (Suze) Annie en Doortje 6018
Brockmann (Dorothee), **Drey** (Lessie) Kinderlegende 5864
Brockmann (Dorothee), **Drey** (Lessie) Wie der liebe Gott die Erde erschaffen hat 5865
Brockington (R.) Gay's 5340
Bromberg (Paul) Hannie Helmer 6126
Brouwer (C.), **Ras** (Dr. G.) Dertig eenvoudige vertalingen 5530
Bruce (Charles) Tropenliefde 6090
Brugge (B. J. ter), **Romp** (Joh.) Duitsch voor de praktijk 6050
Bruggen (Kees van) De verlaten man 200
Brugmans (Prof. Dr. H.), **Fischer** (Dr. F.), **Nolet** (Prof. W.) Geschiedenis der wereld in woord en beeld 5347
Bruin Jr. (D. de) **Verkoren** (L.) Stenografie „Groote" voor het Nederlandsch 5531
Brummitt (Dan) Shoddy 5412
Brun (Henri) Le Pharisien sous la cendre 5540
Buckinx (Pieter G.) De doortocht 297
Buckinx (Pieter G.) Wachtvuren 297
Bühl (Alfred) Vom Wirtschaftgeist in Amerika 5661
Bumpus (T. Francis) The Cathedrals and Churches of Belgium 5830
Buning (J. W. F. Werumeus) Hemel en aarde 43
Burgers (J. v.) 'n Prettige Vacantie 6127
Burgess (Thornton W.) The Christmas Reindeer 5444
Burroughs (Edgar Rice) Het opperhoofd 5979
Burroughs (Edgar Rice) Tarzan Lord of the jungle 5490
Buul (T. van) Het dappere kleermakertje 6051
Buul (T. van) Het gelukskind 6052
Buxton (D. F.) The Challenge of Bolshevism 5201
Buysse (Cyriel) Kerels 5978
Calderon (Ventura Garcia) Récits de la vie Americaine 5407
Calcini (Raffaele) La Collana d'Ambra 75
Campbell (Gordon) My mystery ships 5823
Campbell (L. B.) These are my jewels 5577
Cannegieter (H. G.) Feestgangers 5547
Canot (Theod.) Avonturen van een Afrikaanschen slavenhandel 5600
Carco (Francis) Rue Pigalle 107
Carcopino (J.) La louve du capitole 5194
Carla, Donkere dagen 6128
Carla, Onder het veilige dak 5208
Carlisle (Helen Grace) See how they Run 326
Caroll (Lewis) Alice's adventures in wonderland and through the looking glas 6041
Carr (Rob. S.) The Rampant age 6000
Carra (Bruno) Sanya la Moglie Egiziana, Romanzo 76
Cas'el (Billy) Les étapes galantes 5261
Cauberge (J. R. S.) Het toelatingsexamen 6053
Cauberge (J. R. S.) Idiome 5676
Cavaignac (E.) La Paix Romaine 112
Chaffee (Allen) Beertje Kroeshaar 5209
Chaffee (Allen) Tinteloog op de Dalhoeve 5842
Chaffee (Allen), **Derksen** (Jan), **Pleysier** (A.), **Nagel** (W. F.) Voor het kleine volkje 5439
Chaplin (Charlie) Mes Voyages 5482
Chavigny (Jean) La legende sacrée 5422
Chesterton (G. K.) The innocence of Father Brown 5866
Chouzier (Ch.) Ma vie de fils adoptif de dieu 5375
Christiansen (Einar) Ottilie 5336

Christie (Agatha) Het geheim van den „Train Bleu" 5909
Christie (Agatha) The mystery of the blue train 5489
Christie (Agatha) The seven dials mystery 5998
Christie (May) Het eeuwig vrouwelijke 5802
Christie (May) Het geheime huwelijk 5403
Cederholm (Doris) Au pays du nep et de la tchèka 5602
Celen (Dr. V.) e.a. Werken van Michiel de Swaen 43
Clark (Barrett H) A study of the modern drama 237
Cleene (Dr. N. de) Onder de gulden ster 5952
Clifford (Hugh) In Court and Kampong 5352
Cohausz, S.J. (Otto) In Jezus' gevolg 5965
Cohen (Alexander) Uitingen van een reactionair 5700
Cohen (Josef) Paria 5236
Cohen, e.a. (J.) Naar Drente 5768
Collinson (Clifford) Onder de kannibalen der Salomons-eilanden 5499
Connor (Sabra) De pelsjagers van den Zoetwaterpas 6092
Conrad (Joseph) Lord Jim 262
Conrad (Joseph) Heart of Darkness 262
Conrad (Joseph) The Tale 5958
Conrad (Joseph) Typhoon 5532
Conquest (Jean) The cate of the east 5183
Constant (Benjamin) Journal Intime 1804-1816 5427
Constant (G.) L'église de France sous le Consulat et l'Empire 332
Corkey (A.) De hooge vloed 6091
Cornali (Dino) Le sentimentali 75
Corrie (Joan) G. G. Jungs Psychologie im Abriss 5305
Linden (R. A. D. Cort van der) Philosophie van kunst en muziek 5226
Corthaus-van Puyenbroek (Rosa) Tony Brinken 5701
Cosgrave (J. C.) The psychology of Youth 5696
Coster (Dirk) De Nederlandsche poëzie in honderd verzen 4
Courths Mahler (Hedwig) Britta Riedberg 5980
Courths Mahler (Hedwig) Door liefde bevrijd 5238
Courths Mahler (Hedwig) Feeënhanden 5803
Courths Mahler (Hedwig) Het parelsnoer 5702
Courths Mahler (Hedwig) Levensstormen 5981
Courths Mahler (Hedwig) Recht op geluk 5237
Courths Mahler (Hedwig) The string of pearls 5867
Courths Mahler (Hedwig) Wie werpt den eersten steen? 5804
Courths Mahler (Hedwig) Ze hadden elkander zoo lief 5625
Cousin (John W.) A short biographical dictionary of English Literature 5429
Craene (Bas. de) Simon Petrus 5447
Cramer-Schaap (D. A.) Het gulden meisjesboek 5517
Crompton (Richmal) William in Trouble 6042
Cox (Harding) Fugleman de Meutehond 5681
Cule (W. E.) The man at the gate of the world 5273
Culum (Padraic) The Voyagers 5341
Cullum (Ridgwell) Bloedgeld 5239
Cullum (Ridgwell) Het geheim van het Noorderland 5805
Daemen (Jo) Pruikebollen 5214
Dallinger (Dr. Karl) Ueber den Zusammenhang zwischen der Entwicklung des Ichbewustseins und dem kindlichen Zeichnen 5230
Dam (W. v.) Bernard de vondeling 6129
Damasus, O.M.C. (P.) De toekomstige moeders 5200
Dandolo (Milly) Il Dolore Degli Altri 75
Daniels (René) De Penge 5961
Davis (A.), Robertson (H. J.) Chronicles of Kenya 5665
Davis (Elmer) The Giant Killer 5940
Day (Holman) De roode laan 6093
Day (Holman) Koning Spar 5548
Decoene (Dr. A.) De Godsgedachte 5879
Decoene (Dr. A.) Vrede over Israël 6054
Deeping (Warwick) Het huis der verspieders 5157
Deeping (Warwick) Kitty 5550
Dercru (Alice) Singing River 5491
Defrance (Jean Marie) La formidable energie 5262
Dekkers (M. F.) Roomsch katholieke godsdienstleer 6055
Delafield (E. M.) What is Love 5492
Delafield (E. M.) Women are like that 5743
Delamain (Jac.) Pourquoi les oiseaux chantent 5263
Delarue Mardrus (Lucie) L'Ame aux trois visages 5408
Deledda (Grazia) Annalena Bilsini, 76
Dell (Ethel M.) Als een adelaar 5910
Dell (Ethel M.) De zwarte ridder 5158
Dell (Ethel M.) Het altaar der eer 5911
Dell (Ethel M.) Het onuitsprekelijke getal 5240
Dell (Ethel M.) Verboden toegang 5912
Demaison (André) Le livre des bètes qu'on appelle Sauvage 5728
Demedts (André) Jasmijnen 297
Derksen (J.) De ware geschiedenis van Bob, den foxhond 5215
Desberry (Lawrence H.) Im Schatten des elektrischen Stuhls 5818
Desprée (V. Lame) Le bois dormant a Bonheurs 5730
Desty (Mary) The untold story 5753
Dickens (Charles) Sydney Carton's sacrifice 6056
Didring (Ernst) Mann auf Posten 5484
Diepen (Mgr. A. F.) De wellevendheid 5769
Diers (Marie) Die Waisenkinder von Bötefüer 5337
Dijkstra (J. E.), Vreeken (A. L.) Kleine algemeene Geschiedenis 5534
Dine (S. S. van) Het Green Mysterie 5982
Dine (S. S. van) Het Margaret Odell Mysterie 5389
Dobrizhoffer (Pater) Auf verlorenem Posten bei den Abiponen 5953
Dommelen (Caroline van) Naar Babbertjesland 6019
Doncker (Maurits de) Gedoofder vuren as 361
Doncoeur (R. P.) Derniers Prèceptes de Foch 332
Dongen (Sjef van) Vijf jaar in sneeuw en ijs 5432
Dongen (S. H. van) Dappere Dikkie 5868
Donker (J. Anthonie) Grenzen 141
Doolaard (A. den) De wilde vaart 141
Doorn (H. J. van), Hooft (M. 't) De taal-oefening op het Mulo-examen 6057
Doornik M.S.C., (N. G M van) Vocabularium 5839
Doren (Mark van) An anthology of the world Poetry 5650
Dorhout (M. G.) Pedro de acrobaat 6020
Dorie (Lucia) Ein Lebensbuch für junge Mädchen 5364
Dornau (C. van) D'r loopt een streep door 6094
Dorp (J. van) Kampeeridyllen 5610
Dorsman (L.) Toch teruggevonden 5518
Dorsten (Marie van) Kitengo en Kasongo 5217
Dorsten (Marie van) Klaas in het huis waar alles praten kon 5869
Dorsten (Marie van) Klein Anneke 5844
Dorsten (Marie van) Groot Anneke 5845
Fox (J. Douglas) Rain before Seven 326
Doumen (N.) 'n Geheimzinnig levensraadsel 6130
Dow (Marcus) Stay Alive 5841
Doyle (Conan) Uncle Bernac 5744
Drehmans pr. (Fr.) De gouden Marialegenden 5390
Dreiser (Th.) The Titan 101
Dreiser (Th.) Chains 101
Dreiser (Th.) Dreiser looks at Russia 101
Dreiser (Th.) Moods 5424
Drewis (A. J.), Snelleman (Drs. W.) Drei Tage aus Gellerts Leben 5533
Dubreton (Lucas) Le comte, d'Artois Charles X 138
Duchaussois (Pater) De onbekende apostelen 235
Duinkerken (Anton van) Onder Gods ogen 43
Duinkerken (Anton van) Rootbouw 294
Dubois (Dominique) Georgette Garou 6095
Duhlberg (Franz) Holland 5502
Ferrier (Dupont) La formation de l'etat français 332
Duursma (J.), Lammerse (L.) Werktuigkunde 5870
Eckhardt (K.), Schüssler (H.) Psychologischer Beobachtungsbogen 5799
Eeckels (Constant) St. Franciscus wereldvaart 5192
Eeden (Frederik van) De kleine Johannes 5806
Eekhout (Jan W.) Louteringen 43
Ehrenburg (Ilja) Die Verschworung der Gleichen 5338
Eindhoven (P.), Overbeeke (P. H. v.) Leerboek der Engelsche taal voor Beginners 5770
Eindhoven (P.), Overbeeke (P. H. v.) Leerboek der Engelsche taal voor beginners 5871
Eindhoven (P.), Overbeeke (P. H. v.) Step by Step 5872
Elmslie (Th. C.) De kleine lady 5682
Elvestad (Sven) De man die een stad plunderde 6096
Elzer (Margarete) Vervulde wenschen 5703
Emrys (David) Rhymes of the Road 5425
Endepols (Dr. J.) M. J. Koenen's verklarend handwoordenboek der Nederlandsche taal 5674
Engelrode (G. van) Merkwaardigheden uit het leven van Rabben Joseph Ben Johai 5464
l'Ermite (Pierre) De vrouw met gesloten oogen 5312
Ertz (Susan) The Galaxy 326
Ertz (Susan) Madame Claire 5313
Escholier (Raymond) La vie glorieuse de Victor Hugo 6001
Evoy (J. P. Mc.) Show Girl 11
Exel (Ph.) De avonturen van Ormin 5289
Exel (Ph.) De gemaskerde Woudkoning 6021
Exel (Ph.) Het oog van Siva 5288
Eyck (P. N. van) Inkeer 43
Eysten (Mr. Dr. J. W.) Evert Tervoren 4358
Fabricius (Johan) Charlotte's groote reis 5241
Fairlie (Gerard) Genade voor recht 5983
Fantani (R. P.), Porte (M. Th.) Marie Clothilde de Savoie 5794
Fairlie (Gerard) De man met den groenen ring 6097
Faszbinder (Heinrich) In vollen bloei 5456
Faszbinder (N.) Das Glück des Kindes 5691
Favier (M.) Marguerite Sinclair 5873
Felder O.M. Cap. (Dr, p. Hilarin) St. Franciscus en zijn ideaal 5962
Ferry (Marcelle) Pour elle 5265
Fiedler (Kuno) Die stufen der Erkenntnis 5618
Finck (Ludwig) Der Bodensee 5351
Finn S. J., De geheimzinnige gids 5440
Fischer (Dr. H.) Ueber den einflusz von Hemmungen auf den Ablauf Willkürlicher Bewegungen 5306
Fischer (H. W.) Die Schädelstätte 5619
Fiumi (Maria Luisa) Le Mistiche Umbre 76
Flach (Auguste) Die Psychologie der Ausdrucksbewegung 5381
Fles (Etha) Ware Helden 5791
Fliche (Aug.) La chrétiente médiévale 5832
Foerster (Dr. F. W.) Wedergeboorte van Staats en Volksleven 5615
Fontane (Theodor) Grete Minde 5677
Footner (Hulbert) Twee menschen op den weg 6098
Footner (Hulbert) Voortvluchtig 5807
Forbes (A.) Margaret Sinclair 5224
Forest (Ellen) Het gouden schip 5159
Fort (Gertrud von Le) Das Schweisstuch der Veronika 5819
Fournier (Alain) The Wanderer 5944
Fournier (Alain) The Wanderer 5999

Fox (Ralph) Heksenketel 5704
Franke (S.) Hakbek de kraai 5845
Freedy (Georg) General Crack 5275
Frenssen (G.) Die Chronik von Barlete 5572
Freusberg (Elisabeth) Der Fränkische Baron 5732
Gabory (F.) La Revolution et la Vendée 138
Gadda (Piero) Verdemare, Racconti 75
Gandolfi (G.) La Vittoria del Sole. Romanzo 76
Galopin (Arnould) Le Bacille 5568
Galsworthy (John) Swan Song 295
Galsworthy (John) De Forsyte Sage 295
Galsworthy (John) The Silver Box .. 5957
Galy S.M. (A.) L'Ami des Pêcheurs 5689
Gard (Maurice Martin du) Premières visites a l'Europe 5350
Garnett (David) Zij moest gaan 5465
Garnir (George) Tartarin est dans nos murs 5264
Garvice (Ch.) Iris 5913
Gerard (Louise) Bloem van de maan 5705
Gerard (Louise) De dochter van den dageraad 5314
Gerard (Louise) Een liefde in het oerwoud 5160
Gerard (Louise) In de schaduw van den palm 5706
Gerard (Morice) Om de vrijheid 5626
Gervasius, O.M.Cap, (P.) Bijzondere deugdpaedagogiek 5378
Gide (André) De terugkeer van den verloren zoon 5415
Giloteaux (Paulin) L'Abbé Leopold Giloteaux 1886-1928 5376
Gink (G. S. Th. van) Natuurlijk broeden en opfokken van kuikens 5535
Ginneken S.J., (Jac. van) Voordrachten over het katholicisme voor niet katholieken 5963
Giovannetti (E.) Sirene in Vacanza 75
Giulio Viola (Cesare) Prico 5475
Gernaudt Claine (Jane) Le coeur en voyage 5331
Gestel, S.J. (G. van) Ons goddelijk kindschap 5874
Geyerstam (Gosta af) Iva Ohneland 6116
Gladkow (Fedor) Cement 357
Gloudemans, M.S.F., (P.) Brood-Bloed-Licht 5295
Glyn (Elinor) ,,Het'' 5984
Glyn (Elinor) Liefde is blind 5466
Goffic (Charles le) Mes entretiens avec Foch 332
Goffine, O.P. (Léonard) Kerkelijk leven 5296
Goll (Ivan) Le microbe de l'Or 10
Gomez de la Serna (Ramon) Torero Caracho 5938
Gonggrijp (T.) Over etnologiese ekonomie 5433
Gorce (P. de la) La restauration II, Charles X 138
Gorki (Maxim) Erinnerungen an Zeitgenossen 134
Gorki (Maxim) Gevallenen 5707
Gorki (Maxim) Märchen der Wirklichkeit 5266
Gorki (Maxim) Matwej Koshemjakin 133
Gorter (Herman) In memoriam 141
Gotta (S.) Il convegno dei Martiri .. 105
Gotta (S.) Ombra 5708
Göttler (Dr. Joseph) Achtzehntes Jahrbuch des Vereins für Christliche Erziehungswissenschaft 5692
Govau (G.) Saint Bernard de Clairvaux 332
Goyau (G.) Saint Louis 138
Graadt Jonkers (A.) Kerstsproken .. 6099
Graafland (Jhr. J. A. J. H.) Gedenkboek A. R. K. O. 5875
Grandmaison (L. de) l'Expédition Française d'Espagne en 1823 138
Grant (Allan) Met een dubbeltje de wereld door 5519
Gras (H.) De schanslooper van Monnikendam 5359
Gratien (P.) Histoire de la Fondation et de l'évolution de l'ordre des frères mineurs au XIIIe siècle 138
Granlich (Reginald) Diaboliques 5423
Grazie (Maria Eugenie delle) Titanic 5179
Greebe (Dr. A.) De techniek van het opstel 5609
Green (Julien) Leviathan 334
Green (Paul) Wide Fields 5413
Greep (J. M.) Deutsches Lesebuch 5876
Gregory (Jackson) De ungestootene 5710
Gregory (Jackson) De woudwolf 5914
Gregory (Jackson) Goudkoorts 5985
Gregory (Jackson) Het meisje van de bergen 5243
Gregory (Jackson) Het verborgen goud 5242
Gregoire (Jan) De tweespalt 5709
Grente (Mgr.) Sommes nous les fils de la sainte Eglise 5877
Greshoff (J.) Aardsch en hemelsch .. 5416
Greshoff (J.) **Mirande** (A. F.) Lyriek 4
Greshoff (J.) Oud zeer 5418
Greshoff (J.) Vonken van het vuur 5417
Grey (Zane) Het ras dat verdwijnt 5986
Griese (Fr.) Tal der armen 5410
Grimaud (Abbé) Jeunes et vieux menages 5380
Groot (J. H. de) Sprongen 141
Grunday (C. Reginald) English art .. 5589
Grünwald (Levy) Om het oude geloof 5828
Grusdew (I.) Das Leben Gorkis 133
Gunning J.Hzn. (Dr. J. H.) Ter gedachtenis eenige herinneringen aan Prof. Dr. J. H. Gunning 5655
Günther Panstingl (Dr.) De vier gedenkwaardige jaren der familie Van der Velden 5720
Guthrie (Ramon) Parachute 5711
Haag (Adam) Messias verwachting .. 5798
Haag (v.) Wim z'n kabouterboek 6131
Hachet-Souplet (P.) Les sociétés d'animaux 5205
Hahn (Herbert) Vom Ernst des Spielens 5382
Haldeman-Julius (Mr. en Mrs.) Een onvruchtbaar leven 5244
Halflants (Paul) Livres de Chevet .. 5428
Hall (Peter) Der Seehof 5571
Hall (R.) The Unlit Lamp 5745
Halliburton (Richard) Het luisterrijk avontuur 359
Hampton (Lord) Het dorp Evergreen 5391
Hamsun (Knut) Onder Herfststerren 298
Hamsun (Knut) Rosa 5161
Hamilton (Patrick) The Midnight Bell 6120
Handel-Mazzetti (H.) Naturbilder aus Südwest-China 5503
Hankamer (Paul) Die Sprache 5831
Harborough Sherard (Robert) The life of Oscar Wilde 78
Harbou (Thea v.) De spion 6101
Harduyn (Justes de) Proefstuxkens .. 43
Hardy (Thomas) The dynasts 5958
Hardy (Thomas) The trumpet major 5959
Haringx (A.) **Nieuwenburg** (H. P. van) Le Petit Français, Ie deel 6058
Haringx (A.) **Nieuwenburg** (H. P. van) Le Petit Français, IIe deel 6059
Harper (Charles G.) The Bunyan Country 5666
Hart (I. R. G.) Het eiland der verschrikking 5712
Hartshorne (Hugh), **May** (Mark A.) Studies in Deceit 5800
Haugen (Kristian) De reis naar de planeet ,,Ken'' 6100
Hauser, Renaudet (A.) Les debuts de l'age moderne 332
Hauser (Dr. O.) Neue Dokumente zur Menschheitsgeschichte 5603
Haustaux (G.) Foch ou l'homme de Guerre 332
Haustein (Ottfried von) Duizend mijlen in een Rendierslede 5393
Have C.ss.R. (Th. B. ten) De onvoorwaardelijke innerlijke boosheid en groote boosheid van het Neo-Malthusianisme 5688
Heemskerk (J. F.) Bernard Rochowitz 5392
Heerikhuizen (C. van) Oefeningen behoorende bij Engelsch spreken en schrijven 5878
Heimsoeth (Prof. Dr. Heinz) Metaphysik der Neuzeit 5900
Heinroth (Dr. O.). **Wegner** (Dr. R.) Die Vogelschutzwarte 1929 5206
Helders (J. C.) De zaligsprekingen .. 5370
Hendrickx (J. H.) Vertellingen van dieren 6132
Hendrickx (J. H.) Van vogels en viervoeters 6133
Herderschêe (Dr. D.) Onderzoekboekje volgens methode Binet 6060
Hergesheimer (Joseph) Quiet Cities .. 5184
Herron (Vennette) Pauwen en andere verhalen van Java 5915
Hers (Anna) Het beugeljong 5290
Hertog (A. den) De zoon van het regiment Ziegler 6022
Herwig (Franz) Die Eingeengten 69
Hesse (Herman) Siddhartha 5467
Heyer (G. R.) Das Weltbild 5307
Heyermans-Jurgens (Annie) De club der onafscheidelijken 5846
Heynen (H. G.) Joolssingel No. 1 .. 6023
Heynen (H.) Rijmpjes en Lijmpjes 6134
High (Stanley) A Waking World .. 326
Hijmans (A.) Ben Lindsey's nieuwe sexueele ethiek 5457
Hoeck (M. van) Het zaligende lijden 5792
Hoeffelman (Marie) Brigitte 5916
Hoek (Joh. v. d.) De club van 6 tot 14 6024
Hoelz (Max) Vom ,,Weissen Kreuz'' zur Roten Fahne 5733
Hoelz (Max) Vom ,,Weissen Kreuz'' zur Roten Fahne 207
Hofer (Klara) Der Büsser 5573
Hofmann (Emil) Florian Werner .. 5734
Hölscher (To) Dot, de kleine vriendin van Jezus 5879
Hölscher (To) Een jaartje rond 5212
Hölscher (To) Een kostschoolstel 5211
Hölscher (To) Toen moeder ziek was 6135
Holsinger (Frederic E.) The mystery of the Trade Depression 5955
Holst van der Schalk (H. Roland) Heldensagen 4
Holst van der Schalk (H. Roland) **Roland Holst** (A.). **Doster** (Dirk) **Donker** (Anthonie) In memoriam Herman Gorter 4
Holst van der Schalk (H. Roland) Verworvenheden 4
Holtzappel (J. C.), **Hooftman** (L.) Kleine Nederlandsche spraakkunst 6061
Hoogenboom (W.), **Moerman** (A. S.) **Romein** (Bern.) Koordschrift 6062
Horbach (Chrysostomus) Naar de Indianen 5658
Horbach (Chrysostomus) Pennekrabbels uit Chili 5657
Horler (Sydney) De terugkeer van Vivanti 5163
Horler (Sydney) Het huis van mysterie 5162
Horst (C. F. van der) Het boek der Helden 6025
Houben (H. H.) Der Ruf des Nordens 203
Houben (H. H.) De roep der Pool 203
Houwensvelt (S. van) Levenslot 5315
Hovenkamp (G.) De Paaschvuren .. 6026
Hubert (L.) Ce qu'il faut connaître de nos resources coloniales 5660
Huebner (F. M.) Zugang der Welt 5969
Huizenga-Onnekes (E. J.) Het boek van Trijntie Soldaats 5713
Hulsmans (Annie) Droomleventje ... 6102
Hulzen (A. L. van) Bijbel en kind 5966
Hulzen (G. van) De kinderen der rijken 5551
Hume (Fergus) Het aas van den duivel 5809
Hume (Fergus) Het geheim van den middernacht-express 5917
Huna (Ludwig) Hexenfahrt 5735
Hutschenruyter (Wouter) Johannes Brahms 5948
Huxley (Aldous) Point Counter Point 5185
Huynink (W.) Eenvoudig Duitsch .. 6063
Heynink (W.) Eenvoudig Engelsch . 6064
Italie van Embden (W.) Sprekende Portretten 5356
Ivans. De landlooper 5714
Ivans, Het Brockenspook 5164
Ivans, Het landhuis 6103
Ivans, Mystificaties 5918
Jacomb (Edward) The Banana Skin 5646
Jader Bruining (W. W.). **Pijl** (J.) Theorie der rekenkunde 6065
Jaloux (Edm.) Le rest est silence . 5729
Janetschek (Ottokar) Mozart's levensroman 6468
Janin (Raymond) Saint Basile 5795

Janssens, Pr. (Al.) De heilige eucharistie ... 5612
Jansen (Ir. Daan) Kerk en kunst .. 355
Jansen (Werner) Robert der Teufel 5640
Jansonius (Dr. H.) Engelsche Handelsterminologie voor examencandidaten 5536
Jarcho (Gregor) Der Freund ... 5736
Jehu (Felicie) Jip geeft zich gewonnen 6136
Jehu (Felicie) Onze Nan is een beste 5210
Jespersen (Prof. Dr. O.) De ontwikkeling en de oorsprong van de taal 5673
Jinarajadasa (C.) Brieven van de Meesters van wijsheid ... 5379
Jong (A. M. de) Het Neptunusfeest op de „Hercules" ... 6137
Jonker (Prof. Dr. A. J. Th.) Het licht tegemoet ... 5448
Jungius (Marie) Verzen en sprookjes 5188
Kaiser (Elsa) Hoe Hans naar den Hemel ging ... 5316
Kamerling (G.) Onze Oost ... 5601
Kampen (Prof. Dr. P. N. van) De Geographische Verspreiding der Dieren ... 5668
Kan (J. de), **Traast** (J.) Landen en Volken ... 6066
Kappers (Dr. C. U. Ariens) e.a., Natuurkundige voordrachten ... 5854
Keckeis (Gustav), **Schmid** (Josef) Der Fährmann ... 5365
Keuning (P.) Christelijke Kunst 141
Keyser (E. de) La tragédie du Sud 5332
Keyserling (Graf Herman) Das Spektrum Europas ... 5620
Khouvine (Rubin) Couleurs ... 5582
Kiesgen (Laurenz) Der Esel Nasso und sein Abenteuer ... 5366
Kipling (Rudyard) Rikki — Tikki — Tavi and Wee — Willie — Winkie 5771
Kirschweng (Joannes) Der Ueberfall der Jahrhunderte ... 5267
Kiroul (Paul) Van Canteclaar en zijn kippen ... 5880
Kittmann (G.) De glanzende draad der goden ... 5317
Klaver (A.) Berusting ... 141
Klein (Ernst) Sabine ... 5820
Kloos (J.) Noordwijk in den loop der eeuwen ... 5500
Kloos (Willem) Letterkundige inzichten en vergezichten ... 5196
Kloos (Willem) Letterkundige inzichten en vergezichten ... 5281
Kloostermans (B. G.), **Sloet** (Dr. D. A. W. H.) Geschiedenis van het oude Testament ... 5881
Kloostermans (B. G.), **Sloet** (Dr. D. A. W. H.) Geschiedenis van het nieuwe Testament ... 5882
Knibbs (H. H.) Rooie Jack ... 5318
Knies (Richard) Molli Hop-Hop-Hop 5627
Knox (Ronald A.) The Three Taps 5942
Knuvelder (Gerard) Bezuiden de Moerdijk ... 258
Kober (L.) Das Werden der Alpen 5202
Koch (Lauge) Um Grönlands Norden 72
Koenen (Marie) De herdersknaap van Bethlehem ... 5772
Köhl (Hermann), **Fitzmaurice** (J. C.), **Hünefeld** (E. G. Freiherr von) Unser Ozeanflug ... 5504
Kokje Jzn., (J.) Middenstandsboekhouden in zijn eenvoudigsten vorm 5773
Kolfschoten, S.J. (G.) Hoe ze ongeloovig gemaakt worden ... 6067
Kollman (Franz) Schönheit der technik ... 5207
Koning (Marie de) De groote zeereis 6138
Koopmans (Marie) De katoenkoning 5165
Koopmans (Marie) Meneer van Netten 5715
Kooy (John.) Het boek der uitvindingen ... 5204
Korff (Dr. F. W. A.) Advent ... 5371
Kotzde (Wilhelm) Der Tag von Rathenow ... 5737
Kraigher Porges (Josepha) Lebenserinnerungen einer alten Frau 5411
Krebs (Dr. N.) Die Ostalpen und das heutige Oesterreich ... 5203
Kronenburg C.ss.R., (J. A. F.) Leven van den heiligen Gerardus Majella ... 5449
Kroon (Nic.) Van zangers en krassers 5774
Krusemeyer (Dr. Maria) Grosze Frauen der Vergangenheit ... 5641
Kühn (Prof. Dr. Franz) Argentinien 5604
Kühn (Prof. Dr. Franz) Argentinien 5434
Kuhlmann (F.), **Velt** (G.) Fröhlich Deutsch ... 5775
Kummer (Frederic Arnold) Maypoles and Morals ... 5746
Kurtz (G. H.) Willem III en Amsterdam 1683-1685 ... 5593
Kuyle (Albert) De bries ... 231
Kuyle (Albert) Songs of Kalua ... 43
Kuyper van Oordt (Hendrike) De wrok van Diederik Spijkerboer ... 5319
Kyne (Peter B.) Als het getij verloopt.... ... 5716
Kyne (Peter B.) Ook zij dienen 5394
Labberton (Mien) Aan den ingang .. 5392
Labberton (Mien) Zondag ... 5297
Labelle (E.) Saint Louis ... 138
Lacourt-Gayet, Talleyrand ... 138
Lacretelle (Jacques de) Histoire de Paola Ferrani ... 5636
Lajeunie O.P., (Et. Mar.) Een heldhaftig bruidje van Jesus. Annie de Guigné ... 5537
Lamarre (Joseph) The Passion of the Beast ... 5647
Lamond D. D., (Rev. John) Miracles in Modern Life ... 5459
Landon (Herman) Murder Mansion .. 5578
Langerhorst (Tine) M'n vriend in vrije uren ... 5360
Laporte (René) Le Guerisseur ... 107
Larrabee (Harold A.) What Philosophy is ... 5155
Lauff (Joseph von) Perdje Puhl ... 5339
Lawrence (George) Guy Livingstone.. 5342
Leclercq (H.) La Vie Chrétienne Primitive ... 112
Lector, Keurleze 1800 tot heden 5419
Ledas (G.) Les Croisades ... 138
Leer (Maria Francisca van) Harte .. 5372
Leeuw (Aart van der) Het aardsch paradijs ... 43
Lehmann (Dr. Edv.) De voornaamste Godsdiensten ... 5538
Leiss (Aug.) Durchs Land der tausend Inseln ... 364
Leman (A.) l'Eglise dans les temps Modernes ... 332
Lennep (Mr. W. W. van) John Keats' Hyperion ... 4
Lennep (L. H. van) Chumhotep de schatbewaarder ... 5166
Lenstra (M.), **Stroo** (D.) Handelsrekenen en boekhouden voor U.L.O.-scholen ... 5884
Letourneau (G.) Nos devoirs envers les Sept Sacrements ... 5892
Levonian, B. A. M. R. A. S. (L.) Moslem Mentality ... 68
Lewis (Michael) The Three Amateurs 5824
Lewis (Sinclair) Dodsworth ... 130
Ley (Willy) Die Fahrt in's Weltall .. 5671
Leyvraz (René) Le Chemin de la Montagne ... 5893
Lichtenberg (W.) Hoe men van een fatsoenlijk meisje een naamlooze vennootschap maakt ... 5717
Lidt de Jeude (Carla van) Dochters 5245
Liebold (Albert) Nächte um Tiflis .. 5485
Liedloff (Werner) Beiträge zur psychologie der Mathematischen Schulbegabung ... 5383
Liefde (J. L. de) Contact ... 5919
Lijdsman S.s.s.R., (B.) Introductio in Jus Canonicum ... 5541
Livingstone Hill (Grace) Blue Ruin 5343
Livingstone Hill (Grace) Duskin 5747
Lobsien (Wilhelm) Als de vloed komt 5320
London (Jack) Die Herrin des Groszen Hauses ... 5642
London (Jack) Nur Fleisch ... 6117
London (Jack) Siwash ... 5486
Long (W J.) Leven en sterven der dieren in de wildernis ... 5987
Longuon, Les Français d'outre Mer 332
Löns (Hermann) Aus Wald und Heide 5776
Löns (Hermann) De weerwolf ... 5469
Löns (Hermann) Goldhals ... 5885
Loon (Hendrik Willem van) Man the Miracle Maker ... 5353
Loon (Hendrik Willem van) Van zintuig tot werktuig ... 6006
Lübbing (Hermann) Friesische Sagen 5605
Luber (Jet) De drie levens van Nina Vesper ... 5321
Lucasz (Lambert) Zoo'n rare Chinees 5291
Lumey (Jan van) Op de kentering .. 5395
Lummis Smith (Harriet) Polly-Anna's juweelen ... 6104
Lummis Smith (Harriet) Polly-Anna's Oranjebloesems ... 5246
Luns (Huib) Tien wandelingen in Florence ... 5495
Maas (Drs. P. M.) Uit het land van St. Jeanne d'Arc ... 5886
Macaulay, Selections ... 5887
Machiavel (Nicolas) Pages Choisies .. 6003
Mackail (Denis) Another part of the Wood ... 5943
Maeterlinck (Maurice) Het leven der ruimte ... 5628
Maeterlinck (Maurice) La vie de l'Espace ... 5174
Man (Hendrik de) Arbeidsvreugde .. 6009
Man (Herman de) Meester Lampelaar 231
Manders (Jo) Toch een stadskind .. 5683
Manders (Jo) Toch een stadskind .. 6027
Manders (Jo) Wilde vogels ... 5247
Manly (J. M.), **Rickert** (E.) Contemporary American Literature ... 5284
Manly (J. M.), **Rickert** (E.) Contemporary British Literature ... 5346
Marc (Elizabeth) In de Poolstreken verdwaald ... 5847
Marck (Dr. H. van de) Het kruis van den Oceaan ... 5213
Mariani, O.S.A (Ugo) Scrittori Politici Agostiniani del Sec ... 105
Marlier, S.J. (A.) Pater Constant Lievens ... 5793
Marsman (H.) De lamp van Diogenes 141
Marussig (Guiseppe) Uomini di Confine, Romanzo Degli Italiani all' Estero ... 75
Mason (A. E. W.) Les Guetteurs 5937
Mathiassen (Therkel) Mit Knud Rasmussen bei den Amerikanischen Eskimos ... 5663
Matthijs (Marcel) Het grauwvuur .. 5552
Maureilhac (Lise de) Aurora ou le Rancho de l'Ombu ... 5637
Maurois (André) Etudes Anglaises .. 78
Maxwell (W. B.) Like shadows on the Wall ... 5944
Maxwell (D.) Sea and Sussex from Rudyard Kipling's verse ... 5651
Meaux (A.) A Cochin et la Genèse de la revolution ... 138
Meeren (W. van der) Het geheim van de Barnsteengroeven ... 5520
Meester J. C. D., (A. de) Juris Canonici et Juris Canonicocivilis Compendium ... 5797
Meier-Graefe (Julius) Vincent ... 5752
Méline (P.) Morale Familiale ... 5229
Melville (Herm.) La Cachalot Blanc.. 5409
Mendes (Joost) Het geslacht der Santeljanos ... 5920
Mera (Edouard) Elodie ... 5333
Merk, S.J. (A.) Uit liefde ... 5151
Merlet (Herluf van) Het oud seizoen 141
Meschler, S.J. (M.) De Heilige Pinkstergave ... 5148
Meuleman (Dr. C.) De nood van de ongehuwde moeder ... 5613
Meuleman (Dr. C.), **Lamers-Hoogveld** (Jacqueline) Van knop tot bloesem 5227
Meulen (W. van der) Uitwerkingen van recht op het doel af ... 5888
Meurer (R.) My first Reader ... 5889
Meyere (Victor de) De Vlaamsche Vertelselschat, IIe deel ... 5345
Meyere (Victor de) De Vlaamsche Vertelselschat, IVe deel ... 5949
Michel (Ernest) Het mes ... 43
Middendorp (Herman), **Metzlar** (Chr. M.) Stijl ... 5890

Mierlo S.J. (Dr. J.) Geschiedenis van de oud- en middel-Nederlandsche Letterkunde 43
Milanesi (Guido) Le Aquile. Racconti di Guerra Aerea 75
Miller White (Grace) Tess uit het Stormland 5396
Minet (J.) Comment il faut aimer la sainte Vierge 6068
Mills (F. E.) A Mistaken Marriage 5648
Minkner Canton (Edmund) Ganz China unter dem Sonnerbanner des Sudens 6004
Miterre (Paul) Saint Bernard de Clairvaux 332
Moberly (L. G.) Een sprong in het duister 5322
Moerkerken (Dr. P. H. van) Eros en de nieuwe God 5553
Monahan (Maud) Die Geschichte des Heiligen Stanislaus 5685
Mohr (Dr. A.) Was ich in Island Sah [illegible]
Moller (Dr. H. W. E.) Beknopte geschiedenis der Nederlandse letterkunde 79
Monahan (Maud) Die Geschichte des Heiligen Aloysius 5686
Montherlant (Henry de) La petite infante de Castille.................. 334
Monti (Luigi) La mistica stirpe, novelle del serafico oriente 75
Moore Pim (Herbert) French love 5945
Moorsel (A J. M. van) De kinkhoorn 43
Mooy (Henriette) Maalstroom 5554
Morand (Paul) Magie Noire 107
Moresco-Brants (Christine) Didi's avonturen 5292
Moretti (Marino) Il trono dei poveri, Romanzo 76
Morgan (Charles) Portrait in a mirror 5579
Morienval (Jean) De pathelin à Ubu 6002
Morley (Christopher) De dierenclub 6028
Morziol (C.) Einführung in den geologischen Unterricht 5678
Moscardelli (Nicola) La Grazia della Terra 76
Mulford (Clarence E.) Cassidy komt terug 5167
Mulford (Clarence E.) Corson de stamhouder 5810
Mulford (Clarence E.) De goudkoorts 5246
Mulford (Clarence E.) Mesquite Jenkins 5718
Mulford (Prentice) Een nieuwe boodschap 5450
Müller (Dr. Erwin) Psychologie des Deutschen Volksmärchens 5231
Muller (Dr. W. A.) Leerboek der vlakke meetkunde 5777
Mulukom Pr., (J. L. van) Hoog tijd voor het arbeidende meisje 5542
Munzer (Kurt) Am Flugel: Prinz Scott 6118
Muron (Johannes) Die Spanische Insel 205
Musbach (Dora) 's Levens Lentetijd.. 6029
Naeff (Top) Klein avontuur 5168
Nanda, Meisjesillusie 6030
Nanda, Pechvogeltje 5848
Nanninga-Boon (Dr.) Psychologische ontwikkelingsmethoden van het doofstomme kind 5690
Nansen (Fridtjof) Door Armenië .. 5501
Nazareth (Beatrijs van) Zeven manieren van minnen 4
Nemo (P.) De juweelendiefstal bij gravin des Trebes 5555
Neutra (Richard J.) Wie Baut Amerika? 5585
Newton (J. Fort) De godsdienst der vrijmetselarij 5614
Andersen Nexö (Martin) De familie Frank 5249
[illegible] (Allardyce) British drama 5828
Nicoll (Allardyce) Reading of British Drama 5829
Niggli (Martha) Schönschwarz 5367
Nodier (Charles) Contes 5175
Noel (L.) De Rifbruid 5921
Noel (L.) De sluier van den Islam 5397
Nolde (Boris) l'Ancien régime et la révolution Russe 5198
Normand (Ch.) Deux Nouvelles 5891
Normandy (Georges) Jean Lorrain .. 5591
Nyland (Dr. A. H.) Hygiënische wenken voor het leven in Nederlandsch Indië 5513
Oberman (Dr. G. W.) Jeugd, Sport, Christendom 5840
O'Brien (Edw. J.) The best Short Stories of 1928 5748
O'Connor (John) Broadway Racketeers 5749
O'Connor (Joseph) Between Ourselves 6043
Offner (Dr. Max) Die geistige Ermudung 5384
Ogden (G. W.) De man van Brazos 5470
Ogden (G. W.) De veedieven 5556
Ognew (N.) Het dagboek van Kostja Rjabtsew 5811
Onta (Tacashti), **Sperry** (Margaret) The golden wind 326
Olanuer (Anna) Elsa Ingwarsdochter tot Helmersholm 5629
Olden (Balder) Das Herz mit einem Traum genährt 5643
Olden (Balder) Kilimandscharo 5180
Olden (Balder) Madumas Vater 5442
Oort (Dr. H. L.) De tien geboden 5373
Oppenheim (E. Phillips) De andere .. 6105
Oppenheim (E. Phillips) De doorluchtige prins 5630
Oppenheim (E. Phillips) Dukane en dochter 5557
Oppenheim (E. Phillips) De Idealist 5398
Oppenheim (E. Phillips) Het geheim genootschap 5399
Oppenheim (E. Phillips) Het geheim van den heer Marx 5923
Oppenheim (E. Phillips) De geluksvogel 5922
Oppenheim (E. Phillips) Het gouden web 5924
Oppenheim (E. Phillips) Miss Brown van X. Y. O. 5812
Oppenheim (E. Phillips) Prodigals of Monte Carlo 5274
Oppenheim (E. Phillips) Vreemde comcompagnons 5631
Orcutt (W. D.) Master Makers of the Book 5588
Orlan (Pierre Mac) Dinah Miami .. 107
Ostayen (Paul van) Gedichten 141
Ostayen (Paul van) Vogelvrij 43
Overberg (Bernard) Anweisung zur Zweckmäszigen Schulunterricht 5152
Overtoom (J.) Lessen in de Kosmografie 6069
Overweel (J.), **Hulsenbeek** (A. L. van) Aardrijkskunde voor het christelijk M.U.L.O. 6070
Paasman (Tjeerd) De tocht door het donker 5719
Pagés (Helene) Das kleine Mädchen 5443
Palle, Een reis om de wereld in 44 dagen 5218
Palmer (Harold E.) A Grammar of Spoken English 5960
Panzini (Alfredo) De baas.. ben ik 5400
Paolieri (Ferdinando) Uomini, bestie e Paesie 75
Parker (Dorothy) Sunset Gun 5583
Parn (Francisque) La Bête dans les Neiges 5334
Parson (C. R.) De pachter van de Peppelhoeve 5925
Pasha (Kemal) Der Weg zur Freiheit 238
Percival (A. Blayney) A game Ranger on Safari 5287
Perret (Louis) La Titulature d'hadrien 332
Peslouan (Ch. Lucas de) Robinson dans la Maison Vide 5569
Pétain (M.) La Bataille de Verdun 332
Petillon (Willy) Beatrix van Elderingen 6031
Petillon (Willy) Moeders oudste 6032
[illegible] (Page) Was zij schuldig? 5926
Pieroni (Wanda) La Ghirlandella .. 75
Pietravelle (Lina) Il Fatterello 75
Pik (J. W.) Beknopt leerboek der Algemeene en Vaderlandsche geschiedenis 5779
Pik (J. H.), **Zeeman** (K.) Typisch Nederland 5780
Pirandello (L.) La Nuova Colonia .. 105
Pirotta, O.P. (P. Fr. Angeli M.) In Aristotelis Libros de sensu et sensato de memoria et Reminiscentia Commentarium 5386
Pistocchi (M.) De re Beneficiali 5898
Plas (A. van der) Nog zijn er teeen [illegible]
Plas (A. van der) De neef uit Amerika 6072
Plettenburg (H. H.) De stukgedanste schoentjes 6073
Pleysier (A.) De roemrijke avonturen van Leen Wouters 5173
Ploetz-Reinders, Petit Vocabulaire Francais 6074
Poéte (Marcel) Une vie de cité 5597
Poincare (R.) l'Invasion 138
Poiree (Charles Rafael) l'Amour face à face 5570
Poll (Max van) Herstel in Christus [illegible]
Pcquet du Haut-Jussé, Les papes et les Ducs de Bretagne 332
Poquet du Haut-Jussé François II de Bretagne et l'Angleterre 332
Post (R. R.) Eigen kerken en bisschoppelijk gezag in het diocees Utrecht tot de XIIIe eeuw 5594
Potters (Mgr. P.) Verklaring van den Katechismus 2
Praviel (A.) Vie de S.A.R. Madame Duchesse de Berry 332
Prellwitz (Gertrud) Das Geheimnis hinter Liebe und Tod 5268
Presber (Rudolf) Aus der Jugendzeit 5269
Prezzolini (G.) Het leven van den Florentijn Nicolo Machiavelli 5756
Price (Evadne) Just Jane 5186
Price (Carl F.) More Hymn Stories .. 5454
Priem (G. H.) Zon en zang 5420
Prowse (R. O.) The Prophet's Wife [illegible]
[illegible] (Guido) Ritratti d'Ignoti .. 75
Raedt (Leo de) Doorheen Egypte naar Palestina 266
Ragazzoni (Ernesto) Poesia 105
Rameau (Jean) Les Avontures d'un Poète 107
Rand (E. R.) De raderen van het noodlot 5471
Rasmussen (Emil) Achter gouden muren 5250
Rasmussen (Emil) Poolsch bloed .. 5323
[illegible] (F. V.) Socrate 105
Ravasio (Carlo) Poesie d'Amore 105
Ravenswood (John) Oost-Azië 5148
Ravenswood (John) Oost-Azië 141
Rechenberg (F. G. Freiherr von) De Jezuiet 5401
Regler (Gustav) Zug der Hirten 5270
Reid (W. O.) The Sands of Desire 5187
Reimmichl, Der Fahnebua 5687
Rein (J. van) De vrouw op kantoor [illegible]
Reinink (W.), **Teunis** (G. A.) Meetkunde 5781
Remarque (Erich Maria) Van het Westelijk front geen nieuws 163
Rens (G. H. P. van) Eenvoudig boekhouden voor den landbouw 6075
Retinger (J. H.) Tierra Mexicana .. 99
[illegible] (Kathlyn) Allah's wil 5324
[illegible] (Kathlyn) Het gouden woestijnzand 5813
Rhodes (Kathlyn) Zijn noodlot 5927
Rice (Rebecca) Giles of the star .. 5493
Richet (Prof. Dr. Charles) Algemeene cultuurgeschiedenis 5595
[illegible] (Kurt) Pestalozzi's Bildungslehre in ihrer Entwicklung 5693
Rijn (Greta W. van) Van apen en Beertjes 5219
Rijmma (Dr. E.) Korte ontwikkelingsgang der historie 6076
Rijpma (Dr. E.) Kort werkboekje bij de algemeene en vaderlandsche geschiedenis 6077
Rinehart (Mary Roberts) The Romantics 326
[illegible] (Dr. H. P.) De kritische reis [illegible]
Roberts (Cecil) Pamela's Spring Song 5946
Rocco (Prof. Alfredo) De staatstheorie van het fascisme 5509
Rodenbeek (A. B.) Regina de Donkermeer 5996
[illegible] (Victoria) Tik und Taki 5368
Rogge (Dr. Y. H.), **Koster** (Dr. W. J. W.) Latijnsche spraakkunst .. [illegible]
Roggeveen (Leonard) De electrische man .... [illegible]
Rogghé (Paul) Uit 's levens koorts [illegible]

Rohmer (Sax) De vlammende Scimitar 5?
Rohmer (Sax) Duistere machten 5251
Rohmer (Sax) Het dal der tranen 5721
Rohmer (Sax) Vampiervleugel 5402
Rombouts (Dr. J. M.) Sexualiteit, natuur en cultuur 5228
Rombouts (Fr. Sig.) Don Bosco, zijn leven en daden 5616
Rombouts (Fr Sig.) Leerboek der historiese pedagogiek 260
Roorda (T. B.) Dr. J. B. Mendes da Costa 5584
Rosamond (Una) Little Fairy Daydreams 6044
Rouet de Journel SJ. (M. J.) Madame Swetchine 290
Roussel (J.) La grèce et l'Orient des Guerres Mediques a la conquête Romaine 112
Rouzic (Louis) Servir 5796
Royde-Smith (Naomi) Summer Holiday or Gibraltar 326
Royen O.F.M. (Dr. Gerlach) De vereenvoudigde spelling tegen de jongste aanvallen verdedigd 5282
Rubbrecht (Dr. Raphael) Naar dienende liefde 5451
Ruck (Berta) De Dans-ster 5252
Ruck (Berta) De gevlekte parel 5632
Ruck (Berta) De meisjes uit zijn inkwartiering 5722
Ruck (Berta) Joy Ride 5580
Rumpelstilzchen Der Schmied Roms 5997
Russel (Bertrand) Het A. B. C. der Atomen 5670
Russell (Gravin) Een zilveren huwelijksreis 5169
Ruysch (O.) Cirkelgang 5253
Sabatini (Rafael) Onder het vaandel van den „stier" 5723
Sabatini (Rafael) De valstrik 5326
Sabatini (Rafael) De minnaars van Yvonne 5325
Sabatini (Rafael) Kaperkapitein Bloed 5928
Sadler M.D., (W. S.) The truth about mind cure 5544
Sainte Beuve, Les grandes écrivains Français XVII siècle 203
Saint-Laup (Stanislaus de) Stad en land 5724
Salsmans, S.J. (J.) Vondel voor ons volk 5590
Salten (Felix) Simson 5644
Salvaneschi (Nino) De opstand van het jaar 2023 5172
Sanders. O.F.M. (Dr. Nicomedus) Jesus Christus een bovennatuurlijke persoonlijkheid 5298
Sapper (Agnes) In het Thüringerwoud en andere verhalen 5403
Sapper (E.) Irma de duivelin 5725
Sapper (E.) Jim Maitland 5254
Saudek (Robert) Experimenteele graphologie 5835
Sauer (Herbert) Die Höllenmaschine im U Boot 5939
Scapini (George) Nadat het licht me ontviel 6106
Seifert (Prof. Dr. Friedr.) Psychologie, Metaphysik der Seele 5901
Ségu (Frédéric) Un Maitre de Balzac Méconnu. H. de Latouche 5653
Semenoff (Marc.) Ivan le Terrible .. 5199
Shelley (P. B.) Epipsychidion 4
Servaes (Anke) Marianneke 5327
Shiel (M. P.) Gold Steel 5825
Siebert's (Paul) Wunder im Weltall 6008
Sienkiewicz (Henryk) Quo Vadis? . 5559
Sierp S.J. (Walter) Ein Apostel des inneren Lebens Wilhelm Ebersweiler S.J. 5896
Simmins (Meta) Lord Kendal's tweede vrouw 5405
Simoncini (Franco) Pane Amaro. Romanzo Degli Italiani all'Estero 75
Sinclair (Upton) Boston 5821
Sirks-Joustra (A. A.) Aan twee kanten 6034
Siwertz (Sigfrid) De „Seelambs" 5255
Siwertz (Sigfrid) Het groote warenhuis 5633
Slauerhof (J.) Eldorado 141
Slofstra (J. W.) Rekenen voor U.L.O. 5784
Smits (H. M.) Hoe alles weer goed kwam 5220
Soeroto (Noto) Fluisteringen van den avondwind 141
Sokolowsky (Dr. Alexander) Carl Hagenbeck und sein Werk 5286
Soltykoff, Dans les Vergers 5176
Scroer (J. H. G.), **Bannink** (G.) Geschiedenis van ons land en volk 5785
Soupault (Philippe) Le Roi de la Vie 107
Sousa (J. P.) Marching Along 5587
Othmar Spann (Prof. Dr.) Gesellschaftsphilosophie 5902
Speyer (Wilhelm) Frau von Hanka 5822
Spierings (Kees) Wim de blauwpit .. 5221
Springer (Ralph.) Het wondere avontuur van den heer Herman Lobbes, tuinmeubelfabrikant 5560
Suarés (Carlo) Sur un orgue de Barbarie 107
Suchanow (Valentin) De tocht van de Krassin 5659
Supan (Dr. A.) Grundzüge der physische Erdkunde 5834
Swarte (J. de) Het maatschappelijk hulpbetoon en de gemeente 5510
Schaaft (P.). **Wijma** (Drs. J.) Le monde autour de nous 5783
Schagen (J. C. van) Litanie 141
Schebesta, Orang Utan 5607
Schebesta, Bei den Urwaldzwergen von Malaga 5608
Schenk Brill (C. van) Het aardbevingsprobleem opgelost 5506
Scheringer (Dr. Erika) Experimentelle Untersuchungen über die Anschaulich-motorische Kombination 5154
Schiestl (Matthäus) Bauern, Ritter, Heilige 5586
Schillings (André) Het verliefde gild 5472
Schipper (W.) Klavervier 5558
Schleich (C. L.) De klokken luiden 5988
Schmidt (Johan) Voor het voetlicht 5279
Scholten (Dr. L. W. G.) Staat en Maatschappij 5596
Scholz (Wilh. von) Perpetua 5473
Schotman (Johan W.) Het vermolmde Boeddhabeeld 5757
Schöttler, (Horst) Bescheidene Weltgeschichte 5598
Schreiner (Olive) Undine 5649
Schrijver (G.) Jobjes avontuurlijke jeugd 5849
Schröteler S.J., (J.) Die geschlechtliche Erziehung 5694
Schweitzer (Prof. Albert) Het christendom en de wereld-godsdiensten 5299
Stankoff (N.) Im Dienste des Kapitals 136
Starkenburg (J. J. C.) Uit onze omgeving 6078
Steinen (Wolfram von den) Otto der Grosze 5348
Steiner (Dr. Rudolf) De poort der inwijding 5967
Stewart (G. C.) Spanish Summer 5667
Stiemens-Hopman (M. M.) Jongen 5929
Stienstra (H.) Fruitteelt voor den amateur 5786
Stienstra (H.) Wat moet ik als land- of tuinbouwer van de bemesting weten? 5787
Stolte (Melis) Zoutwaterliefde 5989
Stoppelaar (Dr. R. J. de) Sprake en Sproke van het jaar 6007
Straeter S.J., (Paul) Der Geist der Ignatianischen Exerzitien 5897
Stringer (Arthur) Het „Ochtendgloren" 5990
Strong (A. L.) China Reise 5664
Stürmer (Hans) Der Ablauf der Nervösen Energie 5621
Stürmer (Otto) Radiotechnik 5672
Stuwe (Eline van) Het modehuis „Gez. Weerdt" 5634
Tarkington (Booth) Young Mrs. Greeley 5947
Tepe (Mr. A.) Deelneming in de winst en actionariaat 6011
Teresa (Zr. Maria) Het kind van den socialist 5684
Teresa (Zr. Maria) Uit het dagboek van Henk en Lou „Op Reis" 6035
Teresa (Zr. Maria) Het kind van den socialist 6036
Teresa (Zr. Maria) De droom van Jan 6079
Teresa (Zr. Maria) Twee uur in angst 6080
Thalhofer (F. X.) Unterricht und Bildung im Mittelalter 5695
Tharaud (Jerome) **Tharaud** (Jean) La Chronique des freres Ennemis 5815
Theresina (Zr. M.) Mgr. Joannes Zwysen als paedagoog 5543
Thary (Anton) De vader 5150
Thomas (Lowell) The Seadevil 171
Thomas (Lowell) Der Seeteufel 171
Theunisz (Johan) De keerstroom 5939
Thompson (D.) The New Russia 136
Tillman (Fritz) Die H. Schritt des neuen Testamentes 5788
Toepesch (J.) Fernando 6037
Tolman (Rinke) Vogelkens van allerlei vleugel 5354
Tracy (Louis) Het geheim der zee .. 5931
Tremlé (G. Noist) Drop your Foreign Accent 5778
Turmlirz (Dr. Otto) Probleme der Charakterologie 5232
Tucholsky (Kurt) Das Lächeln der Mona Lisa 5738
Uhtz (Arnold) Der Schatzwächter .. 5487
Unamuno (Miguel de) De man in de mist 5171
Vaissière (P. de) Henri IV 138
Valli (Luigi) Il Linguaggio Secreto di Dante e dei „Fedeli d'amore" 105
Vandepitte D.H., (Ch.) Conférences à la Jeunesse des écoles 5894
Vansina (Dirk) Het boek der liefde 141
Vaucel (Clément) **Fouchardière** (G. de la) La grande Raffle 5638
Vaucel (Clement) Met liefde beladen 5328
Veen (J. H. van der) De Patriotten en Oranje 5951
Veen (Piet van) Fouten 6107
Vercammen (Jan) Eksode 361
Vergani (Orio) Asso Piglia Tutto, Con Disegni di Fabiano 76
Vergani (Orio) Fantocci del Carossello Immobile 76
Vergani (Orio) Seste del Capogiro .. 76
Vergouw (Lida) Nonnaatje 5561
Verhagen (Otto) Zestig gulden 6081
Vermond (E.) De jure rerum Corporalium Privatarum 6013
Verschueren, S.J., (J.) Modern woordenboek 6012
Vervaecke (Ward) Losse blaadjes .. 5474
Vijverberg (J.) Vogelidyllen 5355
Villari (Luigi) The Fascist Experiment 5838
Villetaz (E. F.) Sur un rythme Polonaise 5639
Visser (E. P.), **Genne** (K. van) De beginselen der Fransche taal 5789
Vista (Tula di) Wondere nachten .. 5476
Vivanti (Annie) Mea Culpa 76
Vletter (A. C. C. de) Moeders kinderen 5726
Vletter (A. C. C. de) Ver van huis 5222
Vloten (W. van) Vom Geschmack 5837
Volkmar (A.) Der Lokomotivführer .. 5790
Volz (Wilhelm) Im Dämmer des Rimba 5954
Voorhoeve, Jzn., (H. C.) Het huisgezin te Bethanië 5452
Vortum O.Cap. (M. van) Priester en volk 5539
Voto (Bern. de) The House of Sun-Goes-Down 5581
Vreeswijk O.F.M. (Martialis) Kunst en Heiligheid 5283
Vreugdenhil (C. M.) Uit Freekje's Leven 5727
Vries (Hendrik de) Silenen 141
Vries (Theun de) De vervreemding.. 141
Wackie Eysten (Mr. Dr. J.) De tweelingen 5441
Wagenvoort (Maurits) Het bedrog .. 5991
Wallace (Edgar) De diamantrivier .. 6109
Wallace (Edgar) De dubbelgangster .. 5992
Wallace (Edgar) De groote verklikker 5932
Wallace (Edgar) De vliegende brigade 5993
Wallace (Edgar) De vrijbuiter 5477
Wallace (Edgar) De wedren 6108
Wallace (Edgar) Het raadselachtige huis 5256
Walsh (Jan) Bar Abbas 5406
Walker Mc Spadden (J.) Opera Synopses 204

Walsh (Thomas) The catholic anthology 199
(Ida C.) The Phonetics of English 5679
Warnaar (A.) Hoe Jan Deelen schilder werd 5361
Wassermann (Jakob) Het ganzenmannetje 5933
Wassermann (Jacob) Lebensdienst .. 5739
Waterink (Dr. J.) Inleiding tot de theoretische paedagogiek 5968
Waters (Miriam van) Botsende jeugd 5617
Watson (John B.) Psychological care of infant and child 5234
Webb (Mary) Gone to Earth 5826
Weeren (Ina) Meisjesleven 6038
Weeren (Ina) Onder de beuken 6082
Weert (Ernest de) Gulden tarwe 141
Weiskopf (F. C.) Wer keine Wahl hat, hat die Qual 5271
Wells (Carolyn) The Tanahill Tangle 5344
Wells (Carolyn) The Tapestry Room Murder 326
We[illegible]s (H. G.) De oorlog in de lucht 5478
Welter (Nicolaus) Geschichte der Französischen literatur 5496
Wensinck (Dr. A.) Mohammed en de Joden te Medina 5430
Werfel (Franz) De Reünie 5994
Wertheimer (Egon) Portrait of the Labour Party 5956
W[illegible]rch (Louise) Veenland 5257
Weston (Harold) The Patchwork Madonna 5750
Weygand (G.) Turenne 332
Wharton (Edith) False Dawn 9
Wharton (Edith) New Year's Day .. 9
Wharton (Edith) The Old Maid 9
Wharton (Edith) The Spark 9
Whipple (T. K.) Spokesmen 5592
White (Fred) De vijf knoopen 6110
W[illegible]ley (W. T.) Art in England .. 5195
[illegible]t (Aug.) De pastoor van Driebeek 194
[illegible] (Oscar) The happy Prince and Other Tales 73
Williamson (G. N.) Black Sleeves .. 5751
[illegible]v, Liefde en Opium 5258
Wilma. Albert en Dieneke 5329
Winkler Prins (Jacob) Verzamelde gedichten 323
Winterburn (Florence Hull) Ouderliefde en opvoeding 5301
Wirix van Mansvelt (Mevr.) Dante's veelzijdigheid 5950
Woestijne (Karel van de) Werken .. 43
Wodehouse (P. G.) Psmith als journalist 5259
Wood (Willy) De vrouw die liegt .. 5563
Wood (Willy) Het giftige goud 5562
Wood Allen (Dr. Mary) Zeg uw kind de waarheid 5303
Wood (Willy) Irisis 6111
Woodward (W. E.) Meet General Grant 5599
Wren (P. C.) Het ideaal 5479
Wright (Richardson) Forgotten Ladies 5276
Wust (Peter) Die Dialektik des Geistes 5233
Wynne (Pamela) Onder de Klamboe .. 5480
Wynne (Pamela) Verborgen verlangens 5995
Zahn (Ernest) 's Levens spel 5481
Zeiller (Jacques) L'Empire Romain et l'église 112
Zernike (Elisabeth) Het eerste licht 6112
Zoomers-Vermeer (J. P.) Het boek van Flip en Jantje 5934
Zoomers-Vermeer (J. P.) Joosje uit de heidehut 5223
Zoomers-Vermeer (J. P.) Martijntje .. 5521
(Zonder Naam) Bedrijfsregister voor Nederland 5349
(Zonder Naam) De wordende mensch 5153
(Zonder Naam) Der Grosse Brockhaus 5512
(Zonder Naam) Erts 141
(Zonder Naam) Expiation 5494
(Zonder Naam) Gids voor de Bilt en Bilthoven 6083
(Zonder Naam) Goeden Morgen 6113
(Zonder Naam) Le père Louis Querbes 5833
(Zonder Naam) Les contes de Charles Perrault 73
(Zonder Naam) Het jongensjaarboek.. 6039
(Zonder Naam) Het meisjesjaarboek .. 6040
(Zonder Naam) Pie XI 6085
(Zonder Naam) Rob en Willy 5362
(Zonder Naam) The Inconstancy of Madam Chuang 5277
(Zonder Naam) What's on in London .6084
Zondervan (H.) Het spel 5514
Zurkinden (Odilo) Twee jeugdige Helden 5216
Zutphen van Dedem (Mevr. van) Goede manieren 5357
Zwegers (B. V.) In het oerwoud 5363

laten? En ook deze vraag: Was er een bedreiging van de redactie van het Alg. Hbld. noodig om deze redactieleden het schandelijke van dit schendartikel te laten inzien, en waarom hebben ze niet direct na verschijning, uit eigen beweging de plaatsing openlijk beteurd? Of lezen ze de N. G. niet eens?

„Ik geloof niet dat er in eenige literatuur van Europa ooit zulk een minne onkiesheid begaan is als het plaatsen van dit artikel......''

„De Wandelaar.''

Zooeven verscheen bij den uitgever A. G. Schoonderbeek te Laren, onder leiding van Rinke Tolman, de elfde aflevering van „De Wandelaar,'' maandblad, gewijd aan natuurwaardeering, natuurbescherming, heemschut, geologie en folklore. Prof. dr. A. M. Brouwer doolde door Limburg's dreven en werd daar getroffen door een ongeëvenaarde vlinder- en bloemenweelde.

Jan P. Strijbos beleefde een klein, fijn avontuurtje met een egel en vertelt daarvan op onderhoudende wijze.

Over de techniek van het wandelen deelt J. L. A. Kremer verder belangwekkende bizonderheden mede.

Op welk een wijze de St. Pietersberg is geschonden, maakt G. A. van Schaik den lezers duidelijk. A. E. d'Ailly laat zich kennen als een bekwaam gids voor hen, die in de omgeving der hoofdstad wenschen te wandelen.

Voor de bewoners onzer residentie en omgeving is Meyendel een boeiend recreatieoord; G. P. Klijn leidt ons door deze streek vol schoonheid.

N. Tinbergen is op dreef, nu hij het heeft over zijn geliefde roofvogels, wier doen en laten hij schetst. Rinke Tolman schrijft waardeerend over het Zwitsersche prachtwerk „Wald und Wild.'' Verschillende medewerkers bespreken nieuwe uitgaven, terwijl het natuurhistorisch allerlei de aflevering besluit, die weer tal van kostelijke illustraties bevat.

BANDEN 1929.

Wij stellen in beperkte hoeveelheid linnen stempelbanden beschikbaar (groen met goudopdruk) voor

Boekzaal der geheele wereld
JAARGANG 1929.

U gelieve omgaand te bestellen, daar naar gelang de hoeveelheid bestellingen een aantal banden wordt aangemaakt. Om teleurstelling te voorkomen: Bestelt dus nog heden!

Een gebonden jaargang behoudt altijd zijn waarde.

PRIJS f 1.50.

Het Nederlandsche Boekhuis - Tilburg

VENCO
de nieuwste
Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Tijdschriftenschouw

Alte und Neue Welt. 2de November-aflevering 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.10 per half jaar.

Oberammergau en z'n passiespelen, opgeluisterd door negen prachtillustraties, trekt op de eerste plaats de aandacht naast „Das Münster zu Strassburg'' eveneens met negen mooie illustraties. 't Is een fijne studie over al dien rijkdom en al de kunstweelde van deze prachtkerk der middeleeuwen, met meer dan 140 beelden versierd. De kunstplaat is de gevel van de kerk met drie ingangspoorten uit de laatste helft der dertiende eeuw. De zoölogisch-psychologische studie over betooveren van slangen, de toestand der Indianen op 't oogenblik, de technische studie van J. Kloppel met vijf illustraties over machinebouw zijn hoogst belangrijk. Naast de spannende mooi geschreven hoofdroman nog andere kortere verhalen en tijdgedichtjes; veel voor vrouwen en veel boekbesprekingen. Wat een werk om zoo'n tweewekelijksch tijdschrift vol te houden!

La vie catholique en France et à l'Etranger. 30 November 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Het groote feit van deze week, de dood van Clemenceau, wordt hier breed besproken, geheel z'n leven en werken nog eens samengevat. Opvallend is het, wat hier over zijn anticlericalisme wordt gezegd. 't Getuigenis van een religieus bewijst, dat hij geen onbuigzaam kerkvervolger was, zooals hij gewoonlijk wordt voorgesteld. Uit de conferenties, die Mgr. d'Herbigny, voorzitter van 't Oostersch Instituut te Rome houdt, worden de meest treurige bijzonderheden bijeengebracht over den actueelen toestand in Rusland. 't Systematisch bederven der jeugd is ontzettend. Twaalf millioen kinderen overgeleverd aan scholen, die allen godsdienst weren; couranten uitgegeven voor atheïstische kinderen van 6 tot 14 jaar. De driedeelige roman van Henri Ghéon *Les jeux de l'Enfer et du Ciel* wordt ontleed. 't Is een zeer voorbehouden roman, omdat 't volle leven hier wordt geteekend. 't Leven van Mgr. Battifol; 'n jaar na zijn dood, is reeds verschenen, hoogst belangrijk zeker om den strijd, dien hij meegestreden heeft. Veel bijzonderheden nog over 't aanstaand consistorie, 't congres van Carthago, over l'Action Française, etc., aardig 't kleine berichtje uit Amerika, dat op 't oogenblik 20 families daar leven, met den naam van Luther, die alle Katholiek zijn.

Deutscher Hausschatz. December-aflevering 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.50 per jaar.

'n Stemmingsvolle aflevering, die ons prachtig in de Kerstmisgedachten voert. Een heele rij van artikelen en platen zijn aan 't geboortefeest gewijd; de Kerstboom voor allen, Kerstnachtgeschiedenissen van groote meesters. De Kerststemming wordt afgebroken door 't artikel over de handen en wat zij ons verkondigen, door de studie over vogels met illustraties, over de techniek der vliegmachines. Naast de twee groote romans *Das Singerlein* en *Die Schreckensfahrt auf die Mond* zijn nog kleinere verhalen opgenomen zooals „Zigeunerweihnacht''. Verder mooie verzen, vier volle bladzijden met illustraties van 't actueele leven, 'n vrouwenrubriek, veel voor kinderen etc.

Alte und neueWelt. 1ste December-aflevering 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.10 per half jaar.

Behalve de echt meesleepende roman van Annie Hruschka valt in deze aflevering vooral op een fijne karakterontleding van de dichteres Josephine Moos. Haar portret en veel aangehaalde fijne verzen verduidelijken den tekst. Vervolgens is ontwikkelend voor alle vrienden der oudheid de reisbeschrijving van Albert Köhler „Zwischen griechischen Göttertempeln'' met negen mooie illustraties: de reconstructie van den Acropolis te Athene is echt klassiek eenvoudig, maar diepontroerend. Practisch is de studie van Dr. Grünewald over de gezondheid van wintersport. Een stuk mooie geschiedenis is de beschrijving van de vroegere Rijksabdij te Ochsenhausen versierd met zes illustraties. Verder nog kleinere tijdgedichten en novellen. Een rijke „Rundschau'', eenige bladzijden voor vrouwen en voor boekbesprekingen. Een kunstplaat met drie en vijftig andere illustraties.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 5 December 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Natuurlijk veel over Sinterklaas in deze aflevering. Maar de hoofdredacteur weet altijd paedagogische momenten te vinden in zoo'n feestviering; hier onderstreept hij nog eens de groote macht van den huiselijken haard voor de opvoeding. Een heer op kamers vertelt leuk zijn ervaring: 'n heel pikante afkamming van de geestelijken, die niet kunnen preeken, hun voeten niet afvegen bij 't binnenkomen. De commensaal is gelukkig geërgerd over zoo'n gebrek aan eerbied voor onze priesters. Een vriend van kinderen schrijft 'n warme aanbeveling voor de nieuwe weldadigheidspostzegels ten bate van 't misdeelde kind. Alle kleintjes helpen om wat voor 't arme kind bijeen te brengen. Veel heeft de redacteur uit andere tijdschriften overzichtelijk bijeengebracht. Twee verhalen, een van M. Buol en een van Anny Hulsmans om kinderen voor te lezen. Een prachtig blad, onmisbaar voor ouders en opvoeders, die het wel meenen met hun kinderen.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Stenger-Romé - Arnhem
Flanellen nachthemden
vanaf f 1.90.

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN.

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

zenuwachtig
overspannen
slapeloos
Gebruik hiertegen
Mijnhardt's
zenuwtabletten
Glazen Buisjes 75ct. Bij Apoth. en Drogisten.

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES-
EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

CHR EKELS
's-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„De Kroon"
Eindhoven, Tel 1008

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle - merk.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

A. HAM Jr. — NIJMEGEN
Machinefabriek — Constructie-Werkplaats
Electrisch Laschbedrijf — Stoomketelmakerij
Waalbanddijk 7, Tel. 1553, Weurtscheweg 58

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

H. N. B. T.

CHARLES BRUCE:

TROPENLIEFDE

ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een roman van meer dan novellistische waarde, die zich zoo goed als in eigen huis, n.l. in Engelsch Borneo afspeelt, en waarin met prettig aandoende objectiviteit het leven der Engelsche kolonisten wordt beschreven en naast de minder goede ook de edele eigenschappen van den kleurling naar voren worden gebracht.

✶

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

Zoo juist verschenen:

K. R GALLAS en
C. R. C. HERCKENRATH

Fransch Woordenboek

EERSTE DEEL
FRANSCH-NEDERLANDSCH

Prijs, gebonden . . . . . f 3,75

Het tweede deel van dit woordenboek, dat in de plaats komt van de woordenboeken van Gallas en van Herckenrath, beide in twee deelen, en opgenomen is in ons stel Woordenboeken Nieuwe Talen, is ter perse. De auteurs zijn er in geslaagd de goede eigenschappen van de beide boeken te combineeren tot een werk van niet te grooten omvang. Door het vet cursief drukken van het kenwoord der alfabetisch geordende voorbeelden en idiomatische zegswijzen in wat langer artikelen, is het opzoeken zeer vergemakkelijkt.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder

Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missieactie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden.

Verkrijg

J.J.Ro

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.

Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

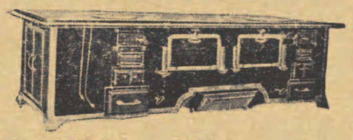

FIRMA P. J. MEUS & ZOON - SCHEVENINGEN

RAAT 1—3—5
54. Opgericht Anno 1770
enhuizen en Gestichten.

---

straat 27 en 29
En Detail
uwzaden, Kunstmest-
chappen. Tel. Int. 661
raag gratis.

g.

201058_041
_boe016boek04
Boekzaal der geheele wereld. Jaargang 5

AANVULLING OP HET REGISTER BOEKENNIEUWS 1928.

(De cijfers verwijzen naar de bladzijden.)

Aalders (Prof. Dr. W. J.) Mystiek, haar vormen, wezen, waarde 258
Albancelli (Copin) La guerre occulte 105
Andrieux (Louis) A travers la République 301
Apollinaire (G.) Il y a 265
Archambault (Paul) Jeunes Maitres.. 265
Ardel (Henri) Ge moet Jean doen trouwen 74
Asbury (Herbert) The Gangs of New York 231
Bainville (Jacques) Histoire de France 105
Bainville (Jacques) Louis II de Bavière 301
Barthou (Louis) Le Neuf Thermidor 105
Batiffol (Louis) La Journée des Dupes 105
Baumann (Emile) De doop van Pauline Ardel 74
Baumann (Emile) De leeuwenkuil .. 74
Baumann (Emile) Intermèdes 265
Bazin (René) Charles de Foucauld .. 74
Bazin (René) Het stervende land .. 74
Bazin (René) Donatienne 74
Bazin (René) Er waren vier kindertjes 74
Bazin (René) Davida Birot 74
Belloc (Hilaire) James the Second.. 295
Belloc (Hilaire) The Servile State .. 263
Bernoville (Gaëtan) La Croix de Sang 301
Bertrand (Louis) Sanguis Martyrum .. 75
Bertrand (Louis) Idées et Portraits .. 265
Besant (Dr. Annie) De wereldproblemen van dezen tijd 98
Bloy (Léon) Lettres à Pierre Termier 265
Bordeaux (Henri) De verrijzenis des vleesches 74
Bowen (Marjorie) Holland Being a General Survey of the Netherlands Commonly Called Holland 327
Breyne (Dr. Marc. R.) Süd Afrika: Die Zukunft 346
Brou (A.) Le Dix-Huitième Siècle .. 265
Buyse (H. J. J.) Faust 328
Canot (Captain) Adventures of an African Slaver 325
Carcasonne (E.) Montesquieu et le Problème de la Constitution française au XVIII siècle 301
Cather (Willa) Death comes for the Archbishop 72
Cazin (Paul) De Paaschleeuwerik .. 75
Cazin (Paul) Dekadi 75
Chesterton (Gilbert Keith) Collected Poëms 322
Chesterton (G. K.) Robert Louis Stevenson 262
Commissaris (Aug. C. J.) Van toen wij vrij werden 103
Cranage (D. H. S.) The Home of the Monk 70
Doornick (F.) Les slaves Byzance et Rome au IXe siècle 105
Dreiser (Theodore) The Financier .. 102
Duchaussois (P. J.) In de IJsvelden van den poolcirkel 8
Erskine (John) Galahad 41
Federer (Heinrich) Am Fenster 173
Fülöp-Miller (René) Lenin en Gandhi 292
Fülöp-Miller (René) Lenin und Gandhi 292
Funk Brentano (F.) Les lettres de Cachet 301
Martin du Gard (M.) De Sainte Beuve à Fénelon-Henri Brémond 265
Georges-Michel (Michel) En Jardinant avec Bergson 265
Goris (J. A.) Geestelijk leven in Amerika 169
Gorkom (Dr. Mr. L. J. C. van) De beteekenis van den Fransch-Duitschen oorlog 1870—1871 133
Goyau (Georges) Saint Bernard 3
Goyau (Georges) Frederik Ozanam .. 75
Grogger (P.) Das Grimmingtor 139
Gijsen (Marnix) Ontdekt Amerika .. 169
Halphen (Louis) Les Barbares 105
Hamsun (Knut) Zwervers 267
Hayward (F.) Le dernier siècle de la Rome Pontificale 301
Hedin (Sven) Mein Leben als Entdecker 171
Heinrich (Karl Borromäus) Kasimir .. 6
Heinrich (Karl Borromäus) Religiöse Erzählungen 6
Heinrich (Karl Boromäus) Maria im Volk 6
Hello (Ernest) De Kreet van Abel's Bloed 344
Helman (Albert) en **Kuyle** (Albert) Van Pij en Burnous 199
Hümpfner, O.Cist. (Dr. P. Tiburtius) Ikonographie des Hl. Bernhard von Clairvaux 3
Istrati (Panail) Nerrantsoula 233
Oom Anghel 233
Istraiti (Panait) Nerrantsoula 233
Istrati (Panait) Codine 233
Janssens (Al) Anglicaansche bekeerlingen 166
Kalff Jr. (Dr. G.) Frederik van Eeden. Psychologie van den tachtiger .. 67
Kollontay (Alexandra) De Man-Kameraad 205
Kuypers (R.) Socialistische schoonheids-beschouwingen 44
Kyne (Peter B.) The also serve 38
Langland (James) The Chicago Daily News Almanach and Yearbook 169
Lavedan (Henri) Emotions 265
Lichtenberger (André) Mijn kleine Trott 74
Loon (Hendrik Willem van) America 38
Louis XIV, Mémoires 301
Maanen (W. van) Maarten Maartens, Poet and Novelist 200
Mark (Dr. H. v. d.) **e. a.** Jaarlijksche Boekenschouw 1927 12
Mason (A. E. W.) No Other Tiger .. . 38
Massis (Henri) Raymond Radiguet .. 265
Massis (Henri) Réflexions sur l'art du Roman 265
Mavor (Prof. James) The Russian Revolution 324
Meeüs (Adrien de) Histoire de Belgique 300
Mencken (H. L.) In defence of woman 9
(Zonder Naam) Midden-Oost-Borneo Expeditie 1925 40
Müller (Alfred Dedo) Religion und Alltag 195
Muth (Karl) Wiederbegegnung von Kirche und Kultur in Deutschland 202
Naber (Johanna W. A.) Vrouwenleven in prae-reformatietijd, bezegeld door den marteldood van Wendelmoet Claesdochter 197
Nils Beskow (Ds.) Voor Gods aanschijn 130
(Zonder Naam) Onze Mei 234
Oppenheim Phillips (E.) The Ex-Duke 38
Otten (Dr. J. F.) Het Fascisme 339
Paléologue (Maurice) Un Grand Réaliste: Cavour 301
Plattard (Jean) Etat présent des études Rabelaisiennes 265
Poincaré (Raymond) L'Union Sacrée 301
Praviel (Armand) Du Romantisme à la Prière 265
Pravieux (J.) De nieuwe dokter .. 74
Pravieux (J.) Wat vrouwen van een man maken 74
Querido (Israël) Simson, de Godgewijde 229
Ras (Dr. G.) Börne und Heine als politische Schriftsteller 5
Recouly (R.) La III République 301
Rider Haggard (H.) Allan and the Ice-Gods 38
Ritzen, O.F.M. (Renatus) Der junge Sebastian Brunner in seinem Verhältnis zu Jean Paul, Anton Günther und Fürst Metternich 131
Roz (Firmin) Les Etats-unis d'Amérique 169
Rozemeyer (A. J.) De Katholieken en het Bioscoop-vraagstuk 140
Sainte-Beuve Les grands écrivains français 265
Salomons (Annie) Ballingen 134
Sarfatti (Margh.) Benito Mussolini .. 339
Schrempf (Christoph) Sokrates 164
Schröder (Eduard) Karl Borromäus Heinrich 6
Sévère (Sulpice) Saint Martin 105
Soupault (Phillipe) Le Nègre 135
Stehr (Hermann) Abendrot 330
Stelzmann (A.) Mexico 76
Thorne (Guy) Portalone 38
Timmermans (Felix) Brueghel, zoo heb ik U uit Uwe werken geroken 227
Treslong (H. van) De adem der dingen 100
Undset (Sigrid) De Bruidskroon 44
Vienot (J.) Histoire de la Réforme française 105
Vries de Heekelingen (H. de) Het Fascisme en zijn resultaten 339
Wallace (Edgar) The Squeaker 38
Wallace (Edgar) Terror Keep 38
Wells (H. G.) The World of William Clissold 100
Werumeus Buning (J. W. F.) Hemel en aarde 71
Wynne (May) Brave Brigands 38
Ysabie (R.) Padrecito 75